

227

22.

P E F R I

Ailliaco

in Maqist^m

10-7-7

I
00056

UNIVERSITY OF
DEPT. OF

2-70-7-9

RI
co
in
hist
)

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

BIBLIOTECA

70-7-9

Colour Chart #13

№ 56

61845463X

№ 56

2-10-7-9

~~Num. 2. cap. 7. m. 22.~~

UNIVERSID
DE SALAMAN

I
00056

Questiones magistri Petri de
Billiaco cardinalis cameracen
sis super libros sententiarū

VNIVERSID
DE SALAMAN

Tabula questionum

Principium in primū sententiarum.

Commendatio

c sacre scripture et p̄sertim libro
rum sententiarum. A p̄ totā
collationē.

Utrū doctrina xp̄i noua sit lex p̄fectissima. B
Perfectio doctrine siue legis xp̄i quadrupli
citer declaratur. L.

Diuidit̄ questio p̄dicta in quattuor partes.
scz q̄tuo: libros sententiarum quibz correspon
dent quattuor: tituli questionū. L.

Utrū lex xp̄i sit in p̄ceptis rectissima. D.

Qualit̄ volūtas diuina in genere legis obli
gantis est lex prima seu regula. D. De ista
materia habet̄ infra in questione vesp̄rali.
Sicut diuina volūtas in genere cē efficien
tis est p̄ma efficiēs causa sic ip̄a in genere le
gis obligantis est p̄ma lex siue regula. D.

Sola volūtas diuina ē lex simpliciter p̄ma. D.
Impossibile est aliquē obligari ab aliqua le
ge et nō sic obligari a voluntate diuina. Ecō
tra vero possibile est. D.

Nulla res creata potest esse lex v̄l regula. ni
si sit diuine volūtatī cōsona. D.

Nulla doctrina falsa. Similiter nulla p̄sciētia
erronea est lex obligatoria. E.

Quicquid est iustū aliquo iure. est iustū diuino
iure. et quicquid diuino iure est iustū nullo iu
re est iustū. E.

Omne peccatū est cōmissio vel omissio p̄tra
legis p̄hibitionē vel p̄ceptū. E.

Nullū est ex se peccatū sed p̄cise quia lege p̄
hibitū. E.

Sicut diuina volūtas est efficiēs causa q̄a
vult aliquid eē vel fieri. sic ip̄a est lex obliga
toria quia vult aliquid ad aliquāter eē vel
nō esse teneri. F.

Si diuina voluntas vult aliqd ad aliquā
ter eē v̄l nō esse teneri. ad hoc p̄uertibiliter seq̄
tur obligari. F.

Quid ē obligari et teneri ad aliqd. F.

Non omne velle dei est obligatoriū. F.

Impossibile est naturā rationālē esse natu
raliter impeccabilē. F.

An creatura rōnalis possit obligari ad im
possibile. B.

Probabile ē q̄ impossibile sit p̄tū nō fuisse. B.

An creatura rationalis ad q̄libz possibile
potest a deo obligari. D.

Sicut volūtas diuina libere et p̄tingēter et i
tpe est causa efficiēs. sic etiā libere et in tēpe
est lex obligans. J.

Deus nō potest velle teneri creaturā rōna
lem ad nō obediendū sibi. D.

Deus vult voluntate b̄nplaciti creaturā ad
aliquid teneri et tamē tali voluntate nō vult
id ab ea fieri. J.

Quomodo et in quo tenet se voluntas crea
ta p̄formare diuine voluntati. J.

Sicut voluntas diuina ē lex p̄fectissima ra
tionalis creature sicut lex xp̄i vel doctrina ē
p̄fectissimū signū volūtatī diuine. K.

Volūtas diuina ē potētia absoluta possz cre
aturā rationālē obligare se sola. sed de potē
tia ordinata nō potest obligare creaturā nisi

mediante lege creata. hoc ē p̄ aliq̄ signa et q̄to
sibi inotescere p̄t̄ dī volūtas obligatoria. K.

Alia sunt diuine volūtatī signa que nō
sunt creature rationalis obligatoria. K.

Quinqz sunt diuine volūtatī signa. v̄l sic
volūtas dei est quintuplex. K.

Preceptum. Non solū sup

Prohibitio. ponit̄ p̄ diuine

Consiliū. volūtatī extrin

Permissio. seco siḡ s̄z ē p̄p̄

Opatio. actu intrinseco. K.

Diuine volūtatī signa obligatoria sunt in
multiplici differētia scz naturalia supnatu
ralia et pulcherrime et late valde h̄ p̄sequitur
auctor. L.

Diuine voluntatis signū p̄fectissimū est lex
xp̄i siue eius doctrina. D. D.

Lex multipliciter accipitur. B.

Lex diuina multis modis accipit̄. A.

Lex xp̄i seu doctrina multipliciter sumit̄. D.

Quid et que est lex p̄fectissima creata. D.

Sicut virtus iusticie solū est in mēte et non
in scripto vel i voce. sic in ip̄a est p̄p̄rie lex seu
regula iuste vite. P.

Sicut vox audibilis nō est lex p̄p̄rie. sic nec
scriptura legibilis s̄z solū equo ce. P.

Ad legis xp̄i habitualē fidēz om̄is viator si
ne vlla excusatiōe obligat̄. P.

A legis xp̄i actuali fide nullo viator nisi so
la incapacitate excusat̄. P.

Sicut legis xp̄i credulitas nō est p̄tra rōez
sed p̄ rōnem p̄babilis. sic eius credulitas p̄p̄
rōnis p̄bationez nō est deo cōmmeliosa aut
displicibilis. P.

Sicut legis xpi credulitas est i creature ra-
tionalis potestate libera. sic ipsa est eterne sa-
lutis meritoria. P.

Sic sola diuina voluntas respectu contingetis
futuri potest esse causa inimpedibilis. sic so-
lus diuinus intellectus respectu veri de fu-
turo continenti potest esse noticia infallibil. Q.

Item in principio quarti sententiarum. D.

Sicut sola diuinitas aliquid potest non vo-
luisse quod voluit. sic solus diuinus intellectus
aliquid potest non iudicasse quod iudicauit. Q.

Item in principio quarti sententiarum. J.

Nulla propositio negatiua de possibili cuius af-
firmatiua de preterito correspondens est ve-
ra est concedenda de creatura. nisi ubi p dicitur
tum est ille terminus verum vel falsum aut ali-
us terminus includens alterum illorum in sua ra-
tione diffinitiuam. Q.

Item in principio quarti sententiarum. R.

Sicut diuine voluntati nihil est causa cen-
dit sic diuino intellectui nihil est causa cau-
salis ratio cognoscendi. R.

Sicut diuina voluntas non habet rationem
vllam propter quam determinet ut velit sic diuinus
intellectus propter diuine voluntatis de-
terminationem non assentit quod antichristus
erit. S.

Sicut diuina voluntas potest esse efficiens
causa solum respectu entitatis que potest esse
vel fieri. sic sola talis entitas potest esse ter-
minus siue effectus causalitatis dei. T.

Sicut nec negatio nec p uatio. sic nec pteri-
tio nec futuritio potest effici a deo. T.

Sicut diuina potentia non potest facere pte-
ritum non fuisse. sic nec futurum non fore. T.

Licet deus sit infinitus et imensus. cum solus
finite car quicquid agit ad extra. U.

Licet diuina causalitas sit impetibilis non tamen
equaliter sed inequaliter causat inequales
effectus. U.

Non sequitur diuina causalitas secundum totum suum
conatum imensum producit effectum. ergo produ-
cit ipsum immense. U.

Principium secundum

di sententiarum. Collatio.

Principium secundum sententiarum ubi sa-
era scriptura commendat et generaliter materia
scilicet libri pponit. A. B.

Perfectio legis xpi et quatuor solz declarari. C.

Item in tertio sententiarum. E.

Utrum lex xpi sit in credendis certissima. E.

Nec questio non soluitur ab auctore.

Voluntas diuina et intellectus diuinus sunt ois
bus modis idem nec aliquo modo distinguunt. F.

Nulla alia propositio est pcedenda nisi cogere si-
dei auctoritate. cuius oppositum apparet euidens
circumscripta fide. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic
propositio de trinitate est pcedenda nisi cogente
fidei auctoritate. F.

Nulla sillogismus expositio debet negari ni-
si ubi cogit auctoritas fidei. F.

Nulla pcedi debet alia p tradictoria de alia
verificari ex natura rei. nisi ubi cogit aucto-
ritas fidei. F.

Nulla pcedi debet alia p tradictoria veri-
ficari de terminis supponendis p eodem puer-
tibilitate conuersione regulata p quicquid seu alio
modo equalenti. F.

Qui istas propositiones negat magis sicut carchino
irridedi quod argumento reprobandi. F.

De istis propositioibus et vide infra q. v. pmi.

Quia intellectus diuinus et voluntas diuina sunt ois
bus modis idem. tamen aliquid aliquid appropriat vo-
luntati et non intellectui et e conuerso. B.

Coniunctio quod aut alia faciens propositio causa
le dupliciter accipitur. L. In quarto. A.

Nulla propositio calis cuius conuersio significat
tam significatum otale deum velle aut intelligere
est vera proprie. D.

Delibet peccatum est contra deum. A.

Tertium sententiarum

Principium Collatio.

Principium in tertium sententiarum de la-
minis et e reparatoe. ubi et summarie tota mate-
ria tertij libri vtiliter admodum pulcre. A. B.

Ulex xpi sit in meritis gratissima. E. D.

Omne quod est meritorium essentialiter est actus volu-
tatis secundum Dolkor. D.

Alique actus est in libera potestate voluntatis i-
telligit multipliciter. Et secundum hunc respondet ad du-
bium affirmatiue. E.

Quarta sententiarum

Principium Collatio.

Principium in quartum sententiarum in quod generali-
ter totius quarti summat. A. B.

Auctor propositio principiauit in quartum quod in terti-
um sententiarum. C.

Idem patet in principio tertij. A.

Ulex xpi sit in primis iustissima. E. D.

Tota pena dampnati p actu demeritorio

mortali non est maius malum quam sit bonum totum p-
mium beatificum alicuius saluati pro actu meri-
torio equali. D.

Nulla pena ptracta sine deordinatione culpe
vel peccati est maius malum quam sit bonum totum
primum beatificum p actu meritorio sibi corre-
spondente. D.

Sola pena dampni sit p uatio primum beati-
fici non est tam malum quam sit bonum est totum primum
beatificum correspondens ei. D.

Auctor reprehendit illos qui nihil reputant
dici subtile. nisi quod est inintelligibile. A.

Finis quatuor principiorum
in libros sententiarum.

Questio prima

primi sententiarum.

Utrum possibile sit viatorum de veritate theo-
logica habere noticia euidens. A.

Articulus primus

Utrum possibile sit viatorum de aliqua
veritate habere noticia euidens. B.

Viator siue creatura viatrix quod est. B.

Christus nunquam fuit viator. B.

Sicut alique esse non viatorum tamen ipsum esse in sta-
tu merendi patet de christo. B.

Paulus et si fuit viator in raptu habuit tamen in-
tuitiuam dei noticia. B.

Veritas quod sit. C.

Nulla veritas propositio est distincta a propositio-
ne. hanc probat multipliciter. E.

Alia est veritas extra animam quam non est propositio
creata. E.

Preter propositio creatam vel incretam nulla est
veritas extra animam. E.

Sicut ois veritas creata est propositio creata

Ita ois veritas increta quam est deus est propositio
increta. E.

Probabiliter tenet auctor quod deus seu noticia di-
uina sicut est veritas Ita est ipsi intellectui
diuino propositio vera. E.

Antiquum aliquid est propter deum. verum erat mundum
fore. illa auctor distinguit. D.

Ab eterno fuit aliquid veritas cui nulla erit con-
tradictoria falsitas. D.

Euidens seu noticia euidens quod sit et quodplex
cum moribus descriptioe. E.

Quia ois euidens est assensus. tamen assen-
sus falsus siue erroneus non est euidens sed tamen ve-

rus est euidens. E. J. D.

Utrum possibile sit viatorum habere noticia eui-
dentem de alia veritate de h ponit duas opinio-
nes. E.

Possibile est viatorum non solum de primo principio
sed etiam de multis aliis veritatibus etiam contingenti-
bus hanc noticia simpliciter euidens. E.

Impossibile est viatorum aliquid ab eo extrinse-
cui sensibile euidenter cognoscere esse euidens
absoluta sed bene p dionata. F. D.

Arguit contra prima conclusio multipliciter. B.

Soluit rationes. D.

Aliquis potest euidenter scire aliquid primum prin-
cipium et non scire euidenter tali euidens quod scitum
ab eo sit primum principium. aut quod sit primum prin-
cipium. D. Patet de homine illato.

Aliquis potest euidenter scire aliquid propositioem et
non scire tanta euidens quod illa propositio sit vera vel
falsa. an ita sit sic propositio illa significat. D.

Nullus potest euidenter scire propositioem aliquam et
nullatenus scire quod verum est per ea significat. D.

Primum principium non corde sed ore negari potest. D.

Licet aliquid possit dissentire primo principio
non sequitur quod id illud non sit euidens sed solus quod potest
non esse euidens. D.

Licet aliquid dissentiendo primo principio vel as-
sentiendo eius opposito erraret in fide. tamen quod al-
ias possit dissentire primo principio vel eius
opposito assentire non dicitur fidei nre. D.

Assentire opposito primo principio non infert aliquid
quod impossibile nec infert ipsum primum principium esse
falsum sed potest oppositum. D.

Utrum deus possit in intellectu nro de sua opinio-
ne causare dissensum primo principio sunt opinio-
nes due. J.

Ex impio voluntas precise non habita aliquid appa-
rentia vel motu inductiuo non contingit intellectu
credere alicui propleto. J.

Nihil in fide nra traditum p iunctum vel diuisum
claudit vel infert dicitur seu primo principio op-
positum nec appropinquat saltem in o infini-
te distat ab eo. J.

Ad oppositum primo principio nec impium volun-
tatis nec apparentia vlla potest sufficere nec ad hoc
aliquid lex iusta obligare. J.

Ad ipsa fidei nre credibilia quantum ad ardua
cum impio vel affectioe voluntatis potest memo-
rare apparentia vera et inspiratio diuina. J.

Impium voluntatis et eius pia affectio potest facit
assentire credibilibus nre fidei quod quicquid assen-
sio possibilis opposito primo principio. J.

Uides probabile quod intellectus ex impio volunta

tis et prava affectōne cū aliq̄ apparentia licet
falsa sit naturalit̄ dissentire p̄mo p̄ncipio. J
Quāuis habēs experiētiā de aliq̄ nō necessa
rio expiat illā. p̄t̄ t̄m̄ expiri illaz̄ scire absq̄
motiuo nouo. R.
Summa euidētia de aliq̄ hic nob̄ possibi
lis nō potest equari euidētiā q̄ est in deo et an
gelis. R.
Euidētia nullū gradū formidinis aut du
bitatōis admittit. R.
Nō est necesse vt de eo de q̄ habem⁹ euidētiā
euidētiā sumā habeam⁹. q̄ sunt i ea grad⁹
diuersi. R.
In intellectib⁹ oīno sibi sibi dispositis
et ceteris p̄tib⁹ p̄mū p̄ncipiū de se et suis p̄clu
sionib⁹ equalē euidētiā generabit. R.
Arguit cōtra p̄clusionē scōam. L.
Soluunt rōnes. D.
Forte nō ē possibile aliq̄ credere se eē cre
aturā nō cognitiuā vel intellectiua. D.
Possibile ē aliq̄ opinari q̄ nihil sit sibi cui
dena. D.
Pōsse aliq̄ dissentire illi Aliq̄ ē mibi cui
dens nō p̄cludit. q̄m̄ sit aliq̄ eē euidēs et eē
dubiū an sit euidēs. D.
Utrū aia possit cognoscere distincte quāli
bet cognitionē suā vel nō. D.
Nullus sciēs aliq̄ et idip̄m̄ p̄siderās nescit
se scire. D.
Quāuis expiamur i nobis esse fidē nō t̄m̄ ex
perimur ip̄am eē fidem. D.
Possibile est q̄ viator euidēter cognoscat
suā fidē et ip̄am eē verā. et ita esse sicut signifi
cat et t̄m̄ fides nō erit sibi noticiā euidēs. D.
Nō sequit̄ aia sensitiua sentit igit̄ obiectū est
quia potētia sensitiua potest sensatione exte
riori sentire sublato obiecto. et hoc p̄ diuinā
potentiā sup̄lentē vicē obiecti. D.
Sola diuina noticiā est vniuersaliter infal
libilis. D.
Aliqua humana noticiā de p̄tingenti vero
Itē de necessario et impossibili alit̄ se habere ē
infallibilis. D.
De eodem possunt eē due noticiē idē signifi
cantes q̄rum vnā est infallibilis alia nō. D.
Ois euidētia absoluta est noticiā infallibi
lis sed nulla cōditionata euidētia est infal
libilis. D.
Null⁹ beatus scit euidēter q̄ sua beatitudo
p̄petuabilis licet h̄ credat certitudinaliter. P.
Non stat q̄ aliq̄ sit beatus et dubitet de sue
beatitudinis p̄petuatōe. P.

De quolibet futuro p̄tingenti qd̄ tamē non
erit possibile est q̄ creatura ei firmiter assen
tiat. secus est de deo. P.
Licet om̄is euidētia sit certitudo sed non
ecōuerso. P.
Possunt esse duo assensus oīno eiusdez rōis
quoz vn⁹ est euidēs alter vero nō. P.
Aliq̄s assensus q̄ nūc nō est euidēs p̄t̄ fieri
euidēs et ecōuerso. P.
Nullē rōnes pbabiles cogūt ad assentiēduz
sine formidie p̄positōi quā pbant s̄z sola expi
entia vel demonstratio. P.
Ex causis naturalib⁹ stāte cōi influentia dei
fieri p̄t̄ q̄ nihil sentiat a sorte. et t̄m̄ q̄ sortēs in
dicet se sentiret ecōtra. Et q̄ hō sentiat a sor
te et sortēs iudicet se nō sentire et ecōtra. P.
Solu⁹ sensus exterior nō interior p̄cipit ab
sentia vel p̄sentia obiecti. D.
Unde causat iudiciū erroneū in timoratis
Similiter et sensuū iudificatio. A. R.
Sensus nō videt nisi que sunt et p̄sentia sūt
Et ideo sedēs in nauī nō videt arbores mo
ueri. D.
Naturaliter fieri potest q̄ aliquis credat se
habere experiētiā alicui⁹ de quo t̄m̄ nō habet
nisi erroneā apparentiā. D.

Straculus secundus

Utrū possibile sit viatorē habere deve
ritatib⁹ theologiac noticiā maiore fide. R.
Quid est veritas theologica. Et q̄ sint veri
tates theologice. R.
Veritas theologica dupliciter accipit̄ se lar
ge et stricte. R.
Quid est fides. S.
Quō viator p̄t̄ acq̄rere fidē. S.
Null⁹ cuiuscūq̄ secte nisi catholicus habet
fidē. q̄ fides solū est veroz. S.
In pie affectatis t̄m̄ faciunt p̄suasōes quo
ad certitudinē sic demonstratōes in p̄bis. S.
Aliq̄ in euidētia ita sunt nobis certa imo p̄
p̄ fidē sic euidētia aliq̄. S.
Fidei p̄t̄ subeē falsum. S.
Que noticiā est maior fide. T.
Noticiā ē duplex sc̄z euidēs et nō euidēs. non
euidēs itez duplex sc̄z nō euidēs cū formidī
ne. et nō euidēs sine formidie. T.
Uñ causent tales noticie. T.
Ois noticiā euidēs ē maior noticiā in euidē
ti. Et p̄ncipia p̄ se nota sūt maiora q̄ p̄clusio
nes deducte ex eis. T.
Noticiā nō euidēs q̄ ex pbabilib⁹ colligit̄ ma

ior ē rōe pbabilitatis q̄ noticiā ex solo testi
monio causata. T.
Et si rōe pbabilitatis opinio sit maior fide. si
des t̄m̄ certior est opinione. A. R.
Naturalit̄ possibile est viatorē d̄ multis the
ologicis veritatib⁹ h̄c opinionez. U.
Adducunt octo probatōis spēs q̄b⁹ articuli
fidei p̄bari p̄t̄. U.
Naturaliter possibile ē viatorē d̄ multis ve
ritatib⁹ theologiac h̄c noticiā euidētē. T.
Naturalit̄ impossibile ē viatorē de oib⁹ verita
tib⁹ theologiac h̄c noticiā oī fide maiorē. T.
Utiator manēs talis p̄t̄ h̄c intuitiua dei no
ticiā. et fm̄ potētiā dei absolutā de oib⁹ veri
tatib⁹ de deo formatio euidētē fm̄ qd̄ et cōn
ditionatā s̄z nō simpliciter absolutā. y.
Auctor arguit d̄ p̄dicta. y.
Aliq̄d d̄ pbabile dupliciter. Z.
Exponit noticiā pbabilis fm̄ p̄m̄ ibi
dem. Z.
Nulla rō pbabil̄ seu dialectica ē falsiḡpha. Z.
Ratio pbabil̄ sepe facit firmā adhesionē. Z.
Null⁹ p̄t̄ fm̄ cōiez cursuz de sillogismo the
pico noscere euidētē ip̄m eē thopicū. Z.
Vultē veritates theologice sūt pbabiles p̄
mo nō sc̄do nō hō oēs sūt pbabiles. Z.
De certitudine fidei et libertate credēdi et vñ
attendit certitudo. AA.
Quō fides ē certior opinioe et quō nō. AA.
Aliq̄ ita firmit̄ inuitunt suis opiniōib⁹ ex ip̄e
rio voluntatis cū oppositū nō est euidēs sicut
ceteri p̄clusionib⁹ sc̄ris. AA.
Intellect⁹ p̄t̄ aliq̄ motiuo induci ad assen
tiēdu ex impio et affectōe voluntatis. BB.
Eōtra quēlibet assensum citra sciētiā seu
euidētiā p̄t̄ voluntas intellectuz auertere ad
oppositū. Opositū tamen pbabiliter sustineri
potest. BB.
Quā cognitionē p̄b̄ et gentiles habuerūt de
deo. LL.

Straculus tertius

Utrū possibile sit viatorē de notici
is theologiac h̄c noticiā p̄rie sciētiā DD
Quid est theologia et de ei⁹ multiplici accepti
one. DD.
Quō theologia ē vna simpliciter vel aggre
gatiue. DD.
Stat aliq̄n aliq̄ eē infidelēz tamē theolo
gum. DD.
Que tenet theolog⁹ scire et credere. DD.
Discursus theologice et p̄clusio theologica

quid est. EE.
Que sunt p̄ncipia theologica et q̄ p̄clusiones
theologice. EE.
Et si p̄ma p̄ncipia aliq̄n h̄nt fidē p̄ alia q̄ sūt
aliq̄ mō cā eis assentiēdi. Hū q̄ t̄m̄ assensus il
loz est p̄ se cā assensus illoz p̄ncipioz. FF.
Exponitur illud dictū Augustini q̄ euāge
lio credidit per auctoritatem ecclesie sat̄ pul
cre. FF.
Quid est sciētia p̄rie dicta siue noticiā sciē
tificā. BB.
Eodem modo acquiri potest noticiā p̄nci
p̄i et cōclusionis. non obstante q̄ p̄clusio t̄m̄
demonstratione acquirat. non aut̄ p̄mū p̄in
cipiū. BB.
Noticiā p̄clusionis acq̄sita p̄ demonstratōz
et eiusde acq̄sita p̄ experiētiā sunt eiusde spe
ciei et sepe gradualit̄ intendunt. Nec sunt due
sciētie sed vna. BB.
Sciētia quia. et p̄pter qd̄ dupliciter accipit̄.
Et quādo distinguunt̄ specie. quando vero
non. BB.
Quid est scibile p̄rie dictū. DD.
Que p̄positiones sciunt̄ p̄rie. DD.
De obiecto sciētie qd̄ nō est res extra sed p̄
positio. DD.
Deus nō habet sciētiā p̄rie dictā. q̄ talis i
cludit q̄ndā impfectionē. DD.
Ostendit̄ p̄tra greg. q̄ p̄clusio demonstrati
onis mētalis nō est noticiā adhesionē siue as
sensus p̄clusionis. DD.
Utrū de om̄ni lege et naturaliter possibile
sit viatorē p̄ discursum sillogisticū de verita
tib⁹ theologiac h̄c sciētiā p̄rie dictā. JJ.
Nulli sciētie p̄ncipia sua sūt credita. KK.
Quō musica dicit̄ sciētia. cū t̄m̄ p̄ncipia sua
sunt credita ex arismetica. KK.
Theologia potest dici sciētia large capien
do sciētiā. KK.
Quinq̄ sunt habit⁹ veridici euidētēs. KK.
Theologia p̄ discursum theologū naturali
ter acq̄sita nō est sciētia p̄rie dicta sed est cer
ta adhesio sine formidine i aīo fidelis. LL.
An theologia in eodem subiecto et respectu
eiusdem secum patiatur sciētiā vel opini
onem. LL. DD.
Actus actui p̄traria et habitus habitui. s̄z nō
act⁹ habitui nec habit⁹ actui. DD.
Auctoritas dupliciter accipit̄. HH.
Quare p̄b̄ et doctores iterdū p̄ demonstrati
ōes iducūt auctates aut pbabiles rōes. HH.
Actum habitui esse p̄ possibile intelligit̄ du

placiter. AA.
Theologi suo studio theologico non deper-
dunt fidem infusam nec fidei meritum. AA.
Opinio multipliciter accipitur. PP.
Non oportet habentem opinionem de aliquo
vero necessario estimare ipsum posse se aliter ha-
bere. non tamen sine formidine talis opinio-
nis. PP.
Aliud est timere de opposito. aliud possibile
ipsum aliter se habere. PP.
Unde puenit timor opinanti. PP.
Opinio simpliciter est cum formidine. QQ.
Noticia evidens non est in infinitum certior opi-
nionem. Nec apparentia evidentie excedit in in-
finitum apparentiam opinionis. RR.
Rationes probabiles ut tales nunquam genera-
bunt noticiam evidentem quia semper stant
cum formidine. RR.
Simpliciter et absolute possibile est viatorum
de multis veritatibus theologice hinc sententias
pre dicta non obstante quod deus non habet
causam. RR.
Dupliciter aliquae veritates dicuntur esse de
deo. RR.
Quomodo capiatur causa in definitione phi-
losophi. RR.
Theologia non est scientia proprie dicta. RR.

Questio secunda

Utrum nobis sit euidenter notum so-
lum deum esse fruitionis obiectum. A.

Articulus primus

De multiplici acceptione usus et frui-
tionis. BE.
Aliquid potest assumi in facultatem volun-
tatis multipliciter. B.
Quid est usus. D.
Quid est fruitio. D.
Aliquis actus voluntatis medius est inter
fruitionem et usum. D.
Carentia circumstantie requisite ad bonitatem
actus non simpliciter reddit actum malum. D.
Actus aliquis voluntatis est simul fruitio et
usus. D.
Quadrupliciter intelligitur una res plura alia
diligere. Et quomodo deus plus debet diligi
quam creatura. E.
Aperitur intellectus precepti de dilectione
dei et primi. F.
Quomodo deus diligit unam creaturam plura
quam aliam. F.

An rationalis creatura aliam plus seipsa debet
diligere. F.
Non est idem diligere actu eque intenso et di-
ligere eque intenso. B.
Fruitio beatifica est a solo deo et respectu so-
lius dei. B.
Fruitio a beato elicita respectu dei clare vi-
si non erit beatifica. D.
Utrum beatus habeat duos actus fruitionis
an non. D.
Non repugnat nobilitati voluntatis. Nec ra-
tione primi voluntatem se habere passiuere
respectu beatifici. D.
Aliquid pati aliquo agere est nobilius. tamen re-
spectu eiusdem quam respectu diuersorum. D.
Voluntas potest habere simul duos actus
perfectos respectu eiusdem obiecti. D.
Idem actus respectu diuersorum potest dici
amor et odium. D.

Articulus secundus

Utrum fruitio dei sit possibilis creatu-
re rationali. J.
Deus potest super omnia diligi ex puris na-
turalibus. J.
Arguit contra conclusionem. K.
Soluunt rationes. L.
Non sequitur in infinitum perfectius est diligi de-
um quam lapides ergo diligi deum est infinite
perfectionis. hoc late probatur. L.
Stante lege homo non potest ex suis naturalibus im-
plere legem nec meritorie operari. nec recte age-
re simpliciter et absolute. D.
Sine gratia potest deus moraliter recte agere. D.
Quid est moraliter recte agere. D.
Diligere accipitur multipliciter. A.
Diligere deum est deo velle bonum. Aut in man-
datorum eius observantia perseverare. A.
Precedendum sit quod nullo alio a deo est fruendum.
Sicut quilibet alio a deo est utendum. sic nullo
alio est fruendum. A.
De obiectis usus et fruitionis ordinate. A.
Uides probabile quod deus posset obligare creatu-
ram ad fruendum deo et fruendum seipsa. A.
Aliquis idem actus est usus et fruitio. A.
Utrum et frui multipliciter accipiuntur. P.
Rihil aliud a deo potest facere voluntatem
obiectiuam. Q. R.
Solus actus fruitoris dei est determinatus voluntatis. Q.
Intellectus illius topice sicut summum ad
summum etc. R.
Utrum sit nobis euidenter notum solo deo esse

fruendum. Concluditur quod non per quatuor pro-
positiones. S.
Non est euidenter notum quod voluntas potest faci-
ari alicuique actu nec quod non potest faceri in ali-
quo citra deum. S.
Fruitionem dei nobis fore possibilem est credi-
tum et non euidenter notum. S.
Fruitio proprie non succedit desiderio proprie. sed
fruitioni viae que est amor amicitie dei. U.
De obiecto desiderio et fruitionis. U.
Fruitio non est fruendum tanquam obiecto. U.
Non est euidenter notum quod sit aliquid finis vlti-
mi summe diligendum in que omnia sint referenda. U.
Bonum commune est magis diligendum quam bonum
particulare dum bonum particulare includitur in bono
communi et non aliam. U.
Quis sit finis vltimus naturalis creature ra-
tionalis. An deus vel fruitio dei. X.
Utrum creatura rationalis appetat beatitu-
dinem appetitu naturali distincte et absolu-
te. X.
Creatura rationalis non appetit rationabiliter
distincte et absolute sibi impossibile quod credit
esse tale. X.
Philosophi multa dixerunt. pauca probauerunt. pau-
cissima demonstrauerunt. X.
Item questione tertia primi libri. XX.
Quomodo intelligitur dictum apostoli. Ro. i.
Qui cum deum cognouissent etc.
Item inuisibilia dei etc. X.
Aliquid precipitur de iure naturali duplici-
ter. X.
Quomodo deus est obiectum proportionatum
fruitionis. X.
Epilogantur summam in illo articulo de
terminata. X.

Tertius articulus

Utrum rationalis creatura frui potest cen-
tina diuina non fruendo persona. Aut frui una
persona non fruendo alia.
Respondetur contra Scotum per quatuor pro-
positiones negatiue. Y.
Viatorum diligi vel cognoscere personam intel-
ligitur dupliciter scilicet proprie et per accidens. Y.
Secundum istum modum dicendum procedunt mirabi-
les propositiones que ponuntur in textu. Y.
Arguit in oppositum. AA.
Aliquid esse de intellectu alterius dupliciter in-
telligitur. AA.
Quantis ois conceptus entitatis est conceptus persone et
econtra. tamen aliquis conceptus primo dicitur de

essentia quam de persona. Nec hoc inficit prius di-
cta. quia sequitur ex fide creditis. AA.
Competere alicui primo vel non primo quid
est. AA.
Quid est aliquid esse conceptum alicui. AA.
Quaecumque cognitionem philosophi habue-
runt de essentia habuerunt et de persona. BB.
Philosophi aliquas propositiones de deo sci-
re potuerunt et aliquas non. propter ignora-
ntiam terminorum per eodem supponendum. BB.
Trinitatem personarum philosophi cognou-
erunt ex puris naturalibus. sed non cognou-
erunt trinitatem personarum ex puris natura-
libus. BB.
Quomodo intelligitur quod philosophi naturaliter co-
gnouerunt diuinam essentiam et non trini-
tatem personarum. BB.
Huiusmodi de eadem re simplicissima dici pos-
sunt contradictoria nisi ubi fides ponitur. BB.
Utrum creatura rationalis tenetur magis
diligere unam personam quam aliam. Responde-
tur negatiue per quatuor propositiones. CC.
Et si filius nos redemit non tamen plus diligendum
est patre et spiritu sancto. CC.
Utrum rationalis creatura licite diligat de-
um propter aliquid aliud ab ipso et non precipue
propter seipsum. DD.
Utrum propter accipitur dupliciter. sequitur et
causaliter. DD.
Diligere deum propter aliud tanquam propter
finem intelligitur dupliciter. EE.
Philosophi somnians de beatitudine lo-
cuti sunt. EE.
Beatitudo est triplex. Obiectiua. Formalis.
Status complectens utrumque. EE.

Questio tertia

Utrum nobis sit euidenter notum in vniuersa
sitate entium unum esse deum. A.

Articulus primus

Utrum nobis sit naturaliter notum
deum esse. B.
Quid est noticia. B.
Unde et per quid puenit alicui rei esse noti-
ciam siue cognitionem. B. L. D.
Nullum accidens est noticia per denomi-
nationem intrinsecam sed solum per extrin-
secam. L.
Ex eo aliquid dicitur noticia. quia est a po-
tencia vitaliter perceptiua effectiue. et est in ca-
informatiue. L. D.

Differētia est int Inexistere
Inherere E
Informare

Deus nō potest se solo intellectu creato ipso nō coagente pducere cognitionē vel volitionem sed tamē cognitionē vel volitionē se solo potest pducere. F.

Utrū aliq̄ noticiā possit alicui eē maḡ v̄l minus noticiā q̄ sit eēntialit̄ pfecta. B.

Quomodo pceptus hui⁹ vocis homo significat hominē realē. B.

Utrū diuina eēntiā pōt eē intellectui vel volūtatī create formal̄ noticiā v̄l dilectio. D.

Sc̄da pars articuli p̄mi.

Qualis noticiā de deo ē nobis naturalit̄ possibilis. J.

Duplex ē noticiā sc̄z sensualis intellectual̄. J.

Utraq̄ est duplex sc̄z cōplexa incomplexa. z cōplexa est duplex sc̄z distās idistās.

Noticiā sensual̄ potest esse cōplexa sicut z intellectual̄. J.

Noticiā incomplexa ē duplex sc̄z intuitiua abstractiua. R.

Abstractiua noticiā qd̄ sit. R.

Intuitiua noticiā qd̄ sit. R.

Respectu eiusdē obiecti eodē modo p̄sentati pōt eē talis duplex noticiā. R.

Noticiā intuitiua incipit experimental̄ cognitio. R.

Quō differunt hec due noticie. L.

Noticiā intuitiua tā intellectual̄ q̄ sensitīua potest simpliciter z absolute esse de re nō ext̄ stente. B.

De mere itelligibili h̄ noticiā intuitiua. B.

Noticiā intuitiua de deo nō est nobis naturalit̄ possibilis in via. B.

Noticiā abstractiua nob̄ naturalit̄ possibil̄ ē duplex sc̄z rei in se in alio. B.

Itē qd̄ alie diuisiones eiusdē ibidē habent̄ Deus nō est a nobis cognoscibilis in via in se sed in quodā pceptu vel simplici z absoluto cōmuni sibi z creaturis. Aut cōplexo sibi p̄prio vel simplici sibi p̄prio p̄notatiuo vel negatiuo. A. D.

Nulla substantia corporea exterior a nobis naturalit̄ est in se cognoscibilis. A.

Dis noticiā qua res cognoscit̄ in seip̄a ē intuitiua vel ab intuitiua accepta. A.

De facto nō cognoscit̄ in se nisi accidēs. A.

Plures habemus pcept⁹ de deo quos non scimus nisi p̄ discursum. sed solum credim⁹ esse pcept⁹ dei. D.

Utrū deus possit a creatura cōprehēdi. D.

Deus potest a nobis totalit̄ cognosci sic q̄ nihil eētaret. D.

Deus infinite cognoscit creaturam quomodo intelligit. D.

Utrū creatura possit creaturā cōprehēdere. D.

De similitudine dei cogniti et mediij per qd̄ cognoscitur. R.

Similitudo in essendo representando. R.

Una creatura maiorem habet similitudinē cum deo q̄ alia. R.

Similitudo dei z creature est triplex. R.

Quid est deum cognosci in se vel in conceptu. Similit̄ quid est deum cognosci nō in se. R.

De p̄porzione obiecti ad potentiā ponuntur quattuor p̄positiones. S.

Intellectus noster fm̄ suam facultatem nō fm̄ dei cognoscibilitatem deum cognoscit. Et ideo cognitio nostra de deo finita dicit̄ ex parte nostri. S.

Cognitio nostra nō dicitur semper perfectior quia est de perfectiori obiecto. Hec infinita quia obiectum est infinitum. S.

Articulus secundus

Utrū deum esse sit nobis per se notum. L.

Quid est p̄positio per se nota. Et que conditiones requiruntur ad p̄positionem p̄ se notam. L.

P̄positio illa deus est. quā nos formam⁹ non est per se nota sed illa q̄ formant̄ beati p̄tia. U.

Deum esse non est primum principium. U.

Quattuor ponit̄ primi principij conditiones. U.

Utrū deus esse sit euidenter notus seu demonstrabile. X.

Deus est. est naturalit̄ probabilis sed non est nobis euidenter neq̄ demonstrabilis. X.

Deus non est implicat contradictionem sicut contradictoriuz primi principij. licet uō sit primum falsum. X.

Licet illa deus nō est implicat contradictionem. hoc tamen non est nobis euidenter notum. Y.

Exponitur illa auctoritas philosophi. Si materia sit eadem z agens idēz forma erit eadem de agente naturali zē. AA.

Obiectū terminare cognitionē qd̄ est. AA.

Soluunt̄ plures auctoritates phoz z sc̄orum. q̄ vidēt sonare q̄ deū esse sit demonstrabile z p̄ se notū. AA.

Quomodo intellectus potest intelligere im̄ possibile z contradictoria z assentire alicui im̄ possibili alicui vero nō. BB.

Articulus tertius

Utrū sit nobis euidenter notū s̄m̄ vnum deum esse. CC.

Quid est deus. CC.

Deus dupliciter diffinit̄. CC.

Tantū unū deum esse nō est nobis euidenter in naturali lumine. tamē hoc est pbabile natural̄ ratione. DD.

Quid est lumen naturale. DD.

Quid est ratio naturalis. DD.

Oppositū articuloz fidei nō potest probari in lumine naturali. EE.

Articulū de vnitāte dei crediderunt phi z pbauerunt in lumine naturali. EE.

Improbatur dictum aliquozuz sc̄z q̄ phus nūq̄ formauerit metalē veram de deo. EE.

Articulus de vnitāte dei pōt esse magis euidenter in lumine superiori beatis. q̄ nobis veritas p̄ncipij p̄mi in lumine naturali. EE.

Arguitur in oppositū q̄ vnitās dei possit demonstrari. FF.

Et soluuntur rationes vsq̄ in finem questionis. BB.

In doctrina philosophi pauca sunt rationes euidentes demonstratiue ideo doctrina sua potius opinio q̄ scientia dicitur. Et sunt reprehensibiles qui eius auctoritati nimis tenaciter adherēt. DD.

Item supra. q. ij. X.

Ratio phi de p̄mitate efficientis videt̄ apparentior inter om̄es rationes quas vnq̄ fecit sed nō demonstrat. DD.

Primitas efficientis z eius vnitās apparentius pbatur per cōseruationē rei a sua causa q̄ per p̄ductionē. DD.

Ponitur differentia earundē rōnuz. JJ.

Et solum tenet in causis eēntialit̄ ordinatis. JJ.

Differētia triplex in causis ordinatis eēntialit̄ z accidentalit̄ assignatur. JJ.

Causas sic subordinatas esse solum est opinatum z nō cognitū. JJ.

Om̄is causa creata eēntialit̄ depēdet a deo deo vero a nullo dependet. JJ.

Alit̄ creatū ab alio creato essentialit̄ dependet fm̄ fidē. JJ.

Alit̄ essentialit̄ dependere ab alio intelligitur dupliciter. R. R.

Aia nequa q̄ intelligit sine fantasmatē. LL.

Opōt̄ itelligētē fantasmatā spectari. LL.

Cognitio intellectual̄ depēdet a sensitīua.

Questio quarta

Utrū creatura rationalis sit vestigium z imago increate trinitatis. A.

Articulus primus

declarat terminos.

Vestigium z imago habēt aliquas p̄dictiones cōmunes aliquas p̄prias. B.

Alit̄ ducit in cognitionem alterius multipliciter. B.

Differunt imago z vestigium. B.

Vestigij accipit̄ tripliciter. L.

Imago tripliciter accipit̄. L.

Creatura rationalis dicitur vestigij trinitatis. D.

In quo consistit rō vestigij. D.

Om̄is creatura potest dici vestigium sed sola rationalis dicit̄ imago trinitatis. D. E.

In quo consistit completa ratio imaginis. E.

Declarat̄ i aia imago trinitatis dupliciter. F.

Maioz reperit̄ dissimilitudo in aia q̄ similitudo cū trinitate increata. B.

Articulus secundus

Utrū imago consistat i substantia aie z duobus actibus ei⁹. D. J.

Homē imago dupliciter accipit̄. D. J.

Utrū sc̄da ps̄ imaginis sc̄z cognitio pducatur a potētia. z ab his duobz volitio gignat̄. R.

Quid est intelligere ipsius aie. R.

Licet aia eēntialit̄ sit intellectual̄ nō tamē essentialit̄ est intelligens. R.

Intellectio ē q̄litas distincta ab aia. R.

Uaia p̄ suā eēntiā possit̄ cogiscere seip̄az. R.

Volūtas p̄t impare actualē cognitōz d̄ alit̄ q̄ nō cogitato actu distincto. R.

Volūtas nō potest velle incognitū. L.

Volūtas vt eliciat̄ se p̄seruet̄ actu volitōis requirit̄ cognitōz actualē habitual̄ n̄ suffic̄. L.

Stat̄ alit̄ h̄c habituz z n̄ p̄ alit̄ ab bitu moueri ad cogitādū d̄ obiecto illi⁹ bitu. L.

Dabit̄ v̄timur euz volum⁹ sc̄z nō volum⁹ nisi cū de eoz vsu actualit̄ cogitam⁹. L.

Utrū p̄tes imaginis create sint eglez in se. D.

Questio quinta

Utrū positio fidei de dei unitate et persona trinitate probabiliter valeat sustineri. **A.**
 Quid procedat positio fidei de trinitate explicat summam et subiectiuam. **B.**
 Nomina significantia deū sunt in multiplici differentia. **B.**
 Plures ponit regulas ostendentes quomodo illa nomina et verba de se inuicē predicantur. **E.**
 Et que positiones in hac materia sunt concedende et que non. **L.**
 Ponit et auersiones ne aliquis inuita proprio capiti in hac materia salutari. in qua periculo leserratur. **D.**
 Positio fidei de trinitate non potest euidenter probari nec ex scripturis canonicis euidenter concludi. **E.**
 Ecclesia plura determinauit sola fide credita et credenda et diuinitus reuelata. et ex scripturis canonicis non sunt euidenter deducibilia. **E.**
 Positio de trinitate potest a nobis aliquantulum imaginari et probabiliter sustineri. **F.**
 Instatur contra predictam positionem multipliciter. **F.**
 Aliquid dicitur simplex multipliciter. Et quomodo essentia vel persona dicitur simplex. **B.**
 Nomen de dupliciter accipitur. **D.**
 Utrū potest aliquo modo procedi quod sunt tres diuinitus. **D.**
 Deitas et deus utrum sint termini synonymi. **J.**
 An persone diuine finite vel infinite distinguantur. **J. R.**
 Nomen distinctio pro quo supponit. **R.**
 Nomen similitudo pro quo supponit. **R.**
 Esse patris est esse filii. an illa possit procedi. **L.**
 Una est omnium trium personarum perfectio. nec vlla perfectio uenit uni persone et non alteri. Et si quelibet ad omnem operationem exteriorē sufficit relique tamen non superfluit. **L.**
 Utrū positio de trinitate posset sustineri siue contradictione. **D.**
 Quid est contradictio. Quotuplex est ibidem. **D.**
 Contradictio reperitur in voce scripto et mente. **D.**
 Quid requiritur ad hoc ut aliquam positionem sit sufficienter uniuersalis vel singularis. **D.**
 Suppositio terminorum in diuinis est duplex. mediata et immediata. **D.**
 Qui termini supponit mediate et qui immediate. **D.**
 Et quid sit supponere mediate et immediate. **D.**
 Nota ibidem plures regulas de terminorum

suppositione. **A.**
 Qui termini dicuntur de deo in singulari et in plurali. **D.**
 Positio de trinitate concedit terminos contradictorios de terminis supponētibz pro eodem sed non positiones contradictorias. nec ullam implicat contradictionem. **P.**
 Positiones de trinitate non implicare non potest contra prout euidenter probari. **P. D.**
 Licet per diuinam potentiam unam rem esse tres res creatas possit sine contradictione sustineri. tamen hoc debet a fidelibus negari. **R.**
 Aliquam positionem posse sine contradictione sustineri non est ratio sufficientis quod talis positio non debeat negari. **R.**
 Dis illa positio debet ab omnibus negari cuius oppositum circūscripta fide apparet euidenter in lumine naturali. **R.**
 Item in principio sententiarum. **F.**
 Non sunt digni vocari personam qui unam speciem vel genus unum dicunt esse plura individua realiter et eorum hoc difficilius possit saluari quam articulus de trinitate. **R.**
 Arguitur quod positio de trinitate implicet. **S.**
 Nomen de quibus supponit pro natura quibus pro supposito. **L.**
 Deus generat deum. procedit. **U.**
 Deus non generat deum potest sine periculo concedi secundum auctorem. **U.**
 Omnis deus generat deum negat. **U.**
 Deus generat et idem deus non generat negatur. **U.**
 Aliquid sustineri probabiliter sine contradictione quid est. **F.**
 Non minus difficile est sustinere secundum se. eandem humanitatem esse plures homines quam articulus de trinitate. **F.**
 De hoc in principio scōi sententiarum. **F.**
 Periculosum est impetores de trinitate aliquid determinare. Comendat studiū ibidem de trinitate. **F.**
 Utrū positio de trinitate posset sustineri siue forme sillogistice et alteri bene consequente negatione. **Y.**
 Ponunt plures consequentes que frequenter negantur et tamen videntur formales que vere sunt paradoxismi et sophistici. **Y.**
 Datur ergo modus respondendi ad omnes. **Z.**
 Quid requiritur ad bonum sillogismum expositorium. **Z.**
 Terminus essentialis nunquam potest esse mediū in sillogismo expositorio quia se significat

cat plura. **Z.**
 Nullus sillogismus expositorius est consequentia formalis quod non tenet in diuinis. et sicut catholicus eum negat in diuinis sic phisus posset eum negare in creaturis si una res esset tres res. **Z.**
 Quomodo excusari dicitur sillogismi in diuinis et terminis eorum propositi. **AA. BB. CC. DD. EE. FF.**
 Regula omnium sillogismorum et terminis eorum est dici de omni et dici de nullo. **AA.**
 Quid est dici de omni et dici de nullo. **AA.**
 Quomodo sillogismi regulantur illis principiis. **AA.**
 Quid est positio sufficienter et simpliciter. **CC.**
 Que sunt signa sufficienter distributiva in diuinis et in creaturis. **CC.**
 Omne generans est essentia diuina potest dupliciter poni. **FF.**
 Imaginari accipit dupliciter. **BB.**
 Quomodo trinitas potest imaginari et quomodo non. **BB.**

Questio sexta

Utrū distinctio sit in deo procedenda alia a distinctio reali trium personarum in una essentia. **A.**
 Distinctio quadruplex potest imaginari. **B.**
 Que ex illis reperiuntur in diuinis et que non. **B.**
 Essentia idem significat realiter omnibus que sunt in diuinis. **B.**
 Auctor videtur negare distinctio formalem in diuinis. **U.**
 Et ad hoc arguitur per deum ponentem eam statim suam retractat opinionem. **CC.**
 Distinctio formalis non est nisi ratione distinctio realis. quomodo intelligitur. **F.**
 Distinctio formalis non reperitur in creaturis. **F.**
 Doctrina siue regula que dicitur aliquo predicari posset distingui formaliter. **F.**
 Personae non distinguuntur inter se formaliter sed realiter. **F.**
 Trinitas est in parte an posset procedi. **F.**
 Distinctio formalis non est distinctio formalis seu formalitatis. Nec sequitur distinguunt formaliter que non sunt idem. **B.**
 Dis formalitas est realitas est falsa. **D.**
 Essentia non est formaliter relatio quam ualet. **D.**

Articulus secundus

Utrū in deo sit aliquid distinctio inter essentiam et perfectioes attributales. **J.**
 Perfectio attributalis multipliciter accipitur et secundum hoc dupliciter respondetur. **J.**
 Quid est attributum diuinum. Et quid ratio attributalis. Et quid perfectio attributalis. **J.**

Attributa diuina quomodo distinguuntur. **J.**
 Attributa diuina pro quo supponuntur. **J.**
 Differunt perfectio simpliciter et denotatio perfectiois simpliciter. **R.**
 Ut terminus sit denominatio perfectiois simpliciter quod requiritur. **R.**
 Ad quem sensum procedit quod intellectus diuinus et voluntas diuina distinguuntur ratione. **L.**
 Deitas et intellectus diuinus siue voluntas non sunt distincte formalitates. **L.**
 Deitas et intellectus diuinus siue voluntas sunt omnibus modis idem. sicut deitas omnibus modis est eadem sibi ipsi. nec distinguuntur formaliter contra se. **D.**
 De omnibus distinctis possunt contradictoria verificari. **D.**
 Dis contradictoria equalē habent repugnantiam. **D.**
 Quare procedit distinctio formalis inter essentiam et personam et non inter intellectum et essentiam siue voluntatem et essentiam. **D.**
 Distinctio emanationum diuinarum presupponit distinctio principiorum elicitorum quomodo intelligitur. **D.**
 Ad quem sensum procedit quod filius producat per modum intellectus et spiritus sanctus per modum voluntatis. **D.**
 Ad quem sensum procedit quod filius producat naturaliter et spiritus sanctus libere. **R.**
 Aliquid per se uenire intellectui diuino intelligitur dupliciter. **R.**
 De intellectu intelligitur et non per voluntatem et e contra. quomodo intelligitur. **R.**
 Sicut deus intelligitur per intellectum ita intelligitur per voluntatem. **R.**
 De intellectu naturaliter et libere uult. **R.**
 De intellectu mala procedit. sed non illa de uult mala. **S.**
 Idem omnibus modis indistinctum potest producere diuersa. **S.**
 Ex distinctio productorum non sequitur distinctio realis nec formalis in deo. **S.**
 Intellectus et voluntas licet supponuntur pro eodem tamen notant diuersa in creaturis id non sunt synonyma. **S.**
 De intellectu non est ordo nugatoria et sic de alijs. **S.**

Articulus tertius

Utrū in deo sit aliquid distinctio inter essentiam et ideam siue rationes causales. **Z.**
 Idea quod est descriptiuam. **Z.**

Comendat Ockam q̄ plurimū in hac ma-
teria ad quē etiā auctor se remittit. **Z.**
Idea creature est ip̄amet creatura. **U.**
Idee ponunt in artifice creato ⁊ icreato. **U.**
Que est necessitas ponendi ideas. **X.**
Quo ꝓcedit in deo eē plures ideas. **Rūdel** p̄
tres notabiles positiones. **y.**
Dim rerū p̄ducibiliū distincte sunt idee. **Z.**
Idee sunt singulariū nō vniuersaliū. **Z.**
Idee creaturarū nō sunt in deo realiter sed
im̄ obiectiue. **AA.**

Eterne quō intelligit
Immutabiles
Infatigabiles
Idee sunt. **Hec oriunt AA. BB.**
Hec intereunt
Res p̄ncipales
Uere sunt

Utrū res vocat idea quā eam de actualiter
p̄ducit. **LL.**
Quomodo aīa sit beata visione idearū. **LL.**
Utrū anima sancta ⁊ non sancta equalit̄ in
tucant̄ ideas. **LL.**
Utrū idem potest esse exemplar ⁊ causa sui
ipsius. **DD.**

Questio septima

Utrū ꝓcedendū sit a catholicis vnā
rem generare ⁊ aliā generari in diuinis.

Articulus primus

Utrū in diuinis cēntia generet aut
generet. **B.**
Essentia in diuis nec generat nec generat̄ s̄
bū in creaturis. **B.**
Essentia nō est subiectū vel q̄ subiectū gene-
ratōis diuine. **L.** nec q̄ materia. **B.**
Fili⁹ est de substantia p̄is sibi p̄substantia et
nō v̄ de materia vel q̄ materia. **L.**
Diuina cēntia nō est termin⁹ formalis diuine
generatōis. **D.**
Quid est termin⁹ formalis generatōis. **D.**
Ide quōq̄ est termin⁹ formalis ⁊ totalis. **D.**
Persona diuina est termin⁹ originat⁹ ⁊ termi-
nus formalis p̄ductōis in diuis. **D.**
Relatio est termin⁹ formalis generatōis. **E.**
Actiōes sūt suppositoꝝ nō inuenit̄ in p̄ho et
quō debet exponi. **F.**
Forma per se agit. compositū vero per acci-
dens. **F.**
Essentia est generans. **F.**
Essentiaꝝ h̄c totū esse p̄riū p̄ p̄ri⁹ origine q̄

sit in filio quō intelligit. **B.**
Aliqd̄ cōicari alteri p̄ p̄ductionē itelligit̄ du-
pliciter. **B.**
Quo eē nō cōicaf filio. **B.**
Pater genuit filiiū natura. voluntate. intelle-
ctu. quō sunt ꝓcedende. **D.**

Articulus secundus

Utrum in diuinis sit vera generandi
potētia. **J.**
In diuinis est generādi potētia sed illa nō ē
diuina cēntia s̄ p̄sona. **J. K. L.**
Potētia ⁊ p̄ncipiū generādi sumunt̄ dupl̄r
s̄ quo ⁊ qd̄. **K.**
De p̄ncipio elicitiuo plura ponit̄ Ockam
s̄ min⁹ sufficienter ponēs q̄ ip̄m debeat rea-
liter distingui a producto. id̄ p̄sona sine p̄o-
prietas p̄sonalis q̄ est om̄ib⁹ modis idē p̄o-
ne est p̄ncipiū elicitiuū. **L.**
Potentia generandi nō potest communica-
ri filio. **L.**
Sicut non conceditur q̄ pat̄ est in patre sic
nec concedendū est q̄ potētia generādi acti-
ue sit in patre sed in filio. quia esse in alio cō-
notat distinctionē. **A.**
Potentia generandi est in patre ⁊ nō in filio.
Id est est pater nō est filius. **A.**
P̄fectio simpliciter dupliciter accipit̄. **A.**
Utrū aliq̄ p̄fectio sit in patre quē non est in
filio. **A.**

Articulus tertius

Utrum in diuinis sit generatio p̄-
p̄dicta. **D.**
In diuinis est generatio p̄pria dicta **Jte** ge-
neratio eterna sed nō successiua. **D.**
Assignantur multi termini ⁊ eorum multi-
plex cōnotatum ⁊ qui sunt ponendi in diuis
⁊ qui nō. **P.**
Generatio est productio de non esse ad esse.
nō est vniuersalit̄ vera. **P.**
Generatio equiuoce dicit̄ de generatōe eter-
na ⁊ tpali in creaturis. **P.**
Duratio est gen⁹ ad generationem in crea-
turis tm̄. **P.**
Duratio dupliciter accipitur. **Q.**
Quomodo de⁹ est imutabilis. **Q.**
Utrum solus deus sit imutabilis. **Q.**
In diuinis est generatio cōtinua sed nō suc-
cessiua nec subita nec instantanea tempora-
lis. **R.**
Instans eternitatis est deus eternus. **R.**

Articulus secundus

Quare deus pater dicitur instans eternita-
tis. **R.**
Utrū pater possit concedi prior filio aliqua
p̄prietate alia a p̄prietate durationis. **S.**
Modus loquendi Scoti de prioritate i di-
uinis per signa ⁊ instātia nature ⁊ originis ē
simpliciter falsus ⁊ nimis abusus. **S.**
Diversi sunt modi prioritatis. et posteriori-
tatis. **Z.**
De p̄prietate p̄dictoꝝ modoꝝ ponunt̄ regu-
le quatuor. **U.**
Quo ꝓcedendū sit q̄ pater est prior origine
filio. **U.**
Qui modi prioritatis reperiant̄ in diuinis
⁊ qui nō. **X.**
Que in diuinis possunt ꝓcedi priora alijs ⁊
quo mō p̄prietatis. **y.**

Questio octaua

Utrū sp̄s sanct⁹ ꝓcedit a p̄re ⁊ filio
tanq̄ ab vno p̄ncipio.

Articulus primus

Utrū ꝓcedendū sit q̄ sp̄s sanct⁹ ꝓce-
dit a patre ⁊ filio. **A.**
Sp̄s sanct⁹ ꝓcedit a patre eternaliter ⁊ vni-
formiter. **B.**
Pater ⁊ filius spirant̄ vniformiter. duplicē
habet sensum. **B.**
An debeat ꝓcedi q̄ pat̄ spirat̄ sp̄m̄ scm̄ p̄us
origine q̄ sp̄ret filius. **B.**
Si spiritus sanctus nō ꝓcederet a filio nō
distingueretur ab eo realiter. **B.** Quis sit
sensus p̄clusionis ibidē.
Si sp̄s sanct⁹ nō ꝓcederet a filio distingue-
ret̄ ab eo p̄ ꝓcedi. **B.**
De cōstitutione ⁊ distinctione personarum
plures breuissime recitat̄ opiniōes quas re-
mittit ad Ockā.
Improbat dicētes p̄sonas p̄stitui ⁊ distigui
p̄ relatōes originis. **E. D.**
Paternitas nō p̄stituit̄ ex patre. **L.**
Aliqd̄ distingui ab alio intelligitur duplici-
ter. **D.**
Quo persone distinguunt̄ ⁊ p̄ quid multuz
pulcre. **D.**
Processio spiritus sancti a filio non est preci-
sa ratio distinctionis eius ab eo. **D.**
Utrum ex hoc q̄ spiritus sanctus distingui-
tur a filio posset concludi q̄ ꝓcedit ab eo.
E.

Utrū sp̄s sanct⁹ ꝓcedat a p̄re ⁊ filio tā-
q̄ ab vno p̄ncipio. **F.**
Pater ⁊ filius producant̄ spiritum sanctum
tanq̄ vnum principium. non tanq̄ duo p̄n-
cipia. **F.**
Pater ⁊ filius producant̄ spiritū sanctū non
inquantū distincta principia. nec inquantū
vnu p̄ncipiū. **F.**
Pater ⁊ filius non sunt omnino respectu spi-
ritus sancti sicut respectu effectus creati vnu
principiū. **F.**
Pater ⁊ filius sunt vnuz p̄ncipiū spirās spi-
ritū scm̄.
Pater ⁊ filius sunt vnus spirator. de illis re-
citāt̄ sex opiniōes an debeat concedi. **B. D.**
J. K.
Opinio p̄pria auctoris.
Termin⁹ p̄ncipiū ⁊ li trinitas p̄ quo ⁊ quō
supponit̄. **K.**
Quomodo differunt ille. Pater est principi-
um spirans. **K.**
Pater et filius sunt vnum principium spi-
rans. **K.**
Sicut terminus trinitas est nomen colle-
ctiuum supponens immediate pro tribus p̄-
sonis ⁊ pro nulla illorum. sic li principium
supponit̄ immediate pro patre ⁊ filio ⁊ p̄ nul-
la eorum. **K.**

Articulus tertius

Utrum concedendum sit q̄ sp̄s sancti
p̄cessio sit generatio. **L.**
Passiua spiritus sancti processio non est ge-
neratio nec spiritus sanctus ē genitus aut ge-
nerabilis. **L.**
Passiua spiritus sancti processio ⁊ filij gene-
ratio ac ipsarum distinctio non est a nobis
in via perfecte cognoscibilis sed aliquo mō
solum. **L.**
Omē qd̄ possumus aliq̄ mō intelligere pos-
sumus aliquo modo explicare. **L.**
Explicatio harum duarū p̄ductionū a diuer-
sis diuersimode assignat̄. **D. A.**
Ostendit̄ auctor q̄ processio spiritus sancti ⁊
generatio filij potest aliquo mō a nobis expli-
cari. **L. D. A.**
Generatio sumit̄ q̄drupliciter. **A.**
Quid est generatio. **A.**
Quid est spiratio. **A.**
Licet deus sit a nobis incomprehensibilis

forte habet creatura nihilominus dare possumus de eis diffinitione uertibile. A. Absurdum est dicere qd credam aliquam ueritatem et non possum dare qd nois termino: us spu seu deceptioz uertibile. A. Per qd sufficient pot fieri explicatio differetie generatiois a spiratoe. D. Quomodo intelligenda sunt dicta doc. q dicunt qd spu scilicet est charitas. amor dilectio patris et filij. Amor iocundus. nec. mutuus etc. Et p qd supponunt illa noia. Utru illa causal sit vera. pat et filius qz diligunt se mutuo pdacunt. ff. q. Cur pater et filius. ff. de diligendo no pdacunt quartam psonam. D. Utru pater et filius diligant se spu scilicet et quomodo. D. Diligere capit quadoqz centialiter qnqz no cionaliter. D. Utru pat est sapiens sapientia genita. R. Multiplex eiusde ppositiois resolutio explicat fm d. petri pictaueu. R. Nihil in hac materia affirmandum est vl negandum sine distinctoe. R. Utru filius et. ff. est sapientia ingenita. R. Ingenitum sumit dupliciter. S.

Questio nona

Utru sola psona. ff. sit charitas infusa q dicitur amor dei. A.

Articulus primus

Utru charitas q datur amicis dei sit psona spu sancti. B. Processio sumitur quandoqz passiuue quadoqz notat creaturam aliquam in q psona illa a nouo existit. B. Processio spalis creatio et sic d alijs qdlibz illorum significat plures scilicet deum et creaturam. B. Licet illa nomina processio temporalis et processio eterna pro eodem supponunt. conceditur tamen qd vna differt ab alia Et q duplex est spu scilicet processio. B.

Utru sola psona. ff. sit charitas infusa q dicitur amor dei. A.

Utru charitas q datur amicis dei sit psona spu sancti. B. Processio sumitur quandoqz passiuue quadoqz notat creaturam aliquam in q psona illa a nouo existit. B. Processio spalis creatio et sic d alijs qdlibz illorum significat plures scilicet deum et creaturam. B. Licet illa nomina processio temporalis et processio eterna pro eodem supponunt. conceditur tamen qd vna differt ab alia Et q duplex est spu scilicet processio. B.

Differunt. Processio Bissio L Datio

Quid est mittere et dare L. Quid est mitti et dari. L. D. Non solu dona creata sz et increata danf homini scz spu scilicet psona imo trinitas tota. D.

Quomodo amicus dei possit dari. ff. psona sine dono creato. hoc tamen nunqz sit. D. Charitas increata no dat amicis dei de uirtute fmonis. E. Charitas q formalit diligim deum et proximum no est spu scilicet. E. Quomodo spiritus sanctus cum sit ubiqz dicitur esse in bonis tantum et iustis et non in malis Et quomodo explicat ille modus eendi in iustis. F. Spiritus sanctus dupliciter est in rebus creatis. F. Utru spu scilicet datur in donis suis Et si sic in quibus. F. Utrum spiritus sanctus mittatur uisibiliter B. Bissio alicuius persone uisibilis sit dupliciter. B. Quid est missio uisibilis Et quid significat. B. Quando facta est in noua vel veteri lege. B. Quibus facta est quales fuerit ille res uise sup xpm et aplos. B.

Articulus secundus

Utr charitas q dat amicis dei sit q litas infusa menti. D. De coi lege nullus acceptat ad uitam sine charitate infusa sibi inherere q dicitur charitas vel gratia. D. Magister oppositum uidet tenuisse sz pot saluari dictu suu a pio interprete. D. Respondet ad auctoritates quas magister p se adducit. D. De potetia absoluta p taliqz ee amicus dei no hndo aliqua qlitatez infusam que sit charitas vel gratia. J.

Amicium Esse Carum deo intelligit duplr. J Acceptum

Aliqz hns qlitatez infusam q dicitur charitas pot de potetia absoluta ee no amicus dei. R. Charitas est qlitas infusa sz tm nulla talis q litas est intrinsece charitas vel gra. R. Non est possibile homine diligere deum meritorie sine charitate infusa de lege ordinata. scilicet de potetia absoluta. R. Utru ille dicat vere mereri uitam eternam q ea nunqz sequet. L. Stat aliqz ee dignu uitam eternam et ea nunqz sequi. B. Transitus contradictionis qua de non acce

pto sit acceptus potest saluari sola ipis transi one. B. Sola acceptatio diuina facit que pcepit di gnii uita eterna. B. Aliquis de amicus dei vel acceptus deo siue carus multiplicat. D. Dilectio dei generalis et special. quo terminat ad res creatas alit et alit. B. Que requirunt et sufficiunt ad saluandu transi tu de traditorio in ditorio. D. Lapsus ipis sufficit ad verificatione traditioz quado determinatio ipis cadit sub statuto. D. Pura priuatio charitatis pcepit no habz ratione culpe. R. Utru ho ex puris naturalibz pot vitare peccatum. R. Ex puris naturalibz aliqz vitare peccatum intelligit duplr. R. Si qd decederet sine gra et sine debito habet dicit q puenit. R. Quicqd diligit vel odit deo. ptingenter diligit et odit. R. Nulli actui ex sua bonitate vel malicia intrinseca debet uita eterna aut pena eterna. S. Et ordinatione dei aliqz actus iuste e merito riuu uite eterne et aliqz pene eterne. S. No est in libera potestate ronalis creature q actus suus bonus sit meritorius uite eterne vel actus eius malus sit demeritorius pene eterne. S. Creatura ronalis obligat ad habere gratiam et elicere actus meritoriu hec em sunt sibi possibilia. S.

Articulus tertius

Utru aliqua forma pot augeri vel minui. T. Forma sumit dupliciter. T. Qualitas sumit tripliciter. T. Augmentatio accipit tripliciter. T. Augmentatio extensua e duplex. T. Augmentatio intensua potest dupliciter imaginari. T. Augmentatio tam intensua qz extensua pot imaginari fieri vel i instati vel successiue. T. Quid est aliqd fieri in instati. T. Augmentatio continua duplr pot fieri. T. Quid e aliqd continue successiue generari. T. Tripliciter ptingit aliqua forma successiue continue fieri vl augeri siue acqri. T. Responsus ad dubiu motu plures pmittit

suppositioes. U. X. Quid est latitudo. X. Quid e latitudo intensua. X. Quid e latitudo extensua. X. Quantitas siue quantu e multiplex. X. Dis forma intensa est extensa aut extensibilis sz no ecotra. y. Licet forma extensa posset ee et no ee extensa. nulla tm forma intensa pot ee et no esse intensa. y. Quare vna forma est intensibilis et alia no. y. Aliqua forma pot augeri fm extensione et fm intensione. y. Aliqua forma augmentari intelligit dupliciter. y. Forma augmentat Quomodo intelligit y Forma minuit Quomodo intelligit y Forma suscipit magis et minus Forma augmentat est equaliter vna copulatiua et no de copulato extremo. y. Arguitur contra aliqua prius dicta et soluitur rones. Z.

Secundus punctus articuli tertij.

Utru gra vel charitas posset augeri. AA. Charitas i infinitu pot augeri no solu subito et instantanee sz etia in tpe continue. AA. Augmentatio extensua pot fieri i infinitu p ad ditione pris ad pre. BB. Aliqd in infinitu augeri intelligit extensue et intensue et vtriusqz dupliciter. AA. Augmentatio extensua p rarefactione posse fieri i infinitu est ppleuma neutru. BB. Augmentatio forme separte intensua pot fieri in infinitu sec de pucta siue exite in subiecto qz de h est ppleuma neutru. BB. Probabiliter pot teneri qd de no pot aliqua forma in subiecto intedere in infinitu. BB. Alia e dupliciter capax alicui forme scz potentialiter et vitalit et fm h de latitudine intensione charitatis plures ponit ppositioes. CC. Potest dari tanta charitas quantu capax e absolute aia vitalit recipere. CC. Licet in nullo subiecto possit in infinitu augeri charitas tamen in infinitu pot augeri charitas in subiecto. DD. Sicut dictu est de capacitate determinata respectu charitatis ipius anie sic piformiter dicendu est de omni qualitate q potest potentiam pceptiuam vitalit imutare. DD. Arguit in oppositu J Scotu. EE.

Ad que sensum procedit q̄ charitas intensa e
pfectio: remissa. FF.
Et si in infinitu charitas posset augeri nuq̄
dabit charitas infinita. FF.
Charitas christi fuit maxima sibi possibilis
de potentia ordinata: et non de potentia abso
luta. FF.
Charitas xpi fuit tanta quantum illa anima
vitaliter potuit recipere etia de potentia ab
soluta. FF.
Deo ptes charitatis creabiles demonstrari i
telligunt dupliciter. BB.
No semp de omibz simul verificat terminus
pluralis numeri d̄ quoz quibet verificat sin
gulare illius pluralis. BB.
No oportet sp̄ oem̄ positioz de possibili ve
ra poni in esse. BB.

Punctus tertius

Articuli tertij.

U. charitas vel gratia possit minui. DD.
Quelibet charitas creata p̄ diuinā potētia
absolutā pot̄ minui. DD. JJ.
Charitas creata e duplex: infusa et acquisita. DD.
Lupiditas est duplex: actualis et habitualis.
Itē venialis et mortalis. DD.
Charitas infusa et habitus cupiditatis nō cō
trariant. DD.
Actui charitatis cupiditas habitualis est cō
possibilis. DD.
Charitati infuse et actui sola mortalis cu
piditas nō venialis est. DD.
Que dicuntur contraria. DD.
Quelibet charitas acquisita pot̄ p̄ potētia
agentis creati minui. JJ.
Nulla charitas infusa p̄ ordinatā di potēti
am potest minui. JJ. KK. LL. AA.
Licet charitas infusa fm̄ ordinatā dei potē
tiam quo ad eius essentiam minui nō potest
tamen quo ad feruorem eiusdem per pecca
tum veniale minui vel totaliter corrumpitur.
LL. DD.
Quid e feruor charitatis et quomodo remit
titur. LL.
Arguit in oppositum. DD.
Solut. AA.
Deum punire citra dignū intelligit dupli
citer. DD.
Peccatum mortale fm̄ Gregorium de arin
no non solum demeretur puniri eternaliter
sed et p̄sus si possibile esset annihilari. DD.
Utrū possibile sit q̄ aliquis p̄mittat infini

ta venialia peccata. PP.
Prop̄ veniale peccatū p̄cipue nō min⁹ diligit
quis a deo. DD.
Amor dei dicitur maior et minor nō in se s̄ fm̄
effectus suos eternos vel temporales. DD.
Quale bonū et quantum adimit peccatū. DD.
Deo plura facit p̄ plura q̄ possit facere p̄ pau
ciora q̄ sic sue placet voluntati. DD.

Questio decima

Utrū persone diuine sint oibz modis
equeles inter se. A.
Equale et inaequale accipitur quadruplici
ter. B.
Magnum et magnitudo accipit quadrupli
citer. B.
Differētia iter modos magnitudinis et eque
latis. L.
Secūm illas diuersas acceptōes diuerse po
nunt ad q̄stionē r̄sue positōes. LD.
Quid dicat illa noia similitudo. equeles. et p̄ q̄
supponit. et vtrū sint synonyma. D.

Articulus secundus

Utrū p̄sone diuine sint in se inuicē per
mutuā circūcessionē. E.
Triplex imaginat̄ incertitia. p̄ p̄tinentiā. p̄ p̄
sentia et indistinctā. p̄ p̄sentia et p̄substantialitē
tē idempticā. E.
Quid e eē in alio p̄ circūcessionē. E.
Ponunt quatuor positōes quo p̄sona vna d̄
eē vel nō eē in alia. E.

Articulus tertius

U. p̄sone diuine sint equeles sibi inuicē
fm̄ potētia seu p̄ductiuitatē. F.
Exponit intellectus tituli q̄stionis. F.
Quid dic̄ nomē potētia et oipotēs. FF. DD.
Quomodo differunt potētia et potentia ge
nerandi. B. D. J.
Declarat p̄ aliq̄s positōes q̄ fuerit itēno
beati Augustini de hac materia. D. J.

Questio undecima

U. cū dei ois̄ciētia stet rei p̄tingētia. A.

Articulus primus

Utrū de⁹ sit p̄sciētia futurozū p̄tin
gentiū. A.
Utrū aliq̄ positio singularis de inēe cathe
gorica in materia de fuso p̄tingēti ad vtrūli
bet sit determinate vera et cōtradictoria de

terminata falsa. A.
Ostendit q̄ fuerit opinio phi d̄ hac materia.
A.
Phus in multis errauit et sibi p̄tradixit. A.
Quid sit fm̄ veritatē r̄ndendū ad articulos
p̄missum. B.
Quid e p̄tingens ad vtrūlibet. B.
Aliq̄d eē futurū p̄tingēs intelligit dupl̄r. B.
Aliq̄d eē determinate vtrū intelligit dupl̄r. B.
Que positōes sint determinate vere vel fal
se aut inuitabiliter et necessario vere vel false.
B. L.
Que positio dicitur inuitabiliter vel mutabiliter
vera vel falsa. L.
Quid est positio incipere verā. L.
Plura valde pulchra eliciunt correlaria de p
positionis veritate. D.
Ista regulā positio de preterito vera est ne
cessaria. et ois̄ falsa est impossibilis nō est vni
uersaliter vera et quō h̄z veritatē. D.
Quādo p̄tingēs debet dici p̄tingēs vel quē
et quē nō est. E.
Quid est p̄tingens. E.
Ad que sensum procedit p̄tingens eē indeter
minatū ad eē et nō esse. E.
Utrū quē res est possit nō eē vel quē ipa nō est
E.
Quelibet kathegorica singularis de possibili
licet subiectū eēt nomē p̄riū vel p̄nomē de
mostratiū p̄cipue si est vera in sensu diuiso
est etia vera in sensu p̄posito. E.
Copulatiua de possibili nō requirit ad eē ve
ritatē vna copulatiua de inēe possibile s̄z suf
ficat q̄ vtrūq̄ p̄ sit possibilis. E.
Aliquid esse in aliquo instanti et posse nō eē
i illo istāti et eōuerso pot̄ itelligi tripliciter. F.
Quō intelligit dicitur phi. omne q̄d est quē e ne
cesse est eē. B.
Lū quē q̄d valet si. et sic facit p̄ditionalē. B.
Utrū p̄teritū possit nō fuisse. D.
Uel sic vtrū sicut procedit p̄tingētia respectu
futurozū et p̄sentū sic etia procedēda sit respe
ctu p̄teritozū. D.
Aucto: p̄babilitē tenet p̄e affirmatiua. D.

Articulus secundus

Utrū de⁹ sit scientia omnium rerū existen
tium. R.
Recitantur opiniones phi et p̄metatoris aucto
ris de scientia dei. R.
Probabile est rōne naturali q̄ de⁹ intelligit
aliud a se. sed nō est euidens neq̄ demonstra

bile. R.
Deus intuitiue oia cognoscit existētia et pos
sibilia. R.
Quō deus dicit cognoscere i eētia sua. Et
quō in deo sicut in speculo relucet et rep̄sen
tant oia. L.
Intellectus diuinus nō p̄ p̄ nec p̄fect⁹ cogno
scit suā eētia q̄ creaturā. L.
Utrū de⁹ sit p̄sciētia omnium futurozū p̄tingē
tium. B.
Futurozū p̄tingentiū q̄dā sunt inēoplete si
gnificabilia q̄dam cōplete verius cōplete si
gnificabilia. B.
De⁹ est p̄sciētia oim̄ rerū futurozū et oim̄ enū
ciabiliū futurozū. B.
Deus est infallibilis sciētia certitudinaliter et
infallibiliter cognoscens oia entia et oia enun
ciabilia futura. A.
Explicat modus huius infallibilis sciē di
uine fm̄ Deo: et reprobatis p̄s opinionibz
Scoti et aureoli. A.
Utrū de⁹ sit sciētia omnium verozū enūciabili
um. D.
Sciētia dei et scire accipiunt m̄s̄ p̄l̄r. D.
Respectu quozū e sciētia dei. an respectu rerū.
an etia respectu enūciabiliū. D.
Quō differūt scia dei intuitiua et scientia vi
sionis. D.
Deus oim̄ rerū possibiliū et enūciabiliū ne
cessario est simplex et app̄bēsiua cognitio. P̄
Plura inferunt correlaria de dei sciētia et co
gnitione. D.
Utrū de⁹ plura scit q̄d sciuit. D.
Quō differūt scire et p̄scire. D.

Articulus tertius

Utrū cū dei ois̄ciētia stet cōtingētia
futurozū. R.
Ad que sensum dicitur aliq̄d futurū p̄tingens
ad vtrūlibet. R.
Sciētia dei de futuris dupl̄r p̄t accipi. R.
Licet cuiuslibet futuri deus sit necessario i
tuitio tamē null⁹ enūciabilis p̄tingentis de
futuro est necessario iudiciū siue iudicatiua
sciētia. R.
Arguit p̄tra responsionē ad dubiū. L.
Soluunt rōnes. U.
Utrū deū esse p̄sciū. sit p̄fectio simplicit̄ deo
attribuenda. F.
Utrū de⁹ p̄scit futura quia futura sunt vel
vtrū ideo futura sunt quia de⁹ p̄scit illa. Y.
Utrū illa sit vera quia aliqua sunt futura de

na p̄scit illa eē futura. Z.
 Nulla p̄positio causalis cuius p̄sequēs tan-
 q̄ signū totale significat deū velle vel intelli-
 gere eē vera de p̄tute f̄monis. Z.
 Nō est incōueniēs aliqd idē diuersis respe-
 ctibz eē p̄tingēs z necessariū. Z.
 De naturaliter z nō libere eē p̄scientia futu-
 roz. tamē nullū futuri p̄tingentis eē natura-
 liter aut necessario sed p̄tingentē iudiciū aut
 iudicantua sciētia. Z.

Questio duodecima

Utrū cū eterna p̄destinatōe z reprobatione dei ster p̄destinatū posse dāpnari z reprobatū saluari. A.
 Quid est p̄destinatio. B.
 Quid eē reprobatio. B.
 Quis eē effectus p̄destinationis aut reprobationis. B.
 Licet creatura rōnalis a deo fuerit eternaliter reprobata v̄l p̄destinata. nihilominus p̄destinata pōt dāpnari z reprobata saluari. C.
 Licet p̄destinatio dei sit necessaria. tū deō nō necessario s̄z p̄tingentē eē p̄destinatio. D.
 Pro quo supponit termini p̄destinatio z reprobatio. D.
 Licet p̄destinatio dei sit immutabilis z deō sit immutabiliter p̄destinatio nō tamē incūtabiliter. D.
 P̄destinatō nō pōt deleri de libro vite quō p̄cedit. E.
 Utrū numerus p̄destinatorū posset augeri vel minui. Et an sit deo certus z determinatus. E.

Articulus secundus

Utrū p̄destinationis z reprobationis dei sit in p̄destinato v̄l reprobato aliqua rationabilis causa. F.
 Aperit intellectus q̄stionis. F.
 Nullus p̄destinatus eē p̄pter bonū vsū lī. ar. quē de p̄sciuit illū habitū. B.
 Nullus est p̄destinatus q̄ p̄scit fore finalit̄ sine obice habituali gratie. B.
 Quēcūqz de p̄destinavit pure misericorditer z gratis precise p̄destinavit. D.
 Nullus eē reprobatus p̄pter malū vsū lī. ar. quē de p̄sciuit illū habitū. D.
 Nullus eē reprobatus q̄ p̄scit fore finalit̄ obice gr̄e diuine. D.
 Quēcūqz reprobauit deus sine om̄i causa in ip̄o reprobato reprobat eū. D.

Utrū p̄destinatio includat electionē. de electione dupliciter loq̄ possumus. J.
 Agens vniuersale agit in om̄e qd nō habet impedimentū quō intelligit. J.
 Deus nullā crudelitātē exercet suā creaturam eternaliter dampnādo nec iniuste facit. J.
 Qui vult miseret̄ z quē vult idurat quō intelligit. J.

Obduratio dupliciter accipit. J.
 In peccatoribz p̄cedit aliqd quo digni sunt iustificatōe quō intelligit. J.
 Auctor hic recitat opinionē Ockam q̄ distinguit de causa z f̄m h̄ aliq̄ modo affirmatiue r̄ndet ad q̄sitū cuius opinionē p̄mendat tā q̄ subtilē z succinctā. Subiungens nihilominus alium modum dicendi sine assertio-
 ne temeraria. R.

In quo discrepant Ockam z Breg. in illa materia. L.
 Opinio p̄pria auc. B.
 Volitio dei sumit multipliciter. B.
 An p̄destinatio sit tantū respectu glorie v̄l an sit etiā respectu mediōz naturalū z gratuitōz. B.
 P̄destinatio z reprobatio accipiuntur dupliciter. B.

Auctor respondet f̄m opinionem p̄pria multum z fere p̄totum p̄cordando cum Ockam f̄m aliaz z aliaz acceptionē p̄destinationis z reprobationis similiter z volitionis dei. et f̄m q̄ p̄destinatio est solū respectu gl̄ie. v̄l gratie z gl̄ie simul. B.

Reponitur titulus q̄stionis. D.
 Utrū deū velle aliquid alicui possit esse cōsequens alicuius vere causalis Et q̄le erit illud antecedens. A.
 Iste dictiones quia p̄pter z silēs dictiones causales accipiunt dupliciter. D.

Nulla p̄positio causalis p̄rie dicta cuius cōsequens totale significat deū aliqd velle vel intelligere est vera. D.
 Deū velle aliqd v̄l intelligere p̄t eē p̄sequens alicuius p̄positionis causal̄ vere. D.

Articulus tertius

Utrum reuelatio dei de veris futuris p̄tingentibus sit possibilis intellectui creato infallibilis. P.
 Verorum contingentū de futuro est possibilis intellectui creato vera certa sed nō infallibilis reuelatio. P.

Reuelare accipit multipliciter. P.
 Certitudo accipit dupliciter. D.
 Noticia infallibilis quid est. D.
 Nōlibet vez p̄tingens de futuro potest de absoluta z determinata reuelatōe intellectui creato reuelare. D.

Reuelatio nō tollit p̄tingentiā reuelari nec facit ipsum p̄ reuelationē necessariū. R.
 Improbatur opinio Adā tenens q̄ facta reuelatione de articulis fidei nō potest euenire oppositum. R.
 Noticia creata que fuit reuelatio veri p̄tingentis de futuro licet possit nō esse aut nō fuisse noticia vera. tū nō potest nō fuisse noticia iudiciaria siue adbesio. S.

Nulla noticia creata vel creabilis est respectu futuri p̄tingentis simpliciter infallibilis. S.
 Opinio tenens q̄ noticia creata sicut diuina reuelatio de futuro p̄tingenti eē infallibilis. TU
 Quid est aliquid videri siue representari in verbo. F.
 Videns verbum non necessario videt oia q̄ verbū videt. F.

Utrum x̄ps possit fallere z falli. y.
 Itē infra. EE. vsqz in finē q̄stionis.
 Utrum deus possit rationali creature securitate eterne siue beatitudinis reuelare. AA.
 Beatitudo sumit dupliciter. AA.
 Quid est securitas. BB.

R̄sio ad dubiū. BB.
 U. de p̄ssit rōnali creature eternitatē siue finalis dampnationis reuelare. LL.
 U. talis reuelatio possit fieri existenti in charitate. LL.

U. de p̄ssit eētū in charitate suū futurū lapsū in peccatū mortale reuelare. LL.
 U. facta reuelatione de dampnatione futura homo peccet per desperationē z p̄dat charitatē. DD.
 Utrum talis potest licite pro salute sua orare. DD.

Nullus de cōi lege pōt firmiter assentire se esse dāpnandū sine peccato. LL.
 Deus potest homini siue i ḡra siue extra gratiam p̄stituto lapsū in peccatū siue suā eternā dāpnationē reuelare. LL.
 Desperatio accipit dupliciter. DD.

U. deus possit rōnali creature falsitatē dicere vel eā decipere. EE.
 Recitantur opiniones hibernici adam z bolkot. EE.

Opinio Gregorij. FF.
 Dicere accipit dupliciter. FF.
 Dicere falsum accipit dupl̄r. FF.
 Dicere falsum pōt eē assertorie v̄l solum re-
 citatiue. FF.

Assertio falsi potest fieri cū intētiōe vt alie assentiat vel simpliciter. FF.
 R̄sio ad dubiū f̄m Breg. FF.
 Opinio auc. p̄pria. BBHJ.
 Isti termini decipere fallere dupliciter accipiuntur. BB.

Nonunt quatuor regule satis vtilēs ad cognoscendū veritates p̄positionū in hac materia currentiū. KK.
 Quid est p̄betia. LL.

Questio tredecima

Utrū deus sit prima causa simpliciter oipotens z vniuersalis oifaciens. A.
 Utrū deus dicat oipotens Et quid dicat nomen oipotens. AB.
 An oipotens dicat p̄fectionē simpliciter. B.

Utrū omne qd fieri nō implicat cōtradictiones deus possit de potentia sua absoluta facere. C.
 Aliquid dicat possibile multipliciter. E.
 Facere dicat multipliciter. C.

Deū aliqd posse facere intelligit vel de potentia absoluta vel ordinata quomodo hoc intelligitur. D.
 Responsio ad dubiū p̄ p̄positiones z correlaria. EF.
 De est oipotens nō solū quo ad effectū sed etiā quo ad efficiendū modū. B.

Articulus secundus

Utrum deus sit causa p̄ma vniuersaliter oifaciens. D.
 Respondet ad dubiū p̄ multas p̄positiones quid de hoc tenendū f̄m fidem. D.
 Deinde quid dicendum sit f̄m rōem naturalē. J.

An quicquid deus facit mediāte causa scda potest facere seip̄o. HJ.
 An de agat libere vel naturaliter vel cōtingenter. HJ.

Articulus tertius

Utrum deus sit potentia vigoris infiniti siue infinite p̄ductiua. L.
 Infinitū accipit quadrupliciter. L.
 An deus possit aliqd mouere in instanti. D.

Notus vel mouere accipit dupliciter. **B.**
 Deus potest subito corp^o aliq^o de extremo
 ad extremū mutare nō mutādo ipm p medi
 um vel q^o corp^o in illo instanti eēt simal in oi
 bus p^o spaciū z post instans nō nisi in ter/
 mino. **B.**
 Utrū deus sit potētia alicui^o entis infiniti ab
 solute pductiua. **A.**
 Hō est euidens vel demonstrabile in lumine
 naturali q^o ipossibile sit magnitudinē actu i
 finita eē. **A.**
 Probabile est deū posse aliquā magnitudi/
 nē aut mltitudinē actu infinitā facere vel p/
 ducere in eē. **A.**
 Simile videt^o pbabile de latitudine intēsiue
 infinita. **A.**
 Si eēt corp^o ifinitū quō moueret. alit^o rūdet
 Breg. alit^o auc. **D. P.**
 Utrū totū z pars reperiuntur in infinitis.
P.
 An magis z min^o dicant^o de infinitis ad iui/
 cem. **P.**
 Aliqd equari alteri intelligit^o duplr. **Q.**
 An creatura in aliquo possit equari deo. **Q.**
 Creatura pōt agere vel mutare aliquid in/
 stantaneē. **Q.**
 Deus posset facere vnā granitatē vel calozē
 infinitū qui subito moueret vel calefaceret.
Q.
 De^o posset facere qualitatē infinitā etiā q^o il/
 la nō ageret nisi successiue. **Q.**
 Utrū de^o sit potētia alicui^o entis finiti infini/
 te pductiua. **R.**
 Utrū quicqd de^o pducit infinite pducit. **R.**
 Recitatis opinionib^o oñdit^o quid iportant il
 li termini pducere. facere. pcurrere. significā
 tes actōz dei. **R.**
 Licet de^o sit potētia infinita nō tū eqliē nec i
 finite pducit oia. **R.**
 Utrū de^o possit aliquid facere melius q^o fa/
 cit. **S.**
 Aliquid posse fieri mel^o alio intelligit^o mul/
 tipliciter. **S.**
 Del^o referet^o vel ad faciendū modū vl ad ef/
 fecitū factū. **S.**
 Recitant^o plures opiniones. tandē auc. suaz
 adiūgit. **T.**
 Penes quid attendit^o excessus z pfectio spēz.
 An penes accessuz ad deū vl penes recessuz
 a nō gradu eēndi. **T.**
 Primo recitat^o imaginatio fantastica mgrī
 iohis de ripa sequētis Scotū. **T. U.**

Opinio auc. **F. Y. Z.**
 Perfectio est duplex simplr z fm qd. **F.**
 Termini specifici de pdicamēto substantie
 sunt denotatōes pfectōis fm qd. **Y.**
 Quō intelligit^o illud p^o mune dicit^o oia sunt
 magis vel minus pfecta fm q^o magis vl mi/
 nus distant aut appropinquāt pmo. **Z.**

Questio decima quar
 ta q^o est vltima hui^o pmi.
 Utrū volūtas diuina ipedibilis sit pma lex
 obligatoria create volūtat^o. **A.**

Articulus primus

Utrū volūtas diuina sit ipedibil^o z sp i
 pleat^o a causa creata. **B.**
 De volūtatē diuina plura habent^o supius in
 pncipio pmi sentētiar. fere p totū.
 Volūtas dei est duplex signi z bñplaciti. **B.**
 Volūtas signi ē quintuplex. **B.**
 De h^o sup in pncipio pmi sentētiar. **R.**
 Quō intelligēde sunt hec locutōes de volū/
 tate. **B.** De h^o sup. **R.** in pncipio pmi iniar.
 Pro q^o supponit^o illa noia volūtas signi. vo/
 lūtas bñplaciti. **B.**
 An de^o pmittat mala culpe fieri. **B.**
 Aliqd duplr dicit^o pmittere aliqd. **B.**
 Volūtas dei bñplaciti est duplex scz simpli/
 cis p^o placētie vel displicētie pfectōis vel fu/
 ge. **C.**
 Nec nō est distinctio realis in deo. s; tū ter/
 minoz. **C.**
 Quō pceptū obligat. **D.**
 In pcepto vl p^ohibitione duo aliqñ pcurrūt
 scz pceptū vl p^ohibitio z intentio p^oipientis.
D.
 Volūtas bñplaciti est duplex scz añcedēs z
 p^osequēs. **D. E.**
 Quid est volūtatē dei ipleri. **E.**
 Volūtas dei signi nō semp implet. **F.**
 Volūtas dei bñplaciti p^osequēs sp iplet s; vo/
 lūtas bñplaciti añcedēs nō sp iplet. **F.**
 Volūtatē dei signi siue p^osilij impleri intel/
 ligit^o duplr. **F.**
 Prohibitio dei nō significat deū nolle effica/
 citer aliqd fieri qd p^ohibet. **F.**
 Volūtatē dei añcedētē ipleri intelligit^o du/
 pliciter. **F.**

Articulus secūdus
 U. volūtas diuina sit regula cui vnuer/
 salit^o p^oformare se tenet volūtas creata. **B.**

De qua volūtatē intelligit^o ista p^oformitas **B.**
 Volūtatē creatā se difformare volūtatē bñ/
 placiti diuine intelligit^o duplr. **B.**
 Quid est rōnalē creaturā eē p^oformē diuine
 volūtatē. **B.**
 Quid ē rectitudo volūtatē create. **B.**
 Quid ē volūtatē creatā eē cōformē volūtatē
 diuine bñplaciti. **B.**
 Quid ē obligatō volūtatē create. **B.**
 Volūtas creata sic tenet se p^oformare volun/
 tati diuine bñplaciti vt velit vel nolit quic/
 qd de^o eam vult tali voluntate teneri velle. **J.**
 An deus possit ab aliquo auferre voluntatē
 rectitudinē. **J.**
 Volūtas creata nō tenet velle quicqd deus
 vult tali volūtatē. nec etiā quicqd de^o vult eaz
 velle. **K.**
 Volūtatē creatā velle quicqd de^o vult intel/
 ligit^o dupliciter. **K.**
 Volūtas creata non tenet velle q^o quid scit
 aut videt deū tali volūtatē velle. **K. B.**
 An stante reuelatione alicui^o de sua dāpnati/
 one liceat ei p sua salute orare. **B. O. P.**
 An omē qd de^o vult sit lex. **B.**
 Null^o viator tenet credere se p^operuo dāpnā/
 dū etiā stāte q^o cūq^o reuelatōe. **R. O.**
 Quid est oratio. **P.**
 In omī orōne viatoris includi debet circū/
 stantia diuini bñplaciti. **P.** Et h^o pōt fieri du/
 pliciter ibidem.
 Aliquis potest in casu orare p aliquo qd fir/
 miter scit se nō impetraturū nec est talis orō
 ociosa z stulta.

Articulus tertius

U. volūtas diuina sit pma lex a q^o de/
 riuat^o ois lex creata. **Q.**
 Quō nō deriuat^o z volūtatē diuina tāq^o a lege
 pma nō est lex p^orie. **Q.**
 Utrū volūtas diuina possit creaturā rōnalez
 ad ipossibile obligare. **Q.**
 Creaturā rōnalē obligari ad ipossibile intel/
 ligit^o multipliciter. **R.**
 Creatura rōnalis nō potest obligari ad faci/
 endū vel volēdū ipossibile. Obligat^o tū ad
 habendū aliqd qd nō est in sua p^oate. **R.**
 Volūtas rōnalis nūq^o tenet se p^oformare sue
 p^oscie erronee imo obligat^o etiā se illi nō diffor/
 mare sed debet illā deponere. **S.**
 Plus est obedienduz deo q^o plato. **S.**
 Utrū voluntas diuina possit rōnalē creatu/
 rā ad qdlibet possibile obligare. **T.**

Deus non potest rationalem creaturam ad
 quodlibet possibile obligare nec qdlibz pos/
 sibile sibi p^ocipe. **T.**
 Deus non potest obligare creaturā vt tenea/
 tur sibi nō obedire. **T.**
 U. q^o odiendo deū in certo casu possit me/
 reri. **T. U.**
 Utrum voluntas diuina possit rationalem
 creaturā in eise producere z ipsam non obli/
 gare. **X.**
 Rōtio est affirmatiua. **X. Y.**
 Utrū deus potest producere aliquam cre/
 aturam rationalem per naturā simpliciter i
 peccabile. **Y. Z.**
 Tractatur opinio De kam z cōmendatur li/
 cet auctor oppositum probabiliter tenere vi/
 deat. **Z.**

Incipit collectu

ra super tertio sententiar. De se/
 cundo nihil habetur.

Questio unica

Utrum melius sit anime christi per
 unionem realem verbi incarnati q^o per in/
 tensionem alicuius doni creati. **A.**
 In xpo multiplex est vnio verbi ad naturā
 humanā. **A.**

Articulus primus

de vnione ipostatica z cōicatōe ideomarū.
 Persona sibi assumpsit hūanitatē in supposi/
 ti vnitatem. **B.**
 Quid ē suppositū. **B.**
 Quid ē psona. **B.**
 Dis psona est suppositū s; nō ecōuerso. **B.**
 De^o pōt aliqd assumere in vnitate suppositi z
 nō psonē. **B.**
 Quelibet psona diuina potest assumere hu/
 manitatē vnā vel plures simul vel successiue
 in vnitate suppositi. **B.**
 Persona diuina potest omnem naturā q^o est
 suppositum assumere in vnitatem suppositi si
 nerōnalē siue irrōnalē. **B.**
 Sola psona verbi assumpsit humanitatem
 licet nō sola potuit assumere. **B.**
 Licet sola psona sibi incarnata eēt in incarna/
 tionē tota trinitas ogata ē. **B.**
 Quid dicit bō. **C.**
 Quid dicit nomē hūanitas. **C.**
 Nō ē nomē suppositi hūanitas nomē nate **C.**

Xp̄s nō dicit omnino uniuoce hō cū alijs ho-
minib. **L.**

Filius dei assumpsit hoies ē falsa. **L.**
Quia p̄sona vbi in vnitatē suppositi assumē-
do humanitatē sit hō iō in x̄po sit ideomatu
dicatio. **D.**

Quid ē cōdicatio ideomatu. **D.**
Quo p̄dicata diuina dicunt de hoie ⁊ econ-
uerso. **D.**

An ille sunt p̄cedēde diuinitas ē incarnata.
Diuinitas siue diuina natura facta ē hō. **E.**
Persona vbi vnita hūanitati nō actuat ip̄as
fo: maliter. **E.**

Cui assimilaf dependētia hūanitati ad ver-
bum. **F.**

Quo intelligit similitudo arthanasij in symbo-
lo. **F.**

Querit si natura hūana nunc assumpta di-
mitteret a x̄bo an eēt pur hō Et si ille hō fuit
B.

Utr̄ in casu p̄misso h sit vera h est filius virgi-
nis demonstrato filio dei. **D.**

U. in casu p̄misso h sit vera h est filius virgis
demonstrato hoie dimisso. **J.**

U. hūanitas relicta a x̄bo sit hō siue supposi-
tu sine acq̄sitione v̄l dep̄ditōe alicuius absoluti i
ip̄a hūanitate. **K.**

Naturā humanā vniri diuine intelligit du-
pliciter. **K.**

Recitat opinio Ockā ⁊ commendaf. **K.**

Unio quid dicit. q̄ nō addit aliqd̄ v̄ltra ex-
trema vnita. **K.**

Quot vniones ponere oportet in x̄po. **K.**

Auc. videt negare oēm respectū in creatur̄
qui ē entitas ab absolutis distincta. **K.**

Plures ponit casus dubitabiles insolitos
m̄ltū. q̄s soluit. **L.**

Si x̄ps assumeret tres hūanitates utr̄ eēt
tres hoies. **L.**

Si tres p̄sone diuine assumerent eandē hūa-
nitatē. an eēt vn hō v̄l tres hoies. **L.**

Eandē natura p̄t assumi a tribus p̄sonis. **L.**

Idē effect̄ p̄t h̄c duas causas totales. **L.**

Si x̄ps nō dimissa hūanitate quā nūc assū-
psit. assumeret hūanitatē sue matris. vtrum
ille eēt vere x̄ps est maria. h p̄sona est x̄ps ⁊
maria. x̄pus est vir ⁊ mulier. x̄pus genuit se.
A.

Sit casus q̄ x̄pus genuerit petrū ex femina
⁊ eum assumat vtrū in tali casu x̄ps sit pater
petri. **A.**

In eodē casu si x̄ps assumeret humanitates

p̄p̄ij filij ab instanti sue p̄ceptōis utr̄ eadē p̄-
sona sit pat̄ ⁊ filius. **A.**

Utrum in certo casu idem possit se genera-
re. **D.**

Aliqs hō fuit ab eterno qui tamē incepit eē
homo. **D.**

Aliquis hō nō p̄t nō essez t̄m p̄t eē q̄ nullus
sit homo. **D.**

Hō scquit de fact̄ est hō igit̄ homo fact̄ est
de. **D.**

De fact̄ est hō ergo fact̄ est aliquid. non va-
let. **D.**

Secūdus articulus

U. x̄ps habuit fidē ⁊ spem. **P.**

U. necessariū sit ponere tres p̄tutes theolo-
gicas in viatore. **P.**

U. fides sit p̄or spe. ⁊ spes p̄or charitate. **D.**

U. corrupti habitibz supnaturalibz possunt
habiti naturales remanere. **D.**

U. fides ⁊ spes sc̄t cū scientia vel clara visi-
one. **R.**

U. spes distinguit ab alijs p̄tutibz theologi-
cis. **S.**

Quid est obiectū spei. **S.**

Quo idē p̄t eē obiectū illaz triū virtutum.
S.

In qua potentia ponenda ē spes. **T.**

Quis est actus spei. **T.**

Cum fides et charitas inclinent ad actum
spei quomodo possunt esse p̄tutes distincte
a spe. **U.**

Quomodo actus spei distinguitur ab acti-
bus credendi ⁊ diligendi. **X.**

Utrum sit tantum vna fides acquisita sicut
est tantum vna spes ⁊ vna charitas. **X.**

Utr̄ sit tantum vna fides infusa respectu
oim articuloꝝ sicut vna charitas respectu
oim diligendoꝝ. **Y.**

Quomodo est eadem fides. fides pat̄ ⁊ mo-
dernoꝝ hominū. **Y.**

Fides infusa nō repugnat sc̄ie siue demon-
strationi. **Z.**

Quot sunt articuli. tot sunt fides acquisite.
Z.

Quo potest saluari vnitas fidei respectu cō-
clusionū oppositaz. **Z.**

Spei obiectum est duplex. **Z.**

Finis tertij.

Sequitur quarti

sententiaz. **Questio p̄ma**
Utrū ex lege x̄pi recepta sit sūma p̄fectio sa-
cramentoz. **A.**

Articulus primus

Utrū sacramēta legis noue habent
causalitatē effectiua respectu gr̄e. **B.**

Ad quē sensum dicit q̄ sacramēta sunt effe-
ctiua gr̄e. **B. C.**

Sūma opinio sc̄i Thome q̄ oīdiz m̄lti-
pliciter irrōnabilis postior ⁊ improbat. **B. C.**

Dispositio ponēs pluralitatē sine necessita-
te irrōnabilis ē. **L.**

Dupliciter aliqd̄ dicit cā. **D.**

Causa sine qua n̄ quare dicit causa ⁊ vbi re-
perit. **D.**

Adlibet sacramētū no. le. solū est cā gr̄e si-
ne qua nō. **D.**

Nullū sacramētū no. le. p̄tutē sibi p̄p̄ia aut
collatā ē cā dispositōis p̄uic ad gr̄am. **D.**

Quo de agit mediāte cā sc̄da. **E. F.**

An cā sc̄da p̄p̄ie sit cā. **E. F.**

An ad positōnē cause sc̄de sequat̄ effectū eē
E. F.

De agēdo cū sc̄da cā pl̄ agit q̄ cū seip̄o ali-
qd̄ p̄ducit. **E. F.**

Articulus secūdus

Utrū posse creare simpliciter repugnet
creature. **B.**

Creare siue creatio accipit q̄drupl̄. **B.**

Annihilare sumit q̄drupl̄. **B.**

Rūdet ad dubiū p̄ tres p̄positōes. **D. J.**

De potētia naturalit̄ ordinata nulla creatu-
ra p̄t creare. i. aliqd̄ facere sine subiecto con-
creata nō p̄t annihilare. **currēte. J.**

U. de p̄tutē creare mediāte creata ip̄a crea-
tura pure naturalit̄ agēte. **K.**

Deū creare mediāte creatura intelligit du-
pliciter. **K.**

U. creatura possit annihilare. **L.**

Quādo gr̄a annihilat. **L.**

Quo p̄tū destruit gr̄am ⁊ infidelitas fidē. **L.**

U. agēs nafale p̄t p̄ducere infinita. **L. M.**

Per qd̄ determinat agēs naturale ad p̄du-
cendū pl̄ q̄ illud. **M.**

Stat aliqd̄ p̄dūci in subiecto ⁊ non ex sub-
iecto. **M.**

U. agēs creatū absolute possit aliqd̄ face-
re in subiecto ⁊ nō ex subiecto. **M.**

Sicut de dicit aliqd̄ posse de potētia abso-
luta ⁊ nō de potētia ordinata. sic ⁊ creatura.

Creatura de potētia absoluta p̄t creare. i. n̄
p̄supposito subiecto aliqd̄ post nō eē in eē p̄-
ducere ⁊ ecōtra annihilare. **A. D. P.** Ad lon-
gum p̄ducit auc. solūcō rōes in oppositū.

Conseruatio alicuius rei est eiusdē cōtinua p̄-
ductio. **D.**

Conseruare aliqd̄ ⁊ nō ex subiecto est crea-
re. **D.**

Quo differunt isti termini productio conser-
uatio. **D.**

Solunt auctoritates q̄ dicūt creaturā nō
posse creare. **P.**

Articulus tertius

Utrū sacramēta legis noue sunt p̄-
fectiora sacris legis antiq̄. **D.**

Que ē sacramēti diffinitio. **D.**

Duplex ē diffinitio. qd̄ nois ⁊ qd̄ rei. **D.**

Declaratio clausulaz diffinitōis sacri. **D.**

U. de p̄tutē dimittere culpā quācunq̄ sine
gr̄e aut cuiuscunq̄ alteri p̄positi collatōe. **R.**

Quid antiq̄ p̄ferat circūcisio. **S. T. U.**

Tractant opinionēs. **S.**

In q̄ sacra noue legi sunt p̄fectiora alijs cū
vtrōbz p̄ferat gr̄a. **T. U. X.**

Sacramētū capis p̄p̄ie ⁊ ip̄op̄ie. **T.**

Quo soluant auctoritates q̄ vident negare
gr̄am a sacris antiq̄. **T. U.**

Quo sacra no. le. p̄ferūt gr̄am ⁊ quo sacra le-
gis veteris. **T. U.**

De institutōe sacramētoꝝ. **X.**

Questio secunda

Utrum baptismus x̄pi sit ad salutē ne-
cessari⁹ cuiilibet viatori. **A.**

Solutio infra. **A. D.**

Quid est baptismus. **B.**

Quid ē materia baptismi. **B.**

Cur baptismus potius sit in aqua q̄ in aere
B.

Quid agendum cum puero ad huc in ma-
tris vtero sc̄dm omnes vel aliquas partes
principales vel minus principales remanē-
te. **L.**

Quid de puero inuoluto corio quē aqua tā-
gere nō p̄t s̄ coriū solū. **L.**

Quid de puero p̄fecto de ponte ⁊ subito ex-
tincto. **L.**

An liceat puerū nō baptizatū etiā cū piculo

vite pñcere de ponte vt baptiset. L.
 Quid de puero in calato posito ruz corda
 misso in puteu. L.
 An aq̄ ibibita spōgie sit materia baptismi. D.
 Que est forma baptismi. D.
 Que sunt de necessitate forme. D.
 De forme multiplici mutatione que impedi
 at r que nō doceat in sex regulis. E.
 In omni ideomate pōt fieri baptismus. E.
 Quid si sacerdos morit ante cōpletionē ba
 ptismi. E.
 Quid si aliqua verba interponit. E.
 Quis ē mīster idoneus huius sacramēti. F.
 Quatuor conditiones requirunt ex pte mīstri
 An angelus potest baptizare. F.
 An beatus in celo potest baptizare. F.
 An mulier potest baptizare. F.
 An mīster potest baptizare p̄sente viro an
 vir p̄sente clerico an clericus p̄nte p̄sbyte
 ro an p̄sbyter p̄nte ep̄o. F.
 An hereticus r infidelis pōt baptizare. F.
 Si mancus p̄ferret verba r cecus ablueret
 an puer sit baptizatus. F.
 De vnitae ablutōis r platōis s̄boz. F.
 De intentōe mīstri. F.
 Que debet eē p̄sona suscipiēs baptismū. B.
 An req̄rat ad baptizandū cōsensus. B.
 An pueri possint rapti r inuitis penibus ba
 ptizari. B.
 Quid de stultis furiosis amētibz r insaniē
 tibz adultis. B.
 Simpliciter coact⁹ baptizari nō baptizat. p̄
 metū aut induc⁹ recipit sacramētū s̄ nō rē
 sacramēti. B.
 De ficto accedente ad baptismū. B.
 Aliq̄s habens puerū alicuius iudei penes
 se depositū videns eū piclitari dicit r̄ditio
 naliter. Ego te baptizo rē. si pat̄ tu⁹ cras con
 sentiat. an ille sit baptizat⁹. J.
 Duo sacerdotes sup eodē puero dicūt siml
 Ego te baptizo rē v̄l sic ego te baptizo si nul
 lus alius te baptiset an puer sit baptizat⁹. R.
 Sacerdos de pluribz sibi oblatis intendit
 vñū baptizare nec aduertit q̄ duo sibi offe
 runt. nec plus intendit hunc vel illū bap
 tizare. q̄s est baptizat⁹. L.
 Sacerdos intendit baptizare masculū r ca
 su offerit sibi femina. nūq̄d erit baptizata. L.
 Aliquis facit se sub cōditione baptizari quī
 tamē scit se baptizatū. an talis peccet r sit ir
 regularis. B.
 Aliquis credens se baptizatū r tamē nō est

baptizatus ordinat in sacerdotē nunquid cō
 secrauit absoluit rē. An fuit sacerdos. Si
 morit an saluabit. an sumn⁹ sacerdos xp̄us
 neglecta p̄ eū suppleuit. B.
Striculus secundus
 De cōi lege ordinata cuiusbz viatori ē
 ad salutē necessari⁹ baptism⁹ xp̄i. A.
 Baptism⁹ est triplex. A.
 U. iā iustificati teneat ad baptismū. A. D.
 Hō baptizat⁹ et martyrisat⁹ si resurget teneat
 ad baptismū. D.
 U. br̄i s̄go r apli fuerint baptizati. D.
 An sola fides sufficiat ad salutē. D.
 An fides p̄ntū suffic̄ ad salutē puuloz. P.
 An puuli ab herode occisi non circūcisi sal
 uabant. P.
 An ipotētia r ignorātia infantū eos excusat
 ab obseruātia p̄cepti de hūdo baptismi. P.
 U. p̄ baptismi institutōz euacuata fuerit cir
 De tpe institutōis baptismi. D. circūcisi. D.
 Quando icēpit baptismi obligatio. R.
 Institutio baptismi p̄cessit p̄mulgatōz. pro
 mulgatio obligatiōē. R.
 Cōgruū fuit p̄mulgatōz baptismi p̄mo fie
 ri p̄ modū r̄silij. deū p̄ modū p̄cepti. R.
 De euacuatiōe circūcisiōis. S.
 Quā circūcisiō fuit vtil. qm̄ necessaria. qm̄ vtil
 r nō necessaria. qm̄ mortifera r letal. S.
 De facto petri si errauerit rēphēsus a paulo
 galathaz. ij. T.
 An baptizati a ioh̄ane erāt rebaptizandi. U.

Questio tertia
 U. oēs suscipiētes baptismū cōlitē reci
 piant baptismi effectū. A.

Striculus primus
 U. in baptismi character iprimat. B.
 Quid ē character. B.
 De characteris r̄ditōe. B.
 De imp̄ssione characteris. L.
 Quid cogit characterē ponere. L.
 In q̄ potētia ponit character. L.
 Character est forma absoluta nō relatiua. L.
 An h̄ndiuer⁹ sacris sit idē character. L.

Striculus secundus
 U. in baptismi gr̄a infundat s̄l̄ r ce
 tere vtutes theologice spes r fides. D.
 Cuiusbz rite suscipiēti baptismū infundit gr̄a
 ac vtutes theologice alie s̄m morales. D. E.

Utrū charitas sine ceteris virtutibz theolo
 gicis possit infundi in baptismi. E.
 Quare virtutes theologice infundit in ba
 ptismo ipsi puulis cū nondū possunt exer
 cere ac̄ illoz habitū. F.

Striculus tertius
 Utrum in baptismi omnis culpa di
 mitat. B.
 Gratia r culpa non sunt proprie contraria.
 B.
 Hō pōt p̄bari naturali rōne oēm culpaz in
 baptismi dimitti. D.
 Utrū culpa originalis in adulto possit dimit
 ti in baptismi sine culpa actuali. D.
 An rite suscipiēti baptismū oīs pena dimit
 tatur. J.
 Quare baptism⁹ nō iterat. R.
 Hō oēs suscipiētes baptismū equalitē re
 cipiant omnē baptismi effectū. quia licet ca
 racterē oēs recipiant sed nō gratiam. r illā
 differētē. L.
 Peccatū veniale nullo mō p̄hibet gratiā in
 fundi. L.
 Stat vñū puerū in baptismi maiorē grati
 am alio recipere. p̄pter deuotōz p̄ntū mī
 stri rē. sed nō virtute baptismi. B.
 Utrū de lege ordinata gratia vñū adulti pos
 sit esse equalis vel minor q̄ gr̄a baptismalis
 vñū puuli. D.
 Stat adultū kath̄ecuminū ante baptismuz
 mereri tantam gratiā quantā p̄fert puulo in
 baptismi. D.
 An gr̄a baptismi r gratia meriti puulis sint
 p̄pabiles. D.

Questio quarta
 Utrum sacramentuz p̄firmationis
 sit sacramētū no. le. A. E.
 Confirmatio qd est. B.
 De materia huius sacramēti r ei⁹ forma ac mi
 nistro r suscipiente. B. D.
 De effectu huius sacramēti. B.
 De differētia effectū huius sacramēti ab ali
 is. r si p̄ferat gratiā. D.
 De institutōe huius sacramēti. E. F. B.
 Quare hoc sacramētū dicit manuū imposi
 tio. F.
 Quibz p̄tulit xp̄s hoc sacramētū. an puulis
 aut adultis. r qm̄. B.
 Utrū hoc sacramētū sit necessarium ad sa
 lutem. D.

Utrū hoc sacramētū sit iterabile. D.
 Que sit pena iterantium hoc sacramētū. J.

Questio quinta
 Utrū idē corp⁹ xp̄i localit̄ sit in celo et
 realit̄ in eukaristie sacramēto. A.
 Quid est eukaristia. B.
 De materia huius sacramēti. B.
 De forma huius sacramēti. B.
 Que sit p̄cisa forma p̄secrati onis panis r vi
 ni. B.
 De s̄bis p̄cedētibz r seq̄ntibz p̄secratiōē ad
 qd p̄ferunt. B.
 Quis est mīster huius sacramēti. L.
 Ut creata sacramētū eukaristie p̄ficiat. tres
 requirunt conditiones. L.
 Ad rite p̄ficiendū hoc sacramētū aliq̄ req̄
 runtur ex pte sacramēti aliq̄ ex pte mīstri.
 Et pte mīstri plura requirunt.
 Quis est suscipiēs huius sacramēti. D.
 Sacramētū eukaristie p̄t sumi q̄dupl̄r. B.
 De effectu eukaristie. E.
 De differētia r excellētia huius sacramēti sup
 alia. F.
 An panis azim⁹ v̄l fermētat⁹ v̄l vterq̄ sit ma
 teria huius sacramēti. B.
 An xp̄s p̄fecit in azimo vel fermētato. B.
 An liceat p̄ficere in azimo r fermētato. B.
 U. apponere aquā sit de necessitate sacri.
 Quando xp̄s huius sacramētū instituit aut qm̄ p̄
 mo p̄secrauit. D.
 Quid demonstrat p̄ lib̄ in illa p̄positōe hoc ē
 corp⁹ meū r qd significat. D.
 U. mīster p̄ficiēs i peccato mortali v̄l sine
 p̄fessōe de mortali. peccet mortali. J.
 U. mīster obligat⁹ duabz p̄sonis cuiusbz sub
 hac forma. dicit p̄ te vñā missaz possit satisfā
 cere p̄ vñā. R.
 Sacerdotē p̄ncipalit̄ celebrare p̄ aīa alicu
 ius intelligit duplicit̄. R.
 U. missa celebrata p̄ pluribz generalit̄ tm̄ va
 leat vnicuiq̄ ac si p̄ q̄libz corz celebraret. L.
 Opus aliq̄d factuz in eccl̄ia p̄ aliq̄ intelligit
 valere duplicit̄. L.
 U. h̄ sacm̄ tm̄ d̄z sumi a ieiunis. B.
 Quid si sacerdos ex negligētia sumit aquaz
 p̄ vino. B.
 U. a q̄libz d̄z sumi sub vtraq̄ specie. B.
 U. de necessitate salutis sit sumere sacrame
 tum sanguinis. A.
 Utrū corp⁹ xp̄i sit in sacramēto adoranduz
 simpliciter r absolute vel sub p̄ditōe. D.

deri oculo corporali. cum non posset per a parte discerni. **LL**
 Quomodo excusant ille locutiones. **hodie** vidi corpus christi. **UU**
 Utrum christus potest seipsum videre in ostia sicut si esset in diuersis locis circumscriptione. **UU**
 An oporteat ut deus distet a se localiter cum vult se videre. **UU**
 Locum est equalis locato circumscriptione existenti in loco non diffinitive.

Questio sexta

Utrum pane in corpore christi transsubstantiato accidentia eius remaneant sine subiecto. **A**
 Quid est transsubstantiatio secundum Scotum. **B**
 Quid est transsubstantiatio secundum auctorem. **D**
 Aliquid dicitur transsubstantiari vel reuertitur ad dupliciter. **D**
 Utrum panis transsubstantietur in corpus christi. **E. F.**
 Utrum transsubstantiatio sit aliqua mutatio et ad quod terminatur. **B**
 Utrum transsubstantiatio possit esse alicuius substantie remanentis in esse reali in alia persistentem. **D**
 Utrum oportet substantiam in qua fit transmutatio mutare locum. **J**
 Esse in loco sine circumscriptione sine diffinitive accidit transsubstantiationi. **J**
 An panis de facto annihilatur. **R.**

Articulus tertius

Utrum accidentia panis maneant in subiecto recipientis pluribus opinionibus et improbatibus eisdem. **J**
 Rñdet auctorem. **R.**
 Terminus accidentis sumitur dupliciter. **R.**
 Utrum accidens separatim potest esse principium generandi substantiam. **L**
 Utrum accidens separatim potest esse principium corripienti substantiam. **L**
 Utrum possit transmutari ad quantitatem. **D.**
 Utrum ad substantiam. **A.**
 Utrum accidentia in sacramento possunt corripui ab agente creato. **A.**
 Utrum illis possit substantia generari a deo. **A**
 Utrum possit transmutari ad qualitatem. **D.**
 Utrum illa accidentia possint nutrire. **P.**

Finis questionum librorum sententiarum una cum principis eorumdem.

Recomendatio sacre scripture omnidens quod christus edificauit ecclesiam suam super sacra scripturam tanquam super firmam petram per totum.

Principium biblie

in marcum.

Recomendatio theologie per modum collationis per totum.

Questio in uespere

is determinata per eundem d. petrum et c.

Utrum petri ecclesia lege reguletur. **A.**
 Responsio ad dubium in fine questionis. **R.**
 Magna huius questionis pars habet super in principio primi sententiarum. fere per totum.
 Lex multipliciter accipitur. **B.**
 Sic voluntas diuina est simpliciter prima causa in genere cause efficientis sic ipsa est lex simpliciter prima in genere legis obligantis. **B.**
 Sicut nulla causa secunda potest agere prima causa non agente sic nulla lex potest obligare ipsa non obligare. **B.**
 Lex diuina multipliciter accipitur. **L.**
 Lex christi accipitur multipliciter. **D.**
 Quomodo lex seu regula est rationali creature per statum vite perfectissima lex creata. **D.**
 In principio primo. **D.**
 Lex naturalis vel humana vel etiam lex diuina mosaica viatori non est lex perfectissima creata. **E.**
 In principio primo. **D.**
 Lex christi vocalis mentalis vel scripta apprehensiuam vel adheciua si non sit ex fide infusa non est viatori perfectissima lex creata. **E.**
 Item in principio primo. **D.**
 Lex christi sola seu doctrina. i. fidei infusa se habet ut actus que viator habet de ea est sibi perfectissima lex creata. **E.** In principio primo. **D.**
 Sic virtus iusticie solum est in mente et non in scripto vel in voce. sic ipsa est proprie lex seu regula iusticie. **F.** Item in principio primo. **P.**
 Sic vox audibilis non est lex proprie sic nec scriptura legibilis sed solum equo voce. **F.** In principio primo. **P.**
 Sic ad legem christi bitonale fide omnis viator obligatur. Sic ab eius actuali fide nullus adultus capax excusatur. **F.** Item in principio primo. **P.**
 Ecclesia valde multis modis accipitur. **B.**
 Ecclesia militans accipitur pluribus modis. **D.**
 Quid est ecclesia militans. **D.**

Ecclesia petri dupliciter sumitur. **J.**
 Petrus apostolus ex institutione christi primum habuit vniuersalis ecclesie ac episcopus tenuit romane ecclesie. **J. L.**
 Petrus apostolus prius tempore summus pontifex fuit quam episcopus romane ecclesie. **J. L.**
 In petro et alijs apostolis fuit potestas ordinis et potestas regiminis ligandi et soluendi et subiectos salubriter ordinandi. **L.**
 In petro et ceteris apostolis fuit equalis potestas ordinis sed non equalis potestas regiminis. **L.**
 Pontificatus summus et pontificatus romanus sunt pontificatus distincti et possent se parari et tunc ecclesia romana non esset caput omnium ecclesiarum. **D.**
 Aliquid regulari lege intelligitur dupliciter. **A.**
 Legi conformari vel difformari intelligitur dupliciter. **A.**
 Ex sacra scriptura conuincitur quod ipse est aliquis ecclesia que christi lege reguletur. **P.**
 Ex sacra scriptura non conuincitur quod semper est aliqua ecclesia particularis que christi lege regule confirmetur. **P.**
 Ex sacra scriptura conuincitur quod semper est aliqua vniuersalis ecclesia quo nunquam christi lege regule difformetur. **P.**
 Semper in ecclesia vniuersali erunt plures adulti illustrati veritate fidei et plures iusti formati veritate spei et plures electi inflammati charitate dei. **D.**
 In qua consistit conformitas ecclesie ad christi legem siue regulam. **R.**

Questio de resumpta

Utrum petri ecclesia fide confirmetur. **A.** re sponsio est in. **D.**
 Ecclesia petri quid est et quod accipitur multipliciter. **B.**
 Fides accipitur multipliciter. **B.**
 Confirmatio accipitur multipliciter. **L.**
 Licet tam christus quam eius vicarius petrus in quantum caput ecclesie habuit monarchiam specialē non tamen regiam temporalem. **D.**
 Regnum christi siue eius regale dominium multipliciter imaginatur. **D.**
 De paupertate christi. **J.** multa ante et post habentur.
 Licet ad salubriter credendum requiritur fides infusa tamen ipsa non sufficit ad actum credendi producendum sine rationis apparitione. **R.**

Licet christi seu petri ecclesia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter confirmata tamen ex fidei auctoritate principaliter concluditur confirmatio ecclesie in fide christiana. **D.**
 Ex sacra scriptura non conuincitur quod semper est aliqua particularis ecclesia que christi lege regule confirmetur. **A.**
 Item in questione respicitur. **P.**
 Ex sacra scriptura probabile est quod ante diem iudicii erit aliquod tempus in quo nulli erunt fideles viui. Et illo tempore consummationis nulla erit ecclesia militans siue vniuersalis siue particularis. **D.**
 In die iudicii nulli homines reperientur viui qui obuiant christo venienti qui prius non fuerint mortui. **D. P.** Plura de hoc habentur.
 Exponunt plures auctoritates de iudicio extremi loquentes. **P.**
 De summatione seculi. **P.**
 An ecclesia posset saluari in vno supposito. **D.**
 An concilium posset contra fidem creare. Et an sic liceat ab eo ad aliud appellare. **R.**
 An omnis errans in fide siue persona siue congregatio omni alteri non erranti in causa fidei sit subiectus. **R.**
 An tota multitudo clericorum posset difformari legi christi. **S.**
 An romana ecclesia possit legi christi difformari. **L.**

Principiū in primū sententiarū

Incipit principiū in primū sententiarū reuerendi in xpo patris et dñi magistri Petri de aillyaco In sacra pagina p̄fessoris fama sup̄ ethera noti. necnō cardinalis quondā cameracen. meritisissimi. q̄ olim i hūanis ad huc degēs. resolutissimi doctoris. magistri Jobis gerson. parisiensis cancellarij. p̄ceptor: erat colēdissimus et q̄ venerādus.

A Quenā doctri na hec noua.

q̄
Ista questio mouet Barci. p̄mo. capitulo. quā aliās in eiusdē libri principio assumptā p̄ t̄bematē iterū resumō Reuerēdi p̄ces magistri ac dñi carissimi Ego sensu puer et modicus intellectu. paup̄ et medicus. cuius mētis acies ignorātie nebulis inualida. cuius mētis facies culpe maculis sordida est. cuius aspectus ignorantie cecitate ad ima deiciat. cuius affectus culpe grauitate trahit ad infima. dū in excellentē lucē doctrine xpi noue p̄spicere cogito. dū ad transcendentē apicē noue legis euāgelice assurgere cupio. sane ad h̄ insufficientis penitus deficio. sed offendit splēdoꝝ oculos. mentēq̄ stupor. ac tāte rei nouitate p̄culsus totus in admirationē rapior et in admiratiue q̄stionis cogor. prumpe verba dicens. Quenā doctrina hec noua. Hec mirū qualiter eū noctua lucē intuebit. in cuius fulgore aquile visus limpidissimus tenebre scit. Qualiter fontales solis radios intuebit talis. si in eorū aspectu linceus oculus obtundat. Qualiter sublime p̄gmea breuitas tangere pyramidis sufficet ad cacumē ubi gegātea p̄citas nō attingit. Qualiter inq̄ ingenij mei moles ad illius doctrine verticē plumbea transuolabit. cuius tāta est altitudo ut sup̄ sidera ad montē seraphi extollat. Sane h̄ nō video v̄llo posse fieri modo Quare mētē cōfusus erubescō. et in admiratiue q̄stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igit dilectissimi. q̄d in tāto laberinto positis facturus sim ignoro. quid dicurus sim nescio. imo plane scio. Cōuertā eū me ad Jesum deū meū et implorabo misericordiā eius. Cuius certe cuius misericordie nō est finis. Cuius misericordie non

est numerus. Cuius misericordies sup̄ oīa operā eius. in ps. Cuius est qui humilibus dat gratiā. Jac. iiii. q̄ p̄ce est omnibus inuocātib⁹ eū. in ps. Cuius est. Et a quo omnia imo p̄ quē omnia et in quo oīa. ad Loll. i. A q̄ omne datū optimū et omne donū p̄fectū Jacobi. i. Cuius est Et sine quo factū est nihil. Job. i. Sine quo ut ait Plato nullū recte formā exordij. Cōuertā igit quertā me ad eum. et eius misericordiā corde et ore bis et bis suppli- citer implorabo. Sūme parens eterne de- viuentisq̄ potestas. Unica forma boni. recti- via. limes honesti. Fons vite. sol iusticie. pi- eratis asilū. Rerū causa. manēs ratio. noua alma. sophia verā. salus verusq̄ dies lux ne- scia noctis. Tu dñe Jesu magister bone do- ctōꝝ optime. cui data est potestas i celo et in terra. cui t̄batur gratiā. cui clauis sciarū cui distributio doctrināꝝ indulta est. q̄ sol⁹ aperis et nemo claudit. q̄ solus claudis et ne- mo aperit. Tu dñe irroza terrā aridā. secun- da sterile. doce cordis ir. mā. solue labia pec- catorū. Tu dñe da lumē in corde. da verbum in ore. da celestē menti conscendere sedē. da fontē lustrare boni. da luce repta in te p̄spi- cuos animi defigere visus. da bleo tua ver- ba loqui mutoq̄ loquelā. Ego nāq̄ pecca- tor indignissimus. culpa onustior. indigetior gratia. apud te bone Jhu lachrymis suppli- co. singultu interpello. ut me erudias i do- ctina tua. ut me doceas i lege tua. Alie eū in admiratiue cōfundo. et in admiratiue q̄- stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Vibi igit carissimi mi- hi talia supplicasti deuoti. et attenti dep̄can- ti misericordis miseratoris misericordia. mi- sero misericorditer miseret. Enimvero dū sic apud dñm p̄ces fundo. ecce videre vide- or senē venerabilē italica grauitate seuerū. sed gallica venustate serenū. Qui tāq̄ hosti- arius euāgelice scole p̄ apertēdis p̄is audi- toꝝ ianuis clatā portās qui tāq̄ bedell⁹ euāgelice scole p̄ castigādis hereticis virgā gestans q̄ tanq̄ euāgelice scole pedagog⁹ p̄ informādis scolarib⁹ inter vtrā. p̄ manu sen- tentiāꝝ libꝝ serēs. omnes ad doctrinā xpi no- uam suauiter allicet verba hec p̄ferēs. Accē- dite inq̄t vos logici. quoniam hic docet oim- sciendoy summa veritas. Nā summa veritas atq̄ lumen rationalis aie nō nisi de⁹ est. Ac- cedite vos phisici. quoniam hic docet omni- um p̄ductor p̄ma causalitas. Nā oim⁹ oim⁹

naturarū cause in deo sunt et omnium rerum causa non nisi deus est. Accedite vos ethyici. quoniam hic docet omnium agendorum vera honestas. Nam bona et honesta vita non aliud est fornicaturus quam cum charitas obseruatur. hec autem deus est. Accedite politici. quoniam hic docet omnium regendorum recta equitas. Nam tunc regere de reipublice saltem optime custodit cum commune bonum diligitur. hoc autem summum atque verissimum deus est. Hic enim docentur logici qualiter deus nouit ut veritas. ego inquit veritates dico quare vos non creditis mihi. Job. viij. Hic docentur physici qualiter deus agit ut causalitas. Ego inquit sum alpha et omega. principium et finis. Apocal. i. Hic docentur ethyici qualiter deus amat ut charitas. quia deus charitas est et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. Job. iij. Hic docentur politici qualiter deus regnat ut equitas. quia ipse iudicaturus est orbem in equitate. Actuum. xvij. Hic igitur noue christi doctrine summa hec est inquit huius libri sententiarum breuis sententia. His itaque auditis summa cum exultatione accedo ego ad hunc venerabilem senem pedes ipsius multiplici osculorum impressione consignans eadem viua voce salutaris offero libamenta. ipsumque doctrina sua interrogans in admiratiue questionis cogor prumpere verba dicere. Quenam doctrina hec noua. que fuit questio a principio posita vestris reuerentibus sepius repetita. Ad quam quidem questionem prefatus ille venerabilis senex apertis sententiarum libro in quadripartito eiusdem volumine sub quadruplici conclusionem respondet. Prima est quod hec est doctrina per quam summa dei mysteria secretim reuelantur in primo. Secunda est quod hec est doctrina per quam noua mundi vestigia subtiliter declarantur in secundo. Tertia est quod hec est doctrina per quam mira verbi commercia sublimius reserantur in tertio. Quarta est quod hec est doctrina per quam pia lapsi remedia suauiter propinquantur in quarto. Per ipsam namque reuelantur secretius velata mysteria summe trinitatis quo ad primum. Per ipsam declarantur subtiliter creata vestigia noue entitatis. quo ad secundum. Per ipsam reserantur sublimiter sacra commercia mire charitatis. quo ad tertium. Per ipsam propinquantur suauiter oblata remedia pie sanitatis. quo ad quartum. Nam in hoc quadripartito sententiarum libro tractat magister quadruplex doctrine christi noue et euangelice legis archanum euangelice Jobani diuinitus inspiratus

Job. i. ca. Primum est quod in principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. quod est beate trinitatis summum mysterium. in primo libro. Secundum est quod omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. quod est create entitatis nouum vestigium. in secundo libro. Tertium est quod verbum caro factum est. quod est diuine charitatis mirum commercium. in tertio libro. Quartum est quod habitauit in nobis et vidimus gloriam eius. quod est humane sanitatis primum remedium. in quarto libro. Sic igitur per hanc doctrinam aliter erigitur humanus prospectus. quo ad primum. dulcius instruitur humanus aspectus. quo ad secundum. rectius diriguntur humani profectus. quo ad tertium. mitius corriguntur humani defectus. quo ad quartum. Nam magister in hoc sententiarum libro correspondenter ad premissa ad erigendum prospectum hominis agit de cognitione dei profecti luminis. in primo. Ad instruendum aspectum hominis agit de creatione mundi effecti germinis. in secundo. Ad dirigendum prospectum hominis agit de communione ubi affecti numinis. in tertio. Ad corrigendum defectum hominis agit de curacione lapsi in defectu seminis. in quarto. Hec sunt igitur questiones responsales ad questionem positam. quas magister sententiarum tractat. de quarum prima nunc solui dicendum est reseruantis alii suis locis. Prima igitur conclusio est huius primo libro sententiarum respondens. scilicet quod hec est doctrina per quam summa dei mysteria secretim reuelantur. per ipsam namque reuelantur secretius velata mysteria summe trinitatis. Nam in hoc primo sententiarum libro tractat magister illud doctrine christi noue et euangelice legis archanum euangelice Jobani diuinitus inspiratus Job. primo. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Quod est beate trinitatis summum mysterium. Ubi quod videte charissimi circa mysterium summe trinitatis quattuor secretim reuelari. Primum est paterna originatione. quia in principio. id est in patre. Secundum est filialis emanatione. quia erat verbum. id est filius. Tertium est personalis distinctio. quia verbum erat apud deum. Quartum est essentialis vnio. quia deus erat verbum. Hec est enim huius primi libri sententiarum principalis materia et sententia generalis. Sic igitur per hanc doctrinam aliter erigitur humanus prospectus. Nam magister in hoc primo ad erigendum prospectum hominis agit de cognoscendo dei profecti luminis. ostendens

quantum humana patitur imbecillitas. qualiter deus est sine qualitate bonus. sine diuersitate trinus. sine vicissitudine genicus. sine duratione productus. sine transmutatione misus. sine commutatione datus. sine quantitate equaliter magnus. sine multiplicitate multipliciter nominatus. sine momento vndique semperternus. sine loco vbius totus. sine mutabilitate omnia mutabilia faciens. sine necessitate omnia contingentia presciens. sine fatigatione omnia potens. sine affectu omnia volens. sine repugnancia omnibus presidens. sine fallacia omnibus precipiens. Hec est itaque prime cognitionis sententia. hec est huius libri primi sententiarum doctrina per quam ad dei cognitionem humanus prospectus aliter erigitur. per quam deus humano intellectui contemplandus ostenditur. Hinc quidem per speculum et in enigmate quousque facite ad faciem beatifice videat. Quod nobis concedere dignetur. qui est benedictus in secula seculorum Amen

Extra thema co-

loris et circa materia huius libri. imo generaliter circa totam doctrinam legis christi. talem formam titulum questionis. Ut doctrina christi noua sit lex perfectissima. Arguitur quod non. quadruplici ratione. Primo quod ipsa non est in preceptis rectissima. Secundo quod ipsa non est in meritis gratissima. Quarto quod ipsa non est in premiis iustissima. Igitur ipsa non est lex perfectissima. consequentia est manifesta quia lex perfectissima debet habere illas quatuor conditiones. sed assumptum probatur per singulas partes. Primo probatur quod lex christi non est in preceptis rectissima. quia illa lex non est in preceptis rectissima que precepit facere illa que voluntas diuina non vult fieri. et prohibet facere illa que voluntas diuina vult fieri. sed lex christi est huiusmodi. igitur et. maior patet. quia lex rectissima debet esse conformis cum voluntate diuina. Sed minor probatur quia lex christi precipit multa bona opera que non fiunt. et multa mala prohibet opera que fiunt. Nam multi peccant obmittendo vel committendo contra legem christi. Sed omnia opera que non fiunt deus non vult fieri. et omnia opera que fiunt vult fieri. Ideo dicit euangelista. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. Job. primo. quare et. Secundo probatur quod lex christi non est in credendis certissima que do-

cet credere illa que sunt contra rationem et quorum opposita sunt consona rationi. Sed lex christi est huiusmodi. igitur et. maior patet. quia lex certissima debet esse probabilis et rationi consona. sed minor probatur. quia lex christi docet credere unam essentiam simplicissimam esse tres res et quamlibet illarum unam. et eandem personam esse hominem et deum. unam rem indiuiduam esse in pluribus diuersorum locorum distantium et alia multa que apparent manifeste contra rationem et quorum opposita apparent consona rationi. Ideo dicit apostolus. quod fides est argumentum non apparentium. ad Hebr. ij. quare et. Tertio probatur quod lex christi non est in meritis gratissima. quia illa lex non est in meritis gratissima que imperat aliquid quod si non fiat demeritorium est. et si fiat non est meritum. sed lex christi est huiusmodi. igitur et. Maior patet. quia lex gratissima debet esse leuis et promptior ad merita quam ad demerita. Sed minor probatur. quia lex christi imperat credere articulos fidei. Unde apostolus ait. Sine fide inquit impossibile est placere deo. credere enim oportet accedente ad deum. et. ad Hebr. x. sed non credere demeritorium est. quia qui non crediderit condemnabitur. Marc. viij. mo. Credere vero non est meritum. quod de claro sic. quia nullus actus meritorius est. qui non est liber seu in libera hominis potestate. sed actus credendi non est liber cum sit actus intellectus et non voluntatis. nec articulos fidei credere est in libera hominis potestate. quod pari ratione esset in libera hominis potestate opinari quecumque vellet cum difficilius sit causare assensum firmum et sine formidine. qualis est assensus fidei quam assensum dubium et cum formidine qualis est assensus opinionis. et tamen ad experientiam patet quod homo non potest libere opinari quecumque vult. quare et. Quarto probatur quod lex christi non est in premiis iustissima quia illa lex non est in premiis iustissima que tribuit malis maius supplicium quam bonis premium. sed lex christi est huiusmodi. igitur et. maior patet. quia lex iustissima debet esse mitis et promptior ad premia quam ad supplicia. sed minor probatur. quia lex christi tribuit malis supplicium quod est maius malum quam premium beatificum sit bonum. Quod declaro sic. quia secundum legem christi duplex est pena malorum. scilicet pena damni et pena sensus. Unde christus. Discedite inquit a me maledicti in ignem eternum. et. Matth. xxv. Ubi primo tangit pena damni que est

privatio premiū beatifici cum dicitur. Discedite a me maledicti. Secūdo tangitur pena sensus. que est afflictio infernalis tormēti. cum dicitur. in ignē eternum. Sed sola pena dāni siue privatio premiū beatifici est tam mala q̄ bonū est ipsum premiū beatificū. quia malicia alicuius privationis nō potest mensurari nisi ex quantitate boni quod ipsa privat et per cōsequens vtraq; pena simul ē maius malū q̄ premiū beatificū sit bonū. Quare rē. Et hec pro parte negatiua questionis. In oppositū vero et pro parte affirmatiua arguitur sic. Legislatoris p̄fectissimi debet esse lex perfectissima. sed christus fuit perfectissimus legislator qui ait. Non veni legē solvere sed adimplere. Matth. v. Igitur rē.

Pro dearticulatione propositae questionis animadvertendū est. q̄ licet doctrina legis christi multipliciter possit ostendi perfecta. tamē in speciali prout ad propositum sufficit: eius perfectio potest quadrupliciter declarari. Primo ex perfectiōe preceptorū que ab ipsa iubentur. Secundo ex perfectione credendorū que in ipsa docentur. Tertio ex perfectiōe meritorū que sub ipsa habentur. Quarto ex perfectione premiōrum que ex ipsa debentur. Ideo infra quattuor p̄dicta puncta et cōrespondenter ad quattuor argumēta ante oppositū facta: titulū propositae questionis diuidat in quattuor titulos partiales. circa quattuor libros sententiarū diuina fauente gratia pertractādos.

Primus erit vtrū lex christi sit in preceptis rectissima

Secundus erit vtrū lex christi sit in credendis certissima

Tertius erit vtrū lex christi sit in meritis gratissima.

Quartus erit vtrū lex christi sit in premijs iustissima.

Unde sub predictis quattuor titulis in quattuor libris sententiarum principijs. quattuor tractabo difficultates tactas in quattuor argumētis factis. p̄ parte negatiua questionis. Prima erit de legis christi et diuine voluntatis recta cōformitate. Secūda erit de legis christi et sue veritatis certa pbabilitate. Tertia erit de legis christi meritoria credulitate. Quarta erit de legis christi premiatoria equalitate

D

Quantum igitur

ad primū articulū nunc tractandum in quo querit Utrum lex christi sit in preceptis rectissima

Uidendū est de legis christi et diuine voluntatis recta cōformitate. Circa quē articulum tres difficultates querēde sunt. et tres cōclusiones declarāde. In prima videbitur qualiter voluntas diuina in genere legis obligantis est prima lex seu regula. In secūda videbitur qualiter hec prima lex creature rationalis est obligatoria. In tertia videbitur qualiter huic prime legi summe cōformis est lex christi seu doctrina. Prima conclusio erit. Sicut diuina voluntas in genere cause efficiētis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula. Secūda cōclusio erit. sicut diuina voluntas est efficiēs causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliquā esse vel non esse teneri.

Tertia cōclusio erit. sicut diuina voluntas est lex perfectissima rationalis creature. sic lex christi vel doctrina est signū perfectissimum voluntatis diuine. Ad declarationem autē cuiuslibet predictarū conclusionū sic procedam. Primo premittā aliquas propositiones p̄ambulas. Secūdo inferā aliquas propositiones correlarias. Tertio proponā aliquas propositiones collatiuas. Prima igitur cōclusio est. sicut diuina voluntas in genere cause efficiētis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula. prima pars autē huius cōclusionis cōmuniter cōceditur ab omnib; philosophis. ideo supponit tanq̄ clara. sed ad declarationem secūde partis premittō aliquas p̄ambulas. propositiones. Prima propositio est. q̄ inter leges obligantes vna est lex simpliciter prima. probatur. quia sicut non est processus in infinitū in causis efficiētibus. vt probat philosophus scđo metha. c. iij. Sic nō est processus in infinitū in legibus obligantibus. Igitur sicut ē deuenire ad vnā primā causam efficiētem. sic est deuenire ad vnā primā legem obligantē. quia cōsimilis est ratio in vno et in alio. quare rē. Secūda propositio est. q̄ nulla lex creata ē simpliciter prima. probat. quia sicut nulla res creata habet ex se potestatem creandi. sic nulla lex creata habet ex se potestatem obligandi.

quia vt ait apostolus Romanor. xij. Non est potestas nisi a deo rē. Igitur sicut nulla res creata est prima causa efficiēs. sic nulla lex creata est prima lex obligans. quia sicut prima causa est index est deus in causando. sic prima lex in obligando. Quare rē.

Tertia propositio est q̄ diuina voluntas est lex simpliciter prima. probatur euidenter et duabus predictis. quia sicut attribuitur voluntati diuine esse primam causam efficiētem. sic attribuendū est eidē esse primam legem obligantē. quia sicut primū est perfectiōnis. sic et secūdu. quare rē. Item probat per Augustinū. xij. contra Faustū. vbi dicit q̄ lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinem naturalem seruari iubens. turbari vetans. sed lex eterna est lex simpliciter prima. similiter nihil est prius voluntate diuina. quare rē. Et sic patet secūda pars cōclusionis rē. Quarta propositio est. q̄ impossibile est rem aliquā obligari ab aliqua lege et non sic obligari a diuina voluntate. probatur. quia sicut impossibile est secūda causam agere. prima causa nō agente. sic impossibile est legē aliquā obligare. prima lege nō obligante. Nam sicut prima causa plus influit in effectū q̄ secūda. vt dicit actor de causis. sic prima lex plus obligat q̄ quicūq; alia. quare rē. Quinta propositio est q̄ possibile est rem aliquā obligari a diuina voluntate et non ab alia lege. Probatur. Quia sicut prima causa aliquid agit cum causa secūda non potest agere se sola. sic prima lex vel regula quidquid obligat cū lege alia potest obligare se sola. quia vtrōq; cōsimilis est ratio. quare rē. Sexta propositio est q̄ impossibile est q̄ aliqua res creata sit lex vel regula nisi sit diuine voluntati cōsona. Probatur. Quia sicut impossibile est q̄ aliqua res creata sit causa nisi a prima causa. sic impossibile est q̄ aliqua res creata sit lex vel regula nisi a lege prima. Igitur sicut impossibile est q̄ aliqua causa sit prime cause cōtraria. sic impossibile est q̄ aliqua lex vel regula sit prime legi dissona. quare rē. Sic igitur probate sunt predictae sex propositiones p̄ambule. ex quib; patet declaratio totius conclusionis prime. Sed ex predicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. Primum correlariū est q̄ nulla doctrina falsa ē lex obligatoria patet ex sexta propositione. q̄

nulla falsitas est diuine voluntati cōsona cum voluntas diuina sit veritas summa. igitur rē. Ex quo sequitur q̄ nec doctrina machometica. nec doctrina Mosayca literaliter intellecta: est lex dicenda. De doctrina enim machometica certū est fidelibus q̄ sit falsa. de doctrina mosayca q̄ sit falsa. literaliter intellecta: satis patet. quia apostolus dicit. Littera occidit. Secūdu correlariū est. q̄ nulla conscientia erronea ē lex obligatoria. patet sicut procedens. Et quo sequitur q̄ licet quilibet obligetur ad nā agendum contra suā conscientiā. tamen nullus obligatur ad agendū fm suam conscientiā erroneam. Primū patet. quia quicūq; agit contra suā cōscientiam peccat. sicut patet p̄ glossam magistri ad Romanos. xij. sup illo verbo. Omne quod nō est ex fide peccatum est. Secūdu patet. quia conscientia erronea nullum obligat sicut dictum est. Tertiu correlariū est q̄ quidquid est iustum lege humana. est iustū lege diuina. patet ex quarta propositione. rē. Ex quo sequitur q̄ nullum principis edictū. prelati preceptum. p̄licite statutū aut ecclesie decretū est iustum vel iuste obligatoriu. nisi sit diuine legis cōsonum. patet ex predictis et similiter per Augustinum de vera religione. caplo. xij. et libro primo de libero arbitrio. vbi dicit q̄ in temporali lege nihil est iustum quod non ex eterna lege homines sibi diuinauerint. rē. Ideo sicut ostendit Jobānes salesberiensis in suo poleratico libro quarto. ca. vi. Omniū legū inanis est censura. si non diuine legis imaginē gerat. Quartum correlariū est. q̄ quidquid est iustum iure poli. est iustum iure fori. et similiter econtra. patet ex predictis. Et similiter quia quidquid est iustum aliquo iure. est iustum iure diuino. Et quidquid diuino iure est iustum. nullo iure est iniustū. vt clarū est. quare rē. Et quo sequitur q̄ quidquid est iustum in foro interiori. est iustum in foro exteriori. Et similiter econtra patet ex predictis. et similiter p̄ articulum parisius cōdemnatus contra quosdam philosophantes. qui dicebant creationem esse impossibilem fm philosophiā. et esse possibilem fm fidē. Sic em̄ in proposito irrationale esset dicere vnū contradictoriū esse iustū aliquo modo. et alterum alio modo. Quare rē. Quintū correlariū est q̄ omne peccatū est cōmissio vel obmissio cōm

tra legis prohibitionem vel preceptum Unde hoc est propria descriptio peccati que patet ex predictis. Et similiter per Augustinum xii. contra Faustum. ubi dicit qd peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem eternam. Igitur. 2c. Sextum correlativum est. qd nullum est ex se peccatum sed precise quia lege prohibetur. Unde hoc est contra hugolinum. q. vltima tertii libri. quod tamen patet ex dictis. Et similiter quia nullus est peccator nisi quia prevaricator. Unde psalmista ait. Prevaricatores reputavi omnes peccatores terre. Prevaricatio autem est legis transgressio. Quia secundum apostolum Romano rum. iiii. Ubi non est lex nec prevaricatio. igitur 2c. Sic igitur circa primam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule et inde illate sex propositiones correlarie. Et hec de prima conclusione. **F** Secunda conclusio est. Sicut divina voluntas est efficiens causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliquam esse vel non esse teneri. Prima pars huius conclusionis concorditer ponitur ab omnibus theologis. ideo supponitur tanquam clara. Sed ad declarationem secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas. Prima propositio est qd divina voluntas aliquid vult esse vel fieri ad quod non sequitur aliquid obligari. Probatur. Quia vult celum moveri. solem oriri. se esse deum. se esse trinum suppositum. et sic de alijs multis ad que non sequitur aliquid obligari. sicut patet inveni. Igitur 2c. Et tale velle dei sine diuini beneplacitum potest vocari velle non obligans. Secunda propositio est qd divina voluntas aliquid vult esse vel fieri. ad quod sequitur aliquid obligari. Probatur. Quia vult quemlibet viatozem teneri ad habendum charitatem. teneri ad non mentiedum. teneri ad non odiedum deum aut proximum. Et sic de alijs multis ad que sequitur aliquid obligari. sicut patet et aliter nullus peccaret. Igitur 2c. et tale velle dei seu diuinum beneplacitum potest vocari velle obligatorium. Tertia propositio est. qd divina voluntas si aliquid vult ad aliquam esse vel non esse teneri ad hoc conuertibiliter consequitur illud obligari. Probatur. Quia sequitur Deus vult viatozem teneri ad esse in charitate. et ad non esse in cupiditate. ergo viatoz ad hoc obligatur

et similiter econtra sequitur. et sic est in alijs omnibus. Unde ad istum sensum posita est secunda pars predictae conclusionis. scilicet qd divina voluntas est lex obligatoria alicui rei. quia vult ipsam ad aliquam esse vel non esse teneri. Nec enim propositio est vna casualis. non quidem denotans antecedentis ad consequens causalitatem propriam. sed conuertibilitatem per consequentiam mutua. et quid sit in primo sensu. tamen in secundo sensu ipsa est vna. Et sic patet secunda pars conclusionis 2c. Quarta propositio est qd diuinum velle omnem creaturam rationalem et solum tale potest obligare. Probatur. quia deus potest velle omnem creaturam rationalem et nullam aliam teneri ad aliquam esse vel non esse. Igitur 2c. tenet consequentia primam dicta et antecedens quo ad utramque partem declaratur. Unde ad declarationem ipsius et similiter omnium precedentium et sequentium videndum est quid importatur per ista verba obligari et teneri. Dico igitur qd obligari est teneri ad aliquam esse vel non esse. siue ad aliquam dispositionem habendam vel aliquam dispositionem carendam. Sed teneri est habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo existente in inferiori libera potestate. Iste autem descriptio est terminorum declarationes. ideo non possunt probari. sed apparent rationabiles cuilibet recte intuenti. Et inde patet clare positum. Et istis sequuntur aliqua. Primo sequitur qd possibile est rationalem creaturam deo beatifice coniunctam vel etiam ypostatice vultam ad aliquid obligari. Secundo sequitur qd possibile est deum licet non secundum naturam diuinam. tamen secundum humanam ad aliquid obligari. quodlibet istorum patet ex dictis. tamen pro ultimo facit specialiter illud quod Christus dicit de seipso Luce duodecimo. Baptismo inquit habeo baptizari et quomodo coartor vsq; dum perficiatur. 2c. Tertio sequitur qd impossibile est naturam irrationali esse peccabiliter culpabilem. Quarto sequitur qd impossibile est naturam rationalem esse naturaliter impeccabilem. quodlibet istorum patet ex predictis. quia ubi non est arbitrii libertas. ibi esse non potest peccati difformitas. et ubi est arbitrii libertas. ibi esse non potest naturalis impeccabilitas. **B** Quinta propositio est qd diuinum velle ad nullum impossibile potest

obligare. probatur ex predictis. quia nullum impossibile est in rationalis creature libera potestate. Igitur 2c. Tamen ad declarationem istius distinguendum est qd creaturam rationalem obligari ad impossibile dupliciter potest intelligi. Uno modo proprie. scilicet qd obligetur ad faciendum impossibile. Alio modo improprie. scilicet qd obligetur ad volendum impossibile. Primus autem modus multum differt a secundo modo. quia primus non est in alicuius potestate. secundus vero secundum multos est in libera potestate voluntatis create. quia secundum Aristotelem tertio ethycozum Voluntas non solum est possibile sed etiam bene impossibile 2c. Et istis sequuntur aliqua. Primo sequitur qd nobis est evidens qd nihil potest primo modo ad impossibile obligari. Patet. quia ad hoc evidenter sequitur contradictio. vt clare potest ostendi ex dictis. Secundo sequitur quod nobis non est evidens qd nihil possit secundo modo ad impossibile obligari. patet. quia ad hoc non sequitur evidenter contradictio. sicut iam patuit. imo aliqui de facto concedunt qd peccator illo modo obligatur ad volendum peccatum suum non fuisse. Hoc autem secundum articulum parisiensem est impossibile. quia impossibile est preteritum non fuisse. vt dicit articulus. Igitur 2c. Tertio sequitur quod probabile est. qd nullus de facto illo secundo modo obligatur ad impossibile. patet. quia talis obligatio videretur irrationalis. sicut alias magis ostendam. Item beatus Hieronimus dicit. **M**aledictus qui dicit hominem ad impossibile obligari. sed cum de primo non sit dubium videtur qd de secundo modo sit intelligendum. Quarto sequitur qd probabile est qd nullus de facto sic obligatur de peccato suo penitere qd teneatur velle peccatum suum non fuisse. patet ex dictis. supposito qd impossibile sit preteritum non fuisse. quod est probabile. quia non sit evidens. Sufficit ergo ad veram penitentiam dolere de peccato commisso sed ad hoc non requiritur velle ipsum non fuisse. sed non velle ipsum fuisse et ipsum detestari sed quia hoc alias magis ostendam: breuiter pertransco. **S**exta propositio est. qd diuinum velle non ad quodlibet possibile potest obligare. probatur ex predictis. quia aliquod est possibile ad quod deus non

potest velle rationalem creaturam teneri. igitur 2c. Sed ad declarationem huius notandum est qd duplex est possibile. quoddam est quod non existit in creature rationalis libera potestate. sicut celum moveri vel solem oriri. Aliud est possibile quod existit in creature rationalis libera potestate. sicut diligere deum vel odire proximum. et sic de multis. Item dupliciter potest intelligi aliquid possibile existere in creature rationalis libera potestate. Uno modo stricte. quia tale potest fieri ab ea sicut velle vel nolle. diligere vel odire. Alio modo large. quia tale potest fieri vel ab ea vel in ea. sicut habere gratiam vel fidem infusam. hoc enim non existit in rationalis creature libera potestate primo modo. quia gratia vel fides infusa non potest fieri ab ea primo modo. sed secundo modo. Qualiter autem distinctio hec debeat intelligi alias declarabo. Ideo breuiter transco. Existis sequuntur aliqua. Primo sequitur qd deus non potest velle rationalem creaturam teneri ad aliquod possibile. quod non est in eius libera potestate. Patet ex dictis et specialiter ex descriptione huius termini teneri. ubi non capitur esse in libera potestate primo modo. sed secundo modo. quia de facto deus vult rationalem creaturam teneri ad aliquod possibile quod non est in eius libera potestate primo modo. Nam quelibet rationalis creatura tenetur habere gratiam. et quilibet viatoz etiam paruul⁹ habere fidem infusam. quod tamen non est in eius libera potestate primo modo. sed bene secundo modo. vt iam dictum est et alibi declarandum. Secundo sequitur qd deus non potest rationalem creaturam velle teneri ad quodlibet possibile. quod est in eius libera potestate. patet. quia non potest velle ipsam teneri ad non obediedum sibi. vel etiam ad odium sui. quorum tamen quodlibet est possibile et in eius libera potestate. Ergo 2c. Antecedens quo ad utramque partem patet. sed tamen quo ad primam eius est evidens. et non quo ad secundam. Evidenter enim est impossibile deum velle rationalem creaturam teneri ad non obediedum sibi. sed non sic est evidenter impossibile deum velle ipsam teneri ad odium sui. quia ad primum evidenter sequitur contradictio et non ad secundum. Nam ad primum sequitur. deus vult rationalem creaturam teneri

sibi non obedire. ergo ipsa tenetur ad aliquid. et per consequens obligatur et similiter sequitur ergo ipsa tenetur sibi obedire. et per consequens non obligatur. Sed ad secundum non sic evidenter sequitur contradictio. Nam licet sit articulus parisiensis quod aliquis possit mereri odiendo deum: error: tamen ex opposito non sequitur evidenter contradictio. Unde multi illum articulum restringunt ad potestatem dei ordinatam. et multi doctores alterius studii tenent quod deus potest precipere odium sui. Et sic probabiliter sustinent partes oppositam. quare etc. Tertio sequitur quod non est evidenter impossibile deus velle rationalem creaturam esse. et ipsam non teneri ad aliquod possibile. Patet. Quia sicut de facto stat creaturam irrationalem esse et ipsam non obligari. sic videtur possibile creaturam rationalem esse et ipsam ad nihil teneri.

Quarto sequitur quod non est evidenter impossibile rationalem creaturam deum odire et tamen peccare. patet ex predictis. Et sic patet sexta propositio. Sic igitur probate sunt predictae sex propositiones preambule. et quibus patet declaratio totius conclusionis secunde. **I** Sed ex predicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. Primum correlarium est quod voluntas divina non est naturaliter lex siue regula. Patet. Quia sicut voluntas divina libere et contingenter est causa efficiens. sic ipsa liberat contingenter est lex obligans. Quare etc. Unde patet quod sicut voluntas divina potest non esse causa effectiva. sic ipsa potest non esse lex siue regula. Secundum correlarium est quod voluntas divina non fuit eternaliter lex siue regula. patet quia sicut sibi convenit ex tempore et per relationem ad creaturam esse causam efficientem. sic esse legem obligantem. quare etc. Unde patet quod Augustinus. xxij. contra Faustum. et libro primo de libero arbitrio. dicens voluntatem divinam esse legem eternam. non capit eternum proprie sicut dicitur eternum vere sine principio et sine fine. sed capit eternum improprie sicut Matth. xxv. ignis inferni dicitur eternus. non quia fuerit sine principio. sed quia erit sine fine. sic igitur dicit voluntatem divinam esse legem eternam non quia eternaliter fuerit lex. nam ipsa temporaliter incipit esse lex. sed quia eternaliter erit lex. nec

mirum si hoc modo voluntas divina dicatur lex eterna. Nam sic etiam nova Christi doctrina dicitur evangelium eternum. Apocalip. xiiij. Uidi inquit angelum alterum volantem per medium celi habentem evangelium eternum. ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribus et linguam et populum. dicens magna voce. Timete dominum. etc. Tertium correlarium est. quod deus vult voluntate beneplaciti voluntatem creatam ad aliquid teneri. et tamen tali voluntate non vult illud ab ea fieri. patet de illa voluntate creatam que peccat obmittendo aliquem actum debitum fieri. Nam deus vult voluntate beneplaciti ipsam ad illum actum teneri: aliter non peccaret obmittendo. et tamen deus non vult voluntate beneplaciti illum actum ab ea fieri. quia ad tale velle sequeretur illum fieri etc.

Quartum correlarium est quod deus vult voluntate beneplaciti alicuius bone consequentie antecedens. et tamen tali voluntate non vult consequens. patet. quia ista consequentia est bona. voluntas creatam tenetur ad aliquid. et non facit illud. ergo ipsa peccat. et deus voluntate beneplaciti vult antecedens ut dictum est et tamen non vult consequens secundum illam opinionem que ponit quod deus non vult peccatum nec est causa peccati. Igitur etc. Utrum autem deus velit illam consequentiam esse bonam. nihil dico quia de hoc alibi tractabo. Quintum correlarium est quod voluntas creatam sic tenetur se voluntati diuine conformare. ut velit quidquid deus vult ipsam teneri velle. et ut non velit quidquid deus vult ipsam teneri non velle. Patet. Quia omnia voluntas que sic se conformat voluntati diuine est recta et iusta et nulla alia. sicut apparet ex supra dictis. et patet cuilibet intuenti. Igitur etc. sed de hoc alibi tractabo. Sextum correlarium est quod voluntas creatam non sic tenetur se voluntati diuine conformare ut velit quidquid deus vult eam velle vel ut velit quidquid deus vult eam non velle. Unde hoc est contra Deum Gregorium et Dugolinum. q. vltima primi libri. Quodlibet tamen istorum patet ex predictis. quia deum velle voluntatem aliquid velle. vel etiam deum velle aliquid quod ipsa voluntas scit ipsum velle non est lex obligans voluntatem causa tam sicut apparet intuenti. Igitur. Item per

specialiter patet. quia stat voluntatem creatam peccare volendo aliquid quod deus vult eam velle. et per consequens stat voluntatem creatam teneri non velle aliquid quod deus vult ipsam velle. Igitur. Assumptus potest ostendi ex dictis in tertio correlario. sed alibi declarabo. Item secundum specialiter patet. quia aliter sequeretur quod voluntas creatam teneretur velle aliquid antecedens ad quod formaliter sequeretur ipsam quandoque peccare mortaliter et damnari. vel esse miseram eternaliter. consequens videtur absurdum. sed consequentia patet in casu quo deus reuelaret alicui quod ipse est prescitus ad eternam penam. vel quod ipse non est habiturus finalem gratiam. Ad hoc enim sequitur ipsum finaliter peccare et miserum esse. Igitur etc. Sic igitur circa secundam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule. et inde illate sex propositiones correlarie. Et hec de secunda conclusione. **R** Tertia conclusio est. Sicut diuina voluntas est lex perfectissima rationalis creature. sic lex Christi vel doctrina est signum perfectissimum voluntatis diuine. Prima pars autem huius conclusionis evidenter sequitur ex premissis. ideo presupponitur tanquam clara. Sed ad declarationem secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas. Prima propositio est. quod diuine voluntatis aliqua sunt signa que non sunt creature rationalis obligatoria. Ad cuius probationem aliqua sunt notanda. Primum notandum est. quod sicut voluntas diuina quod potest producere mediante causa secunda. potest producere se sola. sic ipsa de potentia absoluta posset rationalem creaturam obligare se sola. ut patet ex dictis supra in prima conclusione etc. Sed tamen ipsa de potentia ordinata non posset rationalem creaturam obligare nisi mediante aliqua lege creatam. hoc est per aliqua signa ex quibus sibi potest innoscere ipsa dei voluntas obligatoria. ut patet per illud verbum christi Joh. xv. Si locutus es non fuisset peccatum non haberent etc. Et per illud apostoli Rom. x. Quod credet ei que non audierunt etc. Secundo notandum est quod secundum magistrum libro primo. dist. xlv. Quinq; sunt diuine voluntatis signa. scilicet preceptum. prohibitio. consilium. permissio. et operatio. Quorum sic potest haberi distinctio. Nam quibus modis possumus imaginari deum aliquid velle. Primo modo deus vult aliquid debere fieri a creatura et

talis voluntatis signum est preceptum. Secundo modo vult aliquid debere non fieri et hoc signum est prohibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri. hoc signum est consilium. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri. hoc signum est permissio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri et hoc signum est operatio. unde quilibet ad extra dei operatio est signum voluntatis diuine. sic effectus sue cause. Sic igitur voluntas diuina precipit bona. sicut deum honorare. primum amare. prohibet mala. sicut deum odire. primum ledere. consilium maiora bona. sicut sunt paupertas. virginitas. permittit minora bona. sicut sunt rerum dominium. coniugium. sed operatur generaliter omnia etc. Unde ex his apparet primo quod voluntas diuina solum duobus primis modis et non tribus alijs. est lex obligatoria. Secundo quod preceptum et prohibitio sunt signa obligatoria sed non consilium. permissio. aut operatio quod duo prima sunt signa legis obligantis et non alia tria. igitur etc. Tertio patet quod capiendum permissioem ut est signum voluntatis dei non est procedendum. quia deus permittit mala culpe fieri et hoc est contra magistrum sicut magis alibi declarabo. Tertio notandum est quod predicti termini. scilicet preceptum. prohibitio. consilium. permissio. et operatio. non solum supponunt pro diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius actu intrinseco. Unde iste terminus preceptum non minus proprie supponit pro actu intrinseco diuine voluntatis quo precipit aliquid fieri seu vult aliquid debere fieri quam pro signo extrinseco talis actus et ita de alijs etc. **L** Secunda propositio est quod diuine voluntatis signa obligatoria sunt in multiplici differentia. ad cuius probationem aliquibus huiusmodi signorum differentie sunt ponende. Prima differentia est quod signorum diuine voluntatis quedam sunt naturalia seu naturaliter habita. alia sunt supernaturalia et supernaturaliter data. Signorum quoque naturalium quedam sunt a natura immediate. sicut prima principia moralia solum per se habentur et lumine naturalis rationis habita. alia sunt a natura mediate. sicut conclusiones morales mediatis dictis principijs sola naturali ratione dicuntur. Sub primo membro continentur illa principia moralia quibus vnusquisque compositus mens naturaliter assentit absque eruditione doctorum ut quod cuilibet reddendum est quod suum est quod nulli iniuriandum est. sed sub secundo membro continentur doctrine morales gentilium

philosophorum et regule vel constitutiones legales principum et maiorum. et de huiusmodi signis dicit apostolus. quod gentes que legem non habent naturaliter que legi sunt faciunt. Signorum autem supernaturalium quedam sunt a deo immediate. scilicet a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa que ipse docuit in propria persona. De quibus dicit apostolus. Quod olim de loquens patri in prophetis. nouissime locutus est in filio. etc. Alia sunt a deo mediate. scilicet mediante angelo vel homine puro diuinitate reuelata. sicut lex moysi doctrina christi diuina. ad illa que docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua. et similiter determinatio ecclesie dei a spiritu sancto inspirata. de quibus dicitur quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. prima Petri primo. Omnia ergo predicta sunt diuine voluntatis signa obligatoria. quia per illa significatur ad que obligatur rationalis creatura. sicut potest ostendi. sed patet intuitu. Secunda differentia est quod signorum diuine voluntatis tam naturalium quam supernaturalium quedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia et est naturalis cognitio vel supernaturalis reuelatio mentis de agendis et non agendis in terius informans. Alia sunt exteriora sicut signa uocalia aut scripta. ut est uox audibilis vel scriptura legibilis humana. seu diuina per dictis signis mentalibus exterioribus correspondens. Et ista sunt signa signorum mentalium sicut patet. Tertia differentia est quod signorum interiorum siue mentalium quedam sunt solum apprehensiuum. alia indicatiua. Et iudicatorum quedam sunt adhesiua cum formidine. alia sunt sine formidine. sed cum certitudine. Et istorum quedam sunt actus. alia sunt habitus. etc. et hec omnia possent ostendi in omnibus predictis signis sed satis patet intuitu. **D** Tertia propositio est quod diuine voluntatis signum perfectissimum inter omnia est lex Christi seu doctrina. Ad cuius probationem aliquae distinctiones sunt premittende.

Prima erit generalis de isto termino lex
Secunda specialis de isto termino lex diuina
Tertia specialior de isto termino lex Christi seu doctrina

Prima distinctio est quod iste terminus lex prout ad propositum pertinet. multipliciter et

pro diuersis sumitur. quandoque pro prima lege. que est lex increata. et sic diffinit Augustinus legem. contra Faustum. ut supra dictum est. et libro primo de libero arbitrio. Lex eterna est summa ratio. cui semper obtemperandum est. etc. Quandoque sumitur lex per signo prime legis. quod est lex causata. et sic diffinit Tullius in philo. 3. quod lex nihil aliud est quam recta ratio a numine tracta. imperans honesta. prohibensque contraria. Sed capiendo istum terminum lex pro lege creata adhuc quandoque sumitur generaliter per qua libet tali naturali lege humana vel diuina. scripta vel non scripta. et sic diffinit Tullius libro secundo de natura deorum. Quod est recti preceptio. prauisq; depulsio. Quandoque vero sumitur pro lege naturali. Et sic diffinit Tullius libro de legibus. Quod lex est ratio insita a natura. que iubet que sunt facienda. prohibetque contraria. Quandoque etiam sumitur specialiter pro lege humana scripta. et sic diffinit Gratianus dist. prima. quod lex est constitutio scripta. et dist. secunda. Lex est constitutio populi qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt. Et sic quantum iste terminus Lex sit generalis ad omnem legem creatam vel incretam naturalem humanam vel diuinam scriptam vel non scriptam. tamen quandoque restringitur ad unam speciem. **A** Secunda distinctio est quod iste terminus lex diuina. ut supponit pro lege creata diuinitus inspirata. qualis est lex Moysi vel christi. Uno modo potest sumi pro aliqua una regula data a deo aliquid precipiente vel prohibente. Alio modo per aliqua una congregatione plures tales regulas continere. qualiter tota doctrina christi dicitur lex christi. Et isto modo sumitur in proposito. Sed capiendo sic adhuc potest sumi stricte pro aliqua tali congregatione solum continente precepta et prohibitiones. quia hec duo solum pertinent ad leges proprie. sicut patet ex dictis. Alio modo potest sumi large pro aliqua tali congregatione. non solum continente precepta et prohibitiones. sed etiam consilia et permissiones testimoniam hystoriarum uerorum exempla imitabilium gestorum. parabolas. prophetias. miracula. sacramenta. permissiones. premiorum. comminationes suppliciorum et multa huiusmodi. Que licet non omnia sint de substantia le-

gis proprie. quia nec ligant nec obligant eo quod his nihil imperatur aut prohibetur. ipsa tamen sunt fortissima adiutoria ad legem sustinendam et obseruandam. Ideo ponuntur partes legis diuine communiter dicte. etc.

D Tertia distinctio est. quod iste terminus lex christi seu doctrina Uno modo potest sumi stricte pro congregatione illorum que ipse docuit in propria persona. Alio modo large pro aliqua congregatione illorum et simul eorum que docuerunt. et apostoli et discipuli eius auctoritate sua. et sic sumitur hic. Unde lex christi seu doctrina dicitur tota doctrina euangelica: intelligendo per euangelium non solum doctrinam quattuor euangeliorum sed generaliter nouum testamentum. quemadmodum doctrinam suam uocat Paulus euangelium. secunda Thimoth. 4. Sed capiendo sic adhuc potest sumi Uno modo pro talis doctrine ueritate. siue sit in mente. in scripto. vel in uoce. Alio modo potest sumi pro talis ueritatis seu obiecti intellectuali cognitione unde non minus proprie dicitur lex preceptum vel prohibitio ipsa cognitio agendum quam ipsa ueritas enuncians quid agendum vel non agendum. Ideo Hugo de sacramentis. libro primo. par. vi. cap. vi. Quid cognitio faciendorum fuit nisi quedam ad cor hominis facta preceptio. Et quid rursus cognitio uitandorum nisi prohibitio. Nec autem cognitio potest esse multiplex. quia vel solum apprehensiuum vel iudicatiuum et adhesiuum. Et si adhesiuum. vel cum formidine vel sine formidine. et cum certitudine. et si cum certitudine. vel potest esse habitualis vel actualis. Et si habitualis vel acquisita vel infusa. Et si actualis vel in habitu acquisito solum. vel ab habitu etiam infuso. sicut posset facilius declarari. sed patet loquendo. Igitur propriissime lex christi potest dici fides infusa vel actus eius quo creatura rationalis assentit doctrine christiane ueritatibus. Unde ad istum sensum posita est secunda pars conclusionis predictae. Et similiter tertia propositio. scilicet quod huiusmodi lex seu doctrina est signum perfectissimum voluntatis diuine: intelligendo de signis datis rationali creature pro statu uice. quia de illis solum loquitur in presenti conclusione et ad istum intellectus patebit propositum per propositiones immediate sequentes. Quarta propositio est quod nec lex naturalis nec lex aliqua humana. nec

lex moysaica spiritualiter intellecta. est perfectissima lex creata. Probatur primo: de lege naturali vel humana satis patet. quod nullus uiator ex puris naturalibus sine fide potest perfecte omnia ad que tenetur cognoscere. Nam secundum apostolum. Sine fide impossibile est placere deo. Ad Hebreos undecimo. Igitur ut supra. Secundo idem apparet de lege Moysaica secundum apostolum. Nihil ad perfectum adduxit lex. Ad Hebreos septimo. Igitur propositum. etc. Quinta propositio est quod nec lex christi seu doctrina uocalis aut scripta. nec ipsa mentalis solum apprehensiuum. nec adhesiuum si non sit ex fide infusa. sed perfectissima lex creata. Probatur. Quia nullus uiator per legem Christi sine fidei credulitate potest perfecte omnia ad que tenetur cognoscere vel intelligere. Iuxta illud. Nisi credideritis non intelligetis. Sexta propositio est. quod sola lex christi seu doctrina. id est. fidei infuse habitus vel actus que uiator habet de ea. est sibi perfectissima lex creata. Probatur. Quia nullus uiator per aliud signum seu directiuum creatum. nisi per huius fidei vel eius actum. perfecte cognoscit omnia ad que tenetur. ut patet ex dictis. Et per huiusmodi signum hoc perfecte cognoscit. ut patet. quia si non tunc catholici fideles operantes secundum directionem fidei Christi non sufficienter operantur ad consequendum salutem. quod est contra illud. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Marci ultimo. quare etc. Unde ex predictis patet responsio ad principalem questionis titulum. scilicet qualiter lex Christi seu doctrina est lex perfectissima. et qualiter non. Et similiter patet responsio ad primam questionis articulum scilicet quod lex Christi seu doctrina est in preceptis rectissima. Sic igitur probate sunt predictae propositiones preambule. Et quibus patet de claratio totius conclusionis tertiae.

Sed ex predicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlatas. Primum correlatum est quod sicut uirtus iusticie solum est in mente et non in scripto vel in uoce. sic in ipsa est proprie lex seu regula iuste uite. Patet. quia nullo existente scripto vel uoce. adhuc lex esset. nec regule intellectuales que sunt rerum naturalium imaginis minus essent seruande. nec homo minus obligaretur ad eas quam si eas legeret et audiret

Secundus correlarius est. q. sicut vox audibilis non est lex proprie. sic nec scriptura legibilis. sed solum equivoce patet. quia vox vel scriptura lex non dicit nisi ea figura vel tropo. qua nomen rei vel veritatis signo imponitur vel imagini. sicut imago regis rex dicitur. Ideo apparet q. iniuste diffinientes legem diffiniunt eam scdm eius improprietatis acceptionem. Nam vt prius paruit. gratianus et alij solum diffiniunt legem scripturaz.

Tertium correlariu est q. ad legis christi habitualem fidem omnis viator sine vlla excusatione obligatur. patet per illud Barth. ultimo. Qui non crediderit condemnabit. Et illud apostoli. Sine fide impossibile est pla. etc. Quartum correlarium est q. a legis christi actuali fide nullus viator nisi sola in capacitate excusatur. Patet. quia licet inter homines alij alijs minus sint capaces propter breuitatem intellectus. experientie paucitatem. aut defectum doctrine vel gratie. quare non omnes similiter obligantur ad credendum singula legis explicita et in particulari. Tamen nullu est genus hominum adeo tardu intellectu. quod salte implicite et in vniuersali non possit omnia credere. id est. quiddam sibi asseritur esse verum. Ideo a tali credulitate actuali habenda loco et tempore. nullus omnino excusatur nisi incapacitate. paruos autem et minores ac furiosos. ceterosq. passionibus mente captos incapaces voco. tam q. naturali impossibilitate prohibitos et omnino indociles dum his defectibus laborant. Quare sic credere non tenentur. etc.

Quintus correlariu est q. sicut legis christi credulitas non est contra rationem. sed per rationem probabilis. sic eius credulitas propter rationis probationem non est deo contumeliosa aut displicibilis. Istud correlarium quo ad vtraq. partem est contra H. parisi. libro de fi. et legibus per totum primum tractatum. Quod tamen posset probari ex predictis. sed dimitto. quia de hac materia tractabo in secundo principio Sextum correlarium est. q. sicut legis christi credulitas est in creature rationalis potestate libera. sic ipsa est eterne salutis meritoria. Istud correlarium est quo ad vtraq. partem contra Do lkor. p. q. primi libri. quod tamen posset probari ex predictis. sed dimitto. quia de hac materia tractabo in tertio principio Sic igitur circa tertiam conclusionem probate

sunt sex propositiones preambule. et inde illate sunt sex propositiones correlarie. Et hec de tertia conclusione

Hinc descendo ad

collationem habendam cum duobus magistris meo reuerendis etc. Et in ista materiam prime partis prime conclusionis ponam contra eos sex propositiones collationis. Prima et principalis est ista. Sicut sola diuina voluntas respectu contingentis futuri potest esse causa inimpedibilis. sic solus diuinus intellectus respectu veri et futuro contingenti potest esse noticia infallibilis. Prima pars patet ex prima parte dicte conclusionis. quia prima causa non potest impediri ab alia. sed quilibet alia ab ipsa. Igitur etc.

Secunda probatur quia diuinus intellectus respectu veri de futuro contingenti potest esse et de facto est noticia infallibilis et nihil aliud ab eo respectu talis veri potest esse noticia infallibilis. igitur. etc. consequentia patet et antecedens quo ad primam partem per nunc supponitur. quia concedit ab omnibus catholicis. Sed antecedens quo ad secundam partem negat H. nichol. etc. qui ponit istam conclusionem q. respectu futuri contingenti a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis comunicari. qua probat. q. hoc fieri non implicat contradictionem. igitur etc. imo videtur fidei consonu. dicere q. tale habuerit christus et etiam quilibet propheta sit talis noticia.

Sed pro nunc probabiliter teneo oppositum. et arguo contra eum sic. Quia ad hoc q. aliqua noticia sit infallibilis. requiritur q. non possit esse falsa. Sed omnis noticia creata respectu veri de futuro contingenti potest esse falsa. igitur etc. Antecedens quo ad primam partem patet manifeste. Sed quo ad secundam partem probatur. q. omne verum de futuro contingenti potest esse falsum. ergo omnis noticia creata qua tale iudicatur esse verum. potest esse falsa. antecedens patet. et consequentia tenet. q. non stat q. aliqua noticia sit iudicium falsi et non sit falsa. similiter ista consequentia conformabilis per consequentia. Unde contra eundem magistrum sit hec secunda propositio. Sicut sola diuina voluntas aliquid potest non voluisse quod voluit. sic solus diuinus intellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicauit. probatur et primo q. h. sit verum de deo patet q. deus voluit et iudicauit ab eterno antichristum fore. et tamen

potest nunquam hoc voluisse aut iudicasse. si cur possibile est antichristum non fore. Sed q. hoc sit verum de solo deo et de nullo alio negat dictus magister qui in secundo correlario predicte conclusionis ponit q. fidelis qui ex fide infusa iudicauit vltimu iudicium fore potest hoc non iudicasse. Quod probat. q. cum hoc quod iudicauit potest vltimu iudicium non fore. et si non erit ergo ex fide infusa false iudicauit. quod non est dicendum cum fidei non subsit falsum. aut dabitur correlarium suu esse verum. etc. Sed contra hoc arguo sic. quia de nullo intellectu qui iudicauit antichristu vel iudicium fore concedendum est. q. potest hoc non iudicasse nisi de illo de quo ista consequentia est bona. iste intellectus sic iudicauit. ergo sic erit. sed de solo intellectu diuino et de nullo alio ista consequentia est bona. vt patet. Igitur etc. Unde per maiori declaratione huius et contra eundem magistrum sit hec tertia propositio. et est vna regula satis utilis meo iudicio. q. nulla propositio de possibili negatiua cuius affirmatiua de preterito correspondens est vera. est concedenda de creatura nisi vbi predicatum est iste terminus veru aut falsum aut alius terminus includens alteru istorum in sua ratione diffinitiu. Verbi gratia. si ista affirmatiua de preterito sit vera. Sortes iudicauit vltimu iudicium fore. hec negatiua de possibili sibi correspondens non est concedenda. Sortes potest non iudicasse vltimu iudicium fore. Quia hoc solum concedendum est de deo propter rationem plus tacta. Si autem hoc concederetur de creatura pari ratione sustineretur q. creatura que voluit. a. potest non voluisse. a. et similiter illa que peccauit potest non peccasse. et sic q. preteritu potest non fuisse contra articulum parisiensium. Bene tamen concedendum est q. Sortes qui vere iudicauit vltimu iudicium fore potest non iudicasse veru. etc. et q. illud quod fuit iudicium veru potest non fuisse iudicium veru. et ratione diuersitatis alibi ostendat. etc. Ex his ergo patet q. ratio huius magistri non valet quando dicit eum hoc q. fidelis iudicauit etc. stat etc. Concedo enim istud et nego vltra illa consequentia iudicium non erit ergo talis ex fide false iudicauit. sed bene concedo ergo false iudicauit. Unde dico primo q. non est possibile fidei subesse falsus. patet. quia fides includit q. sic vera et de vero.

Dico tamen secundo q. fidei possibile est sub

esse falsum. patet. quia istud quod de facto subest fidei potest esse falsu. Dico tertio q. illa noticia que fuit fides licet non possit. non fuisse noticia aut iudicium. tamen potest non fuisse fides aut iudicium veru. patet ex dictis. et sic dictum contra istum re. ma. cui me recomendo etc. R. Quarta propositio et principalis est ista contra magistrum Berardum etc. Sic diuine voluntati nihil est causa essendi. sic diuino intellectui nihil est causa siue causalis ratio cognoscendi. Prima pars patet ex prima parte predicte conclusionis. quia per me cause nihil esse potest causa essendi. etc.

Secunda pars sequitur ex prima. quia cum in deo sit idem esse velle et intelligere. si cur nihil est sibi causa siue causalis ratio essendi. sic nec volendi aut intelligendi. Sed hanc secundam partem negat predictus magister qui in vna conclusione ponit q. quantum diuinus intellectus assentiat q. antichristus erit precise propter determinationem voluntatis. tamen hoc non potest competere intellectibus creatis. Prima pars probatur. quia per determinationem diuine voluntatis aliquid ponitur in esse futuri. Igitur per illam habet cognosci esse futuri a diuino intellectu. etc. et sic in hac parte concedit q. diuine voluntatis determinatio est ratio cognoscendi intellectui diuino. Secunda pars probatur. quia in intellectu creato voluntas non potest esse ratio assentiendi alicui vero. Sed pro nunc nolo multu stare circa secundam partem. probato tamen q. illa non sit vera vel salte non sit concedenda sed dubitanda. et arguo sibi sic. Deus potest facere aliquem intellectum tante perfectionis et talis conditionis q. ex sola determinatione voluntatis sufficeret assentire qui buscumq. veris sibi propositis. Igitur sic assentire potest competere intellectibus creatis. consequentia est euidentis. et antecedens est sibi dubium. quia non apparet q. tale intellectum a deo fieri implicet contradictionem. et si dicat q. sic ostendat rationem. etc. igitur consequens non est ab eo negandum etc. S.

Sed venio ad primam partem vnde contra eam sit hec quinta propositio. Sicut diuina voluntas nullam habet rationem propter quam determinet vt velit. sic diuinus intellectus propter diuine voluntatis determinationem non assentit q. antichristus erit. Prima pars patet ex dictis. secunda pars sequitur ex prima per simile. Secundo probatur. quia aliter sequere

tur q̄ diuine voluntatis determinatio esset intellectui diuino causalis ratio assentiendi q̄ antichristus erit. falsitas consequentis patet ex dictis. Sed consequentia tenet. q̄ ista dictio propter dicitur habitudine causalē vt clarum est. Tertio probatur quia aliter sequeretur q̄ ista propositio causalis esset vera. quia diuina voluntas vult q̄ antichristus erit. diuinus intellectus assentit q̄ antichristus erit. consequentia patet. sed falsitas consequentis patebit. Unde pro isto et contra predictum magister sit hec sexta propositio. quam pono pro regula generali. nulla propositio causalis cuius consequens signat tanquam signatus totale deum velle aut intelligere est vera propter. patet quia ad veritatem propositionis proprie causalis requiritur q̄ ita esse sicut signatur per antecedens sit causa quare ita est sicut significatur per consequens. Modo sic non potest esse in proposito. vt patet ex dictis et alias magis declarabo si opus sit. Et his ergo patet q̄ ratio dicti magistri non valet quando ipse dicit per determinationem diuine voluntatis. igitur per eam. Unde nego antecedens. consequentia. et consequens ad intellectum quem intendit iste magister. Dico igitur primo. q̄ antecedens de virtute sermonis est falsum. quia ista oratio esse futuri pro nullo supponit plus quam ista esse nibili vel chymere. Ideo per nullam causam ponitur aliquid in esse futuri. Secundo dico q̄ illud antecedens est falsum ad sensum quem intendit iste magister. Intelligit enim q̄ determinatio diuine voluntatis est causa q̄ aliquid est futurum sed postea ostendam q̄ hoc est falsum. Tertio dico q̄ supposito q̄ illud antecedens esset verum ad predictum sensum. tamen consequentia non valet. intelligendo consequens ad sensum quem intendit iste magister. vt patet ex dictis. Et hec sint dicta contra. et.

Tunc descendo ad collationem habendam cum duobus alijs patribus meis reuerendis. et. et iuxta materiam prime partis secunde conclusionis ponam contra eos sex propositiones collationes. Prima et principalis est ista. Sicut diuina voluntas potest esse efficiens causa solum respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus seu effectus causalitatis dei. prima pars euidenter sequitur ex prima parte dicte conclusionis. et etiam secunda pars sequitur ex prima.

Secunda propositio est sicut negatio et pro-

uatio sic nec preteritio nec futuritio potest effici a deo. patet ex precedentibus. quia nullum tale est aliqua entitas siue effectus causalitatis. et. Tertia propositio est. sicut diuina potentia non potest facere preteritum non fuisse. sic nec futurum non fore. patet ex precedentibus. Sed oppositum huius tenet frater Job. et. qui in secunda conclusione primi articuli ponit istam propositionem. Et si summi entis infinita potentia possit facere futurum non fore. non potest tamen facere preteritum non fuisse. Primam partem probat. quia nullum futurum necessario euenit. imo quodlibet futurum non fore est possibile. Igitur cum deus sit omnipotens sequitur q̄ potest facere ipsum non fore. Secundam probat. quia preteritum non fuisse preteritum est impossibile. ergo hoc deus facere non potest. Neque tamen tenet et antecedens patet. quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud non fuisse. et. Sed licet concedam istam secundam partem. non tamen propter predictam probationem. vt patebit. Primam autem partem negavi. et contra eam arguo sic. Quia futurum non fore non potest esse aliqua entitas que sit terminus aut effectus causalitatis diuine. Igitur et. antecedens est clarum et consequentia patet per predicta. Secundo illa oratio futurum non fore non supponit pro aliquo in illa propositione. Igitur cum sit affirmatiua ipsa est falsa. consequentia tenet. et antecedens patet. quia ista. deus facit futurum non fore. implicat contradictionem vt patet. et. Et his ergo patet q̄ ratio sua non valet quando dicit. quodlibet futurum potest non fore. igitur. et. nego consequentiam. et ratio patet ex dictis. quod etiam dicit preteritum non fuisse est impossibile. et. igitur. et. concedo consequens sed non propter istam probationem quia supposito q̄ ergo concedere q̄ preteritum non fuisse esset possibile adhuc tamen non concedere q̄ deus potest facere preteritum non fuisse. Concedo enim antecedens. propter articulum parum et non propter illam probationem. quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud non fuisse. Nam licet illud sequatur et eo. quia ad impossibile sequitur quodlibet. q̄ tamen hoc sequatur non potest probari plus quam possit probari q̄ ad futurum posse non fore. sequitur aliquid fore. et illud non fore. Ideo et.

Et sic sit dictum contra istum reuerendum patrem et. et. Quarta propositio et principalis sit ista contra fratrem Robertum et. licet diuina causalitas sit infinita et immensa. non tamen immensa solum finite causat quidquid agit ad extra.

Prima pars patet ex dictis. quia diuina causalitas est diuina voluntas. que est infinita et immensa. Sed oppositum secunde partis tenet dictus re. patet. qui in primo articulo ponit istam tertiam conclusionem. Sicut prima causa est immensa intrinsece formaliter sic eidem correspondet immensum agere vere et realiter. consequentia probat. quia ipsa agit. et ad cuiuslibet effectus productionem concurrat per illud idem per quod ipsa est intrinsece et formaliter immensa. Unde arguit sic. Sit a. aliquis effectus productus. et sit b. virtus prime cause que producit illum effectum. vel igitur b. concurrat ad productionem ipsius a. sicut suum conatum vel non. Secundum non potest dari. quia talis virtus est impartibilis. igitur oportet dare primum. et per consequens talis virtus sicut est immensa et immensi conatus. sic immense agit. Unde ex hoc infert q̄ omne producere diuinum actiuum est equaliter producere. id est. omne quod deus agit equaliter producit. Et quo ulterius infert. q̄ hec consequentia non valet. deus eque inter se producit a. et b. duos effectus. ergo a. et b. sunt eque intensi. Sed contra ista arguo primo sic. nulla res plus vel minus producitur ab aliqua causa. quam ipsa sit in sua natura. Sed omnis res ad extra producta solum finite est. sicut ipsa est finita essentia. ergo nulla talis infinite producit a prima causa.

Secundo arguo ex dictis ipsius contra eum. quia in primo correlario prime conclusionis primi articuli ipse concedit. q̄ licet deus ad esse rei inueniat per solum suum intelligere et velle eternale. suum tamen influere est solum temporale. Qui rationem ponit. quia omnis mensura in qua res ad extra est producta. est temporalis. et per consequens deus temporaliter influat. ergo pari ratione deberet concedere q̄ licet producere diuinum sit immensum. tamen solum mensura et finite producit. quia res producta est finita. Tertio si dicta eius essent vera et ratio sua bona. tunc ipse haberet concedere q̄ deus immense et equaliter diligit omnia. et non plus diligit seipsum quam creaturam. nec vnam creaturam plus quam aliam. consequens non esset bene securus. Sed consequentia patet. quia dilectio qua deus diligit omnia. est immensa et. Unde contra eum sit hec quinta propositio. licet diuina causalitas sit impartibilis. nec possit esse maior et minor in diuersis effectibus. non tamen equaliter causat. sed inequaliter con-

currit ad inequales effectus. Patet per simile de diuina dilectione sicut iam tactum est.

Setra propositio sit hec q̄ ista consequentia non valet. diuina causalitas sicut suum conatum et concursum immensum producit a. effectum. ergo immense producit ipsum patet ex dictis. datur enim instantia de dilectione dei. Itē datur alia instantia. quia non sequitur scientia et voluntas dei. qua deus scit et vult antichristum fore est necessaria. Igitur deus necessario scit et vult antichristum fore. et ita non sequitur conatus vel concursus dei quo producit. a. est immensus. ergo deus immense producit. a. Et his ergo clare patet q̄ ratio huius re. pa. non concludit. Et hec sunt dicta contra. et.

Principium in secundo sententiarum

Memoriam doceri

na hec noua. Ista questio mouetur. Dar. pmo caplo. Quam alias in eiusdem libri principio.

Et similiter in primo sententiarum et exordio per me assumptam pro themate. Iterum nunc resumo. reuerendi patris magistri ac domini charissimi. Sicut christiana philosophia proficitur propter quod mundus materialis vel eternalis diuine conceptionis thalamo produccitur in esse. optimus eorum artifex et genitor deus per se omnino sufficiens nulla indigebat creatura. Erat quippe fons luminis. seminarium vite. thesaurus bonitatis. et summe plenitudo scientie. in quo velut in speculo tersiori lucebant luce clarius vite viuentis imagines. notiones eterne. mundus intellectualis. et idealis rerum omnium cognitio prefiuita. nullo igitur indigebat. quoniam quid quid factum est in ipso vita erat. Johis pmo. Unde liquet q̄ nulla profusus fuit mundane creationis ratio nisi sola bonitas creatoris. Ipse enim summe bonus bona singula de sola bonitate creauit et tanquam optimus omnium artifex quod ab penetrabilibus mentis eternaliter conceperat quasi materiali verbo temporaliter euocans mundi creationem quasi materiale preceptum expressit. Dixit enim deus. fiat mundus est et factum est ita. Genes. i.

Hec est itaq̄ vera de mundi creatione sententia quam christiana philosophia proficitur imo quam inuenerat philosophus getulianus licet in tenebris abulans

Principium

non tamē penitē diffitef. Un̄ Plato phus. Opificē inquit genitorēq; vniuersitatis tā inuenire difficile q̄ inuentū digne profari. Sed attēdite queso dilectissimi qualiter p̄ missam sniam om̄is creatura dei solo hoie anormala exceptione secluso vnanimiter cōfiteatur 2 deū suū quantū in se est p̄dicat 2 faetur. Cōsiderate p̄mitus celestia. Ecce em̄ solare corp⁹ diē illuminat. lunaris globus cū ceteris planetis ac stellis noctē irradiat. Et vt ego positōes sidereas celiq; leges breuiter enumerē. Satis patet ad oculū q̄ celi enarrat gloriā dei. 2 opa manū eius annūciat firmamentū. ps. xviii. Cōsiderate superius ethera. Ecce em̄ aer legib; obtemperans creatoris. nūc aura beniuola gratulatur nūc nubib; flentib; quasi cōpatiēdo lachrymat. nūc plijs ventorū irascit. nūc tonitruis cōcutit. nūc calore decoctur. nūc austeritate frigorū asperat. Cōsiderate inferius terrestria. Ecce em̄ terra sui creatoris iussu impleta. nūc fluitat. nūc gramini. nunc siluā comātib; hylarefcit. ps. frugib;. ps. virefcit arborib;. pars odoratis aspirat. pars vitum animātib; subministrat. ps. gemis. ps. metalloz generib; est fecunda. Cōsiderate vltimū terrib; viuētia. Ecce em̄ volucres celi 2 acs pisces aque 2 maris. ac singule bestie terre: dei ordinatiōe 2 inspiratiōe nature quantū sensualitatis patit inertia q̄b; possunt obsequijs creatori suo venerabiliter famulantur. Sed qd̄ mee narratiōis curiculū vltra vagari p̄mitterē cū iam ad sensum pateat vniuersis qualiter creatori suo singule creature sue regulariter obsequunt. qualiter ei fauet celi. famulat aer. hūc colit tellus. veneratur vnda. hūc velut mūdi dñi tributum singula soluūt. Et vt breuiter dicā qualiter sibi om̄e genu flectit celestiu terrestriu et infernoz. Phil. ij. Sed aduertite charissimi. qualiter sol⁹ homo cū vniuersa lege sue originis diuinis legib; teneant obnoxia. hūc vniuersitatē except⁹ a regula. irregulariter i dñi sui maiestare litigiosum ausus est excitare tumultū. Qualiter sol⁹ homo cui de⁹ om̄e dederat creaturā in iuridice dñatiōis sbiectum. imo cui seipm creatorē dederat i beartifice dilectiōis obiectū. ingratisim⁹ oim creaturaz. deo furtū suūp̄ facies. in hostē suū p̄riū se suo trāstulit ab actore. 2 veri domini sui ausus p̄uaricare preceptū ei debite bonozis denegauit tributū. Qualiter solus

homo fact⁹ sui ad imaginē creatoris. in terram heu miser deposuit accepta diuinis insignia deitatis. 2 a sua generositate degenerans. om̄e gl̄iam suā sic in nihilū vsq; deduxit. vt in brutalis lapsus cecitatis occasus illud horrendū audire mereret opprobriū. Homo cū in honore esset nō intellexit comparat⁹ est iumentis 2 similib; fact⁹ est ill. ps. clx. Sed pensate q̄so dilectissimi qualiter homo iste sic cecus. sic errabund⁹. sic deuius. sic delir⁹ sola sui creatoris misericordia. ad viā reducit veritatē. Vidēs em̄ misericors de⁹ hoie qm̄ plasmauerat sic dānabiliter oberrare. nouā euāgelice legē doctrinā a regib; celi sedib; in terrā misericordit delegauit. vt p̄ eā edocet⁹ homo ab erroris deuio resileret. 2 quē diu neglexerat suū recognosceret creatorē. Nec siq̄dem est doctrina penetrans vt gladi⁹. cōterens vt malle⁹. ardēs vt facula. rutilās vt lucerna. que velut gladius oim erroz abscindit zizanas. que velut malle⁹ hereses interimit vniuersos que velut facula nostrorū fasciculos criminū caritatis seruoze cōburit. que velut lucerna p̄ nocturnam mūdi hūc silētia lumē cōmātib; exhibet ne pedē suū ad lapidē erroz exul homo 2 pegrin⁹ offendat. De qua opras p̄beta dicebat. Lucerna pedib; meis s̄bus ruū. 2 lumē seminis meis. ps. cxviii. Nō igit̄ dū ad hanc doctrinā nouā p̄uertit intuenti ab erroris somnio excitat. Sed turbato ad huc oculo rōis a tāte viet⁹ sublimitatis excellētia in admirationē rapit 2 in admiratiue q̄stionis cogit. prumpe s̄ba dicēs. Que nam doctrina hec noua. q̄ fuit questio vris p̄posita reuerentijs a p̄ncipio B. Ad quā q̄dem questione sicut alias dicebat magister sniaz in q̄dripartito hui⁹ libri volumine sub quadruplici cōclusionē respōdet. Prima est q̄ hec doctrina p̄ quā summa dei mysteria secret⁹ reuelant in p̄mo. Secunda est q̄ hec doctrina p̄ quā noua mūdi vestigia subtilius declarant in secundo. Tertia est q̄ hec doctrina p̄ quā mira s̄bi cōmercia sublimē referant in tertio. Quarta est q̄ hec doctrina p̄ quā pia lapsi remedia suauit⁹ p̄pinant. in quarto. Per ipsam nāq; reuelant secret⁹ velata mysteria s̄me trinitatē. quo ad p̄mū. p̄ ipsam declarant subtilius creata vestigia noue entitatē. quo ad secundū. p̄ ipsam referant sublimē sacra cōmercia mire charitatis. quo ad tertiu

in secundū sententiarū

per ipsam p̄pinant suauit⁹ oblata remedia pie sanitatis q̄ ad quartū. Nā i hoc qua driprito sniaz libro tractat magister q̄driples xpi noue 2 euāgelice legis archanū euangeliste Jobāni diuinit⁹ inspiratū Job. j. Primū est q̄ in principio erat verbum 2 verbū erat apud deū 2 de⁹ erat s̄bum. Nō est beate trinitatē summūz misteriu in p̄mo libro. Secūm est. q̄ oia p̄ ipm̄ facta sunt et sine ipso factū est nihil. qd̄ est create entitatis nouū vestigiū. in scdo libro. Tercium est. q̄ verbū caro factū est. qd̄ est diuine caritatis mirūz p̄meritū in tercio libro. Quartū est 2 habitauit in nobis 2 vidimus gl̄iaz ei⁹. qd̄ est humane sanitatis piū remediū in q̄rto. Sic igit̄ p̄ hanc doctrināz alit⁹ erigit humanus p̄spect⁹ q̄ ad p̄mū. Dulcē instruit hūanus aspect⁹ q̄ ad secūduz. Rectius dirigit human⁹ p̄fectus q̄ ad tertiu. Vn̄ corrigit human⁹ defectus q̄ ad quartū. Nā magister in hoc sniaz libro correspondenter ad p̄missa ad erigendū p̄spectū hois agit de cognitiōe dei p̄fecti luminis in p̄mo. Ad instruendū aspectū hominis agit de creatiōe mūdi effecti germinis in secūdo. Ad dirigendū p̄fectus hois agit de cōmunionē s̄bi affecti numinis in tercio. Ad corrigendū defectū hois agit de curatiōe lapsi in secti hois in q̄rto. De sunt igit̄ q̄tuor cōclusiones ad p̄positā q̄stionē respōsales q̄s mgr̄ sniaz p̄tractat. De q̄rto secunda nūc solū dicendū est. referentis alijs suis locis. Secunda igit̄ cōclusio est et huic secūdo libro sniaz corrūdēs q̄ hec est doctrina p̄ quam noua mūdi vestigia subtilius declarant. Per ipsaz em̄ declarant subtilit⁹ creata vestigia noue entitatis. Nā in h̄ secūdo sniaz libro tractat mgr̄ illud doctrine xpi noue euāgelice legis archanū euangeliste Jobāni diuinit⁹ inspiratū Job. j. Nā p̄ ipsum facta sunt 2 sine ipso factum est nihil. Nō est create entitatis nouū vestigiū. Ubi queso videte carissimi circa vestigiū noue entitatis q̄tuor subtilius declarari. Primū est vniuersoz p̄ductio. Quia oia p̄ ipm̄ zc. Secūdum est p̄ductoz creatio. q̄ p̄ ipsum facta sunt. Terciu est creator⁹ auersio. quia factū est nihil id est p̄ctm̄. Quartū est auersoz conditio q̄ sine ipso factū est nihil. Tēte siq̄dem Augustino peccati p̄ditio est q̄ sicut ipm̄ nihil ē sic a deo factū nō est. Dec

est em̄ secūdi libri sniaz p̄ncipalis matēria 2 sentētia generalis. Sic igit̄ p̄ hanc doctrinā dulcē instruit humanus aspect⁹. Nam mgr̄ in hoc secūdo ad instruendū aspectū hois agit de creatiōe mūdi effecti germinis. ostēdēs q̄ntum ratio capit humana. qualiter ex mūdi creatione intelligatur creator oipotens. ex cōseruatiōe omni faciens. ex dispositione omnisapiēs. ex regimine puidus. ex pulcritudine p̄fectus. ex magnitudine sempitern⁹. Sed inutile cōfiteo vt p̄ plura discurremus cum oē qd̄ apparet in vniuerso mūdo a summo vsq; deorsum 2 h̄c quid est bonitatis in vniuersa serie seculorū non aliud sit q̄ vestigiū tenuissimē imp̄sionis 2 velut ymbra dissimilē apparitiōis abyssalis illi⁹ bonitatis quāz nec assequit loq̄la nec attingit cogitatus. Nec est itaq; seclē clusiōis snia. hec ē hūc secūdi libri sniaz doctrina p̄ quā homo ex aspectu creaturaz instruit in qualēctiq; noticiā creatoris. p̄ quā vt verbo apli vtar iuisibilia di a creatura mūdi p̄ ea q̄ facta sunt intellecta p̄spiciunt. sempiterna quoq; virt⁹ eius 2 diuinitas Ro. j. Ad cuius cognitio nē p̄fectam nos puenire concedat Qui sine fine viuit 2 regnat Amen.

Juxta thema collatiōis In p̄mo principio meo talē formauit titulū questiois. vtz doctrina xpi noua sit lex p̄fectissima Et q̄ p̄fectio legis xpi ex q̄tuor p̄t specialiter declarari. Primo ex p̄fectione preceptorū que ab ipsa iubent. Secūdo ex p̄fectione credendorū que in ipsa docētur. Tercio ex p̄fectione meritoz que sub ipsa habent. Quarto ex p̄fectiōe p̄miorū q̄ ex ipsa debent. Ideo iuxta hec q̄tuor p̄cta titulus p̄posite q̄stionis diuisus fuit i q̄tuor titulos p̄iales circa quatuor libros sententiaz p̄tractandos. Primus est vtz lex xpi sit in p̄dictis rectissima. Secundus vtz lex xpi sit in credendis certissima. Tercius vtz lex xpi sit i meritis gratissima. Quart⁹ vtz lex xpi sit in p̄m̄is iustissima Un̄ sub his q̄tuor titulis in q̄tuor libri sniaz p̄ncipis quatuor difficultates p̄posui p̄tractare. Prima est de legis xpi 2 diuine voluntatis recta p̄formitate. Secunda est de legis xpi et sue veritatē certa pbabilitate. Tercia est de legis xpi meritoria credulitate. Quarta est de legis xpi p̄miatoria equalitate. Expedito igit̄ p̄mo titulo in p̄mo p̄ncipio restat expedire scdm̄

Queritur ergo. vtrū lex xp̄i sit in creden-
dis certissima. Et arguit p̄mo q̄ nō. Quia
illa lex non est in credēdis certissima q̄ do-
cet credere illa q̄ sunt cōtra rationē. et quo-
rū opposita sunt cōsona rōni. sed lex christi
est h̄mōi. igit̄ rē. **Maio:** patz. qz lex certis-
sima debet esse pbabilis et rōni cōsona. S3
minor: pbaf. quia lex xp̄i docet credere vnā
essentiā simplicissimā esse tres res. et quāli-
bet illaz vnā. et eandē p̄sonā esse hoīes et de-
um. vnā rē indiuiduā esse in pluribz diuer-
soz locoz distantium. et alia multa q̄ appa-
rent manifeste p̄tra rationē et quoz opposi-
ta apparēt cōsona rōni. Ideo dicit apl̄us
q̄ fides est argumentū nō apparentiū. **De.**
p̄. quare rē. **Secūdo** arguit sic. qz lex il-
la non est in credēdis certissima q̄ docet
credere aliqd̄ qd̄ nō est firmiter tenendum
Et cuius oppositū est pbabiliter asserēdū.
Sed lex christi est h̄mōi. igit̄ rē. **Maio:**
patet. S3 minor: pbaf. qz lex christi docet
credere q̄ volūtas diuina est lex seu reglā
simpliciter prima sicut declarauit in primo
principio meo. et nō istud nō est firmiter te-
nendū. imo oppositū est pbabiliter asseren-
dū sicut declarauerūt plures patres et ma-
gistr̄i mei reuerēdi qui contra me in suo p̄-
mo p̄ncipio oppositū tenuerūt vt infra pate-
bit. igit̄ rē. In oppositū arguit p̄ Augusti-
nū in libro de fide ad petrus. vbi de ql̄ibet
veritate legi xp̄i dicit. firmissime tene et nul-
latenus dubites. p̄ hoc docēs q̄ lex christi
ē in credēdis certissima et firmissime sc̄itatz
D In ista q̄stione iuxta materiā duo
rū argumentoz aū oppositū duo erūt arti-
culi. Primus erit positiuus et respōsiu⁹ ad
principale q̄sitū. Secundus erit collatiu⁹
et respōsiuus ad secundū articulum. Di-
misso aut̄ p̄ nunc p̄mo et principali articulo
de q̄ alias videbit̄ solū dicam de secundo
in q̄ querit̄ vtrū voluntas diuina sit lex seu
regula simplicit̄ prima. Et q̄ntū ad istū ar-
ticulū solū recitabo illa q̄ declarauit in pri-
mo p̄ncipio meo. et q̄ arguerunt reuerēdi
patres et maḡi mei cū q̄bus indign⁹ cur-
ro. dicta mea p̄ posse a p̄tradictiōe pbabi-
lit̄ defendēdo. vñ in hac p̄nti actu solū intē-
do p̄ferre cū illis magistr̄is q̄ in p̄mo p̄nci-
pio me impugnaverūt rē. cum alijs q̄s in
p̄mo p̄ncipio ip̄gnauit in alijs p̄ncipijs
collaturus. Prima igit̄ p̄positio est q̄ vo-
lūtas diuina est lex seu regula obligatoria

in genere legis obligatiōis simpliciter p̄ma.
Secunda est q̄ voluntas diuina est lex
seu regula obligatoria alicui rei qz vult ip-
sam ad aliquā rem esse vel non esse teneri et
iste fuerūt due p̄ncipales cōclusiones in
primo p̄ncipio meo respōsalco huic articu-
lo. Tercia p̄positio est q̄ impossibile est
aliquā rem obligari ab aliquā lege et non
sic obligari a diuina voluntate. Quar-
ta est q̄ possibile est aliquā rem obligari a
diuina volūtatē et non ab alia lege. et iste se-
quunt̄ ex p̄ma. Quinta p̄positio est q̄ oī
peccatū est cōmissio vel omissio p̄tra legis
p̄hibitionē vel p̄ceptū. Sexta est q̄ nul-
lum est ex se peccatū sed p̄cise qz lege p̄hibi-
tum. et iste sequunt̄ correlative et supradictas
rē. **O**ppositū tamē p̄dictaz p̄positionū
q̄s ego posui et pbauit in primo p̄ncipio
meo tenuerūt aliq̄ reuerēdi patres et magi-
stri mei. **Uñ** p̄ferēdo cum eis tenebo ordi-
nē quē materia exigit et fm q̄ p̄dicte p̄posi-
tiones in se mutuo p̄sequunt̄. **E** igit̄
contra p̄mam p̄positionē arguit frat̄ Jaco-
bus rē. Et pbauit tria dicta. **Primū** q̄ vo-
lūtas diuina nō debet p̄rie dici lex seu re-
gula. **Secundū** q̄ volūtas diuina non sit
simpliciter p̄ma lex seu reglā. **Tercū** q̄ p̄ rōes
meas nō sufficienter pbaf̄ illa p̄positio p̄-
ma. **Ad p̄mū** arguit tripliciter. **Primo**
qz voluntate diuina non p̄mo est rectū vt
oīa sint ordinatissima. igit̄ rē. **Secūda** tenet
qz fm Augusti. p̄mo d̄ libero arbitrio. lex
p̄ma et eterna est qua iustum est vt oīa sint
ordinatissima. Et añcedens pbaf. qz oīe
qd̄ iustū et rectū est a rectitudine rōnis p̄ma-
rie iustū et rectū est. ergo p̄us est iusticiā et
rectitudinē rationis esse q̄ iusticiā et recti-
tudinē voluntatis esse. et p̄ p̄sequēs prius
est rationē et legem esse q̄ voluntatē. **Se-**
cundo sic esse summā rationē p̄ prius uer-
nit intellectū q̄ volūtatē ergo esse summā
legē. tenet p̄secūtia p̄ August. vbi supra di-
centē q̄ lex eterna est summa rō cui semper
obtpandū est. et añcedens apparet. qz q̄s cō-
formiter se habet electio ad voluntatē rāz
ratio ad intellectū rē. **Tercio** sic minus
p̄rie appropriat̄ summo intellectū boni-
tas. igit̄ et summe volūtatē veritas. et p̄ se-
quens esse legē eternā. tenet vltima p̄secū-
tia p̄ br̄m August. l. de vera religione dicē-
tē q̄ apparet sup̄ mentē nostrā legē esse eter-
nam q̄ veritas dicit̄. Et assumptū pbaf̄ qz

q̄libet obiectū vnus potentie minus p̄-
prie assignat̄ alteri potentie sibi non subor-
dinate. Sed sic est q̄ bonitas est obiectum
adequatū voluntatis. et veritas intellect⁹.
igit̄ rē. **F** Iste rātes prima facie sūt
apparentes. Sed ad repellendū causas ap-
parentie et ostendēdo causam defectus po-
nā p̄tra istū reuerēdū p̄. q̄tuor p̄positiōes
Prima p̄positio est q̄ volūtas diuina et
diuinus intellectus seu rō sunt oībz modis
idem tam formaliter q̄ realiter. nec distin-
guunt̄ inter se aliquālit̄. **Ad** declarandū
aut̄ huius p̄mitto q̄tuor reglās. **Prima**
est q̄ nunq̄ aliq̄ p̄positio est cōcedenda nisi
cogente fidei auctoritate. cuius oppositū
apparet euidens circūscripta fide. vñd̄ pa-
tet q̄ nulla p̄positio ita difficilis ad sustinen-
dū sicut p̄positio d̄ trinitate est. concedenda
nisi cogente fidei auctoritate. **Secūda**
est q̄ nunq̄ similis expositiō debet nega-
ri nisi vbi cogit auctoritas fidei. **Tercia**
est q̄ nunq̄ debet concedi aliq̄ cōtradictō-
ria de eodē verificari et natura rei nisi vbi
cogit auctoritas fidei. patet. cū valde diffi-
cile sit sustinere aliqua p̄tradictōria de eo-
dē verificari etiaz in p̄positione de trinitate
ad quā cogit auctoritas fidei. **Quarta** ē
q̄ nunq̄ debet p̄cedi aliq̄ p̄tradictōria ve-
rificari de terminis supponentibz p̄ eodē
quertibilibiter p̄uersione regulata p̄ q̄quid
seu alio mō equialēter. patet ex p̄dictis
Et iste regule possunt declarari s3 eas sup-
pono. qz nullus amator veritat̄ debet eas
negare. vñd̄ q̄ eas negat maḡ sunt cachin-
no irridendi q̄ argumēto reprobādū. sicut
difficile alias declarauit. Et his pbatur p̄-
positio. p̄mo. qz p̄positio cōcedens q̄ volūtas
diuina et intellectus diuinus seu ratio nō
sunt oībz modis idem sed distinguunt̄ for-
maliter est ita difficilis ad sustinendū sicut
p̄positio de trinitate. imo difficilior. quia ita
difficile vel difficilior est p̄maginari q̄ plu-
res res sint eadē essentia. qz inimaginabi-
le est q̄ sit aliqua nō identitas siue distinctiō
nisi pluriū distinctoz. et inimaginabilis ē
pluralitas nisi rez. **Unde** videt̄ pbabile q̄
si ecclesia minorē nō identitatē siue distin-
ctiōnē potuisset imaginari q̄ realem illam
ad minus apparēter obuiandū diuine sim-
plicitati. diuinis p̄sonis attribuisz. **Et**
igit̄ ad ponendū talem distinctiōnē inter

voluntatem et intellectū nō cogat fidei au-
toritas. sed oīa tradita in scriptura sacra et
determinatione ecclesie possint saluari nō
ponendo eā. imo eā nō ponere magis con-
sonet diuine simplicitati. sequitur p̄ primaz
regulā qz talis nō sit ponenda. q̄ rē. et ha-
bet p̄positum rē. **Secūdo** arguit exposito-
rie sic hec voluntas diuina est oībz modis
idem volūtatē diuine. hic intellect⁹ diuin⁹
est hec volūtas diuina. ergo hic intellect⁹
diuinus est oībz modis idem volūtatē di-
uine. p̄misit sunt vere. et p̄secūtia ē sillogis-
mus expositorius. q̄ nō debet negari in p̄-
posito sicut patet p̄ secundā regulā. igit̄ rē
Tercio. Voluntas diuina et diuin⁹ in-
tellectus sunt idem. et ista p̄dicata sunt con-
tradictōria s3 esse idem formaliter volun-
tati diuine. nō esse idem formaliter volun-
tati diuine. ergo nō debet p̄cedi de volūta-
te diuina et intellectu diuino sicut patz per
secundā regulā rē. **Quarto** quicquid est
volūtas diuina est intellectus diuinus. et
econtra. igit̄ de ipsis nō debet p̄cedi p̄-
dicta cōtradictōria sicut patet p̄ quartam
regulā. et p̄ p̄sequens apparet p̄ma p̄positio
pbata. **B** **Secūda** p̄positio est q̄ qd̄
quid et natura rei p̄uenit diuine volunta-
ti p̄uenit et diuino intellectui. **Ista** patz et
p̄dictis et specialiter ex tertia et q̄rta regulā.
Aliter em̄ p̄dicta p̄tradictōria verificaren-
tur de eodē. **Tercia** p̄positio est q̄ si intel-
lectus diuinus est lex seu regula obligato-
ria etiam voluntas diuina et econtra. patet
ex p̄dictis etiam arguendo expositorie. **Et**
ideo patet q̄ dicit̄ reuerēdus p̄ in suis ra-
tionibz assumit multa falsa. **Uñ** p̄mo fal-
sus est qd̄ assumit in prima rāte. s3 qz pri-
us est iusticiā et rectitudinē rātis esse q̄ iu-
sticiā et rectitudinē voluntatis esse. et qz p̄-
us est rātis legis esse q̄ voluntatis. quia
ratio diuina et volūtas diuina sunt penit⁹
idem. et quicquid et natura rei p̄uenit rātiōi
p̄uenit volūtatē rē. **Secūdo** falsus est
qd̄ assumit in secūda rāte s3 qz esse sum-
mam rationē p̄ prius p̄uenit intellectū q̄
volūtatē. qz ita p̄rie et de virtute sermōnis
verū est qz voluntas diuina est ratio sum-
ma sicut qz intellectus diuinus est ratio sum-
ma cui semp̄ obtpandū est. rē. **Tercio** fal-
sum est qd̄ assumit in tertia rāte. scilicet
qz bonitas nō est obiectum intellectus di-
uini nec veritas obiectum voluntatis di-
uini

ut ne qz quicqd est obiectu huius est obiectu illius. Quarta ppositio non obstantibz pdictis est ista. qz fm moduz loquendi sanctorz doctoz magi pprie appropriat voluntati diuine esse legē obligantē qz intellectui diuino. Ita qz hec ē de p se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et si hec. intellectus diuinus est lex obligatoria. Et rō est qz sicut modus loquēdi doctorū est qz voluntas diuina est causa effectiua rerū et nō intellectus. et eo qz qdquid voluntas vult est vel fit. et non qdquid intellectus intelligit. ita in pposito qdquid voluntas vult obligari obligat. et nō sic de intellectu. Unō hec psequētia est bona voluntas diuina vult fortē obligari ad a. g. fortē obligat. et ideo ista est p se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et nō ista intellectus diuinus ē lex obligatoria. qz nō vtraz sit vera. quare rē

Ad secundū principale pbandum arguit dictus reueren. pa. sic. qz ab omni lege simplr prima ois alia derivat. sed a voluntate diuina nō ois alia lex derivat. igit rē. Maior patz. qz a pmo in vnoquoqz genere oia alia eiusdē generis derivant. et minor ē ipse pbat de legibz negativis que non emanāt a diuina voluntate. sicut est ista. nō furtuz facies. Tum primo. qz si diuina voluntas nō esset. adhuc nō furtū facere esset. Tum secundo. qz nō furtū facere non habet rationē entis. igit nec boni nec volubiliuz. Tum tertio. qz talis negatio nō est obiectū diuine voluntatis. nā pari ratiōe quelibet alia negatio esset obiectū diuine voluntatis. qz rē. Allquas alias ratiōes facit dicit reuerendus p. quas cā breuitatis dimitto. quia possunt solui sicut iste oino pari mō.

Unde breuiter ad istā dico negando minorē. Et ad p̄mam pbationē dico qz ad im possibile sequit quodlibet. ideo si diuina voluntas nō esset. nō furtū facere esset et nō esset. quare patz qz istud nihil facit oino ad ppositum sicut patet cuilibet intuenti. rē.

Ad secundā pbationē dico qz ista lex nō furtū facies habet rationē entis et boni et volubilis cum sit lex bona et iusta et a deo data nec oppositū habet aliquā apparentiam.

Ad terciā dico qz ista lex nō furtū facies est obiectū diuine voluntatis. nec est icōueniens qz negatio sit obiectū diuine voluntatis aut intellectus diuini. Aliter em̄ intellectus diuinus nō intelligeret aliquā veri

ratem negativā. quod est absurdū. qz p̄ter qz rōnes but reuerēdi p̄ris nō cludū

¶ Quantū ad terciū principale inq̄ ipse probat ratiōes meas esse insufficientes ad ppositū sciendū est qz in p̄mo principio meo primā ppositionē supradictā probavi tripliciter. Primo ex tribz ppositionibz p̄ambulū. Quaruz prima est. qz inter leges obligantes vna est lex simplr prima. Secunda qz nulla lex creata est lex simpliciter p̄ma. Secundo qz sicut attribuit voluntati diuine esse p̄mam cām efficientē. sic attribuidū est eidē esse primā legem obligantem. Nam sicut p̄mū est p̄fectionis sic et secundū. qz rē. Tercio quia fm August. xxij. p̄tra Faustū. lex eterna est diuina mea seu voluntas ordinē naturalē seruari iubēs turbari verans. sed nulla lex est prior voluntate diuina. igit rē. Ad istas aut ratiōes respōdet re. pa. Unō ad p̄mam negat qz inter leges obligantes sit vna simplr prima nisi loq̄ndo d̄ p̄meitate institutiōis. et negat qz nulla lex creata est simplr p̄ma. loq̄ndo de eadē p̄meitate institutiōis. Sed ista respōsio nō valet. qz sicut inter causas efficiētes est vna non creata. sic inter leges obligātes est vna nō instituta. et sicut causa nō creata est causa efficiēs simplr prima sic inter leges lex nō instituta est simplr prima. et illa est voluntas diuina. et non est aliq̄ lex creata. Qd p̄bat sic. qz sic nulla res creata habet et se potētiam causandi. sic nulla lex creata habet et se potētiam obligandi.

Nam sicut dicit ap̄lus ad Ro. xij. Nō est potētias nisi a deo. igit sicut sola diuina voluntas est p̄ma causa indepēdens in causando. sic ipsa est p̄ma lex indepēdens in obligando. qz rē. Ad secundā ratiōes respōdet qz esse legem obligantē nec dicit p̄fectio nec imp̄fectio. Unō nō furtuz facies esse legē. nec dicit p̄fectio nec imp̄fectio nec diligēs dñm deū tuū rē. dicit p̄fectio vel imp̄fectionē. licet diligere deū sup oia sit alicuius p̄fectio. Sed ista respōsio nō est mihi intelligibilis. Item ex hac ratiōe sequit qz stare rōnalē creaturā obligari ab aliqua lege et nō obligari a diuina voluntate vt patet satis. igit rē. Ad terciā ratiōnē qz est autoritas Augustini r̄ndet qz obligari varie p̄petit legis p̄ditori et ipsi legis. Nam legis p̄diti obligat principaliter et effectiue seu autoritariue. sed lex ipsa obli

gat virtualiter et cōsecutiue. et ideo nomen legis aliquādo trāsfert ad signandū institutores legis. Et per hoc dicit qz hec ē falsa de virtute sermonis. voluntas diuina est lex eterna. sed hec est vera voluntas diuina est eterna p̄diti legis. quare rē. Sed tñ hec respōsio nō valet. quia absolute staret qz voluntas diuina aliquā creaturā obligaret. et tamē qz nullā legem institutā cōderet. Nam ex hoc solo qz diuina voluntas vult aliquā creaturā ad aliqd obligari sequit illā creaturā obligari absqz hoc qz oportet at aliquā legem creatā institui. et tñ nō stat creaturā obligari sine lege obligante. igit voluntas diuina p̄missime est lex obligatoria rē. et hec sint dicta p̄tra istū re. pa. rē.

¶ Contra secundā ppositionē arguit magister Egidius rē. et circa hoc tria facit. Unō primo arguit me d̄ imp̄prietate sermonis. qz in secūda p̄clusionione primi principij posui qz sicut diuina voluntas est causa efficiens quia vult aliqd esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria qz vult aliqd ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Et limitavi sensum secunde p̄tis dicendo qz licet illa sit vna p̄positio causalis que potest d̄notare antecedētis ad p̄sequētis causalitatem p̄p̄riā vel ipsorū p̄uertibilitatē p̄ p̄sequentiam mutuā. tamē qdquid sit de primo sensu nihilomin⁹ in secundo sensu volui intelligere ipsaz. Unde cōtra istum p̄cessuz instat nimis multis medijs et quasi in idē cōtinentibz et miro quomō arestat se in h̄ rē.

Primo igit arguit qz ponere illā causālē et solum p̄ illam intendere p̄sequētē cōuertibilitatē est abuti p̄positiōibus. Nam eodē modo cōcederet qz ideo voluntas diuina est obligatoria quia viator est. Secundo eodē modo cōcederet qz deus est. quia si asinus volat asinus habet alas. Tercio miraret quare illo modo plus dico voluntatē esse p̄mam legem qz intellectuz. cū eque bona sit p̄sequētia. intellectus diuinus dicitur hunc obligari. ergo obligat. sicut de voluntate. Item p̄ talē p̄uertibilitatē p̄sequētē nō plus habet qz voluntas diuina sit lex vel regula humane obligatiōis qz obligatio creata diuine voluntatis. cum eque sit p̄uertibilis p̄sequētia vtrōbz. et tñ in toto p̄cessu meo vt dicit nihil specialius pono p̄ qd voluntas diuina debeat dici lex vel regula. quare insufficienter respōdeo.

Nec enado ad difficultatē quefiti. qz difficultas est in quo p̄sistit radix obligatiōis. Dodo respōdere p̄cise p̄ p̄sequētā illam mutuā nō sufficientē. **¶** Si iste instat rē sunt sophisticē et falso innitunt fūdamēto. Unō pro euidenti repulsiōne ipsaz. Sciendū est qz ista p̄iunctio quia. vel alia similis facies p̄positiōnē causalem aliq̄n significat causam essēdi. et sic facit p̄positiōnem p̄p̄riē causālē. vt cum dicit. quia sol lucz dies est. qz homo habet materiā hō est corruptibilis. et sic de similibz. quādoqz d̄o talis p̄iunctio non significat causam essēdi. vt cum d̄r quia aliqua res in diuinis generat filium. aliq̄ res in diuinis est pater. qz creature sunt a deo. deus est dñs creaturarū. Tales em̄ p̄positiōes solent concedi et tamē claz est qz nō denotant antecedētis ad p̄sequētis causalitatem p̄p̄riā. quia sic essent false vt notū est itūctiō. Ita ē in p̄posito q̄ndo dicit. hec p̄positio voluntas diuina est lex obligatoria. qz vult aliqd rē. non denotat antecedētis ad p̄sequētis causalitatem p̄p̄riā sed p̄uertibilitatē p̄ p̄sequentiam mutuā. Volui em̄ p̄ hoc excludere p̄mū sensum in quo illa dicitio quia significat causam essēdi. qz sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria. sed p̄ hoc qd̄ rē qz talis p̄positio sicut et alie supradicte signat antecedētis ad p̄sequētis p̄uertibilitatē p̄ p̄sequentiam mutuā. nō volui excludere q̄n aliud requirat seu qz hoc sufficiat ad veritatē talis causalis. sed dico qz hoc requiritur. et sufficit mihi ad p̄positum. Et si querat quid vltra hoc requirit querō etiā idem ab eo de alijs causalibz supradictis. et ita facilius respondebo sibi sicut ipse mihi. Nec aliud teneor respondere qz non habeo hic tractare de veritate causalituz nisi aliter cogat vi argumētōz. rē bis patet qz due p̄p̄te instat nō faciūt ad p̄positū. rē. Ad terciā instantiā dico qz ipse mirat si ne causa. Nam q̄uis dixerim qz voluntas diuina sit p̄ma lex seu regula nō propter hoc negavi hoc de intellectu diuino. amo ex p̄mo sequitur secunduz expositiōne arguēdo. cū etiā voluntas et intellectus sint oino idem vt supra p̄bauī. Tamē quare magis appropriatur voluntati esse legem obligatoriam qz intellectui supra dixi. scilicet quia licet vtraz istarū sit vera. voluntas est lex obligatoria. et intellectus est lex obligatō

ria. tamē prima est vera p se et non secūda. Eius rationē assignaui. q: quicqd volūtas diuina vult obligari obligat. sed nō qd quid intellectus intelligit rē. Et q̄uis bñ sequat intellectus diuinus dicit hūc obligari. ergo obligat. sicut de voluntate rē. nō tñ sequit. intellectus diuinus intelligit hunc obligari. ergo obligat. vt patet cui libet intuenti. quare rē. Ad quartā instantiam nego assumptū. et cum reuerentia dico q̄ satis assignat que sit radice obligationis. Nam illa est diuina volūtas. et illa satis explicat p hoc q̄ dicit rē. nec oppositū ipse probat. Et si aliquis doctor pfundius attingat hanc materiam supplico q̄ ostendat.

Secundo dicitur magister principaliter descendēdo ad ppositum agit d illa ppositione vt est causalis p̄rie. et circa h ponit duas ppositiones. Prima est. q̄ licet diuina voluntas vt sic nō sit q̄rilibet effectuum ratio formaliter effectiua. est tñ diuinarū rationū causalitū ad agendū ratio applicatiua. Prima pars pbat. quia vt sic nō est quozūlibet eminenter p̄tentia. Secunda quia aliter non saluaret q̄ ipsa esset oim rex causa. Sed nō insistendo circa ppositionē istā quia nō videt mibi facere ad ppositū. Dico breuiter q̄ est falsa. et arguo contra eā sic. quia vel ipse pcedit in deo dī distinctionē formale v̄l non. si sic. cōtra hoc sunt illa que supra dicit. etiam ipsemet dicit se nō ponere talē distinctionē. Si ergo nō ponat eā. patet clare q̄ illa ppositio nō potest esse vera. q: in deo nō sunt plures ratios causales. nec ratio causalis aliq̄ modo distinguit a voluntate diuina. Nec est verū qd assumit in p̄batione. scz q̄ voluntas diuina nō sit quozūlibet effectuum eminenter cōtentia. quare rē. Ex predicta ppositione intulit p̄tra me q̄ hec talis p̄prie nō est pcedenda. q: deus vult aliquid esse illud est. vel q: deus vult aliquid fieri illud sit put li quia dicit causalitātē formale. sed reuera istud nō est p̄tra me. quia bene pcedo q̄ si li quia dicit causalitātē formale. illa esset falsa cum deus ipse nullius rei sit formalis causa. S: cum hoc stat q̄ illa causalis est vera. put li quia distinguit causalitatem efficientē. sed p̄tra hoc ipse arguit imponendo mibi q̄ ego posui istā regulam q̄ omnis causalis est falsa vbi p̄sequens includit deum aliquid facere aut scire aut velle. s:

hanc falsitatem aut potius puerilitatē nō q̄ posui. sed bene posui istam regulā q̄ nulla ppositio causalis cuius p̄sequens significat tanq̄ significatū totale deum velle aut intelligere est vera p̄rie. et p̄ ppositionē p̄prie causalē intellexi illā in qua illa p̄p̄ctio quia significat causā. essendi sicut de claraui. modo videat ipse si iste differat. factis em̄ clar est q̄ sic. quare rē. Secūda ppositio sua est q̄ licet voluntas diuina vt sit legis obligatiue diuine ad extra obligandum sit ratio applicatiua. intellectus tñ diuinus magis p se est causa obligatiōis q̄ voluntas. Primā partem pbat ex prima ppositione. sed ipsa etiā eodem modo potest improbari sicut ppositio illa. q: si nō ponatur distinctio formalis. nō potest sustineri q̄ ipsa sit vera. vt patet. quare rē. S: secundaz ptem ipse pbat sic. quia inter leges creatas magis de p se obligat ratio q̄ voluntas. igit ita est in deo. p̄sequētia tenet p simile. et antecedens pbat. Primo p vnū dicitū meū in quo posui q̄ habitus fidei infuse est p̄fectissima lex creata qui tamē p̄tinet ad intellectū. igit rē. Secundo quia nullus actus dicitur rectus vel iustus nisi q: principaliter p̄formis ratio. igit rē. Sed breuiter nego istam secundā partē. et ad p̄bationem quicqd sit de antecedente. nego p̄sequētia et similitudinē. et ratio dissimilitudinē pot assignari. q: in deo inter voluntates et intellectū aut actū voluntatis et intellectus nulla est oimō distinctio. Non sic aut est in creatura. et istud possit deduci. sed dimitto rē. **T**ercio principaliter dicit magis ponit q̄ ista p̄sequētia nō valet. deus vult aliquid obligari ergo illū immediate obligat qd pbat multipliciter. Primo. q̄a stat aliquid a creatura potēte obligare p̄cipi et illud nō p̄cipi a deo. igit rē. cōsequētia tenet vt dicit p̄ descriptionē meā d obligari. et antecedens pbat. quia aliter ois obligatiō esset de iure diuino qd est falsum. Secundo aliquid est civile dominium qd nō est de iure diuino. igit etiam obligatio rē. Tercio multe sunt iniuste obligatiōes. et q̄ sunt peccata in esse obligatiōis. ergo deus illis nūc obligat. Item q̄rro. si ois obligatio esset a deo. sequeretur q̄ omnis obligatiō obligatiōnē nō adimplet peccaret mortaliter. patet quia p̄tra deum obligantē. Quinto ad inuicem non concurrūt humana obligatiō

et diuina. igitur rē. Antecedens patet. q: p̄fecte ad aliquid obligatus scz obligatiōne diuina. amplius ad illud obligari non potest sicut p̄fecte dñs amplius fieri non potest dominus. vnde si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatiō cū illa primā non confirmaret nec intenderet. videt q̄ superflua eret. Item sexto. quia obligare vt videt aliud dicit q̄ efficere obligatiōnē p̄cise. ergo cum generali dei concursu effectiuo stat et ipm non obligare rē. Sed p̄tra p̄dictam ppositionē arguo p̄bando q̄ illa p̄sequētia sit bona. quia si nō. tunc oppositū cōsequentiā stat cū antecedente. et sic stat q̄ deus vult aliquid obligari et tamē illū immediate nō obligat. qd est falsum. sicut nō stat q̄ deus velit aliquid fieri et tñ illud immediate nō faciat. aliter diuina volūtas non esset immediate efficax vniuersaliter oim q̄ sūt vel sunt. qd est p̄tra doctrinā sanctorū et ecclesie. vt satis patet. igit rē. Nec valent. cū reuerentia. rōnes sue. Un̄ breuiter discurrendo p̄ eas. Ad p̄mam dico q̄ nō stat aliquid a creatura potēte obligare p̄cipi p̄cepto iusto et obligatiōe. et illud nō p̄cipi a deo. ideo dicit christus loquēs ad p̄latos q̄ possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. qui vos spernit me spernit. **L**u. c. Ideo simul ad primā instantiaz et secundā dico q̄ ex hoc nō sequit q̄ omnis obligatiō sit de iure diuino. et cōcedo q̄ sicut est aliquod civile dominium qd nō solet dici de iure diuino. ita etiam de aliqua obligatiōne. quia s̄m modū loquēdi cōmunes aliqua obligatiō vel aliquid dominium nō dicit de iure diuino. q: sit a deo approbante. nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicit. sicut patet ex his q̄ dicit in tertia cōclusionē primū principij sed ea nunc nō recito rē. Ad tertiā instantiaz dico q̄ nihil iniustū seu peccatū est lex obligans. sicut alias dicit. rē. Ad quartā nego p̄sequētia. q̄a ex hoc q̄ aliquid est contra deum non inferit q̄ sit mortale peccatū. **N**ā sic omne peccatū esset mortale cum qd libet sit p̄tra deū. Ad q̄ntā nego assumptum et ad p̄bationē nego aūs. Un̄ dico q̄ loquēdo de p̄fectione dñi s̄m qd et in genere q̄le attribuit creature. aliq̄ p̄fecte dñs pot fieri amplius dñs. Nam eiusdē rei plures possunt esse p̄fecti domini. sic rex et baro in eadē baronia. et tamē constat q̄ si in

eandem psonam concurrerēt ista duo dominia ille esset amplius et p̄fectius dñs. nā sicut ostendit dñs armachan in primo libro de paupertate xpi ca. p̄mo. dominia s̄m q̄ magis aut minus habent de auctoritate p̄pria respectu actuum sine vsus dominij dicunt magis aut minus dominia v̄l p̄fecta quare rē. Nec valet qd dicit scz q̄ si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatiō cum illa p̄mam nō cōfirmaret nec intenderet quod ergo superflua eret. Nam p̄simili modo p̄baret q̄ si diuine causalitati coageret aliqua causa secunda q̄ illa causa secunda sufflueret sicut clare patet. **D** Ad sextā cōcedo q̄ obligare aliqd dicit q̄ efficere obligatiōnē imo dico q̄ stat deū aliquid d no uo obligare. et tñ nihil de nouo efficere. id est istud magis est pro me q̄ p̄tra. quare rē.

Terū est q̄ ad declarationē cōclusionis mee in p̄mo principio meo posui descriptiones horū terminorū. obligari et teneri. et dicit q̄ obligari est teneri ad aliquā esse v̄l nō esse. siue ad aliquā dispositionem habendā v̄l aliqua dispositiōe carendū. S: teneri est habere a suo superiori p̄hibitiones vel p̄ceptum de aliquo existente in inferioris libera potestate. Et istarū descriptionū declaratiō magis patuit in tertia cōclusionē primū principij. vbi ostendi quid sit p̄ceptum et quid p̄hibitio. Contra hoc instat primo quia describere obligari p̄ teneri est diffinire magis notum per minus notum. Secundo arguit q̄ teneri non bene describitur. quia stat q̄ deus aliquē obliget. et tamen nihil p̄cipiat vel p̄bibeat. Tercio ad idē. quia tunc sequeretur q̄ creatura seipsam obligare nō posset cum sibip̄si non sit superior. Quarto q̄ per hanc descriptionem euado difficultatem de obligatiōne ad impossibile. de qua doctores multi multum dubitant. modo ponere vnū mere voluntarium quid nominis sic euasium difficultatum nō probatum. est irrationabile sicut patet. idō rē. Sed ad ista voluntarie dicta non p̄bata respōdeo breuiter. vnde ad primā et secundā instantiam nego antecedens. et miroz q̄modo ipse sic petit principium assumendo simpliciter illud quod est p̄bandum vt patet. Ad tertiā nego p̄sequētia q: licet creatura nō sit superior tamē pot seipsam obligare id ē aliquid facere v̄l sc̄q̄ ip̄az esse

Principium

obligatā. et habere a suo superiori prohibētes
vel pceptū de aliquo. de quo prius nō ha-
buit. sicut patet de illo q̄ uouet paupertatem
vel uirginitatē. Ad quartā dico q̄ il-
lud qd̄ nois est rationale. nec p̄ ipsum eua-
do illā difficultatē de obligatiōe ad impos-
sibile. nisi sicut decet eaz̄ euadere. imo ex h̄
q̄ sancti dicunt q̄ de⁹ nō pōt obligare ad
impossibile. seq̄tur q̄ illud qd̄ nois sit ratio-
nale. et si nō placeat sibi det aliud melius et
ego cōtentabor. Et hec sunt dicta contra
istū reue. magistrū. et c. **P** Contra ter-
ciam et quartam ppositiōes arguit frater petr⁹
et c. Et in p̄mo principio suo posuit istā ter-
ciā p̄clusionē q̄ nō stat creaturam rōnalez
peccare mortaliter et ipsam nō p̄mittere vel
omittere legi rōnis vel nature diffōmiter
Quā pbat supponēdo q̄ talis creatura ha-
beat noticiā ultimi finis et p̄ncipioz̄ mora-
liū. Un̄ arguit sic. Nam dato q̄ nullū est
pceptum creature datū adhuc creatura ra-
tionalis lege rōnis seu recti dictaminis na-
turalis indispensabiliter obligaret sub pe-
na peccati deo honorē reddere. ei obedire.
et ipm̄ nō odire. ergo nō stat creaturā pecca-
re et c. p̄sequētia tenet. q̄ qd̄ indispensabiliter
obligat necessario obligat. stante p̄stantia
subiecti obligabilis. Sed aī p̄bat. quia
lex naturalis est imutabilis et indelebil̄ in
suis p̄ncipiis q̄ sunt bonū facere et malū
fugere. ut ostendit thomas p̄ma sc̄de. q. c. l. iij.
iij. et vj. articulis. Un̄ articulo. vj. allegat
August. ij. cōfēs. dicentē. Lex scripta est in
cordibz̄ hoīm quā nulla q̄des delet iniqui-
tas. Sed lex scripta in cordibz̄ hoīm est lex
naturalis. ergo lex naturalis deleri nō pōt
Hec rō sancti thome ibides. Secundo
cōfirmat p̄clusionē auctoritate beati Au-
gustini libro sc̄do de f̄mone d̄ni in monte
caplo. ij. vbi dicit. Nulla est anima quāuis p̄-
uerſa q̄ tamē ratiocinari possit. in cui⁹ con-
scientia non loquat̄ deus. Quis em̄ scrip-
sit legem naturālē in cordibz̄ hoīm nisi de⁹
et c. Et hac p̄clusionē intulit terciū cor̄rela-
riū. videlicet q̄ impossibile est creaturā rō-
nalem obligari a diuino uelle. et eā nō obli-
gari aliqua alia lege. patet ex cōclusiōe. Et
cōfirmatur. quia nō stat creaturā rōnalez
omittere vel cōmittere contra diuinū uel-
le. et non cōtra dictamē rationis. ergo non
stat eam obligari ad aliquid p̄ diuinū uel-
le quin ipsa ad illud obliget per dictamen

legis naturalis seu rationis recte. Confir-
mauit. quia in mente rationalis creature
est p̄rie lex seu regula iuste uite. Sed regu-
la menti rationali intrinseca est lex natura-
lis rationis. que indissolubilit̄ obligat cre-
aturam talem ad nihil agendū contra con-
scientiam. ergo cor̄relariū uerū. Antecedēs
est p̄ma pars p̄mi cor̄relariū terciē con-
clusiōis mee. vbi dicit. sicut uirtus iusticie
solum est in mente et c. Oppositū hui⁹ cor-
relariū p̄bati sic sicut p̄ma causa quicquid
agit cum causa secunda potest agere se so-
la. sic p̄ma lex vel regula. et c. Ad hanc ra-
tionem dicit. q̄ inter obligaret causare et
sectiue est magna dissimilitudo et differen-
tia. quia non quodlibet obligare est agere
vel actio. quia lex scripta obligat tamē ni-
hil p̄ducit vel agit in obligādo. ideo ad for-
mam negatur secūda pars maioris seu an-
tecedentis ratiōe dissimilitudinis q̄ est in-
ter causare effectiue et obligare. Sed li-
cet circa hec multa possent dici. tamē bre-
uiter dico quista nullo modo dicit̄ p̄tra me
Un̄ p̄mo p̄cedo q̄ de potentia ordina-
ta non stat creaturā rōnalez peccare vel
cōmittere aut omittere contra diuinū uel-
le et nō contra dictamen rationis seu legis
nature aut alterius legis create. et nihil p̄-
probant ratiōes p̄dicte. sicut patet int̄-
uenti. et hoc idem etiam cōcessi et probaui in
tercia conclusionē p̄mi p̄ncipij mei.

Secundo nō obstantibz̄ istis cōcedo q̄
de potētia absoluta stat creaturā rōnalem
peccare et p̄mittere vel omittere cōtra diu-
inum uelle. et nō p̄tra dictamen alicuius le-
gis create. et in hoc sensu eius cōclusio est
falsa nec sufficienter p̄bata. nec responsio
quam dat ad ratiōem meam uidetur suffi-
cere. quia quāuis inter obligare et causare et
sectiue sit magna dissimilitudo et differen-
tia. tamē ratiōe huius dissimilitudinis nō
euacuatur ratio mea. quia quo ad hoc ē si-
mile q̄ sicut causa secunda non potest agere
sine prima. sed bene prima sine secunda
sic lex create non potest obligare sine pri-
ma. sed bene prima sine quacūqz̄ alia. ideo
et c. **Q** Contra quintam et sextam p̄po-
sitiōes arguit reuerēdus pater frater micha-
el et c. et ponit cōclusiōem contradictoriam
supradictis p̄positiōibz̄. Et p̄mo probat
q̄ nō omne peccatum est p̄missio vel omis-
sio contra legis prohibitionē vel pceptū

In secundū sententiarū

Tum p̄mo q̄ aliqua ignorantia est pecca-
tū q̄ nec est cōmissio nec omisio et c. Tum
secundo q̄ peccatū ueniale et negligentie.
nec est cōmissio vel omisio p̄tra legis phi-
bitionē. Tum terciō. q̄ si oēs peccatū esset
cōmissio vel omisio p̄tra legis p̄bitionē
sequeret̄ q̄ quilibet transgressio pcepti esset
peccatū vel imputaret̄ ad culpā. qd̄ est fal-
sum. cū aliq̄ solum imputet̄ ad penam. S3
ad ista breuiter respōdeo. vñ ad p̄nam et se-
cundā simul nego assumptū. et p̄batio sua
consistit in quibusdam diuisionibz̄ peccati et
cōpationibz̄ peccatorū quas ipse assignat.
sed illas nego. nec uideo q̄ habeant aliquā
apparentiā. nisi equocando de istis terminis
cōmissio et omisio. ideo et c. Ad terciā di-
co q̄ ois transgressio pcepti p̄rie dicta q̄ est
cōtra pceptum ad intentionē p̄cipietis est
peccatū seu ad culpam imputabilis. nec op-
positū ipse probat. ideo nihil plus dico.

Secundo p̄ncipaliter dicitur reuerē-
dus pater pbat q̄ aliqd̄ est ex se peccatū et
nō p̄cise q̄ lege p̄bitionē. Et arguit p̄mo
sic. quia possibile est hominē peccare nul-
lo pcepto sibi dato. sc̄z neglectis eternis et
sp̄ualibz̄ bonis se cōuertendo ad sp̄alia bo-
na. quia hoc est peccare f̄m Augustinū p̄-
mo de libero arbitrio. Cū p̄ hoc turbet na-
turalis ordo. quē eterna lex seruari iubet et
turbari uetat. sed nō minus pōt hoc homo
habito pcepto nullo sicut cum pcepto. igit̄
tur et c. Secūdo ad hoc est auctoritas bea-
ti Augustini in eodē libro. vbi dicit. Non
fane. ideo malū est adulteriū. q̄ uetat lege
sed ideo uetat lege q̄ malū est. Tercio
ad hoc est auctoritas philosophi. ij. Et bi.
vbi ait. Non ois aut̄ suscipit operatio neqz̄
ois passio medietatē. Quedam em̄ cōfētiz̄
nomiata conuoluta sunt cū malicia. pura
gaudiū de malo. inuidia. adulteriū. homi-
cidū. hec inq̄t oia et q̄ talia dicunt̄ f̄m ipsa
mala esse. igit̄ sequit̄ p̄tra me et c. S3 bre-
uiter dico q̄ ista nō sunt p̄tra me. sed labo-
rant in equoco. Un̄ bene p̄cedo q̄ aliqd̄ ē
peccatū nō p̄cise. q̄ lege p̄bitionē. intelli-
gendo de lege scripta vel hūana. et hoc ni-
hil aliud p̄bant auctoritates p̄dicte. sed tñ
cum hoc stat q̄ nihil est peccatū nisi q̄ lege
p̄bitionē. id est nisi quia est p̄tra legem eter-
nam et uoluntatē diuinā. Et p̄ consequens
nihil est ex se peccatum. quia nihil est ex se
tale quod non est intrinsece tale. sed solum

p̄ denominationē extrinsecam. Et opposi-
tum huius non p̄bant ratiōes p̄dicte sicut
clare cuiuslibet intuenti potest apparere. qua-
re et c. **R** Tercio p̄ncipaliter dicitur re-
uerendus pater ostendit rōnes meas non
sufficere. Un̄ quintā p̄positiōem p̄bant.

P̄mo et p̄ma p̄clusionē p̄mi p̄ncipij
in qua declarauit q̄ uolūtas diuina est lex
prima obligatoria. et p̄sequens omne pec-
catū est cōmissio vel omisio p̄tra diuine vo-
luntatis obligatiōem. Secundo proba-
ui eam p̄ Augustinū. c. iij. p̄tra Faustū vbi
dicit q̄ peccatū est dictum factū vel cōcu-
pitum p̄tra legem eternam. quare et c. Sed
ad hec respondet p̄mo q̄ satis posset osten-
di q̄ neutra illaz̄ p̄positiōnū sequit̄ et con-
clusiōem et c. Sed hoc ipse nō ostendit. ideo
et c. Secūdo dicit ad auctoritatē Augusti-
ni q̄ illa descriptio quā ponit non est gene-
ralis et sufficiens descriptio peccati. sed ex-
p̄mit solum materiā circa quā p̄tingit esse
peccatū actualē. sed hec responsio nō est
ad p̄positū. q̄ nō allegaui illā auctoritatē au-
gustini tanq̄ diffinitionē peccati. sed ut p̄-
illam p̄cluderē q̄ omne peccatū est contra
legem eterne seu uolūtatē diuine obligati-
ōem. quare et c. Tercio ad p̄bationē sc̄te
p̄positiōis quā dicit q̄ nullus est peccator nisi
si quia p̄uaricator et c. Respondet q̄ sumen-
do large p̄uaricationē quilibet potest dici p̄-
uaricator q̄ agit p̄tra legem cōmunit̄ loq̄n-
do de lege. et sic p̄cedit maiorē et p̄bationē.
et sic intelliguntur auctoritates p̄saluiste.
P̄uaricatores reputaui oēs peccatores
terre. Et illa auctoritas apli ad Ro. iij. vbi
dicit. Non est lex nec p̄uaricatio. Sed su-
mendo p̄rie vel stricte p̄uaricationē. ille so-
lum dicit p̄uaricator q̄ agit cōtra legē cō-
tracte sumptam. Et sic negat maiorē. quia
aliquis est peccator q̄ non est p̄uaricator
contra legem stricte sumptam. ideo dicit q̄
ratio nō p̄cedit. Sed ista responsio est insuf-
ficiens. q̄ ipse non declarat quid ipse intel-
ligit p̄ legem cōmunit̄ sumptā. et qd̄ p̄ legē
cōtracte vel stricte sumptā. vñ si p̄ legē cō-
munit̄ sumptā ipse intelligat indifferēter
tā legē p̄mā que est uolūtas diuina q̄ legē
secundā q̄ est lex create. Et p̄ legē stricte su-
ptam intelligat solum legem creatam. tūc
cū lex prima que est uolūtas diuina ita p̄-
p̄rie vel magis sit lex obligatoria sicut que
cūqz̄ lex create. sequit̄ contra ipsum q̄ ita

Principium

proprie vel magis alijs est puaricator: legis. q: agit extra legem creati qd est ipm. quare etc. Sic igit et oibus pdictis patet qd ser. ppositiões supradicte stāt in veritate etc. Incipit principiu in terciū libz sniaz.

Q

Uena doctri

na hec noua. Ista questio mouet Bar. i. ca. quaz ali as in eiusdē libri pncipio et similiter in pmo sniaz exor dio p me assumptā p thēmate itez nunc re sumo Reuerēdi p̄f̄ m̄gr̄i ac dñi carissimi sicut sacra testat hystoria. bonus oim arti ser rex deus q oia non nisi bona pducit in esse. hoies ipm specialis p̄rogatiua bonita tis creauit inter cetera vald bonū. cuiq ad ymaginē suam factū virtutibz singulis in signiuit. Sed vt de alijs taceamus qtuoz specialiter stutibz videre mihi video: ami etū fuisse hominē ab ipso sue creatōis exor dio. dederat em̄ sibi deus misericōdiam ad cō seruationē. hunc siqdem misericōdia custodie bat. Dederat veritatē ad eruditionē. hunc veritas docebat. Dederat iusticiā ad dire ctionē. hūc iusticia regebat. Dederat et pa cem ad declarationē. hūc deniq; pac soue bat. Sed heu miser hō descēdēs de hieru salem in hiericho incidit in latrones. Lu. x. a qbz suis stutibz miserabiliter spoliatus accepta pdidit munera deitatis. pdidit enī pietatē et misericōdiam. pdidit veritatē et sapiē tiam. pdidit eq̄tatem et iusticiā. pdidit etiā pacē et concordiaz. Perdidit itaq; homo iste pietatē et misericōdiam qñ sic exarsit in concu piscencia sua vt nec sibi nec filijs pceret na scituris. Sed in se impius et imisericos in posteros. simloēs terribili maledicto et ne cessitati mortis adiecit. Perdidit hō iste ve ritatē et sapiētiā qñ diaboli credens men dacio immortalitatē fallaciter pmittētis. in sipsiens factus diuini verbi infallibilē ve ritatē abiicit. Perdidit hō iste equitatē iu sticiā qñ serpentis p̄uasiōni et mulieris vo ci obediuit potius q diuine. tūc em̄ vt Qui dū verbo vtar. Terras astra reliquit. Per didit deniq; hō iste pacem et concordiaz qñ in cepit caro concupiscere aduersus sp̄m et cō tra ipsum oīs creatura q prius sibi subiecta fuerat rebellare. tunc em̄ intus pauor et fo ris timor inuasit. Sic igitur proebdolo

virtutes a terra passe sunt exilium. Sic in celū coacte sunt capere refugium. sicq; ipso hoie derelicto ad deū q cas dederat redi erunt. Sed pensandū est carissimi et dilu gentius pserandū qualiter summa crea toris sapiētia circa miserabilē creature sue reparationē mirabiliter disposuerit promi dere. Factum est namq; in celo consiliū vt de causa lapsi hominis tractaret. in q me dius pater luminū iudicis fungēs officio residebat. ante cuius p̄spectum virtutes ipse que dicte sunt principaliter assistētis sup hac re pariter conferebant et vtraq; a parte qd eis videbatur vtilius loquebant. Siquidē veritas et iusticia hominē misē rum condēnabant. pac vero et misericōdia ei dem dulciter excusabant. veritas igitur et iusticia cōtra hominē parate ad faciendā vindictā his verbis iudicē affabant. Nun quid oportet impleri sermonem quem lo cutus es domie. Necesse est ergo vt totus moriaf Adam cum omnibz qui in eo crā qua die veritū pomum in puaricatōe ga stauit. Nunquid si puaricator: predictam mortis sententiā euaserit non iam pmane bit in eternū veritas tua domine. Nunqd in teipsum iudicēz partis huius merita re tor: quent. Cauendū em̄ oīno est ne fiat in ritum verbū tuū. ne sermo tuus viuus et d ficar vlla occasione vincat. Pac vero et mi sericōdia econtra p parte hominis pia iudi cis pulsantes viscera loquebant. Nunqd obliuiscet misereri deus aut continebit in ira sua misericōdias suas. Nunquid domie in eternū irasceris nobis aut extendes irā tu am a generatione in generationē. Jam ei tua misericōdia perijt et nulla est oīno si aliqui do nō miserearis. Nunqd ergo domie mi sericōdie recordaberis vt culpa hoīs qui de fragili limo productus est qui a forni di abolo seductus est in foro tue pietatis va leat excusari. Eget em̄ tua miseratiōe crea tura tua. qñ misera facta est et miserabilis valde. venit autē sp̄us miserendū eius imo iam p̄terijt tempus. Tu q domie miserere Sic igit grandis erat cōtrouersia et intri cata nimis disceptatio. nec videbat quō possent erga hoies veritas et iusticia ac sum̄ pac et mia pseruari. S; audite dilectissimi sup hac deceptatōe iudicē sniam. Sane hō diu ml̄tūq; visus sit dissimilare p̄ misatio nū vt iteriz satisfaceret zelo stitit et iusticie

In terciū sententiarum

nō tñ infructuosa fuit patri misericōdie suppli catio ipoztuna. sed exaudita fuit i tpe opoz tuno. imo vt declamātis senece verbo vtar. Perierat totus orbis nisi sup irā fuisset mi sericōdia. vñ tandē p̄ et clemēs iudex pa ci et misericōdie descendēs sup pdicta p̄tētiōe talē ptulit sniaz. Penitet inqt me fecisse ho minē. Scē. vi. bonū em̄ erat si nat? nō snis/ ser hō iste. mihi autē incūbit p̄niam agere p hoie que creauit. vadam ergo et naturam al sumens humanā p hoīs redemptiōe mo: tem patiar ab hoie. His itaq; audis factū est qd p̄pha dixerat. Misericōdia et veritas ob nauerūt sibi. iusticia et pac osculate sūt. pa. lxxiiij. Tūc em̄ indissolubili p̄iuncte fede re vnanimiter iudicis laudauerūt. ppositiōz et sic plata snia facta est p̄tius q concordia. S; attendite carissimi qualiter p̄mōia snia exe cutioni fuerit demādada. venit em̄ plenitu do sp̄is. et iā pluribz tēpoz curriculum euo lunis qbus os suū dilatauerat infernus vt nascētes reciperet et mortis terminos ampli aret. Tandē pueroz vagit. voces iuuenū senū lacrimas. vtriusq; secus stridores dē tiū. miseratio diuina p̄spectit. vñ p̄pter mise riā inopū et gemitū paupum. nunc eturgā dicit dñs psal. x. Volens q̄ p̄ssimius dñs hoiem eripe ne ab inferni faucibz sorberet et ei de misericōdia reddere qd sibi fuerat de iu sticie ratiōe sublatū. dignat? est ab arce ce lici solio glie. in hoim coloniā. in seruillem formā vsq; venire. sed et carnē peccati susci pere vt p hoīs redemptione fieret de hō.

Hec est igitur breuis noue xpi doctrine summa. hec est breuis toti? legis euāgelice sentētia. hec est doctrina p quā lux in tenebris orit et salus nascit in peccatis. hec ē do ctrina tā singulariter mirabilis. et tā mira biliter singularis vt in ei? admiratione raprus hō nō immerito in admiratiue q̄stio nis cogat. p̄iūpe verba dicens. Quenā do ctrina hec noua. q̄ fuit q̄stio vestris p̄posita reuerētis a principio. B Ad quā qui dē q̄stionē sicut alias dicebat magister sen tentiaz in quadripartito hui? libri volumi ne sub q̄druplici p̄clusiōe respōdet. Pri ma est. q̄ hec est doctrina p quā summa di miltaria secret? reuelant in primo. Se cunda est q̄ hec est doctrina per quā noua mundi vestigia subtil? declarant in secū do. Tercia est q̄ hec est doctrina p quaz mira verbi p̄mertia sublimius referantur

in terciō. Quarta est q̄ hec est doctrina p quaz pia lapsi remedia suau? p̄p̄nant in quarto. Per ipsam namq; reuelant secre tius velata misteria summe trinitatis quo ad p̄mū. p ipsam declarant subtilius crea ta vestigia noue entitatis q̄ ad secūduz. per ipsa; referant sublim? sacra commertia mire caritatis. quo ad terciū. p ipsam p̄p̄nant suau? oblata remedia pie sanitatis q̄ ad q̄r tum. Hā in hō q̄drigitio sniaz libro tractat m̄gr̄ q̄druplex doctrine xpi noue et euange lice legis archanū euāgeliste iohāni diuinitus inspiratū. Job. i. ca. P̄mū est q̄ in principio erat verbū et verbū erat apud de um et deus erat verbū. Quod est beate tri nitatis summū misteriu in p̄mo libro. Se cundū est q̄ oia p ipm facta sunt et sine ipo factū est nihil. qd est create entitatis nouū vestigiū in secundo libro. Terciū est q̄ ver bū caro factū est. qd est diuine caritatis mi rū p̄mertiū in terciō libro. Quartum est q̄ habitauit in nobis. Et vidim? gl̄iam eius qd est humane sanitatis p̄mū remediū in quarto. Sic igitur p hanc doctrinā altius erigit humanus p̄spectus quo ad primū. dulcius instruit humanus aspectus q̄ ad secundū. Rectius dirigit humanus p̄spe ctus. quo ad terciū. Vitius corrigit hu manus defectus quo ad quartū. Hā magi ster in hoc sententiaz libro correspondenter ad p̄missa Ad erigendū p̄spectū hominis agit de cognitione dei p̄fecti luminis in p̄ mo. Ad instruendū aspectū hominis agit de creatione mundi effecti germinis. in secun do. Ad dirigendū p̄fectū hominis agit de cōmunionē sbi effecti numis in terciō. Ad corrigendū defectū hominis agit de cura tione lapsi infecti semis in quarto. Hec sunt igitur qtuoz conclusiones ad p̄positā q̄stionem respōsales quas m̄gr̄ sniaz p̄tra ctat. de quarū terciā nunc solū dicendū est dimissis alijs suis locis. Tercia igitur cō clusio est huic terciō libro sniaz correspon dens. q̄ hec est doctrina per quā mira ver bi commertia sublim? referantur. Per ipsam namq; referantur sublimius sacra ta commertia mire caritatis. Nam in hoc terciō libro sententiarum tractat magister illud doctrine christi noue et euangelice le gis archanum euāgeliste iohannis diuinitus inspiratum iohannis primo. Ver bū caro factū est quod est diuine caritatis

miram mercem. Ubi queso videte carissimi mi circa commercium mire caritatis quatuor sublimius referari. Primum est personalis divinitas. quod verbum. Secundum est naturalis humanitas. quod caro. Tertium est temporalis natiuitas. quod factum. Quartum est suppositivitas unitas. quod est. Terte siquidem pro omnino quod est ideo est quod unum numero est. Nec est enim huius tertium libri sententiarum principalis materia et sententia generalis. Sic igitur per hanc doctrinam rectius dirigatur humanus profectus. Nam magister in hoc tertio ad dirigendum profectus hominis agit de comunione sibi effecti numinis ostendens quantum humana sententia fragilitas qualiter in tempore deo et homine salua proprietate utriusque substantie. vniuersum cum maiestate humilitas. cum virtute infirmitas. cum eternitate mortalitas. caro cum verbo. homo cum deo. infirmum cum summo. Sane ut quod per ima nostra longe distabamur a summis in seipso iungeret ima summis atque ex eo nobis via redeundi ad summa fieret. quod summis suis ima nostra copularet. Nec est itaque tertia conclusio sententiarum. Nec est huius tertium libri sententiarum doctrina per quam homo prius a rectitudine deuiat. recto calle ad profectum salutis dirigatur per quam ipse quod per ad inferna seducente diabolo traheretur mediator tempore ducatur ad superna. Quod ipse nobis concede re dignetur quod benedictus est in secula seculorum Amen.

Juxta thema collationis in primo principio meo tale formaui titulum questionis. videlicet doctrina christi noua sit lex perfectissima. Et quod perfectio legis christi ex quatuor potest specialiter declarari. Primo ex perfectione preceptorum que ab ipsa iubentur. Secundo ex perfectione credentium que in ipsa docentur. Tertio ex perfectione meritoz que sub ipsa habentur. Quarto ex perfectione preceptorum que ex ipsa debentur. Ideo iuxta hec quatuor puncta titulus posite questionis diuisus fuit in quatuor titulos principales circa quatuor libros sententiarum tractandos. Primum erat. Vtrum lex christi sit in preceptis rectissima. Secundus erat. Vtrum lex christi sit in credendis certissima. Tertius erat. Vtrum lex christi sit in meritis gratissima. Quartus erat. Vtrum lex christi sit in preceptis iustissima. Unde sub his quatuor titulis in quatuor libri sententiarum principijs quatuor difficultates posui tractare. Prima erat de legis christi diuine voluntatis recta conformitate. Secunda erat de legis christi et sue veritatis certa probabilitate. Ter-

cia erat de legis christi meritoria credulitate. Quarta erat de legis christi premissoria equalitate. Expeditis primo et secundo articulis in alijs principijs restat nunc expedire tertium alias reseruatim. Queritur igitur. Vtrum lex christi sit in meritis gratissima. Arguitur primo quod non. quia illa lex non est in meritis gratissima que imperat aliquid quod si non fiat demeritorium est. et si fiat non est meritorium. sed lex christi est huiusmodi. igitur. maius patet. quia lex gratissima debet esse leuis et promptior ad merita que ad demerita. Sed minor probatur quia lex christi imperat credere articulos fidei. Unum apertius. sine fide inquit impossibile est placere deo. credere autem oportet accedere ad deum. Debe. xj. Sed non credere demeritorium est. quia quod non creditur demeritorium est. Bar. xl. Credere vero non est meritorium quod declaro sic. quia nullus actus est meritorium quod non est liber seu in libera hominis potestate. sed actus credendi non est liber cum sit actus intellectus et non voluntatis. nec articulos fidei credere est in libera hominis potestate. quia pari ratione est in libera hominis potestate opinari quecumque vellet. cum difficilius sit causare assensum firmum et sine formidine qualis est assensus fidei que assensus dubius et cum formidine qualis est assensus opinionis. et tamen ad experientiam patet quod homo non potest libere opinari quecumque vult. que re. In oppositum arguitur. quia sicut dici solet lex moysi est lex rigoris. lex autem christi lex gratie et amoris iuxta illud Jo. i. Lex per moysen data est. gratia autem per iesum christum facta est. que re.

In ista questione erunt duo articuli. Primum erit breuiter responsiuus. et secundus erit aliquantulum collatiuus. Quantum igitur ad primum respondeo breuiter ad questionem tenendo simpliciter partem affirmatiuam questionis per quam ad primum sufficit ratio oppositum. Sed per solutionem rationis ante oppositum aliqua sunt dicenda. Primum igitur sciendum est quod difficultas que tangitur in hac ratione. videlicet credere articulos fidei sit meritorium et sit in tribus positionibus. quarum altera oportet accedere et tamen difficile est eligere. vel eius oportet dicere quod actus credendi non est meritorium quia non est in potestate voluntatis. et contra hoc sunt assertiones plurium doctorum. vel oportet dicere quod actus credendi sit meritorium. et in potestate voluntatis. et contra hoc ratio supradicta. et videtur contra experientiam. et oportet tertio dicere quod actus credendi sit

meritorium et tamen quod non sit in potestate voluntatis. et contra hoc sunt multe auctoritates sanctorum que philosophorum dicentium quod nullus actus est virtuosus vel viciosus meritorium. vel demeritorium nisi sit a libero arbitrio. libere elicitus et impetus. hinc ergo partem tenet Dolkot et dicit quod velle assentire vel acceptare assensum et gaudere de assensu est meritorium. proprie. quod omne quod est meritorium essentialiter est actus voluntatis. igitur proprie et stricte loquendo de merito dicitur quod assentire articulis fidei non est meritorium nec dissentire demeritorium quia actus credendi non est impetus a voluntate nisi sicut actus considerandi vniuersam conclusionem geometricam vel physicam. Sed non est plus meritorium que talis actus. Et eiusdem sententie videtur fuisse B. parisiensis in quodam passu tractatus sui de fide et legibus que ad illud quod ultimo dictum est de actu considerandi. Sed predicta opinione reputauit magister hugolinus quod ad aliquid esse hereticamque sibi ipsi repugnando claudere repugnantiam. Et vbi autem videtur huiusmodi disputandi difficultate solum stare in quid nois et magis esse vocale que realem. Pro quod secundo sciendum est. quod aliquem actum esse liberum esse in libera parte voluntatis potest tripliciter intelligi. Primum quod actus a voluntate procedentes sunt in triplici differentia. Quod cum sunt que fiunt immediate ab ipsa voluntate et a quibus anima rationalis denotat voluntas. si cut sunt actus volendi. et isti sunt primo principii paliter et proprie libere. Alij sunt actus intelligendi que fiunt ab intellectu mediante actu volendi et nolendi et a quibus anima rationalis denotat intellectus seu intelligens. sicut sunt actus credendi articulos fidei. quia ut ait Augustinus. Lectura potest homo nolens credere autem non nisi volens. Et ideo actus credendi licet sit actus intellectus seu actus intelligendi tamen sit particulariter a voluntate seu mediante actu volendi. Et propter hoc licet intellectus intelligendo agat ut potentia naturalis et non libere. tamen aliquid actus eius potest aliquid modo dici liberi quia aliquid libere fiunt mediante actu libero voluntatis concurrente ad hoc apparatus rationis licet non cogentis. Alij sunt actus potentiarum sensitiuarum impati a voluntate libera sicut currere. ambulare. ire ad ecclesiam. dare deosynam. et sic de similibus. isti actus licet sint naturales tamen potest dici in potestate voluntatis per quantum fiunt ex eius impio et per

potest recordari predicta contrarietas. Pro quod tertio sciendum est quod licet nullus actus intelligendi que non sit a voluntate seu mediante actu volendi sit virtuosus vel meritorium aut etiam viciosus nec demeritorium. quia talis est pure et mere naturalis. tamen actus intelligendi que sit mediante actu volendi potest esse meritorium quia talis licet non sit proprie libere seu in libera parte voluntatis tamen est aliquo modo liber et in parte voluntatis per quantum dependet ab ea. et hoc sufficit ad hoc quod in eadem ratione meriti vel demeriti. sicut etiam dici potest de actu exteriori. Et ita dicendum est quod actus credendi articulos fidei est meritorium et est in parte voluntatis. iuxta secundam viam supra tactam. nec oppositum probatur ratio ut patet ex predictis. Et permissis partibus illis quod alias in tertio principio intuli contra magistrum B. qui posuit in quodam correlario quod assentire alicui vero propter determinationem voluntatis non potest competere intellectibus creatis. Quod probatur. quia intellectui creato voluntas non potest esse ratio assentiendi alicui vero. et per consequens nec eius determinatio que huiusmodi hoc procedat de intellectu diuino. hoc autem apparet de facto esse falsum. quia sepe huiusmodi determinatio est fidelibus causa credulitatis. et si non causa efficiens totalis tamen partialis. ut patet per predicta et amplius declarauimus circa per logum primi. Et hec de primo articulo.

Quantum ad secundum articulum ad habendum collationem. resumam illas tres dubitationes quas tractauimus in tertio principio super quatuor libris. Prima erat. Vtrum voluntas diuina sit diuino intellectui ratio cognoscendi siue assentiendi respectu alicuius veri. Secunda erat. Vtrum voluntas diuina sit vel esse possit creato intellectui causa infallibilis iudicij respectu contingentis futuri. Tercia erat. Vtrum voluntas diuina sit creature rationali prima lex sine regula obligandi respectu respectu cuiuslibet ab ea debiti fieri. Ad primam dubitationem respondet magister B. tenendo partem affirmatiuam. nam in quodam correlario posuit quod diuinus intellectus assentit quanticeps erit precise per determinationem voluntatis. Quod probatur. quia per determinationem diuine voluntatis aliquid ponitur in esse futuri. igitur per illa habet cognosci esse futuri ab intellectu diuino. et sic procedit quod ratio cognoscendi intellectui diuino est diuine voluntatis determinatio. Sed hoc arguendo in primo

principio meo posui tres propositiones. sed ut brevius faciam illas non recito. etiam quod respondendo ad eas dixi quod ego laboravi secum in equoco. Ad cuius declarationem in quibusdam notabili inter cetera posuit quod iste dictiones quia propter per. et hmoi. in coibus locutionibus quibus notant non quidem causalitate propriam sed illationem illius et alio cum cognoscatione cuiusdam presentie vel horitatis secundum nostrum modum percipiendi vel alias inferentis respectu illari. et ad aliquem talem intellectum ipse loquitur de causalitate in dictis suis etc. Sed in tercio principio probavi quod iste modus respondendi non sufficit ad verificatores dicti sui.

Primo sic. quod ipse probavit correlativum suum per hoc quod per determinationem diuine voluntatis aliquid ponit in esse futuro. igitur per illam habet cognoscere esse futurum a diuino intellectu. sed in antecedente per non solum dicit horitatem secundum modum nostrum percipiendi vel cognoscendi sed aliam causalitatem. igitur in sequente eodem modo debet capi etc. Ad hoc respondet. negando istam ultimam partem. sed vere non videtur huius negationis causa etc. Secundo arguebat sic. quod in materia de qua loquimur sicut cum dicitur de intellectu per ideas. vel quando iste magister dicit quod diuinus intellectus assentit quod a. erit. propter determinationem voluntatis per se vel per non potest capi nisi altero istorum modorum. scilicet vel putat notat circumstantiam eam motiue seu effectiue. sicut cum dicimus quod anima intelligit per habitum vel circumstantiam potencie intellectiue. sicut cum dicimus quod homo intelligit per intellectum. vel putat dicit circumstantiam formalis noticie. sicut cum dicimus quod homo intelligit per suam cognitionem. vel putat notat circumstantiam sui obiecti mediantis. sicut cum dicimus quod homo intelligit deum in via per quendam conceptum sibi proprium. vel putat notat circumstantiam obiecti immediate terminantis. sicut cum dicimus quod homo videbit deum in patria per suam essentiam propriam. Sed nullo predictorum modorum potest intelligi illud dictum. ut potest facillime ostendi in ductiue. igitur illud non est verum nisi valde improprie. Tercio sic. quia non sufficit dicere quod per se vel per propter notet ibi illam horitatem consequentie siue nostri modi intelligendi. Tum quod istud videtur improprie dici. Tum quod talis modus percipiendi esset fictus. nisi sibi correponderet aliquid prioritas ex parte rei. quod non potest dici. cum inter intellectum et voluntatem dei nulla possit horitas seu quibus distinctio ex parte

rei assignari. igitur non est verum quod sua voluntas sicut ratio assentiendi intellectui diuino potest esse eouerso. Quarto sic aliquid esse rationem quare aliquid uenit alteri non potest nisi dupliciter intelligi. scilicet vel quod primo uenit illi et tunc conuenit alteri. sicut anima est ratio quod homo est susceptibilis discipline. quod homo primo uenit anime. tunc uenit homini. vel quod non uenit sibi primo. ipsum tamen primo necessario exigit ad hoc quod uenit illi. Et hoc potest esse dupliciter. vel quod ipsum est causa illius quod uenit alteri. sicut anima est ratio quare homo mouetur non quod primo moueat. sed quod est causa sui motus. Vel quod est aliquid importatum per illud quod uenit illi siue de illo predicatur. sicut ratio materia est forma est ratio quare depositum est corruptibile quod per hoc predicatum corruptibile est materia est forma importat. ut patet ex eo quod dicitur nota.

Sed duobus primis modis non potest intelligi determinationem voluntatis dei esse sibi rationem essendi. ut clare patet. Nec etiam tercio modo quod patet sic. quod illo modo nunquam a est ratio quare b. ueniat ipsi c. nisi inter a. et b. et c. sit aliqua distinctio quod non est in proposito nisi ponatur distinctio formalis quam non concedit.

Per resolutionem istarum rationum notauit e. in suo tercio principio. et primo dicit quod per exemplari declarationem huius materie est sciendum quod artifex creatus constituitur iam artificio in esse ydeali in mente sua licet habeat potentiam sufficientem et omnia necessaria ad ponendum illud in esse. tamen non erit in actu nisi prius ex consideratione quod bonum est illud esse inueniat sibi uelle actuale ponendum illud in esse. Et hoc cum incipit illud artificium esse futurum in tali vel tali tempore quantum est ex parte artificis etc. Sed quicquid sit de hoc exemplo. tamen falsum est quod ultimo dicit. scilicet hoc incipit illud artificium esse futurum etc. Nam impossibile est aliquid incipere esse futurum cum eo futurum ab eterno sit futurum etc. Secundo applicando dictum exemplum ad propositum dicit quod licet in primo artifice deo nulla sit horitas vel ratio causalis inter uolitionem et cognoscendum respectu esse a. producabilis vel futuri. tamen quod inter cognoscendum et uolitionem simul rationis vel denominationis potest horitas reperiri in creatura. ut dictum est. ideo quodammodo potest uolitionem esse ratio cognoscendum intellectui. et hinc est quod secundum modum nostrum percipiendi naturaliter procedendo a creaturis ad creatorem dicimus deum uelle rationem esse intellectui diuino cognoscendum. a. esse futurum et non eouerso. Sed istud magis facit per eum

pro eo. nam si ipse hoc attribuat deo propter similitudinem in creatura a fortiori hoc ipse deberet concedere de creatura diuina propter unum quodque tale et illud etc. et tamen illud ipse negat de creatura. quod in secunda parte correlarij dicit quod hoc non potest competere intellectibus creaturis etc. item in creaturis sic est quod cognitio precedit uolitionem. cum uoluntas non ferat in iconitum. ergo secundum suum modum loquendi procedendo ex creaturis ad creatorem magis dicendum esset diuinum intellectum esse rationem uolendi quod eouerso. quare etc. Tercio dicit quod ex predicto notabili patet quod dicat per se vel per propter. cum dicitur quod per vel propter determinationem uoluntatis respectu a. fore diuinum intellectum intelligit a. fore. dicit enim modum improprie calitatis in talibus locutionibus apud doctores presertim. in quibus denotat consequentiam unum ad aliud cum connotatione cuiusdam prioritatis uel presentie. quod duo sunt de ratione cause respectu effectus. modo sequitur de uultu a. esse futurum igitur intelligit a. esse futurum et in diffinitiva uel descriptiua resolutione uoluntatis etc. quod est a. esse futurum. oportet tandem necessarium deuenire ad deum uelle. Sed istud ultimam dictum est falsum. quod huiusmodi quod est a. esse futurum non est diffinitio uel descriptio. cum sit oratio infinitiui modi non supponens per aliquid. Iterum quod si eius esset aliquid diffinitio uel descriptio tamen in ea nullo modo includeret deum uelle potest deum intelligere. uel deum esse imo plus quam chymicam curtere. ut patet intuitu. Nec oppositum sequitur ex dictis meis ut ipse mihi imponeret. Quarto respondendo ad quodam rationem supradictam dicit quod ideo uoluntas diuina est ratio cognoscendum diuino intellectui de a. esse futurum. quod necessario exigitur ad esse futurum quod deum sit uolitionem respectu huius et eo quod sine hoc diuinus intellectus nihil est natus esse scire futurum. et orationem ex formalis ratione habitudinis potencie uoluntatis ad intellectiua. sicut patet cuilibet intuitu notabile promissum. Sed istud non ualeat. quod deus est cognitio quod a. peccatum est futurum. et tamen ad hoc quod illud a. sit futurum non est necessarium quod deus sit uolitionem respectu huius. cum secundum multos deus non possit uelle peccatum. Item quod sicut diuinus intellectus nihil est natus scire esse futurum nisi illud uelit esse futurum secundum eum. sic diuina uoluntas nihil est nata uelle esse futurum nisi illud sciat esse futurum. quare ex hac formalis ratione habitudinis potencie uo-

luntatis ad intellectiua non plus orationem quod uoluntas diuina sit ratio cognoscendum intellectui diuino quod eouerso. Et sic patet quod ipse non sufficeret respondere ad rationes meas. nec habeo respondere ad ipsas. nec potest applicari ad causas les quibus cessat sicut in suum modum loquendi ut ipse mihi imponit etc. et hec dicta sunt cum reuerentia. Ad secundam dubitationem respondet. Ad tenendo partem affirmatiuam. unum in primo principio posuit istam conclusionem. quod respectu futuri contingentis a deo potest huiusmodi intellectui noticia creata infallibilis communicari. Sed hoc probavi in primo principio meo triplicem propositionem. sed ne oporteat singula repetere. punctus nostre difficultatis potest reduci ad triplicem rationem. Prima ratio fuit ista. quod ad hoc quod aliquid noticia sit infallibilis. requiritur quod non possit esse falsa. sed omnis noticia creata iudicaria respectu veri de futuro contingenti potest esse falsa. igitur sua conclusio est falsa. Quia patet et antecedens quod ad primam partem per quod nota. sed quod ad secundam partem probat quod oportet de futuro contingenti potest esse falsum. ergo omnis noticia creata quod tale iudicat esse verum potest esse falsa. Quia patet et antecedens. quod non stat quod noticia aliquid sit iudicium falsi et non sit falsa. igitur etc. Ad istam rationem alias respondet concedendo maiorem et negando minorem. et ad probationem meam quoniam dico. quod oportet verum de futuro contingenti etc. concedit animum. et quoniam infero. quod omnis noticia creata etc. negat consequentiam. et dicit quod instantia est de noticia diuina. et cum dico quod non stat quod aliquid noticia sit iudicium falsi etc. concedit de noticia quod assentitur falso etc. Sed ista responsio alias improprie. Tum primo quod instantia quam dat ad consequentiam meam de noticia diuina non est ad propositum. quod in parte ponit noticia creata ut excludat noticia diuina. Tum secundo. quod responsio sua ad probationem hanc non sufficit. quod certum est quod non stat quod aliquid noticia sit iudicium falsi. quoniam ipsa assentiat falso. et per hanc quoniam sit falsa etiam secundum eum. quare etc. Ad hec in quarto principio respondit. quod non posuit illam instantiam de noticia diuina nisi ad ostendendum quod non oportet quod omnis noticia quod est respectu illius quod potest esse falsum possit esse falsa. et sicut hoc dicitur de diuina ita probabiliter uidetur sibi posse dici de noticia creata et ita concedit quod licet non stat quod aliquid noticia sit iudicium falsi quoniam sit falsa. tamen bene stat quod sit iudicium illius quod potest esse falsum. et non possit esse falsa. et loquitur de noticia creata. Sed istam

soluone arguo sic. quia data quacuq; noticia creata que fuit iudiciu q; antichristi erit. pbo q; sicut ipsa fuit iudiciu illius qd pt esse falsum. ita potuit ee falsa. Na bn se quis bec fuit falsa antichristi erit. q; illa noticia creata q; assentiebatur antichristi fore fuit falsa. 7 ams est possibile q; 7 nns. qre sedtur q; illa noticia no fuit infallibil' 7c.

Secunda ro principalis fuit 3 secudu correlariu pdicte conclusionis in q; posuit q; fidelis q; ex fide infusa iudicauit vltimu iudiciu fore potest hoc no iudicasse. Un 3b argueba sic. q; de nullo intellectu q; iudicauit antichristi vel iudiciu fore concedendu est q; potest hoc no iudicasse nisi de illo de q; ista nra est bona. iste intellectus sic iudicauit. ergo sic erit. Sed de solo intellectu diuino 7 de nullo alio. ista nra e bona. vt pz igit 7c. Ad istam ratione alias respodit. Et pmo dicit. q; ista positio no facit cotra correlariu suu q; posuit illud sic. vetula q; ex fide infusa iudicauit vltimu iudiciu fore potest ex ea non sic iudicasse. 7 ratio mea arguit q; no potest no iudicasse qd non negauit. Secundo dicit. q; falsum est illd qd assumo in illa rone scz q; de nullo intellectu nisi diuino ista nra 7c. Nam fm ipm illa est bona de intellectu xpi q; aliter falle ref. Cotra qua rnsionem alias argueba. Et pmo ptra pmu dictu. q; qn dicit q; vetula ex fide infusa potest sic non iudicasse. vel intelligit q; potest sic no iudicasse ex fide. eo scz q; fides potest non esse fides. 7 tuc bn cedo. sz istud no sufficeret ad saluandu illa fides ee noticia; infallibile ppter qd tn vides pone re illud correlariu. vel ipse intelligit q; potest ex ea no iudicasse. q; scz illa fides pt no fuisse iudiciu 7 tuc negare istud. q; sicut ipsa non pt non iudicasse sicut ipse videt eosentire. sic ipsa non pt non iudicasse p illd iudiciu. Secdo contra secundu dictum q; si de intellectu xpi creato illa nra est bona. iste iudicauit antichristi fore. q; antichristus erit. tunc ex opposito nris inferit oppositu antecedentis. 7 p cosequens sicut possibile est antichristi no fore. ita possibile est aiaz xpi n iudicasse antichristi fore. Ad ista rndet in q;to principio Un qn dico q; ipse intelligit q; vetula ex fide infusa 7c. vel q; fides pt n fuisse fides. vel q; fides potest no fuisse iudiciu. rndet q; neutq; oportet ipm dare. sed dicit q; hoc est q; potest no fuisse iudiciu;

illius. Sz 3 hac respotione arguo sic. q; si illa fides potest non fuisse iudiciu illius cui fuit iudiciu. sequit euidet q; potest non fuisse iudiciu. Na si potest non fuisse iudiciu illius 7 de facto non fuit iudiciu alicui' alterius nisi illius. sedtur q; potest non fuisse iudiciu. Na oe iudiciu est alicui' iudiciu. 7 p nns sicut oportet dicere q; illa fides non potest non fuisse iudiciu. ita non potest non fuisse illius cuius fuit. Na vtriusq; est pteritu quoru neutru plus dependet ex futuro q; reliquum. sicut patet cuilibet intuenti. qre 7c.

R Tercia ro pncipal' fuit 3firmatio pcedentiu in q; pbaba q; ista affirmatiua d pterito sit vera. bec vetula iudicauit iudiciu fore. ideo bec negatiua de possibili e est pcededa. ipsa pt non iudicasse. 7c. Dico em q; hoc solum pcedendu est d deo ppter ratione alias tacta. Si aut hoc pcederet de creatura. pari rone sustineret q; creatura q; voluit a. potest no non voluisse a. 7 ille q; peccauit pt non peccasse. 7 sic q; pteritu pt non fuisse articulum parit. 7c. Ad ista rndet q; istud no facit 3 eu. q; ipse non dicit q; vetula q; iudicauit vltimu iudiciu fore possit no iudicasse vltimu iudiciu fore vt ia tactu est in pdicta rone. 7c. Sed 3 ista rnsionem pter ratione ia facta arguo sic. Na ipse alias pcessit q; for. q; vidit aliqd in xbo pt illd non vidisse. sic deus pt illd no ostendisse. sed vidisse aliqd in xbo est aliqd iudicasse. qre 7c. Et bec dicta snt cu reuerentia de secuda dubitatione. qre 7c.

Ad tercia dubitatione alias rndi. tenedo ptem affirmatiua sub triplici ppositione Et 3 plura dicta mea multipliciter arguit mgr Egidi' i suis pncipijs. Sz ne oporteat singla repetere cum etia ad pla illoru satis in alijs pncipijs sit responsum. Jdo hic solu ca breuitat' repeta pauciora. Jq; tur inter alia posuit 3 me dicit mgr ista ppositione. q; ista nra non valet. deus vult aliq; obligari. igit illu immediate obligat. qua licz mltripl' pbauerit. tn extra co piofo rationu exercitu solu tres eligo fortiorcs. Prima igit fuit ista. q; stat aliqd a creatura poteste obligare pncipi. et sic illd n pncipi a deo. igit 7c. nra tenet vt dicit p descriptione mea de obligari. 7 ams pbat. q; aliter ois obligatio esset de iure diuio. qd est falsum. qre 7c. Ad hanc rndi q; no stat aliqd a creatura potente obligare pncipi

cepto iusto 7 obligatorio. 7 illud non pncipi a deo. ideo dicit xps loquens ad platos q; possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. 7 qui vos spernit me spernit. Luce. x. Contra qua soluone ipse arguit. quia quis ita foret. non tu deus immediate precipit. 7 sic per diffinitione mea de obligari non immediate obligat. Itz aparet 7 sibi q; vtendo de pcepto sicut cuilibet videt sonare. assumptu est vey q; pncipi ptere est aliqd mo impatiuo subdito dicere. vel demonstrare. modo hoc est possibile de creatura 7 no de deo. Item tuc ois volitio esset pceptum. quod no videt pncipi dictum. q; em quolibet creato intellectu ignorante potest obligari. 7 tunc sibi nihil esset pceptum. igit 7c. Sz bec factiliter 7 euidenter refellunt ex illo qd dicit in declaratioue scie conclusionis pncipi scz q; isti termini pceptum. phibitio. consilium 7c. no solum supponit pro diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam p ipso actu intrinseco. Un iste terminus pceptu no minus pncipi supponit p actu intrinseco diuine voluntatis quo precipitaliqd fieri. seu vult aliqd debere fieri q; p signo extrinseco talis act'. 7 sic de alijs 7c. Et ita si aliquis obligat. de' illu immediate obligat. et illud qd obligat immediate precipit. pcepto scz sue voluntatis intrinseco. id e actu q; vult talem obligari seu aliquid debere ab eo fieri. 7 per tale pceptum possz creatura obligare absq; qcuq; pcepto extrinseco siue a deo siue a creatura dato. licet h no faciat 3muniter. sicut alias dicit. declarata h 7 pone exepu de cursu cause secunde 7c.

Secunda ro sua fuit bec. q; etia in pma rone aliquo modo tangebat. q; nisi sua ppositio esset vera. seqret q; ois obligatio foret de iure diuino 7c. Ad hanc rndi. pcededo q; sicut est aliquod civile dominiu qd no solet dici de iure diuino. ita etiam aliqua obligatio. q; fm modu loqndi comunitate aliq; obligatio vl' aliquod dominiu no dicit de iure diuino. q; sit a deo approbante. Nam sic qdlibet esset de iure approbante. ex alia radice hoc dicit. quare 7c. Cotra qua respotione ipse arguit q; ipse habet ad minus qd ego ptradico mo loqndi etiaz sine rone cogere. 7 vltra pcedit mihi q; no dicitur obligatio diuina quia pncipi a deo approbante. sed q; ab eo obligante vel ab ei' le-

ge. 7 illa est pncipi virtus sermonis. ex q; qd nois concessio pcedenti infert qest aliqua obligatio vel sibi alia causa quare obligatio aliqua dicat esse ab aliq;. Sed bec oia nego sibi. 7 ratio patz ex his q; dixi in declaratione secude ppositiois tercie conclusionis pncipi vbi distinctiones posui de signis diuine voluntatis obligatorijs quoru quedam sunt naturalia seu naturaliter habita. de qto apus Ro. ij. Bentes que legem no hnt naturaliter q; legis sunt faciunt 7c. Alia sunt supnaturalia siue supnaturaliter data. sicut eet lex moisi vl' xpi. aut alia quis signa diuine obligatijs diuinitus inspirata. De quibus loquit apus. j. Pet. j. Spus sancto inspirati locuti sunt sancti di hoies 7c. Dico ergo q; aliqua obligatio dicit de iure diuino. no q; sit a deo approbante vel obligante. q; sic q;libet esset d iure diuino. sed q; talis innotescit nobis p signa supnaturaliter 7 diuinitus inspirata sicut per scripturam legis xpi vl' Moyfi. Et sic Bracian' vocat ius diuinu qd in lege vel in euangelio pncipi. Et sic patz q; ipse male mihi imponit q; ego ptradico mo loqndi sine rone. qre 7c. Tercia ro fuit q; multe sunt iniuste obligatijs 7 q; sunt peccata in ee obligatijs. q; deus illis mini me obligat. Ad hanc rndi q; nihil iniustu seu peccatu est lex obligas. sicut dicit in pmo principio. Sed 3 hoc ipse arguit quia stat q; aliq; creatura se obliget alicui 7 in se obligado peccet. nam stat ipsam se obligare deo phibente. quo dato illius obligatijs erit pncipi. vn' arguit sic. de' nullu obligatijs obligatione q; illi foret pncipi. sed stat qualiq; obligatio sit creature pncipi. q; stat esse obligationes q; deus immediate no obligat. Sed hic dico q; illa pncipi scz stat creaturas obligare deo phibente est trucata. Et dupliciter potest intelligi. q; vel ipse intelligit q; creatura potest obligare ad aliquid faciendu deo phibete ne illd fiat. 7 ad istu sensuz faceret ad ppositu. sed ego nego. vel intelligit q; pt se obligare ad aliqd deo phibete ne se obliget ad illd. 7 ad huc istd ego nego. quo tamen pcesso adhuc nullu sequeret inconueniens 3 me. na solu sequeret q; de' veller aliquem obligari ad aliquid ad qd ille seipm obligaret obligatijs q; esset sibi peccatum. 7 de' illu obligaret obligatijs q; esset actus intrinsec' sibi. hoc est p suum

diuinum velle obligatoriu. nec istud vide-
tur impossibile. quare etc. Ad alias autem ro-
nes satis arbitror fuisse rñsum. s. mgf me
nihil rñdit ad rñnem quā feci ptra p̄dictā
p̄positionē. pbando q̄ illa p̄na sit bona qm
negat. quia si nō. tunc oppositū p̄sequentiā
staret cum antecedente. et sic staret q̄ de
vel let aliquem obligari. et m̄ illū immediate n̄
obligaret. qd̄ est falsum. qz sicut non staret
q̄ deus vellet aliquid fieri et m̄ illud imme-
diate nō faceret. aliter em̄ diuina volūtas
non eēt immediate efficac̄ oim̄ q̄ vellet esse
vel fieri. ita in p̄posito. qre etc. Et hec cū re-
uerentiā de tertia etc.

Quoniam doctrina

na hec noua. Ista q̄stio mo-
uel Bar. i. ca. quam alias i
eiusdē libri p̄ncipio et similit̄
In p̄mo sniaz et ordio p̄ me assumptā p̄ the-
mate itez nūc resumo. Reuerēdi patres
magistri ac dñi carissimi sicut diuinis testi-
monijs edocemur. Lū et primoz parentū
lapsu miserabilē p̄ peccatū humanū genū
multas incurrerit misērias et multiplicia da-
mna recepit. tamen vt de ceteris tacē q̄ru-
oz specialiter incōmoda ip̄m videre possu-
mus incurrisse. Primo moriendi necessita-
tem inuitabilē. Secundo peccādi ifir-
mitatē miserabilē. Tercio exulandi egesta-
tem lamētabilē. Quarto mendicādi paup-
tatē despiciabilē. Peccauit em̄ adāz et hinc
factū est vt homo q̄ manere poterat imoz-
talis stipendia mortis acciperet. Ecce vnde
homini moriēdi necessitas. Peccauit adā
et hinc factū est vt hō inferni recipet incola-
tū. et infelici paradisi cōmercio p̄mutaret.
Ecce vñ homini exulandi egestas. Pecca-
uit itaqz adā. et hinc factū est vt terra suos
spōte fructus offerre parata. et q̄ vt verbo
virgilij vtar oia liberius nullo poscente fe-
rebat nūc sterilis laboris vomere i spinas
et triblos secundet. Ecce vñ hōi medicādi
paupertas. Sic igit̄ p̄ochdolor hō primus
vius dotat̄ vigore postea factus est mor-
talis semis. Hinc est illud p̄ vnum hōiem
in hunc mūdū peccatū intrauit et p̄ pecca-
tum moris Ro. v. Nō prius sanus et sine lā-
guore postea factus est debilis et infirmus
Hinc est illō Miserere mei dñe qm̄ infir-
mus sum sana aiam meam qz peccauit tibi

p̄s. Nō prius ciuis vallat̄ honore. postea
factus est exul et pegrin⁹. Hinc est illō. ben-
me. qz incolatus me⁹ p̄logatus est. p̄s. cxi.
Nō pri⁹ diues et sine labore postea fact⁹ est
paup⁹ et mendic⁹. Hinc est illud. Paup⁹ suz
egoz in laboribz a iuuetute mea. p̄s. lxxvij
Vidētis igit̄ vidētis carissimi vidētis p̄ch-
dolor hōis miserabilē lapsum Sed q̄ q̄so
de repatione lapsi inuestigare non piget.
Queramus itaqz et diligētē inq̄ram⁹ do-
ctrinam illā salubrez in q̄ p̄tractet de vita
mortui. de salute infirmi. de reditu exulis.
de cā paupis. Queram⁹ igit̄ inter doctri-
nas humanitas adinuentas si forte in eis
illa poterit iueniri. Interrogemus p̄hos
et medicos politicos et causidicos p̄sulam⁹
Et p̄culdubio videbimus ipsos nō posse
nre sanis facere q̄stioni Inueniemus siquē
q̄ de vita mortui desperant p̄sifici. de salu-
te infirmi formidant medici. de reditu exu-
lis silent politici. de cā paupis tacent cau-
sidici. Ab his itaqz p̄orsus p̄sulo recedem⁹
dū et de nre solutōe q̄stionis nihil penitus
inq̄rendū. hoc q̄ppe nimis arduū est nego-
ciū et nō nisi altiori expeditū cōsilio. Que-
ramus igit̄ dilectissimi q̄ramus inter do-
ctrinas nō hūanit⁹ sed diuinit⁹ inspiratas
Et p̄mū ad diuinā illā sed antiquā doctri-
nam moysi recurram⁹. Sane inueniem⁹
cā p̄tra p̄missa hōis incōmoda salubria p̄-
mittere remedia. p̄mittit em̄ mortuis adiu-
torium. viuificabit nos inq̄t p̄ dnos dies
et i tertia die suscitabit et viuem⁹ in p̄pectu
eius D̄see. vi. Promittit infirmis sanatori-
um. Sanabo inq̄t cōtritōes eoz et diligaz
eos spontanee. D̄see. xiiij. Promittit exuli-
bus refugiu. Educam inq̄t oues meas de
oibz populis et gregabo eas de vniuersis
terris. et inducā eas in terrā suam Ezecch.
xxiiij. Promittit deniqz paupibus sub-
sidium. Liberabit inq̄t dñs pauperem a potē-
te et pauperem cui nō erat adiutor. p̄s. lxx.
Promittit q̄ antiqua doctrina moysi s; nō
p̄ficit q̄ p̄mittit. et si ad ea proficit nō m̄ effi-
cit nec ea sufficit adimplere. Quā vt docet
ap̄stus lex illa moysi neminē ad p̄fectū ad-
duxit. Justicie autē dei p̄ fidem iesu xpi in
omnes et super omnes qui credunt in eum
Deb. viij. Ideo dimissa antiqua doctrina
moysi ad nouam christi doctrinam venia-
mus. Recurramus igit̄ carissimi ad no-
uam doctrinam christi et certe inueniem⁹ cā

p̄dicta remedia non solum p̄mittere sed p̄-
ficere. non solum p̄ferre sed offerre. Nā hui⁹
doctrinē noue summus doctor et mgf xps
tanqz immēsus deus mortuos suscitauit. tā-
qz medicus p̄ infirmos visitat. tanqz p̄du-
ctor rectus exules reuocat. tanqz defensor
equ⁹ paupes p̄uocat Audiam⁹ itaqz hunc
doctore ac mgf noue legis euāgelice de
vita mortui. de salute infirmi. de reditu exu-
lis. de causa paupis docentē salubriter ac
fideliter isoforantē. Nō desperet inq̄t mor-
tuus in exitu suo. Ego sum inmensus deus
mortuos suscitās. Ego inq̄t sum resurre-
ctio et vita. qui credit in me etiā si mortuus
fuerit viuet. Jo. xi. Nō trepidet infirm⁹ in
morbo suo. Ego sum medic⁹ pius visitās
infirmos. Ego inq̄t missus sum sanare cō-
tritōes corde Lu. iij. Nō formidet exul aut
pegrinus in via sua. Ego sum p̄ductor re-
ctus exules reuocās. Ego inq̄t sum via et
nemo venit ad patre nisi p̄ me. Jobā. xiiij.
Nō hesitet paup⁹ aut medic⁹ in sua causa
Ego sum defensor equus paupes p̄uocās
Ego inquit missus sum euāgelizare pau-
peribz. Lu. iij. Nec sunt ergo dilectissimi
hec sunt q̄ xpus in doctrina sua noua in le-
ge euāgelica p̄dicat et docet. q̄ si hō diligen-
ter p̄sideret sane in admirationē rapit⁹ et in
admirationē q̄stionis cogit⁹ p̄sumpe verba.
dicēs. Que nā doctrina hec noua. Que su-
it q̄stio vestri. p̄posita reuerentiā a p̄ncipio
B Ad quā q̄dem q̄stionēz sicut alias
dicebat mgf sniaz in q̄driptito hui⁹ libri
voluimē sub quadruplici p̄clusionē r̄ndet
Prima est q̄ hec est doctrina p̄ quā summa
dei misteria secretius reuelant̄. in primo.
Secunda est q̄ hec est doctrina p̄ quā no-
ua mūdi vestigia subtili⁹ declarant̄. in secū-
do. Tercia est q̄ hec est doctrina p̄ quā mi-
ra verbi p̄merita sublimius reserant̄ in ter-
cio. Quarta est q̄ hec est doctrina p̄ quam
pia lapsi remedia suauit⁹ p̄pinant̄ in quarto
Per ipsaz nāqz reuelant̄ secreti⁹ velata mi-
steria summe trinitatis q̄ ad primum. Per
ipsam nāqz declarant̄ subtilius creata ve-
stigia noue entitatis quo ad secundū. Per
ipsaz reserant̄ sublimi⁹ sacra p̄merita mi-
re caritatis q̄ ad terciū. Per ipsam p̄pinā-
tur suauit⁹ oblata remedia pie sanitatis q̄ ad
quartū. Nam in hoc q̄driptito sniaz libro
tractat mgf quadruplex doctrinē xpi no-
ue et euāgelice legis archanz euāgeliste

Jobāni diuinitus inspiratū. Primum
est. in p̄ncipio erat verbū et verbū erat ap̄s
deū et deus erat p̄bum. quod est vere trini-
tatis summū misteriu. in p̄mo libro. Se-
cūdu est q̄ oia p̄ ip̄m facta sunt et sine ip̄so
factum est nihil. qd̄ est create entitatis no-
uū vestigiū in secundo libro. Tercio q̄
verbū caro factū est qd̄ est diuine caritatis
mirū p̄meritū. in terciō libro. Quartū
est q̄ habitauit in nobis. et vidim⁹ gloriā
eius. qd̄ est humane sanitatis piū remediū
in q̄rto libro. Sic igit̄ p̄ hanc doctrinā al-
tius erigit̄ hūanus p̄spectus quo ad p̄mū
Dilecti⁹ instruit human⁹ aspectus quo ad
secundū. Recti⁹ dirigit̄ human⁹ p̄fect⁹ q̄
ad terciū. Dicit⁹ corrigit̄ hūanus defect⁹
q̄ ad quartū Nam in hoc sniaz libro corre-
spondēt ad p̄missa Ad erigēdu p̄spectū
hōis agit de cognitōe dei p̄fecti luminis
in p̄mo. Ad instrūdu aspectū hōis agit
de creatione mūdi p̄fecti germinis in se-
cūdo Ad dirigēdu p̄fectū hōis agit de
cōsione verbi effecti numinis in terciō. Ad
corrīgēdu defectū hōis agit de curatiōe
lapsi infecti semis in q̄rto. Nec sunt igit̄
tur q̄tuor p̄clusiones ad p̄positā q̄stionē
respōsales q̄s mgf sniaz p̄tractat. De q̄ru
quarta nūc solū dicendū est. expeditis alijs
suis locis. Quarta igit̄ cōclusio est hui⁹
q̄rto libro sniaz corrūdēs q̄ hec est doctri-
na p̄ quā pia lapsi remedia suauit⁹ p̄pinant̄
Per nāqz p̄pinant̄ suauit⁹ oblata remedia
pie sanitatis Nam in hoc q̄rto sniaz libro
tractat mgf illud doctrinē xpi noue euā-
gelice legis archanz euāgeliste Jobāni di-
uinitus inspiratum Jo. i. Habitauit i no-
bis et vidimus gloriā eius. qd̄ est hūane sa-
nitatis piū remediū. Ubi queso videte ca-
rissimi circa remediū pie sanitatis q̄tuor
suauit⁹ p̄pinari. Primum est diuina beni-
gnitas que habitauit in nobis scz p̄ grām.
Secundū est curata infirmitas q̄ erat i no-
bis scz p̄ culpā. Terciu est restaurata sani-
tas qz vidim⁹ q̄ primo ceci eramus. Quar-
tū est collata felicitas qz vidim⁹ gl̄iam ei⁹
quā desideram⁹ Nec est em̄ huius quarti
libri sniaz p̄ncipalis materia et snia gene-
ralis Sic igit̄ p̄ hanc doctrinā miti⁹ corri-
gitur human⁹ defectus Nam magister in
hoc q̄rto ad corrīgēdu defectū hōis agit
de curatiōe lapsi infecti semis. ostēdēs q̄n-
tūz euetudo p̄mittit hūana qualis manus

benignissima creatoris p ipsius curatione
hois infecti semialiter. corrupti actualiter
pculsi spūaliter. lesi corpaliter. lapsi culpa
biliter. ac damnabiliter vulnerari. pias sa-
cramentoz exhibuit medicinas. Nec est ita
q̄ quarte clusionis snia. Nec est hui⁹ q̄r
ti libri sniaz doctrina p quam hūani corri-
gunt defectus tā originalis q̄ actualis pec-
cati. p quā infirmitates curant humane tā
culpabiles q̄ penales. vt tandem hō oi p̄oz
sus infirmitate semota. pfectam eterne glo-
rie recipiat sanitatē. Ad quam nos pueni-
re cōcedat qui sine fine viuūt z regnat.

L Juxta thema collationis in primo
pncipio meo talem formauī titulū questio-
nis. vtrū doctrina xp̄i noua sit lex pfectissi-
ma. Et q̄ pfectio legis xp̄i ex quatuor spe-
cialiter p̄t declarari. Primo ex pfectiōe p̄-
ceptoz q̄ ab ipsa iubent. Secūdo ex pfectiōe
credendoz q̄ in ipsa docent. Tercio ex pfe-
ctione meritorū q̄ sub ipsa habent. Quarto
ex pfectione p̄miorū q̄ ex ipsa debent. Ideo
iuxta hec q̄tuor puncta titulus ppositus q̄sti-
onis diuisus fuit in q̄tuor partiales titulos
circa q̄tuor libros sniaz ptractādos. Pri-
mus erat. vtrū lex xp̄i sit in pceptis rectissi-
ma. Secūdo erat vtrū lex xp̄i sit in creden-
dis certissima. Tercius erat vtrū lex xp̄i sit
in meritis gratissima. Quartus erat vtrū
lex xp̄i sit in p̄m̄is iustissima. Unde sub his
q̄tuor titulis in q̄tuor libris sniaz pncipis
q̄tuor difficultates pposui ptractare. Pri-
ma erat de legis xp̄i diuine voluntatis re-
cta cōformitate. Secūda erat de legis xp̄i
z sue veritatis certa p̄obabilitate. Tercia
erat de legis christi meritoria credulitate.
Quarta erat de legis xp̄i p̄m̄iatoria equa-
litate. Expeditis igit̄ duobus primis titulis
in alijs pncipijs z reseruato tercio. restat
nunc expedire quartum. Querit igit̄
vtrū lex xp̄i sit in p̄m̄is iustissima. Et argu-
itur p̄mo q̄ nō. q̄ illa lex nō est in p̄m̄is ius-
tissima q̄ tribuit malis maius suppliciu q̄
bonis p̄m̄ium. sed lex xp̄i est h̄m̄i. igit̄ zc.
Maior patet. q̄ lex iustissima debet eē mi-
nor. p̄bas. q̄ lex xp̄i tribuit malis suppliciu
q̄d est mai⁹ malū q̄ p̄m̄iu beatificū sit bo-
nū. q̄d declaro sic. q̄ fm legē xp̄i duplex ē
pena maloz. scz pena dāni z pena sensus.
Un̄ xp̄s. Discedite a me maledicti in ignē
eternū. Secūdo tangit̄ pena sensus que ē af-

flictio infernalis tormēti. cū dicit̄. in ignē
eternum. sed sola pena dāni siue p̄uatio p̄-
m̄iu beatificū est tā mala q̄ bonū est ip̄m p̄-
m̄iu beatificū. q̄a malicia alicui⁹ p̄uatiōis
nō p̄t mēsurari nisi ex quantitate boni. q̄d
ipsa p̄uat. z p̄sequens vtrāq̄ pena simul
est maius malū q̄ p̄m̄iu beatificū sit bonū
quare. zc. In oppositū arguit̄. q̄ iustissimi
legislatoris debet esse lex in peno et p̄m̄is
iustissima. sed xp̄s fuit p̄fectissimus legisla-
tor z oim legislatorū iustissim⁹. Nam fm
apl̄m lex. Nōsi neminē ad p̄fectionē ius-
ticie adduxit. Iusticie autē dei p̄ fidem Je-
su xp̄i in oēs z sup omnes q̄ credūt in eum.
ad Heb. vii. igit̄ zc. **D** In ista q̄stione
erunt duo articuli. Prim⁹ erit respōsiuus.
secūdo erit collatiuus. In p̄mo declarabo
tres clusiones. in secūdo mouebo tres dubi-
tationes. Quantū igit̄ ad p̄m̄um articū
r̄ideo breuiter ad q̄stiu tenendo simplr p̄-
tem affirmatiuā q̄stionis. pro qua ad p̄m̄
sufficit rō post oppositū. sed p̄ solutōe ratio-
nis an̄ oppositū pono aliq̄s p̄positiōes. Un̄
circa materias ipsius p̄mitto breuiter tres
clusiones. Prima est q̄ tota pena dam-
nati siue punitio p̄ actu demeritorio mor-
tali nō est maius malū q̄ sit bonū totum p̄-
m̄iu beatificū alicuius saluati p̄ actu meri-
torio equali. Ista clusio patz ex iusticia le-
gis xp̄i. qui cum sit mitis in peno z in pro-
m̄is liberalis nō debet eē abūdantior i le-
ueritate penaz q̄ in suauitate p̄m̄ioz. igit̄.
zc. Secūda clusio est q̄ nulla pena cō-
tracta siue deordinatio culpe vl̄ pei est ma-
ius malū q̄ sit bonū totū p̄m̄iu beatificū
p̄ actu meritorio sibi cōm̄dēte seu p̄porō-
nabili. Ista clusio patz ex p̄ma q̄ ois tal
culpa vel pecc̄m seu deordinatio culpabilis
est p̄nalis pena ipsi⁹ dānati seu pecc̄ati. iux-
ta illud vulgatū verbū ex libro p̄fessionū
Augustini. Iussisti dñe z ita est vt pena sit
sui ipsi⁹ ois inordinatus anim⁹ zc. Ter-
cia clusio est q̄ sola pena dāni siue p̄uati-
o p̄m̄iu beatificū nō est tā malum q̄ bonū
est totū p̄m̄iu beatificū cōm̄dēs ei. Ista
clusio patet ex p̄ma sicut z p̄cedens. S̄
tūc quando arguit̄ oppositū per hoc q̄ ma-
licia alicuius p̄uatiōis non potest mensu-
rari nisi ex quantitate boni q̄d ipsa p̄uati-
o pro quo em̄ videt̄ facere Anselm⁹. ij. Cur
deus homo. caplo. xiiij. dicens. q̄ om̄e bo-
num tam bonum est q̄ mala est ei⁹ corru-

ptio. Pro isto dico aliquas p̄positiones. vñ
primo dico q̄ licet quantitas boni p̄uati
sit potissima mensura malicie p̄uatiōis ta-
lis boni. tñ non sequit̄ q̄ q̄ bonum est illd
tam mala sit eius p̄uatiō. z hoc si ly tantū
z quantū notent equalitatē. Secundo di-
co q̄ illud est verum si ly tantū z quantum
notent p̄portione. ita q̄ p̄portionaliter et
ceteris parib⁹ omissio seu p̄uatiō maioris
boni quando deberet haberi est p̄or omis-
sione seu p̄uatiōe minoris boni. Exem-
plū. p̄fectior intellectus ceteris parib⁹ p̄t
imp̄fectiorē intellectiōē respectu eiusde
obiecti. Et cōmuniter ex quātitate effectū
um p̄cedētū et causis suis fm vltimū po-
tentie mensuratur quātitas virtutis i cau-
sis tamē non oportet effectum equari sue
cause. similiter p̄uatiō boni actus merito-
rij quādo q̄ nō tenetur ad illum. z tñ mul-
tū meret̄ in habendo ip̄m nullo mō est cul-
pabiliter mala. ergo a fortiori huius p̄uati-
o p̄t esse modicū mala. licet p̄uatiō omis-
si esset valde bona et meritoria. Tercio di-
co ad auctoritatē Anselmi q̄ ipse non loq̄-
tur de pura p̄uatiōe boni. sed de ei⁹ cor-
ruptione. Generatio autē corruptio sunt
contraria. z non solum p̄uatiue opposita. mo-
do de cōtrarijs hñ p̄cedo assumptum. sed
non de p̄uatiue oppositis. Verbi gr̄a. dico
q̄ cecitas nō est ita mala sicut visus est bo-
nus. imo si visus haberet contrariū illud eēt
penis q̄ cecitas. z tamen nō esset penus q̄
visus esset bonus. Similiter pura p̄uatiō
delectationis nō est ita mala. sicut illa dele-
ctatio est bona. sed tristitia ei cōtraria z eq̄-
lis in gradu esset tam mala z illa est magis
mala q̄ pura p̄uatiō. Sic etiā nō dilige-
re deū q̄ quis ad hoc tenet nō est ita ma-
lum sicut diligere deū est bonū. sed odi-
re deū est maius malū q̄ diligere deū sit
bonum. aliter nullus posset ita hñ facere si
cur alius male. quare zc. Quarto dico q̄ li-
cet pura p̄uatiō sit p̄prie tanta z quāta. tñ
cōmuniter loquēdo est tāta in omissiōe de-
biti quanta est positio omissi. Et hoc nihil
aliud est dicere nisi q̄ tantum bonū debe-
ret fieri z nihil eius sit. sed ex hoc nō sequit̄
q̄ ergo tam mala sit vel tam grauis culpa
q̄ bonū esset vel meritoriu illud q̄d omi-
tatur. Sic ergo est in p̄posito. quare zc. Et
licet circa istam materiā multa possent di-
ci. z ex dictis multa inferri. tamē p̄nūc bre-

uiter transco. Et hec de primo articulo.
E Quantū ad scdm articū ad hñ dū
collatōez cum aliq̄b⁹ re. ma. meis mouebo
tres dubitationes. Prima erit. vtrū voluntas
diuina sit diuio intellectui rō agnoscēdi seu
essendi respectu alicui⁹ veri. Secūda vtrū
voluntas diuina sit vel possit esse creato iel-
lectui cā infallibilis iudiciū respectu cōtin-
gentis futuri. Tercia erit. vtrū voluntas
diuina sit creature rōnali p̄ma lex siue re-
gula obligandi respectu cuiuslibet ab ea de-
biti fieri. Ad p̄mā dubitationē r̄ideo ma-
gister B. tenēdo p̄t affirmatiuā. vñ i p̄mo
pncipio posuit istud correlariū. q̄ q̄ntas
diuina intellect⁹ assentiā q̄ anti xp̄s erit p̄-
cise p̄pter determinationē voluntatis. tñ hñ nō
p̄t p̄petere intellectib⁹ creat⁹. Primā p̄t p̄-
bat. q̄ p̄ determinationē diuine voluntatis ali-
quid ponit in esse futuri. igit̄ p̄ illam habet
cognosci esse futuri a diuio intellectu. et sic
in hac p̄t p̄cedit q̄ diuine voluntatis deter-
minatio est rō agnoscēdi intellectui diuio
Secūda p̄t p̄bat. q̄ intellectui creato
voluntas non p̄t esse assentiēdi alicui vero.
z p̄sequens nec ei⁹ determinatio. zc. Sed
hñ respōsiōne arguebā in p̄mo pncipio
meo. z p̄mo hñ primā p̄tem q̄ est directe re-
spōsiua ad p̄dictam dubitationē posui tūc
triplicē p̄p̄oz. Prima erat q̄ sicut diuine
voluntati nihil est causa essendi sic diuio in-
tellectui nihil est cā siue causalis rō agno-
scendi. patz. q̄ cū in deo sit idēz penitus et
oīno esse velle z intelligere. sicut nihil ē si-
bi cā siue causalis rō essendi. sic nec volen-
di aut intelligēdi. Secūda fuit q̄ sicut di-
uina voluntas nullam habet rationēz p̄-
pter quam determinetur vt velit. sic diuī-
nus intellectus propter diuine volunta-
tis determinationem non assentit q̄ anti-
christus erit. Prima pars patet ex dictis.
Secūda pars sequitur et prima per simi-
le. Secundo probatur. quia aliter seq̄-
tur q̄ diuine voluntatis determinatio eēt
intellectui diuino causalis ratio assentien-
di q̄ antichristus erit. falsitas consequen-
tis patet ex dictis. Sed p̄sequētia tenet q̄
ista dictio propter dicit̄ habitudinē causa-
lem vt clarum est zc. Tercio p̄batur. q̄
aliter sequitur q̄ ista p̄positio causalis esset
vera. quia diuina voluntas vult q̄ anti-
christus erit. diuinus intellectus assentit
q̄ antichristus erit. consequentia patz. sed
c 5

falsitas consequentis patebit. Tū pro isto
 contra predictum fuit hec tertia propositio. Cau-
 salis cuius consequens sicut tanquam significatū
 totale deū velle aut intelligere est vera proprie
 patet. quia ad veritatem propositionis proprie
 causalis requiritur quod ita esse sicut significa-
 tur per antecedens sit causa que ita est sicut si-
 gnificat per consequens. modo sic non potest esse in
 proposito. ut patet ex dictis. Ex his ergo pa-
 tet quod ratio dicitur magistri non valet quoniam ipse di-
 cit quod per determinationem diuine volunta-
 tis. igitur per eam. Tū nego autem consequen-
 tiam et consequens ad intellectum quem inten-
 dit iste magister. Dixi ergo primo quod antecedens de
 virtute sermonis est falsum. quia ista ratio esse
 futuri per nullo supponit plusquam ista esse nisi
 si vel chimere vel hircocerui. ideo per nullam
 causam ponit aliquid in esse futuri. Se-
 cundo dicit quod antecedens est falsum ad sen-
 sum quem intendit magister. Intelligit enim
 quod determinatio diuine voluntatis est causa
 quod aliquid est futurum. sed ostendit quod hoc est fal-
 sum. igitur. Tercio dicit quod suppositum quod illud
 antecedens esset verum ad predictum sensum. tū
 consequentia non valet. intelligendo consequens
 ad sensum quem intendit iste magister. quare. igitur.
 Sed ad hoc breuiter respondet dicendo quod
 ego laboro secum in equoco pro quo pmit-
 titur quod ista dictio propter non semper denotat
 causalitatem proprie dictam vnius rei ad aliam.
 ut cum dicitur quod corpus aiatum est animal quod
 sensitivum. Et cum dicunt doctores quod propter
 immensitatem illimitationem diuine nature si-
 ue ratione huius illimitationis oritur deum
 esse personaliter trinum. non quod ibi sit aliqua
 causalis ratio seu realis derivatio vnius re-
 alitatis ab alia. Sed de quod sit de istis ex-
 plicis quia primum est falsum et secundum est
 dubium. tamen concordo secum in illo dicto
 pambulo. igitur. **S**ecundo dicit quod il-
 la dictio propter quod denotat illationem
 vnius ex alio cum connotatione cuiusdam p-
 stantie vel prioritatis secundum nostrum modum con-
 siderandi. ut cum queritur propter quod res
 aliqua est talis vel que est ratio essendi eam talem
 non enim queritur ibi que sit causa realis que
 facit eam essentialiter talem. Et quicquid etiam
 sit de isto exemplo concordo tamen secum in
 isto dicto. Tercio applicando predicta ad
 propositum dicit quod quia non sequitur diuina na-
 tura est immensa vel omnipotens igitur ipsa est
 assensus quod a. erit. sed bene sequitur. est volitio

quod a. erit. igitur scit quod a. erit. et esse libere voliti-
 num dicit magister perfectionem simpliciter quod
 esse intellectuum ut dicitur magister quod ad ipsum or-
 dinat esse intellectum. igitur. igitur. igitur. igitur.
 natura diuina est assensus quod a. erit. eo quod ipsa
 est volitio quod a. erit. Sed de quod sit de ante-
 cedente ostendam quod illud non sufficit ad veri-
 tatem illius causalis. Quarto iuxta predi-
 cta ponit tale propositum quod respectu cuiuslibet
 denotationis vel predicti non generalissimi est
 aliquid predictum eam secundum modum loquendi me-
 taphysicum vel logicum assignare. patet. quod cui
 liber tali contradicit aliquid genus et differentia
 sine quibus illud complete concipi non potest. et ad
 talem intellectum diuina volitio quod a. erit. est
 ratio intellectui diuino assentiendi quod a. erit. quod
 ly volitio respectu. a. est denotatio non gene-
 ralissima. igitur. igitur. Et quod oēs rationes mee con-
 tra primam partem correlatum procedunt ut dicitur de
 causalitate alia a predicta quam nullus pone-
 ret inter intellectum diuinum et voluntatem
 eius. ideo non oportet dicere ad eas. igitur.

Sed quicquid sit de predicta propositio-
 ne et probatione que non videtur mihi vera. cum
 non quodlibet predictum non generalissimum tamen
 tunc tale predictum intellectus diuini vel volun-
 tas diuina habeat genus et differentias pre-
 dictas. et eo quod talis sepe supponit per aliquo
 propositum notando aliquam partem essentiali-
 lem. ideo enim differentia predicta in quodam modo
 ram logicam et metaphysicam. tamen non stado in
 hoc ostendo quod iste modus ratiocinandi non suffi-
 ciat. Primum sic. quod dicitur magister probabat primam
 partem correlatum sui per hoc quod per determinatio-
 nem diuine voluntatis aliquid ponit in esse futuri.
 igitur per illam habet cognosci esse futurum a di-
 uino intellectu. sed in antecedente ly propter
 non solum dicit prioritatem secundum modum no-
 strum concipiendi vel cognoscendi. sed etiam
 causalitatem. igitur et in consequente eodem
 modo debet capi. igitur. Secundo confir-
 matur. quia in materia de qua loquimur.
 sicut cum dicitur. deus intelligit per ydeam.
 vel quando iste magister dicit quod diuinus in-
 tellectus assentit quod a. erit propter determinatio-
 nem voluntatis. ly per vel ly propter non potest
 capi nisi altero istorum modorum. scilicet vel per
 notat circumstantiam cause motiue seu effecti-
 ue. sicut cum dicimus quod anima intelligit per ha-
 bitum vel circumstantiam potentie intellecti-
 ue. sicut cum dicimus quod homo intelligit per intel-
 lectum. vel per dicit circumstantiam formalis

noticie. sicut cum dicimus quod homo intelligit
 per suam cognitionem. vel per notat circumstantiam
 tiam obiecti mediantis. sicut cum dicimus quod homo
 intelligit deum in via per quandam conceptum sibi
 proprium. vel per notat circumstantiam obiecti
 immediate trinitatis. sicut cum dicimus quod homo
 videbit deum in patria per suam essentiam. sed nul-
 lo predictorum modorum per intelligi illud dicitur
 ut potest faciliter ostendi inductiue. igitur illud
 non est verum nisi valde improprie. Tercio
 sic. quod non sufficit dicere quod ly per vel ly propter
 ter ibi illa prioritate conclusiue siue nisi modi
 intelligendi. Tamen quod istud videtur impro-
 prie dici. tamen quod talis modus concipiendi est si-
 cutus nisi sibi contradiceret aliquid prioritas et
 parte rei. quod non potest dici. cum inter intellectum et
 voluntatem dei nulla possit prioritas seu quilibet
 distinctio ex parte rei assignari. igitur non est ve-
 rum quod sua volitio sit ratio assentiendi intellectui
 diuino plusquam eoducto. Quarto sic ali-
 quid esse rationes que aliquid veniunt alteri non
 potest intelligi nisi dupliciter. scilicet vel quod primo que
 nihil est ideo veniunt alteri. sicut anima est ratio que
 homo est susceptibilis discipline. quod hoc primo
 veniunt anime. et ideo conuenit homini. vel quia
 non veniunt sibi primo. ipsum tamen necessario exi-
 git ad hoc quod conueniat illi. et hoc potest esse du-
 pliciter. vel quod ipsum est causa illius quod conue-
 nit alteri sicut anima est ratio quare homo mouetur
 non quia primo moueat. sed quod est causa motus sui
 vel quod est aliquid importatum per illud quod conue-
 nit illi. siue de illo predicta. sicut ratio forma que
 materia est ratio quare compositum est corrupti-
 bile. quod per hoc predictum corruptibile tamen mate-
 ria que forma importat. ut patet ex quod nota.
 sed duobus primis modis non potest intelligi de-
 terminationem voluntatis dei esse sibi rationes
 essendi ut clare patet. Nec etiam tercio modo
 quod patet sic. quia illo modo nunquam a. est ratio que
 b. conueniat ipsi c. nisi inter a. b. et c. sit aliquid
 distinctio quod non est in proposito. nisi forte di-
 cat iste magister sicut scotus quod ibi est distinctio
 formalis. et quod determinatio voluntatis est
 ipsi deo ratio assentiendi alicui contingenti ve-
 ro per hunc modum scilicet. quod diuinus intellectus
 in primo instanti offert voluntati simpliciter
 illius completi quorum vniū est continens in re
 aut si offert completionem offert eam tanquam neu-
 tram sibi et in secundo instanti voluntas eli-
 gens vnam partem scilicet diuinationem illo facit
 illud determinate esse verum. et sic est intelle-
 ctui diuino ratio cognoscendi illud verum. igitur. **S**

quod istum modum non dū ponit iste magister. ideo non
 arguo hoc. sed ex predictis infero quod si modo
 dus dicendi non sufficit nisi procedat in hoc.
 que ratio. Tū est quod contra secundam partem
 correlatum sui arguebat quod illa non sit vera vel
 saltem non sit procedenda sed dubitanda. Et argu-
 ebam sic. deus potest facere aliquem intellectum
 creatum talis conditionis que determinatōe vo-
 luntatis sufficit assentire quibuscumque veris
 sibi propositis igitur sic assentire potest petere in-
 tellectibus creatis. quia est euidens et ans est si-
 bi dubium. quod non apparet quod talis intellectus a
 deo fieri implicet contradictionem. et si dicatur
 sic. ostendat rationes. igitur quia non est ab eo ne-
 gandū. igitur. Ad hoc rōdet negando assum-
 ptū quia impossibile est esse aliquam creaturam
 rōnalē creaturam volitiuā de qua non possit sil-
 stare quod esset volitio quod a. erit. et tū quod a. non erit.
 igitur nullius talis volitio potest esse sibi ratio
 infallibilis sciendi quod a. erit quoadmodum est
 in deo. et sic ans non est dubium sicut dixi. sed
 implicat contradictionem. nec oppositū probauit
 que ratio. Sed hec ratio non sufficit imo vari-
 at a propositio. quod tūc ipse nihil dicit de ratione
 infallibilis sciendi. sed precise posuit in suo cor-
 relatio quoniam intellectu creato voluntas seu
 voluntatis determinatio non potest esse ratio assen-
 tiendi alicui vero. hoc autem de facto est fal-
 sum. quod sepe huius determinatio est causa effi-
 ciens. et si non totalis tamen partialis assen-
 sus seu credulitatis. sicut patet de assensu fi-
 dei per experientiam et per sanctorum doctrinam. Ali-
 ter enim quod sibi vult illud dictum eodē Augu-
 stini et alia similia. Cetera per hoc nolens. cre-
 dere autem non nisi volens. igitur sequitur quod non ita
 proprie potest dici determinationem volunta-
 tis esse rationem assentiendi intellectui di-
 uino sicut intellectui creato. cum non sit il-
 li sicut isti causalis ratio. Quare. igitur. Et hec
 de prima dubitatione dicta sint contra istum
 reuerendum magistrum. Ad secundam
 dubitationem respondet magister. A-
 tenendo partem affirmatiuam. Unde in pri-
 mo principio posuit istam conclusionem.
 quod respectu futuri contingentis a deo potest
 humano intellectui noticia creata infalli-
 bilis communicari. Quam probat. quia hoc
 fieri non implicat contradictionem. igitur. igitur.
 imo videtur consonum dicere quod talem ha-
 buerit christus et quod quilibet propheta sit
 talis noticia. **H**

Sed contra istam responsionem po-

huius in primo principio probabiliter triplicem positionem. Prima est quod solus diuinus intellectus respectu veri de futuro contingenti potest esse noticia infallibilis iudicii. Et prima pars affirmatiua huius exclusiue satis patet. Sed pars negatiua contra eam probatur sic. quod ad hoc quod aliqua noticia sit infallibilis requiritur quod non possit esse falsa. sed omnis noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro contingenti potest esse falsa. igitur etc. consequentia patet et antecedens quo ad primam partem per quid omnis. sed quo ad secundam probatur. quia omne verum de futuro contingenti potest esse falsum. ergo omnis noticia creata qua tale iudicatur esse verum potest esse falsa. consequens patet. et consequentia tenet quia non stat quod noticia aliquid sit iudicium falsi et non sit falsa. Ad istam rationem respondet procedendo maiore. et dicitur quod minor potest esse falsa et per consequens eam negat. quia cum ipsa sit de possibili si sit vera est necessaria. et per consequens non potest esse falsa. Et tunc ad probationem meam quando dico. omne verum de futuro etc. procedit antecedens. et quando infero. ergo omnis noticia creata etc. negat consequentiam. et dicitur quod instantia est de noticia diuina. Et cum dico quod non stat quod aliqua noticia sit iudicium falsi etc. procedit de noticia qua assentit falso. et sic negat meam primam positionem. Sed ista responsio non valet. Tum primo. quia instantia quam dat ad consequentiam meam de noticia diuina non est ad propositum. quia in consequente ponitur noticia creata ut excludat noticia diuina. Tum secundo. quia responsio sua ad probationem consequentie non sufficit. quod certum est quod non stat quod aliqua noticia sit iudicium falsi quin ipsa assentiat falso et per consequens quod sit falsa etiam secundum eum. quare etc.

I Secunda propositio fuit quod solus diuinus intellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicauit fore. et primo pars affirmatiua exclusiue patet. quia deus iudicauit ab eterno antitipum fore. et tamen potest hunc non iudicasse sicut possibile est antitipum non fore. Sed pars negatiua exclusiue. scilicet quod hoc non ueniat alicui intellectui nisi diuino. negat ab eo. Unde in secundo correlario predictae conclusionis ponitur. quod fidelis qui ex fide infusa iudicauit ultimum iudicium fore potest hoc non iudicasse. quod probatur. quia cum huius iudicauerit etc. potest ultimum

iudicium non fore. et si non erit. ergo ex fide infusa false iudicauit. quod non est dicendum. cum fidei non subsit falsum. aut dabitur correlarium suum esse verum etc. Sed contra hoc arguetur sic. quia de nullo intellectu dicitur iudicauit antitipum vel iudicium fore. concedendum est quod potest hoc non iudicasse nisi de illo deus ista consequentia est bona. Iste intellectus sic iudicauit sic erit. sed de solo intellectu diuino et de nullo alio ista consequentia est bona. ut patet. igitur etc. Ad istam rationem respondet. et primo dicitur. quod ista propositio non facit contra correlarium suum. quia posuit illud sic. verum tula que ex fide infusa iudicauit ultimum iudicium fore potest ex ea non sic iudicasse. et ratio mea arguit quod non potest non iudicasse. quod non negauit. Secundo dicitur quod falsum est illud quod assumo in illa ratione. scilicet quod de nullo intellectu nisi diuino ista consequentia etc. Nam secundum ipsum illa est bona de intellectu christi. quia aliter falleret. Sed contra istam responsionem arguitur primo contra primum dictum. quia quando dicitur quod verum tula ex fide infusa potest sic non iudicasse vel intelligit quod potest sic non iudicasse ex fide. et eo scilicet quia fides potest non esse fides. tunc bene concordarem secum. sed non sufficeret ad saluandum illam fidem esse noticiam infallibilem. propter quod tamen videtur ponere illud correlarium. vel intelligit quod potest et ea non iudicasse quia scilicet illa fides potest non fuisse iudicium. et tunc negat istud. quod sicut ipsa non potest non iudicasse sic ipse videt assentire sic ipsa non potest non iudicasse per illud iudicium sic patebit per consequens argumentum. et in hoc est punctus huius difficultatis.

Secundo arguitur secundum dictum in quo ponitur quod de intellectu christi illa nota est bona etc. quod vel ipse intelligit de intellectu christi deus et sic non est huius me. vel de intellectu christi creatura. et tunc arguo per hoc. quod sic nota est bona. aut christi iudicauit antitipum fore. et antitipus erit tunc ex opposito notis sequitur oppositum assentientis. et per notis sicut possibile est antitipum non fore ita possibile est aniam christi iudicasse antitipum fore. sed falsitas notis patebit ex dicendis. nec valet probatio quam dico quod nisi illa nota est bona aliter christus falleret. Tum primo quod ista nota valde apparet per negari. Tum secundo quod notis valde probabiliter a multis conceditur esse possibile per conuersionem ydolatrum et per noticiam creatam. quare etc.

Tercia propositio fuit ista regula. Quod nulla propositio de possibili negatiua cuius affirmatiua de preterito correspondens est vera est procedenda de creatura nisi ubi preiudicatum est iste terminus verus aut falsus aut alius terminus includens alterum istorum in sua ratione definitiua. verbi gratia. si ista affirmatiua de preterito ha sit. for. iudicauit ultimum iudicium fore. hec negatiua de possibili non est procedenda. for. potest non iudicasse etc. quod hoc solum procedendum est de deo propter rationem prius tactam. si autem hoc procederet de creatura pari ratione sustineretur quod creatura que voluit a. potest non voluisse a. et similiter quia illa que peccauit potest non peccasse. et sic quod preteritum potest non fuisse. contra articulum parisense etc. Bene tamen procedendum est quod sortes qui vere iudicauit ultimum iudicium fore potest non iudicasse vere etc. et quod illud quod fuit iudicium verum potest non fuisse iudicium verum. Et ratio diuersitatis est quod in primo exemplo propositio de preterito vera. nullo modo dependet ex futuro sed in secundo exemplo eius veritas dependet ex futuro. sicut patet intuitu. ideo prima est necessaria et non secunda per regulam eadem in hac materia. quare etc. Ad istam rationem nihil respondet que tamen apparet mihi difficultas supposito illo articulo conuicta. Sed istam regulam in ista prima de istis positionibus. sortes est prescitus. for. potest non esse prescitus. Secundo de ista. sortes qui vidit aliquid in verbo potest illud non vidisse. quia deus potest illud non ostendisse. Sed prima instantia non valet. Tum primo quod isti termini prescitus et prescitiua includunt istum terminum verum. Tum secundo quod ille propositio non sunt vere nisi intelligant de prescitiua dei et non de prescitiua creature. et ideo instantia non est ad propositum. Secundo alia instantia non valet. quia nego assumptum. unde dico quod sic deus non potest non voluisse causasse mundum sic post sortes aliquid vidit in serbo. deo non potest voluisse causasse illam visionem. et per notis for. non potest non vidisse nec deus potest illud non ostendisse. sicut sortes qui cucurrit non potest non cucurrisse. tunc de quolibet alio preterito ideo petit principium sua ratio. quare etc.

Secundum predicta respondet in primo principio meo ad rationem predicti magistri. unde quando dico dicitur cum hoc quod fidelis iudicauit etc. stat etc. concessi illud et negavi ultra illam notam iudicium non erit ergo talis ex fide false iudicauit sed bene concessi ergo false iudicauit. unde dico primo quod non est possibile fidei subesse falsum. patet quod fides includit quod sit vera et de vero. Secundo dico quod fidei potest subesse falsum. patet quod illud quod de facto subest fidei potest esse falsum. Dicitur tertio quod illa noticia que fuit fides licet non possit non fuisse noticia aut iudicium. tamen potest non fuisse fides aut iudicium verum. Sed notam negatiua factam per suo correlario ipse probat sic. quia sequitur. iste ex fide infusa iudicauit ultimum iudicium fore et ita erit. ergo ex fide vere iudicauit. ergo simpliciter sequitur talis ex fide etc. et non erit ergo ex fide false iudicauit. Item quia ex fide iudicauit et non vere ergo false. Sed hec probatio non valet. quia licet ista nota sit bona. tamen consequens est impossibile et etiam ams propter impossibilitatem partium licet quod libet pars sit contingens. quare etc. Ulterius ipse arguit contra hoc quod dicitur quod fides potest non fuisse fides. quia habitus qui fuit caritas aut iusticia aut prudentia non potest non fuisse caritas etc. ergo nec fides etc. Item tunc fides potuit esse falsa respectu falsi. et per consequens deus potest decipere. patet consequentia. quia non potest non fuisse habitus verus aut falsus. Sed ad hec breuiter dico. Unde ad primum nego consequentiam et ratio patet ex regula supra posita. etc. Ad secundum dico. quod si decipere precise importat causare noticiam falsam. tunc concedo consequentiam et consequens. si vero importat aliquid inordinate facere. nego consequentiam nec probatio sua valet. Et hec de secunda dubitatione etc.

Ad tertiam dubitationem alias respondi sub triplici propositione. Prima fuit quod sic voluntas diuina in genere cause efficiens est prima efficiens causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula.

Secunda fuit. quod sicut voluntas diuina est efficiens causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliqualem esse vel non esse tenet. Istas duas diffuse probauit et declarauit in primo principio meo. idem primum casus suppono. Tercia fuit quod sic voluntas diuina est lex obligatoria. sic et intellectus diuinus licet conuenientius hoc appropriet voluntati quam intellectui. quod prima est per se vera. et non secunda. Istam declarauit in secundo principio meo. Et primo primam partem quia voluntas et intellectus in deo sunt idem omnino. ideo quid

quid et natura rei uenit diuine voluntati uenit etiam diuino intellectui. quia et positio arguendo unum sequitur ex alio. quare et

Secunda premissa declarauit. quia sicut modus loquendi doctorum est quod voluntas diuina est causa effectiua rerum et non intellectus et eorum quod quod voluntas uult est vel sit et non quod quod intellectus intelligit. ita in proposito quod quod quod voluntas uult obligari obligat. et non sic de intellectu. Unde hec consequentia est bona voluntas diuina uult sortem obligari ad a. ergo sortes obligat ad a. tamen ista non ualeat intellectus diuinus intelligit sortem obligari ad a. ergo sortes obligat ad a. et ideo ista est per se uera voluntas diuina est obligatoria. et non ista intellectus diuinus est lex obligatoria. quoniam utraque sit uera.

Sed contra predicta multipliciter arguit magister. Egidius. nihil tamen respondendo ad rationes meas. Unde quasi in multitudine exercitus esset victoria belli ipse adeo multiplicauit argumenta quod ad ea discurrere uix sufficeret dies una. sed fortassis sufficeret unum breue uerbum dicere quod. Parcialis in quodam epigramate cuidam in persuasionibus affluenti respondit. et. Ueritamen inter nos sit disputatio carbolica et non sophistica disceptatio. ideo silendum est ab omni yronico uerbo. placuit autem sibi et mihi non displicuit ut de tot argumentis suis non omnia sed aliqua generatim per nunc ueniant ad medium cum etiam ad eorum plura satis in secundo principio sit respondendum. Igitur contra primam et secundam propositiones et specialiter contra secundam posuit istam. sicut voluntas dei ut sic non est causa rerum per se productiua. sic nec ipsa est lex seu regula creature obligatiua. Que conclusio etiam si esset uera tamen non est contra dicta mea. quia non quod usus sum hac locutione. ut sic uel ut non sic. nec apud ueritatem tali locutione uellem diu disceptare. loquar prout sic qui uoluerit quia nolo loqui sic. Ueritamen quia limitauit sensum dicte secundae propositionis dico quod licet illa sit una propositio causalis quae potest denotare antecedens ad consequens causalitatem propriam uel ipsorum conuertibilitatem per consequentiam mutuam. tamen quicquid sit de primo sensu nihilominus in secundo sensu uolui intelligere ipsam. ideo contra hoc arguit. quia ponere talem causalem et solum per illam intendere consequentiam conuertibilitatem est mirabiliter abuti propositi

onibus. Sic enim procederet ista. quia ubi mera non est. ideo sortes potest esse. Ad hanc autem et ad reliquas similes instantias respondit in secundo principio meo. quod sunt sophisticae et falso innitunt fundamento. Pro cuius evidenti declaratione dixi esse sciendum quod ista coniunctio quia uel alia similis faciens propositionem causalem quandoque signat causam essendi. et sic facit propositiones causales. ut cum dicitur quod sol lucet dies est. quia hoc materia habet hoc est corruptibilis. et sic de similibus. Quandoque hoc talis coniunctio non significat causam essendi. ut cum dicitur. quia aliqua res in diuinis generat filium. aliqua res in diuinis est pater. quia creature sunt a deo deus est dominus creaturae. Tales enim propositiones solent concedi. et tamen clare esse non denotant antecedens ad consequens causalitatem propriam. quia sic essent falsae ut notum est. Ita est in proposito quando dicitur quod hec propositio voluntas diuina est lex obligatoria. quia uult aliquid et. non denotat antecedens ad consequens causalitatem propriam. sed conuertibilitatem per consequentiam mutuam. uolui enim per hoc excludere primum sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. quia sic nihil est causa ut diuina voluntas sit lex obligatoria. sed per hoc dicitur quod talis propositio sicut et aliae supradicte signat antecedens ad consequens conuertibilitatem per consequentiam mutuam non uolui excludere quin aliud requiratur. seu quod hoc sufficiat ad ueritatem talis causalitatis. sed dico quod hoc requiritur. et hoc sufficiebat mihi ad propositum. Et si querat quid ultra hoc requiritur quod etiam idem ab eo de aliis causalibus supradictis. et ita faciliter respondebo sibi sicut ipse mihi. nec aliud teneo respondere. quia non habeo hic tractare de ueritate causalium nisi aliter cogat ueritatem argumentorum. quia et hoc satis patet propositum.

Sed ipse dicit quod hec responsio non sufficit. et ex his patet quod diminute dedit sensum propositioni mee. et ego teneo explicare quod aliud requiritur ad ueritatem illius causalitatis. et quod per causalem non sufficenter explicari dicem obligatiōis quam tamen uideo principalem inquirere. Ego autem hec omnia gratia et sine probatione dicta simpliciter nego sicut prius. Et dico quod ipse petit principium sicut prius. et hoc ita clarum est quod qui non uidet nihil uidet. Tamen licet ipse non cogit

dicam sibi quid requiritur ad predictam causam ueritatem ultra consequentiam conuertibilitatem.

H. Dico enim quod ille denotat uel signat non quod cum eendi. nec antecedens ad consequens causalitatem propriam ut dictum est sed cum conuertibilitatem siue ad consequens conuertibilitatem per consequentiam mutuam cum connotatione antecedentis cuiusdam prioritatis inferentis respectu illi sicut in nostris modis considerandi. et ad aliquem tale uel similem sensum intelliguntur causales supradicte. Unde in omnibus illis est talis consequentia conuertibilis et ultra in antecedente ponitur definitio uel terminus pertinens ad definitionem termini positi in consequente. ut patet. ideo est aliquis positus antecedens ad consequens propter quod potest dici antecedens causa consequentis. et hinc est quod tales caele proceduntur. Et similiter dico in proposito. Et per hoc ad multa alia dicta sua patet clarissime solutio. ideo plura non recito. Et hec est tertia dubitatio. Uerum est quod ego speraueram ualde optaueram cum isto reuerendo magistro habere longam collationem. et in qua esset aliquid grauitatis theologice et nihil sophisticae leuitatis. sed ipse insistit in his quae non multum placet mihi. Ipse autem alias dicit quod in tota positione mea omnia erant ita clara et solida quod nihil aliud in eis sibi uisum fuit cui posset catholice repugnari. hoc autem si dictum esset reputare non esse uitupandum. Sed cum reuerentia non est uerum. imo multa posui quorum opposita tenent plures magni doctores et quae non minus reputo fore disputanda in scola theologica quam illa quae ipse tractauit de pluralitate perfectionum in deo sine distinctione. de distantia creature a deo et a non esse. de latitudine possibilitatis et contingencie. de tendencia creature in non esse. Ego autem malui permanere in catholica simplicitate quam esse de illis qui nihil reputant dici subtile. nisi quod est in intelligibile.

A Ircapolo

gum libri sententiarum fortis talem questionem. Utrum possibile sit viatorum de ueritatibus theologis habere noticiam euidencem Arguitur primo quod non. quia impossibile est viatorum de aliquo ueritate habere noticiam euidencem. igitur et. co-

sequentia est clara. et antecedens probat. quae aliter sequeretur quod possibile esset viatorum habere actum infinite recitandis et per consequens infinite perfectionis. consequens est falsum cum sit finite capacitatis et finite actiuitatis. Sed consequentia probatur. quia noticia euidens est in infinitum certior opinio quam tuncumque fortis. Nam quantumcumque augentur rationes probabiles in apparatus nunquam possent generare certitudinem equali certitudinis noticiae euidencis. igitur talis est certitudo in infinite. igitur et. Secundo sic. quia impossibile est viatorum de ueritatibus theologis habere noticiam maiorem fide. igitur et. consequentia patet quia noticia euidens est maior fide. et antecedens probatur per Augustinum. de trinitate capitulo tercio. de scriptura sacra fides habemus de his rebus quas ignorare non expedit. nec per nos ipsos ydonei sumus. Unde patet quod de his de quibus est sacra scriptura solum fidem habemus. nec sumus naturaliter ydonei ad maiorem noticiam deuenire. igitur et. Tercio sic. quia impossibile est viatorum de ueritatibus acquirere scientiam propriam. igitur et. consequentia patet. quia non est maior ratio de uno quam de alio. et antecedens probatur. quia omnis scientia proprie dicta est per causam. primo posterior. Scire est rem per causam cognoscere. et. omnes autem ueritates theologice sunt de deo de quo nihil potest sciri per causam. igitur et.

In oppositum arguitur sic. quia possibile est viatorum de multis ueritatibus habere noticiam euidencem in diuersis scientiis. igitur hoc non minus est possibile per studium theologice consequentia tenet. quia theologica est scientia principalissima et maxime architectonica. Et antecedens patet. quia omnes homines natura scire desiderant. primo metaphysice. sed ut distinctum ibi commentator. impossibile est appetitum humanum esse frustra. igitur possibile est homini scientia. In ista questione iuxta materiam argumentorum erunt tres articuli. Primo utrum possibile sit viatorum habere noticiam euidencem de aliqua ueritate Secundo utrum possibile sit viatorum habere de ueritatibus theologis noticiam maiorem fide. Tercio utrum possibile sit viatorum habere de conclusionibus theologis noticiam scientificam propriam.

B Quantum ad primum articulum. primo promittam quorundam terminorum declarationes. Secundo ponam aliquas responsales conclusiones. Tercio obijciam contra palios rationes. Circa primum punctum sunt tres termini declarandi scilicet quid sit viator. quid veritas. quid noticia euidens. Primo ergo declarandum est quid sit viator. unde dico quod viator seu creatura viatrix ut in proposito sumitur est rationalis natura que nec est beata nec damnata. Ex quo sequuntur alia. Primo sequitur quod christus nunquam viator fuit. patet quod ipse ab instanti sue conceptionis secundum naturam humanam fuit beatus. Secundo sequitur quod paulus in rapto fuit viator. patet quod licet tunc viderit archana dei. tamen per illam visionem non fuit beatus. Tercio sequitur quod stat aliquem esse non viatorem. et tamen ipsum esse in statu merendi. patet de christo ante tempus passionis etc.

Quarto sequitur quod stat aliquem esse viatorem et tamen ipsum habere noticiam intuitivam dei. patet de paulo. quod secundum Augustinum in questionibus ad orosium et similiter super Beneficium ad Irenaeum. Ania pauli in rapto clare et sicuti est divina essentiam vidit. Unde patet contra ockam quod intellectus viatoris non bene describitur quod est ille qui non habet noticiam intuitivam deitatis sibi possibile de potentia ordinata. Per primum intellectum nosmet excludit qui habet noticiam intuitivam dei. Per secundum intellectus damnati cui de potentia ordinata non est possibilis illa noticia. etc. Quia haec descriptio non sit sufficiens. patet de paulo quod videtur est et sic ut istemet doctor procedit in secundo tractatu dialogi de dogmatibus Jo. xxii. ca. ii. noticiam claram deitatis habuit. etc. et tamen tunc non fuit beatus sed viator ut dictum est. quare etc.

L Secundo declarandum est quid sit veritas. unde dico quod omnis veritas ut hic sumitur est propositio vera. Ad cuius probationem pono aliquas propositiones. Prima est quod nulla veritas est distincta a propositione. que sit quoddam complexum significabile seu propositio significatum totale. patet quod si esset talis veritas seu tale complexum significabile nec esset subiecta nec accidens. nec deus nec creatura. imo omnino nihil esset ut procedunt illi qui sic ponunt. sed talis propositio est intelligibilis et irrationabilis. ut per nunc suppono. quod alibi declaravi. Secunda propositio est quod nulla veritas est distincta a propositione que sit res absoluta vel respectiva accidens ipsi propositioni vere patet.

quod si sic sequitur quod esset vel esse posset aliqua res alia a deo quam deus non posset creare. et aliqua quam non posset annihilare. quod non posset creare veritatem istius. deus nihil creat. nec annihilare veritatem istius deus nihil annihilat. Item sequitur quod futurum contingens de necessitate erit. quod veritas istius propositionis antichristi erit fuit. ergo sequitur quod antichristus erit. omnia est bona. sed si illa veritas est alia res alia a propositione deus non possit facere modo quam illa res fuerit. et sic antecedens est necessarium illo dato. et per consequens etiam consequens etc. Item deus posset tale re distinctam a propositione destruere ipsa propositio manente. et tunc illa propositio adhuc esset vera. et per consequens veritas etc. et hoc sufficenter patet propositum principale. Tercia propositio sequitur ex predictis est quod aliqua veritas potest causari a deo. tamen non est possibile quod deus causet illam veritatem. patet de ista deus nihil causet. et eodem modo de annihilatio etc. non tamen propter hoc sequitur quod aliqua entitas possit causari a deo et non sit possibile quod deus causet illam entitatem. Quarta propositio est quod aliqua veritas sua qua necessaria est fuisse. et tamen contingens est esse fuisse veritatem. patet de ista antichristus erit.

Sed contra predicta obijciunt primo. quod deus seu divina noticia est veritas. et deus tamen seu eius noticia non est propositio vera. Item non omnis veritas est propositio vera. Secundo ante quod aliquid esset propter deum veritas seu verum erat mundum fore. et haec veritas non erat deus quia haec veritas contingens erat et deus erat necesse esse. nec hoc verum erat propositio. quia nulla erat. igitur tale verum erat quoddam complexum significabile. Tercio quod si nulla propositio esset adhuc veritas esset nullam propositionem esse. igitur non omnis etc. Pro solutione istorum pono aliquas propositiones. Prima est quod propter omnem propositionem creatam aliquid est verum seu aliqua veritas extra aiam patet de deo sicut prima obiectio arguit.

Secunda propositio est quod propter omnem propositionem creatam vel incretam nullum est verum seu nulla veritas extra aiam. patet. quia si esset omnis veritas creata est propositio creata ut probatum est sic veritas increta que deus est. est propositio increta. ut ostendam.

Tercia propositio quam pono probabiliter et non assertive pro declaratione predictis est quod deus seu divina noticia sicut est

veritas. sic est ipsi intellectui divino propositio vera. patet. quod si divina noticia que deus cognoscit antichristum fore non procedat esse propositio haec non potest esse propter aliud nisi quod doceret quod ad hoc quod aliquid sit propositio requiritur quod sit quoddam complexum sic quod sit ex pluribus partibus essentialiter compositum. quod una sit subiectum. alia copula et alia predicatum. quod repugnat diuine simplicitati. Sed hoc non valet. Primo. quod propter illam causam non debet propositio mentalis esse illo modo proposita sicut probat magister Gregorius. quod si. et hoc idem aliter sit verum et qualiter non alibi declaravi. Secundo quod supposito quod illud esset verum de quolibet propositione creata. tamen propter hoc non debet negari a deo quod sit propositio. Verbi gratia. licet verum sit de quolibet noticia creata quod non stat ipsam esse noticiam et ipsam non esse rem distinctam ab illo cui est noticia. tamen propter hoc non negamus a deo quod sit noticia seu cognitio quod sua noticia non sit distincta ab eo. quare ita potest dici in proposito. etc. **D** Ex istis patet responsio ad secundam obijctionem unde quod dicitur quod antequam aliquid esset propter deum. verum erat mundum fore. distinguo ista. quod haec oratio in finitui modi mundum fore potest sumi significatiue et personaliter vel materialiter. Si primo modo dico quod illa oratio pro nullo supponit id propositio non est vera. imo omnis propositio in qua subijciuntur vel predicantur oratio infinitiui modi significatiue sumpta est incongrua de future finis sic alibi declaravi. Si secundo sumatur secundo modo. scilicet materialiter vel capite materialiter pro seipsa et sic adhuc est falsa. ut clarum est. vel capite materialiter pro propositio cuius est dictum. seu cuius corrunder. et hoc vel pro propositio creata et sic propositio est falsa. ut patet. vel pro propositio increta que deus est. et sic propositio est vera. sic enim dico quod ante quod aliquid esset propter deum veritas erat mundum fore. et illa veritas erat deus. Et quod arguitur quod non. quod illa veritas erat contingens et deus erat necesse esse. dicendo quod illa veritas erat necesse sic deus etc. sed tamen illa veritas erat contingenter veritas. sicut scia dei quod antichristus erit est necessaria. tamen est contingenter scientia quod antichristus erit ut alias declarabimus. Si secundo dicatur. mundum fore ab eterno fuit verum seu veritas. igitur mundum non fore ab eterno fuit falsum seu falsitas. consequentia tenet. quod quicunque vult contradictorium fuit verum alterum fuit falsum. sed deus nec est nec potest esse falsitas. igitur aliqua falsitas fuit ab eterno quod non

erat deus. Rursum negando primam consequentiam. unde procedit ista propositio quarta quod ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit contradictoria falsitas. patet per rationem factam. Et per idem patet ad terciam obijctionem. unde quod dicitur quod si nulla propositio esset adhuc verum esset nulla propositio esse. concedo istam conditionalem. quod antequam deus esset impossibile. quod sicut impossibile est deum non esse noticia sic impossibile est deum non esse propositionem veram. dico tamen quod si nulla propositio creata esset adhuc verum esset nulla propositio creata esse. capiendum orationem in finitui modi ut dixi. sed illud verum est deus.

Sic igitur patet quod est veritas et quod nihil aliud sit quam propositio vera. Quare autem propositio dicitur vera hic non declaro. et multa alia que circa haec possent dici pertransco. quod de his spectat ad logicam et metaphysicam. et de illis dixi in tractatu de insolubilibus. **E** Tercio declarandum est quod sit euidencia seu cuius denoticia. Unde dico quod duplex est euidencia. quedam est euidencia absoluta quod est euidencia primi principii vel reducibilis ad eam. alia est euidencia conditionata quod est euidencia nostri ingenii que est contra primam.

Euidencia absoluta simpliciter potest describi quod est assensus verus sine formidine causatus naturaliter. que non est possibile intellectum assentire et in sic assentiendo decipi vel errare. In hac autem descriptione quatuor partes ponuntur. Prima est assensus verus quod omnis euidencia est assensus licet non eadem. Et deus verus ad differentiam erroris seu assensus falsi vel erronei quantumcumque sit firmus tamen nunquam est euidens. Secunda pars est sine formidine ad differentiam opinionis suspitionis vel picature que non sunt sine formidine de facto vel de possibili. Tercia est euidencia naturaliter id est ex causis necessitantibus intellectum ad sic assentiendum ad differentiam fidei que licet sit assensus sine formidine. tamen non euidens naturaliter sed libere etc. Quarta est quo non est possibile etc. Ad differentiam assensus causati per syllogismum falsigraphum que licet possit habere conditiones predictas. tamen habens illam assensum sic assentiendo decipit. non per assensum conclusum sed per medium conclusum. Item illa pars ponitur ad differentiam euidencie secundum quod siue conditionate. de qua statim dicitur Euidencia autem secundum quod potest describi quod est assensus verus sine formidine causatus naturaliter que non est possibile stante dei instanti

entia generali et nullo facto miraculo intellectum assentire et in sic assentiendo decipi vel errare. In hac autem descriptione singule partes ponuntur simili ratione sicut in prima. propter illam stante dei et quod ponitur ad differentiam sine euidencia. Et dantur istae descriptiones de euidencia creata. Et hec de terminorum declaratione. Dismissis ponende sunt tres conclusiones ad hunc primum articulum rursus. Unum advertendum est quod circa hunc articulum due fuerunt opiniones extreme. Una academicorum ponentium quod nulla veritas possit nobis esse euidens. quia opinionem reprobat Augustinus. Alia fuit quondam presumptuosa ratio philosophorum assentientium quod omnis veritas potest naturaliter esse nobis euidens. quia opinionem impugnat thomas brandus. libro. i. summe sue parte. xxxij. capitulo primo. Igitur mediando inter istos errores. sit hec prima conclusio. Possibile est viatorum non solum de primo principio sed etiam de multis aliis veritatibus habere euidenciam absolutam siue noticiam simpliciter euidenciam. Ista conclusio maxime quo ad primam partem adeo videtur nota quod ipsam probare appareret petitio principii in contra partem potest suaderi. Primo per medium tactum arguendo ad oppositum questionis. Secundo quod aliter sequitur omnes scias pro quod est inconueniens maxime de mathematicis que secundum philosophum sunt in primo gradu certitudinis. Tercio. quod quilibet experit non solum primum principium esse sibi euidens modo predicto sed etiam multas alias. sicut sunt ratione petentes principium. ut iste fortis est. si fortis est vel non est. si bonus est bonus est. et multe alie ut iste bonus est si animal est. si equus currit animal currit. et. Unde assensus talium veritatum habet omnes conditiones supradictas ut patet quod re. Secunda conclusio est quod possibile est viatorum de multis veritatibus contingentiis habere euidenciam absolutam siue noticiam simpliciter euidenciam. ubi gratia quod ipse est. quod ipse cognoscit et. probat per Augustinum. xv. de tri. ca. xij. Scimus inquit nos vivere. proorsus non metumus ne aliquid similitudine fallamur quod certum est etiam cum qui fallit vivere et. Secundo quod impossibile est aliquid de talibus veritatibus rationabiliter dubitare quod contingit possibile positum. quod re. Tercia conclusio est quod impossibile est viatorum aliquid extrinsecum ab eo sensibile euidenter cognoscere esse euidenciam simpliciter absolutam sed bene euidenciam secundum quod et condicionata. Ista conclusio habet duas partes. Prima est quod simpliciter

et absolute nullum extrinsecum a nobis sensibile euidenter cognoscitur esse. ut puta quod albedo est. quod nigredo est. quod bonus est. quod bonus est alius ab asino. et sic de similibus. Probat primo quia stat sine contradictione apparere et assentire sic esse et tamen non sic esse. Igitur sic esse non est euidens predicto modo. Quia tamen ex quarta conditione sunt proposita de euidencia predicta. et tamen patet per dei omnipotentiam. quia de quod quid deus potest facere mediante causa secunda vel mediante causa secundis per seipsum. et quibuscumque duabus rebus datis quod una non est pars alteri. de se per unam illarum seruare aliam destructam. et per unam destructam quilibet sensibili extrinsecum possit seruare in anima sensationem habere propositum. Secundo si predictae veritates essent sic euidentes vel hoc esset per sensum vel per intellectum. Non per intellectum. quod non sequitur euidenter intellectus intelligit aliam rem ab ipso igitur alia res ab ipso est. nec sequitur intelligendo antiprimum esse igitur antiprimum est. Nec per sensum. quod hoc maxime foret per visum. sed hoc non. probo. quod sequitur visus est indispotus a medio est indispotus et obiectum non est ibi de bita distantia. igitur visus non indicat euidenter de suo obiecto. Quia est bona. et tamen est in euidens sensus predicta euidencia. Igitur tamen non est sic euidens virtute visionis. Tercio quod multoties eadem fortiter de indicat se videre asinum quod non videt eum sicut quod realiter videt illum. et non obstante tali iudicio ac firma adhesionem talis decipit et non videt quod creatus videt. Igitur propter quod eadem iudicium forte est firmam adhesionem non cognoscit de euidenter tali euidencia quod sic est sicut sibi apparet et magis ubi non sequitur apparet tibi quod sic est et sic est. et per tamen ex nullo antecedente euidente anima euidenter inferre aliquam aliam re ab ipsa esse. loquendo se de euidencia predicta. Len firmam rationem quod sequitur deus disponit visum et medium. igitur visus non indicat de obiecto suo euidenter. loquendo de euidencia ut per. Quia est bona. et tamen est tibi dubium. igitur tamen non est a te negandum. et per tamen patet prima pars conclusionis. scilicet quod simpliciter absolute nullum et. Secunda pars conclusionis est quod loquendo de euidencia secundum quod seu condicionata vel ex suppositione scilicet stante dei in influenza generali et cursu nature solent nullo modo sed miraculo talia possunt esse nobis obiecta sufficienter euidencia sic quod de ipsis non habemus non rationabiliter dubitare. Probat hoc. quod stant

dei influenza et. non stat talia nobis apparere et non sic esse. unde quis talis apparatus potest esse ipsis obiectis non existentibus per potentiam dei absolutam tamen propter hoc non habemus rationabiliter dubitare. Nam ex hoc multa in convenientia et absurda sequuntur. Primo sequitur quod possemus rationabiliter dubitare quali qua suba alia a natura nostra diuina esset. quod de posset seruare omnia accidentia homini substantis corruptis seu destructis ut in sacramento altaris. Secundo sequitur quod non posset sufficienter inferri ex una re alia nec ex causa posset concludi effectus. nec e contra. et sic perirent omnes demonstrationes naturales. Et conclusio sequentia tenet. quod duarum rerum distinctarum de potest absolute alteram seruare aliam destructam. Tercio sequitur quod haberemus rationabiliter dubitare demonstrationem quod est creatura. an illa esset deus. an illa esset adoranda. et sic an deus esset asinus. an asinus adorandus. Nam quilibet talis posset de assumere et. et breuiter multa similia possent inferri quod sunt absurda et blasphemata. quare et. et sic per rursus. Contra predictas conclusiones per ordinem instat. Primo per primam quatuor rationibus seu modis. Primo sic. non est euidens euidencia absoluta aliquid esse primum principium. nec aliquid esse aut tamen aut tamen aut tamen et sic de similibus. Igitur tali euidencia nihil est euidens. Quia tenet. quod si aliquid est euidens tali euidencia oportet quod sit per deducta per aliquam rationem in qua sit aut tamen aut tamen. sed antecede deus probatur. quia tali euidencia non est euidens plura esse. Igitur nec primum principium esse. et sic de aliis positum in antecedente. ad quod quodlibet inferret plura essent. Contra firmam rationem. quod aliqui negauerunt primum principium ut patet quarto metaphisice. igitur non est euidens. Confirmat tunc quod de facto dubium est quid sit primum principium ut clarum est. Igitur non est euidens. Secundo principaliter arguitur sic. illud non est euidens cui intellectus potest firmiter dissentire. sed intellectus potest primo principio dissentire. quod deus posset homini dissentium in eo causare de sua omnipotentia cum non implicet contradictionem. Secundo firmat. quod hoc potest ipse intellectus ex impio voluntatis. unde videtur plus impossibile intellectus assentire opposito primo principio ex impio voluntatis quam assentire illi credito una essentia simplicissima est tres res distincte

et quilibet earum. Nam ponendo hunc articulum habemus negare modos arguendi manifestissimos. et quod apparent tenere in virtute primi principii sicut sillogismum expositum sillogismum in barbara et sequentiam conuersiuam. sicut patet in exemplis. et. Tercio confirmatur. quod voluntas pie affectata potest intellectui impare quod credat supradictis credibilem et ipsum ad hoc subiugare. et potest esse aliquid voluntas ita male affectata quod poterit intellectum subiugare ad assentiendum opposito primo principio. Quia tenet. quod cogitatio post lapsum facta est pronior ad malum quam ad bonum. iuxta illud. sensus et cogitatio humani cordis prona sunt ad malum ab adolescentia. et. Etiam prava affectio potest quantumlibet augeri tamen in euidencia articuli trinitatis et in euidencia oppositi primo principii non se excedit infinite. igitur. Tercio principaliter arguitur sic. nulla falsitas potest a nobis euidenter cognosci. igitur nec veritas. Quia patet primo posteriorum. falsum non scitur. quod non est. Sed tamen probat. quod tanta apparentia potest esse de aliquo falso quod sit verum sicut de vero. Nam secundum philosophum. viij. metaphisice. nihil prohibet quodam falsa esse probabiliora quam veris et per tamen apparentia. imo de facto phus ut patet primo philosophi. reputauit esse principium euidens quod ex nihilo nihil fit. et de illo habuit tantam apparentiam sicut de aliqua conclusione demonstrata. Igitur si illud non fuit sibi euidens nec quodcumque aliud. Si autem dicatur quod ad esse euidens non sufficit potest apparere. sed requirit apparere vere cum apperere false possit esse ita infirmum et ita firmum sicut vere. tunc datus duabus talibus apparentiis nescimus quod sit euidens. et sic non est effectus nobis certum vel euidens aliquid esse euidens. et possemus dubitare tale esse euidens et per tamen haberemus dubitare illud esse verum. quod sequitur dubito hoc esse euidens ergo dubito hoc esse verum vel saltem non scio et. Secundo confirmatur. quia ad esse euidens non sufficit apparere vere. quod si fortes haberet quantacumque apparentiam de aliquo vero et hoc per medium falsigraphum propter hoc non haberet euidenciam. sed non est nobis possibile scire euidenter quod medium sit sophisticum et quod verum. Nam quandoque credimus habere demonstrationem quando habemus sophisticam rationem. quare et. Tercio confirmatur quia ille assensus non est

euidens de aliquo cui omnino similis et eadē firmus est in euidēs de eodem. sed quā dāto aliquo vero demonstratiue pbato. poterit dari pbatio falsigraphica eque vel magis apparens. si ergo secūda nō sit euidens nec prima. igitur nihil est euidens per demonstratiōem vel saltem nō est euidēs aliqd esse euidēs illa euidētia rē. Quarto principiū paliter arguitur sic. si aliquid esset euidēs sequeretur qd quilibet esset equaliter euidēs et summe euidēs. nō est manifeste falsus. qz nihil est nobis eque euidēs sicut deo et angelis. Similiter principia sunt euidētia ratione et conclusionibus. sed nō pbatur. qz nō videtur unde euidētia possit intēdi. Primo nō quo ad veritatem. quia vna veritas nō est magis veritas q̄ alia. seu vna positio magis vera q̄ alia. Secūdo nō quo ad adhesionē. nam maior vel minor adhesionē nō facit maiorē vel minorē euidētia. patet de fide rē. Tercio nō quo ad claritatem sic q̄ in vna euidētia sit maior claritas noticie q̄ in alia. qd̄ probo. quia quilibet talis euidētia de q̄ loquimur generatur naturaliter ex primo principio p̄ nōz vel consequentias necessarias et euidētes. et p̄ nōz q̄ libet talis generalis summa. quia ex causis naturalibus nō pueniunt effectus in euales ceteris paribus. quia agūt s̄m vltimū potentie. Secūdo confirmatur. quia in huiusmodi generatione nō est maior resistentia in vno q̄ in alio. Nam cū nulla tali euidētia stat aliqd̄ gradus dubietatis de obiecto. igitur oēs sunt euales. Tercio confirmatur. quia quilibet talis euidētia summe clare representat suū obiectū. qz totaliter sicut est. aliter nō esset euidētia. sed p̄ ipsam falli posset intellectus. igitur rē. **D** Ad istas rōnes rīdetur p̄ ordinē. et p̄mo ad p̄mam negatur nōa. Unde p̄ materia ponunt aliq̄ p̄positiōes. Prima est. **Q** aliqd̄ p̄ scire imo scit de facto aliqd̄ p̄positiōem vel consequentiam euidētia p̄mi principij et nō scire euidēter tali euidētia q̄ scitū ab eo sit p̄positio vel consequētia. patet de hoc simpliciter illiterato rē. Secūda est. **Q** aliqd̄ p̄ euidēter scire p̄mum principij et nescire qd̄ sit p̄mum principij. patet. qz quilibet mente formans p̄mum principij scit ipsum euidēter. et tū cum hoc stat q̄ nesciat vtz sit positio p̄potentia vel categorica. rē. Tercia est. **Q** aliqd̄ p̄ scire euidēter aliqd̄ p̄po-

sitiōem et nō scire euidēter tāta euidētia q̄ illa p̄positio sit vera aut falsa. et similiter de nōa patet ex p̄dictis. et cōsimiliter p̄t dici q̄ aliqd̄ p̄t scire aliqd̄ p̄positiōem et nō scire tāta euidētia an ita sit sicut illa p̄p̄ significat. qz p̄t nō scire an p̄p̄ sit an significet. Quarta p̄t est. **Q** cum p̄dictis stat q̄ nullus p̄t euidēter scire p̄positiōem aliqd̄ et nullatenus scire qd̄ vel qualiter p̄ eam significatur. patet. quia oppositū implicat et sic patet ad p̄mam rōnem et ad terciā p̄firmationē. Sed ad secūda dicit q̄ sicut dicit Aristoteles. illi nō negabāt p̄mū principij corde sed ore. similiter hoc nō est ad p̄positum. qz si p̄mū principij erat eis in euidēs nihil sequit rē. Ad secūda ratiōne negat maior. Unde pono aliquas p̄positiōes. Prima est. **Q** licet aliqd̄ posset dissentire p̄mo principij nō sequit q̄ illud sit euidēs. sed solū q̄ p̄t nō esse euidēs. puta illi q̄ sic dissentiret. Secūda est. **Q** licet aliqd̄ dissentiendo p̄mo principij vel assentiendo ei⁹ opposito erraret in fide. tū quilibet posset dissentire p̄mo principij vel assentire ei⁹ opposito nō tradidit fidei nostre. p̄mū patet. qz ex opposito p̄mi principij sequitur oppositum cuiuslibet articuli fidei. Secūda patz. qz dicit q̄ deus possit huiusmodi assensū vel dissentium causare nō cōtradictū fidei. imo videt fauere articulo de omnipotentia dei. Tercia p̄t est. **Q** huiusmodi positio nō est p̄traria veritati p̄mi principij. et ad hanc positioem nō sequit p̄mū principij esse falsum. quia nō sequit aliqd̄ assentire opposito p̄mi principij. p̄mum principij est falsum. imo sequitur oppositum rē. Quarta p̄t est. **Q** assentire opposito p̄mi principij nō infert aliqd̄ impossibile etiā naturaliter. puta cōtraria esse simul aut aliqd̄ simile. patet. quia supposito q̄ assensū p̄tradietōriū eēt cōtrariū. et q̄ eēt impossibile naturaliter ipos eēt simul in eadem mēte sicut assensū quod assentiret sō. eēt assensū q̄ assentiret sō. tem nō eēt. tū nō p̄ter hoc videtur impossibile vniū terciū assensum eēt in mēte quo assentiret sō. eēt et nō eēt. Ex q̄to patet in generalis q̄ maior rōnis est falsa. et minor siue sit vera siue falsa. nō est cōclusionē rē. tū in speciali dicēdum est de materia ratiōis. Unde quā primo dicitur q̄ deus possit rē. **I** Dic rīdet q̄ circa h̄ duplex est opi-

nio. vna qd̄ deus p̄t se solo causare assensum vel dissentium in mēte nostra. et s̄m hanc p̄cedendū esset qd̄ deus possit causare huiusmodi errorē circa p̄mum principij. nec p̄ter hoc sequit qd̄ nō sit euidēs vt tā dicitur est. Alia est opinio quā tenet Dolor. q. j. arti. iij. q̄ ponit oppositū. et s̄m hanc ponende essent aliq̄ p̄positiōes. Prima est qd̄ deus nō possit se solo causare errorē rem de p̄mo principij. patz. qz oīs error ē assensus vel dissentium. Secūda est. qd̄ deus mediātibz causis secundis r̄m naturalē cursū p̄t causare errorē circa p̄mum principij. patet. qz stat aliqd̄ dubitare et errare circa entitatē p̄mi principij scilicet qd̄ sit p̄mum principij rē. Tercia ē qd̄ deus mediātibz causis secundis iuxta naturā iam eis inditā de cursu solito nō p̄t causare errorē de p̄mo principij id ē dissentium vel assensum de ei⁹ opposito. patz. qz hoc esset ex p̄gnitōe alicui⁹ rei. s̄ quilibet cognitio nata est concitare assensū p̄mi principij. saltem nulla est nata p̄care dissentium. plusq̄ caliditas nata est frigiditate vel eōtra. igitur rē. Quarta p̄t ē qd̄ deus mediātibz causis secundis et d̄ suo posse absoluto p̄t care errorē de p̄mo principij. patet. quia hoc non implicat. nec hoc infert p̄traria esse in eodē rē. q̄ sequitur rē. Ad materiā h̄o scde et terciē p̄firmatiōis de impio voluntatis et etiam de affectōe voluntatis rē. similiter p̄t rīderi p̄ aliq̄ p̄positiōes. Prima est qd̄ ex impio vel affectione voluntatis p̄t sine q̄cunq̄ apparētia aut motiū aliq̄ nō p̄tingit credere alicui p̄plexo. patet quia aliter possem opinari libere qd̄ rex sedet. et sic de quolibet alio mihi ignoto rē. quod appareret falsum. s̄ de hoc alias dicitur. Secūda est qd̄ nullus i fide nostra traditū imo nulla imo nec oīa simul iuncta aut aliqua d̄ illis claudūt vel inferūt p̄tradietōnem seu oppositū p̄mi principij. nec appropinquāt sibi imo infinite distant ab eo. et tantū quantū aliqd̄ verum necessariū quilibet euidēs imo q̄tūz ip̄met p̄mum principij. nec propter ip̄a oportet negare aliqd̄ nōam euidētem seu tenentē in virtute p̄mi principij. Et oīa ista patebunt in materia de trinitate ubi ostendā quō ille articulus p̄t sustineri sine ulla cōtradictōne aut bone p̄ne negatiōe. Tercia p̄t est. ad oppositū p̄mi princi-

p̄ij cum impio vel affectōe voluntatis huiusmodi apparētia vera p̄t p̄currere. nec ad hoc aliqua lex iusta potest obligare. Quar-
est qd̄ ad ipsa credibilia fidei nostre q̄tūm cūq̄ ardua cum impio vel affectione voluntatis potest p̄currere apparētia vera et diuina inspiratio sicut alias ostēdam. Et q̄bus omnibz patet qd̄ impium voluntatis et eius pia affectio plus est potēs ad faciēdū assentire credibilibz nostre fidei q̄ quicunq̄ assensio possibilis opposito p̄mi principij et sic patet modus pbabilis rīdēdi ad istā ratiōnem. Tū ad hoc nō obstat videt mihi pbabile p̄ter p̄dictas rōnes qd̄ intellectus ex impio voluntatis et prava affectione cum aliq̄ apparētia licet falsa posset naturaliter dissentire p̄mo principij rē. sed q̄cunq̄ sit de hoc nihil sequit cōtra cōclusionem vt sepe dictū est rē. Ad terciā rōnem p̄cedit maior ad bonū sensū. quia licet sit falsa in forma qua ponitur ex eo qd̄ falsitas potest eēt veritas. et simile ex eo qd̄ aliqua falsitas p̄t euidēter p̄gnosci eēt falsitas. tū vera est ad istū sensum qd̄ impossibile est euidēter scire falsum. ideo negatur nōa. rē. Et ad probatiōem p̄cedit illud qd̄ infert scz qd̄ ad esse euidēs nō sufficit p̄tise apparere sic eēt q̄tūm cūq̄ talis apparētia sit intēsa. sed requirit qd̄ apparētia sit h̄a. et quā infert qd̄ nunq̄ esset nobis euidēs rē imo haberemus dubitare rē. R̄ Pro ista materia ponunt aliq̄ p̄positiōes. Prima est qd̄ quis nō sit necesse oēm habere euidētia d̄ aliq̄ expiri illam aut scire illā eēt euidētia. tamē omnis h̄ns b̄mōi euidētia expiri potest illam et scire p̄t illā esse euidētia absq̄ aliquo nouo motiū. imo motiua euidētia q̄ est actus rectus sufficiunt ad sciendum euidētia eēt euidētia. q̄ est actus reflectus. et hoc mediante aduertentia circa actum rectum rē. Secūda est qd̄ nō stat aliqd̄ h̄re euidētia de aliq̄ et dubitare se habere euidētia de eodez patz. qz sicut b̄n tangitur in arguēdo si dubiro meā apparētia esse euidētia dubito vel saltem nō scio ipsam eēt veram. et p̄ nōa ita esse sicut ipsa significat. quare rē. Tercia est p̄ secūda p̄firmatiōe. qd̄ quis nō sit necesse oēm habentem mediū verū et nō sophisticū ad aliqd̄ euidēter scitūz ab eodē. scire actualiter se h̄re mediū verū oīs sic h̄ns p̄t scire euidēter se h̄re. nec

stat ipm dubitare de tali medio patet et p/ dictis. Quarta ppō q̄ cum p̄dictis statq̄ aliq̄s nō h̄ns evidentiā de aliq̄ credit illud firmiter et absq̄ hesitatione et ex medio necessitate ipm p̄tūc. et p̄t credere se scire euidenter illud et tū in vtroq̄ taz in actu recto q̄s reflecto decipit. nec est possibile stante tali assensu recto firmo habere assensu reflexu dubiū plusq̄ in assentiēte euidēter. Et cōsimilit̄ oīno p̄t dici de habēte medium sophisticū qd̄ est possibile q̄ credit se habere demonstratiū et credit se h̄re evidentiā et ad hoc p̄cludit ille ratiōes et nō plus. tū cum istis stat q̄ q̄tumcūq̄ q̄s habeat firmū assensum et q̄tūcūq̄ credit se h̄re evidentiā. tū cam nō h̄z si nō p̄currat ille cōditiones quatuor supraposite in descriptiōe evidētie. Ideo ad terciā p̄firmationē dicit̄ fm̄ p̄dicta q̄ impossibile est esse duos assensu vnu evidentiē evidentiā de q̄ loqui mur. et aliū nō evidentiē q̄ sint oīno similes q̄uis i apparētia adherētia et firmitate possent esse equales. vt patz. quare rē. Ad quartā rōnem negat̄ p̄sequētia. p̄ quo ponunt̄ aliq̄ p̄pōnes. Prima est q̄ supposito q̄ de aliq̄ seu de quolibet noto habere mus summā evidentiā id est maximā nob̄ naturaliter possibile. tū nō p̄pter hoc habere m̄ equalem cū deo et angelis. nec equaliter scire m̄ p̄ncipia et p̄clusiones deductas ex eis. p̄mū patet. q̄ deus sciret independēter. nos aut̄ dependēter. similr̄ angeli sunt p̄piciationis nature intellectiue et p̄ p̄ns et euidem p̄ncipiū candē p̄clusionē clari in/ telligerēt q̄ nos ceteris paribz. Scdm̄ patet p̄mo posterior. Propter qd̄ vnu quod est tale et illud magis. cū ergo scire m̄ p̄clusiones p̄ncipia sequitur p̄positum rē.

Secda est q̄ necesse est oīa nobis euidētia esse nobis eque indubia. Patz quia evidentiā nullū gradū fortitudinis aut du/ bicitatis secū p̄parit. Tercia est q̄ de facto nō est necesse evidentiā de aliq̄ ee sum/ mā. imo in evidentiā sunt gradus. q̄ p̄mū p̄ncipiū est euidētissimū. et deide alia magis vel minus fm̄ q̄ magis vel min̄ appropinquāt ad p̄mū p̄ncipiū. similiter de co/ dē p̄t haberi evidentiā maior vel minor vel p̄pter plura media ad candē p̄clusionē. vel p̄pter intēsus idē mediū cōsiderare. vel p̄pter diuersam dispositionē intellectus seu naturalē seu acq̄sitā. Quarta ppō p̄ solutio

ne rōnis est q̄ nō b̄n p̄cludit q̄ in intellectu bus oīno p̄similibz cōsimiliter dispositis et p̄similiter applicatis ad p̄siderandū. et ceteris alijs paribz p̄mū p̄ncipiū et quolibet aliud de se et p̄clusionibz equaliter sequentibz equalē evidentiā imo oīm sibi possibile generabūt. patet. q̄ sicut agētia naturalia rē. et si de hac generatiōe vel augmentatiōe fierēt aliq̄ difficultates ille eēt cōsimiles oībus formis spūalibz vt de luce et similibz rē. hec de p̄ma p̄clusionē. **L** Contra secundā p̄clusionē arguit̄ etiā q̄tuor rōnibz.

Primo sic. nulli est euidēs q̄ ipse p̄gnoscit vel intelligit rē. cui nō est euidēs q̄ ipse sit creatura rōnalis seu natura p̄gnoscitiua. sed secundū nulli ē euidēs. igit̄ nec p̄mū. Maior videt̄ nota. s̄z minor patz. Nā de facto cōrigit in somno vel etiā in vigilia in hoīe grauiter infirmo. q̄ credit se aliu vel lapidē et p̄ p̄ns credit se nō creaturā rōnalē aut p̄gnoscitiuā. vū tocose arguitur sic. Ego nō sum creatura rōnalis seu intellectiua. igit̄ nihil est mihi euidēs. p̄na est optima. et a nō p̄t esse a me creditū in casu posito. s̄z nō est a me negandū. et p̄ns p̄cedendū vel saltē p̄t esse a me p̄cedendū rē. Secdo arguit̄ sic. Si p̄clusio esset vera vel esset possibile aiām cognoscere distictē quālibet suā cognitionē vel nō. si sic. cōtra q̄ esset possibile q̄ aia simul h̄ret p̄gnosciones infinitas distinctas. q̄rū vna nō eēt p̄ alteri. nec aliq̄d vnius eēt aliq̄d alterius. p̄na patet rē. et falsitas p̄sequētis apparet. q̄ nō est possibile aiām simul et distincte in finita p̄gnoscere rē. Si dicat̄ q̄ nō. cōtra. q̄ nō apparet maior rō de vna q̄ de alia rē similiter dicit̄ p̄hilosophus scdo posteriorū. q̄ impossibile est nos habere habitū nob̄ bilissimos ita q̄ lateat nos. quare rē.

Tercio arguitur sic. Si cōclusio eēt vera. tunc intra sententiam Augustini. xv. de trinitate. ca. p̄mo. dicentis. Fidem suā videt̄ vnusquisq̄ in corde suo si credit. vel nō esse si nō credit. Et post pauca. Si indēt̄ fides in corde nostro eam esse non ambigimus sed eam tenemus certissima sciētia. leq̄retur q̄ euidenter sciremus nos credere et nos habere fidem. p̄na tenet ex conclusiōe. quia ex p̄dicta autoritate Augustini. sed falsitas p̄sequētis patet quia sequitur. scio me habere fidem ergo scio eam ee veram. et ita esse sicut per eam significatur.

quia ex opposito sequitur oppositum rē. Et p̄sequens est falsum et impossibile. cum si/ des sit p̄gnitio enigmatica rē. Quarto arguit̄ sic. Nos nescimus euidēter nos habere actus intelligendi vel amandi. igitur nec scimus euidēter nos intelligere vel amare. p̄sequētia tenet. et antecedēs patet. quoniam de illo sunt opinionēs. Unde aliq̄ ponit̄ q̄ nō sunt actus distincti ab anima et aliū oppositum. rē. **B** Ad istas rōnes per ordinem respondetur. Un̄ ponuntur aliq̄ p̄positiones. Prima est p̄o materia minoris siue antecedentis. q̄ forte non est possibile aliquem credere se ee creaturam non cognitiuā vel intellectiuam.

Secunda est. q̄ quid sit de illo. tū ratio nihil plus potest cōcludere nisi q̄ possibile est aliq̄ opinari q̄ nihil sibi est euidēs. q̄ contingit opinari antecedēs ad hoc et p̄na.

Tercia est q̄ cum hoc stat aliquid esse et posse esse alicui euidēs quibus eidem homini nō sint ista possibilialia simul. scilicet q̄ opinetur nihil sibi esse euidēs et q̄ aliquid sit sibi euidēs. Quarta est p̄o declaratiōe p̄cedentis q̄ posse aliq̄d dissentire isti aliquid est mihi euidēs. nō p̄cludit q̄ nō sit aliquid esse euidēs et esse dubium. sicut supra tractum est de p̄mo p̄ncipio. Ad secundam rōnem ponuntur aliq̄ p̄pōsitiōnes. Prima est q̄ anima nō potest p̄gnoscere distictē quālibet cognitionē suā. patet. quia hoc nō foret possibile sine multitudiue cognitionum infinita. q̄ cū vna p̄gnitio non sit distincta cognitio suūpsi. vel erit deuenire ad aliquam quam nō cognoscit. vel habebit noticiā infinitas.

Secunda est q̄ quālibet cognitionē suam potest aia nostra p̄gnoscere distictē. patet inducendo. Tercia est. Ania nostra scit distictē se scire q̄cūq̄ et quecūq̄ ipsa scit. patet. quia ipsa scit vel potest scire distictē istam. scio q̄cūq̄ vel q̄cūq̄ scio.

Quarta est q̄ nō quicūq̄ aut quecūq̄ aia scit ipsa scit se scire distictē. patet. quia aliter oporteret ponere actus infinitos rē. et sic patet ad rōnem. Ad autoritatē p̄hi dicit̄. q̄ ipse vult q̄ inconueniens sit q̄ aliq̄d sciat et p̄sideret actualiter an ipse sciat et nesciat se scire. et hoc est verū. et sic patz ad istam rōnem. Ad terciā ponunt̄ aliq̄ p̄pōsitiōes. Prima est q̄ quibus expriamur fidem nō tamē exprimur ipsam esse fidem et

hoc solum probat ratio rē. Secūda est q̄ possibile est fidem aliquam esse intuitiue cognitiā et euidenter scitā et scire q̄ sic est oīno sicut significatur p̄ eam. et tū ipsa nō esse euidētem noticiā. patet q̄ videat̄ angelus intuitiue fidē petri in corde suo cui significatum euidēter nouit in s̄bo. tūc angelo est euidēs sic esse sicut significat illa fides. et tū illa non est euidēs noticiā q̄ nō angelo vt notū est nec petro. Tercia ē q̄ possibile est q̄ viator euidēter p̄gnoscat suam fidē et ipsam esse fidem veram. et sic ee sicut ipsa significat. et tū fides nō erit sibi euidēs noticiā licet sit sibi euidēter nota. patet. posito q̄ vnus viator h̄ns fidem aliu/ de sibi acquirat demonstratiōem vel exp̄tiam aut quomodolibet aliter evidentiā de significato sue fidei. patet. Nam si eēt assensus euidēs nō esset fides rē. Quarta est q̄ licet ista p̄sequētia nō valeat. euidēs est fidem esse et fidem esse veram. igit̄ fides est euidēs noticiā. ista tamē est necessaria. euidēs est fidē esse veram. igitur fides est vera. patet satis. et sic apparet quōd possum p̄cipere euidenter fidē nostrā rē. Ad quartam rōnem negat̄ p̄na. q̄ licet nos nesciamus euidenter q̄ res sint actus intelligēti aut volēti. nō tū sequit̄ q̄ nihil sciam euidenter p̄ ipsos sicut satis patet ex supra dictis rē. **A** Contra terciā p̄clusionem arguit̄ etiā q̄tuor rōnibz. duabz p̄ primam p̄tem et duabz p̄tra secundā. Primo sic. Nō est possibile p̄ quācūq̄ potētā q̄ ania sentiat obiectū exteriori sensationē et q̄ obiectū nō sit. igit̄ illa p̄ p̄ma est falsa q̄ videt̄ oppositū supponere et in hoc fidari rē. S̄z a nō p̄bat. q̄ ista p̄na est bona. anima sentiat obiectum. igitur obiectum est. sequit̄ ei bene t̄go calidum igitur calidum est. gustodulce igitur dulce est. video petrū idō petrus est. quia si video petrum video aliquid et nō nisi petrum. igitur petrus est aliquid. et sic de alijs. Secūdo confirmatur. quia anima nō potest agere sensationē de aliquo obiecto ipso obiecto non existente. sed anima non potest sentire obiectū nisi agat suam sensationē. igitur rē. Maior est clara et minor patet. quia sequitur anima sentit igitur anima agit. Sed sicut omnis cognitio est actio ita et omne cognoscens ē agens. solus ergo deus non potest in anima causare sensationem. Quare rē.

Secundo ad idem arguit sic. si fundamentum conclusionis esset verum scilicet quod illud non est evidens quod potest sic apparere et non sic esse. et sequitur simili ratione quod nulla noticia creata vel creabilis esset infallibilis. et per consequens nulla evidens quod est dicta. Sed per se quæritur patet. quod de quolibet tali sic est quod potest non esse sicut ipsa representat. aut quod intellectus potest aliter uti ipsa quam ipsa sit vereda. quare et.

Secundo confirmat. quia si illud fundamentum esset verum sequeretur quod nullus beatus haberet evidentiam de perpetuitate sue beatitudinis. et per consequens non esset securus. et sic non esset beatus. quod securitas est materia pars beatitudinis. omnia patet. quod supposito quod beatus firmiter assentiat quia perpetuo remanebit. et quod ille assensus non potest non fuisse assensus. in oppositum potest non fore. et per consequens non fuit evidens et. quare et. Tercio secundam partem conclusionis arguit. nullum est experimentum vel iudicium quod per naturam potentiam cum dei influenza generali possit esse quod illud experimentum vel iudicium sit. et quod non sit sicut demonstrat per illud. igitur conclusio est falsa et fundamentum nullum et. omnia patet. sed animus probat. quod tale iudicium potest causari dato quod non sit ita vel in dormiendo vel etiam in vigilando. propter indispositionem medii vel organi. vel per ludificationes sicut patet per experientiam.

Secundo confirmat. quod si ratio fundamentalis conclusionis valeat. sequitur quod modo sit possibile aristotelice habuisse evidentiam quod perpetuo erunt generationes et corruptiones. omnis pars manifeste falsum. quod illud fuit falsum et non est possibile ipsum scivisse falsum. sed omnia probat quod ipse sic assentit firmiter per rationes intellectus sui cogentes et modo est possibile quod sic sit nec fuit possibile naturaliter quod sic assentiret et quod non sic erit. igitur possibile est quod habuerit de illo evidentiam et. Quarto ad idem arguit. sensatio potest naturaliter generari et conservari absque obiecti presentia vel absentia. imo obiecto absente vel destructo. igitur illa pars conclusionis est falsa. Animus probat de generatione ut patet in somniis et timoribus et ludificationibus quibus apparent castra et multa que non sunt. et ista apparatus est sensitiva. de servatione patet quod ex forti obiecto relinquitur in nobis visio causata ipso oculo clauso sicut docet experientia et Augustinus. de trinitate. capitulo 1. Secundo confirmat. quod experientia videtur ad oppositum conclusionis. Primo de existente in natura

cui arbores videntur moveri. Secundo de circulo apparere in aere et baculo ignito et.

Tercio de baculo per medietatem in aqua que apparet fractus. Quarto de collo colubæ verso in quo apparet diversi colores.

Quinto de imagine que videtur in speculo. in quo non est. Sexto de illusionibus et ludificationibus. Et quibus omnibus patet quod naturaliter multa nobis apparent esse que non sunt et que non sunt. et sic non quicquid experimur est evidens esse et. Ad istas rationes per ordinem respondet. Unum ad primam ponunt positiones.

Prima est quod ad impugnandum primam partem conclusionis et non sufficit ponere probabilem quod impossibile est sentire obiecto non existente seu aliquam similem positionem probabilem imo oportet hoc evidenter probare. quia dato quod sit solus probabile quod poterit optinari oppositum. et per consequens ad ipsum non erit ab eo negandum. Unum potest dari una regula generalis que valet ad multa in ista materia quod si ex aliquo antecedente evidenter et formaliter sequitur aliquid omnis et animus sit probabile vel aliqua eius pars. imprinens est omnis esse evidens. ita quod non oportet per consequens esse evidens nec hoc repugnat. Secunda pars est quod siue ad sensationem esse sensationem. siue ad potentiam sensitivam sentire requiritur ipsam potentiam agere siue non. est imprinens prime parti conclusionis nec impugnatur per hoc et. Tercia est quod supposito quod ad potentiam sensitivam sentire. requiritur potentiam ipsam agere adhuc potest ipsa producere vel saltem servare sensationem obiecto destructo vel absente simpliciter. scilicet quod deus potest supplere vicem obiecti. Quarta est. quod possibile est de divina potentia quod potentia talis sentiat exteriori sensatione obiecto non existente. nec valet consequentia. anima sensitiva sentit agitur obiectum est. plus quam hec anima intelligit antichristum. igitur antichristus est. Ideo non valet iste video Petrum. ergo Petrus est. tango calidum. ergo calidum est. et. Sed bene sequitur video Petrum. ergo video aliquid. quis istam negat nulli. dico tamen quod non sequitur. ergo Petrus est aliquid. sicut bene sequitur. deus intelligit antichristum. ergo intelligit aliquid. sed non sequitur ultra ergo antichristus est aliquid. et per ista patet ad totam rationem et.

Ad secundam rationem negatur consequentia. Sed gratia materie ad videndum

differentiam inter noticiam dei et creature. et ad infallibilitatem ponunt positiones.

Prima est quod sola divina noticia est universaliter infallibilis. Ista supponit. Secunda quod aliqua humana noticia de necessario et impossibili aliter se habere sicut de primo principio et simili est infallibilis. patet. quod non stat ipsam esse et aliter esse quam significat. nec est possibile talem noticiam aliter significare. hoc enim est possibile per potentiam nostri intellectus. cum illa non significet ad placitum nec per potentiam divinam. quod quanta necessitate ipsa est significativa vel significat. significat suum significatum. Et ideo licet deus possit ipsam facere non esse aut non significare. tamen non posset facere eam significare oppositum sui significati quod modo significat. sicut non posset facere quod caliditas frigeret seu perduceret frigiditatem. Tercia est quod aliqua humana noticia de aliquo contingenti vero est infallibilis. puta noticia que scio me esse. vivere. patet. quod talis non potest esse noticia et quod aliter sit quam significat. Unum si illa per potentiam divinam transferat in aliud subiectum rei cognitum. videtur probabile quod non esset noticia de in esse nec de quibus alio. quod tamen sit de hoc illa non potest esse mihi fallibilis. Quarta est quod nulla humana noticia de contingente vero est intrinseca et agnoscere est vel esse potest infallibilis. et hoc probat ratio. Et his sequuntur alia.

Primo sequitur quod de eodem esse potest due noticie idem significantes quare una est infallibilis et alia non. patet de creata et increata noticiis de antequo fore. et. Secundo sequitur quod omnis evidentia absoluta de qua in prima et secunda conclusionibus est noticia infallibilis. sed nulla evidens ad dionata de qua in hac tertia conclusionis est infallibilis. patet clare et. Ad confirmationem proceditur per primum omnia per que ponuntur positiones.

Prima est quod nullus beatus scit evidenter quod sua beatitudo perpetuabitur. licet hoc credat firmiter et certitudinaliter. quod quilibet scit vel scire potest quod non implicat contradictionem quod ipse sua beatitudine credat perpetuari. et tamen quod non perpetuet. et hoc bene probat ratio senere. quis dubitet de noticia in proprio genere. quis dubitet de noticia in proprio genere.

Secunda est quod non stat quod aliquid sit beatus et dubitet an sua beatitudo perpetuabitur. hoc probat ratio. et. Tercia est de quolibet futuro contingenti possibile est quod creatura ei fir-

miter assentiat. et tamen non erit. patet satis.

Quarta est. quod de nullo futuro contingenti possibile est quod deus sibi assentiat et quod non erit quia sic deus erraret quod est impossibile.

Et predictis primo sequitur quod de eodem potest esse due noticie idem significantes. quare una est simpliciter evidens et alia simpliciter incerta. Secundo sequitur. licet omnis evidentia sit certitudo. tamen non e converso. unum que sit differentia inter has noticias patet satis et his que apparet ad rationem et. Ad tertiā rationem ponunt alia positiones. Prima est aliquid qui duo assensus potest esse omnino eiusdem rationis. quorum unum erit evidens et alter non. patet si videat aliquid hostiam consecratam et assentiat quod videat panem. et alter non consecratam. et similiter assentiat. et. Secunda est quod aliquid assensus est in me nunc evidens et ille potest fieri incertus me nesciente. et similiter e contra. patet facillime. et hec et nihil plus probat ratio. Unde negatur consequentia. quia est evidens quod ita est et non alias ut patet ex descriptione evidentie.

Tercia est quod nulle rationes probabiles cogunt ad assentiendum sine formidine positioni quam probant. quia non cogunt nisi ad assensum opinatum et. Quarta est quod sola experientia vel demonstratio cogit intellectus ad assentiendum positioni. que sine his maneret dubia. Et ex his patet. Ad confirmationes negatur consequentia. quod philosophus solum habuit opinionem nec habuit rationem cogentem. Sed forte ista responsio non sufficit et. Ideo posset dici sine assertionem. Quod sicut falsum potest nunquam fuisse falsum. imo verum. sic quod nunquam fuit evidens potest fuisse evidens. et sic diceretur concedendo consequens probabiliter et. Ad quartam rationem premittunt positiones. Prima est quod ex causis naturalibus cum dei influenza generali fieri potest quod nihil sentiat a sorte. et tamen quod sortes iudicet quod ipse sentiat aliquid. et similiter fieri potest quod aliquid sentiat a sorte et sortes non iudicet se sentire. Primum patet in dormientibus.

Secundum patet sepe in non advertentibus ut clarum est. Secunda est quod ex causis et cetera. fieri potest quod homo sentiat a sorte et sortes iudicet se non sentire homines. Et similiter quod homo non sentiat a sorte et sortes iudicet se sentire hominem. Primum patet de illo qui videtur a remotis. et similiter secundum ut clarum est.

Tercia est q̄ ex causis naturalibz rē. nō potest fieri q̄ for. sentiat aliquod obiectum qd̄ est p se obiectū illius sensus quo sentit approximātū in debita distātia. organo bñ disposito r etiā medio r for. iudicet se non sentire illud obiectū. patet. quia aliter sensus decipet circa p̄p̄uz obiectū. Quarta est q̄ ex causis rē. nō potest fieri q̄ aliqd̄ sentiat a forte sensu exteriori sensatione sufficiente ad iudiciū. r forte iudicet se non sentire aliqd̄. quia tale iudiciū nō posset habere causam aliquā naturālē vt patz rē.

Q Ex his ad rōnes negat̄ antecedēs. r quantū ad id qd̄ dicit̄ de dormientibz rē. dico q̄ ipsi non p̄cipiūt p sensus exterioris sed p interioris. p quos pōt naturalit̄ senti ri absens vel non existens videt̄ tñ homini q̄ sentiat. r hoc est ppter species rez derelictas rē. Sed de vigilantibz timentibz vel infirmis dico q̄ tales nō sentiunt nisi ea q̄ sunt r p̄sentia sunt licet aliter iudicent̄.

In timentibz aut̄ iudiciū erroneū causat̄ ymaginatio fortis cū sensatione present̄ virtute cuius iudicat̄ hō q̄ illud quod sentit sit illud qd̄ timet. In infirmis aut̄ hmoi iudiciū erroneū causat̄ vl etiā ymaginatio fortis vel dispositio organi. De ludificat̄ aut̄ diuerse sunt cause error̄ fm diuersas causas q̄bz ludificatiōes fieri p̄nt. de q̄ bus in scientijs naturalibus r magicis.

Quantum s̄o ad illud qd̄ dicit̄ de cōseruatione visibz rē. dico q̄ nō. sed ppter fort̄ alterationē organi causat̄ iudiciū erroneū quo iudicat̄ idem videri qd̄ p̄ rē.

Ad confirmationē negat̄ añs. vñ p materia ponunt̄ aliquē p̄positiōes. Prima ē q̄ res sensate taliter possunt applicari sensui interiori. vl sensus taliter disponi q̄ sensus virtute talis sensationis nisi aliunde dirigat̄ habebit multa iudicia erronea vtpote iudicabit se videre q̄ non videbit r e contra. r hoc solum pbant̄ ista exēpla adducta.

Secunda est q̄ in oibz p̄dictis exēplis sensus nō videt̄ nisi ea q̄ sunt et q̄ p̄sentia sunt. verbi gr̄a. existens in nauī nō videt arbores moueri nec motū arboris. nec generaliter aliquē motū. qz nullus motus ē in arbore nec in aliq̄ viso ab eo in casu. r p̄similiter pōt dici in alijs rē. Tercia est q̄ in p̄dictis exēplis apparet sensui vel appare re p̄t nisi aliunde dirigat̄ q̄ sentiat ea q̄ non sunt. nec p̄sentia sunt. s̄bi gr̄a q̄ videat mo

tum arbor̄. ignesū circulū rē. baculum fractū rē. Cause aut̄ taliū apparentiāz bñt videri in p̄bia r in p̄spectiua. r q̄ntum ad ludificatiōes aliq̄s in astrologia r in arte magica. ideo transeo. Quarta p̄o sequens ex p̄dictis q̄ naturaliter fieri pōt q̄ aliquis credat se habere exp̄ientiā de aliq̄ de q̄ solū habet apparentiā erroneā. tñ nō stat q̄ apparentia erronea sit exp̄ientiā. qz ipsa solum est de vero. Et sic patet de tertia conclusiōe et primo articulo.

Articulus secundus

R Quantum ad secundū articulū in q̄ videndū est. vtrū possibile sit viatorē habere d̄ theologice noticiā maiorē fidei p̄mo p̄mittā terminoz declaratiōes. Secōdo ponā responsales p̄clusiones. Tercio obijciā p̄ aliq̄s rōnes. Circa p̄mū p̄nt̄ tres termini sunt declaradi. Primo q̄ sunt veritates theologice. Secōdo qd̄ sit fides rā liter viator pōt eā acq̄rere. Tercio q̄ noticia maior fidei. Primo ergo declarad̄ est q̄ sint veritates theologice. Tñ dico q̄ de ipsis possumus loqui dupl̄r. Uno mō stricte. Alio mō large. stricte loquēdo veritates theologice sūt veritates necessarie vatori ad eñā beatitudinē p̄sequendā. vel veritates q̄ credere viatori est necessariū ad salutē. sed magis large loquēdo veritates theologice sunt ille veritates q̄ sunt d̄ deo formate vel formabiles. vel etiam de creaturis vt bñt attributiōes vel p se ordinē ad deū puta fm creationē. gubernationē rōparationē. iustificatiōē. remuneratiōes. r similia. q̄ p̄siderant̄ in theologia vt p̄p̄osones subiecti. vñ ad istd̄ facit̄ dictū Auḡ. r. de tri. ca. 1. nō vtrūq̄ qd̄ sciri ab hoīe fit in rebz hūanis vbi p̄mū sup̄uacue vanitatis r notie curiositatis est huic scire tribuo s̄ illud tñ mō quo fides saluberrima q̄ ad vitam beatam ducit. gignit̄. nutritur. deditur. r roborat̄. Et loq̄tur d̄ theologia.

Et ista auctoritate sequunt̄ aliq̄ p̄p̄osones. Prima ē q̄ scda descriptio posita ē magis p̄pria q̄ sit p̄ma. r h̄ est d̄ Dekam q̄ p̄ ponit̄ illam. patet. qz multe sunt veritates q̄ valent ad defendendū fides rē. q̄ nō sunt viatori necessarie ad salutē. rē. Secda est. q̄ sole veritates que sunt de rebz diuinis aut humanis quibus veritates ipsa fides saluberrima est r cetera. possunt proprie dici veritates theologice.

Tercia est que sequit̄. q̄ nō oēs veritates theologice sunt fidei credēda sed aliq̄ soluz probabiles r opinatiue. patet de istis. de pōt̄ facere infinitū. deus pōt creare sup̄mā sp̄m. r de multis similibz rē. Quarta p̄positio est q̄ de oibz rebz mūdi p̄nt̄ esse veritates theologice. patz. qz de oibz p̄nt̄ for mari veritates q̄bz fides saluberrima rē. Nā de quibet re alia a deo verificat̄ q̄ est creata r de deo q̄ ipse illā creat. r p hoc fides saluberrima rē. Itē circa q̄scunq̄ res creatas vl etiā increatas potest hō virtuose vl etiā viciose agere. igit̄ rē. Añs patz. qz q̄cūq̄ re creata vel increata pōt licite vl illicite frui vel vñ. r oñia tenet p̄ August. r̄. d̄ tri. cap. p̄m. Quicqd̄ p̄zidenter fortiter r̄patet iuste agim̄. ad eā p̄tinet sciam q̄ in ciuitatibz malis bonisq̄ appetēdis h̄at̄. Tñ ex ist̄ p̄batiōibz patz vñū correlariū qd̄ valet ad defendendū p̄dictā p̄positionē. Et est q̄ ista oñia nihil valet cuiuslibet sciētie veritates sunt de deo vel de rebz creatis tanq̄ de obiecto vel obiectis. igit̄ p̄tinent ad theologiam seu sunt veritates theologice sed est fallacia p̄ntis. Nā licet tā veritates sciaz p̄culariū q̄ veritates theologice sint de eisdem rebz. tñ veritates theologice sunt fm aliam attributionē ad deū. q̄ attributio vl ordo est sufficiens ad vnitatem talis scie modo q̄ loquit̄ p̄hus. iij. methaphi. r alijs pluribus locis. Secūdo patet ex p̄dictis qd̄ debet dici de subiecto theologice r de vnitatem eius. r quō sit practica. r quō speculatiua fm diuersa. sed de his nihil dico qz logicalia sunt vel alibi vidēda. **S** Secundo declarandū est qd̄ sit fides. vñ dico q̄ multipliciter pōt sumi. vt alias videbit̄. sed vt ad p̄ns sumit̄ fides pōt describi. q̄ ē assensus verus firm̄ sine formidie nō euidēs. Vel breui⁹. fides est assensus cert̄ nō euidēs. Nam certitudo importat̄ primas duas p̄ditiones. Certitudo em̄ ē assensus verus firm̄ sine formidine. In hac aut̄ fidei descriptiōe due p̄me clausule ponunt̄ eadē causa q̄ in descriptione euidētie. s̄ tertia scz nō euidēs ponit̄ ad differētiā euidētie. Et huic descriptiōi r̄cor: dat̄ illd̄ cōe dictū Auḡ. Quid ē fides nisi credere qd̄ nō vides. Capit̄ em̄ credere p̄ certitudinaliter assentire. r capit̄ nō videre p̄ nō euidēter p̄gnoscerē Sed videndū est hic q̄liter viator: possit̄ hanc fidē acq̄rere. r de hoc po

no aliq̄s p̄p̄osones. Prima est q̄ impossibile est viatorē p̄ rōnem demonstratiuā vl euidētē acq̄rere fidē. patz fm p̄m̄ demonstratiō ē sillogism⁹ faciēs scire. q̄ talis rō generat̄ sciam seu euidētiā et nō fidē. Secda est q̄ impossibile ē viatorē p̄ rōnes dyalecticas vel pbabile acq̄rere fidē. patz. qz talis q̄ntū est de se solū generat̄ opinionē cū for midine r nō certā fidē. Tercia est q̄ impossibile est viatorē p̄ solū impium voluntatis vl p solā affectionē acq̄rere fidē. patz. qz tale impium vel talis affectio p se nō p̄t generare opinionē. igit̄ nec fidē. oñia t̄z a fortiori rē. añs patz p̄ exp̄ientiā. r ad idē oñmentat̄. ij. de aia. cōmēto. liij. Ubi d̄: q̄opinari nō possum⁹ cū volum⁹. Quarta ē q̄ possibile est viatorē p̄ impium voluntatis r p̄ia affectionē r̄currēte ad h̄ testimonio. vl auctoritate vel etiā dyalectica vel pbabili rōne acq̄rere fidē. patz p̄ exp̄ientiā. Itē alit̄ frustra adducerent̄ testimonia aut rōnes pbabiles ad ea q̄ sunt fidei. qd̄ tñ faciunt̄ Auḡ r alij doctores sc̄ti. Itē capio aliquē qui h̄z iā fidē de aliq̄ articulo. tñ volo q̄ adducat̄ ad illd̄ p̄bandū aliq̄ rō solū pbabilis. tñ q̄ro vl illa nihil facit. vel destruit fidē aut certitudinē p̄ns habitaz. aut generat̄ seu auget fidē. Nō p̄mū. qz certitudo p̄ns hita nō impedit effectū rōis. Nec secundū. qz tñc minus esset p̄iculosum pbare articulos fidei iō sequit̄ tertiū r habet̄ p̄positū. Et istis sequunt̄ aliq̄ correlaria. Primo sequitur q̄ catholicus sol⁹ r null⁹ de alia secta h̄z fides vel certitudinē de lege sua q̄ntūcunq̄ credit̄ eā sine formidie. Secdo sequitur q̄ p̄suasiones causant̄ tantā certitudinē in pie affectatis sic demonstratiōes in p̄bis. patz in fidelibz catholicis. S̄z h̄ arguit̄ qz si sic sequit̄ q̄ voluntas possit̄ ipare intellectui q̄ assentiat plusq̄ rō p̄bat. quod videtur falsum. quia non apparet cur hoc faceret voluntas. Nam sicut impossibile est assentire sine rōne. ita videtur impossibile assentire plusq̄ ratio probat vel videtur pbare.

Ad hoc dico r̄cedendo r̄sequēs r̄ ad imp̄ationē dico q̄ licet sine apparentia vel ratione non possumus habere fides vl opinionem. licet etiam ratio solum probabilis sine imperio voluntatis non sit ap̄ta nata causare nisi opinionem. tamen cum imperio voluntatis potest causare fides seu certitudinem. sed d̄ hoc alias respondebit̄.

Tercio sequitur quod aliquid inevidentia sunt nobis eorum vel magis certa sicut nobis evidenter. et similiter aliquid contingit et quod potest esse falsa sicut vera necessaria. Primum patet de articulis et conclusionibus fidelibus demonstratis. Secundum patet de istis duobus articulis de resurrectione mortuorum erit. totum facile patet. Quarto sequitur quod licet impossibile sit fidei subesse falsum in fidei potest subesse falsum.

Primum patet. quia ista nota est necessaria fides est. ergo est de vero. Secundum patet quia fides est de aliquid contingenter vero et quod potest esse falsum ut patet de articulo resurrectionis et per nota fides potest esse de falso et fides potest non esse fides imo non fuisse fides et. sicut satis patet.

Tercio declarandum est quod sit noticia maior fidei. Unum dico quod noticia est multiplex quodam est noticia evidens. alia non evidens. et utraque est duplex. Nam quedam est noticia evidens quod est de aliquid vero per se noto. Alia quod est de aliquo non per se noto sed ex alio vero vel alijs veris deducto. Quid autem sit per se notum alias declarabo suo loco. Similiter noticia non evidens est duplex. quodam cum formidine quod vocatur opinio. Alia cum certitudine quod vocatur fides. Prima est nata causari ex noticia alicuius propositiois vel aliquidrum propositionum non evidenter sed probabiliter solum.

Secunda nota licet etiam predicto modo possit causari. in ipsa comiter causatur principaliter ex autoritate seu testimonio aliorum. et sic loquitur Augustinus de fide dicens. Absit ut scire nos negemus quod testimonio aliorum didicimus. alioquin nescimus esse verbes vel terras quas celeberrima fama commendat. et sic sunt quatuor modi noticiae. De istis ergo eorum nota ratione pono aliquos propositioes. Prima est quod omnis noticia evidens est maior noticia in evidenti. patet. quia est clarior. Nam per ipsam magis apparet veritas intellectui et similiter ipsa habet claritatem per suam intrinsecam naturam. vel saltem ex aliquid habente talem claritatem. Alia nota non. igitur et. Secunda est quod noticia evidens quod est de per se noto vel de per se noto est maior quam illa noticia evidens quod est de ducta ex eis. patet. quia propter quod unumquodque tale et illud magis. primo posterior. non dico tamen quod omnia evidenti quod est de vero per se noto sit omnia evidenti quod est de vero non per se noto. noticia maior patet. quia stare oppositum.

Tercia est quod noticia non evidens quod ex ratione vel probabilitate inducitur intellectu ad assen-

tiendum est maior ratione probabilitatis quam noticia causata solum ex testimonio aliorum. patet. quia illa noticia est maior isto modo quod est de magis perceptibilis et magis apparentibus intellectu et. Confirmatur. quia infidelis magis inducitur per rationem probabilem quam per testimonium seu per autoritatem. Quarta est quod fides ratione certitudinis est maior quam opinio. patet. quia certitudo solum excludit deceptionem et dubitationem. Nec autem non potest esse in fide. ut patet ex dictis sed bene in opinione. igitur et. Confirmatur quia fidelis per fidei assentit vel assentire potest articulis ita firmiter sicut phisus principis vel conclusionibus demonstratis. sed sic assentientia certius et firmiter assentit quam opinio et. Et predictis patet quod licet opinio non sit simpliciter maior fidei ipsa tamen aliquid modo est maior. sed per quatuor illa est ex probabili ratione. hec nota solum ex testimonio vel autoritate. Secundo patet. quod evidenti est simpliciter noticia maior fidei. et non loquor de maiore gradu. Ideo per responsione ad presentem articulum iuxta predicta ponam tres conclusiones. In prima videbitur unum possibile sit viatorum de veritatibus theologis habere opinionem. In secunda. verum possibile sit viatorum de veritatibus theologis habere noticia evidenti. In tertia. verum possibile sit viatorum de veritatibus theologis habere noticia fidei maiorem. Prima conclusio est quod naturaliter possibile est viatorum de multis veritatibus theologis habere opinionem. pbaf. naturaliter possibile est viatorum illis veritatibus habere opinionem ad quod probabile naturaliter potest habere rationes dialecticas seu probabiles inducentes ad assentiendum intellectu indifferentem. sed sic est de multis veritatibus theologis. igitur et. maior patet. sed minor pbaf. Unum ad hoc probandum potest adduci illa octo media que ponit Scotus quod sit de scda. plagi. que sunt autoritas scribituram. concordia scripturarum. rationabilitas scripturarum. irrationabilitas singulorum errorum. pronuntiatio futurorum. vivacitas miraculorum. ipsorum legis duratio. et diligentia in recipiendo. Sed de istis remitto ad eum et. ideo aliter ostendo propositum. Pro quo sciendum est quod secundum doctrinam rethoricos octo sunt probationum species. per fidedignum hominum testimonium per autoritatem legis scriptum. per pactum. per iuramentum. per miraculum. per tormentum. per eum in cuius ore non est inuentum mendacium. et per

conformitate gestuum corporum et verborum. Et istis octo modis probabiles sunt articuli fidei et theologice veritates. sicut ostendi potest. et.

Primo per testes seu fidedignum hominum testimonium. Unum dicebat Christus Actuum. i. Eritis mihi testes in hierusalem et in omni iudea et samaria et usque ad ultimum terre. Iuxta hoc potest fieri talis ratio. Illud est probabile quod una magna gentium comunitas prudens et discreta in agilibus. subtilis et profunda in speculabilibus testatur esse verum. sic est de articulis fidei et. igitur et. Secundo per legem seu autenticum legis scriptum. Unum dicebat Christus iudeis Job. v. Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam eternam habere et ille sunt qui testimonium perhibent de me. Ex scripturis enim legis moysi ostendit quod Christus fuit verus propheta et verus messias in lege promissus. et per consequens quod eius doctrina est vera et credenda. Tertio per pactum. Unum ait apostolus Romanorum. i. quod euangelium Christi ante promiserat deus per prophetas suos et. Et scripturis enim sanctis ostendit quod doctrina Christi est illa quam deus promiserat in prophetis. et per consequens quod ipsa est vera et nullo modo erronea.

Quarto per iuramentum. Unum ait apostolus Hebrorum. vi. Quis neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semetipsum et. in quo abundanter volens ostendere deus immobilitatem consilii sui interposuit iurandum et. Deus enim sanctis patribus ea que de Christo futura erant non solum simpliciter verbo promisit. sed etiam iuramento firmavit. que omnia ostendunt ex scripturis iam esse impleta. quare et. Quinto per miraculum. Unum dicebat Christus Job. v. Ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me. Quod non solum verum est de operibus virtutum sed etiam de operibus miraculorum. Iuxta hoc enim potest fieri talis ratio. Deus non assuit alicui miracula naturam excedentia faciendo in testimonium falsitatis. sed deus sic affuit Christo et discipulis eius in testimonium doctrine sue. igitur et. Maior videtur clara in lumine naturali. quia aliter deus esset testis falsus. Minor patet de resurrectione Lazari Job. xi. et de alijs innumeris miraculis Christi etiam apostolorum et sanctorum in nomine Christi in euangelio et scripturis autenticis que miracula si negentur falsum hoc unum magnum est et ad intelligendum miraculorum quod sine miraculis maxima pars orbis credit et. Sexto per tormentum. imo diversa genera tormentorum. Unum dicebat apostolus Hebrorum. xi. Sancti per fidem vicerunt regna. et. Lapidati sunt. secti

sunt. temptati sunt. et in occisione gladium mortui sunt. et hi omnia testimonio fidei probati et. Probabile enim est illud esse verum et eis divinatus inspiratum. per cuius assertio tot homines utriusque sexus et etatis tot et tanta tormenta patienter et constanter et voluntarie sustulerunt. Secundo patet per eum in cuius ore non est inuentum mendacium. Unum apostolus Hebrorum. vi. Impossibile est mentiri deo. ideo arguit sic. Omne revelatum a deo est verum. sed doctrina Christi est revelata a deo igitur et. Maior patet. minor apparet ex miraculis et scripturis sanctis. Octavo per conformitatem gestuum et verborum. Unum Actuum. i. i. loquebantur verbum dei cum fiducia et. Et gestibus enim Christi et discipulorum suorum patebat quod verba eorum non erant falsa. quia non loquebantur ficticie sed ex corde sine curiositate ostentatione vel apparatu. sed cum charitate affectio et toto affectu. igitur probabile est dicta ipsorum esse vera. quare propositum. Ad declarationem istarum rationum possent induci multe concordantie et. sed dimitto causa brevitatis. Et Secunda conclusio. quod naturaliter possibile est viatorum de multis veritatibus theologis habere noticia evidenti. Probatur. quia per consequens rationem naturalem deventur licet a posteriori ad noticia evidenti istarum veritatum deus est unum bonum. simplex. eternum. et. ut patet. viii. phisicorum. et. xii. metha. igitur et. Et si dicatur quod nunquam aliquis phisus habuit evidenti noticia am de illa. Deus est. et per consequens nec de alijs. quiddam sit de hoc. quia postea de hoc tractabitur. tamen per consequens evidenti noticia istarum conditionaliu si deus est. deus est bonum. simplex. eternum. et. Tercia conclusio. quod naturaliter impossibile est viatorum de omnibus veritatibus theologis habere noticia omni fidei maiorem. Probatur. quia si non et. vel talis noticia esset opinio vel evidenti. sed nullo modo potest dici. igitur et. Maior patet a sufficienti divisione. sed minor probatur. Primo non potest dici quia talis noticia esset opinio. quia licet opinio aliquid modo secundum quod sit noticia maior fidei ut phisus tactum est. tamen simpliciter et absolute fides est noticia maior opinione. Unum secundum Dionysium de sacramentis libro. ii. parte. x. c. ii. Fides est opinione superior ideo ipse diffinitio fidei ait. quod est certitudo animi de rebus absentibus supra opinionem et infra sciam constituta. igitur supposito quod esset naturaliter possibile viatorum de omnibus veritatibus theologis habere opinionem. quod non est clare ut magis postea tangeat in argumentis

contra primam conclusionem tamen non propter hoc se queret quod esset naturaliter possibile viatorum de omnibus et habere noticiam omni fide maiorem et secundo non potest dici quod talis noticia esset evidens quia licet naturaliter possibile sit viatorum de aliquibus veritatibus theologis habere noticiam evidentem et per consequens omni fide maiorem. ut patet in secunda conclusione. tamen hoc non est naturaliter possibile de omnibus hominibus veritatibus. sicut patet de istis deus est trinus et unus deus pater generat deum filium. deus est homo. corpus christi est in sacramento. et sic de multis similibus. Nam si esset naturaliter possibile viatorum de illis veritatibus habere noticiam evidentes. tunc quilibet infidelis posset naturaliter cogitare ad assentiendum eis. quod apparet falsum per experientiam. Si autem aliquid dicat oppositum: vadat ad infideles et hereticos convertendum. et. Dixi autem notanter in conclusione et per probationem. quod non est naturaliter possibile. et non dixi simpliciter impossibile. Unde pono aliquas propositiones. y Prima est quod simpliciter possibile est viatorum manentem viatorum habere de deo noticiam et per consequens de predictis veritatibus de deo formatam intuitivam noticiam seu cognitionem. Patet ex dictis supra in primo articulo in descriptione huius termini viatorum in quarto correlatio. Secunda est quod simpliciter possibile est viatorum manentem viatorum de predictis veritatibus habere noticiam evidentem. patet ex predicta. Tertia est quod non est possibile per aliquam potentiam viatorum de omnibus veritatibus theologis habere evidentiam simpliciter absolutam. Patet de veritatibus de futuro contingenti sicut de istis. resurrectio generalis erit. antichristus predicabitur et. sicut tactum est supra in secunda conclusione contra tertiam conclusionem primi articuli et. Quarta est quod possibile est per absolutam dei potentiam viatorum de omnibus veritatibus theologis habere evidentiam secundum quod siue conditionatam. Patet quod si non maxime videretur de illis de futuro iam dictis. sed de illis est possibile. in casu quod viatorum haberet noticiam dei intuitivam. et. Nam isto casu posito possibile esset viatorum habere noticiam cui proveniret omnino conditiones evidenter secundum quod et. sicut patet facillime et. Contra predicta arguitur aliquibus rationibus et primo contra primam conclusionem ostendendo quod non sit naturaliter possibile viatorum de veritatibus theologis habere opinionem seu probabilem rationem. Unum arguitur sic. Quia ad hoc quod aliqua ratio sit probabilis respectu alicuius vel generet opinionem. requiritur quod

apparentia veritatis in antecedente. et consequentia excedat apparentiam falsitatis in consequente seu conclusionem probanda. sed nulla est ratio ad probationem veritatis fidei in qua viatori appareat in antecedente. et consequentia maior apparentia veritatis quam sit apparentia falsitatis in multis propositionibus theologis. Igitur et. Maior ratio videtur nota. sed minor patet in veritatibus theologis. de trinitate. de incarnatione. et de eucharistia. Unum ad probationem quod una res est tres res et quilibet eorum. vel quod deus est homo. vel quod corpus christi est sub sacramento altaris et sub qualibet eorum parte. non videtur posse fieri aliqua ratio in qua antecedens et consequentia habeant maiorem apparentiam veritatis quam consequens habet apparentiam falsitatis. et hoc circumscribitur fide. Si enim sit aliqua deus illa et. Confirmatur. quia nulla ratio probans trinitatem est viatori demonstrativa. sed articulus de trinitate circumscribitur fide eque vel magis apparet falsus sicut oppositum conclusionis demonstrat. Igitur maior est apparentia ad oppositum articuli quam ad eorum probationem. consequentia tenet. quod conclusio demonstrata magis apparet vera quam solum dialectice probata. et hoc si appareat et huiusmodi probatio sit dialectica. Secundo arguitur contra illud quod dictum est. quod fides est noticia simpliciter maior opinione. et ostendendo quod naturaliter possibile sit viatorum de veritatibus theologis habere opinionem omni fide maiorem quia illa noticia simpliciter est maior fide que est certior et firmitior sed positiva est aliqua opinio certior et firmitior fide. Igitur et. Maior patet sed minor probatur. quia aliqua ratio probabilis facit opinionem alicuius adhesionem et firmiter. Igitur tales due faciunt in duplo firmiter adherere et quattuor in quadruplo et sic in infinitum et per consequens ultra omnem adhesionem fidei potest adhesio opinionis firmiter. et per consequens certior generari et. Confirmatur. quod aliqui ita firmiter adherent his de quibus habent opinionem sicut alij his de quibus habent scientiam. quia sicut deus videtur. et huiusmodi opinatum non dubitant sed estimant se scire. et nihil minus credunt his que opinantur quam alteri his que sciunt. Sed nullum ita firmiter per fidem adheret credentibus. sicut sciens per scientiam scitabilibus que ipse novit per causas et quoniam illorum sunt causa et quoniam et. Igitur et. Tertio ad idem arguitur sic. quia opinio potest tantum augeri quod faciat intellectum alicuius sentire contra imperium voluntatis. Igitur talis opinio erit certior et firmitior fide. consequentia tenet

quia fides hoc non potest. sed antecedens probatur. quia scientia facit intellectum assentire contra imperium voluntatis. igitur et opinio hoc potest. consequentia tenet per auctoritatem iam positam. Confirmatur. quia capio oppositum huiusmodi articuli. deus est trinus et unus. tunc respectu illius potest habere intellectus aliquam rationem inducentem ad assentiendum illi. et potest habere in duplo maiorem et sic ultra. et per consequens eque inducentem sicut demonstratio. et sic agentem contra imperium voluntatis. et per consequens potest esse aliqd de necessitate seu coacte infidelis. et. igitur per positum Quarto arguitur contra tertiam conclusionem ostendendo quod naturaliter possibile sit viatorum de omnibus veritatibus theologis habere noticiam evidentem. et per consequens omni fide maiorem. Unum arguitur sic. noticia evidens de omnibus veritatibus theologis non est infinite difficultas. ideo per studium theologicum potest acquiri a theologis. antecedens patet. quod aliter nulli creature esset possibilis. Sed consequentia probatur supponendo unum quod videtur clarum per experientiam. et super quo fundat se Aristoteles. et eius commentator. ad probationem quod intellectus sit spiritus immaterialis. in de anima. commento. vii. et est quod intellectus non sit intelligendo formalis. et post noticiam unum veritatis acquisitam disponit ad acquisitionem alteri. Unum igitur multe sunt veritates theologice ad quarum noticiam naturaliter deventur per philosophum. ut patet et. Sequitur quod per noticiam illarum intellectus poterit disponi ad maiores et maiorem noticiam cuiusmodi sunt finite difficultas et per consequens ad noticiam evidentem per exercitium studij. consequentia potest deduci et. Confirmatur per auctoritates. Prima est ad Romanos. i. super illo quod notum est dei manifestum est illi. gloria. quod noscibile est de deo manifestum est illis. habent enim unde noscere possunt quod noscibile est de deo. in naturalibus rationibus. et loquitur de gentilibus per ea que facta sunt et. post multa adpositum dicit glossa. quod per ea que facta sunt illi summe trinitatis noticiam habuerunt gentium per. Unde etiam Hermes termegistus de quo Augustinus meminit. d. in libro suo de verbo eterno. quod deus est monas. et quod monas gignit monadem. id est. de deo. et. Secunda auctoritas est super illo passu Exodi. ubi magi defecerunt in tertio signo. d. glossa perhos pervenisse ad noticiam duarum personarum sed non tertie. igitur potuerunt et. Tertia est Richardi de sancto Victoris in libro de trinitate. Credo sine dubio ad

quecumque que necessario est esse non tamen probabilis imo necessaria argumenta non deesse. Igitur ad articulum de trinitate et. et per consequens ad omnes alios quod ille est excellentior et. Z Ad istas rationes respondet per ordinem. Unum ad primam permittenda est una distinctio que est quod aliquid esse probabile potest dupliciter intelligi. Uno modo simpliciter. alio modo secundum quid. Unum secundum per se illud dicitur probabile simpliciter quod videtur omnibus vel pluribus vel maxime sapientibus. Que descriptio sic intelligitur. quod probabile est quod cum sit verum et necessarium non est tamen evidens sed apparet omnibus vel pluribus vel maxime sapientibus. Per primam clausulam excluduntur falsa et vera contingentia que stricte loquendo non dicuntur probabilis licet aliquando imprope. sicut dicit philosophus quod nihil probabilis esse probabiliora quibusdam veris. Caput enim probabile proprie per apparet et. Per secundam excluduntur omnia principia et conclusiones demonstrationum. Per tertiam excluduntur necessaria que apparet falsa omnibus vel pluribus et. Sed alio modo et magis large aliqd dicitur probabile secundum quid. quod cum sit verum siue necessarium siue contingens non est tamen evidens sed apparet alicui vel aliquibus. Et proportionabiliter posset distingui de ratione probabilis. quia vel est ex probabilibus primo modo vel secundo modo vel simpliciter vel secundum quid et. Et hac distinctione sequuntur aliquae propositiones. Prima est quod nulla ratio probabilis seu dialectica est falsigrapha siue peccans in materia vel in forma. Secunda est. quod non omnis ratio probabilis seu dialectica facit semper dubitationem seu formidinem. sed frequenter firmam adhesionem. Patet. quia quibus adheremus ita firmiter probabilibus sicut evidenter notis. Tertia est quod nullus potest secundum communem cursum evidenter cognoscere de aliquo sylogismo topico ipsum esse topicum. Patet satis. potest tamen de hoc habere assensum firmum. Quarta est responsiva ad rationem quod non omnes theologice veritates sunt primo modo probabiles. nec ad omnes potest haberi simpliciter probabiles rationes. Patet primo. quia multe sunt huiusmodi veritates contingentes et non necessarie et. Secundo quod multe sunt huiusmodi veritates que apparet false omnibus vel pluribus. maxime sapientibus. et hoc intelligendo de sapientibus huiusmodi mundi precise innotentibus rationi naturali. quia isto modo accipit sapienter in descriptio one probabilis. Sic enim sapientes mundi. scilicet quodam philosophi irridebant paulum et repudiant

bant ipsum insanire. Actum. viii. Et hoc p/ barratio et nihil plus. Tamen cum istis stat q/ multe veritates theologice sunt pbabiles p/ mo modo. et hoc sufficit. q/ conclusio non est posita de omnibus generaliter. Similit omnia sunt pbabiles secundo modo. s. fm qd et apud multos sicut apud illos q/ modicum vel nihil coprehendit de difficultate articuloz. et in probationes ipsorum bene considerant utpote q/ videt superiores suos q/ eos predicat et eis conformiter operant et contra hoc non vadit ratio sicut potest faciliter apparere. **Ad**
Ad secundam rationem respondetur mittendo quandam distinctionem que est de certitudine. Unum sciendum est q/ ab eodem causat notitia de aliquo obiecto et ipsi noticie certitudinis. s. a veritate ipsi rei cognite. Sic enim se habet unum quod ad cognitionem sicut ad veritatem. Unum igitur veritas sit equatio rei ad intellectum. ideo ex utroque potest oriri certitudo vel ex parte rei cognite vel ex parte ipsi cognoscetis. Primo modo fides est noticia certissima vel saltim ita certa sicut aliqua alia. q/ res cognita p/ ea est prima veritas et omne aliud notum p/ ea innitit veritati prime. que est res certissima necessaria et immutabilis. et de tali certitudine loquitur phisus primo metha. dicens. certissime scientiarum maxime sunt p/ max veritatum. id est substantiarum separatarum. et tamen constat q/ ista certitudo non est ex parte nostri intellectus. cum se habeat ad ista sicut oculi noctue ad lucem solis. ut dicitur ibidem. Igitur et. Secundo modo est vel attenditur certitudo ex parte cognoscetis. et hoc dupliciter. quia vel est certitudo firmitatis et adhesionis. vel pbationis et apparetis. Primo modo fides est noticia certissima vel saltim ita certa sicut quecumque opinio vel scia Unum dicit Augustinus de utilitate credendi. q/ nihil est certius boi sua fide. sed alio modo fides non est ita certa sicut opinio vel scia. q/ non est de ita apparetibus intellectui. Et de tali certitudine loquitur Linconiensis dicens. q/ illa sunt certiora que sunt magis apprehensibilia ab intellectu et magis penetrabilia. et sic credibilia p/ fidem non sunt ita certa sicut cognoscibilia p/ sciam vel opinionem. sed ista incertitudo seu minor certitudo credendorum fidei puenit ex indispotione seu imperfecte cognoscetis. et est incertitudo fm qd. Exemplum de sole respectu visus. et. Sic ergo patet quod fides est certior opinione et quod non. Sed quoniam arguitur q/ opinio

possit esse firmitas et p/ sequens certior ratione adhesionis. hoc negat sicut iam patet et. Ad probationem quando dicitur q/ una ratio facit opinionem alicuius firmitatis. igitur dupla in duplo et. Rursum dicitur uno modo. q/ non est naturaliter possibile rationes pbabiles sic in infinitum fortificari. et. Ite alio modo dicitur q/ supposito q/ illud esset possibile. tamen non sequitur q/ intellectus p/ rationes tales firmiter adheret opinabili sicut p/ fidem credibili. quia intellectus sic dicitur p/ rationem p/ se semper adheret cum aliqua fortitudine. nisi illa tollat ex impio voluntas. Et sic non erit proprie opinio sed fides. Item tertio dicitur pbabiliter q/ respectu cuiuscumque propositionis cuius oppositum non est evidens firmitorem assensum potest in intellectu agere voluntas p/ suum imperium cum aliquo motivo. q/ quecumque persuasio sine huiusmodi imperio. Ideo assensus causatur p/ voluntatem firmiter est q/ aliqd causatur sine voluntate p/ rationem pbabilem. et. Ite quarto dicitur ad confirmationem et auctoritatem p/ huiusmodi q/ ipse vult q/ aliqd ita afficiuntur opinionibus suis q/ ex impio voluntatis ita firmiter adheret eis sicut alii propositionibus scilicet. et hoc non est contra dicta. et. Similiter negatur minor ibidem assumpta. sicut patet ex distinctione et. **BB** Ad tertiam rationem ponitur alique positiones. Prima est q/ ratio intellectus potest induci ad assentiendum et affectionem voluntatis p/ imperium. Non dicitur q/ sine motivo et. Patet q/ primo et huiusmodi q/ in bestialibus ratio corrumpit p/ voluntatem. Ite Anselm de conceptu originali. c. iiii. dicit q/ omnes alie vires quo ad actus suos sunt subiecte voluntati. et c. i. de nos et potestate que in nobis est subiecta voluntati. ut ad imperium eius non possim non facere quod vult. et. Item sup Job. omel. vi. cetera potest homo nolens credere aut non nisi volens. Ite sup illo. Iste huiusmodi Dne quis credidit auditui nostro. dicitur glossa. Si enim querat quare iudei credere non poterant. Rursum dicitur quod nolebant. Et his patet Dolkot. q/ actus credendi est liber et in libera voluntatis potestate et merito vite eterne. Sed de his magis alias. Secunda propositio est q/ non potest intrinsece augeri opinio quod geret intellectum contra imperium voluntatis assentire alicui coplexo. Patet. quia aliter fieri posset ut aliquis esset coacte infidelis. Tertia est q/ quis non sit ita fortis aut ita cogentatio faciens opinionem quin possit magis cogentari saltim p/ divinam potentiam. tunc contra quilibet

tale potest voluntas p/terere intellectum in parte oppositam. Quarta est. q/ scientia facit maxime assensum contra que non potest voluntas imperium. s. contra quilibet assensum contra sciam seu evidentiam potest voluntas auertere intellectum ad oppositum. et. Non dico tamen q/ hoc possit voluntas p/ se p/ suum imperium sicut alias tetigi superius. et. Ista autem propositio est probabilis. sed etiam videtur mihi q/ eius oppositum eque pbabiliter posset poni. Sicut enim fidelis p/ imperium voluntatis cum aliquo motivo paruo assentit q/ una res est tres res et q/ libet eam. ita videtur possibile q/ aliquis assentiret opposito alicuius conclusionis sibi demonstrata per imperium voluntatis cum aliquo motivo. puta ex auctoritate alicuius dicentis. Pone exemplum et. **CC** Sed contra hoc et pro illa propositione arguitur. quia si voluntas p/ suum imperium posset contra assensum evidentem sequi q/ possibile est q/ alioquin nunquam faceret contra conscientiam. et q/ damnati possent libere tollere maximam partem pene sue. q/ possent vermescientie deponere. imo possent suam penam diligere. et sic non esset pena. quia nihil est penale nisi quod est contra voluntatem ut patet p/ Augustinum. ix. de trinitate. c. iiii. Ista omnia sunt absurda. sed consequentia patet. quia voluntas posset p/ imperium suum cum aliquo motivo impare intellectui q/ assentiat p/ omnia cofortiter sicut voluntas vult. et tunc tollitur omnis vermescientie. quia facere contra conscientiam seu habere vermescientie non est aliud quam voluntate dictamini ratioz contraire. Similiter voluntas damnati posset intellectui suo impare q/ assentiat isti coplexo. hęc pena est summe nobilis et pueniens. sed factio isto imperio non est ratio quare intellectus non assentiat nisi quia aliqua sunt dictamina rationis ita evidetia. et quia peccata danatorum sunt eis ita evidetia q/ intellectus non posset propter quod cumque imperium voluntatis talibus dissentire vel contraire. quare et. Sed tenedo oppositum diceretur de danatis. q/ hoc non pnt. quia deus non vult ad tale imperium currere. et. De hac autem materia alias et alibi videbitur. Hęc autem ad pios sufficient. q/ satis patet ad rationem. et. Ad quartam rationem respondetur concedendo assentendo et negando consequentiam. Et ad probationem concedo q/ intellectus fortificatur et. et tamen non sequitur q/ ad cuiuscumque veritatis noticiam possit naturaliter puenire. et. Dico igitur q/ ratio concluderet vix de omnibus veritatibus quare dif-

ficultas subest facultati naturali ipsi intellectu. sed sic non est in proposito. quia in omni cognitione obiectum se habet in ratione cause efficietis fm Augustinum et phisum. Ideo ad illam cognitionem ad quam causanda non sufficit obiectum naturaliter agens requiritur obiectum supernaturaliter. sic autem est hic. quare et. Ad probationem ad primam auctoritatem dico. q/ apostolus et glossa illa voluit q/ gentes naturaliter deuenirent ad cognoscendum unum deum. unam primam causam. ideo redarguuntur idolatria quia colunt creaturam pro deo. Similiter ad illud quod ibidem subdit glossa. dico q/ non vult aliud nisi q/ philosophi deuenirent ad cognoscendum appropata triu personarum. scilicet potentiam. sapientiam. bonitatem. non tamen propter hoc sequitur q/ ad distinctionem personarum. Et si forte ille hermes ad hoc puenit. non tamen naturaliter sed p/ divinam inspirationem. Hęc hoc fuit impossibile in gentibus sicut patet de sybilla que multas arduissimas veritates fidei propheticę dixit. ut testatur Augustinus. li. de ciui. dei. verbus eius recitatis. Ad secundam auctoritatem dico. q/ illa glossa que est Augustini non vult aliud dicere nisi q/ phi non venerunt ad noticiam tertie persone. id est. potissimum effectum bonitatis. s. incarnationem. nec hac digne venerunt. et sic minus perfecte cognouerunt appropriatum tertie persone quam aliarum. et. Ad tertiam auctoritatem dico. q/ non desunt rationes quantum est ex parte rei. sed bene quantum est ex parte intellectus nostri q/ non potest media inuenire ex quibus tales veritates euidenter inferantur. Et sic patet q/ predictę rationes non sunt contra dicta. Et hęc de secundo articulo. **DD**
 Quantum ad tertium articulum in quo videtur dubium est. Utrum possibile sit viatorum habere de conclusionibus theologice noticiam scientiarum proprie. Primo pmittam terminorum declarationes. Secundo ponam rursales conclusiones. Tertio obiecta p/ aliquas rationes. Circa primum punctum tres termini sunt declarandi. Primo quid sit theologia. Secundo quid sit proprie conclusio theologica. Tertio quid sit noticia proprie scientifica siue scientia proprie dicta. Primo ergo declarandum est quid sit theologia. Unum dico q/ multipliciter potest capi. Uno modo pro scriptura sacri canonis. Alio modo p/ actu vel habitu mentis respectu illorum que in sacra scriptura continentur. Et hoc modo itez dupliciter potest sumi. Uno modo pro aliquo uno actu vel respectu ali-

cuius veritatis sacre scripture. Alio modo p
multis actibus vel habitibus respectu plurium
taliū veritatum. sicut etiā plures actus vel habi
tus respectu plurium veritatum geometrie di
cuntur geometria et una scia geometrie prop
vinitate subiecti. ad quod habet attributionem
Et modo ite dupliciter potest sumi. Uno
modo p actibus vel habitibus quibus nota sen
sum sacre scripture et scit vnu dictū esse p ali
ud exponere et pbare. et alia quod non formaliter cō
tinent in ipsa ex his que in ea continent deduc
ere et inferre. Alio modo p actibus vel habitibus
adhibitis in aīo fidelis acq̄sitis p discursus
theologicū vel discursus theologicos de cō
clusionibus theologicis. Et licet quolibet isto
rum modorum quibus sumat theologia tū magis
pprie sumit vltimo modo. Et ista distinctio
ne sequuntur alique ppositōes. Prima est quod
sumēdo theologia pmo istorum duorum modorum
possibile est alique esse infidelē seu nō catholi
cum et tū esse theologū. Patet. quia oēm actum
vel habitū pter fidē que acq̄rit theologus fi
delis. posset etiā acq̄rere infidelis si eēt nu
tritus inter xpianos. et eruditus in studio the
ologico. sicut patet. Secūda est quod su
mēdo theologia secūdo illorum duorum modo
rū impossibile est alique esse infidelē seu nō ca
tholicū et esse theologū. patet ex dictis et loq̄s
infideli simplr. quod nulli parti sacre scripture
dat fidē qualis eēt purus gentilis vel paganus
Tertia ppositio est. quod ad esse pprie theo
logum nō requirit scire omnē sacre scriptu
re sensum. Patet. quia hoc nō eēt bene possi
bile. sed sufficit scire de pncipalioribus. et ma
xime litteralē. Quarta est quod ad esse pro
pprie theologiū requirit credere fidelit̄ expli
cite vel implicite quicquid in sacra scriptura cō
tinetur esse verū. et scire aliqua exponere defen
dere et cū omni veritate concordare. Tū esse theo
logū suscipit magis et minus. quia quod plura scit
melius. et magis theologus. et quod oīa. esset p
fectus theologus. sicut satis patet. Et
Secūdo declarandū est quod sit pprie clu
sio theologica. Ad quod ostendendū pmit̄ vi
dendū est quod sit pprie discursus theologicus
quia ex hoc patet que sunt pncipia theologi
ca et pclusiones theologicę. Dico igitur quod
discursus pprie theologicus est quod constat ex dictis
seu ppositōibus in sacra scriptura p̄tētis. vel ex
his que deducuntur ex eis vel ex altera hmoi.
Patet quia s̄m beatū Dionisi. in de di. no. ca
pitulo. ij. Ad assentiēti sacre scripture nō p̄t

manu ducio fieri ad theologia. Et igitur.
Item tūc solū dicim̄ aliquid theologicę p
bati quādo ex dictis sacre scripture pcludit
sicut Augustinus p̄cessit in libro de trinitate. qui.
libro. j. ca. iij. ita dicit. Omnes quos legere po
tuit. qui autē me scripserūt de trinitate que d̄
est hoc intendūt s̄m scripturas docere quod pa
ter et filius et spūs sanctus vni et eiusdē substan
tie sunt. Ad eū autē s̄m aliquas scientias
humanit̄ adinuetas aut p pbabiles ppositō
nes sed s̄m scripturas. Et hac descri
ptione patet que sunt pncipia theologica.
Sunt em̄ ipse sacri canonis veritates. quia
ad ipsas sit vltimata resolutio theologicę dis
cursus. et ex eis pmo singule pclusiones the
ologicę deducunt. Secūdo patet que sine
pclusiones pprie theologicę distinguēdo cō
clusiones cōtra pncipia. Sunt em̄ ille veri
tates que nō formaliter in sacra scriptura cō
tinent. sed extēris in ipsa de necessitate sequū
tur. siue sint articuli siue nō. siue sint p eccliam
determinate siue nō. siue sint scite siue non.
Tertio patet quod loquēdo de veritatibus the
ologicis large. sicut in secūdo articulo dicit.
multe sunt veritates tales que nec sunt pnci
pia theologica nec pclusiones. Pr̄ter v̄tē
dictū fuit alique sūt pbabiles p̄tē. que nec
p̄tinent in sacro canone. nec inde sequuntur
necessitate. Quarto patet quod nullus discursus
quod est ex ppositionibus pbabilibus vel ex al
tera hmoi. est pprie theologicus p̄tra aures
lum. q̄stione p̄ma. Patet ex dictis. Item ha
talis ex se nō est causata solū opinionibus de
sua pclusionē. Et s̄m istū doctorēs nullus
discursus ex ambabus euidētibus est pprie theo
logicus. igitur nec ex ambabus pbabilibus. quia te
net p dicta eius. quia ratio quare p̄tus non est
theologicus est. quia habitus causat̄ ex eo non
supponit fidē ut ipse dicit. s̄m s̄m eundē etiam
opinio nō supponit fidē. imo nec eā compati
tur. ut dicit eadē. q. arti. iij. igitur. Item s̄m
eundē nullus discursus ex pbabilibus ad pclu
sionē credendā nondū determinatā est theo
logicus. igitur nec ad pclusionē iā determinatā
tam. quia patet. quia si illa pclusio p eccliam de
terminaret eēt p̄similis p̄cessus. Et dicit
potest dari vna regula meo iudicio valde
vtilis. Quod si ex aliquo antecedente euidēter vel
formaliter sequat̄ aliquid p̄tus. et antecedens sit
ppositio pbabilis vel aliqua esse p̄tus. tūc imp
tinens est p̄tus esse pclusionē theologicā ca
tholicam seu firmiter fide credendam. Ita

quod nec istud ex illo sequitur. nec sibi repugnat. et
hoc satis patet intuitu. Et. **FF** **S** p̄tra
p̄mū correlariū arguit. quia sicut dicit p̄mo topi
cor. pncipia sunt quod nō p alia s̄m p scipa habet
fidem. s̄m auctoritates p̄tēte in sacro canone
nō p scipas. s̄m p aliud hnt fidē s̄m p auctori
tate ecclie. iuxta illud Augustini p̄tra eplaz
fundamēti. ca. ij. Ego euāgelio nō crederez
nisi mihi ecclie catholice cōmoueret aucto
ritas. Cōfirmat. quia nulla scia pcedit ad sua
pncipia p̄ma pbanda. s̄m potest ex eis ad alia.
sed theologia pcedit ad pcludendū articu
los et alia que in scriptura p̄tinent. v̄tē docto
res format cōclusiones de articulis et eos p
bant. Pro ista rōe pono aliquas ppositōes
Prima est quod nō est intelligendū quod prima
pncipia nō habet fidē p alia. sic quod nihil aliud
ob ipso sit causa assentiēdi eis. Nam multa pnci
pia sumunt p experientias singulariū. quia
assensus causa est experimentū. ut patet sc̄do
posteriorū in fine et in pbemio metaphisice.
Secūda est quod p̄ma pncipia nō hnt fidē
p alia s̄m pncipia ex quibus ipsa demōstrant. ita
quod assensus illorum aliorum sit p se causa assensus
circa ipsa. et ad hūc assensum cōcedit maior.
et negat minor. Tertia p̄p̄ quod p auctori
tatem Auḡ. nō habet quod ipse crediderit euāge
lio p auctoritatē ecclie t̄q̄s p pncipiū theolo
gicū et quod euāgelii theologicę pbetur eēt ve
rum. s̄m solū tanq̄s ex causa motūte ipm ad fi
dem euāgelij. ac si ipse aut alii dicit. nō cre
deret euāgelio nisi me ecclie sanctitas aut xp̄i
miracula cōmoueret. in quod dicto licet fidi euā
gelij causa aliqua assignet. nō tū aliqd pnci
piū p̄tus. cuius fides causa sit ut euāgelio cre
datur. S̄m forte diceret quod imo s̄m istud. om
ne quod ecclia iubet esse credendū est verū. Et
quo pncipio cū ista minore habita p experi
entiā. s̄m euāgelio iubet ecclie esse credendum
pcludit euāgelii esse verū. Pro h̄ sit q̄r
ta p̄p̄. quod p̄posito quod Auḡ. ex tali pncipio cre
didisset euāgelio. quod tū ex ei auctoritate nō
habet. tū illud nō fuit in eo p se pncipiū theo
logie ita quod assensus theologicus acq̄reretur in
eo p alique theologicū discursum quod reduce
retur in ipm vltimate et p se. Quod p̄ p̄mo
quia illa maior ex sacra scriptura ē deducta
et sic est magis pclusio theologica q̄ pncipi
um. Secūdo quod si illud esset p se pnci
piū discursus theologicus sequeret quod quilibet
articulus fidei theologicę pcluderet arguen
do modo p̄dicto. s̄m constat quod quibus vere et b̄n

cōcludat. nō tū theologicę. alioq̄n quilibet
fidelis adult̄ etiā nouiter baptizat̄ anteq̄
audisset vel legisset sacra scripturā recipiēs
euāgelii vidēdū ab ecclia. et h̄ns illud pnci
piū theologicę pcluderet quilibet articu
lum. et sic absq̄ studio et noticia sacre scriptu
re foret theologus. quod videt absurdū. Ad
cōfirmationē negat minor. s̄m intelligitur de
articulis exp̄sse in sacra scriptura contentis
Tū si theologo aliqd tale neget nulla theo
logica pbatio ei restat nisi ostēdere illud esse
scriptū in canone. Ad pbandū autē illos ar
ticulos nō sic exp̄sse p̄tētos. v̄tē theologicę
pcedit ex dictis scripture. Doctores autē dis
putantes articulos et pbantes eos aliunde q̄
ex scriptura sacra nō faciūt hoc p habitū the
ologicū. sed p aliū metaphisicū vel pbis
cum aut aliū aliqd. Tū purus p̄tus nō fide
lis similiter facere posset et forte aliqui melius
Et. **BB** Tertio declarandū est quod sit no
ticia pprie scientifica vel scia pprie dicta. Tū
dico quod est noticia euidēs veri necessariū na
ta causari p pmissas applicatas ad ipsam per
discursum syllogisticū. et capio sciam s̄m quod
distinguit p̄tra illos habitus intellectuales. de
quibus loquitur p̄tus. vi. et bi. Per p̄mā ergo pri
culam excludit error. opinio. suspitio. et fides
et alie om̄s noticie que nō sunt euidētes. Per
secundā excludit noticia euidēs verorum p̄tin
gentiū que nō est pprie scia. Per tertiā exclu
ditur noticia euidēs p̄mōr pncipiorum. quia ip
la nō habet p discursum syllogisticum. Dico
autē nata causari. quia nō oportet quod de sc̄do cau
setur p tales pmissas. Nam potest p experiēti
am causari. potest em̄ aliqd sine syllogismo
euidēter scire quod luna est eclipsabilis p solaz
experientiā sine syllogismo. Quod autē ista sc̄tia
sit sc̄tia pprie dicta. Patet. quia ipsa est habitus
veridic̄. s̄m s̄m p̄m. vi. et bi. nō sunt nisi quod
quod tales. s̄m intellectus. sapia. scia. ars. et pruden
tia. et constat quod nō est aliqd istorum nisi scia. igitur
Et. **BB** p̄tra hoc arguit p̄mo. quia nō est si
milis modus acq̄rēdi noticiā pncipiorum et con
clusionū. sed noticia aliquorum pncipiorum acq̄
ritur p experientiā sine demōstrationē. igitur
Et. Secūdo autē ista noticia est eiusdē spe
ciei cū noticia acq̄sita p demōstrationem re
spectu eiusdē aut nō est eiusdē speciei. Non
potest dici p̄mū quia distictē cause speciei. cau
sant distinctos effectus speciei. sed scie quarum
vna est p experientiā et alia p demōstrationē
causant p distinctas causas speciei. igitur sit

plus differunt scientia acquisita per experientiam. et scientia acquisita per demonstrationem quam scientia qua. et scientia propter quod. sed iste differunt specie. scilicet posterior. Igitur secundum esse. Pro istis pono propositiones. Prima est quod potest esse consimilis modus acquirendi noticiam aliquorum principiorum et aliarum conclusionum. sed propter istum modum commune est unum principii noticie conclusionum. scilicet per demonstrationem. que nullo modo potest competere noticie principiorum. Et sic patet ad primum. Secunda est quod noticia conclusionis acquisita per experientiam et noticia eiusdem acquisita per demonstrationem sunt eiusdem speciei quia non est inconueniens distinctas causas specie habere eandem effectus specie. sicut sol et ignis produciunt eundem calorem specie. ita in proposito. Tertia propositio sequens est quod si primo sciatur conclusio per experientiam et postea eadem per demonstrationem non causabitur noua scientia distincta specie. sed fiet unum ex gradu procedente et sequente. sicut si primo ponatur calor per solem et postea intredatur per ignem. Quarta propositio est quod scientia quia et scientia propter quod dupliciter accipi possunt. Uno modo pro demonstratione quia et propter quod. Alio modo pro noticia causata a primis talium demonstrationum. Si primo modo sic dico quod specie distinguuntur respectu eiusdem conclusionis sicut ille demonstratōes. et sic loquitur philosophus primo posteriorum. Secundo modo dico quod non distinguuntur specie quantumcumque noticie primissarum que sunt cause efficientes noticie conclusionis distinguuntur specie. Et sic patet ad secundum. et apparet descriptio scie prope dicte. **¶** Et qua sequuntur alique correlaria. Primo apparet quod sit scibile proprie dictum. unde dico quod est propositio necessaria dubitabilis nata fieri euidens per propositiones necessarias euidentes per discursum syllogisticum applicatas ad ipsam. Prima conditio scilicet quod sit propositio necessaria patet per hoc ei excluditur propositio contingens que quis possit esse euidenter nota quia tamen potest esse falsa non dicitur scibilis scia proprie dicta. Secunda conditio scilicet quod sit propositio dubitabilis patet per hoc enim excludit propositio per se nota. que quis sit necessaria quia non est dubitabilis non dicitur proprie scibilis. Item patet per inconuenientem primo posteriorum. c. i. ubi dicitur quod scientia principiorum non est acquisita per doctrinam quia non docemur vel addiscimus nisi illud quod cum primo concipimus est nobis dubium vel apparet falsum.

et post dubitationem manifestat nobis veritas. Item scio posteriorum ubi. quod questiones sunt euales numero his que vere scimus. Igitur omne scibile est queribile et persequens dubitabile. Tertia conditio est scilicet quod sit nata fieri euidens. et. Quia per istam distinguitur ab aliis principijs que non sunt per se nota et per consequens dubitabilia. quia tamen non possunt fieri nota per discursum syllogisticum. ideo non sunt proprie scibilia. Verbi gratia. de ista propositio ne calor est calefacibilis que est necessaria dubitabilis. quia si aliquis intellectus apprehenderet calorem intuitiue solum per intellectum nunquam sensisset calorem calefacere. puta si nulum calefacibile fuisset alicui calori sibi intuitiue cognito apporimarum. ita possit dubitare an calor possit producere calorem. sic dubitat an albedo potest producere albedinem. et sic ista est propositio dubitabilis. et tamen per nullam aliam potest fieri euidens. quia est simpliciter prima sed tantum per experientiam. Igitur. **¶** Sed contra secundam conditionem obicitur. quod si omnis propositio scibilis esset dubitabilis. sequeretur quod ille intellectus qui non posset dubitare vel errare non posset aliquid scire quod est falsum. quia scia nulla inspectione includit. igitur non debet negari a diuino intellectu. Respondendo dico quod intellectus diuinus non habet sciam sic stricte sumpta. nec ista scientia dicitur perfectione simpliciter sed includit inspectionem scilicet quod sit nota produci ab alia completa noticia. Secundo sequitur contra aliquos quod res extra non est obiectum scientie seu illud quod sciatur scientia proprie dicta. patet ex dicto correlario. quia tale obiectum est ipsa propositio demonstrabilis. Item si sic. sequitur quod multe scientie essent de contingenti et possibilibus aliter habere contra philosophum. vi. ethicorum. et primo posteriorum. Item sequitur quod idem esset obiectum scientie opinionis fidei et erroris. Tertio sequitur contra Gregorium. q. i. art. i. quod complexum significabile seu significatum totale conclusionis demonstrate non est obiectum scientie proprie dicte. Patet ex primo correlario sicut precedens. Item quia iste doctor concludit quod tale complexum significabile seu significatum totale nihil est et quod nihil est: est obiectum scientie. sed nullum videtur posse maius inconueniens concludi. nec rationes sue vincunt. sed eas dimitto quia ad logicam et metaphysicam spectant. Quarto sequitur contra eundem doctorem eadem. q. art. i. **¶** Conclusio demonstratio naturalis proprie acci-

ptens non est noticia vel assensus. Oppositum potest iste doctor in tribus conclusionibus. sed tamen patet propositum. quia non est idem scientia et actus scientie et obiectum scientie. sed conclusio demonstrationis est prope obiectum scie ut dictum est igitur ipsa non est scia vel assensus scientificus. quare. Item contingit intellectum formare huiusmodi conclusionem. et tamen ignorare an ita sit sicut ipsa significat et dubitare. immo et dissentire sicut patet per experientiam. Et similiter scio posteriorum ubi. Quia omnia conclusio est questio et persequens dubitabilis propositio ut iam dictum est. Igitur nulla conclusio est formaliter noticia vel assensus saltem talis qualis habet per demonstrationem. Item aliter sequeretur. quod eadem propositio in mente esset successiue. imo etiam simul credere opinari et scire. Quod successiue satis patet ex predicta ratione. sed quod etiam simul patet si simul haberetur auctoritas cui assentiretur et medium probabile et medium demonstrationum. tunc enim haberetur quodquid requiritur ad quilibet tale actum. Item fidelis et infidelis possunt formare propositiones in materia fidei omnino eiusdem rationis. et tamen unus assentit eis quas format et alius non. Igitur neutrum est assensus fidei. et persequens eadem ratione nec conclusio est assensus scientie et habet propositum. Utrum est quod predictus doctor multum probabiliter sustinet oppositum. et apparet arguit contra dicta. Sed istam materiam breuiter transeo. quia ad aliam festinat intentio. **¶** His premis respōdendū est ad articulum in quo querebatur. Utrum possibile sit viatore habere de conclusionibus theologice noticiam scientificam proprie dictam. **¶** Ad aduertendum est quod iste articulus duas habet difficultates. unam generale. Utrum absolute et simpliciter possibile sit viatore per aliquem discursum syllogisticum habere de conclusionibus theologice sciam prope dicte. Alia speciale. Utrum de comuni lege et naturaliter possibile sit viatore per discursum theologice de predictis conclusionibus habere talem sciam. De prima autem satis patet ex predictis in isto articulo. et similiter in secunda et tertia conclusionibus primi articuli quod de aliquibus sic et de aliis non. sed de hac materia remitto ad ea que tractat Gregorius contra Scotum. q. ii. prologi. quia nolo hic insistere. id dicam solum de secunda difficultate. Sunt autem diuersae opinionones circa hoc sicut recitat Ockam. q. vii. et Gregorius. q. i. prologi. Sed nolo omnino re-

citare ideo unam solam que apparet mihi probabilior volo hic breuiter transire. Est igitur opinio quod ex decursu theologico acquiritur scientia proprie dicta. et subalterna scientia dei et beatorum. Cuius probatio est. quia omnis habitus procedens ex principijs sibi creditis et notis in lumine superioris scientie est proprie scientia subalterna. patet de musica que vtiq; est scientia proprie subalterna quia procedit ex principijs sibi creditis et notis in arismetica. et consimiliter in prospectiva. Sed theologice procedit ex principijs tamen in ea creditis quia sunt articuli et alia in sacra scriptura contenta. notis autem in superioris scientie lumine scilicet scie dei et beatorum. Igitur. **¶** Confirmatur ratio. quia deus posset perfuare in intellectu sortis habitum musice que est scientia subalterna non perfuado in eo habitum arismetice. sed in tali intellectu illa musica esset proprie scientia. et tamen de principijs suis illa haberet fidei solum et non euidetiam. Igitur. **¶** Pro predicta opinione facit quod omnes theologice doctores vocant eam sapiam. Unde Sapientia. x. dedit illi sciam scripturarum. Sicut. i. Lopez. **¶** Alii dant primo scie. Et Augustinus. cuius de trinitate. huius scie tribuo. Et. vi. et b. ubi dicitur quod habitus intellectuales veridici sunt tamen quod et theologice non est aliquid illorum nisi scientia. Sed contra istam opinionem arguitur sic. quia omnis scia proprie dicta est noticia euidens ut patet ex dictis. sed theologice non est noticia euidens. ut patet ad experientiam. igitur. **¶** Confirmatur. quod ad hoc quod ego habeo sciam de aliqua conclusione. non sufficit quod principia eius sint alteri nota. quam per nullam noticiam existens in alio causari potest immediate et naturaliter aliqua scia in mente mea. Cum igitur principia theologice non sint aut fuerint nobis euidenter nota ut ista procedunt. sequitur quod theologice que acquiritur de comuni lege in nobis vere non est scientia. **¶** Confirmatur iterum quia si scientia subalterna potest accipi suis principijs non notis acquirere sed tantum creditis. notis autem alicui haberi superioris scientiam. similiter etiam scientia non subalterna poterit accipi ab aliquo esto quod non nouerit ex principijs dummodo credat illa. et alius nouerit illa. non enim potior ratio videtur hic quam ibi. et per consequens non oportet dicere quod scientia est subalterna sed absolute scientia. et quod isti negant. **¶** Pro solutione autem rationum predictarum opinionum pono propositiones. Prima propositio quod nulli scientie

sive subalterne siue non subalterne sua principia sunt credita vel nota. quia nulla talis est suorum principiorum nota fides vel intellectus idem maior illi rationis est falsa de virtute fisionis.

Secunda propositio est. quod si illa maior intelligitur ad bonum sensum ut dicat quod omnis habitus procedens ex principijs in lumine superioris scientie tamen notis est scientia subalterna. tunc hoc potest intelligi dupliciter. Uno modo quod illa principia sunt nota habenti ipsam scientiam cuius sunt principia. et sic potest procedi. sed minor sic est falsa. quia principia theologie non sunt nota theologo ut iustinet dicitur. Alio modo potest intelligi. quod non sunt nota illi sed tamen credita et nota alteri. et sic est falsa. quia ex noticia principiorum existere in vno non causat scientiam conclusionis in alio. Tertia propositio rursus ad propositum est. nulli ignorantis arithmetica nisi principia musice per experientiam aut aliam viam noscat sed tamen credit acquirit musicam quod est scientia subalternata. sed tamen quendam habitum crediturum quod si vellemus possemus vocare musicam credituram. Quarto propositio pro confirmatone illi rationis est quod non omnis musica est scientia sed illa quod solus est euidens noticia ex euidencia principiorum suorum immediate vel mediate genita. vel aliqua alia eiusdem rationis quam deus immediate per semetipsum vellet causare. Sed si de aliqua musica quod nunc est de facto scientia conservaret absque arithmetica adhuc ipsa esset scientia apta nata in actu si licet in deo nunc est si cetera pariter procederet. Non tamen ex hoc sequitur quod musica acquisita in non habente arithmetica esset scientia etc. Ad auctoritates ibi inductas potest dici quod scientia capis ibi large et non sicut habet. Vel aliter potest dici quod theologia est scientia capiendo theologia vno modo super dicto. scilicet per habitum quod quis novit sensum sacre scripture exponere. obfervere et probare etc. Quod autem ibi allegat quod solum quibus sunt habitus intellectuales veridici intelligendum est de habitibus euidentibus qual non est theologia ut hic sumitur. sed est fides ut dicitur. **L** Pro ratione quod ad precedentem articulum ponam tres conclusiones. Prima igitur conclusio erit quod theologia per discursum theologicum naturaliter acquisita non est scientia proprie dicta. sed est in animo fidelis quedam adhesio siue cognitio adhesiva. Secunda conclusio erit. quod theologia homini non est adhesio cum formidine. sed est quedam fides firma siue credulitas cum certitudine. Tertia conclusio erit quod theologia in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti non est naturaliter copossibilis scientie vel

opinionis. scilicet actus vel habitus habitui. Prima conclusio duas habet partes quarum prima pars per se et predictis. sed iterum probatur. quia per nullum discursum acquisit scientia proprie dicta que non est expositio habitus et immediata. vel ex his quod per tales mediate vel immediate notata sunt. patet primo posterior. ubi dicitur quod sine his vtrique erit falsum sed non faciet scientiam. Costat autem quod discursus theologicus non est ex talibus ut patet in secunda descriptione. Confirmatur quia omnis discursus per se et proprie faciens scire est demonstratio. primo posteriori sed demonstratio est sillogismus faciens scire. Costat autem quod discursus theologicus non est demonstratio. aliter cogeret infidelis assentire etc. Secunda pars probatur. quia si theologie probet aliqua veritas non formaliter presentia in scriptura. nec per ecclesiam determinata cuius animi homini probam onem non assensisset fidelis. costat quod in animo talis fidelis acquirit assensus de conclusionem sic probata. quam impossibile est naturaliter assentire premissis et non assentire conclusioni si consequentia sit euidens. Dico autem notanter in animo fidelis siue assentientis sacre scripture quia costat quod per discursum theologicum non causatur adhesio in animo infidelis siue non habentis fidem de sacra scriptura quibus talis noscat conclusionem sequi ex premissis. sic videtur fidelis vel theologus. quia non assentit premissis quare etc. Secunda conclusio etiam duas partes habet. Prima probatur. quia omnis adhesio siue formidine aliquibus premissis adheret siue formidine conclusioni quam cognoscit sed ex illis patet clare. sed fidelis siue fidei datus sacre scripture assentit indubitate premissis discursus theologicus. ut patet. igitur etc. Secunda pars probatur et prima. quia omnis assensus siue euidencia et siue formidine est fides siue credulitas firma. sed adhesio causata in animo fidelis per discursum theologicum est talis etc. **T** Tertia conclusio includit multas partes. ideo ad declarationem eius pono aliquas propositiones. Prima est quod theologie actus non est naturaliter copossibilis in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti scientie actui. et nec similiter habitus habitui. Prima pars probatur. quia si actus fidei et actus scientie essent naturaliter composibiles respectu eiusdem. tunc non esset necessarium quod accedente scientia vel clara noticia fides cederet et per se in prima simul cum visione fides remaneret. hoc autem est falsum. quia contra Augustinum primo de doctrina christiana dicente. quod cum quis

ad eterna pervenerit decedentibus fide et spe. caritas auctior permanebit. et eandem sententiam dicit libro. i. sol. ca. xij. Item. xij. super Beati ad litteram. Fides et spes que nunc transferuntur de peregrinatione valde necesse sunt. non erunt in illa vita. propter quam adipiscenda sunt necessarie. igitur etc. Secunda pars probatur. quia quocumque habituum naturaliter acquisitorum actus sunt incopossibiles etiam ipsi habitus sunt naturaliter incopossibiles sed habituum theologie et scie respectu eiusdem actus sunt incopossibiles. ut dictum est in prima parte. ergo etc. Maior pars inductive. Item etc. si actus habituum sunt incopossibiles: cum habitus naturaliter non acquirunt nisi per actus tales habitus non poterunt simul acquiri. Item de oppositu pari ratione dicitur quod nulli habitus sunt incopossibiles quod de tali incopossibilitate non potest constare nisi per incopossibilitatem actuum. ergo etc. Secunda propositio est quod theologie actus habitus est copossibilis scie actui et similiter e contra. Probatur. quia non minus iste habitus illi actui est copossibilis quam habitus virtutis vel vicij sit copossibilis actui de genere actuum habitus oppositi. vel etiam actuali scie habitus erroris oppositi. Sed ista sunt copossibilia. patet per experientiam. quia aliquis habitualiter viciosus potest elicere unum actum de genere virtutis non totaliter perdendo habitum vicij. Similiter videtur habere habitum erroris potest elicere unum demonstrationem non perdendo habitum fiduciam. Quod patet. quia si oblitisceret illam demonstrationem reperiret se promptum ad assentendum conclusioni opposite sicut prius. Tertia propositio est. quod theologia actus non est naturaliter copossibilis in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti opinionis actui. nec similiter habitus habitui. Prima pars patet. quia impossibile est aliquem adherere alicui formidando de veritate oppositi. et adherere eidem non formidando. Patet. quia aliter formidaret et non formidaret de eodem quod implicat contradictionem ergo impossibile est eundem simul assentire eidem assensu theologico et assensu opinionis consequentia patet. quia hec est differentia precise inter fidem et opinionem. quia fides est adhesio siue formidine. quam ubi dubitatio est: fides non est. **S** In Hugone libro primo de sacramentis. et parte. ca. ii. et per Augustinum. viij. de trinitate. ca. iij. ubi vult quod in eis que ad fidem pertinent non licet dicere forte. Assensus autem theologicus est quodammodo fides ut dictum est. opinio vero est adhesio cum formidine secundum Avicennam. vi. naturalium. parte. v.

ca. i. ubi diffinit opinionem. quod est conceptio ad quam accedit cum formidine alterius partis. Et idem dicitur in fine primi posteriorum. et etc. Secunda pars patet ex prima sicut probatur est quod habitus scientie et fidei non sunt copossibiles ex incopossibilitate actuum. Quarta propositio est quod theologia habitus est copossibilis opinionis actui et similiter e contra probatur. quia actualis assensus theologicus non sic esse est copossibilis habitui opinionis et sic esse. ergo theologie habitus de sic esse est copossibilis opinionis actui de sic esse. consequentia tenet per locum a minori quia minus videtur de primo quam de secundo. Antecedens probatur quia non quilibet assensus etiam siue formidine de vno oppositorum elicitur post habitum intentum de altero opposito corrumpit totaliter illum. sicut nec quilibet actus bonus totaliter corrumpit habitum alicuius malicia intellectiva ad actum oppositum. eodem modo potest probari quod habitui theologico sit copossibilis assensus actualis opinionis actui eadem idem. igitur etc. Et sic patet conclusio. **S** Sed prima propositio arguitur et primo per prima parte. quia non est maior repugnancia fidei ad scientiam quam auctoritatis ad demonstrationem. Patet. quia si sit repugnancia cum illa non perveniat ex obiectis. oportet quod perveniat ex medijs. medium autem scie est demonstratio. fidei vero auctoritas. sed auctoritas et demonstratio non sunt incopossibiles. quia quod potest simul habere demonstrationem et auctoritatem. Confirmatur. quia per se frequenter per demonstrationes aliquarum conclusionum adducuntur auctoritates antiquarum. igitur etc. Secundo arguitur sic. quia cuiusque est possibile medium theologicum. et assensus circa premissas illi eadem est copossibilis assensus theologicus. quia assensus conclusionis consequens est ad assensum premissarum. sed scie alicuius conclusionis theologicę copossibile est medium theologicum et assensus circa premissas. ut patet ad experientiam. igitur etc. Tertio arguitur per se etc. quia actus theologie copossibilis est habitui scie. igitur et habitus habitui. Ans per se etc. pro sitote et prima pars quia ex actu generatur habitus. Quarto quia si in habitu scie non staret habitus theologie. quod est quodammodo fides. periculosum esset theologo conari acquirere scientiam eorum que creditur. quia sic conarent ad id per quod perderet fidem et consequens meritum etc. Ad ista respondeo. Ad primum dico primo quod auctoritas potest dupliciter sumi. Uno modo per assensum quod adhibet dicto seu fisioni alicui. sic dicitur aliquod esse magne auctoritatis cui adhibet magna fides. Alio modo potest sumi per ipsemet deo in fine

Secundo dico qd si sumat auctoritas primo modo. negada est minor. qm assensus qd proprie est auctoritas no est copossibilis demostratiōi mentali illi scz qd est assensus seu que dicitur sciam. Tertio dico qd si sumatur auctoritas secundo modo negada est maior. qm dmostratiōi est copossibilis auctoritas sic supra. vt scilicet p3 inuēti rē. Quarto dico ad pbationē illi maioris cū dicitur qd illa repugnantia no puenit ex obiecto rē. qd licet nō sit repugnantia ex obiecto absolute. est tñ ex obiecto fm qd inqntū em est obiectū huius. ipum est tale scz ignotū. inqntū sō est illi ipm nō est tale. sed est notū. r hoc sufficit ad incopossibilitatem illorū actū sicut p3 in sibi in actibz volūtatīs. Desideriū em r coplacētia circa idem sunt obiectū r similitē spes r fructio r tñ non sunt copossibiles circa idē. vtp3 rē. Ad confirmationē dico qd Aristo. post demostratiōnes nō inducit auctoritates. sed bñ post suas dyalecticas rōes r pbabiles argumētatiōes sed etiā si illud faceret hoc non esset vt p eas causaret aliquē assensum. qd hoc nō est possibile rē. s3 vt ostēderet puententiā doctrine sue cū doctrinis aliorū. vel vt qd demostratiōnes cape nō sunt idonei. auctoritatibz dent assensum aut alia aliqua causa est. Ad secundā negat maior r ad pbationē dicitur qd non semp assensus circa pclusionē natus causari ex assensu circa pmissas rsequēs est ad illos assensus. s3 hoc solū fit qñ potētia nō est nata recipere. intellectus aut hñs assensum sciētificū de pclusionē nō est aptus tūc recipere assensum creditiū seu fidē. Et est exemplū sicut lumē solis licet sit causariū caloris. tñ nō calefacit speras rē. Ad tertiā dico qd actū illū habitū eē copossibilē potest dupliciter intelligi. Uno modo sic qd p ip3 nec tollatur nec remittat. r sic negat antecedēs. Alio modo sic qd nō tollat ex toto. r sic rcedit illud r hoc modo intelligit illa secūda ppositio vt patet ex pbatione. r tūc negat rsequētia. Et ad pbationē dicitur qd p nullū actū generalis habitus cū quo actu stat habitus oppositū accipit do generationē proprie p inductione forme. s. illi habitus. r sic patet solutio. Ad quartā nego rsequētia r ad pbationē dico qd vtique tales conarent ad illud p qd pderent fidem non qdem in fusam. s3 illa acq̄sita qd dicitur theologia. Nec iste conatus piculosus est s3 vnus. Nec p hoc p̄dit meritū. qd sicut dicit Tho. scilicet cūda scōe. q. ij. ar. x. In sol. scōi articli. r m̄

aliū doctores. licet tales sciētie tollāt fides qd faciūt esse euidēs illud qd pponit. non tamen diminuūt rōem charitatis. p quā voluntas p̄p̄ra est ad illud credendū. etiā si nō esset euidēs. ac p hoc nō diminuūt rōem meriti. quare rē. **DD** Sed adhuc p̄teritiam p̄positionē in curā pbatione dictū est qd opinio habet necessario annexā formidinet arguit r p̄mo sic. quia capio aliquē qd habet opinionē de aliquo vero necessario. vt ergo talis estimat illud possibile aliter se habere aut non. si sic igitur talis opinio d vero est falsa. qd p talē estimat illud possibile aliter se habere rsequēs est falsum. qd omnis opinio qua dā opinat verum: est vera. r sic erit vera r falsa. Si vero nō estimat illud verū possibile aliter se habere. Igitur illa opinio est sine formidine quia ois noticia qua quis estimat rem eē sicuri est r nō aliter est sine formidine. Secūdo quia nō omis actus opinatiū p̄ sui reiteratiōnem corrūpit habitū firmū. ergo nō omnis talis est formidolosus. rsequētia patet aīce dens pbatur. qd p̄s r alij circa ea de quibus habēt sciam faciūt rōes pbabiles r opinatiōes. nec ppter hoc p̄dunt sciam quā habent similitē fideles ad ea que tenent fide rē. Tertio si formido esset de essentia opinatiōis sequeret qd aucta opinione augetetur formido. r qd quāto dō velle fortis opinari. tanto velle fortis formidare. rsequētia videt nota r falsitas rsequētia patz. quia alij multū est inuile multiplicare rōes pbabiles ad aliqd pbandū. rē. Quarto arguit auctoritate phi. vii. et bi. dicitis. qd aliqui tantū adherēt opinionibz suis quāto alij pclusionibz suis demonstrat. **PP** Pro solutiōe p̄dictarum p̄positionū notandū qd opinio multipliciter sumit. Uno modo p p̄sumptiōe seu assensu temerario qd dā estimat se scire qd nescit. r sic sumit Augustinus in de vtilitate cre dendi. c. xij. Tria sunt inq̄t hominū genera pfecto improbanda ac detestāda. vnum est opinantiū. id est. eoz qd se arbitrant scire qd nesciunt. rē. Et infra. qd opinamur inq̄t de beatus errori. Et sic nō sumitur hic nec cōmunit. Alio modo sumit p assensu alicuius ppositiōis indifferenti. r sic fm linconciū. in fine p̄mi posterior p̄t tripl̄ sumi. s. cōiter. p̄prie. r magis p̄prie. Opinio cōiter vt dicitur est pceptio cū assensu r sic ē gen̄ sciē. fidei. r opinionis p̄prie. r magis proprie dicte. Opinio aut proprie dicta est conceptio vnus partz

contradictōis cum timore alicuius alterius. r fm hoc vt dicit sciētia nō est opinio. sed tñ idem est scibile r opinabile. Opinio aut magis proprie dicta est cōceptio veritatis rtingētis inquantū h̄mōi. r fm hoc nec sciētia est opinio nec scibile est opinabile. Un secundo modo hoz triū modoz sumit hic r cōmunit. rē. Ad p̄mam rōem dico. qd nō est necesse qd habēs opinionē de aliquo sō necessario. ipm estimet possibile aliter se habere. nec tamē sequit qd talis opinet sine formidine p̄tis oppositē. Aliud em est timere de op̄posito aliud possibile ipm aliter se habere. Verbi grā. Si quis opinet circulus posse quadrari vtique dubitat de opposito. nō tamē estimat ipm nō posse quadrari. qd sic sil̄ estimaret r̄dictoria. nec estimat possibile esse ipm nō posse quadrari. multū em rudis esset qui nō cognosceret qd si circulus posset quadrari. nō est possibile nō posse quadrari. Si queratur vñ pueniat ille timor opinati. dico qd vel ex pbabilitate que dā habet ad oppositū vel ex inuidētia mediū qd habz ad ppositū. Et istud secundū magis videtur dicendum. Ad secundā nego antecedens r dico qd habentes sciam vel fidē de aliqua pclusionē. licet r̄ant rōibus pbabilitate. nō tamē vtūtur actibz formidulosis qd soli p̄prie dicunt actus opinatiui vt de opinione dic loq̄mur. qd tales pbationes nullū in eis causant assensū sicut si aliquis de aliquo p se noto inducerz pbabilia argumēta: nullū in eo causaret assensum **DD** Si querat quare p̄p̄s inducit cū talibz demōstrationibz tales pbabiles rōes rē. potest dici sicut supra d auctoritatibz rē. Ad tertiā nego rsequētia. qñrum em ad p̄mū rsequēs patet instātia i suspitione de qua non est dubiū qñ sp̄ annexā habeat formidinet r tñ nō augetur formido aucta suspitōe. quia quāto dō vebemētis suspicatur: min⁹ dubitat. Similiter instātia est de cōtinentia que annexā habet difficultatē. r tamē cū auget nō augetur difficultas Si dicat tamē qd possent multipliciter augeti rōes probabiles. qd totaliter tolleret formido. r sic esset opinio sine formidine. Dico qd si totaliter tolleret formido: etiā tolleretur opinio. qd quis opinio possit magis r min⁹ esse cū formidine. nō tñ potest eē sine formidine sicut suo modo videri potest i suspitōe r p̄tinentia. Dico igitur qd si rōes pbabiles mē tales sint tales quibz assentiat cū formidine

tunc quātūcūqz multiplicent nunqz tolleretur formido de pclusionē cū quilibz secūz propriā ferat formidinet. Si autē sint tales quibz assentiat sine formidine tūc cōcedo qd tollent formidinet r similitē opinionē r generabūt fidem. Quātū sō ad secundū. cōsequēs patet instātia de p̄tinentia sicut p̄us dictū est. Similiter fides r spes habent annexā carentiā visionis r fructiōis nec tamen quāto quis magis vult credere vt sperare magis vult carere illis rē. Ad quartā potest dici qd hic p̄p̄s accipit opinionē p p̄sumptiōe iuxta acceptiōne Augustini su p̄dictā qd innuit p̄ illud qd ibidē precedit. Quidā em opinantiū nō dubitāt s3 estimāt scire. Vel accipit opinionē cōmunitē pro adhesionē p̄distincta cōtra sciam. r sic est cōis ad opinionē r ad fidē p̄prie dictas. r hoc sufficit ad intentionē suā. Et hec de tertio articulo questionis **RR** Tūc ad rōes p̄ncipales questionis. ad p̄mā negandū est aīcedens. sicut patz ex p̄mo articulo. Et ad pbationē negat cōsequētia. r dico p̄mo qd loquēdo de virtute f̄monis noticia euidēs nō est i infinitū certior opinione. qd nulla opinio est certitudo siue certa cognitio p̄prie loquēdo

Secundo dico qd loquēdo improprie d certitudine scz apparētia d sic eē. adhuc noticia euidēs nō est in infinitū apparētior opinio. quia euidētia nō est infinita apparētia. Tertio dico ad pbationē illi qd quātūcūqz augetur rōes pbabiles in apparētia loquēdo de rōibz pbabilitate que habēt annexā formidinet r que habēt generare opinionē. ille nūqz possent generare certitudinet. id est. apparētia equalē apparētie noticie euidētis. qd vbi est formido ibi nō est equalis apparētia noticie euidētis. Quarto dico qd tamē ex his nō sequit qd apparētia euidētis excedat in infinitū apparētia opinionis. r sic est i finita. rē. Verbi gratia. Licet p̄fectio asini quātūcūqz replicata nunqz redderet p̄fectionē hominis nec ei equaret. tamen homo nō excedit infinite asinū in p̄fectionē. quia aliter esset infinite p̄fectionis. sed de hoc alibi videndū rē. Ad secundā patet quid dicendum est d antecedēte ex secundo articulo secunde cōclusionis. vbi de hoc visum est scilicet. Auctoritas autē Augustini ibi adducta facit pro dictis in tertio articulo rē. Ad tertiā primo dico qd quid d sit de antecedēte loquēdo simpliciter r absolute tñ cōsequētia

nō valet. quia de hoc aliqua habet euiden-
tia vel haberi potest absq; hoc q; de illo ha-
beat sciētia. p̄prie dicta sicut potest appare-
re ex primo articulo. Secūdo dico q; ab-
solute et simpliciter possibile est viatores de
multis veritatib; theologice habere sciē-
tiam. p̄prie. licet nō de omnib; et de paucis cō-
muniter habet. Tertio dico ad p̄bationē
antecedētis. q; ibi p̄supponit falsum scz q; om-
nes veritates theologice sint d̄ deo sicut pa-
tet ex secūdo articulo. sed tamē omnes deno-
minant a deo fm̄ etymologia nōis. q; plu-
res sunt de deo. et q; om̄s cōsiderant fm̄ at-
tributionē ad deū vt paruit Quarto dico
q; de veritatib; de deo potest haberi sciētia p̄-
prie dicta q̄uis deus nō habeat causas nec
philosoph̄ diffiniēs scire capit ibi causas p̄-
prie p̄ causa incōpleta reali. sed large p̄ om-
ni illo cui cōpetit aliquid demonstrare. et sic
ratio nō p̄cedit. et. Ad quartā rationē fa-
ctam post oppositū questionis. negat p̄sc̄n-
tia. et ad p̄bationē ē negat antecedētis. q; sup-
ponit q; theologia sit sciētia p̄prie dicta. qd̄ ē
falsum vt patet ex articulo tertio. Et hec
de p̄ma questione et nihil plus circa p̄logū

Sequitur distinctio prima

A

In circa primas di-

stinctione primi libri In q̄ ma-
gister agit de fructu dei. Que-
ro vtrū nobis sit euidētis notū solū deū esse
fructu obiectū. Arguit primo q; non
quia fructio dei nō est possibilis creature ra-
tionali. igit̄ questio falsa. cōsequētia est nota
et antecedētis p̄batur. q; in tali fructu obie-
ctum est ip̄oportio virtuti create cum
sit infinitū. et virtū sit finita. sed inter obiectū
et potentia p̄ceptiua debet esse aliqua p̄por-
tio. igit̄ Un̄ sc̄o de aia p̄mento. xiiij. dicit̄
q; sensus cōsistit in quadā p̄portione qua nō
existētē sensus nō potest sentire. igit̄ eadem
ratio potētia intellectiua et volūtiua. cū non
sit infinite potētior. et. Secūdo sic. soluz
deo nō est fruendū. igit̄ questio falsa. cōse-
quētia nota. antecedētis p̄bat. q; s̄tutib; ē fru-
endū fm̄ magist̄ in p̄ma distinctiōne. ca. v.
vbi dicit q; s̄tutes p̄pter se diligim; et. Ter-
tio sic ad p̄ncipale questū. nihil qd̄ apparet
esse cōtra rōem naturalē est nobis euidētis
notū. sed deū esse sup̄ oia diligendū. et p̄ se
quens solo deo esse fruendū apparet p̄ ratio-

nem naturalē. fm̄ quā nihil est ab aliquo di-
ligendū plus q̄ seipsum. Un̄ homo est maxi-
mus amicus sibi ipsi. et. et. igit̄ et. In op-
positū arguit sic. Nobis est euidētis notū
solū deū esse summū bonum. sed oīno videt̄
euidēs summū bonū esse summe diligendū
fm̄ p̄m̄ p̄mo et. igit̄ et. Dic erunt
tres articuli. In p̄mo articulo ponam tres
distinctiōes. ex quib; patebit quid ē fructio.
In secūdo iuxta tria argumēta ante opposi-
tum et ad respōdēdū ad questū probabitur
triplex cōclusio. In tertio circa materiā que-
stionis mouebit et soluet̄ triplex dubitatio.

B Quātū ad primū articulū quia
v̄sus et fructio sunt act̄ volūtat̄ sit hec pri-
ma distinctio. Q; aliqd̄ potest assumi facul-
tate volūtat̄ dupliciter. vel p̄pter se vel p̄pter
aliud. p̄mo mō aliqd̄ assumit̄ in faculta-
tem volūtat̄ qm̄ aliqd̄ representat̄ volūta-
ti p̄ intellectū. etiā si sine oī alio representat̄
assumeret̄ in facultate volūtat̄. Alio mō
do aliqd̄ assumit̄ in facultate volūtat̄. qm̄
do assumit̄ alio p̄sentato. ita q; si aliud non
p̄sentaret̄ volūtat̄ illud sine alio nō assume-
retur in facultate volūtat̄. p̄m̄ actus
nō est referēs vel saltē potest esse nō in aliud
referēs. qm̄ scz volūtas elicit̄ aliqd̄ actū cir-
ca aliqd̄ ita q; eundē actū eliceret̄ etiā posito
q; nihil aliud sibi ostēderet̄. sicut si alicui cla-
re ostēderet̄ deus. ille appeteret̄ eū nullo alio
sibi ostēso. Secūdo act̄ est referēs. quā-
do scz nō eliceret̄ ille actus circa illud si ni-
hil aliud ostēderet̄ vel assumeret̄ in facultate
volūtat̄. Sicut si aliqd̄ appetit̄ ponē-
nem amarā quā nō appeteret̄ si nō appeteret̄
sanitatē. vel saltē si nō ostēderet̄ sibi sanitas.
p̄m̄ aut̄ mō scz q; aliqd̄ act̄ sit non re-
ferens potest esse dupliciter. vel sic q; obiectus
acceptet̄ a volūtatē tanq̄ summe diligendū
ab ea. et hoc est diligere aliqd̄ tanq̄ finē vlti-
mū. et talis act̄ apud theologos p̄prie
stricte vocat̄ fructio. Un̄ Augustin; libro p̄-
mo de doctrina xp̄iana. ca. xvij. dicit̄ nos
ea re frui quā diligim; p̄pter se. Et infra Si-
ko in b̄seris atq; p̄m̄seris finē in ea ponēs
leticie tue. tūc vere et p̄prie dicendus es frui-
vel aliter talis act̄ nō referēs fertur in obie-
ctum absolute sic q; absolute acceptet̄ et assu-
matur in facultate volūtat̄ nec vt summū
nec vt nō summū. nō tamē referēs in aliud
tanq̄ i finē. et talis act̄ improp̄e et large pos-
set dici fructio. Un̄ hoc mō tenet Adam; q;

alio a deo est fruendū. capiēdo scz fructiōne
vt dicitur est p̄ amore absoluto quo aliquid
amat̄ p̄pter se siue hoc q; amor ille i aliud
referatur magis amatū. et hoc p̄bat p̄ magi-
strū dis. p̄ma. vbi auctoritate Ambrosij dicit̄
q; s̄tutes p̄pter se petende sunt et amande. et.
Secūdo etiā mō scz q; aliquis actus sit
referēs potest esse dupliciter. Uno modo sic
q; obiectū acceptet̄ a volūtatē p̄ se propter
aliud. et nō p̄pter se. et talis p̄prie est v̄sus et stri-
cte Alio modo sic q; tale obiectū acceptetur
p̄pter se et p̄pter aliud. vt si qd̄ diligit̄ vinū p̄-
pter se quia delectabile. et tamē si post p̄side-
rat bonū sanguinē q; ip̄m generari et inde sa-
nitatē cōseruari. incipit diligere et illud tam p̄-
pter se q; p̄pter aliud. Et talis actus large p̄t
vocari v̄sus. Et satis p̄prie oīs actus quo
aliquid diligitur p̄pter aliud vocandus ē v̄sus
hoc autē potest esse dupliciter. q; quando
aliquid diligitur p̄pter aliud vel sic q; v̄trūq;
actu diligit̄. vel v̄nū actualiter diligit̄ p̄pter
aliud quod habitualit̄ est dilectū. sicut mul-
ti fideles amant facere elemosinas et mul-
ta opera p̄pter deū. q̄uis de eo actu nō cōsi-
derent. C Secūda distinctio est q; frui-
tio p̄prie et stricte dicta qua assumit̄ aliqd̄
in facultate volūtat̄ p̄pter se tanq̄ summū
bonū est duplex. quedā est ordinata. alia in-
ordinata. Fructio ordinata est quādo aliqd̄
summe diligendū summe diligit̄. Fructio
aut̄ inordinata est quādo aliqd̄ summe et p̄-
pter se diligit̄ quod min⁹ p̄pter aliud esset
diligendū. Sed fructio ordinata ē duplex.
Quedā est de bono p̄senti et iā habito q; qui
erat simpliciter voluntatē qualis est fructio pa-
tric. Alia est de bono absente et nō sic habito
que nō simpliciter quietat qualis ē fructio vic-
ter. Tercia distinctio est q; v̄sus capit̄ dupli-
citer. Uno modo large et improp̄e p̄ illo quo
v̄timur aliqd̄ tanq̄ obiecto. et sic om̄is actus
volūtat̄ est v̄sus. fm̄ Augustin; .x. de tri-
nitate. ca. xj. Alio modo stricte et p̄prie prout
distinguit̄ cōtra fructiōne p̄prie dictam. et
sic vt est sumere aliqd̄ in facultate volūta-
tis p̄pter aliud. Et talis v̄sus est duplex. qui
dam ordinat⁹. quidā inordinat⁹. V̄sus ordi-
natus est quādo aliqd̄ diligitur p̄pter ali-
ud q; fruendū est. Et talis act̄ appropriatē
aliquādo dicit̄ v̄sus. et sic diffinit̄ Augustin; .
x. de trinitate. c. j. v̄timur eis que ad aliud re-
ferimus q; fruendū est. Et sic distinguit̄ v̄-
tra abuti. V̄sus aut̄ inordinat⁹ est. quādo

aliquid quo fruendū est diligitur p̄pter aliud
et talis actus quādoq; appropriatē dicit̄ ab-
usus. et sic dicit̄ Augustin; p̄mo de doctrina
xp̄iana. ca. vij. V̄sus illicit⁹ abusus potius
vel abusus nominandus est. S; ista acceptio
est nimis stricta. Ideo et. D Ex predi-
ctis sequitur aliqua. p̄mo patet qd̄ est
fructio p̄prie et fm̄ qd̄ de ea hic loquimur
Est em̄ fructio act̄ volūtat̄ quo aliquid
assumitur i facultate volūtat̄ propter se et
tanq̄ summe diligendū. Secūdo patet qd̄
est v̄sus p̄prie et sc̄m qd̄ de v̄su hic loqui-
mur. Est em̄ actus volūtat̄ quo aliquid as-
sumitur in facultate volūtat̄ non propter
se finaliter. sed propter aliud. Unde nō capi-
tur hic v̄sus p̄t cuiuslibet potētie operatio
dicit̄ eius v̄sus. qualiter dicit̄ cui⁹ v̄sus bo-
nus ipsum quoq; bonus. Hec loquimur de
v̄su quo dicimur vti potētis ad eliciendū
actus suos. nec de v̄su quo dicimur vti ha-
bitibus cū volum⁹. nec de v̄su quo dicimur
vti ip̄so actu cū volumus. sed de v̄su quo di-
cimur vti aliquo tanq̄m obiecto. nec tamen
om̄is talis act̄ in proposito vocatur v̄sus.
patet ex dictis et. Tertio patet ex predi-
ctis q; aliquis est act̄ volūtat̄ medi⁹. qui
nec est p̄prie fructio nec v̄sus. scz quo ali-
quid amatur. nec est tamē finis simpliciter
vltim⁹. nec tamē in aliud actualiter refertur
Et si dicatur. si quid amatur et nō p̄prie ali-
ud. igit̄ p̄pter se. sed omne tale amat̄ tan-
q̄ finis vltimus. Dico q; aliqd̄ dicit̄ ama-
ri p̄pter se. quia scz si nihil aliud ostēdere-
tur voluntati adhuc amaret̄. et tamen stat q;
tale nō ametur tanq̄ finis vltim⁹ nec p̄prie
ter aliud saltē positue et actualiter. quia tūc
tantū amatur aliqd̄ tanq̄ finis vltimus. qm̄
do acceptat̄ tantū tanq̄ super om̄ia aman-
dū. sed isto modo nō omne amatū p̄pter
se est amatū tanq̄ finis vltimus. quia aliqd̄
apprehendēs virtutē et nō cogitans de felici-
tate. appetit̄ virtutē nō propter felicitatē. nō
tamen appetit̄ virtutē tanq̄m super om̄ia di-
ligendā. Et si petatur vtrū talis act̄ sem-
per sit malus cum per ipsum diligitur ali-
quid quod est ad finem. et non tamen p̄prie
propter finem. Dico q; actus respectu alicuius
ordinati ad finem potest non esse malus. q;
uis non diligitur propter finem. vel non re-
feratur positue et actualiter ad finem. et hoc
maxime si non apprehēdatur finis. Et si di-
catur q; om̄is defect⁹ circumstātie req̄s

ad actum bonum facit actum malum. sed circumstantia finis est requisita ad actum moraliter bonum. Igitur quicquid talis deficit. actus est moraliter malus. sed hic deficit. Igitur etc. Dico quod non omnis defectus circumstantie requiritur ad actum bonum facit actum esse malum vel peccatum. Tunc enim ignorantia nunquam excusaret quod est in se contra doctrinam. sed quando deficit aliqua circumstantia ad quam elicitur actus per tunc obligatur. tunc est actus malus. si autem tunc non obligat ad illam circumstantiam tunc non est malus. Sic autem non est in proposito. quia iste in tali casu non est obligatus ad volendum istud propter finem. si tamen talis eliceret actum circa hoc prescribendo illud tanquam finem sibi respectu omnium aliorum peccaret.

Quarto patet ex predictis quod aliquid est actus voluntatis quod simul est fructio et usus. scilicet quo diligitur finis. et ea que sunt ad finem propter ipsum. Et istud probat Okam. quod sicut intellectus se habet ad principia et conclusiones. ita voluntas se habet ad finem et ad ea que sunt ad finem. Sed intellectus licet possit intelligere conclusionem distincto actu ab actu intelligendi principia. potest tamen unico actu cognoscere utrumque. Igitur sic erit de voluntate. Maior satis patet. sed minor probatur. quia non minus repugnat intellectui intelligere unum discursum vel unam conclusionem quam unam propositionem unico actu. sed secundum potest etc. Confirmatur. quod si communiter loqueretur intellectus in patria unico actu intelligit verbum et res in verbo. et similiter si loqueretur voluntas unico actu diligit deum et creaturas. Igitur hoc non est negandum ab istis in via. et quod non apparet evidens ratio in contrarium. nec experientia. nec auctoritas scripturæ. Igitur hoc erit probabile etc. **E** Sed contra istud ultimum correlativum arguitur primo. quod finis et illud quod est ad finem non possunt diligi uno actu. quod primo posteriorum. propter quod unum quodque tale et illud magis. Sed illud quod est ad finem diligitur propter finem. igitur finis magis diligitur quam ordinatum ad finem. sed idem actus non potest esse maior et minor dilectio. Igitur etc. Confirmatur quia si eodem actu diligeret utrumque ergo eque intente et eque perfecte actu aliquid diligeret deum et creaturam meritoque. et per consequens non magis diligeret deum quam creaturam. et sic deus non esset summe et super omnia diligendus. quod est absurdum. Secundo sic etiam sequeretur quod aliquid actus utendi aliquo actu fructus esset perfectior. consequens falsum. quod non est aliquid actus voluntatis perfectior fructione dei. consequentia

patet. quia quando aliquid actu respiciunt plura obiecta ab aliqua potentia. et eque perfecte. ille actus est perfectior quam aliquid quo respiciunt pauciora. sed isto posito actus fructus est tamen respectu finis. actus vero utendi esset et respectu finis et respectu illius quod est ad finem. et eque perfecte respectu finis sicut actus fructus. quod per hoc quod aliquid diligit aliquam creaturam propter deum. non minus diligit deum. ergo actus utendi creatura erit perfectior actu fructus deo. Tertio voluntas non potest simul et semel habere duos actus perfectos unum et eiusdem obiecti. sed posito actu meritoque in voluntate quo aliquid diligit deum propter se. potest offerri voluntati aliquid diligibile propter deum. quod potest tunc voluntas diligit propter deum. et non oportet quod voluntas dimittat actum primum. igitur iste actus precise terminabitur ad creaturam. Aliter enim respectu dei essent simul et semel duo actus in voluntate. Igitur etc. Quarto sicut aliquid potest diligitur aliquid propter aliquid dilectum ita potest aliquid detestari propter aliquid dilectum. Igitur si actus diligitur aliquid propter aliquid est unum actus numero habens utrumque obiecto. pari ratione actus detestandi aliquid propter amorem alicuius erit unum actus habens utrumque obiecto. sed hoc est impossibile. quod tunc idem actus esset amor et odium velle et nolle etc. **P**ro solutio predictorum et maxime prime. Et per intellectum dictorum promitto istam distinctionem. Quod aliquando unam rem potest diligitur aliquid potest quadrupliciter intelligi. Uno modo quod maiori actu dilectionis diligit unam quam aliam. et ista maiestas potest esse vel attendi vel per se gradualiter intentionem. vel per se essentialiter perfectionem. id est dilectio potest dici maior. vel quod gradualiter intentionem. vel quod essentialiter perfectior. Secundo modo quia vult unum maius bonum quam alteri. Tertio modo quod firmius et naturaliter inest sibi dilectio unum quam alteri. Quarto modo quia si deberet alteri amorem ex electione dimittere. eligeret potest dimittere amorem unum quam alteri et illa diceret magis diligitur cuius amor magis eligeret preservare. Et si hoc pono aliquas propositiones. Prima est quod deus non est ab homine magis diligendus quam creatura primo modo. exponendo magis diligitur. id est. maiori dilectione. Verbi gratia. Dico probabilitate quod Sortes non tenet diligitur deum maiori dilectione quam seipsum vel aliam creaturam. siue intelligit de maiestate gradualis intentionis siue essentialis perfectionis. Patet ex dictis. quod eodem actu potest Sortes diligitur meritoque

deum et creaturam. Ite patet quod Sortes potest ita remisse diligitur deum sicut vult. dummodo sibi velit summum bonum et summum honorem. et quod tali actu diligitur ipsum. et propter se non propter aliud tanquam propter finem. similiter Sortes potest licite diligitur creaturam ita intente sicut vult. dummodo non velit sibi summum honorem. et non diligitur ipsam propter se tanquam ultimum finem. Nam preceptum divinum de dilectione dei et creature non determinat ad certum gradum intentionis. vel etiam perfectionis actus etc. Secunda propositio est quod deus est ab homine magis diligendus quam aliquid creatura secundo modo exponendo magis diligitur. id est. ad maius bonum. patet clare. et sic preceptum divinum de excessu dilectionis habet de ad deum supra dilectionem habendam ad creaturam. intelligit non de maiestate actus volendi seu diligendi. sed de maiestate boni volendi. Tertio propositio est quod deus non est ab homine magis diligendus quam creatura tertio modo exponendo magis diligitur. id est. firmius et naturaliter adherere. patet. quia quilibet homo firmius et naturaliter diligitur se quam aliquid aliud. Unum nono tribuor dicitur quod homo est maximus amicus sibi ipsi. et quod amabilia que ad alterum presupponunt amabilia que ad seipsum. Quarta propositio est quod deus est ab homine magis diligendus quam aliqua creatura quarto modo exponendo magis diligitur. Patet. quia nullo modo deberet creatura dimittere dilectionem dei pro dilectione alterius rei. Et sic patet quodibus modis deus est summe diligendus et quibus non. Nullo autem predictorum modorum deus plus diligitur unam rem quam aliam. sed omnia equaliter. nisi solus secundo modo. Quibus etiam predictorum modorum potest licite rationalis creatura plus diligitur seipsum quam aliquam aliam. nisi solus secundo modo. Aliqua enim rationalis creatura tenetur plus diligitur. id est. velle maius bonum habere nitari christi vel beate virginis. quam sibi ipsi. sed de his alias. **E**t predictis dico ad primam rationem. quod licet idem actus non possit esse maior et minor. intentionem et remissionem. tamen eodem actu potest aliquid magis diligitur. aliud minus. sicut deus eodem actu magis diligitur seipsum quam creaturam. Ad sensum dictum. Ad confirmationem patet ex predictis. quod non valet ista consequentia eque intente actu diligitur deus et creatura. si eque intente. quia diligitur eque intente plus conueniens aliquid actum utendi aliquo actu fructus esse perfectior. quando scilicet ille actus utendi est etiam

am actus fructus alio obiecto. Unum non videtur quod actus quo creatura diligitur precise propter deum. sit imperfectior quam actus quo diligitur precise deus. et hoc si sit actus eque intente. quod non semper contingit. Unde dicit iste doctor quem inse quoque pro maiori parte in hac materia. quod fructio beatifica in patria erit precise a solo deo. et respectu soli dei erit perfectior quam quicquid quod potest esse simul respectu dei et respectu creature. Nam illa que simul potest esse respectu dei et respectu creature potest elici a voluntate creature. alia autem non. Quod autem actus fructus qui est beatificus sit non actus a voluntate sed a solo deo. persuadet sic iste doctor quia visio dei beatifica est a solo deo actus. igitur et fructio etc. Antecedens et similiter consequentia probatur sic quia quando aliqua duo sic se habent quod sunt supernaturalia. si imperfectius illorum propter sui perfectionem potest esse a solo deo creabile. et id quod est perfectius erit a solo deo creabile. sed habitus charitatis et lumen glorie. si ponatur super supernaturalia et imperfectiora quam actus supernaturalis sibi correspondentes. et sunt a solo deo actus si communiter loqueres. Igitur etc. Ite aliter sequeretur quod voluntas beati simpliciter posset facere se non esse beatum. cum ipsa respectu cuiuslibet obiecti sit libera. et ipsa simpliciter possit cessare ab actu suo libero. Ite damnatus non habet se actus respectu alicuius actus voluntatis. quod aliter posset se facere sine illo actu et per consequens se posset facere sine tristitia et sine pena. igitur nec beatus etc. **D** Secundam istam viam concedendo sunt iste propositiones. Prima propositio est. quod beatus clare videns divinam essentiam potest circa eam actus elicere actum fructus. Patet. quod voluntas non minus est potens in patria quam in via. Secunda propositio est. quod talis actus fructus a beato actus elicetus non erit beatificus. nec maxime detentariuus. patet. quia aliquid qui est a solo deo est perfectior et magis detentariuus. Si autem dicatur quod tunc haberet se beatus duos actus fructus deo. unum a solo deo et alium actus a seipso. Ponit tertia propositio. quod hoc consequens est probabile. Patet. quod voluntas beati tenetur diligitur deum omnibus modis quibus potest. Igitur si potest actus se habere ad aliquam fructus elicit eam. si non impediat. sed non impedit per actum beatificum. quia cum illi actus distinguantur specie et non contrarietur unus non impedit alium. Igitur etc. Si vero aliquid vellet negare illud dicitur posset dicere quod ille actus non elicit a voluntate

propter hoc solū quia deus nō vult sibi coa-
gere. Quarta propositio est q̄ nullo modo
repugnat imo magis uenit nobilitati vo-
luntatis et etiā rationi p̄m̄ q̄ voluntas sit pu-
re passiva respectu act̄i beati. Prīmū p̄-
quia quāuis agere in cōmuni sit nobili⁹ pa-
ti in cōmuni. eo q̄ nobilissimū agēs est nobi-
lius nobilissimo passo. m̄ aliq̄d pati aliquo
agere est nobili⁹. et respectu eiusdē et respectu
diuersorū. Respectu eiusdē patet q̄ nobiliss-
est intellectū vel sensum recipe et pati intelle-
ctionē vel sensationē. q̄ lapidē agere illas co-
gnitiones vt obiectū rē. Respectu diuersorū
patet. q̄ nobili⁹ est recipe intellectiōnē q̄ p̄-
ducere vnū calozē rē. Secundū patz. q̄
q̄uis de ratōe meriti sit q̄ sit actiue a meren-
te. tamē de ratōe p̄m̄ est q̄ sit pure passiuē i
p̄miato. et soluz actiue a p̄miante. imo si esset
actiue a p̄miato hoc nō ueniret sibi vt p̄-
m̄ium. nec in hoc haberet rōnem p̄m̄ rē.
Nec ergo via est pbabilis. nec est demonstra-
tione improbabili. sicut nec est demonstrabilis
Lex est q̄ magis pbabile videt q̄ nulla res
creata sit alicui potētie cognitio vel volitio.
nisi sit ab ip̄a actiue. s̄ de hoc p̄ nūc transco.
quia de hoc alias videbit. rē. Ad tertiam
rōnem dico. q̄ voluntas potest simul h̄re duos
actus p̄fectos respectu eiusdē obiecti. magi-
me quando illud est obiectū totale respectu
vni⁹ act̄i. et t̄m̄ partiale respectu alteri⁹. sicut
est in p̄posito. quia q̄n̄ diligit finis p̄cipe pro-
pter se. tūc finis est obiectū totale illi⁹ actus
quādo aut̄ diligit illud q̄d est ad finē p̄pter fi-
nem. tūc finis est t̄m̄ obiectū partiale. Ad
quartā dico. q̄ nō est incōueniēs q̄ idē actus
numero respectu vni⁹ sit act̄i detestādi. et re-
spectu alteri⁹ sit act̄i amādi. s̄ q̄n̄ vnico actu
aliquid detestā. p̄pter aliud amātū. Si autē
dicat q̄ ista sūt opposita et p̄sequēs nō p̄nt
eidē uenire. Dicendū est q̄ ista sunt opposi-
ta sic q̄ nō p̄nt p̄ eodē supponere. seu eidē cō-
uenire respectu eiusdē. s̄ b̄n̄ respectu diuer-
sorū. sicut est de naturali et libero. p̄tingentiz
necessario. q̄ non p̄nt cōpetere eidē respectu
eiusdē. m̄ b̄n̄ respectu diuersorū. sicut volun-
tas diuina vel p̄ in diuis est p̄ncipiū pdu-
cendi sp̄m̄ sanctū naturalit̄ et necessario. et
tamē est p̄ncipiū pducēdi creaturā p̄tingen-
ter et libere. Sicut idē act̄i diuine voluntatis ē
dilectio dei et est odiū peccati. sic iḡ nō est
incōueniēs eundē actū voluntatis numero
fortiri diuersas denotationes p̄pter diuersi-

tatem obiectoz. vt q̄ voluntas eodē actu di-
catur velle vnū obiectū et nolle aliud. Dilige-
re vnū obiectū et odire aliud. q̄uis ista opi-
natur respectu eiusdē obiecti. Et sic patz ad
istas rōnes. Et h̄ de p̄mo articulo. J
Quāntū ad secūdū articulū iuxta mate-
riam triū argum̄toz. Et r̄ndēdo ad quēsi-
tionē tres p̄clusiones. In p̄ma videbit vt
fruitio dei sit possibilis creature rōnali. In
secūda vt sit p̄cedendū q̄ nullo alio a deo
est fruendū. In tertia vt sit nobis euidēt
norū solo deo esse fruendū. Prima cōclu-
sio. Sicut fruitio dei est possibilis viatorū
bus. sic est eis possibilis et pur̄ naturalit̄.
Secūda p̄clusio. sicut q̄libet alio a deo ē
vtendū. sic nullo alio est fruendū. Tertia
p̄clusio. sicut solo deo ē fruendū est veracit̄
p̄fitendū. sic nō est nobis euidēt norum.
Prima p̄clusio pbaf. et p̄mo p̄ma p̄ q̄ in
bos om̄es catholici p̄sentū. et sicut ad hanc
rōnalis creatura finalit̄ ordinat̄ et naturalit̄
inclinat̄. iḡ est sibi possibilis. Secūda p̄-
pbaf ratōibz. Dolkor. Primo q̄ om̄e q̄d in
tellect̄ human̄ et suis naturalibz potest cre-
dere esse summū bonū et summe diligendū
p̄t voluntas humana et suis naturalibz sum-
me et sup̄ oia diligere q̄ irrōnale videt q̄ bo-
mo dicitur aliqd ab eo esse summe diligendū
et t̄m̄ q̄ nō possit illud summe diligere. cū
bil magis sit i potestate ipsi⁹ voluntat̄ q̄ ip̄a
volūtas. in. de li. ar. c. in. Sed intellect̄ h̄a-
nus et suis naturalibz potest credere deū ē
summū bonū rē. Nā possibile est q̄ aliqd sic
assentiat. p̄pter auctoritatē alicui⁹ dicētis. et
etiā p̄pter aliquā rōnez. s̄ q̄ de est p̄ma causa
oim̄ rē. Nec oportet ad h̄ credendū q̄ deus
aliquē supernaturalē habitū infundat. ignit
nec ad diligendū. Secūdo hō potest p̄lo-
la naturalia diligere deū p̄ q̄ istā rē demō-
strato Platone. et p̄ q̄ istā rem demonstrato
sorte. et sic de singul̄. s̄ sup̄ om̄ia. p̄sequētia re-
net. antecēdēs pbaf. q̄ intellect̄ potest dicere
re q̄ de est melior q̄ sortes. et q̄ plato. et sic d̄
alijs. et q̄ magis tenet diligere illō quod est
magis bonū. iḡ cū voluntas sit libera sedq̄ rē.
Tertio homo p̄t ex puris naturalibz vd-
le deū esse deū. et nihil aliud a deo esse deum
sed talis deo vult maximū bonū et nulli alie-
ri vult rātū bonū. ergo p̄ diligit deum. rē.
Quarto homo errans potest diligere cre-
aturam sup̄ oia. et frui creatura ex puris natu-
ralibz. s̄ pari rōe potest frui deo sine habitū

supernaturaliter infuso. et sic patet p̄clusio.
R. S̄ p̄tra istā p̄clusionē arguitur. Et
p̄mo p̄tra p̄mā p̄tem. q̄ nulla dilectio infi-
nite p̄fectōis est creature rōnali possibilis. s̄
fruitio dei est h̄mōi. iḡ. Dator patet. quia
creatura rōnalis est finite p̄fectionis et finite
capacitatis. Dīnor. pbatur. quia obiecti p̄-
fectionis est p̄fectior dilectio. et p̄sequēs i-
finiti obiecti dilectio erit in finite p̄fectōis.
Alii cū cuiuslibet finiti ad finitū sit propor-
tio. esset dare aliquā dilectionē creature q̄ n̄
esset dilectio dei. et tamē esset equalis vl̄ ma-
ioris p̄fectōis q̄ dilectio dei obiecti infini-
ti. quod videtur omnino impossibile. rē.
Secūdo p̄tra secūdā p̄te. q̄ si rē. sequit̄
q̄ creatura rōnalis posset recte agere sine ḡ-
tia. p̄sequēs est falsum et p̄tra glōsam Augu-
stini sup̄ illo. Ro. ix. n̄ est volētis neq̄ currens
rē. vbi d̄. et est verbū Auḡ. in li. de p̄fectiōe
insticte. q̄ voluntas nostra nihil boni agit ni-
si diuinit̄ adiuta p̄ gr̄am. Cōsequētia pbaf
q̄ si voluntas posset frui deo sine gratia. pos-
set et recte agere sine gr̄a. Nā sicut dicit Anf.
mono. lxviii. Nihil aptius q̄ creaturam rō-
nalē ad h̄ esse factā vt summā essentiā amet
sup̄ oia sicut ip̄a est summū bonū. s̄ p̄stat ra-
tionalē creaturā nō esse factā nisi ad opatio-
nem bonā et rectā rē. Tertio q̄ si rē. Luz
diligere deū sup̄ oia sit maximū mandatu
Matth. xii. sequit̄ q̄ esset possibile et puris
naturalibz obfuarē oia mādata et sic frustra
daretur gr̄a. Cōfirmat. q̄ sequit̄ q̄ homo
ex puris naturalibz posset vitare om̄e pecca-
tum. Nā sicut q̄s possit diligere deū sup̄ om̄ia
sic naturaliter posset p̄formare se diuis
p̄ceptis p̄ oia sed sic faciēdo vitaret om̄e pec-
catū. quia cū tali p̄formitate nō stat p̄ctūm.
rē. Quarto quia si rē. sequit̄ q̄ magis di-
ligens deū min⁹ diliget a deo. p̄sequēs fal-
sum et p̄tra illud Prouer. viii. Ego diligen-
tes me diligo. p̄sequētia pbaf. q̄ capio ali-
quem q̄ sibi ex puris naturalibz acq̄siuit ha-
bitū int̄sum diligēdi deū. et capio aliū gr̄a
nō habentē habitū talē. tūc p̄mus potest in-
tens⁹ diligere deū in hac hora q̄ secundus.
ponatur ita esse. ergo secūdus minus diligit
et t̄m̄ p̄ diligit quia habz gr̄am. Cōfirmat
quia si p̄mus decederet dānare. et secūdus
saluaretur. ergo secūdus plus diligitur. rē.
Ad p̄mam rōnem nego minorē. et ad
p̄bationē q̄n̄ d̄ obiecti p̄fectionis est dilectō
p̄fectior. p̄cedo ceteris paribz. s̄ nego p̄nam

igitur infiniti obiecti est dilectio infinite p̄fe-
ctionis. Nec p̄ter hoc sequit̄ q̄ sit aliqua di-
lectio que nō sit dilectio dei. que sit equalis
vel maioris p̄fectōis q̄ dilectio obiecti infi-
niti. Non oportet em̄ q̄ cuiuslibet finiti ad
quodlibet finitū. sit isto modo proportio. q̄
vnū aliquoties replicatū possit reddere p̄fe-
ctionē alteri⁹ seu eam attingere vel excedere
sicut alibi videndū est. Si autē dicat q̄ in in-
finitum p̄fecti⁹ est diligere deū q̄ lapidē. seu
aliud creatū. ergo diligere deū est infinite p̄-
fectionis. Uno modo potest dici negādo an-
tecedēs sicut tactū fuit in sine p̄cedentis q̄-
stionis. in solutiōe p̄me rōis ante oppositum
Alio modo dicit aliq̄ negādo illā p̄sequen-
tiam. Tū dicit q̄ est instātia q̄n̄ sit cōpatio
inter distincta fm̄ sp̄m̄. sicut nō sequit̄ in in-
finitū Sortes est p̄fectior asino. s̄ Sortes
est infinite p̄fectōis. Sicut nō sequit̄ q̄ corp⁹
in infinitū excedit lineā et lineā punctū. po-
nēdo q̄ talia sint res quedā. s̄ corp⁹ est infi-
nitū. vel lineā est infinita. Et antecēdēs sit ve-
rum probat q̄ corp⁹ excedit superficiē. et lineā
p̄ctum plus q̄ i duplo plus q̄ in triplo. et
sic in infinitū. Et sic posset argui de Sorte
et de asino. Sicut datur instātia sic. Nō sequi-
tur a. in infinitū mouet veloci⁹ q̄ b. s̄ a. mo-
uetur in infinitū veloci⁹. Ponatur q̄ b. sit
vnū mobile motū difformit̄. sic t̄m̄ q̄ nunq̄
moueat ita veloci⁹ sicut sol. sed p̄ vnā horā
tardi⁹ et tardi⁹ moueat. et sit a. sol. tūc hec est
vera. in infinitū mouet veloci⁹ a. q̄ b. q̄ b
mouetur in infinitū tardius q̄ a. quia p̄ q̄
in duplo p̄ q̄ in triplo tardius. et sic i infi-
nitum. Nā de a. q̄ nō tūc oportet cōcedere.
q̄ in certa p̄portōe b. mouet tardi⁹ q̄ a. sit ḡ in
quadruplo. Cōtra. q̄ in aliq̄ p̄te bore mo-
uetur b. tardi⁹ q̄ i quadruplo. ergo nō p̄cise
in q̄druplo mouet b. tardi⁹ q̄ a. Itē alit̄ p̄o-
batur sic i p̄ma p̄te. p̄portionabili hui⁹ bore b
moueat tardius q̄ a. et i secūda tardi⁹ q̄ i p̄-
ma. et i tertia tardi⁹. rē. Et sic nulla tarditas
fuit maxima q̄ b. mouebat. Iḡ i infinitū
mouebat tardi⁹ q̄ a. et t̄m̄ nō est vez q̄ b. mo-
uebatur infinita tarditate. nec a infinita ve-
locitate. sic potest dici in p̄posito rē. Sed de
bac materia videndū est i materia de p̄fectō-
ne speciez. Ad secūdā rōnem r̄ndē-
do et p̄ ea et sequētibz pono quattuor. p̄p̄os.
Prima est q̄ null⁹ homo potest scire lege
p̄ pura naturalia implere p̄ceptū d̄ dilectōe
dei sup̄ om̄ia. Patet. quia lex que est iubet q̄

actus cadēs sub pcepto fiat in grā. que ē habitus supnaturalis. & licet existēs extra gratiam p sola naturalia possit diligere deū sup oia. nō tamē implet pceptū ad intētionē picipientis nisi sit in grā. Et hoc est qd multi doctores dicūt qd homo potest implere pceptū quantū ad substantiam pcepti vel facti cadentis sub pcepto. nō tñ quantū ad circumstantiā facti & intētionē picipientis. Et ad h determinatio ecclie. xix. dist. Qui dixerit q sine gratia possunt mādata dei implere p liberum arbitriū anathema sit. Un̄ p̄trariū fuit heresis plene ip̄oz pelagianoz &c. Secūda est qd null⁹ homo potest stāte lege p pura naturalia recte agere meritorie. Et loq̄ de merito vite eterne. Patet ex p̄ma. & iō si qd p pura naturalia eliceret actiū dilectōis dei super oia. nō esset sic meritor⁹ &c. Tertia est qd null⁹ hō potest stāte lege p pura naturalia sine grā recte agere simplr & absolute. patet. quia null⁹ simplr & absolute agit recte nisi que agit conformit̄ legi diuine. s; null⁹ sic agit nisi sit i grā fm legē statutā &c. Quarta est qd aliq̄s potest stāte lege p pura naturalia sine grā moraliter recte agere. Patet. qd p recte agere moraliter nihil aliud intelligo nisi agere cōformiter dictamini rōis. quam pbi morales sicut Aristoteles. Tull⁹. Seneca aut aliq̄ silēs vocassent rōem rectā. s; p̄star qd aliq̄s existēs extra grām potest sic agere. Igitur &c. Et p ista patet ad rōnem & apparet solutio ad multas auctoritates sanctorū q̄ i hac materia vident sibi inuicē repugnare.

Ad tertiā patet ex dictis qualiter homo ex puris naturalib; possit obſuare dei mandata & qualiter nō. Ad p̄firmationē negat̄ consequētia loquēdo fm legē statutā &c. Ad q̄rtam & cōp̄firmationē dico p̄mo qd p̄sequētia nō valet. nō em̄ sequit̄. de⁹ infundit ip̄i a charitatē vel p̄uat v̄l auget & nō ip̄i b. ergo plus diligit &c. Similit̄ nec sequit̄. deus saluaret a. si nūc decederet in grā & damnar; b quia nō est nūc in grā. ergo plus diligit a q̄ b. Instātia patet. si b. sit p̄destinat⁹ existēs nūc in grā &c. Secūdo dico qd p̄sequētia nō est ip̄ossibile. Nā de facto v̄z est in exemplo iā dicto similit̄ p̄destinat⁹ qui dormit & actu nō diligit deū pl⁹ diligit a deo q̄ p̄scit̄ quātūcūq; diligit deū. A Dico tertio p̄ intellectu scripture. qd ly diligit capis̄ equoq; i scriptura Uno modo p motu v̄l actu

volūtatis quo vult deo bonū. Alio modo ut idē significat qd p̄cuerāter viuere fm dei mādata iuxta illud. qd mādata &c. ille est qd diligit me. &c. Quarto dico qd q̄ secūdo modo pl⁹ diligit pl⁹ diligit. s; nō oportet primo modo. Nā ip̄s pl⁹ dilexit pet̄ qm̄ negauit eum q̄ iudā qm̄ ip̄e etiā erat i gratia. qd ad maius bonū. & sic patet ad rōem. Et hec de p̄ma cōclusionē Secūda cōclusio pbat̄ p̄mo p̄ma ps. qd qdlibet aliud a deo p̄pter deū & p̄ ip̄m factū est. Nā ip̄e est finis vltim⁹ & p̄ma causa effectiua oim̄ alioz. Igitur omni alio a deo p̄pter deū est vtendū. Secūda ps patet. qd nihil aliud a deo est sup oia diligēdū &c. Tamē ad maiorē declarationē cōclusionis pono q̄tuor p̄positōes. Prima ē qd licet qdlibet ens siue de⁹ siue creatura possit esse obiectū act⁹ vtēdi. tamē de⁹ nō ē obiectū vsus ordinati. Prima ps patet. qd qdlibet qd volūtas pōt referre ad aliud potest eē obiectū act⁹ vtēdi. sed volūtas ex libertate sua potest referre qdlibet ad aliud & quocūq; vbi ostēso potest aliud magis diligere. & p̄ cōsequēs potest diligere ip̄m p̄pter aliud. Secūda ps patet. qd de⁹ est finis vltim⁹. sed tale nō est ad aliud referibile. Secūda p̄positio est qd qdlibet aliud a deo potest esse obiectum vsus ordinati. Patet. qd qdlibet aliud a summe acceptato pōt a summi ordinare i facultatē volūtatis p̄pter summe acceptatū. Nā qdlibet tale aut est bonū aut malū. si sit bonum p̄pter summe acceptatum pōt ordinare amari si sit malū pōt odiri p̄pter ip̄m deū summe amari. &c. Tertia est qd aliqd aliud a deo potest esse fructiōis obiectū inordinate. Patet qd aliqua creatura pōt seip̄am diligere sup oia & tanq̄ finē vltimū. & sic ex hoc patet r̄sio ad formā q̄stionis. &c. Quarta ē qd nihil aliud a deo est aut esse potest saltē fm legē statutā p̄ nūc ordinate fructiōis obiectū. Patet. qd ois dilectio qua aliqd aliud a deo diligitur sup oia siue tanq̄ finis vltim⁹ est inordinata & culpabil̄ fm legē statutā. Et dico fm legē statutā. qd nō videt̄ ip̄ossibile nec implicare p̄tradictionē qd de⁹ posset absolute obligare creaturam ad vtendū deo & fruendū seip̄a. aut alio obiecto creato. Et ē hic aduertendū qd qm̄ dico qd de⁹ nō est obiectum vsus ordinati nec creatura est obiectū fructiōis ordinate nō volo dicere qd aliquo actu qd est vsus. ordinate diligit de⁹ & aliquo actu qd est fructio ordinate diligit creatura.

Nam eodē actu vt supra dictū est ordinare diligit deus & creatura p̄pter deū. & tal̄ act⁹ vsus & fructio. & habet vtrūq; p obiecto. sed volo dicere qd de⁹ nō est obiectū quo ordināte vtamur. nec creatura est obiectū quo ordināte fruamur. & sic patet diuersus sensus tituli q̄stionis &c. **D** S; p̄tra istam cōclusionē arguit̄ p̄mo p̄tra p̄mam p̄tē. quia odio dei nō est vtēdū. igitur nō quodlib; a deo. &c. Nā p̄batur. qd odiū dei nō est ordinate in deū referibile. Nā sequit̄. refertur. ergo ē. sed nō potest esse ab aliqua volūtate sine peccato. ergo nec potest referri i deū ab aliqua volūtate sine p̄cto. quare &c. Secūdo nō quolibet alio a deo potest volūtas abuti. & nec ordinate vti. p̄na tenet qd vsus & abusus habēt fieri circa idē. Nā patet. qd fm Aug. libro. ij. de libe. ar. Virtutib; nemo male vtitur. ceteris aut̄ bonis nō solū bñ sed etiā male quisq; vti potest. Tercio arguit̄ p̄tra secundā p̄tē. omni illo est fruendū qd potest satiare voluntatē. sed aliud a deo est h̄mōi. igitur maior videt̄ nota. Probatur minor. qd quādo aliq̄ actus alicui⁹ potētiē sic se h̄nt qd vnus est simplr p̄fectior si actus simpliciter imp̄fectior potest satiare illā potētiā. multo magis hoc potest actus p̄fectior. S; possibile est qd aliquis act⁹ volūtatis respectu alius creature sit p̄fectior q̄ act⁹ volūtatis respectu dei. quia cū act⁹ respectu dei sit finitus & p̄na habeat certā p̄portionē in p̄fectione ad alios act⁹. possibile erit qd fiat alius actus p̄fectior respectu creature &c. v̄l qd tñ multipliciter respectu creature qd equalcant actui respectu dei &c. Quarto. qd si deus est summe diligēdus h̄ nō est nisi quia summū bonū est summe diligēdū. s; fm p̄bi losophū. iij. thopi. sicut summū ad summū & magis ad magis &c. & p̄na si summū bonum est summe diligēdū. & magis bonum erit magis diligēdū. & sic angel⁹ erit magis diligēd⁹ ab hoīe q̄ ip̄emet. qd est p̄ phum. ix. thbi. & Augustinū de doctrina christiana vbi ponit ordinē charitatis &c. **P** Ad istas r̄ndet̄. Ad p̄mam rōem negat̄ aīcedēs & ad p̄bartionē dico qd licet ista p̄na poss; negari odiū refert̄ &c. qd est. vt patet. satis tñ cōcesso p̄sequēte. dico qd nō sequit̄ odiū dei nō pōt eē libere a volūtate aliqua sine peccato. & nō potest referri in deū a volūtate aliqua sine peccato. Nā ab alia volūtate nō odiēte potest referri p̄ actū detestadi seu nolēdi. i qd

non solū nō peccaret s; mereret &c. Ad secundā dico qd isti termini vti & frui accipiūt equiuoce. Nā vno modo dicimur vti i frui aliquo tanq̄ potētia vel habitu. sic dicimur artificē vti arte sua. & hoc modo etiam dicemur qd fructōe fruendū est. s; deo. Alio modo dicimur vti vel frui aliquo tanq̄ obiecto. Et sic capitur ip̄posito vt patuit. Si q̄ p̄mo modo capiatur vti & p̄portionabiliter abuti. v̄z est qd assumit̄. & sic intelligit Aug⁹. nō secūdo modo Ad tertiā dico p̄mo qd nihil aliud a deo potest satiare voluntatē obiectiue. hoc aut̄ solū fide creditur nec ē euidentis. Secūdo dico qd null⁹ actus volūtatis respectu alteri⁹ a deo potest ip̄am formalit̄ satiare. quia null⁹ alius act⁹ excludit omnē aīctatē & tristitiā. quia quocūq; alio obiecto creato habito potest volūtas aliquid aliud cū tristitiā appetere. Tercio dico ad p̄bartionem qd act⁹ fructiōis diuine essentie est p̄fectissimus act⁹. & ille sol⁹ est detatiū volūtatis create. Quarto dico. qd licet iste act⁹ sit finitus & finite p̄fect⁹. nō tamē poterit attingi ab aliquo alio actu seu alijs actib;. Un̄ argumentū solū habet locū qm̄ talia quorū vnū est p̄fectius & alius imp̄fect⁹ sūt eiusdē rōnis. Sed dicet̄. solū finite bñ est creature rōnali p̄ fructiōē respectu dei. s; i infinitūz p̄tingit bñ esse creature rōnali p̄ aliud a fructiōe siue subducta fructōe. Igitur ita bene vel melius p̄tingit esse rōnali creature p̄ aliud a fructiōe sicut bñ est ei p̄ fructiōē. p̄na videtur nota & similit̄ p̄ma ps aīcedētis. sed secūda pbat̄. qd ostēdat volūtati aliq̄ obiectum aliud a deo sub rōe boni & delectabil̄. tūc volūtas potest illud diligere & in eō delectari quātū illud apparet sibi bonū & delectabile. Itē ostēdat sibi duplū diligibile i b rōe in duplo diligibilis & delectabil̄. tūc poterit in duplo plus & diligere & delectari. et sic arguā de tertio. quarto. quinto. et deinceps. Igitur &c. **D** Ad hoc r̄ndet̄ vn̄ negando p̄nam p̄mā. s; iudicio meo licet sit facile sic dicere. nō est tamē facile itelligere. nā ip̄e videt̄ negare manifeste v̄z. s; illā p̄nam & p̄cedere falsum. s; p̄tē aīcedētis secundam quare &c. **I**ō p̄cessa p̄na nego illā p̄tē secundam aīcedētis. & ad p̄bartionē dico. Primo qd esset deuenire aliqui in tali p̄cessu ad aliq̄ obiectū qd nō amabil̄ a volūtate nec delectabil̄ eā. Et h̄ est p̄babile p̄pter limitationē capacitat; volūtatis. Nam quādo dilectō &

delectatio voluntatis respectu illorum obiecto-
rum sic presentatorum erit tanta quantam potest ca-
pere voluntas obiectum vltimum presentatum non dele-
ctabit. quare etc. Secundo dico quod quantumcum-
que fiat in voluntate delectatio aut dilectio re-
spectu talium obiectorum nunquam tamen satiatur propter
hoc. Et ratio est quod quilibet aliud a deo secum af-
fert quadam indigentia potissime illi potestatem
est capax dei. sicut diuitie auaro. et homo. sic
etiam potest poni exemplum quod rationes dialectice ex
natura sui semper adducunt formidinem. ideo ut
quot sunt non possunt causare ita perfectum assensum.
sic demonstratio. Dico tertio quod aliquo fructio
respectu dei est ita perfecta quod per ipsam satiatur
voluntas creata. quod fructio beatifica excludit
omnem indigentiam. et hanc naturaliter. quod dico quod
forte de potentia absoluta posset comparari secum
tristitia sicut fuit in christo secundum alios etc. Quar-
to dico quod cuiuslibet rationali creature frui deo be-
atifice est summe bonum esse sibi possibile. Patet
ex predictis. quod licet per fructioem solus summe bonum
sit rationali creature. tamen per nihil aliud potest si-
bi ita bonum esse subducta fructio. Quod patet. quia
si aliter posset etc. hoc videtur maxime per vni-
onem ypostaticam. sed non quia ista conuenire potest
tam rationali quam irrationali creature. sed fructio so-
li rationali creature. Igitur etc. Quia tenet. quod sic per-
bat per se. et in voluptatibus carnalibus non
esse felicitatem. Sed de hac materia in tertio
R. Ad quartam dico primo quod solus deus est sum-
me diligendus. quod est summum bonum. Et quan-
do dicitur quod sicut maximam ad maximam. etc. Dico
quod illa propositio non est vniuersalis vera. quod sum-
mum ens est productum summi effectus et tamen non
semper perfectus ens est productum effectus perfectio-
nis. Nam angelus non potest producere nisi acci-
dens et tamen multa minus perfecta producant subam
Secundo dico de parte quod homo potest li-
cite magis diligere angelum quam seipsum. id est velle
maius bonum angelo quam sibi ipsi. Patet. quod po-
test licite velle angelum esse angelum et non velle
sibi aliquod bonum ita magnum sicut est bonum an-
gelum esse angelum. etc. Uerum est aliter quod homo saltem
viator potest licite plus diligere se quam angelum.
Id est ad maius bonum intelligendo de bono be-
atifico. quia de illo intelligitur ordo charitatis.
etc. Tertio dico quod homo potest licite imo te-
netur magis diligere aliquam aliam creaturam quam
se. id est ad maius bonum etiam beatificum. Patet.
Viator sic tenet magis diligere humanita-
tem christi. quia tenet credere deum velle se habere
bitum tamen bonum beatificum sicut christus. Igitur etc.

Quarto dico quod homo potest licite imo tenet
magis diligere se quam aliquam aliam rationalem crea-
turam in statu vite. id est ad maius bonum beatificum.
Patet. quod iste est ordo charitatis de quo dicitur
charitas est ordinata. scilicet primo ad deum. deinde
ad seipsum. postea ad proximum. Unum hanc intelligitur
de rationalibus creaturis existentibus in statu vite.
per primum enim intelligitur rationalis creatura via-
trix. Quod patet. quia de beatis hoc non debet in-
telligi. Nam quilibet beatus alium beatum quocumque
tenet diligere ad tantum bonum beatificum quantum
videt quod deus vult ipsum habere. et sic quilibet mi-
nus beatus plus diligit alium magis beatum quam
seipsum. et ad hoc tenet. et sic patet qualiter debet
intelligi preceptum de dilectione dei super omnia et sui
post deum. et primum post seipsum etc. Et hoc de
conclusionem.

Tertia conclusio probatur. et primo prima
pars. quod deo est fruendum et nullo alio ab ipso
est fruendum. Igitur etc. Quia patet et secunda pars
antecedens. et secunda conclusio secundae. sed
prima patet per Augustinum. primo de doctrina
christiana. Res quibus fruendum est sunt pater. filius.
et spiritus sanctus. Unum ista conclusio catholica etc.

Secunda pars conclusionis probatur. quia non
est euidenter notum deum esse fruendum. imo nec deo est
fruendum. Quia patet. quod ex opposito sequitur op-
positum. et ante patet. quod deum esse sola fide tenet
ad Hebr. xi. Credere enim oportet accedentes
ad deum quod est etc. Item supposito quod aliunde est per
fidem hanc possit probabiliter haberi. non tamen eu-
denter ut possit probabiliter. Tamen ad maio-
rem declarationem huius partis pono quatuor pro-
positiones. Prima est quod non est nobis eu-
denter notum nullo alio a deo esse fruendum.
Patet. quod dicitur quod aliquo creato est fruendum
et tale est super omnia diligendum. non potest euide-
ter probari oppositum sicut si quis diceret quod homo de-
bet seipsum super omnia diligere. Nam plus videtur
dicere. id est ethico. et ad hanc etiam quilibet homo
naturaliter inclinatur etc. Secunda est quod non est
nobis euidenter notum deo esse fruendum. Patet
per rationem iam factam. Dicunt tamen dicitur vniuersum quod licet non
sit euidenter siue euidenter demonstrabile deo est
fruendum siue deum esse ab homine super omnia dilige-
dum. tamen ista ypothetica et conditionalis si deus est
deus est super omnia diligendus ab homine. est euidenter
seu naturaliter ratione demonstrabile. Et hoc per-
bat ex significato huius vocabuli deus seu christus
partem que habet de deo. scilicet sit vniuersum creatum et
seruans libere omnia. ad cuius non esse sequitur

non esse omnium. sine quo nihil possumus. et cetera
bona que de deo accipimus. Unum arguitur sic.
Illud est summe diligendum ab homine quod scitur
ab eo esse summum bonum sibi. sed si sciatur ab
homine quod deus est. scitur quod ipse est summum bo-
num homini. Igitur etc. Sed istud dictum non est
verum meo iudicio. Unde dico quod illa conditio
nalis nec est euidenter nec euidenter demonstra-
bilis. nec ratio facta valet. Primo. quia super
ponit falsum. scilicet significatum siue diffinitio quod
nominis huius termini deus sit illa oratio com-
posita ex omnibus predicatis significatis perfectio-
nes dei quomodo si esset verum pari ratione argue-
retur quod iste conditionales essent euidentes. si
deus est deus est trinitus. si deus est deus generat
deum. etc. Secundo ergo dico quod quid no-
minis huius termini deus est ista oratio summum
bonum in entibus siue aliqua proportionabilis
ideo ratio non valet. quia licet aliquis sciat quod
deus est et persequens quod aliquid est summum
bonum in entibus. non tamen sequitur quod sciat quod illud
est summum bonum. nec persequens quod sit ab eo
summe diligendum. id patet quod nec cathogori-
ca nec ypothetica est euidenter etc. Tertia pro-
positio est quod non est nobis euidenter notum quod
voluntas non possit detari aut satiari in aliquo ci-
tra deum. Patet. quia non potest euidenter proba-
ri quod voluntas possit recipere vniuersum actum ab ali-
quo creato sicut a causa immediata que
satiat totum appetitum voluntatis. imo difficile est
sustinere oppositum sicut patet super. Et hoc
sequitur quod opinio Auicenne quod ponit quod infe-
rior intelligentia beatificatur in intelligentia
superiori non potest euidenter improbari. Pa-
tet ex dictis et satis notum est. Quarta propositio
est quod non est nobis euidenter notum quod volu-
tas possit quietari aut satiari per aliquem actum.
Patet. quod non potest euidenter probari quin
quocumque actu possibili posito in ipsa volunta-
te possit libere velle aliquid aliud. et tristari cri-
am si careat illo. et ita nec est euidenter quod volu-
tas possit satiari aut quietari fructioe beati-
fica quam ponimus nec quod non possit detari aut
satiari aliqua respectu alicuius creature. Et
hoc sequitur quod non est nobis euidenter notum quod
fructio beatifica quam speramus sit nobis possi-
bilis. sed hoc est tamen fide creditum. vel etiam dya-
letica et probabilis ratione per se patet ex predictis
etc. Sed contra predictam conclusionem argu-
itur. et primo contra primam partem. probando quod ipso
deus non est fruendum. quod fructio succedit desi-
derio. igitur erit idem obiectum fructiois et desi-

derii. sed desiderium est respectu actus quod postea
habebitur deus. et non respectu dei absolute.
Non enim desideramus deum nisi quia desidera-
mus videre eum. ergo fructio non est de deo ab-
solute sed de visione etc. Confirmatur. quia
fructio est respectu alicuius completi. quod respec-
tu eiusdem respectu cuius est desiderium. sed desi-
derium est respectu alicuius completi. non enim de-
sideramus deum sed videre aut habere eum. etc.

Secundo contra eandem partem probatur quod non
solo deo est fruendum. quia ipsa fructio est
fruendum. igitur. Ante probatur. quia fructio est di-
ligenda. aut ergo dilectione que est ipsamet
alia. Si ipsamet ergo fructio diligenda est
fructio et per consequens fructio fruendum est. Si
alia iterum illa est diligenda et per consequens ponenda
est alia dilectio qua diligatur. et sic tertia
quarta. et sic infinite erunt simul vel erit aliqua
dilectio non dilecta. Confirmatur. quod signifi-
cat a. deum. et b. fructioem sortis de deo. vel er-
go sortis tenetur equaliter diligere a. et b. et
per consequens frui utroque. vel tenet magis di-
ligere a. quam b. et per consequens velle. a. esse quam b.
esse. igitur citius deberet velle omne illud quod
repugnat ad velle b. esse. sed odium dei repu-
gnat ad velle b. esse. ergo citius deberet vel-
le odium dei esse quam velle a. non esse. sed velle b.
non esse est odire deum. ergo citius deberet vel-
le se odire deum quam se non odire deum. quod est impos-
sibile. quia sic simul deberet odire deum et non
odire. Tertio arguitur contra secundam partem
conclusionis probando euidenter ratione quod solo deo
est fruendum siue quod ipse solus est super omnia di-
ligendus. quia homo naturaliter debet dili-
gere ordinata ad finem. et per consequens magis
finem quam ea que sunt ad finem. quod propter quod vniuersum
quod tale et illud magis. etc. sed deus est finis ho-
minis et finis vltimus omnium qui mouet ut de-
siderat et amat. etc. methaph. com. xxxvi.
ergo homo debet deum super omnia diligere. unde ad
hoc facit quod ibidem dicit commentator. si motor cor-
porum celestium est magis bonus omnibus necesse est ut
sit desideratum magis bonis omnibus. igitur etc. Con-
firmat quod bonum commune et diuinum est magis dili-
gendum quam bonum particulare. primo ethico. etc. sed
illud quod est summe diuinum et matie com-
mune bonum est summe diligendum. tale est deus.
Igitur etc. Quarto sic illud quod antiqui
philosophi sequendo rationem naturalem posuerunt ipsi
euidenter probauerunt. sed deum esse super omnia
diligendum. antiqui philosophi posuerunt. igitur etc.
maior satis patet. et minor probatur. quia finis
f 4

apostolū Roꝝ. i. Gentiles p̄ creaturas visibiles deuenērūt in noticiam dei. Unde dicitur. Deus eīm reuelauit illis. inuisibilia eīm ipsi a creatura mūdi p̄ ea que facta sūt intellecta sp̄ciant. sempiterna quoq; virtus eius et diuinitas. rē. quia cū cognouissent deū non sicut deū glorificauerūt. Et quo arguit sic. Isti philosophi tantā r̄ euidētē cognitiōz habuerūt de deo q̄ fuerunt inexcusabiles d̄ deo q̄ nō coluerūt r̄ glorificauerūt eū sicut deum. ergo ita euidētē noticiā habuerunt de deo q̄ sciuerūt ip̄m esse colendū sicut deum. sed colere aliquid sicut deū: est diligere ipsum super omnia. ergo sciuerūt deum esse super omnia diligendū rē. Confirmatur quia antiqui philosophi naturales illud cognouerunt r̄ naturali ratione probauerunt quod precipit iure naturali. sed diligere deum super omnia precipitur iure naturali. igitur rē. Maior patet. quia illi philosophi cognouerūt ius naturale. sed minor probatur quia illud precipit lege diuina. r̄ p̄sequens etiā iure naturali. quia omnes leges diuine natura cōstant. humane autē moribus. fm̄ f̄sidoꝝ. Et habetur in decretis dist. i. omēs rē. U Ad ista r̄ndetur. Ad primā vno modo potest dici sicut dicitur De cam q̄ fruitio patrie nō proprie succedit desiderio. sed succedit fruitioni r̄ic que est act⁹ quo de⁹ diligitur in se amore amicitie r̄ nō amore concupiscētie. ita bene siue nō magis q̄ fruitio patrie. r̄ ista fruitio est alius act⁹ ab actu desiderij r̄ ista r̄duay fruitiōnū idē est obiectū scz deus. Et per idē dicitur ad r̄firmationē q̄ licet desiderij esset respectu alicui⁹ completi. nō tamen fruitio. quia nō est idem obiectum p̄mum desiderij r̄ fruitiōis. Nam desiderij est p̄rie respectu alicui⁹ futuri. ideo quia actus beatific⁹ est futur⁹ r̄ nō deus. cōcederet q̄ obiectū desiderij qd̄ est summe desideratū rē. est act⁹ beatific⁹. r̄ sic summe desideratū nō est obiectum fruitiōis sed obiectum illi⁹ summe desiderati. rē. Alio modo potest dici q̄ obiectū desiderij est ipse deus vel omnino nihil est fm̄ illos qui ponūt cōplexē significabilia hoc est nulla res vel entitas est vidēs deū. Sed quia ista secunda pars distincti nō placet mihi. quia non intelligo completere significabilia isto modo. nec bene cōcipio quo modo ista stant simul videre deum est obiectū desiderij. r̄ nihil ē obiectum desiderij. ideo cōcedendo p̄mam p̄tē

scz q̄ deus est obiectū desiderij. quia illud ē obiectū desiderij qd̄ vere r̄uenienter r̄ndetur ad questionē factam p̄ quid desiderat. aut sibi equiualentē. sic est de deo. Non nego tamē qn̄ act⁹ beatific⁹ sit obiectū desiderij rē. Quādo dicit q̄ desiderij est respectu completi r̄ respectu futuri dico q̄ nō oportet. Nam desiderij bñ est respectu alicui⁹ obiecti. qd̄ de facto r̄ p̄ncipaliter est rē. r̄ sic tale nō est futur⁹. sed bene ver⁹ est q̄ desiderij nō est respectu iā habiti sed habēdi. rē. Ad secūdam nego añs. s. q̄ fruitione sit fruendū r̄ tanq; obiecto. Et ad p̄bationē qn̄ dicitur fruitio est diligenda vel ergo seipsa vel alia dilectōne. dico hic q̄ siue sit siue sic nō p̄cludit illis antecedēs. Nam si cōcedatur q̄ seipsa rē. nō tamē valet ista p̄sequētia. diligo fruitiōnem fruitiōnem. ergo fruor: fruitiōnem. sicut nō sequitur vsu diligo deum. ergo vtor: deo. Unde tenēdo q̄ ipsa met fruitiōne diligitur fruitio diligitur tamē propter deū. Et ideo illa fruitiōne diligo deū fruendo r̄ diligo ip̄am vtor: deo. Si vero cōcedatur q̄ fruitio diligitur p̄ simile dilectionē r̄ nō seipsa sicut mē videtur nō sequitur processio in infinitū. q̄ p̄cedendū est q̄ est aliqua dilectio in intellectu non actu dilectā. sicut est aliqua cognitio nō distincte cognita. sicut alis dixi ad cōfirmationē quādo dicitur. Sortes tenet magis diligere. a. q̄ b. cōcedo antecedēs. et nego p̄sequētia. ergo cuius deberet velle omne illud qd̄ repugnat b. q̄ qd̄ repugnat a. q̄ est dare aliquid qd̄ cōmunitē repugnat s̄ odium dei. ideo si cōcederetur illud p̄sequitur q̄ cit⁹ deberet velle odire deum q̄ nō odire deū. sicut arguitur. qd̄ est falsū rē. Ad tertiam rōnem dico. Q licet istud argumentū sit bonū r̄cludat probabiliter. non tamen euidētē. Pro cuius declaratione pono aliquas p̄positiones. Prima est. Q nō est nobis euidēs q̄ sit aliqua finis vltimus omnium propter quē omnia fiunt. Uñ r̄ si p̄ hoc posuerit b̄ tñ euidētē non p̄bavit. Secūda est. Q nec est nobis euidēs q̄ homo debeat ordinare oia opa sua ad aliū finē q̄ ad seip̄m. r̄ ad suā perfectiōz. Et p̄sequēs nō est nobis euidēs quādo hō sit sibi finis vltimus r̄ qn̄ seip̄o debeat frui r̄ nō alio. Tertia est. Q nec est nobis euidēs q̄ ista cōsequētia sit bona siue hec r̄ditionalis s̄a si aliq̄s est finis vltim⁹ oim̄ ille est maxie diligēdus r̄ p̄pter seip̄m. Jō patet ad rōnem

Quarta p̄positio p̄ r̄firmatōe rōis est q̄ nō est nobis euidēs q̄ bonū cōe ip̄ sit magis diligendū q̄ bonū p̄ticulare. imo h̄ nō est ver⁹ vniuersalit̄ nisi qn̄ bonū p̄ticulare includit in bono cōi. Alii sequit q̄ hō magis deberet eligere salutē vni⁹ cōitatē q̄ sui p̄p̄tē. r̄ se damnari q̄ vni⁹ cōitatē cui⁹ nō esset p̄s. qd̄ est falsū. S̄ dubitat h̄ qd̄ sit finis vltim⁹ naturalis creature rōnalis. vtz de se fruitio dei. Et circa h̄ pono aliquas p̄positiones. Prima est q̄ fruitio dei nō est finis naturalis creature rōnal in quē tēdat tāq; i finez sui appetit⁹ naturalis. Patet. q̄ si ita esset ille finis eēt a creatura rōnali naturalit̄ acq̄sibilis. rē. Secūda ē q̄ creatura rōnal nō tēdit i deū tāq; i finē vltimū sui appetit⁹ naturalis. Patz. q̄ alit̄ sequit q̄ natura possz h̄mōi si nē h̄re naturalit̄. Tertia est q̄ creatura rōnalis tēdit i seip̄am. i. i r̄suatōne r̄ in bonū suū p̄p̄tē tāq; i finē vltimū sui appetit⁹ naturalis. patz ad experientā cuiuslibz rē. Quarta est q̄ creatura rōnalis appetitu rōnali r̄ libero pōt r̄ d̄z tēdere i aliud q̄ in seip̄am tāq; i finē vltimū. s. in deū. Patet ex p̄dictis. S̄ p̄mā p̄positionē instat q̄ creatura rōnalis naturalit̄ appetit suā beatitudinē s̄ ip̄a fruitio est e⁹ beatitudo. Jgit̄ eā naturalit̄ et appetitu naturali appetit. Et vltra. igit̄ e sibi naturalit̄ possibilis. q̄ appetit⁹ naturalis nō appetit sibi naturalit̄ impossibile. Pro isto pono alias p̄p̄tē. Prima est q̄ creatura rōnalis si nūq; audiisset loq̄ de beatitudine quā speram⁹. eā nō appeteret appetitu naturali distincte r̄ absolute. Patz. q̄ ignoraret istā beatitudinē nec ad e⁹ cognitiōz possz venire p̄ naturalē rōem. Secūda ē q̄ creatura rōnalis beatitudinē quā speram⁹ appetit appetitu naturali r̄ r̄fuse. patz. q̄ q̄libet talis naturalit̄ appetit q̄ bñ sit sibi. r̄ q̄ nihil tristabile vlt̄ r̄ r̄iū sustineat. r̄ h̄ est beatitudinē appetere. sal tē r̄fuse. s̄ ex h̄ nō sequit q̄ beatitudo sit creature rōnali naturalit̄ possibilis. q̄nis sic dicitur ē naturalit̄ appetat. Uñ sit tertia p̄p̄tē. creatura rōnalis appetitu naturali r̄ r̄fuse bñ appetit aliq̄d qd̄ est sibi naturalit̄ impossibile r̄ appetitu rōnali etiā distincte bñ appetit qd̄ ē sibi simplr̄ impossibile sic q̄ nō possit trīstari vlt̄ dolere rē. Quarta ē q̄ creatura rōnal rōnabilit̄ nō appetit distincte r̄ absolute sibi impossibile qd̄ credit eē tale. patz factz. Et dico qd̄ credit rē. q̄ aliq̄s rōnabilit̄ in casu appetit sibi impossibile. q̄ nō credit illud eē sibi im

possibile. dico etiā absolute. q̄ aliq̄s sub r̄ditione i casu rōnabilit̄ appetit qd̄ credit sibi esse impossibile sic penitēs appetit p̄ctm̄ p̄ritū nō fuisse sub r̄ditione si h̄ esset possibile. n̄ tñ debet absolute. q̄ licet q̄s debeat simplr̄ r̄ absolute appetere aliq̄d qd̄ nescit euidētē esse sibi possibile. sic esse beatuz eternalit̄. nō tñ debet aliq̄s sic appetere qd̄ credit sibi impossibile. Et sic patz ad rōem. Ad quartā dico. p̄mo q̄ p̄bi etiā sequēdo rōem naturalē multa posuerūt q̄ nō euidētē p̄bauerūt s̄ solū p̄ suasue r̄ dialēctice. imo pauca demonstrauerūt euidētē. multa etiā posuerūt sine magis p̄batione miscēdo se opintonibz vulgi r̄ legibus rē. Secūdo dico ad auctoritatē ap̄tē q̄ añ ortū p̄boꝝ magnoz fuerūt patriarche r̄ cul⁹ dei sicut reuelat⁹ boibz. r̄ iō p̄bi hoc sciuerūt. r̄ tñ qdam eoz cū nō coluerūt. sed timore tyrannoz vt eis placeret coluerūt ydola. r̄ illi fuerunt inexcusabiles. r̄ hos reprehendit apostol⁹. Sed p̄tra. apostolus dicit inuisibilia dei. rē. ergo hoc potuerūt p̄ rationem p̄bi naturalē p̄bare. Dic dico tertio q̄ licet potuissent h̄ aliqua naturali rōne p̄suadere. nō tñ euidētē p̄bare. similiter habita reuelatōe q̄ de⁹ est credēti deū esse multa possunt ex cognitiōe creaturay. concludi de deo que aliter non cōcluderētur. Et ideo patz ad rationē. Quarto dico ad cōfirmationē q̄ aliquid precipitur iure naturali dupliciter. Uno modo ex p̄sse r̄ formaliter sicut illud h̄ facias alijs qd̄ tibi vis fieri. Alio modo latentē r̄ virtualiter r̄ quasi i antecedēte. et ista sunt adhuc i duplici differētia. q̄ sequit aliq̄d vel euidētē vel solū p̄sequētia fidelit̄ credēda. Illa ergo q̄ p̄mo modo p̄cipiūt iure naturali vel ex eo euidētē sequitur cognouerunt p̄bi euidētē nō alia sicut sunt illa q̄ i euangelio habent p̄ maiori p̄te. r̄ tale est deum esse summe diligendū. quare. rē. Et hec de tertia r̄clusiōe. Hūc ad rōes factas in p̄ncipio q̄stionis. Ad p̄mā negat añs. sic patet in p̄ma r̄clusiōne. Et ad p̄bationē dico. q̄ obiectū fruitiōis est ip̄oportio natū frui create. loquēdo p̄rie de p̄ortione sic mathe matici loquūtur. quia sic infiniti ad infinitum nō est proportio. sed tamē bene est ei p̄portio natū tali p̄portione que suffic ad vitalē immutationē potētie p̄ceptiue ab obiecto p̄ceptibili de qua tanget in sequēti q̄stione. ideo transeo. Ad secundāz etiā negat antecedēs sicut patz ex secūda r̄clusiōe. Et ad

primi sententiarū

probationē dico q̄ futurū nō est fruendū. Et ad maiorē dico q̄ licet futurus sint ppter se diligende nō s̄ sequit̄ q̄ eis sit fruendū salte3 obiective. rō quare negat̄ sequētia patet ex p̄mo articulo q̄stionis statim post diffinitio nem vsus 7 fructū. Ad tertiā q̄cqd̄ sit d̄ antecedēte patz ex tertia conclusioe q̄ rō clu dit vtz. Igit̄ rē. Ad quartā factā post op positū q̄stionis patz ex tertia conclusioe q̄ vtra q̄ ps antecedēt̄ est negāda. tñ r̄ndendo ad for mam tituli q̄stionis ex sup̄ dictis q̄tuor̄ pa tēt. Primū est q̄ aliud a deo pōt esse fructio nis obiectū. s. fructiois inordinate. Secun dū est q̄ aliud a deo pōt esse etiam ordinate fructiois obiectū. s. fructiois que est vsus rē. Tertū est q̄ solo deo est fruendū. s. obiecti ue. Quartū q̄ h̄ nō est nobis euident̄ notuz scz p̄ statu vie. Sic igit̄ patz r̄ndendo ad q̄si tum s̄m intētionē tituli q̄stionis. Et hec de scdo articulo p̄ncipali y Quantū ad tertiū articulū mouēde sunt 7 soluēde tres dubitatōes circa materiā q̄stionis. P̄ria est vtrū rōnalis creatura posset frui essentia diuina nō fruēdo aliq̄ p̄sona vel etiā vna p̄so na nō fruēdo alia. videt̄ q̄ sic. qz nō maḡ re pugnat essentia diuine terminare actuz fruēdi sine p̄sona vel vni p̄sone sine alia q̄ ipi p̄so ne repugnat terminare depēdentiā nature as sumptē sine essentia vel sine alia p̄sona. Igit̄ cū p̄sona filij terminet depēdentiā nature as sumptē sine essentia vel sine alia p̄sona. sequi tur rē. Opositū videt̄ qz nō est nisi vnū ob iectū q̄ licite est fruendū. igit̄ nō stat frui ipō nisi fruēdo oī illo qd̄ est ipm. Secūda du bitatio est vtrū rōnalis creatura teneat̄ ma gis diligere vnā personam diuinā q̄ ali am. Videt̄ q̄ sic qz tenet̄ diligere filiū. qz re demit̄ ipam 7 qz passus est p̄ ipa. 7 nō sic te net̄ diligere p̄rem. igit̄ magis rē. opositū vi det̄. oīs p̄sone diuine eque bone sunt 7 eius dē bonitatis. igit̄ eque diligēde rē Tertia dubitatio est. vtrū rōnalis creatura licite di ligat̄ deū ppter aliqd̄ aliud ab ipō 7 nō p̄cise ppter seipm. videt̄ q̄ sic. qz aliqd̄ licite diligit̄ deuz qz creauit 7 redemit̄ ipm 7 ppter sua bñ ficia 7 ppter suā retributionē. Un̄ ps. Inclinaui cor meū ad faciendū iustificatōes tuas ppter retributionē. Opositū videt̄ qz h̄ esset vti deo quod est illicitū. similis ppter qd̄ vnū quodqz tale 7 ipm magis. rē. Ad p̄mā du bitationē teneo p̄tra scotū 7 pono quattuor̄ p̄positōes. P̄ria est q̄ nulla rōnalis cre

atura siue in via siue in p̄ria potest cognosce re vel diligere diuinā essentia nō cognosce ndo vel diligēdo quālibet p̄sonā. Probat̄. qz nunq̄ de eadē re seu de terminis supponen tibus p̄ eadē re debēt p̄cedi cōtradictoria nisi hoc habeatur ex scriptura sacra vel ex deter minatione ecclie vel ex talibz inferat̄. cuz igit̄ eadē res sit essentia 7 p̄sona nō est p̄cedendū q̄ aliqd̄ possit cognoscere vel diligere essen tiam 7 nō p̄sonā cū hoc nō habeat̄ aliquo p̄ dictoꝝ modoꝝ. Maior̄ patz. qz cū difficulti mū sit intelligere p̄tradictoria verificari de eadem re. hoc nō est ponendū nisi solū vbi ff des cogit. quare rē. Secūda p̄positio est. q̄ nulla rationalis creatura siue in via siue patria potest cognoscere vel diligere vnā p̄sonam nō cognoscēdo vel diligēdo quam libet p̄sonā diuinā. Probat̄ p̄ illud di ctum xpi. Qui videt me videt 7 patrē. Et si dicatur q̄ istud p̄cedit de facto 7 nō de possi bili. tūc sequitur q̄ ista cōsequētia ch̄risti n̄ valuit. quia antecedēs pōt eē verū sine cōse quente. Similit̄ hoc est cōtra expositionē Augustini p̄mo de trini. ca. x. dicit̄ q̄ n̄a ter sine altero ostēdi potest. Itē probat̄ for tius quia sequit̄. pater diligit̄. ergo essen tia diligit̄. sicut pater p̄ p̄mam p̄positionē 7 eō p̄bationē. Et similis bñ sequitur. essen tia diligit̄. ergo filius diligit̄. sicut pater p̄ idem. ergo sequit̄. pater diligit̄ ergo filius. rē. Tertia est q̄ aliqua rationalis creatura in via potest assentire se cognoscere vel dilige re diuinā essentiam nō assentiendo se dilige re vel cognoscere. imo assentiendo se non co gnoscere vel diligere aliquā diuinā p̄sonā patet de p̄bis qui nō cognouerunt trinitatē personaz. 7 de hereticis qui credunt nō esse tres personas. et tamē cognoscunt 7 etiā diligunt vel credunt se cognoscere et diligere diuinā essentiam. Et intelligēdo p̄dicta d̄ cognitione 7 dilectōne que de p̄ se termina tur ad diuinā essentia vel personā tanq̄m ad obiectū propriū. Pro quo sit quarta p̄ positio q̄ rationalis creatura in via pōt co gnoscere 7 diligere p̄ accidens vnā p̄sonam diuinā nō cognoscēdo vel diligēdo aliam. Patet. quia aliquis potest cognoscere bñi tatem xpi non diligendo patrē aut spiri tum sanctū. Igitur potest diligere filium n̄ diligendo patrē aut spiritum sanctū. Consequētia tenet̄ ppter cōmunicatōz idyomatūz. Ad cui⁹ declarationē distinguendā

Questio secūda

est q̄ viatorem frui vnā p̄sona sicut persona filij vel eā diligere aut cognoscere. potest in telligi dupliciter. Uno modo p̄p̄e. q̄a tal̄ persona est ens vel obiectuz talis fructiois de p̄ se. Alio modo potest intelligi viatorem di ligere filiū dei p̄ accidēs. s. p̄ cōmunicatōne idyomatū. quia scz obiectū sue fructiois vel dilectionis est humanitas vnita filio dei p̄ ppter quā vnione hec est p̄cedēda. Iste dili git̄ filiū dei sicut passio illata humanitati est causa quare p̄cedim⁹ q̄ filius dei est passio 7 isto modo potest p̄cedi q̄ aliqd̄ potest dili gere vnā p̄sonā nō diligēdo aliā. vel etiā nō diligēdo essentia. quia p̄dicata que sic veni unt p̄sone vnite humane nature. p̄ cōmuni cationē idyomatū p̄nt negari ab alia p̄sona. Et similiter ab essentia. sicut cōmuniter cō ceditur q̄ filius est incarnat⁹ 7 passio 7 nō pa ter. nec etiā essentia s̄m aliquis Si ergo ali quis diligeret humanitatē xpi 7 odiret deū. patet p̄positū. Et s̄m istū modum loquēdi essent p̄cedēde aliq̄ p̄positōes mirabiles. Prima est q̄ stat q̄ aliquis diligit̄ deū su per omnia 7 tamē eadē dilectōe mortalit̄ pec cat. Patet. quia ponat̄ q̄ aliquis delectetur in hūanitate xpi 7 fruatur ea. seu diligit̄ sup omnia nesciēs q̄ est assumpta. tūc iste morta liter peccat. quia fruatur creatura. s. hac hu manitate. 7 tamē eadē dilectōe diligit̄ deuz sup omnia p̄ cōmunicatōne idyomatūz. vt patet. Igit̄ rē. Sed p̄tra quia sequit̄. iste fru itur hac humanitate. ergo diligit̄ eā plus q̄ deū. qz diligit̄ eā sup omnia alia ab ea. ergo p̄ cōmunicatōne idyomatū diligit̄ deū pl⁹ q̄ deū. 7 pari ratōe iste essent p̄cedēde. Iudei oderūt deū plus q̄ deū. 7 viderūt deū clar us q̄ viderūt deū. Et pari ratōe Maria mi nus dilexit̄ filiū q̄ dilexit̄ sp̄m sanctū. quia mi nus dilexit̄ humanitatē filij q̄ sp̄m sanctū. imo sequit̄ q̄ de⁹ min⁹ diligit̄ se q̄ diligit̄ se. qz filius min⁹ diligit̄ humanitatē suā q̄ diligit̄ se. Igit̄ si oia p̄dicata que p̄ueniunt nature sic vnite p̄ueniēt etiā filio dei p̄ cōicationē idyomatū hoc p̄dicatū min⁹ diligit̄ a filio. q̄ filius diligit̄ a se p̄ueniret filio. Et sicut h̄ el set p̄cedēda. xps vult q̄ min⁹ diligit̄ euz q̄ diligit̄ eū. qz vult q̄ min⁹ diligit̄ suam humanitatē q̄ diligit̄ eū. s. dilectōe ordia ta. Igit̄ rē. Ad ista posset dici sequēdo vi am p̄dicatā q̄ nō est maior̄ rō quare sit cōica tio idyomatū in istis p̄dicat̄ tangit̄. p̄enit̄. crucifigit̄. q̄ in istis fruit̄ diligit̄. cognoscit̄.

ideo p̄cederent p̄dicte p̄positōes. Hōcē vi detur incōueniēs p̄cedere q̄ de⁹ min⁹ diligit̄ se q̄ diligit̄ se. sicut p̄cedit q̄ de⁹ minus dili git̄ se s̄m naturā humanā q̄ diligit̄ se s̄m na turā diuinā. 7 sic d̄ aliqd̄. Alio mō s̄ h̄ via nō placet pōt dici q̄ multa p̄dicata sunt que cōueniūt nature humane. que nō p̄ueniunt filio dei. sicut natura humana est vnita filio dei 7 nō filio. Similit̄ natura humana ē cre atura 7 est realiter distincta ab essentia diui na 7 incepit esse. 7 tñ nō filio. s. sufficit sanct⁹ q̄ natura humana cōicet idyomata. i. p̄prie tates nature humane sicut nasci de muliere s̄rire. esurire. mori. rē. nō sic aut̄ in istis frui. diligit̄. cognoscit̄. rē. S. qz iste mod⁹ dicēdi videt̄ oīno volūtari⁹ p̄ma via videt̄ p̄babil̄. Iō s̄m illā viāz sit scda p̄positio. q̄ stat q̄ aliquis odiat deū 7 tamē eodē actu merca. Patet. qz ponat̄ q̄ aliqd̄ odiat humanitatē xpi. nesciēs eā esse humanitatē ch̄risti. s. cre dens eam esse humanitatē alicui⁹ alterius boīs mali 7 ppter hoc odiat eā decept⁹ erro re inuincibili. sequit̄ p̄positū. Tertia est. q̄ stat q̄ aliqd̄ simul 7 semel eadē re fruatur 7 vira tur meritorie. Patet. qz ponat̄ q̄ aliquis di ligat̄ deū sup oia 7 talis videat̄ xpm nesciēs tñ ipm esse xpm s. cre dēs eū esse petz quem diligit̄ ppter deū. sequit̄ p̄positū arguēdo ex positōne rē. Quarta est q̄ stat q̄ aliqd̄ sit 7 semel eadē re fruatur meritorie quā odit me ritorie. patet. qz ponat̄ q̄ aliqd̄ sūme diligit̄ xpm 7 nūq̄ viderit̄ ipm nec sciat̄ ipm discer nere ab alio 7 tñ odiat iudā qz p̄didit̄ xpm. tūc occurrat sibi iudas 7 credat̄ ipsum esse xpm decept⁹ errore inuincibili. sequit̄ p̄posi tum arguēdo expositōne. Et istis ergo pa tet veritas quarte p̄positiois p̄ncipalis 7 intellect⁹ p̄me 7 secūde sicut patet inuenti. Ad Sed p̄tra p̄mam p̄positionē prin cipalē arguit̄ sic. qz qn vnū nō est de intelle ctu alteri⁹ nō est incōueniēs vnū intelligi si ne alio. s. p̄sona diuina non est de intellectu q̄dditatio essentia diuine. igit̄ nō est p̄tradi ctio q̄ essentia diuina intelligat̄ nō intellecta p̄sona. Igitur rē. Secūdo al̄ est conce ptus essentia 7 alius est cōceptus p̄sone. igit̄ tur est aliqd̄ p̄cept⁹ essentia q̄ nō est p̄cept⁹ p̄ sone. 7 ita p̄tradictoria verificant̄ d̄ essentia 7 p̄sona quānis sint vna res. Tertio p̄b̄ habuerūt aliquam cognitionē de deo et di uina essentia sed nullā penit̄ de p̄sona. Igit̄ nō obstante idēntitate dei 7 persone diuine

aliqd affirmatur de deo qd negat de psona. Quarto contra secundā ppositionē q: quis idem nō possit affirmari et negari de eadē re nō tamē est incōueniēs aliqd vere affirmari de vna re et vere negari de alia. Itē quicqd sit de essentia et psona que sunt eadē res tam possibile est q: cognosci et diligi affirmantē de vna psona et negari de alia. Et quo sūt distincte res et. Ad ista rōndetur. Unā ad p̄mā potest dici q: quādo aliquid non est de intellectu alteri. nec idē realiter cū illo pot tūc intelligi alio nō intellectu. nō sic aut in pposito et. Tamen potest hic distingui q: ali quid esse de intellectu alicui potest intelli gi dupliciter. Uno modo quia nō potest in telligi nisi illo intellectu. et sic psona est de in tellectu quidditatio essentie. Alio modo q: est p̄ eius vel s̄stituēs ipm et sic psona nō est de intellectu essentie nō tamē potest essentia intelligi sine psona ppter idēp̄tātē realē es sentie et psonē. Et similiter de psona. Ad secundam d: q: ois cōceptus essentie est cōce ptus psonē et eōuerso. tū aliqd cōceptus p̄ mo d: de essentia q̄ de psona. Et ratio ē. q̄a est aliqd qui vere d: de om̄i illo de quo d: es sentia diuina et de nullo alio. et tamē nō sic res p̄cipit aliquā psonā. quia d: de aliquo d: quo nō d: illa psona. sicut esse sapiēs. esse creati uum. et h̄mōi. que p̄mo stat q: aliqd essentia et nō psonē. Nō em̄ esse creatiuū p̄mo cōpetit p̄ri q: cōpetit filio q̄ nō est pater. Si vero dicat q: ista r̄sio destruit rōem p̄mē. p̄positiōis quia hic vere aliquid affirmat d: essentia qd vere negatur de psona. sicut d: q: essentie p̄ mo cōpetit aliquis cōceptus et patri nō cōpe tit p̄mo ille idem cōceptus. Rōndetur q: ista af firmatio et negatio debet cēdi quia sequun tur euidētē ex illis que fide tenem. quia eo ip̄o q: fide tenem q: de est creatiuū et quicqd est de est creatiuū. s. quelibet psona diuina. etiā hoc tenem q: pater non est filiū. euidētē sequit q: iste cōceptus p̄mo cōpetit essentie et nō patri. q: p̄mo cōpetere alicui est cōpetere illi et nulli alteri. nisi de quo ip̄m verificatur cōpetere aut nō p̄mo est competere alicui. et tamē cū hoc cōpetere aliq. de quo ip̄m nō ve rificatur. Et ita si esse cōceptū alicui est rep sentare seu significare aliqd et nō aliud cōce dendū esset q: aliquis est cōceptus psonē q̄ nō est essentie. quia est aliqd conceptus psonē q̄ p̄cise cōpetit vni psonē et nō alteri. et p̄ conse quēs nō est cōceptus essentie ex quo nō vere cō

petit omni de quo d: essentia. **B B** Ad tertiā d: q: quācūq: cognitionē habuerunt p̄bi de diuina essentia. habuerūt etiā de p̄sona. q: p̄bi nō habuerūt cognitionē de diuina essentia nisi habēdo aliquos cōceptus simpli ces cōmunes deo et creaturis. vel cōceptus p̄ prios negatiuos et cognitiuos. sed om̄es ta les cōceptus ad quos potuerūt p̄bi deuenire equaliter competebāt cuilibet psonē sicut diuine essentie. cuiusmodi sunt tales. immat eriale. summū. eternū. sapiēs. et. Dico ta men secūdo q: hoc nō obstatē p̄bi potuerūt scire tales p̄positiōes de est immaterial. sum mus. eternū. et nō istas. de est trinū et vni. de us est pater. filius. et sp̄s sanctus. et hoc modo d: cōmuniter q: potuerūt naturalit̄ cogno scere diuinā essentia et nō trinitatē psonarū et. Tertio dico. q: loquēdo de d̄tate s̄ma nis sicut cōceditur q: ex puris naturalibus p̄bi diuinā essentia cognouerūt. ita cōceden dum est q: trinitatē psonarū cognouerūt. sed nō cognouerūt trinitatē psonarū id est. deus esse tres psonas. Quarto dico q: stat q: ali quis trinitatē psonarū cognoscat et diligit et tamē nō cognoscat se trinitatē psonarū. cog noscere aut diligere. imo credat oppositum scz se trinitatē nō cognoscere et eam odire et. Patet clare. vñ apparet q: aliqua cōsequētia nō valet. et tamē nō stat q: aliqd assentiat an cedētī illi q̄n assentiat cōsequētī. Patet d: ista deū trinū et vni cognosco. q̄ cognosco deus trinū et. Ad quartū dico q: nō est cōceden dum aliqd vere affirmari de aliqua re et se negari ab alia re. que tamē est vna res nume ro simplicissima et vna res singularissima est quelibet illarū rez nisi vbi fides cōpellit. mo do in pposito quis pater et filiū distinguunt realiter. tū vna res simplicissima est p̄ et fili us. et ideo q̄cqd vni cōpetit competit alteri nisi vbi fides cogit dicere oppositū. sic autē nō est hic. imo magis cōcedit p̄positū. P̄ Augustinū p̄mo de trini. ca. x. ex idēitate pa tris ad filiū probat q: vñ sine alio oñdi non potest simplicit̄ in diuersis locis. ex idēitate ip̄soz. probat q: neuter creat sine alio. Itē eodē modo probabit q: neuter sine alio pot intelligi et. Ad argumentū p̄ncipale dico q: plus repugnat essentie diuine terminare ac tum intelligēdi sine psona q̄ repugnat vni p sone terminare de p̄tentiā nature assumptē sine alia. sicut s̄m beatū Augustinū plus re pugnat vni psonē creare sine alia q̄ incarnari

sine alia. Dico secūdo q: nō est nobis cui dens q: sit maior repugnātia hic q̄ ibi. nec ista repugnātia potest cēdi rāōe natura li. vñ de seclūso articulo fidei p nullā rōnem potest p̄bari q: vna psona potest incarnari sine alia plus q̄ possit p̄bari q: vna pot cre are sine alia et ita in pposito. Dico tamē ter tio q: vñ est tenendū et aliud nō. Et si que ratur vñ cōstat ad hoc dico q: p̄ scripturam factā et determinationē eccle et non aliunde. Dico quarto et hoc sequit et p̄dictis. Q: probabiliter potest cēdi diuinā essentiam terminare de p̄tentiā nature assumptē. pa ter p̄ rōem supra factā cū nō cogat fides ad oppositū vt videtur. Sed de hac materia vi dendū erit in tertio libro. Nec de prima du bitatione. et. **CC** Ad secundā dubita tionem rōndetur et pono quattuor p̄positiōes. Prima est q: nulla rōnalis creatura tene tur magis diligere vñ diuinā psonā q̄ ali am. Patet. q: eadē est bonitas omniū ppter quā debet rōnalis creatura eas diligere. Secunda est q: nulla rōnalis creatura posset siue licite siue illicite magis diligere vñ diuinā psonam q̄ aliā. patet ex dictis i p̄ma dubitatiōe. quia quacūq: dilectōe dili gitur vna diligit alia et loquor de dilectione que terminat de p̄ se et nō de p̄ accidēs ad p sonam diuinā et. Tertia p̄positio est q: tra aliqua causam tenet diligere vñ psonā di uinam ppter quā nō tenet diligere aliā. Op positum dicit aliqd ppter rōem factā p̄po nēdo dubitationē. q: diligo filiū ppter hanc causam q: redemit me. et nō diligo patrē q̄a redemit me et. Sed rō nō valet q: licet non diligā patrē quia redemit me vel q̄a passus aut mortuū est p̄ me. tamen eadē causa q̄ dili go filium. q: scz filiū redemit me. et q: passus et. diligo similiter patrē et sp̄m sanctū. q: fi lius redemit me. q: quantū opatus est filius ad redemptionē tū illi opati sunt. et sic non valet rō. Probatur ergo p̄positio. quia se quitur bñ ppter a. causā diligo filium. ergo ppter eandē causam diligo sp̄m sanctū. et si militer patrē. Itē et. p̄na tenet. et ancedēs patet. s. q: illa p̄na sit bona per illa que dicta sunt in secūda dubitatione. Quarta p̄po sitio est q: nō obstantibz p̄dictis illa eadē cau sa propter quā rōnalis creatura diligit qm liber psonam diuinā. p diuersas p̄positiō nes causales exprimit in cōparatiōe ad aliā

et aliā psonā. Patet. q: vere dicit. diligo filiū quia ip̄e redemit me. et nō diligo patrē. quia ip̄e redemit me. sed quia filiū redemit me. Et hoc probat ratio. et. **DD** Ad tertiā du bitationē sunt diuersi modi dicēdi. Unā di cit vnus doctor. s. magister Gregorius. Q: om̄is actus quo aliquis diligit deū propter ali quid aliud a deo est illicitus viciosus et abusi uus. Et ad hoc facit plures rōes contra vnū alium doctorē qui tenet oppositū. s. eas cau sa breuitatis dimittit. videat eas qui vult. in q. dist. p̄mē. ar. ij. Ad auctoritatē autē p̄sal miste supra inductā respōdet. q: ibi ly prope nō tenetur causaliter ita q: retributō sit cau sa finalis dilectionis vel iustificationis. sed cōsecutiue ita q: iustificationes illas sequit eterna retributio. et sic actus dilectionis dei cōsequitur retributio p̄mū. sed nō debet sic r̄p̄ter intuitū p̄mū s̄m Bern. de diligen do deū. nō sine p̄mū inquit diligit deus. et si absq: intuitu p̄mū diligendū sit. Et eū dem sensum habet glosa ibidē. Sed q: vide tur mihi q: iste modus dicēdi nō euacuat ro taliter difficultatē. Ideo cōtra hoc pbabili ter dicā aliqua. Unde p̄mitto istā distin ctionē. Q: hec dicitio ppter quādoq: capitur cōsecutiue. et tūc denotat ordinē cōsecutiōis vnus rei ad aliā. vt cum dicit. p̄mū daf propter meritū. Nihil em̄ aliud significatur nisi q: post meritū datur p̄mū. et non nisi post meritū sicut alias patebit in materia d: merito. Quādoq: vero capit causaliter. et h̄ dupliciter. q: quādoq: denotat causalitates motiū siue efficientē vt cū d: intellectus as sentit cōclusioni ppter euidentiā p̄missarum. Quādoq: vero denotat causalitatē finalez. vt cū dicit. creatura diligēda est ppter deum. De p̄ma autē significatiōe nō est h̄ difficultas. Sed de alijs pono quattuor p̄positiōes. Prima est q: nulla rōnalis creatura li cite diligit deū propter aliqd aliud ab ip̄o tanq̄ ppter causam efficientē motiū p̄ci p̄sam aut p̄ncipalem. Patet. quia in om̄i dile ctione licita respectu dei. p̄ncipalis causa efficiens motiua debet esse summa bonitas diuina. que est obiectū charitatis sicut i om ni credulitate licita respectu articuli fidei p̄ncipalis causa efficiēs motiua nō debet eē rō seu pbabilitas sed auctoritas diuina que p̄ cipit sic credere. Secūda p̄positio est q: ra tionalis creatura licite diligit deū propter ali quid aliud ab ip̄o tanq̄ ppter causam efficiē

entem motiuam. nō tamē p̄cisam aut p̄ncipalem. Patet quia sicut aliquis licite credit articulum fidei propter rōem seu apparētiā aliquā mouētem. imo sine hoc nō posset credere. vt alias dixi. nō tamē propter hoc p̄cise aut p̄ncipaliter debet credere vt dictū est. sic aliquis diligit deū propter b̄nficia sua et propter retributiōz; eternā tāq̄ propter causam motiuā ad dilectōem. nō tamē p̄ncipaliter aut p̄cise sed p̄ncipaliter propter ipsum mer deū. Un̄ ad hoc videt̄ facere auctoritatē psalmiste p̄dicta. et similiter experientia. q̄ videmus q̄ doctores et p̄dicatores volentes mouere fideles ad dilectōz; dei: mouēt ad b̄nficia creatōis redēptōis. et saluatōis. et cōstat q̄ audientes h̄mōi motiuā accēdūt ad maiore dilectōz; dei p̄ hoc. et nimis eēt durū dicere q̄ in hoc peccarēt. Igitur et

Tertia propositio est. q̄ nulla rationalis creatura licite diligit deū propter aliqd̄ aliud ab ip̄o tāq̄ propter causam finalē p̄ncipalē et simpliciter vltimā. Patet. quia hoc est per uertere ordinē diligēdoz; cum deo et nihil aliud sit simpliciter vltimū finis. Et est vti fruēdis et frui v̄tēdis. que est maxima pueritas s̄m Augustinū et hoc probāt optime ratios et auctoritates p̄dicti doctoris. vt patet in uenti EE Quarta propositio est q̄ beatitudinis creatura licite diligit deū propter aliqd̄ aliud ab ip̄o tāq̄ propter causam finalē. nō tamē p̄ncipalē aut simpliciter vltimā. Un̄ ad declaratiōem ist̄ propositōis i qua difficultas p̄ncipaliter iacet distinguēdū est. Q̄ diligere deū propter aliqd̄ aliud vt puta p̄pter a. tāq̄ propter finē potest dupliciter intelligi. Uno modo q̄ talis dilectōe diligatur deus referēdo seu ordinādo ip̄m i aliud tanq̄ i finem. et tūc dico q̄ talis dilectio est illicita. et est vsus dei et abusus viciosus. et hoc est cōtra illū doctore quē reprobat magister Gregori⁹. quia tenet q̄ aliquis vsus dei est licitus. hoc em̄ sufficēter reprobat ratios eius. Un̄ cū deus et nihil aliud a deo sit simpliciter vltimū finis. et tāq̄ vltimū finis diligēdus. deus nō est licite ordinabilis i aliqd̄ aliud tāq̄ i finem siue vltimū siue n̄ vltimū ideo ois dilectio qua sic referret̄ esset illicita et abusua. quia est amor cōcupiscētie et nō amor amicitie. omis autē amor cōcupiscētie p̄supponit amorē amicitie. ita q̄ quando aliqd̄ diligitur amore cōcupiscētie est aliqd̄ magis amatū amore amicitie. et p̄ p̄ns om̄is

amor cōcupiscētie respectu dei est illicit⁹. igitur. et. Alio modo potest dici vel intelligi deum diligi propter aliqd̄ aliud tāq̄ propter finem. nō sic. quia dilectōe illa referatur deus i aliqd̄ aliud tāq̄ i finem. sed quia illa dilectio referatur seu ordinatur i aliqd̄ aliud tāq̄ i finem. Nō quidē vltimū sed vltimū ordinatū i deum. Et tūc dico. q̄ sic intelligit̄ predicta propositio. et sic aliqua dilectio dei qua diligitur propter aliud tāq̄ propter finem. est licita. et illa n̄ est vsus dei sed fruēdis. licet b̄n sit vsus creature. Verbi gr̄a. Si quis diligit deū sup̄ oia et tāq̄ finem vltimū. referēdo seu ordinādo illam dilectōem i beatitudinem seu felicitatē siue eliciēdo eā propter felicitatē tāq̄ propter finem simpliciter vltimū. sed vltimū ordinatū i deum. Dico q̄ illa dilectio est licita. Q̄d patet. quia ois dilectio v̄tē potest licite ordinari i beatitudinē tāq̄ i finem. non tamē p̄stituēdo beatitudinem tāq̄ finem vltimū sed vltimū ordinādo eā i deum. et diligēdo eā propter deū s̄m bonum. Hec p̄tra hoc valēt rōes vel auctoritates quas magister Gregori⁹ facit. sed solum probāt p̄mā et tertiā propositōes et nihil facit p̄tra secundam vel tertiā p̄tra quartam intellectam modo p̄dicto. sicut patet et. Si autē dicatur cōtra id q̄d modo dictū est. q̄ beatitudo n̄ est finis vltimū. et. quia dicit p̄bus q̄ felicitatē null⁹ eligit propter aliud. igitur beatitudo est finis vltimū quo fruēdū est Ad hoc vno modo potest dici. q̄ p̄bus de dilectione dei et beatitudie imperfecte loquitur quia eā solūz v̄mbratice somniat. Alio modo potest dici q̄ beatitudo siue felicitas tripliciter potest sumi. Uno modo p̄ obiecto beatificāre. et sic est v̄tē q̄d dicit philosoph⁹. Alio modo p̄ beatitudie n̄ sic obiectiue. sed formaliter nos p̄ficiēte et ista est creatura et diligēda propter aliud sc̄z propter deū. Tertio modo p̄ beatitudie cōp̄hēdēte beatitudinem p̄mo modo dicta. et similiter secundo modo. et omia ad statum beatitudis pertinentia que multa sūt vt alias videbitur. Et sic sumit Augustin⁹ cū dicit. Beatus est q̄ habet quiddā vult et nihil malū vult. Et similiter Boecius dicit. q̄ beatitudo est stat⁹ oim̄ bonorum aggregatiōe perfect⁹. et sic loquendo patet q̄ beatitudo n̄ est propter aliud diligēda. q̄ includit deū. sed secūdo modo intelligit̄ q̄d dictum est. Et hec de dubitatiōe tertia et toto tertio articulo.

Distinctio Secūda.

A
Intra secundam

distinctiōne huius primi in qua magister ostēdit vnitatē dei. s̄or mo istam questiōne. Utrū nobis sit euidenter notū in vniuersitate entū vnū esse deum Arguitur p̄mo q̄ nō. quia nō est nob̄ naturaliter cognoscibile deus esse. igitur q̄stio falsa. Patet p̄na et āns probat. quia noticia propria deitatis nō est nobis naturaliter possibilis. Nam si sic vel esset intuitiua vel abstractiua a sufficiēti diuisione. Nō prima q̄ illa solū est sup̄naturaliter cōmunicabilis nec secūda eo q̄ ip̄a p̄supponit primā Et cōfirmatur. quia deus nō est a nobis sensibilibus. ergo nec naturaliter intelligibilis. āncēdens patet. p̄na probat. quia ois nostra naturalis cognitio intellectiua depēdet ex sensitiua. vt habet p̄mo posterior. et. Secūdo quia illud nō est nobis p̄ se notū q̄d pot̄ esse naturaliter dubiū. et cui⁹ possumus credere oppositū. sed sic est de ista p̄positōe Deus est. iuxta illud ps̄. Dixit insipiens in corde suo. n̄ est deus. igitur et. Et cōfirmatur auctoritate Auicēne p̄mo methaph. dicētis. Q̄ deus esse nec est manifestū p̄ se nec desperatū manifestari. Igitur et. Tertio quia nō est nob̄ euidēter notū tantū vnū esse deū. igitur nō est p̄ se notū aliquid esse deū. p̄na tenet. quia p̄ deū nihil aliud intelligimus q̄ vnū ens summū in entib⁹. Igitur cui⁹ nō possit esse nisi vnū summū bonū si esset p̄ se notū aliqd̄ esse deū euidēter. sequer̄ t̄m vnū esse deū. quare et. Et āncēdens p̄batur quia dicēti q̄ sunt tres d̄i nō potest euidēter p̄bari oppositum plus q̄ dicēti q̄ sunt tres p̄sone quaz̄ quelibet est deus possit oppositū euidēter probari. quare et. Cōfirmatur. q̄ t̄m vnū esse deum est articulus fidei. igitur nō est euidēter notū nec euidēter potest p̄bari. p̄na tenet q̄ fides est argumētum nō apparētiū. Ad Hebr̄. xi. In oppositū arguit. q̄ nobis est p̄ se notum illud esse q̄d nō potest cogitari nō esse. q̄ esse est de quidditate rei. et p̄ p̄ns nō potest cogitari deus q̄n cogitetur esse. Cōfirmat. p̄ deum intelligim⁹ necesse eē. sed nō possumus cogitare necesse esse non esse. quare et. In ista questiōne erūt tres articuli iuxta tria argumenta ān oppositū questiōnis. Prim⁹ est utrū nobis sit naturaliter notū deum esse.

Secūdos vtrū nobis sit p̄ se notū deum esse Tertius vtrū nobis sit euidēter notū tantū vnū deū esse Circa p̄mū articulum p̄mo videbit̄ quid sit noticia siue cognitio. Secundo qualis noticia nobis sit naturaliter possibilis de deo. Tertio instabitur p̄tra dicta multiplici argumēto.

Quantū igitur ad p̄mū articulum p̄mo videndū est q̄d sit noticia siue cognitio. Un̄ potest sic describi. Noticia est act⁹ aliquid re p̄sentis potētie vitaliter p̄ceptiue. Vel sic. Noticia est act⁹ vniēs potētiā p̄ceptiua vitaliter cū obiecto. Et capio hic act⁹ nō pur̄ distinguitur p̄tra habitū. s̄. pro illo quo potētia vitalis formaliter p̄cipit. Un̄ apparet q̄ nulla res est noticia nisi s̄m habitudinē quā habet ad potētiā vitalē p̄ceptiua. Ideo ad maiore declaratiōne p̄dicte descriptionis et ad euidētiā hui⁹ materie. vident de sunt hic tres difficultates satis viles.

Prima erit p̄ quid siue p̄ quā habitudinē cōueniat alicui rei esse noticia siue cognitio. Secūda vtrū aliqua noticia possit alicui esse magis vel min⁹ noticia q̄ sit essentialit̄ perfecta. Tertia vtrū diuina essentia possit esse intellectui creato formalis noticia.

Ad p̄mam difficultatē pono quatuor propositōes. Prima est q̄ nulla qualitas seu quēuis d̄ genere accidētis essentia. est intrinsece et essentialiter noticia. Probat quia quelibet talis potest esse et nō esse noticia. Igitur et. p̄na tenet p̄ q̄d nois. quia illud dicit intrinsece et essentialit̄ tale q̄ sic est tale q̄ nō stat ip̄m esse et nō esse tale. Sicut bō i intrinsece et essentialit̄ d̄ rationalis quia bō n̄ potest esse et nō esse rationalis. Āncēdens patet. quia q̄d cūq̄ accidēs si esset siue s̄bictō. vel etiā in s̄bictō nō vitaliter p̄ceptiua ip̄z nō esset noticia et. Et hoc ergo patet q̄ nullum accidēs est noticia per denotatiōem intrinsecā sed solū extrinsecā et. Secūda propositio est. Q̄ nullus accidēs est noticia alicui per hoc p̄cise q̄ est ab illo causaliter effectiue. Probatur. quia stat ip̄m causari seu fieri ab aliquoz ip̄m nō esse illi aut alteri noticiam. Igitur p̄cise p̄ hāc habitudinē nō cōuenit sibi esse noticiam. cōsequētia patet. et āncēdens apparet quia si deus sol⁹ causaret illū et nihil aliud. illū n̄ eēt alicui noticia. et sic ex causalitate efficiētie p̄me causendō capiat q̄ sit noticia. et per cōsequens nec etiā ex causalitate effectiua alicuius creature. quia cau-

salitas dei effectiua nō minus potest dare ta-
 lez denomiatiōe q̄ causalitas effectiua cre-
 are potētie. Itē obiectū cognitū ipam noti-
 ciam causat t̄ tamē clar est q̄ nō prop̄ hoc
 capit ipa noticia talē denomiatiōe. Igitur
 nec p̄cise propter hoc q̄ ipm causat potētia
 perceptiua. rē. Tertia propositio est. Q̄
 nullū accidēs est noticia per h̄ p̄cise q̄ est i
 alio formaliter inhesibile. Probat. q̄ si tale
 accidēs informaret subiectū nō viuēs nō ef-
 fet noticia vt patet. Igitur ista denomiatio
 non cōuenit sibi p̄ hoc p̄cise q̄ informat ali-
 quod subiectū seu inheret alicui subiecto. q̄
 pendēdo ab eo i genere cause materialis seu
 suū esse sibi intrinsece formaliter cōmunicā-
 do. Itē nulla forma suo subiecto formali cō-
 municat p̄ informatōem intrinsecā p̄cise
 illud q̄ nō habet i se extrinsece. sed nulla for-
 ma habz i se intrinsece vt sit noticia. igit̄ nul-
 la talis p̄ informatōem intrinsecā p̄cise com-
 municat suo subiecto q̄ sit cognoscēs. t̄ per
 p̄ns nec per hoc p̄uenit sibi vt sit noticia si-
 ue cognitio. Minor patet ex p̄ma propositi-
 one. Maior aut̄ apparet per q̄d nois infor-
 matiōis intrinsece. Nam p̄ informare intrin-
 se nō intelligo aliud nisi c̄care alicui p̄ce-
 tiue illud q̄d aliquid p̄ns. abstractiue. sicut
 anima que est abstractiue v̄ta cōicat corpori
 q̄ sit viuēs. Quarta propositio est q̄ q̄libet
 accidēs q̄d est noticia p̄ hoc est noticia p̄-
 cise q̄ est a potētia vitaliter perceptiua effecti-
 ue t̄ est i ea informatiue. Probat. quia li-
 cet nullū istoz p̄cise sufficiat vt satis patet
 p̄ predicta tamē vtrūq̄ simul requirit t̄ suf-
 ficat vt aliquid a accidēs sit noticia. igit̄. p̄na
 patet. S3 ad declaratiōem antecedētis po-
 no quattuor propositōes. D̄ Prima est q̄
 ad hoc q̄ accidēs sit noticia nō sufficit s3 bñ
 requirit q̄ sit effectiue a potētia vitaliter pec-
 ptiua. Patet. q̄ em̄ hoc n̄ sufficit apparet sa-
 tis ex secūda propositiōe p̄cipali. Itē ad hoc
 q̄ aliquid sit noticia requirit q̄ sit i potētia
 vitaliter perceptiua. aliter oporteret dicere q̄
 esset possibile q̄ aliquid accidēs existēs i ac-
 rez nō existēs i intellectu eēt ipi intellectui no-
 ticia q̄d est absurdum. Igit̄ sequit̄ q̄ ad hoc
 q̄ accidēs sit noticia nō sufficit s3 bñ requiri-
 tur q̄ sit effectiue a potētia vitaliter percepti-
 ua. nā si esset ab ea t̄ nō in ea non eēt noticia
 Sed q̄d hoc requiratur p̄suaderi potest sed
 nō demonstrari. Un̄ arguo sic. quia si nō. rē.
 sequitur q̄ lapis vel aliud quodlibet obie-

ctum sufficiēter p̄ratum intellectui possit
 bi esse noticia de seip̄o. ita bñ sicut qualitas
 producta i intellectu ab obiecto. hoc aut̄ vi-
 detur absurdū. sed p̄na patet. q̄ nō apparet
 ratio de vno magis q̄ de alio nisi quia tale
 obiectū licet sit p̄ns intellectui tamē nec ē nec
 esse potest sibi cognitio. quia nō potest eē ef-
 fectiue ab eo. nō sic aut̄ est de ipa noticia.
 Si vero dicatur q̄ alia est ratio sc3 quia ta-
 le obiectū nō potest informare talem intellē-
 ctum sicut potest ipa noticia. ita q̄ diceretur
 q̄ noticia est noticia p̄ hoc q̄ ipa est sic suffi-
 ciēter p̄ns potētie perceptiue q̄ ipa informat
 ipam. aut propter hoc q̄ ipa formalit̄ actu-
 at subiectū vitale t̄ n̄ quia est ab eo effectiue
 Sicut cū habemus oculos apertos t̄ albe-
 do est i p̄spectu nostro n̄ est possibile q̄n v̄-
 deamus albedinē t̄ hoc n̄ est nisi quia potē-
 tia vitaliter perceptiua est iformata visioe. igit̄
 tur. rē. Ad hoc dico q̄ habitudo informa-
 tionis siue causalitatis formalis ad hoc n̄ suf-
 ficat sed requiritur habitudo causalitatis ef-
 fectiue. Un̄ q̄uis n̄ eēt possibile rem talem i
 formare potētiā perceptiua t̄ ipam n̄ eēt sibi
 noticiam. n̄ tamē sequitur q̄ istam denomi-
 natiōez capiat p̄cise per hoc q̄ informat ta-
 lem potētiā. sed simul p̄ aliud inseparabilē
 cōcurrēs quādo talis res talem potētiā i-
 format. Sicut licet n̄ sit possibile formam
 aliquod subiectū actuare q̄n subiectū sit effe-
 ctus talis forme i genere cause formalis. nō
 tamē sequitur q̄ illud subiectū sit effecti-
 uis forme i genere cause efficiētis. sed solum
 effectus formalis vel forte nullo modo ē et̄
 effectus fm̄ illos qui ponūt q̄ subiectus for-
 male n̄ est effectus formalis ipm forme s3 to-
 tum cōpositū. Igitur rē. Sic ergo potest di-
 ci probabiliter licet hoc n̄ possit p̄bari euidē-
 ter vñ alia opinio videtur valde probabilis
 sed tamē ista probabilior t̄ magis p̄sona do-
 ctrine paripatheticoz. quia cum intelligere si-
 ue cognoscere sit perfectiōis. ista perfectiō ē
 magis attribuēda potētie perceptiue fm̄ rōez
 efficiētis siue agētis. q̄ fm̄ rōem subiecti si-
 ue patiētis cum ceteris paribz perfectiō sit
 agere q̄ pati. t̄ efficere q̄ iformari. Igit̄. rē.
 Secūda p̄p̄ est. Q̄ ad hoc q̄ accidēs sit
 noticia n̄ sufficit sed bñ requiritur q̄ sit in-
 formatiue i potētia vitaliter perceptiua. pa-
 tet. Q̄ em̄ hoc n̄ sufficit apparet satis ex ter-
 tia propositiōe p̄cipali t̄ ex immediate dicta
 Sed q̄d hoc requiratur p̄suaderi potest

q̄ vt iam dictū est ad hoc q̄ aliquid accidēs
 sit alicui potētie perceptiue noticia. nō sufficit
 q̄ sit ab ea. nisi etiā sit in ea. Igitur rē. Si
 vero dicatur q̄ sufficit q̄ sit ab ea t̄ etiā sit
 in ea p̄ inexistētiam seu coexistētiam t̄ nō re-
 quiratur q̄ sit i ea p̄ informatiōem intrinsecā
 Ad hoc dico q̄ nō sufficit. t̄ q̄uis hoc non
 posset euidēter probari. potest tamē proba-
 biliter cōcludi. Un̄ arguo sic. Pono q̄ sunt
 duo angeli siue duo intellectus localiter se-
 parati. a. t̄ b. t̄ videat vnus alium. ita q̄ a.
 agat visioē seu cognitionē sui in b. t̄ sic cer-
 tum est q̄ illa visio nō est ipi a. cognitio q̄uis
 sit ab eo. Si ergo deus poneret a. t̄ b. in eo-
 dem loco. nō tamē sequit̄ propter hoc q̄ illa
 visio esset ipi a. cognitio magis q̄ ante. Igi-
 tur ad hoc q̄ ipa sit sibi cognitio. nō sufficit
 q̄ sit ab eo t̄ q̄ sit in eo p̄ talem coexistētiam
 sed requiritur q̄ sit in eo p̄ informatiōem in-
 trinsecā. E Tertia propositio ē. Q̄ ad h̄ q̄
 accidēs sit noticia nō sufficit nec requiritur
 q̄ sit inhesiue in potētia vitaliter perceptiua
 Patet. q̄ em̄ hoc nō sufficit apparet ex p̄di-
 ctis. rē. Sed q̄d nō requiratur p̄suadeo.
 Pro quo sciēdum est. Q̄ differētia est in-
 ter inexistere. informare. t̄ inherere. vnde li-
 cet cōueniāt per esse in. differūt t̄ q̄n q̄d nō
 omē q̄d inexistit alicui informat illud. Si-
 cur patet de deo qui inexistit cuiuslibz rei t̄ t̄n̄
 nullam informat. Similiter nō omē quod
 informat inheret. sicut patet de intellectu hu-
 mano qui informat corp̄ rē. t̄ tamē nō inhe-
 ret ei. q̄ inherere vltra informare requirit q̄
 illd q̄d inheret alicui subiecto depēdeat ab
 ip̄o in genere cause materialis. sic autē non
 est de intellectu cū nō sit eductus de potētia
 materie sed creatus. Sed de hoc alias i ma-
 teria de creatōe. t̄ causalitate formali t̄ ma-
 teriali dicat. Dico igitur Q̄ ad hoc q̄d ali-
 quod accidēs sit alicui intellectui noticia n̄
 requiritur quod educatur de potētia sub-
 iecti seu q̄ educat vel dependeat a subie-
 cto causalitate materiali. Nam si tale sit a po-
 tentia intellectiua effectiue. t̄ sit in ea infor-
 matiue. hoc sufficit. Si vero dicatur q̄d nō
 est possibile. quia corp̄ q̄d aliquid accidēs
 est ab intellectu effectiue. t̄ est in eo informa-
 tiue. sequit̄ q̄d est i eo sic q̄d educitur de po-
 tentia ip̄i subiecti t̄ depēdet ab eo propria
 causalitate materiali. t̄ p̄sequēs inhesiue.
 Aliter sequitur q̄d intellect̄ possit creare rē
 Ad hoc dico q̄d nō habeo p̄ in cōueniēti.

q̄d intellectus seu alia creatura possit crea-
 re isto modo. Q̄d qualiter sit verum decla-
 rabo in quarto libro. rē. Quarta pro-
 positio est. Q̄ ad hoc q̄d accidēs sit noticia suf-
 ficat t̄ requiritur q̄d sit a potētia vitaliter p̄-
 ceptiua causaliter effectiue t̄ in ea formalit̄
 ter intrinsece. Patet ex predictis. t̄ ex his pa-
 tet quarta propositio p̄cipalis. F
 Ex predictis sequitur aliqua. Primo
 sequitur cōtra vnū doctoz q̄d oē accidēs
 quod est noticia capit vt sit noticia per habi-
 tudinē proprie causalem t̄ proprie effectua-
 lem ad potētiā vitalem. Patet ex dictis. q̄a
 capit per hoc q̄d est ipi potētie vitaliter per-
 ceptiue causa formalis. t̄ est effectus ip̄i vt
 cause efficiētis vel agentis rē. Secūdo
 sequitur contra eundē q̄d nullū accidēs po-
 test esse noticia per aliquem habitudinē ad
 potētiā vitalem. aliam q̄ per causalem t̄ effe-
 ctualem. Patet. quia nō est imaginabil̄ alia
 habitudo. rē. Undelicet doctoz tenens op-
 positum dicat q̄d noticia nō capit hanc de-
 nominationē p̄ hoc q̄d intellectus efficit eā
 t̄ q̄d informat eam sed per hoc q̄d vitaliter i-
 mutat intellectū. tamē nō efficaciter probat
 vt patz ex dictis. nec sufficiēter explicat qua-
 lis sit ista habitudo seu quid est vitaliter im-
 mutare nec videtur hoc explicabile nisi tenē-
 do viam p̄dictam. rē. Igit̄ rē. Tertio seq̄-
 tur q̄d deus non potest se solo in intellectu
 creato aliquā cognitionē vel volitionē cau-
 sare ip̄o nō cōmunicāte vel coagente. De
 cognitionē patet ex predictis. sed de volitio-
 ne patet p̄ simile. quia n̄ videtur ratio diuer-
 sificatiōis. rē. Quarto sequitur q̄d hoc nō ob-
 stante omnē cognitionē vel volitionē potest
 deus causare ip̄o intellectu creato non co-
 gente. Patet. Quia quidquid deus potest
 causare cum causa secunda potest se solo.
 rē. Verū est tamen q̄d t̄nc talis res non essz
 cognitio vel volitio. rē. Exēplum oēm actū
 meritorii potest deus p̄ducere sine creatu-
 ra p̄currēte. rē. sed t̄nc talis actus nō essz me-
 ritorius. rē. Ex his ergo patet quid sit co-
 gnitio t̄ p̄ quā habitudines p̄ueniat sibi hec
 denomiatio. Nec de p̄ma. rē. S Ad secū-
 dam difficultatē etiā pono aliquas p̄p̄es.
 Prima q̄ omis noticia seip̄a est simul ob-
 iecto ab ea distincto t̄ p̄ ipam cognitio. Pa-
 tet quia nisi esset similis non plus rep̄taret
 vnū obiectū ipi potētie q̄ aliud. q̄d est fal-
 sum vt patet. Q̄d seip̄a sit illis obiecto appa-

ret. quia alias ipsa non repñtaret directe et i mediate ipm obiectum. imo magis illud per qd esset similis obiecto qd supponit esse falsum. Secunda propositio est q licet aliqua noticia seipsa seu sua pfectioe intrinseca sit magis similis vni obiecto q alia tamē noticia et obiectū nō pñt esse magis vel minus seipsis similia q de facto sunt dum existūt in reruz natura. Prima pars patet. quia noticia p pria et intuitiva alicui obiecti est magis similis obiecto q generalis et abstractiva. Secunda pars patet de se. quia nulla duo entia seipsis similia pñt esse magis vel minus similia seipsis q de facto sunt sicut nō pñt esse maioris vel minoris pfectiois essentialis q de facto sunt. Tertia propositio est. q nulla noticia potest esse magis de aliquo noticia: q ipsa sit illi obiecto seipsa similis dum obiectum est vel foret similis si obiectū esset. et sic nō potest magis esse de aliquo noticia q ipsa sit intrinsece et essentialiter pfecta. Patet clare et predictis. Quarta propositio est. q noticia potest minus esse de aliquo noticia. q ipsa sit seipsa siue p suam essentia similis suo obiecto. et sic potest min⁹ esse noticia q sit qd dicitur pfecta. Patet. quia aliqua noticia alicui intellectui potest esse ita magna q alteri nō posset esse alicuius magna et tamē vtriusq potest esse noticia. Igitur et. Cōsequētia patet et antecedēs apparet. q aliqua noticia intellectui angelico potest esse ita magna q intellectui humano nō possit equaliter esse magna cum ipse sit minoris capacitat⁹ vitalis. et tamen illa vtriusq potest esse noticia. quia de facto noticia est vni et posset alteri applicare i oīno simili habitudine. igitur et. Si sō dicat q illa noticia minori intellectui nō possit esse noticia sed bñ maiori. Cōtra hoc arguit. q sequit⁹ aliqua visio dei etiā creata esset vel esse posset ita magna q aīa xpi nō posset videre p eā etiā sub quocūq gradu. et tñ angelus supior bñ posset qd videt absurdū et cōfirmat. q excellēs intelligibile nō corrum pñt intellectū. igitur p quacūq cognitioz qñtū cūq pfectā potest intellect⁹ cognoscere qñtū cūq sit pue capacitat⁹ qñs nō cognoscat p eā fm totā latitudinē illē q fm capacitatē suā. et. S; ptra illud quod dictū ē et qd supponit tota ista imaginatio insatur. pbādo q aliqua sit noticia que nō est similis obiecto. quia aliqua est noticia p se ad placitū vel p se solā institutionē volūtariam re-

presentās aliqd obiectū. Igitur et. pñta patet. quia non videt q p liberā impositionē illud qd nō est simile obiecto fiat sibi simile. Et antecedēs apparet de pceptu hui⁹ vocis homo q licet repñtetur naturalit⁹ istā vocē homo. ad placitū tamē repñtat Sortē et platonē et omnes hoīes qd nō est similis. Ad hōimūsis alijs modis dicēdi. Rūdeo breuit⁹ q pceptus hui⁹ vocis hominē loquēdo non est noticia hoīs nec repñtat hoīem sed p cōsuetudinē est quedā colligātia seu mutua cōcomitātia iter pceptū naturalē hoīs et cōceptum hui⁹ vocis homo ppter quā vno cōceptu moto p obiectū suū. i. qñ audis istā vocē homo. statim mouet alī pcept⁹ siue spēs naturalis hoīs. et sic obiectū ei⁹ cognoscit. non qdem p spēm illē vocis s; p ppiam spēm. Et q ita sit patet. q si de pderet ipēs naturalis hoīnis. iā spēs illē vocis hō nullo modo representaret hoīem et. Ad tertiam difficultatem pono aliquas propositiones. Prima est q nō est ita de facto q diuina essentia sit intellectui creato formalis noticia. Patet p extrauagātem domini bñdicti. et. Secunda est q nō est ita de facto q de vel spūs sanct⁹ sit volūtati create charitas formalis siue dilectio. Sequit⁹ et p ma p simile. et i hoc nō tenetur magister ad doctorib⁹. et. Tertia est q nō est possibile q diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel volūtati create formalis dilectio. Et hoc est ptra vñū doctorē q tenet oppositum. Etia patet q cum nō sit de facto verūctum est si esset possibile ita esse. sequit⁹ q aīa xpi pfect⁹ posset cognoscere et diligere deum q faciat de facto et pfectius posset beatificari q de facto sit. Cōsequētia est absurdū et. et pñta patet. q pfect⁹ esset diligere et cognoscere et beatificari p diuinā essentia formaliter. q p aliquā creaturā informātes accidentalis. et. Quarta est q nō est nobis cui dens vel euidenter demonstrabile esse impossibile q diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel volūtati create formalis dilectio. Patet. quia licet dictū sit q ad hoc q aliquod accidēs sit noticia requirit⁹ q sit effectiue a potētia vitalit⁹ pceptiua et q sit sibi forma. tamē hoc non est euidenter imo bene dicit⁹ q oppositū est probabile. Itē supposito q hec habitudo requireret ad hoc q aliqua res creata esset alicui noticia vt videtur probabile. tamē p hoc nō haberetur q ita sit d no-

cia increata. Sicut quis sit probabile. q nulla potētia pceptiua creata possit cognoscere seipsam aut aliquā rem aliā p suā essentiam. tamē ppter hoc nō negat qn diuina potētia pceptiua hoc possit. et. Igitur Si ergo aliquis dicat sicut tenet qdam doctor. q ad hoc q diuina essentia sit noticia intellectui creato nō requirit⁹ intrinseca informatio ipsius potētie cognoscētis nec effectiua pductio ipsi⁹ noticie. sed sufficit q sit pñs potētie cognitiue tāq spēs cognoscibil⁹ ipam potētiā vitalit⁹ immutās. et q diuina essentia absolute potest se habere i tali habitu dine. et. nō video q hoc possit euidenter improbari. sed oppositum apparē probabilius propter dicta. Et hec de primo primi articuli. **I** Dis premissis videndū est qualis noticia sit nobis naturaliter possibilis de deo. Circa qd pmittam tres distinctōes. deinde ponam tres pclusiones. Prima distinctio est q noticiaz nobis possibilium quedam est sensualis. alia intellectualis. Voco autē sensualem oēm noticiā ad quā causandā p se pcurrit virtus aliqua sensitiva. aut aliqd existens i ipsa. Intellectualē vero voco omnem noticiā intellectus. siue omis noticia sensualis hominis sit intellectualis siue nō. de quo aliter et aliter est dicendū fm aliam et aliam opiniōē de distinctiōe et identitate potētiarū anime. sed de hoc alias. Harū autē noticiaz tam scz sensualium q intellectuum quedā est simplex et incōpleta. alia vero complexa. Complexarū autē alia distans vt propositio vera aut falsa. Alia indistans. vt oratio que nec est vera nec falsa. loquēdo de veritate cui opponitur falsitas. Qualiter autē debet intelligi ista complexio in oratione mentali. alibi declarauit. Sed q noticia sensualis possit esse complexa sicut et intellectualis patet. quia animalia bruta in qbus nō est noticia intellectualis habēt aliquā noticiā complexā de sensibilib⁹. quod apparet. quia aliquādo videmus vñū brutū apprehendere aliquod sensibile sicut panem et moueri ad ipsum. aliquādo vero apprehendere idem et nō moueri ad illud. ergo motus iste cū sit per appetitū naturalē. et talis appetitus q sequitur apprehensionem presupponit preter simplicē apprehensionem rei sensibilis noticiā complexā. q iudicat talē rem esse sibi vtilē et bonā. Ad hoc est etiā experiētia

multiplē et specialit⁹ de canib⁹ venaticis. Et p hoc est auctoritas Auicēne. vj. naturalium. pte. iij. c. pmo. vbi probat i brutis esse sensum cōmunē. Videm⁹ etiā quedā bruta eē disciplinabilia. disciplina sō nō fit sine cōpleta noticia. Nec valet rō quā facit Adam dicēs q fm hoc in talib⁹ brutis esset intellectus practicus et deberēt talia vocari rōnabilia. Hoc etiā nō sequitur loquendo ad sensū in quo dicimus hominē esse rōnālē et habere intellectū practicū. quia homo nō tantum habet singularia iudicia. sed etiā vniuersalia. nec tantū circa sensibilia rōnālē. similiter intellectus practicus nō solum ex singularibus. sed et altera vniuersali quando cōsiliatur. Et propter hanc differētiā et multas alias illa pñta non valet. Si tamē quis vellet vocare illa rōnabilia nomia sunt ad placitū et in pura obediētia. sic etiam vnus alius volēs vocare omnia cognoscētia rōnabilia. posset negare a brutis omnē cognitionē etiā simplicē et inferre. qd alias ipsa essent rōnabilia. quare et. De noticia autē sensuali siue simplici siue complexa nō plura dico. quia magis spectat ad naturales phos et medicos. et quia satis notum est q talis nō est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de intelligibili dicendū est hic. et. **R** Secūda distinctio est q duplex est noticia incōpleta nobis possibilis. quaz vna solet vocari abstractiua. alia intuitiua. Duplicit⁹ aut potest accipi noticia abstractiua vno mō qd est respectu alicui⁹ abstracti a multis singularib⁹. et sic cognitio abstractiua nō est aliud q cognitio alicui⁹ vniuersal abstractibil⁹ a multis singularib⁹. Alit⁹ accipitur cognitio abstractiua fm qd abstrahit ab existētia et nō existētia et ab alijs p ditionib⁹ q ptingent accidūt rei vt pdicant de re. nō q aliqd cognoscat p noticiā intuitiua qd nō cognoscat p abstractiua. s; idē totalit⁹ et sub oī eadē rōe cognoscit p vtrāq. s; distinguūt p istum modū. q noticia intuitiua rei est tal⁹ noticia. virtute cui⁹ potest sciri vtrum res sit vel nō sit. ita q si res sit virtute eius statim cognoscitur euidenter rem esse. et similiter si esset talis noticia p diuinā potētiā cōseruata de re nō existēte virtute illē noticie euidenter cognosceret re nō esse nisi forte h impediat ppter imperfectōem ipsi⁹ noticie. Hā aliquid pte imperfectōis ipsi⁹ noticie intuitiue. qz ē vald remissa

et obscura vel propter alia impedimēta et p
te obiecti vel mediū vel alterius potest con
gere q̄ vel nulle vel pauce veritates congingē
tes de re sic intuitiue cognita p̄nt cognosci. s̄
quādo est sufficiēter perfecta virtute ei⁹ po
test euidenter cognosci existētia vel nō existē
tia rei vt dictum est. Similiter quādo aliq̄
res intuitiue cognoscitur quāz vna inheret
alteri vel vna distat loco ab altera: vel alio
modo se habet ad alteram statim virtute il
lius noticie incomplexe scitur si res inheret
vel nō si distat vel nō. et sic de alijs veritatib⁹
cōtingētibus. et vniuersaliter om̄s noticia
incomplexa virtute cui⁹ potest euidenter co
gnosci aliqua veritas congingēs maxime de p̄
senti est noticia intuitiua. Noticia autē ab
stractiua est illa. et tunc cui⁹ de re existēti nō
potest sciri euidenter vtrum sit vel nō sit. Et
per istum modū noticia abstractiua abstra
hit ab existētia et nō existētia. quia nec per ip
sam potest euidenter sciri de re existēte qd̄ ex
istit. nec de nō existēte qd̄ nō existit per opposi
tum ad noticiā intuitiuā. Similiter per no
ticiā abstractiuā nulla veritas congingēs ma
xime de p̄nt potest euidenter cognosci: sicut
de facto patet. quia quādo cognoscitur sor
tes et albedo eius i absentia sortis noticia ab
stractiua incompleta. virtute illius noticie n̄
potest sciri q̄ Sortes est nec q̄ nō est nec q̄
est albus nec q̄ nō est albus nec q̄ distat a ta
li loco vel nō. et sic de alijs veritatib⁹ congingē
tibus et tamē cōstat q̄ iste veritates p̄nt eu
denter cognosci. om̄s autē noticia comple
xa vltimate reducitur ad noticiā incomplexā
terminorum. Igitur illa noticia incompleta et tunc
ei⁹ p̄nt ille veritates euidenter cognosci erit noti
cia intuitiua et ista ē noticia a q̄ incipit noticia
perimētalis. qz vniuersaliter ille qui potest
accipere experimētum de aliqua veritate con
tingēte et mediāte illa de aliqua veritate ne
cessaria habet aliquā noticiā incomplexā et
aliquo termino quā nō habet ille q̄ nō potest
sic experiri. Et ideo sic fm̄ p̄m̄ p̄mo metha
pbi. et scdo posterior. sciētia istoz sensibilib⁹
que accipit p̄ experientiam incipit a sensu. id ē.
a noticia sensitiua intuitiua istoz sensibilib⁹
ita vniuersaliter noticia sciētifica ipozū pu
re itelligibiliū accepta p̄ experientiam incipit
a noticia intuitiua intellectiua ipozū itelligibili
um. **L** Ex istis sequitur aliquę positi
ones. Prima est q̄ noticia intuitiua et ab
stractiua nō differūt p̄ obiecta. s. qz abstra

cta potest esse indifferēter existēti et nō ex
istēti p̄ntis et nō p̄ntis. intuitiua t̄m̄ existēt.
et p̄ntis realiter. sicut multi imaginātur. sine
quia abstractiua nō attingit obiectū i se sub
perfecta rōe. sed tantum i quādā similitudine
diminuta. intuitiua autē attingit obiectum in
se et sub perfecta rōe. vt dicit vnus doctor.

Primū patet quia obiectum in quātū ter
minās aliquā noticiā habet respectu illi⁹ ra
tionē cause aut nō. Si sic cum nō possit ha
bere rōem nisi cause efficiētis. vt patet. sequi
tur q̄ illa noticia potest fieri sine illo obiecto
quia quiddā deus potest p̄ causam efficiētē
mediā potest immediate se solo. Si nō argui
tur sic. om̄s effectus sufficiēter dependet ex
suis causis. ita q̄ illispositis omnibus alijs
circumscriptis potest sufficiēter poni effect⁹
Igitur si obiectum noticie intuitiue in quātū ter
minās nō habet rōem cause respectu illius
si tale obiectū in quātū terminās simpliciter
destruatur fm̄ oēm existētiā sui realem po
test adhuc poni ipsa noticia intuitiua et per cō
sequēs ipsa fm̄ se et necessario nō plus est ex
istentis q̄ nō existēti p̄ntis q̄ nō p̄ntis. et.

Secūdam patet. quia idem totaliter sub
eadem rōe a parte obiecti est obiectum intui
tiue et abstractiue nec potest aliquid cogno
sci intuitiue quin possit cognosci abstracti
ue. Secūda propositio est. q̄ noticia intui
tiua et abstractiua nō differūt per rātes mo
tius formales siue per quascūqz suas cau
sas. scilicet quia i cognitōe intuitiua res ipso
pria existētia est motiua per se obiectiue et in
cognitiōe abstractiua est aliquid motiui
in quo res habet esse cognoscibile. sicut di
cit idem doctor. siue quia i ipsa intuitiua ob
iectum mouet vt p̄nt in propria existētia.

In abstractiua vero obiectum mouet vt p̄
sensu in aliquo ipum representante. sicut ponit
idem. Patet totum. quia sicut iam tactū est
deus per idem totaliter potest causare vtrū
qz noticiā nec requiritur simpliciter q̄ rō
moueat i propria existētia. etiam obiectiue.
nec q̄ sit p̄ntis. et. Verum est tamē q̄ natura
liter noticia intuitiua nō potest esse sine ex
istentia rei. que est vere causa efficiēs ei⁹ me
diata vel immediata. Abstractiua autē po
test esse naturaliter ipsa re nota simplici de
structa. Sed tamē per hoc nō differūt for
maliter iste noticie. sed seipsis differūt.

D Pro cui⁹ maiori declaratiōe sit b
tertia p̄o. q̄ noticia intuitiua tā sensitiua q̄

intellectiua potest simpliciter et absolute ef
se et de re nō existēte. probatur aliter q̄ p̄ntis
quia ois res absoluta distincta loco et subie
cto ab alia re absoluta. potest p̄ diuinā potē
tiam absolutā existere sine illa. Nō em̄ vide
tur verisimile q̄ si de⁹ vult destruere vnā rez
absolutā existētem i celo q̄ necessitatur de
struere vnā aliam existētem i terra. Sed vi
sio intuitiua tā sensitiua q̄ intellectiua est res
absoluta distincta loco et subiecto a suo obie
cto sicut si videā intuitiue stellā in celo. ergo
ita visio potest manere stella destructa. Et
firmatur. quia de⁹ habet noticiā intuitiuam
oium siue sint siue nō sint. et ita euidenter co
gnoscit res nō esse que nō sunt sicut res eē q̄
sunt. Igitur et. Quarta propositio est. q̄ i
tellect⁹ noster p̄ statū isto intuitiue cognoscit
etiā aliqua itelligibilia q̄ nullo modo cadūt
sub sensu p̄ q̄ substantia separata. Patet de in
tellect⁹ nostris et volūtātibus nostris q̄ homo po
test expiri sibi esse et tamē nō sunt sensibilia.
Euidenter em̄ cognosco q̄ ego itelligo et ego
diligo et. et talis noticia accepta est imedia
te et noticia incompleta terminoz et certum est
q̄ ad hoc nō sufficit noticia intuitiua mei. q̄
requirit noticiā intuitiuā ipi⁹ intellect⁹ et di
lectionis. quare et. Confirmat quia ista ē no
ticia accepta p̄ experientiam qz ita experimur
ista i nobis sicut quecūqz sensibilia. sed talis
nō potest esse sine intuitiua sicut p̄nt tactū est
quare. et. Ex p̄dictis autē satis est notū q̄ ta
lis noticia intuitiua nō est nobis naturaliter
possibilis de deo. ideo de abstractiua dicen
dū est hic. et. Tertia distinctio est. q̄ du
plex est noticia abstractiua nobis naturaliter
possibilis. Nā quedā est qua res ipsa imedia
te cognoscit i seipsa et ad ipsam obiectiue ter
minat ita q̄ nihil aliud ab ea distinctum ter
minat illā noticiā. Alia est qua res ipsa nō in
se cognoscit. s. i alio nec ad ipsam rē immedi
ate terminat. s. ad ei⁹ sp̄m̄ seu ei⁹ imaginem i
aia existētem. Itē taliū noticiā quedam est
simplex et qdā cōposita. Itē quedā est cōmu
nis et qdā p̄pria. Itē quedā ē absoluta et que
dam p̄notatiua. Vn̄ oēs iste differētie re
periunt in noticia abstractiua incompleta vo
cādo large oēm illā noticiā incomplexā q̄ non
est p̄o. Et sic ex p̄dictis trib⁹ distinctiōib⁹ p̄
qualit̄ diuersi modi noticiā sunt nob̄ natu
raliter possibile. et de aliq̄o satis apparet q̄
deus nō est illis modis a nob̄ naturaliter co
gnoscibilis. **R** Difficultas q̄ hui⁹ ar

ticuli p̄ncipaliter est de noticia incompleta
qualis posset naturaliter haberi de deo. nā nō
si aliqua talis eēt nobis naturaliter possibilis
nullā veritatē complexā de deo h̄re possem⁹
cū ista p̄supponit alia. et. id̄ circa hoc ponaz
tres conclusiones. Prima est q̄ deus non est
a nobis naturaliter p̄ statu vie cognoscibilis i
mediate i seipso. s. bñ in aliquo alio ei⁹ repre
sentatiuo. Prima pars probat qz nihil natu
raliter p̄t cognosci i seipso: nisi p̄cognoscat
intuitiue. sed de⁹ naturaliter nō p̄t cognosci
a nobis intuitiue. igitur et. Adnotat p̄t. qz fm̄
apostolū. visio facialis dei n̄ habet. nec i hac
vita nec videt intuitiue et i seipso immediate
sic q̄ nullū aliud mediū terminet illam visio
nem. Adnotat p̄batur. qz nō est maior ratio q̄
vna res posset a nobis cognosci i se sine p̄re
uia noticia intuitiua q̄ alia. sed multe res nō
sunt a nobis cognoscibiles i se nisi p̄cuiā i
tuitiua cognitōe. quia fm̄ p̄m̄ cecus a na
tuitate nō potest habere sciētiam de colore
nec potest cognoscere colozē in se. quia non
potest cognoscere colozē intuitiue. Igitur
vniuersaliter vna res nō potest i se cognosci
nisi p̄cognoscat intuitiue. qz si creatura nō
possit multo magis nec deus. Quare et.

Secūda pars cōclusionis patebit ex cō
quētibus. et sequitur ex p̄ma. quia cū deus n̄
sit naturaliter cognoscibilis in seipso. sequit̄
qz in alio. Alias nullo modo esset naturali
ter cognoscibilis. qd̄ est falsū. Ex hac cō
clusionē et eius probatiōe sequitur q̄ om̄s
noticia qua res cognoscitur i seipsa est no
ticia intuitiua vt ex noticia intuitiua accepta

Secūdo sequitur q̄ nulla substantia cor
porata exterior a nobis naturaliter est i se co
gnoscibilis quidquid sit de anima intellecti
ua vel quacūqz alia substantia que est d̄ essen
tia cognoscētis. Vn̄ cum video ignē ei⁹ sub
stantia nō cognoscitur in seipsa. quia non co
gnoscitur intuitiue sed de facto n̄ cognoscit i
se nisi accidēs ignis. et. Secūda cōclusio
est. q̄ deus nō est a nobis naturaliter p̄ sta
tu vie cognoscibilis i aliqua p̄pria specie vel
cōceptu simplici sibi p̄prio et absoluto. sed be
ne i aliquo tali simplici et absoluto cōmuni
sibi et alteri ab ipso. Prima pars probatur
ex p̄ma parte cōclusionis p̄cedētis. qz nullū
us rei cōceptum simplici p̄prio sibi et abso
lutum seu nō cōnotatiuū habere possum⁹ na
turaliter nisi illi⁹ ob quā immediate i seipsa ap
prehendere possumus nec per talē cōceptum

aliquid cognoscit nisi qd aliud immediate in seipso p̄cognoscit. Secunda p̄s probatur quia vt statim dicitur de est naturalit̄ cognoscibilis i aliquo p̄ceptu simplici. p̄prio. 7 cōnotatiuo. ois aut̄ p̄ceptus cōnotatiuo aliqm̄ cōceptum absolutū p̄supponit cui attribuit sicut album attribuit alicui absoluto. Aliquid em̄ est qd d̄ album. s. lapis aut lignū. Et istud patet ex diffinitōe qd nois rē. Igitur cum cōceptus cōnotatiuo deo p̄prio attribuitur alicui cōceptui absoluto 7 nō propo deo. vt patet ex p̄ma parte. nec proprio creature vt patet de se. igitur cōmuni deo 7 creature. Sic igitur oportet cōcedere aliquē vnū cōceptū cōmune deo 7 creature in quid p̄dicabile de ip̄s. aliter impossibile est salua re qd deus sit naturalit̄ cognoscibilis a nobis. Utrum aut̄ iste cōceptus sit p̄ceptus entis vel substantie vel alius. 7 vtrū p̄ eandē rōnem oporteat ponere aliquē cōceptum cōmune quidditatiū substantie 7 accidētī habz videri i methaphisica. rē. **O Tertia p̄do est.** Qd deus est nobis naturalit̄ p̄ statu vie cognoscibilis i aliquo cōceptu completo sibi proprio. 7 etiā in aliquo simplici sibi proprio cōnotatiuo vel negatiuo. Prima p̄s probatur. quia aliquē cōceptum proprium deo possum̄ cōponere ex cōceptiōibus simplicibz ab alijs rebz abstractis. sicut sunt tales cōceptus. ens. necessariū. summū. bonū. sapiētia infinita rē. Secunda p̄s probatur qz possum̄ de deo habere tales p̄ceptus creatiū. beatificatiū. eternū. increabile. i. passibile. immutabile rē. Et iste p̄ceptus est simplex fm̄ cōiter loquētes: quibz distincta significet siue p̄ncipalit̄ siue secundario hoc ē in recto vel i obliquo. Et hac cōclusiōe sequitur. Primo qd nos habem̄ de deo multos cōceptus quos nescim̄ esse p̄ceptū dei nisi p̄ discursum. Patet de istis p̄ma causa ens oipotēs. rē. Secūdo sequitur qd nos habemus de deo multos p̄ceptus quos naturalit̄ nō possum̄ scire esse p̄ceptus dei. s. solum credim̄. Patet de istis. trinitas p̄sonarum. generas deū. rē. 7 nulli talium p̄ceptū deo sunt p̄p̄i simplices 7 absoluti. sed oportet qd sint cōmunes vel cōpositi vel cōnotatiui. quia ois p̄ceptus proprius. simplex. 7 absolutus potest cognosci vere sine discursu. rē. **P Sed cōtra ista instatur probādo qd de nō est a nobis cognoscibilis.** Primo qz si sic sequit̄ qd esset a nobis cōp̄hēsi-

bilis. nō est falsum 7 cōtra illud. **Diēre.** rē. Potēs es 7 magn̄ p̄silio 7 incōp̄hēsiibilis. Ad idē Augustin̄ li. de vidēdo deo. 7 Damascen̄ libro p̄mo. De est incōp̄hēsiibilis sed nōa probat. quia illud cōp̄hēdit a cognoscēte qd cognoscit esse tātum q̄tum est. patet p̄ Augustinū de vidēdo deū. Vidēdo inquit cōp̄hēditur qd ita videt̄ qd nihil illius latet vidētē. rē. sed cognoscēdo rem quāta est nihil ei latet. cognoscēs aut̄ deus cognoscit ens infinitū. 7 p̄ nōs cognoscit deum tātum quātus est. igitur cōp̄hēdit deum. **Cōfirmatur.** qz om̄e simplex aut totalit̄ scitur aut totalit̄ ignoratur. quia i eo nō potest esse pars scita 7 pars ignorata. si ergo deus nō totalit̄ ignoratur. ergo totalit̄ scitur 7 p̄ cōsequēs cōp̄hēditur. Et fm̄ Augustinum in. xij. de trinitate. ca. xvij. Quid quid sciētia cōp̄hēditur sciētis cōp̄hēsiōne finitur. deus autē est infinitus. Igitur rē. **Secūdo arguit sic.** quia dictū est qd deus nō cognoscitur a nobis immediate in seipso. sed i aliquo representatiuo creato. sed probat hoc esse impossibile. quia nullū medium cognoscēdi ducit i cōgnitiōz alicuius nisi propter similitudinē quā habet ad ip̄m. quia sic patet ex p̄s dictis. om̄is cōgnitiō firōne assimilatiōis mediū cognoscēdi ad ipsum cōgnitū. 7 quāto est minus simile tāto imp̄fectiorē cōgnitiōem inducit sed i infinitū maior est dissimilitudo inter deū 7 creaturā. q̄ sit similitudo. 7 etiā in infinitum maior est similitudo inter vnā creaturam 7 aliam q̄ inter deū 7 creaturā. 7 nō est dare duas creaturas inter quas nō est tāta similitudo vt vna sufficiat ducere i cōgnitiōem alteri. igitur a multo fortiori nulla creatura potest ducere in cōgnitiōz dei vel esse cōgnitiō dei seu medium eū cognoscēdi. **Cōfirmat p̄bādo qd deus seu alia res nō pōt cognosci i alio qz q̄ illud qd denotat aliqd ē totalit̄ extrinsecū alteri. nō p̄pter h̄ denotat illud alteri. igitur qd aliqd p̄ceptū seu aliqua spēs vel imago alicuius rei cognoscit nō sequit̄ qd illa res cognoscit.** Tercio arguit sic. Nullū obiectū infinitū pōt cognosci a potētia p̄ceptiua finita. s. de est obiectū infinitū 7 intellectus nō est finit̄. igitur rē. **Quino:** pars. maior p̄batur qz inter obiectū cōgnitū 7 potētiam cognoscētem debet esse proportio. vñ aliqd est obiectū qd maxime est proportionatū intellectui ad cognoscēdū 7 illud nō est obiectū infinitū

vt notum est. igitur finitū. 7 tamē illud obiectum est i certo gradu difficultatis ad cognoscēdum. 7 p̄ nōs om̄e qd excedit illud est maioris difficultatis ad cognoscēdum. s. de excedit obiectū om̄e datū in infinitū igitur est in infinitū maioris difficultatis ad cognoscēdū. Igitur rē. **Cōfirmatur** quia sicut est aliqd obiectū visus co: palis qd p̄pter suā magnitudinem nō est p̄fecte apprehēsiibile a visu vt sol 7 similiter est aliud obiectū qd p̄pter paruitatē suā nō potest p̄fecte mouere visum. et est aliqd maxime proportionatum visui. et si esset aliqd obiectū qd infinite recederet ab illa. p̄portione nullo modo apprehenderetur. Ita similiter videtur de intellectu. quare rē. **Quarto arguit sic** nulla cōgnitiō infinite p̄fectiois est nobis possibilis cū intellectus nō sit finite capacitas sed cōgnitiō dei est infinite p̄fectiois. qz p̄fectiois obiecti est p̄fectiois cōgnitiō. igitur rē. **Cōfirmat qz cōgnitiō q̄ i finita cognoscētur 7 q̄libet eoz distincte esset cōgnitiō infinite p̄fectiois.** quia equiualeter infinitis p̄p̄is noticijs illoz infinitoz si essent sed deus est obiectū equiualeter vt recedēs illa obiecta infinita. Igitur cōgnitiō ē infinite p̄fectiois. quare rē. **Ad ista respondetur.** ad p̄mum. qz ibi sit mētiō de cōp̄hēsiōne seu cōgnitiōe cōp̄hēsiua dei. **Ad de hac materia pono quattuor: p̄positiōes.** Prima est qd deus nō potest a nobis cognosci quātū est de cognoscibilis. Patet. qz deus cū sit infinitū ens 7 p̄ nōs infinite cognoscibile ex natura sua. nō est tamē a nobis infinite cognoscibilis. 7 sic nō est cōp̄hēsiibilis a nobis. bñ tamē cōcedēdum est qd deus potest a nobis cognosci esse infinitū quātus ē. qd potest cognosci esse infinitū quātus veracit̄ est. **Secūda p̄positiō est qd de potest a nobis cognosci totalit̄ siue totus vt notet totalitas rei cōgnite sic qd nihil ei latet vidētē. Et isto modo posset dici cōp̄hēdi.** Nō tñ cōcedēdum est qd sic totalit̄ cognoscitur. qz om̄is veritas de eo cognoscibilis cognoscatur. Et sic cōiter capis cōp̄hēdi. **Tercia p̄p̄t sequēs gr̄a materie erūt de cōp̄hēsiōe creature.** Et sit hec tertia. qd creatura est a nobis cognoscibilis totalit̄ 7 cōp̄hēsiue sic qd cognoscit a nobis tāta cōgnitiōe in esse cōgnitiōis quāta ip̄a est ex natura sua cognoscibilis. Patet qz ip̄a nō est infinite cognoscibilis cum nihil sit maḡ cognoscibile q̄ sit ens seu p̄fectū in sua natura. sicut nihil est maḡ

risibile aut rationale q̄ sit homo. Igitur rē. **Nō tamē cōcedēdum est qd aliqua creatura sit a nobis cognoscibilis totalit̄ 7 cōp̄hēsiue.** sic qd sit nobis possibile cognoscere omnem veritatē de ea cognoscibile. quia finite veritates sūt de ea cognoscibiles rē. **Quarta p̄positiō est qd nulla creatura est a nobis cognoscibilis tāta cōgnitiōe quāta ip̄a est cognoscibilis.** Patet. quia deus potest ipsam cognoscere 7 de facto cognoscit infinita cōgnitiōe. quia eadē qua seipm̄. Igitur rē. **Non tamē propter hoc sequit̄ qd sit a nobis cognoscibilis quātum ip̄a est cognoscibilis ad sensum p̄s dictū.** quia ip̄a nō est p̄ cognoscibilis q̄ ens. **Idco dicitur aliqui qd creatura nō est tātum cognoscibilis q̄tum de potest ip̄am cognoscere. 7 negat istam p̄sequētiā.** deus potest infinite cognoscere a creaturam. igitur a creatura potest infinite cognosci. vel est infinite cognoscibilis. Nam aliter eēt cōcedēdum ip̄am esse infinite 7 p̄sequēt equaliter cognoscibile sicut de est cognoscibilis qd nō videtur bñ sonare. Sed istud dictum videt̄ omino impossibile. nā illa cōsequētiā est euidēs. vñ dico qd si cōcedat̄ qd de potest infinite cognoscere creaturā oportet cōcedere qd creatura potest infinite cognosci 7 p̄sequēs qd est tātum cognoscibilis q̄tm̄ deus. 7 cōsequēt qd ip̄a est simplicit̄ magis cognoscibilis q̄ ip̄a sit ens ex natura sua. id quia istud nō apparet mihi rationabile. **Dico qd deus nō potest infinite cognoscere creaturam. 7 nego istam p̄nam.** deus cognoscit cōgnitiōe infinita creaturā. ergo infinite cognoscit eā sicut rē istam. de dilectiōe infinita diligit creaturā. igitur infinite diligit eā. **Si aut̄ alique auctoritates repiāt qd dicant qd deus infinite cognoscit creaturā: intelligēdū est infinite cognoscit. i. cōgnitiōe infinita. vt i finite cognoscit. i. infinitas veritates de ea cognoscit. s. tñ loquēdo incōplete solū finite p̄ducit cognoscit creaturā 7 finite diligit.** Si dicatur. ergo creatura est simplr̄ a nobis tātum cognoscibilis q̄tm̄ est a deo cognoscibilis qz solum infinite ē a deo cognoscibilis 7 p̄cise tñ: q̄tm̄ ip̄a ē ex natura sua cognoscibilis 7 tñ cognoscibilis ē ip̄a a nobis vt ponit tertia p̄p̄. igitur rē. **Ad h̄ p̄babilit̄ dico cōcedēdo nōs saltē de aliq̄ creatura. 7 dico d̄ aliq̄ 7 n̄ d̄ q̄libz.** quia forte aliq̄ ē vel eēt p̄ ita p̄fecta qd illa n̄ esset a nobis cognoscibilis q̄tm̄ ē ex sua natura cognoscibilis. nō tñ cōcedo qd aliq̄ creatura sit tā p̄fecta

primi sententiarū

nobis cognoscibilis quā perfecte est cognosci bilis a deo. Sicut licet concederem quod causa secūda ita perfectū pducit effectū sicut causa pma. nō tamē quā tam perfecte. quare rē.

Et bis ergo patet qualiter deus vel creatura est comprehensibilis et qualiter nō. Et sic patet ad primam rōem. **R** Ad secundā rati onem de similitudine dei et mediū per quod cogno scitur sit prima. **P**ositio. Quod aliquid potest esse similitudo alteri duobus modis. Uno modo in essendo et in perfectione quidditativa. Alio modo in representando et in ratione representativa.

Secūda est quod primo modo maior est simili tudo inter quamcūque creaturā et aliā. quā in ter creaturā et deum. imo secundum aliquos inter deū et creaturā est infinita dissimilitudo isto modo. Isti tamen negant hanc. ergo nulla est similitudo. secundum alios vero illa pna proceditur quia si est infinita dissimilitudo. igitur pna maior cogitari nō potest et per pna sine aliqua similitudine. Item si est infinita dissimilitudo. igitur deus est equaliter dissimilis omni bus creaturis. et pna si cum sit similitudo erit equalis et erūt omnes creature que simi les deo vel nō vna pars quā alia. Ideo isti con ce dunt quod inter hec nulla est similitudo in essen do sine in perfectione quidditativa quod essentie habent repugnantes conditiones essendi. nam vna est necesse esse. alia contingens esse. quid quid tamen sit de his patet propositio.

Tertia propositio maior est huiusmodi simili tudo inter aliquā creaturā et deum quā in om nem creaturā et aliam. licet nō sit ita de om nibus generaliter. Unā ad pna potest hic assi gnari triplex similitudo. Prima est maior colligantia creature ad deū. quod scilicet creatura est effectus et causa relucet aliq modo in suo ef fectu. rōe cuius quod et noticia creature ducit i cognitione dei. magis quā et noticia huius cre ature in noticia alteri. cuius nō est effectus. nec habet talē colligantia ad aliā. Secūda similitudo est ex hoc quod omnis creatura et quod omnē suam perfectionē recepit a deo et mediū cognoscēdi perfectionē dei. et sic perfectior crea tura perfectior dei similitudo existit. scilicet sicut de naturali perfectione. patet in homine qui dicitur imago dei et de morali perfectione patet in homine iu sto in quo plura relucet de deo. Tertia similitudo est per predicatōne quod scilicet multa predica ta perfectionalia predicant de deo et creaturis. et plura de deo et vna creata quod de alia. Quar ta propositio est quod omnis similitudo quā habem⁹ de

deo in infinitū differt ab entitate et perfectione dei. et ideo omnis cognitio quā habem⁹ de deo in infinitū differt in rōe cognoscēdi ab entita te dei in rōe cognoscibilitatis ita quod entitas di uina in infinitū magis est cognoscibilis quā h cognitio sit cognitio et hoc probat rōe. Ad cō firmationē vero dico quod denominatōe extrin seca aliqd potest dici cognosci. et h est quod ali qd aliud immediate cognoscit quod supponit p eo et puenit ei. Et ideo nō sequitur. proceptus nō est deus. igitur per h quod cognoscit conceptus nō cog noscit deus. scilicet huius sequitur quod nō cognoscit im mediate et in se scilicet in alio. Et h nō est aliud nisi quod nō possum⁹ deū in se cognoscere utimur per eo vno conceptu sibi attributo et illi conceptui attri buim⁹ quod dicitur potest deo attribui nō per se scilicet per deo. et sic dicitur deus cognoscit in alio. Alio modo potest dici quod deus nō cognoscit in se. quod nō cognoscit cog nitione sibi propria scilicet cōi sibi et aliis. saltem i signi ficatōe licet nō in supponēdo. et id nō dicitur in se cognoscit. quod pcurrit aliqd aliud in rōe obiecti ti quous deus in rōe obiecti immediate terminat il lū actū cognoscēdi. Et iste modus videtur mihi probabilis. **S** Ad tertiā dicitur propositio obiecti ad potētia rē. pono quatuor propositōes. Prima est quod aliqd est obiectū materie proportionatū intel lectui vel potest esse. et illud nō est infinitū. et est certo gradu difficultatis. Secūda est quod omne illud quod excedit illud obiectū in perfectione est maior dif ficultatis ad cognoscēdi. et nō ita perfecte cog noscit ab intellectu. et si ita perfecte h est cū ma iori difficultate. Tertia est quod nō per h sequitur. quod obiectū quod excedit illud in infinitū sit infini te difficultatis ad cognoscēdi. scilicet huius sequitur quod est infinite difficultatis ad cognoscēdi ita pfecte sic intellectus intelligit illud obiectū materie sibi proportionatū. Unā huius concedit. et h probat rōe. Quia nō intellectus nō potest perfecte cognoscere deū nec ita perfecte sic illud obiectū. Et his sequitur quod propositio. **Q** Intellectus nō secundum suā facultatē. cogno tionē dei recipit et nō secundum dei cognoscibilitatē et id cognitio dei nō dicitur in nobis finita vel infini ta a re cognita finita vel infinita. scilicet a facultate cognoscēti. Et sic nō sequitur. deus est infini tus. igitur cognitio nra de deo est infinita. scilicet quod intellectus nō finit⁹ est id finit⁹ cognoscit deū. et sic patet ad rōem. **A**d confirmationē delectu su conceditur assumptū. et h est quod excellēs sensibile corrūpit sensum nō sic autē est intellectus. quare rē. **A**d quartam conceditur maior et negatur minor. Et ad probationem dico. **Q**uis vna noticia sit perfectior alia quia

Questio tertia

perfectioris obiecti nō tamen simpliciter et vniuersa liter oportet sic esse scilicet cū ista circūstantia certe ris paribus. possit enim alitū de noticia fore ita imperfecta quod maior perfectio obiecti nō faceret eā magis perfectā. huius sequitur tamē eaz esse magis perfectā perfectione puenire et pte obiecti abso lute considerati et sic patet quod nō est necesse infini ti obiecti noticia esse infinite perfectōis sed itat ipam esse minor perfectā quā sit aliqua noticia ob lecti minor perfectā. quare rē. **A**d confirmationē di co quod illa cognitio quod infinita distincte cogno scerent esset infinite perfectōis in rōne cognoscēdi quod equaliter infini te cognoscit per pna. et nego perfectioria quod ergo illa cognitio quā habem⁹ de deo sit infinite perfectōis scilicet solū illa qua deus ca gnoscit se quod licet ista cognitio quā habem⁹ de deo sit de obiecto quod equaliter illis infini tis tamen in infinitū minor facit cognoscere illud. quod illa cognitio faceret que esset infinite obiectorum. Unā si ista cognitio quā habem⁹ de deo face ret ipam cognoscere tantū quā sit cognoscibi lis est rōe huius concluderet. igitur rē. Et sic patet ad p dictas rōes. Et h de toto primo articulo. **T** Quantū ad secundū articulū in quo videndū est verū nobis sit per se notū deū esse. **P**rimo p mittā diffinitōes quod nois quid dicat per se no tū. Secūdo ponā conclusōes respectuales ad articulū. Tertio arguā in contrariū et breuiter inter diuersos modos dicēdi eligā hic vnu rē. **Q**uantū igitur ad primū punctū dico quod il lud quod proprie dicit per se notū est ipsa propositio et nō ipsius propositōis signatū. quod nō pono aliqd proplere significabile seu significatū totale ipsi propositōi adequatū sicut imaginantur aliqd. idō per se notū potest describi. quod est propositio que vel alia sibi equalens in significatōe cuiuslibet vti rōne potētē naturalitē potest esse nota absque indi gentia noticiae alicuius extrinseci. Dico primo quod vel alia sibi equalens rē. vel omni similibus quod nulla vna numero est cuiuslibet nota. Dico se cundo cuiuslibet vti rōe rē. quod ipsa propositio per se nota debet esse talis quod cuiuslibet aduertēti eā sit euidēs nec possit naturalitē esse dubia. **P**er primū excludunt propositōes dubie credite vel opinatē. per secundū vero propositōes que licet nō sint dubie tamē possunt esse dubie ante demō stratōes vel experientia. Dico tertio sine in dignentia noticiae rē. quod si ad suā noticia alia noticia esset necessaria iam nō esset per se nota. **S** Quarto addo alicuius extrinseci quod nō ex ludat noticia termino per hoc quod dicit per se nam sine noticia termino nō potest aliq pro

positio esse nota. Unā dicit philosophus quod principia co gnoscim⁹ in quatuor terminos cognoscim⁹ quod intelligendū est de illis principijs que vocantur dignitates nō autē de illis que sumunt per viā sensus et experientie. Nec igitur descriptio sic intel lecta est de intentōe philosophi scōdo poste rior et cōmētatoris tertio de ania cōmento. xxxvi. vbi loquitur de dignitatibus et propositōibus que sine doctrina et sine antecedente cognoscēte veniūt in mentē. Et predicta descriptōe se quū alia correlaria. **P**rimū est quod nulla pro positio contingens est per se nota quod nulla vel sibi equalens potest naturalitē cuiuslibet esse nota si hec rē cū quilibet per experientia primo fiat nota. Unā nulla istarū ego intelligo ego diligo rē. proprie dicit per se nota quod quilibet per experi entia intellectualē est nota et licet sit mihi nota nō tamen cuiuslibet alteri et si ita est de his sequitur ita esse de oib⁹ alijs a fortiori. Secūdo se quū quod nō omnia propositio imediata est per se nota quod multe sunt imediate que absque experientia cognosci nō possunt sicut iste aliqd mouet ca lo: est calefactus rē. Tertio sequitur quod nulla propositio demonstrabilis est per se nota quod omnis talis est dubitabilis sed nulla dubitabilis est per se nota et hoc est contra auricolū qui tenet quod quedā cōmunes animi conceptōes et per se no te propositōes veniūt in mentē quodā sillogis mo inceptibili vti quod omne totū sua pte quā ritatiua est maior probat et hoc quod continet partē et addit super eam et ad hoc est alacen. n. per spectiue caplo scōdo dicēs quod plures sunt pro positōes que reputantur quod sint pme et tamē nō cōprehēdunt nisi per rōem verbigratia de p dicta propositōe. Sed istud nō valet quod sine il la propositio sit per se nota sine nō dico tamē quod nō est demonstrabilis quous sit sillogis alia sil logismo et veris et necessarijs quod licet iste sil logism⁹ sit bon⁹ et necessarius omne quod cōti net tantū et ampl⁹ est magis eo omne totū cō tinet partē et ampl⁹ ergo rē. quia pmissē nō sunt notiores conclusōe vti patet ideo nō est d monstratio scilicet petitio rē. Quarto sequitur quod nō omnia propositio cuius predicatū includit in rōe subiecti est per se nota nec etiam omnia propositio nis per se note predicatū includit in rōne sub iecti et hoc est contra aliquos doctores. **P**ri mū tamē patet quod aliter sequitur quod omnia propositio in qua predicatū diffinitio vel pars diffiniti onis de diffinito esset per se nota sequentiā pa ter et falsitas sequentiā nota est. scōdo etiam patet quia iste sunt etiam per se note homo est as

b

nus vel n̄ est asin^o. Si ab eolibus eglia rē rē
tā p̄dicata nō sunt de rōe sbiectoz vt notū ē.
igil rē. Sic ergo patz qd sit p se notū rē.
¶ Dico ergo p̄missis ponā tres conclusio-
nes r̄siales ad p̄sentē articulū. Prima rē p̄n-
cipalis est q licet ista p̄positio de^o est n̄ sit p se
nota nobis ex̄t̄nto in via ip̄a tū quā formāt
beati i patria ē per se nota. Prima pars p̄ba-
tur q illa p̄positio quā de facto habem^o ē na-
turalit̄ dubitabilis. igil rē. p̄sequētia patz ex
dictis rē antecēdēs apparet de se rē. Secun-
da pars p̄bat qz beat^o app̄hendēs illos ter-
minos rē formāz p̄positionē naturalit̄ assen-
tit ei sicut p̄mo p̄ncipio nec possz eā plus dis-
bitare q̄ p̄mū p̄ncipiū rē ita eēt de q̄libet alio
Intellectu formate talē p̄positionē rē. igil rē.
Antecēdēs patz rē p̄sequētia tenet qz illa p̄posi-
tio est p se nota q̄ licet nō naturalit̄ veniat in
mentē tū ip̄a formata siue volūtariē siue na-
turalit̄ siue sup̄naturalit̄ et^o euidētia na-
turalit̄ veniat in mentē ex sola noticia termino-
rū. Sicut enī vt dicit p̄positio p se nota n̄ ex-
cludit noticia terminoz sic nec noticia termi-
noz est cā sufficiēs talis noticiē s̄ cū noticia
terminoz requiritur formatio p̄positiois. q̄re
rē. Et p̄ma p̄t̄ conclusiois seq̄t q̄ deū esse nō
est p̄mū p̄ncipiū rē p̄mū omnium veroz
ea naturalit̄ p̄cedēs h̄ auctozem de causa
dei ab ij. caplo vsqz finē. rē. p̄tis p̄me sum-
me siue h̄ pelagiū. patet qz p̄mū p̄ncipiū de-
bet eē per se notū. Itē patz ex vno ab isto do-
ctore frequēter assūpto scz q̄ p̄us natura ē a
q̄ nō p̄uerit̄ subsistēdi p̄sequētia r̄stat aut q̄
euidēt̄ seq̄tur de^o est ergo de^o est v̄ nō est et
ecōuerso nō seq̄tur euidēt̄ vt patz. igil rē.
¶ Tū gratia hui^o pono hic q̄tuor aditōes p̄-
mi p̄ncipiū oim veroz. Prima est q̄ tale p̄-
mū p̄ncipiū debet eē p̄lectū p̄z qz loq̄mur
de p̄mo p̄ncipio in cognitōe rē nō in causali-
tate. Secūda ē q̄ debet eē oim p̄plexoz notū
simū. p̄z qz debet eē p̄mū i euidētia rē. Ter-
tia ē q̄ debet eē ex terminis cōmunissimis rē
p̄munissimū. p̄z qz debet ad oia alia vera se
extendere. Quarta ē q̄ debet eē p̄positio affir-
mativa vel saltē nō pure negativa rē p̄positio
ipotetica vel saltē nō pure cathegorica. patz
qz affirmatio ē p̄oz pura negatōe rē p̄p̄posi-
tio pure negativa nō p̄t esse p̄mū p̄ncipiū
p̄plexū s̄ p̄positio pure affirmativa. Et ca-
thegorica non p̄t esse p̄mū p̄ncipiū qz nulla
talis est euidētissima vt patz inductiue. igil se
quif q̄ p̄mū p̄ncipiū p̄plexū est p̄positio ipo-

retica affirmativa sicut ista aliqd est v̄ n̄
est vel est p̄positio nō pure cathegorica s̄ de
ipotetico extremo nec pure affirmativa nec
pure negativa q̄lis est ista q̄libet ē vel n̄ est
Et sic ex h̄is patz qz p̄mū p̄ncipiū p̄plexū n̄
est illō de^o est. Et sc̄da parte conclusiois seq̄t
q̄ illa p̄positio de^o est quā formam^o rē illa quā
formāt beat^o nō sunt oim silēs speciuoce sed
vna est p̄fectior alia in specie. patz aliter vna
eēt per se nota sicut alia q̄ est falsuz. Sicut
go patet qz nō ē nobis p se notū deū eē. ¶
Sed videndū est vtrū sit nobis euidēt̄
notū seu demōstrabile. Et de hoc sit secū-
da conclusio q̄ licet ista p̄positio de^o est nō sit
nobis euidēs aut euidēt̄ demōstrabil̄ ip̄a
tū est naturalit̄ p̄babilis. Prima pars decla-
rabil̄ s̄ secūda pars patz qz p̄hi naturali ra-
tione p̄bauerūt p̄mū motorē eē. primā cau-
sam eē p̄mū p̄ncipiū eē vt patet. viij. p̄b̄sico-
corū. rē. methaphisice. igil rē. Sed ad de-
clarationē prime partis pono aliq̄s p̄positio-
nes. Prima est q̄ ex nullis apparētibz natura-
liter p̄t̄cludi deū eē euidēt̄. patet quia si
sic matine hoc eēt ex p̄cessu p̄hi arguētis et
mutatōe rē nouitate rez cū finito p̄cessu i cau-
sis mouētibz rē mot^o sicut patet. viij. p̄b̄sico-
rū. rē. methaphisice rē i pluribz passibz p̄b̄-
sice et methaphisice. Nullus enim videtur
fortior modus proband^o. Sed licet iste mo-
dus bene sit p̄babilis tū nō demonstratiue
nec euidēt̄ p̄cludit deū eē vt postea ostēdā
igil rē. Secūda p̄positio est h̄ v̄nū docto-
rem parit̄ h̄ra de r̄ppa. h̄o ex q̄libet gradu
eēndi euidēt̄ infert̄ imensitas gradus p̄-
mi. Patet quia v̄ hoc eēt supponēdo p̄cessū
finitū in gradibz essendi rē hoc nō quia h̄ nō
est euidēs vel supponēdo p̄cessum infinitū
rē hoc nō quia tunc null^o talis gradus con-
cluderet primitas sicut nec ex infinito pro-
cessu in partibz continui cōcludit̄ aliquid illa-
rum vltimitas vnde patet qz deductio illius
doctoris perit̄ p̄ncipiū rē. Tertia est p̄tra-
eundē q̄ ex nulla entitate imateriali seu qua-
uis in mente nostra creabili specie intellectu-
bil̄ p̄cise potest euidēt̄ cognosci deū esse
patet quia quacuqz tali posita in mente ad-
huc deus libere obicit se menti nostre vt ob-
iectū cognoscibile. igil rē. Quarta ex solo
dei gratuita visione cū mente nostra per mo-
dū obiecti visibilis ac luminis sufficient^o de
se lucentis cū alijs ex parte potētie nostre in-
tellective requisitis potest euidēt̄ cognos-

sci deū esse. Pars exclusiva patet ex precedē-
tibus sed affirmativa apparet quia talis pre-
sentia seu unio dei ad mentē nostrā nō min^o
sufficit generare euidēs iudiciū de sui existē-
tia q̄ obiectū sensibile rē. Ex h̄is ergo patz
p̄ma pars cōclusionis rē. Tertia conclusio
est q̄ licet ista p̄positio deus nō est nō sit p̄mū
falsum ip̄a tū nō minus implicat cōtradi-
ctionē q̄ p̄mi p̄ncipiū p̄tradietionū. Prima
pars patet ex p̄cedētibz quia sua cōtradietio-
riā nō est p̄mū verū. Itē nō infert̄ euidēt̄
quodlibet falsuz. igil rē. ¶ Sed ad decla-
rationē sc̄de p̄tis pono aliq̄s p̄positōes. Pri-
ma ē q̄ sicut v̄nū impossibile nō est impossibile
alio sic ex quolibet impossibili seq̄tur p̄tradi-
ctio. Primū patz de se. Secūda seq̄tur ex pri-
mo rē. Itē p̄bat qz impossibile ē ita eē sicut p̄
antecēdēs impossibile signat̄ q̄n ita sit sicut p̄
q̄libet p̄sequētia signat̄. igil rē. Itē cū nullo i-
possibili stat̄ p̄mū p̄ncipiū. igil p̄ regulā cō-
munē oppositū p̄mi p̄ncipiū seq̄tur rē. Secū-
da p̄positio ē sicut quodlibet impossibile impli-
cat p̄tradietionē sic nō quodlibet impossibile
euidēt̄ infert̄ falsitatē. Primū patet qz ex q̄-
libet impossibili sequunt̄ p̄tradietoria vt di-
ctum ē. modo hoc intelligit̄ p̄ implicare p̄tra-
dietionē. igil rē. Unde apparet ex hoc q̄ ma-
gister Dugolin^o male negat̄ istā cōditionalē
si deus nō eēt deū nō eē nō implicaret. Respō-
det enī q̄ imo adhuc implicaret sed ego h̄i cō-
cedo q̄ si deus nō eēt adhuc deū nō eē impli-
cari sed p̄ter hoc nō ē alia cōditionalis ne-
ganda rē. Secūda patet de duabz p̄tradietio-
rijs de possibili opinabilit̄ ad vtrūlibet sic
sunt iste de^o potest facere sup̄tēnā specie de^o
nō potest facere sup̄tēnā specie. Altera enī
ē impossibile rē. Tertia p̄positio ē q̄ licet bo-
nus logic^o sciat ex quolibet impossibili seq̄ con-
tradietionē tamē ex aliq̄ impossibili bon^o lo-
gicus nō scit sequi falsitatē. Patet ex dictis.
Quarta ē licz bon^o theologus ex aliq̄ impos-
sibili cognoscat seq̄ quodlibet certitudinali-
ter tamē ex eodē impossibili i nescit seq̄ aliq̄
falsum euidēt̄. Patet de isto impossibili de-
us nō est vel nō est trin^o rē. Sic ergo patz ex
h̄is q̄ ista de^o nō ē implicat p̄tradietionē licz
nō explicat. i. nō sit nobis euidēs ip̄am infer-
re p̄tradietionē. Et sic patet tertia conclusio rē
respōsio ad istū ar. rē. ¶ Sed p̄tra p̄-
dicta arguit̄ rē p̄mo cōtra illud quod dictū ē
in p̄ma conclusioe rē in sc̄do correlario ei^o rē p̄-
batur q̄ ista p̄positio deus ē quā formamus

rē illa quā formāt beat^o sunt eiusdē specie rē
p̄sequēs si vna ē per se nota rē alia. quia v̄ ad
illā quā formāt viator^o currit de^o tanq̄ obie-
ctum agens rē causans ac terminās illā p̄po-
sitionē vel nō. Si sic cū intellect^o sit eiusdē
specie rē obiectū idē. seq̄tur q̄ vtraqz cogni-
tio erit eiusdē specie. p̄sequētia patz p̄ p̄mū
viij. methaphisice. Si materia sit eadem rē
agens idē forma erit eadē. Si nō. seq̄tur q̄
illa p̄positio quā formam^o de deo nō erit co-
gnitio dei rē p̄sequēs q̄ nulla eius cognitio
erit nobis naturalit̄ possibilis p̄tra p̄dicta i
primo articulo sed p̄sequētia p̄batur p̄ Aug-
nono de trini. c. ix. liq̄do tenenduz est q̄ om-
nis res quā cognoscim^o generat in nobis su-
am noticiā. Ab vtroqz enī parit̄ noticiā scz
cognite rē cognitio. Secundo arguit̄ cō-
tra primā p̄tē conclusiois sc̄de rē p̄mā p̄-
positionē. rē p̄batur demōstratiue deū esse scz
per p̄cessum p̄hilosophi rē arguit̄ sic. Vnū
festuz ē aliqua moueri sed omne q̄ mouetur
ab alio mouet̄ rē nō est p̄cessus in infinitū igil
ē deuenire ad aliq̄ mouēs imobile. Simi-
liter arguit̄. manifestū ē aliqd esse nouit̄ p̄-
ductū rē nō a se igil ab alio. Et nō est p̄cessus
in infinitū nec ē articulatio igil est deuenire
ad aliq̄ p̄ducēs ip̄ductū. Et illud est de-
us igil cū ista deductio sit euidēs seq̄tur cui-
dēt̄ deū eē. Tercio ad idē argui p̄t̄ p̄ p̄-
cessuz venerabil^o Anselmi in libello suo cō-
tra insipientē dicentē in corde suo nō est de^o
vbi multis ca. n̄is demōstrare deū esse. Sed
quia rōnes sue nō solū nō sunt demōstratiue
imo pure sophistice rē peccātes in logica p̄p̄-
cui^o defectū iste deuot^o h̄o nō soluz in hoc lo-
co sed in alijs passibz sepe decept^o fuit vt dicit
v̄n^o doctor rē patz intuētū ideo nolo in p̄cessu
suo insistere. Sed tamē b̄t̄ euit̄ arguo sic d̄
monstrabile ē veritatē esse igil rē deū esse p̄se-
quētia patz rē antecēdēs apparet qz Ansel-
mus creditit̄ hoc demōstrare mono. rē. Cuius vis stat in hoc quia si veritas nō est
ergo veritatē nō esse verū est ergo veritas ē.
rē sic veritatē esse seq̄tur ex vtraqz parte p̄tra-
dietiois quare rē. Quarto arguit̄ contra
tertiā cōclusionē rē dicta ibidē p̄bādo q̄ ista
deus nō est nec quolibz impossibilis implicat
p̄tradietionē quia intellect^o potest intellige-
re impossibile. ergo nō q̄libet impossibile i-
plicat p̄dictōz. p̄na rē. qz itellec^o n̄ p̄t̄ itellige-
re p̄tradietoria. Antecēdēs apparet qz intel-
lectus impossibile opinat̄ rē. Itē patet qz nō
b :

min^o potest intellectus intelligere impossibi-
le q̄ voluntas velle impossibile sed hoc po-
test voluntas quia voluntas est impossibili-
um. iij. c. bicoz. Patet etiā de penitēte q̄ vel-
let nō fecisse q̄d fecit. Itē de lucifero qui ap-
petiuit equalitatē dei Itē de pelagianis qui
volūt esse p̄mi dñi suorū actiū. Itē de odiē
te deū rē. **AA** Ad ista respōdet ad p̄-
mu3 dico primo q̄ ad illā cōcurrūt deus tā-
q̄ obiectū agens r terminās nō tamē imme-
diate terminās vt patet ex supradictis in pri-
mo articulo. Dico sc̄do ad illā auctoritatē
philosophi q̄ si subiectū sit idē r agens idem
sequit eadē forma quando agens naturalit̄
agit r eodē modo se habet ad passum r sub-
iectū est eodē modo dispositū sed nō est incō-
ueniēs q̄ idē intellect^o de obiecto habeat co-
gnitiones specie distinctas sc̄dm aliā r aliāz
habitudinē vel dispositionē intellect^o obie-
cti vel mediū sic in p̄posito. Dico tertio ad
illā partē antecedētis q̄ licet om̄e subiectūz
cognitū terminet suā cognitionē ex eo q̄ ali-
q̄d obiectū terminare aliquā cognitionē nō
est aliud q̄ ipm cognosci p̄ illā tamē nō om-
ne obiectū cognitū agit suā cognitionē quia
aliq̄d est obiectū cognitū quod nō est nec fu-
it et nihil tale agit vt egit rē. Dico q̄rto ad
auctoritatē Augustini q̄ illa debet intelligi
de re quā cognoscim^o immediate i seip̄a r sic
est vera vñ patet ad rationē. Ad sc̄dam di-
co q̄ ille p̄cessus philosophi nō pbat demō-
stratiue deū eē. vnde p̄mo dico q̄ est euidēs
euidētia summa aliq̄d moueri diceret enī
p̄teruus quia licet sic appareat tamē nō sic ē.

Sc̄do dico q̄ licet esset euidēs aliq̄d
moueri nō tamē illud ab alio moueri dice-
ret enī p̄teru^o q̄ aliqua seip̄am mouet ad re-
plendū vacuū rē. Similiter ip̄a calefacta se
ip̄az reducit ad frigiditatē rē. q̄re rē. Ter-
tio dico q̄ licet eēt euidēs om̄e q̄d mouetur
ab alio moueri r cōcesso q̄ nō est p̄cessus in
infinitū in mouētibz q̄d nō est euidēs tamen
per hoc nō cōcludit mouēs immobile diceret
enī p̄teruus q̄ mouet. b. r licet. b. p̄ tunc sit
mouens imotū nō tamē immobile. Quarto
dico q̄ non est euidēs q̄ circulatio non sit
possibilis imo sic est q̄ est possibilis diuerso
genere cause quare rē. Et cōsimiliter posset
respōderi ad alios modos p̄bandi deū esse.
De p̄firmatōe autē q̄ est de nouitate rerūz
rē. postea dicā. Ad tertiā dico p̄mo q̄ ista
p̄sequētia nō est euidēs veritas ē ergo de^o ē

rē. Sc̄do dico q̄ antecedēs nō est eu idēs
ratio nec hoc demonstrat Ansel. vnde ad
p̄bationē eius dico tertio. q̄ licet ista cōditi-
onalis sit vera si veritas nō est veritate non
esse verū est quia antecedēs est ipossibile vt
alias dicit tamē illa nō est euidēs sicut nec ista
si homo nō est asin^o hominē nō esse asinū est
verū. Quarto dico q̄ ista p̄sequētia nō ē eui-
dens nulla veritas est ergo ista p̄positio ē ve-
ra vel eius cōtradictoria rē. quia stat q̄ nec
ip̄a nec sua p̄tradictoria est vera vt p̄t3 et sic
ista ratio peccat p̄ logicā rē. **BB** Ad
quartā cōcedo antecedēs r nego p̄sequētiā
vnde p̄mo dico q̄ intellect^o potest intellige-
re ipossibile nō solū intellectōne apprehēsiua
s3 etiā iudicatiua. Sc̄do dico q̄ intellect^o
potest intelligere cōtradictoria r licet de in-
tellectōe iudicatiua hoc possit negari tamen
de apprehēsiua null^o negat. Tertio dico q̄
licet intellect^o possit assentire alicui ipossibi-
li r ip̄e nō possit assentire p̄positioni ipossibi-
li que est copulatiua ex cōtradictorijs nota-
men sequitur quin q̄dlibet ipossibile iplicet
cōtradictionē licet nō explicet p̄tradictionē
sicut talis copulatiua. Et ratio diuersitatis
est quia talis copulatiua euidētē iplicat cō-
tradictionē r hoc ego voco explicare seu im-
plicare p̄tradictionē nō sic aut q̄dlibet aliud
impossibile. quare rē. Quarto dico ad cō-
firmationē q̄ voluntas potest velle ipossibi-
le vel saltē impossibile potest velle. r hoc vt
dere meo bene p̄bant ille sex rōnes ibidē in-
ducte vt patz intuenti r deducēt rē. Et sic pa-
tet ad istas rōnes. Et hec de sc̄do articulo

CC Quantū ad tertiū articulū in q̄ vt
dendū est vtrū nobis sit euidētē notū tan-
tum vnū deū esse. P̄mo premittā descripti-
onē siue quid nomis huius termini de^o Se-
cundo ponā cōclusiones. Tertio obiciā cō-
tra rē. Quantū igit ad primū punctū notū
dum ē q̄ ad describendū deū nō oportet om-
nes eius cōditiones r p̄prietates includeri
eius diffinitōe quia hoc nobis foret impossi-
bile. ideo dicūt aliqui q̄ sufficit om̄es vt pla-
res vel aliquas earūz de ip̄o notiores r libi
soli cōpetentes in eius descriptione ponere
r inde est q̄ eius dantur diffinitiones diuer-
se a diuersis sicut patet in libris sanctorūz r
doctorūz. Ad cōuenienter autē describendūz
datur ab aliquibus hec regula q̄ deus de-
bet describi per om̄nē terminū signantē per-
fectionē simpliciter siue bene esse simpliciter

fle q̄ in om̄i materia melius est ipm eē q̄ nō
esse r hoc cum isto aduerbio summe. vt dice-
do q̄ deus est ens summe bonū. summe sa-
piens. summe potens. r sic de alijs rē. r quā-
to plures termini ibidē congregātur tanto
melior r perfectior est descriptio rē. Se-
cundo notandū est q̄ ista regula nō videtur
omnino rationalis quia sc̄dm istū modum
dicendi nō erit aliqua certa descriptio dei.
P̄o cuius declaratione aduertendūz est q̄
aliqua est perfectio simpliciter d qua nō est
nobis euidēs q̄ sit perfectio simpliciter si-
cut est ista posse facere q̄dlibet aliū a se. r ita
stat aliq̄nē de deo aliqua eius proprietatem
r perfectionē simpliciter negare dubitare vt
opinari quam alius firmiter credit. Sunt
enī multe perfectiones simpliciter r proprie-
tates dei que pure credunt ex fide vel quas
nullo modo est euidēs deo cōuenire sicut
esse liberū. actiū. r infiniti vigoris. r sic de
multis alijs. quare rē. Ideo ad cōuenien-
ter describendū deū pono istā regulāz q̄ de-
us debet describi per illō quod cōmuniter
conceditur deo cōuenire ab om̄ibus qui cō-
cedunt deū esse vt dicendo q̄ deus est ens
summe bonū r perfectissimū in entibus. Om-
nes enī cōcedentes deū esse cōmuniter cōce-
derent deo illud cōuenire r sic ista descri-
ptio erit certa r cōmunis apud om̄es conce-
dentes deū eē. Hō sic autē esset si in sua descri-
ptione deberet poni cōmuniter r indifferen-
ter aliq̄ termini signantes perfectiones sim-
pliciter qui de deo nō ab om̄ibus sed solum
ab aliquibus vel a fidelibus cōceduntur. sicut
sunt isti essentia productiua om̄iū aliorū a
se. essentia infiniti vigoris. cētia cōmunica-
bilis tribus suppositis. cētia creatiua de ni-
hilo rē. Tertio notandū q̄ sicut iam pa-
tet ex dictis in descriptōe dei debet poni istō
aduerbio summe vel alijs superlatiuis in-
cludens ipm. sicut dicendo q̄ deus est ens
summe bonū. vel perfectissimū in entibus.
Et ideo sicut superlatiuis potest dupliciter ex-
poni affirmatiue r negatiue sic iste termin^o
deus potest habere duplicem descriptionē.
Prima est q̄ deus est ens om̄i alio a se
melius r perfectius. Secunda est q̄ de-
us est ens quo nihil est melius vel perfect^o.
DD Hqs premissis pono tres conclusi-
ones. Prima q̄ licet primo modo descri-
bendo deum nō possit a nobis euidētē pro-

bari tantū vnū deum eē. tamē sic potest eui-
dētē probari q̄ ad deum eē sequitur tan-
tum vnū deū eē. Prima pars p̄batur quia
ista p̄positio deus est nō est per se nota nec ex
per se notis demonstrabilis nec est nobis p̄-
experientiā euidēs vt satis patet ex dictis i
primo articulo. Igitur ista tantū vnus de^o
est nō potest nobis euidētē probari descri-
bendo deū illo modo. Consequentia patet.
quia secunda euidētē infert primā rē.

Secunda pars probatur quia euidētē
sequitur deus est ergo tantū vnus deus
quia si detur oppositū scilicet q̄ sint duo dñi
r plures dñi illo modo describendo deū cui
dētē sequitur contradictio quia sequitur.
a. r. b. sunt duo dñi ergo per illam descriptio-
nem. a. est perfectior. b. r similiter ergo. b. est
p̄fectior. a. r p̄sequētia. a. est p̄fectior r ip̄fecti-
or. b. r. b. q̄. a. quare rē. Secunda con-
clusio q̄ licet secūdo modo describenda de-
um nō possit a nobis euidētē probari tan-
tum vnū deū esse nec q̄ ad vnū deum eē seq̄-
tur tantū vnū deū eē. tñ q̄ nō possit euidētē
probari nō possum^o euidētē p̄bare. P̄ria
p̄p̄bat q̄ dicēt q̄ sunt plures dñi eūliter p̄-
fecti nō p̄t euidētē oppositū probari plus q̄
possit euidētē probari oppositū dicenti q̄
sunt plures rca eūliter perfecte quarū quelī-
bet est deus sicut arguebatur ante oppositū
rē. Secunda pars probatur quia licet
rationes probantes vnitatē dei possint appa-
renter solui p̄pter quod bene concedo q̄ vni-
tas dei nō potest nobis euidētē probari ta-
men nō potest euidētē ostendi q̄ ille ratio-
nes nō concludunt. quia hoc nō possit eui-
dētē ostendi nisi euidētē soluendo ratio-
nes illas quod nō possum^o. Propter q̄d cō-
cedo q̄ ista negatiua vnitatis dī nō potest cui-
dētē probari. nō potest a nobis euidētē
probari sicut licet ista sit vera trinitas perfo-
narū nō potest a nobis euidētē probari ta-
men ista negatiua nō potest euidētē proba-
ri rē. Tertia cōclusio q̄ licet nullo predi-
ctorum modorū describendo deum sit nobis
euidēs aut possit esse in naturali lumie tāz
vnū deum esse tamē hoc est probabile natu-
rali ratōe. Prima pars sequitur ex dictis
supposito quid nomis huius termini lumē
naturale. per quē itelligo lumē siue cognitio-
nem sine errore intellectū possibile de cōmu-
ni cursu nature. Et dico sine errore quia cō-

gnitio erronea non debet dici summe naturale sed potius tenebra. sic ergo sumendo lumē naturale. patet quod in naturali lumine non est nobis per se aut per experientiam notum tantum unum deum esse ut clarum est. nec extrinsecus notis potest nobis euidenter probari ut dictum est quare sequitur quod hoc non est nobis euidenter nec potest esse. igitur etc. Secunda pars probatur supposito quid nominis huius termini ratio naturalis per que intelligo rationem sumptam ex hijs que nobis apparēt de communi cursu nature. Sic ergo sumendo patet quod multe rationes naturales possunt fieri et facte sunt a philosophis concludentes tantum unum deum esse licet non euidenter tamen probabiliter et probabiliter quod posset concludi oppositum ut post patebit.

EE Ex hijs sequuntur aliqua. Primo ex prima parte huius conclusionis sequitur quod nec oppositum articuli de veritate dei nec oppositum alicuius alterius articuli si dei potest probari in lumine naturali. Pars quia licet ad probandum opposita horum articulozum fidei possint fieri alique rationes naturales probabiles tamen tales non probant in lumine naturali quod semper peccant vel in materia vel in forma etc. quare etcetera.

Secundo sequitur quod articulum de unitate dei crediderunt philosophi et probauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis et aliorum plurimum philosophorum

Sed contra hoc est magister Dugolius qui tenet quod philosophus nunquam formatur propositionem mentales veram de deo et ratio eius est quia conceptus illi quos Aristotelis opinabatur vel credidit supponere pro deo. pro nullo supponebant. Verbigratia primum ens infinitum in vigore vel cognoscens per suam essentiam et nihil extra se vel prima causa naturaliter agens vel summa perfectio solum in uno supposito existens et cetera. isti enim conceptus pro nullo supponunt eo quod implicent aliquid quod non potest veredici de deo quare etcetera. Sed hoc dictum videtur puerile nec eget reprobatione. Primo enim patet falsitas in negatiuis et cetera. Secundo in affirmatiuis potest euidenter ostendi quia licet hoc totum assensus rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur quod si assensus per se nullo modo supponat. quare etcetera. Unde ad euidentem huius declarationem

nem. Primo suppono quod aliqua res bene concipitur pluribus conceptibus pro ea supponibilibus. Secundo quod conceptus unus rei potest non componi cum alio conceptu eiusdem rei vel non adiungi sibi per modum determinationis cum suo determinabili.

Tertio quod isti conceptus prima causa et finitum in vigore sunt diuersi conceptus.

Tunc arguitur sic stat quod aliqua res concipitur uno conceptu pro ea supposito absque hoc quod alius conceptus priori adiungatur per modum determinationis ad suum determinabile ergo si talis conceptus predicatur de se erit propositio affirmatiua vera et per consequens Aristotelis formans istam mentalem. prima causa est. prima causa formabat veram propositionem et cetera. Item aliter sequitur quod quicumque opinaretur aliquis conceptum supponere pro aliqua re pro qua non supponit tunc non possit habere conceptum supponentem pro illa re de qua false opinaretur. Consequencia patet sed absurditas consequentis patet quia sic quicumque aliquid falsum opinaretur de deo ut quod possit facere in primam speciem etc. nullum verum crederet de deo. et ita in alijs etc.

Tertio sequitur quod articulus de unitate dei licet non possit nobis fieri euidenter in lumine naturali tamen hoc potest in lumine superiori. Patet quia in lumine supernaturali etc. Quarto ex hoc sequitur quod articulus de unitate dei potest esse magis euidenter quod nobis sit euidenter veritas principii. pars quod probabile est quod probentur in lumine patrie supernaturali clari. vident conclusiones que nos viatores principia. nam cum fuerit et non multum clare videamur et per lumine minus tamen perfectius aliter gradualiter. videt quod quilibet veritas necessaria possit absolute a nobis videri clari. quod nos modo per lumine naturale primum principium videamur etc. **FF** Sed contra predicta arguit probando quod unitas dei potest naturaliter demonstrari. Primo quidem sic quod euidenter est aliquid posse nouiter esse et per quod tale esse producibile et non a se ergo ab alio. Et de illo quero ut prius et sic se supra. vel ergo deuenit ad aliquid simpliciter primum et habetur positum vel erit processus in infinitum quod est euidenter impossibile etc. Et si dicat quod primum in generationibus est possibile procedere in infinitum hoc non valet quod philosophus non concedit processum in infinitum in causis essentialibus

ter ordinatis. sed tantum in accidentaliter ordinatis. Secundo arguitur confirmando predictam rationem et probando quod non sit possibile processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis quia unitas causatorum essentialiter ordinatorum est causata igitur ab aliquo quod est supra illam multitudinem et non est aliquid illius multitudinis. aliter enim idem esset causa sui ipsius. quare etc. Item aliter sequeretur quod idem effectus haberet simul infinitas causas actum causantes et per consequens in causis essentialiter ordinatis erit aliquid simpliciter primum. Tertio arguitur per rationem cuiusdam doctoris qui tenet quod predicta argumentatio valet ita bene in accidentaliter ordinatis sicut in essentialiter ordinatis si bene formet. Capio inquit totam multitudinem illorum quorum quilibet habet aliquid prius se. Tunc arguitur sic. Tota ista multitudo habet aliquid prius se. ergo propter totam illam multitudinem oportet dare aliquid prius vel ergo illud est simpliciter primum et habetur positum vel non et hoc est contra propositum quia ipsum erit pars multitudinis illorum quorum quilibet habet aliquid prius. quare etc. Quarto arguitur sic si essent plures deum aut distinguerent specie aut solo numero. si specie tunc non essent eque perfecti et per consequens minus perfectus non esset deus. si solo numero tunc possent esse infiniti. quia quando sunt plura individua distincta solo numero. non apparetur traditio quin sint plura. nec potest assignari status ad certum numerum quin maior possit esse etc. **BB** Ad ista respondet ad primum et secundum similiter respondendo quia faciunt unam rationem. unde primo dico. ista ratio non probat euidenter tantum unum deum esse. quod patet multipliciter.

Primo quia in ista ratione presupponitur nouitas rei que non preuit nec aliquid eius. talis aut nouitas non concluditur euidenter ex apparentibus naturalibus cum multe mutationes valde apparenter saluatur a modernis absque persistencia distinctarum nouitate sicut de motu locali et de motu ad quantitatem etc. Et tali modo diceret proteruus quod possent saluari omnes mutationes ad accidentia et etiam ad substantias a fortiori. quod non sunt sensibiles nisi per mutationem factam in accidentibus sensibilibus et sic si talia saluarentur per res aliter se habere vel apparere res aliter se habere solam. non requireret aliquid agens extrinsecum a re ipsa aliter se habente. nam res aliquando aliter se habet vel

apparet aliter se habere se ipsa sola sine extrinsecum agente sensibili vel apparente. Secundo in predicta ratione presupponit bonitas huius consequentie. si aliquid nouiter est illud producitur ab aliquo nec autem consequentia non est euidenter et cetera. Diceret enim proteruus quod sicut non sequitur euidenter. a nouiter non est. igitur ab alio nouiter non est. sic non euidenter sequitur. a nouiter igitur ab alio etc. quod sicut aliquis potest desinere esse per solam absentiam conseruantis nullo ad hoc positum agente. sic potest incipere esse per solam absentiam impediens nullo ad hoc positum concurrente. Imo diceret proteruus valde apparenter quod multum difficile est exprimere quid est unam rem esse ab alia siue effici aut produci ab ea. maxime ubi una potest esse sine alia. subgratia tu dicitur quod ignis efficit vel producit calorem et est eius causa efficiens constat tamen quod iste calor possit esse et non esse ab illo igne. sed a solo deo. igne se habente ad illum calorem omnino similiter sicut prius. secundum omnem nostram apparentiam etc. quare etc. Tertio ista ratio presupponit quod aliquid sunt cause essentialiter ordinate hoc aut non est euidenter quod ille predictos causarum essentialiter ordinate quas inferi ponam non possent euidenter probari. Quarta ratio presupponit quod non sit possibile processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis. hoc aut non est euidenter. tum primo quod secundum philosophos talis processus concedit possibile in causis accidentaliter ordinate. tum secundo quod si fides posset probabiliter dici quod deus posset facere infinitas causas actus existentes sibi essentialiter ordinate etc.

Quinto concessis omnibus predictis adhuc ratio non probat euidenter. quia proteruus diceret quod in causis essentialiter subordinate esset circulatio ita quod quilibet esset ab aliqua et sic nec esset processus in infinitum nec aliqua simpliciter prima. quod autem talis circulatio non sit possibilis potest euidenter probari.

Sexto concessis omnibus presuppositis et etiam quod non sit talis circulatio possibilis ad hoc ratio non probat aliquid esse simpliciter primum exponendo affirmatiue. id est. quo nihil est prius et sic ratio non probat euidenter illud primum efficiens esse tantum unum. quia proteruus diceret quod plura essent prima efficientia. ita quod nullo aliquid esset prius efficiens. diceret etiam quod licet unum esset tantum primum efficiens. illud tamen non esset sim-

placiter primū ens et perfectissimū quia ali-
quid esset eo prius quod nō ēēt efficiens sed
eius vltimus finis ppter quod ageret. et sic p-
mum efficiens nō ēēt deus. Patet ergo qd p-
dicta ratio nō probat euidenter tantū vnū
esse deū. **¶** Ex predicto processu
apparet qd in philosophia seu doctrina Ari-
stotelis nulle vel pauce sunt rationes euide-
ter demonstratiue patet quia illa ratio vide-
tur apparentior inter omnes quas vnū Ari-
stotelis fecit etc. Item sequit qd philosophia
Aristotelis seu doctrina magis debet dici opi-
nio qm scientia etc. et ideo valde sunt reprehen-
sibiles qui nimis tenaciter adherent aucto-
ritati Aristotelis etc. Secundo principa-
liter dico ad predictā rationē qd ista ratio li-
cet nō sit demonstratiua ipa tamē est proba-
bilis et debet dici bona ratio naturalis. Pa-
tet quia licet proterius possit eaz multiplici-
ter euadere vt patuit. tamen pbabilius per-
suadet qd possit persuaderi oppositū etc.

¶ Tertio dico qd ista ratio potest apparenter
et efficacius formari qm Aristotelis cā forma
uit vnde sicut dicit Ockam apparentius po-
test probari primitas efficientis et eius vni-
tas per conseruationē rei a sua causa qm per
productionē accipiēdo productionē scdm
qd est rem accipere esse immediate post nō ēē
Cuius ratio est quia nimis difficile ēēt pro-
bare qd nō sit processus in infinitū in causis
eiusdem rationis quarū vna possit esse sine
alia. sicut philosophi posuerunt hominē ge-
nerantē ante hominē generatū in infinitū.
Similiter difficile est probare per produ-
ctionē qd vnus homo nō possit produci ab
alio sicut a causa totali. modo si ista duo cō-
cederentur nō posset probari qd iste proces-
sus in infinitū nō esset possibilis nisi ēēt ali-
quid vnū semper manens a quo tota ista in-
finitas dependeret. Et ideo ratio potest me-
lius sic formari quequid realitē producitur
ab alio qd in manet in eē reali ab aliquo rea-
liter cōseruatur. sed iste effectus producitur
igitur qd in manet ab aliquo conseruatur.
tunc quero de illo conseruante aut potest p-
duci ab alio aut nō. si nō tunc est efficiens p-
mum sicut est conseruans primū quia ēē cō-
seruans est ēē efficiens vt ostendā in quarto
Si aut illud conseruans producitur ab alio
igitur conseruatur ab alio et de illo alio que-
ro sicut prius et sic vel oportet procedere in
infinitū. vel oportet venire ad aliquod pri-

mum conseruans nō conseruātū et tale est p-
mum efficiens. Sed nō ē possibile ēē proced-
sum in infinitū in conseruātibus quia tunc
actu ēēt infinita quod est impossibile saltem
naturaliter. sicut posset probari per rationes
philosophi et aliorū que sunt satis rationabi-
les. Et per consequēs per istā rationē patet
sufficienter licet nō euidenter qd oportet du-
re primū conseruans et ita primū efficiens.

¶ Differt aut ista ratio ab alia ratione
facta sub alia forma quia ista arguit per cō-
seruationē alia per productionē modo sem-
per omne conseruans aliud siue mediate siue
immediate est actualiter cū suo conseruato
et conuerso. nō aut omne productū ab alio re-
quirit qd illud a qd est productū sit simul actu
cum eo et sic qd vnus possit poni processus in i-
finitum in causis producendū sine infinita-
te actuali. nō tamen in cōseruandis etc. quare
etc. Et sic patet quomodo predicta ratio
potest apparenter fortificari. Quarto prin-
cipaliter dico circa predictā rationē qd ipsa
solum valet arguendo in causis essentialiter
ordinatis nō in accidentaliter ordinatis si-
cut prius tacuē est. ideo ad declarationē hu-
ius videndū est que sint cause essentialiter or-
dinare et que accidentaliter ordinare. Et de
hoc dico qd inter eas est triplex differentia.

Prima est qd in causis essentialiter ordi-
natis secunda dependet a prima in causan-
do. Cause aut accidentaliter ordinate sunt
quarū neutra ad productionē alicuius esse
ctus alia requirit naturaliter in causando.

Secunda differentia est que sequitur ex
prima qd in causis essentialiter ordinatis est
causalitas alterius rationis et alterius spē-
iei. quia ad causationē vnus effectus suffi-
cit vnū vnus rationis. quare etc. Tertia
differentia est qd omnes cause essentialiter ordi-
nate simul requiruntur ad causandū effectus
in causis aut accidentaliter ordinatis nō re-
quiruntur carū simultas in causando. quare
etc. Et si dicatur qd mus et sol essentialiter
subordinantur in causando murē tamē non
requiritur eaz simultas. dico qd licet mus et
sol essentialiter subordinantur ad solē nō tamē cō-
uerso etc. Unde circa predicta sciendum
est qd causarū concurrentiū ad determina-
tū effectū si vna nō possit concurrere nisi alia cō-
currat ita ēpēdet vna ab alia in causando si
cōuerso generalitē in illa qd est prior et illimi-

fatior non sic omnino dependet a posteriori
causa eiusdē effectus sicut e conuerso. verbi-
gratia dico qd in generando hominē homo
essentialiter a sole dependet et cōuerso. quia
nec homo sine sole nec sol sine homine potest
hominē generare sed tamē sol sine sole po-
test hominē generare et sic causa vniuersali-
or et illimitatio nō omnino dependet ab in-
feriori. scilicet sol ab homine sicut inferior a
superiori et vniuersaliori propter causam di-
eram scilicet quia sol in pducendo hominē
nō requirit necessario hoc singulare puta so-
lem ad cōproducendū sed cōtra. Aliquan-
do aut nō ē sic mutua dependētia causarū
cōcurrentiū in causando sicut quādo sol et
mus generant murē quia licet mus nō pos-
sit generare murē sine sole. sed tamē potest si-
ne mure. et per hoc potest apparere quomo-
do procedit et quomodo multe instantie qd
in hac materia mouet ockam contra scotū
ponentē predictas differentias etc. Ex p-
dictis sequit primo qd nō est nobis euidenter
per experientia nec per demonstrationē sed
solum opinatū vel creditū aliquas causas
sic esse essentialiter ordinatas. patz satis per
predicta. Secundo sequit qd fm fidem
omnis causa creata nō solū in essendo sed eti-
am in causando essentialiter ēpēdet a deo.

Tertio sequit qd deus a nulla causa depē-
det essentialiter in causando. Quarto se-
quitur qd fm fidē simpliciter et absolute ni-
hil essentialiter ēpēdet ab aliqua causa cre-
ata siue in causari siue in esse. **¶**

Circa qd sciendū qd aliqui essentialitē de-
pendere ab alio potest dupliciter intelligi.
Uno modo simpliciter et absolute. quia scilicet
et sine illo nō posset esse vel conseruari ali-
is quibuscunqz positio. et sic nihil essentialiter
dependet nisi a solo deo. Alio modo fm qd
quia scilicet de facto ponit in eē et conseruat
ab illo et sine illo nō fieret nec naturaliter fie-
ri posset licet bene absolute. et sic aliquid es-
sentialiter dependet a causa creata quia fm
cursum nature causat et conseruat ab illa etc.
Sic igitur patet ad predictā rationē quan-
tum probat et quantum nō et qualiter debeat
intelligi etc. Ad tertiā rationē dico qd non
valet. vnde ipa habet multas instantias. nā
consimiliter probaret primū instans tempo-
ris et p mū puctū in cōtinuo et qd in eo nō sūt
partes infinite et qd mundus nō durabit in in-
finitū sicut patet intuenti etc. Unde maior ē

falsa si li tota capiat categorice nec pbatur
ad illū sensum. et sic nō valet ratio gratia for-
me. gratia tamē matric tenet de primo age-
re licet nō vincat etc. Ad quartā dico qd
licet illa sit bona ratio naturalis et probabi-
liter concludens qd non possunt esse plures
dij nō tamē euidenter probat. quod patet qz
nō potest demonstrari qd species plurifica-
bilis in indiuiduis nō terminet se ad certū
numerū indiuiduorū. Non em potest demo-
strari quin aliqua astra sint eiusdē speciei et
tamē illa fm philosophos sibi determinant.
certū numerū indiuiduorū sub qualibz spe-
cie ita qd nō possunt plura esse sub eadē spe-
cie. Similiter sol est eiusdē speciei cum suis
medietatibus et tamē determinat sibi certū nu-
merum medietatū. Similiter fm carboli-
cos tres persone diuine sunt eiusdē speciei et
tamē determinat sibi certū numerū. Et ita
dicere posset proterius qd species diuina de-
terminat sibi certū numerū ita qd sunt duo
vel tres dij eiusdē speciei. nec possunt plures
esse nec oppositū possit euidenter probari p-
qz possit euidenter probari qd tres persone eius-
dem speciei et equalis pfectionis quarū qua-
litas est deus nō possunt esse imo apparenti-
us posset probari qd sunt tres tales persone
qz qd nō sint tres dij quia ad saluandū p mū
oportet ponere qd vna res est tres res et que-
libet illarū. et ppter hoc negare consequētia
valde apparentes. scilicet illogismū expositiōni
barbara et cetera vt post patebit nō aut pro-
pter secundū. Et similiter valde difficile est
saluare qd sunt tres tales persone absqz hoc qd
ponatur tres dij. vt magis post apparebit.
Et per hec que dicta sunt patet. quomodo
potest respōderi ad omnes rōes que possunt
fieri ad probandū vnitatem dei ostendendo
qd non demonstrant sed semper aliquod assu-
munt dubium vel eque aut magis inuidēs
sicut illud quod probant et sic petunt princi-
pium vt ostendit ockam contra scotum pri-
mo quolibet. questio prima. Et hec de ter-
tio articulo. **¶** Tunc ad rationes
principales. Ad primam patet ex primo ar-
ticulo qd antecedens est negandum. Et ad
probationem dico qd est cognitio abstracti-
ua et non omnis talis presupponit intuiti-
uā illius rei cuius est sed alterius et sic habe-
mus de deo cognitionē abstractiuam ex co-
gnitione intuitiua creature per modum ibi-
dem dictum. Qualis autē sit ista cognitio

des dicitur est. Ad confirmationem conceditur antecedens et negatur consequentia et ad auctoritatem philosophi dico quod ipse loquitur de cognitione intellectiva causata a fantasmatibus ipsius rei intellecte et de omni tali verum est quod ipsa dependet ex cognitione sensitiva eiusdem rei. cuius ratio est quod de nulla re potest haberi fantasia sine sensatōe p̄via illius rei ibi ergo philosophus solus loquitur de cognitione intellectiva rerum sensibiliū causata ex fantasmatibus et sic illud intelligit tertio de anima quod nequaquam sine fantasmatibus intelligit anima. Propter hoc tamen non sequitur quod de deo non possit haberi cognitio intellectiva nisi de eo procedat cognitio sensitiva quia de ipso non habetur cognitio cāta ex fantasmatibus sicut habetur de sensibilibus sed solus ex discursu rationis qui modo potest fieri sine fantasmatibus et sensatōe. quare etc. Ad secundam partem ex secundo articulo quod ipsa concludit verum et est pro dictis ibidem. Ad tertiam patet ex tertio articulo quod antecedens et consequens est verum et de probatione consequente patuit ibidem. Ad aliam post oppositum negat minor et clare patet quod probatio non valet etc. quia ita argueret de qualibet alia re quod cuiuslibet rei esse de sua additate etc. Ad confirmationem hec quid sit de maiore negat minor quia ista est dubitabilis et non per se nota imo nec evidenter demonstrabilis necesse esse est etc. et hec de tertia questione.

Distinctio tertia.

De circa tertiam di

stinctionem huius libri primi in qua ostendit magister qualiter in creaturis est vestigiū et imago trinitatis forma ista questione vtrum creatura rationalis sit vestigiū et imago increate trinitatis. Arguit primo quod non quia nulla creatura est vestigiū increate trinitatis. igitur etc. sequentia patet et antecedens probatur quod vestigiū ducit in noticiā illius cuius est sed nulla creatura ducit in noticiā trinitatis imo potest ex creaturis naturaliter concludi quod nulla res sit tres res et quilibet earum etc. Secundo sic quod creatura rationalis non sit vestigiū trinitatis quia in illo quod est vestigiū trinitatis inveniuntur tres res reales distincte sicut in ipsa trinitate sunt tres persone realiter distincte scilicet aliqua creatura rationalis sicut anima vel angelus est simplex et indivisibilis in qua non est distinctio. igitur etc. Tertio sic quod creatura rō-

nalis non sit imago trinitatis quia si etc. vel esset ratione substantie anime vel ratione suorum actuum non ratione substantie quod cum sit simplex nec in ipsa sit distinctio rerum ipsa non representaret distinctione personarum nec ratione suorum actuum quia non representaret consubstantialitatem personarum etc.

In oppositum arguit quia secundum Augustinum. vi. de trinitate. capitulo ultimo. Dicitur per ea que facta sunt intellecta conspicientes trinitatem intelligamus cuius in creatura quomodo dignum est apparere vestigiū. Et si hoc verum sit de aliqua creatura maxime videtur de rationali quam etiam in pluribus locis dicit esse imaginem trinitatis secundum mentem. ut patet. xij. de trinitate. capitulo. xxv. et alijs diversis locis eius etc. Primo promittit tria notabilia ad terminorum declarationem. Secundo ponit ad questum triplicem conclusionem. Tertio soluit circa istam materiam triplicem dubitationem. Circa primum in primo notabili videbitur quomodo vestigiū et imago in aliquibus conditionibus conveniunt et in aliquibus differunt. In secundo quomodo vestigiū sumitur multipliciter. In tertio quomodo imago similiter. B. Pro quo notandum secundum ockam quod vestigiū et imago aliquas habent conditiones et proprietates communes et aliquas proprias. Prima proprietates communes est quod tam vestigiū quam imago differunt ab illo cuius est. Secunda quod vtrumque ducit in noticiā illius cuius est. Tertia quod vtrumque ex natura sua non plus representat unum individuum quam aliud sibi similitudinem. unde quod representat unum individuum et non aliud hoc est ideo quia non invenitur aliud individuum sibi similitudinem. Tamen circa hoc est advertendum quod aliquid ducere in noticiā alterius potest dupliciter intelligi. Uno modo quia est causatiuum cognitionis alterius mediante sua noticiā ita quod noticiā ipsius sit causa noticie alterius. Alio modo quod est causatiuum cognitionis alterius immediate sine noticiā sui sicut intellectus ducit tanquam causa in noticiā cuiuslibet intelligibilis. Primo modo adhuc contingit dupliciter. quia vel ducit in primam talem noticiā vel tantum facit rememorationem de aliquo habitualiter noto. Primo modo noticiā singularis est causa noticie universalis et noticiā premissarum noticie conclusionis. sed non est isto modo noticiā unius rei incompleta est causa sufficiens alterius noticie prime alterius rei incompleta. Secundo modo una res incompleta mediante noticiā sua potest esse causa

partialis rememorationis alterius rei habitu aliter nocte illa aut noticiā habitualis necessario occurrit in ratione cause partialis. et isto modo tam vestigiū quam imago representat illud cuius est sicut pater ad experientiam de imagine herculis que solus representat herculem illi qui primo habuit noticiā de hercule et sic de vestigio etc. Ex his sequitur quod aliqua duo possunt se representare mutuo partem si sint duo homines multum similes et sint noti aliquibus vterque indifferenter poterit ducere in recordationem alterius etc. Sed etiam vestigiū et imago in alijs differunt. Prima differentia est quia de ratione vestigiū est quod sit causatum ab illo cuius est quia vestigiū ut patet inductivè dicitur illud quod est derelictum ab alio. de ratione autem imaginis non est quod sit causata ab illo cuius est quia imago herculis potest esse ab alio quam ab hercule. Secunda differentia sequitur ex prima quod vestigiū nisi sit impeditum ducit non tantum in noticiā recordatiivā illius cuius est sed etiam in noticiā complexā alicuius veritatis contingentis de ipso. verbigratia vestigiū et pedebouis non tantum facit recordari de bone habitualiter noto sed ducit communiter in noticiā huius quod bos hic transiit quibus quibus posset esse error etc. imago autem quia non necessario causatur ab illo cuius est ideo non facit regulariter noticiā alicuius veritatis contingentis de illo cuius est nisi forte recordatiivā de qua nunc non est sermo et sic patet etc. L. Secundo notandum quod vestigiū potest una creatura dicitur vestigiū alterius accipitur tripliciter. Uno modo large et sic vestigiū est effectus derelictus ex aliqua causa rememorationis ipsius et ducens communiter in noticiā alicuius propositis contingentis enunciantis esse vel fuisse. vel alicuius talis de ipsa causa et sic fumus derelictus ex igne vel combustio derelicta potest dici vestigiū ignis. et etiam odor derelictus ab aialit vestigiū aialis. Secundo modo dicitur vestigiū magis stricte per impressionem alicuius in aliquid sibi cedens remanente in absentia illius et sic in cera relinquitur vestigiū sigilli. Tertio modo stricte et sic dicitur impressio alicuius patris alicuius totum in aliquid sibi cedens derelicta et manens in absentia illius et ducens in recordationem eius etc. Tertio notandum quod imago etiam accipitur tripliciter. Uno modo stricte et sic imago est substantia formata ab artifice ad similitudinem alterius secundum aliquam accidentem formam accidentem illius ad cuius similitudinem sit distincte ab alijs representans sibi dissimilibus in

aliquo accidentibus suis. verbigratia. Lignis format ad similitudinem herculis ut habeat similem figuram quale habuit hercules et consimiles colores propter quod facit cognoscere venire in recordationem istius herculis secundum quod est aliud ab alijs hominibus qui non habent similia accidentia. et isto modo imago non est primo similitudo totius. sed est primo similitudo accidentis quod accidentia sunt similia in eis sed non subiecta etc. Et sic accipiendo imaginem de ratione imaginis est quod fiat ad imitationem illius cuius est. hoc tamen non competit sibi ex natura sua sistantur ex intentione agentis. quia posset simpliciter fieri non ad imitationem illius. Secundo accipitur imago per talis formatio siue fiat ad imitationem alterius siue non. Tertio modo per omnino conceptum ab alio quod secundum rationem sue productionis producit ut simile. et sic filius potest dici imago patris qualiter apostolus vocat filium dei etc. D. His promissis ponit tres conclusiones. Prima est quod rationalis creatura et generaliter quilibet alia potest rationabiliter dici vestigiū trinitatis in quantum scilicet appropriata creaturis possunt aliquid modo ducere in noticiā appropriatorum in divinis personis. patet quod possunt ducere in noticiā recordatiivā. Verbigratia et specie in creatura concludit pulchritudo que est unius appropriati diuine persone. postea accurrete aliquid pulchra creatura incipit intellectus recordari de pulchritudine diuina et sic ducit in noticiā recordatiivā ipsius et huius rationem vestigiū et ista est prima convenientia cum vestigio corporali. Secunda est quod sicut vestigiū corporale est causatum ab illo cuius est vestigiū ita quilibet creatura a deo etc. Et qua sequitur tertia quod sicut vestigiū corporale ducit in noticiā complexā alicuius veritatis contingentis de illo cuius est. ita creatura ducit in noticiā complexā de deo contingente ut quod deus causat hoc vel homini. Quarta quod sicut vestigiū convenit cum illo cuius est in aliquo accidente et non in omnibus ita creatura habet aliquos conceptus uniuocos cum deo et aliquos non. Quinta quod sicut vestigiū corporale est similitudo aliquo modo et non simpliciter expressa. ita creatura respectu dei. Pro secunda convenientia videndum est que sint illa in creatura in quibus consistit vestigiū. unde dico quod aliquando vestigiū consistit in realiter distinctis quia aliqui rei substantia representat aliquod appropriatum patri et una qualitas vel actio representat aliquo speciali modo aliquod appropriatum filio ad aliud accidens. aliud appropriatum

atuz spiritui scđo tñc vestigiū p̄sistit in sub-
stantia t diuersis accidētibz t hoc patet per
Augustinū. vii. de trini. c. vi. vbi assignat quo i
creaturis est vestigiū trinitatis in q̄ assignari
one partes vestigiū distinguunt. Patet etiā
satis in distinctōe ex dictis m̄gr̄i t auctoritatibz
bus ibidē rē. aliqñ aut nō distinguunt realit̄
sed ē vnicū qđ foris diuersas denotatōes v̄l
cōtentū sub diuersis p̄ceptibz ex quo possunt
haberi diuersa appropriata in deo t tñc in il-
lo qđ est vestigiū nō sunt multa sed est tantū
vñū tamē ex illo possunt haberi in reco-
rdatione plura recordabilia de deo appropriata
diuersis personis. p̄mo mō nō omis creatu-
ra est vestigiū trinitatis qz nō quelibet habz
diuersa accidentia. sed scđo mō quelibet cre-
atura est vestigiū trinitatis t sic patz p̄ma cō-
clusio rē. **E** Scđa conclusio est qz creatu-
ra rōnalis t nulla alia ē imago trinitatis. p̄z
qz vt apparet ex dictis imago fm̄ qz inuenit̄
in creaturis dicit̄ p̄pter p̄portūtatē alicui⁹ si-
militudinis in illo cui⁹ est imago t in imagi-
ne qđ est natū ducere in recordationē illius
cuius est imago t per p̄sequēs illa creatura
matie p̄prie dicit̄ imago dei que aliqd̄ habet
deo similitudinē ita qz est p̄prie cōe vniocū dō
t illi. s; sola creatura rōnalis est talis. qđ pa-
tet qz nihil cōmune vniocū deo t cuiusqz
creature est tale quin possit p̄petere creature
rōnali. patz em̄ qz entitas bonitas veritas p̄-
fectio t sic de omibz alijs q̄ p̄ueniūt p̄prie dō
t creature rōnali t nō solū fm̄ similitudinē
p̄ueniūt etiā deo t creature rōnali multa at̄
p̄prie p̄ueniētia deo sunt p̄prie cōmunia deo t
creature rōnali sicut eē intellectiū volitiū
iusticia misericōdia sapiētia t sic de alijs. idē cre-
atura rōnalis sola dicit̄ imago dei q̄nis nō
ita p̄fecte sicut si intellectio volitio rē eēnt ac-
cidentia in deo vt in creatura rē. **T**ertia
conclusio ē qz creatura rōnalis sic ē imago tri-
nitatis qz rō imaginis p̄sistit radicalit̄ t ori-
ginalit̄ in ip̄a aia fm̄ suā subam. s; tñ p̄fecti-
ue t p̄pletue p̄sistit in substantia aie t duobz
actibz ab ea p̄ductis. **P**rima pars patz p̄ Au-
gustinū. xiiij. de trini. c. viij. **E**o ania imago
dei est qđ capax ē particepsqz eē potest. t sic d̄
q̄cunqz verificat eē capax dei possit eē esse
p̄iceps de illo solo verificat imago dei ideo
anā solū sensitua v̄l etiā intellectua fm̄ par-
tē sensitua nō dicit̄ imago dei sed aia intel-
lectua scđm suā substantiā est capax dei. igit̄
rē. **S**i vero dicat qz aia nō ē capax dei nisi p̄

actus. **R**ñdeo qz li per pōt dicere circūstanti-
am subiecti seu denotati tali demonstratōe
vel circūstantiā p̄notati sine qđ nō sic denota-
tur. **P**rimo mō aia est capax dei per suā sub-
stantiā qz ip̄a ē illud qđ capax dei. **S**ecūdo
mō ip̄a ē capax dei p̄ act⁹ suos sine quibz nō
pōt capere dei rē. scđa pars patz t ē p̄tra scđm
thomā qui ponit qđ imago p̄sistit in potē-
tijs aie t nō in actibz. **S**; p̄tra hoc ē Augu-
stinus in quodā sermone dicens qz si hō seruasset in
se bonū qđ in illo creauit de⁹ id est imaginē
suā nō solū sp̄ laudaret deū lingua s; t vita
ergo fm̄ Aug. creatura fuit in hōie imago dei
quā nō seruauit s; hoc nō potest intelligi de
substantia aie aut potētijs ergo intelligit̄ de
aliq̄ accidente creato qđ hō perdidit p̄ pecca-
tum ip̄ius. **S**; tale nō pōt poni nisi act⁹ in-
telligendi aut volēdi vel habitus t si habit⁹
p̄tineat ad imaginē multo magis ip̄i actua.
Cōfirmat qz omnes ponūt imaginē in mibz
p̄sistere habētibz ordinē originis inter se s; aia
aut potētie aie nō originant̄. idē oportet po-
nere aliq̄ accidentia originata p̄tinere ad ima-
ginē trinitatis increate. **S**ic ē patz qz p̄p̄ta
ratio imaginis p̄sistit in ip̄a substantia aie t
duobz actibz scilicet actū intelligēdi t volē-
di t etiā pōt p̄sistere in ip̄a substantia aie t du-
obz habitibz cōr̄rēndētibz dicit̄ actibz. vñ
q̄nis sint multi act⁹ t habit⁹ diuersi p̄p̄ta
erū sic iusticia. misericōdia. ars. sciētia. prudētia
rē. tñ oia reducunt ad duo genera ideo po-
nūt imago in duobz. **F** **T**ūc igit̄ loquē-
do de actibz naturalibz pōt assignari iste or-
do qz sicut pater in diuinis habet secūda-
rē ad p̄ducendū filiū t spiritū sanctū t cōmu-
nicat filio secūditatē p̄ducēdi spiritū sanctū
t sic pater t filius p̄ducūt sp̄m̄ scđm. **S**ic ip̄a
substantia aie est secūda t p̄ductiua tā act⁹ in-
telligēdi qz volēdi t tñc iste due cause. s; aia
aie t act⁹ intelligēdi possunt p̄ducere actū
volēdi ita qz sic filius in diuinis ē tāctū ab vno
t sp̄s scđm est a p̄te p̄ducēte a filio p̄ductio
t sic imago pōt aliq̄ mō rep̄ntare distinctas
p̄sonas s; originē ac ordinē earz. qz i ista ima-
gine est actualis rez trinitas s; nō est substā-
tialitas nisi iquātū illi duo act⁹ in eadē
substantia rep̄ntat t sic pōt imaginari imago
S; etiā pōt assignari imago in ip̄is potētijs
nō qz sint realit̄ distincte s; p̄ hūc modū quia
eadē substantia aie dicit̄ memoria. intellect⁹ t
volūtas. **D**icit̄ em̄ intelligētia in quātū ip̄a
pōt p̄ducere verbū seu actū intelligēdi sic

pater pōt p̄ducere filiū t dicit̄ memoria i q̄n-
tum ip̄a retinet habitū de obiecto cognito p̄
verbū sicut filius est eternalit̄ verbū patris. t di-
citur volūtas in quātū ip̄a cū dō pōt p̄du-
cere actū volēdi sicut pater cū filio p̄ducūt.
s; t sic sicut in diuinis est substātalitas sic
aliq̄ mō est hō sic qz in mente nostra sint ali-
qua tria que sint vñū s; sic qz isti tres termini
p̄ vno supponūt. s; ip̄a aia. **E**t sicut in diuis
est distinctio realit̄ triū suppositoz. sic isti tres
termini diuersa p̄notat vt dictū ē. t i potētijs
aie pōt poni imago trinitatis licet imp̄fecte.
Expressius tñ ponit in substantia t actibz fm̄
qz ponit **O**ckam vt iā dictū est. **B** **T**ūc
ad rōnes p̄ncipales. **A**d p̄ma; nego antecē-
dens t ad p̄batōz dico qz vestigiū nūqz du-
cit i noticiā illi⁹ cui⁹ ē nisi p̄supposita noticiā
habituali ip̄ius t idē si trinitas p̄sonaz nō p̄-
cognosceret. q̄nis creatura tñc nō duceret i
cognitiōē trinitatis de facto adhuc tñ possz
ducere idē dicit̄ p̄ vestigiū trinitatis q̄nt̄ at̄ pos-
sit ducere dictū est. **A**d scđam nego ante-
cedēs t ad p̄batōē dico qz nō oportet in oi-
vestigio trinitatis capiendo vestigiū vno mō
supdicto iueniri aliq̄ tertia s; sufficit qz ex il-
lo possit habere noticiā triū appropriatoz mō
supdicto. **S**icut q̄nis in substantia intellectu-
ali nō sit distinctio realis triū rez intrinseca
t eēntialis ibi est tñ talis distinctio eētrinse-
ca t accidental̄ h̄ sufficit. **A**d tertiā nego
antecedēs t ad p̄batōē dico aliq̄a p̄positio-
nes. **P**rima ē qz imago trinitatis dicit̄ creatu-
ra rōnalis tā rōne aie qz rōne actū eē. **P**a-
tet qz imago p̄pletue p̄sistit in ip̄a substantia aie
t ei⁹ actibz simul. **S**ecūda ē qz creatura rō-
nalis ē imago trinitatis magis rōne substantie aie qz
rōne actū eē. **P**atz qz ip̄a est qđ p̄prie ē capax
dei **U**n̄ iste termin⁹ imago supponit p̄ ip̄a aia
bene tñ p̄notat ip̄os act⁹ qđ nō sunt imago dei
licet ip̄a aia in p̄p̄tione ad illos act⁹ quos p̄-
ducere pōt fm̄ ordinē supdictū expressius di-
cat imago t idē cū habeat illos act⁹ accidentia-
liter t qñqz habeat t qñqz nō. patz qz ip̄a aia
pōt vna vice dici expressius imago qz alia
Tertia p̄positio est qz creatura rōnalis fm̄ substā-
tiam aie deficit a rōne imaginis p̄fecte. patz
qz nō rep̄ntat distinctōez p̄sonaz vt bñ dicit̄
nec h̄ est inconueniēs qz fm̄ magistrū in lite-
ra nō pōt in nobis rep̄ri ratio imaginis ad
plēnū. **U**n̄ in aia nō est tanta similitudo tri-
nitatis quin sit maior dissimilitudo. ip̄a tamē
qz intelligit̄ meminit t vult. iuuat ad noticiā

aliquale trinitatis t emanatōis p̄sonarum.
Aliqui tamē ad saluandū rationē imaginis
in substantia aie p̄cedūt distinctiōē seu non
idēp̄ritatē inter substantiā aie intellectū t vo-
luntatē s; talis distinctio nō pōt p̄bari vt be-
ne dicit̄ **S**cotus nec videt̄ necessaria aut vti-
lis ad saluandū p̄positū qz siue sic siue nō int̄-
potētijs aie nō saluat originatō. **Q**uar-
ta est qz creatura rōnalis fm̄ p̄p̄tione ad su-
os act⁹ deficit a rōne imaginis p̄fecte. patet
qz vt sic nō rep̄ntat cōsubstāntialitatē p̄sona-
rum vt bene arguit tamē signa representatiua
illoz actū seu alios cōseruātia vere affirmā-
tur de eadē substantia qz eadē substantia est me-
moriam intelligētia t volūtas. **I**sti em̄ termi-
ni licet p̄notent diuersa t distincta realit̄ ab
ip̄a aia supponūt tamē p̄ ip̄a que ē cōsubstān-
tialitas. quā intēdit̄ Augustin⁹ t alij docto-
res t sic patet ad questū respōsio **Q**ue tamē
p̄ sequētia amplius declarabit̄ rē. **D** **C**ir-
ca p̄dicta moueo tres dubitatōes **P**rima
est quia videt̄ qz imago trinitatis nō cōsistat
in substantia aie t duobz actibz ab ea p̄ductis
Primo quidē qz arguit qz imago nō cōsistat
in substantia aie qz imago necessario re-
quirit distinctiōē aliquā sed in ip̄a non est
distinctio aliqua cū sit indiuisibilis t p̄ cōse-
quēs ip̄a nullo mō habet rationē imaginis.
Unde Augustin⁹ vbi cūqz exp̄ssit imaginē
exp̄ssit eā p̄ aliqua distincta sicut. it. de trini.
p̄ mentē. noticiā t amorē. t. r. deinceps p̄ me-
moriam intelligētia t voluntatē. quare rē **C**ō-
firmat qz Augustin⁹ in fm̄one de vno mar-
tyre dicit qz si hō seruasset bonū qđ i illo cre-
auit de⁹ id est imaginē semp̄ laudaret deū rē
t sic imaginē nō seruauit. **I**tem. r. de trini. c.
vii. imago ita deformis t obscura facta ē vt
pene nulla sit. sed substantia aie integra remā-
sit. quare rē. **S**ecūdo p̄ncipaliter argui-
tur qz imago nō p̄sistat in actibz aie quia int̄-
partes imaginis debet eē cōsubstāntialitas s;
inter substantiā aie t illos act⁹ nō est rē.
Confirmat quia Augustin⁹. xiiij. de trini. c.
iij. di. qz imago creatoris immortaliter insita ē
aie sed tales act⁹ nō insunt aie immortaliter
Item ibidē caplo. v. dicit qz imago nō est po-
nēda in trāscuntibz rē. **S**ecūda dubita-
tio vtrū secūda pars imaginis scz actualis
cognitiō gignat a p̄ma scz ab aia t tertia scz
actualis volitio a p̄ma t scđa scz ab aia t ei⁹
noticiā sicut sup̄dictū est. **P**rimo em̄ ar-
guitur qz nō omis cognitiō seu noticiā p̄du-

catum ab aia cui est noticia qz aia e sibi ipsi co-
gnitio seu noticia. igit rē. cōsequētia patet qz
idē nō pducit a se. r antecedēs pbat quia in-
telligere vel cognoscere ē viuere. viuere autē
ē esse. eē vero ē ipa res. que est. igit intelligere
ē ipa aia intelligēs. Itē aia est cōtialiter in-
tellectiua. nā p hoc reponit i gradu specifi-
co ergo nullo accidere indiget vt intelligat rē
Itē intelligere eīpius aie nō est nisi moueri i
fentionaliter sicut corp^o mouet localiter sed pro-
babiliter pōt sustineri q in corp^o pib^o mot^o lo-
calis realit^r nō differt a mobili igit i spiritib^o
hoc pōt saluari rē. Itē sicut saluat deum ali-
quid intelligere p suā cōtā ita q nūc intelli-
git aliq^olter esse q^olter pns nō intellexit rē. p
pter hoc solū qz nūc ita est q^olter pns nō intel-
lexit neq^o pns fuit ita videt posse pbabilit^r sal-
uari de q^olibet alio intelligere qre frustra po-
nit pluralitas sine necessitate rē. Secun-
do pncipalit^r arguit qz nō oīo volitio sit effe-
ctiue ab actu intelligēdi quia sicut arguit sco-
tus libro pmo di. iij. q. vltima. noticia genita
est accidēs cui nō cōicatur fecūditas pducē
di actū volitōis tale em accidēs nō est natūz
esse formalit^r intelligēs r volēs igit mens nō
cōicatur tali accidēti pducto illaz fecūditatem
quā pns habuit qz nō cōicatur sibi naturā ean-
dem s3 aliā. similiter Augusti. dicit. ix. d trini.
c. viij. q. verbū amore picipit ergo amor ē cā
effectiua verbi magis qz cōtra. Itē appetit^r
sensitiu^o potest eē sine sensatōe igit r appetit^r
intellectiu^o sine intellectōe. Antecedēs patet
qz naturalit^r aliq^os pōt habere famē r sitis eti-
am si nunq^o sentiret aliqd ab extrinseco s3 fa-
mes r sitis sunt quidā appetit^r scōm cōmēta-
tōrē. ij. de anima cōmēto. iij. Itē voluntas
pōt impare cognitionē de aliq^o de quo actu-
aliter nō cogitat. Aut igit illud app^ohendit
actualiter r tūc frustra picipere fieri qd pns
fiebatur aut nō app^ohendit r tūc voluntas opa-
tur circa incognitū. Itē cognitio habitualit^r
pōt sufficere. qz habitib^o vtimur cū volum^o
igit nō requirit cognitio actualis. saltē vide-
tur qz nō requirit eius cōseruationē. quia si
cut species sensibilis nō causat sine plentia
rei sensibilis nō ipa causata aliquādo sine ea
pseruat vt patet i claudtēe oculos postq^o vī-
dit aliquod lucidū. sic pportionalit^r volitio li-
cet nō causet sine actuali intellectione pote-
rit saltē sine ea p tpus cōseruari rē. Ter-
tia dubitatio est vtrū partes imaginis crea-
te sint equales inter se videt qz nō quia ima-

go creata nō habz partes distinctas inter se
igit rē. In oppositū est dictū cōe rē.
Ad pma dubitationē dico qz ad pfectaz
imaginē trinitatis requireret aliq^o distinctio
sed substantia aie est iperfecta imago qz q^ouis
longinquā habeat similitudinē cū deo tam
maiorē qz sit inter deū r creaturā aliā. vnde
quādo Augustin^o locis ibidē allegat^r expri-
mit imaginē trinitatis ad habendū pformi-
tate aliquale iter partes imaginis r psonas
in diuinis expmit eā per nomia significātia
substantiā aie cōnotādo tū ipos actus. r iō
it. de trini. assignat imaginē p mentē. noticia
r amorē. vbi p mentē intelligit substantiā aie
p noticia ipam substantiā aie cōnotādo ver-
bū qd est act^o secund^o pducibilis ab ipa sub-
stantiā aie. p amorē etiā intelligit ipam substa-
ntiā aie cōnotādo actū volēdi pducibile ab
ipā substantiā aie r pbo pducto. Qz em sic in-
telligit Augus. patet ibidē vbi dicit qz amor
est substantiā r nō corp^o r mens nō est corp^o s3
spiritus neq^o tamē amor r mens duo spirit^o
sed vnus. neq^o due eētē sed vna. Et subdit
hec autē duo relative ad inuicē dicunt^r. r sic
vult qz mens r amor ipozitā vnaz eētē aie
dicuntur tamen relative. i. cōnotatiue r eor-
dem modo intelligit cap^o. v. vbi pbat qz co-
gnitio r amor sunt in mēte nō tanq^o accidē-
tia in suo subiecto propter hoc quia accidēs
nō excedit suū subiectū. mēs autē amorē quo
se amat potest etiam amare aliud pter se. s3
militer nō se solā cognoscit mens sed multa
alia. ergo amor r noticia nō sunt accidētia
ipius mentis. hoc em argumentū nō vale-
ret de amorē r cognitionē actuali r elicito vel
etiam habituali acquisito. vt patet. Itelli-
git ergo de amorē r cognitionē habituali i-
trinseco que est ipa mens. que potest vocari
habitus quia ē principiū actū respectu co-
gnitionis r amor^o actualis suū pns r sic illi
termini amor r noticia capiunt equiuocē rē
Si dicatur qz fm predicta eadē esset assi-
gnatio imaginis quā ponit Augustinus. it-
de trini. per mentē. noticia r amorē r quā po-
nit postea per memoriā. intelligentiā r volū-
tatem r per cōsequēs vna nō esset euidētis
or alia. Cuius oppositū dicit Augustinus.
xv. d trini. c. iij. respōdēdo qz iste due assigna-
tiones sint eiusdē rei r nō differunt nisi scōm
nomia diuersimode idē exprimentia. Se-
cunda tamē aliquo modo est euidētis: qz p-
ma quia intentio beati Augustini est inuocā

gare quomodo tres psonae distinguitur in-
ter se r tū sunt vnus de^o quia scōm vsū lo-
quendi magis dicit qz eadē res est memoria
intelligentia r volūtas qz qz sit idē mens no-
ticia r amor. ideo quantū ad hoc est euiden-
tior quia euidētis est notū illa tria predica-
ri de eodem rē. Ad pfirmationē dico qz
imago capit dupliciter. Vno modo vt sup-
ponit p substantiā aie que est memoria intel-
ligentia r volūtas r sic nō pdidit homo ima-
ginē dei licet p peccatū bene pdiderit effica-
ciaz bene opandi ex impedimētis qz incurrit
Alio modo capit vt est nomē collectiuū sup-
ponēs p substantiā aie r actib^o cognitōis et
dilectōis dei. istos autē pdidit homo p statu
nature lapsē. Ad scōm rationē dico qz
nō oportet qz inter ptes imaginis sit psubsta-
ntialitas nisi sicut sup dictū est. Et ad aucto-
ritatē Augustini respōdeo qz intētio Augu-
est qz imago est immortalit^r rē. qz illa p qz par-
tes imaginis expmunt sp pdicant d ipa aia
Nam hec sp est vera aia est memoria intelli-
gentia r volūtas r h mō loquēdi sepe vtunt^r
sancti. r sic patz ad pma dubitāz. R
Ad scōm dubitāz dico qz sic sicut dictū
est sup. Et ad pma rōnēz dico qz antecedēs
est falsum. vū ad pma pbatōnē potest multi-
pliciter respōderi. vno mō scōm tenēs cō-
plete significabilia qz intelligere vel cogno-
scere vel aiam viuere vel eē nō est aia nec ali-
qua eētē sed aliq^o complete significabile
Alio mō scōm illos qz nō ponunt cōpletes i-
gnificabilia pōt dici qz ille ppositōes sunt im-
proprie r incōgrue capiēdo infinitū verbalit^r
ter quia verbū nō potest reddere suppositūz
verbo nec etiā oratio infinitiui mōi. quare rē
Alio mō pcedēdo illas ppositōes potest dici
qz intelligere nō est intellectio. s3 est res intel-
ligens. cuius oppositū supponit argumentū
Velius tamē videt mibi dicendū qz p tales
ppositionē intelligere est viuere. intelligatur
ista quod intelligit viuūt. r nihil plus. quare
rē. Ad scōm rationē dico qz licet aia sit
essentialiter intellectiua nō tamē est essentia-
liter seu p suā essentia intelligens nec sua es-
sentia est sua intellectio r licet hoc pcederet
posse esse. tamē de facto aliud ab ipa est sibi
intellectio. Ad tertiā dico qz siue ania i-
telligendo moueat intēcionalit^r siue nō ta-
mē ponēdū est qd aliqua qualitas pmanēs
est intellectio. Ad quartā dico qz licet h
posset sine ptradictione saluari nō tamē ita

rationabiliter. quia deus nō indiget aliquo
extrinseco ad sui pfectionē cetera vero indi-
gent. Ideo dicit qd nō frustra ponit in aia
rē. qz in deo hoc nō ponat. Alterius ta-
men circa hoc dico qd nō est euidēs quin
ania possit cognoscere scīpam vel aliquā rē
aliam puta angelū vel fm aliquos deū nul-
la alia re posita pter potentia r obiectū Et
si queratur in casu isto. que res esset cognitō
vel res cognoscens vel res cognita. Ad
hoc posset pbabilit^r dici qd si obiectū esset
pfectius cognite r cognoscere clarit^r tūc ipz
esset cognitio sed si enigmatice nō oportet.
Si vero obiectū sit eque vel minus per-
fectū cognite ita qd cognoscēs cōtineat illō
pfectionaliter tunc nō oportet qd obiectūz
sit cognitio. Et hac imaginatione sequi-
tur qd intellectus noster per suā essentia nō
potest clare cognoscere essentia diuinā aut
angelicā. Secundo sequit^r qd nō est cui-
dēs quin intellectus noster p suā essentia
possit cognoscere scīpam r qdlibet sue speciei
r circa specie suam. tamē hīs nō obstantib^o
probabilius potest qd intellectus noster qz
quid intelligit p cognitionē a se r obiecto co-
gnito distinctā cognoscit. Ad scōm rati-
onem dico qd actus volēdi est effectiue ab
actu intelligēdi qd probat Ockam qz omne
absolutū necessario ptesuppositūz alteri ha-
bet respectu illius rationē cause sed actus in-
telligēdi necessario tāq^o ad absolutū p sup-
ponitur actui volēdi igit habet respectu il-
lius rationē cause r nō nisi effectiue vt patet.
igit rē. Unde ad pma instantiā concedo an-
tecedēs sed nego cōsequētia quia etiā fm
Scotum aliquid potest esse causa effectiua
intellectionis r volitionis qd nō est natum
esse intelligens aut volens. s. aliquod obie-
ctum. quare rē. Et ad auctoritatē Augusti.
dico qd sicut patet ex processu suo per ver-
bum intelligit ibi noticia completā elicita
ex habitu. r per amorē voluntatem. r quan-
tum ad illud verbū concurrat voluntas. qz
verbum complexū quod est determinate af-
firmatiuū vel negatiuū fm aliquos non fit
nisi mediāte voluntate tamē respectu illius
actus voluntatis est noticia scilicet incōple-
ta termini vel terminoz qz que est concausa
ipius. Similiter quando verbū habe-
tur habitualiter frequenter ad elicendū ipz
actualiter r distincte r ad cōseruandū pte-
cipue concurrat ipa volūtas quia intelligit

mus est volutus quod est intelligendum post no-
ticiam habitualis acquisita. Ad secundam ne-
go antecedens et ad probationem dico quod fames et
sitis licet possint haberi sine sensatione extrin-
seca non tamen sine sensatione ab extrinseco scilicet
ex actione unius partis in aliam. qualis potest
haberi sine sensatione ab extrinseco. sicut pa-
ter in habendo dolorem capitis vel dentium et
vel potest dici quod fames et sitis non sunt actus
appetitivi elicit respectu cibi et potus sed sunt
quidam languor ex defectu cibi et potus loquun-
do de fame et siti puenientibus omnem experie-
tiam cibi et potus. Ad hoc ergo quod sint actus
appetitivi requiritur prima sensatio et. Ad
tertiam concedo quod voluntas potest impare cog-
nitionem actualem de aliquo non prius cogita-
to actu distincto sicut cum occurrerit alicui
quod audiuit aliquid et non cogitet quid fuerit il-
lud tunc voluntas precipit intellectui ut in-
quendo recogitet et sic frequenter inuenit. imo
communiter iste est processus in reminiscendo di-
co tamen quod illud apprehendebat prius non disti-
cte sed confuse ideo precogitabat vno modo
et alio modo precipiebat cognoscere dico eti-
am quod supposito quod voluntas precipiet eandem
cognitionem quam prius non tamen plus frustra pre-
cipiet quia per hanc potest illa conservari et.
L Ad quartam dico aliquas propositiones.
Prima est quod voluntas non potest diligere seu
velle incognitum pater per Augustinum. Inui-
sa diligere possumus. incognita neque. imo
fuit quod ponit Adam omnis volitio est quedam
cognitio. de quo alias videbis. Secunda est
quod ad hoc quod voluntas eliciat actum volitionis
non sufficit cognitio habitualis vni habita-
bus vramur cum voluntas non habet vni non vo-
luntus nisi cum de eorum usu distincte vel confuse
actualiter cogitam. Dic autem aduertendum
est quod habens habitum et non cogitans actu-
aliter de obiecto illi potest moueri ad cogitan-
dum de illo non solum a voluntate sed aliunde
multipliciter scilicet vel a motore extrinseco
vel ab influenza celi. vel a dispositione cor-
porum. sepe tamen mouetur a voluntate retraben-
te intellectum ab alijs. vel trabente ad illud non
tamen semper vnde fit ut frequenter habituat in-
cipiat cogitare de aliquo et nesciat vnde mo-
uetur ad cogitandum de illo plusquam de alio.

Tertia propositio est quod ad hoc quod voluntas
conseruet actum volitionis non sufficit cognitio
habitualis pater sicut procedens. Quar-
ta est que sequitur et alius et est quod ad hoc quod vo-

luntas eliciat aut conseruet actum volitionis
requiritur naturaliter cognitio actualis pa-
ter ex dictis. Unde sequitur quod volitio plus
dependet in essendo et permanendo a cognitio-
ne quam species in sensu a re sensibilis licet forte
plus dependeat in fieri et nihil plus concludit
argumentum. Secundo sequitur quod volitio plus
dependeat a cognitione quam executio exterior
libera dependeat a volitione. quia executio
exterior sicut ire ad ecclesiam potest ab homine
fieri etiam meritorie absque hoc quod sit ab actu vo-
luntatis sed sufficit quod in fuerit et. quare et.
Tertium est tamen quod talis executio non dicitur libe-
ra intrinsece sed solum extrinseca denominando
quia ab actu voluntatis et. Tertio sequi-
tur quod cognitio potest esse causa effectiua con-
trariarum volitionum successiue in eodem subie-
cto et eodem modo disposito. pater quia eadem
stante cognitione eiusdem obiecti voluntas po-
test illud velle et nolle et. Quarto sequitur
quod idem agens naturale potest contrarios effe-
ctus causare in idem passum eodem modo dispo-
siti vnde hoc non est inconueniens de causa de-
terminabili ad varios effectus per concursus
esse libere sicut hic et. **B** Ad tertiam
dubitationem pono aliquas propositiones. Pri-
ma propositio est quod loquendo de virtute sermo-
nis proprie partes imaginis create non sunt con-
les inter se quia nulle plures res distincte sunt
partes imaginis create ut satis pater de ani-
marum eius actibus. quia non constitunt aliquid
vni. Similiter de intelligentia memoria et
voluntate pater quod sunt idem. et per consequens
non sunt partes alicuius. tamen improprie voca-
do ista partes imaginis ipsas esse equales po-
test intelligi multipliciter. Unde sic scilicet
propositio quod partes imaginis vno modo possunt in-
telligi esse equales ratione obiectorum suorum scilicet
quia quicquid est obiectum vni potest esse ob-
iectum alterius. et eodem modo scilicet habitu vel
actu et sic procedunt esse equales tam in via quam in
patria. Tertia propositio est quod partes imagi-
nis alio modo possunt intelligi esse equales
ratione suorum actuum sic scilicet quod nulla eorum
sua dispositione naturalis est magis impedita
a suo actu quam alia et sic non oportet quod sint equa-
les in via. vnde in quibusdam videmus quod me-
moriam excedit intelligentiam quia bene retinet
sed non facilius substantialiter intelligunt ali-
is e contra. In alijs amor excedit intelligentiam
et memoriam. in alijs e contra. scilicet erit equa-
les in patria quando erunt ab omni languore la-

nate. sicut dicitur. p. de trinitate. Quarta pro-
positio est quod partes imaginis alio modo possunt intel-
ligi esse equales ratione suorum actuum sic scilicet quod res-
pectu eiusdem habeat actus eque intensos et sic
clarum est quod in via non sunt equales. Sed etiam
videtur quibusdam quod impossibile est quod isto modo sint
equales in patria. respectu dei. et quod ibi est spiritus inten-
sior actus dilectionis quam cognitionis. Alijs
videtur quod in patria erit eque intensa cognitio si-
cut dilectio. Quod probatur auctoritate magi-
stri in secundo de ciuitate. ubi videtur dicere quod in patria
tametsi quis cognoscit quantum diligit. Istud tamen
non cogit quod magister videtur non vult aliud di-
cere nisi quod plus diligit plus cognoscit
ita quod notetur proportio non equalitate. huius enim suf-
ficere ad intentum magistri quod non intendit ibi pro-
bare nisi quod seraphin plus cognoscit deum quam
cerubin. quod plus diligit. Dico tamen quod ista que-
stio vtrum illius actus beatifici sint eque intensi in
sua specie est questio facti. de qua non constat sine
reuelatione dei et sic pater quod partes imaginis
debet concedi equales et quomodo non et. Si
vero dicatur contra secundam propositionem quod actus ma-
lus hic in via potest esse cognitus a beato et
tamen non volutus quod tunc beatus peccaret. nec
non volutus quia tunc non esset de omnibus sicut
veller. igitur et. Respondetur vno modo potest con-
cedi quod actus peccati est volutus a beato sicut et etiam
am volutus a deo nec in hoc peccat quod nec de-
us nec beatus male vult illum actum. Alio modo po-
test dici quod actus peccati est volutus a beato
sicut a viatore sicut ex charitate et. Hec oportet
quod omnia fiant circa alios quam fieri oportet cir-
ca eos tamen circa se ipsos sunt quecumque fieri oportet
saltem ut in pluribus. licet non in omnibus forte circa
iudicium quod ante beate operatur vni suis corpo-
ribus et fuit Augustinum et fuit hanc viam dicendum
est quod non oportet voluntatem beatam conformari
deo in omni volito quod videtur deum velle et.
Et hec de ista questione.

Questio quinta.

A Circa tertiam dis-

tingtionem et alias multas sequen-
tes in quibus magister agit de e-
sentia diuine unitate et personarum trinitate. quero
vtrum positio fidei de dei unitate et personarum tri-
nitate probabiliter valeat sustineri. Arguitur
primo quod non quod talis positio non est a nobis imagina-
bilis. igitur nec probabiliter sustinibilis. sequentia te-
net quod non videtur quod illud possit probabiliter susti-

neri quod non potest imaginari. Et antecedens patet
quod imaginatio non capit quod vna res simplicis-
sima sit tres res et quilibet eorum vni sepe dicunt
doctores huius non esse imaginabile. Si enim An-
selmus dicit de incarnatione ubi cito post
principium. quod christiana fides multum consistit quod intel-
lectu capere neque potest. Secundo sic talis po-
sicio non potest sine contradictione saluari. igitur
nec probabiliter sustineri. sequentia tenet. et an-
tecedens patet. quod ista positio idem de eodem affir-
mat et negat ut patet in istis propositionibus de
generat deum. de non generat deum. et tamen non est
nisi vnus deus. similiter de istis eentia non ge-
nerat. pater in diuinis generat. et tamen omni-
no idem est eentia et pater in diuinis et. Ter-
tio sic talis positio sine negatione forme sil-
logistice aut formalis sequentie non potest de-
fendi. igitur et. sequentia tenet et antecedens pa-
tet quod propter illam positionem oportet negare filio-
gismum expositiui sicut istud hic pater gene-
rat. hic pater est essentia diuina. ergo essentia
diuina generat. Similiter istum quocumque
res est pater est pater. filius est res que est pater
ergo filius est pater. qui tamen videtur esse in-
dary. Similiter sequentia conuersiua sicut
ista nulla eentia diuina generat ergo nullus
generans est essentia diuina. in his omnibus
antecedens est verum et sequens falsum secundum po-
sitionem fidei et igitur. In oppositum arguitur
quia fides nostra est vera et saluberrima et per
sequens inconueniens esset quod non posset defen-
di et probabiliter sustineri. Etiam frustra la-
borarent circa studium fidei fideles catholici
et doctores theologi nisi possent probabiliter ab
omni falsitate tueri. In ista questione erunt
tres articuli iuxta tria argumenta iam facta.

In primo videbis quod concedat positio fi-
dei de trinitate. In secundo qualiter hec po-
sicio possit sustineri sine contradictione. In ter-
tio qualiter etiam sine forme sillogistice aut al-
terius bone sequentie negatione. Et sunt hec
tria valde vtilia in theologia. **B** In
primo articulo ponam et deducam tres conclusiones
In prima videbis quod concedat hec positio fidei.
In secunda vtrum hec positio possit euidenter probari
In tertia vtrum possit imaginari aut probabiliter
sustineri. Prima conclusio est quod positio
fidei concedit quod vna res simplicissima est tres
res et quilibet eorum scilicet quod vna diuina eentia est
coniunctim pater et filius et spiritus sanctus et est singulari-
pat et est etiam filius et est spiritus sanctus quod trium rerum
vna non est alia sed sunt eadem indiuisibilis et

sentia, q̄ quidē cēntia nullā illaz triū rez ge-
nerat nec ab aliqua generat nec aliqua pdu-
cit nec ab aliqua pducit sed vna illaz triū scz
pater a nulla re generat vel pducit sed gene-
rat et pducit vna illaz triū scz filiū et pater et
filiū tanq̄ vnū pncipiū pducit sed nō gene-
rant spm̄ sc̄m̄. Ista conclusio patet ex symbolis
p̄ eccliam factis et p̄ ea approbatis nec aliter
p̄bo cam. Sed ad sciendū q̄ p̄positōes d̄
beant cōcedi fm̄ hanc positionē fidei ponaz
aliquas distinctiones et inde eliciā plures p̄
positiones satis viles. Prima distinctio
est q̄ nomia significātia deū sunt in multipli-
ci differētia. quedā sunt cēntialia. quedā p̄so-
nalia. quedā cōmunia. quedā nocionalia.
Essentialia aut̄ dicunt que sic supponūt p̄ es-
sentia vel natura q̄ si essentia et suppositū i di-
uinis realiter distinguunt. illa supponēt
p̄ essentia nō p̄ supposito. nomia vero p̄sona-
lia sunt illa que ex vsu loquēdi sic supponūt p̄
supposito q̄ si suppositū et essentia distingue-
rent ad huc supponēt p̄ supposito et nō p̄ es-
sentia. Vel aliter loquēdo essentialia sūt
q̄ supponūt p̄ p̄sona vt p̄sona est. et licet p̄di-
cte locutiōes forte nō sint vere de virtute ser-
monis m̄ qualiter debeant intelligi. patebit
in sc̄do articulo magis. Noia aut̄ cōmunia
sunt q̄ ex vsu loquēdi supponūt p̄ supposito et
essentia. et si suppositum et essentia distingue-
rentur ad huc supponerent p̄o vtroq̄. Ho-
mina vero nocionalia sunt illa que dicuntur
de vna persona vel de pluribz non tamē de
qualibet et si illa dicerent de creatura suppo-
nerent p̄ quibusdā actionibz creaturaz. Exē-
pla aut̄ istorū patebunt. Secunda disti-
ctio est q̄ nomia essentialia sunt in multipli-
ci differētia. quedā sunt substantia vt hoc
nomē deitas. quedā adiectiua vt ē cōmunica-
bile. Itē substantia. quedā sunt numerabi-
lia vt trinitas. quedā nō numerabilia vt cēn-
tia sapiētia bonitas veritas. Itē nomia p̄so-
nalia sunt in multipli ci differētia. quia q̄daz
sunt cōmunia. sicut sunt ista suppositū p̄sona
quedā vero p̄pria sicut pater filius et ista sunt
duplicita quia q̄dam sunt abstractiua vt pa-
ternitas filiatio. et ista dicunt p̄prietates p̄so-
nariū. et alia p̄cretiua et ista q̄nq̄ sumunt sub-
stantiue et tunc ab antiquis doctoribz ex eis
dicitur esse predicatio idemptica vt dicēdo
essentia est pater. quandoq̄ aut̄ adiectiue et
tunc dicitur predicatio formalis et sic ista a-
pud quosdaz esset falsa essentia est pater. Itē
nomina cōmunia sunt in multipli ci differē-

tia qz q̄dā sūt q̄ sp̄ tenent cōiter sic res ens et
q̄dā vero sunt vt saltē aliqd̄ ē qd̄ q̄nq̄ sumit
cōiter q̄nq̄ p̄cise cēntialit̄ q̄nq̄ s̄o p̄cise p̄so-
nalit̄ sicut h̄ nomē de de q̄ postea dicit magis
Itē nomia nocionalia sunt in multipli ci sal-
tem in duplici differētia. qz aliqua sunt q̄ so-
lum supponūt p̄ vna p̄sona sicut generatio a-
ctio spiratio passio. quedaz vero supponūt p̄
aliq̄bus p̄sonis sicut spiratio actio pductio
passio. et hec oia patent faciliter cuiuslibet ad-
uertenti et. Tertia distinctio ē q̄ verba
que dicunt in diuinis sunt in multipli ci dif-
ferētia quedā sunt substantia sicut ista est
existit. quedā sunt adiectiua et ista sunt in du-
plici differētia quedā sunt p̄sonalia vel no-
cionalia sicut generare spirare q̄dā essentia-
lia sicut cōmunicari plurificari. quedā vero
cōmunia sicut creare velle intelligere. et cōsi-
militer potest fieri distinctio de p̄cipiis.
E Dns p̄missis possunt poni multe po-
sitiones seu regule. Prima est q̄ noia es-
sentialia substantia nō numeralia vere dicū-
tur de essentia et de q̄libet supposito in singu-
lari vt dicēdo cēntia est deitas pater est dei-
tas. Secunda nomia cēntialia substanti-
ua numeralia vere dicunt de cēntia in singu-
lari et nō de supposito vt essentia est trinitas
nō pater est trinitas. Tertia noia essentia-
lia adiectiua dicunt de cēntia et nō de suppo-
sito vt cēntia est cōmunicabilis et nō pater.
Quarta noia cēntialia cuiuscūq̄ p̄dico-
nis existat dicunt de nomibz cōis ac etiā de
isto termino de vt aliq̄ res est trinitas aliq̄
res est cōmunicabilis. Quinta. nomia p̄-
sonalia cōia dicunt de cēntia et q̄libet suppo-
sito vt cēntia est p̄sona p̄ est p̄sona. Sexto
p̄sonalia p̄pria abstractiua dicunt de cēntia et
aliq̄ supposito vt cēntia est p̄nitas pater ē pa-
ternitas. Ratio est qz nō p̄nt p̄dicari nisi sub-
stantiue et idēptice et nūq̄ adiectiue vt forma-
liter vel fm̄ modū loq̄ndi antiquoz. Se-
ptima. p̄pria p̄sonalia p̄creta dicunt de essen-
tia et aliq̄ supposito. vt cēntia ē pat̄ et h̄ q̄nq̄ p̄di-
cat substantiue et idēptice s̄ si adiectiue vt for-
malit̄ solū dicūt de vna p̄sona vt p̄ est p̄ et
nō de cēntia. Octaua noia nocionalia ab-
stractiua dicunt de cēntia et aliq̄ supposito vt
aliq̄ s̄ nō de oibz vt cēntia ē generatio acti-
ua. Nonā. oia s̄ba tā substantiua q̄ adiecti-
ua et cōia dicunt de cēntia et q̄libet supposito.
Decima oia s̄ba adiectiua essentialia di-
cuntur de cēntia et nō de aliqua p̄sona. vt cēn-
tia cōmunicatur non persona. Undecima

s̄ba p̄sonalia adiectiua dicunt de p̄sona nō
de cēntia nisi forsitan cū aliq̄ addito qd̄ facit il-
la nō teneri adiectiue respectu cēntie. vt cēn-
tia ē res generas vel q̄ generat. S̄ vidēduz
est etiā quō tales termini p̄nt dici in plurali
Uñ sit duodecim regla q̄ noia q̄ supponūt
p̄ supposito et p̄ cēntia et q̄ nō supponerēt p̄ es-
sentia. s̄ p̄ q̄libet supposito si ip̄a distinguere-
tur dicunt vt plurimū de tribz p̄sonis plura-
lit̄ et nō singularit̄ vt tres p̄sone sunt tria sup-
posita et nō vnū suppositū tres ipostates et nō
vna. Ab hac regla excipit h̄ nomē de q̄ quia
ex vsu doctorū nō dicit pluralit̄ s̄ singularit̄
et si si suppositū et cēntia distinguunt suppo-
neret p̄ supposito nō p̄ cēntia. de h̄ m̄ postea
dicā. Deciatertia noia q̄ nō supponerēt ni-
si p̄ cēntia et nō p̄ supposito si distinguere-
tur de tribz p̄sonis et nō pluralit̄ vt tres persone
sunt deitas et nō tres deitates. Decimaq̄r-
ta. noia absoluta q̄ supponūt p̄ cēntia et q̄libz
supposito et ita supponerēt si distinguere-
tur de tribz p̄sonis et pl̄ter et singularit̄. sicut
tres p̄sone sunt tres res et sunt vna res tria
entia et vnū ens. Decimaquinta noia adie-
ctiua q̄ supponūt p̄ cēntia et q̄libet supposito.
et ita supponerēt si distinguere-
tur de tribz p̄sonis singularit̄ et nō pluralit̄
vt tres p̄sone sunt vn̄ creator vn̄ etern̄ et nō
tres creatores vel tres eterni nisi euz addito
vt tres p̄sone sūt tria supposita creatura. tria
supposita eterna. Ab hac regla excipiunt isti
termini coeterni coeq̄les. Uñ i simbolo b̄n̄
p̄cedunt tres coeterni. iō miror q̄re ibidē ne-
gant tres eterni nec video rōez diuersitat̄.
Deciasexta. noia q̄ supponunt p̄ supposito
vno et nō p̄ alio nūq̄ dicunt vere de tribz p̄-
sonis nec singularit̄ nec pl̄ter s̄ b̄n̄ de isto ter-
mino de singularit̄ vt de est p̄ s̄ nō tres p̄so-
ne sunt p̄. Regule p̄nt multiplicari et poni
de s̄bis et p̄cipiis. s̄ ex p̄dictis satis p̄t qd̄ de
beat p̄cedi vt negari i materia de trinitate fm̄
positōz fidei. verūtā an̄ oia p̄uāda ē ista regu-
la null̄ doim̄ i hac mat̄ia ex p̄prio sensu aliqd̄
audeat asserere qd̄ n̄ sit a sc̄ris doctoribz ap-
probatū. sic ei docet bilari dices q̄ forma si
dei certa ē nō q̄ aliqd̄ addēdū ē s̄ mod̄ p̄sti-
tuēd̄ audacie et h̄ allegat mgr̄ li. i. di. cxxij. et
ē s̄b̄ notaibile. Et h̄ de p̄ma conclusōe. D
Sc̄da conclusio ē q̄ sic p̄dicta positō fidei n̄
ē nob̄ nafalit̄ euident̄ nec p̄t euident̄ p̄bari. sic
nec ip̄a ex sc̄ptur̄ noui aut veter̄ testam̄ti p̄t
euident̄ p̄cludi. P̄ria p̄t p̄t. qz tal̄ positō n̄

ē p̄ se nota. nec p̄t euident̄ vt claz̄ ē. Uñ q̄ h̄
negaret idigeret sensu. Nec ip̄a p̄t euident̄ de-
mōstrari i lumie nafali. qz tūc infideles pos-
sent cogi vt rōis natural̄ ad assidēdū fidei ar-
ticul̄ qd̄ ē falsū. vñ si q̄s dicat oppositū vadat
q̄ ad infideles p̄uertēdū. Sc̄da p̄bat̄ illaz
nō assero s̄ solū pono pbabil̄ vñ ad h̄ p̄ba-
tionē suppono tria. Primū ē q̄ p̄dicta po-
sitiō nō p̄tinet formalit̄ et ex p̄se in scriptura
nouī et veteris testam̄ti seu i tectu biblic. p̄t
intuēri scripturā. etiā aliter ecclia in suis cō-
cilijs et sancti in suis libris nō laborassent ad
p̄cludēdū illā positionē et scripturis et.
Sc̄do suppono q̄ p̄dicta positō cōcedit
aliqd̄ p̄pter qd̄ oportet negare aliquā p̄sequē-
tiā multū apparentē imo apparēt̄ euident̄
cuiuslibet non catholico sicut sillogismū ex-
positiōnū vel sillogismū quā Aristotelis re-
putasset in varij vel cōsequentiā quā ip̄e re-
putasset cōuersiuam sicut arguebatur in ter-
tia ratione ante oppositū vt post patebit.
Tertio suppono q̄ nulla p̄positio euident̄ cō-
cludit per aliquā p̄sequentiā min̄ apparentē
q̄ sit illa cōsequentiā quā oportet negare p̄-
pter illā positionē patet clare. Tūc arguo sic
p̄dicta positō nō potest cōcludi ex scriptur̄
et nisi per aliquā p̄sequentiā tūc quero de il-
la p̄sequentiā vel ip̄a est magis aut min̄ aut
eque apparēs sic illa quā oportet negare p̄t
illā positōz vt dicit secunda suppositio. Non
potest dici primū sc̄licet q̄ sit magis apparēs
quia nec Augustin̄ nec alius vn̄q̄ fecit ali-
quē talem vt patet. nec tertū sc̄licet q̄ eque
quia nulla reperitur talis. Item nec hoc suf-
ficeret ad euident̄ concludēdū sed solum
peteret principū ergo oportet dicere sc̄dm̄
sc̄licet q̄ p̄ minus. et p̄ p̄sequētiā et per illā non
p̄cludit euident̄ vt dicit tertia suppositio. q̄re et.
Et ista rō videt̄ mibi fort̄ nec sc̄re eā solue-
re et. E Sc̄do specialit̄ arguo q̄ ex scri-
ptur̄ n̄ p̄t euident̄ p̄cludi q̄ cēntia diuina nul-
lā rē in diuis generat nec ab aliq̄ generat.
Ubi sciēdū ē q̄ fm̄ aliq̄s ex du obz euident̄
supposit̄ vna cū illis q̄ manifestā sūt i s̄is mgr̄
euident̄ p̄cludit q̄ cēntia diuina n̄ generat et.
P̄ria suppositio eoz ē h̄ q̄ nulla res ḡnat se
ip̄az. Sc̄da ē q̄ tāta ē idēptitas cēntie diui-
ne ad quālibz p̄sonā sic cēntie ad seip̄am.
Dns ei supposit̄ arguit sic Si cēntia diuina
generat et ḡnat cēntiā diuinā aut p̄ez aut fi-
liū aut spm̄ sc̄m̄. n̄ p̄mū p̄ p̄ma suppositiōnē
nec secundū aut quartū quia hoc est mani-
i 4

teste hereticū. nec tertiū p secundā suppositi/ onē. etiā fm August. pmo de trini. caplo. xij. Hibil ge nerat idē qd ipm est. Sic em format rōnem magister Grego. r videt multis euidēs illa/ tio. Sed salua omniū reuerētia dico q ex di ctis suppositōibus vna cū omibz manifestis in fide ante determinatōz i qua magister sen tentiaz approbat r eius sentētia. nō cōclude/ batur euidēt illud nec ab Augustino nec a magistro nec ab aliq alio qd patet. q: quīs cōcederet secūda suppositio q scz essentia sit tam idē patri rē. quod tamē nō est euidēs vt post patebit. nō tamē sequit pater generat. er go essentia generat. ergo pari rōne nō sequit euidēt nec formaliter essentia generat filiū ergo generat se. Ideo dicit aliq q nō sequit nisi q essentia diuina generat idē qd se. sicut bene pcedit q pater generat id qd se. quare rē Sic igit dupliciter potuisset respōde ri magistro ante determinatōz. Uno modo q licet essentia diuina nō generet essentia di/ uinā nec generet ab essentia diuina. tamē ge nerat filiū r generat a patre nec oppositū cui denter cōcludit p̄dicta ratio. Secundo mō potuisset dici q licet essentia generaret essen tiam nō tamē sequit euidēt essentia diui/ na generat diuinā essentia. ergo generat se ef sentia vel aliā sicut ip̄e magister negat istā. d us generat deū ergo se deū vel aliū deū. Et si dicit q nō est simile quia iste termin⁹ de us quōq sumit psonalit. nō aut iste termin⁹ essentia. Contra h̄ est Augustin⁹ qui sumit hunc terminū eēntia psonalit qm dicit eēnti am de eēntia r ita sepe faciebāt doctores aliq ante illā determinatōz scilicet rē. Si ergo di catur q magister p illā ppositionē eēntia non generat essentia nō intēdit aliq nisi q res q ē plures res r quelibet illaz nō generat rē.

Ad h̄ dico q illd nō seq̄batur euidēt ex manifestis in fide an illā determinatōz dam namus extra de sum. trini. rē. Si aut dica f quare ergo ecclia talē positionē ita mirabilē acceptauit r determinauit. etiā nō poterat e uident cōcludi ex scriptur. rē. Dico pbabilr q ip̄a in h̄ ar. r in pluribz alijs multa determina uit q nō poterat euidēt cōcludi rē. sed tales veritates de voluit credi a catholicis qre vo luit ip̄as reuelare ecclie r p eā determinat r sic quōq determinatōes ecclie nō sp pcedūt p euidētē illationē ex scriptur. s̄ p specialē re uelationē factā catholicis. Si vero qra

tur quō cōstat de tali reuelatōne rē. Dico q difficile est stare nisi illis qbus reuelatio fit ideo donū dei speciale ē credere recte rē. Et hec de secūda. **F** Tertia conclusio est q sicut p̄dicta positio fidei est a nobis imagi nabilis sic ip̄a pbabilr est sustinibil. Pri/ paro pbaf q: talis positio fidei pōt a nob cre di. igit r imaginari. antecedēs patz r psequē tia tenet q: credere aliqd est apparere sic esse vel saltē nou stat aliqd credere r nō apparere sic eē sed p imaginari nibil p nūc aliud intel ligo q apparere sic eē. qre rē. Unō si q aucto ritates vident sonare opposituz intelligende sunt q h̄ nō est a nobis imaginabile scz natu raliter pfecte r clare. Secūda p̄ pbaf q: il la positio pōt pbabiliter sustineri que potest imaginari r credit ad cui⁹ apparētia possunt aliq rōnes pbabiles fieri r que potest sine cō tradictione sustineri s̄ p̄dicta positio potest credi r imaginari vt dicit p̄ma para. r ad e⁹ apparētia possunt aliq rōnes pbabiles fieri sicut miracula r p̄suasiones vt dicitū fuit in p̄ ma. q. ar. scdo. Et ip̄a p̄ sine d̄dictōe sustine/ ri vt dicit in scdo ar. but⁹ q̄stionis. Et sic p̄z minor sed maior pbaf q: ille sunt tres d̄ctio nes req̄site r sufficientes ad h̄ q aliq positio possit pbabiliter sustineri r sic patet terna cō clusio r p psequēs respōsio ad istū articulu.

S̄z arguit pbando q p̄dicta positio nō possit pbabiliter sustineri. Primo sic talis po sitio repugnat simplicitati dei. igit rē. psequē tia tenet quia catholicis concedens deū eē simplici simū non potest pbabiliter susti nere aliquid huic repugnans seu contrariū. Antecedēs pbatur quia vbi est pluralitas ibi nō p̄t esse summa simplicitas. Nam illud videtur simplicius in quo nulla omnino est pluralitas q̄ illud in quo est pluralitas. Cō firmat. q: si pluralitas triū psonaz nō repu/ gnat simplicitati dei. pari rōne nec q̄termitas r psequēs nec infinita pluralitas. psequētia te net. q: oīno videt p̄sūlis rō. r p cōsequēs ē ab/ surdū rē. Secūda p̄dicta positio repugnat rati/ onem dei. igit rē. psequētia p̄z sic p̄us. r antecedēs pbaf q: ista psequētia ē bōa vniū ē tale q magis cogitari nō p̄t q illd est de⁹. Ita pari rōne ista erit bona tria sūt talia qz quibz mai⁹ cogitari nō p̄t. q sūt tres d̄i. q: nō apparet rō dissimili dinis s̄ antecedēs scdo psequētia s̄ p̄dictā po sitio pcedit d̄ psonis diuis igit rē. Cōfir/ mat q: psonaz pluralitas arguit oppositōes cōtradictoriā iter psonas q: pater est pater

r filius nō est pater s̄ oppositio p̄radictoriā ē maxima scdm p̄m igit psonarū pluralitas arguit oppositōem maximam. s̄ illa excludit vnitatē summā q: minor oppositio scz p̄trari etas excludit illā. igit rē. Tercio p̄dicta positio repugnat infinitati dei. igit rē. psequē tia patz vt p̄us. r antecedēs pbaf quia si p̄so ne diuine distinguunt vel ergo finite vel in/ finite. Si finite ergo cū ista distinctio vni⁹ p̄sone ab alia nō sit nisi p̄sona r illa distinctio esset finita sequit q illa p̄sona erit finita. r p psequēs de⁹ erit finitus nō ergo infinit⁹ qd ē p̄positū. Si infinite ergo tūc ip̄a distinctio eēt infinita r p psequēs nulle alie res magis dis tinguerent q tres p̄sone nec de⁹ a creatura nec due creature intra se quod est falsum qz distinguunt psonaliter r eēntialiter r p̄sone diuine solū psonalit. Confirmat. q: si infi nite ergo si p impossibile essent duo d̄i illi nō magis distinguerent inter se q̄ p̄sone diuine.

Quarto p̄dicta positio repugnat p̄fectio ni dei. igitur rē. psequētia patet vt p̄us r an/ tecedens pbaf quia vel esse patrē est alicui⁹ p̄fectio nis vel null⁹. Si null⁹ ergo nihil ē esse patrē in diuinis. Si alicui⁹ ergo cū fili⁹ nō sit pater sequit q aliqua p̄fectio uenit pa/ tri que nō uenit filio. r per psequēs filius si est summe perfect⁹. igit rē. Confirmat. qz vt quelibz persona est sufficient perfecta ad agendū omnia que omnes possunt vel nō. si nō. ergo nō quelibet est oipotēs. nec p cōsequēs summe perfecta. Si sic. ergo plures q̄ vna sup̄stunt. quare nō sunt plures ponēde. cō/ sequētia patet per magistrū li. pmo. di. tertia caplo secūdo vbi pbat vnitatē dei sic. Si es sent duo d̄i. tūc aut vter q̄ haberet qd ali⁹ haberet aut nō. Si nō. aliquis eorū esset insuffi cienz. si sic. al⁹ sup̄stueret rē. **H** Ad ista respondet. Ad primā p materia p̄mitto istā distinctionē q simplicitas potest capi multi pliciter. Uno modo vt excludit pluralitatem r hoc dupliciter quia vt excludit ab aliq re omnē pluralitatē tam essentialē q̄ realē vt vt excludit solū pluralitatē essentialē nō reales. Alio modo potest capi simplicitas vt exclu dit compositionē r sic sumit cōmuniter r h̄ dupliciter quia aliqd potest dici sic simplici ter simplex vel quia ex nullis rebz cōponitur vt quia nec sic componit nec est alicui rei cō ponibile. Et iuxta hoc pono ppositiones.

Prima est q de⁹ seu diuina eēntia primo modo nō est simpliciter simplex patet quia nō

excludit pluralitatē suppositorū et hoc pbat p̄ma rō. Et q̄ patet q illo primo mō eēntia diuina nō est tam simplex q̄ simplex est di/ uina persona. Patet q: essentia est plures res r nō p̄sona quare rē. Secūda patz q eē sim plex illo modo nō dicit p̄fectionē simpliciter patet quia nō cōuenit essentia diuine. Se cūda est q solus de⁹ scdo modo est simpli/ citer simplex patet quia ip̄e excludit omnem pluralitatē essentialē sed a creatura sim pliciter excludit omnē pluralitatē realem vt essentialē quia si aliqua excludat sic plurali/ ratem q nō est plures res vel essentia vt an/ gelus vel aia tamē nulla si excludit plurali/ tatē quin ip̄a sit plures res vt in ip̄a sint aut esse possint plures res p modū inherētie.

Tercia p̄positio est q non solus deus est tertio modo simpliciter simplex. Patet quia licet deus sit sic simpliciter simplex q ex nul lis rebz p̄ponitur tamē etiā aliqua creatu/ ra isto modo est simpliciter simplex. Probaf quia aut aia vel angelus est isto modo sim pliciter simplex vel nō. si sic habet p̄positū s̄ nō tūc quero aut talis res est cōposita et ma teria r forma aut nō si nō tūc nō apparet quo modo sit cōposita. si sic quero de sua forma aut est simpliciter simplex aut non si nō tūc erit p̄cessus iū infinitū in cōpositione vt da bitur aliquid in cōpositū et habet p̄positum. Verū est q ista ratio pbat q est dare aliquid simpliciter simplex p negationē p̄positionis ex partibz alternis r alterius ratiōis sicut ma teria r forma potētia r act⁹ sed dicenti q aliq res creata componitur ex partibus eiusdem ratiōis vel extensis sicut calor r lux vel non extensis sicut anima vel angelus vt aliqui di/ xerunt. contra hoc non demonstrat ratio qz certum est q omne continuū est diuisibile in componibilia in infinitū. tamē sic dicere de anima vt angelo videtur gratis dicitū quia oppositum non sit per se notum. Quarta p̄positio est q solus deus est quarto mō sim pliciter simplex. Probatur r primo q deus sit illo mō simplex r nullo mō alteri p̄ponibi lis sicut p̄z r supponit eē vt p̄z q nihil aliq ab ip̄o sit illo mō simplex imo q oīs creatura sit alteri p̄ponibil. pbaf q: oīs creatura est sub/ stātia vt accidēs de accidētibz aut fatio patz sed de substātijs idē pbaf q: si aliq substātia eēt incōponibilis alteri rei maxime h̄ videre tur de angelo sed h̄ est falsum q: nulla repu/ gnātia eēt q angel⁹ p̄poneret alicui rei ita q

et eo t illa re fieret vnu sicut ex intellectu bu/
mano t corpe fit vnu zc. Aliq aut hoc voluit
pbare. s. q ois creatura substantia e alteri rei
pponibil p hq ipa pot sbitare accidnto. vñ
arguit q angel est pponibilis qz recipit su/
as affectoes t ad h videt esse in reio Augu.
v. de trinit. c. xix. vbi dicit. Nihil simplex mu/
tabile e ois creatura mutabilis e ergo nulla
creatura vere simplex e. S; ista ratio no va
let qz ex substantia t accidnto si pponit vnu
nec ex agelo t suis affectoibz. id ex hoc q sub
stantia subsistit accidnto no cludit pponi/
bilitas ei ideo dico q Augustin no arguit
ibi de simplicitate excludere pponibilitatez
qz sic argumetu no pbaret s; intendit loqui
de simplicitate. Secudo mo. s. excludere ab
aliqua re pluralitate essentiali. Qd patet ex
hoc qz ibide t eode caplo subdit qz id aia no
e simplex quia in aia aliud est cupiditas aliud
timor. aliud leticia. aliud tristitia. quare zc.
Et dicit patet q absoluta simplicitas exclu
det oem pponibilitate est denoiatio pfecti/
onia simplicit. Secudo patet q simpli/
citas fm qd sicut simplicitas excludet pfecte
pponibilitate pnu diuersaz rationu no e de
nomiatio pfectionis simplicit. parz aliq res
cui denoiatio h uenit e minus pfecta aliq
alia cui talis denoiatio no pperit. parz d mate
teria t pposito. Sic igit ex dictis parz qliter
solus de e simpliciter simplex t qliter no.
quare zc. **D** Tunc ad formas ronis
parz qz ipa pcedit pma ppositione tu dico q
vbi est pluralitas ibi potest ee t de facto est
summa simplicitas. s. excludet pponibilita/
tem de qua coiter loquitur doctores nec il
lo modo aliqd est simplic qz eo no est plu
ralitas. Ad pfirmatoz dico q trinitas p/
sonaz no repugnat simplicitati dei s; qterni
tas seu quelibet maior pluralitas ei repug
qz trinitas e ponibilis s; maior pluralitas n
est ibi ponibilis. Coedo tn ista pditionale
qz si eent infinite plone starer cu summa sim
plicitate t etia ista qz si eent infinite no starer
cu summa simplicitate qz vtriusqz atecedes
est ipossibile t p psequens psequentia bona t sic
parz ad pma rones. Ad scdam gra mate
rie pmito ista distinctione qz iste terminus de
sicut sup tactu fuit dupliciter sumit qnqz es
sentialiter qnqz vero suppositaliter seu plo
naliter. pmo modo supponit imediate p cen
tia diuia t sic est synonymu cu illo termino cen
tia diuia seu diuinitas. Secdo mo suppo

nit imediate p psona diuia t sic est synonymu
cu isto termino psona diuina. quid aut fit im
mediate supponere p aliquo zc. postea pate
bit in scdo articulo. Tunc iuxta ista distinc
one pono aliquas ppositoes. Prima qn
est simpliciter pcedendu tres esse deos s; tu
vnu esse deu. patet qz illud no est simpliciter
pcedendu qd simpliciter negat in simbolo
s; illud simpliciter pcedendu qd ibi simpli
citer pcedit. In simbolo aut simpliciter di
citur ita de pater deus filius deus spu sancto
t tamen no tres dii sed vnus est de. igit zc.

Secuda ppositio qua solū pbabiliter t n
assertiue pono e qz capiendo istu terminu de
cudo mo. s. suppositaliter sicut iste sunt coe
dende no tantu est vna psona diuia vel tres
sunt plone diuine quaz quelibet e deus sic
iste sunt coedende no tantu est vnus deus vel
plures sunt dii. parz quia tales equalent po
nitus fm illa acceptionez. vt apparet p quid
nomis. Tamen sicut ia dicti tales no sunt coe
cedende simpliciter id est sine addito s; fm
quid id est cu addito addendo s; qz ille ter
minus de ibi capiat psonaliter no essentiali
liter. talis aut locutio licz sit vera t ppa apd
doctos. no tamen est consueta t ppter simplices
io abstinendu ab ea zc. Intelligendu est et
iam h fm vna descriptione huius termini de
s; describendo deu qz e ens q nullu est melius
vel pfectu. Sic em tres plone sunt tria en
tia qz quolibz nihil e melius s; describendo de
um qz e ens oim alio melius vel pfectu no licet
dici sic parz intuitu. sic nullo mo possit hie ve
ritate qz tres plone diuine sunt tres dii zc. **I**

Tertia ppositio sequens ex pdictis e qz ista
termini de t deitas no sunt oino synonymi s;
solū sunt synonymi qn iste terminus de caput e
sentiali t no suppositali. vt parz qz alit scilicet qz
sp loco vni possit de alit dici qd e falsu. qz sic
sic vere de de generat deu ita vere dici possit
deitas generat deitate. Et sequentia parz qz lo
co sp vni synonymi pnt vere reliqui dici.
Quarta ppositio etia sequens ex pdictis e qz i sim
bolo iste terminus de no vbiqz capiat synonymie
vl eode mo. parz qz alit sumit cu dicit qz e em
vni de t no plures dii t alit cu dicit qz de ge
nerat deu seu qz xpus e filius dei. Et ex pdictis si
vera sint qd videt qz vnus no assera mtra argu
menta i materia de trinitate facili solunt q
alit dicendo no vident facili ter posse solui si
cut post patebit in secudo articulo. Tunc
ad formam rationis patet ad quem sensum

sequens possit pcedi. tunc dico qz simplicit
loquedo illa psequentia no valet tria sunt ta
lia quoz qdlibet est de ergo sunt tres dii. Et
rota ratio est qz iste terminus deus no coedit
simplicit in plurali de tribz psonis. tamen be
ne sequit qz tria sunt talia quoz qdlibet e de
us. Si vero arguit sic sunt tria talia qz
maiora cogitari no possunt ergo tres dii. co
sequentia tenet quia a diffinitoe ad diffinituz
valet consequentia in singulari t p psequens i
plurali. Ad hoc potest dici negado ante
cedens quia no sunt tria magna sed vnus ma
gnus t vna magnitudo sicut no tres eterni
zc. Sed adhuc cocesso antecede te psequentia
no est formalis nec oportet qz valeat in plu
rali sicut in singulari. Instantia potest dari
bene sequit hoc est animal no videns t aptum
nati videre ergo e cecū. Et no sequit ista sit
animalia no videntia t apta nata videre ergo
sunt ceca demonstrat em duobz quoz vnum
est cecū t aliud no antecede ens est vese qz
falsum. Ad pfirmatione dico pmo qz op
positio ptradictoria no est nisi terminoz aut
positionu t no rez. Id in trinitate no est vl
la oppositio ptradictoria. Dico secudo qz
aliqua ptradictoria bene vere pdicant de ter
minis supponendo p rebo in diuinis sicut bn
arguit. Dico tertio qz cu hoc stat summa
vnitas essentialis triuz psonaz vnde sequit
quarto qz talis oppositio no arguit summam
distinctione sed bn aliquale nec excludit su
maz vnitatem qn dicit qz minor oppositio dis
tinctione cocludit que excludit vnitatem scilicet
cer oppositio ptradictoria h vez e in creaturis zc.

Ad tertia roem sunt diuersi modi dicendi
Aliq em dixerunt qz plone diuine nullo modo
distingunt differente s; tn infinite distinguu
tur in ppossibilit. pma aut clare e vez qz int
illa no est differentia q sunt ide vt supponit ex
qd nois s; plone diuine sunt ide igit zc. Se
cundū vero si sit vez pari ratione erit vez d
qz bulcuqz duobz rebz qz qz icompossibile est
qz vna psona diuia sit alia ta incopossibile e
qz qz cuqz alia res sit alia. Et sic p hoc no eua
uat difficultas. Aliq vero dixerunt qz plone
diuine nec finite nec infinite distinguunt s; h
no est bn intelligibile qz distinguant t no fi
nite nec infinite. Quia si distinguunt oportet qz
finite vel no finite. cu isti termini sunt pdicto
t si n finite g infinite t sic manet argumetu.
Sicut si nec finite nec infinite g distinctio p
sonaz nec e finita nec infinita. distinctio aut il

la e aliqd in diuinis g aliqd est in diuinis nec fi
nitū nec infinite zc. **R** Ideo alit dico et
pono aliqz ppositoes. Prima e qz sicut distin
ctio vni plone ab alia e ipa psona distincta
sic talis distinctio e infinita. pma p parz qz
iste terminus distinctio pns a filio supponit p
aliq qz si p nullo supponeret tunc nulla esset
distinctio inter personas. sed no potest dici
qz supponat pro aliquo qd no est deus quia
distinctio personaz no est aliqua res creata
ergo supponit p deo t no potest uenire di
ci qz qz supponit p patre. igit zc. Si vero que
ratur vtru supponat p essentia vl pro filio di
co qz sic scilicet qz supponit p essentia sed non
imediate. p filio vero no supponit plus qz iste
terminus pater t pportionabiliter dico de isto
termino distinctio filii zc. Secuda pars
sequit ex prima quia oim distinctio in diu
inis est persona infinita quare zc. Secu
da ppositio est qz distinctio vnus plone di
uine ab alia e maior distinctioe alicuius crea
ture a creatura. sequit ex pma quia distinctio
creature a creatura e finita. igit zc. Tertia
e qz persone diuine distinguunt infinite. parz
quia distinguunt sic qz vna no est alia t tam
quelibet res e infinita. Et ad istu sensu coe
do qz distinguunt infinite id est sunt res dis
tincte q sunt infinite vel qz quelibet est infini
ta t iste sensus videtur satis conueniens.

Quarta qz no obstante predicta propo
sitione tamen aliquo modo potest vere conce
di qz deus t creatura vel vna creatura ab a
lia plus distinguitur qz persone diuine. pa
tet quia ad istum sensum qz pluribus modis
distinctionis id est aliquo modo distinguunt
tur scilicet essentialiter qualiter non distin
guuntur persone zc. Tunc ad forma ra
tionis dico qz ista consequentia no valet dis
tinctio vnus plone ab alia est infinita vel
distinguitur infinite ad sensum predictum
ergo nulle alie res magis distinguuntur zc.
quia distinctionem vocando rem distincta
distinctio potest esse maior t tamen res min
distinguit. Sicut si similitudo sit res simi
lis similitudo potest esse maior t tamen res
minus est similis. sicut similitudo dei ad cre
aturā est maior qz creature ad creaturā. qz p
ma est de scda e creatura. de tn e min simi
lis creature qz creatura creature zc. Ad co
firmatione dico qz si eent duo dii illi no ma
gis distinguerent zc similit magis distingue
rent zc. qz ad impossibile sequit qdlibet.

Uerunt si qd sequitur loquendo cede-
 rer duos deos haberet dicere q magis disti-
 guunt. i. aliquid aliter no plone re. **L**
 Ad quarta dico q si ista ordo infinitiui mo-
 ee patre capiat significatiue t pte. tunc ista
 ordo est incongrua ee patre est alicui pfectiois.
 Est em incongrua qz talis ordo significatiue
 sumpta t pte scz capiendo verbu infinitiui
 moi xbalit no pot reddere suppositu ybo nec
 est subiectu ppositiois si aut caperet materia/
 liter patet q no eet ad ppositu. **S**ecundo
 dico q si illa ordo infinitiui moi capiat signi-
 ficatiue t iproprie scz capiendo illu infinitiui
 noialit vt ista ordo ee patre tantu ualet qz ista
 eentia patris tuc illa est ppositio congrua t ve-
 ra esse patre est alicui pfectiois. Et sic coe-
 dendu est q ee patre est ee filiu id e eentia pa-
 tris e eentia filij. **I**deo dico tertio q licet
 pater no sit filius nec e contra tam nulla pfectio
 puenit vni que no pueniat alteri qz eade es-
 sentia vtriusqz e pfectio vtriusqz. t eade pfe-
 ctione vterqz e summe pfect. t sic pater ad
 forma. **Q**uarto dico ad pfirmatoez q qli
 ber psona est ealiter sufficient pfecta ad age-
 dum omnia q oes possunt agere. patet qz ca-
 dem pfectioe. sz nego psequenti ergo plures
 qz vna supfluit t ad argumentu migri dico
 q no pbat efficaciter tuz gratia materie ualet
 de dno t no de psonis qz ille sunt ide vno si
 vna psona no eet ide eentialit cu alijs alie su-
 pflueret sicut magister arguit de dno. **N**ec
 de pmo articulo. **B** **Q**uartu ad scdm
 articulu i q videdu vtru positio de trini. pos-
 sit sustineri sine ptradictioe. **P**rimo pmit-
 ta tria notabilia facienda ad ppositu. **S**ecun-
 do ponat tres pclusiones ad arti. **T**ertio ar-
 gua in oppositu. **P**rimo ergo notandu e
 q ptradictio est manifestissima repugnancia.
 i. affirmatio vni t negatio eiusde. Et ista est
 duplex qda est terminoz sicut est termini fi-
 niti ad terminu infinitu vt ho nobomo. **A**lia
 est ppositio sicut e ppositiois vniuersalis t
 pticularis eozude terminoz t diuersaz qli-
 taru t duaz singulariu eozude terminoz et
 diuersaru qlitaru re. Et ista pot poni triplex
 qz vel vocalis tñ vñ meralis tñ vel vocalis
 t meralis simul. **D**e pma vero no est cura
 du sz reliqz sut ad ppositu. **U**n de ipis pot da-
 ri ista regla **P**tradictio solū meralis e ita
 euideter ipossibilis sicut vocalis t realis.
Secdo notandu q ad h q aliq ppositio sit
 sufficiet vniuersal oportet q subiectu sit suf-

ficiet distributu p totu ois res q est vt
 qdquid e seu equalens nec sit sufficiet. **V**ni-
 uersalis p h signu ois. **S**icut ad hoc q illi
 qua ppositio sit sufficiet singularis oportet
 q subiectu sit terminu vere singularis. **P**ro-
 aut loquedo ille terminu no est vere singula-
 ris q pot vere affirmari o terminis supponit
 ribus p rebo realiter distinctis re. **T**ertio
 notadu est q suppositio alicui termini in di-
 uinis est duplex qdaz est suppositio mediana
 alia imediata vñ ille terminu supponit media-
 te p patre in diuis q supponit p pte. t tñ non
 puerit cu isto termino pat. **Q**ueritoe reglata
 p h signu ois res q est. t sic iste terminu pater
 supponit p eentia no imediate. **E**t simul iste
 terminu eentia p patre. qz licet pat sit eentiat
 e contra. no tñ sequit qcunqz res q est pat e es-
 sentia ergo qcunqz res q e eentia est pat. vt p
 id re. **S**z ille terminu supponit imediate pos-
 pte in diuis siue p re q pducit t no pducit q
 puerit puerione reglata p h signu ois res
 q est null aut alio terminu supponit imediate
 p patre. **E**t sic dicendu est de filio suo mo et
 de spūsancto t de eentia re. **A** **E**t ista
 infero alijs regulas bñ notadas. **P**rima
 e nullu terminu psonalis supponit imediate p
 eentia in diuinis sicut sunt isti termini pat fi-
 lius t spūsanct. **E**t patet clare. **S**ecun-
 da nullu terminu eentialis supponit imediate
 p psona in diuinis sicut isti deitas eentia.
Tertia ois terminu eentialis supponit me-
 diate vel imediate p qualibet re in diuinis.
 pater qz iste terminu eentia vel deitas suppo-
 nit p eentia imediate t p qualibet psona me-
 diate re. **Q**uarta nullu terminu psonalis
 supponit p qualibet rei diuinis patz qm iste
 terminu pat no supponit p filio nec e contra.
 nec spūsanct p pte. nec e contra re. tñ ille ter-
 minu pat bñ supponit mediate p re q ee filius
 p eentia. **Q**uita licet quilibet terminu pso-
 nalis no collectiuus imediate supponat p p-
 sona t mediate p eentia tñ nullu talis suppo-
 nit p pluribz rebo in diuinis copulatiue nec
 ena distiunctiue. patz qm ista copulatiua e fal-
 sa pater e pat t pat e filius re. **S**icut ista de co-
 pulato extremo est falsa pat est pat t filius. t
 sic li pat no supponit collectiue p pluribz re-
 bus. nec distiunctim nec diuisim re. **S**ecda e
 q licet iste terminu trinitas supponat imedia-
 te p omibz psonis diuinis collectiue. tñ pro
 nulla earu p se sumpta supponit. nec mediate
 nec imediate. **P**rima pars patet qm bo-

est vera quecuqz res que e trinitas e pater t
 filius t spūsanctus. t e contra quecuqz res que
 est pater t filius t spūsanctus e trinitas. **I**gitur.
Secunda pars qm nec trinitas e pater nec
 e contra. **E**t qua sequit septima q e aliquis ter-
 minus scz trinitas q supponit p aliqua re i di-
 uinis licet mediate tñ p nulla psona suppoit
 mediate vel imediate. **P**rima pars patet qz
 bec est vera trinitas e eentia ergo supponit
 p eentia. patz p diffinitione suppositiois.
Secda pars patet qm bec no e vera trinitas
 e psona nec e contra. **I**gitur re. **O**ctaua e q nul-
 la res in diuinis e due res quin illa sit tres
 res. **E**t istud magis postea declarabitur.
Si aut dicat pductio actiua e due res. s.
 pater t filius t tñ no est tres res **I**gitur re. **S**i-
 militer pductio passiuua e due res. s. filius t spi-
 ritus sanctus t tñ no est tres res t sic e de spi-
 ratione actiua. **A**d h dicat q anteqz argu-
 mentu valeat requirit no solū q spiratio acti-
 ua sit due res sz etiā q spiratio actiua sit vna
 res. modo ego dico q spiratio actiua non est
 aliqua res quin illa sit tres res qz vna spira-
 tio actiua si sit tres res e tamē res que e tres
 res sed de hac materia alias videbitur re.
D **E**t pdictis etiā patet aliq distincti-
 ones. **P**rima est q aliq termini dicunt o
 deo tantu in singulari numero t aliq in sin-
 gulari t plurali exempluz pmi sicut sunt isti
 termini natura eentia vita intelligētia veri-
 tas re. t generaliter termini eentiales essen-
 tialiter capti. exemplū scbi sicut sunt isti. res.
 psona. t aliqui etiā adiectiui. sicut sunt isti
 coeterni. equales. plures. duo. tres. sed nulle
 dicunt in plurali quin dicant etiā in singu-
 lari t hoc si habeant singulare sicut sunt isti
 termini duo tres re. **S**ecunda distinctio
 sequens est terminoz eentialiu quida sunt q
 modificatione certā no admittunt sicut sunt
 isti natura eentia deitas t plures aliq quo-
 nia scdm supdicta no possum vere dicere in
 diuinis q natura genita est aliqd nec q eentia
 genita est aliquid qz fm determinatione
 nulla est eentia diuina genita. **A**liq aut sunt
 eentiales q hmoi modificatione bñ admit-
 tunt sed tuc per illā modificatione efficiunt
 psonales sicut sunt isti sapiētia amor re. **U**n
 bene dicim q sapiētia genita e aliquid in di-
 uinis scz filius re. **E**t h de noibo pmittendū e.
P **D**ns pmissa pono tres pclusiones ad
 istu articulu respōsales. **P**rima est q li-
 cet positio de trinitate pcedat terminos con-

tradictorios o terminis supponibilibz eode
 ipa tamē no cōcedit ppositiones ptradictori-
 as nec vllā implicat ptradictione. **P**rima
 pars patet quia ipa pcedit q eentia no ge-
 nerat t q p generat t sic cōcedit istos termi-
 nos generare t no generare qui sunt vere cō-
 tradictori de istis terminis eentia diuina
 t pater in diuinis. qui tamē supponunt p co-
 dem licet vnus mediate t alius imediate re.
Secunda pars patet quia omnis positio
 cōcedens ppositiones ptradictorias vel im-
 plicates ptradictione est impossibilis vt no-
 tum est sed positio de trinitate est possibilis
 imo vera **I**gitur re. **S**ecunda pclusio est q
 licet positio de trinitate possit sine ptradicti-
 one apparenter sustineri tamē q ipa no con-
 cedat ppositiones realiter seu mentalit ptra-
 dictorias siue q no implicet ptradictione con-
 tra pteruu no potest euidenter pbari. **P**ri-
 ma pars probat quia absurdū esset dicere q
 fides catholica pcederet aliquā positionem
 que no posset sine ptradictione apparēter su-
 stineri. hoc em esset dicere q fides negat pri-
 mum principiu sicut blasphemauerunt qui-
 dam dicentes primū principiu no tenere in
 diuinis. **Q**uicūqz aut hoc dixerit anathema
 sit. **S**ecunda pars probat q pmo osten-
 do q no posset euidenter pbari ita negatiua
 positio de trinitate no implicat ptradictione
 quia si def oppositu sequit q possit euidēter
 pbari q illa positio sit possibilis psequētia te-
 net quia sicut omne qd implicat ptradictioez
 est impossibile t e contra sic omne qd no impli-
 cat contradictione est possibile t e contra sz
 falsitas psequētis sat patet. **S**ecundo ostēdo
 q no possit euidēter pbari contra pteruum
 ista negatiua. positio de trinitate no cōcedit
 ppositiones mentaliter cōtradictorias. **A**liq
 em dicunt q sic t supponit q positio trinita-
 tis est ponere vnā rem esse tres res t quali-
 bet illaz. s. eentia diuinā esse patre t esse fi-
 lium t esse spiritūscm t etiā sigillatim ee pa-
 trem t ee filiu t ee spūscm. **E**t q inferit qd
 pot pcludi euidēter etiā p pteruu vel hereti-
 cū q illa positio no est pdictio manifesta ne-
 qz tñ meralis neqz vocal t real qm ista posi-
 tio no ponit nisi puras affirmatiuas t ex pu-
 rit affirmatiuis posset seq re. **Q** **S**z istud
 no sufficit qz isti arguit ac si positio de trini-
 tate no poneret aliud nisi vnā rez ee tres res
 t quālibet illaz t ac si no poneret nisi puras
 affirmatiuas mo h est fallum. ponit em aliis
 R

et dedit positioes negatiuas scz q pater no est filius q eentia diuina no generat tu rea que est eentia generat q diuinitas no generat tu de generat. Hodo diceret pterius hereticus q licet tales positioes no dicanit vocaliter tu tradidit realiter: metaliter si cut nullu aial currit et aliqd qd est aial currit. vel iste mare no currit et tullu currit. po sitio q sint nomia syonima te. nec oppositu huius posset euidet pbari tra pteriu q uis oppositu hui posset defendi tra ipm te. Dico tamē q pter euidet pbari tra pteriu ista negatiua. positio de trinitate no dedit p positioes vocalit: metaliter tradidit. paret quia talis positio no ponit aliquas du as vna pfecte vniuersale et alia picularē cor rudes terminoz et diuersaz qualitatū. vel du as etiā pfecte singulares eorū dē terminoz et diuersaz qualitatū vt paret inductiue et ma gis declarabit te. Terna conclusio est q li cet positio ponens q nulla creatura est vel esse pot q sit tres res et quelibet illaz sit vera et rōnabil m ipa no est nob euidēs vel euidēt demonstrabilis. Prima pars pbat quia si eēt aliqua creatura q esset tres res et quelibz eaz vel si de absolute potest facere talē crea turaz eadē rōne posset facere q vna creatu ra esset omēs ille q iā sunt et quelibet illarū. psequētia tenet q non videt maior ratio de vno q d alio s; psequētia est irrationabile qm tunc id eēt pfectū et impfectū. diuisibile et in diuisibile et quātū et diuersaz speciez scilicet hō et in: te. imo humanitas et azinitas te. qd videt absurdū qre te. Secda pars pbat quia ponēdo talē creaturā esse vel esse posse nulla manifesta tradidit potest inferri in lumine naturali. quia sicut sustineri pot i di uinis absq tradidit q vna res sit tres res et quelibet earū eadē rōne et eodē modo i creaturis posset defendi et psequēs n scim euidēt vtrū talis creatura sit possibilis vel nō. quare conclusio vera. Confirmat quia de facto aliq antiqui phi posuerūt q gen est realiter omēs sue ipēs et spēs quodlibet suū indiuiduū et psequēs habebāt dcedere q aliqua res quē nō erat de esset plures res et qlibet illarū. mō licet ista opinio sit falsa tam nō posset euidet iprobari sicut nec positio de trinitate in diuinis. qre te. Et p dicitā cō clusione sequunt aliqua. Primo sequit q licet aliqua creaturā que sit tres res et quelibet earū posse fieri p absolutā potentiaz dei

possit sine tradidit sustineri. tamē hoc de bet a catholicis negari. Prima pars patz et dicitis scda pars quis negat ab aliquo tamē pbat sic. Un p isto pono duas regulas. R Prima est q aliqua positioe posse sine tradidit sustineri nō est sufficiens ratio q talis positio nō debeat negari. paret quia multe sunt veritates rā dā biles et pbat ille quaz oppositē falsitates possunt sine tradi ctione sustineri sicut paret in obia naturali te. Secda est omis positio dē bet a catho licis et ab omibz negari cur oppositū circū scri pra fide apparet euidēs in lumine naturali et hoc nisi ad dceditū ipam cogat auctoritas fidei. paret clare te. Et hoc arguit sic circū scripta fide apparet euidēs in lumine natu rali q nulla res potest eē tres res. et quelibet eaz. et nulla auctoritas scripture vel fidei co git ad concedendū oppositū in creaturis im mo magis videt conlonū fidei dicere q h in finite pfectionis est et q solū ducit deo rōe sue imensitates. agit te. Secundo sequit specialiter et scda regula q cōcedētēs aliqd vnu esse plura indiuidua vnius generis vel speciei nō sunt digni vocari phi. paret q illi nō sunt digni vocari phi qui dcedunt aliqd ita difficile ad sustinendū sicut et positio d trinitate absq hoc q ad h cogant fidei auctori tate. Istud paret q p pteritas phi e q in mal lumini naturali nisi vbi oppositū docet lum fidei. S; sic e q aliquod gen vel specie ali quā esse realiter plura indiuidua et quodlibz illoz est ita difficile ad sustinendū sicut eēt niam diuinā esse tres psonas et quālibet illarum imo videt aliq mō difficultē qz fides nō ponit psonas distinguē eentialiter et m duo indiuidua eiusdē speciei distinguunt eentia liter et m ad h nō cogit auctoritas fidei imo forte magis ad oppositū vt posset declarari sed nō curo. igit correlariū vtz te. S; tra p dicitā arguit: pbat q positio de trinitate implicat et dedit tradidit. p quo tria supponunt. Primū e vnu dcellus in isto articulo scz q d dicitio m metalis e rā et tā euidēs repugntia et impossibilitas sic me talis: vocalis simul. Scdm est q eentia diuina nō e mūp idē pti q si nō eēt aliq res m si pat. Tertiu e q si nō esset nisi suppositus pti in diuinis eēt d dicitio metalis q eentia di uia affirmaret de aliq de q nō affirmaret pat et siliter ecōtra. et etiā eēt d dicitio mentalis q eentia diuina vere negaret de aliq de q affir

matu pater et ecōtra. Istis suppositis ar guo sic si nō esset nisi vnu suppositū patris in diuinis cōtradidit metalis esset q eentia di uina esset aliqua res et pat nō esset illa res vl ecōtra per tertiā suppositionē. Sed nūc sic e q eentia diuina nō min est pater aut idem patri q si nō eēt nisi pater p secundā. ergo si minus est tradidit metalis q aliqd affir metur de eentia et nō de patre aut neget vel ecōtra nūc q tunc ergo cū tunc esset tradidit cno mentalis nunc erit. sed illa nō minus e euidēt impossibilis q vocalis et mentalis simul p p mā suppositionē. ergo formalis cō tradidit est q eentia nō generat et pat gene rat. Secdo cōfirmat sic ppter idē m pta tez inter marcū et tulliu cōtradidit est mar cum currere. et tullium non currere sed non est minor idē m pta tez inter marcū et tulliu ergo nō minus tradidit eentiaz te. Secdo arguit q illa positio nō solū dcedat tradidit mēta lem. s; etiā mentalē et vocalē. quia dcedit vni uersalē et picularē eorū dē terminoz et diuer sarū qualitatū igit te. psequētia patet antecē dens pbat quia concedit istas duas ois de generat aliquis deus nō generat. de pma pa ter quia cōcedit q de generat et q nō est nisi vnu deus ergo omis deus generat. de secū da patet q dcedit q filu nō generat et ille est deus igit te. Secundo firmat q illa po sitio dcedit duas singulares eorū dē terminoz et diuersarū qualitatū. igit te. psequētia patet antecē dens pbat. qz cōcedit istas q de gnat rōe nō gnat vt est solū mentalis rōe. qz nō sit nisi vn deus habet dcedere q idē de generat et idē de nō generat. siue q hic deus generat et hic de nō generat. quare te. Tertio pncipaliter arguit p quo supponit q aliquid implicat tradidit licet nō expli cet illā mentalitē p; qm alias frustra labora rem ostēdere aliquid implicare aut ducere ad tradidit. Hā quocūq; dato aut illud est tradidit metalis et vocalis manifesta et sic nō oportet illud reducere ad tradidit qz quia iā est reductū vel est solū mentalis con tradidit et dictū est pus q illa euidēt e cō tradidit et repugntia sicut vocalis et me talis simul. et sic nō oportet etiā illud reduce re nisi forte per diffinitionē qd nomis. vel nō est manifesta s; est reducibile ad tradidit et sic illud implicat nec explicat te. Tunc ar guit sic aliqd solū implicat tradidit et cā

nō explicat et tamē illud nō potest sustineri si ne tradidit sicut est illud diamet est sicut id est diameter est mēsurabilis costē. sed nō magis potest sustineri pbat r positio trini tatis q illud. qd tamē nō pot sustineri vt di ctū est. igit nec positio illa te. Et nō magis p babiliter te. p; qz negat vias seu modos ar guendi p quos reducere ad tradidit m ita apparet sicut sunt illi p quos alia ad cō tradiditē reducif. imo forte eodē. Se cundo firmat quia nulla est positio quin e qliter pbat r sustineret sicut ista sine tradi ctione. igit ista nō pbat r sustinet psequētia patet ex dicitis s; antecē dens pbat qm si sicut aliqua de illa et ostendā q sit te. Unde si eēt aliqua dabilis marie videt ista positio scz q aliqua res esset necessaria et esset res p in gens s; pari mō quo sustinet positio de trini tate posset illa positio sustineri puta q a. eēt. b. q nō posset nō esse et eēt. c. qd potest nō esse et illud nō potest p babiliter sustineri. Igitur nec positio trinitatis. Quarto arguitur sic positio trinitatis nō p babiliter sustinet qz oppositū alicui pncipiū per se noti sine tra dictione. ergo nō p babiliter sustinet te. psequē tia tenet. quia tale nō p babiliter sustinet sine tradiditōne. Alias em nihil esset quin p babiliter posset sustineri sine tradiditōne qd e falsum et tra suppositionē quartā. Qd tam patet qm opposita pncipioz per se noto m nus pnt p babiliter sustineri sine tradiditōe q aliqd aliud eo q sunt imediatius tra p mū pncipiū in quo fundat tradiditō. Sed antecē dens pncipale patet qm equaliter vl fa cilius sustinet q a. est equalē. b. et tamē. a. et c. non sunt equalia qd est contra illud prin cipitū quecūq; vni sunt equalia te. sicut su stineret q pater est ista eentia diuina et filu est illa eadē tamē filius nō est pater. Se cudo firmat sic causa defectus apparet ma ior ad h mōi positioe sustinēdā q causa ap parentie sit magna. igit te. psequētia videtur nota antecē dens pbat quia si nō detur q cau sa apparetie q maior e pte et iprobabilr imo fuit iprobatiū. q. pma bul ar. secudo. Ad ista p ordinē. T Ad p mā rōnez quis tertia suppositio posset calūpnari qz e vna d dicitio onalis cui antecē dens e impossibile et q sequit qd libet et psequēs oppositū psequētia sicut il lud psequēs. m qz p h nō euaderet difficultat iō ad formā rōis negat psequētia. et ad p bati onē qz nō min e impossibile nūc q tūc. Hic di

co. q. nūc q. eētia diuina idēpificat cū alio
supposito q. cū supposito p. is ideo nō est nūc
spōssibile imo necessariū q. diuina eētia af
firmet de aliq. de q. nō affirmet pat. s. tūc fo
ret impossibile scz si eētia nō est alia res q.
pater nec econtra. Ad cōfirmationē dico
q. idēpitas inter a. z. b. p. cise sumpta nō ē ra
tio sufficiens ad pbandū q. si de a. affirmat ve
re aliqd. q. ppter hoc debeat illō de b. affirma
ri sed vltra idēpitatē inter a. z. b. requirit q.
neutrū eoz idēpificet cū aliquo a quo nega
tur reliquū. mō sic nō est inter eētia z. patrē
q. uis sic sit inter marcū z. tullū. Ad secū
dam rationē notandū est vt dicit Okam q.
iste termin⁹ de q. uis et mō significādi habe
at supponere p. supposito in tantū q. si suppo
sitū realiter differret a diuina eētia sicut nō
suppositūz verbi differt realiter a natura sua
humana. iste termin⁹ de q. ex modo suo signi
ficandū nō supponeret nisi p. supposito nō pro
natura z. si ex vsu loquentū aliq. supponeret
p. natura h. nō eēt nisi rōe alicui⁹ adiuncti zē.
Tamē q. natura diuina z. suppositū sunt vnū
simpliciter. Ideo ex vsu sanctorū loquentū et
maxime ppter hereticos ne de eis occasio er
randi z. decipiēdi simplices q. nesciūt virtu
tē fmonis. iste termin⁹ de q. supponit p. natura
z. p. supposito respectu om̄is p. dicati q. p. cō
petere nature z. supposito sic q. loco ist⁹ termi
ni licitū est ponere respectu talis p. dicati taz
naturā q. suppositū. S. respectu p. dicati q. p.
p. cise pōt cōpetere nature p. cise supponit p. na
tura. z. respectu p. dicati quod pōt p. cise cōpe
tere supposito p. cise supponit p. supposito. Un
siue h. sit ex modo significandi termini aut d.
virtute fmonis vt solū ex vsu z. b. placito lo
quentūz nō est vis. m. rōnabilē possum⁹ sic
vt. tū p. hereticos q. si ille termin⁹ p. cise sic
supponeret p. supposito m. lte. p. positōes eēt d.
f. tute sermōis p. cedēde q. s. heretici p. ponētes
simplicibz facerēt eos credere pluralitatē de
ozū z. multitudinē diuine essentie. Tū etiā p.
pter idēpitatē dei z. deitatz q. ei sunt simpli
citer idē. iō q. quid p. dicat deo z. de deitate et
ecōuerso. nisi cui⁹ oppositū habet ex fide. q. re
nisi aliqd. tale obsit iste termin⁹ p. supponit p.
diuinitate z. supposito. U. Existit se
quunt alique p. positiones. Prima est q. h.
est simpliciter d. virtute sermōis concedēda
de q. generat deū. patet q. h. ponit aliqd. quod
p. cise est cōpetere supposito. iō p. cise supponit
p. supposito. z. iō sicut bec ē vera. pater gene

rat filiū ita etiā illa ē vera de q. generat deū. Et
si dicat ergo vel se deū vel aliū deū magister
negat p. sequentiaz. m. p. bat ad bonū sensuz di
co q. bec est de f. tute sermōis p. cedēda de q.
generat aliū deū scz aliū deū in p. sona nō in
eētia. id est aliā p. sonā q. est de q. Nec istud a
liquo mō est incōueniēs b. n. intelligētū euz
li de q. ibi vtrobiz capiat p. sonalit nō eētia
liter. Secūda p. positio q. h. est de f. tute ser
mōis p. cedēda de q. nō generat deū pater q.
fili⁹ nō generat deū mō scōm artē z. formā lo
gice terminus non habet aliū et alium mō
dū supponendi in affirmatiua z. negatiua. iō
sicut ista de q. generat deūz verificat p. pater.
sic ista de q. nō generat deū p. filio z. spūscō
Aliqui tamē negant illas ppter hereticos ne
decipiant simplices inferentes q. si deus nō
generet deū q. ergo ibi nō sit aliquis fili⁹ ge
nitus quia ex vsu loquentū ppter idēpita
tem dei cū quolibet q. d. est in diuinis dem
tatur q. nihil quod est realiter deus genere
deum. z. sic de istis deus nō est pater deus ū
est filius. sed p. mus modus dicendi magis ē
formalis z. iam satis in vsu nec est p. eric alius
illam z. similes concedere. Tertia p. pos
itio est q. bec est de virtute sermōis negan
da om̄is deus generat deū patet quia hic li
de q. nō supponit essentialiter vt p. z. p. dicat z.
sic etiāz esset falsa supponit ergo personaliter
z. sic est falsa. sicut ista om̄is persona diuina
generat deum. Ex quo patet ad rationem
nec valet p. batio deus generat z. non est nisi
vnus deus igit. om̄is deus zē. quia in p. ma
li deus capitur personaliter in scōa essentia
liter z. sic variat suppositio. q. re zē. Quar
ta p. positio est q. bec est de virtute fmonis ne
ganda deus generat z. idē deus nō generat.
Et similiter ista copulatiua. hic deus gene
rat z. deus nō generat eodē supposito demon
strato. patet quia hoc esset formalis p. tradic
tio sed p. diuersis suppositis ille due singula
res sunt vere sed tunc nō sunt contradictō
rie vt patet. Et sic apparet ad confirmationē
Ham ad p. bationē negat consequentia sicut
p. us zē. Ad tertiā concessa suppositione z.
maiore rōnis potest negari minor scilz q. nō
magis pōt p. babiliter sustineri sine contradi
ctione positio trinitatis q. q. diameter est su
meter Istud potest negari z. ad p. bationem
etiāz potest negari assumptū scz q. cōsequēte
p. quas illud demonstratur esse impossibile
nō sunt apparentiores imo minus vel cedēs

illis que negant ad sustinendū positionē tri
nitatis. Et causa potest dici qm̄ diametrum
ē simetrū potest ostendi ipossibile p. p. sequē
tias regulatas p. dici de om̄i aut de nullo vt
per reducibiles ad eas modo nulla talis ne
gatur ad sustinendū positionez trinitatis vt
post ostēdet zē. Ad p. firmationē qm̄ dici
tur nulla est positio quin eq̄litate p. babilr zē.
negat hoc antecedēs z. quādo dicit dicitur il
la. hic potest dici q. illa positio p. quā negatē
tur forme regulate p. dici de om̄i vel de nul
lo nō esset p. babiliter sustinibilis z. m. nō possz
p. p. re reduci ad p. tradictionē p. tra p. tereum z.
logicū. quia fieret p. ticio p. ncipiū zē. S. q. n.
vltra dicit q. si eēt aliqua d. abilis maxime zē
hoc negari potest sicut patet ex imediate di
cto. vnde siue hoc possit p. babiliter sine p. tra
dictione sustineri sine nō. nihil seq̄tur p. cedē
do tamē bene q. sic dicit nō possit euidenter
duci ad manifestā p. tradictionē nec etiā co
geret negare formas sillogisticas regulatas
p. dici d. om̄i aut p. dici de nullo. zē. E

Ad quartā i qua tangit q. nō plus potest
p. babiliter sustineri sine p. tradictione positio
trinitatis q. illa positio que poneret q. a. z. c.
nō sunt eq̄lia cū tamē oppositū reputat p. n.
cipiū per se notū. Dic potest m. l. p. liciter re
spōderi. Uno modo posset dici q. si ad vnū
nō plus eēt auctoritas vel p. babilitas aliun
de q. ad aliud argumentū p. cederet s. nō est
hoc saltē de auctoritate clarū est zē. Alio mō
potest negari assumptū quia etiā aliqui p. h.
antiqui sicut plato ponens ideas vt recitat
Aristoteles. vij. metabaphisice p. cedebāt ean
dem rē vniuersalē esse plures res singlares
q. positio nō minorē habebat difficultatē q.
nos ad saluandū trinitatē. Similiter multi
posuerūt z. reputati subtile sicut Scot⁹ eā
dem humanitatē eēt plures homines q. d. non
minus videt difficile q. positio de trinitate z.
tamē isti nūq. p. cessissent eēt possibile q. duo
fuisent vni z. eidē equalia. z. tamē nō eēt in
ter se equalia. Alio modo potest dici q. vocā
do illud p. babiliter sustineri sine p. tradicōe
q. d. nō potest duci ad p. tradictionē manife
stam in lumie naturali p. p. sequēntias regula
tas p. dici de om̄i aut de nullo tūc vtrūq. po
test sustineri sine p. tradictione vt bene argui
tur. Alio mō potest dici q. p. p. re loquēdo ad
hoc q. aliqd. dicat p. babiliter sine p. tradicōe
sustineri nō sufficit illud quod nūc imedia
te dictūz est. sed illud requirit z. vltra hoc q.

possit imaginari z. ad eius apparentiā possit
alique rationes p. babiliter fieri vt tangebat
in tertia p. clusione p. mi articuli. hoc aut pōt
esse in positione de trinitate z. nō in alia. qua
re zē. Ad p. firmationē quādo dicit q. cā
apparetie falsitatis in b. mōi positione est ma
ior q. causa apparetie veritatis dico q. in illo
qui credit hoc nō est verz. quia credere est ap
parere verz. Sed de hac materia satis alias
dictū est. ideo nō plus dico nūc zē. Ex p.
dictis sequunt aliqua. Primo sequit q.
valde piculosum est imperitos aliqd. diffini
re in materia de trinitate aut in eadē ex p. p. io
capite respōdere. patet qm̄ aut tales sciūt dif
ferentiaz inter sillogismos bonos z. palogis
mos z. tunc non essent imperiti aut nesci
unt z. sic aut indifferēter negabūt vtrūq. scz
bene regulatū z. male regulatum aut p. cedē
vtrūq. Si p. mū hoc est maximū incōueni
ens quoniā illa positio vt dictū est esset irra
tionabilissima que negaret om̄ne formas et
am nō petentē p. ncipiū. Itē ex alio patet hoc
esse incōueniēs quoniā ostēdi potest infide
li in logica erudito q. maior est apparetia p.
teruitatis negare sillogismū bene regulatūz
p. dici d. om̄i q. illū que oportet negare ppter
positionē trinitatis. Itē tales quantū in eis
est exponerent fidē nostrā derisioni. Si autē
dicitur scōm scz q. p. cedāt vtrūq. valere zē. sa
tis patet q. ipi statim p. cedent hereticū quia
in ū regulato stat p. missas esse veras z. catho
licas z. p. clusione eēt hereticā vt post patebit.

Secundo sequit q. valde vtile est stude
re in materia trinitatis quia valet vt sciam⁹
eam sustinere sine p. tradictione vt patebit in
hoc articulo z. absq. forme bene regulate ne
gatione. vt patebit in sequēti articulo vbi da
bitur ars recte sillogisandi i hac materia. iō
apparet blasphemia quorūdā impitorūz ca
tholicorū maxime iuristarū platozū z. aliorūz
qui dicunt inutile esse de hac materia dispu
tare sed sufficit simpliciter credere sed ana
thema sit qui hoc dixerit. arbitror enīz vtilē
cpm de hac magna disputare q. de seculari
bus vetularū negotijs z. viliū litigijs disce
ptare. y Quantū ad tertiū articulūz
in q. videndū vtrū positio de trinitate possit
sustineri sine forme sillogisticē z. alterius bo
ne p. sequentie negatōe. Primo p. mittā quas
dam p. sequentias que negant z. vident for
males. Secōdo ponā ad articulū p. clusiones
rūsales. Tercio ostendā illozū palogismoz
h.

soluciones. Quantū ad p̄mū p̄ma instan-
tia est de sillogismis expositiois sic sunt isti
hec essentia est pater hec essentia est filius er-
go filius est pater. Itē hec cētia nō generat
hec essentia est pater ergo pater nō generat.
Item iste pater generat. Iste pater est hec es-
sentia. ergo hec essentia generat. Item. Iste
pater generat. hec essentia non generat. er-
go hec essentia non est iste pater. Secunda
instantia est de sillogismis nō expositiois s; z
ex cōibus terminis sicut sunt isti omnis essen-
tia diuina est pater ois filius est cētia diui-
na ergo omnis filius est pat. itē nulla essentia
diuina generat omnis pater est cētia diuina
ergo nullus pater generat. p̄mus est in barba-
ra. scda in celaret q̄ sunt modi euidentissimi
arguedi z similit̄er posset dari instantia in
omnib; alijs modis. stat aut q̄ in p̄dictis p̄-
misse p̄cedunt catholice z p̄clusiones sunt be-
retice. igit̄ p̄sequētie sunt negande zē. Ter-
tia instantia est de p̄sequētis nō sillogisticis
sed p̄uerfuis sicut sunt iste. nulla cētia diui-
na generat ergo nullū generas est cētia di-
uina. Omne generans est essentia diuina ergo
aliqua essentia diuina generat. p̄ma est con-
uersio simplex. scda p̄ accidēs z in vtraq; an-
cedens est catholicū z p̄sequens hereticū vt
pater igit̄ sunt negande z p̄sequēs videt̄ q̄
p̄dicta positio de trinitate nō possit̄ sustine-
ri sine bone p̄sequētie negatione S; p̄dicti
nō obstantib; pono tres p̄clusiones quarū
Prima est q̄ positio de trinitate potest susti-
neri sine forme sillogisticę aut alterius bone
cōsequētie negatione. p̄bat sic q̄ positio de
trinitate est vera similit̄er omnis forma sillo-
gistica aut bona p̄sequētia est p̄positio vera z
necessaria sed omne verū potest sustineri abs-
q; negatione alicui⁹ veri. quia s̄m Aristotelē
omne verū omni vero cōsonat nec aliqd̄ verū al-
teri vero repugnat. igit̄ zē. Secunda cō-
clusio est q̄ omnes p̄dicti modi arguedi sunt
palogismi siue sophistici. p̄batur. quia sunt
modi arguedi apparētes z nō existētes igit̄
zē. p̄sequētia est clara. z antecedēs pater p̄-
mo q̄ sunt apparētes notū est quia circūsc̄pta
fide z lumine naturali apparerent euidentes
sed q̄ sunt nō existētes patet quia in omnibus
cōsequēs est falsum sed impossibile est ex vero
sequi falsum. igit̄ omnes peccant vel in mate-
ria vel in forma cōi. q̄re zē. Tertia p̄clusio
est q̄ pure creditū est nec ē euidēs in lumine
naturali q̄ p̄dicti modi arguedi sunt palo-
gismi siue sophistici. p̄batur. quia licet per fi-

dem credam⁹ q̄ oēs illi peccāt in materia vt
in forma tamē per artē logice seu quāuis ali-
am nō possumus euidenter ostendere in lu-
mine naturali q̄ nō sunt boni. quare zē.
Z Hunc ergo restat ostendere q̄liter s̄m
fidē habeam⁹ ad dictos palogismos r̄ndere
Unde ad p̄mā instantiā que est de sillo-
gismis expositiois notandū est q̄ ad hoc q̄
aliquis sillogism⁹ sit expositiois z sit bon⁹ de
forma requirit̄ q̄ medius e⁹ supponat p̄ vna
re z nō p̄ plurib; z si supponat p̄ plurib; res
distinctis nō est expositiois vel saltē nō est bo-
nus Et hoc patet. Ex quo sequit̄ q̄ null⁹ sil-
logismus cuius medius est termin⁹ essentia-
lis est p̄rie sillogism⁹ expositiois secus si me-
dius sit termin⁹ p̄sonalis aut imēdiate suppo-
nens p̄ persona. patet ex dictis in scdo articu-
lo quia omnis termin⁹ essentialis s̄p supponit
p̄ pluribus. ideo ibidē dictū fuit q̄ iste termi-
nus hec essentia diuina nō est p̄rie singulari.
Non sic aut de termino p̄sonali. zē. quare zē
Secūdo sequit̄ q̄ duo palogismi p̄mei
stantie nō sunt p̄rie sillogismi expositiois. pa-
tet quia ibi mediū est iste termin⁹ hec cētia
quare zē. Hō sic aut de alijs duob; quia me-
diū est termin⁹ p̄sonal vt p̄t̄ zē. Secdo no-
tandū est q̄ sine illi palogismi omes vocem⁹
sillogismi expositiois siue nō q̄ de omnib; nō
est curandū cum significet̄ ad placitū. tamē
dico q̄ illi modi arguedi nō valent in diui-
nis sed solū tenēt in creaturis. Et rō est quia
sillogism⁹ expositiois fundat̄ i hoc q̄ q̄cūq;
vni z eidē sūt eadē int̄ se sūt eadē. i. q̄cūq; res
est aliqd̄. ipa est q̄cūq; est illud. modo istud
de directo z simpliciter negat̄ in diuinis quia
ibi p̄cedit q̄ vna res est tres res z quelib; ca-
rum. sed illud fundamentū nō debet negari
in creaturis vt patet ex dictis in scdo articu-
lo. quare zē. Ex quo sequit̄ q̄ null⁹ sillogism⁹
expositiois est p̄sequētia formalis. patet q̄ cō-
simili forma retenta nō valet in omnib; termi-
nis vt pat̄ ex dictis. Secundo sequit̄ q̄
sicut catholicus negat sillogismū expositiois
um in diuinis. sic p̄hus si ponet̄ aliquā cre-
aturā eē tres res z quālibet eaz haberet̄ ipm
negare in creaturis. patet ex dictis quia illa
est tota rō quare negat̄ i diuinis. q̄re zē. Ad
scdam instantiā q̄ est de sillogismis ex cōibus
terminis sūt diuersi modi r̄ndendi. Quidā em̄
dicūt q̄ i illis palogismis est fallacia figure
dictōis vt accidēt̄. Et licet ista positio pos-
sit totalit̄ exponi q̄ coincideret cū vera solu-
tione. m̄ de stute f̄monis illa positio h̄ nō p̄-

tendit sed magis vni absonū inducit reddē
do causam quia scilicet propter variationez
predicationis in maiori et minori nō sequit̄
cōclusio. Sed extali dicto sequeret̄ q̄ talis
sillogismus omnis homo est animal albū est
homo ergo albū est animal nō valeret. quia
in maiori genus predicat̄ de specie z i mino-
ri species de accidente. ideo p̄dicta respōsio
est oino absurda nec est alicui⁹ apparētie apd
intelligētes. Ad improbandū aut̄ ipam
magister Greg. infert q̄ sequit̄ q̄ mltē demō-
strationes nō valeret sed ipse petit p̄ncipiū
quia illd̄ qd̄ dicit̄ ē magis incōuenies q̄ ne-
gare demōstrationes illas esse demōstrationes
in quib; esset talis variatio p̄dicatōis. ideo
de ista opinione nihil plus. Alij dicunt sicut
recitat Gregor⁹ q̄ talis modus arguedi n̄
tenet in diuis eo q̄ ibi vna res est plures res
z quelibet illarū sed in creaturis tenet quia
nulla est plures res z quelib; illaz. AA
Sed ista solutio magister Gregorius
reputat oino irrationabilē. Et ratio eius est
q̄ sic dicentes tollunt omne viā ad p̄bandū
vt improbandū aliqd̄ circa diuina. Hā cū catho-
lici arguēt̄ p̄tra hereticos quāntūcūq; bene
regulēt̄ argumentū dicent heretici argumē-
tum nō valere sicut dicunt catholici S; sal-
ua reuerētia magistri Gregorij si ista solutio
velit dicere sicut eius s̄ba p̄tendit q̄ in tali
mō arguedi in creaturis nunq; cōcluditur
falsum ex p̄missis veris sed in diuinis hoc bñ
p̄tingit tūc clare patet illud dictū esse verū.
Nec rō magistri Gregorij p̄cludit oppositū
Unde negat̄ sibi q̄ per illud dictū tollat̄ ois
viā ad aliqd̄ p̄bandū vel improbandū quoniā
alius est modus rigorosior qui valet tam in
diuinis q̄ in creaturis vt patebit. sed tamen
bene p̄cedo q̄ illa solutio nō est oino suffici-
ens eo q̄ nō explicat̄ modū arguedi tenentē
in omnib; terminis tam in diuinis q̄ in crea-
turis nō ergo sufficit dicere q̄ illi modi pec-
cant p̄ fallaciā seu q̄ nō tenent in diuinis s; z
solū in creaturis id est nō sunt sufficienter re-
gulati vt teneant in oib; terminis licet in talib;
ex p̄missis veris nō sequit̄ falsum in creaturis
s; z q̄libet istoz dictoz sit verū tñ oportet vt
tra oñdere q̄liter peccāt z q̄liter dāda sit ars
formalis z generalis in oib; terminis arguē-
di. iō circa h̄ videndū est z licet de h̄ distulse
tractēt̄ adā z Greg. ego tñ volo explicare vñ
breuē modū mihi placētē z apparentē inter
oēs formaliorē Pro q̄ p̄mo notandū est q̄

regula per quā tenent omes boni sillogismē
ex cōib; terminis est dici de oī vel dici de nul-
lo sicut dicit p̄hus p̄mo porū imo addūt ali-
qui q̄ etiā p̄ hanc regulā equaliter regulant̄
boni sillogismi expositiois quia licet aliā ibi
exp̄mat Aristoteles sc; hāc q̄ medio cōtēte h̄
aliquid. id est sufficienter p̄prio necesse est ex-
trema p̄iungi. tamē talis medius termin⁹ sic
existens sufficienter p̄prio equiualeat medio
iuxta regulā de dici de oī vel de nullo dis-
tributo. verbigratia. iste homo currit iste hō-
mo disputat. ergo disputans currit. Por-
tet em̄ si iste sillogism⁹ sit expositiois q̄ ista
p̄positio iste homo currit valeat istā. quicqd̄
est iste homo currit. Et ita proporcionabili-
ter de secūda. alias nō est; bonus discursus
vt patet quia imaginato q̄ natura humana
esset entitas realis p̄munis omnib; homib;
indiuinis nō sequeret̄ hec natura cōmunis
est fortes. hec natura est plato. ergo fortes est
plato Et ratio est quia ista hec natura est pla-
to nō equiualeat isti omne qd̄ est hec natura ē
plato ergo omnis sillogismus perfectus de
se euidenter regulatur vere vel per equiuale-
tiam per dici de omni aut de nullo quicqd̄
tamen sit de illo q̄ hic dictum est de expositio-
is sillogismo tamē de alijs hoc est certū.
Secundo notandū est quid est dici de oī
z dici de nullo siue sillogismū per ista regula-
ri. vnde dico q̄ dici de oī ē qñ nihil est su-
mere sub subiecto de quo nō dicat̄ p̄dicatū
z sillogism⁹ regulat̄ p̄ dici de oī qñ cōponit̄
tur ex p̄missis z p̄clusionē i mō z figura dispo-
sitis z p̄ p̄missis z vniuersalē denotat̄ q̄ nihil
sit sumere sub subiecto. de q̄ nō nō dicat̄ p̄di-
catū. S; dici de nullo ē qñ nihil est sumere
sub subiecto de q̄ nō remoueat̄ p̄dicatū z sil-
logism⁹ regulat̄ p̄ dici de nullo qñ cōponit̄
ex p̄missis z p̄clusionē dispositis in mō z fi-
gura z p̄ p̄missis z vniuersalē denotat̄ q̄ nihil
est sumere sub subiecto de q̄ nō remoueat̄ p̄-
dicatū sol⁹ sillogism⁹ sicut regulat̄ est bon⁹
BB Ex istis sequit̄ aliq;. Primo seq̄t̄
q̄ si i aliq; sillogismo accipiat̄ aliq; p̄missa vni-
uersal. q̄ n̄ denotet dici de oī si sit affirmatiua
vt de nullo si sit negatiua ipa n̄ ē sufficiēt̄ vni-
uersal vniuersalitate requisita ad regulādū sil-
logismū vt sit bon⁹ de forma Secdo seq̄t̄ q̄
si i aliq; sillogismo accipiat̄ p̄missa sufficiēt̄
vt is s; tñ s̄b termino distributo sumat̄ aliqd̄
p̄ q̄ nō distribuit̄ ille termin⁹ n̄ valz sillogis-
mus forma p̄t̄ clare. Tertio sequit̄ q̄ sillogis-
k 4

mi facti in secunda instantia generaliter oēs palogismi ex terminis cōibus q̄ p̄nt fieri i hac materia peccant ex eo quia nō regulant p̄ dici de oī aut de nullo z hoc si p̄misse sint vere. **Q̄d** notant addo quia in illis duobus palogismis p̄misse possunt habere talē sensuz q̄ eēt sufficienter vniuersales ad regulandū sillogismū p̄ dici de oī aut de nullo s̄z tūc nō eēt vere s̄z iste mod⁹ dicēdi declarabit i solutione tertiē instantiē. Si autē p̄misse sint vere patet satis q̄ nō regulant p̄ dici de oī aut de nullo q̄ conclusiones sūt falsę. sed positio fidei nō habz cōcedere q̄ ex veris seq̄r falsum nec habet negare sillogismū bñ regulatū. quare zc. Quarto sequit̄ in p̄dictis palogismis seu in q̄buscūq; alijs i hac materia fieri p̄suetis q̄ nulla p̄missa ē simpliciter i sufficienter vniuersalis. patet q̄ nulla d̄notat sufficienter dici de oī. vel de nullo vt patet ex dictis. Et hoc si p̄misse sint vere. **Q̄d** addop̄t causam tactā z inferi⁹ declarandā z sic patet solutio illorū palogismorū. **CC** S̄z hic videndū est z declarandū quid sit p̄positio sufficienter z simpliciter vniuersalis z quale distributiū requirit ad hoc q̄ p̄ eam sillogismus regulet dici de oī aut de nullo in oībus terminis siue in creaturis siue in diuinis. Unde p̄ isto distinguendū est q̄ p̄positio vniuersalis ē duplex q̄dā est in q̄ de forma subiectū simpliciter distribuit id ē p̄ quā de notat q̄ quocūq; dicit subiectū de eodē dicitur p̄dicatū si sit affirmatiua sic dicendo oīs res que est. a. est. b. vel q̄cūq; est. a. ē. b. Alia est in qua de forma subiectū nō sic plenarie simpliciter s̄z scōm quid distribuit vt ista oē a. est. b. Prima potest vocari vniuersalis simpliciter. Secūda vero vniuersalis scōm quid. Et ad p̄mā vniuersalē seq̄tur scōda z nō eōtra. vt patet in diuinis z licet i creaturis mutuo se iferat q̄ i eis nulla res ē plures res z q̄libz earū. si tamē aliquis cōcluderet aliquā creaturā esse plures res z quālibet illaz haberet ponere inter eas differentiā. ideo differūt de forma. Prima ergo vniuersalitas siue distributio req̄rit z sufficit ad h̄ q̄ sillogism⁹ regulatur p̄ dici de oī aut de nullo s̄z nō scōda zc. Et h̄ sequūtur aliq̄. Primo seq̄tur q̄ licz ista signa oīs z null⁹ sint sufficientia distributiua ad faciendū p̄positionē vniuersalē fm̄ qd̄ nō tū ad faciendū eā vniuersalē simpliciter z d̄ forma. patet q̄ licet sufficienter distribuāt terminum supponētē p̄ creaturis que sunt aut eē

possunt nō tū sufficienter distribuāt terminum eēntialē in diuinis nec ē euidens vtrū sufficienter distribuāt in creaturis vt patet ex dictis in secūdo articulo z p̄sequēs nō sūt sufficientia distributiua de forma. Et hoc capiēdo illa scōm vsūm cōiter p̄suetū. Quod notanter addo p̄pter illa que dicā in solutiōe tertiē instantiē. Secūdo sequit̄ q̄ ista signa p̄pleta oīs res que est vel nulla res que est aut eis equiualentia sunt sufficientia distributiua ad faciendū p̄positionē vniuersalē simpliciter de forma patet ex dictis. **DD** S̄z p̄tra oīs res que est pater est pater. filius ē res que est pater ergo filius est pater p̄misse sunt vere z conclusio falsa. vt patet z subiectus maioris est distributiū p̄ hoc signū oīs res que est. Ad hoc respondet q̄ ibi istud signū oīs distribuit hoc totū res que est pater quod est subiectū p̄positionis z sumendo sub illo nō regulat̄ per dici de oī quia tūc solū oīs est ibi signū quod nō sufficienter distribuit vt dictū est sic aut̄ fit ibi subsumptio quare nō valet discursus. sed tamē in p̄dicta p̄positione est aliud signū s̄z hoc totū oīs res que est. qd̄ distribuit solū illū terminū pater. qui est subiectū distributiōis de qua hic loquimur z persequēs sumptio debet fieri sub illo alias subiectū distributiōis maioris nō erit p̄dicatū minoris quia ergo i minori p̄dicti palogismi iste termin⁹ est p̄dicatū sed hoc totū res que est pater seq̄tur zc. Et h̄ns patet p̄tra greg. q̄ ip̄e insufficienter soluit illū palogismū q̄ ip̄e assignat causam defect⁹ eo q̄ maior nō ē sufficienter regulata. cū dicit. oīs res q̄ est pat̄ zc s̄z oportz s̄z ip̄z dicere oīs res q̄ est. res q̄ est p̄ est pat̄. aliter maior nō est sufficienter p̄ p̄ma figura. unde ex hac solutiōe seq̄tur q̄ nō possem⁹ d̄n regulare sillogismū i diuinis nisi facerent̄ maiores falsaz i p̄ma figura vt p̄tz qd̄ tū ē absurdū. **U**lteri⁹ apparet s̄ adā q̄ ip̄e frustra laborat soluere palogismos p̄ circūlocutiōz alicuius termini additi cū medio sic est h̄ circūlocutio idē p̄zi v̄l idē dicitur v̄l id qd̄ ē idē vt dicendo omne idēz patri est pater filius est idē p̄zi ergo filius est p̄zi. q̄ fm̄ aliq̄s p̄misse sūt vere z conclusio falsa. Quicqd̄ tū sit de h̄ siue maior sit vera siue falsa. tū ali⁹ mod⁹ videt̄ forma lior q̄ fm̄ illū nō oportet se implicare in talibz circūlocutiōibz q̄ vident̄ oīno volūtariē nec aliquo modo p̄tinere ad formam sillogismi. quare zc. **T**ertio sequit̄ q̄ nō est nobis ē

uidens q̄ istud distributiū oīs res que ē tantū distribuāt quātū dici de oī requirit patet quia si aliquis poneret q̄ d̄ posset facere q̄ eēt due creature. b. z. c. z tū q̄ a. esset. b. z nō eēt. c. sed eēt b. z c. licet ista positio esset falsa tū nō eēt euidētē impossibilis vt patet ex dictis in scōdo ar. imo quidā magister simile p̄cessit d̄ xpo s̄z q̄ xps erat due nature z erat natura diuina z nō erat natura humana zc. **S̄z** tūc patet q̄ quecūq; res que ē a. ē b. z tū aliquid est sumere sub subiecto de q̄ nō dicitur p̄dicatū q̄. b. z c. sunt. a. z tū. b. z c. nō sunt b. vt patet in casu zc. **U**n̄ patet q̄ ad distributionē euidētē bonā requirit̄ illud distributiū quecūq; res q̄ est z quecūq; res que sūt. Apparet in p̄dicto casu. quia tūc nihil est sumere subiecti zc. **EE** Quarto sequit̄ ex istis q̄ min⁹ rigorosa regulatio sufficit ad saluandum p̄positionē trinitatis q̄ requirit̄ ad hoc q̄ saluet̄ euidētē dici de oī etiam in creaturis. patet ex p̄dictis. quia istud distributiū quecūq; res que est sufficit in materia trinitatis. s̄z nō sufficeret in aliquo casu imaginabili in creaturis qui casus licet sit i possibilis. tamē nō est euidens. quare zc. Et sic patet ad scōdam instantiā z ad oīs filios zc. **A**d tertiā p̄ncipalē instantiā que est de p̄sequētis p̄uersiuis. notanduz est q̄ ista p̄positio negatiua nulla eēntia diuina generat. potest exponi dupliciter. Uno modo sic essentia diuina nō generat z nulla res ē eēntia diuina que generat z sic ē vniuersalis simpliciter z valet ad regulandū sillogismū per dici de oī z ad faciendū p̄sequētā p̄uersiua sed sic ip̄a est falsa. Alio mō potest sic exponi essentia diuina nō generat nec est aliqua essentia diuina que generat z sic nō est vniuersalis simpliciter sed tū fm̄ quid z est vera sed nō valet ad sillogisandū. z p̄sequēs nec ad cōuertendū. licet in creaturis nō sit dare sile quia nō est talis res zc. **FF** Secundo notandū q̄ etiā illa p̄positio affirmatiua omne generans est eēntia diuina p̄t̄ similiter dupliciter exponi. Uno modo sic aliquod generans est eēntia diuina z nulla res est generans quin sit eēntia diuina z sic ē simpliciter vniuersalis z vera z potest p̄uerti in istaz. aliqua essentia est generans id est res generans capiēdo li generans substantiue a parte p̄dicati sicut a parte subiecti. sed licet ista vniuersalis sit vera tamē aliqua alia cōsimilis sic exponendo esset falsa sicut ista oīs essentia di-

uina est pater vt notūm est. Alio modo potest sic exponi aliquod generans est essentia z nullū est generans quin sit essentia. z cōsimiliter illa oīs essentia diuina est pater. et sic nulla est simpliciter z sufficienter vniuersalis ad sillogisandū vel ad cōuertendū de forma. licet gratia materie valeat in creaturis sic q̄ nunq̄ ex vero sequitur falsum. p̄pter causam iā sepe dictā. sed si deus faceret vnā rem esse plures res z quālibet illarū. contineret in creaturis sicut in diuinis z sic patet ad illas p̄sequētias conuersiuas z pari modo ad oīs alias. Et istis patet vnus breuis modus z vtilis respōdendi ad oīs paralogismos per distinctionē p̄positionum vniuersaliū modo iam dicto quia scōm vnū sensum taliū p̄positionū hoc signū omnis eūdalet huius distributiū omnis res que est zc. Et nullus. nulla res que est z cetera. **BB** Et si queratur quē p̄dictorū sensuum faciunt ille p̄positiones de virtute sermōnis. Ad hoc potest dici q̄ exercitatis in materia trinitatis tales p̄positiones sunt equiuocę nisi aliquis sit qui semper velit eis vti i vno sensu z nō in alio. nō exercitatis aut videtur prima facie q̄ faciant secunduz sensum z videtur vsus cōmunior. Sic ergo patet quomodo positio trinitatis potest sustineri sine bone consequentiē negatione. z h̄ de tertio articulo. Ad rationes principales. **A**d primā dico nego antecedens vt patet ex tertia conclusione primi articuli. Et ad probationē dico q̄ imaginari multipliciter potest capi. Uno modo idēz est quod mente concipere. z isto modo nō solum vera sed etiā impossibilia z contradictoria p̄nt imaginari q̄ nō est aliqd̄ q̄ mēte formare aliquā p̄positionem. Alio modo idēz est q̄ mēte formare aliquā p̄positionē cū apparentia q̄ ita sit vel cum apparentia q̄ nō sit repugnātia quin ita possit esse z isto modo dicitur multi q̄ contradictoria nō possunt imaginari. **S̄z** sic loquendo concedo q̄ positio de trinitate est imaginabilis a viatore. Unde Augustinus loquens de ip̄a p̄mo de trinitate. Adoratur inquit creditur z intelligitur. Et si alie que auctoritates inueniantur dicere q̄ ip̄az imaginari aut capere nō possumus intelligendum est q̄ nō perfecte z clare sed tamen imperfecte z enigmaticē zc. Ad scōdam z tertiā patet ex scōdo z tertio articulis. Et h̄ de q̄ rione zc. **A**

Circa materias

Circa trinitatis et personalis distinctionis. Et ad maiorem declarationem precedentis questionis quero adhuc utrum aliquid distinctio sit in deo concedenda. alia a distinctione reali trium personarum in una essentia. Arguitur primo quod sic quod aliqua est distinctio in deo inter essentiam et personam siue proprietatem personalem et illa non est distinctio realis. igitur et sequentia patet et minor apparet quia essentia est persona siue proprietates personalis et similiter e contra. sed maior probatur quia de essentia et persona siue proprietate personali verificatur contradictoria et natura rei ergo non omnino idem ex natura rei. consequentia videtur nota sed assumptum patet quia essentia non generat et pater seu paternitas generat similiter est essentia comunicabilis si persona siue proprietates persone non est comunicabilis. quare et. Secundo sic aliqua est distinctio in deo inter perfectiones attributales et perfectionum attributaliu ad diuinam essentiam et illa non est distinctio realis. igitur et sequentia patet. et minor similiter apparet. Quia quicquid est perfectio attributalis est diuina essentia et similiter e contra. sed maior probatur quia secundum Augustinum. xv. de trinitate. c. v. omnes diuine perfectiones sunt equales sed equalitas non est nisi inter aliquo modo distincta. Similiter essentia diuina est fundamentum omnium perfectionum attributaliu. nulla autem talis perfectio est fundamentum omnium perfectionum quia non sui ipsius ergo inter essentiam et. Tertio. aliquid est distinctio in deo inter ideas rerum producibilium et illa non est realis. igitur et sequentia patet et minor apparet quia in deo nulla distinctio realis conceditur nisi inter personas sed maior probatur quod secundum Augustinum. lxxv. q. clvi. alia ratione dicitur est homo alia ratione conditus equus et istas rationes intelligit ideas in deo ut patet ibidem. quare et. In oppositum arguitur quia secundum communem regulam Augustini. in diuinis omnia sunt unum ubi non obuiat relationis oppositio sed solum inter personas est relationis oppositio et per consequens distinctio. quare et. In ista questione iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli. In primo videbitur utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et personas siue proprietates personales. In secundo videbitur utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et suas perfectiones attributales. In tertio videbitur utrum in deo

sit aliqua distinctio inter essentiam et ideas siue rationes causales et. **B** Quamuis ad primum. Primo premitam tres suppositiones. Secundo ponam tres conclusiones. Tertio obiciam per aliquas rationes. Circa primum punctum sciendum est quod quadruplex potest imaginari distinctio quedam essentialis que est plurium essentiarum quarum una non est alia. Alia realis que est plurium rerum quarum una non est alia. Quia autem distinctio essentialis est realis. sed non e contra. quia licet ista sit in creaturis non tamen in diuinis ubi plures res sunt una indiuisibilis essentia et secundum aliquos nulla est vel esse potest distinctio nisi essentialis vel realis. quia non videtur eis quod sit imaginabilis distinctio nisi inter extrema que sunt plures essentie vel realitates distincte. sed secundum alios est quedam distinctio formalis et alia distinctio ex natura rei siue modalis. quarum neutra est inter extrema que sunt necessario plures res. sed possunt eadem res et tale concedunt aliqui esse in deo inter essentiam et personam. Aliqui inter essentiam intellectum et voluntatem sapientiam et bonitatem et sic de alijs. Aliqui etiam inter ideas et. Sed utrum talis distinctio sit ponenda et quomodo intelligenda. patebit postea. Tunc ad propositum sit prima suppositio quod essentia diuina non distinguitur realiter a persona nec e contra. Patet quia aliter esset quaternitas in diuis per declarationem ecclesie. consequentia patet. Item patet per regulam Augustini quod deus est quicquid habet ex sua simplicitate excepto quod una persona habet aliam et tamen non est illa. Item patet per regulam Augustini. supradictam. Secunda est quod essentia diuina non differt realiter a relatione seu personali proprietate nec e contra. Patet sicut precedentem. Tertia est quod persona diuina et relatio siue personalis proprietates non distinguitur realiter. Patet. quia vere dicitur quod pater est paternitas et e contra et sic de alijs. Et istud sequitur ex duabus primis suppositionibus et potest probari eisdem rationibus ut patet satis. Dico propositio sit hec prima conclusio quod essentia diuina tam idem est persone vel relationi siue personali proprietati quam idem est sibi ipsi. Probatur. quia tam idem est et. quod sicut propter idempnitatem essentie ad essentiam verificatur ista essentia est essentia sic propter idempnitatem essentie ad personam verificatur ista essentia est persona et ut patet ex suppositioibus primis et. Secundo probatur quod eadem idempnitatem qua essentia est essentia

et eadem idempnitatem essentie est persona et. **T**ertio probatur quia si essentia esset una persona et si plures clarum est quod ipsa esset tam idem persone quam idem esset sibi ipsi sed modo non minus est idem persone quam tunc foret. quia non minus videtur esse idem unum persone per hoc quod idempnitatem alteri persone. quare et. **S**ecunda conclusio est quod inter essentiam et personam vel relationem siue proprietatem personalem non est aliqua non idempnitatem quam proprie debeat vocare distinctionem formalem. Probatur primo ex predicta conclusione quia inter essentiam et essentiam nulla est omnino non idempnitatem et ergo nec inter essentiam et personam et. Secundo probatur quia imaginabile est quod sit aliqua non idempnitatem siue distinctio nisi plurium et imaginabilis est pluralitas nisi res. quod patet de diuinis personis. Unde minima distinctio que ponit ecclesia posse stare cum summa simplicitate diuina ponit reale et inter res. videtur autem probabile. per ecclesiam firmis credens in deo summa esse simplicitatem et unitatem si minus de distinctio vel non idempnitatem potius imaginabile se quam reale illa ad minus apparenter obuiandum diuine simplicitati diuinis personis attribuitur set quare illa non videtur possibilis et. Tertio probatur quia a. et b. distinguuntur realiter. ergo sunt distincte realitates. sic sequitur. a. et b. distinguuntur formaliter. ergo sunt distincte formalitates. sed essentia et persona et cetera non sunt distincte formalitates ita scilicet quod sint una res non tamen eadem formalitas sed multe formalitates siue rationes aut perfectiones formales ex natura rei seu quouis alio nomine minent quod patet quia realitas et formalitas essentie sunt omnimode idem sicut realitas est idem sibi ipsi. Et similiter realitas persone aut relationis et. igitur sic non est alia realitas essentie a realitate persone et. sic nec erit alia formalitas et sequentia patet et antecedens patet. quod aliter esset processus in infinitum in formalitatibus. Sic ergo patet quod essentia et persona et non distinguitur formaliter. nec etiam distinguitur realiter. Aliqui enim ponunt inter istas differentiam si non eorum et. Si deo dicatur quod sic imaginabile est plures res esse una essentia sic est imaginabile plures formalitates esse unam rem et non plures dico quod siue hoc sit imaginabile siue non tamen non potest sequi in proposito ita est. Potest tamen dici quod non est imaginabilis pluralitas nisi rerum primum autem imaginabile et firmis deo reuelante creditur. sed secundum et si ore dicatur non tamen intelligi

mus et. **D** Tercia conclusio est quod inter essentiam et personam vel relationem siue proprietatem personalem est aliquis modus non idempnitatem quam largetur ad bonum sensum possumus vocare distinctionem formalem. Probatur sic. quando docetur aliqua supponunt eodem omnibus modis quicquid competit uni competit alteri nec possunt eis verificari contradictoria nisi aliquis modus dicendū logicalis aut grammatialis hoc impediat. si posito quod iste terminus per se personam haberet omnes modos grammatiales aut logicales eodem seu similes. quales habet hoc nomen essentia seu deitas. adhuc esset hec vera essentia est filius et similiter hec pater non est filius. similiter essentia est comunicabilis et paternitas non est comunicabilis ergo cuiusdem affirmatur de essentia et negatur de patre et paternitate nec hoc contingat propter diuersitatem modorum grammaticaliū et logicalium ergo hoc est propter aliquem modum non idempnitatem inter illud quod significatur per essentiam et illud quod significatur per patrem et. Et per consequens inter essentiam et patrem ex natura rei est aliquis modus non idempnitatem. Secundo confirmatur ratio quia capio istas essentia est filius pater est filius aut subiectum in utraque eodem omnibus modis et parte rei supponit aut non. Si sic ergo cum idem sit predicatum utriusque vel utraque erit vera vel neutra. consequens est falsum. si sequentia patet quod aliter non appareret quod una sit vera et non alia. Si non habet propositum. Tertio sic quia quando aliqua nomina idem significant omnibus modis et habent omnes similes modos significandi. illa vere sunt synonyma. quia aliter non potest assignari quod aliter aliqua nomina sint synonyma. Igitur si ista nomina essentia et paternitas significant idem omnibus modis et parte rei cum habeant omnes modos significandi eodem modo et si non habeant quod tamen non videtur posse assignari volo tamen quod habeant quia hoc est ad placitum sequitur ergo quod non vere erunt nomina synonyma. Tunc sic quandoque aliqua nomina sunt synonyma hecquid verificatur de uno sumpto significatiue seu personaliter verificatur etiam de reliquo sumpto similiter. igitur si hec sit vera essentia est filius et hec filius est paternitas quod est manifeste falsum. Et iste sunt in virtute rationes eorum ad probandum conclusionem predictam. **S**i predicta conclusio arguitur primo sic quod si quis distinguunt realiter sunt plures res sic quecumque distinguunt formaliter sunt plures

res formalitates ergo si eētia zc. essentia et paternitas sunt plures formalitates eiusdem rei qd est cōtra supdicta. Unde roborat ratio sic. quia distinctio eēntialis est distinctio eēntiaz z distinctio realis est distinctio rerū z distinctio rōnis. distinctio rationū et distinctio materialis distinctio additionum materialū ergo etiā distinctio formalis est distinctio rationū formalū seu formalitātū quare sequit. positū zc. Secundo sic sicut se habet distinctio realis ad distincta realiter z sicut distinctio rōnis ad distincta ratione. ita distinctio formalis ad distincta formaliter sed quācumq; aliqua distinguunt realiter vel rōne. nō tantū ptingit dicere q; vñ nō est realiter aliud vel nō ē scdm rationē aliud sed etiā ptingit verē dicere q; vñ nō est aliud ergo si eēntiaz relatio distinguunt formaliter nō tantū erit verē dicere q; essentia nō ē relatio. Unde etiā inter illa que distinguuntur materialiter vñ nō est aliud ergo similiter zc. Tertio sic quia posita tali distinctione formalis nō poterit habere distinctio realis personarū sicut ex distinctione rōnis inter aliqua nō potest haberi distinctio que cuq; ex natura rei ergo sicut aliqui arguunt ex distinctione ex natura rei ipaz psonarū. distinctio ex pte rei inter eēntiā z relationem ita ex distinctione reali personarū ptingit arguere distinctioe reale inter eēntiā z relationem. Quarto sic sicut de eodē formalit. sic de eodē realiter nō ptingit cōtradictoria realiter verificari igit ad hoc q; eēntia sit realiter p̄municabilis z relatio nō sit realiter cōmunicabilis nō sufficit q; eēntia z relatio nō sint idē formaliter sed requirit q; nō sint idēz realiter z sic ptra p̄clusionē zc. **F.** Pro solutione p̄dictoz z ampliori cōclusionis b̄ claratione sunt aliqua p̄mittenda. Notādū est ergo q; distinctio sine distingui ex natura rei potest intelligi dupliciter. Uno mō p̄rie z tūc distinctio ex natura rei nō est nisi plurim realitātū quarum vna nō est alia. de tali distinctioe loquitur secūda cōclusio. Alio modo improprie quā scz aliq; res est plures res z quelibet illaz z tūc ipa que est plures res z illa res que ē ipa q; non est plures improprie dicunt aliq; mō distinguere ex natura rei quia de ipis ex natura rei p̄nt p̄radictoria verificari z de tali distinctioe improprie dicta loq;

tur tertia conclusio. z pōt vocari distinctio formalis q; noia signat ad placitū. p̄mo modo nulla res distinguit ab aliq; qd ē ipa z sic eēntia nō distinguit a p̄sona vel relatioe zc. bene scdo mō q; eēntia ē realis p̄sona z ipa ē plures res z nō p̄sona z sic ponit p̄clusio p̄dicta. Ex hac distinctioe sequuntur aliqua. Primo sequit q; talis distinctio formalis nūq; ē nisi rōne distinctioe realis. patet q; nō ē nisi vbi sunt distincte tres q; tū sunt vna res zc. Secdo sequit q; talis distinctio formalis nūq; est i creaturis. patet q; ibi nūq; vna res ē plures z q̄libz earz sed bene in diuinis nec est ibi p̄cedenda nisi vbi credita nos cōpellūt. quare zc. Tertio sequit ista regula q; quādocumq; aliqui termini dicunt de se inuicē p̄uertibiliter z hoc p̄uersione nō regulara p̄ hoc distributiū q̄cquid v̄ omnia res que ē. tūc de ipis significatiue sumptis verificatur distingui formaliter z nūq; aliter patet ex diffinitioe qd nois zc. Ex p̄m̄p̄tū p̄mi omnis eēntia diuina ē paternitas z oia paternitas ē essentia diuina z sic isti termini dicuntur p̄uertibiliter nō tamē p̄uersione regulara per q̄cquid est. quia licet quicqd ē paternitas sit eēntia nō tamē ecōtra ideo eēntia z paternitas distinguunt formaliter. Ex p̄m̄p̄tū p̄mi scd̄i mēbr̄i q̄cquid ē essentia diuina ē deitas z ecōtra Ideo eēntia diuina z deitas nō distinguunt formaliter. Quarto sequit q; p̄dicta regula q; vna p̄sona diuina nō distinguitur formaliter ab alia nec p̄sona a relatione seu p̄sonali p̄prietate vel ecōtra. p̄ma pars patet quia vna p̄sona nō est alia mō ad hoc q; a. z b. distinguunt formaliter realiter q; a. sit b. vt patet ex qd nomis. Secūda patet quia q̄cquid ē pater ē paternitas et ecōtra z ita ē de aliq; p̄sonis z relatioibus zc. q̄re zc. Si vero dicat paternitas ē in patre z pater nō ē in patre ergo aliquo mō distinguunt. Respondeo q; omnis p̄positio composita ex terminis istis patet z paternitas in q; p̄dicat verbū qd ē nota distinctio ē falsa b̄ s̄tute sermōis licet possit esse vera ad bonum sensum z communiter loquētiū. talia aut verba sūt sicut habere p̄struere esse i z vniuersum di. Ideo dico q; paternitas nō est in patre magis est in filio scilicet per circūncōsionē Ad bonū sensum tamē p̄cedit q; paternitas ē in patre z nō in filio est pater. Sed de hac materia magis alias videbit. **B.** Duo p̄missis respondetur ad p̄dictas rationes.

Ad p̄mā negat sequētia z dico q; nō sūt p̄cedende plures formalitates p̄pter rōez sup̄dictā q; esset p̄cessus in infinitū in formalibus. Ideo p̄cedo q; eēntia diuina seip̄a sine omni distinctioe a p̄re sui est eadē realiter cuq; relatioe z distinguit formaliter ab eadē nec alio quo p̄uenit z alio differt. nec distinguit formaliter p̄ aliquā formalitatem nec oportet q; sic distinctio realis est distinctio rez zc. q; etiā distinctio formalis de q; loq̄mur sit distinctio formalitātū. z sic patet ad rōnez. Ad secūdam negat assumptū q; sicut se habet distinctio realis ad distincta realiter sic formalis ad distincta formaliter zc. q; vt patet ex dictis distinctio formalis p̄supponit idēp̄tate realiter. Ideo quis in aliis distinctioibus p̄tingat vñ negare ab alio nō tū in ista zc. Hō est etiam simile de distinctioe materiali z b̄ ista formalis. q; hic nō sumit formaliter vt distinguitur p̄tra materialiter nec distinctio formalis ē formatū seu formalitātū sicut material materialiter zc. Ad tertiā p̄cedo q; ex sola distinctioe formalis nō p̄tingit habere distinctioe realem a p̄ori. z ideo ex sola distinctioe formalis eēntie z relatiois nō cōcludit distinctio realis personarū a p̄ori sed ecōuerso ex distinctioe reali personarū z idēp̄tate eēntie cū personis z relatioibus. p̄tingit arguere distinctioe formalis eēntie z relatiois z sic distinctio realis triū personarū nō est q; eēntia z relatio distinguunt formaliter sed magis ecōtra vt patet ex dictis quare zc. Ad quartā dico q; nō est simile quia idēp̄tate formalis nullaz cōparatur nō idēp̄tate vel distinctioe idē nullo mō p̄mittit verificationē p̄radictoria sed idēp̄tate realis p̄p̄tatis aliquam nō idēp̄tate vel negationem alicuius modi idēp̄tatis ideo aliq; modo eā p̄mittit zc. Si vero hic querat an debeat cōcedi q; distinguunt formaliter. Et videt q; nō q; cū formaliter nō sit determinatio distrahens vel diminuens sequit distinguit formaliter ergo distinguunt. Secdo p̄radictio est via potissima ad p̄bādū distinctioe reale ergo si de essentia z relatioe verificent p̄radictoria sequit q; distinguunt realiter. Tertio realitas est in plus q; formalitas p̄ consequens etiā realiter i plus q; formalis ergo hic arguit ab inferiori ad sup̄ius distinguunt formaliter ergo realiter. a. est formalitas zc. Ad hoc respondet vnde ad p̄mū quicqd sit dicendū de virtute sermōis dico tamen

q; ad bonū sensum z ad intellectū sup̄radictū potest p̄cedi q; distinguunt formaliter z negari cōsequētia ergo distinguuntur quia distinctio formalis vt b̄ ea loquimur nō est distinctio loquendo simpliciter z p̄rie nec distinguit formaliter vt hic sumitur est simpliciter distingui z sic li formalis z li formalis est determinatio distrahens vel diminuens respectu distinctiois zc. **D.** Ad secundum dico q; cōtradictio est via potissima ad p̄bādū distinctioe realem quādo ita est q; negatio est simpliciter ita q; nullā circūlocutionē potest alterum cōradictoria verificari b̄ illo a quo negat. sed quando bene verificatur tunc solum est via ad p̄bādū distinctioe formalis. Et sic est in proposito quia quis hec sit vera negatiua paternitas non est cōmunicabilis tamē hec affirmatiua est vera paternitas est illa res que est cōmunicabilis z ita de aliis in p̄posito z hoc solum contingit in diuinis vt dixi. Ad tertium dico q; nec formaliter est inferius ad realiter nec formalitas ad realitatem vt de formalitate hic loquimur vt quando dicis eēntia z relatio distinguunt formaliter. li formaliter est ibi vñ purū sincatregorēuma sicut est per se vel necessario vel contingenter vel omnis z sic de aliis. Et ideo non plus est formaliter inferius ad realiter q; per se aut contingenter ad realiter nec formalitas ad realitatem q; perfectitas aut necessitas ad realitatem. Et si dicat siue formalitas sit inferius ad realitatem siue nō tamē hec est vera omnis formalitas est realitas ergo eodē modo omnia distincta formaliter sunt distincta realiter. Respondeo q; hec nō debet concedi proprie loquēdo omnis formalitas est realitas. quia formalitas sicut hic loquimur est q; si quedam conditio totius p̄positionis que nō est proprie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realitatis loquendo de necessitate que correspondet necessario. quando dicis homo necessario non est asinus hic est quedā necessitas z tamē illa nō est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas z realis necessitas a lia a deo sed illa necessitas est conditio totius p̄positionis. Vel forte magis p̄rie loquēdo possit dici q; tales termini abstracti perfectitas necessitas correspondentes aduerbis siue sincatregorēumatis modificantiū p̄positionis sunt termini ficti z p̄ nullo suppo

entes et ita de formalitate etc. Si dicat
 quod non loquimur de propositione sed de re et de
 formalitate que est ex parte rei. Dico quod
 loquamur de re tamen loquimur mediante pro-
 positione et ideo procedo quod essentia et relatio ex na-
 tura rei distinguunt formaliter tamen illa for-
 malitas non est in re et natura rei sicut homo
 necessarius est risibilis et natura rei et tamen il-
 la necessitas non est in re. Si ergo cum dicitur es-
 sentia non est formaliter relatio potest exponi
 quod non est predicatio formalis essentia est relatio
 quia non convertuntur per hoc distributivum quic-
 quid est vel omnis res que est et sic possunt intel-
 ligi supradicta. **I** Quantū ad secundum ar-
 ticulū in quo videndum vtrū in deo sit aliqua
 distinctio inter essentiam et suas perfectiones attri-
 butales. Primo premitte notabilia et termi-
 norū declaraciones. Secundo ponā rursales
 conclusiones. Tertio arguā contra dicta per ali-
 quas rationes. Circa primum notandum est
 primo quod perfectio attributalis potest accipi dupli-
 citer vno modo proprie per aliquam perfectionem simpli-
 citer divinam que est realiter deus. Alio modo pro
 aliquo predicabili vere de deo et de omnibus tri-
 bus personis divinis divinis et junctim.
 Primo modo dico quod non sunt plures perfectiones
 attributales sed tamen una et indistincta re et ra-
 tione quod proprie et de virtute sermonis non debet
 dici esse in deo sed est omnimodis ipsa divina
 essentia ut patebit. Secundo modo dico quod
 sunt plures perfectiones attributales ut patet. Se-
 cundo notandum quod perfectiones attributales secundo
 modo dicte non sunt proprie loquendo perfectiones di-
 vine sed sunt quedam signa vel conceptus qui pos-
 sunt predicari vere de deo et magis debet dici
 conceptus attributales siue nomina attributa quam
 perfectiones attributales. Unde proprie loquendo
 differentia est inter attributa divina rationes at-
 tributales et perfectiones attributales. Nam at-
 tributa proprie sunt nomina siue signa vocalia sup-
 ponentia immediate perfectione divina. Si rationes
 attributales sunt conceptus mentales predictis
 attributis correspondentes. Si perfectio attribu-
 talis est illud per quo supponit immediate ratio attri-
 butalis. Ex his sequuntur alia. Primo
 sequitur quod attributa divina vel rationes attribu-
 tales sunt plures et in multiplici differentia. quod
 quedam huiusmodi signa important ipsam essentiam di-
 vinam affirmatiue et simpliciter absolute sicut
 essentia deitas. quedam affirmatiue tamen cono-
 tando aliquid aliud sicut predicatio creatur et etc.
 quedam vero negatiue sicut imutabile incor-

ruptibile etc. Secundo sequitur quod attributa
 divina et ipse rationes attributales distinguunt
 essentialiter inter se et ab essentia divina patet cla-
 re et dicitur. Tertio sequitur quod attributa divina
 loquendo proprie non distinguuntur ratione patet quod
 sicut vnum quodlibet quod est realiter extra animam
 est seipso formaliter ens et non per aliquid extrinse-
 cum. ita est vnum et a quibus alio distinctum seipso
 ne per aliquid extrinsecum. et per consequens circūseri-
 pta omnino qualibet ratione et quilibet ope intel-
 lectus talia attributa distinguunt seipso.
 Verū est tamen quod vna ratio attributalis ab
 alia distinguitur ratione quia seipso. Sic iter ipso
 proprie loquendo et ad bonū sensum attributa di-
 uina distinguuntur ratione id est eis correspondēt
 distincte rationes mentales etc. Quarto sequi-
 tur quod attributa divina vel rationes attribu-
 tales non supponuntur perfectione distincte cen-
 tialiter vel realiter. patet ex dictis et similiter
 omnes doctores in hoc concordant sed differēt
 quia aliqui tenent quod nec supponuntur per fe-
 ctionem distincte formaliter seu quomodo
 cuius aliter et hoc infra tenebo et probabo. Alii
 tenent quod distincte formaliter et concedunt
 pluralitatem perfectionum divinarum non tamen re-
 aliter sed solū formaliter distinctarum sicut
 Scotus et suus inventator ille Johannes
 ripa quā opinionem inferius euidētē repro-
 babo. **R** Tertio notandum est quod diffe-
 rentia est inter perfectionem simpliciter et deno-
 minationem perfectionis simpliciter. Unde per-
 fectio simpliciter communiter describitur a do-
 ctore quod est illud quod est in quolibet melius
 ipsum quam non ipsum id est esse aliquale vel aliquid
 quod melius est esse quam non esse sicut vita intelle-
 ctiva etc. Sed denominatio perfectionis sim-
 pliciter est terminus vel conceptus supponens im-
 mediate per tali perfectione. Aliqui autem vocant
 denominationem perfectionis simpliciter perfe-
 ctionem creatā que habet cōsimile denomi-
 nationem cum perfectione divina. Unde vita vel in-
 telligentia divina ipsi vocant perfectionem sim-
 pliciter et vitam vel intelligentiam creatam vo-
 cant denominationem perfectionis sim-
 pliciter. Licet autem hoc non possit reprobari
 quia nomina significant ad placitū tamen pro-
 prie loquendo dico quod tam vita divina quam vita
 creatā debet dici perfectio simpliciter et ille
 terminus vita per vtrāque supponens debet di-
 ci denominatio perfectionis simpliciter per no-
 men eius res denominat. quare etc. Ex hac
 distinctione sequuntur aliqua. Primo sequi-

tur ista regula quod ad hoc quod aliquis terminus
 sic denominatio perfectionis simpliciter requi-
 ritur quod verificet convertibiliter de quidditate
 rei siue essentia per qua supponit et hoc per
 sione reglata per hoc distributivum quicquid est
 vel omnis res que est. Patet ex descriptione
 denominationis perfectionis simpliciter quia
 aliter tales res non supponerent immediate pro-
 fectione simpliciter sicut apparet ex descri-
 ptione suppositionis immediate data in precedē-
 ti questione. Sed tamen non requiritur quod sic ve-
 rificetur convertibiliter de quolibet quod est
 illa essentia siue illa perfectio per qua supponit.
 Verbigratia iste terminus vita divina est de-
 nominatio perfectionis simpliciter quia quic-
 quid est vita divina est essentia divina et eodē
 tra sed tamen aliquid est essentia divina scilicet
 patet de quo non sic dicitur convertibiliter quia
 non quicquid est vita divina est patet licet eodē
 tra. quare etc. Secundo sequitur alia regu-
 la quod ad hoc quod aliquis terminus sit denomi-
 natio perfectionis simpliciter in divinis requi-
 ritur quod vere dicatur de essentia divina ac et
 am junctim et divinis de personis. Patet ex
 dicta regula quod talis terminus debet suppone-
 re per essentia divina et per quolibet quod est ipsa a-
 liter non supponeret per ipsa immediate. Ter-
 tio sequitur ex predictis regulis quod isti termini
 suppositi persona patet paternitas trinitas spi-
 ratio et huiusmodi non sunt determinationes
 perfectionis simpliciter patet clare. Quar-
 to sequitur quod licet posse producere creaturam sit
 determinatio perfectionis simpliciter non tamen
 posse producere personam divinam patet clare. Et
 hoc de terminorum declaracione. **I** His
 missis pono tres conclusiones ad articulum re-
 sponsales. Prima est sicut deitas et divinus
 intellectus seu voluntas non distinguuntur rea-
 liter inter se. Sic nec proprie loquendo distin-
 guuntur ratione. Prima pars supponit quia
 ab omnibus concedit. Si secunda sequitur ex prima quod
 sunt idē realiter proprie non distinguuntur ratione
 vni sicut distincta realiter non sunt idē secundum ra-
 tionem sic nec eadē realiter sunt distincta secundum ra-
 tionem. et sicut nullū ens rationis est idē secundum rem
 cuiusque alteri entis rationis. sic nihil reale est idē
 secundum rationem alteri entis reali ut pus tangebat et
 per consequens multo minus aliquid reale distingue-
 tur secundum rationem ab alio quod est ipsum seu idē sibi
 secundum rem. Tamen licet de virtute sermonis non
 sit verū bene tamen quibus gratia brevis locu-
 tionis procedit ad bonū sensum quod intellectus

divinus et voluntas distinguuntur ratione id est
 isti termini supponentes eadē re habent diver-
 sas et distinctas rationes eis correspondentes in-
 mente et sic intelligunt doctores talē locutionem
 quare etc. Secunda conclusio est quod sicut de-
 itas et divinus intellectus seu voluntas non sunt
 eiusdem essentie distincte realitates. sic nec sunt
 eiusdem rei distincte formalitates. Prima pars
 supponitur et ab omnibus sanctis et philosophis
 proceditur. Sed secunda pars probatur sicut argu-
 ebat in tertia ratione secunde conclusionis primi
 articuli quia esset processus in infinitū in for-
 malitatibus etc. Tertia conclusio est quod sicut
 deitas et divinus intellectus seu voluntas sunt
 tam idem quam idem est deitas deitati sic inter
 hec non est distinctio formalis seu quecumque
 non idempritas ex natura rei. Ista conclusio
 quo ad vtrāque partem satis patet ex dictis in
 prima et secunda conclusionibus primi articuli. et satis
 sequitur ex secunda conclusionem nunc probata nec in-
 diget alia probatione ut patet. **B** Si
 tamen ad evidentius refellendum oppositam
 opinionem. Iterū eam probabo. Et quis ma-
 gister Gregorius ad hoc multipliciter argu-
 at. tamen quia ut in pluribus rationes eius pro-
 cedunt ac si opposita opinio poneret distinctio-
 nem reales inter huiusmodi perfectiones ut
 patet intuitu eas. quod tamen non imaginant alii idē
 aliter est procedendum ad reprobandam opinio-
 nem predictam. Unde ad propositum declaran-
 dum premisso aliquas suppositiones. Pri-
 ma est quod vbi cumque est aliqua distinctio vel non
 idempritas ibi possunt aliqua contradicto-
 ria de sic distinctis verificari. patet quia si a.
 et b. non sint idem omnibus modis tunc iste sunt
 vere. a. est idē. a. omnibus modis et b. non est idē
 a. omnibus modis et sic eē idem. a. omnibus modis et
 non esse idem. a. omnibus modis verificant de.
 a. et de b. Et ita etiam aduersarij concedunt quod
 sapientia divina et bonitas divina non est for-
 maliter sapientia divina etc. et sic patet supposi-
 tio illa. Secunda est quod omnia contradi-
 ctoria habent equalem repugnantiam inter se
 patet quod tanta est repugnantia inter animam et non animam
 angelū et non angelū sicut inter deū et non de-
 um siue inter ens et non ens nisi forte dicat
 esse maior repugnantia inter ista quam inter il-
 la. propter maiorem perfectionem alicuius par-
 tis in vna contradictione quam in alia. sed hoc
 non est ad propositum quia loquimur de re-
 pugnantia, verificationis etc. quare etc.
 Ex predicta sequitur tertia suppositio quod tamen

ta est repugnantia aliqua contradictoria verificari de aliquo eodem omnino quanta est quecumque alia contradictoria siue omnia verificari de illo. Patet ex quo omnia equaliter repugnant etc. Quarta suppositio est quod ex aliquibus contradictorijs contingit inferre. quod illa de quibus verificatur sunt distincte res seu quod non sunt eadem res. patet quia sequitur a. est b. non est. ergo sunt distincte res vel in actu vel in potentia saltem sequitur ergo non sunt eadem res. sicut sequitur. substantia est et accidens non est. ergo substantia et accidens non sunt eadem res. et capio si res sicut se extendit ad ens reale et ad ens rationis. quia omne ens rationis est vera res. patet ergo suppositio. **A** Tunc ex hijs arguitur sic. intellectus diuinus et voluntas diuina non sunt omnibus modis idem sed inter hec est non idem prout siue distinctio formalis per aduersarium. igitur de ipsis aliqua contradictoria verificantur. consequentia concedit aduersarius et similiter patet per primam suppositionem sed impossibile est contradictoria verificari nisi de distinctis rebus vel ratione distinctio realis quia verificatio contradictoria infert distinctionem realem in aliquibus ut patet per quartam suppositionem ergo vbiq; et in omnibus. Ista consequentia patet ex secunda et tertia suppositionibus et per consequens sequitur quod si esse idem formaliter intellectui verificatur de intellectu et negatur de voluntate oportet quod intellectus et voluntas in deo imponent aliqua que non sunt idem realiter quod est falsum. quare etc. Confirmatur. quia qua ratione tu dices quod aliquid idem potest vere affirmari de intellectu diuino et verene negari de voluntate diuina non obstante reali idempnitate. propter solam distinctionem formalem eadem ratione dicam vniuersaliter quod esse et non esse vel quecumque alia contradictoria verificantur de a. et de b. propter solam distinctionem formalem non obstante quod sint idem realiter. et sic perit omnis via ad probandum distinctionem vel non idempnitatem realem.

Si enim dicas quod homo est rationalis et asinus non est rationalis. ergo homo et asinus distinguuntur realiter. dicas quod non sequitur quia sufficit quod distinguuntur formaliter.

Sed forte dicitur quod quando aliquid idem vere affirmatur et vere negatur simpliciter et absolute sine aliqua additione alicuius modi sine cathogoreumatici tunc bene contingit inferre non idempnitatem realem. ideo sequitur simpliciter a. est b. non est ergo est ibi non idempnitatem realem. similiter sequitur intellectus diuinus est voluntas diuina et intellectus diuinus et voluntas diuina est intellectus diuinus. ergo distinguuntur realiter vel non sunt idem realiter. Sed quando aliquid quid cum aliquid non sine cathogoreumatico affirmatur vel negatur vel non requiritur idempnitatem realem sed sufficit formalis et sic est in proposito. Nam h. est vera intellectus diuinus est voluntas diuina est intellectus diuinus. h. si voluntas diuina non est formaliter intellectus diuinus. Sed hoc non valet quia omnia contradictoria sunt eque contradictoria et eque repugnantia. per secundam suppositionem. et per consequens tantum sunt contradictoria esse formaliter intellectus diuinus et non esse formaliter intellectus diuinus sicut esse intellectus diuinus et non esse intellectus diuinus ergo ex una contradictione contingit inferre non idempnitatem realem sicut ex alia. Et qua ratione tu dices quod ex ista non contingit inferre etc. eadem ratione et pari facilitate dicam quod nec ex alia. quare propositum.

D Secundo arguitur declarando per dictam rationem quod quibus talis distinctio vel non idempnitatem formalis procedat est in eadem diuina et personam ad sensum positum et declaratum in primo articulo et licet eque faciliter et absolute possit sustineri inter eam et intellectum aut voluntatem diuinam quod tamen talis distinctio est difficilissima ad intelligendum et ad sustinendum vbi cumque nec facilius quam sit trinitas personarum unitate eam non debet poni nisi vbi evidenter sequitur ex creditis traditis in scriptura sacra vel de terminatione ecclesie propter auctoritatem deus omni ratione captuari. Et ideo cum omnia tradita in scriptura sacra et determinate ecclesie ac dictis sanctorum possint saluari non ponendo eam in intellectu et voluntate diuinam et sic de quolibet perfectione diuina imo eam non ponere magis personam simpliciter diuine. sequitur quod non est ponenda sed neganda. Sed quod et crededis evidenter sequitur quod de essentia et persona seu relatione diuina verificantur contradictoria et tamen sunt idem realiter. ideo procedit ibi distinctio formalis nec ibi verificatio contradictionum concludit distinctio realem in eam et personam et personam quibus aliqua distinctio realem concludat sed in vna personam et alia sicut magis declaratum est in primo articulo. Cum igitur quod idem intellectus diuinus est voluntas diuina et contra non est ibi distinctio formalis concedenda. In eam et personam vero et personam ponenda est quod ad primum non cogit fides sed bene ad secundum. nec etiam in

creaturis concedenda est quibus possit ibi eque faciliter sustineri sicut in diuinis. Et ratio est quia quod in diuinis vna res sit tres res et que libet earum in fide expressum est sed non quod ita sit in creaturis et per consequens cum repugnet rationi negandum est. Confirmatur predicta ratio siue breuiter recolligitur per hunc modum. quia docuimus aliqua positio est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis ipsa est neganda nisi per ipsam cogat fides. sed positio concedens intellectum diuinum et voluntatem. et sic de qualibet alia perfectione diuina esse idem realiter et distinguere formaliter est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis immo forte magis quia ponit pluralitatem sine distinctione reali. quod non facit positio trinitatis. nec ad illam cogit fides. ergo talis positio est neganda presertim cum opposita possit faciliter sustineri et sit magis consona diuine simplicitati etc. Tertio arguitur sic quod si illa distinctio formalis sit ponenda vel sic distincta magis distinguuntur quam persone vel minus vel eque. Non potest dici quod magis vel eque quia tunc distinguuntur realiter quod supponitur et ab aduersario conceditur esse falsum. Nec potest dici quod minus quia distinctio personalium secundum doctores est minima distinctio siue minimus modus distinctionis nec minor videtur imaginabilis ut in primo articulo tangebatur et sic patet conclusio demonstratiue probata etc. **P** Sed contra predicta arguitur aliquibus rationibus nec faciam omnes rationes que possunt fieri pro opinione opposita sed inducam fortiores. Primo arguitur sic distinctio emanationum diuinarum presupponit distinctionem principiorum elicitorum et non solum distinctionem secundum rationem. et per consequens aliquam aliam preuenientem omnem operationem intellectus nostri. sed intellectus et voluntas sunt in deo principia elicitorum et non distinguuntur realiter ergo distinguuntur formaliter. Confirmatur quia filius producit naturaliter per intellectum tanquam verbum patris. sed spiritus sanctus libere per voluntatem tanquam amor amorum. Similiter filius producit quomodo natus et spiritus sanctus quomodo datus hoc autem non videtur posse esse. nisi in principijs elicitorum scilicet inter intellectum et voluntatem sit aliqua distinctio ex natura rei etc. Secundo arguitur sic aliquid per se conuenit intellectui di-

uino quod non sic conuenit voluntati diuine ergo non sunt formaliter et adequate idem consequentia patet. et antecedens probatur. Tamen primo ex natura rei. deus intelligit per intellectum et non per voluntatem et deus vult per voluntatem et non per intellectum. Tamen secundo quia deus naturaliter intelligit et deus libere vult. Tamen tertio quia deus per intellectum non est causa efficiens rerum per voluntatem est causa efficiens rerum. Tamen quarto quia deus intelligit peccata et non vult peccata ut omnes concedunt. quare etc. igitur.

Tertio arguitur sic si in deo nulla esset penitus distinctio ex natura rei non esset ratio quare produceret distincta. sicut vnum viuens et aliud non viuens. consequentia tenet quia idem in quantum idem semper naturam est facere idem. nec valet dicere quod ad hoc sufficit libertas quia tunc sicut deus possit producere vnam creaturam viuentem et non intelligentem sic etiam possit producere vnam intelligentem et non viuente quod est impossibile igitur oportet ponere etc. Quarto arguitur sic si nulla esset penitus distinctio in deo inter perfectiones attributales sequitur quod nomina attributalia et rationes attributales eis correspondentes significarent penitus idem et per consequens essent synonyma quod est falsum igitur etc. Ista sunt fortiores argumenta istius opinionis etc. **D** Ad primam rationem dico quod si loquamur de emanationibus passiuis. bene concedo quod presupponit distincta principia scilicet patrem et filium idem distinctas res quarum quilibet est principium. Sed si loquamur de emanationibus actiuis non oportet quod presupponat distincta principia. Secundo dico quod distinctio diuinarum emanationum passiuarum non presupponit aliquam distinctionem principiorum elicitorum sed sicut in creaturis idem est principium totaliter illiciter diuersorum ita in diuinis. Tertio dico quod nullum est principium quo filius in diuinis aliquo modo distinctum contra principium quod. id est nihil in diuinis est principium quo producit filius quod sit aliquo modo distinctum a patre quod est principium a quo producit. Ideo dico quarto quod intellectus diuinus non est principium quo producit filius et ita de voluntate respectu spiritus sancti. Et ideo nulla res in diuinis est principium filij nisi illa que nec est filius nec spiritus sanctus. Nec oportet po-

nera principia aliquo modo distincta etc. quia qua ratione tu dices quod ab uno eodem principio simpliciter indistincto non producuntur distincti. Ita dico quod ab uno eodem non distincto realiter non producuntur distincti realiter etc. Ad confirmationem dico primo quod filium produci per intellectum siue per actum intellectus etc. potest multipliciter intelligi. Uno modo quod intellectus sit principium quo siue per quod producitur filius a sic est falsum ut iam tetigi. Alio modo non virtute sermonis sed per quandam appropriationem usitatum a sanctis et sic illud est verum. Pro cuius declaratione dico secundo quod generatio actiua filii appropriatur intellectui et spiratio actiua spiritus sancti appropriatur voluntati. Cuius ratio potest esse propter similitudinem ordinis productionis verbi et amoris in anima ad ordinem productionis verbi et spiritus sancti in diuinis. unde sicut productio intellectus in anima non supponit aliud produci in ea et productio voluntatis est ab anima et intellectio iam producta ut supra dictum est sic pater a nullo producitur sed filius est a patre improducto et spiritus sanctus ab utroque etc. Et hoc tamen non arguitur aliqua distinctio inter intellectum et voluntatem et per hoc etiam potest exponi quod filius producitur quomodo natus et spiritus sanctus quomodo datus. **R** Sed quia tangitur quod filius producitur naturaliter et spiritus sanctus libere ideo dico. Tertio quod accipiendo libertatem proprie et stricte secundum quod distinguitur contra principium productionis naturale. illud non est concedendum quia pater et filius ita naturaliter et necessario spirant spiritus sanctum sicut pater generat filium. sed accipiendo libertatem pro voluntate potest concedi ad bonum sensum quod filius procedit per modum voluntatis et libertatis. sed per quandam appropriationem et tactum est. Dico quarto quod concessio quod filius naturaliter producitur et spiritus sanctus libere non tamen sequitur illa distinctio formalis inter principia elicitiua. quoniam deus pater producit filium naturaliter et creaturam libere per ideas principium ut etiam habent concedere aduersarij. Similiter idem totaliter indistinctus re et ratione etiam in creaturis potest esse principium naturale respectu unius et principium liberum respectu alterius non tamen respectu eiusdem. saltem eodem tempore et stan-

te eadem dispositione etc. Ad secundam dico primo quod aliquid per se convenire intellectui diuino etc. potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis. scilicet quod aliquid aliquo modo operatur rei que est intellectus diuinus quod non conueniat rei que est voluntas et sic illud est falsum. Alio modo improprie. scilicet quod aliqua propositio in qua aliquid predicatur enunciat de hoc termino intellectus diuinus est per se vera et tamen propositio in qua idem predicatur enunciat de hoc termino voluntas diuina non est per se vera et sic potest concedi istud sed tunc non valet consequentia. Si autem primo modo intelligitur consequentia est bona sed antecedens falsum. Dico secundo pro solutione instantiarum pro quanto facerent pro intellectu falso. quod de virtute sermonis concedendum est quod sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem et vult per intellectum et per voluntatem intelligit naturaliter et per intellectum vult libere et deus per intellectum est causa rerum sicut per voluntatem. Dico tertio quod improprie ad bonum sensum deus dicitur intelligere per intellectum et non per voluntatem quia non omne quod intelligit vult et per voluntatem dicitur causa efficiens rerum et non per intellectum quia omne quod vult se vel fieri est vel fit sed non omne quod intelligit est vel fit. Et dicitur intelligere naturaliter quia non potest non intelligere et libere velle quia potest non velle. a. Et ista possunt bene verificari de deo absque aliqua distinctione ex parte dei per solam connotationem distinctionis in creaturis. Sicut iste verificatur deus beatificat petrum et non damnat petrum. non propter aliquam distinctionem inter voluntatem beatitudinem et non dampnantem. sed propter distinctionem inter vitam eternam et penam eternam. quia per istam. deus beatificat petrum importatur totum istud deus dat petro vitam eternam et per istam deus non dampnat petrum significatur totum istud deus non dat petro penam eternam et sic ista verificat sine distinctione a parte dei quod deus per eandem virtutem et voluntatem dat vitam et non dat penam sed hoc fit propter varietatem ex parte creature. Similiter deus potest creare a. et creat. a. Nec tamen ex hoc sequitur quod posse creare et non creare distinguit formaliter in deo. Et ita potest dici imposito hoc est quod vult magister li. i. di. cxxv. vbi dicit quod deus propter diuersos effectus sortis diuersa vocabula sicut per destinationem scientiam etc. **S** Quarto speci-

aliter dico quarta instantia quod per istam deus vult peccata imortalis secundum commune modum loquendi quod deus facit aliquid male et aliter non debet et sic per illam connotat res faciens aliquid male vel qualiter non debet quod solus potest competere creature sed per illam deus intelligit mala vel peccata illud non connotat sancti in hoc sensu negat per maiorem et concedunt secundam. sed et hoc nullo modo sequitur quod intellectio dei aliquo modo distinguit ab eius voluntate sed hoc solus puenit propter diuersa connotata unde sequitur quod si isti termini intellectus voluntas intelligere velle et sic de aliis non essent connotatiui sed precise importaret absolute illam rem que deus est non plus esset bec vera deus intelligit mala quam bec deus vult mala et sic de aliis propositionibus supradictis et hoc apparet ex premissis etc. Ad tertiam dico quod consequentia non valet et concedo quod ideas et omnino indistinctum potest producere distincta nec ex distinctione productorum potest concludi in deo distinctio realis nec potest concludi in deo distinctio formalis rationum casualium plus quam ex distinctione reali talium productorum possit concludi in deo distinctio realis huiusmodi rationum quia qua ratione tu dices quod ab eodem principio casuali indistincto realiter producuntur effectus distincti realiter ita faciliter dicatur quod ab ipso indistincto totaliter producuntur tales effectus distincti realiter. Et si queratur quare producit distincta. dico quod sufficit pro ratione eius libertas nec ideo sequitur quod ipse libere possit producere unam creaturam non viuente tamen intelligentes etc. quia non stat aliquid esse intelligens et non viuens sed bene contra quare etc. Ad quartam dico quod nomina attributalia et rationes attributales significant penitus idem in deo. id est significant deum quod est penitus et omnino modis idem.

Secundo dico quod quibus tales termini significant siue connotant diuersa in creaturis. Unde si deo omnino idem significant per intellectum et voluntatem etc. sic de aliis nominibus perfectionibus tamen in creaturis aliquid connotat conceptui intellectus aliud conceptui voluntatis idem ista nomina sunt synonyma. Et si dicatur quod saltem sequitur quod bec nomina intellectus diuinus bec voluntas diuina sunt nomina synonyma per ista hic homo hoc animal eodem denotato. unde licet nulli conueniat unum quin eadem conueniet reliquum tamen aliquid significat per unum quod non per reliquum. verum est tamen quod res que est intellectus diuinus et res que est voluntas diuina possunt significari per synonyma

nomina. Quarto dico quod licet predicta nomina significant penitus idem in deo tamen non est negatio dicendo deus intelligens volens deus iustus sapiens etc. et hoc propter diuersas connotationes. Et sic patet ad predictas rationes. Et bec de secundo articulo etc.

T Quintum ad tertium articulum in quo videndum vtrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et ideas siue rationes causales. Primo videbitur quid sit idea. Secundo probatur triplex conclusio responsiua. Tertio mouebuntur dubia. Circa primum punctum primo notandum est quod licet de ideis diuerse sunt opiniones apud antiquos doctores omnes tamen vel plures in hoc concordant quod idea est realiter diuina essentia sed ad saluandum quod in deo sunt distincte idee et quo modo distinguuntur et ad quid. diuersi diuersimode dixerunt. Sed de his antiquitatibus tracto et remitto ad ea que tractat octaua circa. cxxv. di. primi li. vbi hac materia valde pulchre detersit. Secundo notandum est quod idea per predictum doctorem non habet quod rei que est nomen connotatiuum nec significat precise aliquid unum sed supponit per aliquid et connotat aliquid aliud vel illud idem per quod supponit et idem habet tamen quod nominis. unde potest sic describi. idea est aliquid cognitum a principio productio intellectuali ad quod ipse aspiciens potest aliquid in esse realiter producere. Præter predicta habet descriptionem patris per Augustinum. q. q. c. vi. vbi dicit. has autem rationes vbi arbitradum est esse nisi in mente creatoris. Ad eum extra se queque positum inueniatur ut secundum illud constitueret quod constituebat. Et quod per ideas sunt cognite a mente diuina. Secunda predicta per. a. principio productio non etc. per illud quod in dicta auctoritate ponitur vbi arbitradum est esse nisi in mente creatoris. Tertia predicta sed ad quod aspiciens etc. per per finale clausula illius auctoritatis quod dicit. non est extra se etc. Et hoc clare innuatur quod de ideas inuenit ut secundum illas constituat. id est efficiat illa que constituit. Itaque ista descriptio per per senecam epistolam. lxxv. vbi enumeratis quatuor causis positus ab Ari. dicit sic quantum plato adiecit exemplar quod idea vocat hoc est ad quod aspiciens artifex illud quod destinauit efficere nihil autem ad re perinet vtrum foris licet exemplar ad quod referat oculos an in quod ipse accepit. Et quod auctoritate per quod idee sunt quedam exemplaria cognita ab artifice ad que respiciens potest aliquid in esse producere etc. **U** Tertio notandum est quod predicta descriptio per supponit per idea creature non conuenit diuine creature sed est ipamet creatura per maiorem patris quod secundum omnes plures sunt. Unde dicit Augustinus vbi supra alia ratione conditus est homo alia equus etc. Et

capit rationē p̄ idea sed eētia diuina est vni
ca z nō plurificabilis nisi in tribus suppositis
de quibus nō est ad p̄positū. igit̄ zc. Un̄ inima
ginabile est q̄ diuina eētia eēt realiter plu
res idee creaturaz nisi ponendo illas ideas
eēt distinctas formalit̄ que distinctio forma
lis supra satis reprobata est. Alios modos
saluandi per distinctionē rōnis z respectiū
ad creaturā satis reprobat doctor p̄dictus.
Tales em̄ respectus nihil sunt si eēt nō fa
ciunt a d̄positū. Scdm̄ patet sc̄z q̄ ip̄ cre
ature idea sit creatura. p̄mo q̄ sibi cōpetunt
om̄es p̄dicte d̄scriptōis. Nā ip̄a est
cognita ab intellectuali actiōe z d̄ ad ip̄as
aspicit vt rōnabilit̄ p̄ducit q̄ q̄ntūcūq̄ de
us cognosceret eētia suā si nō cognosceret
suū p̄ducibile ignorat̄ p̄duceret z nō rōna
biliter z p̄ sc̄q̄na nō p̄ ideā. Et si p̄ impossi
bile d̄ ip̄e cognosceret suū p̄ducibile z non
cognosceret suā eētia posset vere z rōnabi
liter p̄ducere. igit̄ ip̄am creaturā p̄ducibilez
vere aspicit z ip̄am aspiciendo p̄ducit ergo
ip̄a est idea. Itē idee p̄porciōabiliter sunt po
nende in artifice creato z increato sed si arti
fer creatus p̄cise cognosceret illud artificiu
quod p̄ducit illud vere ageret p̄ exemplar z
p̄ sequens per ideam z sic respectu artificis
creati ip̄met p̄ducibile est exemplar z per
sequens p̄ ideam. Et ideo idea. quia idē in
telligunt doctores p̄ ideas z exemplaria igit̄
deus artifex increatus cū suā creaturā p̄du
bile p̄cognoscat ip̄a sibi est exemplar z idea.
q̄re zc. Itē istud patet a signo q̄ plato cuius
sentētiā sequit̄ Auḡ. ideā hoīs dicit eēt ho
minē vel q̄dditatē hoīs vel creaturā huma
nā vniuersalē sicut patet p̄ Aristotilē recitā
tem opinionē platonis de ideis i diuersis lo
cis ergo intētio fuit q̄ idea eēt nō diuina eēt
tia sed aliq̄ res alia cognita a deo q̄ eēt sibi ex
emplar ad q̄ aspiceret in p̄ducendo s̄z inter
oia cognita nihil p̄t̄ ueniret̄ poni ideā q̄
ip̄am z creaturā vt maḡ patebit. igit̄ zc. **E**
t p̄dictis sequunt̄ aliq̄ p̄positōes ex q̄b̄
patebit q̄ sit necessitas ponēdi ideas. Pri
ma est q̄ idee nō sunt ponende vt sint rōnes
cognoscēdi ip̄as creaturas ab eis distinctas
patet q̄ p̄ter ip̄am diuinā eētia q̄ est oib̄
modis sua cognitio nō sunt aliq̄ que possunt
sibi eēt rōnes cognoscēdi z iō nō sunt plures
rōnes cognoscēdi creaturas. Scda est q̄
idee nō sunt ponēde tāq̄ similitudines q̄dā re
p̄sentātes intellectui diuino ip̄as creaturas.

patet q̄ ille similitudines nō possunt eēt diui
na eētia cūz ip̄a sit oīno i plurificabilis nec
possunt poni aliqd̄ aliud q̄ nō apparet q̄d̄ ei
set illud z p̄ sequens sequit̄ p̄positū. Ter
tia est q̄ p̄dicte nō sunt ponēde vt d̄ cogno
scat p̄ eas ip̄as creaturas. patet q̄ sicut appa
ret et p̄dictis d̄ p̄prie loquēdo nō cognoscat
p̄ ideas zc. Dic tamē distinguendū q̄ li
p̄ potest dicere circūstantiā cause motiue s̄z
cur dicim̄ q̄ ania intelligit̄ p̄ habitū tanq̄ p̄
causam motiua seu effectiua. vel potest dice
re circūstantiā potentie cognitiue sicut dicit̄
mus q̄ homo intelligit̄ p̄ intellectū. vel p̄t̄
dicere circūstantiā obiecti modū sicut dicit̄
mus q̄ intelligim̄ deū in via per quēdā cō
ceptū sibi p̄prie vel improprie p̄dicere cir
cūstantiā obiecti terminatis immediati sicut
dicim̄ q̄ videbim̄ deū p̄ suā essentia q̄ ip̄a
erit visa in se imēdiatē. Primis aut̄ tribus mo
dis nō intelligit̄ d̄ alia a se p̄ ideas cor̄ q̄ d̄
le nec monēt̄ intellectū diuinū nec sunt ip̄e
intellect̄ nec obiectū mediū inter deū z alia
a se cognita. Si quarto mō. p̄t̄ p̄cedi. quia
idee sunt ip̄a cognita deo alia ab ip̄o sicur di
ctū est z maḡ patebit p̄ sequētia zc. Quar
ta p̄positio ē q̄ idee ponēde sunt p̄cise vt sint
exemplaria ad q̄ intellect̄ diuinū aspiciens p̄
ducit creaturas. Patet quia s̄m̄ Augustinū
vbi sup̄ p̄ter h̄ p̄cise ponēde sunt idee in deo
vt ip̄e sit rōnabiliter p̄ducēs. Un̄ ait. Quis
audeat deū dicere om̄ia irrōnabiliter p̄dicē
se zc. Sed ad rōnabiliter operandū nō req̄
rit nisi potētia p̄ductia z exemplar ad q̄ aspici
at p̄ducēs i p̄ducēdo s̄z idee nō sunt ip̄a potē
tia p̄ducētis cū illa sit vnica z i plurificabil.
igit̄ sunt ip̄a exemplaria z sic vt exemplaria sunt
ponende zc. Et p̄dictis patz q̄ res sit idea
q̄ nō est nisi aliqd̄ cognitū ad q̄ cognoscē
aspicit in p̄ducendo z scdm̄ ip̄m aliqd̄ simi
le illi z ip̄met p̄ducit in esse reali. Sic vna
dom̄ p̄t̄ dici vere idea z exemplar alterius
dom̄ q̄ artifex illam domū cognoscēdo p̄t̄
aliā s̄lēs fabricare. z sic p̄or dom̄ dicit̄ idea
secūde. Similiter etiā si illa zc eēt ab artifice p̄
cognita s̄tute illi p̄t̄ domū candē p̄duce
re z sic illa esset idea z exemplar sui p̄ius. Et q̄
vltim̄ patet q̄ h̄ nomē idea significat z ip̄o
tat in recto ip̄am re p̄ductā z candē etiā ip̄o
tat in obliq̄ z p̄ter h̄ ip̄o tat in obliq̄ ip̄am di
uinā cognitōz seu potētia cognoscētē iō sup̄
ponit p̄ ip̄a re p̄ducta s̄z nō p̄ cognoscētē sine p̄
ducētē. z totū patz ex dictis zc. **y** **D**qs

p̄missis pono tres p̄clusiones responsiuas.
Prima est q̄ in deo sunt plures idee q̄ sūt
realiter idē diuine eētie. z sunt inter se z ab
ip̄a eētia aliq̄liter distincte. patet q̄ in diui
nis sunt due p̄sone p̄ducte sc̄z filī z sp̄s san
ctus. z cuilibet uenit d̄scriptio idee z cōdi
tiones sup̄p̄osite z om̄ia q̄ attribuit Auḡ.
ideis ueniunt eis ita p̄prie z forte magis de
p̄t̄ sermōnis q̄ ueniunt creaturis vt pa
tet cuilibet intuenti. ergo licet pater in diuis
nō sit idea. quia nō est p̄ducibilis. tamē due
p̄sone p̄dicte sunt idee. p̄stat aut̄ q̄ ille sūt re
aliter idē diuine eētie z inter se realiter distin
cte similiter ab essentia aliq̄liter distincte sc̄z
formaliter z nō realiter ad sensū supra expo
situm in p̄mo arti. igit̄ q̄ ad vtrāq̄ partē patz
clare p̄clusio zc. Secunda p̄clusio est q̄ i
deo sunt plures idee q̄ sunt inter se z ab eēt
tia diuina realiter distincte. patet q̄ plures
sunt creature inter se z ab eētia diuina realit̄
distincte z ille sunt idee vt dictū est z sunt in
deo vt patet p̄ illud Jo. p̄mo. Dia p̄ ip̄m zc
quod factū est i ip̄o vita erat zc ergo patz cō
clusio sed satis patebit eius declaratio zc.
Tertia p̄clusio est q̄ in deo nō sunt plu
res idee q̄ due que sint in eo realiter z p̄prie.
sed bene sunt in eo infinite intellectualit̄ et ob
iectiue. patet quia sunt plures idee q̄ due q̄
sunt realiter d̄ vel in deo vt patet ex dictis s̄z
infinite sunt idee sicut sunt infinite res p̄du
cibiles z ille nō sunt in deo realiter p̄prie s̄z so
lum intellectualit̄ z obiectiue sc̄z tanq̄ q̄dā
cognita ab ip̄o z nō alio modo. Et sic patz cō
clusio zc. **Z** Et p̄dictis clare sequitur
aliq̄ p̄positōes de q̄b̄ a diuersis multe sunt q̄
stiones. Prima est q̄ materie z forme z ge
neraliter oim̄ partiū eētialiū aut integrali
um z vniuersaliter oim̄ rez p̄ducibiliū sunt
distincte idee. sicut ip̄e res inter se sunt disti
cte. Scda est q̄ idee solū sunt singulari
um. patz q̄z sola singlaria sunt extra p̄ducibi
lia z nulla alia z si plato alit̄ senserit nō est in
h̄ sequēdo nec in h̄ cū approbat Augustinū.
Tertia q̄ idee nō sunt vniuersalia. patz q̄z
nulla sunt nisi ponat̄ q̄ vniuersalia sunt q̄dā
res in ania simpliciter exites rebo extra cōmu
nes z p̄ p̄dicatōnē vniuersales. Quarta
est q̄ negationū p̄uationū vel mali culpe et
h̄mōi q̄ nō sūt res positue z ab alijs rebo dis
tincte nō sunt idee. patz clare. Et sic ex dictis
patet r̄nsio ad articulū. **S**z p̄tra p̄dicta
sunt aliq̄ dubia. Primū est q̄z videt̄ q̄ idee

creaturarū sint realiter z p̄prie in deo creato
re q̄ illud quod est eternū est realiter d̄ vel
in deo. aliter aliqd̄ aliud a deo eēt eternū sed
idee sunt eterne s̄m̄ beati Augustinū vbi su
pra dicentē. Sunt nanq̄ idee p̄ncipales q̄
dam forme atq̄ rationes rez stabiles atq̄ in
cōmutabiles que ip̄e formate nō sunt ac per
hoc eterne ac semp̄ hoc eodem modo se ha
bentes. Itē postea subdit. Et si hec rerū om
niū creaturarū creandarū rez rationes diui
na mente p̄stituūtur neq̄ in diuina mēte q̄c
q̄ nisi eternū ac incōmutabile esse potest at
q̄ has rationes rez p̄ncipales ideas appella
uit plato. Nō solū idee sed ip̄e vere sunt quia
eterne sunt atq̄ incōmutabiles manent. Ex
q̄bus patet q̄ s̄m̄ Augustinū idee sunt for
me p̄ncipales z q̄ vere sunt z q̄ eterne z incō
mutabiles sunt que om̄ia nō possunt cōpete
re nisi deo zc. **A** Secundū dubiū
est quia nō videt̄ q̄ ip̄e creature sint idee. Pri
mo quia Augustinū dicit de ideis q̄ cap. visi
sione sit anima beata. Similiter dicit q̄ ip̄a
rationalis ania nō om̄is z quelibet sed que
sancta z pura fuerit asseritur illi visioni ide
arum eēt idonea z illū oculū quo videt̄ ista
esse sanū z sincerū zc. Sed p̄stat q̄ ania visi
one creaturarū nō sit beata. Similiter etiā
ip̄as creaturas p̄t̄ intueri aia nō sc̄ta. sic aia
sc̄ta Itē si ip̄amet res creata eēt idea sc̄q̄
q̄ idea nō plus haberet esse ab eterno q̄ la
pis z p̄ cōsequens idea nō esset eterna q̄d̄ est
contra Augustinū dicentē q̄ exemplaria om
niū rez d̄ intra se habet numeros vniuer
sorum que agenda sunt zc plenus h̄is for
mis quas plato ideas appellat imortales z i
mutabiles infatigabilia. Nec aut̄ nō possūt
p̄petere creaturis. Item s̄m̄ Augustinū ip̄e
idee neq̄ oriunt̄ neq̄ intereunt sed scdm̄ eas
transformari dicitur omne q̄d̄ oriunt̄ q̄d̄ ori
ri aut̄ interire potest z cetera. sed impossibi
le est idem oriiri z interire ergo creature que
oriuntur z intereunt nō sunt idee z cetera.
Tertium dubium est quia non videtur
q̄ ipsi deo siue intellectui diuino ip̄a crea
tura sit sup̄p̄s idea. Primo quia sic de
us aliqd̄ extra se intueretur vt scdm̄ illud cō
stitueret quod cōstituit quod expresse negat
Augustinus vbi supra. Secundo quia
sic deus indigeret aliquo alio a se ad hoc q̄d̄
ageret quod est absurdum. Tertio quia
sic idem esset exemplar sup̄p̄s quo est sal
sum quia inter exemplar z exemplatum de

bet esse distinctio rē. **BB** Ad primum dubium dico primo quod idee creaturarum non sunt in deo eternaliter realiter subiective. sed solum obiective id est ab eterno fuerunt in deo quia ab eterno fuerunt cognite ab eo. Unum nunc quod inuenit quod Augustinus ponat ideas nisi in divina mente vel intelligentia et nunc quod in cetera per hoc insinuans quod non sunt in deo nisi sicut cognita et non sicut realiter existētia. dicit enim ubi eas arbitrandum esse nisi in mente creatoris. Et super dicit eas divina intelligentia contineri. Secundo per intellectum Augustini dico quod eternum dupliciter accipit. Uno modo proprie per illo quod vere et realiter est existens eternaliter et sic solus deus est eternus. Alio modo improprie per illo quod est cognitum eternaliter et sic intelligunt Augustinus et alii ideas esse eternas immutabiles et infatigabiles nec oriri nec iterire habent sunt eternaliter immutabiliter et infatigabiliter cognite nec de novo incipiunt intelligi nec desinunt intelligi a deo. Et hec omnia dicunt sancti ut insinuent differentiam idearum in mente divina et in mente artificis creati qui nec eternaliter nec immutabiliter nec infatigabiliter intelligit rē. Tertio dico quod loquendo de virtute sermonis proprie sicut creature non sunt eterne sic nec idee sed improprie. Et ad eundem sensum quo concedit ideas esse eternas posset concedi creaturas esse eternas unum tamen visum a sanctis et non reliquum. **L** ratio est quia hic terminus idea importat cognitum et est terminus ampliativus. Non sicut autem iste terminus creatura nec isti homo lapis asinus rē quare rē. Quarto dico quod quando Augustinus dicit quod idee vere sunt quia eterne sunt. non intelligit quod idee vere et proprie sint eterne. sed sic aliquid dicunt quod creature fuerunt eterne in dei potentia quod non est verum de virtute sermonis sed intelligunt quod eternaliter de potentia eas producere. Sic Augustinus intendit quod idee vere sunt id est vere sunt intellecte a deo ab eterno nec propter hoc oportet concedere quod ab eterno vere est quia ab eterno vere intelligit. Nam ista locutio non est visitata a sanctis sicut prima et causa fuit iam dicta. Similiter quando Augustinus vocat ideas formas principales rē. Non intendit quod preter ideas sint alie res principales sed ideo dicit quia res ille plus natura sunt idee et in deo cognite que sunt extra deum producte et que necessario in deo sunt idee et non necessario contingenter sunt extra deum producte sicut necessario sunt a deo cognite et contingenter produ-

cte **LL** Si vero querat utrum scilicet aliqua res debet vocari idea quia deus actualiter producit secundum eam an sine producat siue non ita quod sufficiat quod possit producere secundum eam. Rūdeo quod ista difficultas magis est vocalis quam realis. dico enim quod magis est de visu sanctorum vocare ideas que deus non producat actualiter sed eas. ubi dicunt quod res ab eterno fuerunt idee. Ex quo patet quod si nullus asinus esset ista de virtute sermonis esset falsa idea asini est sed hec esset vera idea asini est idea asini patet per quod nois rē.

Secundo patet quod ante creationem res hec non erat vera idea creature est sed hec fuisset vera idea creature est idea. Et sic ante que idea creature esset aliquid erat idea creature rē. Ad secundum dubium primo dico quod anima non fit beata visione idearum nisi beatitudine quadam accidentali quia visio creaturarum magna est perfectio anime rationalis. Secundo dico quod anima non sancta potest intueri ideas saltem aliquas sicut anima sancta. Sed Augustinus vult vel quod anima sancta beata multas veritates potest de ideis perfecte cognoscere quas non potest anima non beata vel quod anima sancta etiam in via habet de eis multas veritates quas non habet anima non sancta et maxime infidelis. Ut anima fidelis cognoscit quod omnium rerum sunt idee in deo. hoc est quod deus est omnis res causa per suam cognitionem et ita de multis aliis que ignorat infidelis rē. Tertio dico quod istud dicitur Augustini et multa alia de ideis possent exponi non de ideis creaturarum sed de personis divinis productis ut patet. Quarto dico quod non omnia dicta Augustini possent exponi de illis ideis increatis quia in deo non sunt nisi tres res realiter et proprie et tunc dicit Augustinus quod singula proprie rationibus creata sunt secundum omnes Augustinus intendit quod tot sunt idee que sunt reproductibiles vel producte. saltem specificiter distincte. et ita non intendit Augustinus quod omnes idee sint in deo realiter et proprie. Et si hoc intellexisset Augustinus non esset in hoc secundo quod cum reuertitur negandum. sic ei docet Augustinus in prologo tertii de trinitate. Noli inquit nostris litteris que canonicis scripturis insinuat et nisi quod certum intellexeris noli firmum tenere rē. Et eandem sententiam ponit in epistola vii. ad Hieronymum. que rē. Ad secundam et tertiam instantiam ibidem factam patet quod dicitur sit extrinsece ad primum dubium rē. **DD** Ad tertium dubium dico primo quod deus non intuetur aliquid realiter existens extra se ut secundum illud constituat quod constituit tunc intuetur aliquid quod non est ipse nec est aliquid in re ut secundum illud constituat ipsum et quod potest esse. Secundo dico quod ex hoc non sequitur quod deus indigeat alique

alio a se ad hoc quod agat nec deus indiget ideis ad hoc quod agat nec ipse idee seu aliquid aliud ab eo requiruntur proprie loquendo ad hoc quod agat sed tantum requiritur cognitio idearum ipar que est omnibus modis ipse deus. et eorum quod deus est deus ipse cognoscit omnia nec aliter esset rationabiliter operans nisi cognosceret sua opera. Tertio dico ad tertiam instantiam quod ipsa creatura est ipsi deo exemplar superiorum et idea. nec oportet quod inter exemplar et exemplatum sit distinctio. Unde sicut una domus extra cognita potest esse exemplar alterius domus fiende. quod est illud ad quod artifex aspicit ut consimile producat. ita si artifex ipar domum fiendam cognosceret in particulari ita quod nihil aliud concurreret quod esset simile domui fiende. posset per hoc ita perfecte vel perfectius facere ipsam domum fiendam sicut si cognosceret unam aliam domum. et sic ipsa nec domus precongnita esset exemplar superiorum. Sic autem est de deo quod quia ipse omnes res perfecte precongnoscit quas postea producit illas produciendo aspicit et sic respiciendo dicit rationabiliter operans quia non tantum in universali sed in particulari et distinctissime cognoscit quod operat. Et si dicatur quod secundum Senecam allegantem platonem ubi supra idea est causa quinta. propter illas quattuor causas positas ab Aristotele rē. sed est causa superiorum. ergo nihil est idea vel exemplar superiorum pro isto dico quarto quod proprio loquendo nihil est causa nisi aliquo quattuor illorum modorum positorum ab Aristotele et ideo idea proprie non est causa. tunc extendendo nomen cause ad omne illud cuius cognitio presupponit productionem alicuius sic potest idea vel exemplar esse causa. et sic extensius et improprie loquitur Seneca de causa et alii sancti. et sic non est inconueniens quod idem sit causa superiorum sicut non est inconueniens quod necessario illud quod debet produci debeat precongnosci quia non est aliud esse causam isto modo quam precongnosci ut secundum ipsum fiat ipsum vel aliud simile et sic dicit Augustinus quod singula proprie sunt creata rationibus rē. id est proprie exemplaribus nec aliud intendit Augustinus. Et si aliud intellexeret ita quod predicta dictorum suorum expositio non placeret tamen cum opposita positio sit contra rationem potius eius auctoritas esset neganda quam opposita positio esset concedenda propter suam auctoritatem. Nam propter dictum Augustini non est opus intellectui contra rationem capriuari sicut iam ex eius auctoritate probauit. Et hec de tertio articulo rē.

Ad rationes principales patet clare quid sit dicendum ex tribus articulis. quod in quibus de ipsis est visum. tamen in secunda ratione allegabatur auctoritas Augustini quod omnes diuine perfectiones sunt equales quod non est verum proprie cum nullo modo sint distincte sed intelligit equales id est non inequales. Similiter negatur illud quod ibi dicitur scilicet quod essentia diuina est fundamentum omnium perfectionum rē. nisi intelligatur capiendum terminos materialiter et ad sensum improprium rē.

Questio septima. **A**
Intra quartam

distinctionem et omnes alias sequentes in quibus magister agit de generatione in diuinis. Quero utrum concedendum sit a catholicis unam rem generare et aliam generari in diuinis. Arguit primo quod non sic in diuis non debet concedi cetera diuina generare aut generari igitur questio falsa. antequam deus patet per magistrum di. iiij. et per determinationem ecclesie. c. dampnamus extra de summa trinitate et si catholica. Sed sequentia probatur quia essentia diuina est quilibet res que est deus ergo si ipsa non est generans nec res genita quare. Ista sequentia tenet quia ex opposito sequitur. cetera est res generans que cetera est generans per illam regulam quod a determinabili sum pro cuius determinatione non distrahente nec diminute ad determinabile absolute superiorum et inferiorum ad determinationem absolute superiorum est bona consequentia. Et ultra sequitur cetera est generans que essentia generat quod de deo que predicat principium de eodem predicat eiusdem principium verbum. que rē. Secundo arguit sic in diuis non debet concedi vera potentia generandi que questio falsa. sequentia patet quod ubi non est vera potentia generandi ubi non debet concedi aliquid posse generare vel generari. sed ante concedendum quod ubi talis potentia generandi conceditur est in quilibet persona vel non sed in solo patre. si dicatur primum in filio et si sancto est vera potentia generandi et per consequens quilibet potest generare filium quod est absurdum. Si dicatur secundum quod cum potentia generandi sit perfectio simpliciter sequitur quod aliquid perfectio simpliciter erit in patre que non erit in aliis personis et quod aliquid poterit patris quod non potest filii nec spiritus sancti. et per consequens non sunt eque perfecti nec eque potentes. que rē. Tertio arguit sic in diuis non debet concedi esse generans proprie dicitur alicuius rei que questio falsa. sequentia patet quod ubi non est generans proprie dicitur alicuius rei non debet concedi aliquid proprie generare

ant generari. Sed antecedit pbat quia omnis generatio p predicta est pductio de nō esse ad eē. S3 qd quid est in diuinis est eternū nec capit eē post nō esse. igit rē sequētia pater r minor etiāz. p illud simboli eternū pater eternū filius rē. sed maior apparet p distinctiōne generatōis r etiā quia sicut se habet corruptio ad eē sic generatio ad nō esse. sed qd quid corrūpitur definit eē. ergo qd quid generat incipit eē. quare rē. In oppositu arguitur p magistrū in hac distinctiōne r alijs pluribz r p determinatōz ecclie rē. In ista questione iuxta materiā triū argumentoz erunt tres articuli. Primū vtz in diuinis de beat cōcedi diuinā eēntiā generare aut generari. Secundū vtz in diuinis debeat cōcedi esse verā potentiā generandi. Tertius vtz in diuinis debeat cōcedi esse generatiōnem p predictā alicui rei. Un sub istis tribus articulis et pēdiā breuiter multas questiones que solēt fieri de generatione in diuinis rē. **B** Quantū ad p̄mū articulū ponaz tres p̄clusiones r eas declarabo. Prima p̄clusio est q nō est cōcedendū a catholicis diuinā eēntiā aliqd generare v ab aliquo generari in diuinis. Ista p̄clusio patet ex de terminatione ecclie supra allegata. Et licet sicut supra declarauit ista p̄clusio non possit euidenter p̄cludi ex manifestis in fide ante d̄clarationē ecclie tñ p̄t satis p̄suaderi. Quia si oppositū esset vtz sequeret eēntiā distinctiū ab illo quod generat vel generat qz omne quod generat distinctiū ab illo quod generatur r eōtra. s3 eēntiā diuinā nō distinctiū ab aliquo in diuinis. Et licet large loquendo de distinctiōne p̄cessus sit sup̄ quod distinctiū formaliter a p̄sona. hec tñ distinctiō nō sufficit ad p̄positū. sed requirit distinctiō realis. quare rē. Et si querat ratio qre nō p̄t cōcedi q eēntiā est generatō sicut cōcedit q eēntiā est pater v̄ paternitas. cū tñ iste terminus generatō supponat p̄ eēntiā mediate sicut li pat̄ vel paternitas. Respondeo q siue ex p̄prietate ipoz p̄dicatoz generare r generari spirare spirari siue ex vsu loquētū qd maḡ videt ista p̄dicata nō p̄dicant de aliq̄ in diuinis nisi de illo de q̄ p̄mo r immediate p̄dicant siue p̄ q̄ immediate supponūt r qz nō supponūt immediate nisi p̄ supposito iō h nō ē h̄a. eēntiā ē generatō. Si aut̄ h̄ sit ex vsu sanctorz r alioz loquētū rōnabiliter poruerūt ad h̄ moueri nē cōcederet q eēntiā diuinā distinctiū rē.

aliter ab aliquo qd est i diuinis. cū sit cōter p̄cessum apud omnes q omne generatō distinctiū realiter a genito r eōuerso. Et iō distinctiū diuinā nō potest generare aut generari in diuinis qz nō pōt realiter distinctiū a h̄cunq̄ supposito in diuinis rē. Dico aut̄ notēter in p̄dicta p̄clusionē q eēntiā nō generat aliquid nec generat ab aliq̄ in diuinis. H̄c ista p̄positio eēntiā diuinā nec generat nec generat simpliciter r vniuersalit̄ nō est vera sed solū est vera de generatōe ad intra r eternali. nō de generatione ad extra r t̄pali quia nō est dubiū quin eēntiā diuinā generat qd quid generat ad extra. Similit̄ possit generari t̄pali quia sicut filius t̄pali fuit genitus p̄ assumptōz nature humane. sic possibile esset de eēntiā diuinā imo fm aliquo in ip̄o sic fuit de facto. Sed de h̄ videbit̄ in tertio. Pater q̄ illa p̄positio nō debet intelligi vniuersalit̄ sed specialit̄ de generatiōe eterna. r quōis satis appareat in decretali q̄ ista est intētiō determinatōis ecclie. minor tamen qre ibi dicit̄ simpliciter q eēntiā nec est generatō nec genita rē. cū in tali materia p̄ba debeant eē clara r exp̄sse limitata rē. **L** Secūda p̄clusio est q nō est cōcedendū a catholicis diuinā eēntiā eē subiectū vel q̄ subiectū diuine generatōis. Ista p̄clusio est p̄tra op̄inione quorūsdā q̄ imaginant̄ q̄ sicut in generatione creature est aliqd potētia le qd p̄supponit generatōi vt materia r aliqd terminū formalis inducēt p̄ generatōz q̄ est forma. ex q̄to p̄stituit eēntiā ip̄m p̄ductū ita p̄porcionabiliter in diuinis eēntiā diuinā q̄ p̄supponit i p̄tē est q̄ materia r relatiō q̄ forma r p̄sona est qd p̄stituit̄ ex eēntiā r relatiōe tāq̄ qd p̄ductū ex q̄ materia r q̄ forma r sic eēntiā est q̄ subiectū. H̄c aut̄ op̄iniones aliq̄ declarāt sic. qz circa materiā istoz generatiōis r corruptibilitū est inuenire aliq̄ q̄ sunt p̄fectionis r aliq̄ imp̄fectōis. Primū imp̄fectionis est q̄ materia ē aliā scdm eēntiā in generatōe r genito. Secūdo q̄ est ip̄otētia an̄ actū quātū ex se ad formā realit̄ differentē. Tertium ē q̄ p̄ realē trāsmutatōz vadit de potētia ad actū S3 p̄fectōis est p̄mo q̄ ē eiusdē rōis in generatōe r genito. Secūdo q̄ cū terminū formalis p̄stituit p̄ se vnū licet sit imp̄fectōis q̄ cū terminū formalis realit̄ cōponat. Tertio etiā p̄fectōis est q̄ materia est illō q̄ p̄stituit̄ generatōe sit d̄nihilō. Circūscribēdo h̄cō p̄dictas imp̄fectōes. p̄siderādo solū materiā

scdm p̄fectiones p̄dictas videtur q̄ materia sit ponenda in diuinis ip̄a eēntiā ne sit generatio de nihilo vel de substantia aliena. Ad hoc aut̄ facit q̄ magister dicit̄ filiū nō generari de nihilo sed de substantia patris sed illud de quo aliquid generatur est subiectū r q̄ materia talis generatōis igit rē. S3 nō insistent̄ circa istā materiā v̄ op̄inione breuiter teneo cū Scotō r Okam partem oppositā. Et dico q̄ filius est de substantia patris nō sicut de materia v̄ quasi de materia sed sicut de aliquo quod est sibi r substantia le hoc est de patre qui est filio cōsubstantialis r ita nō ē filius de nihilo. nō quia sit de aliq̄ materia vel q̄ materia p̄supposita sed quia ē de patre in quo ē substantia filij vnde p̄ cōclusionē r cōtra p̄dictā op̄inione arguo breuiter sic. qz potētia r actus nō possunt p̄petere nisi rebus realiter distinctis vt materia r forma. r iō sicut in diuinis fm oēs nō ē ponenda p̄positio nec q̄ cōpositio. sic r eodem mō nec est ponendū q̄ aliqd sit potētia vel actus. materia vel forma. vel quasi potētia aut quasi materia respectu alteri r hoc p̄pter idēp̄tate realē eēntie r relatiōis in diuinis. S3 qd quid attribuit eēntie attribuendū est relatiōi r eōuerso nisi oppositū sit creditūz v̄ sequit̄ euident̄ ex creditis vt sup̄ dictū est rē. Itē falsitas p̄dicte op̄inione q̄tū ad hoc q̄ ponit p̄sonā p̄stituit̄ ex eēntiā r relatiōe p̄parebit̄ alias vbi oppositū p̄bat̄ S3 Okam s3 p̄ nunc transeo quia satis patet p̄clusio rē. **D** Tertia p̄clusio ē q nō est cōcedendū a catholicis diuinā eēntiā eē formalē terminū diuine generatōis. Ad cuius declaratōz pono aliq̄s p̄positiones. Prima est q̄ terminus formalis alicui p̄ductōis vt h̄ sumitur ē illud qd capit eē simpliciter p̄ illā p̄ductiōne v̄ quādo terminū formalis r terminū totalis distinctiū terminū formalis ē aliquid ip̄ius termini totalis capiens simpliciter eē p̄ ip̄am p̄ductiōne. ex h̄ q̄ terminū totalis capit esse simpliciter p̄ ip̄am. Ex hoc sequit̄ primo q̄ nō iō dicit̄ aliqd terminū formalis qz ē forma. H̄c si deus crearet ip̄am materiā p̄ se existēte illa eēt terminus formalis. Similit̄ si deus crearet materiā sub forma p̄existēte forma nō eēt terminū formalis sed materia. Secūdo sequit̄ q̄ hic nō capit̄ formale vt ē p̄teritū ip̄ius forme tam fm vocem q̄ scdm significatōz s3 capit̄ p̄ illo qd fm se totū p̄mo habet eē p̄ aliquā p̄ductōz. Et sic nō ē incon-

ueniens materiā esse terminū formalē alicuius p̄ductōis sicut ip̄a ē obiectū formale. vel potest eē alicuius cognitionis. Tertio sequit̄ q̄ quādo aliquid cōpositū creat fm se totū nō plus dicit̄ forma eē terminū formalis illius p̄ductionis q̄ materia. Quarto sequit̄ q̄ quādoq̄ idem ē terminū formalis r terminus totalis alicui p̄ductionis. Unde licet quādoq̄ distinctiū nō oportet tamē semp sic eē vt patet satis. Ex p̄dicta descriptione sequunt̄ aliq̄ p̄positiones. Unde secūda ē q̄ eēntiā diuinā nō ē terminus formalis diuine generatōis. Patet ex qd nō minis quia eēntiā diuinā nō habet esse p̄ p̄ductionē igit̄ patet p̄clusio. Tertia p̄positio ē q̄ p̄sona diuinā pōt dici terminū formalis diuine generatōis. nō tamē distinctiū do terminū formalē p̄tra terminū totalē. patet quia ip̄a simpliciter habet esse p̄ p̄ductionē igit̄ rē. Utrū aut̄ debeat p̄prie vocari terminus formalis vel terminū totalis vel neutro modo maḡ eēt difficultas vocalis q̄ realis iō de ea nō ē curandū tñ p̄sona vere ē terminus originat̄ r ē terminū ip̄ius p̄ductōis actiue qz respectu illi pater dicit̄ p̄ductōis. Quarta p̄positio ē p̄tra Okam q̄ relatiō ē terminū formalis diuine generatōis patz qz p̄sona r relatiō sicut filiū r filiatō sunt oibz modis idē tā formalit̄ q̄ realit̄. igitur rē. Hec valet rō sua. v̄ arguit sic. nihil idē p̄t eē terminū sumptius sed ip̄a p̄ductio ē relatiō formalis r realis. ergo relatiō nō ē terminus formalis p̄ductōis. S3 licet ip̄e cōcedat q̄ relatiō aliq̄ mō habet eē p̄ generatiōne qz idē ē se ip̄a. tñ qz ad eē terminū formalē req̄rit̄ aliqua nō idēp̄tate ad ip̄am p̄ductiōne h̄ est q̄ nō sit idē formalit̄ r ita ē vt dicit̄ q̄ generatiō ip̄a r filiatō sunt idē formalit̄ sequit̄ rē. Ad h̄ ergo r̄ideo q̄ generatiō actiua nō ē filiatō s3 ē pater r paternitas sicut generatiō passiua nō ē paternitas s3 ē filiū r filiatō. Et iō sic filius ē terminū formalis generatōis actiue sic etiā filiatō cū sit idē formalit̄ filio. qre rē. **E** S3 p̄tra p̄dictas p̄clusiones arguo sic. Primo p̄tra p̄mā qz eēntiā diuinā nō min⁹ ē rō generatōi in diuinis q̄ forma sit rō generandi in creaturis qz nihil videt̄ rō generandi in diuinis nisi eēntiā diuinā sed qz forma i creaturis ē rō agendi vere dicit̄ forma agens imo agere p̄petit̄ subiecto p̄ formā r p̄ consequeōs veri pōt p̄petere ip̄i forme q̄ eodem modo qz eēntiā diuinā ē rō generandi vere dicit̄

generans. Confirmat p ratione pma an op
positu. Similiter eentia est pater et omnis pa
ter generat vel genuit. similis est pater filij et
no nisi illi que genuit et. Secdo ptra secu
da clusione arguit sic illud qd est p se psti
tutu suppositi pducti et p supponit ipi gene
rationi magis puenit cu materia in genera
tione naturali qd cu forma substanciali. s; eentia
habet totu ee sibi ppiu in patre pua origi
ne qd sit in filio. ergo eentia magis habet ro
nem materie qd forme et. Tertio arguit
ptra tertia clusione q; sicut arguit scotus
li. j. de quita. q. 22. essentia diuina datur sine
p comunicatur filio. Unde Jo. 2. qd pater qui
dem dedit mihi manus omib; est. hoc aut no
pde ee nisi eentia diuina. Similiter Aug. xv.
de trini. c. xxvj. Sicut natura prestat filio si
ne initio generatio. ita spuisctio pstat eentia
sine initio spuiscti pccatio. modo illud qd
datur vel coicaf filio p pductione; nisi illud
sit rea formalis illi p pductionis no debet di
ci dari vel comunicari. igil et. Quarto ar
guitur ptra vnu qd p supponit in omib; p di
ctis s; q; eentia est pater qui generat et filij
qui generat. q; si sic. vel ergo pater generat si
liu natura vel voluntate. Si natura ergo na
tura diuina erit aliquo mo pncipiū genera
tionis vel ergo se habebit sicut pncipiū effi
ciens ptra pma clusione vel sicut pncipiū
subiectū ptra scdam vel sicut pncipiū forma
le ptra tertia. Si dicat q; voluntate ergo libe
re et ptingenter pater generat filiu. q; qd vo
luntate sit libere sit. Et ista est materia quaz
tractat magister di. vi. 22. **F** Ad ista re
spondet. Ad pma dico q; no oportet conce
dere q; eentia diuina sit ratio generandi in di
uinis. Secdo dico q; pcesso q; eentia diui
na sit ratio generandi in diuinis sicut forma
in creaturis m no debet pcedi q; eentia gene
rat. Et ca sup tacta est. q; eentia diuina non
distinguit a genito. Tertio concedo q; fo
ma vere et ppric agit et generat capiend; age
re et causare ppric sicut pbus capit quito me
thaphisice. Quarto dico q; forma per se
agit ppositu vero sine supposito solu p acci
dens agit vel generat secus tamē est de gene
rato q; ppositu p se generat no forma aut
materia ppric loquedo et scdm p m. Et si
dicat q; actiones sunt supposito. dico hec p
positio no inuenit i pbia sed aliqui forte tra
xerunt ea ex dictis comentatoris et pot habe
re istu sensum vtz q; s; actiones reales sut

supposito. id est singulariū. quia nihil ē rea
le nisi singulare. qre et. Ad pfirmatione
q; sicbat ex pma rōe an oppositu rīdet. Dicit
q; eentia no est generans si li generas teneat
pure pncipialit radiectiue s; ē res n generas
q; est eentia no generas. et qn dicit q; eentia
est pater et pater filij pcedit. S; vltra quā
do dicit q; est pater generas vel no generas
rīdet q; si generas teneat sicut pua neutra ē
pcedenda. Cur ratio ē quia qn aliqd deter
minabile sumprū cū aliqua determinatōe p
dicatur de aliquo. requiritur q; determinatio
p dicitur vere de pncipali subiecto. sicut ad ve
ritate istius sortis est hō albus requirit veri
tas istariū triū sortis ē homo sortis ē albus.
homo est albus. et sic hec ē falsa eentia est pa
ter generas quia hec ē falsa eentia ē generas
et similiter hec ē falsa eentia ē pater no generas
q; hec ē falsa pat ē no generas. et sic in talib;
ppositis no oportet q; ab illo a quo negatur
aliqd tale cōpositū affirmet vna ps sumpta
cū opposita ptradictione alterius. sicut no le
quit lapis no ē lignū albu ergo ē lignū no al
bum no est tamē omīno simile. q; nūq; inue
nitur nisi in deo et. Si tamē illa ppositio ef
fencia est rea generas v; pater generas habe
ret istu sensum q; eentia est aliqua rea s; pot
qui est generas tūc eēt cōcedenda. sed tūc no
valet psequentia. ergo eentia est generans et
ita rīderi potest ad omīa ibi inducta et alia
similia. Sed istam respōsionē reprobat
Breg. pmo in caplo dampnam^o concedit q;
eentia ē spuisctio ab vtro q; pcedat. ergo pa
ri rōne debet pcedi q; ē filius a patre nascō
et. Secdo quia rō negationis no valet.
quia de sorte nigro pcedit q; ē albus mona
chus et tamē hec est falsa sortis ē albu. Sed
h nihil valet q; facit dicit q; illud dicit de
cretalis intelligit sicut iam dictū est et. Hec
instantia valet quia ille loquit vbi determi
natio et determinabile q; vniformit significat
sepatim et pūctim. Sicut aut no est in ex
plo pdicto vt pater et. Jo instantie Bregorū
pungit ad vocē et no ad rē. qre et. Ad se
cundā rationē dico pmo q; opinio ponō di
uinā essentia esse diuie generatōis subiectus
vel quasi materia; magis cōsistit in abulino
modo loquedi q; in re ideo difficile est eam
reprobare. Secundo dico q; proprie lo
quendo essentia nullo modo per se constitu
it suppositum productū nec est ibi proprie lo
quendo aliqua constitutio nec cōpositio

vt alias oñdā. q. viij. c. **S** Tertio dico q;
pprie loquedo eentia no supponit generatōi
vnde q;uis in creaturis in actione causatur;
naturaliū supponat materia tamē quantum
ad actionē dei no plus p supponit materia q;
forma. quia sicut de^o creat in materia pccatē
te ita posset materia in forma vel sub forma
pccatēte creare quando ergo aliqd pducit
de aliquo qd no est distinctū realiter. tunc il
lud no est materia nec forma nec q; materia
nec quasi forma. Unde pari rōne qua aliqd
concederet ee in deo quasi materia. posset in
eo pcedi quasi cōpositio. Et sicut tu dicit q;
eentia est quasi materia amouedo quicqd ē
imperfectōis. et relatio quasi forma accipiēdo
quicqd est pfectionis. ita potest dici q; ex ef
fencia et relatione est quasi ppositio accipien
do quicqd est pfectionis in cōpositione. q;
illa que sunt imperfectōis i cōpositione no
magis vident inseparabilia a cōpositione q;
illa que sunt imperfectōis sint separabilia a ma
teria et. Et ideo sicut no est dicendū q; eentia
est quasi cōposita vel q;si imperfecta sic nec
quasi materia et. Quarto dico p materia
minoris illius rationis q; eentia habere to
tum ee sibi ppiū p prius origine q; sit in filio
potest intelligi dupliciter. Uno modo q; sit
in patre tota. q; est prior origine filio et sic est
pcedenda ad bonū sensum. Alio modo q; ipa
mer eentia sit prior origine filio. et hoc ē sim
pliciter falsus. m quocunq; hoc intelligat si
ue talis prioritas ibi pcedet sine no. hoc tamē
nihil valet vt pcludatur q; eentia sit materia
vel q;si materia sicut iaz dicit. quare et. Ad
tertiā rōnem dico pmo q; aliqd dari vel cōi
cari alicui p pductionē pot dupliciter intel
ligi. Uno mo de vtrute sermonis; sic habere
ee in pducto p ipam pductionē. et distingui
ab eo est ppric dari vel cōicari p pductionē.
Un omē qd isto mo datur distinguit ab illo
et no est illud cui dat Alio mo pot illud intel
ligi iproprie ad bonū sensum et sic aliqd da
ri vel cōicari p pductionē est habere ee in p
ducto sine illud distinguit ab eo sine sit idez
cū eo. Secudo dico q; pmo modo eentia
p pductionē no comunicat filio q; est ide si
lio nec distinguit realiter ab eo et isto mo no
intelligunt ille auctoritates. Tertio di
co q; scdo mo eentia p pductionē datur et cō
municat filio q; filius nascendo habet a pte
no solū vt sit filius s; etiā vt sit eentia et gene
raliter vt sit q;quid est. Et isto mo intelligū

tur ille auctoritates. nec est intelligendū q; ef
fencia datur filio vt aliqd quod sit in eo. s; vt
aliqd qd ipse est. Quarto dico p materia
minoris q; aliud est comunicari p aliqua p
ductionē et ee terminū formale illius pducti
onis q; spiratio actiua cōicatur filio p gene
rationē. Hā q;quid habet filius a patre per
generationē et spirationē actiua habet a pte
p generationē. et tamē spiratio actiua no est
termin^o formalis generatōis et sic pater falsi
tas minor; quare et. **D** Ad quartā ra
tionem dico pmo q; quādo dicit pater genu
it filiu voluntate. iste ablatiu^o pot teneri dupli
citer. vno mo ad uerbialiter alio modo noia
liter. Primo mo iterū pot sumi dupliciter vel
scdm q; ide significat qd volūtarie v; p m qd
signat idem quod libere libertate ptingēte.
Secudo dico q; primo mo pat genuit fili
um voluntate. id est voluntarie. quia no est
aliud dicere nisi q; genuit filiu volens vel q;
voluit generare. Sed scdo modo no genuit
voluntate. id est libere ptingenter. et hoc intē
dit magister. di. vi. quādo dicit q; de^o nec vo
lens nec nolens genuit filiu et. Et exponit d
voluntate pcedente vel antecedēte s; ipi pa
tri de nouo. et sic hec est intentio sanctorū cō
tra hereticos q; licet pater volens genuerit
filium no tamē genuit voluntate id ē contin
genter sed necessitate id ē necessario et imuta
biliter. no qdem necessitate indigentie v; co
actionis sed necessitate inuitabilitatis.
Tertio dico q; isti ablatiui natura volun
tate et quādo noialiter sumunt possunt du
pliciter cōstrui. Uno mo possunt cōstrui in
ratione alicuius formaliter denominātis si
cut dicim^o q; homo ē albus albedine. et ignis
calidus calore. vel in ratione alicui^o pncipiū
elicientis sicut dicim^o q; ignis calefacit calo
re et albu disgregat visum albedine quia ca
lor ē pncipiū elicientiū calefactōis et albedo
disgregatōis. Quarto dico q; pater pmo
mo no genuit filium voluntate nec intellectu
nec natura q; deus no dicit dnomiatue ge
nerans a voluntate vel intellectu vel natu
ra. Sed dicit De kam q; denoiatur a gene
ratione generans sicut denoiatur a calefa
ctione calefaciens. vel a fortitudine fortis. h
aut forte ē verū de virtute sermonis cū gene
ratio actiua et pater actiue generans sint om
nibus modis idem et. Quid autē sit dicit
dum de secundo modo patebit ex sequēti ar
ticulo. Et h de primo articulo. **J** Quā
m 2

tum ad secundum articulum in quo videndum vtrum in diuinis debeat concedi esse vera potentia generandi. Pona tres conclusiones et eas declarabo. deinde argua contra per aliquas rationes et ad eas respondebo. Prima conclusio est quod concedendum est a catholicis vera potentia generandi esse in diuinis. Secunda est quod non est concedendum a catholicis diuinam essentiam esse potentiam generandi in diuinis. Tertia est quod concedendum est a catholicis sola persona esse potentiam generandi in diuinis. Prima igitur conclusio formaliter responsiva ad articulum est contra aureolum. qui tenet quod in patre nulla est omnino potentia vere productiva vel elicitiua qua generet vel possit generare filium. Illa potentia qua dicitur posse generare est solummodo actualis actio et non repugnans terminorum sicut est potentia que deus potest esse deus et potentia qua pater potest esse pater etc. Unde dicitur quod negatio potentie generandi in diuinis non est negatio potentie productiue. Et ad hoc videtur facere illud dictum Augustini contra maximam lib. iij. c. xij. dicens quod filius non genuit non quia non potuit sed quia non oportuit. id est non ex aliqua impotentia fuit et per consequens negatio potentie generatiue in diuinis non est negatio vere potentie etc. Sed breuiter transcurram istam opinionem contra eam et per conclusionem arguo sic probando quod pater est vera potentia productiua filij capiendo potentiam productiuam per potentiam seu virtutem principij productiuo. quia pater vere producit filium et est vere principij productiuus filium. aliter non vere generaret filium. unde valde multe sunt auctoritates Augustini et aliorum sanctorum quod pater est principij filij. Sed ubi cumque est principij vere productiuus et aliquid vere productiuum ibi est potentia seu potentia productiua. cum ergo hoc sit in diuinis sequitur positum etc. Et breuiter dicere oppositum est stare in terminis nec est difficultas realis sed vocalis et nullius valoris. ideo de hoc non curo. Sed teneo quod simpliciter debet concedi quod in diuinis est vera potentia generandi. id est dico quod negatio potentie generandi in diuinis est negatio vere potentie productiue. Nec Augustinus intendit oppositum quia Augustinus non dicit quod filius non potuit sed oppositum sed non quia non potuit ergo a fortiori non est dicendum quod pater non potuit imo argumentum posset reduci in arguentem. Et proponendum est ergo illud dictum Augustini secundum magistrum non quia non potuit. id est non ex impotentia fuit quod valet tantum ac si dicitur non quia impotens fuit sed non sequitur. non fuit impotens ergo potuit vel fuit potens

producere filium sicut non sequitur iste non aduersus non est iniustus ergo est iustus quare etc. Secunda conclusio est quod non est concedendum a catholicis diuinam essentiam esse potentiam generandi in diuinis. Et ista est contra sanctum Thomam. probatur tamen breuiter sic de nullo concedendum est quod sit vere potentia generandi nisi de illo quod potest vere generare. hoc videtur clarum per quid nominatur sed de essentia non conceditur quod vere possit generare in diuinis ut patet ex primo articulo que etc. R. Tamen ad maiorem declarationem predictae conclusionis primo notandum est quod potentia et principij possunt dupliciter sumi. Nam est quoddam principij quod agit et est quoddam principij quo agens agit. Exemplum primo in naturalibus ignis generans est principij quod agit ignem et forma est principij quo agit ignem. Exemplum etiam in artificialibus artifex est principij quod agit sed ars est principij quo agit. Secundo notandum est quod loquendo de potentia et principio generandi primo modo omnes sanctorum ueniunt quod essentia non est principij quod agit sed solum pater est principij quod generat. sed loquendo de principio secundo modo sunt opiniones. Quidam enim tenent quod proprietates personales est illo modo principij generandi. Alij sicut thomas. egidius. scotus. et ockam quod tale principij est ipsa diuina essentia et non personalis proprietates patris. Tertio notandum est quod inter alios Ockam magis proprie declarat istam opinionem. Unde dicit quod ratio producendi siue potentia elicitiua aut principij elicitiui alicuius productionis est illud quod necessarium est per se requirit ad illam productionem. Et quod essentia diuina requirit ad generationem actiuam et passiuam. ideo ipsa est etiam eliciendi istas productiones tam actiuas quam passiuas. Sed quia ipsa a nulla istarum realiter distinguitur et semper inter principij et principiatum est realis distinctio ideo essentia non est principij quod agit sed est principij quo et ratio agendi. Contra tamen istum modum loquendi arguitur quia qua ratione ipse dicit quod in principij quod agit et principiatum debet esse distinctio realis. pari ratione et ita rationabiliter dico sibi quod distinctio inter essentiam et personam productam erit insufficientis ad saluandum quod essentia aliquo modo sit principij filij cuius sicut ipse dicit quod illa non sufficit ad saluandum quod essentia sit principij quod agit. quare etc. Unde contra istum modum loquendi pono aliquas propositiones. Prima est quod ad hoc quod aliquid sit aliquo modo ratio producendi

siue potentia elicitiua aut principij elicitiuius alicuius productionis non sufficit quod necessarium est per se requirit ad illam productionem sed ultra hoc requirit quod sit realiter distinctum a producto per illam productionem. Patet quia ipsemet concedit quod proprietates personales non est principij generationis propter istam rationem. quia nihil est principij elicitiuius simpliciter et tamen potest quod ipsa requirit necessarium ad generationem. Igitur sequitur positum. Secunda est quod in diuinis nihil est principij productiuum filij siue etiam potentia aut aliquid modo ratio generandi nisi principij quod producit. Patet ex predictis. Et similiter quia nihil debet dici principij siue potentia siue ratio generandi nisi illud quod potest generare et principiare. quare etc. Tertia est quod essentia diuina non est principij quo productiuum filij nec aliquid modo ratio siue potentia generandi. Patet et sequitur ex predictis. Quarta est contra Ockam et alios quos ipse sequitur. quod personalis proprietates est principij productiuum ipsius filij et est ratio et vera potentia generandi. Patet quia personalis proprietates sicut paternitas vel generatio est omnino modis ideo persone patris etc. Sed pater est principij et potentia et ratio producendi quia est illud quod producit et etiam aliquo modo potest concedi quod est principij quo. quia seipso sine alio principij quo ipse producit. quare etc. et sic patet conclusio. Tertia conclusio est quod concedendum est a catholicis solam personam esse potentiam generandi in diuinis. Et ista sequitur ex predictis. Unde dico quod sola persona patris est potentia actiua generandi et sola persona filij est potentia passiuua generandi. Patet quia illi soli conuenit ut sit potentia actiua generandi quod potest actiue generare et soli illi etiam conuenit ut sit potentia passiuua generandi quod potest passiuue generari sed solum pater potest generare in diuinis et solus filius generari sicut ponit fides catholica igitur conclusio vera. Unde patet quod potentia generandi actiue non potest communi cari filio a patre. patet quia filius non potest aliquid generare in diuinis. Quod autem ita sit solum tenendum est propter auctoritatem scripture nec potest ad hoc fieri euidens ratio. Tamen sanctus Thomas per aliquas rationes nititur probare quod non possunt esse plures filij in diuinis sed Ockam ostendit eas non valere et facit alias sed etiam facile esset eas soluere. Ideo hoc solum tenendum siue auctoritate. Secundo patet quod potentia generandi passiuue potest communi cari et de facto communi cari filio a patre quia filius habet a patre ut sit po-

tentia generandi passiuue etc. et hec de tertia conclusione. Sed contra predicta arguitur et primo contra primam et secundam conclusiones simul quia si potentia actiue generandi sit vera potentia ut dicitur prima conclusio. et illa solum est in patre et non in alia persona ut dicitur tertia conclusio. sequitur quod aliqua perfectio simpliciter sit in patre que non est in filio sicut arguitur secunda ratio ante oppositum. q. Confirmatur quod si pater potest generare et non filius ergo aliquid potest pater quod non potest filius et per consequens non sunt equaliter potentes nec quilibet omnipotens. sicut ibidem arguebat. Secundo arguitur contra secundam conclusionem per rationem sancti Thomae quia illud est potentia generatiua siue principij generandi in quocumque generante in quo genitum assimilatur generati sicut homo genitus est similis homini generati in natura humana cuius virtute homo potest generare hominem sed in essentia tantum filius dei assimilatur patri generanti. igitur etc. Tertio arguitur ad idem per rationem Scoti. quia si deus per impossibile generaret alium deum et aliter tertium deitas esset principij illius et non relatio igitur tunc cum deus generat alium qui est idem deus. Antecedens reputatur notum et per consequens probatur. quia quicquid est perfectionis in principio productiuo non tollit ab alio quo ratione principij productiuum sed commicare se in idem prout numerari producto videtur esse perfectionis in principio productiuo. quare quarto arguitur quia secundum Dionysium quinto de trinitate. et allegat magister di. v. Filius uitas dei non potest ea ex qua perfecta est non tenere naturam. certum est autem ea non ex alia natura quam diuina perfectam esse. igitur natura diuina principij est et quod est natiuitas filij. Item magister dicit ibidem quod pater non est potens gignere. nisi natura. et potentia etiam natura est vel essentia quare etc. Ad predicta respondeo. Ad primam dico primo quod loquendo de virtute sermonis proprie non est concedendum quod potentia generandi actiue sit in patre sed magis quod sit in filio. per quia esse in aliquid notat aliquam distinctionem sed pater et potentia generandi actiue sunt omnino modis ideo idem sicut pater non est in parte sic potentia generandi actiue non est in parte sed bene est in filio sicut pater est in filio per circumsessionem etc. Secundo dico quod loquendo ad bonum sensum et improprie potest concedi quod potentia generandi actiue sit in patre et non in filio. id est pater et non filius. Tertio dico per materia per consequens et per consequens quod perfectio simpliciter dupliciter potest sumi. Uno modo per

aliqua perfectione que est simpliciter summa
et infinita carere omni imperfectioe et omni imperfe-
ctioni incōpossibilis. Alio modo per aliquam per-
fectionem que est in quolibet simpliciter perfectio. seu
vere provenit cuiuslibet simpliciter perfectio.

Quarto dico quod primo modo potentia gene-
randi in divinis seu quolibet ratio est perfectio
simpliciter sed non secundo modo. quare etc. Et si di-
catur quod saltem secundum primum modum aliquid est perfectio
simpliciter in patre que non est in filio. Ad hoc
respondet Ockam dupliciter. uno modo proce-
dendo consequens quod sic accipiendo perfectiones
simpliciter non est inconveniens. alio modo negan-
do consequentiam unde non sequitur paternitas non est
in filio et paternitas est perfectio simpliciter. er-
go aliqua perfectio simpliciter non est in filio. si-
cut non sequitur paternitas non est in filio et pater-
nitas est essentia ergo essentia non est in filio. Ad
confirmationem procedo illud consequens quod aliquid potest
pater quod non potest filius. id est aliquid potest producere quod
non potest producere filius. sed nego consequentiam ergo
non sunt eque omnipotentes vel quod non quilibet est
omnipotens et ratio alias dabitur quando tractabo de
equalitate personarum etc. Ad secundam negatur
maior et licet ipsa forte esset vera in creaturis in-
proprio modo non habet veritatem eo quod principium pro-
ductivum quo debet esse realiter distinctum ab
eo cuius est principium. quod non potest esse in proposito.
quia in illo in quo pater assimilatur seu potius
identificatur filio nullo modo distinguitur ab eo.

Ad tertium patet quod quicquid sit de antecede-
te consequentia non valet. quia illa ipostestis excessiva
essentia divina distinguere realiter a productione
ut patet. non sic autem in proposito. Et ad probati-
onem dico quod non est perfectionis in aliquid principium
productivum esse aliquid modo principium et quod
ab ipso est indistinctum. Nam hoc est impossibile et
excludit omnino rationem principii et principii. quod
re etc. Ad quartum dico ad auctoritatem
Hilarii et ceteras similes sicut docet magi-
ster ibidem quod natiuitas est perfecta ex natura. id est
ex patre qui est eadem natura cum filio. Et ad au-
toritatem magistri dico quod magister non inten-
dit aliud nisi quod pater nullo alio sed seipso potest
gignere. et hoc est verum etc. Sed huic expositi-
oni videtur contrarium quod dicitur Anselmo. lib. de perfectio-
ne spiritus sancti. asserens spiritum sanctum procedere de
divinitate patris et non de paternitate et addit
quod opinio que dicitur quod non procedit de divinitate sed
de paternitate parenti fatuitate se suffocat. Re-
spondeo quod verba ista et alia multa que iste ponit
non sunt vera de veritate sermonis imo sua im-

proprietas se suffocant si tamen forte illa fuis-
set opinio Anselmi. non esset vis nec multum oportet
insistere expositio in verbis suis. id est traheo Laborat
quod afficiunt et dicitur. Et hoc de secundo articulo etc.
Dico quantum ad tertium articulum in quo videtur
dum utrum in divinis debeat procedi esse generati-
onem proprie dictam alicuius rei. Ponam tres con-
clusiones et eas declarabo. Deinde arguam
contra per aliquas rationes et ad eas respondebo. Pri-
ma conclusio est quod in divinis debet concedi esse
generationem proprie dictam. Secunda est quod in divi-
nis non debet concedi esse generationem successi-
vum. Tertia est quod in divinis debet concedi esse
generationem eternam. Prima conclusio probatur
quod vere et proprie pater in divinis generat filium
igitur conclusio vera consequentia clara et antecedens
est articulo fidei. Alii autem nituntur ad probandum
generationem in divinis non solum auctoritate sed
etiam ratione sicut Scotus. lib. i. s. Ockam ostendit ra-
tiones suas non valere nec concludere. Iohannes Bre-
niter dico quod per nullam rationem naturalem probari po-
tuitur esse personam in divinis sed quod sint plures pe-
sone quare una est pater et alia filius et quod filius ve-
re generetur a patre tenendum est sola fide. qua-
re etc. Secunda conclusio probatur quia nulla ge-
neratio est successiva in qua illud quod genera-
tur simul totaliter producat et non post preteritum
sed filius in divinis simul totaliter producat et non
post preteritum igitur conclusio vera. Consequentia
clara et maior nota per quid nominis sed minor
est procedenda secundum fidem igitur etc. Tertia conclu-
sio probatur quod impossibile est aliquid realiter idem
cum divina essentia esse non eternum sed tamen filius
quod generatio in divinis est realiter divina es-
sentia. igitur conclusio vera. Consequentia est clara
et antecedens certum. Nec est aliquo modo dif-
ficile videre quod productum possit esse coeuvum produ-
centi quia etiam in creaturis agens creatum quod
non agit per motum sicut corpus luminosum producit
in instanti et per consequens si eternaliter esset eternali-
ter produceret sicut declarat beatus Augustinus.
vi. de trinitate. c. i. quare etc. Sed contra predictas
conclusiones sunt aliquae difficultates et primo
contra primam conclusionem. sicut arguitur in secunda ratione
ante oppositum videtur esse diffinitio generationis
quod est quod generatio est productio alicuius de non esse
ad esse hoc autem deo non potest provenire quod in divinis non
potest provenire diffinitio generationis proprie dicte
quare etc. Secundo arguitur sic quod omnis generatio
est mutatio sed in deo non est mutatio igitur nec gene-
ratio. Consequentia patet et maior apparet quod ibi pro-
dicatur generatio de sua specie. Nam generatio est species

mutationis secundum omnes philosophos et mi-
nor pater Jacobi primo. Apud quem non
est transmutatio etc. Et similiter magister dis-
t. viii. probat quod solus deus est immutabilis et
per consequens ingenerabilis quod a quo negatur ge-
nus et species. quare etc. Tertio arguitur
contra secundam conclusionem quod omnis generatio est
successiva vel subita seu instantanea. Nam in-
stantanea non videtur esse medium sed generatio in di-
vinis non est subita vel instantanea cum ipsa sit
eterna videtur conclusio tertia nullum autem eternum
est instantaneum igitur est successiva et habetur
positum etc. Quarto arguitur contra tertiam con-
clusionem quia nihil quod est plus alio est sibi co-
eternum sed pater est prior filio ergo non est sibi
coeternus et per consequens generatio non est eter-
na. Consequentia clara et maior videtur nota quia
prius et posterius non sunt simul sed omne quod
est plus alio est aliquando sine eo in aliquo si-
gno potest in quo non est aliud. Et minor patet
quia omne generans est plus genito saltem po-
tente originis. quare etc. Pro ad istas diffi-
cultates respondeo Unde ad primam notandum est quod isti
termini transmutatio. factio. productio. genera-
tio. spiratio. habent diversas rationes et notati-
ones. Nam isti factio et transmutatio notantur quod
res capiat esse de novo. transmutatio autem ultra
factionem notat subiectum presuppositum et sic omnis
transmutatio est factio vel simpliciter vel secundum quod
non tamen e converso quia creatio non est proprie
transmutatio. Et isti termini non admittuntur in
divinis ut patet. De istis autem terminis cau-
sa causati causalitas utrum in divinis admit-
tantur diverse inter doctores locutiones inveniuntur.
unde magister dist. v. loquens de generatione
in divinis dicit. genito gignens non gignentem
genitum causa est ut sit et deo sit etc. Ideo licet
isti termini non sint in hac materia assueti non
est tamen inconveniens ipsos ad bonum sensum con-
cedi. Isti autem termini productio generatio spi-
ratio non notantur quod res sit de novo sed solum quod
vnum sit ab alio. et est productio generatio ad genera-
tionem et spirationem. Et sic isti termini proceduntur
in divinis. Quid autem intersit inter gene-
rationem et spirationem alias patebit. Et predictum
notabili sequuntur aliquid. Primo sequitur
quod non omnis generatio proprie est productio de non esse
se ad esse. patet quod non omne genitum habet esse pro-
prio esse. Unde hoc non oportet ubi genitum est ea-
dem natura sine eadem essentia cuius generante
quod in solo deo est possibile. Secundo sequitur
quod illa descriptio generatio est productio de non

esse ad esse non est univocaliter bona descriptio
generationis proprie dicte. sed solum generationis
creature vel magis quedam differentia gene-
rationis temporalis et eterne. Tertio sequitur quod
non univocaliter nec omnino sicut se habet cor-
ruptio ad non esse sic se habet generatio ad esse
patet quia de generatione eterna que est pro-
ductio alicuius absque non esse precedente non est
illud verum sed si debeat habere veritatem hoc
est precise de generatione nova. Et sic patet re-
sponso ex hijs ad tertiam rationem ante oppositum
questionis etc. Quarto sequitur ex predictis
quod generatio non univocaliter sed equivocaliter dicitur
de generatione in divinis et de generatione
in creaturis patet quia non conveniunt in dif-
finitione ut satis apparet ex dictis etc. simili-
ter non conveniunt in genere. quia omnis ge-
neratio in creaturis est transmutatio non autem
in divinis ut patebit etc. Ad secundam nego
maior et dico quod mutatio non est genus ad om-
nem generationem sed solum ad ea que est in crea-
turis nec generatio in divinis est species mu-
tationis ut bene probat ratio. Sed quia in
ista ratione tangitur quod solus deus est immutabi-
lis sicut tractat magister dist. viii. Q

Iohannes gra huius distinguo hanc quod mutatio du-
pliciter accipitur uno modo large et improprie alio
modo stricte et proprie. Large est et improprie dicitur ali-
quod mutari quod habet esse post non esse vel e converso et
ita mutatio vocata a Damasceno yfio. alio
modo accipitur mutatio stricte et proprie est dupliciter proprie
vel propriissime proprie est mutatio quoniam aliquid recipit
aliquid quod plus non habuit. et sic si materia crea-
tur sub forma ipsa materia dicitur mutari quod
est sub forma et plus non fuit sub ea sicut si totum
propositum annihilaret ipsa materia dicitur mu-
tari non solum quod non est postquam plus fuit sed etiam
quod non haberet formam quam plus habuit. pro-
priissime vero dicitur mutatio quando aliquid
manens secundum suam essentiam habet aliquid ipse
informans quod plus non habuit vel e converso
ita quod subiectum manens plus est sub forma po-
stea sub privatione vel e converso. Et hac dis-
tinctione sequuntur aliquae propositiones. Pri-
ma est quod quolibet predictorum modorum deus est
immutabilis. De primo modo patet quod deus est
necesse est. si enim non esset necesse est esset aliquid plus
eo quod posset facere ipsum post non esse et
per consequens non esset deus. De secundo modo patet
per idem. De tertio modo patet quod ens simpliciter infini-
tum nullo modo potest esse sed ens infini-
tum et infinite perfectum simpliciter siue hoc pos-
sit

fit euidenter naturali ratione pbari siue nō.
 z psequens nō potest p̄fici quacūq; forma
 z psequens nec mutari de p̄uatione ad for-
 mā vel ecōuerso. Et sic p̄p̄ositio z intelligit
 d̄ mutacōe de p̄ se q̄ aliqd̄ mutat̄ i sua nasa i
 trinsecer nō de mutacōe de p̄ accidens q̄ de
 dicere mutari p̄ cōmunicacōe idiomatū
 p̄pter mutacōe nature assumpte. Secū-
 da p̄positio est q̄ solus deus ē imutabilis p̄-
 mo modo. pater q̄ deus illo modo est imu-
 tabilis z nihil aliud a deo est imutabile illo
 modo quia deus in p̄ncipio om̄ia p̄duxit ita
 q̄ nihil ante fuit in re; natura p̄ter deum
 q̄uis hoc nō possit euidenter ratione natu-
 rali p̄bari s; hoc sola fide tenendū ē. Ter-
 tia p̄positio quā pono pbabiliter ē ista q̄ ali-
 qua creatura ē vel esse potest imutabilis se-
 cundo z tertio modo. pater quia aliqua ē vl
 esse p̄t que nullius ē receptiua sed tantū est
 receptibilis in alio. Jgit̄ zc. Consequētia
 pater. z antecedēs apparet quia aliter esset p̄-
 cessus in infinitū. Nam accipio .a. creaturaz
 si ergo .a. p̄t aliquid alterius rationis reci-
 pere tunc quero de illo sicut de priorī. si p̄t
 aliquid recipere vel nō si non ergo p̄positū. si
 sic quero de illo alio recepto sicut de priorī
 sic vel erit p̄cessus in infinitū vel stabitur ad
 aliquid quod nihil p̄t recipere nec p̄sequens
 mutari aliquo illo; duoz modoz. vnde li-
 cet ista ratio apparenter p̄cludat bene tamen
 scio q̄ nō demonstrat. Et ip̄a aut̄ si vera sit
 sequit̄ hoc quarta p̄positio q̄ nō solus deus est
 imutabilis p̄mo z tertio modo patet clare.
 Et p̄dictis apparet q̄ ista p̄sequētia nō va-
 let hoc est in aliquo loco in quo p̄us nō fuit
 ergo mutat̄ localiter. Patz q̄ deus in p̄ncipio
 mōi fuit in aliq̄ loco in q̄ p̄ius nō fuit nec p̄-
 p̄ter hoc fuit mutat̄ q̄ hoc fuit p̄ nouā p̄du-
 ctionē loci. vñ talis p̄sequētia nō valet vbi sic
 ret noua p̄ductio vel etiā localis mutatio lo-
 ci sicut si turri imota moueat̄ aer circūstās
 zc. Secūdo patet q̄ ista p̄sequētia nō valz d̄
 hoc verificans terminī accidentales q̄ est re-
 ceptiū accidentiū. Apparet clare de h̄ zc. et
 sic patet ad rōnes zc. R̄ Ad tertiā rōem
 dico aliq̄s p̄positōes. Prima ē q̄ genera-
 tio in diuis nec ē p̄ductio successiua nec subī-
 ta. patet q̄ vbi ē p̄ductū indiuisibile ibi nō ē
 p̄ductio successiua z vbi ē p̄ductio eterna nō
 nō est p̄ductio subīta. Secūda est q̄ genera-
 tio in diuis nō est p̄ductio instāanea loquē-
 do de instāanti t̄pis. sequit̄ ex p̄dicta. Ter-

tia est q̄ generatio in diuinis est p̄ductio
 p̄tinua. patet q̄ filius semp̄ z sine interruptōe
 gignit̄ a patre. Quarta ē q̄ generatio in di-
 uinis ē p̄ductio instāanea loquēdo de instā-
 ti eternitatis q̄ est p̄ductio eterna. Un̄ si q̄-
 ratur quid est instans eternitatis dico q̄ ip̄a
 eternitas que deus est. ē instans eternitatis.
 Que ideo dicitur instans quia sicut instans
 tempis si eēt esset totū simul nec in eo esset p̄-
 us z posterius. sic ip̄a paternitas tota simul
 sine successione p̄oris z posterioz existit.
 Et h̄is patet q̄ ista cōsequētia nō valet
 filius dei est in isto instāanti nec ante fuit nec
 post erit. ergo incipit esse vel desinit esse. pa-
 ter de instāanti eternitatis zc. Secūdo patet
 instāanea subtilitas quozūdā dicentiū q̄ cō-
 tradictoria sunt vera in eodē instāanti eterni-
 tatis. hoc em̄ clare falsū est. quia sicut ad cō-
 tradictoria esse vera in eodē tempe requirit̄
 quodlibet esse verū in toto illo tempe aliter
 nō eēt cōtradictoria sic ad ip̄a eēt vera in i-
 stāanti eternitatis requirit̄ quodlibet eēt ve-
 rum eternaliter quod manifeste implicat̄ zc.
 S̄ Ad quartā ratiōe aliqua sunt notan-
 da. Unde p̄mo notandū est q̄ hic est vna
 difficultas scz vtrū q̄uis pater nō sit prior si-
 lio duracione debeat̄ concedi p̄or aliqua alia p̄-
 oritate. Et quantū ad hoc ē in doctoroz dī-
 cordātia n̄ tā realis q̄ p̄balis. Dēs ei in h̄ cō-
 cordāt q̄ pater est principiū filij z filius ori-
 ginatur a patre sed in hoc discordant q̄ aliq̄
 dicunt q̄ ista nō sufficiunt ad hoc q̄ cōceda-
 tur prioritas in diuis. Alij dicunt q̄ sic. Et
 quantū ad hoc magis innitendū est auctori-
 tatiū q̄ rōnibz quia ad neutrā partē potest
 ratio sufficiens inueniri sed magis consiliū
 in modo loquendi. ideo dico breuiter q̄ ve-
 re z realiter pater est prior origine ip̄o filio.
 quia per esse prior origine hic nihil aliud in-
 telligo nisi q̄ a patre originatur filius. siue
 q̄ pater est principiū originis filij. excluden-
 do alias significaciones huius termini pri-
 us. de quibus dicaz inferius. Et sic clare pa-
 tet veritas illius. zc. Secūdo notandum q̄
 adhuc circa hoc est alia difficultas an p̄ced-
 so q̄ pater est prior origine filio. debet conce-
 di q̄ pater sit in aliquo signo p̄ori nō nature
 vel duracionis s; originis in quo nō sit filius.
 Et de h̄ hic tenet Scotus q̄ sic sic p̄z in mul-
 tis distinctōibz q̄stionibz primi libri. vñ ip̄e
 imaginatur q̄ sicut sunt instāntia tempoz
 ita sunt instāntia vel signa nature z originis. Et

ponit istum p̄cessum q̄ in p̄mo instāanti ori-
 ginis sunt oia cēntialia sicut deitas intel-
 ctus. actus intelligendi. z actus volēdi. In
 secundo signo originis pater generat filium
 In tertio p̄ducit spiritū sanctū z totus iste or-
 do originis complet̄ in p̄mo instāanti nature
 z in secundo instāanti nature intellectus diui-
 nus z voluntas serunt respectu obiectoz se-
 cundarioz. ita q̄ iste est ordo q̄ cēntialia sūt
 p̄ora notionalibz z notionalia sunt p̄ora cēn-
 tialibz includentibz respectu ad extra. Nec
 est imaginatio p̄dicti doctoris quā declarat
 in diuersis locis. Sed q̄uis forte aliqua isto-
 rum dictoz possent bene intelligi sic. i. intel-
 ligendo q̄ cēntia est aliquo modo prior p̄so-
 nis quia cōmuniōz vel aliquo tali mō. Do-
 dus tamē loquēdi est simpliciter falsus z ni-
 mis abusus. Nec est facile declarare que res
 sint illa instāntia vel signa. sed nolo hic insi-
 stere. Qui aut̄ voluerit hoc reprobare vide-
 at Deum di. sc. p̄mi libri questione tertia.
 T̄ Tertio notandū circa declarationē
 p̄dictoz q̄ diuersi sunt modi p̄oritate z po-
 steriozitate sicut patet in p̄dicamentis. z. v. me-
 thaphisice caplo de p̄ori qd̄ longū est nume-
 rare z distinguere tamē inter alios isti vidē-
 tur esse magis famosi scz p̄us duracione pri-
 us natura. p̄us causalitate. p̄us cōitate. p̄us
 dignitate. p̄us fm locū. Prius aut̄ durati-
 one est p̄missime p̄us fm p̄m in p̄dicamen-
 tis. p̄us natura est illud qd̄ potest eēt sine po-
 steriozitate sed nō ecōuerso. vt patet q̄nto metha-
 phisice vnde fm p̄m materia est p̄or natu-
 ra ip̄a forma z subiectū suo accidēte saltez se-
 parabili z p̄tes toto. p̄us causalitate est cau-
 sa respectu sui causati z sicut dicit̄ p̄us causa
 litate ita possit dici p̄us p̄ductiuitate. Et pa-
 ter distinctio h̄mōi ab alijs p̄dictis. quia fm
 p̄m causa z causatū aliq̄ sunt simul dura-
 tione nec oportz q̄ causa sit p̄us natura suo
 causato. Et fm aliquos pater in diuinis est
 p̄or filio z tamen nec duracione nec natura.
 Prius cōmunitate est illud a quo nō p̄uer-
 tur subsistendi p̄sequētia. Prius dignitate ē
 oīne perfectus respectu imperfectoz. z hoc si-
 ue ex natura rei siue ex voluntate humana si-
 cut rex est p̄or comite z comes milite. Prius
 fm locū cōtingit dupliciter vel per compa-
 ratiōe ad aliquid quod naturalit̄ est primū
 aut ad aliquid qd̄ statuit̄ primum. p̄mo mo-
 do ignis est p̄or aere z aer aqua. scdo modo
 idem etiā respectu eiusdem potest esse prius

z posterius p̄ter diuersa que statunt̄ esse p̄-
 ma sicut vult Aristoteles quinto methaphi-
 sice. Istis p̄missis pono aliquas p̄positi-
 ones de cōparacione p̄dictozū modozū p̄-
 oritatis z posteriozitatis. U Prima
 est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi p̄-
 oritatis sicut idem respectu eiusdē potest eēt
 prius duracione natura causalitate z digni-
 tate. vt patet de celo respectu alicuius noui ef-
 fectus producti ab eo. Secunda est q̄ idē
 respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
 potest esse p̄us z posterius. patet de materia
 z forma toto z parte. Tertia est q̄ aliqua
 sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
 p̄p̄rie dicit̄ q̄ prius est i aliquo priorī in quo
 nō est posterius. Patet de ordinatis fm pri-
 us z posterius quibz correspondēt aliqua ex-
 trinseca in quibz ordinant̄ sicut p̄us z poste-
 rius fm tempus z fm locū ordinant̄ fm ali-
 qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem-
 poris correspondet priorī z alia posteriori et
 similiter alius locus correspondet priorī et
 alius posteriori vnde solum in talibz est illa
 locutio vera. Et de sic ordinatis scdm tem-
 pus vel duracionē debēt concedi p̄ccise dis-
 tincta instāntia vel signa z de ordinatis fm
 locū concedi distincta loca. Quarta p̄-
 positio est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius
 z posterius in quibz nō p̄p̄rie dicit̄ q̄ prius ē
 in aliquo priorī in quo nō est posterius. Pa-
 ter de ordinatis scdm prius z posterius quibz
 bus nō correspondēt aliqua extrinseca in q̄
 bus ordinētur sicut deus est prior creatura
 causalitate natura dignitate supposito q̄ nō
 eēt tempus aut locus imo oīni alio extrinse-
 co circūscripto. In talibz ergo nō est ille mo-
 dus loquendi p̄rius nec in talibus est ratio-
 nabile querere vtrū posterius sit in priorī vel
 nō. Et si recipiat̄ talis modus loquendi. tūc
 debet concedi q̄ posterius est in suo priorī z
 nō prius in aliquo priorī sicut materia est p̄-
 or natura ip̄a forma z ip̄a forma non est in
 aliquo priorī sed forma est in illo priorī. si-
 militer totum est prius perfectione z digni-
 tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
 prius in quo sit totum z non sit pars sed po-
 test dari aliquod prius perfectione in quo
 sit pars z non totum scilicet ipsummet totū
 zc. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet
 pater sit p̄or origine filio pater tamē nō ē in
 aliq̄ signo p̄ori in q̄ nō sit filius nec ē aliq̄ tale
 signū vel instāns. sed filius bñ est in aliquo pri-

ori in quo non est pater. sed in ipomet patre in quo non est pater. quare etc. Sed ad huc circa illos modos prioritatis et posterioritatis videndum est qui repiantur vel non in diuinis. Et de hoc pono aliquas propositiones.

Prima est quod primus et secundus nullo modo possunt reperiri in deo per respectum ad intra. patet quia omnia ibi sunt simul duratiue et natura ut patet. Secunda est quod nec quatuor nec sextus possunt reperiri in deo. patet quod ibi nihil est perfectius alio vel dignius sed quicquid est ibi est infinite perfectum. Similiter ibi nihil est in alio tanquam in loco et illo modo quo deus est in loco quicquid est ibi est in eodem loco.

Tertia propositio est quod secundus modus prioritatis. scilicet prioritas causalitatis extendendo prioritatem causalitatis ad prioritatem productionis reperitur in diuinis. patet quia attribuitur patri respectu filii et uterque respectu spiritus sancti. Et ista prioritas vocatur prioritas originis.

Et hoc patet contra Decimum quod paternitas est per originem filiatione. Nam pater et paternitas sunt omnibus modis idem. quare etc. Et sic non est verum quod dicitur quod filiatione non originatur a paternitate nec est prior originem filiatione. sed est solus prior filiatione. quod est proprietates patris qui est prior filio. cuius proprietates est filiatione etc. Secundo patet quod iste modus prioritatis in diuinis solus habet locum inter personam et personalem proprietatem. et nullo modo inter essentiam et personam seu relationem patet clare intuenti etc. Quarta propositio est quod etiam quod prioritas. scilicet prioritas comitatis reperit in diuinis. patet quia talis prioritas non est nisi consequentia non perueniunt. et hoc aliquo modo est in diuinis scilicet in essentia respectu persone vel relationis. quod bene sequitur. a. est pater. ergo. a. est essentia scilicet non peruenit quia non sequitur. filius est essentia ergo filius est pater et sic essentia est communior quam persona etc. y

Et hinc sequuntur aliqua. Primo sequitur quod diuina essentia et intellectio vel volitio diuina quia idem sunt omnibus modis est aliquid modo prior qualibet persona vel relatione diuina et hoc prioritate comunitatis. Secundo sequitur quod noticia diuina creaturarum. siue respectu creature est aliquid modo prior qualibet persona vel relatione diuina. Patet quia sequitur a. est pater ergo est noticia creature non e converso. Tertio sequitur quod spiratio actiua est aliquo modo prior tam generatione actiua quam passiuam. De generatione actiua patet. quod omne ge-

nerans spirat non e converso. De generatione passiuam etiam patet quia spiratio actiua est in patre. qui est prior filio in quo solus est generatio passiuam. quare etc. Quarto sequitur quod tam generatio actiua quam passiuam est aliquo modo prior spiratione passiuam. patet quia tam pater quam filius est prior spiritui sancto. quare etc. Sic igitur apparet quales modi prioritatis debeant concedi in diuinis qualiter debent intelligi. Tunc ergo ex predictis patet respectu ad formam quare rationis. Unde negatur maior. Et ad probationem dicitur quod licet prius et posterius duratione non sunt simul sed omne quod est prius sit in aliquo signo prior etc. tamen non oportet sic esse ubi solum est prioritas originis sicut est inter patrem et filium in diuinis. quare etc. Et hoc de tertio articulo et tota questione etc.

Questio octaua.

In circa decimam

distinctionem et alias sequentes in quibus magister agit de productione spiritus sancti eterna. Quero utrum concedendum sit spiritui sancto procedere a patre et filio vnica spiratione siue tanquam ab vno principio.

Arguitur primo quod non. quod spiritus sanctus non procedit a patre et filio. igitur questio falsa. contra clara. ante probatur quod quando dicitur aliquid esse in se principio sufficientes ad aliquid producentem per illud producere alio circumspecto. Ita quod eodem aliquid ad hoc videtur plurius scilicet patet esse in intrinsece principio sufficientes ad producentem spiritum sanctum quod dicere quod pater est insufficientes esse absurdum. igitur patet sine filio potest producere spiritum sanctum. quare etc. Confirmatur quod spiritus sanctus non distinguitur a filio precise quod procedit ab eo. igitur nulla est ratio quare procedat procedere a filio. Consequenter patet quod ista videtur potissima ratio et ante probatur. quia filius per filiationem distinguitur a spiritu sancto. igitur si conclusa spiratione adhuc habere vnde distingueretur a spiritu sancto et etiam spiritus sanctus ab eo. quare etc. Secundo sic spiritus sanctus non procedit ab utroque tanquam ab vno principio. igitur questio falsa. Consequenter est clara. ante probatur quia si pater et filius essent vnica principium spirans vel predicatum huius propositionis supponit per essentiam vel vna persona vel per duabus personis. nec tertium quia tunc sequitur quod pater

et filius essent aliquid vnum quod non esset spiritus sanctus quod est falsum. Confirmatur per hylam. de trinitate dicentem quod spiritus sanctus a patre et filio auctoribus procedens est. et per consequens sunt duo auctores non vnus spirator. Tertio sic spiritus sancti processio non est spiratio sed est generatio ergo questio falsa. Consequenter est clara. antecedens probatur quia omne quod vere producit de substantia patris vere generat et eius productio est generatio. scilicet spiritus sanctus producit a patre de substantia patris sicut filius igitur generatur sicut filius quare etc. Confirmatur quia si non. hoc non est nisi quod principium productionis spiritus sancti est voluntas et non filius sed hoc non valet. tunc quia non est verum ut pater ex dictis. tunc quia in nobis actus et habitus voluntatis quorum principium est voluntas ita naturaliter generant sicut ipius intellectus quare etc. In oppositum arguitur per magistrum et per determinaciones ecclesie extra de sancti. trinitate. et si. ca. li. vi. In ista questione erunt tres articuli iuxta materias trium argumentorum ante oppositum questionis factorum. Primus utrum concedendum sit quod spiritus sanctus procedit a patre et filio. Secundus utrum concedendum sit quod spiritus sanctus procedit ab utroque tanquam ab vno principio.

Tertius utrum concedendum sit quod spiritus sancti processio sit generatio. B. Quantum ad primum articulum pono tres conclusiones et eas declarabo. Prima conclusio est quod spiritus sanctus procedit a patre et filio eternaliter.

Secunda conclusio est quod spiritus sanctus procedit a patre et filio vniformiter. Tertia conclusio est quod si spiritus sanctus non procederet a filio non distingueretur ab eo realiter. Prima igitur iter latinorum et grecos est in discordia. tunc illa magis est ex fine de supponenda quam ratione probanda. Aliqua autem nuntiant ista conclusionem rationibus probare. scilicet simpliciter dico quod per rationes hoc non potest concludi scilicet omnes rationes que ad hoc fierent possent facillime solui. id solum est tenendum auctoritate fidei scilicet ex determinatione ecclesie dei nec aliter ea probatur. Secunda conclusio probatur quod spiritus sanctus non procedit a patre principaliter scilicet ab utroque equaliter ut dicit magister igitur etc. Tunc est hic aduertendum quod licet vniformiter potest dupliciter intelligi. Vno modo ut excludit omnem ordinem in personis producentibus inter se. Alio modo ut excludit omnem ordinem in productione. Primo modo dico quod pater et filius non spirant oino vniformiter quod inter personas producentes eorundem originis inter se ut di-

ctum est in alia questione. Secundo modo dico quod spirat oino vniformiter ita quod spiritus sancti in nullo signo et instanti spirat vna persona in quo non spiraret alia sicut imaginant aliquid. quod in aliquo signo originis spiraret pater in quo non spiraret filius. Si queratur an debeat concedi quod pater spirat spiritum sanctum per originem quam filius spirat eum. dico quod si per spirare per se originem nihil aliud intelligatur nisi quod pater spirans est per originem vel quod pater non ab alio habet spirare: filius hoc habet a patre tunc illud est concedendum. et isto modo intelligunt sancti sicut Augustinus quando dicit quod spiritus sanctus principaliter procedit a patre. Similiter Jeronimus et hylam. quando dicunt quod procedit a patre per filium. et Rich. quando dicit quod spiritus sanctus procedit a patre mediante et a filio immediate. intelligunt enim quod pater a nullo habet quod spiraret et ita principaliter et non per alium. filius autem hoc habet a patre quia sibi communicat esse et spirare etc. quare etc.

Tertia conclusio probatur quia est vna propositio conditionalis cuius antecedens et consequens sic se habent quod impossibile est ita esse sicut significatur per antecedens quin ita sit sicut significatur per consequens. igitur ipsa est vera. Consequenter patet quia hoc requiritur et sufficit ad veritatem conditionalis. Et antecedens apparet quia est vna conditio nalis. cuius antecedens est impossibile ut clarum est igitur impossibile est ita esse sicut significatur per illud antecedens. quare etc. Et propter consimilem rationem concedo istam si spiritus sanctus non procederet a filio adhuc distingueretur vnus ab alio. Ista conclusio potest habere duplicem sensum. Vnus est an precise per hoc quod filius spirat spiritum sanctum et ipse spiratur a filio. filius distinguitur a spiritu sancto. ita quod hunc esse ab illo sit precisa ratio distinctionis eorum. Alius est utrum hoc quod spiritus sanctus distinguitur a filio possit concludi quod procedat ab eo. et hoc est contra grecos quod procedit primo et negat secundum. Et in hoc sensu tractat illa questio a pluribus doctoribus antiquis. scilicet in primo sensu tractat a quibusdam modernioribus siue illi duo sensus distinguuntur de veritate sermonis siue non. tamen de utroque erit videndum. C. Quantum igitur ad primum notandum est quod de institutione et distinctione personarum in diuinis diuerse fuerunt opiniones.

Una fuit q̄ p̄fone sc̄ipis distiguant. Se-
cunda fuit q̄ p̄cise per relatōes reales disti-
guant. Tertia. q̄ primo distinguuntur
p̄ proprietates absolutas & quasi secundo-
p̄ relationes. Quarta possit eē q̄ p̄cise dis-
tinguerent p̄ proprietates absolutas. S̄z cir-
ca istas opiniones nolo insistere q̄ vero eas
voluerit p̄scrutari videat Okam circa dis-
tinctionē vicēsimā sextā vbi tractat ista mate-
ria. verū est tamē q̄ ip̄e tenet ibidē. & in pluri-
bus locis in p̄mo libro innitit isti opinioni q̄
p̄fone diuine constituant & distinguant p̄ rela-
tiones originis. vnde dicit q̄ paternitas est
sentia diuina constituit p̄ se vnū sc̄z patrē & sic
p̄ paternitatē constituit pater & distinguitur
a filio. Sed breuiter transeūdo. quia nō
reputo multū vtile hic insistere. arguo cōtra
hoc sic. quia ad hoc q̄ aliquid per se & p̄prie cō-
stituat et aliquo requirit q̄ illa distinguant
aliquo modo. hoc em̄ est euidēs & hoc etiam
p̄cedit iste doctor. sed pater & paternitas i di-
uinis nullo modo distinguunt. quia nihil ve-
re affirmat de vno & negat de alio vel econ-
uerso plus q̄ de eētia diuina in quibz sc̄dm
ip̄um nulla est oīno distinctio hoc em̄ videt
clarū & videt sequi ex dictis illius doctoris
imo in p̄mo q̄stione tertia ponit istā regulā
q̄ oīnia p̄positio cōposita ex istis terminis p̄
& paternitas in q̄ p̄dicat verbū quod est no-
ta distinctionis est falsa de virtute sermonis
Ideo ibidē negat istā. paternitas est i patre.
Igitur sequit q̄ nulla rōne potest dici q̄ pater-
nitas constituitur ex patre qd̄ ip̄e nō concedit
vnde miror quomodo tant̄ doctor talē con-
clusionē posuit rē. **D** Secundo no-
tandum magis accedendo ad p̄positū q̄ mul-
ti conueniūt in hoc q̄ in filio sunt eētia di-
uina filiatio & spiratio actiua. sed isti diuersi-
ficant. quia quidā dicunt q̄ eētia & filiatio
tantū constituit personā filij & q̄ spiratio acti-
ua in filio ē quasi aduenticia ita q̄ nō consti-
tuit filiū in esse p̄sonali. Alij dicunt opposi-
tum ponentes q̄ tam eētia q̄ filiatio & etiā
spiratio actiua p̄currūt intrinsece ad p̄sona-
litate filij nec est sibi aduenticia imo si fili-
us nisi spiraret nō remaneret p̄sona eo q̄ ca-
reret spiratione que intrinsece p̄currūt ad e-
p̄sonalitate. Alij etiā dicunt q̄ in filio p̄-
ter spirationē actiua. que realiter distingui-
tur a spiritu sancto est aliquid sufficient̄ dis-
tinguens ip̄m ab eo sc̄z ip̄a filiatio rē. S̄z
circa istas opiniones nolo insistere quia hoc

reputo inutile. qui vero earū reprobationē
voluerit videre legat magistrū Gregoriū in
ista materia. mihi autē sufficit contra ista ra-
tio supra facta. Ideo breuiter dico q̄ oīnes
ille opiniones sunt falsę & p̄cedunt ex falsa
imaginatione. quia sic loquētes imaginant
q̄ eētia diuina & filius & filiatio distinguan-
tur & q̄ eētia sit quasi materia respectu filia-
tionis & filiatio sit quasi forma eius & q̄ ex vtro-
q̄ resultat persona & q̄ sic constituat perso-
na quasi similiter sicut cōpositum substantia
le constituitur in esse per suā formā. hoc autē
oīno negari debet de persona diuina & de q̄-
libet re que est diuina eētia. quare oīnes ta-
les opiniones sunt fugiende tanq̄ veneno-
se. Tercio notandū circa istam materiā
q̄ aliquid esse distinctiū alicuius potest in-
telligi dupliciter. vno modo vt per huiusmo-
di distinctiū intelligamus aliquid existens
extra animā sc̄dm se ab alio distinctū sicut
dicimus q̄ homo per animā suā distingui-
tur ab aīno & q̄ vna anima sc̄dm se distingui-
tur ab alia. Alio modo vt per distinctiū in-
telligamus aliquid per quod potest vere cō-
cludi aliquid ab aliquo eē distinctū sicut di-
cimus q̄ accidens in sacramento altaris dis-
tinguitur ab alijs per hoc q̄ ip̄s nō est in sub-
iecto sicut alia accidentia. hoc autē modo di-
cimus in diuinis q̄ pater distinguit a filio p̄
hoc q̄ ip̄se a nullo est & filius est ab eo & hoc
vtriq̄ sic esset etiā si nulla anima hoc cōfide-
raret. Et hoc patet q̄ in p̄mo sensu filius
distinguitur a spiritu sancto sc̄ipo. & non ali-
quo sup̄prie & fm̄ intransitiua constructione
nem loquendo. Quod patet quia filius est p̄
sona simplicissima. igitur a quocunq̄ distinguit
sc̄ipo distinguit. Secundo p̄ q̄ in secūdo sen-
su filius distinguit a spiritu sancto nō p̄cise q̄
spiritus sanctus p̄cedit ab eo. Nam filius dis-
tinguitur a spiritu sancto etiam per hoc q̄
ip̄se est a patre nascendo & spiritus sanctus a
patre nō nascendo sed p̄cedendo. igitur nō
p̄cise per hoc filius distinguitur a spiritu
sancto q̄ ip̄se spirat spiritus sanctum. conse-
quentia tenet quia non est idem esse a patre
nascendo & esse a patre nō nascendo & cetera
Et breuiter istud non est aliud dicere nisi q̄
per aliud medium bene concludimus spiri-
tus sanctus esse distinctū a filio q̄ per istud
quia ip̄se spiritus sanctus p̄cedit ab eo. et
sic patet declaratio conclusionis quo ad p̄-
mum sensum sup̄p̄osite distinctionis.

Quantū autē ad secūdū sensum diuersi
sunt modi dicēdi. aliq̄ em̄ dicūt q̄ nō sequi-
tur sp̄s sanctus nō p̄cedit a filio. ergo nō di-
stinguit ab eo. Alij autē dicunt oppositū di-
uersis t̄m modis. Nam qd̄ dicit q̄ facta illa
p̄p̄teli sp̄s sanctus & filius eēt vna p̄sona
genita & spirata & p̄ oīs nō distinguerētur
Alij dicūt q̄ nō distinguerent nō t̄m q̄ cō-
currerent in eandē p̄sonā sed q̄ filius tūc
nō esset p̄sona. & mltē tales fantastice yma-
ginatiōes possent recitari sed trāseō. Uerū
est q̄ maḡ Gregorius ponit istā cōclusionē
q̄ ista p̄na est bona sp̄s sanctus nō p̄cedit
a filio ergo nō distinguit ab eo. Quā p̄bat
p̄mo sic. q̄ si sp̄s sanctus nō p̄cederet a fi-
lio sp̄s sanctus nō eēt nec esset p̄sona. p̄na pa-
ter & aīno pater. q̄ si sp̄s sanctus nō p̄cede-
ret a filio sp̄s sanctus nō eēt sp̄s sanctus nec
donū patris & filij. & ita nec p̄sona. q̄re rē.
Secūdo q̄ filius est p̄ se p̄ncipiū sp̄s sancti
ergo si filius nō p̄duceret sp̄s sanctū ip̄e
sp̄s sanctus nō p̄duceret. sed si nō p̄duce-
ret nō esset igitur rē. Tercio si aliq̄ creatu-
ra nō p̄duceret a filio ipsa non p̄duceret a
p̄re. igitur si sp̄s sanctus nō p̄duceret a filio ip̄-
se nō p̄duceret a p̄re. & p̄ oīs si non p̄duce-
ret a filio ip̄se nō esset & p̄ oīs a nullo distin-
gueret rē. S̄z extra hoc pono aliquas p̄po-
sitiones. Prima est q̄ illa p̄na est bona.
patet. q̄ illud aīno est impossibile. & ad impos-
sibile sequit qd̄libet. Secūda est q̄ illa cō-
sequētia nō magis valet. sp̄s sanctus nō p̄ce-
dit a filio ergo nō distinguit ab eo. q̄ ista va-
let sp̄s sanctus nō p̄cedit a filio ergo distin-
guet ab eo. patet q̄ vtrāq̄ est necessaria p̄
rōnem dictā. Tercia est q̄ licet ista p̄na
valet. t̄m rōnes illi doctoris nō p̄bāt ip̄as
esse bonā. patet q̄ petunt p̄ncipiū vt patet
intuētī. imo eēt de rōne ap̄s vnū grecuz
q̄ negaret sp̄m sanctū p̄cedere a filio. Iō
miror tales rōnes fieri ab aliq̄ subtili viro.
Quarta p̄p̄t est. q̄ licet illa p̄na valet. t̄m
non est euidēs nec p̄t euidenter p̄bati in
via de lege ordinata quia illa p̄na sola fide
credidit esse bona. q̄ p̄cedit aīno eē impossi-
bile. & q̄ illud sit impossibile nō est euiden-
ter p̄batū. sed sola fide creditum vt patet rē.
Si hō q̄rat vtrū ista causalis sit vera. q̄
filius p̄ducit sp̄m sanctū ip̄e sp̄s sanctus
distinguit a filio. Dico q̄ sic. q̄ sicut filius
cā sibi vt sit q̄cquid est extendendo nomen
cause large ad oē p̄ncipiū p̄ductiū. sic est

sibi causa vt distinguit a quolibet qd̄ nō
est. & hoc sufficit ad veritatē illius causalis
Dico t̄m q̄ eius veritas nō p̄t euidēter p̄-
bati sicut nec veritas sup̄radicte p̄diciona-
lis. etiā p̄cessa p̄p̄teli q̄ pater & filius & sp̄s
sanctus sunt tres p̄fones & vna essentia. Nam
ex hoc antecedente non plus sequit euidēter
nobis q̄ sp̄s sanctus p̄cedat a filio q̄ opposi-
tū. vel q̄ pater p̄cedat a sp̄s sancto rē. Cū
ad rōnes p̄dicti doctoris p̄t facilliter rīde-
ri q̄ petūt p̄ncipiū rē. Et hoc de p̄mo ar-
ticulo.

Quantū ad secūdū articulū in q̄ vidē-
dum vtrū p̄cedendū sit q̄ sp̄s sanctus p̄cedat
a p̄re et filio tanq̄ ab vno p̄ncipio. ponam
tres cōclusiones & eas p̄ ordine declarabo.
Prima est q̄ p̄re & filius p̄ducūt sp̄m sanctū
nō tanq̄ duo p̄ncipia sed tanq̄ vnū p̄nci-
piū. Secūda est q̄ p̄re & filius p̄ducūt sp̄m
sanctū nō in q̄stū distincta p̄ncipia nec in-
q̄stū vnū p̄ncipiū. Tercia est q̄ p̄re & filius
nō sunt oīno respectu sp̄s sancti sicut res-
pectu effect̄ creati vnum p̄ncipiū. Prima
cōclusio p̄bat p̄ determinationē ecclē. Et
tra de sum. trini. & li. ca. li. vi. vbi dicit q̄ sp̄s
sanctus eternaliter ex patre et filio. nō tāq̄
ex duobz p̄ncipijs sed tāq̄ ex vno p̄ncipio.
nō duobz spiratōibz sed vna spiratōne p̄ce-
dit. & in sine damnant & improbant opposi-
tum dicētes. quare rē. Dico t̄m q̄ ista cōclu-
sio tenēda est sola fidei autoritate. & nō pos-
set p̄uinci ratione. etiam p̄cessa p̄sonaz di-
stinctione & p̄ductione rē. Secūda cōclu-
sio p̄bat. quia ex ista p̄p̄tione. pater & filius in-
q̄stū vnum p̄ncipiū spirant vel produ-
cunt sp̄m sanctū. sequit q̄ omnia q̄ essent
vnū p̄ncipiū spirant vel producant sp̄m sanctum. qd̄
est manifeste falsum. q̄ tres persone q̄ sunt
vnum p̄ncipiū nō spirant sp̄m sanctum
Et similiter ex ista p̄p̄tione. pater & filius in q̄-
stū distincti vel in q̄stū distincta p̄nci-
pia p̄ducunt sp̄m sanctū. sequit q̄ omnia
distincta p̄ducūt sp̄m sanctū. qd̄ est mani-
feste falsum. Utrāq̄ p̄na patet. quia argui-
tur a p̄p̄tione reduplicatiua ad suā expo-
nentes. sicut bene sequitur. homo in q̄stū
rationalis est risibile ergo omne rationale
est risibile. vt patet in logica. Et ideo que-
libet illaz p̄p̄titionum de virtute sermonis
est vna exclusiua falsa. quare cōclusio vera.
Dico igitur q̄ loquendo de virtute ser-
monis. pater & filius nec spirant sp̄m sanctū
n

In quantum sunt unum nec in quantum sunt distincti. Et si sancti videant aliqui dicere quod spirant in quantum sunt unum. non est intentio eorum quod talis propositio sit vera de virtute sermonis. sed hoc dicunt ut denotent unitatem spirationis et non pluralitatem. ita quod quis pater et filius sunt distincte persone tamen spirant non distinctis spirationibus sed unica spiratione etc.

Tercia conclusio probatur. quod licet concedatur quod pater et filius sunt unum principium spiritus sancti sicut procedit quod sunt unum principium creature tamen non est omnino simile. sed in hoc est differentia quod scilicet pater et filius et spiritus sanctus sunt unum principium naturale respectu creature quod sunt natura divina que est principium creature. sed pater et filius non sunt idem principium naturale sed notionale ut patebit. ita quod in prima lege principium est terminus essentialis supponens immediate pro essentia. et est sensus pater et filius sunt unum principium creature id est sunt una essentia que est principium creature. sed in secunda lege principium est terminus non essentialis sed notionalis non supponens immediate pro essentia sed pro persona. **B** Tamen ad declarationem istius conclusionis est advertendum quod licet de ista propositio pater et filius sunt unus spirans sint opiniones. et aliqui negent eam aliqui concedant tamen ista ab omnibus contra conceditur pater et filius sunt unum principium spirans spiritus sanctum. Unde dicit Augustinus. Fatendum est patrem et filium principium esse spiritus sancti non duo principia. sed sicut pater et filius unus deus. et ad creaturam relative unus creator: et unus dominus. sic relative ad spiritum sanctum unum principium. li. de trinitate. ca. xiiij. Unde de isto auctoritas Augustini est ita expressa. et etiam ista propositio ita inolevit ut eam negare non sit securum. Sed tamen dubium est apud aliquos utrum hoc sit de virtute sermonis verum. Et videtur quod non propter rationem secundam factam ante oppositum. Unde circa hoc sunt varii modi dicendi. quorum aliquos recitabo et quod magis mihi videntur adpositum. Prima igitur opinio est quod pater et filius sunt unum principium spirans spiritus sanctum. propter unam vim spirationis que uterque spirat. Unde imaginatur ista opinio quod in divinis sit aliquod principium quo. sicut voluntas. vel aliquod tale elicivum spirationis active. ita quod pater et filius sint illud principium quo. seu illa vis spirativa. et ad istum

sensum facit Scotus magnam difficultatem in ista materia. Sed istud non valet nisi primo. quod non est ponenda aliqua vis spirativa que sit principium quo spiritus sancti et non principium quod. ut pater ex alia questione. Tunc secundo quod hic queritur de principio quod. ideo procedit ad istam rationem principium quo. non potest dici principium spirans spiritus sancti. quod proprie non procedit de aliquo quod spirat. nisi sit principium quod etiam si ponentes talia principia quo. quare sequitur hoc non valere ad propositum. etc. Secunda opinio est quod pater et filius sunt unum principium spiritus sancti. ita quod lege principium supponat ibi non tamen pro essentia vel voluntate divina seu aliquid principium quo elicivum spiritus sancti. sed etiam supponat pro aliquid quod non est idem forma liter cum divina essentia. Unde imaginatur ista opinio imo expressit ponit quod pater et filius sunt unum principium ex divina essentia et spiratione activa. quod quidem vere est spirans spiritus sanctum nec tamen principium quo sed quod. Unde infert de kam tenens istam opinionem quod aliter pater et filius potest concedi unum principium spirans spiritus sancti. siue unus spirans: que possit concedi quod tres persone sunt unum principium creatis siue unus creator. quod prima habet duas causas veritatis. scilicet quod pater et filius sunt una divina essentia que est principium quo elicivum spiritus sancti. et etiam quod pater et filius sunt unum vere spirans spiritus sanctum quod non est formaliter divina essentia. sicut nec pater est formaliter essentia divina quevis realiter. Sed secunda non habet nisi unam causam veritatis scilicet quod tres persone sunt una essentia que est principium producens essentiam creatam etc. Sed hec opinio deficit sicut et prima opinio. Primo de principio quod et principio quod etc. Secundo quod imitatur falso fundamentum de istis constitutivis et constitutivis in deo. ut pater ex alia questione. Tercio quia constat quod non minus distinguitur spirans a spirante que genitus a generante. et per omnes tamen distinguitur spiritus sanctus ab isto constituto quod spirat ipsum quantum filius a patre que generat eum sed filius distinguitur a patre personaliter. et ista distinctio personalis est maxima distinctio que sit in divinis. ergo illud constitutum unicum sic precise sumptum distinguitur a spiritu sancto personaliter. et per omnes tamen sicut pater. Tunc igitur illud constitutum non sit pater nec sit filius sequitur quod spiritus sanctus distinguitur ab alio personaliter. et tamen de illo non est verum dicere quod sit pater nec etiam quod sit filius. quod videtur falsum. Aliqua alias rationes facit

Bregio. sed transeo eas. quia videntur mihi petere principium etc. **D** Tercia opinio licet non admittat in divinis principium quo sed solum principium quod. nec procedat ibi tale constitutione que dicta est. tamen ad salvandum illam opinionem esse veram dicit tria. Primum est quod pater et filius non sunt unum principium essentialiter. sed quia nullum essentialiter spirat aut spiratur. sicut nec generat aut generatur. Secundum est quod nec sunt unum principium personale. quod illud principium quod est pater et filius non est aliqua persona sicut pater et filius non sunt aliquid una persona. Tercium est quod sunt unum principium notionale. et hoc sequitur ex alia sufficienti divisione. Et ista tria dicta mihi videntur vera ad bonum intellectum. tamen ad tenendum istam opinionem de clarando propositum per principium notionale dicitur intelligere aliquid principium commune pluribus personis et non omnibus. Sic enim vult ut illo termino principium notionale non pro voce vel conceptu communi ipsis personis. et concedit quod illud principium commune est spiratio activa. et hoc diffuse declarat. Sed breviter non videtur mihi verum ista opinio sic intellecta ut ea deducit possit sustineri. nisi procedendo quod in divinis aliquid una res scilicet una spiratio activa sit due res. et tamen non sit tres res quod non videtur mihi verum aut procedendum etc. Quarta opinio est magistri Gregorii. quia tamen non ponit asserendo sed probabiliter loquendo. unum dicit licet dicta propositio sit contra et vera non tamen de virtute sermonis est accipienda. Sed ad bonum intellectum sanctorum doctorum est procedenda. pro declaratione autem sue intentionis dicit quod nunquam in creaturis concurrunt simul plures per se cause ad unum effectum nisi una causaliter causet que alia. vel omnes simul plus vel magis causet que illa una tamen. sicut dicit esse manifestum Sed spiritus sanctus quevis a duobus scilicet a patre et filio producat non tamen aliter ab uno que ab alio. nec ab ambobus simul magis vel plenius que ab altero tamen. ac pro hoc non procedit ab eis tanquam ex duobus principijs sed tanquam ab uno. ideo sancti hoc denotare volentes dixerunt patri et filium non esse duo principia sed unum principium. etc. Et ita propter eandem rationem dixerunt tres personas esse unum principium creature non tria principia quevis etiam alia ratione speciali possit dici unum principium creature. scilicet quod sunt una essentia que est omnium creatorum

unum principium. non tamen isto modo pater et filius possunt dici unum principium. sed ut supra satis dictum est. Unde ad istud propositum inducit iste doctor auctoritate magistri. sed non curo recitare. quod si oppositum dicti sui esset ita intelligibile sicut sunt verba magistri sunt multo melius contra ipsum que pro ipso. Ad istud etiam propositum videtur esse aliter. li. primo. ca. iij. sum. sue. ubi dicit quod hec propositio pater et filius sunt unum principium. etc. est eodem modo locutionis accipienda quo illa propositio qua dicitur quod. etc. est multiplex propter diversos effectus. ita quod eodem modo pro unum effectum que habent pater et filius et spiritus sanctus dicuntur unum principium. et quod eodem modo procedit ab eis. etc. etiam dicuntur unum principium ipsius. Itaque ad istud propositum inducit verba de creaturis ubi supra. Unde non dicitur ibi quod pater et filius sunt unum principium. sed quod est ex eis non tanquam ex duobus principijs sed tanquam ex uno principio. Unde patet quod quod dicitur noluit affirmare unitatem principij. ideo ait tanquam ex uno sed quod voluit affirmare unitatem spirationis ait una spiratio. nec dicit tanquam una spiratione sicut dicit tanquam ex uno principio. Sic ergo si eum similes et inseparabiliter ac uno modo penitus pater et filius spirant sicut alter eorum si se. et sicut si essent penitus idem principium. Et ideo dicuntur unum principium. etc. et non duo principia ne. scilicet aliquid diversitas modi spirandi detur intelligi. Sed tamen loquendo de virtute sermonis potest dici quod pater et filius sunt duo principia. sicut sunt duo que principiant spiritus sanctum. Unde hoc videtur velle Hilarius dicens spiritus sanctum esse a patre et filio auctoribus. non dicit auctore. videtur ergo posse ex hoc concludi patrem et filium esse auctores. et per omnes spiratores et principia. etc. Non tamen debet concludi quod spirant tanquam duo principia sed tanquam unum. propter eam superius dictam etc. **I** Quinta opinio est magistri Johannis de ripa cui non placuit predicta opinio propter quod dicit magister Gregorius quod si ipse vidisset distinctionem formalem non incidisset in illud baratrum magne absurditatis dicens quod pater et filius sunt duo principia etc. Positio autem sua que ad istud propositum iuxta imaginationem suam stat in hoc quod sumendo spirationem activam pro communi notione pater et filius sunt unum principium spiritus sancti. Sed sumendo spirare pro producere pater et filius sunt duo respectu spirationis producte. et impugnat magistrum Gregorium negando sibi que due cause create possint in unum et eundem

effectum equaliter concurrere. et hoc declarat diffuse etc. Sed breuiter ista opinio est tunc obscura et indignū est in ipsa stare. potest autem faciliter impugnari. Primo quod supponit distinctionē formale. ubi non est procedenda etc. Item supponit quod spiritus sanctus non omnimode ab origine principio procedit per communicationē et perductionē. hoc autem negat sibi. et satis patet huius dicti falsitas per supra dicta. quare etc. Item non querit hic nisi de principio quod et illud non est essentia. siue iste terminus principii quod non supponit immediate per essentia. et ideo videtur procedere propositum. dicendo quod sumendo spirare perducere pater et filius sunt duo principia quoniam hic non queritur de principio spirante spiritus sancti nisi in quantum spirare sumit per producere. et ideo positio nihil significat. Unde sicut ipse dicit contra Gregorium. ita dico quod cum quod si ipse vidisset veritatem et habuisset veram logicā non incidisset in barbarū tante obscuritatis ut poneret talē distinctionē formale. quod vere sua ymaginatio repugnat intellectui inclinatio ad veritatem etc. Et id quod magister Gregorius declarauerit suā intentionē in isto proposito valde clare et pulcre. tamen destruendo alias opiniones adhuc potest sua opinio fortiter confirmari supponendo duas suppositiones. Prima est quod licet aliquod predicatum seu proprietatem vere predicet de patre et etiam de filio quod tamen non competunt spiritus sancto. tamen in nulla re incomplexe significabili pater identificat filio quoniam in eadem identificatur spiritus sancto. Et hoc est quod pater et filius non conueniunt in aliquo vno incomplexe significabili nisi in essentia in qua etiam conueniunt. Aliter enim oportet dicere quod aliqua res in diuinis esset due res et non esset tres res et esset due persone et non esset tres persone quod omnino videtur irrationabile. Secunda suppositio quod illa res in qua persone conueniunt non producit ad intra nec aliquid modo producit. Pater quod essentia nec generat nec generat. nec spirat nec spirat. modo nulle sunt alie productiones ad intra. Et his formatur talis ratio que est fortis. quod si dicas quod de virtute sermonis loquendo pater et filius sunt vni principii spirans spiritus sancti. quare vtrum illud principium sit vna res vel non. Si non. ergo non est principium. sed principia. et etiam non potest dici quod non sit vna res. quod iste terminus vna res dicitur de omni subiecto supposito in diuinis cum dicatur de isto

termino trinitas etc. Si autem dicatur quod sit vna res. tunc quare vtrum illa sit plures vel non. si sit plures sequitur quod due persone conueniunt in ipsa. sed due persone non conueniunt in aliqua re quoniam in ea tres conueniunt ut patet per primam suppositionem. sed illa res in qua tres conueniunt est essentia. si ergo non spirat ipse. ut patet per secundam. quare etc. **R** Secunda opinio saluo meliori iudicio potest probabiliter poni. Unum quicquid sit de veritate dicitur magistri Gregorius. tamen contra suum modum ponendi declarabo quatuor propositiones.

Prima est quod ita faciliter vel non magis diffuciliter potest de virtute sermonis sustineri quod pater et filius sunt vnum principium tamen plura principia spiritus sancti. sicut quod vnus de spirat spiritus sanctum. et non sunt plures dii. patet. quia sicut magister Gregorius querit de illo termino vnum principium per quo supponit. ita queram ab eo de hoc nomine vnus deus et poterit fieri omnino similibus difficultas de vno sicut de alio. ut patet cuilibet subtili etc. Unum arguit contra istum doctorem per se in illa questione vtrum deus genuit deum concedit quod sic. et tamen negat quod sint plures dii. et per consequens ipse habet etiam concedere quod deus spirat deum. nec sunt plures dii. modo sicut ad istam deum generat deum. sed dicitur ista vnus deus generat deus. satis enim esset extraneum dicere quod deus generat deum. negando quod vnus deus generat deus. sic ad istam. deus spirat deum sequitur ista vnus deus spirat deum. et per consequens ipse habet concedere quod pater et filius sunt vnus deus qui spirat spiritus sancti. nec sunt plures dii. sed omnino ita faciliter potest sustineri quod pater et filius sunt vnum principium quod spirat. si et non sunt plura principia. Et sicut ipse procedit quod pater et filius non sunt duo dii. et quod iste terminus deus in diuinis non debet concedi in plurali. ita eque appareret equali facilitate per iste dicere quod pater et filius non sunt duo principia. et quod iste terminus principium in diuinis non admittit dici in plurali. Unum nec ipse nec alius pro eo possit facere aliquod argumentum per rationes ad probandum quod pater et filius sunt principia. quoniam ita forte posset fieri ad probandum quod sint dii. Cum ergo ipse concedit quod non sunt plures dii. ipse habet dicere quod non sunt plura principia. sed vnum principium. Si ergo queratur pro quo suppo-

nit ille terminus principium. Pro ista sit hec secunda propositio. quod ille terminus pro nullo immediate supponit. sicut nec iste terminus trinitas pro nullo immediate supponit ut dictum fuit in questione de trinitate. tamen supponit pro pluribus mediate scilicet pro patre et filio. Pater quia prout ibi sumitur conuertitur vniuersaliter cum isto termino completo pater et filius dicendo quod quicquid est pater et filius est principium spiritus sancti. et similiter quicquid est principium etc. est pater et filius. Et si dicatur contra. quod hec est vera pater est principium spirans. si ergo ille terminus non vniuersaliter simpliciter conuertitur cum hoc toto pater et filius. Pro isto sit hec tertia propositio quod ille terminus principium equiuoce seu non eodem modo significandi sumitur hic et ibi. quia dico quod prima non supponit immediate pro aliqua persona. in secunda pro supponit immediate pro patre. sicut etiam cum dicimus deus generat deum deus spirat. si. Unde in prima licet deus sumitur personaliter et supponit immediate pro persona patris. sed in secunda licet deus potest stare pro personis patris et filii. Et si isto modo iter tunc proprie loquendo licet deus supponeret immediate pro pluribus. et non nisi mediate pro vna re. scilicet pro eentia. et ideo non capitur eodem modo hic et ibi. et sic dico in proposito. Et si dicatur secundum per dicta iste terminus principium esset terminus collectivus. quia in prima propositio nec supponeret immediate pro pluribus et non sic supponeret pro aliquo illorum plurius.

Pro isto sit quarta propositio quod sicut iste terminus trinitas est nomen collectivum supponit immediate pro tribus personis et pro nulla illarum. ita hic iste terminus principium immediate supponit pro duabus personis et pro nulla illarum. Patet ex dictis nec videtur mihi aliquis melior modus dicendi tenendo quod iste terminus deus nullo modo debeat concedi in plurali etc. Si ergo dicatur magister Gregorius vel alius pro eo quod ex istis dictis ipse habet propositum. quia ex quo processum est quod principium vno modo supponit pro aliqua persona immediate. scilicet pro patre et pari ratione pro filio. sequitur quod in plurali numero potest supponere immediate pro filio. Ad hoc dicitur sibi quod non secundum ipsum. quia sicut ipse concedit quod iste terminus deus non admittitur in plurali quibus

supponat immediate pro pluribus. ita potest dici quod iste terminus principium non admittitur in plurali. Et si dicatur contra hoc re aliter habet propositum licet non vocaliter ita dicam quod realiter habetur contra ipsum quod eent plures dii licet non vocaliter. sicut possit facilius ostendi et satis patet intuitu. et etiam ex dictis in questione de trinitate. Et sic patet probabiliter quid sit dicendum hic. Et hec de secundo articulo.

Quantum ad tertium articulum in quo videndum vtrum procedendum sit quod spiritus sancti processio sit generatio. Primo ponam et declarabo triplicem conclusionem. Secundo mouebo et solvam triplicem dubitationem.

Prima conclusio. Passiva spiritus sancti processio non est generatio. nec spiritus sanctus ad intra est genitus aut generabilis. Secunda conclusio. Passiva. scilicet processio et filii generatio ac ipsarum distinctio non est a nobis in via perfecte cognoscibilis. Tercia conclusio. Passiva spiritus sancti processio et filii generatio ac ipsarum distinctio est a nobis in via aliquo modo intelligibilis. Prima conclusio est certa ex fide. quia cum non sit nisi vnus filius in trinitate. iuxta illud. Sic deus dilexit mundum ut filium suum vniuersum daret etc. propter quod in simbolo confitemur vnicum dei filium. et cum etiam filius non sit filius nisi quia genitus. et quod filius vtriusque genitus ut dicit Augustinus. v. de tri. ca. vi. sequitur quod nec est filius nec est genitus nec generabilis ad intra. et per consequens processio passiva non est generatio passiva. et sic patet conclusio prima etc. Secunda conclusio patet. quod vtraque processio siue productio est a nobis per statu vite ineffabilis. vni secundum magister sicut de generatione filii scriptum est. generationem eius deus enarrabit. ita de. si. potest dici processiones eius deus enarrabit. Et ideo dicitur spiratio nis a generatione. et cur spiratio. si. non dicitur generatio. et cur. si. non dicatur filius. ita quomodo dicantur filii et geniti. in vita ista non possumus perfecte cognoscere vel enarrare. Et hec intentio est Augustinus. et beatus Iulianus. Si militer Damasceni li. primo ubi dicit. Quoniam est quedam differentia generationis et spirationis didicimus. deus autem est modus differentie nequaquam. quibus autem est intelligere ista non possumus veraciter. tamen sic esse confirmemur et procedimus. Vult enim dicere quod ista non possumus perfecte intelligere. Tercia con-

eluso patet quia omnia que possimus aliq̄
mō intelligere. possum⁹ ⁊ explicare. nō stat
em̄ aliquid credere ⁊ illud nullo modo in-
telligere sicut supra dicit in. q. de trini. et cla-
rum est q̄ om̄e qd̄ possimus aliquo modo
intelligere possumus aliquo mō explicare
⁊c. Et id eo cū reuerētia m̄gr̄i Gregorij ap-
paret q̄ ipse insufficienter respōdet ad istam
questionē. Ipse em̄ postq̄ reprobauit di-
uerfos modos aliorū ponentiū differentiā
inter spirationē ⁊ generationē nullum mo-
dū ponit specialē. sed dicit q̄ nō est nobis
p̄ statu isto possibile istā differentiā intelli-
gere aut explicare. ideo nō tētat eam expli-
care. Quā aut ista responsio sit insufficientis pa-
tet. Tū p̄mo. q̄ eodem mō ipse posset se ex-
pedire de oī difficultate que sit in materia
de tri. Cū totus ille articulus fm̄ scōs di-
cas ineffabilis ⁊c. Tū secūdo. q̄ absurdissi-
mū ⁊ scandalosum videt esse in fide. dicere
q̄ aliq̄ p̄ sit credēda a catholicis. ⁊ tamen
nullus catholicus sciat assignare diffinitō-
nem qd̄ nois siue descriptionē ⁊ differentiā
significatiōis terminorū illius. sic est in po-
sito. igit̄ ⁊c. Et ideo videndū est qualis pos-
sit explicari ista differentiā hāz. p̄ductionū.

Sunt aut̄ circa hoc diuersi mo-
di dicēdi. Aliqui em̄ assignāt istā differen-
tiā ex p̄ncipio quo vnus. ⁊ p̄ncipio quo al-
terius. dicunt em̄ q̄ p̄ductionis filij p̄nci-
pium quo est intellectus. Sed p̄ductionis
spūs sancti est volūtas. sed istud non valet.
Tū primo. q̄ nullius istaz p̄ductionū est
aliquod p̄ncipium quo distinctum a p̄nci-
pio quod. vt in alia questiōe dictū est. Tū
secundo. q̄ in deo intellectus et volūtas
nullo modo distinguunt. vt dictū est in q̄
stione de distinctione formali. igit̄ si vnus
illaz est intellectus p̄ncipium. ⁊ volūtas
erit eiusdē p̄ncipium. ⁊ eodē. quare se-
quit̄ ⁊c. Alij assignant p̄dictam differen-
tiā ex ipsis p̄ductis. Nam filius est s̄bū qd̄
pater intelligēdo se p̄ducit. spūs sanctus au-
tem est donū qd̄ p̄ ⁊ filius se amādo p̄du-
cunt. Verbum aut̄ ex eo q̄ verbum simile
est rei intellecte cuius est verbum. sed do-
num ex eo qd̄ donū est nō est simile sed p̄t̄
ē dissimile. p̄ductio aut̄ viuētis similis p̄du-
centi est generatio vt hic sumit̄. q̄uis ergo
spūs sanct⁹ qd̄ est donū p̄ris ⁊ filij sit similis
patri ⁊ filio nō minus q̄ filius patri. q̄ tū
nō est similis ex eo q̄ est donū. ideo ei⁹ p̄du-

ctio nō est generatio. Et ista nō potest sumi
ab Anf. mono. lv. Sed q̄uis iste mod⁹ sit
subtilis ⁊ ipm̄ subtiliter declarat. De kam.
tū nō videt sufficiens. q̄ eque ignotū est no-
bis q̄ spūs sanctus nō sit s̄bū patri ⁊ fi-
lij sicut q̄ eius p̄ductio nō sit generatio. aut̄
q̄ ipse nō sit genitus. Un̄ cum. ff. sit eque si-
milis patri ⁊ filio sicut filius patri. ⁊ intel-
lectio ⁊ volūto nullo mō distinguantur in
deo. nō apparet cur spūs sanctus nō sit s̄bū
qd̄ se intelligendo p̄ducunt pater ⁊ filij. Ita
bū sicut filij est s̄bū qd̄ pater se intelligē-
do p̄ducit. ⁊c. Alij assignant differentiā
hāz p̄ductionū ex differentiā p̄ducentūz
q̄. s. filij est ab vno tm̄ sed spūs sanct⁹ a duo-
bus. Filius aut̄ nō potest ēē duorū nisi vn⁹
illozū sit pater ⁊ alter mater qd̄ in trinitate
ymagiari absurdissimum est. Et ista nō po-
nit a m̄gr̄o ⁊ Anf. mono. lv. ⁊ sumit̄ ab an-
gust. xv. de trini. ca. xxv. Sed cōtra h̄
arguit m̄gr̄ Grego. q̄ vbi p̄ductum eodē
mō est a duobz nec aliter ab vno q̄ ab altero.
necq̄ ab ambobz simil. necq̄ ab altero tm̄
sibi nō videtur q̄ p̄ductio ex hoc p̄t̄ ēē
a duobz minus debeat dici generatio q̄ si
ēset ab vno tm̄. Unitas em̄ vel pluralitas
p̄ducentium nō videt variare rōnem p̄du-
ctiōis. sicut patet q̄ p̄ductio vnus igit̄
a duobz nō min⁹ dicit̄ generatio q̄ p̄ductio
ab vno. sed spūs sanctus q̄uis sit a duobz
eodē mō. tū penitus est ab vtroq̄ vt patet
in primo articulo. quare ⁊c. Un̄ infert̄
nō sequit̄. si spūs sanctus est filius duorū q̄
ēset vnus tanq̄ patri. ⁊ alter⁹ tanq̄ ma-
tris. cum filius nō sit vniformiter ex patre
⁊ matre. quia nō ēset ratio quare vnus ēē
pater potius q̄ alter vel eodē. Un̄ q̄-
tum ad illud secundum bene ⁊ cordo cum
magistro Grego. sed nō q̄tum ad p̄mū. q̄
non nego ex toto p̄dictum modum vt pate-
bit ⁊c. **A** Alij assignant illam differen-
tiā ex diuersitate modi p̄cedēdi. q̄ filij p̄-
cedit quō natus. ⁊. ff. quō dar⁹. Et hāc po-
nit Aug⁹. v. de tri. ca. xiiij. Sed istud nō
sufficit. cū nō declarer cur spūs sanctus nō
procedat quō natus ⁊c. Qualiter aut̄ istud
dictū Augustini debet intelligi declarabō
⁊ inde patebit q̄ iste modus coincidit cum
alio dicto ⁊c. Un̄ ad declarandū p̄dictos
duos modos ⁊ ad manifestandū oppositū.
Sciendū est q̄ generatio q̄drupl̄ pot̄ su-
mi. Uno mō largissimē ⁊ improprie. et est p̄-

ductio alicuius de nō esse ad esse. ⁊ sic se ex-
tendit ad creationē. nec sic dicit̄ in diuinis.
Secūdo mō sumit̄ minus large ⁊ proprie. et
est generatio p̄ductio alicuius nō de nibi-
lo. ⁊ sic nō se extendit ad creationē. Hoc au-
tē pot̄ esse dupliciter. q̄ vel potest esse pro-
ductio alicui⁹ de nō esse in esse. ⁊ sic solū est
in creaturis ⁊ nō in diuinis. vel pot̄ ēē pro-
ductio alicuius in esse q̄uis nō de nō esse.
⁊ sic solum est in diuinis ⁊ nō in creaturis.

Tercio mō sumitur generatio stricte ⁊ ē
p̄ductio nō de nibilo alicui⁹ viuētis cog-
noscentis ab aliq̄ eiusdē nase nūero vel sp̄e.
⁊ fm̄ talē generationē in creaturis p̄ducēs
ō: p̄ vel m̄. p̄ductū filius vel filia. sic em̄
sol ⁊ hō p̄ducunt hominē. sed sol nō gene-
rat hominē. hō s̄o generat hominē. Tal̄ aut̄
p̄ductio est in diuinis tā respectu filij q̄
respectu. ff. sed tū ista nō est descriptio com-
pleta diuine generationis. Quarto mō
sumitur strictissime. ⁊ dicit̄ generatio produ-
ctio nō de nibilo alicui⁹ viuētis cognosce-
tis ab vno solo p̄ducēte eiusdē nature nu-
mero vel specie. Et sic sumit̄ in diuinis. et
est diffinitio qd̄ nois siue descriptio p̄pleta
diuine generatiōis. vt patet inducēdo in p̄-
ribz singularibz. Un̄ proportionabiliter p̄t̄ de-
scribi spiratio q̄ est p̄ductio non de nibilo
alicui⁹ viuētis cognoscentis non ab vno
solo p̄ducēte s̄z a pluribz eiusdē nature nu-
mero vel sp̄e. Et ponit illa particula. s. nō
ab vno solo ⁊c. ad differentiā generatiōis.
Et ideo ad instantiaz magistri Grego. qm̄
dicit q̄ vnitas vel pluralitas p̄ductū ⁊c.
dico q̄ licet hoc esset vtz in creaturis. tamē
nō oportet sic esse in diuinis. Nec exēplūz
qd̄ ponit de p̄ductiōe ignis ⁊c. bene ē ad p̄-
positum. q̄ etiā fm̄ eū illa p̄ductio nō ē ge-
neratio stricte sumpta ⁊ vt hic accipit̄ ⁊c.
Un̄ melius est dicere sic q̄ dicere sicut ipse
dicit q̄ nulla descriptio diuine generatiōis
cū ea cōuertibilis pot̄ a nobis dari. q̄ est a
nobis incōprehensibilis. q̄ absurdissimū mi-
bi videt q̄ credam⁹ fide aliquā p̄positionēz
et tū nesciam⁹ dare diffinitionē quid nois
terminorū ipsorū seu descriptionē quertibile
Nec incōprehensibilitas ipsorū rei hoc tollit.
Quia de⁹ ē a nobis incōprehensibilis. ⁊ for-
te q̄libet creatura. ⁊ tū dam⁹ diffinitionem
dei quertibile. Ideo sua rōnis cū reuerētia
videt scandalosa. Et p̄dictis sequunt̄ ali-
qua. **P**rimo sequit̄ q̄ licet genera-

tio et spiratio sint p̄ductiones distincte et
natura rei ⁊ seipsis formaliter sint distincte.
tū istaz p̄ductionū differentiā nō potest a no-
bis melius explicari q̄ p̄ hoc q̄ generatio
est ab vno tm̄ ⁊ spiratio a duobz. Patz et
dictis ⁊ videt̄ intētio Augustini. Secūdo
sequit̄ q̄ non pot̄ a nobis explicari q̄re filij⁹
p̄cedit quō nat⁹ ⁊ nō. ff. ⁊ spūs sanct⁹ p̄cedit
quō dar⁹ ⁊ nō filius. nisi p̄ hoc q̄ filius ē ab
vno solo ⁊ nō spūs sanct⁹. ⁊. ff. est a duobz
quorū vnus dat alteri. s. pater filio q̄. ff. sit
vel procedat ab eo. ⁊ nō sic p̄cedit filij⁹. Et
est intētio augustini vbi supra. Tercio se-
quit̄ q̄ nō potest a nobis explicari q̄re filij⁹
est s̄bū ⁊ nō spūs sanct⁹ ⁊. ff. est donū ⁊ nō
filius nisi p̄ modū immediate dictū. Patet
ex dictis. Quarto sequitur q̄ licet ex di-
stinctione filij ⁊. ff. vel generationis ⁊ spira-
tionis nō possit fieri euidentis argumētū ad
p̄bandū q̄. ff. procedat a filio. tū ex hoc pot̄
fieri forte ⁊ apparens argumētū ad hoc p̄-
bandum p̄tra grecos. Prima pars patz et
p̄mo articulo questiōis. Secūda pars et di-
ctis. quia nō videtur aliter q̄liter greci pos-
sint explicare differentiā generationis et
spiratiōis. nec alia explicare que dicta sunt
Et forte ista fuit ratio que mouit ecclesiā
romanā ad determinandū ⁊ tenendū con-
tra grecos q̄ spūs sanctus procedit ab vtro-
q̄. q̄ non apparet mihi q̄ hoc posset aliter
euidētē p̄cludi ex textu sacre scripture. vt
reputat̄ patere intuenti ⁊c. Sic igit̄ saluo
meliori iudicio p̄bata est ⁊ declarata tertia
p̄ncipalis cōclusio. **P** Sed circa istā
materiā moueo tres dubitatiōes. Pri-
ma ē vtrū verū sit ⁊ quō debeat intelligi il-
lud qd̄ August. Rich. ⁊ alij sc̄ti ⁊ doctores
cōiter dicere p̄suerūt scz q̄. ff. ē caritas a-
mor ⁊ dilectio p̄ris ⁊ filij ⁊ mutus ac io-
cundus nec⁹ amboz. ⁊ qm̄ est amor iocūd⁹
nisi sit mutu⁹. ⁊ q̄ p̄ ⁊ filij mutu⁹ se dilige-
do p̄ducūt. ff. Et ita de alijs dictis filij
q̄ frequēt̄ p̄cedunt a sc̄tis tantisq̄ doctori-
bus. Secūda ē vtz debeat p̄cedi q̄ p̄ ⁊ fi-
lij se diligāt spūs sc̄to. videt̄ q̄ nō. sic in do idē
est s̄ape ⁊ ē ita diligere ⁊ esse. sed ista nō cō-
cedit p̄ ē sapia sapia genita. q̄ ad illā seq̄-
tur q̄ p̄ ē sapia gēta vt arguit aug. ⁊ m̄gr̄
in lra. d. xxij. ⁊ p̄ vnus seq̄tur q̄ ista nō debet
cedi p̄ diligit se. ff. q̄ ad illā sequit̄ q̄ p̄ est
spūs sanct⁹. quod est falsum. oppositum pa-
tet per magistrū in p̄dicta distinctione.

Tercia est iuxta istam materiā vtrū de-
beat concedi q̄ pater est sapiens sapientia ge-
nita. Videt q̄ sic. quia fm̄ Augu. pater di-
cit verbo. tūc q̄ro aut dicere accipit essen-
tialiter aut notionaliter. si essentialiter. tūc
idem est qd̄ intelligere. igit̄ pater intelligit
verbo sicut dicit s̄bo. q̄re rē. Si teneat no-
tionaliter tūc idēz est qd̄ gignere. sed hec ē
falsa. pater gignit s̄bo imo generat s̄bū. er-
go illa erit falsa si dicere capiat notionalit̄.
q̄re p̄positū rē. Oppositū patz p̄ mgr̄m i di.
xxxj. r̄ p̄ Augu. in. v. de trini. multis locis.

Ad istas dubitationes r̄ideo p̄ ordinem.
Ad primam dico p̄mo q̄ voluntas diuina est
concordans r̄ mutua caritas siue dilectio r̄ a/
mor: iocūdus r̄ mutuus cōis patri r̄ filio r̄
sp̄i sancto. nec plus distinguit ab essentia
diuina cōmuni tribu p̄sonis q̄ essentia a se
ipsa sed sunt idem oībus modis. Secūdo
dico q̄ sp̄i sanctus nō magis est caritas a
mor: vel dilectio p̄ris r̄ filij q̄ pater sit cari-
tas amor: vel dilectio filij et sp̄i sancti. et h̄
loquendo de virtute f̄monis r̄ p̄rie. Patz
q̄: vnic̄ r̄ penitus indistinctus est amor: et
sentialis mutuus iocūdus r̄ infini⁹ q̄ mu-
tuo se diligūt p̄ r̄ filius et sp̄i sancti. nec ē
possibile ponere aliquē amorē quo p̄r̄ dili-
gat filij aliquo mō distinctū ab amorē cō-
muni triū p̄sonaz fm̄ Augu. vi. de tri. Un̄
p̄dicti termini caritas amor: dilectio p̄rie
loquēdo semp̄ sunt termini essentialis. Et
si q̄nq̄ a sanctis vel doctoribz capiant p̄so-
naliter hoc nō est fm̄ sermonis p̄rietatem
sed est fm̄ quandā appropriationē. sicut ap-
propriat patri potentia r̄ filio sapientia rē.
tū in diuinis nō est aliqua potētia vel sapi-
entia aliquo mō distincta a cōmuni poten-
tia vel sapia triū p̄sonaz. sic in p̄posito rē.

Tercio dico q̄. si. potest dici nexu p̄ris
r̄ filij ad istū sensum q̄ p̄r̄ r̄ filius p̄ducunt
sp̄i sanctū. aliter aut̄ intelligēdo non vide-
tur verū. Quarto dico q̄ sicut v̄z est q̄
pater r̄ filij mutuo se diligēdo p̄ducūt spi-
ritū sanctū. Sic etiā de f̄tute f̄monis p̄cedē-
dū est q̄ p̄r̄ r̄ filius mutuo se intelligēdo p̄-
ducūt. si. patet q̄: cū in deo penit̄ idē sit di-
ligere r̄ intelligere rē. p̄mum tū est in vsu a
pud sanctos. sed nō secūdum. Q̄ Si
s̄bo queratur. vtrū illa p̄pō in sensu casuali
sit vera. ita q̄ ista casualis sit vera. pater r̄ fi-
lius quia diligunt se mutuo p̄ducūt sp̄i
sanctum. R̄ideo q̄ licet forte illa vt est cau-

salis p̄rie dicta de virtute f̄monis nō esset
p̄cedēda. tamē potest cōcedi ad bonū sen-
sum. Et si querat cum ita sit q̄ pater r̄ fi-
lius quia diligunt se p̄ducūt sp̄i sanctū.
quare nō est ita q̄ pater r̄ filius r̄. si. quia di-
ligunt se nō p̄ducūt aliam personā. Ad
hoc respōdeo q̄ nulla est causa nisi quia de-
us est vna essentia r̄ tres persone nec pōt
se plures sicut potest haberi ex scriptura.
Et ad hoc possunt haberi cōgruentie. sed
de illis nō curo. Et ideo querere cur ita est
vbi nō est cā superuacuum est. nec aliq̄ ra-
tio potest hic a nobis assignari nisi q̄: nam
rei talis est nec est euidens quin tres p̄-
sone possint producere quartam quartē.

Ad secundam dubitationē patz ex iam
dictis quid respondēdū. Unde dico q̄ si
istud verbum diligere capiatur essentiali-
ter sicut istud verbum sapere. tunc de vir-
tute f̄monis hec est absolute falsa. pater et
filius diligunt se. si. sicut ista pater sapia
sapientia genita sicut bñ arguit ratio. Tamē
q̄uis sancti r̄ doctores antiqui capiūt sem-
per illud verbum sapere essentialiter nō ra-
men sic istud verbum diligere sed quādoq̄
notionaliter. et sic ad sensum quem inteli-
gūt ip̄a est vera. Un̄ apud eos diligere vt
capitur notionaliter nō est omnino idēz qd̄
spirare. quia tunc sicut hec est falsa pater r̄
filius spirant se sp̄i sancto. sic ista esset fal-
sa pater r̄ filius diligunt se sp̄i sancto. s̄
diligere isto modo includit diligere essen-
tiale quod est omnibus modis diuina essen-
tia r̄ similiter spirare. Et ideo illa p̄positō ē
falsa pater r̄ filius diligunt se amore absolu-
to r̄ essentiali. r̄ sic diligendo se p̄ducunt
sp̄i sanctum. Ex quo patet q̄ ille ter-
minus fm̄ vsu sanctorū nec est pure essen-
tialis nec pure notionalis sed p̄m̄ essen-
tialis r̄ partim notionalis. id est in descripti-
one sua ponitur termin⁹ aliquis pure essen-
tialis r̄ aliquis terminus pure notionalis
non sic autem de isto termino sapere. ideo
patet ad rationem rē.

R̄ Ad terciam dubitationē respōdeo
premittēdo istam regulam quam ponit
le doctor antiquus et subtilis domin⁹ p̄.
picta uen. libro primo summe sue. capitulo
xix. videlicet q̄: nihil in hac materia sine di-
stinctione vel affirmandum est vel negan-
dū. vt si in dissonanti sophista fecerit filio-
gismum ridicul⁹ appareat. ideo distingo q̄

iste terminus sapiētia p̄ se sumptus est ter-
minus essentialis. sed q̄nq̄ p̄ aliquid addi-
tū efficiatur p̄sonalis vt dicēdo sapiētia ge-
nita. Et q̄nq̄ ponit in ablatiuo casu sicut i p̄
posito tūc dupl^r pōt exponi. Uno modo p̄
istā p̄positionē a. Alio mō p̄ istā p̄positionē
p̄. vt patet clare in exēplis. Un̄ fm̄ hoc p̄nt
poni quatuor p̄pōnes. q̄ colligunt ex dictis illi-
us doctoris saltē p̄ parte. Prima est Q̄
ista p̄pō. pater est sapiēs sapia genita siue p̄
a resoluat siue p̄ p̄ falsa est. patet. quia sicut
pater nō est a filio nec p̄ filij q̄ est sapientia
genita. sic nō est sapiēs ab ip̄o vel p̄ ipsum
fm̄ beatū Augu. Secūda est. q̄ ista p̄pō
pater est sapiens sapiētia ingenita. si p̄ a re-
soluat falsa est. si p̄ per vera est. patz q̄: sicut
p̄r̄ nō est a seipso nec ab essentia diuina p̄rie
loquēdo. sic non est sapiēs a sapia ingenita
que est ip̄e vel essentia diuina. Et hoc est p̄
dictum doctoris rē. sed tū est sapiēs p̄ seip-
sum r̄ p̄ essentia diuinā. q̄re rē. Tercia
est q̄ ista p̄pō. s̄. filius est sapiēs sapia genita
si p̄ a resoluat falsa est. si p̄ per vera ē. Patz
q̄: sicut filius non est a seipso sic nō est sapi-
ens a seipso sed a patre a quo est. sed tū ē sa-
piens a seipso r̄ p̄ seipsum. sicut filius agit p̄
seipm̄ licet nō a se fm̄ Dila. Quarta ē q̄
ista p̄positio filius est sapiēs sapia ingenita
siue p̄ a resoluat siue p̄ per vera est. patz q̄:
sicut filius est a p̄re r̄ p̄ patrē sic est sapiens
ab ip̄o r̄ p̄ ip̄m qui est sapiētia ingenita.

Et sicut dico de filio ita dicendū est de
sp̄i sancto quo ad istā p̄pōnem. q̄uis autēz
possit p̄cedi q̄ filius vel sp̄i sanctus est sa-
piēs sapiētia ingenita. i. ab ea capiēdo illuz
terminus p̄sonaliter p̄ patrē. nō sic tamē p̄t
p̄cedi capiēdo ip̄m essentialiter scz p̄ essen-
tia. bñ tamē p̄cedendū est q̄ filius vel sp̄i
sanctus est sapiēs sapia ingenita. i. p̄ centiā
que est sapiētia ingenita. Si s̄bo dicatur q̄
fm̄ Augu. idem est in deo sapere r̄ esse. ergo
si filius est sapiēs sapiētia ingenita. sequit̄
q̄ filius est sapiētia ingenita qd̄ est falsum.
q̄: si esset sapiētia ingenita nō esset sapientia
genita. S̄ R̄ideo q̄ sic ingenitū pōt
dupl^r accipi sic etiāz sapia ingenita. Uno
mō s̄: ingenitū om̄e qd̄ nō est genitū. et sic
essentia diuina est sapia ingenita. Alio mō
s̄: ingenitū qd̄ nō est genitū est generans
r̄ sic est p̄rietas soli patri ueniēs r̄ non si-
lio. Primo mō p̄cedo q̄ filius est sapia ige-
nita ad istū sensum q̄ filij est ista sapia q̄ est

ingenita sicut est ista essentia q̄ est ingenita
Sed secūdo modo dico q̄ filius nō ē sapien-
tia ingenita. q̄ ingenitū isto mō nō conue-
nit diuine essentie. Si s̄bo dicat p̄tra p̄-
mū q̄ fm̄ hoc isti termini sapiētia ingenita
r̄ sapiētia genita affirmabunt de filio. Di-
co q̄ nō est incōueniēs capiēdo li sapiētia
ingenita essentialiter. r̄ ly sapiētia genita p̄-
sonaliter. Si s̄bo dicatur p̄tra secundūz
q̄ adhuc procedit argumētū q̄ filius sit sa-
pientia ingenita capiēdo p̄sonaliter. quia
p̄ quartam p̄pōnem filius est sapiēs sapien-
tia ingenita capiēdo p̄sonaliter. ergo est sa-
pientia genita p̄mo mō capiēdo. q̄na tenet
p̄ illud mediū Aug. rē. R̄ideo q̄ q̄uis in
deo sit idem sapere r̄ esse. non sequitur fili-
us est sapiens sapientia ingenita in ablati-
uo casu. Igitur est sapientia ingenita si in
anecedente capiatur ly sapiētia ingenita i
ablatiuo casu r̄ in consequenti in nominati-
uo. Nec video q̄ habeat apparentiaz p̄mo
modo. sed si vtrōbiq̄ capiatur eodem mō
consequentia habet aliquam apparentiaz
et potest concedi consequens sicut antece-
dens. sicut pater cuilibet subtiliter intuen-
ti. rē. Tunc ad rationem istius dubita-
tionis dico Q̄ non sequitur. pater dicit
verbo ergo sapit verbo. ratio est q̄ fm̄ vsū
sanctorū sapere semper capitur essentiali-
liter. sed in illa p̄positōe dicere non capitur
pure essentialiter sed notionaliter. vel par-
tim essentialiter et partim notionaliter. i. in
sua descriptione quid nominis ponit ter-
minus essentialis r̄ terminus notionalis.
quia dicere non est omnino idem qd̄ intel-
ligere nec oīno idē qd̄ gignere. q̄: pater nō
gignit verbo sed gignit verbum. sed dicere
est intelligere r̄ intelligendo p̄ducere. et sic
ista pater dicit s̄bo valet tantū pater intel-
ligit verbum intellectione essentiali r̄ intel-
ligendo gignit verbum sicut supra dixi d̄ di-
ligere. Et hec de istaz de toto tercio articu-
lo. Tunc ad rōnes principales. Ad pri-
mam negat aīa. r̄ ad p̄bationē negat ma-
ior: si intelligat vniuersaliter circūscripto
oī alio qd̄ nō est idē secū. mō sic nō est ip̄o
sito q̄: filij ē centia eadē cū p̄re q̄re n̄ sup̄sta
it q̄uis p̄r̄ sit ex se sufficiens. Ad p̄firmatōez
p̄z qd̄ dicēdū ex p̄mo arti. q̄stiois. Ad secū-
dā r̄ et p̄firmatōez patuit diffuse i secūdo ar-
ticu. qd̄ possit dici rē. Ad tēciā negat aīa. r̄
ad p̄bationē negat maior: r̄ p̄z ex dictis i secū

articulo. Ad confirmationē negat assum-
ptum. quia hoc nō est verum vt ibi tūgitur
vt dictum est. Ad illud tamē qd ibi dicit qd
actus et habitus illius voluntatis vere ge-
nerant pcedēdo capiēdo generationē lar-
ge. non tamen stricte vt patz clare pside-
ti p̄dicta. Et hec de ista questione.

Sequitur nona questio.

A Ircia decimā

quartam distinctionē. et ali-
lias in quibus magister agit
de eterni spūs sancti p̄fessione
tpali tam visibili q̄ inuisi-

bili quero vtrū sola p̄sona spūs sancti sit ca-
ritas infusa que datur amicis dei. Arguit
p̄mo qd non. quia p̄sona spūs sancti nō est cari-
tas que datur amicis dei. igitur questio fal-
sa. p̄sequentia est clara. sed antecedens pro-
batur. quia frustra fit per p̄tra quod p̄t fie-
ri p̄ pauciora. sed ad hoc qd aliquis sit ami-
cus dei sufficit qd ei datur dona spūs sancti.
Nam q̄cūq̄ habet illa ipse est carus deo et
amicus dei. igitur superfluum est qd datur pro-
pria p̄sona spūs sancti. quare rē. Secun-
do. quia aliqua caritas que nō est persona
spūs sancti datur viatori. igitur questio fal-
sa. p̄sequentia clara. sed añs probat. quia cari-
tas creata datur a spūs sancto viatori p̄ qm
ipse est amicus dei. iuxta illud apostoli Ro.
v. Caritas dei diffusa est in cordibus n̄ris
per spūs sanctum qui datus est nobis. rē.
Sed cōstat qd spūs sanctus nō est illa cari-
tas creata que per ipm diffunditur in nob.
igitur rē. Tercio. quia caritas que datur
amicis dei p̄t augeri et minui. igitur que-
stio falsa. p̄na clara. sed añs probat. quia si-
cut aliquis potest esse magis vel minus ca-
rus deo et amicus dei. ita sua caritas p̄t fi-
eri maior et minor et intendi et remitti. s; cō-
stat qd hoc nō potest competere p̄sona spūs
sancti. igitur rē. In oppositum arguit p̄
magistrum. xvij. dist. vbi tractat de ista ma-
teria et determinat oppositum expresse. In
questione iuxta materiā trium argumēto-
rum erunt tres articuli. Primus. vtrū
caritas que datur amicis dei sit p̄sona spi-
ritus sancti. Secundus. vtrū caritas que
datur amicis dei sit qualitas infusa menti
Tercius. vtrū caritas que datur amicis
dei potest augeri vel minui. B Circa

p̄mū primo p̄mittā tria notabilia p̄pter ter-
minoz declarationē. Secūdo ponā triplicē
p̄clusionē Tercio solūā triplicē dubitatio-
nē. Quātū igit ad p̄mū qd maḡ dicit du-
plicē esse p̄fessionem spūs sancti. eternā. s; tē-
poralē. Notandū est qd q̄cūq̄ p̄fessio ac-
cipit p̄ productionē passiuā vnius p̄sona ab
alia. aliquā autē importat talē p̄ductionē cō-
notando illā p̄sonam p̄ductā de nouo ex-
istere in aliqua creatura rōnali s̄m aliquoz
modū specialē de quo infra dicitur. Vn-
si vsus sc̄toz esset qd p̄cedere importaret ta-
lē p̄ductionē vni p̄sona ab alia et nouā sui
existentiā in q̄cūq̄ creatura nō p̄pter noui-
tatē dei sed p̄pter nouitatē rei. ita bñ posset
dici qd. s; p̄cederet tpaliter q̄cūq̄ creatu-
ra creatur. sicut modo dicit qd p̄cedit tpaliter
qd datur alicui rōnali creature ad ipsam san-
ctificandā. qd tūc. s; p̄cedere nō est; aliā q̄
ipm p̄duci a patre et filio et de nouo ad ex-
tra esse in creatura noua. Et his sequit
qd de virtute f̄monis n̄ debet p̄cedi qd sit du-
plex p̄fessio. s; vel sint due p̄fessiones. s; pa-
tet. qd sicut p̄cedēs ē vn̄ sic p̄fessio ei⁹ em̄
ca. Secūdo sequit qd tra Octaua qd p̄fessio
tpalis est vna res loq̄ndo de virtute f̄monis.
vn̄ dico qd p̄fessio tpal̄ est vn̄ ens reale. s;
s; licet em̄ ille termin⁹ non significet solum
vn̄ ens reale sed plura. tñ solū supponit p̄
vno. s; p̄ spūs sancto. Sic etiā dico qd vn̄ qd
creatio dei est p̄prie res. s; ipse deus creā. si
capiat actiue et sic concedo qd creatio creat
vel creatio est ipsa creatura si capiatur passiu-
ue. et sic cōcedo qd creatio creatur quocūq̄
mō tñ capiatur nō solū signat vnā rē sed plū-
res. s; deum et creaturā rē. Tercio sequit
qd p̄fessio tpalis nō differt realiter a p̄fessi-
one eterna loquendo de virtute f̄monis
patet quia isti termini p̄fessio tempora-
lis et p̄fessio eterna supponunt p̄o eodē
licet connotent diuersa rē. Quarto sequit
qd tamen ad intentionē sanctorum po-
test p̄cedi qd duplex est siue qd due sunt p̄-
fessiones spūs sancti. et qd p̄fessio eterna dif-
fert realiter a p̄fessione temporali. Patet
quia nihil aliud intelligunt nisi qd eternali-
ter procedit et etiam temporaliter. et qd p̄t
primo modo p̄cedere absq̄ hoc qd p̄cedat
secūdo modo. et qd p̄fessio eterna differt
realiter ab aliqua re que importatur per p̄-
fessionem temporalem. scilicet a creatura
temporali.

Secundo notandū est que sit dif-
ferentia inter p̄fessionē et missionē et datio-
nem. vnde dico qd isti termini supponunt p̄
eodem. sed tñ p̄fessio p̄t hic sumitur est
in plus q̄ missio. quia om̄e quod mittitur
procedit sed non cōuerso. Nā filius eter-
naliter procedit nō tamen eternaliter mit-
tebatur. licet eternaliter poss; mitti. s; pro-
fessio nō est in plus q̄ datio nec etiā in mi-
nus. Et non in plus patet quia non om̄e
qd datur procedit. Nam dona spūs sancti
dant nō tñ procedūt vt hic de p̄fessione lo-
quimur. Et etiā nō in minus. patet qd non
om̄e quod procedit datur. Nam filius eter-
naliter p̄cedit nō tamē eternaliter datur. S;
qualiter se habeant missio et datio satis pa-
tebit p̄ sequentia. Dico tñ qd licet p̄dicti ter-
mini simpliciter sumpti se habeant vt dictū
est. tamē ipsi aliquo mō restricti p̄nt ad iui-
cem reuerti. Vn̄ isti termini p̄fessio tpalis
spūs sancti. missio spūs sancti. datio spiritus
sancti. inter se reuertunt saltem s̄m legē or-
dinatā. quod dico qd forte possibile est ab-
solute spūs sanctū dari absq̄ hoc qd mit-
tatur. sicut poterit apparere et dicendis in-
ferius rē. Tercio notandū est quid im-
portat p̄ istos terminos missio et datio siue
mitti et dari. Vn̄ dico qd mitti importat p̄-
sonā procedentē connotando creaturā. ita
qd descriptio quid nois sit hoc totū mitti ē
p̄sonam aliquā ab alia p̄ductā p̄ nouā
existentiā in aliqua creatura rōnali s̄m spe-
cialē modū existendi in ea manifestari. Et
p̄porcionabiliter qd nois hui⁹ termini mit-
tere est p̄sonam aliquā p̄ductā p̄ nouam
existentiā in aliqua creatura rōnali s̄m spe-
cialē modū existendi in ea manifestari. Et
ista manifestatio sit aliquid opando circa
creaturā. p̄ quam opationē p̄sona que mit-
tatur manifestari dicit. S; dari est aliquā
rē p̄ductā existentē in alicuius potestate
sic se habere ad rōnalē creaturā qd ipse pos-
sit iuste illa vti ad opandū aliquid sicut sibi
rōnabiliter placuerit Et ista descriptio cō-
uenit tā spiritui sancto q̄ eius donis vt pa-
tebit. Et p̄porcionabiliter qd nominis hu-
ius termini dare potest assignari qd est ali-
quā rem habentē aliam rem p̄ductā in
sua potestate velle sic se habere ad rōnalez
creaturam qd ipsa possit iuste illa vti ad ali-
quid opandū sicut sibi rōnabiliter pla-
cuerit. Sic em̄ dicitur qd aliquis dat seip-

sam alteri in hoc qd offert seipm sibi vt faci-
at quod alius dixerit. Nec querenda est in
p̄dictis descriptionib; p̄cisa et rigoroza ser-
monis p̄prietas. sed q̄rendum est vt intelli-
gat veritas. Et istis sequunt alii. Pri-
mo sequit qd mittere est cōmune tribus per-
sonis. qd cuiuslibet earum reuenit aliqd opa-
ri circa creaturā vn̄ alia p̄sona manifestat
et sic tenet argumentū magistri. qd si alq̄ p̄-
sona mitteret et nō alia sequit qd oparet ali-
quid ad extra et nō alia quod est falsum.

Secundo sequit qd eadē p̄sona potest
mittere se. quia opando aliquid circa crea-
turam potest manifestare qd ipsamet proce-
dit. Tercio sequitur qd dare est cōmune
tribus personis et qd eadē persona potest
seipsam dare. quia quilibet persona est in
potestate cuiuslibet p̄sona. et quilibet in po-
testate sua. vt velit aliquam personā pro-
ductam sic se habere ad rōnalem creatu-
ram qd sit parata ad faciēdum quicquid ra-
tionabiliter p̄t rōnalis creatura.

Quarto sequitur qd nec mitti nec dari
est cōmune tribus personis quia non cōm-
perit nisi p̄sona p̄ducte. nec comperit pa-
tri. et hoc est solum ex vsu sanctorū. et si ali-
ter fuissent vsi rōnabiliter posset dici op-
positum. Unde difficultas in ista materia
principaliter est ex significatis terminoz
quibus est vtendum s̄m vsu sanctorum
et antiquoz. ideo est difficultas magis vo-
calis q̄ realis. D His premissis
circa istum articulum pono tres conclusi-
ones. Prima est qd amicis dei non soluz
dantur creata spūs sancti dona sed etiā pro-
pria spūs sancti persona. Ista cōclusio pro-
batur a magistro in litera plurib; autorita-
tibus. nec videtur ad hoc melior proban-
di modus. Item ad hoc est autoritas Au-
gustini sup illo verbo Jo. xiiij. Ego roga-
bo patrem et alium paraclitum dabit vob.
Item Lu. p̄mo dicit angelus ad Mariā
Spūs sanctus superueniet in te et virtus al-
tissimi obumbraabit tibi. Vbi duo distincte
promittit. s; aduentū spūs sancti et etiā obū-
brationem virtutis altissimi. p̄ p̄mum nota-
tur donatio spūs sancti. p̄ secundū donatio
doni creati rē. Secūda p̄clusio est qd ami-
cis dei nunq̄ datur spūs sancti p̄sona qn̄ def ali-
qd eius donū creatū. s; caritas vel gr̄a. nec
similit̄ contra. Prima ps probat qd q̄cūq̄
habet spūs sanctū est amicus dei Ro. viij.

quicquid spiritus dei agunt huius filii dei sunt. sed nullus est filius vel amicus dei sine caritate vel gratia gratum faciente a deo creatur. Ita ut postea probabitur igitur. Secunda pars per bartholomaeum. quod dicitur quod habet caritatem creatam siue gratiam gratum facientem est amicus dei. sed nullus est amicus dei si non habeat spiritum sanctum. igitur. Bartholomaeus patet. Tertia pars. iustificati gratia spiritus heredes sumus secundum spiritum vite eterne. Quarto patet. Romanus. viij. Si quis spiritum christi non habet hic non est eius. id est membrum christi. et per spiritum christi intelligitur spiritus sanctus secundum glossam igitur. Tercia conclusio est. amicus dei absolute potest dari spiritus sancti persona absque hoc quod datur eius dona. et similiter e contra. Prima pars probatur a magistro Gregorio. sic. quod omne dabile a deo homini absolute potest ei dari non dato alio quod non est essentialiter id est cum eo nec aliquid de essentia eius. igitur. Consequenter tenet quod spiritus sanctus est dabile per personam conclusio. et nullum donum creatum est essentialiter id est cum spiritu sancto siue de esse spiritus sancti. Et a magistro patet. Tunc quod ipso processu nulla sequitur contradictio. Tunc quod sicut omne factibile a deo potest fieri ab ipso non factum alio quod non est ipsum aut de essentia ipsius. sic videtur in proposito. Sed illud a magistro facilius potest negari. et ad personam probationem patet quod nulla est probatio. hoc processu non potest evidenter inferri contradictionem. igitur hoc est verum aut procedendum. Et ad secundam probationem posset dici quod spiritus sanctus dari non est aliud quam donum eius creatum dari. ideo non valet ratio nec similitudo ibidem inducta. Et tunc aliter et melius de kam. probatur illam partem sic quod illud dicitur dari alicui quod potest illo uti ad aliquid faciendum sicut placet. quemadmodum dicitur quod aliquis dat seipsum alteri propter hoc quod offert se illi ad faciendum quod alius dixerit. unde si supponitur ex quibus nominibus. Sed supposito quod spiritus sanctus nullum donum creatum daret creature rationali adhuc posset esse paratus ad faciendum illud quod creatura rationalis rationabiliter vellet ut clarum est. igitur sine dono creato absolute posset seipsum dare. et sic prima pars patet sufficienter. Sed secunda pars sequitur satis ex prima. ut patet cuilibet intuitu. igitur. Et istis sequuntur aliqua. Primo sequitur formalis responsio ad istum articulum. scilicet proloquendo de virtute secundum caritatem quod datur amicis dei non est persona spiritus sancti. Patet. quod spiritus sanctus non est caritas creata ut clarum est sed nul-

la caritas datur amicis dei nisi caritas creata. Pro cuius declaratione sit istud secundum dicitur correlari. Et loquendo de virtute secundum caritatem in creata non datur amicis dei. patet. quod propter loquendo iste terminus caritas est terminus essentialis immediate supponens personam diuinam. sed non est procedendum quod essentia diuina mittat vel detur. sicut nec pater quod non est res producta ut patet ex supra dictis igitur. Unde si aliquis a sanctis inueniat quod caritas in creata datur iste terminus capitur notionaliter pro persona spiritus sancti. et hoc est secundum formam proprietatem sed secundum attributionem ut supra tangebatur in alia questione.

Tercio sequitur contra magistro quod spiritus sanctus non est caritas qua formaliter diliguntur deum et proximum. patet quod licet spiritus sanctus deus non tamen per ipsum formaliter diliguntur. et quod ipse sit nobis formalis dilectio. quod deus in duplici genere cause. scilicet materialiter et formaliter non potest esse causa sed solum in genere cause efficientis et finalis. igitur. Quarto sequitur quod spiritus sanctus non ideo procedit dari quia deus eius dona. Patet per magistrum in tertia conclusio. Sed circa probata est triplex dubitatio. Prima est. Quod spiritus sanctus secundum veritatem sit in omnibus rebus essentialiter presentia et potentia. et per omnia in bonis et malis non videtur quod spiritus sanctus in propria persona possit nouiter dari. quod non potest in aliquo homine esse nouiter quod prius fuerit. aliter esset possibile aliquem hominem esse spiritum sanctum non esse in eo. quod supponitur falsum. Secunda dubitatio est. ut spiritus sanctus detur in suis donis et in quibus donis. et quare magis dicatur dari in aliquo donis quam in aliis cum omnia sint dona eius quod cum habet creatura rationalis. Tercia dubitatio est. ut detur vel mittatur visibiliter. videtur quod non. quod invisibile non potest visibiliter mitti. sed ipse est simpliciter invisibilis. igitur. Et oppositum dicit magister dist. xvi. Ad primam dubitationem respondetur quod secundum magistrum dist. xvij. Spiritus sanctus duplici modo existendi est in rebus. Uno modo in omnibus creaturis generaliter. Alio modo est solum in creaturis rationalibus iustis et sanctis specialiter. et isto modo bene stat quod homo sit. et non sit in eo illo modo et postea sit in eo nouiter illo modo. et secundum istum spiritum dicitur. scilicet mitti et dari. Et si queratur qualis sit iste modus existendi spiritus

sancti. Uno modo potest dici quod non est comprehensibilis sic nec primus de quo magis videtur. et ideo est inexplicabilis. tunc potest aliquo modo notificari a posteriori. Nam ut dicitur magister in xvij. dist. Tunc nobis dicitur mitti spiritus sanctus cum ita est in nobis ut faciat nos diligere deum et primum dilectione merito. Non quod hoc sit. scilicet dari quod absolute staret merito diligere deum et proximum. et non sic habere ipsum et similiter e contra. Alio modo potest dici et forte melius quod licet iste modus existendi non sit nobis comprehensibilis aut cognoscibilis ad plenum. tamen non sequitur propter hoc quod non sit aliquo modo explicabilis. Non enim video esse possibile aliquid credere quod nullo modo est explicabile. ideo dico quod iste modus specialis ultra primus modum generale nihil omnino importat nisi solum spiritus sanctus esse paratum ad faciendum quod creatura rationalis rationabiliter vellet. iuxta illa quae dicta sunt. hoc autem absolute potest absque hoc quod ipse sit aliqua dilectio seu aliquod donum creatum. quare. Ad secundam dubitationem dico primo quod spiritus sanctus datur in suis donis. vel magis propter loquendo datur cum suis donis. quibus absolute possit dari sine eis et contra. Secundo dico quod non datur de facto alicui nisi ei quae sanctificat et accipit ad vitam eternam. Tercio dico quod spiritus sanctus nullum sanctificat vel accipit ad vitam eternam nisi eum in quo est caritas creata siue gratia gratum faciens ut patet in secundo articulo. Et ideo sancti dicuntur scilicet dari in caritate tanquam in dono creato.

Quarto dico quod si ad hoc esset modus loquendi sanctorum ita bene posset dici et concedi. scilicet dari in sapientia vel in fide vel in spe sicut in caritate. sed hoc non est visum apud sanctos. Similiter non dicitur dari quibus conferat alicui potestatem faciendi miracula sine caritate vel gratia quibus hoc posset dici si sancti sic vterentur. et sic patet ad secundam dubitationem. B. Ad tertia dubitationem dico primo quod missio visibilis alicuius personae potest dupliciter fieri. Uno modo per realem assumptionem nature create visibilis in unitate diuina personae. Alio modo sine tali reali assumptione. primo modo filius fuit visibiliter missus in incarnatione. de qua missione in tercio libro. Secundo modo spiritus sanctus fuit missus in noua lege. et de ista missione videndum est quid sit et quibus facta sit. Unde dico secundo quod

missio visibilis est apparitio alicuius rei corporaliter visibilis facta circa creaturam rationalem eidem creature missione inuisibile diuinae personae representans. Primo enim quod sit apparitio specierum corporalium visibilium patet. quod aliter non posset esse visibilis cum diuina persona sit inuisibilis. Secundo quod sit circa creaturam rationalem patet. quod non mittitur nisi creature rationali. Tercio quod representet. patet. quod diuina persona non mittitur nisi ad representandum aliquod effectum spirituales scilicet gratiam gratum facientem. quibus aliter possit fieri si deo placeret. Tercio dico quod oportet missionem inuisibile tunc primo fieri quam primo sit missio visibilis quae ea significat. missio enim visibilis significat missionem inuisibile. vel tunc primo fieri vel prius facta esse. et adhuc permanere quod quod visibiliter tunc mittitur in columbe specie. Bartholomaeus. non tunc primo accepit gratiam. nec fuit in eo augmentata. Similiter quod visibiliter missus fuit apostolis non tunc primo gratiam receperunt licet fuerit augmentata.

Quarto dico quod ista missio facta fuit in noua lege tunc apostolis. Et de tunc patet in euangelio. et de apostolis in libro actuum apostolorum. Et quibus facte fuerint in veteri testamento apparitiones aliquibus sanctis. non principaliter significant missionem. sed aliud. Si vero queratur utrum ille spiritus que apparuerunt fuerint vere res et non potuerunt esse tales quales apparuerunt. vel potuerunt esse alique alie conuenientes cum aliis rebus similibus accidentibus exterioribus. Unde quod spiritus sanctus apparuit in specie columbe dico quod fuit vera res. tamen hoc potuit fieri per veram columbam vel per aliquam aliam rem de nouo creatam habentem accidentia exteriora similia accidentibus columbe. et sicut deo placuit ita factum est. Ad argumentum autem patet quod inuisibile potest visibiliter mitti non in se sed in aliquo instituto ad ipsum significandum. Et hoc de primo articulo.

Quantum ad secundum articulum utrum caritas que datur amicis dei sit qualitas infusa menti. Primo ponam tres conclusiones et eas declarabo. Secundo obuiam per aliquas rationes et ad eas respondebo. Prima conclusio. nullus potest esse amicus dei sine lege ordinata non habendo in se aliquam qualitatem infusam que sit caritas vel gratia. Secunda conclusio. aliquis

potest esse amicus dei de potentia absoluta non habendo aliquam qualitatē infusam que sit caritas vel gratia. Tercia cōclusio. aliquis potest esse non amicus dei de potentia absoluta habendo aliquam qualitatē infusam que sit caritas vel gratia. Et in omnibus istis cōclusionibus per amicum dei intelligendo illū quem deus specialiter diligit et ad speciale bonū. scilicet ad vitam eternam. quia generaliter loquendo quilibet est amicus dei siue bonus siue malus sit in hoc quod deus diligit ipsū ad aliquod bonū ut clarum est etc. Prima cōclusio probatur et licet ipsa non possit probari ratione naturali. quia per nullam rationē naturalem possumus concludere aliquem habitum supernaturalē tamen potest probari auctoritate multiplici tam scripture quam sanctorum. sed quia ista cōclusio cōmuniter proceditur. ideo per hoc eam unica auctoritate apostoli. i. Cor. xiii. ubi dicit. Si linguis hominū loquar etc. ubi omnes virtutes et dona spiritus sancti et eorum actus dicit nihil proficere habenti scilicet ad meritū vite eterne sine gratia vel caritate. Et si dicatur quod apostolus loquitur de caritate non quod creata sed increata que est spiritus sanctus. Dico quod licet istud posset probari nichilo sustineri. tamen non videtur esse de intentione apostoli. quia ibi loquitur de caritate quasi de quodam virtute. et eius excellentiam ad alias virtutes nititur ostendere. vñ in fine capli dicit. Hunc manet fides spes caritas hec tria. maior aut horum est caritas. Et si dicatur sicut dicit magister. quod caritas etiam a sanctis et doctoribus dicitur virtus non quia ipsa sit virtus creata infusa sicut alie. sed quia per eam mens afficitur tanquam si esset virtus. Respondeo quod ita facilliter posset dici de qualibet alia virtute etc. nec videtur quod expressius per auctoritates scripturę possit haberi quod fides aut spes sint virtutes infuse create quam de caritate. quare ergo non ponetur etc. Item apostolus Ro. v. hoc expresse videtur dicere Caritas dei diffusa est in cordibus vestris per spiritum sanctum quod datus est vobis. Ubi expresse apostolus duo scilicet spiritum sanctum datum esse. secundum hoc caritatē per ipsum diffundi. quasi caritas sit aliquid distinctum a se. et per consequens virtus creata. Et licet ista auctoritas aliter posset glosari tamen illa est apparentior in sententia apostoli quā insinuant verba Augustini. sup.

Job. p. canonica. ome. vi. exponens illud Ro. viii. Ipse spiritus interpellat pro nobis etc. Quis est inquit ipse spiritus interpellat per sanctos nisi ipsa caritas que in te per spiritum facta est. ideo enim dicit idem apostolus. Caritas diffusa est etc. Et his ergo tenendum est quod caritas est virtus creata. etc. Sed contra istam cōclusionē est opinio magistri. Aliqui tamen dicunt quod licet magister posuerit deum esse caritatem nostram. non tamen negavit hominibus habitum caritatis create. sed quicquid sit hoc clarum est satis quod nullam mentionē de hoc facit ipsum ponendo. imo magis ipsum videtur non ponere. cum dicat quod non eodem sensu dicitur deus est fides nostra. et deus est caritas nostra quam primum dicitur propter habitum quem habemus in nobis a deo scilicet fide infusam. non sic aut secundum. Ideo videtur sic dicunt aliqui quod magister opinatus fuerit quod ad actum diligendi deum merito aut proxiimum non cōcurrat aliquis habitus caritatis create. sed hominibus actum merito spiritus sanctus operatur sine habitu virtutis medio quod non sic est de actibus fidei et spei. quare etc. Unde pro opinione magistri inter multas auctoritates quas ipse inducit. seipsum due sunt magis apparentes. Prima est Augustini. viii. de tri. ca. vi. Qui primum diligit persequens est ut ipsam scilicet dilectionem diligat. deus enim dilectio est. et quod manet in dilectione in deo manet. Alia est in eodem libro ca. vii. Nemo dicat quod non noui quid diligam. diligat fratrem et diligat eundem dilectionem. magis enim noui dilectionem qua diligit fratrem quem diligit etc. Et quibus auctoritatibus habetur quod dilectio qua diligimus fratrem est deus de deo id est spiritus sanctus. Et sic sine alia caritate aliquis est deo carus et dei amicus etc. Sed quia in hac opinione magister cōmuniter non tenet. ideo ad auctoritates Augustini. respondetur et potest responderi sicut respondet Scotus. tamen aliter potest responderi forte magis secundum mentem Augustini. Unde secundum quod dicit Augustinus. xv. de trinitate capit. xvii. et sup. Jo. omelia. xxvii. exponens illud Job. xv. Manete in dilectione mea duplex potest distingui dilectio dei. Una increata scilicet deus. Alia est quedam forma existens in nobis que non est deus. Et de prima dicit saluatoris intellexisse cum dicit. manete etc. Ultraque autem dicitur dilectio

ctio qua diligimus fratrem. sed sub diuerso sensu. Nam dilectio creata est qua formaliter diligimus. sed dilectio increata est que id est propter quā diligimus causaliter. Cui ergo Augustini. dicit quod diligit primum diligit dilectionem. non intelligit de dilectione per quam sed de dilectione propter quā. quia propter quod vnumquodque etc. et hoc innuit cum dicit. cōsequens est ut ipsam dilectionem seipsum id est maxime diligat. et illa dilectio vere deus est. Et sic Augustinus probare intendit quod qui diligit primum sicut debet etiam diligit deum quando aut dicit diligat fratrem et diligat eandem dilectionem. ly eandem non refertur ad dilectionem per quam diligit formaliter. sed ad illam propter quam diligit causaliter. de qua immediate premiserat. de dilectio est. Et sic patet cōclusio. nec tenenda est magistri opinio. **I** Secunda cōclusio probatur. Ad cuius probationem et declarationem. ac etiam precedentis cōclusionis. distinguenda est quod esse amicum dei siue deo carum aut acceptum ad vitam eternam potest dupliciter intelligi. Uno modo idem est quod esse a deo ordinatum ad vitam eternam finaliter obtinendam et sic quilibet electorum in quocumque statu sit gratie vel culpe est deo carus et acceptus et dei amicus. et nullus reproborum. licet sit in statu gratie est dei amicus. Et isto modo non intelligitur prima cōclusio. quia sic esset falsa. etc. Alio modo idem est quod esse in statu vel dispositione in qua si perseverauerit deus dabit sibi vitam eternam. et sic non quilibet electus est deo gratus vel acceptus nec dei amicus. sicut ille qui est in statu culpe mortalis. Et aliquis reprobus est deo carus et dei amicus sicut ille qui est in statu gratie etc. Simili modo magister tercio sententiarum distin. xxxi. dicit. quod aliquem esse scripturam in libro vite potest intelligi dupliciter. scilicet secundum eternam conscientiam vel secundum presentem iusticiam. et multi sunt scripti primo modo et non secundo modo et e converso. Sic in proposito potest dici quod aliquem esse amicum dei. potest intelligi dupliciter. vel secundum eternam dei dilectionem vel secundum presentem dispositionem. et aliqd potest esse amicus dei primo modo et non secundo modo et e converso. In ista ergo questione intendo istis terminis carus. gratus. acceptus deo. amicus dei. dignus vita eterna. et hominibus. secundo modo uti et non primo modo. Et in isto sensu habet secunda cōclusio dif-

ficulatem. Probatur ergo cōclusio primo sic. quia spiritus sanctus potest dari alicui absolute loquendo sine caritate creata aut alio eius dono. sicut patet ex primo articulo. sed ipse solus sine alio dono creato potest tamen significare creaturam respectu hominis beatifici aut alterius boni quantum ipse cum alio dono. quia alias ipsa caritas creata ex natura sua aliqua dignitatē respectu vite eterne tribueret ipsi creature. quam dignitatē nullo modo posset sibi spiritus sanctus per seipsum tribuere. quod est absurdum. Secundo probatur quod esse carum deo vel gratum vel amicum. vel vita eterna dignum primo modo nihil est aliud proprie loquendo quam esse in aliquo statu in quo si quis decederet haberet vitam eternam secundum dei ordinationem. sed nulla cōtradictionem implicat quod deo ordinaretur dare alicui sine caritate aut alio dono creato etc. Tercio sic. quia nullam contradictionem implicat quod deus ordinaret talē legem quod quicumque decederet sine caritate vel gratia tali lege stante esset amicus dei et dignus vita eterna. illo modo dicto supra. cōsequentia est clara. et auctus patet. quia dei voluntas sufficit acceptare aliquem ad vitam eternam sine quocumque dono creato. et per consequens sola dei voluntas acceptans sufficit facere aliquem sibi carum gratum et amicum et vitam eternam dignum. seu significare ipsum. Et sic patet sufficienter cōclusio probata. **R** Tercia cōclusio probatur. quod absolute possibile est deum dare alicui caritatem et nunquam velle dare illi beatitudinem igitur. etc. consequentia patet ex dictis. Et antecedens licet posset multipliciter probari. tamen ex hoc patet quod illud nullo modo implicat contradictionem. et per consequens est deo possibile. Secundo quia aniam caritatem habentem deus pure gratis acceptat ad beatitudinem. igitur absolute possibile est etc. consequentia patet et antecedens apparet per illud Ro. vi. Stipendium peccati mors. gratia autem dei vita eterna. Item Roma. viii. Non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam. Item Lu. xvii. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicitur serui inutiles sumus. Tercio. quia caritati caritate et gratia deus non est debitor. illius. sed illam gratis donat. sed propter hoc quod deus gratis donat aliquod munus non fit alterius muneris debitor. ergo ei cui de-

dit caritatem vel gratiā potest nō dare vitā eternā. Et breuiter iste due conclusiōes possent mltiplr probari. sed videns mihi adeo clare q̄ non egent ampliori declaratiōe rē.

Et p̄dictis sequitur aliqua correlaria.

Primū est r̄siuū ad articulū sc̄z q̄ caritas vel gratia est q̄dā qualitas infusa. Un̄ in duabus predictis conclusiōibz vsus sum istis terminis caritas et gratia vt supponit absolute p̄ tali qualitate. vt sit sensus q̄ si ne tali qualitate aliq̄s p̄t absolute amic⁹ dei esse et cū tali q̄litate nō esse amicus dei. tñ vtendo illis terminis fm suam cōnotatiōē de stute f̄monis iste p̄pōnes essent cōcedende. Aliquis habet caritatē vel gr̄am. vel est amic⁹ dei ergo est deo carus et grat⁹ et ad vitam eternā acceptus et dignus qz illi termini hoc cōnotant. et hoc nō esset. igitur conclusio vera rē. Secūdo sequitur q̄ nulla qualitas infusa est vel esse p̄t formaliter et intrinsece caritas vel gr̄a. patz. quia quelibet talis existens vel possibil⁹ absolute potest esse et nō facere aliquē capz vel gratum. igit q̄libet talis absolute p̄t esse et nō esse caritas vel gratia. p̄na patz et cōnotat istoz terminoz. rē. Et aū̄s apparet et dicit⁹ et p̄ p̄ns sequitur q̄ nulla talis qualitas p̄t esse formaliter et intrinsece caritas. qz nihil est formaliter et intrinsece tale qd potest cē et nō esse tale rē. Tercio sequit⁹ q̄ de lege ordinata non est possibile creaturā rōnalē diligere deū meritorie sine habitu infuso caritatis vel gratie. Patet ex p̄ma conclusiōe rē.

Quarto sequit⁹ q̄ de potentia absoluta ē possibile creaturā rōnalē diligere deum meritorie sine habitu infuso caritatis vel gr̄e. Patet ex secunda conclusiōe et similiter qz actus dilectionis est meritorius et diuine voluntatis acceptatione. mō ipsa p̄t tale actū acceptare ita bene si nō fiat in gratia siue in puris naturalibz sicut si fiat in gr̄a. vt patet ex dictis rē. **A** Dic tamē est notandū q̄ in istis duobz vltimis correlarijs loquor de dilectione dei meritoria vite eterne. vñ cum meritū dicat in respectu ad p̄miū et p̄miū sit duplex sc̄z eternuz et tpale. satis p̄stat q̄ etiaz de lege ordinata aliq̄s possit ipm deū diligere meritorie ad aliq̄d bonū tpale sine habitu caritatis vel gratie et nō ad vitam eternā. Quia diligere deū meritorie isto mō est sic diligere q̄ aliquis p̄ illa dilectione p̄miabit p̄mio et

no vel p̄miaret si finalit⁹ decederet sine peccato. Et isto mō aliquis siue electus ad vitam eternā siue nō dicit⁹ mereri vitam eternam rē. igit⁹ rē. Aliq̄ tñ fm alia assignatiōe huius qd est mereri vitam eternā aliq̄n dixerūt q̄ nullus reproboz meret⁹ vel vñ q̄ meruit vitam eternā qz si mereret ipam aliq̄n haberet ipsam. cū mereri dicat respectu p̄miū. Et iste modus dicendū videret mihi valde pbabilis. nisi qz nō bene sonat in auribz multoz. Ideo melius est dare assignatiōē p̄ quam possit sustineri q̄ vterq̄ sc̄z tam reproboz q̄ electus aliq̄n meretur vitā eternā licet multū sit difficile hoc assignare d̄ virtute f̄monis p̄pter hoc q̄ talis aditionalis est de virtute f̄monis im⁹ possibilis aliquo demōstrato p̄scito vt reprobo rē. si iste decederet sine peccato vt si iste p̄seueraret i bono ipse p̄miaret p̄mio eterno. qz absolute statet ita esse sicut significat p̄ aū̄s et non esse ita sicut significat p̄ consequens. ergo aditionalis est falsa de stute f̄monis. et p̄ p̄ns impossibilis. sicut de forte alias videbit⁹. Aliq̄ aū̄ assignant aliē idipsum qd est mereri vitam eternam. nō vtentes illo mō loquēdi cōditionali. Un̄ dicunt q̄ ille dicit⁹ mereri vitam eternā q̄ aliquē actū facit vt in aliquo statu ē pro quo deus voluit etiā voluntate beneplaciti q̄ talis sit dignus vita eterna. Sed forte si inquirat. quid est sic esse dignū rē. oportet bar redire ad p̄mum modum. Holo tamē hic insistere. sed cōcesso isto mō loquēdi dico q̄ fm hoc aliq̄ p̄pōnes sunt cōcedende

B Prima est q̄ aliquis est dign⁹ vita eterna et meret⁹ ipsam q̄ tamē nunq̄s habebit eā. Patet de reprobo q̄ licet q̄nq̄s meret⁹ et sit dign⁹ vita eterna. qz est in gr̄a. nā nunq̄s habebit vitam eternā eo q̄ indignificabit se postea et nō reuertetur ad tale dignitatem. ideo damnabit⁹ rē. Secunda p̄positio q̄ aliquis non est dignus vita eterna nec meretur ipsam. et p̄t fieri dign⁹ ea p̄ aliquam mutatiōē in ipso factaz ad aliam quam supnaturalē formā sc̄z caritatem vel gratiam. Et sic communiter de lege ordinata sit aliquis dignus qui prius nō erat dignus. et talis potest dici dignus fm p̄mum iusticiam. quia non est possibile q̄ aliquis fiat de nouo dignus fm eternam p̄scientiam. Tercia est q̄ aliquis non dignus vita eterna potest fieri dignus ea de

potentia absoluta absq̄ aliqua mutatiōe in ipso aut in quolibet alio facta. p̄ter solaz transitiōē ipis existens vt possibilis. patet. qz sicut rex posset statuere inuētos i camera die lune debere puniri et inuētos die martis debere p̄miari. sic nulla est p̄tradictio q̄ deus statueret existentes sub .a. mēsurā esse habituros beatitudinem et nō aū̄ vel post rē. quare rē. Quarta p̄positio est q̄ aliquis non est dignus vita eterna ab aliqua causa creata sed a sola acceptatiōe diuina. patet satis ex predictis. Similiter licet de lege ordinata ad istam dignitatem siue ad meritū vite eterne concurrant cum causalitate et acceptatione diuina ipsa voluntas creata et caritas siue gratia. tamē absolute statet ista non concurrere. tñ istam dignitatē esse meritum vite eterne. et p̄ p̄ns non ab alijs sed a sola diuina acceptatiōe confurgit ista dignitas vite eterne. p̄ quo facit istud dictuz scripture. hoc honore dignus est quem rex voluerit honorare. Un̄ patet q̄ licet voluntas causet actum meritorium. et hac tamē causalitate non cōuenit tali actui esse meritorium vel vita eterna dignum. Unde sequitur vltimus q̄ l3 aliquis sit dignus vita eterna in sensu p̄us dicto. nullus tñ eam mereri potest de condigno. et hoc intelligendo in sensu immediato. sed de his magis alias videbitur.

A Sed contra dicta arguit et primo p̄tra secundam conclusiōem. qz sc̄z rē. cū q̄libet dei amicus sit deo gratus et carus. sequit⁹ q̄ aliquis posset esse deo grat⁹ et carus sine gratia vel caritate. qd videt⁹ impossibile. sicut impossibile est q̄ aliquis sit alb⁹ siue albedine. Cōfirmat⁹. qz deus nihil odit nisi diuina voluntas repiat in eo aliq̄d odibile aut displicibile ex natura rei. iuxta illud. Quā non deus volens iniquitatē tu es. Igit⁹ etiam nihil est deo carum vel dilectū nisi q̄tenus in ipso est aliq̄d qd ex natura rei facit ipm diligibile. hoc aū̄t non potest in nobis poni nisi aliqua qualitas infusa. sicut caritas vel gratia. igitur rē. Secūdo ad idem arguitur sic. qz impossibile est p̄tradictoria successit⁹ verificari nulla mutatiōe facta circa res illoz. ergo si nūc verum est q̄ sortes non sit dei amicus vel deo carus et acceptus. et postea eius oppositum sit verū. necesse est mutatiōē esse factaz et non in deo. ergo in illo nouit⁹ caro. et non

apparet alia mutatiō nisi acquisitiō alicui⁹ qualitatis supnaturalis ipm carū facientis. igitur rē. Cōfirmat⁹. qz si aliqua p̄positio verificat⁹ p̄ rebus. et ad eius verificatiōnem due res nō sufficiunt. necesse est pōnere terciā rem ad hoc vt ipsa sit vera. sed ista p̄positio sortis ē dei amicus vel deo carus verificat⁹ p̄ rebus et ad eius verificatiōnez nō sufficit deum esse et sortē esse. qz ipsis positis potest esse falsa. ideo requirit⁹ alia res ab eis. et illa est caritas vel alius habit⁹ supnaturalis rē. Tercio ad idem sic. quia q̄cunq̄ est sine caritate vel alio habitu supnaturali ipse est in peccato mortali. s̄ nullus talis est amicus dei. igitur rē. minor ē nota. sed maior probatur quia p̄uatio caritatis est peccatū mortale. Tum quia quilibet tenetur caritatem habere. Tum qz nullus potest ex naturalibz suis vitare qdlibet peccatū mortale. Igitur ad hoc requiritur aliquod donū supnaturale. quare rē.

Cōfirmatur. qz nullus existens in peccato mortali potest illo carere nisi ex caritatis aut alicuius habit⁹ infusione. igit⁹ rē. p̄na patet et antecedens apparet. quia tale peccatum cum sit p̄uatio non tollitur nisi per p̄positiōē habitus p̄positiui. alit⁹ p̄t q̄ ablata esset adhuc esset. quia subiectum non haberet habitū quem aptum natū eēt habere. quare rē. Quarto arguitur p̄tra terciā conclusiōē. quia aliq̄d est maluz qd deus detestatur et de necessitate odit. s̄ peccatū et iniusticiā. ergo cum ipse sit immutabiliter iustus et rōnalis dilector aliq̄d erit bonuz quod ipse de necessitate diligit. scilicet iusticiā. quia fm Augustinū null⁹ iustus est qui iusticiāz nō diligit rē. Cōfirmatur quia aliquis act⁹ malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bonus iuste meret⁹ vitam eternam. Antecedens patet de quolibet mortali peccato. et consequentia tenet. quia nullus est actus ita malus quin aliquis sit possibilis medi ante caritate vel gratia tam bonus q̄ ille ē malus. rē. **D** Ad ista respondeat. Un̄ ad primam et p̄o dictis et dicendis distinguendum ē q̄ aliquem esse deo gratum et carum vel dei amicū potest dupliciter dici. Uno modo denominatione intrinseca ab habitu vel actu caritatis vel gratie animam ipsius informantē. Alio modo denominatione extrinseca ab ipsa diuina volū

rate acceptante. Vel magis proprie loquendo aliquis potest dici amicus dei dupliciter. vel quia diligit deum. vel quia diligitur a deo. Primo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate supernaturali infusa que sit caritas vel gratia non tamen sine aliqua qualitate creata que sit dilectio et que potest dici caritas vel gratia. etc. Secundo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate informate. nec est simile de esse albus et albedine sicut hic etc. Secundo distinguendum est quod illo modo secundo id dictum aliquis potest dici amicus dei dupliciter sicut dupliciter potest intelligi deum aliquem diligere. Uno modo generaliter. quod vult sibi aliquod bonum et sic omne bonum in quantum bonum deus dicitur diligere. iuxta illud. diligis enim omnia que sunt et nihil odisti eorum que fecisti. Alio modo specialiter. quod vult sibi aliquod speciale bonum. et sic deus magis diligit illum cui facit maius bonum. quod quis omnia eadem dilectione diligit. non tamen ad equale bonum. Tercio distinguendum est quod illo modo ultimo adhuc aliquis potest dici amicus dei dupliciter. Uno modo. quod deus vult illum. pro illo tunc habere aliquod magnum donum quod non est vita eterna sicut est caritas vel gratia vel originalis iusticia. siue velit quod semper permaneat in tali bono siue non. et hoc voluntate beneplaciti. et hoc vocamus diligere secundum presentes iusticias. et sic deus diligit solum rationales creaturas que sunt in gratia gratum faciente siue sint electe siue reprobate. Alio modo quod deus vult illum non pro illo tunc tamen aliquem habere vel habitum esse illud speciale donum quod est vita eterna. et sic deus diligit solum rationales creaturas. non tamen omnes illas que sunt in gratia gratum faciente. sed solum illas que sunt electe et non reprobe. siue sint in gratia siue in mortali culpa. Et hoc voco dilectionem secundum eternam presentiam de qua ad Romanos. Jacob dilecti Esau autem odio habui. Et ista potest vocari dilectio simpliciter prima. aut dilectio secundum quod. quod in scriptura simpliciter loquendo dicitur. Esau autem odio habui. licet forte. et sine forte. Esau quoniam habuerit caritatem saltem quoniam fuit novus circumcisus. et ita de quolibet reprobo potest dici simpliciter quod deus odit ipsum. licet secundum quod scilicet secundum presentem iusticiam diligit ipsum quoniam habet caritatem vel gratiam etc. **P** Et istis distinctionibus sequuntur aliquae propositiones. Prima quod loquendo de dilectione gene-

rali omnis entitas est a deo diligibilis et natura rei. Patet et dicitur. Secunda est quod loquendo illo modo nulla entitas est deo odibilis et natura rei. Patet. quod nulla talis est secundum se mala sed simpliciter bona. Tercia est quod loquendo de dilectione speciali virtus modo dicta nulla entitas est a deo diligibilis et natura rei siue et sui natura. Patet. quod aliquae res sit accepta deo ad vitam eternam solum est et ordinatione voluntaria et gratuita voluntate divina. etc. Quarta est quod loquendo isto modo nec odium dei nec alius qui cuius actus culpabilis est deo odibilis et natura rei siue et sui natura. Patet. nullus talis actus de acceptatur ad vitam eternam vel imputatur ad penam eternam. nisi et mera voluntate divina etc. Et ex his patet ad rationem. Ad secundam rationem dico aliquas propositiones. **Q** Prima est quod possibile est transire de contradictorio in contradictorium. siue contradictoria successively verificari. absque motu locali aut positione nonera vel destructione persistentis. cuius verificatio nis lapsus temporis non sit in causa. quoniam sine lapsu temporis actuali vel potentiali contingere non possit. alias enim contradictoria simul esset vera. Patet quia possibile est quod aliquis non habens spiritum sanctum illo modo peccati de quo dictum est in primo articulo habeat postea spiritum sanctum eo non mutato localiter nec aliqua alia re nona facta vel aliqua destructa. ut patet et dicitur ibidem. Et constat quod mutatio non est in spiritu sancto nec oportet quod sit in alio nec lapsus temporis ad hoc facit etc. Item patet. quia absolute possibile est divina virtute quod albedo huius corporis nulla locali eius aut subiecti mutatione facta et nulla re noviter causata vel destructa non informaret illud corpus etc. Patet quia hoc non minus est possibile quam quod accidentia sacramentalia sint eque presentia corpori christi sicut erant substantie panis. et tamen non informant ipsum etc. Item absolute deus posset se solo conservare lumem quod causat candela quietens in aere nulla mutatione locali facta ad hoc aut aliqua re noviter creata vel destructa etc. Et quo patet quod absolute possibile est aliquo modo esse in re quod ter prius non fuit. vel aliquo modo esse aliter prius fuit absque mutatione que sit acquisitio vel perditio alicuius rei. patet clare etc. Et sic patet quod maior illius ratio est falsa. Sed pro-

materia minoris et tamen sit secunda propositio. **Q** esto quod est impossibile contradictoria successively verificari sine mutatione. tamen non oportet quod fiat propter mutationem factam in aliqua illa rerum propter talia verificantur. sed sufficit quod in alia. ut si deus ordinaret dimittere ofensem sortis contentis in peccato mortali si aliquis vir sanctus rogaret pro illo. Illo enim rogante fieret de non dilecto dilectus absque hoc quod oporteret esse mutationem in eo vel in deo sed in rogante. Similiter in casu sufficit ad tale verificandum lapsus temporis. et hoc quod determinatio temporis cadit sub statuto. sicut apud hebreos lex erat ut quilibet servus propleto sexto anno revertatur ad libertatem. ideo absque ulla ipsius mutatione solo temporis lapsu fiebat de servo non servo et de non libero libero. et ita possit esse in proposito. etc. Tercia propositio est quod esto quod sine mutatione in tali re non contingeret talia contradictoria verificari. adhuc non sequitur quod per mutationem acquisitam. Et ite cito quod per acquisitionem etiam non sequitur quod per acquisitionem caritatis aut gratie vel habitus alicuius supernaturalis. Et hoc satis patet. vnde apparet quod non concludit. Pro confirmatione rationis sit bec quarta propositio. **Q** ista ratio non valet. positus duobus rebus. ista propositio est falsa si verum sit vera requiritur tertia. patet quia ista est falsa antequam non erit. et tamen ad confirmationem non requiritur aliqua res alia ab illis que sunt. sed per illa propositio esse vera solum volente deo. **U**ltimo instantie potest dari de informatione et inherencia forme. de conservatione radii solis. et de ordinatione. si de quibus ista tractus est etc. Et ita in proposito negat maior ratio. et similiter patet quod ratio non valet etc. **A**d tertiam rationem dico aliquas propositiones. **R** Prima est quod privatio caritatis vel gratie proprie non habet rationem peccati vel culpe. patet. quod talis est peccatum solum in quantum presupponit debitum habendum tale caritatem vel gratiam. illud autem debitum tolli potest sine positione alicuius habitus vel forme. **S**ecunda propositio est quod caritia caritatis licet sit peccatum tamen potest esse et non esse peccatum. Patet. quod non est peccatum nisi in eo quod debet et tenet habere eam. et quod deus possit hoc absolute a tali debito habendi. esto quod non daret sibi caritatem. sequitur quod possibile est tale carere caritate absque peccato. Et sic patet quod maior ratio non valet confirmationis sunt falsa. Tercia propositio est. quod licet non sit possibile quod ab aliquo tollatur caritia caritatis vel gratie infuse absque hoc quod infundatur si-

bi talis iusticia. tamen possibile est quod ab eo tollatur caritia caritatis vel gratie debite inesse absque hoc quod infundatur sibi caritas vel gratia. patet. si tollatur debitum habendum eam etc. Quarta propositio est quod non sit possibile aliquem privari iusticia debita inesse et non esse iniustum. patet. si tollatur debitum etc. Et sic et istis clare patet ad rationem et confirmationem. et quilibet privatio caritatis sit peccatum etc. Sed quod in probatione antecedentis fiebat ista sequentia. nullus potest ex privatione naturalibus vitare quodlibet peccatum mortale igitur ad hoc requiritur aliquod donum supernaturalis. **H**ec autem ratio non valet sed fundatur in falsa imaginatione. scilicet quod ex hoc proprie homo non potest ex privatione naturalibus vitare peccatum quia ex privatione naturalibus non potest habere caritatem quam tenetur habere. hoc autem est falsum et negandum. **I**deo ad huius declarationem distingo quod vitare peccatum ex privatione naturalibus potest dupliciter intelligi. Uno modo ut per pura naturalia excludamur omnia dona infusa supernaturalia. Alio modo ut per hoc excludamur adiutorium supernaturalis. tunc secundum hoc pono aliquas propositiones. Prima est. **Q** secundo modo nullus ex privatione naturalibus potest aliquod peccatum vitare. Patet. quod cito quod deus absolueret ipsum a debito habendi caritatem seu quodvis aliud donum supernaturalis. tamen adhuc non posset ex suis privatione naturalibus. id est ex se et sine adiutorio dei supernaturali peccata vitare. sicut nec aliquid agere bene. Secunda est quod primo modo quis potest ex privatione naturalibus quodlibet peccatum vitare. patet si deus absolueret ipsum a debito habendi donum supernaturalis etc. Tercia est quod primo modo quis non potest de lege ordinata ex privatione naturalibus quodlibet peccatum mortale vitare. patet. quia de lege ordinata talis tenetur esse in caritate vel gratia. et si non sit peccatum mortaliter. et tale peccatum non potest vitare sine caritate vel gratia. igitur etc. Quarta est quod primo modo quis potest etiam de lege ordinata ex privatione naturalibus aliquod peccatum mortale vitare. patet. quia talis etiam sine caritate vel gratia potest vitare multa mortalia. aliter quilibet existens sine gratia incurret omnia mortalia quod est manifeste falsum. etc. Et sic patet de isto. Et per dictis autem patet quod absolute possibile est quod aliquis non habeat caritatem aut gratiam nec habeat peccatum aut culpam. Si autem gratia sit

iste decederet in isto statu vtriusq; damnaret vel saluaret. Dico q; fieret sicut deo place- ret q; vtriusq; deus posset. Verisimile tñ videt q; nō damnaret pena sensus. q; in ip- so nihil esset puniendū. Et idem esset senten- tiā de illo. t de pmo boie si in statu inno- centie ante infusionē gratie decessisset rē.

Ad quartam dico q; nullum est bonum vel malum qd deo de necessitate siue ex na- tura rei diligit vel odiat. loquēdo de dile- ctione t odio spāli de quo supra. Nec aliq; q̄litas est ex natura rei iusticia sed ex mera acceptatione diuina nec deus iustus est q; iusticia diligit sed potius ecōtra aliqua res est iusticia q; deus eā diligit. id ē acceptat. rē. Ad confirmationē rñdent aliq; cōcedendo añs t negando pñam. Nec valet p- batio vtrū dicunt. q; licet esto q; aliq; act⁹ sit fm se eque bon⁹ vl melior q̄s aliquis alius act⁹ est malus. non tñ est similis portio et⁹ ad vitam eternā qualis est act⁹ mali ad pe- nam eternā. fm mereri t demereri. q; ma- lus deo digno puniē eterna pena. Bonus autē vltra dignū p̄tēmiat vita eterna. Si militer actus bonus nō est apd deum et se t p̄p̄ia bonitate meritorius. Actus sō ma- lus ex p̄p̄ia malicia vtriusq; demeritorius est q̄re rē. Sed aliter potest dici cōcedendo pñaz tñs. S. Unū dico primo q; nul- li actui q̄ntificunq; bono ex sui bonitate vl intrinseca natura obetur vita eterna. patz q; ex sola gratuita dei ordinatione miseri- corditer dat. Secundo dico q; aliquis actus bonus ex gratuita dei ordinatione est iuste meritorius vite eterne. patet. q; iuste p̄miat. iuxta illud. ij. Tbi. iij. Reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi iu- stus iudex. Cū hoc stat tñ q; grat⁹ dat. Unū t glosa dicit sup illo verbo. q; vita eterna ē gratia p gratia. t p p̄leq̄ns gratis data.

Tercio dico probabiliter q; nulli actui quantūcūq; malo debet ex sua malicia vel intrinseca natura pena eterna. patet. q; sic deus gratis acceptat actum bonū ad vitā eternā. sic posset nō deacceptare actū ma- lum ad penam eternā. Quarto dico q; a- liquis actus malus ex iusta dei ordinatione est iuste meritorius pene eterne. Patet. quia iuste puniē rē. Vtrū autē ad cōdignū vel citra dignū. de hoc nihil dico nunc q; magis alias dicam. rē. Ex predictis se- quif illud correlariū q; nō est in libera po-

testate rōnalis creature q; actus suo bon⁹ sit meritorius vite eterne. vel actus et⁹ ma- lus demeritorius pene eterne. patet q; nul- lus actus est meritorius vel demeritorius essentialiter t intrinsece. sed soluz ex diuina acceptatione vel deacceptatione. sed nō est in potestate libera rationalis creature q; su- us actus acceptet vl deacceptet. quia hoc solum est in libera potestate dei. vt totū pa- tet ex dictis. igit rē. Secundo sequitur. q; rōnalis creatura ad aliquid obligat qd non est p̄p̄ie in eius potestate libera. patet. quia obligatur q; aliquis eius act⁹ sit me- ritorius vite eterne t acceptetur ad eam rē igitur rē. Si dicatur ergo obligatur ad impossibile. negatur consequentia. q; licet illud non sit in eius potestate non est tamē simpliciter impossibile. Et si dicatur q; sal- tem sequitur q; obligatur ad sibi impossi- bile. adhuc nego consequentiā. quia licz il- lud non sit p̄p̄ie in eius potestate. est tñ sibi possibile. licet non a se sed ab alio sicut esse est sibi possibile licet non a sua potesta- te. Et sic patet rē. Nec de seō articulo.

Quantum ad tertium articulū vtrū caritas que datur amicis dei pot au- geri vel minui. Primo videndum vtrū aliqua forma vel qualitas possit augeri vl minui. Secundo videndum vtrū ipsa gratia vel caritas possit augeri. Tercio videndum vtrū ipsa caritas vel gratia pos- sit minui. Circa primum p̄mittaz distin- ctiones. deinde ponam suppositōes. postea soluam obiectiones. Quantū igitur ad p- mū sit prima distinctio de isto termino for- ma. Unde dico q; forma sumitur vno mō largissime p oī significato terminoz abstra- ctioz. sicut per terminos abstractione p̄- dicamentoz accidentiū. t sic figura dicit forma rei figurate. t paternitas patris. tra- ritas ignis rē. Et isto mō sepe reperit q; for- ma nō distinguit a suo formabili. Alio mō sumit minus large p oī eo qd non est subie- ctū vel p̄positū t sic deus t angeli dicuntur forme. Alio mō sumit non ita large p oī eo qd est eā in alio genere cause q̄s efficiēt. fi- nalis aut material. Et fact⁹ ē difficile expli- care q; sit ista cālitaz s; de h videbit alias.

Secda distinctio ē de isto termino q̄litas. Unū dico q; q̄litas p̄t trip̄l r sumi. Uno mō p oī significato terminoz s; p̄dicamēt⁹ q̄litas t sic aliq; suba est q̄litas. vt satis patet seō

modo p quolibet apto aliquid denominare esse quale. t sic forma substantialis est quali- tas. Alio mō sumit p aliquo accidente de- nomināte aliquid esse quale vel apto de- nominare. t sic nulla substantia est qualitas. q; licet forma substantialis denomet aliqd esse quale. p̄pter qd differētia essentialis p- dicat in quale. tñ nō est qualitas. q; nō est accidēs. ideo nō p̄dicat in quale accidēta- le. Unū ipposito sumunt isti termini forma vel qualitas vltimo mō tñ alijs rē. Ex his patet q; oīs q̄litas vt hic sumit est vl eē pot forma. licet non econtra rē. Tercia distinctio est de isto termino augmentatio Unū dico q; triplex est augmentatio. quedaz est pure extēsiua sicut rarefactio vel solido rū augmentatio. Alia est pure intēsiua. sicut augmentatio forme spūalis siue formaz spi- ritualiū non corpaliū sicut augmentatio ca- ritatis. rē. Alia est extēsiua t intēsiua. sicut augmentatio formaz corpaliū vt calidita- tis vel frigiditaz. Aliqua pot dici augmē- tatio licet improprie q; nec extēsiua nec intē- siua q; posset vocari conuersiua. sicut aliq; res diceret augmētata q; est mutata in rē p̄fectiorē. vt anima in angelum. Et de isto modo possunt poni exempla varia t posset subdividi sed trāseo. q; nō est p̄p̄ia augmē- tatio nec adpositum rē. Quarta distin- ctio est subdivisiō augmentatiōis solum ex- tensiue. q; illa est duplex. quedā numerosa seu discretiua sicut augmentatio greg⁹ oui- um vel cumuli lapidum. Alia est augmēta- tio extēsiua nō solum numerosa vel discre- tiua sed p̄tinua. sicut rarefactio aer⁹ rē. Et sicut dictū est t dicit de augmentatione. ita oīno p̄portionabiliter dici potest de dimi- nutione. Quinta est de augmentatiōe in- tensiua. et est. q; ipsa dupl r potest ymagia- ri. Uno modo p accumulationē graduū eiusdem rōnis constitutiū vnā formaz q; sit magis intēsiua q; aliqua pars eius. Alio mō ymaginānt aliqui fieri augmentatiōe intē- siuam solū p recessum a nō gradu. t istud a diuersis variis assignat. Hā qdam dicūt q; intensio sit per d̄purationē alicuius forme a suo contrario. Aliq; q; sit p maiorē radica- tionē in suo subiecto. ita q; fm istos cōtin- git eandē formaz penitus inuariatā fm su- am essentiā aliq; subiectū min⁹ intense de- nominare. t postea magis. t similiter econ- tra. S; ista opinio nō est vera vt habet de

clarari in p̄bia rē. Sexta distinctio ē. q; augmentatio tā intēsiua q; extēsiua dupli- citer pot ymaginari fieri. Uno mō subito siue in instanti sicut si sol aut aliud lumino- sum crearet in instāti in medio dyaphano t postea aliqd aliud crearet in eodē medio in instanti. patet. quia fieret ibi augmētato luminis tam extēsiua q; intēsiua in illo se- cundo instanti. Alio mō pot ymaginari ta- lis augmentatio fieri nō in instanti. sed suc- cessiue continue tam fm extensionē q; fm intensiōe. ita q; data aliq; forma vt calidi- tate verū est dicere q; an quilibet p̄tē istius caliditatis prius fuit eius medietas fm in- tensiōe t extensionē. q; illa tota ps t sic sic successiue p̄tinue. Unde p declaratione istoz est hic videndū quid est aliqd fieri in instanti. Unū dico q; aliqd dicit fieri in istā- ti qñ nulla eius ps p̄fuit anteq; illud esset.

Ex quo sequit q; nō stat aliquod indiu- sibile fieri t illud nō fieri in instanti. Patz q; nihil eius an ipm p̄fuit cum ipm careat p̄tibus rē. Septima distinctio est q; au- gmentatio continua pot dupl r fieri. Uno mō pot fieri p̄tinue successiue. Alio mō cō- tinue pmanenter. Et hoc est. q; duplex est p̄tinuum. scz p̄tinuū successiū. t continu- um pmanēs. Ad cui⁹ declarationē sciendū est q; aliqd d; p̄tinue successiue augeri qñ- do in quolibet instanti posteriori est mag⁹ intensum vel magis extēsum q; in aliq; pri- ori. Ita q; nō est dare aliqd tps in augmē- tatione sic cōtinua in quo toto illud sit eq̄- liter intensum vel extensum in qualibet p- te sit equaliter rē. Octava distinctio est q; trip̄l r p̄tingit aliquā formā acquiri suc- cessiue cōtinue vel augeri. Uno mō solū ex- tēsiue q; intēsiōe nō habet saltē realit gra- duales sicut forma subalis mixti. Alio mō solū intēsiue. q; extēsiōe non habet sic for- me substantiaz spūaliū vt noticia vl amor intellectualis. s; nulla forma h; intēsiōez t extēsiōe qñ si fiat successio p̄tinua i ex- tēsiōe fiat etiā t in intēsiōe. Et silt ecōtra. t hoc naturaliter loquēdo. q; absolute op- positū est possibile. rē. U. His premis- sis pono aliq; p̄pōnes q̄s voco sup̄pōes. q; apd theologos mag⁹ debet supponi ex p̄bia q; in theologia p̄bati. Prima ē. aliquod subiectū pot fieri magis t min⁹ tale sine a- licui⁹ q̄litas aut alteri⁹ rei sibi inexisten- tis acquisitione vel deperditione. Patet.

q: sit. a. aliquod subiectū calidū vt octo. et sit. b. aliquod calidū vt quatuor. et sine mutatione ipsi⁹ a. augeat caliditas ipsius b. vsq; ad. viij. tunc fit magis simile. a. q̄ prius. et p̄ns e contra. a. fiet magis simile ipsi. b. mō constat q̄ magis simile est magis tale. rē. Similiter quāto q̄s sit magis bonus ē deo similior. et p̄ns deus sibi simili similior q̄ prius. et tñ nullius sit in deo acquisitio. igitur rē. Unde sequit q̄ gradum p̄patis positū suum p̄patis de aliq̄ respectu eiusdem verificari successiue nō arguit illud mutari esse. Patet de deo rē. vt dictus est. Non nego tñ q̄n vnum illoz mutet ad verificationē successiua taliū rē. vt patet.

Secūda p̄positio est q̄ aliquod subiectū est tale vel aliqualē p̄ aliquā qualitatē seu aliquā formā accidentālē ab eo realiter differentē. Patet. quia ista est cōmunis doctrina paripaterica. cui etiam cōcordat fides catholica. que p̄cedit q̄ albedo ī sacramento altaris remanet sine subiecto. q̄ albedo fuit p̄s in pane tanq̄s in subiecto. q̄s quidem subiectum p̄ cam erat album.

Tercia p̄positio est q̄ aliquod subiectū potest esse magis et minus tale p̄ aliquā q̄litate seu formā accidentālē. Patet quia aqua p̄t esse magis et minus tale p̄ aliquā qualitatē seu formā accidentālē. Patet. qz aqua p̄t esse magis et minus calida p̄ caliditatē sibi inexistētē et eā informantē.

Quarta est q̄ aliquod subiectū nō p̄t esse magis et minus tale p̄ aliquā qualitatē seu formā accidentālē ipsa forma simplr nō variata in se intrinsece. Patet. qz cum quelibz forma de sua intrinseca rōne denoiet suuz subiectū cōcretiue illa denomiatio quā habet abstractiue vt patz in oibz inductiue. se q̄tur q̄ ipsa nō potest ipm magis vel minus denoiare q̄ ipsa sit in tali denoiatione et q̄ sit p̄fecta intrinsece. et p̄ns non est ymaginabile q̄ ipsa simplr inuariata fm se possit suū subiectū magis et minus denoiare. Tñ sequit cōtra q̄sdam doctores q̄ nō p̄t saluari q̄ eadē forma numero fm suā essentiam indiuisibilē et simplr inuariata. sicut calor vel alia forma siue substantialis siue accidentalis possit dare suo subiecto p̄fectū et imperfectū esse. et facere ipm magis et minus tale et hoc p̄pter maiore subiecti vel minore dispositionē. vel vt q̄dā dicūt p̄pter maiore vel minore radicationē in subiecto. aut depu-

rationem a cōtrario. Patet ex dictis. Et licet alio mō posset hoc multipl̄ declarari. tñ de hoc remitto ad p̄biam rē. Quinta p̄positio est q̄ nulla forma potest suum formabile intēsius et remissiue denoiare. siue facere ipm magis et minus tale nisi p̄ intensionē et remissionē ipsi⁹ forme in se. Sexta est q̄ nulla forma p̄t suū formabile intēsius et remissiue denoiare sine noua aliquid p̄s acquisitione vel dep̄ditione. Patz aliter nō videt posse saluari qualiter ipa esset de nouo intēsius vel remissiue in se. Tñ sequit primo q̄ in cuiuslibet forme intensionē acquirat aliq̄d reale realiter distinctum a forma priore. Secūdo sequit q̄tra q̄sdam q̄ in tali acquisitione illud q̄d acquirat est eiusdem rōnis siue speciei specialissimi cum forma p̄cedente. Tercio sequit q̄ in tali acquisitione illud q̄d acquiratur remanet cū forma priore. Quarto sequit q̄ illud q̄d acquiratur facit p̄ se vnum euz forma p̄ore. Nec oia sunt contra illos q̄ dicunt q̄ intensio forme fit p̄ acquisitionē noue forme p̄fectioris q̄ p̄cedens. ita q̄ in subiecto nunq̄ sunt simul tales due forme quaz vna fuerit prius in subiecto q̄ altera sed simul adueniente noua corrumpit prima. Et hoc aut opinio p̄cedit aliquaz esse intensionē continuam. deo et ea sequitur p̄mo q̄ quelibet forma que acquiratur dum durat intensio solum est per instans et subito. Patet. qz si esset per tempus cū in tempore illo quo esset sit adhuc intensio et p̄ns acq̄ratur aliquid. sequitur q̄ p̄cedet et sequens imo multe sequentes erunt simul in subiecto contra eos. Secūdo sequitur q̄ q̄libet talis forma acq̄rit in instans subito. patet clare. Et sic ista opinio est impossibilis rē. Septima p̄positio est q̄ aliqua forma accidentālē siue q̄litas h̄z latitudinē indiuisibilē nō solū fm reale extēsiōne sed etiā fm gradualē intensionē. Patz ex dictis qz ista p̄pō forma habet latitudinē valet de virtute f̄monis istaz forma h̄z in se plures partes realiter distinctas faciētes p̄ se vnum extēsum vel intēsum rē. Tñ ad huius declarationē videndū est quid est latitudo q̄d latitudo intēsiua. q̄d latitudo extēsiua et q̄d sit grad⁹ vt sumunt hic. Dico igitur q̄ latitudo sic h̄z sumit cū loq̄mur de latitudine formaz est pluralitas distinctaz p̄tū cōstituentiū per se vnum extēsum vel intēsum

Sed latitudo extēsiua est pluralitas p̄tū distinctaz p̄tū cōstituentiū per se vnum quantum p̄tinuu. vñ nō capitur hic latitudo put apud mathematicos distinguit cōtra lōgitudines. qm̄ si ad ymaginationē mathematicoz est vna linea solū indiuisibilis fm vnā dimensionē adhuc ipsa esset latitudo et haberet latitudinē. et de ea hic loq̄mur. Sed latitudo gradualis siue intēsiua est pluralitas distinctaz p̄tū sibi inuicē coexistentium et p̄tū cōstituentiū p̄ se vnum quantum intēsum. Tñ quadruplex est quantitas siue quantum. Quedam est quantitas solū discreta sicut numerus angeloz. Alia est quantitas simul discreta et p̄tinua sicut numerus p̄tū vnus corpus vt lapidis. Alia ē q̄ntitas simul discreta continua siue extēsa et etiā intēsa sicut numerus p̄tū vnus q̄litas corpus caliditas rē. Alia est q̄ntitas simul discreta et intēsa sed nō p̄tinua vel extēsa. sicut numer⁹ p̄tū vnus qualitatis sp̄ialis vt caritatis. Et sic q̄litas isto mō quanta potest esse in subiecto indiuisibili sicut in angelo vel anima. vt patet rē.

Sed gradus vt hic sumitur dicitur p̄ alicuius latitudinis intēsiue siue p̄ alicuius forme alteri p̄tū eiusdem coexistentem et secum p̄tinuu p̄ se vnum quantum intēsum rē. y Ex his sequuntur aliqua p̄rio sequit q̄ licet aliqua sit forma extēsa que nec est intēsa nec intēsiua. tñ nulla ē intēsa q̄ nō sit extēsa vel extēsiua. Prima pars patz de forma substantiali mixti sicut lapidis vel asini. Secūda pars patet qz licz aliqua forma sp̄ialis sit intēsa que nō est extēsa sicut est caritas vel scia in intellectu. tñ nulla videt repugnātia q̄n de⁹ possz eaz extendere et vñ gradū alteri coexistentem ab alio separare et ei p̄tinuare. sicut qualitas corporis christi in sacramento est ibi intēsa et nō extēsa. et tñ deus p̄t eam extendere rē. Secūdo sequit q̄ licz q̄libet forma extēsa possit esse et nō esse intēsa tñ nulla forma intēsa p̄t esse et nō esse intēsa. Prima pars patz. qz sicut aliqua forma seu qualitas extēsa corpus xpi existētis in celo p̄t esse et d̄ facto est nō extēsa in sacramento. ita possz eē de qualibet alia forma extēsa rē. Secūda pars patz. qz sicut nō est dare minimum q̄ntum p̄tinuu. ita non est dare minimum quantum intēsum. et p̄ns q̄libet pars forme intēse est magis intēsa q̄ sua medietas. Et

sicut non est possibile quamlibet p̄tem continui a qualibet esse diuisam. ita impossibile est quamlibet p̄tem intēsi a qualibet eē separata rē. quare rē. Tercio sequit q̄ licet forme substantiales mixtoz eiusdem rationis siue eodem specie vel etiam p̄tes eiusdem talis forme simul coexisterent. nunq̄ tamē facerēt latitudinē intēsiuam seu cōstituerent. Patet ex dictis. Quarto sequitur q̄ licet aliqua forma extēsa et nō intēsa sicut forma asini haberet modū existētiē alicuius forme intēsiue et nō extēsiue nō p̄pter hoc faceret latitudinē intēsiuam. Patet de corpore christi in sacramento et potest faciliter applicari. Si aut queratur hic quare vna forma est intēsiua et alia non. sicut forma accidentalis et non substantialis. Dico q̄ nulla est ratio nisi quia vna est talis nature et alia non. Tñ dico q̄ nulla natura est intēsiua que non potest facere per se vnum cum alia eiusdem rōnis. siue maiori extēsiōne quāntitatiua. sic autē est quelibet substantialis forma vt suppono rē. Octaua p̄positio principalis et respōsiua ad istum punctum est q̄ aliqua forma accidentalis seu qualitas potest p̄tinuu successiue augeri vel minui. nō solum fm extēsiōnem sed etiā fm intensionem. Patz factis et predictis. Tñ eius ampliozem p̄bationem suppono ex p̄bia naturali. rē. Sed ad ipsius declarationē aliqualem sciendū est q̄ aliquam formā augmētari potest intelligi dupliciter. Uno mō de virtute f̄monis et sic ista nunq̄ est vera. forma augmētatur. Nam illud q̄d augmētatur est primo minus et postea maius. sed nulla forma est primo maior et postea minor. quia nec prima p̄cedens nec sequens nec aggregatū rē. Alio modo potest intelligi fm intentionem loquentium. et sic per istam forma augmētatur. intelligimus istam aliqua forma prius est minor et postea aliqua forma est maior cuius pars est forma p̄ore. Et ita proportionabiliter potest exponi ista. forma minuitur. Et sic intelligitur predicta p̄positio et omnia p̄cedentia et sequentia quando loquimur de augmētatiōe vel diminutione rē. Et ad eundē sensum conceditur q̄ forma suscipit magis et minus id ē aliqua forma est maior et alia eiusdem speciei est minor. Et sic illa p̄positio est copulatiua non de copulato extremo.

Z Sed contra predicta obijciuntur primo contra quartam pponem reus correlatum. quia sicut se habet agēs ad agere. sic forma ad pficere et dare esse. sed idem agēs numero in se nō variatum potest magis vel minus agere fm q̄ inuenit̄ subiectum magis vel minus dispositum. ergo similiter eadem forma numero in se nō variata potest facere suū subiectum magis et minus tale fm q̄ magis et minus dispositum. Secundo contra sextam ppositionē et dicta ibides arguitur q̄ forma adueniens nō remaneat cū po re. quia ois forma nata est denotare suum subiectū. igit̄ si minor caritas et maior similesunt. iste due denotabunt idem subiectum et p̄ hās idem subiectū dicet̄ magis carū ppter maiorē caritatē et minus carū ppter minorē caritatē. Tercio arguit̄ q̄ nō sunt eiusdem rōnis nec faciunt p se vnum. quia si sint eiusdē rōnis q̄ro quō faciūt vñ. primo nō vnitate ppositionis quasi vna materia et vna forma. nec vnitate cōtinuitatis clarū est. nec vnitate homogeneitatis. q̄ homogenia nō vnunt̄ nisi per cōtinuitates sicut aqua vnif aq̄ue. vñ anima aīe nō vnif est q̄uis sint homogenee nec vnitate identitatis oimode et simplicitatis clarum est. nec vnitate aggregatiōis. q̄ sic esset aceru rerū innumerabiliū et multitudinis infiniti. Nec pot̄ pter istas vnitates vnitas alia ymaginari. igitur zc. Quarto contra octauam pponem arguitur q̄ nulla forma possit gradualiter augeri successiue p̄tinue. quia sequit̄ q̄ forma sic intēsa est infinita. hās ē falsum. hā p̄bat. posito q̄ albedo intēdat p̄ tēpus scz. c. et sic b. p̄mum instās in q̄ incipit intentio et. c. instans in quo cōpleta est tūc hoc posito arguit̄ sic. q̄ in infinitū minor albedo vel minor gradus seu ps albedinis est q̄ sit hec totalis albedo que ē acquisita in. c. instanti fuit acquisita in tpe b. c. post b. instans ergo hec albedo demonst̄rādo eā totā est infinita. hā tenet. q̄ q̄libet ps albedinis acquisita post b. instās ē alius cuius quātitatis intensiue. sed nullū quātum est in infinitū minus alio finito. igit̄ illa tota albedo est infinita zc. Ad ista respōdeo Ad p̄mum nego similitudinē. Hā eodem mō p̄baretur q̄ eadē forma posset dare eē diuersis subiectis. etiā situ distātibis sicut illud agens potest agere i diuersa subiecta. vt sol zc. Ad secundam dico

q̄ hās forte d̄stute f̄monis sic in cōueniētiā de cōmuni mō loquēdi nō p̄cedit eē possibile idem esse magis albi et minus albi. q̄ p hoc q̄ dicitur minus album excludit maior albedo. Tū aliqd eē minus album duo dicit. scz habere minorē albedinē et nō maiorē. et ita minor albedo nata est denotare suū subiectū minus album solū q̄ nō habet maiorē albedinē. q̄ nō habet nata est denotare nō q̄dem dicēdo hoc est minus albi sed dicēdo hoc est tali albedine album. Et sic patet ad rōnem. Ad tertium dico q̄ faciūt vñ vnitate homogeneitatis. et sic est assumptū falsum. scz q̄ nihil ē homogeniū nisi p̄tinuū. Et dico q̄ faciūt vnum se totis et nō fm sua vltima. q̄ nō habent talia vltima sicut materia et forma q̄uis in hoc sit dissimilitudo q̄ hic vna non informat aliam. Ad quartā nego p̄mum. Et ad p̄batōnē p̄cedo q̄ in infinitū minor albedo q̄ hec tota que est acquisita in. c. fuit acquisita post b. ista tū nō est p̄cedēda. aliqua albedo in infinitū mior. q̄ est hec tota fuit acquisita post b. Prima em̄ est vera. q̄ ibi ly albedo supponit p̄fuse tū. Secūda est falsa q̄ ibi supponit d̄eterminate zc. Et sic patz ad ista. Et q̄uis multa possent dici circa hanc materiā de intēsiōne et remissione et latitudine formarū quā Dekā et p̄cum mgr̄ Brego. et plures alij diffuset subtiliter tractauerūt. tamē q̄ hec materia ad metaphisicā et p̄biaz spectat. breuiter pertransio his p̄tentus q̄bus subtilis pot̄ cetera faciliter p̄scrutari. Et hec de p̄mo p̄cto huius articuli.

AA Quantū ad secundū punctum Utz ipsa grā vel caritas possit augeri ponam tres p̄clusiones. Prima cōclusio ē r̄siua q̄ caritas pot̄ augeri. Probat̄ primo autoritate apl̄i et ad Philippē. j. Oro vt caritas vestra sic magis abūdet. id est crescat fm glosam. Non orasset aut̄ apl̄us p̄ caritatis incrementō si non esset possibile eā augeri. Item. ij. Thess. j. Caritas ago q̄m in p̄crefcit fides vestra et abūdat caritas. Itē ecclesia orat̄ dicēs. oīp̄tēs sempiternē dōda nobis fidei spei et caritatis augmentum. Itē Auḡ dicit̄ Ench. penul. minus culp̄ditas caritate crescite zc. igitur p̄clusio vera. Secūda cōclusio est q̄ caritas nō solū subito et instantaneē sed etiam in tpe cōtinue potest augere. Patz quia omnē forma

habentē latitudinē intensiua potest de zc si mus et successiue causare. sed caritas est huiusmodi. igit̄ zc. Maior patz. et minor sequitur ex dictis. q̄ cū caritas possit augeri. et non fm extensionē vt patet. sequit̄ q̄ fm intensiōnē. et p̄ hās zc. Quid aut̄ sit de facto in p̄posito dubiū est. Hā si nos mereamur in tpe adhuc deus in instanti pot̄ tantū augere caritatē in nobis q̄ntum in tēpore meremur illaz augeri. et hoc tam in p̄mo instāti actus meritorij cū ipse p̄ficiat q̄ntū ē duraturus et q̄ntum augmentū caritatis sibi cor̄pondeat. q̄ etiā in aliquo alio instāti ipsius actus sicut placet sibi. Si hō nos mereamur in instanti et nō in tpe adhuc ipse in tpe potest et successiue augere caritatem p̄portionabiliter ad meritū nostrū. et sic ista est p̄clusio facti de q̄ nō stat. Tercia cōclusio est q̄ caritas in infinitū pot̄ augeri. Et hec intelligit̄ de potentia dei absoluta et non de lege statuta. Probat̄. q̄ quāta cūq̄ caritate data deus pot̄ aliquem gradū certe quātitatis de nouo causare priorē nō destructo. et illi vnire sic vt ex eis constituat̄ vna caritas. q̄ oī caritate data deus potest in infinitū dare maiorē. quare zc. Tamen ad ampliōrē huius p̄clusionis sue p̄bationis declarationē Sciendū est q̄ si cur patet ex supradictis aliquid in infinitū augeri potest q̄drupliciter intelligi. Uno modo extēsiue. et hoc dupl̄. quia vel per additionē p̄tis ad p̄tem sicut aqua addita que. vel per rarefactionē. Alio mō intensiue et hoc dupliciter. quia vel sine subiecto. vel in subiecto. Et fm hoc pono quatuor p̄pōnes. **BB** Prima est q̄ augmentatio forme extēse p̄mo modo pot̄ in infinitū p̄cedere ita q̄ q̄cūq̄ data pot̄ a deo fieri maior illa. p̄mo p̄bat̄ ex tribus suppositionibus. Prima est q̄ ex quo p̄nt esse duo indiuidua eiusdem rōnis vel speciei specialissime absolute infinita p̄nt esse. quia nō est ratio quare de p̄possit facere duo q̄n eadem rōne possit facere tria. et sic sine statu. zc. Secūda est q̄ nulla indiuidua eiusdem rōnis vel speciei repugnāt simul esse. itaq̄ q̄cūq̄ indiuiduo posito deus pot̄ aliud facere nō destructo. quia ista non habet formalē repugnantia zc. Tercia est q̄ q̄cūq̄ indiuidua eiusdem rōnis vel speciei sunt vnibilia sunt equaliter vnibilia. sic q̄cūq̄ eque sunt eiusdem rōnis sunt eque vnibiles

q̄ quicqd pot̄ p̄petere vni indiuiduo pot̄ p̄similr̄ cōpetere cuilibet eiusdem rōnis zc. Et istis patz p̄positū. s. q̄ deus nō potest facere aliquam talem formā q̄n possit facere maiorē. quia q̄cūq̄ data possit de facere aliud indiuiduū eiusdem rōnis cū illo. et illud vnire priorī. et p̄ hās totum re/sultans erit maior. Secūda p̄positio ē q̄ augmentatiōnē extēsiua forme alterius rei extēse secūdo mō posse p̄cedere in infinitū est probleuma neutz quia ad neutraz partem potest fieri ratio quin faciliter soluat̄. Sed tū Dekam tenet q̄ pars negatiua est p̄babilior. s. q̄ augmentatio per rarefactionem non p̄cedit in infinitum. ita q̄ aliqua substantia vel q̄litas potest fieri ita rara q̄ ipsa non posset rarior fieri. quia in cōueniens videt̄ q̄ vna faba fieret ita magna q̄ circūscriptiue occuparet tantū locum sicut totus mundus vel mille si essent. q̄ nō sequit̄ si non poneret̄ status in rarefactionē. Tercia p̄positio est q̄ augmentatio forme intēse tertio mō. id est sine subiecto pot̄ in infinitū p̄cedere. ita q̄ q̄libet forma intēsiue augmētabilis q̄ pot̄ esse a subiecto separata pot̄ augmētari in infinitū sic q̄ quāta cūq̄ data potest deus facere maiorē. Et hec p̄bat̄ oīno sicut prima p̄pō. et ita si caritas sit separabilis a subiecto sic albedo. nō pot̄ fieri tanta q̄n possit fieri maior. q̄ q̄cūq̄ data deus posset aliam creare eiusdem rationis vel speciei et vnire priorī. Quarta p̄pō est ista. augmentatiōnē forme intēse quarto mō id est in subiecto posse p̄cedere in infinitū est probleuma neutz. Unō vtrū deus possit aliquā formā sicut caritatem intendere in eodem subiecto in infinitum est dubiū. et p̄ p̄babilr̄ sustineri q̄ nō q̄ posset dici q̄ subiectū d̄terminet sibi ex sua natura certas q̄litates q̄s p̄ recipere et aliquas non. Sicut anima non posset recipere albedinē sic etiam d̄terminat sibi certam quantitatem nec vltra potest aliqd recipere. Et sic dicet̄ q̄ deus posset tantā caritatē p̄ducere in aīa q̄ nō posset maiorēz producere in ea. Tū Dekam declarat ad partem negatiuam q̄ p̄babiliter pot̄ tene ri q̄ deus non posset facere tantā caritatē in aīa q̄n posset facere maiorē in ea. quia q̄n aliq̄ forme eiusdem rōnis p̄nt eē in eodem subiecto p̄mo nō est p̄tradictio quascūq̄ formas eiusdem speciei esse in eodem subiecto.

sed alique caritate ptiales possunt esse in eodem subiecto. ergo quibusvis datis non est contradictio illas esse in eodem subiecto primo. et sic non est contradictio quoniam deus faciendo unam caritatem novam possit intendere potest quantumvis magna in eodem subiecto.

LL Sed quis ipse subtiliter dicat tamen ad profundior huius materie declarationem distinguendum est. Unum incipiendo ubi ipse dimittit dico quod aliquid subiectum sic anima habet duplicem capacitatem. scilicet capacitatem passivam et potentialiter subiectivam. et capacitatem activam siue non pure passivam sed vitaliter perceptivam. Et licet ista distinctio secundum illos qui ponunt distinctionem formalis procedat de virtute rationis. quia isti dicent quod iste sunt due capacitates inter se et ab ipsa anima distincte. licet non realiter tamen formaliter. tamen quia non procedendo in creaturis distinctiones tales nec erant in divinis nisi ad sensum supra dictum in questione de distinctione in divinis ut quod vij. Ibidem patuit. Sed dico quod predicta distinctio non est vera de virtute rationis. sed intelligo eam sic quod anima est dupliciter capacitas aliquid formaliter scilicet pure passive et potentialiter. vel non solum pure passive sed vitaliter. ita quod anima respectu alicuius forme potest esse subiectum et ipsam subiective capere. non solum passive potentialiter sicut materia prima capit formam: magis sed etiam subiective vitaliter etc. Tunc inverte hoc pono quatuor propositiones. Prima est quod anima est infinite capacitas potentialiter subiective ita quod non tantum nec tot potest quam magis et plura possit suscipere. Pars. quia omnis potentia pure passiva ut sic precise quantificatur ex sibi correspondenti activa. et per omnes tantum potest capere passive quantumvis deus potest in ea ponere active. quare etc. Secunda propositio est quod anima non in finite sed solum finite est capacitas vitaliter perceptiva. Patet. quia quilibet vitalis capacitatis est precise tanta quanta est eius actualis activitas et eius actualis activitas precise tanta est quantum est eius perfectionalis quidditas. quare etc. Ex his sequitur primo quod licet capacitatis subiectiva et capacitatis perceptiva ipsa anime sint omnibus modis id est se ipsa anima. tamen ipsa est infinita capacitatis subiectiva et solum finita capacitatis perceptiva. patet quia per hoc quod dico infinita capacitatis subiectiva nihil aliud intelligo nisi quod est potentia infinite capacitas subiective etc.

Secundo sequitur quod licet capacitatis subiectiva anime sit finita id est finita entitas ipsa

tamen est infinita capacitatis. quia in finite potest capere subiective licet non perceptiva etc. quare etc.

Tercia propositio est quod caritas in infinitum potest augeri in anima. Patet ex prius dictis. quia talis qualitas quantumvis sit in anima adhuc potest fieri maior et anima potest eam recipere subiective. et sic nec ex parte productoris nec ex parte recipientis repugnat ipsam augeri in infinitum. quare etc.

Quarta propositio est quod non potest in infinitum augeri caritas in anima. Volo dicere quod licet caritas in infinitum possit augeri in anima et hoc in esse qualitatis non tamen in esse caritatis. ita quod dare aliquam caritatem in anima quantumvis quantumvis possit fieri maior in gradu qualitatis vel talis entitatis non tamen potest esse maior caritas ista anime. Et hoc patet ex secunda propositione quod erit dare aliquam quantumvis erit tanta quantumvis potest ista anima capere vitaliter sed nulla res potest esse alicui anime maior caritas quam illa anima sit vitaliter capacitas etc. **DD** Ex his sequitur primo quod licet in nullo subiecto possit in infinitum augeri caritas. quia nec in hoc nec in illo quocumque subiecto demonstrato. tamen in infinitum potest augmentari caritas in subiecto. Prima pars patet ex dictis. quia quantumvis subiecto dato est debilis caritas tanta quod non potest inesse aliqua maior caritas eidem subiecto etc. Secunda pars patet quia licet in subiecto supponit confusum tamen. et ideo quantumvis sit dare caritates quantumvis nulla potest esse maior caritas ista subiecto. illa tamen potest esse maior caritas alteri subiecto magis vitaliter perceptivo et magis perfecto modo dicitur tali subiecto dato. deus potest creare perfectius igitur etc. Secundo sequitur quod licet bec caritas sit bec caritas. non tamen sequitur bec fit maior qualitas sic bec fit maior caritas. Patet ex dictis et potest poni exemplum. quantumvis sequitur bec linea est vltra vel bipedalitas et bec potest fieri maior linea ergo potest fieri maior vltra vel maior bipedalitas etc. Similiter non sequitur bec distantia est bec prope distantia demonstrato aere inter sortem et platonem et potest fieri vel fit maior distantia. ergo fit maior prope distantia etc. patet clare. Et si arguatur sic bec distantia est caritas et bec qualitas erit maior quam prius. ergo bec caritas erit maior quam prius procedendo aere et omnis si hinc adiectivo maior subintelligitur illud substantivum qualitas. sed nego minorem conclusionem si pro substantivo intelligatur iste terminus caritas ut patet inveniendi. et potest poni exemplum in dicitis terminis etc. Dicit autem diligenter ad

notandum quod sicut dico de caritate vel gratia debet procedi de beatitudine vel gloria et de delectatione et tristitia vel pena et generaliter de qualibet volitione vel noticia et omni qualitate que potest potentiam perceptivam vitaliter immutare. imo melius clarius vel magis proprie hoc apparet esse verum in istis que de caritate vel gratia. Et ratio est quia nulla qualitas est intrinsece et formaliter volitio vel noticia. sed precise per habitudinem quam habet ad potentiam vitalem perceptivam ut patet supra. Licet autem talis caritas vel gratia non sit intrinsece et formaliter talis ut patet in secundo articulo tamen nec est talis precise per habitudinem quam habet ad potentiam vitalem cui est intrinseca sed per habitudinem ad divinam acceptationem que est ei extrinseca. et ideo est maior vel minor caritas vel gratia secundum quod magis vel minus acceptat a voluntate divina id est ad maiorem vel minorem beatitudinem absolute autem statet quod minor in gradu magis acceptat. et sic maior qualitas esset minor caritas et minor qualitas esset maior caritas. Et ex istis patet via subtilibus ad imaginandum multa in hac materia etc. **EE** Sed contra dicta instat primo sic per rationes Scoti. quia accepta aliqua caritate puta a. queritur utrum ascendendo sit status ad aliquam superiorem possibilem aut non si sic habetur positum si non sequitur quod quanto aliqua magis excedit a tanto est perfectior et per omnes illa que in infinitum excedit est in infinitum perfectior. et ita illa in se erit intensius infinita. et cum ipsa videatur ab intellectu divino sicut unum creabile poterit unica creatione creari. quare etc. Secundo si caritas aut aliqua forma possit augeri in infinitum tunc aliqua creatura secundum suam naturam absolute importaret perfectionem infinitam hoc autem soli deo proprium est. quare etc. Tercio si etc. tunc possit esse maior caritas caritate christi contra mathe. li. iij. dis. xij. Quarto logicaliter arguitur sic Omnes partes caritatis creabiles possunt esse create. bec est universalis cuius quilibet singularis est vera ut patet. tunc demonstratis omnibus illis partibus creabilibus ista singularis erit vera. iste per res creabiles possunt esse create. bec autem demonstratio est possibilis saltem intellectui divino quod omnes partes quolibet videtur quolibet singularis de possibili affirmativa in qua subicitur precise pronome demon-

stratum si est vera est vera in sensu composito ut patet in omnibus. et per omnes bec est possibilis iste omnes partes sunt create demonstratis omnibus creabilibus. et per omnes bec est possibilis iste omnes partes sunt create illis omnibus demonstratis et per omnes impossibile esset aliam caritatem creari. Illa ergo est summa creabilis. Si militer que partes caritatis et quantumvis caritatem de potest facere tot et tanta potest deus facere. ponat in esse quod quantumvis etc. deus facit. ergo non poterit ulterius maiorem facere et per omnes non in infinitum etc. Ad ista respondeo. Ad primum dico primo quod sine deo potest facere aliquam magnitudinem vel caritatem actu infinitam siue non. tamen hoc non concludit illud argumentum. Nam similiter probaret quod augmentum numerorum non procedat in infinitum et quod deus posset facere tot individua unius speciei quod non posset facere plura quod est inconueniens. Secundo dico ad formam argumenti quod vltra. a. potest in infinitum procedere augmentatio ita quod non est status. et quantumvis deo quanto aliqua caritas excedit a. tanto est perfectior concedendo ad sensum quem post statim dicam. sed pro hoc non sequitur ergo quod in infinitum excedit a. est in infinitum perfectior. quia implicat quod aliqua caritas in infinitum excedit vel excedere potest a. quod est falsum. Unde sicut deus potest facere plura et plura individua in infinitum. et tamen faciet finita et nunquam in infinita. ita potest facere maiorem caritatem et maiorem in infinitum. et tamen semper faciet finita. Tercio dico quod qualibet caritate finita potest fieri caritas finita maior sed tamen non sequitur quod aliqua caritas finita possit fieri maior. qualibet caritate finita quia arguitur a termino statu confuso tamen ad ipsum statum determinate. sic non sequitur post omnem diem potest fieri dies. sic aliqua dies potest fieri post omnem diem. similiter non sequitur vltra quolibet divisionem tunc potest fieri divisio sic aliqua divisio potest fieri post omnem divisionem.

Quarto dico quod nulla caritas intensius infinita videtur ab intellectu divino esse creabilis. quia nulla talis est factibilis. et per omnes nec a deo visibilis. licet deus videatur quod in finitum caritas potest fieri maior.

FF Ad secundam primo nego secundam. non enim sequitur quod si infinitum caritas possit augeri quod sit possibilis aliqua caritas infinita. Secundo dico quod esto quod esset aliqua talis caritas infinita de facto. adhuc ipsa non

esset infinita pfectio. imo nō esset essentiali-
ter magis pfecta q̄ p̄ eius finita. sicut si es-
set vnus aer infinitus ille nō esset centialiter
pfectior q̄ vnus pugillus ei⁹. Tercio di-
co q̄ esto q̄ esset aliqua talis caritas infini-
ta pfectio. nō tñ sequit̄ q̄ esset eodē mō infi-
ta pfectio sicut deus. Quarto dico q̄ ista
p̄na nō valet simplr. hec caritas fit maior
vel intensior. ergo fit pfectior. patet. q̄ per
hoc q̄ fit intensior nō fit pfectioris speciei s̄
manet eiusdem speciei ⁊ pfectōis essentiali-
tē. bñ tñ ꝓcedo q̄ fit pfectior. s̄ nō simplr.
sc̄ essentialiter. tñ f̄m qd sc̄ gradualit̄ ad
istum sensum q̄ ipsa cōtinet aliquē gradū
quē nō ꝓtinebat p̄na q̄ est aliq̄ pfectio tē.
Et ad eundē sensum ꝓcedo q̄ spēs caritatis
absolute importat infinitā pfectionē possi-
bilē. id est infinitos gradus posibles q̄ r̄
q̄libet est aliqua pfectio. ⁊ sic q̄libet spēs in
qua p̄a indiuidua sunt possibiliā. Ad
terciā dico p̄mo q̄ caritas x̄pi nō fuit maxi-
ma possibilis. patet. q̄ deus potuit illā au-
gere vel sine subiecto vel etiam in alio sub-
iecto maioris capacitatis q̄ aīa x̄pi sicut i
angelo. Secūdo dico q̄ caritas x̄pi non fuit
maxima sibi possibilis. patet ex dictis. q̄ illa
potuit in infinitū intēdi in gradu q̄litaris
in ipsa aīa x̄pi cū ipsa esset infinite capaci-
tatis potētiā. Tercio dico q̄ caritas
x̄pi fuit maxima sibi aut alteri possibilis o
potētiā ordinata. ⁊ sic intellexit m̄gr ⁊ non
de potentia absoluta. Quarto dico q̄ ca-
ritas x̄pi fuit maxima caritas sibi possibilis
etiā o potētiā absoluta. patet. q̄ suppono q̄
illa caritas fuit tāta quantā ei⁹ aīa absolu-
te potuit vitaliter capere. ⁊ fuit adequata sue
potētiē seu capacitati vitali. ⁊ iō cū eius vi-
talis capacitas nō potuit augeri sicut nec
ei⁹ essentialis q̄ditas sequit̄ q̄ illa caritas
potuisset augeri in gradu qualitatis nō tñ
in esse caritatis respectu talis capacitatis.
Et si dicat̄ vel in augmentatōne gradualit̄
talis qualitas gradus adueniēs est illi ani-
me caritas vel nō. si sic. ergo aggregatū ex
p̄cedēte et adueniēte erit maior caritas. q̄
ꝓtinebit aliquā caritatē quā non ꝓtinebat
p̄cedēs caritas. si nō. hoc est incōueniens.
cum sit eiusdē rōnis. non em̄ videt̄ possibi-
le q̄ in eodem subiecto sint duo grad⁹ vni-
us qualitatis q̄ vnus sit illi subiecto cari-
tas ⁊ alter non. Ad hoc dico q̄ licet pos-
set sustineri q̄ nō. et nego p̄na. ergo aggre-

gatū tē. dico em̄ q̄ licet aggregatū sit mai⁹
⁊ maior q̄litas. nō tñ maior caritas licet il-
lud ꝓtineat aliqd qd est caritas qd p̄ nō
ꝓtinebat. Exēplū si pot̄ sit plen⁹ vino li-
cet deus poneret aliud vinū cū pot̄ perpe-
netrationē. ille potrus nō esset magis plen⁹
q̄ aīa. q̄uis aliquo esset plen⁹ q̄ nō erat aīa
plen⁹. ⁊ sic pl̄bo rebo esset plenus licet non
magis plen⁹. sic in ꝓposito tē. de h̄ hec pau-
ca p̄nunc sufficiat. de q̄ plura dicā in ma-
teria de merito x̄pi. **SS** Ad quartā
dico p̄mo q̄ aīa est verū. sed illa pot̄ nega-
ri in sensu ꝓposito. ⁊ licet illa singularis cō-
cederet iste p̄tes creabiles p̄nt esse create.
demonstratis oībo tē. tñ negat̄ in sensu ꝓpo-
sito. et illa regula assumpta nō est v̄r vera
in illis ꝓposito in q̄bo subiecti p̄nomen de-
monstratiū pl̄alis numeri sicut q̄uis ista
sit vera. ista p̄nt esse vera demonstratis duo-
bus ꝓtradictōis ꝓtingētib. tñ hec nō est
vera. possibile est ista esse vera vel hec ē pos-
sibilis ista duo sunt vera eisdem demonstra-
tis tē. Secūdo dico aliter r̄dēdo q̄ oēs
p̄tes caritatis creabiles demonstrari dupli-
citer pot̄ intelligi. Uno mō qd demonstrat̄
oēs quorū q̄libet est creabilis. Alio mō qd
demonstrant̄ oēs q̄ sunt creabiles. Si
p̄mo mō dico q̄ hec singularis iste p̄tes p̄nt
esse create nō est singularis illius vniversa-
lis oēs p̄tes creabiles tē. Et rō est q̄ oībo
p̄tib. demonstrat̄ ista nō est vera iste p̄tes
sunt creabiles. Un̄ nō sequit̄ q̄libet istoz
est creabile q̄ ista sunt creabilia. Exēplū
sint due linee equales. a. ⁊ b. hec ē vera qd
libet istoz demonstrat̄ oībo quoz qdlibet ē
p̄ ip̄s b. est excessum ab. a. ⁊ tñ hec est fal-
sa eisdem oībo demonstratis ista sunt excessa
ab. a. q̄ ista sunt b. ⁊ b. est quantū equale a
Un̄ patet q̄ nō semp de oībo siml̄ verificat̄
terminus pl̄alis numeri de q̄ q̄libet veri-
ficat̄ singl̄are illi pl̄alis. Si rō demonstrat̄
tur secūdo mō d̄ ꝓnter q̄ talis demonstratio
nō est possibilis q̄ nulle creabiles s̄nt oīes
creabiles. tē. Tercio dico q̄ si q̄libet sin-
gularis illius vniversalis est vera r̄p̄a ve-
ra. tñ sua de inesse nō est possibilis. idco nō
facit ad ꝓpositū. sed nulla singularis est in
qua demonstrant̄ oēs p̄tes creabiles. Si
aut̄ fiat ista v̄lis. oēs p̄tes quaz quelibet ē
creabilis p̄nt esse create. tñ dico q̄ aliqua
eius singularis esset v̄r esse posset salteꝝ co-
gnita a deo. in qua omnes collectiue d̄mō-

strant̄ quarum quelibet est creabilis. s̄ ip-
sa vniversalis est falsa. sicut ⁊ illa singula-
ris vt potes declarare tē. Quarto dico
q̄ quantūcūq̄ caritate deus pot̄ facere tā-
tam pot̄ facere. tē dic̄ ponat̄ in esse. dico
q̄ nō sequit̄ qd debeat sic poni in esse. nec est
necessariū q̄ quelibet p̄tes vera de possibili
possit ad illum modū poni in esse nisi q̄
est vera in sensu ꝓpositionis. Verūtamē-
si quis nimis curiosus velit q̄ ponatur in
esse debet sic poni. quantam deus facit tā-
tam facit. hec possibilis est sed non facit
d̄ct̄. Et hec de secundo puncto tē.

DD Quantū ad tertium punctū
vt̄ ipsa gratia vel caritas possit minui po-
nam tres ꝓclusiones. Prima est q̄ que-
libet caritas creata per potentiam absolu-
tam dei pot̄ minui. Secūda est q̄ q̄libet ca-
ritas acquisita p̄ potentiam agentis creati
pot̄ minui. Tercia est q̄ nulla caritas in-
fusa p̄ potentia ordinata dei potest minui.

Unde ad declaratiōne istaz ꝓclusionū
distinguedū q̄ caritas creata pot̄ sumi du-
pliciter. sc̄ p̄ caritate infusa q̄ p̄rie d̄: cari-
tas creata. ⁊ p̄ caritate acquisita q̄ sicut ex
alijs actibus anie frequentatis generatur
habitus. Sic etiā ex ip̄s actibus diligen-
di deū. p̄ter set̄ primū. p̄ter deum generat̄
habitus in aīa ad cōsimiles act̄ inclinans
q̄ etiā post peccatū mortale remanet in ho-
mine. Prima caritas d̄ gratia gratū faci-
ens. sed secūda nō est gr̄a gratū faciēs. Et
ista pot̄ sumi vel p̄ hitū vel p̄ actū. Et ꝓ-
portionabiliter cupiditas ē duplex. sc̄ actu-
alis ⁊ habitualis. ⁊ vtraz diuidit̄ in mor-
talē ⁊ venialē. Ex hac distinctōe sequit̄
tur aliq̄ correlaria v̄r sup̄ones valētes ad
sequētia. Primo sequit̄ q̄ caritati infu-
se nulla cupiditas habitualis est cōtraria.
sed sibi ꝓpossibilis. patet. q̄ si gētilis luru-
rius ⁊ auarus ⁊ alijs cupiditatib. habi-
tuatus baptizat̄. infundit̄ sibi caritas. ⁊ tñ
nō statim corrūpitur habit⁹ v̄ciosus q̄ p̄ri-
us erat cum etiā post baptismū expiatur se
inclinari ad act̄ illoꝝ. Secūdo sequit̄ q̄
nulli actui caritatis cupiditas habitualis
est ꝓtraria. sed ei cōpossibilis. Patet sic p̄-
cedens. ⁊ loquor de actu caritatis infuse tē.

Tercio sequit̄ q̄ caritati infuse vel eius
actui cupiditas actualis venialis nō est cō-
traria sed ei cōpossibilis. Quarto sequit̄
q̄ caritati infuse ⁊ eius actui cupiditas ac-

tualis mortalis est contraria ⁊ incōpossibi-
lis. Et capio ꝓtrariatē largē put̄ illa di-
cunt ꝓtraria q̄ de lege ordinata non p̄nt ei-
dem simul inesse sed bñ successiue. Quis h̄
nō sit de ip̄soꝝ intrinseca rōne tē. Quin-
to sequit̄ q̄ caritas acquisita et cupiditas
mortalis f̄m habitū sunt ꝓtrarie. nec vnā
est alteri cōpossibilis. Et loquendo de ca-
ritate habituali acquisita pfecta. s̄. qua q̄s
habitualmente diligit deū sup̄ oīa. et q̄cquid
diligit diligit p̄ter deum. Patet quia alit̄
in eodē simul essent habitus acquisiti ad
incōpossibiles actus. s̄. ad diligendū crea-
turā plus q̄ deū. vel nō p̄ter deū qui ē ac-
tus cupiditatis mortalis. ⁊ ad diligendū
deum plus q̄ creaturā ⁊ p̄ter ip̄m creatu-
ram qui est actus caritatis. Sexto seq̄-
tur q̄ licet non omnis cupiditas sit forma-
liter cōtraria caritati infuse. tñ aliq̄ nō po-
test dici ꝓtraria. s̄. virtualiter incōtum icli-
nat̄ ad actus actib. eius incōpossibiles. v̄r
aliquo mō impediēs mediate vel imme-
diate. ne actus eius eliciant̄ ita pfecte sicut
magis ex declaratione ꝓclusionū appare-
bit tē. **FF** His ꝓsuppositis p̄bat̄ pri-
ma ꝓclusio. quia oīs forma augmentabilis
⁊ successiue acquisibilis absolute est dimi-
nuibilis ⁊ successiue destructibilis. s̄ q̄libet
caritas creata siue infusa siue acquisita siue
actus siue habitus ē b̄mōi vt̄ patet ex supra
dictis. igitur quelibet talis est absolute di-
minuibilis tē. Secūda ꝓclusio probat̄
q̄ oīs caritas acquisita est actus vel habi-
tus. Si sit actus tunc siue sit actus carita-
tis infuse tñ vt̄ in eo qui nōdum acquisi-
uit habitū caritatis ex actib. siue sit act⁹ ca-
ritatis acquisite tñ vt̄ in eo q̄ postq̄ acq̄si-
uit habitum caritatis ex actib. p̄ peccatū
mortale p̄didit caritatem infusam. siue sit
actus v̄triusq̄ vt̄ in eo q̄ habet v̄triusq̄ habi-
tū infusum. s̄. ⁊ acq̄sitū. Cōstat q̄ tal̄ actus
pot̄ minui ab agente naturali. q̄ nō omne
b̄mōi actum necesse est totum simul corrū-
pi. sed successiue potest naturaliter remitti
vt̄ q̄libet potest exp̄ri. Si aut̄ talis caritas
acq̄sita sit habit⁹ tñ pot̄ naturaliter minui
p̄ actus ꝓtrarios generatiuos incōpossibi-
lis habit⁹. sc̄ cupiditatis. quia oīs habit⁹
naturaliter generabilis et augmentabilis
p̄ actus. p̄ contrarios actus est corrūptibi-
lis ⁊ diminuibilis. vt̄ patet secundo. Et b̄i
corū. ⁊ quilibet potest exp̄ri. igitur tē.

Tercia conclusio pbatur. q: si habitus caritatis infuse p potentia ordinatam dei. id est state ordinatõe dei posset minui. hoc maxime esset p actus nostros demeritori- os. sed hoc nõ. q: vel hoc esset p peccatum mortale vel p peccatũ veniale. Non p mor- tale. q: illud totaliter tollit caritatem 7 nõ stat cũ aliquo gradu ei⁹ fm dei ordinatõe; aliter idẽ bõ simul esset dignus morte eter- na 7 vita eterna. qd est falsum. nã patz. q: fm qd dicit mgr li. ij. dist. clj. Sola caritas dividit inter filios pditiõis zc. Aug⁹. v. de trini. ca. xvij. Nec p veniale. q: si p venia- le posset minui p venialia posset totalit^r cor- rumpi. nã est falsum. q: sic aliq; hñs ca- ritate abscq; peccato mortali posset p ve- niale p̄cise dñari. quod est falsum. Et cõ- sequentia patet. q: si in aliq; sit pua caritas 7 p̄mittat peccatuz veniale si diminuat ca- ritas tũc ponat q; centesima. talis g; p plu- ra 7 plura 7 grauiora venialia poterit tan- tũ diminueret q; adimeret totuz zc.

KK Sed ptra hoc sunt diversi mo- di dicendi. Una via est q; p secundũ venia- le nõ corrumpitur tantus gradus caritatis qn- tus p p̄mum sed medietas eius. 7 p terciuz medietas illi⁹ medietatis. 7 sic semp p par- tes minores eiusdem p̄portionis Sed hoc non valet. q: p maius peccatuz vel equale posterius p̄missum nõ minus debet corrũ- pi q; per p̄mum. imo potius plus. cum se- cundũ nõ excuset p p̄mũ s; pot⁹ aggra- uatur. Alia via est q; an corruptionẽ totales caritatis oportebit tot venialia cõmittere q; si q; ulterius peccet illud pctm non po- terit esse veniale sed erit mortale. et p illud totaliter caritas corrũp̄et. S; hoc nõ va- let. quia q; quot peccatis etiã mortalib; cõ- missis adhuc p̄t q; cõmittere aliud morta- le. g; multo fortius quotcũq; venialib; cõ- missis p̄t aliud veniale cõmittere. 7 sic p ve- nialia zc. Alia via est q; ante totalẽ corrup- tionẽ occurret materia alicuius p̄cepti qd vel iste implebit. tũc reangebit caritas ip- sius vlt̄ trãsgrediet. 7 tũc ipse peccabit mor- taliter. 7 sic caritas p mortale p̄detur. S; hoc nõ valet. q: licet materia p̄cepti possit occurrere. nõ tũ necesse est qn an labat ma- gnũ tempus anteq; occurrat. 7 in illo tem- pore poterunt multiplicari venialia donec totaliter caritas p̄dat. Alia via est q; p pec- cata venialia possibile est caritatez minui

vsq; ad totales corruptionẽ exclusivẽ. sic q; in instanti cõplere corruptionis ipse peccat mortaliter. q: s. nõ servat caritatẽ ad quaz tenet sub pena peccati mortalis. quare zc. Sed hoc nõ valet. quia nõ servare carita- tem cũ eius p̄servatio sit totaliter a deo nõ est homini pctm p̄rie loquendo. sed p̄mit- tere vel obmittere aliqd p̄ter qd demeret caritatẽ subtrahi 7 sibi auferri a deo est in eo pctm Et nullum tale est hic in casu nisi culpa venialis. igit zc. LL Idõ et p̄- dictis sequunt aliq; correlaria. Primum ẽ q; caritas infusa fm ordinatã dei potentia non p̄t diminui q̄stum ad ei⁹ essentiam.

Secõdo sequit q; p culpam veniale p̄t di- minui q̄stum ad ei⁹ seruatẽ. Et hoc p̄t cõ- tingere q; ex frequentatione venialium ge- nerat cupiditas habitualis inclinã ad ac- tus q; sunt peccata venialia. 7 p̄t aliquo nõ inhabilitas ad act⁹ caritatis. Et q; sit vt postea nõ tam fervidos 7 intẽsos actus caritatis eliciat sic habituatus. Itẽ aliter potest p̄tingere scz q; hñs caritatẽ infusam habeat etiã acquisitã. 7 nõ solũ illã que in- clinat ad actus cõtrarios mortalib; etiã q; inclinã ad actus contrarios venialib;. tũc si talis cõmittat multa venialia cõtra inclinationẽ illius caritatis acquisite remit- tet illa 7 sic minus p̄mptet minus ferven- ter eliciat actus caritatis infuse. q; constat p exp̄tiam q; hñs caritatẽ acquisitã ser- ventiorẽ simul cũ infusa. ferventi⁹ opat q; hñs infusam solũ. vt patet de viciõse habi- tuato post susceptionẽ caritatis in baptis- mo zc. Tercio sequit q; ex venialib; mlti- plicatis p̄t totaliter tolli seu corrũpi fer- uor caritatis. patet. q: seruo; caritatis nõ est aliud nisi habit⁹ acquisitus caritatis vlt⁹ actus. nec ẽ aliq; entitas ab his distincta q; minuat sicut aliq; ymaginãt. ita q; carita- tẽ remitti q; ad eius seruatẽ nihil est q; mi- nus fervidos 7 intẽsos act⁹ caritatis 7 mi- nus ferventer 7 minus delectabiliter elice- re. 7 sicut diminutio hui⁹ seruo; p̄t per venialia fieri ita 7 totalis corrupcio. zc. Quarto sequitur q; p culpã veniale p̄t di- minui caritas q̄stum ad eius firmitatem 7 stabilitatẽ. s. ad istũ sensuz. q; qdam venia- lia multũ disponũt ad lapsum 7 ad ruinas in mortalia p q; pdit caritas zc. **BB**

Sed ptra dicta arguit p̄mo q; p mortale minui possit caritas. quia est possibile q;

q̄ntum vnus actus est meritorius tantũ p̄- cise aliud act⁹ mortaliter culpabilis sit de- meritorius. g; possibile est caritatẽ minui p peccatũ mortale. añs patet. q: aliquo actu demeritorio est dare actũ meritoriu magis meritoriu 7 est dare minus meritoriu. et p̄- nã erit dare eque meritoriu. sed nã pba- tur. sit actus a. meritorius 7 sit. b. mortalis p̄cise tantũ demeritorius t̄sit. a. p̄mus act⁹ meritori⁹ augmenti gratie post grã bap- tismalẽ. tunc quantũ p̄mũz debet a. tanta pena p̄cise debet b. g; quantũ quis acquisi- vit de caritate p a. actum. tantũ p̄cise p̄det p b. actum. 7 p̄ nã remanebit sibi tota gra- tia baptismalis zc. Cõfirmat. q: fm sc̄tõs deus remunerat vltra d̄dignũ 7 punit ci- tra dignũ. hoc autẽ esset falsum si deus pro culpa. b. semel cõmissa p̄riuarẽ istũ oi carit- tate que fuit p̄mũ. a. ceteros p̄missi. g; nõ p̄- uat plus q; acq̄sivit p a. semel zc. Secũ- do arguit q; p venialia possit tolli caritas q; q; venialia p̄t demereri penam eter- nam 7 penã eternam infinitã. ergo p̄dere caritatem. nã patz. q: si sic decceret nõ- q; haberet beatitudinẽ. Et añs pbat. quia possibile est q; aliq; cõmittat infinita veni- alia pro quorũ quolibet meretur penã ali- quam. q: in qualibet p̄te p̄portionalit alicu- ius tẽporis vt hui⁹ hore p̄t p̄mittere vnũ veniale cum non sit dare minimũ tẽpus in q; possit nouum actum habere. Cõfirma- tur. quia pono q; deus p̄cipiat sorti p̄actũ quem habet nõ p̄tinuet p horã neq; p ali- quã p̄tem eius p̄portionalit sub pena di- urna p cuiuslibet p̄tis continuatiõe. et cõ- tra p̄ceptum sortes p̄tinuet actũ illũ p ho- ram. sequit cum in illa sint infinite p̄tes q; meret penam infinitorũ diez. Tercio ar- guit q; p veniale possit minui caritas. quia si nõ sequit q; hñs caritatẽ ex hoc q; venia- liter peccaret nõ esset minus dilectus a dõ nec etiã minus bonus 7 equaliter dilige- tur peccans 7 eque bon⁹ esset qd est absur- dum. cũ peccãa venialitẽ puniatur a deo p̄sequẽtia tũ patet q; hñs equalẽ caritatem est eq; bon⁹ fm August. Ench. xxvij. habet maiorẽ caritatẽ est melior 7 eque bon⁹ etiã eq; diligit. igit zc. Quarto ad idẽ oẽ pec- catũ vel malũ adimit aliqd dõ bono et ẽ cor- ruptio boni fm Augusti. Ench. ij. xij. z. ij. deli. ar. Peccatum autẽ veniale est ma- lum. 7 nõ oportet q; adimat de bono natu-

re g; aliqd de bono gratie. 7 sic diminit eã zc. **AA** Ad p̄mã rõnem dico p̄mo q; in hac p̄patione vlt̄ sumit actus demerito- rius sequens immediate grã. vel act⁹ de- meritorius nõ sequẽs imediate grã. Et si secũdo nõ tunc nã nõ valet q; talis nõ tollit grã nec in toto nec in p̄te. Et si pri- mo nõ tunc est negandũ. Secundo di- co ad p̄bationẽ q; nullo actu demeritorio sic sumpto est dare in eodem supposito aut alio in quo cetera sint paria aliquem ma- gis meritoriu q; ille sit demeritorius quia p quẽlibet tales actũ meret q; p̄riuari gra- tia. 7 si sic deccat p̄uatur gloria corrũden- te gratie p̄cedenti. 7 meret cum hoc pena; eternam. Hec autẽ sunt maius malũ q; sic bonũ qd meret q; p aliquẽ vnũ actũ meri- toriu. quod patet. quia per nullũ actum meretur quis vitam eternam que p̄us im- mediate nõ esset sibi a deo et grã deputata cũ cuiuslibet act⁹ meritorij grã sit p̄ncipiũ solũ. g; meret augmentũ gr̄e in p̄nti 7 gl̄ie i futuro. tale autẽ augmentũ nõ est tã bonuz q; malũ est p̄uatio totalis gl̄ie sibi deputa- te p̄us zc. Tercio dico q; esto q; est; da- re aliq; actũ magis meritoriu q; b. est de- meritori⁹ 7 aliq; min⁹. nõ sequit q; sit da- re aliq; tantũ p̄cise meritoriu q̄ntũ. b. est demeritori⁹. Et hoc est s; adã li. ij. q. ij. vbi vult similitẽ p̄nam in oib; tenere Sed istã- tia patz de angulis causatis intra circuloz et p̄ortioẽ circũferẽtie circuli 7 linea recta secante circulũ. 7 de angulo recto. vtrũq; p̄pando angulũ cõtingẽtie extrinsecuz cir- culo. qm est dare aliq; intra circulũ ma- gis excedentẽ angulũ p̄tingẽtie extrinsecũ q; angul⁹ rect⁹ excedat ipm. s. angulũ et maio- ri p̄ortioẽ circuli 7 linea intrinsec⁹ secãte cir- culũ. q; ois talis ẽ maior recto vt p; ex. xv. tercij Euclid. Itẽ est dare itra circulũ an- gulũ min⁹ excedentẽ angulũ p̄tingẽtie q; ex- cedat rect⁹ eũ. s. angulũ et maio- ri p̄ortioẽ cir- cli 7 linea rectã. q; ois tal ẽ maio- r recto. vt; ibi dẽ 7 ois tal excedit agl⁹ m p̄tingẽtie cũ possit diuidi p angulos rectos q; q; libet ẽ ma- ior anglo p̄tingẽtie. q; ẽ oim acutor acutissi- m⁹. Et tũ nõ ẽ dare aliq; talẽ angl⁹ q; tã- tũ p̄cise excedat angulũ p̄tingẽtie q̄ntũ euz excedit rect⁹. Aliter cũ q; cũq; eq̄lit excedit idem sint eq̄lia. sequit q; aliq; possit esse an- gulus hmoi intra circulũ qui est; eq̄lis re- cto. cuius oppositum ibidem demõstrat.

Quo sequitur q̄ tales p̄señ
tic non valēt inter illa q̄ sunt alterius et alte
rius rōnis. et p̄ p̄ns cum alterius rōnis sit
actus meritorius ab actu demeritorio. pa
tet dictam p̄nam non valere in proposito.

Secūdo sequit̄ ex p̄dicto exemplo sicut
notat etiam p̄mentator supra p̄dicta ratio
ne q̄ vbi sit p̄paratio inter ea q̄ sunt alteri
et alterius rōnis possibile est aliq̄ transire
de minore ad maius p̄ oīa media et nunq̄
venire ad equale. patz. si imaginat̄ linea re
cta secās circūlū in p̄tes inaequales et cōsti
tuens cū minori portione circūli angulū
minore recto moueri p̄tinue s̄m extrema
tem suā q̄ p̄sticuit angulū illū s̄sus maiorē
portione circūli. ita q̄ semp̄ crescat angulū
ille post donec dicta linea transierit vltra
Hā ante sectionē in partes equales et etiaz
tūc angulus causat̄ ē minor recto et postea
maior q̄ maioris portione circūli. et c. Et
sic patet ad rōnem. Quarto principalit̄
dico ad p̄firmationē q̄ deum punire citra
condignū p̄t̄ intelligi dupl̄r. Uno mō
p̄parādo quantitatē culpe ad quantitates
pene s̄m statū diuine misericōdie. et sic q̄libz
punif̄ vel premiā s̄m cōdignum id est s̄m
q̄ ex statū dei dignus est. Alio mō p̄pan
do illa p̄cise s̄m se. et sic dicit̄ cōiter q̄libet
peccator vel damnat̄ punitur citra cōdi
gnū q̄ vltra penā quā habet meref̄ ma
iore. vt dicit̄ mgr̄ lib. iij. dist. xlvi. Et addit̄
mgr̄ Grego. q̄ oīs culpa mortalis nō solū
meret̄ absolute p̄siderata et malicia. p̄ua
tionem glorie. et penam eterne misericōdie. sed
etiā p̄riuationē totius cause et annihilatio
nem. et q̄ deus non annihilat peccatōrē est
et eius mīa. Juxta illud Tre. iij. Misericōdie
dei q̄ nō sum̄ p̄sumpti. Et p̄bat ratiōe q̄
p̄ h̄mōi culpam meremur p̄uari oī benefi
cio dei p̄siderata magnitudine offense que
estimāda est s̄m magnitudine offense vt di
cit̄ Cris. sup̄ illo Bar. x. Non est discipu
lus sup̄ mgr̄m et c. Imo nec sic annihilādo
digne et plene puniref̄ quis amplius pu
niri nō possit et c. Sed istud dictū nō vi
det̄ mibi vey q̄ non video q̄ aliq̄ mereat̄
et culpa sua repugnantia et incōpossibilita.
scz puniri eternalit̄ et annihilari simplici
ter. sed de hoc alias et c.

P Ad secundā rōnem nego añs. et
ad p̄bationē q̄ dicit̄. possibile est q̄ aliq̄
p̄mittat infinita venialia et c. Ad hoc r̄ndet

Hibernicus q̄ non est possibile. sed a dam
hoc reprobat diffuse. Tamē hic dico p̄mo
distinguendo q̄ hoc p̄t̄ dupl̄r̄ intelligi.
Uno mō q̄ possit p̄mittere infinita pecca
ta discreta et distincta s̄m se q̄ non sunt par
tes alicuius vnus. et sic nego hoc esse natu
ralit̄ possibile. Alio modo infinita p̄talia
vnus sicut si aliquis per aliquod tempus
p̄tinue intēderet actum suū malum. et tunc
q̄ licet infinitis p̄tibus illius actus debe
antur infinite p̄tes pene. non tamē infinite
eq̄les sicut nec in illo actu sunt infinite p̄
tes equales. Secūdo dico ad p̄firmati
onē q̄ ad hoc q̄ iste sit ex omissione p̄cepti
reus illius pene. oportet q̄ de q̄libet parte
p̄portionali illi p̄tis ipse sciat vel scire pos
sit distincte quanta ipsa est. cum q̄ntitas et
poris hic includat̄ in p̄cepto. Aliter nō sci
enter obmitteret. et p̄ p̄ns non esset reus pe
ne. sed hoc non est naturalit̄ possibile vt
quamlibet p̄tem illius p̄tis sic distincte co
gnoscat. sed est dare minimā partem disti
cte p̄ceptibilem ab eo vel maximā non p̄ce
ptibilem. et cum partes p̄ceptibiles nō sint in
finite in aliq̄ p̄te p̄tis iste sic p̄tinuas nō po
terit cēseri reus infinitaz penaz. Et sic p̄ce
ptū illud de lege ordinata non est dabile a
deo nec rōnabile. nec casus admittendus.

Tercio dico q̄ casus forte de portia ab
soluta esset possibilis. sed tūc nō est ad p̄po
sitū. q̄ nec est absolute impossibile carita
tem minui per venialia et totalit̄ tolli.

Quarto dico q̄ sic dictū est d̄ p̄tita p̄t
dici de pena. scz q̄ ad hoc q̄ iste omissionē
obligent oportet q̄ iste p̄gnoscat penā im
positā fore eternam. et per p̄ns q̄ p̄tinuif̄
p̄petuo gloria. Et quo sequit̄ q̄ si iste cō
tinuet actū sciēter et libere ipse p̄elegit actū
illū continuare saltem interpretatiue q̄ esse
p̄iceps glorie eterne. et per consequēs con
temnit̄ peccat mortalit̄. et sic cōcesso ca
su de lege ordinata adhuc non habetur q̄
per venialia et c. **Q** Ad terciāz vno
vno modo potest dici q̄ p̄cise p̄pter pec
catum veniale nō minus diligitur quis a
deo nec oppositū p̄bat̄ ex h̄ q̄ p̄taliū punif̄.
Vult em̄ ipm purgari vt ipse p̄mū accipi
at. Alio mō et melī p̄t̄ dici s̄m h̄ adē. et q̄
libz. q̄. xiiij. q̄ amor dei nō d̄ maior vlt̄ mi
nor in se sed s̄m effect̄ suos. effect̄ autē est
duplex scz eternus et p̄talis. q̄rum ergo ad
effectum eternū qui est gloria non minus

diligit peccatē venialit̄ q̄ nō peccatē.
nec etiā q̄tuz ad grām p̄ quā venit ad glo
riam. q̄tum aut̄ ad effectū aliq̄ē t̄palē mī
nos cū diligit. q̄ et penā t̄palē infligit et t̄
poraliter differt ei dare bonū eternū. Et nā
q̄tum ad illā bonitatē q̄ acceptat̄ ad glori
am nō est minus bonus. et de illa loquit̄ au
gustin̄. et c. Ad quartā dico q̄ nō oē pec
catū sp̄ adimit̄ de bono q̄ infuit aliq̄d ei
corrumpendo. sed p̄ tāto dicit̄ adimere. quia
potentiā reddit minus dispositā et potentē
ad bonū. vel q̄ si sit habitus bonus acq̄si
tus in potentia illū rep̄mit. et sic peccatum
veniale p̄t̄ adimere de iusticia vel virtute
moralit̄ et acq̄sita. nō t̄m de theologica et isu
sa. vel adimit̄ de bono q̄d natū est inesse. si
cut est bonus actus oppositus vel aliq̄s q̄
dus ei. nā vt dicit̄ est nō sinit elicere tam
intēsum et feruidū actū caritatis. Et licz nō
possit forte tollere totū feruorē q̄ nunq̄ il
le tollit̄ q̄n sic peccans velit facere et dimis
tere q̄cumq̄ de necessitate salutis sunt sien
da vel obmittēda p̄pter q̄d nō diminuit vlt̄
saltem nō totalit̄ tollit feruorē circa opa
p̄ceptoz aliter peccaret mortalit̄. t̄m bene
tollit totū feruorē acq̄situs p̄ actus directe
p̄trarios illis venialibz sicut supra dictū ē.
Et hec de terciō arti. Tūc ad rōnes p̄n
cipales q̄stiois primū patet q̄d dicit̄ de
ante. t̄m ad p̄bationē dico q̄ de multa facit
p̄ plura q̄ possit facere p̄ pauiora. nec hoc
est frustra. Alia aut̄ nō est cā q̄rēda nisi vo
luntas sua. q̄ eo ipso q̄ sic vult p̄ueniēter fit
et nō frustra. scz aut̄ est in causis naturali
bus et in causis volūtariis creatis. Ad se
cundā et terciā rōnes patz q̄ p̄cludūt vnū
et secūdo et terciō arti. Ad rōnem post op
positū patz q̄ mgr̄ in hac p̄te non est tenen
dus et c. Et hec de ista questione.

Questio decima

Intra distincti

C onē. et aliq̄s sequētes in
q̄bz mgr̄ agit de p̄sonaz di
uinaz eq̄litate q̄ro Utz p̄
sone diuine sint oibz modis
equales inter se. **A** Arguit̄ p̄mo q̄ nō
q̄ p̄sone diuine nō sunt eq̄les sibi inuicem
s̄m magnitudine. igit̄ et c. nā ē clara. et añ
cedens p̄bat̄. quia magnitudo p̄sone nul
lo mō distinguit̄ ab essentia. sed p̄sone diui
ne nō sunt eq̄les s̄m cēntiā. nā inter eas est

oimoda identitas s̄m essentia. et p̄ p̄ns nul
lo mō cālit̄as. cū equalitas sit distinctioz. q̄
s̄m magnitudine nō sunt equales sed idēz
Cōfirmat̄. q̄ nō sunt similes s̄m q̄litatez
q̄ nec eq̄les s̄m magnitudine. añs patz et cō
sequētia et c. q̄ sicut similitudo ē sp̄s quali
tatis sic magnitudo q̄ntitatis et c. Secūdo
arguit̄ sic. q̄ p̄sone diuine nō sunt in se inui
cem p̄ circūincessionē. igit̄ nec sunt equales
s̄m p̄fectionē. nā tenet p̄ mgr̄m in hac. et c.
dist. q̄ ex opposito p̄ntis infert oppositū añ
cedentis. Et añs p̄bat̄. q̄ si pater esset in fi
lio tūc p̄ntitas esset in filio. nā tenet. q̄ in
q̄cumq̄ est p̄r i eodē paternitas cū sint oibz
modis idē. sed falsitas p̄ntis patet. q̄ in q̄
cūq̄ est p̄ntitas illud est p̄r et sic filiū esset p̄r
Cōfirmat̄. q̄ bñ sequit̄. a. est in. b. et b. ē in
c. q̄ a. est in. c. et p̄ p̄ns eodē mō sequit̄ p̄r est
in filio et filiū est in p̄re. q̄ p̄r est in patre.

Prima p̄na videt̄ vbi. bona. et secūda est
oīno similis et t̄m p̄z falsitas p̄ntis. igit̄ et c.

Tercio arguit̄ q̄ p̄sone diuine nō sunt eq̄
les s̄m potētiā sic s̄m p̄ductiuitatē. igit̄ et c.
p̄na est clara. et añs p̄bat̄. q̄ nō minoris po
tētie est p̄ducere diuinā p̄sonā q̄ creaturā
sed si vna p̄sona possit p̄ducere creaturā et
nō alia nō eēt eq̄les s̄m potētiā. igit̄ ml
to maḡ cū vna possit p̄ducere diuinā p̄so
nā et alia nō p̄t̄ eā p̄ducere. sequit̄ et c. Cōfir
mat̄. q̄ illa p̄sona q̄ nō est oipotēs nō est eq̄
lis p̄sone oipotēti s̄m potētiā. s̄z filiū nō est
oipotēs. q̄t̄. assumptū p̄z. q̄ sequit̄ filiū est
nullipotēs q̄ nō h̄z potētiā generādi. q̄ eodē
mō sequit̄ affirmatiue filiū est oipotēs
q̄ potētiā h̄z generādi. q̄ vtrobiz sit distri
butio p̄ eisdē. s̄z p̄ns ē hereticū. igit̄ et añs et c.

In oppositū arguit̄ p̄ mgr̄m in hac disti
ctione et duabz sequētibz. et p̄ symbolū. Eq̄
lis p̄r et c. **B** In ista q̄one erūt tres ar
ticuli breues intra materiā triū argum̄toz

Primū vtz p̄sone diuine sint eq̄les sibi in
uicē s̄m cēntiā siue magnitudiez. Secū
dū vtz p̄sone diuine sint in se inuicē p̄ mutuā
circūincessionē. Tercū vtz p̄sone diuine
sint eq̄les sibi inuicē s̄m potētiā seu p̄ducti
uitatē. Quantū igit̄ ad p̄mū notandū ē
p̄mo q̄ tot modis d̄: eq̄lez ineq̄le q̄t̄ modis
d̄: magnū et magnitudo. Hoc aut̄ d̄: q̄dru
plicif̄. p̄mo mō d̄: q̄libet res alteri equalis
vel inequalis. q̄ q̄libet ē altera p̄fectior vlt̄
imp̄fectior. et d̄: equalis quia eque p̄fecta.
Secundo modo dicitur vnus numer̄ eq̄

lis alteri. qz tot sunt unitates in vno quot sunt in alio. Et differt a pmo modo. qz tres hoies sunt equales tribus a finis numero. non tñ pfectione. Tercio mō dicit albedo eque intensa equalis alteri eā intense quāvis vna sit in maiori subiecto q̄ alia z p̄ns inequalis f̄m extensionem. Quarto mō dicit vnum extensum equale alteri extenso. Et in oibz istis modis equalitas vel inequalitas nō ē aliq̄ res relatiua distincta a re absoluta v̄l rebo absolutū v̄t hic suppono. Secundo est notandū q̄ magnitudo vel magnum q̄drupliciter p̄t capi. Uno mō large z sic idem est qd̄ pfectio vel pfectus z sic loquit̄ Aug⁹. vj. de trini. q̄ in his q̄ nō mole magna sunt idēz est melius qd̄ mai⁹ esse. Et isto modo quelibet res est magna vel magnitudo q̄dā. Secdo mō accipit̄ minus large. p̄ oī p̄tinentē plura siue sit vnus p̄ se siue p̄gregatiōe. z sic dicit Aug⁹ q̄ania ē maior seipsa qm̄ recipit̄ p̄tutes. Et isto mō numer⁹ d̄ magn⁹ z vnus maior alio z vn⁹ exercit⁹ alio. Tercio mō accipit̄ stricte p̄ aliq̄ p̄tinentē plura eiusdem ratiōis facientia p̄ se vnū siue illa distinguant̄ loco z situ siue non. Et sic albedo intēsa est magna et maior albedine remissa. Quarto mō accipitur magis stricte p̄ aliquo p̄tinetē plura eiusdem rōnis facientia p̄ se vnum loco z situ distincta. Et sic magnitudo dicit̄ q̄ntitas z ponit̄ p̄dicamentū ab alijs distinctū. Et isto mō loquit̄ Aug⁹ qm̄ dicit q̄ deus ē sine qualitate bon⁹ z sine q̄ntitate magn⁹. zc. Tercio notandū qd̄ differētia est inter modos magnitudinis z modos eq̄l/ratis. qz modi magnitudinis ordinant̄ f̄m sup̄ z inferius vel p̄ se vel p̄ accidēs. qz oē quod est magnū quarto mō ē magnū tribz p̄mis. z nō ecōuerso. z oē quod ē magnum tercio mō est magnum duobz p̄mis modis nō ecōuerso zc. Sz modi eq̄l/ratis non sic ordinant̄. qz aliqua p̄nt esse eq̄lia q̄rto mō. licet nō alijs modis nec eorū aliq̄. zc. sic albedo z aliq̄ suba sunt equales quarto mō. z tñ nullo alioz modoz sunt eq̄les v̄t patz zc. His p̄missis pono quatuor p̄pōnes. Prima est q̄ p̄sone diuine sunt equales sib̄nuicē f̄m magnitudinē p̄mo mō accipiedo magnitudinem z eq̄l/ratē z nullo alioz modoz. Prima ps̄ patet. qz oīs res cōparata alteri v̄l ē illa pfectior v̄l ip̄fectior vel eq̄ sed nulla p̄sona diuina est alia pfecti-

or vel ip̄fectior. ergo eque p̄fecta. z p̄nt eq̄ magna z equalis f̄m magnitudinē p̄mo mō. Secūda pars patz qz nulla magnitudo repit̄ in p̄sonis aliq̄ illoz triū modoz rū. Secūda p̄pō est q̄ p̄sone diuine sunt eq̄les sib̄nuicē f̄m cēntiā siue p̄pter cēntie unitatē. Patet qz f̄m sc̄tōs magnitudo diuinis est qd̄ mere absolutū sicut sapia z essentia. nec pl⁹ distinguat̄ magnitudo ab essentia q̄ essentia ab essentia. z sic vsi sunt sc̄ti h̄reticos ne p̄cederēt tres p̄sonas ē tres magnitudines vel tres magnos z p̄ sequens tres p̄sone sunt equales f̄m essentia id est p̄ vnā essentia existentē in eis. Tñ sequit̄ q̄ isto mō loquēdo paternitas nō est formalit̄ magnitudo sic nō ē formalit̄ cēntia zc. Secdo sequitur q̄ p̄nititas et se nō est formalit̄ equalis filianōi. nec inequalis ei. sed tñ p̄pter videntiatē essentia q̄ est eadē in vtraq̄. z sic sic dico d̄ relatiōe vel p̄prietate relatiua p̄t dici de p̄sona zc. D Tercia p̄pō est q̄ accipiedo magnitudinē p̄ oī realitate positūat̄ unitate reali p̄sone diuine sunt eq̄les f̄m magnitudinē relatiua. qz isto modo loquēdo relatio in se sicut p̄nititas ē qd̄ā entitas z p̄ns qd̄am magnitudo. qz in se ē qd̄ā res p̄fecta imo p̄fectior oī creatura. et in se est res cui repugnat oīs ip̄fectio. z p̄ p̄ns vna relatio est alteri in se equalis vel inequalis f̄m magnitudinē. z certū est q̄ n̄ est inequalis. qz eq̄ p̄fecta est vna relatio sicut alia. ergo est sibi eq̄lis et se. z p̄ p̄ns vna p̄sona ē alteri eq̄lis f̄m magnitudinē relatiua z sicut est sibi eq̄lis f̄m magnitudinē absolutā. Quarta p̄pō est q̄ eq̄l/ras similitudo z videntitas nullā distinctionē ip̄ortat̄ i diuinis nisi tñ distinctionē p̄sonarū. nec eq̄l/ras est aliq̄d reale i p̄sonis aliq̄ mō distinctū v̄l f̄m rōnez v̄l ce natura rei a similitudine. sed similitudo z eq̄l/ras ip̄ortat̄ diuinas p̄sonas h̄ntes cades essentia nūcro p̄pter quā dicunt̄ eq̄les et similes z tñ non sunt noia synonyma nō p̄ distinctionē in deo sed p̄pter distinctionem in creatura cuz sunt aliq̄ mō cōtia zc. Et his seq̄tur p̄mo q̄ accipiedo magnitudinē p̄ aliq̄ absoluto sic vna p̄sona n̄ ē aliq̄ magnitudo sic accipiedo magnitudinē p̄ q̄cūq̄ re positua vna p̄sona ē aliq̄ magnitudo q̄ nō est alia s. magnitudo relatiua. tamē vna p̄sona vtroq̄ modo est equalis sicut alia. nec distinctio magnitudinū repuḡt eq̄l/rati-

Secundo sequit̄ q̄ sicut equalitas p̄sonaz non est f̄m magnitudinē que est specietas quantitatis facientis p̄dicamentū distinctū ab alijs. sic similitudo ipsaz nō est sp̄s qualitatis nec talis eq̄l/ras magnitudo v̄l similitudo v̄t attribuit̄ deo reponit̄ sub ali quo p̄dicamēto. Et ex eis patet ad primū ante oppositum zc.

E Quantum ad secundū articulum respōdeo q̄ conclusio affirmatiua est certa et fide Jo. xij. dicit̄ x̄ps Ego i p̄re z p̄r i me est. sed quō vna p̄sona sit in alia et econuer so difficile est videre. Ideo ad hui⁹ intelligentiā distinguendū est q̄ triplex p̄t ymaginari inexistētia. quedā est p̄ p̄ntentiā. altera est p̄ p̄sentiā z cuiuscūq̄ distantie carēntiam. alia est p̄ p̄ntiam intimā z substantiatatē videntiam. Exemplū primi sicut aliq̄d est in loco. Exemplū secundi sicut angelus est in loco. z si angelus est in aliq̄ corpe oī loco destructo tūc em̄ nō esset i illo nisi p̄ p̄sentiā. Exemplū terciū sicut vna p̄sona diuina est in alia qz est sibi intime p̄sens z substantialis eidē. z hoc vocat̄ ē in p̄ circūinexistētes. Quāt sic possit dici vna p̄sona ē i alia p̄ circūinexistētes p̄t ostēdi p̄ncipaliter auctoritate scripture. Secūdo aliqualiter rōne. qz nō plus repugnat vni p̄sone esse in alia z ecōuerso q̄ repugnat to ri esse in suis p̄tibz z ecōuerso. sed f̄m p̄bm sū. P̄bis. totum est in suis p̄tibz z econuer so partes sunt in toto zc. Et istis patet de scriptio inexistētie p̄ circūinexistētiā. Nā illud dicit̄ sic inexistens alicui qd̄ est ab eo realiter distinctū sibi intime p̄sens z ei cōsubstantiale. z sic tam essentia q̄ p̄sona im portat̄ p̄ hoc nomē inexistens v̄t hic sumit̄. z sic vtraq̄ est aliq̄ mō huius inexistētie rō zc. f̄m hoc possunt poni quatuor p̄pōnes.

Prima est q̄ vna p̄sona est in alia z ecōuerso. patet. qz hoc nō est aliud q̄ vnā p̄sonam esse alteri p̄sentem z substantialē. Secda est q̄ p̄sona nō est in essentia nec ecōuerso. patet qz essentia nō distinguitur realiter a p̄sona nec ecōuerso zc. Tercia est q̄ relatio nō est in essentia nec ecōuerso. patz sicut p̄cedēs. tñ sancti vtunt̄ q̄nq̄ op̄positis locutiōibz nō p̄prie z f̄m p̄structiōne transitua sed intransitua id est p̄sona ē essentia z relatio est cēntia z econuerso.

Quarta est q̄ p̄nititas non est in p̄re nec ecōuerso. sz ē in filio z ecōuerso. patet qz pa-

ternitas est oībz modis idem p̄r v̄t dicitur fuit supra. saltem non est realiter distincta. quare zc. Ex his patz qz bec p̄ns nō est vniuersaliter bona. a. est in b. z b. est in c. z a. est in c. sicut nō sequit̄ p̄tes sunt in toto z totū in p̄tibz ergo p̄tes sunt in p̄tibz. z sic aparet ad secundū ante oppositum zc.

F Quātū ad terciū articulū videntia sunt tria. Primo videndū est quis sit sensus z intellectus tituli q̄stionis. Secundo videndū est ad formā tituli q̄stionis. Tercio videndū est que sit intentio Augustini circa materiā q̄stiois. Circa p̄mum punctū sciendū est q̄ nō d̄z esse itellect⁹ q̄ntis supponēdo potentia esse aliq̄d reale in deo distinctū q̄cūq̄ mō a diuina essentia z p̄sonis diuinis v̄l f̄m rē vel f̄m rōnem. z q̄rere an f̄m illud dicant̄ p̄sone eq̄les. quia sic intelligendo nec potentia nec equalitas est aliq̄d in deo absolutū vel respectiuū sicut qd̄am ymagināf. imo p̄prie loquēdo equalitatē potētie vel potentia ē in deo non debet aliter intelligi q̄ cōcretū equalitatis z potētie vere p̄dicari de deo z diuinis p̄sonis. v̄t bec sit simplr vera p̄sone sunt equales. p̄sone sunt eque potentes. z ita intelligunt̄ sancti qm̄ dicunt potētia eternitatē zc. esse in deo Sz debet ē in intellectus questionis supponendo q̄ p̄sone diuine p̄nt in aliq̄ actu v̄l terminū q̄rere v̄trū possint in eadēz vel in equalia. z h̄ vel f̄m numez vel f̄m p̄fectionē. Ita q̄ali qm̄ dicunt aliq̄ f̄m potentia eq̄lia et tamen nulla est equalitas nisi inter effectus illoz.

Circa p̄mū punctū dicit̄ Ockam q̄ in ista q̄stione f̄m q̄ ea tractat̄ doctores ē magis difficultas vocalis q̄ realis. Tñ q̄ dicit̄ q̄ potētia de q̄ est hic q̄stio ē cōe ad potētia generadi spiradi z creandi ita q̄ potētia sit idē qd̄ potētia p̄ductiua siue ad intra siue ad extra h̄nt d̄re p̄nter q̄ p̄r z filius nō sunt eq̄les f̄m potētia extēsiue. qz dicere patrē z filiū esse eq̄les isto mō nō est aliq̄d q̄ dicere q̄ q̄cūq̄ res p̄ducibiles q̄s p̄r p̄ducere p̄r p̄t p̄ducere filius. v̄l si p̄r p̄t p̄ducere aliq̄d p̄ducibile qd̄ nō potest filius eodēz mō fil⁹ p̄r p̄ducere aliq̄d p̄ducibile qd̄ nō p̄t p̄r. qz v̄trūq̄ est falsū. qz fil⁹ nō p̄t p̄ducere oēz rē p̄ducibile a p̄re. nec p̄r aliq̄d p̄ducere quod non sit p̄ducibile a p̄re. Et eodem modo p̄portionabiliter dicendum est de filio z spiritū sancto.

S Ex quo sequitur quod si omnipotens includat potentiam qualemlibet productam tam ad intra quam ad extra nec filius nec. si est omnipotens. quod aliter sequitur quod dicitur ipse potest producere quodlibet producibile quod est manifeste hereticum. Unde sequitur contra Tho. q. d. potentia. q. 7. ar. v. q. est falsa opinio quod dicitur quod potentia generandi pertinet ad omnipotentiam patris et non ad omnipotentiam filii. Et ratio est. quia cum dicitur omnipotentia in hoc termino intelligitur signum distributivum cum distributivum. et tunc quod ratio. aut sit distributio per potentiam aut per obiecto potentie. et siue sic siue sic. quicquid sibi addat per eisdem sit distributio. et per omnes pro eisdem sit distributio quod dicitur omnipotentia patris et quod dicitur omnipotentia filii. et sic potentia generandi vel pertinet ad omnipotentiam utriusque vel nullius. quare ratio. Illi vero qui dicunt quod potentia in proposito accipitur precise pro potentia effectiva vel causativa quod est solus respectu factibilium ad extra. habent dicere quod tres persone sunt equales secundum potentiam. quod quicquid tale est factibile ab una persona etiam ab alia. et ita perfecte ab una persona sicut ab alia. Ideo respondendo ad formam questionis. quod loquendum est sicut doctor et sancti et ipsi intelligunt illas equalitatem solum penes obiecta factibilia ad extra. et quicquid est factibile ab una persona et a qualibet alia. pro hoc simpliciter et absolute considerandum est personas divinas esse equales secundum potentiam. Ratio autem quare sancti sic utebantur fuit ista quia ipsi loquebantur contra hereticos volentes filios non esse omnipotentem sed esse impotentiores patre et imperfectiores termino rem. ideo sancti omnem potentiam quam necessario convenit cuilibet perfectissimo cuilibet persone attribuebant. Unde quod potentia generandi vel spirandi non convenit cuilibet perfectissimo sic quod aliquis possit esse perfectissimus quis non possit generare vel spirare. ideo talem potentiam non apprehendebant sub potentia vel impotentia quando dicebant personas equales secundum potentiam et quamlibet esse omnipotentem. Quod patet per magistrum in littera ubi dicit. Sciendum est quod non est omnipotens pater filio nec filius et pater spiritui sancto. nec maiorem potentiam habent duo vel tres quam singulus eorum. Et multa similia ponit. Et quo patet quod sancti asserentes in personis divinis omnipotentiam seu equalitatem secundum potentiam loquuntur contra hereticos

dicentes patrem esse potentiores et perfectiores filio quasi aliquid possit ad extra pater quod non possit filius. Et hoc apparet per Augustinum. li. iij. contra maximam et allegat in littera ubi dicit. Sed forte dices tu heretice coipso patre est maior filio. quia de nullo genitus genuit eum equalem. Ad quod cito respondebo. imo id non est patre maior filio. quod eundem sibi genuit. Quod genitus enim est questio ista de quo sit eundem aut qualis aut quantus sit. Vult dicere quod quod quod an pater sit equalis filio non est questio de origine an filius sit a patre. sed questio est qualis et quantus sit filius. hoc est an sit ita perfectus et ita omnia alia potens sicut pater. quod penes talia attenditur equalitas. non penes hoc quod unus sit ab alio. Ideo dicit Augustinus. nec cum dicitur filius a patre genitus ostendit in equalitas substantie sed ordo nature. etc. Ex quo ulterius patet quod questio principalis est de equalitate et unequalitate secundum potentiam. ex qua sequitur equalitas vel unequalitas secundum perfectionem et substantiam. Ideo dicit magister non secundum hoc quod pater genuit et filius genitus est spiritui sancto ab utroque per cedit equalitas vel unequalitas ibi exister. quia non secundum hoc a aliqua persona alteri equalis vel unequalis dicitur. Et sic patet responsio questionis etc. **D** Circa tertium punctum sciendum est quod beatus Augustinus. li. iij. contra maximam. probat equalitatem filii ad patrem primo per auctoritatem Joban. xvi. Omnia que habet pater mea sunt. sed omnipotentiam habet pater. ergo omnipotentiam habet filius. Secundo per rationem. Quia si pater non genuit filium sibi equalis. aut hoc fuit quia noluit. aut quia non potuit. si primo def. est invidiosus. si secundum est impotens fuit quod utroque est falsum. Tertio per similitudinem. quod patre carnalis si posset generaret filium equalis sibi. et multo magis pater eternus si potest generat filium equalis sibi. sed boiem non generare filium sibi equalis arguit imperfectionem et impotentiam in eodem. ergo deum patrem non posse generare filium eundem sibi arguit idem. etc. Iste ratio per se tenent per auctoritatem et primam per propositiones naturaliter notas. Prima enim simpliciter fundat in auctoritate que sic est intelligenda. quod omnia que habet pater. quod non habere ponit imperfectionem in filio. habet filius. Et ratio quod non habere omnem potentiam de qua loquitur Augustinus arguit in filium esse minorem patre et minus perfectum

ideo dicit esse filium equalis patri in omnipotentia. quia non posita in aliquo ponitur illis non esse perfectissimum. Unde sicut patet bene considerandi verba Augustini. ipse non intendit aliud probare de filio nisi cuius caritatem non potest esse sine imperfectione. et ideo quia caritatem vel non potentiam generandi vel non posse generare non ponit in caritate vel non habere imperfectionem. non concluditur ex illa auctoritate potentiam generandi in filio. Secunda ratio et tertia fundatur in auctoritate quam precessit. Damianus. s. q. de pater genuit filium naturalis. et in quadam propositione naturaliter nota. s. q. nunquam tanta perfectio repugnat formaliter filio naturali quam tanta est in eius patre naturali. sed quod aliquis filius naturalis est imperfectior patre. vel est ex imperfectione patris. quia non potest statim deducere filium ad equalis perfectionem quam habet vel est ex nolitione. quia non vult habere filium sibi equalis in perfectione. etc. Ex istis arguit Augustinus. Quod ex quo etiam secundum adversarium patet genuit filium naturalis. ideo filio non repugnat formaliter tanta perfectio quanta est in patre. et per consequens caritatem tantam perfectionis non potest conparere filio ex se. Igitur aliunde et certum est quod non nisi a patre. et ex patre non potest sibi conparere nisi vel propter impotentiam patris. quia non fuit potens sibi dare perfectionem sibi non repugnare et natura. vel propter invidiam patris. quia noluit habere filium sibi equalis: cui non repugnat equalis perfectio. etc. **I**

Unde ex omnibus predictis et ex processu et intentione Augustini patet quattuor propositiones inferri.

Prima est quod Augustinus et alii sancti solus loquuntur de equalitate secundum potentiam quam consequitur equalitatem secundum perfectionem et essentiam. Et talis est equalitas secundum potentiam quam respicit factibilia ad extra. et ideo de tali potentia loquitur et non de alia. Et ratio que ad hoc movit eos quia de tali potentia et impotentia loquebantur heretici et philosophi contra quos sancti disputabant quare etc. Secunda est quod accipiendo potentiam sicut sancti sic potentia generandi non est potentia sicut ipsa non est potentia effectiva. Et si dicatur quod secundum beatum Augustinum. si pater non posset generare filium sibi equalis non esset omnipotens. Igitur posse generare est simpliciter posse. Dico quod bene sequitur si pater non potest generare filium ipse est impotens. sicut bene sequitur. patre non est deus ergo est impotens vel non est omnipotens. sed ex hoc non sequitur quod posse generare sit posse vel hic sumit. Tertia est quod accipiendo om-

nipotentiam sicut sancti sic omnipotens non describitur sufficienter per hoc quod potest quicquid non implicat contradictionem. quia generare non includit contradictionem similiter deus esse etc. et tamen ista non respicit omnipotentiam vel habetur. Similiter omnipotens non sufficienter describitur per hoc quod potest producere quicquid produci non implicat contradictionem. quia non conveniret filio nec spiritui sancto quorum uterque est omnipotens. Sed describitur per hoc quod potest facere quod quid fieri non implicat contradictionem. licet hec descriptio ab aliquibus impugnetur. et male ut post videbitur. Quarta est quod accipiendo omnipotentiam sicut sancti sic illud nomen omnipotentia est quoddam completum equivalet unum signo distributivo et suo distributivum cum uno alio termino in recto. quod omnipotens idem est quod potens facere omnia factibilia. et licet factibilia distribuitur et non potentia. Unde si esset duo deus de utroque concederet quod esset omnipotens. et tamen neuter conveniret omnipotentiam vel omnem potentiam nec per causalitatem nec per equalitatem perfectionis. Ex predictis patet ad tertium an oppositum quod accipiendo potentiam vel hic sumit posse producere divinam personam non est maioris nec minoris aut equalis potentie sicut posse producere creaturam quod non est potentia siue posse efficere aliquid factibile. tamen tale posse bene infert maximam potentiam competere illi quod hoc potest. intelligere omnia et esse deum infert maximam potentiam competere illi. Secundo patet ad confirmationem. Quod licet bene sequitur. filius est nullipotens ergo non habet potentiam generandi. non tamen sequitur est omnipotens. ergo habet potentiam generandi. prima enim consequentia est bona. quod antecedens est impossibile. et non quod arguatur a superioribus ad inferiora. quod potentia generandi non est inferioris ad distributum in antecedente. ut patet ex dictis. Et hec de tertio articulo et tota questione. etc.

Questio undecima

A Circa tricesimam

quinta distinctionem et quasdam sequentes in quibus tractatur de dei scientia et contingentiis futuro-

rum moueo tale questione. Utrum cum dei omniscientia stet rei contingencia. Et arguit primo quod non. quod deus non est prescientia verorum contingenti-um igitur questio est falsa. contra tenet. quia ipsa supponit quod deus sit omniscientia. et per omnia omnia futura contingencia prescientia. Sed antecedens probatur

quia de nulla re que contingeret erit se enun-
ciatur q̄ hec res erit. Nā si talis enūciatio es-
set vera sequit̄ p̄ legē contradictoriaz q̄ sua cō-
tradictoria essent falsa. sed hoc nō est verum
quia tale contingēs nō est p̄ determinatū ad
esse q̄ ad nō esse. aliter nō esset contingens ad
vtrūlibet. et p̄ sequēs nō est possibile vnam
partē contradictōis verā esse determinate et ali-
am determinate falsam. cū nō sit prior ratio
q̄ vna sit vera q̄ alia. **Lōfirmat p̄ Aristote-**
lem. ij. periarū. vbi determinat q̄ nulla talis
est vera. 2c. Secūdo arguit sic. deus non
est sciētia oīm cognoscibilium. Igit̄ questio
falsa. nā tenet. quia ip̄a supponit oppositum
sed antecēdēs probat. q̄ de nōnihil aliud a se i-
telligit vel cognoscit. Nā deus a nullo pot̄
aliquid pati cū sit actus pur̄ et nulli rei rece-
ptiuus. sed omne qd̄ intelligit aliud a se patit̄
ab illo sicut patit̄ in omnibz inducēdo. igit̄ 2c
Lōfirmat p̄ Aristotele et cōmentatore. xij.
metaph. vbi expresse hoc determinat. 2c.
Tertio arguit sic. quia cū dei omniscien-
tia nō stat contingētia futuroz. igit̄ questio fal-
sa. nā tenet sed aūs probat. q̄ si de scit aliqd̄
fore cū eius sciētia sit necessaria et immutabi-
lis illud necessario et immutabiliter erit et p̄ nō
nō est contingēt futurū. **Lōfirmat p̄ Augusti-**
num. libro. vij. sup̄ Gen. ca. xxiij. Ubi dicit. q̄
illud qd̄ deus p̄sciebat necessario futurū erat
Et. ij. de li. ar. ca. iij. vbi dicit. q̄ aliter fieri nō
potest q̄ deus p̄sciuit et p̄ nō nō stat deū ali-
quid p̄scire et illud cōtingēt erenire. 2c.
In oppositū est magister in lra. et ad h̄ est
cōmunis doctrina catholica. In ista que-
stione erūt tres articuli iuxta materiā triuz
argumētōz. Primus est vtz deus scit p̄scie-
tia verōz contingētium. Secūdo vtz de scit
sciētia oīm cognoscibilium. Tertio vtz cū dei om-
niscientia stet contingētia futuroz. Circa p̄-
mum articulū videndū erit Utrū aliqua p̄-
positio singularis de inesse categorica in
materia de futuro contingēti ad vtrūlibz sit
determinate v̄a. et ei⁹ contradictoria determina-
te falsa. q̄ hoc tangit argumētum. Et circa
hoc p̄mo recitabo Aristotil̄ opinionem.
Secūdo declarabo verā r̄sionem. Tertio
mouebo triplicē dubitatōz. Quantū ad p̄-
mum sciendū est q̄ fm̄ aliquos magnos do-
ctores. s. **Buillermū. Deka. et Gregorij. opi-**
nio Aristotil̄ i p̄mo p̄armentias vbi tractat
de enūciationibz contradictōis fuit q̄ licz cu-
iulibet contradictōis de p̄nti vel de p̄terito

vna pars sit determinate vera et alia determi-
nate falsa. tamē nō est sic de quibuscūq̄ p̄po-
sitionibz singularibz contradictōis. sed de il-
lis de futuro contingēti ad vtrūlibet. Unde
quantū ad hoc ip̄e intēdit duas conclusōes
Prima est q̄ nō om̄is p̄positio singularis
de futuro categorica de inesse et de simplici
subiecto et p̄dicato et copula est vera vel fal-
sa. ita q̄ nō cuiuslibet contradictōis de futuro
hec pars determinate vel illa est v̄a et similit̄
nec ista determinate vel illa est falsa. Secū-
da est q̄ licet neutra talium determinate ve-
ra. tamē p̄ singularis negatiua de p̄dicato
copulato et p̄dicato illaz ambaz nō est v̄a
Verbi gr̄a. q̄uis nec ista sit vera antichristi
erit. nec ista antichristi nō erit. ita tamē non est
vera antichristi nec erit nec nō erit. Unde fm̄
Dekam i logica tractatu de p̄p̄tione. Ari-
stoteles p̄cessisset aliquā disiunctiua esse ve-
ram et necessariā cui⁹ nullā p̄tē cōcessisset
esse verā. Exemplū de ista. antichristi erit vel
antichristi nō erit. Et q̄ ista fuerit intēno Ari-
stotil̄. declarat Dekam circa libz p̄armentias. et
post eū Gregorij i lectura sua sniaz. Aliq̄
aut volētes Aristotele excusare dicit q̄ nō
est verisimile ip̄m sic errasse cū hoc sit mani-
festū incōueniēs. s. voluit dicere nō q̄ talis
p̄positio nō sit v̄a aut falsa. sed q̄ nō est deter-
minate v̄a aut determinate falsa. intelligēdo
p̄positiōem determinate verā vel determi-
nate falsam necessario verā vel necessario fal-
sam 2c. S. Gregorij mirat quōd aliqd̄ in-
telligēs putet Aristotele illud nō sensisse cū
hoc manifeste appareat i textu suo. nec sit re-
xtus aliqd̄ p̄ que constare possit de oppositō
Hec vt dicit mirandū est ip̄m sic errasse. nuz
quia etiā accidit ip̄m i pluribz alijs turpissi-
me errasse. et in aliquibz sibz p̄p̄ cōtradixisse.
tū quia etiā Tullij magn⁹ ille p̄bus in hac
materia sic errauit. vt negaret a deo omne p̄-
sciētia futuroz. vt patebit Utrū ip̄e habu-
it in hoc idē cedere qd̄ Aristoteles cōcessit
tū etiā qd̄ doctor catholic⁹ p̄dicatā conclusōz
p̄bi asserit esse verā et oñdit incōueniētia sed
ad ei⁹ oppositā. Ad cui⁹ declaratōz probat
duas conclusōes. Prima est q̄ si talis p̄po-
est vera illa immutabiliter et inuitabiliter v̄a.
Secūda est q̄ ex illa inuitabiliter et necessa-
rio sequit̄ q̄ tale futurū ponet̄ in esse. et p̄ nō
ex his sequit̄ q̄ nihil contingēt erenire. et illa
deducit Gregorij. s. transco. 2c. **B**
Nūc venio ad declarandū qd̄ circa h̄c

articulum r̄ndendū sit fm̄ veritate. Utrū hic
p̄mo notādum est. q̄ contingēs ad vtrūlibet
nō dicit illud quod erit et nō erit. nec illud qd̄
nec erit nec nō erit. sed dicit illud qd̄ erit et po-
test nō fore. vel qd̄ nō erit et potest fore ita q̄
descriptio siue quid nois contingēt ad vtrū-
libet sit possibile nō necessariū. vel potēs eē
et potēs nō esse. et sic contingēs ad vtrūlibet
est inferius ad possibile. vt patet 2c. **Se-**
cūdo notādum q̄ aliquid esse futurū cōtin-
gens potest dupliciter intelligi. Primo mō q̄
illud erit et potest nō fore. et sic nihil est futu-
rum contingēs nisi qd̄ erit. Alio modo q̄ illud
erit et potest nō fore vel nō erit et potest fore.
et sic aliquid est futurū contingēs quod nō erit
nec est futurū. 2c. Tertio notādum q̄ ali-
quid eē determinate verū potest dupliciter i-
telligi. Uno modo q̄ sit idem qd̄ necessario
verū. et sic claz est q̄ vel nulla sit contingētia
vel questio est clara. Alio modo sumitur vt
sit idem qd̄ esse verū et nō falsum. ita q̄ ly de-
termine nō sit ibi determinatō aliquo mo-
do restringēs. sed bñ sequitur. hec p̄positio ē
vera. ergo determinate vera. Et sic sumit̄ in
proposito. Dis p̄missis pono aliquas p̄-
positōes quas voco suppositōes. quia magis
debet supponi q̄ possint p̄bari. Prima est.
q̄ quelibet p̄positio singularis de futuro ē de-
termine vera vel falsa. ita q̄ cuiuslibet tal-
contradictōis contingit vere dici hec ps est ve-
ra et illa est falsa. q̄uis nos nesciamus deter-
minare que illaz sit v̄a et que falsa. Patz. q̄a
disiunctū vera vel falsa. est p̄pria passio p̄o-
positōis. igit̄ predicatur de qualibet p̄opo-
sitōe. quare 2c. Secūdo patet. q̄ bene se-
quit̄. hec nō est vera antichristi erit. igit̄ anti-
christi nō erit. et aūs est verū et aduersariū. igit̄
tur nō est verū. Cōsequētia tenet. q̄ ex op-
posito sequit̄ oppositū. Et vltra sequit̄. igit̄
hec est falsa antichristi erit. p̄ legē contradictoria
rum. 2c. Tertio q̄ alie sequit̄ q̄ esset aliqua
p̄positio disiunctiua v̄a cui⁹ nulla ps essz v̄a
qd̄ videtur manifestū impossibile. et p̄ conse-
quēs aliqua copulatiua falsa cui⁹ nulla pars
esset falsa. qd̄ etiā absurdū est. quia nō videt̄
rō quare talis magis eēt vera q̄ falsa. 2c.
Secūda p̄positio est q̄ si aliqua p̄o-
positio enūciat aliquod possibile qd̄ erit fore.
ip̄a est determinate vera. et si enūciat ipsum
nō fore. ip̄a est determinate falsa. Et ita pot̄
dici de possibili nō futuro. Patz. quia sicut
ab eo q̄ res est vel nō est dicit̄ orō de p̄nti vera

vel falsa. sic ab eo q̄ res erit vel nō erit dicit̄
oratio de futuro vera vel falsa. Tercia est
q̄ nulla p̄positio singularis de inesse affir-
matiua et negatiua de futuro contingēti
ad vtrūlibet est necessario aut inuitabiliter
vera. patet. quia cuiuslibet talis contradictō-
ria est possibilis. ergo nulla talis est necessa-
ria. aūs patet p̄ qd̄ nomis. Quarta est q̄
nulla p̄positio vniuersal̄ vel particularis
de inesse affirmatiua et de futuro contingē-
ti ad vtrūlibet est necessaria. Patet q̄ ista
est absolute possibilis. nullū futurū contingēs
erit. ergo nulla talis p̄positio enūcians ali-
quod futurū fore est necessaria. nā est clara
et aūs patet. quia sol⁹ deus est necessari⁹. 2c.
Et hoc sequit̄ p̄mo q̄ iste p̄positiōes nō
sunt necessarie omne futurū contingēs est futurū
aliqud̄ futurū contingēs est futurū. Et hoc patet
ex illa p̄positiōe dūmodo ibi capiat futurū
p̄o aliqua entitate contingēte futura. sed fm̄
ponēs cōplete significabilia vtraz earuz
est necessaria si subiecta stet p̄ enūciatōibz
complexis enūciatōnū de futuro tam affir-
matiuar. q̄ negatiuar. Secūdo sequit̄.
q̄ iste p̄p̄s sūt absolute possibles nihil qd̄
erit contingēt erit p̄rigēt. aliqd̄ qd̄ erit si erit.
capiendo subiecta talium p̄ aliquā entitate q̄ cō-
tingenter erit. Patz. q̄ sic talia subiecta pos-
sunt p̄ nullo supponere. vt patet ex dictis. q̄
re. 2c. Similit̄ contradictōie talium nō sūt ne-
cessarie. 2c. Tertio sequit̄ q̄ aliqua p̄posi-
tio p̄icularis vel indiffinita est v̄a. cui⁹ que-
libet singularis est falsa. Patet de ista. alie
contradictōis contingētium esse verū ē necessa-
rium. Nā ip̄a est v̄a. 2c. Quarto sequitur
q̄ aliqua p̄o vniuersal̄ est impossibile cuius
quelibet singularis est possibilis. Patet de
ista vniuersali qd̄libet istoz est verū demon-
stratis duobz contradictōis cōtingētibus.
Et similit̄ aliqua est necessaria cui⁹ quel-
bet singularis est contingēs. Patet de ista. om-
ne verū contingēs est verū. Itē sicut dicit Dekaz
in logica sua q̄ aliqua vniuersalis est v̄a cu-
ius quelibet singularis est falsa. sicut hec. om-
ne verū contingēs esse verū ē necessarium. 2c.
Sed hoc exemplū potest calūniari q̄ illa nō
est vniuersalis sed indiffinita vt patz. 2c. pos-
set tamē dari i p̄positiōibz in alia materia ha-
bentibz reflectōem sup̄ se. sed de hoc trāscō
quia nō facit ad p̄positiū. 2c. **L**
Quinta p̄positio est q̄ quelibet tal sin-
gularis potest nunq̄ fuisse v̄a. Patet. quia
q 2

quodcumque per aliquam huiusmodi propositionem enunciat esse futurum potest non esse futurum. et si quidquid per aliquam talē enunciat non esse futurum potest esse futurum. ergo quilibet talis potest non esse futurum vera. Antis patet. quod enunciatum potest esse futurum contingens ad utrumlibet. et non patet. quod de quolibet bene sequitur. hoc non est futurum. sed hoc non fuit. hoc est futurum. et ante est possibile. Item etc.

Sexta propositio est. Quod quilibet talis singularis de futuro enunciat aliquid per aliquam tempore futuro potest esse successiue vera et falsa. sic tamen quod affirmatiua potest esse falsa postquam fuit vera. non autem e contra. negatiua vero e contra potest esse vera postquam fuit falsa. sed non e contra. Verbi gratia ista antichristus erit in. c. instanti futuro. si antichristus erit in. c. est vera sed postquam illud instans erit erit falsa. quia illud postea non erit. Et si sit falsa non potest esse vera. quod non potest esse vera nisi si ante. c. et si ipsa in aliquo instanti ante. c. est vera. sequitur quod si quicumque prius fuit. fuit vera ut patet ex secunda etc. Et sic patet propositio de propositione affirmatiua. Secunda pars autem scilicet de negatiua sequitur ex prima. ut patet intuitu. Septima est quod nulla talis propositio affirmatiua vel negatiua potest successiue esse vera et falsa. nec e contra falsa et postea vera ante illud instans per quod enunciat aliquid fore vel non fore. Patet. quod si talis potest natur esse vera ante illud instans sequitur quod nunquam ante fuit falsa. et si ponatur esse falsa sequitur quod nunquam ante fuit vera. Item etc. Octava est quod si illa propositio dicatur immutabiliter vera quod non potest esse vera et falsa successiue et illa mutabiliter vera. de qua contingit dicere hec est falsa postquam prius fuit vera et in eodem sensu dicatur aliqua immutabiliter falsa tunc quilibet talis affirmatiua vera est simpliciter loquendo mutabiliter vera. et quilibet negatiua est mutabiliter falsa. Sed affirmatiua falsa est immutabiliter falsa et negatiua vera. et etiam tunc immutabiliter vera. patet ex sexta propositio. Non est. quod nulla talis est mutabiliter vera vel falsa. sed quod libet vera immutabiliter vera. et quilibet falsa immutabiliter falsa. licet non simpliciter tamen secundum quod de terminatio. scilicet ante illud instans per quod enunciat. ita quod ante illud instans non est successiue vera et falsa. patet ex propositio septima. Decima propositio est quod quilibet talis affirmatiua vera potest incipere esse falsa. sed affirmatiua falsa non potest incipere esse vera et e contra est de negatiua. patet ex sexta propositio. etc.

In proposito autem dico propositio incipere esse vera non quod est vera et prius non fuit vera. sed quod prius fuit non vera vel si fuisset. fuisset non vera. aliter propositio necessaria de nouo formata inciperet esse

vera quod non est dicere propositio. Undecima propositio est. Quod nulla talis potest incipere esse vera vel falsa ante illud instans vel tempore futuro. per quod enunciat aliquid esse futurum vel non esse futurum. patet ex septima propositio. quod nulla talis potest ante illud instans esse falsa postquam fuit non falsa. vel esse vera postquam fuit non vera. Duodecima propositio est. Quod quilibet talis ante illud instans vel tempore futuro per quod enunciat postquam fuit vera potest esse falsa et similiter e contra. Patet. quod ista antichristus erit prius fuit vera et nunc potest esse falsa. etiam ante illud tempore quo enunciat. igitur postquam fuit vera potest esse falsa et non tamen dico quod possit esse falsa postquam fuit vera. etc. nam multum refert sic vel sic dicere et proponere vel postponere. Item postquam etc.

Ex predictis sequuntur aliqua. Primo sequitur aliqua propositio est vera et potest esse falsa. et tamen non potest illa cessare seu desinere esse vera nec incipere esse falsa. et si aliqua est falsa et potest esse vera et tamen non potest cessare esse falsa nec incipere esse vera. Exemplum primi Antichristus non saluabitur. Exemplum secundi Antichristus saluabitur. Prima est immutabiliter vera. et secunda immutabiliter falsa. ut patet ex sexta. et tamen vera potest esse falsa et falsa potest esse vera ut patet. quare etc. Secundo sequitur quod ista non valet. hec propositio nunc non est vera et immediate per hoc potest fore vera. ergo potest incipere esse vera. similiter potest dici de desinere esse vera. etc. patet. quod ante est verum demonstrata illa propositio antichristus saluabitur. et prius est falsum. etc. Et si dicatur quod ante cedente includit utraque exponens sequentia. et per sequens prius est bona sicut ista. hec non est vera nunc et immediate per hoc erit vera. Item sequitur incipit vel incipiet esse vera. Dico quod secundum prius est bona. quia ante et prius sunt mere de inesse et antecedens includit incopossibilitatem. licet utraque pars sit possibilis. Sed prima consequentia non valet. et ratio est. quod licet in antecedente includunt exponentes sequentia. quod tamen illud verbum potest vel modo possibile non procedit in antecedente nisi altera illarum exponendum. et in sequente procedit illud infinitum incipere. et per prius equaliter utraque exponendum sequentis ideo per prius non denotat quod copulatiua deinde se coposita ex illis exponentibus possit esse vera sed solum quod una illarum. scilicet ista hec erit vera. sed in consequente denotat quod tota copulatiua possit esse vera. quare. etc. Sed bene sequitur. possibile est quod hec nunc non est vera et immediate per hoc erit vera ergo potest incipere esse vera. sic tamen quod antecedens sumatur in sensu coposito et denotat copula-

nam esse possibilem. et tunc ante est falsum. etc.

Tertio sequitur quod aliqua sunt propositioes quarum utraque potest esse vera. et tamen nec simul nec successiue seu una per aliam. Patet de duabus contradictoriis contingebit sicut de duabus predictis. etc. Quarto sequitur quod aliqua sunt propositioes quae utraque de vel aliter potest scire et tamen nec simul nec successiue. patet de duabus contradictoriis predictis. Quinto sequitur quod aliqua propositio ab eterno fuit vera vel fuisset vera si fuisset formata que potest esse et ab eterno non fuisset falsa. et tamen si esset falsa non aliter se haberet quam ab eterno se habuisset. Patet ex predictis de ista. antichristus erit. etc. Sexto sequitur quod aliqua est propositio que nunquam fuit vera et tamen in potestate mea est quod ipsa semper fuerit vera vel fuisset vera si fuisset formata. et similiter e contra. Patet. sit a. aliquid de quo in potestate mea sit facere ipsum euenire. et tamen non eueniet. tunc ista nunquam fuit vera. a. eueniet. et tamen in potestate mea est quod a. eueniet et per consequens hec fuit erit vera. a. eueniet. etc. Septimo sequitur quod aliqua est propositio de preterito vera que est ita contingens sicut quecumque de futuro patet de illa de preterito vera cum veritas dependet ex futuro contingenti. sicut veritas ista. antichristus fuit futurus. dependet ex veritate ista. antichristus erit futurus. Et ista. hec propositio fuit vera de monstrata ista. antichristus erit. licet enim sit de preterito vera. tamen est contingens. quod est veritas dependet ex ista. antichristus erit. ut patet. quod ex opposito sequitur oppositum. Octavo sequitur quod illa communis regula. ois propositio de preterito vera est necessaria. et ois falsa est impossibilis. non est vniuersaliter vera. Patet ex dictis. tamen communiter dicitur. quod ista regula est vniuersaliter vera nisi ubi veritas vel falsitas talis propositio dependet ex futuro contingenti. Sed hoc non est verum. vnde do alibi instantiam clarā. quod ista propositio de preterito Adā fuit ois homo. vel aliquid quod fuit ois homo fuit aial aliquando fuit vera. sed statim postquam fuit creatura et ante eua esset et tamen tunc non erat necessaria quod modo est falsa. Si ista. omne aial quod fuit post diluuium fuit in archa noe aliquando fuit vera. statim per diluuium et ante fieret alia aialia etc. et tamen tunc non erat necessaria. quia modo est falsa. Constat autem quod veritates talium non dependebant ex futuro contingenti. quod veritas vel falsitas alicuius propositio dependet ex futuro contingenti quod ex illa euidenter sequitur aliqua propositio de futuro contingenti. sicut sequitur. antichristus fuit futurus. etc.

antichristus erit. Non sic autem est de illis ut satis patet intuitu. Item propositio. etc. Ideo dico quod illa regula est vera de propositioe de preterito que est simpliciter de re preterita et non de re futura. et in quod nec subiectum nec predicatum aut aliqd terminum a parte subiecti vel predicati positum est terminus distributus quod possit supponere per futura pro qua respectu copule talis propositio non supponebat antea. Per primam clausulam excluduntur propositioes quae veritas vel falsitas dependet ex futuro contingenti. etc. Per secundam excluduntur instantie predicte. ut patet intuitu. Et per nunc non occurrit mihi quod alibi possit dari instantia quod semper talis propositio si est vera sit necessaria. et si est falsa sit impossibilis. Et hoc tenedo quod preteritum non potest non fuisse. et quod non preteritum non potest fuisse sicut communiter tenent. etc. Sed de hoc magis postea videbitur. Et his autem satis patet responsio ad istum primum articulum. etc. Sed hic moueo tres dubitationes. Prima est quod contingens debet dici contingens. vel quod est vel quod non est. Et circa hoc permittam aliquas suppositiones. Secundo ponam aliquas propositioes. Prima suppositio est. quod sicut supra tactum est et secundum sententiam philosophi. primo pro. hoc nomen contingens idem valet quod hec oratio possibile non necessarium. Secunda est quod sic aliquid dicitur posse esse et posse non esse sic dicitur contingens esse et contingens non esse. et non solum quod hoc verbum est predicatum secundum adiacens. sed etiam quod predicatum triu adiacens qualescumque sit predicatum. etc. Tertia est quod quod dicitur contingens est indeterminatum ad esse. et non esse non debet intelligi de indeterminatioe de inesse. scilicet contingens nec sit nec non sit. quia hoc est impossibile includens contradictionem. sed de indeterminatioe de necessario negatiue. scilicet quod non est necesse esse nec necesse non esse vel de indeterminatioe de possibili affirmatiue. scilicet quod potest esse et potest non esse. quod duo sensus eadpollent. Et his patet contra quod tunc contingens est contingens quod potest esse et potest non esse. id ad videndum utrum quod res est sit contingens esse vel quod non est videndum est utrum quod res est potest esse vel quod ipsa non est. Unum huiusmodi sciendum est quod hoc potest tripliciter intelligi. Uno modo quod quod res est tunc sit in potentia. ut in futuro non sit. Alio modo quod tunc sit in potentia ut non sit etiam tunc. Et hoc dupliciter. Uno modo sic quod propositio enunciat ipsam non esse tunc potest esse vera in futuro. Alio modo sic quod possit esse vera etiam per illo tunc. Secundum hoc pono aliquas propositioes. Prima est quod primo modo aliquid quod est potest

non esse. Patet. qz certū est qd aliqd nūc ē qd nō est impossibile nō esse. igit aliqd nūc est qd potest non esse. aīō patet. qz multa sunt corruptibilia. zc. Et hoc patet ptra aliquos q licet ista sit vera aliquid simul potest esse z potest nō esse. tamē bec nō est pcedēda. aliqd simul pōt esse z nō esse. Prima pars patz. qz aliqd quādo est pōt nō esse. g simul qū est potest nō esse. z p nō ē. Secūda ps patz qz si zc. signef illud tūc sic. hoc sil pōt esse z nō esse. g bec est possibilis. hoc simul est z nō est pna tenet. qz qlibet categorica singulari d possibili cui subiectū est nomē ppiū vel p nomē demonstratiū p esse si est sū i sensu diuiso est vera in sensu cōposito Secūdo se quitur q copulatiua ex pto de possibili nō requirit ad eū veritatē vna copulatiua de i esse possibile. s3 sufficit q vtraq ps diuisim sit possibilis. patet i materia ista. Itē in hoc exēplo Sortes pōt portare hūc lapidē. et Sortes pōt portare illū lapidē. demonstrat duobz lapidibz quoz vterq sit adequat vir tuti sortis. zc. z tū non sequit. g Sortes pōt portare hūc lapidē z illū. zc. Secūda ppo sitio est q scdo mō siue i sensu secundo aliqd qū est pōt nō ē. patet. qz p solā pteritionē in stantis i quo est. ipm post nō est i illo instāti. z sic siue illud corrupat siue nō tū ista erit pna. illud nō est i hoc instāti: demonstrato illo in q pna fuit. Et sic patz in hoc duplici sensu q dubitatio nō h3 magnā difficultatē. S3 de tertio sensu ē difficultas de q sunt opini ones ptrarie

De hoc tamen sit tertia propositio. q ter tio modo i sensu tertio. aliqd qū est pōt non esse. sic q pōt enūcians ipm nō esse. possit eē vera. p illo tūc. Itā pbat diffuse mgr Grego rī ex tribz suppositōibz Prima est q aliq est cā libera z q causa libera in h differt a naturali q positō oībz requisit ad agendū potest agere z pōt nō agere. non sic cā naturalis. vt patet. ix. metha. Secūda ē q voluntas pōt volitionē suā elicere i instāti. z si qd nō cōcedat istā suppōem dic q pōt formari rō de do z aliq creatura quā de pōt i instāti libere p ducere. S3 qd sit de istis suppositōibz qd forte pma nō est oīno sū. z scda ē dubia. tamē conclusio sua ē tenēda. Et est pbabilior vide re meo qz sua opposita pcessa futuroz ptingētia. Et hāc hnt tenere qūq tenēt deū potu isse pducere creaturā aliquā ab eterno z qui cūq tenēt q angel potuit mereri in pmo in

stanti sui esse. S3 circa pcessum istū nolo h insistere. qz de hac materia magis erit vidē dum qū tractabit d libertate. p nūc aut sup pono q voluntas p illo instāti q h3 actū libe rū pōt illū nō hē. Ita q p illo tūc q h3 actū bec pōt esse sū. p eodē tūc. ipa nō habet actū sūis nō sit possibile q vtraq pūctim z sit sit sū. z sic libertas z ptingētia nō solū est ad futura s3 etiā ad pntia. zc. Quarta pō ad maiorē declaratorz pdictoz sit h. q aliqd eē aliq instāti z posse nō eē i illo instāti. sic q ppositio enūciāns illud nō esse possit esse sū i il lo instāti pōt triplē intelligi Uno mō q hoc sit possibile i sensu cōposito. z h implicat cō tradictōz. zc. Alio mō q h sit possibile i sen su diuiso. z h duplr. Uno mō q illa res q est in aliquo instāti dato. possit nō eē in illo mō stāti. i. iā posita i esse desinere esse. z d eē tran sire i nō esse i illo instāti. z q pōt enūciāns ip sam esse desinat eē sū z de sū fiat falsa. Et h est impossibile. qz tal successio siue trāsmutatio nō est possibil in instāti. Tertio mō q abso lute z simplr sit possibile illā rē nō tūc esse et nō poni. s. p suā cām i esse z pōem enūciātes ipaz nō esse. eē in illo instāti verā. Et iste sen sus est ver? z fm ipm posita ē terna pō. Et q h nihil in cōueniēs includat oīdo breuit sic. qz pcedēdo ptingētia futuroz pcedēdū ē q antipm erit i a. instāti z pōt nō fore p illo instāti. z q bec est sū in h instāti. antipm erit z pōt nō esse vera in h instāti. g necessario est sū in hoc instāti. g necessariū est i hoc instā ti antipm fore. Et ita argui pōt de quolibet alio instāti. qre. S3 eā faciliē pōt sustineri q sortes est i b. instāti z pōt nō esse i b. instāti z qz bec est sū in h instāti sortes ē. z pōt non esse sū i hoc instāti qz nō apparet maior diffi cultas i hoc scdo qz in pmo. z oīo rō q possz fieri s3 scdm possz reroz qri s3 pmi. vt p3 sub/ tilis intuētī. igit cū pmi sit fm fidē tenēdū. z nō sit aliq auctoritas fidei s3 scdm. sequit p positū. zc. Et eodē mō sicut dictū ē q aliqd qū est pōt nō esse. pōt dici q aliqd qū nō est potest esse. zc.

Secūda dubitatio ē circa pdicta qlit de beat intelligi illa cōmunitā pōt pbi. omne qd est qū est necesse ē esse. bec em videt exp: esse supradictz ptradicare z obuiare. zc. Bō h rīdet valde bñ Greg. distinguēdo q ista di ctio qū. pōt ibi stare aduerbialitē vt pūctio nalis ita q equalat huic pūctioi si. Nam vt dicit Boeci li. j. de pporbeis sillogismā

ita pōt fieri dicitōnal q h aduerbiū cū sicut p hanc pūctioē si. Un ista est dicitōnal cū homo est aīal est. sicut bec si hō est animal ē z idem iudiciū pōt eē de qū zc. Si g ly quā do stat ibi aduerbialitē. vel illa pōt sumetur i sensu cōposito z sic est sū. qz denotat q h sit necessaria. omne qd est qū est necesse est esse. z hoc est vey licet nō habeat aliquā singularē necessariā pter hāc hoc qd ē qū ē demonstran do deū. Hā quocūq alio demonstrato singu laris ē ptingēs. vt patz zc. Vel illa sumetur in sensu diuiso. z hoc duplicif. Vel ipa ē rē/ poralis. z tūc equalat huic copulatiue. omne qd est aliquādo ē. z omne tale tūc ē necesse eē. z ipa est falsa sicut scda ps. qz nihil pter deū aliqū est necesse eē. Vel pōt eē de tpali extre mo. z hoc duplicif vel de tpali subiecto z sic totū hoc. omne qd est qū ē erit subiectū. z reli quū erit pdicatū. qd denotabit verificari d illo subiecto cū mō necessitat. Et tūc ē falsa Qd patz arguēdo sic. omne qd ē quādo ē zc. Sortes ē quādo ē. ergo sortes necesse ē esse zc. Vel pōt eē de tempali pdicato z tūc tānū ly qd est erit subiectū. z reliquū pdicatum Et sic adhuc est falsa. qūis aliq dicat oppo situm. Patet arguēdo sic. omne qd ē necesse l de necessitate ē quādo ē. sortes ē ergo sortes de necessitate ē quādo ē. Et idem ē iudiciū s3 si dicatur. omne qd ē de necessitate ē quādo ē pclusio autē ē falsa cū sit singularis i sensu di uiso que ē falsa in sensu cōposito. vt patet zc. Ideo patz q si illa pōt sumat in sensu diui so sicut de stute fmonis debet sumi z ly qū stet aduerbialiter sicut cōmuniter solet acci pi. tunc ipa ē simpliciter falsa. Si sō ly qū stet cōditionaliter vel pōt eē cōditionalis vl de cōditionali extremo. Si primo mō vl ly necesse pōt denotare pnam eē necessariam. z tūc ē vera. quia ista ē necessaria. omne quod est si est ipm ē. Vel pōt denotare necessitatē psequētis. z ē sensus q si aliquid ē quodcum q illud sit ipm de necessitate ē. z sic est falsa. Si vero sit de pditionali subiecto etiāz fal sa est. quia denotat q de quocūq dicif hoc subiectū ens quod ē si ē dicif hoc verbuz est modo necessitat. z sic ē falsa. vt patz zc. Si autē sit de cōditionali pdicato tunc est vera quia denotatur q de quocūq dicif hoc sub lectū ens qd est dicatur h pdicatū ē si ē cum modo necessitat. z hoc ē vey. qz quocūqz qd ē demonstrato verum ē dicere. hoc d neces sitate ē si est. Et qua nō sequit. ergo hoc d ne

cessitate ē. sed ē falsa fm quā ad simplicitē. Et istū sensum voluit phus vel primum. zc. Et hoc patet. Ex qūis aliqua res cōtin gens que ē in aliquo instāti de necessitate sit in illo instāti si ē in illo instāti. nō tamen de necessitate ē in illo instāti sed cōtingent. Et hoc ē verum vt illa est propositio de condi tionali pdicato z nō cōditional. quare. zc. Tertia dubitatio ē. Ut sic futuroz ptingēs pōt nō fore z aliqd quod ē quando est pōt nō eē. sic pteritū possit nō fuisse. ita q sicut cōcessa ē ptingētia respectu futuro rum z respectu pntiūz etiā pcedēda sit respe ctu pteritoz. Et bec ē difficil dubitatio. Un circa hoc sunt diuersi modi dicēdi. Hā qdā antiq doctores pcesserūt q pteritū per diui nam potētiā pōt nō fuisse sicut Hilbert pōt/ tan? vt patet i cōmēto suo sup li. d. trini. Bō ecū. z sūr Guillelm? altif. in sūma sua. li. pri mo. tractatu de potētia dei. arti. vi. Aliq eti am moderni doctores idē tenēt. z dicunt q sicut aliqū fuit vey adā nō fuisse. z psequētia tūc nō includebat ptradictōz. aliquam zc. g nec silr nūc includit dicitōem nec ad h sedē pmi pncipiū nō eē vey pl? qz ad antipm nō fore. qre zc. Aliq aut ad vtraq pte adducūt rōes z nullā audēt asserere s3 vtramqz relin quūt tāq disputabilē. sicut mgr Grego. zc. Aliq aut sicut ockā z plures alij tenēt ptem negatiuā. z ista cōiter tenet. S3 circa istā materiā sine temeraria asseritiōe ponā aliqz pōes Prima ē bec. q pcessa ptingētia re/ spectu futuroz z circūscripte autōnitate vl q sunt scripture vl doctoz. nō pōt pūinci p rō nes i lumie naturali qn etiā pcedēda sit hu/ iusmodi ptingētia respectu pteritoz. Proba tur pmo. qz nulla rō q tū nō fundet i auctori tate sit p ipugnāda pte ista qn eā apparēs sic ret p impugnāda futuroz ptingētia. igit. zc. pna est clara. z aīō p3. qz si sit aliq def illa et ostendef faciliē ppositū zc. sicut etiā pa/ tebit. Cōfirmatur quia pcedēdo futuro rum ptingētiā pcedēdū est q illud qd fu/ it vey potest nūq fuisse vey. vt patet ex dictz z ita faciliē sustineretur q illud quod fuit potest nō fuisse. qz nō apparet rō diuersitat. Similiter oportet cōcedere q bec est possi bil. quod erit contingenter non erit contin genter. vt patet zc. sed ita faciliē sustinere tur q bec est possibilis. quod fuit contin genter non fuit contingenter. zc. Similiter oportet pcedere ad saluādā ptingētiā (usqz

q̄ deus aliquid ab eterno sciuit ⁊ voluit q̄d potest nunq̄ sciuisse aut voluisse. vt post patet. imo aliqui p̄cedunt q̄ aliqua noticia vel volitio creata sc̄z aie xpi fuit noticia vel volitio respectu alicui⁹ obiecti. ⁊ potest eē q̄ nunq̄ fuit volitio respectu illi⁹ obiecti. et h̄ ad saluandū noticia aie xpi esse infallibilem ⁊ eius volitionē infrustrabile. sed de h̄ alias loquit̄ aut q̄ ita facilliter sustineret hoc esse possibile de alijs reb⁹ p̄tingēter factis aut p̄teritis vt patz. quare. ⁊c. Secūdo ad idē sic. quia si de⁹ nō posset velle modo mūdum nō fuisse. igit̄ esset mutata eius potētia. Et si deus respectu hui⁹ q̄d est velle mūdum non fuisse. habuit aliq̄n libertatē ⁊ tradictionis. ⁊ nūc nō habet. eius libertas videt̄ esse mutata. quia habuit p̄us potētiam ⁊ libertatē ⁊ ad hoc ⁊ nūc nō haberet. quare. ⁊c. Cōfir mat̄. q̄ mundū nō fuisse aliq̄n fuit obiectum diuic volūtatis. sed nec ex pte volūtatis diuic cum sit omnipotēs. nec ex pte obiecti cū sit eodē modo se h̄is nūc ⁊ p̄us nō est de fact⁹. q̄re nūc nō possz eē obiectū diuic volūtatis sic p̄us. q̄re ⁊c. Silis mod⁹ arguendū valet i oi materia. sicut si visus potuit aliq̄n videre a. ⁊ nūc nō p̄t vl̄ est defec̄ ex pte potētie vl̄ obiecti. Tertio sic si respectu h̄ q̄d ē mūdū nō fuisse volūtatis di aliq̄n fuit libera ⁊ nūc n̄ est. q̄ro q̄ sit cā h̄ necessitat̄. s. q̄re volūtatis diuic necessitat̄ ad volēdū mūdū fuisse nec p̄t velle mūdū nō fuisse. ⁊ stat q̄ n̄ p̄t assignari cā nisi obiecti existētia. s̄ res extra vel p̄teritio rei necessitat̄ volūtate dei. q̄d est absurdū. q̄ aduēt̄ rei n̄ necessitat̄ volūtate nostrā. s̄ nec p̄ n̄s volūtate diuicā. An̄s apparet. q̄ possum⁹ de re q̄ fuit velle ipam n̄ fuisse. sic patz de penitēte. igitur ⁊c. Cōfir mat̄. q̄ futuritio rei n̄ necessitat̄ volūtate di ad volēdū re esse futurā. s̄ nec p̄teritio ⁊c. ad volēdū rem eē p̄teritā. an̄s p̄. ⁊ n̄a tenet. q̄ nō videt̄ rō diuersitat̄. ⁊c. Quarto ad h̄ possent adduci auctoritates vna est Aug. xvj. s̄ Faustū. tā nō p̄nt futura nō fieri. q̄ n̄ fuisse facta p̄terita. s̄ p̄mū nō est absolute possibile. igit̄ nec sc̄m. Alias rōes ⁊ auctoritates nō induco q̄ iste mihi videt̄ sufficere ⁊c. Secūda p̄positio ē. q̄ nō est nob̄ cui⁹ deus nec naturalit̄ demonstrabile. q̄ p̄teritū p̄t nō fuisse. patz. h̄ nō est nisi cū magna difficultate imaginabile ⁊ est remotū a naturali lumie. Un̄ om̄s p̄bi h̄ negauerūt sicut p̄ de Aristo. i. p̄arme. ⁊. vj. etbi. vbi ip̄e cōmē

dat illud dictū a gbaton. s̄ solo puatōe in genita facere q̄ vnq̄ facta sunt. Tertia est q̄ nō est nob̄ cui⁹ deus nec naturalit̄ demonstrabile q̄ aliq̄d futurū p̄t nō fore. Patz. q̄ in naturali lumie ita facillit̄ vel nō maḡ difficulte sustineret q̄ p̄teritū p̄t nō fuisse sic q̄ futurū p̄t nō fore. vt patz ex dictis. s̄ si p̄mū nō est cui⁹ deus nec cui⁹ deus demonstrabile i naturali lumie vt dictū ē. sc̄q̄ q̄ nec sc̄m. s̄ solū tenēdū est fide. ⁊c. Quarta ē q̄ p̄us sequēs purā rōz naturalē h̄et p̄cedere nullū futurū p̄tingentē euenire. p̄z ex p̄dictis. q̄ h̄ facillit̄ sustineret q̄ oppositū. imo tal̄ sustinēs oppositū h̄z p̄teritū cere q̄ p̄teritū p̄t nō fuisse. q̄d null⁹ sequēs rōem naturalē d̄z p̄cedere. q̄re. ⁊c. Un̄ p̄z q̄ Aristo. nō p̄nt locut⁹ ē p̄cedēdo p̄tingentiam futurorū. ⁊ negādo p̄tingentia p̄teritorū. q̄ ita facillit̄ sustinet̄ secūdū sicut p̄mū. imo naturalit̄ loquēdo sc̄m sc̄q̄ ad p̄mū. ⁊c. 3. S̄ h̄ dicta p̄bat q̄ mūd⁹ p̄ potētia diuicā nō p̄t nō fuisse. p̄mo sic. pura puatio vl̄ purz nō ens nō p̄t eē obiectū potētie diuic nisi fm̄ q̄ ipm̄ respicit aliq̄d ens vel sc̄q̄ ad positōz vl̄ destructōz alie⁹ ent̄. Qd̄ p̄z sic. q̄ ponat̄ exēplū gr̄a q̄ d̄s adhuc nihil fecissz. ⁊c. de⁹ nō possz eē cā q̄ nihil foret. q̄ si p̄ imaginatōz de⁹ nō essz adhuc nihil foret. s̄ nihil fore nō est obiectū alie⁹ potētie vl̄ cause. Sed mundū nō fuisse ē pura puatio q̄ nō sc̄q̄ positioē aut puatōz alie⁹ ent̄. q̄ q̄cqd̄ crearet̄ a deo vl̄ q̄cqd̄ ambularet̄ a d̄o. adhuc itaret̄ mūdū fuisse. s̄ mundū nō fuisse nō potest eē obiectū diuic potētie. ⁊ sic de alijs p̄teritis ⁊c. Secūdo sic si ⁊c. possz p̄similit̄ facere nihil fuisse nihil futurū esse ⁊ nihil eē p̄ter se. ⁊ h̄ n̄ possz facere p̄ aliq̄n mutatoz. q̄ nulla eēt in isto casu. ⁊ sic sine oi mutatoe p̄ntia. p̄terita vel futura possz sic facere. s̄ h̄ n̄s est icōueniēs. q̄ sic posset de⁹ facere de p̄re meo eē nō patrē meū. ⁊ de albo nigz sine mutatoe. imo adhuc possz p̄ducere quālibet creaturā vel ab eterno p̄durisse sine mutatoe. Tercio sic si ⁊c. sc̄q̄ q̄ d̄o necessario eēt cā siue factor ad extra. q̄ nō possz eē q̄n̄ eēt cā habit⁹ vl̄ sic puatōis ex̄z possz cā eē nō ens ⁊c. Quarto ista pte sūt auctoritates. Prima ē Hiero. ad Eustoc. Audact̄ dicā cū oia possit de⁹ succurrere nō p̄t p̄gine post ruinā. i. nō p̄t facere corruptam nō fuisse corruptā. Secūda ē Augustini. xvj. s̄ Faustū. q̄s̄q̄s dicit si om̄i potēs est de⁹ faciat vt q̄ facta sunt n̄ fuerint. nō videt̄ hoc se dicere si omnipotēs est deus

faciat vt que vera sunt. et eo q̄ h̄a sunt. falsa sint. Et subdit q̄ sniamq̄ dicim⁹ aliq̄d fuisse si h̄a est de⁹ cā falsam facere nō potest. q̄ n̄ est contrari⁹ veritati. Tercia ē q̄ An̄s. de cōcor. c. iij. vbi ē exp̄ssa et̄ snia. ⁊c. Et licet rōnes ⁊ auctoritates possent multiplicari. tamē iste sufficiat. q̄ his solutis p̄z solutio ad oēs alias. Patz etiā q̄ auctoritates nō sunt contra dicta q̄ p̄mo p̄clusio excludit auctoritates. Tres aut̄ rōes p̄me possent oino silr fieri s̄ p̄tingentiā futurorū. ⁊c. s̄ nihilomin⁹ dicam ad ista. Ad p̄mā dico p̄mo q̄ mere p̄teritū nō maḡ est ens q̄ anticipm̄ nō fore. s̄ p̄st̄ is rō posset fieri de futuro sic sit de p̄terito. q̄re ⁊c. Secūdo dico q̄ de stute fmonis hec est falsa. de⁹ p̄t facere re q̄ fuit nō fuisse. Et eodē modo ista. de⁹ potest facere re q̄ erit nō fore. q̄ ista est impossibilit̄ p̄ter implicatōz de⁹ facit rem q̄ fuit nō fuisse. ⁊ sic ista de⁹ facit re que erit nō fore. ⁊ sic iste sunt false de⁹ p̄t facere mūdū q̄ fuit non fuisse. de⁹ potest facere anticipm̄ q̄ erit nō fore. Et ita posset dici de illis de⁹ p̄t facere p̄teritū nō fuisse. vel deus p̄t facere futurū nō fore. ⁊c. Tertio dico. q̄ taleo p̄pōes i sensu diuicō p̄babilit̄ possūt p̄cedi. re q̄ fuit vel re p̄terita de⁹ potest facere nō fuisse. rem q̄ erit vl̄ re futurā de⁹ potest facere nō fore. ⁊ p̄st̄ is rō videt̄ de istis. Et si milit̄ iste i sensu p̄posito. de⁹ potest facere mūdum vel adā nō fuisse. de⁹ p̄t facere anticipm̄ vel vltimū iudiciū nō fore. Et h̄ est v̄z tenēdo opioem Brand. q̄ tenet q̄ sicut de⁹ p̄ fuit velle est causa rei q̄ est vt sit. ita p̄ nolle ē causa q̄ illud q̄d nō est nō sit. Et sic de illo q̄d n̄ fuit vl̄ nō erit vel nō p̄t esse. sic em̄ p̄cedit q̄ deus est cā negationi puationi nō entiu⁹ ⁊ impossibilit̄. S̄ sic loq̄ndo p̄z q̄ de⁹ n̄ posset facere aliq̄d nō fuisse. ⁊ h̄ positiue aliq̄d faciēdo. s̄ negatiue nō p̄ducēdo ipm̄ i p̄terito h̄ est q̄ p̄t ipm̄ nō p̄durisse. Quarto dico q̄ p̄babilit̄ potest p̄cedi q̄ intelligēdo p̄ obiectum diuic potētie illi⁹ cui⁹ de⁹ est aut eē potētia causa. purz nō ens vel negatio nō est obiectū potētie diuic. ⁊ h̄ est v̄z tenēdo s̄ brād. q̄ deus nō est cā nisi p̄ velle b̄n̄placiti q̄ vult aliquid esse vl̄ fieri. Et sic nō est vel esse p̄t causa nisi illi⁹ q̄d est vl̄ esse p̄t entitas positua. S̄ sic loquēdo patet q̄ de⁹ nō posset facere p̄teritū seu re aliquā nō fuisse. vel nō fore. vl̄ nō esse. capiēdo facere p̄p̄ie p̄ vt idē est q̄ causare effectiue ⁊c. Hec t̄m p̄ter hoc sequit̄ q̄n̄ p̄teritū possit nō fuisse sicut futurum etiāz

potest nō fore ⁊c. Ad secūdam rōem d̄leo q̄ tenēdo viam brand. supra tactā potest cōcedi cōsequēs. fm̄ quē modū videt̄ loq̄ Augustinus quādo dicit. q̄ res quas condidit priusq̄ fuerint. deus egit vt nō essent. Et sic nō sequitur si deus non esset nihil esset. ergo deus nō est causa vt nihil sit scilicet ali⁹ a se. Quia etiā si deus nō fuisset res anteq̄ fuerint cōdite nō fuissent. ⁊ tamē fm̄ Augustinum deus fuit causa q̄ p̄us nō fuerint. et h̄ quia ip̄e potuit p̄us producere ⁊ nō producit. ⁊ sic hoc intelligit̄ p̄t fuisse causam illo modo. ⁊c. Sed ad illud q̄d vltimus inferitur. n̄a illa ⁊c. Unde licet albū nō possz deus esse nigri postq̄ fuit albū sine illi⁹ mutatione. posset tamē illud facere nigru⁹ sine mutatione. quia possz facere illud nunq̄ fuisse album ⁊ semp̄ fuisse nigru⁹. ⁊c. Et sic s̄ alijs exemplis suo modo. Et potest poni bonum exemplū ad p̄positū declarādum. q̄ possibile est anticristū nunq̄ fuisse futurū ⁊ istud completū anticristus erit nunq̄ fuisse v̄z. ⁊ sic capiēdo large facere fm̄ viam p̄dictam de⁹ potest facere anticipm̄ nunq̄ fuisse futurū. qui tamē fuit ⁊ est futurus. et p̄t facere illud v̄z nunq̄ fuisse verum: q̄d tamen fuit v̄z ⁊ sine mutatoe ⁊ sine aliqua re ali seu positua factione. ⁊c. Ad tertiaz dico q̄ tenēdo opinionē brād. sup̄dictā: potest concedi q̄ licet deus nō sit necessario causa vel factor alicui⁹ entis positui. tamē ip̄e est necessario causa vel factor ad extra sc̄z huius rei vel sue priuationis vel nō esse sui. q̄uis nulli⁹ partis sit necessario causa vel factor. ⁊c. Sed tenendo aliā viam patet quid dicendum. Que autē istarū sit tenēda post patet. Ad quartam dico q̄ auctoritates n̄ sunt contra dicta. quia fuerūt excluse in p̄positione prima. ⁊c. Sed adhuc possunt solui dicendo. q̄ intelligitur de potētia ordinata ⁊ posset declarari sed trāseo ⁊c. Si vero queratur cum ita facilliter sustinet̄ p̄teritum posse nō fuisse sicut futurum posse non fore. quare ergo facillius imaginamur secūdū q̄ p̄mum. secūdū em̄ cōmunit̄ recipit ⁊ cōcedit ⁊ nō p̄mum. Dico q̄ causa est. quia p̄ experientiam euidenter ⁊ clare cognoscim⁹ aliquod p̄teritum fuisse ⁊ idē iudicium reputam⁹ de qlibet p̄terito q̄ ad posse nō fuisse. sed per experientiam nō sic clare cognoscimus aliq̄d futurū fore. ideo facillius imaginamur illud posse non fore: q̄m illud

posse nō fuisse. de quo experimur ipm fuisse
 et hoc maxime qm nō aduertim⁹ difficultatē
 sustinēdi aliqd futurū contingenter euenire seu
 posse nō fore. Un̄ aduertēs difficultatē i su
 itinēdo talē contingētiam futurorū ita difficul
 ter imaginat̄ vnū sicut reliquū. vt patet ex p̄
 dictis. zē. Ex oib⁹ p̄cedētib⁹ apparet respō
 sio ad formā p̄mi articuli. s. q. deus est p̄sciē
 tia verorū contingētium. quia aliqua sunt p̄
 contingētia. et inter illa aliqua sunt de futuro
 siue de re futura. Igitur deus respectu tali
 um verorū contingētium est p̄sciētia. Antecedēs
 patet ex dictis. et p̄sequētia tenet. q. sicut de⁹
 respectu oim verorū est sciētia. sic respectu ve
 ro:um de futuro ip̄e d̄ p̄sciā vt patebit i se
 cundo articulo. Et hec de p̄mo articulo.

Sequitur secundus articulus.

Quantū ad secundum articulum in q̄ vi
 dendū est vtrū de⁹ sit scia oim cognoscibiliū
 p̄mo videbit̄ vtrū de⁹ sit scia oim rez ex
 stētium. Secūdo videbit̄ vtrū de⁹ sit p̄sciē
 tia oim futurorū contingētium. Tertio videbit̄
 tur vtrū de⁹ sit scia oim verorū enūciabiliū
 Trib⁹ p̄ctis apparebit solutio plurimū diffi
 cultatū circa materiā de sciētia dei zē.

Quantū ad p̄mū punctū opinio Auerro
 ys et fm aliquos etiā Aristotel̄ fuit. Q. deus
 nihil aliud a se intelligit. Un̄. ij. methaph. po
 nit tres conclusiones circa intellectionem dei
 Quaz p̄ma est. Q. de⁹ est subā intellectual̄.
 et semp actu intelligēs. Secūda est q. sua sub
 stātia est sua intellectio. Tertia est q. de⁹ nihil
 aliud intelligit p̄ter seipm. Due aut̄ p̄me con
 clusiones sunt vere et p̄ nūc supponēde. Sz
 tertia est falsa. et siue illa fuerit de intentione
 Aristotelis siue nō. tñ fuit opinio sui cōmen
 tarioris q̄ illa p̄bat multipl̄. sed pure inutili
 ter et inefficaciter. zē. Jō pono p̄tra hoc ali
 quas p̄pōes. Prima est q. p̄babile est in na
 turali rōe q. deus cognoscit aliud a se. p̄ba
 tur. q. sic p̄babile est deū intelligere. igit̄ eti
 am p̄babile est ipm intelligere aliud a se. añs
 patz ex p̄ma conclusiōe phi. s. p̄na tenet p̄ can
 dem rōem p̄ quā p̄bat illa conclusio a p̄ho. q̄a
 deus est ens oim nobilissimū. h̄ cōm̄ intelligi
 mus noie dei. h̄ aut̄ nō esset si nō esset subā i
 ntellectualis et semp actu intelligēs. Eodē mo
 do p̄bat q. ip̄e cognoscat alia a se. q. sic ma
 gis p̄fecta iudicam⁹ cognoscibilia nō cogno
 scibilib⁹. sic etiā p̄fectiora et cōclūdīm⁹ esse magis
 cognoscibilia min⁹ cognoscibilib⁹. sic ei p̄tra
 tes p̄ quas plura cognoscim⁹ iudicam⁹ esse

digniores. Un̄ dicit̄ Aristō. in p̄be. metha.
 Solum visus p̄ alijs diligim⁹ q. plures re
 rum differētias nob̄ ostēdit. Igit̄ cū deus sit
 oim nobilissimū. et ei⁹ nobilitatē n̄ possumus
 nisi ex his q̄ nobis et i nobis nota sūt inferre
 sequit̄ q. naturalit̄ debem⁹ cōcludere ipsū
 plures rez differētias cognoscere et p̄p̄na
 alia a se. Multas alias facit Grego. ad hoc p̄
 bandū. s. ista mihi sufficit et debet sufficere.

Secūda p̄pō est q. nō est euidēs i natura
 li lumie nec demōstrabile naturali rōe q. de⁹
 cognoscit alia a se. patz. q. sic dictū fuit in. q.
 de vnitāte dei. nō est sic cōm̄ de⁹ nec euidēs
 demōstrabile deū eē. igit̄. zē. imo dico vltra
 q. ista p̄ditional nō est euidēs euidēs vt cui
 denter demōstrabilis. Si de⁹ esset deus co
 gnoscit aliud a se. patet. q. licet i deo sit p̄
 cionis cognoscere se. nō tñ cognoscere alijs
 a se. Nec oportet q. p̄ter sue p̄fectiōis excellē
 tiam ponat cognoscere aliud a se. q. cogno
 scēdo se cognoscit obiectū nobilissimū et q̄
 ualens obiect⁹ omib⁹ et cognoscit se p̄fectissi
 me. et h̄ sufficit vt ei⁹ cognitio sit p̄fectissima
 et ip̄e cognoscēs p̄fectissimū. dicit̄ em̄ sic n̄
 potest oppositū euidēs p̄bari. zē. Un̄ rōes
 B. Grego. q̄s facit i p̄posito nō sūt demō
 stratiue sicut possēt ostēdi facili⁹ etiā ex p̄ius
 dictis in. q. p̄allegata. s. trāscō q. h̄ magis est
 p̄bicū q̄ theologicū. zē. Tertia p̄pō est. Q.
 de⁹ in sua essentia penit⁹ indistincta nō sūt
 s. distincte rep̄ntat oia existētia oēs p̄tes p̄
 nui et infinitos nūeros. idē dicit̄ Aug. xv. s.
 ciui. dei. c. xvij. deū intelligere nūeros infini
 tos. Et istō siue sit euidēs siue p̄babile natu
 ralit̄ siue n̄. tñ firmi⁹ ē credēdū. Quarta p̄
 positio ē q. de⁹ siue diuina essentia intuitiue co
 gnoscit n̄ solū existētia s. etiā oia possibilis.
 p̄bat. q. cū de⁹ cognoscat oia cognoscibilia
 vt p̄z ex dictis. q. n̄ esset rō q̄re aliq̄ et aliq̄ nō ē
 q̄ abstractiue et intuitiue. s. q. nō abstractiue
 patz q. quodlibet cognoscit immediate et n̄
 p̄ aliquod mediū cognitū mediā int̄ cogno
 tionem et rem cognitā. qm̄ nullū tale mediū
 est possibile. q. nō creatura vt p̄stat. nec diu
 nitas ip̄a cum ex natura rei ip̄a nullo modo
 sit distincta a dei noticia. zē.

Si vero dicat̄ p̄tra i tertia p̄positiōe p̄
 sum est q. de⁹ in sua essentia cognoscit. zē. et
 est cōmune dictū quia i diuina essentia velut
 in speculo relucēt et rep̄ntatur omnia et p̄
 p̄sequēs de⁹ nō immediate intuet̄ creaturas.
 s. mediāte sua essentia et p̄ p̄ns abstractiue.

Respōdeo q. nō est intelligēdum q. deus
 cognoscat res i sua essentia nisi ad istum sen
 sum q. ei⁹ essentia est onium rez noticia. Q.
 aut̄ additur de speculo et relucētia. zē. Si i
 telligatur q. essentia diuina rep̄ntet intelle
 ctui diuino sic q. eius intellectio immediate se
 ratur i essentia diuina et mediāte illa in obie
 cto rep̄ntata illud dictū cōmune falsum est.
 Nā intellect⁹ diuini intellectio et essentia di
 uina sunt penitus indistincta et oib⁹ modis
 idē. q̄bus essentia sibi ipsi. Et sic p̄prie loquē
 do nec essentia rep̄ntat intellectui. nec itelle
 ctus aut intellectio rep̄ntat essentia. sed tam
 essentia q̄ intellect⁹ est immediate noticia sui
 et alioz. ideo illud dictū debet intelligi vt ad
 sensum iā dictū. vel referēdo ipsum ad intel
 lectū creatū. ita q. essentia diuina dicat̄ spe
 culuz rep̄ntatiū creaturaz ipsi intellectui
 creato. zē. Et licz difficile sit ista imaginari
 tñ firmi⁹ debet credi zē. Ex p̄dictis sequū
 tur aliqua. Primo sequit̄ q. licet sciamus
 omnē denominatōem p̄fectiōis simpliciter
 deo p̄uenire. tamē aliquā denominatōem p̄
 fectiōis simpliciter nescimus deo cōuenire.

Prima ps patet q. scimus istā omis p̄
 ctio simpliciter deo p̄uenit. Et hoc ex supposi
 tione si de⁹ sit. q. p̄ deū intelligim⁹ ens sim
 pliciter p̄fectissimū. Secūda ps patet. q.
 cognoscere distincte et intuitiue omia est de
 nominatio p̄fectiōis simpliciter. vt patet ex
 dictis. et tñ nescim⁹ euidētē ip̄am deo p̄ueni
 re. zē. Secūdo sequit̄ q. diuino intellectui
 nihil est vel esse potest ratio cognoscēdi. pa
 tet ex immediate dictis. Tertio sequit̄. Q.
 diuini intellectus nō p̄pus intelligit suā es
 sentiam q̄ creaturā. zē. Quarto sequitur
 q. diuini intellect⁹ nō p̄fectius cognoscit su
 am essentia q̄ creaturā. ista patet. zē.

Quantū ad secundum punctū in q̄
 videndū est vtrū deus sit p̄sciētia oim futu
 roz cōringētium. Sciendū est q. futurorū
 contingētium quedā sunt icomplete significa
 bilia. et talia sunt entitates possibles. que ali
 quādo erūt i actu siue actualiter existētes. q̄
 dam vero sūt complete significabilia fm̄ ali
 quos sed magis p̄prie loquēdo dicunt̄ com
 plete significātia. Primo modo dicim⁹ q. an
 tichristus est futur⁹. Sed secūdo modo di
 cimus q. futur⁹ est q. ip̄s iudicabit mūdum
 id est. est futur⁹. q. talis p̄positio sit vera. ip̄s
 iudicabit mūdū. p̄ma futura vocabo sp̄ inferi⁹
 res futuras. Secūda vero vocabo enūcia

bilia futura vt loquamur breuēus. Tūc iū
 tra hoc ponam aliquas p̄positiōes. Prima
 est q. deus est p̄sciētia oim rez futurarum.
 probatur. quia de⁹ distincte cognoscit om̄s
 res possibles. igitur p̄scit om̄s futuras res
 p̄sequētia tenet. q. deū p̄scire nō est aliud q̄
 euidenter cognoscere res futuras. Et añce
 dens patz et p̄us dicit̄ et p̄bat. q. cū deus sit
 p̄ma causa nihil potest p̄duci ip̄o nō cōpro
 ducēte. ip̄e aut̄ nobilissime p̄ducit scz p̄ intel
 lectum et volūtātē vt supponit et satis patz q.
 alias nō esset rō quare vnū eiusdē ratiōis p̄
 duceret magis vel p̄us q̄ aliud. sicut istū ca
 lozem plus q̄ aliū eiusdē ratiōis. nisi deter
 minatio fierz a causa cognoscēte. zē. Et istō
 expresse est determinatio Augustini sup̄ Be
 nefim ad lram. c. xv. Dis atq̄ huiusmodi te
 stimonijs. s. scripture p̄batur q. hec omia p̄
 us q̄ fuerint erāt i noticia faciētis. Et idē de
 terminat plurib⁹ locis zē. Secūda p̄po
 sitio est q. de⁹ est p̄sciētia oim enūciabiliū fu
 turorū. p̄batur. q. deus p̄scit multa enūcia
 bilia futura. ergo et oia. p̄na tenet q. ex̄ non
 est repugnātia de aliq̄bus. et ip̄e habet intel
 ligētiam infinitā. sequit̄ q. nec de omnib⁹ zē.
 Et istud añs patz. q. multa reuelauit de⁹ fu
 tura sicut resurrectionē mortuoz. vltimum
 iudiciū. zē. et blasphemū est dicere q. aliq̄ re
 uelauit et que sint illa nesciuit. Et istud ē ex
 pressum in scriptura Job. vi. Sciebat em̄
 ab initio Iesus q̄s traditurus esset cum. zē.
 Et ibidem. xvij. Ip̄e erat sciēs omnia que
 ventura erāt sup̄ cum. Itē Augustinus. xv.
 de trini. ca. iij. allegās verbū xpi. Mat̄. vj.
 dicit. Nouit autē verbū dei pater vesker qd
 vobis necessariū sit anteq̄petatis ab eo. nec
 ista ex aliquo tempe cognoscit. Itē. v. de ci
 uitate dei. ca. p̄mo. determinat q. nephas ē de
 um esse p̄ficiū futurorū negare. et libro p̄mo
 p̄tra Mat̄mū dicit q. est infania. Et his
 patet manifeste q. periculosa est et fidei con
 traria opinio Aureoli que dicit q. hec ē fal
 sa. deus scit q. aliquid est futur⁹. Et ista. de
 us scit q. antichristus erit. et similes omnes.
 quibus significatur deū determinate scire
 aliqua futura. cui⁹ ratiōem assignat quia ta
 lis p̄positio de futuro contingēti nō est de
 terminate vera et p̄sequēs nec determina
 te scita. Et itez dicit q. ista est improp̄a. de⁹
 scit quid est futur⁹. quia nihil est determina
 te futurum sed tantum sub disiunctiōe hoc
 vel illud. et sic etiā deus scit hoc vel illud

siue q̄ affirmatio vel negatio est futura. sed determinate nescit q̄ affirmatio sit futura. quia nō est determinate futura. deus autē nō potest scire qd̄ nō est. rē. Un̄ constat esse bec̄ scripturā r̄ intentionem sanctorū. Q̄ autē dicit nō esse determinate vey vel determinate falsum qd̄ futurū erit. etiā falsum est vt patet ex p̄mo articulo. Quando autē dicit q̄ deus sit sub disiunctōe hoc vel illud q̄uis hoc sit verum. tamē hoc nō sufficit. quia etiā hoc ego scio rē. Tertia propositio est q̄ de⁹ est infallibilis sciētia immutabiliter cognoscēs omnia entia futura. patet satis ex p̄dictis. **R** Quarta est q̄ deus est infallibilis sciētia certitudinaliter cognoscēs oīa enūciabilia futura. patet etiā ex p̄dictis. Sed quōmodo h̄ sit est questio multū difficilis. Nā esto q̄ de⁹ cognoscat petrū possibilē r̄ albedinē possibilem adhuc cū sit possibile absolute petrū fore album r̄ etiā possibile ip̄m nō fore albū difficile est videre quō deus certitudinaliter nouit q̄ determinate petrus erit albus aut determinate q̄ non erit. Et circa h̄ diuerse sunt opinionēs. Quidā em̄ dixerūt q̄ deus habz penes se ydeas que nō solū replentāt simplices terminos sed etiā cōplexiones verorū cū oībus circūstantiis t̄p̄is r̄ loci. r̄ sic nouit determinate singularia. rē. Sed p̄tra h̄ arguit Scotus p̄mo q̄ rōnes cognoscēdi terminos alicui⁹ cōplexi nō sufficiēt causant noticiā illē nisi illud natū sit cognosci ex terminis. s̄ complexum p̄tingēs nō est tale q̄a tūc esset immediatū. Igit̄ rē. Secūdo q̄ eodē modo ydece sunt possibilū nō futurorū ergo ydea futuri nō magis rep̄ntat ip̄m determinate futurū q̄ ydea possibilis nō futuri. Tercio q̄ ydea futuri nō rep̄ntat futurū ponēdo ip̄m eē in hoc nunc magis q̄ in illo. Igit̄ rē. Uey est q̄ Aureol⁹ dicit has rōnes nō eē efficaces p̄tra opinionē illam. sed de hoc nō curo. quia siue sic sit siue nō tamē ista opinio falsa est. quia ponit ydeas eē intellectui media vel rōes cognoscēdi creaturas cum t̄n̄ nihil tale sit ponēdum. vt sup̄ dictū est. Aliter ergo dicit Scot⁹. q̄ hoc potest saluari dupliciter. Uno modo q̄ intellect⁹ diuinus vidēdo determinatōem volūtatē diuine videt aliqd̄ fore p̄ a. scit em̄ illā volūtatē esse immutabilē r̄ nō impedibilē. Quare rē. Vel alio modo q̄ ista videt ponere quēdāz discursum i intellectu diuino quasi ex intuitiōe determinationis volūtatē r̄ immutabili-

litas eē. Concludit hoc fore. ideo potest ponit q̄ intellect⁹ diuino aut offert simplicia quorū vnio est p̄tingēs in re aut si offert cōplexionē offert sicut sibi neutrā. r̄ volūtas eligēs vnā partē sc̄z iunctionē illoz p̄ aliquo nūc in re facit illud esse determinate vey. hoc erit p̄ a. Hac autē existēte determinate vera essentia est ratio intellectui diuino cognoscēdi illud vey. ita q̄ fm̄ eū in p̄mo instāti quo talia cōplexa cōtingētia offerunt p̄ intellectū nō sit vera. quia tūc nihil est p̄ qd̄ habeat veritatem determinatā. posita autē determinatōe volūtatē diuine iam sunt d̄a in secūdo instāti. et tūc sunt cognita r̄ fuissent etiā cognita in p̄mo instāti si tūc fuissent d̄a. Sed ista positiō nō est intelligibilis. Primo quia talia instātia r̄ positatē r̄ posterioritatē esse i deo nō est vey. sicut alias tactū fuit. Secūdo quia impossibile est q̄ p̄ aliquo instāti talis complexio de futuro sit neutrā. alias p̄ tūc daretur mediū in p̄tradictōe. Tercio hoc opinio deficit sicut p̄ma. quia ponit aliqd̄ eē mediū r̄ rōes cognoscēdi intellectui diuino. r̄ specialiter i hoc q̄ dicit volūtatē seu volūtatē determinatōem esse rōem cognoscēdi q̄ si p̄ impossibile deus nō eēt volēs. tamē eēt intelligēs. r̄ sicut futura eēt futura sic p̄p̄ excellētiam sue itelligētie certissime cognosceret futura. rē. Ideo aliter dicit aliqd̄ q̄ modus ille quo de⁹ cūcta futura certitudinaliter p̄cognoscat nō est nobis clare itelligibilis nec a nobis p̄fecte explicabilis p̄ statu vey vt patet. tamē nobis est aliquāliter cognoscibilis ex his que videmus i nobis. Un̄ sicut ea que nostris oculis sunt p̄ntia itūne videm⁹ r̄ p̄ hui⁹ intuitōez certe iudicam⁹ vbi r̄ qualiter res vīsa existit. r̄ plures alias p̄tingētēs veritates de p̄ntia. sic intellectualis r̄ etern⁹ ocul⁹ dei. est quēdā intuitio que immediate sup̄ quālibet rem actualit̄ vel potēntialit̄ existētem simul fert. ideo tā circa futura q̄ circa p̄ntia vel p̄terita oīm p̄tingētium veritatū certū r̄ distinctū ac verissimū habet iudiciū r̄ ip̄a diuina intuitio est tale iudicium. Un̄ ista est intētio Damasc. libro p̄mo. c. vii. Et Augustini. xv. de trinitate. c. vii. Et Boeci. v. de solatiōe. r̄ plurimum doctorū. rē. **Q** Quātum ad tertiū punctum in quo vidēdum est Utrū deus sit sciētia oīm verorū enūciabilium difficultas est. quia si sic sequit̄ q̄ deus possit plura vel pauciora scire q̄ scit. rē. Nam aliqd̄ scit qd̄ pot

nō scire r̄ aliquid nō scit quod potest scire scilicet aliqd̄ est vey quod potest nō esse verū. r̄ aliqd̄ nō est vey qd̄ potest esse vey. mō nihil scitur nisi vey. quare rē. Et tamē p̄ns videtur absurdū. quia si sic scia dei est augmētabilis vel diminuibilis r̄ p̄ns mutabilis. Circa hoc autē p̄mitto aliquas distinctiōnes de istis terminis sciētia vel scire fm̄ q̄ cōtrahunt ad standū pro sciētia dei. Prima est q̄ vno modo possunt accipi cōmunit̄ nō quidē itelligēdo hanc cōmunitatē fm̄ multitudinē plurimū p̄ se inferiorū quasi mltē sint sciētie dei. Nam dei sciētia vnica est tantum r̄ simplex. sed itelligēdo fm̄ multitudinē scitorū r̄ cognitorū respectu quorū dicitur dei sciētia. Et sic generaliter sumēdo respectu cuiuslibet a deo noti cōsuevit vocari sciētia simplicis noticie siue simplex noticia. Alio modo potest sumi specialiter. r̄ hoc dupliciter fm̄ q̄ cognitorū quēdā sunt res actuales vel potēntiales. quēdā vero sunt enūciabilia. que nō sunt vere res r̄ entitas. sed distinguēdo p̄positōes cōtra res que nō sunt p̄p̄os. Et fm̄ hūc modū aliqui antiq̄ distinxerūt sciētiā dei in sciam rez r̄ sciam enūciabilium. Et sic accipiēdo scia rez significat diuinā essentia fm̄ q̄ est simplex apprehēsiō entitatū incōpletarū. Sciētia vero enūciabilium significat eandē fm̄ q̄ est simplex apprehēsiō p̄positionū vel euidentū iudiciū complexorum. Secunda distinctio est q̄ p̄mo adhuc p̄t accipi tripl̄. Uno modo generalit̄ respectu cuiuslibet entitatē p̄ntis. p̄terite. vel future. aut possibilis. r̄ sic simpliciter vocatur noticia aut sciētia simplicis itelligētie. Secūdo modo sp̄aliter corū que sunt. fuerūt. vel futura sunt. r̄ sic solet ab aliquibz vocari scia visionis. r̄ a magistro dis. cxxix. simpl̄r vocat scia. Tercio modo specialit̄ respectu futurorū t̄m̄ r̄ sic vocat p̄sciētia. Et eodē modo posset distingui seu distincte significari de sciētia fm̄ q̄ est apprehēsiō enūciabilium. sed hoc satis patet. rē. Ex his patz q̄ sciētia dei intuitiua est i plus siue respectu plurimū q̄ sciētia visionis. Patet q̄ est respectu oīm possibilium vt supra dictū est. nō autē sciētia visionis. rē. Secūdo patet q̄ scia dei respectu plurimum est apprehēsiō q̄ iudiciū. Patet. quia respectu oīm tā incompletorū q̄ completorū tam verorū q̄ falsorū est apprehēsiō. sed solū respectu verorū est iudiciū. vt p̄z rē. Tercia distinctio est q̄ terminorū significatiū dei

sciam quidā signant deū cognoscere p̄cise quidā vero nō p̄cise signāt deū cognoscere sed vtra hoc etiā diligere: vel circa aliqd̄ opari vel facturū esse sicut sunt isti. dispositiō p̄uidētia. approbatio. reprobatio r̄ p̄destinatio. rē. **P** His p̄missis ponam aliquas p̄p̄os. p̄mo de sciētia rez. secūdo de sciētia enūciabilium. Prima est q̄ deus oīm rez possibilium est simplex noticia siue cognitio. p̄z auctoritatibz scripse. Primo ad Roma. iij. deus vocat ea que nō sunt tanq̄ ea q̄ sunt. Itē Heb. iij. oīa nuda r̄ ap̄ta sunt oculis eius. Itē Sap. xiiij. scit oīa r̄ itelligit. Secūda est q̄ de⁹ necessario oīm rez possibilium est simplex noticia vel cognitio. patet ex p̄ma. aliter staret oppositum prime. rē. Ex his duobz sequunt aliqua correlaria. Primū est q̄ nullā rem quā de⁹ nescit potest scire. Secūdo q̄ nullā rem quā de⁹ scit potest nō scire. Tercū q̄ nō plura q̄ deus scit ip̄e potest scire nec etiā pauciora. Quartum est q̄ nullā rē potest de⁹ incipere vel desinere scire vel nō scire. Ista oīa patēt ex dictis capiēdo hic scire p̄ simplici noticia vel cognitōe. Quintū est q̄ loquēdo secundo modo de sciētia rez. s̄ de sciētia visionis aliquā rem quā de⁹ nō scit potest scire. Sextū est q̄ loquēdo tertio modo de scia rez. s̄ de p̄sciētia alicui⁹ future entitatis aliquam rez quā de⁹ nō p̄scit potest p̄scire. r̄ similiter plures q̄ p̄scit potest p̄scire. Ista duo patent q̄ possibile est aliquā rem q̄ nō est futura eē futuram r̄ simul euz hoc oīm rem q̄ est futura manere futurā. Igitur rē. Iste autē due p̄positiones i sensu diuiso sunt de v̄tute p̄monis vere. iste tamē in sensu p̄posito sunt false. deus potest scire aliquā rez quā nesciuit. r̄ plura scire q̄ sciuit deus potest aliquā rem p̄scire quā nō p̄sciuit. vel plura p̄scire q̄ p̄sciuit. Et rō est. quia impossibile est. deus scit vel p̄scit aliquā rem quā nō p̄sciuit. vel deus p̄scit plura q̄ p̄sciuit. sicut bec est impossibile aliqua res est futura que nō fuit futura. rē. Septimū correlariū est q̄ aliquā rē quā deus p̄sciuit potest nō p̄scire. r̄ pauciora q̄ deus p̄scit r̄ p̄sciuit potest p̄scire. r̄ hoc siue i sensu diuiso sicut iacet. siue in sensu composito accipit. Patz q̄ bec est possibile. aliqua res que fuit futura nō est futura. imo de facto habet multas singulares veras. imo tot quot sunt creature actu existētes. distinguēdo futurū p̄tra p̄ns. rē. Octauū correlariū

est q nulla re deus potest incipere scire vel p scire. Patet q nulla res potest incipere futura esse igit. S3 q res potest desinere esse futura vt ta ctum est. ideo aliqua rem potest deus desinere scire vel pscire. vt hic loqmur. Et sic patet d scia rez qd dicendū Tertia ppō principal' sit ista Q deus oim enūciabiliū tā possibili um q̄ impossibiliū est apprehēsiō siue apprehensua cognitio. patet qz cuiuslibet p̄tradi ctionis de apprehēdit vtrūq̄ p̄tem Quarta est q de oim enūciabiliū necessario ē ap prehensio siue apprehēsiua cognitio. Iste due possunt p̄bari oino sicut due p̄me. et ex eis oia similia correlaria inferri. Quia omne enūciabile est res. nec pono aliq̄d enūciabi le qd nō sit p̄positio. qd sit obiectū scientie dei. sicut imaginat magister Gregori⁹. Ido oino dicendū est de sciētia apprehēsiua enun ciabiliū sicut de simplici noticia rerum. Quinta p̄positio est Q de oim verorum enūciabiliū est scia siue vey iudiciū Pa tet satis ex p̄dictis Q. Un ex ista seqtur p̄mo q de oim vere enūciabiliū de p̄teri to vel de p̄nti est sciētia siue noticia visionis Secūdo sequit q vere deus oim enūcia biliū de futuro p̄tingēti est p̄sciētia siue no tia p̄visionis Tercio sequit q de respec tu eoz que bñ sūt est scia approbationis. Quarto sequit q de respectu eoz q̄ ma le sūt est scia reprobationis. Ista omnia satis patent ex dictis. s3 duo vltima inferius pate bunt magis. Sexta ppō est q deus oim veroz p̄tingētū nō necessario sed p̄tingēt est scia siue iudiciū. Patet qz sicut talia p̄tingēt sunt scia. sic deus p̄tingēt est corū scia siue cognitio iudiciaria cū ip̄e nō possit iudicare falsum. zc. Un sequit p̄mo q sic loquēdo de scia enūciabiliū q̄ modo logici vtunt cōmunit' disputantes aliq̄d enūciabi le qd deus nō scit potest scire z aliq̄d qd scit po test nō scire. Patet qz aliq̄d enūciabile falsū potest esse vey. z aliq̄d vey potest esse falsum igitur zc. Secūdo sequit q possibile ē de um aliq̄d enūciabile scire qd nō sciuit. z sicut possibile est deū aliq̄d nō scire qd sciuit. Pa tet qz hec est possibilis aliq̄d enūciabile ē ve rum qd nō fuit vey. z similis aliq̄d nō est ve rum qd fuit vey. Tercio sequit q aliquod enūciabile de⁹ potest incipere scire. z aliq̄d po test incipere nō scire. vel desinere scire. hec ta men nō est p̄cedēda. de⁹ potest incipere scire aliq̄d enūciabile. qz ly enūciabile distribuit.

sed si adderet p̄nomē demonstratiū dīcēdo deus potest incipere scire h enūciabile aliq̄ de monstrato. hoc esset vey. s3 demonstrato ali qd potest incipere esse vey. vt patz Quarto sequit q nō plura q̄ de⁹ scit vel sciuit de po test scire. nec etiā pauciora. Patet qz nō pla ra q̄ sunt vel fuerūt vera possunt esse hāec etiā pauciora. igitur zc. Cōsequētia patet z an tecedēs etiā qz semp̄ aliter enūciabiliū p̄tra dictorioz est vey aliter nō est vey. z si vnum incipit esse vey aliter desinit esse vey. z ideo semp̄ est equal' numer⁹ enūciabiliū veroz igitur zc. Et sicut dictū est de scia ip̄oz enūci abiliū potest dici de p̄sciētia cū nō sit aliud p̄scire q̄ scire vey de futuro zc. Et p̄dict' ergo patet quō de⁹ est sciētia oim verorum enūciabiliū. nec tamē sequit q eius sciētia sit mutabilis nec sit augmētabilis vel dimi nubilis cū sit idē qd eius essentia. s3 ista om nia magis patebūt ex sequenti articulo. Et hec de secundo articulo R Quantū ad tertiū articulū in quo viden dum Utrū cū dei omnisciētia stet cōtingen tia futuroz. i. vtrūq̄ simul stet q de⁹ sit om nisciens z q aliq̄d sit futurū p̄tingēs. Primo p̄mittā aliquas suppositōes. Secūdo ponā aliquas ppōes. Tercio solūā aliquas fortes obiectiōes. Prima suppositio est q futurū nō dicit' p̄tingēs ad vtrūlibet. siue cōtingen ter futurū. quia erit z nō erit. nā hoc ē impos sibile. Nec quia erit vel nō erit. nā sic quodli bet impossibile esset futurū p̄tingēs. Nec da nec erit nec nō erit. Hāc hoc est impossibile si cut primū. sed qz potest forez nō fore sicut di ctum fuit in p̄mo articulo. Secūda sup positio est q eoz que sunt futura. quedā sūt in cōplexu significabilia intelligēdo ad sensū supra declaratus. zc. Tercia est q scia dei de futuris dupliciter potest accipi. Uno mō ē simplex noticia vel apprehēsiō. Alio modo ē iudiciū siue iudiciaria cognitio. Quarta est q impossibile est diuinū iudiciū esse fal sum. Quinta q de⁹ p̄scit omne futurū siue cōplexu significabile siue enūciabile cōplexu vey. Et istis sequit sexta Q licet cuiuslibet futuri siue in cōplexu entitat' siue cōplexu enūciabilis de⁹ sit necessario intuitio siue in tuitiua noticia. tñ null⁹ enūciabilis de futu ro p̄tingēti est necessario iudiciū siue iudica tiua scia. Ista oia z sp̄cialiter p̄ma p̄ba suppositōis satis patēt ex dictis. S3 secūda p̄ba. qz impossibile est diuinū iudiciū

esse falsum. s3 nullū enūciabile p̄tingēs futu rum deus necessario p̄scit aut necessario iudicat esse futurū. Ans est suppositū. sed p̄nap batur. qz si det oppositū zc. sit illud futurum p̄tingēs anticipm fore. tñ arguit sic. deus iudicat q anticips erit z anticips nō erit. s3 diui num iudiciū est falsum. Cōsequētia patz. s3 ans est p̄ aduersariū. quia est vna copulati ua cui⁹ p̄ma ps est necessaria. vt dicit. z secū da ps est possibilis vt patet. ergo tota copu latiua est possibilis z p̄ p̄ns cōsequēs ē pos sibile qd est p̄tra p̄mum ans. quare zc. Et his sequitur aliqua Primo sequit q om ne futurū cōtingēs enūciabile qd deus p̄scit z p̄sciuit ip̄e nūc potest nō p̄scire z nūc p̄ sciuisse. Patet qz sequit. quocūq̄ futuro de monstrato hoc deus nō p̄scit: ergo hoc nūc p̄sciuit. z ans est possibile ergo p̄ns. S3 con sequētia patet quia sequit hoc deus nō p̄scit ergo hoc nō est vey. qz omne enūciabile vey de futuro deus p̄scit zc. Et vltra sequitur h nō est vey ergo hoc nūc p̄sciuit. Patz et p̄ mo articulo. Et vltra sequitur. ergo de hoc nūc p̄sciuit. Secūdo sequit q aliq̄d fu turum p̄tingēs enūciabile deus p̄scit et ab eterno p̄sciuit. z tñ in potestate creature ē fa cere aliq̄d vñ sequitur deum illud nō p̄scire nec vñ p̄sciuisse. Patet qz sit a. aliq̄d qd p̄t creatura rōnalis libere facere. z tamē nō fa ciet. tñc deus p̄scit z ab eterno p̄sciuit q a. n̄ eueniet z tñ in potestate creature est facere. q a. eueniet z p̄ p̄ns q deus sciuit q eueniet zc. Tercio sequit q licet scia dei sit neces saria z n̄ p̄tingēs nec depēdeat ab aliquo ad extra. tamē null⁹ futuri cōtingētis enūcia bilis ip̄e est necessario scia. sed quolibet tali demonstrato veritas ist' p̄positiōis. deus scit hoc p̄tingētē depēdet et aliquo ad extra. p̄z satis Quarto sequit q licet de⁹ necessario sciat omne futurū p̄tingēs enūciabile vey esse vey tamē nullū tale necessario scit esse verū. Et ita licet deus necessario sciat illā vniuer salem tamē pure p̄tingētē scit quālibet eius singularē. Prima ps patet quia de⁹ neces sario scit aliter illoz esse vey. zc. Secūda ps patet. qz neutz p̄tradictorioz scit neces sario esse vey. zc. Quinta ppō est q nō faci lius potest saluari futuroz p̄tingētia siue q futura p̄tingētē sint futura nō p̄nendo dei p̄sciētia q̄ ip̄a posita. Nec ip̄a p̄sciētia ali quo modo infert necessitatē in futuris plus q̄ possit inferri ip̄a nō posita. Patet euiden

ter ex p̄mo articulo. qz cum q̄libet p̄positio sit determinate scia et hoc ita difficult' pō test argui cōtra p̄tingētiam futuroz sicut pō sita dei p̄sciētia vt apparet intuiti p̄dicta. Un sicut ppō potest esse p̄tingētē vera q̄ tñ n̄ potest mutari de veritate i falsitate. nec desi nere esse vera. z sine successiōe zc. sic de⁹ pot talem veritatē p̄tingētē scire z tamē ei⁹ scia nō potest mutari i falsitatē nec desinere esse vera. Nec hoc arguit successiōē in dei sciē tia plus q̄ in ppōe. Et ista apparet cuiuslibz sb riliter aduertēti. ideo fatuū est z signū igno rantiē magne in ista materia negare dei p̄ sciētia p̄pter futuroz p̄tingētiam zc. Sexta ppō est r̄saliis ad articulū q̄ simul stat q deus sit omnisciēs z q̄ aliquid sit futu rum p̄tingēs siue q deus p̄sciat futura. et q̄ illa sint cōtingētē futura S Istud dif fuse declarat magister Gregori⁹. sed tota ef ficacia iacet i hoc quia si simul stat q̄ aliq̄d ē futurū z tamē q̄ illud potest nō esse futurū. sequi tur q̄ simul stat q de⁹ sciat illud esse futurū z tamē potest nō esse futurū. qz si vñ ē alteri cō possibile et h q̄ scit ē tñc n̄ m̄t' ē cōpossibile Un si p̄ impossibile. poneret q̄ illd n̄ sciret nec a deo nec ab alio illud esset p̄tingētē futurū. et si ponat q̄ accedat dei scia itaq̄ de⁹ p̄sciat illud esse futurū. stat q nō aliter erit futurū q̄ an aliter sciētia adueniēs rez cōditiones mutaret. z veritates pus cōtingētēs faceret necessarias. qd est falsum. iō sicut iā tactum est certa p̄sciētia dei respectu futuroz nō p̄t repugnat eoz p̄tingētē q̄ veritates. p̄ponūz de futuro nec ecōuerso. Si ergo non repu gnat q vey sit aliquid esse futurū. z tñ possit nō esse futurū. Nec etiā repugnat q de⁹ sciat illud esse futurū z tamē possit nō esse futurū. Et ista est intētiō Boeci. v. de cōsolatōe zc. Sed adhuc potest declarari p̄positū. z ista declaratio trahit ex dictis De kam. Unō p̄mo suppono q maior difficultas hui⁹ mate rie p̄sistit i hoc p̄ucto. qz oportet ad saluādū cū dei p̄sciētia p̄tingētiam futuroz p̄cedere q̄ illud qd deus p̄scit z p̄sciuit potest nūc p̄ scire vel p̄sciuisse. Ita q̄ ista ppō est contin gēs deus p̄scit a fore z potest nō esse vera z nū c̄ fuisse vera. licet sit z fuerit scia Secūdo ad declaratiōem hui⁹ suppono q sicut ppō cō pulatiua est impossibilis si vna ps sit impossibi lis z alie necessarie. sic copulatiua est contin gēs si vna ps sit p̄tingēs z alie sūt necessarie Tercio suppono q licet ista p̄positio deus

prescit a fore vel scit me sedere sit cathegori-
ca sicut vocat. tamen sicut significatum equaliter vni
yperbetic copulatiue. Quod apparet. quia actus
sciendi diuini est eternus cum sit diuina essentia que
semper est idem. et tamen dicimus deum scire et non scire
idem completum successiue sicut nunc scit me se-
dere. et iam non sciet me sedere. et tamen actus est quo
nunc scit me sedere iam erit quando non sciet me sede-
re. Et ideo patet quod hec propositio deus scit me sede-
re aliquid plus importat quam ista propositio iste actus sci-
endi est. demonstrato actu quo deus nunc scit me
sedere. Addit. quod aliquid ultra prima. scilicet quod me sede-
re est verum. Et illud potest ostendi non solum in deo
sed etiam in homine. quia posito quod Socrates videtur
me sedere. tunc scit me sedere loquendo de scia
sicut capis hic. scilicet per certa et euidenti noticia non
est hic loquimur de scia vel scire ut sumitur in
libro posteriorum. quia sic non scit de aliquid verum
per se eo quod talis scientia solus est verorum et
necessariorum. loquendo igitur de scia ut in proposito
sumit Socrates scit me sedere. pono igitur quod
deus conseruet illam noticia in sorte me non seden-
te vel non existente. tunc assensus ille manet et tamen
non manet scia. et ultra illud absolutum quod est
scia et per quo supponit ille terminus scia hoc no-
men aliquid aliud importat. et hoc est obiectum
illius esse verum. Unde sequitur quarta suppositio
quod hec propositio deus scit a fore. equiualeat huic.
hec noticia diuina demonstrata noticia que co-
gnoscit a fore est et a fore est verum. Ex quo
apparet propositum. quia secunda pars huius copu-
latiue est contingens que dicitur sit de prima parte
quare et Et similiter idem patet de ista de pre-
terito deus presciuit a fore. equiualeat enim isti
copulatiue. noticia diuina qua deus nouit
hoc completum a. erit fuit et hoc completum est
verum. vel ita est sicut per ipsum significat. Et quia
secunda pars est contingens id tota copulatiua est co-
tingens. Unde patet quod licet ista sicut vocat sit de pre-
terito. tamen significat vel includit vnam de futu-
ro. scilicet istam. a. erit. Et ideo est ita contingens sicut
illa de futuro. Et hoc debet intelligi quan-
do dicitur veritate talis propositionis de preterito de-
pendere ex futuro. et Sed predicta
cta fortiter instat. Primo sic si cum dei prescien-
tia staret futurorum contingencia. sequitur quod dei pre-
scientia esset fallibilis. quod non est impossibile. sed
quia probatur. cum quod si deus presciat me libere ali-
quid esse factum. in mea parte erit mutare possi-
bitum diuinum. et illud non facere. et si non fecero
fallet prescientia dei. tamen quia sequitur deus presciat a fo-
re et a. non erit. ergo prescientia dei vel deus fallit

ergo similiter sequitur. deus presciat a. fore et pos-
sibile est a. non fore. sed deus potest falli. quia sicut
ad ambos de inesse sequitur illa de inesse sic ad
vnam de inesse et aliam de possibili sequitur illa de
possibili. Confirmatur. quia si a. presciat a deo fo-
re potest non fore ponat inesse. ergo deus prescientia
decipit. Et autem est possibile. sed quod non. Secun-
do principaliter sic. si et sequitur quod dei prescia esset
mutabilis. quod non est impossibile. sed quia probatur.
quia si deus nunc scit a. fore et possibile est a. non
fore possibile est deum prescire a. non fore. Quod si
ponat in esse sequitur quod deus presciat a. fore et
post sciat a. non fore. Hoc impossibile est quod sit
sciat vtriusque. talis autem successio non potest esse
sine mutacione. et. Confirmatur quia impossibile est
transire de contradictorio in contradictorium seu
vnum contradictorium verificari per alterum. nisi
iterueniat aliqua mutatio in re signata et. sed
si ponat a. presciat a fore non erit. hec propositio erit
falsa deus presciat a. fore. et postea hec erit vera deus
non presciat a. fore. ergo aliqua mutatio erit fa-
cta. Et constat quod non in a. quia est impossibile cuius
omino nihil sit. Igitur in deo et. Tertio sic ostendit
quod deus presciat de necessitate ipse presciat. et omne
quod deus presciat necessario eueniet. quia pars et
autem probatur. quia prescientia est perfectio simpliciter
ois perfectio simpliciter de necessitate deo puenit
Confirmatur quia omne quod deus presciat non po-
test non presciat postquam presciat de necessitate
presciat. sed omne quod deus presciat de necessitate non potest
scire postquam presciat aliter minueret esse prescia
Igitur et. Quarto sic. quia vel deus presciat fu-
tura. quia illa futura sunt. vel idem illa futura sunt
quia deus presciat illa. Hoc probatur. quia tunc res ipse futu-
re essent cause prescientie dei quod falsum est. Hec
secundum quia tunc prescia dei esset causa rerum ut dicitur
sensu future. et per quod non cum ipse sit prescia non solum
bonorum sed etiam malorum. Confirmatur. quia si prescien-
tia dei esset causa futurorum vel essent futura.
cum ipse naturaliter et non liberet scia vel pre-
scientia. quia essentia est sibi noticia que non mi-
nus naturaliter est repunitaria quam species vel no-
ticia creata. sequitur quod naturaliter ipse erit cau-
sa futurorum. et sic futurum quod erit libere a causa
creata erit naturaliter et necessario a causa pre-
ma. scilicet a deo. quare et. Ad ista rati-
onem. Unde ad huiusmodi nego vnam. et ad huiusmodi
probationem rindet Boetius. v. de solatione. Et
stat ratiō in hoc quod deus presciat quod ad hanc et ad il-
lam parte possim voluntate meam puertere. et
sic etiam ad quam parte de facto puertere. et si ad op-
posita esse puertere illud etiam ipse presciat et

Ad secundam vero probationem dico quod prima
sequencia est bona. sed antecedens est impossi-
bile. per impossibilitatem prius quam quis vtra-
que pars sit possibilis. sed secunda propositio non valet.
Et ratio est quia per istam deus decipit que est con-
sequens prime sequencie signat quod deus iudi-
cat aliquid fore quod non erit. et hoc bene infertur
ex primo antecedente. sed per istam deus potest deci-
pi que est propositio secunde. signatur esse possibi-
le quod deus presciat aliquid fore quod non erit
vel aliquid non fore quod erit. hoc autem non sequitur
et illis diuino. quia per illud autem denotatur quod
isti deus presciat a. fore sit compossibilis ista de i-
esse a. non erit que correspondet huic. possibile
est a. non fore. Et hoc non est verum. quod tamen
oportet si propositio deberet valere. Ad confir-
mationem dico quod ista a. presciat a deo fore potest
non fore. non debet sic poni de inesse a. presciat
a deo fore non erit sed sic. a. non erit sicut ista
petrus sedens potest stare. et. Si tamen argue-
retur sic. possibile est a. presciat a deo fore non
fore. tunc sua de inesse esset hec. a. presciat a fo-
re non erit. Ad quam ut dicit Gregorius. vtiq se-
quitur deum decipi. sed illa in sensu composito
non est vera. Hoc autem non videtur mihi verum
quia hec non apparet mihi impossibilis presciat
fore non erit. quia est negatiua cuius subiectum potest
per nullo supponere sicut hec futurum non erit.
et ideo sicut est possibile nullum esse futurum
sic possibile est nihil esse presciat. et per quod non est
uis hec sit falsa presciat non erit. tamen est possi-
bilis et per consequens non est impossibile. quare et.
Ad secundam negat propositio. Et ad probationem
procedo quod possibile est deum prescire a. non fore. sed
si ponatur in esse scilicet autem illud instans dico quod non
sequitur quod deus presciat a. fore et post pres-
ciat a. non fore. sed sequitur quod non presciat nec
unquam autem presciat a. fore. Et est simile sicut de
propositio vera de contingenti futuro que si po-
natur falsa sequitur quod semper fuit falsum nunquam fu-
it vera. Et per idem patet ad confirmationem. quia
non ponit transitus de contradictorio in contra-
dictorium vel successio ut primo vna sit vera. et
post alia et. Unde ex hac solutione sequitur quod
vtriusque contradictorium deus potest prescire et
tamen nec simul nec successiue. Secundo se-
quitur quod vtriusque contradictorium deus potest
prescire sine quacumque mutacione. sive in deo sive
in alia re. Ista patet et sequitur ex primo ar-
ticulo. et. Tertio sequitur quod licet deus sit ne-
cessario scia alteri contradictorium in contin-
genti materia tamen nullius eorum est necessario

scientia. patet clare loquendo de scientia iudi-
ciaria. Quarto sequitur quod licet scientia dei
apprehensiu et indicatiua sit omnibus modis idem
scilicet ipsa diuina essentia tamen deus respectu ali-
cuius est necessario scientia apprehensiu respectu
cuius non necessario sed contingenter est scien-
tia indicatiua et. Ad tertiam negatur autem et ad probationem di-
co primo quod loquendo de virtute sermonis per
scientia dei est perfectio simpliciter et summa quia
est deus et diuina essentia. Secundo quod prescien-
tia dei de necessitate est in deo. id est de necessita-
te est deus vel diuina essentia. Tertio sequi-
tur quod ex hoc nullo modo sequitur quod omne quod
deus presciat de necessitate presciat. sive quod deus re-
spectu alicuius futuri de necessitate sit prescien-
tia. Verbi gratia. productio dei actiua qua pdu-
cit for. est perfectio simpliciter et est necessaria.
et tamen non sequitur quod deus pducat for. necessa-
rio. vel quod necessario sit productio for. quia
consequens est falsum. Quarto dico quod ista pro-
positio prescientia dei est perfectio simpliciter. ite-
ligitur sic quod esse prescium sit denominatio per-
fectionis simpliciter ita quod in vnoquoque melius
sit ipsum esse prescium quam non et. potest distingui
vel igitur terminus prescium potest sumi dupli-
ter vel respectu futurorum. et sic non est denomina-
tio simpliciter esse prescium sicut nec esse causam
effectiuam rerum quia si nulla res esset futura quod
est absolute possibile deus non esset prescia. nec
tamen esset minus perfectus sicut si nulla creatu-
ra esset deus non esset causa nec tamen esset minus
perfectus. Et sic esse prescium vel esse causam effici-
entem non dicit perfectiōem simpliciter sed pos-
se esse prescium et posse esse causam efficientem
est denominatio perfectiōis simpliciter. quia si esset
aliquid futurum et deus illud non presciat ipse non esset
simpliciter perfectus nec esset deus. Et est huic si-
mile quod dicit Aristoteles. mo. xv. quod non esset melius
deus esse summum quam non summum. quia si nulla alia
res esset ipse non esset summus. et tamen non esset mi-
nus perfectus tamen alius rebo existendo si non
esset summus non esset deus. Vel iste terminus per
prescium potest sumi respectu enunciabilitum futurorum
tam affirmatiuorum quam negatiuorum. Et sic est de-
nominatio perfectiōis simpliciter esse prescium. et melius
est deo esse prescium quam non esse et ipse de necessi-
tate est prescius. ut patet ex dictis in predicta ra-
tione. et. Et idem esse prescium huius futuri quo-
cumque demonstrato. non est denominatio perfectiōis
simpliciter. sed esse prescium huius vel sui
contradictorium. Et totum patet clare ex supradictis

Ad confirmationem dico q̄ minor ratio simpliciter intellecta est falsa. Quia sicut p̄positio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatione. sed per mutationē rei. sic aliquid tamē quā deus prescit potest non presci re postq̄ eam presciuit sine sui mutatione. s̄ per mutationē rei. que postq̄ fuit futura sit preterita. sicut modo deus nō prescit mūdū fore. tamen hoc aliquādo presciuit. Hec nō sequitur q̄ dei prescētia intrinsece minuat sicut patet in secundo articulo. Si vero illa minor intelligitur nō simpliciter sed cū addito. scilicet q̄ omne quod deus prescit. deus nō potest nō prescire ante instans p̄ quo ip̄m non prescit postq̄m ipsum presciuit ipsa est vera. intelligēdo tamē eam vt sit vna cathēgorica cū p̄o parō predicati sit illa oratio p̄ q̄ ipsum presciuit. tunc maior est falsa. Nam quodlibet tale ante illud instans: deus non potest prescire. vt patet ex supradictis. et tamen nullum tale potest deus ante illud instans nō prescire postq̄m ipsum presciuit. sicut propositio enunciat illud fore potest ante illud instans pro quo enunciat illud fore non esse vera. tamen nō potest non esse vera postq̄m fuit vera. t̄ ideo illa maior est falsa quare hic ostēde quomodo hec ē distinguēda. deus potest. r̄c.

Ad quartā rōnem est difficultas non solum propter contrarietatem auctoritatum quas magister inducit i. xxxvii. dist. Nam interō Augustini. xv. de trinitate. cap. lxx. videtur esse q̄ res non quia sunt ideo deus eas nouit. s̄ q̄ nouit ideo sunt. Sed eadē videtur fuisse opinio Origenis super epistolā ad Romanos. q̄ nō ideo aliquid erit. quia deus scit illud futurum. sed quia futurū est. ideo scitur a deo anteq̄ fiat. r̄c. Ad hoc autē in predicta distinctione respondet magister t̄ potest eius respōsio sub quadruplici propositione recolligi. Prima est q̄ res future nullatenus sunt cause prescētie vel scientie dei. Et ideo sequuntur vel presciuntur quia future vel facte sunt. Secūda est q̄ dictum Origenis q̄ futurum est ideo scitur. intelligendū est vt notetur ibi causa nō proprie dicta sed causa sine qua non. Tertia est q̄ etiam prescētia vel sciētia dei prout solū includit noticiā rei nō est proprie causa eorum que fiunt nisi solum sine qua nō. Quarta est q̄ si nominē scientie includatur beneplacitum atq̄ di-

spōsio tunc potest dici causa rerum. Et sic intelligit Augustin⁹. ideo sunt quia nouit. quia scienti placuit. t̄ quia sciens disposuit. In his stat respōsio magistri. sed sicut dicit Egidius super littera distinctionis. solutio magistri nō sufficit. quia dictum Origenis exponit de causalitate sine qua nō. quia tunc pari ratione diceretur t̄ ideo aliquid erit quia deus prescit illud futurū quod negat Origenes. Nam etiā s̄m magistrum prescētia est causa sine qua nō futurorum dicit. Ideo aliter respōdet magister Gregorius t̄ dicit q̄ quicquid scientia dei que nō est aliud q̄ substantia vel essentia dei sit causa omnium rerum que fiunt. ista tamē propositio quia deus prescit ideo res sunt future si sit causalitas t̄ nō conuolens precise hūc conditionalis si deus prescit res sunt future t̄ nomine prescētie nō includatur beneplacitū s̄ dispositio. absolute neganda est. Nam sicut nō id quia propositio de futuro est vera res quam enunciat fore erit. nec si ego prescire aliquid fore ideo quia prescire illud foret quis necesse esset q̄ si prescire illud foret sic in proposito r̄c. Et ratio est. quia nec sicut veritas propositionis sic nec sciētia inquantū huius modi est causa quia ita sit in re.

Sed alia propositio. scilicet quia aliqua sunt futura deus prescit illa esse futura distinguenda est. Quia vnus sensus potest esse vt denotetur res futuras esse causas prescētie. quia deus prescit res esse futuras sicut si dicatur quia visibile est mihi obiectū ideo video. Et sic illa est falsa. Et ad hūc sensum negat eam Augustin⁹ t̄ magister. Hec sic intelligendū est dictū Origenis. Alius sensus potest esse quo prescise denotetur q̄ res sunt future ideo prescētia dei est prescētia. t̄ isti termini prescētia t̄ prescius verificantur de deo ita q̄ talis locutio sit illo modo causalitatis quomodo ista. quia homo ē animal. Ideo hec est vera homo est animal. t̄ si cut solet dici q̄ esse sic in re sicut propositio enūciat est causa q̄ illa sit vera. r̄c. Et sic s̄m istum modū loquēdi potest concedi q̄ res esse futuras est causa vel potius cōcausa vna cum immēsa perfectione diuine scientie. q̄ deus scit prescise vel prescētia seu q̄ isti termini vere dicantur de eo. Et ad istum sensum potest dici q̄ quia res future sunt. t̄ dei sciētia nihil potest latere. ideo prescit illas deus esse futuras. Et sic intellexit Origenes.

Sed Augustinus loquitur de noticia dei s̄m q̄ est simplex apprehensio rerum. In quo sensu non est verum q̄ quia sunt ideo nouit. Nam sine sint siue nō. nō minus nouit quia res nō causant suā noticiam in deo sicut in nobis. ideo r̄c. Sed q̄ dicit ideo sunt q̄ nouit intelligēdū est de noticia simul cum beneplacito seu cum dispositione sicut bñ exponit magister. Dic tamen dico istam regulam. Quia nulla propositio causalitatis cui cōsequens signat tanq̄ signatū totale deū vel le vel intelligere est cōcedenda de virtute sermonis t̄ proprie. Ideo ista causalitas in sensu causalitatis non est vera de virtute sermonis. quia res sunt future deus prescit. r̄c. sed hoc magis postea declarabo. Tūc ad formam rationis dico q̄ de virtute sermonis ista distinctiua est falsa. quia nulla pars est vera. Si tamē prima pars intelligitur in secundo modo. vera est ad bonū sensum. r̄c. nec ex h̄ sequitur q̄ res future sint cause prescētie di sicut nō sequitur quia Petrus sedet. id hec propositio que prius fuit falsa Petrus sedet. nūc est vera. ergo Petrus sedēs est causa illius veri. sicut patet ex dictis. Ista tamen locutio nō apparet mihi vera de virtute sermonis. r̄c. Ad confirmationem patet quid de antecedēte sit dicēdum. sed ratio rāgīt aliā difficultatem. Unde sanct⁹ Thomas i scripto suo. dist. xxxvii. Et Egidius eadē dist. q. vltima cōcludūt cōsequēs hic illatum. Dicunt em̄ q̄ omne futurū comparatū ad causam p̄mam t̄ dei prescētia est necessariū seu necessarium futurum. comparatū autē ad causas p̄imas t̄ s̄m suam naturā cōsideratū est contingēs seu contingēt futurū. Hec est inconueniens idem diuersis respectibus esse necessariū t̄ contingēs. Et hūc sentētie videtur esse Boetius q̄nto de cōsolatione. Dec inquit si ad diuinam noticiā referatur necessaria. si p̄ se cōsideretur necessitatis sunt necesse absoluta. Et hoc ibi diffuse p̄sequitur. Dec autem tripliciter potest respōsio intelligi. Uno modo vt absolute t̄ simpliciter cōcedat aliquid idem esse necessariū t̄ contingēs tamē ab vno. s̄ a causa p̄ma habet vt sit necessarium t̄ ab alio q̄ sit contingēs. sicut idem lac est album ab albedine t̄ dulce a dulcedine. Alio modo potest intelligi q̄ ista sic absolute supra a. est necessariū t̄ contingēs nō cōcedatur. sed tamē de a. cōcedatur q̄ est necessario futurū a p̄ma causa contingēt futurum a secūda.

sicut de eodē dicitur q̄ est a deo scitū fore t̄ nō est a causa p̄ma scitū fore nō t̄ absolute r̄cedim⁹ q̄ est scitū fore t̄ nō scitū. q̄ h̄ implicat. r̄c. Alio modo q̄ comparatū ad causam p̄mā vel dei noticiā est necessario futurū. i. necesse est si aliquid est prescītū a deo ip̄m esse futurū ita q̄ sit necessitas cōsequētie nō cōsequētis idē t̄m se. i. absolute est contingēt futurū. licet istū nō p̄tendat de stute sermonis p̄dicta solutio t̄. Tūc pono aliquas propositiōes. Prima est q̄ predicta solutio in p̄mo sensu implicat cōtradictōem. quia si a. contingēt est futurum potest ergo nō fore. t̄ sic h̄ est possibilis a. nō erit t̄ si a. est necessario futurum hec est necessaria a. eueniet. quare r̄c. Hec valet ad hoc diuersitas causarū. q̄ non minus est impossibile q̄ a diuersis causis duo contradictoria verificentur q̄ ab eadē t̄ illō est clarum. Secūda est q̄ p̄dicta r̄sio i secundo sensu est falsa. patet quia ex ea sequitur q̄ omnia de necessitate eueniret. Cōsequētia patet. q̄ si aliquid necessario eueniat a p̄ma causa. sequitur q̄ necessario eueniet. posito q̄ secūda cā possit ip̄m non facere. Itē oīa a solo deo fienda essent necessaria. r̄c. Tertia propositio est. q̄ p̄dicta r̄sio in tertio sensu intellecta ē vera. Et ad illū sensum loquitur Boetius vt patet ex p̄cessu suo. vñ loquitur de necessario t̄ necessitate r̄ conditionali. Si autē dicat si deus sciat fore peccatū in a. fore peccabit. p̄na ē necessaria. t̄ a. nō est v̄p̄. q̄ p̄ns. t̄ a. nō est in potestate fortis. q̄ nec p̄ns. Dico q̄ i potestate fortis est facere q̄ a. nō sit nec vnq̄ fuerit v̄p̄ sicut supra rāgebāt. Quarta propositio et respōsua formata ad p̄firmatōem est q̄ de naturalit̄ t̄ nō libere est scia vel prescētia futurorū. tamē nullius veri de futuro contingēt est naturaliter siue necessario. imo contingēt iudicium siue scia indicatiua. Vñ dico q̄ essentia diuina nō naturaliter rep̄ntat antichristum fore. sed contingēt. sicut contingēt vult ip̄m fore. Licet em̄ naturale sit diuine essentie rep̄ntare quodlibet verum. sic naturale est sibi q̄ cessat representare iudicatiue illud quod prius representauit iudicatiue si tale cessat esse verū. Sicut naturale est sibi q̄ nihil eā lateat t̄ p̄ nihil erronee indicat. Hec est simile de hac noticia et de specie vel similitudine creata seu creata noticia. cum nulla creatura possit oīno silis esse deo i modo cognoscēdi sic nec i modo essēdi. Et sic patet ad istā rōnē. Dec d̄ tertio articulo

Tūc ad rōes pncipales questōis. Ad p̄mā negat aīis. 2 ad p̄batōez negat assumptū. Et ad p̄batōem patet ex p̄mo articulo qualiter intelligendū sit p̄tingēs non esse determinatū ad esse p̄ q̄ ad nō esse. 2c. Et qualiter sit intelligēdum p̄ponem esse de terminate verā aut falsam. Ad p̄firmatōez dico q̄ in hac p̄re auctoritas p̄bi est negāda q̄ falsa 2 quia sibi ipsi alibi contradictoria. Un̄ ip̄e dicit in libro de bona fortuna deus videre futura 2c. Ad secūdam negat ante cedēs 2 ad p̄batōem negat assumptū. sic patet i secūdo articulo. Et ad p̄batōez negat minor. nec rō valet q̄ licet sic esset in nobis nō tū sic dicēdū est de deo. sicut nec i deo dicimus cognitōez distingui ab ip̄o q̄uis sic sit in nobis. 2 ita de multis similibz. Ad p̄firmationē patz q̄ auctoritas Aristo. nō valet hic. Ad tertiā negat aīis sicut patet ex isto tertio articulo. Et ad p̄batōez negat p̄nā sic patet ex dictis. Cōcedo tū q̄ imutabilis eueniet licet nō necessario i ineuitabilis. Et h̄ ē q̄d quidā antiq̄ dixerūt q̄ illud q̄d deus scit necessario eueniet. necessitate imutabilitatis nō necessitate ineuitabilitatis. i. imutabilis scit licet p̄tingēt. 2c. Et hac solutiōe patz. q̄ licet tā mutabilis q̄ p̄tingētia repugnat deo sic q̄ sicut de nō est mutabile esse sic nō est p̄tingēs esse. tū aliquatū intrinsece repugnat deo mutabilitas qualis nō sibi repugnat p̄tingētia. Patet. q̄ sicut de imutabilis est. sic imutabilis scit. 2 vult q̄cqd scit. 2 quicqd vult. si tū de aliq̄d p̄tingēt scit 2 p̄tingēt vult. quare. 2c. Ad p̄firmatōez dico q̄ Augustin̄ intelligit illas p̄pōes i sensu cōposito 2 vult dicere q̄ hec est impossibilis aliter sit q̄ deus p̄scit. 2 hec est necessaria. deus p̄scit a. ergo a. erit ita q̄ loquit de necessitate p̄nē 2 nō de necessitate p̄sequētis. Et sic sepe loquitur Boecius 2 communiter antiqui doctores. Et hec de ista questione

Questio duodecima

A

Intra quadraginta

gestimā distinctōez 2 sequentē in quibz magister agit de p̄destinatione saluādoz 2 reprobatione damnādoz. Quero vtz cū eterna p̄destinatione 2 reprobatione dei sit p̄destinatū posse dānari 2 reprobatū saluari. Et arguit p̄mo q̄ nō. q̄ p̄destinatio v̄l reprobatio dei ē

2 fuit ab eterno ieuitabilis 2 necessaria. igit questio falsa. Cōsequētia tenet. q̄ sequit. p̄destinatio est ieuitabilis 2 eterna 2 necessaria. 2 quicūq̄ p̄destinat eternaliter ineuitabiliter 2 necessario p̄destinat. 2 nō potest nō p̄destinari. 2 p̄ nō nec dānari. 2c. Sed antecedēs patet. q̄ om̄e imutabile est necessariū s̄ p̄destinatio dei est imutabilis. 2 sic de reprobatione. igit 2c. Secūdo arguit sic q̄ p̄destinatio vel reprobatio dei est i p̄destinato vel reprobato aliq̄ rōnabil̄ cā. igitur q̄ istio falsa. Cōsequētia tenet. q̄ q̄stio supponit q̄ p̄destinatio vel reprobatio sit eterna. modo nullū eterni aliq̄d rōnale est vel esse p̄ causa 2c. Sed aīis patz. q̄ si i reprobato non est aliq̄ sue reprobationis rōnalis causa de ip̄o crudelit̄ 2 irrationabilis dānaret sine iusticia. igit 2c. Tertio arguit sic. q̄ cū reuelatione dei facta alicui de sua p̄destinatione vel reprobatione nō stat ip̄m p̄destinatū posse dānari v̄l reprobatū posse saluari. igit q̄ falsa. Cōsequētia tenet. q̄ reuelatio dei nō magis excludit p̄tingētā reuelatā q̄ p̄destinatio v̄l reprobatio dei. s̄ aīis patz. q̄ alit̄ reuelatō dei facta intellectui creato nō est infallibil̄ 2 certa. q̄d est falsū. igit 2c. In oppositū ē m̄g i lra. Et ad h̄ est cōis doctrina catholica. In ista q̄stione iuxta materiā tritū argumētōez erūt tres articuli. Prim̄ vtz p̄destinatio 2 reprobatio dei sit i fuerit ab eterno ieuitabilis 2 necessaria. Secūdo vtz p̄destinatio v̄l reprobatio dei sit i p̄destinato vel reprobato aliq̄ rōnabil̄ cā. Tertio vtz reuelatio dei sit possibil̄ intellectui creato infallibil̄ 2 certa 2c.

B Quātū igit ad p̄mū articulū p̄mo p̄mittēdū est q̄d nōis p̄destinatiois et reprobatiois. Un̄ dico q̄ p̄destinatio ē diuinū p̄positū dādi vitā etnā. Reprobatio h̄o p̄positū est diuinū p̄positū nō dādi vitā etnā. Vel fm aliq̄s nō p̄positū dādi vitā etnā. Unde ille dicit p̄destinat̄ cui deus p̄posuit dare vitā etnā. Et ille dicitur reprobatus cui deus p̄posuit non dare vitā etnā. Vel fm aliquos cui non p̄positū ē dare. 2c. Et hoc satis docet apostol̄ Romanoz. ix. Jacob dilexi. Et san̄ autem odio habui. vbi concludit. ergo cui vult misereri 2 quē vult indurare. id est nō misereri. v̄l exponit Augustin̄ libro p̄mo ad simplicianum. Un̄ apostol̄ ibi p̄ diligere idē intelligit q̄ velle misereri. i. misericordie vitā etnā largiri. Nā de tali mīa ibi p̄ncipaliter loquit ap̄l̄us.

Ideo electos vocat vasa misericordie. potest vero idē intelligi q̄ velle nō misereri vel nō velle misereri. quare 2c. Sed etiaz aliter potest describi p̄destinatio 2 reprobatio. 2 sic p̄destinatio est p̄paratio bñficior̄ dei. s̄ gr̄e i p̄nti. 2 glorie in futuro. Et hec sn̄ia est Aug. libro de p̄seuerantia circa mediū. 2c. Ita q̄ p̄destinatio isto modo sumpta est p̄positū dādi gloriā 2 alia bona saltem gratuita si cur charitas 2 merita vite etne. vel etiam alia bona salte habētia ordinem ad vitā etnā sicut sunt attritio. fides informis. operatio solum moraliter bona. 2c. Et sic p̄paratio quozūcūq̄ bonoz vna cum gloria vel salte glorie 2 gratie 2 cuiuscūq̄ boni merito rii vite etne dicit p̄destinatio. Reprobatio autē est p̄positū nō dādi vitā etnā. 2 nolēdi p̄ aliquo bono vel merito dare vitā etnā. Un̄ licet fm Gregoriū 2 alios quos alios si reprobati p̄seueraret in bonis meritorijs ip̄e vitā etnā haberet. q̄d licet ad aliq̄d bonum sensum possit concedi. tamē de virtute sermonis non est verum. Certū est tamē q̄ de multis deus nō vult q̄ in bonis meritorijs p̄seuerēt. Aliter enim om̄es saluaretur 2 ideo quidqd sit de veritate talis cōditionalis si reprobatus p̄seueraret in charitate deus daret sibi vitā etnā. tamē deus nō vult q̄ conditio illa impleatur. quia si veller vtiq̄ impleret. quare 2c. Et p̄dictis d̄scriptionibz sequuntur aliqua. Primo ex p̄ma sequit q̄ dare v̄l habere vitā etnā siue magis proprie loquēdo vitā etnā data vel habita est effectus p̄destinationis. sed nō dare vel nō habere vitā etnā in illo qui tenetur eaz habere est effectus reprobationis loquēdo de effectu largi 2 ad modū loquēdi magistri. Secūdo sequit contra magistrū Gregoriū. q̄ ip̄e ex p̄ma d̄scriptōe nō debuit inferre q̄ nō misereri sit effectus reprobationis cum sit idē q̄d reprobatio. Nec debuit inferre q̄ vocare et iustificare sint effectus p̄destinationis illo modo sumpte cū sint idem q̄d p̄destinatio sed etiā q̄uis nō essent idem. tamē non possunt poni effectus p̄destinationis nisi secundo modo sumpte. sicut patet intuitū. Tertio sequitur ex secūda d̄scriptione. Q̄ non solū vitā etnā. sed ad minus omnia bona gratū faciētia sunt effectus p̄destinationis. imo fm quosdā spes. fides. vocatio ad fidē christi. etiā bona opera. Cornelij ante iusec

ptionem baptisimi 2c. Quarto sequitur q̄ nō solum nō dare vel nō habere vitā etnā. sed etiā nō dare vel nō habere finalē p̄seuerantiam seu pro nullo merito aut quocūq̄ facto esse dignū vitā etnā finaliter. ē effectus reprobationis. sed culpa vel peccatū a doctoribz cōiter nō ponit effectus reprobationis

L Dis p̄missis ponā tres cōclusiones ad hūc articulū rōnales. Prima est q̄ quilibet rōnalis creatura a deo fuit eternaliter p̄destinata vel reprobata. Probaf. q̄ cuiuslibet dabit deus vitā etnā. vel nō dabit. q̄re. 2c. Et hec conclusio est determinatio Augustini. libro de p̄destinatione tra pelagianos. 2c.

Et his sequitur p̄mo. q̄ nō solum quilibet est p̄destinat̄ vel reprobatus ab eterno. accipiēdo p̄destinationē aut reprobationē p̄mo modo. sed etiā secūdo modo. Et istō patet p̄mo de p̄destinatione. p̄ quo suppono tria

Primū est q̄ non stat fieri aliq̄d bonū q̄n deus faciat illud. Secūdum q̄ nullū est meritū nisi de acceptet illud 2 velit esse meritum. Tertium q̄ nō stat deū velle aliq̄d q̄n ab eterno illud voluit. Tūc arguit sic nō stat aliquid esse nouiter bonū quin deus ab eterno illud voluerit. 2c. sed p̄destinatio est p̄positum dādi vitā etnā 2 cetera bona meritoria. 2c. igit 2c. De reprobatione etiā patet. quia ipsi nō solum carebūt gloria etnā. sed etiā finali p̄seuerantia. nec morietur in charitate vel gratia 2 deus ab eterno hoc ordinauit. Secūdo sequitur. sed hoc magis declarabit in secūdo articulo. Q̄ deus nullū p̄destinavit aut p̄destinat accipiēdo p̄destinatioez secūdo mō. p̄pter aliq̄d bonū aut aliq̄d causam p̄uisam in p̄destinato. patet. q̄ nō stat aliq̄d nouiter aliq̄d bonū habere q̄n deus p̄s voluerit 2 ab eterno q̄ illud q̄nq̄ haberet. Capiō igit illud p̄pter q̄d tu dicit deū p̄destinare. accipiēdo p̄destinationē secūdo mō. Tūc arguo sic. tale bonū q̄d tu assignas est partialis effectus p̄destinationis. ergo deus nō p̄pter illud p̄destinat. aīis patet p̄ q̄d nomis. 2 p̄nā satis patet. Et cōsimiliter potest argui de reprobatione secūdo modo dicta. Secūda cōclusio est q̄ quilibet rationalis creatura a deo p̄destinata potest damnari. 2 quilibet reprobata potest saluari. Patet. quia cuiuscūq̄ deus dabit gr̄am. 2 finaliter gloriā libere dabit. 2 p̄ confuquens posset nō dare. ergo talis potest non saluari 2 dānari 2 cōsimiliter reprobata. 2c.

Hic tamē est aduertēdum q̄ licet p̄dicta cōclusio de virtute sermonis sit vera. tamē in sensu composito intellecta esset falsa. Unde ista est impossibilis. p̄destinatus damnabit vel reprobatus saluabit. q̄uis quelibet singularis de simplici subiecto demonstratio sit possibilis. Similiter ista copulatio est impossibilis. Iste est vel fuit p̄destinatus. et iste damnabitur. Et ista est determinatio magistri. dist. xl. Tertia cōclusio est. Quelibet rationalis creatura a deo p̄destinata potest nō esse et nūq̄ fuisse p̄destinata. sed eternaliter reprobata. Et similiter quelibet reprobata potest nūq̄ fuisse reprobata. sed eternaliter p̄destinata. Ista cōclusio sequit̄ ex secūda. quia quicūq̄ potest damnari potest nō esse reprobatus. et eōuerso. rē.

Et hac cōclusionē p̄mo sequit̄ q̄ licet ista propositio de p̄terito sit vera iste fuit p̄destinatus. tamē nō est necessaria. imo hec est possibilis. iste q̄ fuit p̄destinatus nunq̄ fuit p̄destinatus. Et ita dici potest de reprobato. et totū patet ex dictis. rē. Secūdo sequitur respōsio ad istum articulū. q̄ licet p̄destinatio dei sit necessaria. tamē deus nō necessario vel inuitabiliter sed cōtingēt̄ est p̄destinatio. Et ita dici potest de reprobatione. Prima p̄s patet. quia p̄destinatio dei est ipsa dei essentia. que est necessaria. Unde isti termini p̄destinatio et reprobatio p̄ eodē supponūt et idem omnino importāt in deo. licet nō in creatura. rē. Secūda p̄s patet. quia sicut deus p̄tingēt̄ aliquē p̄destinat. ita respectu cuiuslibet p̄tingēt̄ est p̄destinatio. et potest nūq̄ fuisse p̄destinatio. Et p̄ hoc patet respōsio ad p̄mum articulū an propositū. quia licet p̄destinatio dei sit immutabilis et deus sit immutabiliter p̄destinatio. nō tamē inuitabiliter. Un̄ licet omne immutabile reale sit necessariū. tamē nō omne immutabiliter tale. Nam loquēdo de mutabilitate complexi eo modo quo dicim̄ aliq̄d cōplexum mutari de veritate i falsitate. aliq̄d cōplexum potest sic mutari et aliq̄d non. Et sic dicēdum est q̄ nō omne immutabile est necessarium. Nam aliquod est cōplexum q̄d nō potest esse p̄mo verū et postea falsum. nec eōuerso et tamē nō est necessariū sed p̄tingēs. Et causa est. q̄ quātumcūq̄ sit vel fuerit verū compossibile est q̄ nō sit verū et q̄ nūq̄ fuerit verum. Un̄ impossibile est q̄ hec sit p̄mo vera iste saluabitur. et postea sit falsa. vel eōuerso

so. Et p̄ nōs illo mō est immutabilis et immutabiliter vera. Et tamē nō est inuitabiliter vera vel necessaria. Et p̄ hec patet respōsio ad titulū p̄posite q̄stionis. scilicet qualis stat cū vita eterna dei. rē. S̄ p̄tra p̄dicta arguit p̄mo sic. q̄ quicūq̄ aliqua opposita sic se h̄nt q̄ impossibile ē vnū succedere alteri si vnū inest impossibile ē aliud inesse. sicut q̄ habitus nō potest succedere p̄uatiōi si p̄uatiō inest impossibile est habitus inesse. s̄ esse p̄destinatum et damnari sunt h̄ mōi. ergo impossibile est q̄ damnari succedat ei q̄d est esse p̄destinatum et p̄sequēs si aliq̄s est p̄destinatus impossibile ē q̄ damnari. Et similiter potest argui de reprobato. rē. Secūdo sic. p̄destinatus siue i libro vite scriptus. nō potest deleri. igitur nec potest damnari. Cōsequētia satis patet. et aīus probat̄ p̄ magist̄r̄ historiarū super illo verbo Moyse Exo. xxxij. vbi dicit. obsecro dñe aut dimitte eis noxam hanc aut dele me d̄ libro que scripsisti. rē. Un̄ ibi ait magister q̄ hoc ex magna cōfidentia in deum est p̄ impossibile dictū. quasi diceret sicut ē impossibile vt me deleas. sic oro nō posse fieri quā dimittas. rē. Tertio si p̄destinatus posset damnari rē. sequit̄ q̄ numerus electorū posset minui. rē. Cōsequētia patet et falsitas cōsequētis. q̄ tūc nō esset deo certitudinaliter nō numerus electorū rē. Quarto ad hoc Aug. de cor. et glia p̄destinatorū. Ita certū est numerus vt nec addatur eis q̄cūq̄. aut minuat̄ ex eis. Et p̄ subdit p̄bat̄ et Apoc. tene q̄d habes ne alius accipiat coronā mā. Si alius ind̄ nō est acceptur̄ nisi iste p̄derit certus est ergo numerus. Igitur nō potest esse maior aut minor. rē.

Ad ista respōdetur. Ad p̄mum dico q̄ de talibus oppositis que respiciūt futura cōtingentia nō est verū q̄d assumitur. sicut est i p̄posito. S̄ dicit Ockam. q̄ in creatur̄ nō potest simile reperiri sicut ē de istis oppositis p̄destinari. damnari. reprobari. saluari. Hoc autē cum sua reuerētia nō est verū. s̄ q̄ creaturis nō possit simile huic inueniri. quādo simile est in propositionibus de futuro contingēt̄. de istis oppositis verum. falsum rē. Ad secūdum dico q̄ istud verbum deleri potest accipi dupliciter. Uno mō p̄t̄. et sic deleri de libro vite p̄supponit fuisse scriptum. et deleri de libro idem est q̄ nō est scriptum et prius fuisse scriptum. et sic scriptum in libro vite nō potest deleri. intelligēdo

de his qui sunt scripti fm eternā p̄sciētiam. nam hoc argueret mutationē volūtatis diuine. vt patet. rē. Alio modo potest sumi magis large. vt idē est deleri q̄d nō ē scriptum et hoc est possibile de potētia absoluta. Et h̄ Moyses fuisse deleri de libro in q̄ erat scriptus simpliciter impossibile fuit in p̄mo sensu. et implicat̄ tradicidē sicut patet. s̄ nō in secūdo sensu. rē. Ad tertium rēder Ockam q̄ licet in sensu composito impossibile est numerū p̄destinatorū augeri vel minui. quia p̄ hoc signatur q̄ numerus electorū ē p̄mo maior et postea minor. vel eōuerso. et hoc est impossibile. quia talis successio nō est hic possibilis. sed i sensu diuino potest concedi q̄ numerus electorū potest augeri vt minui. quia fm eū nihil p̄ hoc plus denotat nisi q̄ p̄ter istos qui nūc sunt p̄destinati potest aliquis saluari. vel de illis aliq̄s nō saluari. tamē ex hoc ipso q̄ poneret ipm saluari p̄cedendum esset q̄ ille fuit ab eterno de numero p̄destinatorū. et ille nō fuit numerus sed alius. et sic de reprobatis. rē. Tamē adhuc illa propositio in sensu diuino potest rationalit̄ distingui iuxta duplicē acceptiōnē istorū terminorū augeri vel minui. quia vn̄ sensus potest esse q̄ numerus electorū potest esse maior vel minor illo numero qui nūc est. vt si sit. r. potest esse xij. vel potest esse viij. et sic illa est vera. alius sensus potest esse q̄ nō solum potest esse maior vel minor. post q̄ fuit minor vel eōuerso. et istum sensum p̄t̄ videtur facere illud cōsequēs. nam augeri et minui importāt successiōnē quātitarum maiorū vel minorum. et sic illud est falsum nec sequit̄ ex antecedente. vt iam patet ex dictis. rē. Est em̄ simile ac si dicatur numerus rerū futurarū nō potest augeri quia nō possunt esse plures post q̄ fuerunt pauciores cū nulla possit incipere esse futura. rē. sic in proposito nullus potest incipere esse p̄destinatus vel reprobatus. q̄re. rē. Ad quartū patet q̄ Augustinus nō loquitur de possibili sed de inesse et similiter loquitur de augeri et minui proprie in secūdo sensu dato. sed in p̄mo sensu nō loquit̄. Nec ex hoc sequitur quin ille numerus sit certus et deo determinatus. rē. Et sic patet respōsio ad p̄mum articulū questionis.

Quantū ad secūdum articulū Utrūq̄ p̄destinatio et reprobatio dei sit in p̄destinato vel reprobato aliqua rationalis causa. Primo declarabo huius articuli sensum.

Secūdo recitabo vnā r̄sionē ad articulū Tertio tractabo vnā difficultatē ad p̄positū. Circa p̄mū sciēdū est q̄ nō est in cōt̄o huius articuli nec doctorū hoc mō loquēdi cōmuniter vtent̄i q̄rere Utrū in p̄destinato vel reprobato sit aliq̄d q̄d sit causa illius rei que est p̄destinatio vel reprobatio que nō est nisi diuina essentia salte actiue sumpta. de hoc em̄ nullus dubitat. q̄ certū est q̄ ille nulla ē causa. sed est sensus q̄stiois. vt p̄ter aliq̄d p̄destinatorū vel reprobatorū incōplete vel complete significatiuū de illos eternalit̄ p̄destinavit vel reprobauit. ita q̄ dici possit de aliquo q̄ p̄ter hoc vel p̄ter illud aut q̄ ille factus erat h̄ vel illud ipse est p̄destinatus. aut aliquo alio mō ex p̄plicādi p̄pōs causales q̄ licet p̄pōs causales frequēt̄ denotēt causā salte vn̄ rei ad aliā. nō tū sp̄. sicut in alia q̄stione dictū fuit. igitur fm hūc sensum diuersi diuersimode voluerūt assignare causas q̄ re isti vel illi sunt p̄destinati vel reprobati. Quidā em̄ assignarūt cām positiuā dicētes q̄ p̄ter bona opa vel vsum bonū liberi arbitrii que de p̄sciūt aliq̄s habituros. p̄destinavit eos et p̄ter malū vsum futurū i alijs reprobauit illos. Et adhuc inter istos ponentes cām positiuā est differētia. q̄ q̄dā dixerūt p̄ter bonū vsum liberi arbitrii. q̄ ad actū credēdi. aliq̄ ad illū et alios acc̄ liberi arbitrii. Inter aliq̄ dixerūt q̄ bonū vsum li. ar. dupliciter p̄siderari p̄t. Uno mō put̄ p̄cedit p̄tialit̄ a grā et est bonū bonitate gr̄uita vel meritoria et isto modo cōsiderat̄ nō est fm istos causā p̄destinatiois sed effectus. Alio modo potest cōsiderari vt p̄cedit a libero arbitrio. et vt est bonū bonitate morali. et sic vt dicunt est causa p̄destinationis nō de cōdigno s̄ d̄ cōgruo. Alij autē dicūt q̄ p̄destinatiois nulla est in p̄destinatis causa positua sed priuatiua tantū. scilicet absentia finalis gratie p̄ culpam originalē vel actualē respectu gratie di sed fm istos reprobatiois est aliqua causa positua in reprobis. scilicet obex gratie. Unde dicunt q̄ in p̄mo instāri quo intuitu diuino offertur aliq̄s homo. deo vult illi gratiā et salutem et officis creat ad illū finem nisi tamē obicem gratie reperiat. p̄ quem homo reddatur indignus. Et in tali oblatione aliqui videntur cum obice gratie et indignitate actuali vel habituali ideo reprobant. Alij autē offerunt et si nō cum dignitate positua tamen sine indignitate et obice et ideo p̄destinantur. rē.

S His similibus contra predictas opiniones ponit magister Gregorius et probat diffuse aliquas propositōes. Prima est quod nullus est predestinatus propter bonum usum liberi arbitrii quem deus presciuit illum habiturum. Secunda nullus est predestinatus quia prescius fore finaliter sine obice habituali gratie. Tertia est quod quicumque deus predestinavit gratis precise et pure misericorditer predestinavit. Quarta est quod nullus est reprobatus propter malum usum liberi arbitrii quem deus presciuit illum habiturum.

Quinta est quod nullus est reprobatus quia prescius fore finaliter cum obice diuine gratie.

Secunda potest addi quod quicumque deus reprobauit sine quacumque causa in ipso reprobato. eum reprobauit. Prima igitur propositio probatur quia aliquid predestinatur qui nunquam habebunt usum liberi arbitrii. sed qua ratione isti non predestinantur propter usum bonum liberi arbitrii. pari ratione nec aliquid alii. Igitur et. Consequenter patet. Prima pro antecedentis patet de paruulis baptizatis morientibus ante usum liberi arbitrii. Secunda patet vel dicitur ratio diuersitatis. Ad hoc dicitur aliqui quod non propter usum quem habuerunt. sed propter usum quem habituri erant si uixissent et ad etatem perfectam peruenissent. Sed hoc non valet quod nullus promittitur a deo propter merita que nec ei nec alterius sunt fuerunt aut erunt. igitur nec predestinatur et. Antea patet per apostolum. Quis inquit astabimur ante tribunal christi ut recipiat unumquodque secundum ea que in corpore gessit. non dicitur gessisset si habitum non fuisset si uixisset. et. Item ex ista ratio ne sequitur quod paruuli tantum gradum glorie recipere quantum si uixissent usque ad usum. et.

Secundo patet per Augustinum libro primo ad Simplicianum. Hinc propterea bene operatur ut accipiat gratiam. sed quod accipit Tertio per apostolum. quod non est ex operibus sed ex uocante ut dictum est. Jacob dilecti. Esau autem odio habuit. quorum usus liberi arbitrii in uero fuit bonus. et in alio non. et. Secunda propositio probatur. quia carētia obicis originalis uel actualis est effectus diuine predestinationis. et. igitur non quia aliquis preuidetur et. Consequenter uideatur nota. ante patet Eph. i. Elegit nos ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati. Confirmatur. quia iustificatio est predestinationis effectus. et tamen exigit uel includit remissionem peccatorum. igitur et. Secundo patet quia paruuli morientes post baptismum sunt sine obice quia sunt baptizati. et ideo baptizati

quia sunt predestinati. ut patet per apostolum ad Thymotheum. in. Non ex operibus iusticie. et. sed per lauacrum regenerationis. id est. baptismum. et.

Ad hoc quidam dicunt quod paruulus non habet a predestinatione quod baptizatur. sed hoc potius est secundum cursum nature. Nam si puer ex completione naturali mori debeat statim natus non puenit ad baptismum. nec hoc est ex aliqua reprobatione. sed deus non uult propter ipsum facere non unum miraculum. Hoc autem non valet. quia contra dicit auctoritati allegata in qua dicitur secundum suam misericordiam et. ergo non tantum ex cursu nature. Tertio patet propositum per Augustinum in libro de predestinatione sanctorum ultra medium. dicitur quod gratia dei maxime apparet in paruulis quorum alii baptizati alii non uide huius terminum finiunt satis probant misericordiam et iudicium. Ad idem est expressa auctoritas Augustini libro de bono pueritatis.

Tertia propositio probatur per predictis. quia propter nulla bona in aliquo preuisa deus predestinatur. sed potius ad eius predestinationem talia consequuntur. Igitur et. Ad hoc possent induci plures auctoritates. et. Quarta propositio probatur. quod predestinatus non propter sua bona opera predestinatur. igitur nec reprobatus propter mala opera reprobat. Antea patet ex dictis. et. non tenet per apostolum quod indifferenter loquens de Jacob et Esau. dicit antequam nati essent aut boni aliquid aut mali egissent. et. Item Rom. ix. Non est uolentis neque currentis sed dei miserentis. Et sequitur. ergo cui uult miseretur. et quem uult indurat. id est. non miseretur. ut exponit Augustinus per supra dicta. et. Item ad hoc possunt induci multe auctoritates Augustini. sed predicta satis sufficiunt. et. Quinta propositio probatur. quia queritur unde deus habeat quod in fine uite carcat obice gratie sine peccato. Uel enim oportet dicere quod a libero arbitrio et propria salute. quod est error Pelagii. uel a deo gratis eum conuertente ad se per penitentiam et remittente peccata. Uel igitur omnes eque facilliter conuerteret sicut unus secundum Augustinum. ideo non oportet aliter respondere nisi quod sibi non placet iuxta uerbum apostoli. cui uult miseretur. et. et per non propter obicem. et.

Et predictas propositōes et earum probatōes ualde diffuse deducit Gregorius. et ad eas inducit multas auctoritates. sed totus effectus consistit in predictis. id est. sufficiunt. et. Secunda propositio. licet eam non ponat tamen sequitur et alijs et ex eius dictis sicut patet. et. Sed contra predicta instat. Primo quod predestinatio

includit electionem. iuxta illud. Elegit nos ante mundi constitutionem. sed electio non est inter equales omnino. ergo inter electos et non electos reperitur diuersitas propter quam isti eliguntur et illi non. Secundo sic agens uniuersale agit in omne quod non habet impedimentum. patet de sole. et. sed deus est agens uniuersale. unde illud. solem suum facit oriri super bonos et malos. et persequens omnibus dat gratiam. et nisi in illo sit impedimentum. ergo quod aliquis carcat salute et sit reprobatus est causa. positio impedimenti ab eterno preuisa et per oppositum est de predestinato. Tertio sic quia si cui arguitur ante oppositum aliter deus crudeliter et irrationabiliter dānaret si sine causa pro libito sue uoluntatis homines reprobaret. Confirmatur. quia licet in carētibz sensu et experientia mali possit artifex sine iniusticia et crudelitate disponere opera sua pro libito in honore et humilitate sicut apostolus ponit exemplum de figulo. et. tamen secus uidetur in habentibus experientiam boni et mali. et. Quarto ad propositum est auctoritas Augustini. lxxxviii. q. q. lxxviii. dicit. propterea cui uult miseretur et quem uult indurat. Sed uoluntas dei inuisibilis esse non potest. uenit enim de occultissimis meritis. et. Et concludit. precedit ergo in peccatoribus aliud quo prius nondum sint iustificati digni efficiantur iustificatōe. et idem precedit in alijs peccatoribus quo digni sunt obduratōe. Confirmatur per magistrum dicitur. xl. si meritum querimus obduratōis et misericordie obduratōis inuenimus. mic non inuenimus et.

Ad ista respondetur ad primum dicens quod de electōe possumus loqui dupliciter. Uno modo specialiter per se sequitur deliberationem et sententiam consilij sicut diffinitio tercio ethicorum. quod electio est desiderium consiliabile. Et talis non cadit inter penitus equalia ante consilium scita esse equalia. et sic predestinatio non includit talē electōem. nec talis conuenit deo. ut dicit Damascenus in libro secundo. capitulo. lxxii. et. Alio modo possumus loqui de electione large per libera preceptio unius ad alterum dicit electio. Et hec est duplex. quodam preueniens bonitatem electi. quodam uero cōsequens. Primo modo predestinatio est electio. non autem secundo modo. Et illa potest esse iter omnino equalis sicut patet de figulo in exemplo apostoli. et. Ad secundum dicitur quod maior non est uniuersaliter uera sed habet instanciam de agente libero. unde artifex non agit in

quamlibet partē obiecte sibi materie deo autem est agens liberrimum. Igitur licet deus sit agens uniuersale in omnibus. sic quod dat omnibus aliqua dona gratie. scilicet. esse. uiuere. cognoscere. et. tamen aliqua dona gratie specialis dat uni que non alteri et. sicut fidem. gratiam gratum facientem. et talia que sunt effectus predestinationis secundo modo dicte. et. Ad tertium dicitur secundum magistrum Gregorium. quod affligere siue punire non est reprobare. nec deus reprobatur aliquem ut puniat nec punit quia reprobatur. sed quia ille quem punit peccauit siue peccato reus fuit. cuius peccati non fuit causa diuina reprobatio. Et sic secundum eum quod iste damnatur aliqua causa est scilicet quia peccauit. ideo non irrationabiliter nec iniuste aut crudeliter damnatur. et. Sed de isto modo loquendi per tales causas postea dicitur. Sed tamen hic dicitur est ad confirmationem quod illi qui faciunt talia argumenta et reputant in eis magnam difficultatem non attendunt cum debita ueneratōe uel ba sacre scripture. Nam secundum scripturam etiam si de aliqua creatura eternaliter puniret uel affligeret sine eius peccato. uel pure amabiliter nullam iniusticiam uel crudelitatem ei faceret. Unum est illud Sapientie. xij. Quis tibi imputabit si perierint omnes nationes quas tu fecisti. Et paulo post. cum sis iustus. iuste omnia disponis. et. Unum signum est magne ruditionis et in eruditōis in scripturis facere magnam difficultatem in hoc sicut communiter faciunt rudes iuriste quod imaginatur deum esse obligatum legibus creatis quasi aliquid per prius sit iustum quod deus uelit illud. cum tamen omnino sit econuerso. ideo tales errant. et. Ad quartum respondet magister quod credendum est Augustinum illa scriptura retractasse in libro retracta. Sed Gregorius ostendit quod salua eius reuerentia illud non est uerum. Unum ad declarationem uerborum Augustini sciendum. quod sicut communiter dicitur doctoribus. obduratio potest capi dupliciter. Uno modo per ipsam reprobationem. Alio modo per obstinationem meritis in peccato. et sic non est reprobatio sed potius sequela eius. quia ille cui deus non uult misereri et gratiam conferre a peccato non sursum. Similiter constat quod iustificatio non est predestinatio sed predestinationis effectus. Augustinus autem ibidem accipit obduratōem secundo modo. sicut patet per exemplum pharaonis quod ibidem introducit et sic non loquitur de reprobatione uel predestinatione quare illa autoritas non est contra propositum. Sed uerum uerum sit

quod dicit Augustinus q̄ in peccatoribus p̄cedit aliud quo digni sint iustificatioe. rē.
 Dicendum hoc dupliciter posse intelligi. Uno modo q̄ illud tale peccatoribus habeat a se et sic est illud falsum. Alio modo q̄ illud habeat ex p̄ueniente misericordia dei. et sic est illud verū et est de intēione Augustini ut p̄ ibidem. Sed in p̄mo retract. ubi ista verba recitat illa nō retractat sed solū dat intellectionem huius q̄ addidit deus nō miseretur nisi si voluntas p̄cesserit. d. hoc ē dictū de misericordia que sequit̄ p̄niam. q̄ sc̄ p̄cedit talis voluntas penitēdi nō aut̄ d̄ qualibet misericordia dei. Nam ut dicit̄ est quedam misericordia dei p̄ueniens ipsam voluntatem sine q̄ nō preparat voluntas. Et sic est Augustini intētio q̄ in quibusdā peccatoribus imo et in pluribus p̄cedit. aliquid quo digni sunt iustificatioe. id est. deus cōmuniter nō dat istuz effectum misericordie. s. iustificatiōem nisi p̄cedat voluntas penitēdi ita q̄ deus misericorditer disposuit q̄ cuiuslibet habenti sufficientem attritiōem p̄ p̄niam dabit gratiā iustificatiōnis. Ideo dicūt aliqui doctores q̄ sufficientis attritiō semp̄ sit p̄tritiō. rē. Ad confirmatiōem dicēdum q̄ magister nō accipit ibi obduratiōem p̄mo modo. sc̄ p̄ eterna reprobatione. sed p̄ tempali obstinatiōe cordis cuius meritū est frequēter p̄cedens peccatū. sicut patet in Pharaone. Quia sicut dicit Augustinus ubi supra p̄pter crudelitatem quā exercuit in eis quibz misericordia et humanitas debebatur meruit penā ut induraret ei cor. rē. Et hec est intētio verborū Augustini allegatorum supra ibidē nec est p̄tra dicta sicut patet rē. **R** His p̄missis adhuc circa istam materiā vltra illa que determinat magister Gregorius. tractāda est vna satis vtilis difficultas quā nec ipse nec aliquis alius que viderim adhuc euacuauit. Et est Utrū deū aliquē p̄destinare vel reprobare sit p̄sequens alicuius p̄positiōis causalis vere. Et circa h̄ p̄mo recitabo vnam p̄positiōem. Secundo de clarabo vniū modum dicēdi probabilem.
 Sciendū est igit̄ q̄ p̄positiō Decam circa hanc materiā p̄sistit in tribz. Primo cū distinguit q̄ hoc nomē causa a quo denominatur p̄positiō causalis dupliciter accipit. Uno modo p̄ aliqua re habere aliam rem tāq̄ effectum. Et isto modo potest dici causa illud q̄ p̄posito aliud ponitur et nō ponitur sine illo. Alio modo accipitur causa n̄ pro re aliqua

respectu alterius rei. sed ut denotat quandam p̄rioritatem vnius p̄positionis ad aliam. sicut si dicamus. q̄ causa quare ignis nō calefacit est quia nō habet passum cōbustibile sibi p̄proximatum. Et sic dicit̄ frequēter antecedens esse causa p̄sequētis. et tamē nō est p̄prie causa in aliquo quattuor modoz. cauandū p̄positoz ab Aristotele. Et sic quādo ab vna p̄positione ad aliam est bona cōsequētia naturalis et nō cōuerso. tūc potest aliquo modo dici. q̄ antecedens est causa p̄sequētis. et nō cōuerso. Verū tamē dicit̄ q̄ hoc vel raro vel nūq̄ p̄tingit nisi quia i re aliquid est causa alterius vel fuit aut erit aut potest esse. Secūdo dicit̄ q̄ reprobatiōis est aliqua causa seu ratio accipiēdo saltē causam secūdo modo. Nam ista causalis est vera. quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio. quia dānatio nō videtur bona nisi quia iusta. Nam s̄m Augustinū sup̄ Genes. deus nō est p̄us vltor q̄ aliquis sit peccator. Videre est enim esse crudelitatis punire aliquē nō p̄teritēte in eo culpa. ergo a simili deus nō vult p̄ punire q̄ videat aliquē peccatorem esse. ergo p̄mus actus voluntatis diuine nō est velle damnare iudā put iudas offēdit in naturalibus puris. quia sic velle dānare sine culpa. sed est velle damnare iudā p̄ ut offertur voluntati diuine sub ratōe peccatorum. Ergo cū reprobare sit velle dānare. reprobatio habet ex p̄te obiecti rōnem siue causam. s. culpā finalem p̄uissam. ideo cōcedit tales causales. quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. quia iste fuit peccator ideo reprobatur. rē. Tertio dicit̄. tamen sine assertiōe. Quia alicuius p̄destinatiōis est aliqua causa seu ratio et alicuius nō. accipiēdo causam secūdo modo. Et huiusmodi causa seu ratio est. quia aliqui p̄pter merita saluabuntur q̄ si voluntarie nō mererent nō saluarentur. Aliqui aut̄ solū ex gratia sp̄iali sunt ordinati ad vitā eternam. ita q̄ sibi p̄p̄tis nō sunt derelicti sed p̄ueniūtur ne possint perire obicem h̄ne perdāt vitā eternā. Sicut fuit de beata virgine et quibusdā alijs qui p̄ueniebantur speciali gratia dei ne p̄derēt vitā eternā. In p̄mis ergo videtur esse aliqua causa p̄destinatiōis. q̄ sicut dānati reprobantur quia p̄uidētur peccaturi finaliter. et deus nō sit p̄us vltor q̄ aliquis sit peccator ita est de quibusdā p̄destinatis q̄ p̄destinantur. quia p̄uidētur finaliter ut cōseruentur

perseueraturi. et deus nō cōferret eis vitā eternam nisi p̄us mereretur eā. In secūda vero nō videtur esse ratio. quare p̄destinatur nisi quia deus vult ita. Nam q̄cquid dat eis. dat ut cōsequatur vitā eternam. nec permitteret eis aliquid inesse quod posset eos impedire a vitā eterna. Causa aut̄ quare istos p̄destinat sine ratōe et alios propter rōem nō est nisi eius voluntas sicut causa quare beatus Paulus fuit cōuersus sine meritis p̄uissis et alij nō fuit sola diuina voluntas. Si autem cōtra p̄dicta dicatur q̄ eodē modo debent omnes p̄destinati p̄destinari sicut omnes reprobi eodē modo reprobari. ergo n̄ debet esse aliqua ratio quare aliqui p̄destinantur et nulla quare alij reprobari. Itē si deus sine ratōe p̄destinaret istum et propter ratōem p̄destinaret illum. deus esset acceptor p̄sonaz. Itē nō videtur verus q̄ ratio quare p̄destinat istū est propter merita sua. quia si iste nūq̄ habuisset merita et fuisset sine peccato originalit̄ actuali fuisset saluatus. igitur nō p̄pter merita. rē. Itē beata virgo fuit saluata propter merita sua igitur p̄destinatiōis eius fuit aliqua causa sicut et aliorum. Ad hec rēdet. Ad primum q̄ nō omēs p̄destinantur eodē modo sic q̄ omniū sit ratio p̄destinatiōis l' nullorum sicut nō omēs eodē modo receperūt gratiam. aliqui enim fuerūt sanctificati a natiuitate suā et alij nō. Et quare isti et nō illi nulla est ratio nisi voluntas dei. rē. Ad secundum respōdet q̄ nō est acceptio personaz nisi quādo duo sunt equalēz aliquid debetur vtriq̄ et vni cōfertur et alteri nō. sed in p̄posito deus nulli est aliquo modo debito. ideo nō est personaz acceptio. Ad tertium respōdet q̄ quis iste fuisset saluatus si fuisset mortuus statim post baptismum sine merito vel demerito. tamē cū hoc stat q̄ fuit p̄destinatus p̄pter merita. sed ratio bene probat q̄ bene potuit esse p̄destinatus et non propter merita et hoc nō est p̄tra dicta. Ad quartum respōdet q̄ beata virgo fuit saluata et magis beata p̄pter merita sua. deus tamē ordinauit q̄ sic saluaretur ita q̄ p̄ordinauit eā ad vitā eternā nō propter talia media per que deueniebat ad eā. Sic igitur finalit̄ cōcedit q̄ licet p̄destinatiōis vel reprobatiōis nō sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta quia nullū tale est causa alicuius creature. tamen ista p̄positiō de p̄destinat. vlt̄ ista

deus reprobat que fuisset ab eterno vera bene habet causam secūdo modo. eo modo q̄ dicit̄ aūs esse causam cōsequētis. et illud antecedens est ita eternū sicut cōsequens quia illud antecedens iste peccabit finaliter. fuisset ab eterno verum. sicut illud p̄sequens deus reprobat istum. Et sic iste respōdet affirmatiue ad difficultatē p̄positā. rē. **L**
 Sed licet ista p̄positiō sit subtiliter et breuiter explicata tamē nō videtur mihi q̄ euacuat totā difficultatē sicut post patebit. Et etiam siue vera siue falsa sit. tamē cōtra aliquā ibi dicta sunt illa que supra dicta sunt. Unū quid sit de p̄mo dicto de quo postea tēgam. tamē Gregorius negaret sc̄dm dictū. Et quis cōcederet istam causalem quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. sicut cōcedit Decam. tamē negaret illā quia iste peccabit finaliter ideo reprobari quā alius concedit. Unde s̄m Gregorius duo sunt hic distincte cōsideranda. Unū est q̄ deus nō p̄posuit misereri huic. et in hoc p̄prie cōsistit ratio reprobatiōis. Et cur sic p̄posuit non est aliqua causa p̄ter suum b̄nplacitum. sed simpliciter cōsiderādum est cū apostolo cuius vult miseretur et que vult indurat. id est. nō miseretur. Aliud est quod est hic cōsiderandum sc̄ q̄ tali cuius p̄posuit deus nō misereri p̄parauit etiā pro peccatis penam debitā. Et ideo quis nō propter culpā nolit deus misereri. id est. nō dare vitā eternā. tamē propter culpā vult dare penam. Et sic cōcedit istam causalem. quia iste peccabit deus vult ei dare penā. et nō istā. quia iste peccabit deus cum reprobat vel vult nō dare gl̄iam. rē. Itē Gregorius negaret tertium dictum et diceret generaliter. q̄ nullus p̄destinatur propter merita. Et negaret istā causalem. quia iste est habitus merita ideo est p̄destinatus. imo cōcederet cōtra. quia iste est p̄destinatus id est habiturus merita. Similiter cōcedit. q̄ nō quia deus p̄posuit et voluit alicui dare merita vel bonū vsū liberi arbitrij. ideo p̄posuit ei dare vitā eternam. sed cōtra q̄ p̄posuit dare vitā eternam ideo voluit consequenter dare. rē. Et hec diffuse nititur p̄bare p̄ auctoritates in vna ratione per quā probat p̄mam p̄positiōem supra positam. Et sic iste respōdet negatiue ad difficultatē p̄positam. sed tamē nō euacuatur causa. ut patet. rē. **L**
 His ergo p̄missis volo hic sine assertiōe

Declarare vnum modū dicēdi apparētēz mī
hī probabile Unde circa hoc 7 ad maiorem
deklaratiōem omniū dictōz. Primo notan-
dum q̄ sicut supra dictū est d̄ sciētia. ita pro-
portionabiliter dici potest de volitione. s. q̄
volitio restringendo eam ad volitiōem dei.
potest sumi vno modo large seu cōmuniter
nō quidē attendēdo istā cōmunitatē fm mlti-
tudinē per se inferiōz. vel singulariū quasi
sint plures dei volitiōes. quoniā volitio dei
simplex est 7 vnica. sed attendēdo fm multi-
tudinē volitiōz respectu quoz dicit̄ volitio.
Et sic generaliter sumendo respectu cu-
iuslibet a deo voliti possēt vocari volitio ef-
ficax seu beneplacitū. 7c. Alio modo potest
sumi minus generaliter solū respectu futu-
rorum. 7 sic possit vocari p̄uolitiō. Alio mo-
do respectu p̄sentis aut futuri. 7 sic forte su-
mēdo non sunt nomina imposita que sint in
vsu. Alio modo potest sumi specialit̄ respe-
ctu eoz que dicuntur dona gratuita sicut sūt
fides. spes. charitas. Alio modo specialius
respectu eoz que dicuntur gratuita non que
cūq; sed iustificatiō sicut charitas vel gratia
vel gloria. 7 respectu taliū possēt vocari vo-
litio gratuita vel beneplacitū gratū faciens
Alio modo specialissime respectu bonoz
glorie. 7 talis possēt vocari volitio eterna si-
ue dilectio eterna: gratificatiō. nō quia vo-
litio alio modo sumpta sit temporalis. sed ab
effectu ist̄ volitionis. q̄ deus vult tale bo-
num scz glorie in eternū manere. Et tal̄ vo-
litio cōmuniter vocatur p̄destinatio. possēt
aut̄ circa hoc esse dubiū. Utz p̄destinatio
includat solū deū velle alicui bonū glorie.
vel tam bonū glorie in futuro q̄ bonū gra-
tie in p̄senti. Et vtrū tanrū ista bona v̄ siml̄
aliqua alia. 7c. Et licet Ockam dicat q̄ p̄de-
stinatio. p̄rie nō est respectu alicui⁹ nisi re-
spectu vite eterne. ita q̄ vita eterna 7 nō om-
ne ordinās ad eam est effect⁹ approbationis
tamē sicut aliquāliter in p̄mo articulo visū
fuit aliquādo p̄destinatio sumit̄ large. et sic
tam gratia finalis q̄ merita sunt effectus p̄-
destinatiōis. 7 nō aliquod aliud donū in p̄-
ti vita collatū. Et fm hoc diuerse p̄nt dari
descriptiōes p̄destinatiōis. vt supra dixi.

Secūdo notādum q̄ isti termini p̄de-
stinatio 7 reprobatio possunt capi duplicit̄.
Uno modo actiue. 7 sic supponit̄ pro diuio
velle eo modo quo dictū est Alio modo pas-
siue. 7 sic supponit̄ pro effectū volūtat̄ di-

vine. ita q̄ effectus p̄destinatiōis vel repro-
bationis p̄mo modo dicte potest vocari p̄-
destinatio vel reprobatio alio modo. Unde
existis inferri possunt aliqua correlatiua.

Primū est q̄ capiēdo p̄destinatiōem 7 re-
probatiōem actiue satis clarū est q̄ ip̄i nū-
la est causa. quia talis act⁹ diuine volūtat̄
nulla est v̄ esse potest causa sicut patet Se-
cūdum est q̄ capiēdo p̄destinatiōem 7 repro-
bationem passiue scz p̄ tali effectū potest cō-
cedi probabiliter q̄ ip̄i est aliqua causa su-
mendo causam imprope 7 large. put meritiū
solet dici causa p̄mij v̄ pene. quia de lege or-
dinata licet nō ex natura rei. tali merito posi-
to. sequitur tale premiū vel pena. Un sic lo-
quēdo cuiuslibet reprobatiōis passiue est ali-
qua causa scz culpa. 7 alicui⁹ p̄destinatiōis
est aliqua causa sicut meritiū vel gratia. 7 ali-
cuius p̄destinatiōis nulla est causa in p̄de-
stinato sicut in illo qui non habet meritiū.
Nec est incōueniēs q̄ vnus effect⁹ p̄desti-
natiōis sit causa vel ratio alterius. 7 p̄ con-
sequēs vna p̄destinatio alterius 7c. Ter-
tium est q̄ capiēdo p̄destinatiōem vel repro-
batiōem actiue 7 large. put p̄destinatio ē re-
spectu gratie vel glorie. satis clarū est q̄ non.
quia de⁹ p̄destinavit ideo vult dare gratiā
finalē nec ecōtra. Patet. quia hoc esset idem
sicut dicere q̄ deus vult dare gratiā finalē
7 gloriā vult dare gratiā finalē vel ecōtra
quoz vtrūq; est falsum sicut satis patet. 7c.

Quartū est q̄ capiēdo p̄destinatiōem 7 re-
probatiōem actiue 7 stricte. put p̄destinatio i-
cludit deū velle alicui dare glām 7 nihil p̄-
licet em̄ nulli velle dare gloriā q̄n etiāz velle
sibi dare gratiā in p̄nti. tamē possum⁹ restrin-
gere istum terminū p̄destinatio vt nō signifi-
cet plus nisi deū velle dare gloriā. Et isto
mō accipiūt aliqui doctores. Sic ergo acci-
piendo est dubiū vtrū quia de⁹ p̄destinat
aliquē ideo dat ei gratiā in p̄nti vel ecōtra
hoc est dictū vtrū q̄a deus vult dare glām
ideo velle dare gratiā finalē vel ecōtra. Et
iste est p̄ctus que querit̄ difficultas 7c.

H Un circa istū p̄ctum sunt aliquę
difficultates Prima est vtrū deū velle ali-
quid alicui possit esse cōsequēs alicui⁹ vere
causalis. Et videt̄ q̄ nō. quia sicut deo nihil
potest esse causa vt sit. ita nihil potest ei esse
causa vt velit cū in eo sit omnibz modis idē
esse 7 velle. Igit̄ 7c. Et si istud diceretur p̄-
teret r̄nsio negatiue ad p̄positā difficultatē

Et hec respōsio esset tam p̄tra Ockam q̄ 5
Gregoriū. vt patet q̄ d̄libet p̄cedit aliquaz
talē causalē licet diuersimode. 7c. Secū-
da difficultas est vtrū cōcesso q̄ deus velle
aliquid alicui possit esse cōsequēs alicui⁹ ve-
re causalis an hoc possit esse respectu antece-
dētis significatiōis p̄cise sic esse vel nō esse de
creatura. Verbi gr̄a. respectu talis antecedē-
tis sortis facit vel faciet a. ita q̄ talis causal-
sit vera. q̄ sortis facit a. deus vult q̄ sortis
habet b. Videt̄ em̄ probable q̄ nō est h̄
q̄ diuinū velle est causa cuiuslibet creature
7 nullo modo ecōtra. Et sic diceretur q̄ de-
us velle aliqd nūq; sit p̄ns in vera causal-
nisi deū velle vel scire sit p̄ns. sicut dicēdo.
quia de⁹ vult sortis facere a. ideo deus vult
sortem habere vel habitūz esse b. Et scđum
hūc modū dicēdum esset q̄ cū deus d̄ facto
puniret malos i inferno 7 per p̄ns velit eos
punire quia nō volēs nihil facit. ideo sequi-
tur q̄ deū velle punire nō possit esse cōsequēs
in vera causal- ad istud nisi sortis peccauit
vel peccabit. Et iste modus dicēdi mihi vi-
detur pbabilis. 7 est tā p̄tra Ockam q̄ p̄tra
Gregoriū. 7c. vt patet Tertia difficultas
est vtrū deū velle aliqd alicui possit esse cō-
sequēs alicui⁹ vere causalis si p̄ns sit deū velle
vel scire sicut est in exēplo iā dicto. Et videt̄
q̄ nō q̄ cū in actu diuine volūtat̄ nulla sit
omniū distinctio aut p̄ntitas aut posteri-
tas sicut imaginat̄ Scotus nō apparet ra-
tio quare ista sit vera. quia de⁹ vult a. iō de⁹
vult b. plus q̄ ecōuerso. Et iste mod⁹ dicen-
di adhuc esset tā cōtra Ockam q̄ Gregoriū

Quarta difficultas est cōcesso q̄ deū vel-
le aliqd alicui sit p̄ns alicui⁹ vere causal-
cui⁹ p̄ns sit deum velle an sicut deus potest
velle alicui min⁹ bonum q̄ vult ei mai⁹ bo-
num ita possit velle mai⁹ bonū q̄ vult ei
min⁹ bonū. Si em̄ dicat q̄ sic tūc sicut d̄
quia deus vult dare glām iō vult dare gra-
tiam finalē. ita diceret̄ q̄ hec est possibil̄. q̄a
deus vult dare gratiā finalē. ideo vult dare
gloriā. 7 hoc est p̄tra Gregoriū. 7 p̄ opini-
one Ockam. Si vero dicat q̄ nō sed q̄ vni-
uersalit̄ deus vult semp alicui min⁹ bonū
quia vult ei mai⁹. 7 nūq; ecōtra. tūc clara est
respōsio ad difficultatē p̄positā. Et hoc est 5
Ockam 7 p̄ opinione Gregoriū. Videt̄ em̄
aut̄ iste modus pbabilis ex hoc q̄ ordinate
volens finē 7 ea que sunt ad finē vult media
ad finem p̄pter finē. 7 ideo licet deus nō p̄p̄

velit finem q̄ ea que sunt ad finē. quia nō
est in deo talis p̄ntitas actuū. nec talia instā-
tia qualia imaginat̄ Scotus 7c. tamē videt̄
q̄ deus velit ea que sunt ad finē p̄pter finem
7 p̄sequēs min⁹ bonum p̄pter mai⁹ bonum
Aliter nō esset ordinate volēs. Igitur deus
vult alicui grām 7 alia que sunt ad beatitu-
dinē p̄pter ipam beatitudinē que est omniūz
finis. Et p̄sequens q̄ vult alicui gloriā
vult ei gratiā. Isti ergo sūt diuersi modi di-
cendi pbabiles in quibz apparet p̄ctus dif-
ficultatis 7 datur materia exercitatiōis. Nec
videtur facile eligere meliōz. tamē hīc ali-
quid dicam probabiliter. 7c.

Tertio ergo p̄ncipaliter notādum est. q̄a
hic facta est mērio de p̄positiōibz causalibus.
q̄ ista dictio q̄ vel p̄pter vel alia equiualeōs
faciēs p̄positiōem causalē quādoq; signi-
ficat causam essendi 7 denotat causalitatem
vnius realitatis respectu alterius in aliquo
quattuor genēz causaz. 7 sic facit p̄positi-
onem p̄rie causalē. vt cum dicit̄ quia sol lu-
cet dies est. 7 sic de similibz que denotant
antecedētis ad cōsequens causalitatem p̄riam.
Et de tali causal- proprie dicta potest dari
ista regula q̄ nulla p̄positiō causalis pro-
prie dicta cui⁹ cōsequēs signat tanq; signūz
totale deum aliqd velle vel intelligere ē ve-
ra. Patet. quia sicut supra arguit̄. sicut nihil
est vel esse potest ip̄i deo causa prope dicta
vt sit. sic nec vt intelligat̄. vel velit iō sic vten-
do p̄positiōibz causalibz. patet clare q̄d
dicēdum ad difficultatē p̄positā 7 ad alia
supra tacta. Quādoq; vero talis dictio non
signat causam essendi nec antecedētis ad cō-
sequēs causalitatem p̄riam. 7 sic nō facit cau-
salē proprie dictā. vt cū dicitur quia crea-
ture sunt a deo. deus est domin⁹ creaturarū
quia aliqua res in diuinis generat filiū. ali-
qua res in diuinis est pater. quia homo ē ra-
tionalis. homo est risibilis. quia vfocheles
habet tres angulos equales duobz rectis
ideo est triāgulus. 7 sic de similibz Tales
em̄ p̄positiōes solēt cōcedi tā in theologia
q̄ in philosophia 7 metaphisica. 7 tamē nō
denotāt causam essendi nec antecedētis ad cō-
sequēs causalitatem p̄riam. quia sic essent fal-
se vt patet intuitū. sed signāt causam cogno-
scendi vel antecedētis ad cōsequēs cōueniēti-
tatem p̄sequētiā mutū cū cōnotatione
cuiusdā proprietatis inferētis respectu illa-
ti fm nostrū modū p̄cipiēdi. Et ad aliquem

talem vel consimilem intellectū. Et sic intel-
ligitur causales supradicte. Unde in omni-
bus illis est talis cōsequētia cōuertibilis. et
vtra hoc in antecedēte ponitur diffinitō vlt
terminus p̄tēs ad diffinitōem termini po-
siti in cōsequente. vt patet. ideo est aliqualis
prioritas antecedētis ad cōsequēs. p̄ter quas
potest dici antecedēs causa cōsequētis. Et
hinc est q̄ tales causales cōcedūtur. Et fm̄
hūc modū loquēdi potest hec secūda regu-
la poni q̄ deū velle aliquid vlt̄ intelligere po-
test esse cōsequēs alicui⁹ propositionis causa-
lis vere. Unde potest inferri probabiliter re-
sponso ad difficultatē propositā vtra Gre-
gorium. s. q̄ aliquē p̄destinare vel reproba-
re potest esse cōsequēs alicui⁹ propositionis
causalis vere. Et p̄ ista parte t̄ cōtra Grego-
rium arguo ex p̄p̄is dicitis eius. Nam in q̄-
stione vtr̄ deus sit p̄sciens futuroꝝ. arti. tertio
in fine ip̄e distinguit istam. quia aliqua sunt
futura deus p̄scit illa esse futura. Et quāuis
neget eam in vno sensu vt supra patuit. tam̄
cōcedit eam in isto sensu quo p̄cise denote-
tur q̄ quia res sunt future ideo p̄scientia dei
est p̄scientia. Et isti termini p̄scientia t̄ p̄sci-
ns verificātur de deo ita q̄ illa locutio sit il-
lo modo causalis quomodo ista est quia ho-
mo est animal ideo hec est vera homo ē ani-
mal. Et fm̄ istū modū loquēdi concedit q̄
res esse futuras sit causa seu cōcausa vna cū
immēsa perfectiōe diuine scientie q̄ deus sit
p̄sciens vel p̄scientia. t̄ q̄ de ip̄o verificentur
isti termini t̄. Et sic cōcedēda est ip̄a causal
quia res sunt future. t̄ dei sciētiam nihil po-
test latere. ideo deus p̄scit illas ēē futuras.
t̄. Sed dicat mibi magister Gregorius
vel alius p̄ eo rōem quare nō potest omnino
proportionabiliter dici q̄ quia fortes finali-
ter peccabit. ideo deus reprobat forte. id est
nō vult forte dare gl̄iam finale. ita q̄ quia
fortes est finaliter peccatur⁹. ideo de⁹ est rep-
batio t̄ iste terminus reprobatio verificatur
de deo Nulla em̄ potest ratio diuersitatis af-
signari nec oppositū probāt rōnes Gregorij
Si autē dicatur q̄ ratio diuersitatis ē quia
in exemplo suo est cōsequētia necessaria s; nō
in isto. t̄. hoc nō valet. quia tūc pari ratiōe
nō deberet ip̄e cōcedere istas causales. quia
fortes finaliter peccabit ideo damnabit. vel
deus vult eū punire. quia deus voluit forte
dare vitam. ideo voluit ei dare merita t̄ fina-
lem gratiā Et sic de similibus quas ip̄e cō-

cedit. vt supra patet. Et cōsequētia patet. q̄
hic nō est plus cōsequētia bona t̄ formalis.
q̄ in exemplo propositō. vt patz t̄. quare t̄.
Et sint hec dicta sine assertione d̄ ista ma-
teria. De qua si deo placuerit latius alibi di-
cam. Dec de secundo articulo.

¶ Quantū ad tertium articulū Utrum re-
uelatio dei sit possibilis intellectui creato i-
fallibilis t̄ certa Primo probabiliter po-
nam triplicē conclusionem Secūdo solu-
nam triplicē dubitatiōem nihil temerarie af-
serendo Et quia difficultas hui⁹ articuli
nō est de reuelatiōe verorū necessariorum. q̄
de illis facilliter patet qd̄ est dicēdum. sc̄a de
reuelatione verorū cōtingētium t̄ maxime d̄
futuro. ideo solū de illis erit sermo. Prima
ergo cōclusio erit Q̄ verorū cōtingētium de
futuro est possibilis intellectui creato s; re-
uelatio Secūda cōclusio erit Q̄ verorū
cōtingētium d̄ futuro est possibilis intellectui
creato certa vlt̄ infallibilis reuelatō Tertia
cōclusio erit q̄ verorū cōtingētium de futuro
nō est possibilis intellectui creato infallibilis
reuelatio Ad declarationē autē hui⁹ cōclu-
sionis sciēdum est q̄ reuelatio pot̄ capi mul-
tipliciter. Uno mō vt reuelare idē importat
q̄ causare aliq̄ signū extrinsecū causatiū
assensus i intellectui creato. t̄ sic deus d̄ re-
uelasse legē xp̄i oībo tam fidelib⁹ q̄ infideli-
bus. q̄uis nō oīs assentiāt Et hec pot̄ vo-
cari reuelatio exterior. Alio modo pot̄ capi
vt reuelare importat idē qd̄ causare assensū i
intellectui creato de aliq̄ cōpleto. Et hoc pot̄
esse de cōpleto vō vel de cōpleto falso. vlt̄ af-
sensu sine formidine vel assensu cū formidi-
ne. Et fm̄ hūc modū cōcedūt aliq̄ q̄ hec ē ne-
cessaria. de reuelatōe forte q̄ dies iudicij erit
t̄ nō depēdet aliquo mō ex cōtingenti futuro
Et q̄ de⁹ pot̄ reuelare falsum. t̄ potest deci-
pere t̄ fallere creaturā. Et q̄ nō est incōueni-
ens q̄ ille q̄ est veritas causat in aliquo falsi-
tatem. Alio mō potest capi reuelatio specia-
liū vt reuelare importat idē qd̄ causare assen-
sum firmū in intellectu creato de aliquo cō-
pleto vero. t̄ sic vtar inferri istō termino t̄ po-
test vocari reuelatio interior. Et fm̄ hūc mo-
dum hec est cōtingēs deus reuelatit forte q̄
dies iudicij erit etiā post q̄ reuelatit. q̄ illa
debet exponi q̄ de⁹ causatit i forte assensum
firmū q̄ sic erit t̄ vtr̄ est q̄ sic erit. D̄o secū-
da p̄ est cōtingēs. q̄re t̄. Tūc p̄batur q̄ d̄

sio. q̄ quicūq̄ veracit̄ p̄scit t̄ p̄uidet futura.
sine s; cōtingētia de futuro. t̄ est oipotēs. p̄t
p̄ signa aliqua extrinseca vlt̄ p̄ seipm̄ sine tali
bus signis intellectui creato talia reuelare. s; q̄
deus est h̄mōi. Igit̄ t̄. imo de facto q̄ mul-
ta talia reuelatit p̄t Dan. ij. Reuelatum est
mysteriū danieli. Ite de Paulo. j. Cor. ij.
Scio hōiem t̄. Sequit̄. Et audiuit archa-
na s;ba. t̄. Ite de aia xp̄i t̄. Ite alit̄ nulla ef-
fer. p̄bia. Et breuiter ista cōclusio ē fide sup-
ponenda t̄. Ad declaratiōem secūde con-
clusionis sciēdū est. q̄ certitudo potest ca-
pi dupliciter. Uno mō improp̄e vt certificare
importat firmū idē qd̄ assentire alicui com-
pleto t̄ q̄ nō pot̄ aliter esse. Et isto modo sa-
tis p̄stat q̄ de⁹ nō potest certificare aliq̄ d̄
aliquo vō de cōtingenti futuro. Nec respectu
ill⁹ est isto mō possibilis certa reuelatio q̄ h̄
includit p̄tradictiōem. Alio mō potest certi-
tudo capi p̄p̄e vt certificare importat idem q̄
firmū assentire alicui cōpleto vō. Et isto
mō satis patet q̄ licet nō sit possibile q̄ certi-
tudo sit falsa. t̄ certitudo pot̄ esse deceptio.
Et licet null⁹ p̄t decipi p̄ certitudinē t̄ per
certitudinē p̄t decipi. Et iō ille q̄ fuit certus
pot̄ nō fuisse cert⁹. t̄ illa noticia q̄ fuit certi-
tudo p̄t fuisse deceptio t̄ nō certitudo t̄.
Tūc ergo isto modo capiēdo certitudinem.
patet satis conclusio ex dictis in prima con-
clusionem. t̄. ¶ Ad declarationem tertiē cōclusionis sci-
endū est qd̄ sit signatū vel qd̄ nois noticie
infallibilis. Un̄ noticia infallibilis est q̄ nō
potest esse falsa sine assensus ver⁹ q̄ nō ē pos-
sibile falli. Falli autē est assentire taliter eē q̄
liter nō est. vel nō taliter esse qualis est. Tūc
p̄batur cōclusio p̄ q̄ supponit q̄ intellect⁹ cre-
atus nō cognoscit formalit̄ p̄ ip̄am diuinā
noticiā. Nam si hoc poneret posset saluari q̄
posset fieri infallibilis noticia intellectui cre-
ato. sicut sibi p̄ respectu cuiuslibet veri cri-
am de cōtingenti futuro p̄ hoc q̄ sicut futurū
cōtingēs pot̄ nō fore. ita pot̄ nō fuisse respectu
ill⁹ noticia nec s; nec falsa. Qd̄ nō videtur
codē mō posse dici de noticia creata. Un̄ ar-
guis sic. tu iudicasti noticia creata antixp̄m
fore. t̄ antixp̄us nō erit. q̄ tu errasti. t̄ sic tua
noticia creata fuit falsa t̄ p̄p̄is nō infallibil̄
p̄tia p̄t ex qd̄ nois. s; p̄misse sunt possibilez
cōpossibilez q̄cūq̄ reuelatōe sibi facta circa
futuritiōz antixp̄i. igit̄ t̄. Un̄ ad maiore
declaratōz h̄ materie pono aliquas p̄p̄es.

Prima ē q̄ qd̄libet vtr̄ de futuro cōtingē-
ti p̄t de⁹ absoluta t̄ determinata sine limitatā
reuelatōe intellectui creato reuelare Et ista i-
telligēda ē de reuelatōe nō cadēte siue nō h̄ntē
reflexionē sup̄ ip̄az reuelatōz vel actū mētis
s; solū sup̄ extrinseca d̄ futuro cōtingenti imp̄-
tinētia ip̄i reuelatōi. Qd̄ dico p̄t sophisma
ta q̄ p̄t fieri d̄ ista. nihil tibi reuelabit vel de
p̄silio. Et h̄ sic intellecta est s; aliq̄s opiones
quaz vna ē q̄ nulla p̄t fieri reuelatō absolu-
ta de fuo cōtingenti. s; solū sub cōditōe aliqua
vtr̄pote q̄. a. eueniet nisi aliq̄d obster vel sili
mō. Un̄ h̄ nō valet. tū q̄ fm̄ hāc viā de⁹ nō
posset p̄t aliq̄d certificare d̄ futuro cōtingenti
q̄ ego. nā possem reuelare futurū cōtingens
isto mō. tū q̄ de⁹ p̄t absolute certificare d̄ il-
la cōditōe. t̄ habet p̄positū q̄ sili mō patuit d̄
p̄mo. vlt̄ nō p̄t. t̄ sic p̄cedet in infinitū. q̄re t̄
Alia opinio ē q̄ nulla sit reuelatio a deo
d̄ futuro cōtingenti q̄ sit ad vnū sensū detm̄ia-
ta. q̄ p̄ter sensū l̄ralē. quē fmo s;boz p̄tēdit.
sūt ibi sensus aliq̄ subitelligēdi. ad q̄z aliq̄e
referēda ē locutio. si sensus l̄ral nō sit verus
sūt ad sensū allegoricū vlt̄ tropicū. Aliq̄ su-
mit̄ simplr̄ t̄ absolute aliq̄n̄ s; cōditōe. Et h̄
nō valet. tū q̄ oppositū tenēdū ē eē sc̄m̄ p̄bia.
Alit̄ fm̄ hāc viā licz p̄pha aliq̄s h̄nt̄ aliq̄ez
sensū vtr̄. t̄ nesciret illū. qd̄ ē absurdū dice-
re. d̄ oībo p̄bis. tū q̄ d̄ determinate nouit ad
quē sensū p̄nūciat aliq̄d fore. qd̄ determinate il-
lū sensū p̄t alicui reuelare. Et q̄ rōe p̄t d̄ vno.
t̄ de q̄libet. q̄re p̄p̄ s;ba t̄. R Secūda p̄-
positio ē q̄ qd̄libz vtr̄ d̄ futuro cōtingenti a deo
siue immediate p̄ seipm̄ siue p̄ signū extrinsecū.
siue absolute siue alit̄ q̄lirerūq̄ reuelatū ē.
ita cōtingēs p̄ reuelatōz sic an̄. nec q̄cūq̄ re-
uelatō tollit cōtingētia reuelati aut fac̄ ip̄m ne-
cessariū. Et h̄ ē s; opionē quā repbat adā. q̄
posuit q̄ sc̄a reuelatōe absoluta. q̄lis sc̄a ē d̄
resurrectōe mortuoz t̄ aliq̄s articuli fidi d̄ fu-
turo cōtingenti. n̄ p̄t eueire oppositū nec ip̄editi
t̄ rō ē. q̄ posse s; veritatē nō ē posse. S; h̄
opio n̄ est sana. Primo q̄ ex eo seq̄t qd̄ d̄ ne-
cessitate de⁹ aliq̄d agerz ad extra. imo q̄ oīa
d̄ necessitate eueniēt qd̄ ē s; fidē Secūdo
sequit̄ qd̄ de⁹ potuit aliq̄ facere q̄ nūc nō pot̄
facere. t̄ p̄ p̄ns seq̄t diminutiō potētie diuine.
p̄tia p̄t. q̄ de⁹ aliqua p̄t creare q̄ nō creabit.
ponatur ergo qd̄ deus reuelat cras qd̄ illa n̄
creabit vlt̄ faciet absoluta reuelatōe. tūc cras
erit vera. deus pot̄ ista facere t̄ tamē hec
erit vera deus amodo non potest ista facere

Et cōsimiliter sequit̄ q̄ deus posset se face-
re vel fecisse nullipotentem qd̄ est absurdum
Et cōsequētia patet. quia deus anteq̄ q̄cūq̄
crearet potuit solū creare vnā solā creaturā
rationālē. et eidē reuelare q̄ nihil ammō cre-
aret. et q̄ si peccaret ipsam annibilarē. Et cū
ipsa potuit peccare sequit̄ propositū id est q̄
deus nihil potuit creare. quare zc̄. Un̄ si-
cut bñ dicit adā ista via magis est irrationa-
bilis q̄ negare absolutas reuelationes esse
possibiles zc̄. Tertio sicut arguit Hyber-
nicus sequitur q̄ iudas tradēs christum. et
Petrus negās ipsum fuissent excusati a pec-
cato cū eorū peccata fuissent reuelata a xpo.
quia nullus peccat̄ i eo quod vitare non po-
test. Igitur zc̄. cōsequētia patet. quia christ̄ i
cena reuelauit discipulis q̄ iudas traderet
ipsum et q̄ Petrus negaret ip̄m. Et per p̄ns
fm̄ istā viam ista ab eis cauere non poterāt.
et sic n̄ peccauerūt cōtra euāgeliiū. Ue homi-
ni illi per quē filius hoīs tradet̄ zc̄. Quar-
to arguit sic. Sciētia dei ad intra de aliquo
futuro nō tollit cōtingētiam futuri. igit̄ nec
reuelatio ad extra. Antecedens patet ex supra
dictis et cōsequētia tenet. quia nō apparet ra-
tio diuersitatis. Similiter aliter sequitur q̄
deus necessitaret ad agendū p̄ aliquid extri-
secum. quod est absurdū. Et breuiter ex di-
cta opinione sequuntur multa incōueniētia.
zc̄. Tertia propositio est q̄ quilibet noti-
cia creata q̄ fuit reuelatio alicui⁹ veri d̄ con-
tingenti ad huc futuro potest nō esse et nūq̄
fuisse reuelatio. patet supposito q̄ iste termi-
nus reuelatio importet q̄ sit assensus verus
et de vero. Nam tūc bene sequit̄ demonstra-
to tali vero de cōtingenti futuro. Hoc nun-
q̄ fuit verum. igitur nec nunq̄ fuit reuelatō
Et antecedens est possibile. igitur zc̄. Et per
hāc propositiōem vult vna opinio saluari. q̄
reuelatio sit noticia infallibilis et q̄ deus nō
potest decipere quia iste termin⁹ reuelatio cō-
notat ita fore sicut p̄nūciatur. et ideo p̄tin-
genter est illa p̄nūciatio reuelatio. ita q̄ si
non eueniat illa p̄nūciatio nunq̄ fuit re-
uelatio. Sed licet istud dictum sit verum.
tamē non sufficit ad euadēdam difficultatē
quia per hoc nō vitatur quin deus fecerit il-
lum cui fiebat p̄nūciatio credere q̄ ita eue-
niet. et per cōsequens quin deceptus fuerit.
nisi ita eueniat. q̄ licet illa reuelatio possit n̄
fuisse reuelatio. tamen non potest non fuisse
iudicium vel ad hēsiua cognitio: vt videtur

probabile. Et hoc tenet Adam S
Unde probabiliter loquēdo pro declara-
tione hui⁹ sit hec quarta propositio. q̄ quili-
bet noticia creata que fuit reuelatio alicui⁹
veri de cōtingenti ad huc futuro. licet possit
nō esse aut non fuisse noticia vera vel de ve-
ro. tamē non potest nō fuisse noticia iudicia-
ria siue ad hēsiua. patet supposito q̄ p̄teritum
non potest nō fuisse. quod communiter tene-
tur q̄uis oppositum sit probabile. vt supra
declaratum est. hoc em̄ supposito apparet mi-
hi q̄ si concedatur q̄ talis noticia potest nō
fuisse noticia vel iudicium. postq̄ fuit: pari
ratione erit cōcedēdum q̄ ipsa simpliciter se
non fuisse. et sic de quolibet p̄terito. Et sic
apparet ratio diuersitatis. Et si dicatur q̄
sicut cōceditur q̄ tale iudicium potest non fu-
isse iudicium. verū pari facilitate potest con-
cedi q̄ tale potest nō fuisse iudicium. Dico
Q̄ licet eque facile posset vnū sustineri a cō-
tradictione sicut aliud. sicut alias declara-
tum est. nō tenendo q̄ p̄teritum non potest
nō fuisse et futurum potest nō fore. p̄mum est cō-
cedēdum et nō secundū. Et ratio diuersitatis
est. quia q̄ tale iudicium fuerit verum depen-
det ex futuro p̄tingenti sed qd̄ tale iudicium
fuerit nullo modo videt̄ depēdere ex futuro
plus q̄ ip̄m fuisse creatū. zc̄. Si vero di-
catur qd̄ sicut cōceditur q̄ iudicium diuini
nō solū potest nō fuisse verū respectu futuri.
imo potest nō fuisse iudicium pari facilitate
potest cōcedi qd̄ iudicium creatū respectu illi⁹
p̄tingētis futuri potest nō fuisse iudicium d̄
sic fore. Dico Q̄ licet eque faciliter posset
vnum defendi a contradictione sicut aliud. ta-
men ratio diuersitatis quare p̄mum rōna-
biliter ponitur et nō secundum est ista. q̄ cum
deus nō possit iudicare falsum diuini iudi-
cium siue iste tres iudicium increatū importat
qd̄ sit verū. ideo deum iudicasse antixpm̄ fo-
re dependet ex futuro p̄tingenti. ita qd̄ sic con-
tingēs est antichristū fore. ita cōtingens est
deum iudicasse. sed nō sic est de iudicio crea-
to. quia qua ratione sic esset de vno pari ra-
tione ita esset de quolibet. quod est falsum.
Et ideo de nullo intellectu qui iudicauit an-
tichristum fore cōcedēdum est qd̄ potest hoc
nō iudicasse. nisi de solo intellectu diuino.
Quia de illo solo ista p̄ns est bona. iste intel-
lectus sic iudicauit. q̄ sic erit. Si autē di-
catur qd̄ imo talis cōsequētia est bona d̄ ali-
quo intellectu creato. s. d̄ intellectu v̄l aia xpi

Dico probabiliter q̄ nō valet absolute ta-
lis cōsequētia. quia qua ratione valeret de
ip̄o et de quolibet alio eiusdē speciei etiam si
illa aia esset dimissa a verbo non valerz̄ il-
la cōsequētia. zc̄. Et istis ergo omnib⁹ pa-
tet probabiliter illud quod est int̄t̄m. scilicet
cet q̄ nulla noticia creata vel creabilis ē sim-
pliciter infallibilis respectu futuri cōtingē-
tis. quia ex quo talis fuit nō potest non fuisse
iudicium et tamē potest nō fuisse iudicium ve-
rum. ergo potest fuisse iudicium falsum. An-
tecedens patet ex dictis. et cōsequētia. quia iter
verz̄ et falsum in proposito nō est medium zc̄
Sed extra predictā propositiōem et
alia dicta est vna opinio ad quā videt̄ decli-
nare magister Gregori⁹ quam vult saluare.
Qualiqua talis noticia creata sicut diuina re-
uelatio sit infallibilis de facto p̄ hoc q̄ talis
noticia potest nō fuisse significatiua aut nō
sic significatiua illius qd̄ significauit seu ip-
sam nō fuisse assensum vel iudicium illi⁹ futu-
ri. Sicut dicitur postq̄ deus significauit per ali-
quod dictū a. fore possibile est deum nunq̄
voluisse significare per suū dictū a. fore. et p̄
p̄ns nūq̄ dixisse a. fore. quare zc̄. Et licet Gre-
gorius nō probet istam opinionē. tamē pro-
ca et cōtra dicta potest fortiter argui. P̄mo
sic. q̄ videt̄ clare aliqua creatura rōnalis i
verbo aliqd̄ futurū contingens fore. Arguit
sic. Ista visio vel creata noticia potest nūq̄
fuisse noticia vel assensus. igit̄ zc̄. p̄ns tenet.
q̄ iste est mod⁹ saluādi diuinā noticiam esse
infallibilē respectu p̄tingētis futuroz̄. An-
tecedens patz̄. q̄ verbū pot̄ nūq̄ sibi rep̄ntasse
illud fore. q̄ talis creatura pot̄ nūq̄ assensu-
se vel iudicasse illud fore. quare zc̄. An̄s ap-
paret. q̄ sequit̄. a. nō erit. q̄ s̄bum nō rep̄nta-
uit. zc̄. Si s̄o dicat q̄ ex hoc q̄ talis noti-
cia potest nō fuisse assensus zc̄. nō habet q̄ il-
la noticia sit infallibilis. i. nō possibilis esse
falsa. s̄ t̄m̄ habet q̄ pot̄ nō fuisse falsa. Di-
cetur ad hoc. q̄ noticia infallibilis habetur
isto modo. Si em̄ esset aliqua noticia crea-
ta q̄ sic rep̄ntaret aliqd̄ futurū fore q̄ si ip-
sum nō foret nō ampli⁹ rep̄ntaret nec vnqm̄
rep̄ntasset. et si foret ip̄m rep̄ntasset ita q̄ pos-
set ip̄m rep̄ntasset posset ip̄m nō rep̄ntasse
sicut illud posset fore et posset nō fore. illa eēt

infallibilis sicut saluatur de noticia diuina
sed talis videtur noticia in verbo zc̄. Un̄
ad hoc probādum arguit secundo sic. q̄ no-
ticia creata in verbo vt exemplū sibi subor-
dinatū in significādo nō rep̄ntat nisi q̄a s̄
bum vult eā sic rep̄ntare et libere vult et p̄t
nunq̄ voluisse eā rep̄ntare ergo illa potest
nūq̄ rep̄ntasse. Et cōsequēs sequit̄ q̄ deus
potest facere aliquā noticiā vel assensū sub-
ordinatū oīno diuine noticie sicut vox v̄l scri-
ptum subordinat̄ enūciationi mentali. Et p̄
p̄sequēs sicut diuina noticia pot̄ nō rep̄sen-
tasse a. fore. ita illa noticia creata ei subordi-
nata. quare zc̄. Si vero dicat q̄ talis no-
ticia naturaliter et nō libere rep̄ntat et rep̄-
sentauit. quare zc̄. Dicit q̄ etiam noticia
naturaliter rep̄ntat sibi ipsi a. fore. sic s̄z q̄
potest nō rep̄ntare. s̄ illud debet fore si au-
tem intelligit̄ naturalit̄. absolute falsum ē zc̄
Tertio arguitur sic. quia nō implicat cō-
tradictiōem talē noticiā q̄ dicta est esse a d̄o
vel fieri. imo oppositū dicere derogat poten-
tie dei. Nec ad hoc sequit̄ p̄teritum nō fuisse
sicut opposita opinio videtur supponere. igit̄
tur zc̄. Cōsequētia patet et an̄s apparet. Nam
sine deperditōe alicui⁹ rei de noticia vel as-
sensu potest fieri nō noticia vel assensus. Nam
fm̄ illos qui ponunt q̄ ad hoc q̄ aliquid sic
noticia intellectui requiritur q̄ sit ab eo esse
etiue. illud quod est noticia potest definire
esse noticia. sine deperditōe alicui⁹ rei. s̄z si
cōseruaret̄ a solo deo et nō ab intellectu crea-
to. Et p̄ p̄sequēs sicut talis noticia pot̄ non
fuisse a tali causa. ita p̄t nō fuisse tal̄ obiecti.
vel p̄t simplr̄ nō fuisse noticia absq̄ h̄ q̄ p̄ce-
datur q̄ aliq̄ res p̄terita possit non fuisse. sic
patet zc̄. Quarto arguit sic. aia xpi habet
talē noticiā creatā infallibilē. igit̄ zc̄. An̄s p̄-
batur. q̄ suppono q̄ verbū nō est sibi forma-
lis cognitio. et supposito q̄ oppositū dicat. t̄m̄
illa aia potest et potuit p̄ducere noticiā crea-
tam p̄formē illi noticie increate. Sed si tal̄
noticia increata nō esset infallibil̄ sed q̄ xpi
pot̄ et potuit falli et p̄ p̄ns p̄ cōmunicatiōem
idiomatū q̄ s̄bū diuinum pot̄ falli fallitate
create noticie. qd̄ videt̄ absurdū. q̄re zc̄. Et
ita potest dici de qualibet noticia in s̄bo zc̄.
Iste rationes sunt difficiles et opinio ista
subtilis et esset valde rationabil̄. supposito q̄
concederetur p̄teritū posse non fuisse. qd̄
ita faciliter posset defendi a contradictione
sicut futurum posse non fore. sicut supra

dicitur est. Sed si hoc non concedatur non videtur quod ista opinio possit rationabiliter sustineri. Unde contra hanc opinionem preter illa que supra dicta sunt facio talē rōem. Pono enim quod angelus Gabriel vidit in verbo incarnationis christi futurā. nec hoc aliū de vltimo modo viderit quod in verbo. ita quod ex illa visione et non ex alia causa ipse habuerit vnum gaudium et vnam dilectionem et venerit ad Mariā et salutauerit eam sicut scriptura dicit. Tūc simus in tempore medio inter salutandem illā et incarnationem tūc futurā. et arguitur sub tali forma. Christus non incarnabitur. ergo Gabriel hoc non vidit in verbo. Ista cōsequētia per aduersariū in illo tempore medio erat necessaria quia verbum non representauit aliqd fore nisi qd futurū fuit. et antecedens erat contingens in illo tempore. ergo similiter et cōsequēs. sicut etiā cōcedit predicta opinio. Et per cōsequēs etiā sequitur quod iste erat contingens Gabriel habuit gaudium vel leticiā. Gabriel venit ad Mariā et salutauit eā. Cōsequētia tenet per positum. quia Gabriel alia causam gaudendi vel veniendi non habuit nisi quia in verbo sic vidit. ergo si potest non vidisse potest non venisse. et cōsimiliter potest dici de quolibet preterito. quare et c.

Ad hanc rōem sunt diuersi modi euadendi. Prima via est quod gaudium Gabrielis quod est et fuit gaudium in b. gradu non solum potuit fuisse intensius vel remissius vel non fuisse gaudium in tali gradu sicut dicitur aliqui. imo illud gaudium potest simpliciter non fuisse gaudium. ita quod non solum hec est contingens Gabriel habuit gaudium in b. gradu. imo hoc modo est contingens. Gabriel habuit gaudium. Unde dicitur hec opinio. quod licet necessarium sit quod illa res siue illa passio fuerit. non potest non fuisse gaudium. Nec hoc debet videri mirabile ut dicitur. quod talis passio non est dilectio vel gaudium nisi cum coniungitur cum cognitione mediante qua causatur. ergo sicut est possibile quod iste non habuit visionem. ita est possibile quod talis passio quam habuit non fuit gaudium si esset in mente et mens nihil cognosceret. Hanc mens gaudere non potest sine cognitione. ut patet. quare et c. Sed hanc viā diffuse reprobatur adā in tertio quo ad vtrāque partem. id est trāseo. tamē hec via difficiliter apparet falsa. per hoc quod secundum casum positum illud gaudium precise fuit causatur et hoc quod Gabriel vidit sic fore. ergo si potest hoc non vidisse sequitur quod sicut potest per te non habuisse gaudium. ita potest non habuisse illam passionem cum ipsa esset ab eadem causa. Et sic ista via non euadit difficultatē. quare et c.

Secunda via est quam ponit Hieronymus quod gaudium Gabrielis potest non fuisse ab alia visione sed ex alia causa. ita quod licet Gabriel habuerit gaudium et venerit ad Mariā. quod vidit et c. tamē in illo tempore medio est possibile quod non habuerit gaudium nec venerit ex ista causa sed ex alia. Unde dicitur quod in illo tempore medio ista cōsequētia non valet Gabriel non vidit in verbo christum fore incarnandum. quod non habuit gaudium. vel ergo non venit ad Mariā nec salutauit eam. Quia licet de facto non venerit ex alia causa. tamē semper in illo tempore medio possibile est quod venerit ex alia causa. ideo ex ista que est contingens Gabriel non vidit et c. non sequitur. Unde cōcedit vltimus quod in illo tempore medio hec fuit simpliciter contingens Gabriel non fecit ista facta quia vidit deū incarnandum. et c. Sed hec via non sufficit. quia ex ea sequitur quod in potestate beate virginis fuisset quod nunquam Gabriel preniidisset christum incarnandum. Et breuiter licet adā multipliciter impugnet istā viam tamē ipsam et supradictā sufficere debet ista rō. Quia pari ratione qua tu dicitis quod gaudium Gabrielis potest non fuisse a tali causa et illi actus possunt fuisse ab alia causa. pari ratione poterō dicere quod illi actus simpliciter possunt non fuisse. et c. Vel saltem sicut tu dicitis quod illi actus possunt non fuisse ab illa causa. sed ab alia. ita dicam quod Sortes potest non fuisse a parte suo sed ab alio. et quod patet eius potest non fuisse pater eius. sed vnus alius et c. Et ita de quolibet effectu secunde cause. et c. que omnia sunt absurda et c. Ideo dicendum est in hac materia quod sicut visio Gabrielis non potest non fuisse. sic non potest non fuisse visio. nec potest non fuisse iudicium nec gaudium eius potest non fuisse gaudium ab illa causa a qua fuit. siue de illo obiecto. Et quia vidit in verbo christum incarnandum. ideo habuit gaudium et leticiam. et venit ad Mariā. et c. id est. quia sic firmiter et sine dubitatione creditur. et non quia vere iudicauit. ita quod illa visio eius in quantum erat firmū iudicium de sic foret non quatenus erat reuelatio in verbo siue verum iudicium fuit causa illorum actuum. quia illa visio poterat in illo tempore medio non fuisse vere iudicium siue reuelatio. et tamen non potest non fuisse iudicium siue cognitio de illo obiecto. non

patet quod pro illo tempore medio licet non de potentia ordinata tamē de potentia absoluta habet erat possibile Gabriel errauit. Gabriel in verbo falso iudicauit. Gabriel false enunciauit. Nec tamē propter hoc sequitur quod hec esset possibile Gabriel metuit fuit vel mēdar nuncius extitit. positus precise his que prius. Ratio est. quia non dicitur aliqd contra suam conscientiam quod requiritur ad mēdaciū. et c. His premissis respondeo ad rationes prius factas. Unā pro solutio prime et declaratio ne dicitur et dicitur prius: videndum est quod est aliquid videri siue representari in verbo. Unā dico quod hoc nihil aliud est quam verbum diuinum causare vnum actum qui sit clara visio verbi seu representatio. et simul causare vnum actum qui sit representatio alteri a verbo. ita quod verbum suppleat vocē obiecti quo ad efficiētiam et non alio modo. et sic illa visio dicitur esse visio vel representatio in verbo. quod verbum semper simul illa visio videtur et a verbo immediate causatur. siue per eandem visionem vel eundem actum videatur verbum et creatura sicut tenet Adā siue non sicut tenet illi qui dicunt non esse possibile. quod vnico actu distincte videatur deus et creatura. et c. Et hoc primo patet. quod verbum non dicitur aliqd representare creaturam quia sit illud quo formaliter creatura cognoscit vel etiam precise quia sit illud quo cognitio recedat a creatura aliquid aliud cognoscit. sicut imago representat illud cui est. licet verbum possit hoc modo representare. non tamen solum sic potest representare. Unā non est imaginandum sicut multi credunt: quod causa videndi creaturā in verbo sit quod verbum est imago vel idea ipsi et eadē actu quo videtur videatur: videtur ydeatū sed quod volūtariē causat visio nem creature modo supradicto. Et hanc secundam sequitur quod videtur verbum non necessario videtur oia que verbum videt. sed solum illa que visionem vult in eo causare. imo non credo quod aliqua creatura possit distincte videre oia que verbum videt. sicut alio specialiter declarabo de aia christi. de qua magister videt oppositū dicere in tertio libro. Si autem dicat quod deus est cognitio cuiuslibet creature. sicut vnus angelus videndo in mente alteri ista propositionem homo est animal potest esse certum quod ille format talē propositionem Ita videndo diuinā cognitionem potest certificari quod deus assentit et antichristus erit. et per prius quod antichristus erit. Et ita potest argui de quolibet alio vero. igitur et c. Ad hoc dico concedendo assum

ptum et negando similitudinem et vltimam rationem. Et ratio est. quia propter quod videt angelus et re aliter in mente angeli. sed non est realiter in deo. sed solum obiectiue. ideo intelligendo cognitiones diuinā non intelligit quod illa cognoscit. Tertio patet ex predictis quod aliqd reuelari in verbo aliqd importat quod representari in verbo. Patet. quod vltra illud importat quod illa reuelatio sit vera et certa representatio et de se. ut patet. et c. Quarto patet quod aliqd fuit representatum in verbo quod potest non fuisse reuelatum in verbo licet non possit non fuisse representatum in verbo. patet ex dictis. et c. Tunc ad formam prime rationis negatur ans sicut patet ex dictis. Et similiter negatur antecedens et ad probationem negatur ans. quod in casu antecedens est possibile et prius impossibile et c. Ad secundam que quid sit de prima parte antecedentis nego secundam. Et dico quod necessario vult eam representasse. nec potest non voluisse eam causasse nec est possibile quod sic aliqua noticia creata sit oino sub ordinata diuine noticia. quod sicut diuina noticia potest non representasse. et c. sic possit noticia creata non est illimitatio vel immensitas noticia diuine et limitatio noticia create. Ad tertiam nego primam partem antecedentis sicut patuit. et ad secundam dico quod siue ex hoc euidenter sequitur preteritū non fuisse siue non tamen eque facilliter sustinebitur preteritū non fuisse sicut istud ut patet in tueri. Unā ad probationem illius antecedentis adā negaret assumptū. quod ipse tenet quod illa noticia non posset esse in potentia apta iudicari per eam et non esse sibi iudicium. Et reputat simpliciter impossibile quod illud accidens quod est noticia formaliter inherere subiecto cognitio et volitio. absque hoc quod illa potentia cognoscat et velit sicut impossibile est quod illa res que est albedo inherere subiecto et quod subiectum non sit albu per eam. Sed quod istud posset calumniari probabiliter. ideo dico quod de hoc sit de hoc tamē negandum est vltimū sequitur scilicet quod talis noticia potest non fuisse a tali causa. et c. quod licet ex hoc euidenter non sequeret aliquid preteritū non fuisse tamen eque repugnat imaginationi vnum sicut aliud. ut patet et c. Ad quartam rōem quia aliqui abhorret audire quod christus potest vel potuit falli. ideo hanc assero. Dico tamē hic primo quod supposito quod hec esset impossibile aia christi vel christus fallitur per noticia creatā. tamen ex hoc non habet quod illa noticia sit simpliter infallibilis. quod posset esse falsa alteri anime vel illi met derelicta a verbo.

Et ideo solū habetur q̄ illa sit infallibil̄ fm̄ quid. scz̄ isti aīme sic vnite. quare zc̄. Alio modo fm̄ aliquos solēnes doctores p̄r̄ dīci. Primo q̄ x̄p̄s fm̄ diuinitatē z̄ p̄ noticiam increatā nō potuit falli p̄ quamcūq̄ potētiam. Patet. quia hoc repugnat p̄fectiōi diuine. Secūdo q̄ x̄p̄s fm̄ humanitatē z̄ p̄ noticiam creatā nō potuit falli. z̄ hoc per potētiam ordinatā. quia nihil falsum credidit v̄l credere potuit fm̄ legē subordinatā. Tertio q̄ x̄p̄s fm̄ humanitatē z̄ per noticiā creatā potuit falli z̄ hoc per potētiam absolutam. Ad cui⁹ declaratiōem quarto dīci potest fm̄ aliquos q̄ toto tpe intermedio postq̄ x̄p̄us dixit Petro ter me negabis vsq̄ ad negationem Petri hec fuit absolute possibilis. X̄p̄s falsum credidit. vel x̄p̄s falsum p̄dixit. sicut hec Petrus x̄p̄m negabit. sed ex p̄ma seq̄tur q̄ x̄p̄us p̄ noticiā creatā fm̄ humanitates deceptus fuit. nec tamē ex hoc sequit̄ q̄ x̄p̄s mēdat̄ vel mēritus fuerit vel mēdaciū dixerit. quia nō sufficit ad mēdaciū sola assertio falsi. sed requirit̄ur intentio fallēdi. Hanc autē x̄p̄s pro tūc nō habuit. ideo p̄ nūc ista est impossibilis. Aliqui tamē cōcedūt q̄ x̄p̄s nō solū potest asserere falsum. sed z̄ hoc potest facere cum intentiōe fallēdi. id est. asserere falsum scitū esse falsum imo dicere falsum mēdaciū z̄ peccare odire deū p̄ cōmunicatiōnem idiōmatū. Hec video q̄n̄ istud possit p̄babilius dīci q̄ oppositū si nō offendat aures fidelium. zc̄. Nulla em̄ cōtradictio v̄l repugnātia videtur q̄ aīma x̄p̄i absolute oīa possit verbo vnita que ip̄a possit si esset a verbo derelicta. sed cōstat q̄ si nō esset vnita ip̄a absolute possit decipi. z̄ decipere. mētiri. z̄ peccare. igit̄ z̄ ip̄a hec potest vnita. quare zc̄. Si autē dicatur contra p̄dicta q̄ fm̄ glosam sup̄ illo. q̄. ad Thim̄. q̄. negare seip̄m nō p̄t̄ x̄p̄s qui veritas est nō potest seip̄m negare q̄d tamē faceret si dīcta sua nō impletet. ideo etiā Lu. xxiij. dicit̄. Necesse est impleri omīa que scripta sunt. zc̄. Ad hec potest responderi q̄ debet̄ intelligi z̄ exponi de impossibilitate z̄ necessitate fm̄ legē ordinatā z̄ non de absoluta impossibilitate z̄ necessitate vt̄ satis patet. Vel volūt̄ dicere auctoritates p̄dicte q̄ deus implet p̄missiōes suas ita certitudinaliter ac si nō possent impediri. licet absolute possent impediri. zc̄. Et sic patz̄ ex dīctis qualiter r̄ndendūz sit ad multa similia obiecta que possunt hic fieri. Et hec via in-

ter alias mihi videtur magis probabilis q̄ illa que poneret q̄ quilibet noticia creata anime x̄p̄i vel alterius i verbo sit noticia infallibilis. zc̄. Et hec de hoc zc̄. **BB** Nūc circa istam materiā z̄ ad maiore x̄p̄i us declaratiōem mouebo z̄ solūā triplicem dubitatiōem. Prima erit Utrū de⁹ possit rationali creature securitatē sue eterne beatitudinis reuelare. Secūda erit Utrū deus possit rōnali creature eternitatē sue finalis damnatiōis reuelare. Tertia erit vtz̄ deus possit rationali creature fallitatē dicere vel eā decipere. Prima ergo dubitatio vtrū deus zc̄. Et videtur q̄ nō. q̄ nulla rationalis creatura p̄ quamcūq̄ reuelatiōem potest euidēter scire suā beatitudinē cō eternaliter duraturā. igit̄ nec potest secūre asserere suam beatitudinē esse eternā. Cōsequētia videtur nota z̄ antecedēs p̄batur. quia q̄cūq̄ reuelatiōe facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam annihilari. z̄ p̄sequēs possibile est aliter euenire q̄ sua reuelatio vel iudiciū significauit fore. igit̄ nō sciuir̄ ita fore. zc̄. Oppositūz patet ex dīctis z̄ similiter quia securitas de eternitate beatitudinis est p̄ beatitudinis. fm̄ Aug. z̄. ij. de ciui. dei. ca. xij. z̄. xij. de trinitate. c. vi. igit̄ oīa beatus est de ea securus. Ad hāc dubitatiōem respondet vna opinio q̄ sic. z̄ hoc est vtz̄ vt̄ patebit. Sed ad saluādum hoc z̄ ad r̄ndendū argumēto sc̄o ponit q̄ deus nō potest destruere illos q̄ de facto sunt beati. nec auferri ab eis illam rez̄ que est eoz̄ beatitudo. q̄ nō potest destruere creaturā iustā vel ei subtrahere sine culpa dona sua. Et si hoc nō repugnet potētie dei in quātum est potētia repugnat tamē potētie in quātū est summa benignitas z̄ summa misericordia. Et p̄ hac opinione videtur facere q̄d dicit magister libro p̄mo. dist. clxij. allegās Aug. sup̄ illo verbo d̄ni loquentis ad Loth̄ Ben. xij. Nō possum quicūq̄ facere zc̄. Nō posse inquit se dicit quod sine dubio poterat p̄ potētiam sed nō poterat p̄ iusticiā. Sed hec opinio nō sufficit. quia eque facilliter defendet̄ error ille philosophoz̄ q̄ vnam. i. q̄ quidquid de⁹ agit ad extra agit nature necessitate z̄ nō possz̄ aliquid aliter operari q̄ de facto operat̄ vel opabitur. Quē errorem reprobat magister. d. quidā de suo sensu p̄sumentes. zc̄. Sequitur ergo q̄ si deus omnē rē quā producit libere p̄seruat

ita libere potest eā annihilare q̄n̄ vult. quare zc̄. Itē hec via sub̄p̄st̄ repugnat quia si de⁹ potest aliquid de potētia quaten⁹ potētia est ergo deus simplr̄ potest illud. q̄ ex opposito sequit̄ oppositū. Un̄ etiā cū potētia dei z̄ ei⁹ misericordia penit⁹ idem sint si aliquid p̄t̄ de potētia in quātū potētia. absolute potest illud nō ob̄stare misericordia. ideo alit̄ respōdendū est. Ad cui⁹ euidentiā p̄mo notandum est q̄ beatitudo put̄ ad p̄positūz sufficit potest sumi dupliciter. Uno modo p̄cise pro actu visionis dei clare z̄ fruitionis vel vtroq̄ simul nō cōnotando eternitatē illoz̄ actuū. Alio modo potest sumi magis p̄cise pro illis actibz̄ cōnotando eternitatē illoz̄z̄ siue credulitatē firmā z̄ veraz̄ q̄ illi actus in q̄bz̄ p̄sistit essentialis beatitudo durabit sine fine. z̄ ita sumitur cōiter. Sed vtra potest i stari. q̄ sic sumēdo sequit̄ q̄ ista sit p̄tingens. Ista beatitudo fuit demonstrata tota beatitudine gabrielis. z̄ similiter ista. Iste fuit beatus demonstrato Gabriele. n̄na patet q̄ n̄s videtur absurdū. Dico hic p̄cedēdo sequēs sumēdo nomē beatitudinis secūdo modo. si cut̄ patet z̄ post patebit. sed p̄mo modo capi endo ille sunt necessarie. q̄ sunt de p̄terito vere nec dependēt aliquo modo ex futuro.

BB Tunc pono aliquas p̄positiōes. Prima est respōsiua q̄ deus p̄t̄ rationali creature securitatē sue eterne beatitudinis reuelare. Patet. quia quocūq̄ modo capiat̄ beatitudo q̄libet beatus est secur⁹ de facto. Et istud est fide tenēdum sicut patet p̄ auctoritates Aug. sup̄radictas. z̄ est cōmunis oīm sentētia. Tūc ad declarationē hui⁹ sciendū est q̄d sit securitas. Un̄ dico q̄ est iudiciū firmū z̄ sine formidine de aliqua veritate vnde nō est imaginādūz q̄ securitas sit aliquid sup̄additū iudicio sed est oīno idem nec aliqd̄ addit sup̄ iudiciū firmū nisi q̄ tale iudiciū sit vtz̄. Ex quo sequit̄ p̄mo q̄ licz̄ securitas prophetica respectu futuri nō potest nō fuisse estimatio vel iudiciū firmum. n̄ potest nō fuisse securitas q̄ illud cēt futurūz. Patet q̄ potest nō fuisse verum iudiciū. Secūdo sequit̄ q̄ licet q̄ sit assecuratus quoniā ille possit nūq̄ fuisse securus de illo. Tertio sequit̄ q̄ capiēdo beatitudinem p̄mo modo null⁹ beatus p̄t̄ nō fuisse securus de sua beatitudine. patet clare. Quarto sequit̄ q̄ capiēdo beatitudinē secūdo modo aliquis beatus potest nunq̄ fuisse securus de

sua beatitudine. Patet. quia isto modo capi endo hec est p̄tingēs. Iste fuit beatus. Un̄ ista beatitudo fuit. Et sic semp̄ vtz̄ ista termino. zc̄. Secūda p̄positiō p̄ncipalis est Qd̄ de quēlibz̄ beatis z̄ de sua beatitudine eterna assecurati potest annihilare z̄ ei suā beatitudinē potest auferre. Patet ex dīctis q̄ p̄mam opinionē nūc reprobatā. Tertia est q̄ de⁹ nō potest annihilare aliquē beatū vel de beatitudine assecurati nec ab eo auferre suam beatitudinē. Et hec videtur similis illi quaz̄ ponit sup̄radicta opinio. sed multū est dissimilis. Et rō est. q̄ p̄dicatū appellat suaz̄ formam. z̄ ideo illa de inesse implicat contradictionē. zc̄. Quarta est Qd̄ deus nō p̄t̄ alīquem p̄mo modo beatus vel de beatitudine assecurati facere postea nō beatū. Patet. q̄ beatus nō potest desinere esse beatus p̄ op̄t̄ rōem tactā licet possit nō esse vel fuisse beatus. zc̄. Ex his patet respōsiō ad rationēz̄ vnde q̄qd̄ sit de antecedēte n̄na non valet. q̄a euidēs sciētia nō requiritur ad securitatem. Aliqui nō p̄cedūt aīo sicut Ockam quarto xiiij. q. iij. zc̄. Sed breuiter cōcedo q̄ nulla reuelatio de futuro est de illo euidēs sciētia. nec euidēter scitur esse reuelatio vel securitas. nec beatus euidēter scit se esse beatum si cut̄ p̄bat rō. Et hec de hoc. **LL**

Secūda dubitatio est Utrū deus possit rationali creature eternitatē sue finalis damnationis reuelare. Videt̄ q̄ nō. quia si sic deus posset cogere aliquē ad peccandū. Cōsequēs est falsum z̄ n̄na patet. q̄ facta tali reuelatione talis de p̄pria salute desperaret. ergo peccaret. quare zc̄. Oppositū videt̄. q̄a omne futurū cōtingens imprimēs reuelationi de⁹ absolute potest reuelare. zc̄. Ad hāc dubitatiōem p̄supposita illa distinctionē supra declarata vel reuelatiōe exteriori z̄ interiori ponā aliquas p̄positiōes. Prima est. Qd̄ deus potest hōi etiam existēti in charitate casum suū in peccatū mortale z̄ etiā suam finalē damnatiōem de cōmuni lege reuelare exteriori reuelatiōe. Ista patet primo de casu in peccatū. quia x̄p̄s petro existēti in charitate reuelauit exteriori reuelatione negationem suā dicens. ter me negabis. Et hec negatio fm̄ Augustinū fuit mortale peccatūz. Secūdo satis patet q̄ tali reuelatiōi non existēti in charitate potest reuelari sua dānatio. Nam in euāgelio x̄p̄us hoc reuelauit iudicis dicens. in peccatis vestris moriemini.

Sed vtrum talis reuelatio possit fieri et
stent in charitate d lege ordinata magis du
bium est. quia in scriptura hoc nō legitur fa
ctum esse. saltē nō recolo legisse. tamē videt
pbabile q hoc nō repugnat legi ordinare cū
non appareat rō quare isto modo non possit
alicui reuelari suū peccatū mortale finale. z
p cōsequens sua damnatio. Quis sit in cha
ritate sicut potest sibi aliud peccatū morta
le reuelari. vt patet in Petro. Hec ex hoc seq
tur q talis desperet vel pdat charitatem. qd
ppter talem reuelatiōem nec oportet q credat
se esse damnādum. Nam ppter nullū signūz
extrinsecū a quocūq; factūz potest viator de
cōmuni lege obligari ad credēdum se dam
nandū. sed debet ip indubitatē sperare q si
faciat que sunt legis xpi saluabitur z ad hoc
debet laborare z diuinū auxiliū implorare.

Secūda ppositio est q de^o nō potest ho
mini etiā nō existēti in charitate suā finalem
damnationē de cōi lege reuelare interiori re
uelatione. Patet. qz tali reuelatiōe facta ille
firmiter assentiret se esse damnādum. vt pa
tet ex quid nois. sed null^o de cōi lege potest si
ne peccato firmiter assentire se esse dānandū.
imo talis credulitas esset peccatū. ergo de^o
de cōmuni lege non pōt immediate causare
talē assensum vel credulitatē in viatore. zc.

Tertia est q dubiū est vtruz deus possit
hoi existēti in charitate suū futurū casum in
peccatū mortale de cōi lege reuelare interi
ori reuelatiōe. Patet. qz nec ad hoc habet au
toritas aut rō vel experiētia cogēs nec etiā
euidētē repugnat legi ordinate. imo fat^o vi
detur stare cū ea q sic. quia ex hoc nō seqtur
q facta tali reuelatiōe talis peccaret vl cha
ritatē pderet vt patz intrēti. quare zc

Quarta est q sine dubio tenēdūz est q de
us potest hoi siue extra charitatē siue existē
ti in charitate casum suū in peccatū mortale
z etiā suā finale damnationē absolute reue
lare interiori reuelatiōe. Patet ex supradictis
z p rationem in oppositū huius dubitatiōis
factam zc. **DD** Sed hic est dubium
tali reuelatiōe facta de futura damnatione.
Primo vtrū talis peccet p desperatiōem z p
dat charitatē. Secūdo vtrū talis possit licitē
p salute sua orare. Et videt q nō. qz non
potest licite velle vel orare illud qd scit deus
nolle. Hā vnusq; tenet se cōformare volū
tati diuī cū scierit ipam. Juxta illd Luc.
xij. Seru^o scies volūtatē dñi sui z nō faci

ens plagis vapulabit multis. Ad pimum
distingendum est q desperatio potest capi
dupliciter. Uno mō improprie p firma credulit
ate q quis credit se esse dānandū vl diffidit
se esse saluādum. Alio mō proprie p firma cre
dulitate qua qd credit q si faciat qd in se est
p statu vie ad habendū beatitudinēz adhuc
nō habebit eā. Un talis actus est directe op
positus actui spei z nō pimus. Tūc fm b di
co aliquas pōes. Prima est q stante tali
reuelatiōe sequit q talis firmiter credit se eē
dānandū. patet ex qd nois reuelatiōis interi
oris zc. Secūda est q stāte tali reuelatiō
ne sequit q talis desperet capiēdo desperati
ōnem pmo modo. Patet ex pma ppositione
ex quid nois desperatiōis pmo mō sumpt.

Tertia est q stāte tali reuelatiōe nō sequi
tur q talis desperet capiēdo desperatiōnem
secundo modo. patet ex qd nois zc. qz stat q
firmiter credit se esse dānandū. z tamen cre
dat q si esset facturū ea q sunt legis xpi ipe
saluaret zc. Quarta est q stāte tali reue
latione nō sequit q talis peccet vel pdat ca
ritatem. Patet. qz illa credulitas siue desper
ratio pmo modo dicta nō esset sibi peccatū.
qz nō esset naturaliter creata s; supnaturali
ter a deo impōsa. z p cōsequēs nō excludit ca
ritatem imo staret absolute q p talē desperati
ōnem mereret si deus pcciperet illā credulita
tem. sed h nō potest de^o pccipe stante lege cōi
quia sic pcciperet sibi duo p traria. s; q sil de
speraret z speraret zc. Ad secundū dico q
sic z q tenetur orare q tollatur ab eo illa cre
dulitas z q nō eueniat sicut credit. Et rō hu
ius nō est qz nō sciat euidētē q damnatur si
cut assignat adā. Hā ita firmiter credit sicut
si euidētē sciret. qd alias dicā. zc. Sed ratio
est. qz licet p talē reuelatiōem abrogel lex cō
munis de spe vt patuit. tamē iste ppter h non
absoluitur ab alijs pceptis legis nec obli
gatur ad oppositū pcepti de rōne. Hec tenet
tur velle qd sit aut credit deū velle. Sed
de hoc alias videbit zc. Et hec de hoc.

EE Tertia dubitatio est Vtrū de^o
possit rōnali creature falsitatē dicere vel eaz
decipere. Et videt q sic. quia ponat q de^o re
uelet alicui aliq; futurū cōringens sicut ant
xpm foret faciat illū sic assentire Tūc illare
uelatione facta z iam in pteritū lapsa neces
se est deū sic dicisse z istū sic assensisse. z tamē
hoc stante adhuc ptingēs est ita fore. Jō ut
guitur sic. deus dixit illi q antichrist^o erit et

antixps nō erit. q deus falsum dixit z ipsum
decepit. Cōsequētia patet z aūs est possibili
le z quilibz ps est possibilis z vna alteri cō
possibilis cū vna sit necessaria. igit psequēs
est possibile. Oppositū patet p magistrū li
bro pmo in. xij. dis. q ab omnipotētia dei et
cluidit posse mēiri z fallere. Et similiter pa
tet p Augustinū. lxxxij. q. q. xij. vbi probat
corpus xpi vey z nō fantasticū fuisse. quia si
nō. ergo fecellit xps. z si fecellit veritas nō est
zc. Circa istam materiā pmo premitam
quorundā solēniū doctoz opinionēs con
trarias. Secūdo ponā aliquas ppositiōes
respōsuas. Tercio eliciā quattuor reglās
ex quib; inferam aliquas pōes correlarias

Quantū ad pimum sciendū est q ad hāc
dubitatiōem rōndēt aliqui doctores affirma
tiue. s; Hybernicus. z post eū Adā z Dikot
Unde tenēt q p totū tps medium aū positi
onem rei in esse illa est ptingēs antixps erit.
ita z illa deus falsum dixit. z de^o decepit. vo
cando scz deceptōem facere q aliquis habē
at assensum falsum vel aliq; erret. de^o tamē
nō potest decipere deordinatē vel iniuste. nec
potest decipere pmo modo loquēdo de dece
ptione. de potētia ordinata z p seipsum z im
mediate sed hoc bñ potest de potētia absolu
ta. Omne em rem quā de^o potest causare me
diantib; causis secundis pōt de potētia abso
luta p seipm. sed error est res talis. Jgitur zc
Dicitur est cōmune pncipiū theologicūz. s; z
minor patet ex multis scripture passib; vbi
deus docuit israelitas i bellis z in alijs ho
stes decipere verbis vel factis zc. Sed alie
respōdent aliqui ad pdictam dubitatiōem
negatiue. **FF** Un magister Gregori
us circa hoc pmo ponit aliq; distinctiones

Prima est q dicere accipitur dupliciter.
Uno modo idē est qd dictū proferre vel for
mare. Alio modo idem est q p dictū aliqd si
gnificare. Et hec distinctio patet. Et pporti
onabiliter dicere falsum vno modo idem est
qd pferre enūciatiōem falsam fm se. Alio mo
do idem est qd p enūciatiōem falsam signi
ficare. stat em aliq; dicere falsum vno mō
do z nō alio modo. vt patet in orōne ironica
vel tropica. In quib; quādoq; enūciatiōes
sunt falsę fm se. z tamē ea que p eas signifi
cātur vera sunt Nullus aut proprie dicitur
dicere falsum nisi p suū dictum intēdat dice
re falsum vel saltē significet falsum. Hec de
pmo modo est dubium qn deus possit dice

re z de facto dixerit falsum. Secūda di
stinctio est q dicere falsum secūdo modo cō
tingit dupliciter. s; assertorie z nō assertorie
seu recitatiue. Assertorie qdem aliquis dicit
falsum quādo p suū dictū integrū z pfectūz
significat falsum. S; nō assertorie quādo p
suū dictū integrū significat vey sed p parti
ale significat falsum. vt ibi. dixit insipiens i
corde suo nō est deus. Et alijs locutionib; ut
recitatiuis z similit ypotbetis z disuncti
uis z yditionalib; Et de isto modo non est
dubiū qn deus possit dicere falsum. vt ibi.
Si dixerō quia nescio eū ero similis vobis
mēdat zc. Tercia distinctio est q aliquis
potest assertorie dicere falsūz dupliciter. Uno
modo simpliciter. alio modo cū intentione.
q ille cui dicit assentiat ei quod dicit. Et de
vtrōq; sensu est dubitatio. ideo fm hoc iste
doctoz pbat duas pclusiones. Prima est
q deus nō potest alicui assertorie dicere fal
sum volēs q ille cui dicit assentiat illi dicto

Secūda est q absolute de^o nō potest di
cere falsum. Primā pbat quia aliter seqt
q deus posset mentiri. cōia patet p diffinitō
nem mēdaciū cōmunē. que est significatō fal
sa cū volūtate fallēdi. fm Augustinū. libro
ptra mendaciū. Sed falsitas psequētis pa
tet p apostolū ad Heb. vi. Impossibile ē mē
tiri deum. Et ad hoc sunt expresse auctozita
tes Augustini. q omne mēdaciū est peccatū.
z q mēiri z fallere sunt ea q omnipotēs nō
potest. Et q si de^o hec posset nō esset dignus
vt esset omnipotēs zc. Secūdam probat
quia ex opposito sequit q de^o nō esset de^o: fm
Augustinū. Cōsequētiā pbat p auctozita
tes Augustini z Anf. Jte sequit q qdlibet
dictū diuinū nō expertū vel p se notū vl cui
denter deductū fidelis rōnabiliter posset ha
bere suspectū z dubiū. Cōsequēs p; falsum
de articulis fidei. z de his que p pphetas et
aplos z ecciam reuelata sunt. sed psequētiā
pbat qz si nō liceret de talib; dubitare aut h
esset pccise qz a deo est dictū. vel qz nō solū di
ctum est. sed qz dictū est illud esse vey et cre
dendū. aut etiā pceptum vt credat indubita
ter. Hec potest dici. qz stāte ypostesi deus
pōt dicere dicta ptradictoria. z cū hoc dice
re qdlibet illor esse vey. z iubere vtrūq; in
dubitatē credi. Hā qua rōe potest vnū fal
sum dicere z qdlibet aliud z sic i casu homō
tenet firmiter assentire duob; cōtradictorijs
scitis esse ptradictorijs. ac p h tenet ad int

possibile. Istas conclusiones et eorum probationes diffuse deducit iste doctor. sed quia deductio principaliter consistit in auctoritatibus quae facillime possunt gloriari. ideo non insisto in eis causa brevitate. Sed ad rationem factam ante oppositum ipse respondet. quod ante est impossibile. licet quod libet potest esse possibile. quia non sunt compossibiles. Et hoc quod probatur. quia illa de praeterito. deus dicit quod anticipans erit. vel iste assensit quod anticipans erit est necessaria. hoc ipse negat. Unum dicit quod si teneatur quod res praeterita potest per divinam potentiam non fuisse dicit esse possibile. quod de illud dictum vel assensum nunquam causavit. et per praesens non dicit anticipans fore. et quod ille etiam non crediderit. Et in hoc ipse bene dicit sicut supra tactum est. Si vero non teneat illud. potest dici secundum eum et aliquos antiquos doctores quod possibile est illud dictum nunquam fuisse significativum. aut non illi quod significavit. Et similiter illud assensum non fuisse assensum aut iudicium illius. Vel aliter secundum eum dicit potest. quod ad hoc quod aliquis dicat aliquid proprie loquendo. requiritur intentio significandi illud per suum dictum. quia ergo deus quod voluit potest non voluisse. ideo possibile est deum nunquam voluisse significare per suum dictum anticipans fore. Si hoc nulla praedictarum viarum placeat alia inveniatur melior. Et si quod eam invenire non potest. ipse dicit quod melius est sustineri suam ignorantiam quam precipitare in tam horridam auri fideliu iniam qualis est si dicat deum posse mentiri aut falsum dicere seu decipere. etc. Sed cum reverentia dico quod si ponat quod praeteritum non potest non fuisse. nulla praedictarum viarum est sufficiens nec est alia debilis. quoniam oportet dicere quod argumentum concludit verum. scilicet quod deus potest falsum dicere et decipere. sicut prima opinio ponit. ita quod oportet dicere vel quod praeteritum potest non fuisse. vel quod deus falsum potest dixisse. nec est dare medium. sicut potest apparere ex supra dictis in isto articulo. Et ideo si ponat primum secundum vias videtur esse ponendum. **BB**

Unde ad declarandum quod haec via possit sustineri. ponam probabiliter aliquas propositiones et respondebo ad oppositas rationes. Unum primum minus distinguendum est quod isti termini decipere fallere et habere modum dupliciter possunt accipi. Uno modo ut includunt in suis descriptionibus ista sine contrarietate scilicet iuste inordinate indubitate. Alio modo ut non includunt ea. scilicet tantummodo fallere vel decipere est in aliquo causa re assensum falsum siue errorum. Accipiendo

tamen primo modo istos terminos sic clarum est quod deus non potest decipere vel fallere. sicut non potest peccare vel iniuste aliquid facere. Et isto modo opposita sententia est merito auri fideliu horrida. sed secundo modo illud est dubium. nec est clare sacre scripture contrarium.

Pro primo probabiliter sit haec prima propositio. Quod omnino deceptioem vel errorem deus potest se solo causare in mente rationalis creature. Patet. quia cuiuslibet deceptioem vel errorem deus est causa. Nam omnium rerum et motuum deus est causa secundum Augustinum. in de trinitate. ca. vi. scilicet error est aliqua res vel entitas causata et per praesens deus ipse est causa. scilicet cuiuslibet rei deus est causa. cum de se solo sine alia causa concurrente potest esse causa. siue illam rem producat in subiecto vel sine subiecto. igitur omnino errorum vel deceptioem potest producere se solo. siue sine subiecto siue etiam in subiecto. scilicet in mente rationalis creature. vel alio subiecto. quare etc.

Secunda propositio est. quod deus non potest se solo causare deceptioem vel errorem in mente rationalis creature. Patet per ea que dicta sunt in qua de noticia dei. art. primo. ubi aliqua dicitur de immutatione vitali. Unum et dicitur ibidem apparere quod nulla qualitas potest alicui potentie vitali esse noticia vel assensus. nisi sit ab ea effectiva. Et igitur quilibet deceptio sit quodam assensus. sequitur quod licet deus possit illam rem se solo causare in mente rationalis creature. non potest facere quod sit ei error vel deceptio ipsa non concurrente. etc.

Et his apparere primo modo Adam. quod talis qualitas que est error vel deceptio non est essentialiter error vel deceptio. cum oppositum ipse ponit de gaudio. noticia. et volitione etc. et per praesens de errore vel deceptioem. etc. Patet. quia si esset in ea et non ab ea non esset ei noticia secundum viam praedictam. et tamen ante est absolute possibile. ut patet etc.

Secundo patet contra Hibernicum quod ex illo principio theologico omnem rem quam deus potest causare cum alia causa concurrente. potest causare se solo. non sequitur quod deus possit causare errorem se solo. Patet ex praedictis. Et potest dari exemplum sicut ex illo etc. non sequitur quod deus possit causare meritum se solo. sed bene sequitur quod meritum potest causare se solo. et similiter errorum causare se solo. Et eadem est ratio utrobique quia sicut illa res quod est vel esse potest meritum potest esse non meritum. quod si deus illam se solo faceret non esset meritum. sic illa res quod est vel esse potest errorum potest esse non errorum. quia si esset a solo deo non esset errorum. ut patet etc. quare **BB** Tertia propositio est quod deus

potest de potentia ordinata rationali creature falsum dicere vel esse decipere. et hoc per se ipsum immediate et directe. ista est responsalis conclusio: licet non appareat mihi clara ex scripturis. Et dico per se ipsum immediate. quia non est contra legem ordinatam. imo possibile est de potentia ordinata quod deus decipiat aliquem tanquam causa mediata siue mediante creatura. Tum primo quia de facto cuiuslibet erroris et deceptioem deus est causa. ut iam tactum est. Tum secundo quia secundum Augustinum. et sanctos alii merentur decipi. et per praesens iustum est eos decipere. ergo deus hoc potest. Tum tertio quia multa sunt in antiquis testamentis de Jacob et Rebecca que spiritus sancti familiariter consilio excusant a mendacio. et tamen in illis decepti sunt Isaac. Ut patet Gen. xxix. et deus per bonos decipit. Et multa similia exempla possunt induci etc. Tum quarto quia etiam in novo testamento angelus bonus auctoritate dei apparere magis in somnis dei. eis ut per aliam viam reuertatur in regionem suam. et sic deceptus Herodes. Unum sequitur. Videtur quod illusio est magis etc. Dico etiam directe. quia deus per se ipsum frequenter fallit et decipit non directe sed indirecte. et per accidens dicens aliquid vel factum quod aliquid rationem non intelligentes crediderunt falsum. sicut patet in euangelio de illis quibus dicit Christus. Solute templum hoc et in triduo reedificabitur illud. quod per hoc crediderunt falsum. et fuerunt decepti intelligentes de templo lapideo. quod dixerat de templo corporis sui. Quarto apparet. Quod deus potest de potentia absoluta rationali creature falsum dicere. et eam decipere etiam per se ipsum immediate et directe. Et dico per se ipsum etc. non quod excludendo omnem aliam causam ab ipso respectu talis deceptioem. quia hoc esset contra secundam propositioem ut patet. sed per hoc excludendo omnem aliam causam ab ipso. et ab ipsa creatura decepta. Tunc patet propositus primo modo per rationem ante oppositum etc. Secundo quia cum deus hoc possit mediante creatura non apparere quare hoc non possit absolute sine illa. Uerbi gratia cum hoc possit mediante angelo vel homine ut patet ex praedictis propositioem. non apparere rationem quare hoc non possit absolute sine illo. Nec ad hoc apparere mihi contradicatio. sicut quod deus non sit deus. vel aliud euidens impossibile ut potest apparere intuitu. Tertio hoc nullam imperfectionem includit in deo. imo videtur imperfectus. si hoc non possit sicut creatura hoc potest etiam sine peccato quia aliquis potest demereri ut decipiatur. Et mirabile videretur quod de

us non posset tale punire et ipsum decipere per se ipsum immediate. cum manifeste dicat Augustinus. lxxxij. q. q. iij. quod deus decipit per malos angelos. et per malos homines. et similiter deus infuit filios israel decipere egyptios. et multa similia possunt induci. Quarto error potest esse sine peccato. ergo non sequitur deum esse eam peccati. licet errorum immediate causaret et aliquid deciperet. Et per consequens deus absolute hoc potest. Consequenter tenet et ante patet per Augustinum enchir. xvj. ubi dicit quod illa fuit opinio caldeorum. Et ostendit quod sit falsa. et quod aliquis errorum est malum pene et non culpe.

Tunc ad rationem alterius opinionis. Ad primam per prima conclusionem. Primo potest dici. quod praesens non valet. quia mendacium vel mentiri includit aliquid inordinate fieri. Et ideo ad probationem praesens dicit quod illa definitio mendacii que est falsa significatio cum intentione fallendi. debet intelligi de intentione deo ordinata fallendi. qualis in deo esse non potest. nec quod talis possit esse in eo non probat argumentum. sed solum quod possit esse in eo intentio fallendi. Secundo potest dici quod accipiendo mendacium per falsa significationem cum intentione fallendi precise qualiter non sumit apud nec Augustinus. nec alii contra. tunc consequens non est falsum de potentia absoluta. sed solum de potentia ordinata. eo modo quod dictum est. et sic intelligunt apostolus et Augustinus.

Tertio ad probationem cum dicitur quod tunc deus posset peccare. quia omne mendacium est peccatum. Patet quod hoc est verum de mendacio non facto auctoritate divina. quale est omne mendacium accipiendo ut contra sumitur sed non illo modo quod dictum est. Quarto potest dici quod si alicui concederet auctoritate divina posse mentiri. sic sumpto mendacio illud nullatenus esset peccatum. et per praesens si deus per se ipsum immediate alicui falsum diceret cum intentione fallendi. et illo modo mentires non peccaret. hoc autem est possibile de potentia absoluta. quia quod talis auctoritates dare non repugnet diuinae potentie. videtur rationabile nec apparere quod tali auctoritate data illud esset peccatum plus quam occidere innocentes. auctoritate dei. Nam magis est contra instinctum naturae secundum quod primum circumscribitur dei auctoritate. Sed neutrum est contra instinctum naturae si fuerit ex precepto vel auctoritate actus naturae. quare etc. imo talis auctoritas de facto videtur quod esse concessa. Unum. in Regum. vi. legitur deum dixisse quod deciperet achab. et egressus spiritus ait: ego decipiam. Et sequitur ingrediatur et

ero spūs mēdax i ore oīm pphaz. Et dicit dñs decipies et pualetis. egredere et fac ita. Et ad hoc possent induci multe scripture. et de egyptijs deceptis p filios israel auctoritate dei et de alijs. Et licet aliq dicat q deus non pcepit in talib mēdaciū vel deceptiōem. sed tantū pmutit vel pnuiciat sic ibi Jobis. q. Soluite templū h et ibidē dicit. tū. qñ dñs dixit iude. qd facis fac cit. nō em hic impatiue loquit fm glosas sanctor. sic ibi egredere et fac. i. egredieris et facies. sic añ di. decipies et pualetis. Tñ licet ista glosa sit pbabil. nō tamē hoc pntendit text. s. q deus illā deceptiōem impauit ad punitionē maloz. nec hoc videt improbabile. quare rē. Ad secūdam rōem p secūda cōclusionē negatur pna nec auctoritates Augustini vel Anf. hoc pbant. S. vltimē negat alia pna in q maior ē difficultas. Sed ad pbatiōem dico q non est licitū dubitare. q de pcepit firmiter credere. ideo negat minor. Et ad pbationē d. q cōcesso q homo nō possit teneri ad imposibile. et q nō possit amboz cōtradictōis as sentire. sequēter dicēdū est q de nō possit illud pceptū dare. vt patet rē. ideo rō nō valet. Ad auctoritates aut magistri et Aug. in oppositū. pōt dici ad ma. sicut ad pma rōnem. rē. Et ad Aug. pōt dici q argumētū solum tenet grā materie. et añs est impossibile. cū sit pō de pterito falsa. rē. Et sic potest pbabiliter dici tenēdo istam viā rē. R R

Uñ ex omnibz pus dictis in isto articulo et tenēdo q res pterita nō potest nō fuisse. in sero qttuor regulas in hac materia satis vtilēs. Prima est q nulla pō de possibili negatiua cuius affirmatiua de pterito correspōdens est hāc est cōcedēda de creatura. nisi vbi pdicatū est iste terminus vep aut falsus. aut aliis includēs alterz istoz in sua rōne diffinitiuā. Verbi grā. si ista affirmatiua sit hāc. Sortes iudicauit antiqpm fore. hec negatiua de possibili sibi correspōdens nō est cōcedēda. Sortes pōt nō iudicasse antiqpm fore. vt q talis noticia potest nō fuisse. et sic de silibus. patet ex supradictis. q si hō cōcederet de creatura. pari rōe dicēdū esset vel sustineri possz q creatura q voluit a. pōt nō voluisse a. et q illa que peccauit pōt nō peccasse. et ita de qlibet pterito sicut supra tactū est. quare rē. Et dico de creatura. q talis locutio est cōcedēda de deo. sic cōcedit q de q iudicauit et voluit antiqpm fore. pōt hō iudicasse et nō vo-

luisse. et q ei noticia pōt nō fuisse iudicium illius. et rō sup tacta est rē. Secūda regula talis est. Q nulla pō talis est cōcedēda de deo. nisi vbi sibi signat actū deo intrinsecuz. et nō effectū pteritū ad extra. Verbi grā. si ista affirmatiua sit hāc de dicit vlt significauit creature antiqpm fore. hec negatiua nō est cōcedēda de deo pōt nō dixisse vel nō significasse. q ista hāc signat nō solū actū intrinsecuz. s. effectū ad extra pteritū. Et hō dico q secūda est de s. b. s. p. c. i. significatiō actū intrinsecuz. s. sunt ista iudicauit. voluit. rē. vel de s. b. s. c. significatiō actū extrinsecuz. notādo nō esse vep. vel esse falsum. sicut sunt ista reuelauit. certificauit rē. vt pōt patere ex supradictis.

Tertia regula est. Q talis locutio nunq est cōcedēda nec de creatura nec de deo. nisi qñ veritas pōis de pterito depēdet ex pnti genti futuro. patz inductiue. rē. Quarta regula est. Q talis locutio est qñq cōcedēda de creatura. qñ pdicatū est iste terminus vep aut falsum. vel alii terminus includēs alterz ipoz in sua rōe diffinitiuā. Verbi grā. cōcedēdū est. q illud qd fuit iudicū vep potest nō fuisse iudicū vep. et q reuelatio potest nō fuisse reuelatio rē. Et rō huius potest apparere ex supradictis. rē.

Uñ ex istis et spēaliter ex quarta regula sequit pmo q aliq habuit fidē qui p nūq habuisse fidē et possibile q sua fides n fuerit fides. Patet de illo q habuit fidē q antiqpm erit. q fides est hāc et de s. o. vñ impossibile ē q fidei subsit falsum. Et iō sicut possibile est q antiqpm nō erit sic possibile est q illa nō fuerit fides. sicut possibile est q nō fuerit vera.

Secūdo sequit q aliq habuit spem q p nūq habuisse spem. et possibile ē q sua spem nō fuit spes. patz de illo q habuit spem q saluabil. et sic erit. q fm mgm li. iij. di. c. c. pmo. Spes est certa expectatio future beatitudinis. rē. et caplo sequēti dic. q spes nō est nisi futuraz vep. et iō sicut possibile est q ille nō saluabil. ita possibile ē q nō habuit certā expectatōz nec p pns spem rē. Tertio sequitur. aliq est saluar. et meruit saluari p fidē et spem. q pōt hō meruisse p infidelitatē vlt falsaz estimatōz. Patet de illo q hoc meruit q cre didit vltimū iudicū fore. et nō pōt hoc nō meruisse et tñ sua fides pōt fuisse infidelitas vlt falsa estimatio sic illud pōt nō fore. Et similiter aliq p meruisse dānationē p rectā estimatiōne et verā fidē vt q credidit vltimū iudicū

ciū nō fore. rē. Uñ p q hō nō meret in credēdo. q creditū ab eo sit vep. nec demeretur quia sit falsum. nā hoc nō est in potestate sua. sed iō meret q sibi sic pcepit a deo vult obedire et de vult actū acceptare. rē. Quarta sequit q aliq pphetauit q potest nunq p pphetasse et possibile est q sua ppheta nūq fuerit ppheta. Patet. q iste terminus ppheta siue ppheta est terminus cōnotatiuus q sit de vero. Uñ describit ppheta q est diuina inspiratiō euentū rei immobili veritate demōstrās. Nō quidē intelligēdo q sit immobil. i. necessaria veritas simpliciter absolute s. cōditionaliter. sic q necesse est si aliquis est pphetatus illud euenire. Et iō sicut possibile est q illud nō sit vep q Job p dicit de resurrectione. ita possibile est q nūq pphetauerit de resurrectione. Et i potestate antiqpm futuri erit facere q pps in aliquibz q p dicit de ipso nō fuerit ppheta. Et p similitē posset dici de multis s. trāseo. q ex p dicitis satis patet via subtilibus ad multa cōcludēdū in hac materia. Et hec de toto tertio articulo. Ad rōes pncipales questionis patet clare ex tribus articulis pmissis quid dicendū sit. Et hec de questione

Questio tredecima

Arca quadrage

simāsecundā distinctiōz. et alias sequētes i quibz magister agit de potētia et causalitate dei. Quero vtrū de sit pma causa simplr oipotēs et vniuersalit omnifaciēs. Et arguit pmo q nō q nō omne possibile fieri de pōt facere. igitur de nō est simplr oipotēs. Cōsequētia satis p. sed añs pbaf. q malū vel pētm est possibile fieri a creatura et nō a deo. q nō pōt peccare igitur rē. Secūdo arguit sic. q nō omne factibile de pōt se solo facere. igitur nō est pma causa vniuersalit omnifaciēs. Cōsequētia p. q pma cā vniuersalit omnifaciēs qd qd pōt cū causa scda pōt se sola. aliter nō esset pma. s. añs pbaf. q act. odij dei est factibil a causa scda. et tñ illū nō pōt se solo facere. aliter sequit q de nullo coagere posset actū culpabilē facere. qd est doctrinā scōz. igitur rē.

Tertio arguit sic. q nullū pducibile qd de facto pducit de pōt meli facere. igitur nō est simplr oipotēs. Cōsequētia satis patz s. añs pbaf. q dei potētia pductiua ē infini-

ta. q qd pducit infinite pducit. q sua pductiua potētia et sua pductio actiua sunt idē. Et pns oia equalit pducit nec pōt aliquid meli pducere q de facto pducit. Igitur rē.

In oppositū oim istoz est expssa determinatio mgri i lra et est cōis doctrina. In ista cōclusionē iuxta materiā triū argumētōz pnt tres articuli. Primus vep de sit potētia actiua simplr oipotēs. Secūdo vep de sit pma causa vniuersalit omnifaciēs. Tertius vep de sit potētia infinita cōliter omia pducēs. Circa pma articulū sic pcedā pmo pmittā aliquas suppositiōes. Scdo aliquas distinctiōes. Tertio ponā aliq cōclusionē.

Quantū igit ad pma in quo videndum est qd nois huius termini omnipotēs. et qre de dicatur oipotēs sit pma suppositiō. Q deus dicit omnipotēs vlt omnipotētia: nō a potētia passiuā s. actiuā. Patet et pmo q de dicat oipotēs vel oipotētia. est articulus fidei. vt apparet i simbolo rē. Uñ etiā Exo. xv. dicit omnipotēs nomē ei rē. S. q hō nō dicat a potētia passiuā patz. q nihil pōt pati cū sit intransmutabilis. Jac. i. Apud quē nō est trāsmutatio rē. Secūda suppositiō q de nō dicit omnipotēs a potētia actiua qsi qualibet potētia actiua sit formaliter potēs. quia nullam potētiā actiuā creatā sicut ignis alterius ve creature bz formalit rē. Tertia est q de nō dicit omnipotēs q possit pducere oē possibile pducit siue omne illud qd pducit nō implicat cōtradictiōem. Patet. q filius vlt spūs sanctus nō esset oipotēs. Cōsequens est doctrinā scōz. et reputat hereticū. pna patz. q neuter pducere pōt oē pducibile cū quilibet eoz sit pducibil. imo de facto pducit a pter nō possit pducit a se. rē. Et eodē mō argueret de essentia diuina que nullū pducibile pōt pducere ad itra. rē. Quarta ē q de nō dicit omnipotēs q possit facere omne possibile siue oē illud qd esse nō implicat cōtradictiōem. Patet q nō potest facere se et tñ ipm esse nō implicat cōtradictiōem. rē. Quinta est. Q de nō dicit omnipotēs q possit facere oē illud quod fieri ab ipso nō implicat cōtradictiōem. Patet. quia pari ratōe omne illud esset omnipotēs qd possit aliqd facere. vt patz clare rē.

Sexta est q deus dicit omnipotēs q potest facere omne factibile siue omne illud qd fieri non implicat contradictionem. Patet ex dictis a sufficienti diuisione. quia non apparet alia ratio quare dicatur omnipotēs.

B Unde ex predictis patet quod iste terminus omnipotens vel omnipotentia est unum terminus in recto. et hoc signum distributum ois in obliquo cum uno alio termino distributo in obliquo ibi subintellecto. terminus autem ille distributus potest subintelligi vel iste terminus productibile vel iste terminus factibile ita quod talis terminus ibidem distribuitur. et non iste terminus reclusus potens vel potentia. sicut supra dictum fuit in questione de equalitate personarum articulo. Et secundum hoc iste terminus potest dupliciter sumi. Uno modo large. et sic describeret omnipotentia quod est potentia ois productibilis productiva. Alio modo stricte. et sic describeret omnipotentia quod est potentia cuiuslibet factibilis siue omnis productibilis ad extra productiva. Unum primo modo non sumitur apud sanctos sed secundo modo sicut dictum fuit in questione supra dicta. Et non fuit ibi assignata. Secundo patet quod omnipotentia primo modo dicta non dicit perfectiōem simpliciter. nec illo modo dicitur de omnipotens. Patet. quia talis non convenit cuiuslibet perfectio simpliciter. quod nec filio nec spiritui sancto nec essentie divine. Tercio patet quod omnipotentia secundo modo dicta dicit perfectiōem simpliciter. et illo modo dicitur de omnipotens. Patet quia talis convenit cuiuslibet perfectio simpliciter. et sic dicitur quod pari ratione dicitur quod posse facere aliquam rem siue eam producere productivem sicut creaturam dicit perfectiōem simpliciter. eadem ratio potest dici quod posse producere aliquam rem sicut divinam personam est posse simpliciter et dicit perfectiōem simpliciter. et sic aliqua perfectio simpliciter convenit patri que non convenit filio. quia posse producere aliquam rem et non perfectiōem. non videtur diminueri de perfectio. Respōdeo quod ex his que sunt fidei sequitur quod non posse producere filium vel personam divinam. stat cum omnipotentia que dicit perfectiōem simpliciter. hoc tamen non est evidens. sicut bene probat ratio. sed tamen aliquam creaturam non posse producere sicut hominem vel asinum. siue aliquid non posse producere quod tamen est factibile non stat cum omnipotentia que dicit perfectiōem simpliciter. licet etiam hoc non sit evidens. Patet quia multi philosophi posuerunt primam causam nihil facere vel agere in genere cause efficiētis. et tamen esse perfectam simpliciter. Et ideo posse producere divinam personam non dicit perfectiōem simpliciter sed bene posse producere creaturam. Et sic

aliquis est simpliciter perfectus quod non potest producere quodlibet productibile sicut divinam personam. et tamen non esset simpliciter perfectus si aliquam creaturam non posset producere. Et licet non sit evidens. quare unum magis debeat cedere quod aliud. tamen unum debet cedere et non aliud quia ad hoc obligamur per fidem. sicut clare patet ex supradictis. Quarto patet. quod cum omnipotentia que dicit perfectiōem simpliciter et secundum quam deus dicitur omnipotens solus respiciat per obiecto creaturam siue rem productibilem productivem. ideo omnipotentia sic dicta et omnipotens illo modo bene describitur per hanc orationem vel equivalentem. scilicet potens facere quiddam fieri non implicat contradictionem. Sed hanc descriptionem reprobat Dugolinus. et instat contra eam. quia peccatum fieri non implicat contradictionem. et tamen deus non potest facere peccatum. Tercio dicitur aliam descriptionem et dicitur quod omnipotens est quod potest facere quiddam fieri ab omnipotente non implicat contradictionem. Nec autem oratio nihil valet. quia descriptum ponitur in descriptioe quod non debet fieri sicut patet. vi. thopicorum. ideo non est descriptio sed ridiculosa petitio. Hec valet instans quod tenedo quod deus non potest facere peccatum consequenter dicendum est sicut ipse tenet quod peccatum nihil est. id sub illo distributivo quiddam quod solus distribuit istum terminum ens non convenit sumitur ille terminus peccatum ideo non valet sua ratio ut patet. Unum cum omnipotentia non habeat per obiecto nisi creaturam. ut dictum est. et peccatum secundum ipsum non sit creatura. patet manifeste quod non valet sua instans. sed de assumpto magis alias videtur. Dispositio premissis ad maiorem declarationem predictorum videndum est utrum omne possibile fieri siue omne quod fieri non implicat contradictionem deus possit de sua absoluta potentia facere. Circa quod ad declarationem terminorum premissa tres distinctiones. Secundo ad articulum pono tres conclusiones. Prima distinctio est de isto termino possibile. Nam possibile quiddam sunt incomplexe significabilia. quodammodo complexe. Primo modo adhuc possibile sumitur dupliciter. Uno modo ut distinguitur actu ens. et sic omne quod non est et potest esse. sicut antitipus. dicitur quoddam possibile. Alio modo ut distinguitur necessarium. et sic ois entitas etiam actu ens quod potest esse et potest non esse dicitur quoddam possibile. Et rationabiliter possibile secundo modo dicitur per duplicem accipi. Uno modo ut distinguitur per verum

et sic solum enunciabile non verum et non impossibile est possibile. Alio modo ut distinguitur contra verum necessarium. et sic omne enunciabile etiam verum potens tamen esse falsum dicitur possibile. Quantum ergo ad primum modum quiddam dicitur possibile fieri. quia potest fieri aliqua entitas. Sed quantum ad secundum aliquid dicitur possibile fieri non quia talis positio vel enunciabile possit fieri. sed quia potest fieri quod ita sit sicut per eam signatur. Secunda distinctio est de termino isto facere. Unum secundum quod sententialiter ponit Anselmus de casu dyaboli. primo capitulo. aliquis dicitur facere dupliciter. Uno modo positivem et hoc dupliciter. scilicet vel de novo efficiendo vel factum conservando. Alio modo negativem non faciendo oppositum seu ipsum non prohibendo cum tamen hoc posset. Et sic dicitur deum facere aliquam rem que erat facta cum cessat facere eam esse. et similiter que non sunt potest dici facere non esse quia cum possit non facit ea esse. Hoc modo loquitur Augustinus. libro de civitate dei. ca. xvij. Res quas deus condidit et ut prius non essent egit quodammodo non fuerunt. et ut posterius essent quando esse ceperunt. Primo modo sumitur proprie. et secundo modo improprie. Tercia distinctio est circa istum terminum potentia absoluta. Unum deum posse aliquid facere solus dupliciter intelligi. Uno modo secundum potentiam absolutam. Alio modo secundum potentiam ordinatam non quod in deo sint due potentie. una absoluta et alia ordinata. sed deus dicitur illud posse de potentia absoluta quod simpliciter et absolute potest. Et sic intelligitur deus omnipotens. et de tali potentia semper loquar in presenti articulo. ut satis patet. Sed deum aliquid posse de potentia ordinata potest dupliciter intelligi. Uno modo stricte quod potest stante sua ordinatione que eternaliter voluit se sic vel sic esse facturum. et sic solus potest illa que ipse ordinavit se facturum. Alio modo potest intelligi magis large. quod potest stante veritate legis seu scripture divine. Et sic possibile ordinare potest dici illud quod est possibile absolute et non obuiat alicui veritati legis ordinate vel scripture sacre. Et utroque istorum modorum dicitur quod impossibile est de potentia ordinata ultimam iudicium non fore. quod licet sit simpliciter et absolute possibile. tamen non stat cum eterna dei ordinatione et obuiat sacre scripture. Isti autem duo modi differunt. quia aliquid est impossibile de potentia ordinata primo modo et non secundo modo

Sicut si sortes sit reprobatus hec est impossibile de potentia ordinata primo modo. Sortes saluabitur. ut patet. et tamen non est impossibile secundo modo. quia est absolute possibile nec obuiat sacre scripture. cum nec hoc nec eius oppositum sit reuelatum in scripture. Similiter etiam aliquid est possibile de potentia ordinata secundo modo et non primo modo. sed nunquam e converso. quia quiddam obuiat scripture sacre repugnat ordinationi divine. sed non e converso. Et ideo secundus modus est in plus quam primus. ut patet. quod quiddam est possibile primo modo est possibile secundo modo. sed non e converso ut dictum est. Secundus autem modus videtur magis prius quam primus. quod secundum primum modum nihil est possibile de potentia ordinata nisi quod est vel erit. Similiter isto modo cuiuslibet contradictionis de contingenti una pars est impossibilis de potentia ordinata. non autem secundo modo. ut patet de istis. sortes saluabitur. sortes non saluabitur. demonstrato aliquo viatore. Et istud faciliter patet. Tercio autem distinctio concordat illa distinctio magistri in ista. et quorundam antiquorum. quod quedam deus potest de potentia que non potest de iusticia. Illud enim dicitur non posse de iusticia quod obuiat ordinationi sue voluntatis vel veritati sue legis. quare utraque est regula iusticie. sed illud dicitur posse de potentia absoluta quod absolute et simpliciter potest quous oppositum ordinaverit vel reuelaverit. Dispositio premissis ponam tres conclusiones. Prima est. Omne possibile primo modo. id est. omne entitatem possibilem deus potest facere accipiendo facere primo modo. Secunda est. Omne possibile enunciabile deus potest facere esse verum accipiendo facere primo et secundo modo. Tercia est quod non omne tale possibile deus potest facere esse verum accipiendo facere primo modo. Probatur prima conclusio auctoritate scripture sacre. quia non potest euidenter probari ratione. ut tractum est supra et post etiam dicitur. Ad hanc autem est expressa auctoritas Sapientie. xvij. ubi de sapientia increata dicitur quod est omnium artifex et habens omnem virtutem. Et iterum cum sit vna omnia potest. Igitur et. Et iterum Sapientie. xv. Quomodo posset aliquid permanere nisi tu voluisses. Igitur non solum deus quodlibet possibile potest facere. sed etiam factum conservare. imo sine ipso non potest conservari in esse. quare et.

Dulce alie auctoritates scripture et doctorum possent induci sed iste sufficiunt. et c.
 Secunda etiam conclusio non potest evidenter probari ratione sed probatur auctoritate. Primo per verbum christi Matth. xix. Apud deum omniaabilia sunt. Secundo per illud Luc. primo. Non erit impossibile apud deum omne serbum. id est. omne enunciabile non implicat contradictionem. Tertio per illud Gen. xviii. Nunquid deo est quicquid difficile. In omnibus autem his fit locutio de possibili complexis. ut patet intuitu scripturam et c. Tertia conclusio probatur. Nam possibile est nullam rem preter deum esse. et tamen illud non potest deus facere loquendo proprie de facere. Nam si illud sic faceret iam aliquid preter deum esset. Illud tamen potest facere secundo modo. Hanc autem conclusionem probat magister Gregorius. per hoc quod possibile est creaturam peccare. et tamen deus non potest facere creaturam peccare. primo modo capiendo facere. Et hoc ipse probat tripliciter. sed quidquid sit de veritate consequentis alias ostendam quod rationes sue non sunt efficaces quando agam de causa peccati et c. Locutio tamen et hoc est verum quod deus potest facere creaturam peccare et facere mala et peccata accipiendo facere secundo modo. quia hec permittit et posset ea impedire sicut satis patet.
F Ex predictis sequitur aliqua correlaria. Primo sequitur quod ad omnipotentiam quam deo attribuius non pertinet quod omne possibile posset facere primo modo. Patet de istis deus nihil facit vel conseruat. et c. Secundo sequitur quod ad omnipotentiam quam deo attribuius pertinet quod omne possibile non verum ad quod esse verum non sequitur contradictionem seu primum principium non esse. possit facere esse verum accipiendo facere communiter ad primum et ad secundum modum. Sicut cuius loquendo. omne tale potest per diuinam potentiam esse verum patet ex predictis et deo possibile ad quod esse verum non sequitur. et c. quia aliquod est enunciabile possibile ad quod esse verum sequitur contradictionem. sicut istud nullum enunciabile est verum. et c. Tertio sequitur quod non est nobis cuius deus nec demonstrabile per rationem: aliquam potentiam actuam esse omnipotentem. patet. quia non est sic evidens aliquam potentiam actuam esse vniuersaliter efficientem. igitur et c. Quarta conclusio satis patet. et ante apparebit in secundo articulo et satis patet ex aliis dictis. Quarto sequitur quod quod possibile est aliquam potentiam

actuam in qualibet actione petigi. vel esse vniuersaliter efficientem. tam possibile est esse esse omnipotentem. Patet clare. quia illa potentia est omnipotens que potest facere quicquid potest fieri. sicut patet ex quod nominis. sed quicquid poneret causam vniuersalem in genere cause efficientis poneret eam potestem facere quicquid possit fieri. ut patet ex quod nominis cause vniuersaliter efficientis. et c.
 Quinto patet clare ex predictis. quia illi philosophi qui posuerunt non posse fieri aliquid mundum. et nihil posse creari. et materiam a nullo posse fieri. et etiam ponentes plura necessarie esse. sicut corpora celestia et intelligentias celestes. et tamen cum hoc ponentes vnam causam primam vniuersalem in genere cause efficientis habebant consequenter ponere eam esse omnipotentem. patet manifeste ex predictis.
 Sexto patet ex hoc quod licet ista sententia sit bona. deus est omnipotens. ergo deus potest aliquid mundum facere vel aliquid creare. vel potest solo quodquid potest cum alio. tamen nullo modo est evidens naturaliter. patet quod sit bona. quod non est necessarium. et c. Sed quod non sit evidens satis patet. imo ante est possibile in naturali lumine non sententia. imo magis oppositum ut satis patet. et magis patebit in secundo articulo.
S Septimo sequitur quod deus est omnipotens non solum quo ad effectum. sed etiam quo ad efficiendi modum. patet hoc per declarationem sciendum est quod omnipotens potest dupliciter intelligi. Uno modo quo ad effectum. id est potest in omnem effectum. Alio modo quo ad efficiendi modum. id est quod se solo possit in omnem effectum. Utroque autem modo deus est omnipotens. De primo enim non est dubium ut patet ex predictis sed de secundo modo possibile est secundum fidem ut patet ex secundo correlario. et magis patebit ex secundo articulo. Octavo patet quod possibile est in lumine naturali aliquam potentiam esse omnipotentem quo ad effectum. licet non sic quod ad efficiendi modum. Patet. quia primum est sic possibile et non secundum saltim non ita apparet sicut suum oppositum. sicut hec omnia magis patebunt ex secundo articulo. Ex omnibus supra dictis patet responsio ad argumentum factum primo loco ante oppositum. Unde secundum illos qui tenent quod deus est causa peccati et potest causare aut velle peccatum sicut De kam. B. ad. et plures solennes doctores procedunt negare ante. Et ad probationem negare minor et negare ultra illa sententia deus potest facere peccatum

potest peccare. quod per consequens importat quod deus posset aliquid malefacere vel aliquid qualiter qualiter non debet quod est impossibile. hoc autem non denotat per ante. Sed de hoc alias. Sed secundum illos qui illud non tenent negaret talis consequentia quidquid est possibile fieri deus potest facere. sed peccatum potest fieri a creatura. ergo peccatum potest deus facere. Tamen hic est fallacia figure dictionis. quod in maiori distribuitur vniuersaliter absolute per hunc distributum quodquid. et in minori accipitur sub illo vniuersaliter connotatum. quia peccatum vel peccare non tamen importat illam rem que producit sed etiam importat aliquem obligatum ad oppositum illi quod facit vel omittit. id est fallacia figure dictionis. Et potest dari exemplum si arguitur sic. quodquid potest fieri deus potest facere. sed creatura potest mori. ergo deus potest mori. Non enim valet sententia. quod mori non importat precise destructionem alicuius rei sed connotat destrui eam rem que dicit mori. Et ideo licet deus potest causare destructionem rei que moritur. tamen non potest mori in propria natura. sic importato. et c. Et hec de primo articulo.
Quanto ad secundum articulum in quo videtur dum est verum deus sit prima causa vniuersaliter omnifacis. Primo videbitur quod tenendum sit circa hoc secundum fidem. Secundo quod dicendum est se quando rationem naturalem. Circa primum premit tam aliquas propositiones que sunt supponende et si de. nec possunt evidenter probari ex ratione.
 Prima est quod omne que fit deus est causa ea de non esse ad esse. producit. Patet per illud Job. primo. Omnia per ipsum facta sunt. Et illud symbolum. factoris visibilium omnium et invisibilium. et c.
 Secunda est quod omne que fit deus est causa ea immediate de non esse ad esse producit.
 Hec propositio est contra illam opinionem quam recitat Augustinus. v. super Genesim. ca. xxix. vbi dicit. Sunt ei qui arbitrantur tantum mundum ipsum factum a deo cetera fieri iam ab ipso mundo sicut ille ordinauit et iussit. deum autem ipsum nihil operari. hanc ibi expresse reprobat Augustinus. Et per illud verbum christi patet manifeste. vbi nunc operatur et c. et per multas alias auctoritates. Et ibidem determinat per multa capitula. quod ad productionem cuiuslibet effectus deus immediate simul cum aliis causis secundis occurrit et principaliter. propter quam principaliter dicit aliqui ista non nisi a deo fieri et ipsa creatura et c. Tertia propositio est. quod omne que facta sunt deus est causa ea immediate in esse conseruat. patet primo per auctoritatem sapientis supra inductam in primo articulo. Item ad Col. i. Omnia per ipsum

et in ipso creata sunt. Et sequitur. et omnia in ipso consistant. Item de Heb. i. Potestas omnia verbo virtutis sue. Ubi glossa. sicut ab eo creata sunt omnia. ita per eum conseruantur. Plures sunt alie auctoritates scripture et Augustini. Quarta propositio est. Quod omnium que fiunt vel facta sunt solus deus est immediata causa producit vel conseruat. Patet. quod nulla est causa per se qua moueat ad causandum. ut dicit Augustinus et probat magister in ista. Quinta est. Quod non omne que fiunt vel facta sunt solus deus est immediata causa producit vel conseruat. Patet quod aliter sequitur quod creatura nihil immediate producit vel conseruat. contra illud Luc. xxi. vbi christus dicit quod arbores producit et se fructum similiter videtur quod ad absentiam solis definit eius lumens. ergo possibile est quod sol ipsum producit et conseruat. Et multa possent induci sed satis patet. Sexta est quod omne que fiunt vel facta sunt solus deus posset esse immediata causa producit et conseruat. patet primo negatiua exclusiue. id est quod nihil aliud a deo se solo habet posse fieri patet. quod ad minus superius non potest esse causa et c. Sed affirmatiua exclusiue. id est quod deus potest se solo licet non posset probari evidenter ex scriptura. tamen apparet probabile secundum fidem. quia nihil est a deo distinctum quin possit esse absque alio creato ab eo totaliter distinctum. quod quodlibet tale est contingens secundum veritatem fidei. nec ad ipsum esse sequitur necessario aliud creatum ab eo distinctum esse. nec per consequens ad ipsum non esse aliud non esse. Et per consequens deus potest se solo quidquid potest cum alio. et c. Septima propositio est quod quidquid deus facit vel conseruat libere et non necessario facit vel conseruat. patet primo auctoritate supra allegata. Sapientia. quanto. Item in psalmo. quicquid voluit fecit. Item Eph. i. Deus omnia operatur secundum voluntatis sue. ergo libere et contingenter. Verum est tamen quod ista sententia non est evidens. quia posset dici quod licet deus operatur per voluntatem et per libertatem complacentie. non tamen sequitur quod libertate contingenter. sed tamen sententia illa est catholica. Item patet aliter quia si non est. sequitur quod aliud a deo esset necesse esse quod necessarium deus illud faceret et conseruaret. et c. Octaua propositio est. Quod quidquid deus facit vel conseruat contingenter vult facere vel conseruare. Patet ex alia. quia impossibile est eius facere vel conseruare aliquid et non velle facere vel conseruare illud. vel etiam e contra. Et per sententiam sicut contingenter facit sic vult contingenter facere

Sed extra hanc positionem est quedam opinio. d. q. deus nihil vult contingenter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod non potest dici. cum illud velle sit deus. et per hunc necessesse esse. Aut habitudo illius velle ad illud quod vult facere est contingens. hoc non quia non potest assignari que res esset illa habitudo utriusque rationis vel reale nisi ponat quod sit ipsum met velle diuini. Et per hunc sicut ipsum est simpliciter necessariu sicut et illa habitudo et per hunc necessario vult. Unde finaliter concludit hec opinio quod deus perducit quiddam perducit absque hoc quod determinet per aliquid vel le intrinsicum ad producendum. et tamen deus voluntarie perducere. quia in sua potestate habet producere et non producere. Hec aut opinio falsa est. nec sufficienter seipam exprimit. ideo breuiter quod sicut deus contingenter aliquid scit fore. sic contingenter aliquid vult facere. Hec et hoc sequitur quod in deo vel dei scientia vel voluntione sit contingencia intrinseca. Unde ad rationem oppositam dico quod nec velle diuini quod vult aliquid facere nec eius habitudo ad illud est contingens sed simpliciter necessesse esse. ipsius tamen velle est contingenter velle faciendi illud et habitudo est contingenter habitudo ad illud. sicut dictum est supra de prescientia respectu futuri contingentis et similis difficultas est verro bis. Prima propositio est. Quod licet deus sit necessario omnipotens tamen contingenter est omnifaciens. patet ex dictis. Decima est quod quibus necessario deus est omnipotens. tamen necessario si aliquid sit ipse est omnifaciens. patet sicut nihil sit sine ipso sic nihil potest fieri sine ipso ut diffuse probat Bernardus in summa sua. Unde hec est radix ad defendendum causam dei contra Pelagium. ut patebit in secundo et tertio. Istis positionibus presuppositis et si de consequenter videndum est quid circa hec sit probabile naturali ratione. Unum sit hec vnde prima propositio. Probabile est naturali ratione quod omnium que sunt vel facta sunt deus est prima causa ipsa. mediate vel immediate producens vel seruans. patet. quod probabile est deum esse causam primam actiuam perfectissimam. et per hunc vniuersale respectu omnium effectuum. Non est tamen ita apparerit probabile quod deus sit immediate causa omnium effectuum. quia multi philosophi concedunt primum et negant secundum. sicut supra etiam patet. Et que fuerit circa hec opinio Aristotelis. dubium est quiddam tamen sit de hoc dico quod nullam rationem multum apparentem potest probari de-

um non esse causam immediate concurrentem ad omnem effectum. etc. Duodecima propositio est. Quod non est ita probabile naturali ratione quod deus possit immediate facere se solo quicquid potest cum alio sicut oppositum licet neutrumque sit demonstrabile. patet. quia communiter omnes philosophi concesserunt quod ex nihilo nihil potest fieri sicut patet primo philosophorum. ergo saltem in generabilibus et corruptibilibus non posuissent deum per se posse facere formas generabiles et corruptibiles. Aliter sequitur quod possent creari. quod est contra suppositum quod est probabile in naturali lumine quod suum oppositum quantum non sit demonstrabile. Et si peratur vni philosophi mouetur ad ponendum causam secundam necessario concurrere. dico quod propter hoc quia videntur quod causa secunda aproximata sequitur effectus et ipsa non posita nunquam ponitur. Quia rationem tangit philosophus secundo de generatione ad probandum solem esse causam istorum inferiorum. Itaque illud etiam posuerunt propter hoc. quia cum deus sit eos sit causa naturalis et non libera libertate contradictionis. si posset effectum aliquid producere sine causa secunda que producitur ea. sequitur quod ante approximationem cause secunde produceretur effectus ille. propter existentiam cause sufficientis. cuius tamen expectentia declarat oppositum. Hec tamen propter hoc negauerunt deum esse causam primam omnium effectuum vel immediate saltem mediate. Et si dicatur quod causa prior per se agit. ergo in illo potest non agit causa secundum. etc. Dico quod non est imaginandum quod causa dicatur prima. quia in aliquo instanti prior operetur ad effectum et in secundo instanti operetur causa secunda ad eundem effectum. sed in eodem instanti totaliter utraque. Et ideo negatur de vniuersali. monis quod causa prima prius agit nisi intelligitur per se. id est principaliter et perfectius. vel aliquo tali modo. Decima tertia est quod probabile est naturali ratione quod quiddam deus agit ipse agit libere. patet. quia nobilissimus modus agendi scilicet per intellectum et voluntatem est deo attribuendus. ergo deus agit libere. quia per voluntatem seu voluntarie saltem libertate coplacente. Non est tamen ita apparerit probabile quod libertate contingente. quia non est clarum quod omnino agere per voluntatem agat contingenter et non naturaliter. Itaque multi philosophi concedunt deum agere per voluntatem et tamen necessitate nature etiam multi theologorum concederent quod deus per voluntatem produceret spiritum sanctum. et tamen naturaliter et necessario. Et eodem modo stat quod deus agit per voluntatem

vel voluntarie et tamen necessitate nature.

Ideo sit hec decima quarta propositio quod non est ita probabile naturali ratione quod deus agat libere libertate contingente. sicut oppositum licet neutrum sit demonstrabile. patet ex dictis in duodecima propositio. etc. Si vero dicatur contra quod aliqua causa agit contingenter. ergo prima causa etiam agit contingenter. An patet de voluntate creata. que etiam a primo conceditur esse libera. Et prima tenet quia quolibet causa secunda agit in quantum mota a prima. et per consequens eodem modo mouebitur causabit sicut prima. Dico hic quod illa prima a multis philosophis negaretur et ratio esset quia diceretur quod vel voluntas non dependet a causa prima nisi in conseruari et non in suo libere operari. vel si ita foret quod non staret secundam causam agere prima non coagere. tamen adhuc non sequitur quod necessario ageret causa secunda quonia non stat voluntatem vel le nisi intellectu coagente. Et tamen non sequitur intellectus necessario intelligit. ergo voluntas necessario vult. Et sic in proposito. Dico tamen quod prima solutio est probabilius quod secunda. quia cum idem effectus non possit esse necessario ab vna causa et contingenter ab alia videtur mihi quod si concederetur quod deus coagit immediate ad actum voluntatis. quod si contingenter et libere est a voluntate etiam contingenter est a deo. Et sic concessa libertate contingente in voluntate creata etiam procedenda erit in voluntate diuina. quare etc. R. Si autem queratur quid super hoc senserit Aristoteles. dico quod eius intentio fuit quod deus non operatur libere libertate contingente aliter habuisset concedere quod ipse potuisset velocius et tardius mouere primum mobile. et tamen talem libertatem concessit in homine respectu actu quos operatur voluntarie. ut patet in libris moralibus. Unde sequitur quod si ipse concessisset deum coagere in omni operatione ipse inconuenienter locutus fuisset de libertate in homine et in deo. ut patet ex dictis. Quia illo supposito quod illam sequitur ista. scilicet diuini est quod super illo senserit Aristoteles. de quo alias videbitur. Et supradictis patet responsio ad secundam rationem ante oppositum questionis. Unum quando dicitur non esse factibile etc. ergo etc. Primum dico quod licet an sit probabile naturali ratione ut dictum fuit. tamen secundum fidem est impossibile. et ideo consequentia est bona.

Dico tamen secundo quod probatio consequentie non valet. quia aliqua causa non dicitur prima. quia possit se sola quidquid potest cum alia. sed di-

ctur prima quia a nulla alia est causata et quod libet alia est causata ab ea vel immediate vel mediate. Tertio dico ad probationem antecedentis. Quod licet deus non possit se solo facere actum odij dei. ut patet ex dictis in alia questione. tamen actum odij dei potest se solo facere. quia ille actus potest esse et non esse odium dei et per consequens esse et non esse peccatum.

Quarto dico quod improbatio illius ulterius non valet quando insertur quod ergo deus nullo coagente posset actus culpabilem facere. quiddam enim sit de consequente. prima non valet. sed bene sequitur quod ergo actus culpabilem vel peccatum potest deus nullo coagente facere. et qua non sequitur prima. sicut nec sequitur motuum deus potest facere viuens. ergo deus potest facere mortuum viuens. Si vero dicatur contra hunc actum potest deus facere nullo coagente. et hic actus non potest non esse culpabilis. Respondet negando minoram quod odium dei potest non esse odium. Unde si illum actum qui est odium dei in mente dyaboli deus poneret sine subiecto tunc non esset odium sic nullus eo esset odium. imo forte secundum supradicta si entitas illa fieret a solo deo in ipsa voluntate. adhuc non esset odium. nec voluntas ipsa formaliter odiret. cum ad hoc requiratur quod talem actum partialiter efficiat etc. Quiddam tamen sit de hoc secundo primum est satis certum et sufficit ad propositum. quare. Et hec de secundo articulo.

Quantum ad tertium articulum in quo videndum est utrum deus sit potentia infinita. Primum videbitur utrum deus sit potentia vigoris infiniti siue infinite productiua. Secundo videbitur utrum deus sit potentia alicuius entis infinite absolute productiua. Tertio videbitur utrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiua. Circa primum punctum est opinio Egidij dicens quod non solum secundum fidem deus est procedendus infinite potentie intensiue. sed etiam habet idem tenendum secundum Aristotelis opinionem. Et quod illa fuerit Aristotelis opinio ostendit ex processu eius. vni philosophorum. c. 1. ubi probat deus siue primum motorem non esse iunctum magnitudi- dini per hoc quod est infinitus. nec videtur quod solus intelligat de infinitate in duratone. quia tunc ratio non prederet. ut patet. quare etc. Si magister Gregorius tenet quod ista non fuerit opinio philosophi. propter quod duo supponit. Primum est quod deus est motor appropriatus primi orbis. Secundum est quod secundum opinionem Aristotelis

deus mouet ipm de necessitate nature ⁊ nō
 contingenter ⁊ libere. Aliter em̄ posset irregu-
 lariter ⁊ veloci⁹ ⁊ tardi⁹ mouere. imo nō om-
 nino mouere. cui⁹ oppositū pbat sc̄bo celi.
 Et his arguit qd si de⁹ esset hoc mō potentē
 infinite. sequit qd de⁹ moueret orbē suū in in-
 stanti qd est extra experientia. Et p̄na patet qz
 mouet orbē p̄ p̄mū suppositū ⁊ mouet natu-
 raliter nō libere p̄ sc̄dm. ⁊ p̄ p̄ns fm̄ vltimuz
 sue potētie. s; fm̄ p̄m ⁊ fm̄ veritate si aliq̄
 tns naturaliter mouēs esset infinita intensi-
 ue moueret in instāti. quare ⁊c. Itē sc̄bo celi
 cōmēto. xxxv. dicit cōmētator. credendū est
 qz potētie mouētium sunt terminate. portio-
 nis ad corpa mota. ⁊ qz infinitas nō inuenit
 in eis nisi ppter eternitātē. quare ⁊c. Uno
 sciēdum p̄ solutioē rōnum ad oppositū qz ali-
 quid potest dici infinitū quattuor modis.
 Uno modo i duratiōe. qz durat eternaliter.
 Et sic fm̄ p̄m nō solū deus est infinitus s;
 om̄s alie intelligētie ⁊ celū. imo materia pri-
 ma. Alio modo qz mouet tpe eterno. ⁊ sic so-
 le potētie actiue sunt infinite sicut intelligen-
 tie ⁊ corpa celestia q̄ mouēt vel localiter vel
 saltē motu alteratiōis. ⁊c. Alio modo qz mo-
 uet motu fm̄ locū tpe eterno cōtinue ⁊ ime-
 diate. Et sic fm̄ p̄m sole potētie immateri-
 ales sicut intelligētie sūt infinite. Quarto mo-
 do qz est infinitū simplr. s; vel fm̄ quātitatez
 vel fm̄ vigore. Et sic fm̄ p̄m nihil est infi-
 nitū nec fm̄ quātitate pfectōis nec fm̄ intē-
 sione vigore. Sed quecūqz fuerit opinio ari-
 stotelis. tñ magister Grego. tenet qz quilibet
 sequēdo rōem naturalē h; ponere aut saltez
 nō negare qz est aliq̄ res infiniti vigore intē-
 siue. ⁊ qz de⁹ est illo mō infinit⁹. Patet qz h; im-
 portat dignitatē nec includit ⁊tradictiōem.
 vt niti p̄suadere. Igitur ⁊c. Ego autē dico
 qz siue istud sit pbabile siue nō sequēdo rōez
 naturalē tñ oppositū videt magis dicēdum.
 Nec istud est ita pbabile sicut oppositū. Pa-
 tet p̄mo ex dictis i alio articulo. s; ex. xij. ⁊ xiiij.
 ppositiōib; Secūdo patz qz pbabili⁹ videt
 sequēdo rōem naturalē qz quilibet possibile
 poni i esse. possit poni i esse p̄ causam seu vir-
 tutē finitā qz oppositū cū pbabili⁹ sit nullum
 effectū posse esse infinitū qz oppositū. igil. ⁊c.
 Tertio patet. qz pbabili⁹ videt nihil pos-
 se moueri i instāti qz oppositū. Et tñ si p̄mus
 motor ess; vigorū infiniti sequit qz poss; mo-
 uere in instāti. quare ⁊c. **B** Si vero
 dicat qz istā rōem qz fm̄ fidē ⁊cedendū est de

um esse infinitū intēsiue siue vigore infiniti
 ⁊ tñ nōcedendū ipm posse mouere in instā-
 ti. qz illa rō nulla. ⁊c. Maior patet ⁊ minor p-
 batur. qz ad illud sequit ⁊tradictio. Tū pri-
 mo qz motus est successio que in instāti esse
 nō pōt. Tū secūdo qz mobile simul esset i os-
 bus p̄tib; spacij sup quo moueret. Tū tertio
 quia pari rōe posset celū mouere reuolutōe
 cōplera in instāti. s; hoc est falsum. Nā sequi-
 tur qz esset mutatu p̄ positū. ⁊ tñ nō esset ma-
 ratū ipm totū ⁊ quelibet p̄ p̄t esset in eodem
 loco p̄mo in quo p̄us fuit. ⁊ totaliter se habe-
 ret ad locū. sicut si fuisset q̄scens ⁊ non mo-
 tum ⁊c. Rōdeo ⁊cedēdo maiore q̄uis nō
 posset euidenter oñdi ex scripturis. s; p̄ mino-
 re distinguo. qz mot⁹ vel moueri potest capi
 dupliciter. Uno modo stricte. ⁊ sic requirit
 successiōē. Alio modo large p̄ mutatiōē su-
 bita. ⁊ sic ⁊cedo qz p̄mo mō nō est ⁊cedēdo
 fm̄ fidē deum posse mouere in instāti. quia
 includit ⁊tradictiōem: vt bene arguit p̄ma
 p̄batio. S; secūdo modo bñ ⁊cedēdo qz
 nec illud includit ⁊tradictiōem. Unde ad
 secūdam improbatōem pōt dici negādo cō-
 sequentiā. qz de⁹ pōt corpa subito de extre-
 mo ad extremū mutare nō mutādo ipsum p̄
 mediū. sicut patet de corpe t̄pi dū cōficitur
 in altari. Vel aliter pōt dici ⁊cedēdo sc̄licz.
 qz deus pōt mutare aliq̄ corpa subito de ex-
 tremo ad extremū. ita qz in illo instāti illud
 corpus simul esset i oib; p̄tib; spacij ⁊ post i-
 stans nō esset nisi i termino ad quez. Nec h;
 videt plus impossibile qz idē corpa p̄ temp⁹
 esse in diuersis locis. Et p̄similiter pōt dici
 ad tertiā improbatōem de celo. qz de⁹ potest
 ipm subito mouere qd si faceret celū esse mu-
 ratū. Et qñ arguit ppositū quia esset p̄ illo i-
 stanti in loco in quo p̄us fuit. Dico qz nō seq̄-
 tur. qz nō est mutatu fm̄ locū. qz si vnum cor-
 pus existēs i oriente deus poneret i occidente.
 nō remouēdo ipm de p̄ori loco illud eēt mu-
 ratū fm̄ locū q̄uis esset in eodē loco in quo
 p̄us. Sic in p̄posito q̄uis celū esset in illo i-
 stanti ipm ⁊ om̄es ei⁹ p̄tes in eodē loco in q̄
 p̄us. tamē in eodē instāti ipm ⁊ quelibet p̄-
 tē esset in alio loco in q̄ p̄us nō fuit. ⁊ idē esset
 vez ipm esse mutatu. Et ex ista solutioē p̄t
 p̄firmatio ppositi cū ista nō sint ita pbabilia
 sicut opposita. ⁊c. ⁊ pbabiliter sequatur ad il-
 lud. ⁊c. Et hec de p̄mo p̄teto. **A**
 Quantū ad secūdum punctū Urz deus
 sit potentia alicuius entis infiniti absoluti

aduentus. Primo ponā tres conclusiones.
 Secūdo soluam aliquas obiectōes. Pri-
 ma cōclusio est qz nō est euidēs vel demon-
 strabile in naturali lumine qz impossibile sit
 magnitudinē actu infinitā esse. Probat. qz
 nulla implicat ⁊tradictio euidēs ex hoc qz
 ponit aliqd corpa posse esse infinitū cum infi-
 nitas nō tollit rōem corpis aut magnitudi-
 nis. nec cōuerso corpus rōem infinitatis
 Secūda cōclusio est qz pbabile est qz possi-
 bile sit deus aliq̄ā multitudinē aut magni-
 tudinē actu infinitam facere vel p̄ducere i
 esse. Un̄ dico qz siue hoc siue oppositū sit pro-
 babile i naturali lumine. tñ hoc est pbabile
 in fidei lumine. ⁊ pbabilius qz oppositum fm̄
 fidē. Patet p̄mo de multitudine. qz nō pl⁹
 apparet repugnare qz de⁹ possit facere multi-
 tudinē actu discretā ⁊ nō faciētē p se vnuz
 p̄tinuū qz qz faciat multitudinē actu non di-
 uisam faciētē vnū p̄tinuū. s; secūdū nō re-
 pugnat imo sic facit in quolibet p̄tinuo. nec
 ergo p̄mum repugnat. Datime fm̄ fidez qz
 ponit qz quacūqz multitudine angeloz da-
 ta de⁹ p̄t facere aliq̄ā aliū angelū. Secūdo
 patet ppositum de magnitudine quia si deus
 potest facere infinitā multitudinē corpa
 finitoz actu distinctoz p̄ p̄mam partē sequi-
 tur ppositū. quia q̄dlibet corpus qd p̄t fa-
 cere potest alteri vnire. Un̄ potest argui in
 qualibet pte. p̄portionabili alicui⁹ hore deus
 potest facere vnū lapidē pedālē ⁊ in fine ho-
 re om̄es simul vnire ⁊ p̄ p̄ns infinitos lapi-
 des pedales. ⁊c. quare ⁊c. Tertia conclu-
 sio est qz qz pbabile est qz possibile sit deū ali-
 quam multitudinē vel magnitudinē extēsi-
 uam actu infinitā facere tā pbabile est qz pos-
 sibile sit ipm aliq̄ā latitudinē intēsiuā actu
 infinitā p̄ducere in esse. Primo patz. quia
 nulla rō fieri posset extra secundum. qn̄ eque
 fortis fieret extra p̄mum ⁊c. Secūdo qz
 si forma aliqua sicut calor esset infinita intē-
 siue non ppter hoc exiret metas speciei p̄rie
 Igitur ⁊c. Tertio quia si ois calor possi-
 bilis esset actu. calor esset infinit⁹. Patet p̄na
 sed añs est possibile. igil. ⁊ p̄ns. Añs p̄batur
 quia sicut deus potest velle qz null⁹ calor pos-
 sibilis sit actu ita potest velle qz om̄nis calor
 possibilis sit i actu. quia nulla apparet repu-
 gnantia in vno plus qz i alio. ⁊ p̄mum potest
 sicut patet añ mūdi creatiōem. igitur pbabi-
 le est qz possit velle sc̄dm ⁊c. **D**
 Sed extra p̄dicta obijctur p̄mo qz euidēs

ter implicat ⁊tradictiōem aliquod corpa est
 actu infinitū. quia tale esset quātum ⁊ p̄ns
 esset bicubitū vel tricubitū. ⁊ sic de alijs spē-
 ciebus quāti. Cōsequētia patet. quia omne
 quātum est i aliqua specie quāti. Sed p̄ns
 implicat. quia si esset bicubitū esset figuratū
 ⁊ p̄ns finitū. Secūdo qz tale posset loca-
 liter moueri vel nō. Si dicatur qz nō. Con-
 tra. deus est p̄tutis infinite. ergo posset mo-
 uere corpa infinitū si esset. Si dicatur qz sic
 Cōtra. ergo est finitū. p̄na patet. quia vltra
 se haberet spacium in quo reciperet. s; impos-
 sibile est qz aliquid sit infinitū ⁊ habeat vltra
 se spacium. ⁊c. Tertio cōtra secūdam cōclu-
 sionem. qz si esset aliqua multitudo actu infi-
 nita vel etiā magnitudo. aliqua ei⁹ pars ess;
 infinita. s; residuū p̄ter vnā partē finitam.
 ⁊ p̄ p̄ns illa nō esset maior illa sua pte infini-
 ta. Cōsequētia patet. quia vnū infinitū nō
 est maius alio. Et falsitas cōsequētis patet.
 quia tūc p̄t esset equalis toti. nec totū esset
 maius sua pte. qd implicat ⁊tradictionem
 euidentem. Quarto extra tertiā. qz tūc deus
 posset facere grauitatē ⁊ caliditatē infinitā.
 ⁊ p̄ p̄ns illa posset mouere suū mobile vlti-
 calescere suū calefacibile i instāti. ergo qz ad
 mouere ipa equaret p̄tuti dei. Cōsequētia
 patet. qz deus nō potest cin⁹ mouere qz i in-
 stanti. Et falsitas p̄ntis patet. quia impossi-
 bile videt qz creatura possit i aliquo equari
 suo creatori. Ad ista rōdetur. Ad p̄mā ne-
 gatur p̄na. quia nō valet tale argumētū nisi
 de quātitate finita. Un̄ fm̄ p̄m si queratur
 quātum tps p̄terit p̄ueniētē rōdet qz infi-
 nitum. ⁊c. Et ad p̄batiōem p̄ne dicif. qz tale
 esset alicui⁹ speciei quātitatis. nō que iam sit
 de facto. nec sequit. ergo bicubitū ⁊c. qz sunt
 spēz quantitates finite. sed est possibilis alia
 spēz quantitates infinite. Ad secūdam rō-
 det magister Grego. p̄ duas cōclusiones.
 Prima est qz corpus infinitū si ess; posset
 a deo moueri circularitē seu giratiue. Se-
 cūda est qz si tale esset om̄i quāqz infinitū nō
 posset moueri motu recto. si autē esset fm̄ ali-
 quam dimēsiōem finitū fm̄ illā posset mo-
 ueri ⁊ nō fm̄ illam fm̄ quā esset infinitum.
 Prima probat. quia ad illā nō sequitur ali-
 qua cōtradictio. Un̄ si orbis solaris esset in
 parte superiori vndiqz infinit⁹ nō apparet pro-
 pter quid deus qz est infinite p̄tutis ad mouē-
 dum nō posset illum girare. ita qz sol ⁊ quelibet
 p̄t eius in concauitate ipsius se haberet

In equali distantia a terra sicut nunc. Ex hoc inferat quod plus non demonstrat primo celi. celus non esse actu infinitum. quod tamen credidit fecisse. Unde postea soluit aliquas rationes philosophi et cetera. Secundam conclusionem probat quo ad primam partem per rationem factam arguendo quod impossibile est quod aliquid sit omniquaque infinitum et habeat ultra se spacium et cetera. Sed secundam partem probat quia non videtur repugnare quod aliquid moueatur versus illam partem versus quam est finitum sed si moueretur versus aliam sequitur inconueniens prout illarum. igitur et cetera.

Sed contra ista dicta arguitur sic. Primo quod si concessum ab eo non repugnat infinitum finem unam partem moueri versus aliam in qua est terminatum. Assigno ergo unum punctum in tali omniquaque infinito. cum igitur illud quod est ex una parte illius puncti sit terminatum in puncto dato. et etiam illud quod est in alia parte sit terminatum in eodem puncto. et cum penetratio corporum absolute non repugnet sequitur quod totum illud omniquaque infinitum possit moueri localiter. Unde ut facilius habeatur imaginatio arguendo sic Sumo punctum a. et sit centrum terre et mundus sit infinitus. tunc ab illo puncto imaginentur quatuor linee in infinitum pertracte in a. puncto. scilicet interceptas ad angulos rectos. et volo quod interceptum inter duas illarum moueatur in illud plenum interclusum inter alias duas. et sic volo de omnibus spacibus interclusis et cetera. Cum igitur illud totum omniquaque infinitum sit illa spacium interclusa in datis lineis sicut totum est sue partes. sequitur quod illud moueri possit.

Secundo non magis videtur repugnare quod linea aliqua moueatur versus illam partem ubi est infinita quam versus aliam ubi est finita. sed secundum non repugnat per aduersarium. igitur nec primum. Probo assumptum. quia mouedo versus partem ubi est infinita non propter hoc sequitur quod ultra sit spacium aut locus in quo recipiatur sicut finem cum non sequitur quod mouedo versus partem ubi terminatur derelinquat spacium in quo erat. Et ideo videtur mihi quod suppositis quantis. scilicet uno omniquaque infinito. et alio finem unam partem tamen non apparet quod probabiliter possit sustineri quod illud omniquaque infinitum moueri possit recte sicut circulariter. Et si queratur in quo recipitur. dico quod in nullo sicut etiam non desinit esse in aliquo. Unum si essent due linee infinite versus orientem. et finite versus occidentem. penetrantes se. quare una sit a. et alia b. et b. moueretur versus occidentem. a. non mota. hoc dato patet.

quod b. est semper per totum ubi est a. et cum hoc accipit aliquid quod a. non accipit. sed si ex utraque parte esset infinita nihil acciperet. sicut nihil dicitur dicitur quous accipit dum est finita in una parte. Et sic patet quod dicendum sit et cetera. Ad tertiam partem primo quod consimiliter argueret in primo non esse infinitas partes et cetera. Secundo distinguo de toto et parte. nam dupliciter sumi possunt. Uno modo dicitur totum omne quod includit aliquid quod est aliquid et aliud per illud aliud et quodlibet illius. et sic inclusum dicitur per illud. Alio modo dicitur totum illud quod includit aliquid primo modo. et cum hoc includit tamen quantum est aliud certum datum finitum quod tamen non sic includit inclusum. Et sic illud inclusum non includens tantum quantum includens dicitur pars illius. Et proportionabiliter possit dici de toto et parte in quantitate discretis. Unum primo modo omnis multitudo est totum alterius multitudinis que illam includit. id est. que est omnia illa que ipsa est et aliud vel alia ab illis et quolibet illorum. Et omnis multitudo sic inclusa est per. et hoc modo una multitudo infinita potest esse pars alterius sicut multitudo partium proportionabilium unum medietatis prout est pars multitudinis partium totum continuum. Secundo modo nulla multitudo infinita est totum vel pars respectu multitudinis infinite. et sic multitudo partium totum continuum non est totum ad multitudinem partium totum medietatis. quod dicitur binarios vel trarios includit multitudo totius. totum includit multitudo partium. et non plures includit multitudo totum quam partium. Tertio distinguo hos terminos magis et minus. Uno modo si mutur proprie. et sic multitudo dicitur maior quam tantumdem plures continet. illa vero minor quam non toties. Alio impropre. et sic omnis multitudo quod includit unitates omnes alterius et quasdam alias ab illis dicitur maior illa. Et sic quod non includit plures quam illa. Primo modo maior et minus non dicuntur de infinitis ad invicem. vel respectu finitum. vel e converso. sed bene secundo modo.

Quarto dico quod totum et pars sumendo primo modo reperitur in infinitis et non secundo modo. Et isto modo conceditur quod pars non est minor toto primo modo capiendo totum. et pars. et maior et minus. Et eodem modo capiendo conceditur quod aliquid infinitum est minus aliquo infinito. nec tamen excedit ab illo. ita quod proprie non est excessus vel equalitas in infinitis. et cetera. Ad quartam dico quod aliquid equari alteri potest dupliciter intelligi. Uno modo quod effectus: sic quod creatura facit

effectum tantum quantum deus. et sic non est inconueniens licet non quicquid potest facere deus creatura possit facere. Alio modo sumitur equari non quo ad effectum. sed quo ad modum. Et dico quod licet possit creatura equari deo in aliquo modo agendi ut puta quia potest agere vel aliquid mutare instantanee. non tamen omnimodo potest aliquid facere sicut deus quod nihil potest facere independentem et sic de multis aliis additionibus et cetera.

Secundo dico quod nulla repugnancia est quod deus possit facere unam gravitatem infinitam quam subito moueret vel unum calorem infinitum qui subito alteraret. Tertio dico quod nulla repugnancia est quod deus possit facere tale quantum infinitum et tamen illa non ageret in instanti. quod non ageret nisi coagente deo. et ideo deus possit ipsam facere agere successiue et remissiue. Etiam possit illam facere sine subiecto et cetera. Si vero dicatur quod pari ratione deus possit facere unam visionem de se infinitam et persequens possit apprehendi ab alio quam a se quod videtur impossibile. Pro isto dico quod ratio quod deus possit facere supra speciem infinitam. et unum intellectum infinitum et in illo unam visionem infinitam. quod tamen non est adhuc concessum nec sequitur ex parte concessio. tamen ex illo non sequitur quod homo intellectus per illam visionem apprehenderet diuinam essentiam. quod illa visio non esset infinita simpliciter sed solum secundum quod tamen deus est infinitus simpliciter et cetera. Unum circa hoc potest poni exemplum scilicet quod una visio sit speciei inferioris ut verbigra abstractiua et alia superioris speciei pura intuitiua. si ille fierent infinite intensiue non propter hoc sequitur quod aliquid ita perfecte cognoscitur per unam sicut per aliam et tamen per utraque cognoscitur aliquid infinite. Cum igitur illa visio que deus est sit in infinitum perfectior quibusdam aliis visionibus et tamen deus ita perfecte videtur sicut illa visio est perfecta. sequitur quod illa visio creata non esset comprehensiuua sicut visio diuina. nec illa cognoscitur deus omnibus modis quibus cognoscibilis est vel quibus seipsum cognoscit. Et eodem modo potest dici de dilectione infinita si esset. Si autem dicatur quod deus non potest facere speciem infinitam quod reputo problema neutrum. tunc sequenter dicitur quod non potest facere infinitam dilectionem vel noticiam quod nulla res potest alicui intellectui esse maior dilectio vel noticia quam talis sit essentialiter perfectus in sua specie et vitaliter capax. quare et cetera. Et hec de secundo puncto.

Quantum ad tertium punctum in quo videndum utrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiua. Sciendum est quod sicut tan-

gebatur in tertio articulo. ante oppositum difficultas huiusmodi dubij stat in hoc quia cum dei potentia productiua sine effectus productio actiua sit infinita. videtur quod quicquid deus producat infinite producat. Quod si ita est sequitur quod nihil quod deus producat potest melius producere quam facit. Consequenter tenet quod quodlibet equaliter et infinite producat. quare et cetera. Et sequens apparet falsum per maiorem diuinitatem. ubi dicitur quod deus potest facere mundum meliorem et cetera. Et ideo circa hoc primo videndum est utrum quicquid deus producat infinite producat. Secundo utrum aliquid deus possit facere melius quam facit. Circa primum diuersi sunt modi dicendi. Quidam enim dicunt quod sic. quia deus ad cuiuslibet rei productionem percurrit secundum finem totum vigorem infinitum. cum ille sit indiuisibilis et persequens percurrit conuersu infinito et productione infinita igitur et cetera.

Alii dicunt quod non. quod nihil plus producat a deo quam ipsum sed quodlibet ad extra productum solum finite est ergo solum finite sit. et producat a deo igitur et cetera.

Sed videtur mihi quod ista difficultas magis est verbalis quam realis. Pro quo sciendum est quod ista verba producere facere percurrere et alia huiusmodi significancia actione dei possunt capi dupliciter. Uno modo proprie putatur dicitur actum diuine voluntatis intrinsecum et cum habitudine ipsius ad effectum extrinsecum. Et isto modo satis patet quod secunda opinio est vera et quod deus non producat infinite quicquid producat sed inequaliter et magis minus secundum quod maior vel minor est effectus productus. Et sic procedit ratio. Alio modo possunt capi improprie putatur dicitur actus diuine voluntatis intrinsecum. quo deus vult aliquid esse vel fieri. Et isto modo probabilis est prima opinio quia nihil est aliud dicere deus infinite producat a. id est infinite vult a. esse vel fieri et hoc est probabile cum actus quo sic vult sit infinitus quod est idem quod deus. et sic procedit ratio illi opinioni. Sed simpliciter loquedo. et qualitercumque capiatur ista verba mihi videtur probabilior opinio et cetera. Nec valet ratio per primam. quia enim causalitas diuina sit infinita vel productio actiua vel conuersus infinitus non propter hoc debet concedi quod deus quodlibet effectum infinite causet infinite producat vel percurrat. Tamen primo quia licet producere diuinum sit eternum cum sit ipse deus non tamen concedimus quod deus eternaliter producat effectum aliquem. igitur quous idem producere sit infinitum non propter hoc est concedendum quod infinite producat et cetera. Tamen secundo quod dilectio dei qua diligit omnia sit infinita. non tamen concedimus quod infinite diligit omnia. quia tunc equaliter omnia dilige

ret nec plus diligeret seipm q̄ creaturā nec vnā creaturā plus q̄ aliā. Tunc tertio q̄ q̄ nis causalitas et p̄ductio dei actiua sit necessaria quia ē omnibz modis idē deo. nō tamē p̄ter h̄ cedimus q̄ deo necessario causet v̄l p̄ducatur aliq̄ effectū. igit̄ nec talis p̄sequen- tia valet p̄cursor vel conatus dei quo p̄ducē a. est infinit̄ ergo infinite p̄ducit a. Tunc q̄r- to quia q̄uis act̄ diuinus q̄ vult. a. eē vel fie- ri sit infinit̄. nō p̄ter h̄ oportet cedere q̄ de- us infinite vult a. eē. sicut q̄uis act̄ diuine voluntatis quo vult anticipm fore sit necessa- rius. nō tñ sequit̄ q̄ deo necessario vult anti- cpm fore. Et iō pbabiliter p̄t dici ad istū ter- tium articulū q̄ licet deo sit potētia infinita. nō tñ equalit̄ nec infinite p̄ducit oia. nec ē ali- cuius entis finiti infinite sed solū finite p̄du- ctua et tante p̄cise quāte entitas p̄ducta est p̄- fecta. rē.

S Sed circa secundum dubium pro- positū qd̄ tangebatur in tertio argumēto ante oppositū. s. vtrū aliqd̄ deo possit facere meli⁹ q̄ facit. Primo distinguendū est sicut mgr̄ i- tra q̄ li meli⁹ potest referri vel ad faciēdi mo- dum vel ad effectū factū. Si p̄mo mō. tunc sicut bñ dicit mgr̄. si mod⁹ faciēdi ad sapiēti- am artificis referat. nō p̄t aliqd̄ meli⁹ facere siue meliori mō et meliori sapiētia vel artifi- cio. Si autē scdo mō cedit mgr̄. q̄ p̄t aliqd̄ meli⁹ facere. i. aliq̄ā rem meliorē. Sed vlti- rius distinguendū li meli⁹ quia aliqd̄ p̄t eē vel fieri meli⁹ vel bonitate cēntiali vel substantia- li vel bonitate accidēiali. Itē tertio disti- guendū ē q̄ aliqd̄ posse fieri meli⁹ q̄ sit p̄t in- telligi. vel vtrū illud idē numero possit fieri meli⁹ vel vtrū aliud ab eo. Et si aliud vtrum aliud solo numero distinctū vel specie. Si ḡ loquamur de bonitate accidēiali satis p̄stat q̄ aliqd̄ deo p̄t facere meli⁹ q̄ facit. siue ipm idem numero siue aliud numero v̄l sp̄e disti- ctum. quia h̄ nō est aliud nisi facere aliqd̄ qd̄ deus fecit v̄l aliqd̄ ab eo solo numero vel sp̄e distinctū esse informatū p̄fectionibz acciden- tibus qd̄ vtrq̄ deus p̄t cū illa accidētia pos- sit augere vel multiplicare sicut sibi placet. Si vero loq̄mur de bonitate essentiali vel sub- stantiali satis etiā patet q̄ quocūq̄ dato deus nō p̄t illud vel aliqd̄ solo numero distinctū facere meli⁹ quia q̄cunq̄ solo numero disti- guantur sunt eque bona et eque p̄fecta cēntiali- ter. Et iō sicut nihil potest esse et fieri de alia specie. sic nec ip̄ nec aliud eiusdē speciei spe-

cialissime p̄t eē et fieri meli⁹ cēntiali bonita- te vel p̄fectiōe. Sed remanet difficultas nū- quid quocūq̄ dato qd̄ deo facit possit aliqd̄ facere meli⁹ cēntiali bonitate ab illo disti- ctum specie. Et de isto p̄ncipalit̄ videndū ē et deinde videbit̄ occasionalit̄ de excessu spe- cie. et penes quid attendit̄ cēntialis bonitas vel p̄fectio eaz. Sunt autē circa p̄mū di- uerſi modi dicendi. Nam si teneat opinio q̄ quacūq̄ re data vel dabili deus potest fa- cere cēntialiter p̄fectiorē. sicut in infinitū p̄t augere qualitātē recipientē magis et minus p̄sequenter dicendū est q̄ deo nihil facit imo nec potest facere quin possit facere aliud dis- tinctū specie melius cēntiali bonitate q̄ nō est stat⁹. Si vero ponat̄ status in talibz spe- cie. ita q̄ sit dare aliquā substantiā p̄fectissi- mā possibile a deo fieri. tunc est magis dabi- um. quoniam scdm̄ istā viā posset pbabiliter su- stineri vtrāq̄ pars contradictionis. Unde pos- set pbabiliter dici q̄ cuiuslibet speciei p̄duci- bilis aliquod indiuiduū est de facto a deo p̄- ductum. Et p̄ ista parte esset ista ratio quia videt̄ verificabile q̄ sicut deo p̄ducit aliquod indiuiduū speciei simpliciter inferioris ita et p̄- ducerit aliqd̄ indiuiduū speciei simpliciter su- perioris et quo illa possibilis est. Et ad istō p̄positū videt̄ esse Augustinū. p̄f. dicit̄. do- mine dno fecisti vnum. p̄ te et vnum. p̄ nihil modo videt̄ q̄ nō sit dabile aliquid imp̄- ctius illo qd̄ est p̄te nihil. nec aliquid p̄fect⁹ illo qd̄ est p̄te deū. Sed etiā pars p̄traria potest pbabiliter dici scz q̄ nō obstante statu possibili in specie. multe tamē sunt species possibiles que nō sunt. Et pro ista p̄te vide- tur esse opinio et August. et magistri in. t̄. dist. qui dicūt q̄ deus potest fecisse hominē qui nec peccare posset nec vellet. Et qua au- ctoritāte Ockam arguit per hunc modum. Quia quicqd̄ p̄uenit alicui indiuiduo speci- ei specialissime nulli indiuiduo eiusdē sp̄e repugnat formaliter p̄simile. sed isti homi- d̄ monstrato forte qui nūc est p̄uenit posse pec- care sed fm̄ Augustinū et magistru deus po- test facere hominem cui repugnat posse pec- care ergo talis nō esset eiusdē speciei specia- lissime cū for. qui nūc est ergo esset alterius speciei. Et p̄ p̄sequens deus potest facere in- diuiduū alterius speciei. Sed quicquid sit de p̄clusionē tamē ista ratio nō est efficax. Tuz p̄mo quia nō est verū q̄ aliquis homo possit esse qui nō sit eiusdē speciei specialit̄

siue cū homine iam existente. Tunc scdo quia pbabilis est q̄ nec homo nec alia cre- atura rationalis possit eē simpliciter imp̄- cabilis. Hec ista est intentio Augustini vel magistri. sicut hec omnia declarabo in que- stione sequenti. **T** Dico ergo finali- ter quo ad hoc q̄ p̄ma opinio est pbabilior q̄ scda et magis fauet omnipotentie dei simi- liter etiā tertia est pbabilior q̄ scda. Et si q̄s teneat eam dicendū est p̄sequēter q̄ non ob- stante statu possibili speciez p̄ducibiliū tamē nō omnes species possibiles sunt p̄ducte. Et ad auctoritatē Augustini que videt̄ esse pro alia parte fecit vnum. p̄ se. rē. Rōndendū eēt q̄ deus fecit vnum. p̄ se qd̄ est de facto p̄fectis simū creatū. licet possit esse perfectius et ideo nō est ita p̄te quā aliud possit esse magis p̄te et per p̄sequens meli⁹ in specie. quare rē.

Sed ad maiorē declarationē p̄dictorum iuxta hanc materiā tractandū est istud dubi- um. penes quid attenditur excessus et perfe- ctio speciez vtrūq̄ penes recessum a nō gra- du essendi vel ad accessum ad summū siue p̄- p̄nuitatem ad deū. Circa qd̄ sic p̄cedam. Primo recitabo vnā fantastica imaginatio- nem. Scdo dabo veridicā solutionē. scien- dum est igitur q̄ circa hec est opinio scilicet illius magistri Jo. d̄ ripa que fundat̄ in dis- tinctione formali que licet p̄tineat multa fal- sa. valet tamē ad imaginandū perfectionem speciez ideo eam breuiter recitabo. Pri- mo ergo imaginat̄ ista opinio q̄ in eodē sup-posito creato est formalis distinctio inter d̄ nominationes perfectionis simpliciter licet sint idem realiter. Verbigratia in homine i- ter essentia vitā et intelligentiā. Scdo q̄ in quolibz tali supposito finito. p̄ma deno- minatio est intensior q̄ scda. et scda q̄ tertia. et sic deinceps. et q̄libet est in infinitū intensibi- lis sicut linea vbi cūq̄ incipit posset in infi- nitū p̄tendi versus oriens. nec aliq̄ p̄t illi d̄ nominatōis est indiuisibilis sicut nec aliq̄ p̄t lineę. Et illi grad⁹ seu p̄tes eiusdē denotiati- onis fm̄ eū nō differūt realit̄ nec formaliter s̄ solū ex natura rei sumēdo stricte h̄ nomen et natura rei. Et p̄dictis tertio infert̄ q̄ h̄o est p̄t⁹ ens seu eē q̄ viuēs vel vita. et p̄t⁹ vita q̄s intelligentiā. Et ita dixisset de q̄libet sp̄e fini- ta cui cōpeterent iste tres denominationes. in specie tamen infinita quam ponebat pos- sibilem dicebat quālibet denominationem esse infinitam et per consequens eque inten-

sam. Quarto ponit vltimam denomina- tionem in aliqua specie existentem esse actu- alem. et omnes priores ponebat potentiales ita q̄ immediate precedentem vocat imme- diate potentialem ad immediate sequentem. Et inde concedit q̄ illa d̄nominatio que est actualis in specie inferiori est potentialis in specie superiori et cetera. ita q̄ de quacūq̄ specie finita scdm̄ ipm. imaginandum est q̄ scdm̄ q̄ ipsa est superior. plures d̄nominati- ones in ipsa vnitiue concurrunt sicut quan- to numerus est maior. tanto plures vnitates in ipso sunt. **U** Et pro intelligentia ampliori ponatur q̄ in aliquo indiuiduo cō- currant p̄cise. et denominationes. tunc ip̄e dixisset q̄ illud esset de nona specie ita q̄ nō essent sub eo possibiles nisi octo species quo- niam illud ens in quo non concurreret ali- qua d̄nominatio nisi prima non dixisset in aliqua specie reponi quoniam ad hoc q̄ ali- quid sit in specie requiritur scdm̄ eum q̄ ali- qua d̄nominatio sit ibi potentialis et alia sit actualis. immo videtur mihi q̄ ipse cōsequē- ter loquendo haberet dicere q̄ vbi non con- currerent nisi due denominationes perfecti- onis simpliciter ad huc illud non esset in spe- cie sed in genere. sed si tres tantum concur- rerent illud esset de prima et infima specie. et per consequens illud in quo p̄cise concur- rerent. et esset de. viij. specie necessent sub eo possibiles nisi. viij. species. Et illud ens in q̄ non esset nisi vna sola d̄nominatio nec fuis- set in genere nec in specie. Quinto po- nit hec imaginatio q̄ vna d̄nominatio non potest quantumlibet intendi quin cum ea- dem concurrat vnitiue posterior d̄nominatio. ita q̄ secundum eum q̄uis quelibet deno- minatio habeat latitudinem et augmentati- onem certam anteq̄ superior d̄nominatio p̄currat vnitiue cū eadē. tamē in qualibet d̄ nominatione possibili in specie finita potest esse certa latitudo anteq̄ fiat vnitiuus con- cursus denominationis posterioris cum il- la. Aliter enim nisi sic esset sequitur q̄ lapis posset esse perfectior cēntia q̄ angelus quod est absurdum. Et consequentia patet scdm̄ eum. quia angelus est finita essentia et limi- tata. ergo si essentia lapidum quantumlibet posset crescere absq̄ concursu vnitiuo ali- cui⁹ denominationis de facto nō concurrēt i lapide. sed q̄ ei⁹ cēntia tādē attigeret ad tā- tam p̄fectōes et maiorem q̄ sit essentia angeli

Hec potest dici qd p tale crementu lapis esset de alia spe qd pns quia vbi alie denomiatio/ nes no rurrunt nec plures nec pauciores. necessario illud est lapis vl lapideitas. sic il/ le numerus in quo quatuor unitates vl qter uni/ tas r no amplius rurrunt. necessario est qter/ nitas. Sexto et omnino pdictis partz fm/ cum qliter attendenda est pfectio vel maior/ vel minor speciez scz in b quia habet plures/ vel pauciores denomiatoes pfectois simpli/ citer. Et quia qdlibet suppositu speciei supi/ oris est pfectio r intensus in qlibet denomi/ natione in qua ruenit cu supposito speciei in/ ferioris qd illud suppositu inferi. Et scd3/ ista via in eade specie vnu suppositu potest/ esse pfectius alio scdm qd pot habere maior/ latitudinē denomiatois pprie speciei. in qua/ no rurrunt cu specie inferiori. Et in istis bre/ uiter rrsistit imaginatio quaz iste diffuse tra/ ctat. **S**ed ego qui no pono distinc/ tionē formale in creaturis sicut sup patuit/ in qstione de distinctione in diuinis habeo/ negare multa hic dicta tanqz inintelligibi/ lia. Ad cuius declarationē pmo pmitta vnā/ distinctionē r aliqs descriptioes. Scdo po/ nam aliquas ppositioes. Distinguo igit qd/ duplex ē pfectio. s. pfectio simpliciter r pfectio/ scdm qd. Pfectio simpliciter a diuersis di/ uersimode describit vl sumit. Un scd3 Anf. pfectio simpliciter ē illud qd in vnoquoqz me/ lius est ipm qd no ipm. S3 qdquid sit de ista/ descriptioe ad bonu intellectū ipam exponē/ do. tamē de virtute fmonis ptra eaz darent/ multe instantie. Ideo aliter pot describi qd/ pfectio simpliciter est pfectio vel res significa/ ta p aliquē terminū que no stat ab aliquo re/ moueri r illud ē summū bonū. Tale em̄ ter/ minū voco denomiatioē pfectois simplici/ ter sicut supra tetigi in qstione de distincōe/ in diuinis. licet scdm opinionē nūc dictā no/ sic sumat rē. S3 pfectio scd3 quid stricte su/ mendo potest describi qd est pfectio vel res/ creata significata p aliquē terminū que non/ stat ab aliquo remoueri r illud ē. r no ē mi/ nus pfectio illud p illū significatū. Tales/ aut terminū sic significantē voco denoiatoz/ pfectois scdm quid. Verbigra de pmo. vita/ in deo est pfectio simpliciter r iste terminus/ vita est denoiatio pfectionis simpliciter. de scdave/ ro. vita creata est pfectio scdm quid r iste ter/ minus vita creata est denominatio pfectois/ scdm quid. Et scdm istū modū sola diuina

perfectio est pfectio simpliciter. pfectio autem/ creata r similis denominationis perfectionis/ diuine est perfectio fm quid quam opi/ nionem supra dicta opinio vocat denomi/ nationem perfectionis simpliciter ita qd idē de/ notatur per pfectionem scdm quid vbi hic de/ scribitur. r per denominationē perfectionis/ simpliciter scdm illam opinionem. quia no/ sic vtar isto termino denominationis perfectio/ nis. **Y** Ex hijs sequitur primo qd ter/ mini specifici de predicamento substantie. sicut homo azinus lapis vel alij similes exp/ mentes finitam limitationē essendi no sunt/ denomiatoes perfectionis scdm quid pa/ ter quia talis terminus potest negari ab ali/ quo ente creato r cum hoc stabit qd illud no/ erit minus perfectum qd perfectio creata si/ gnificata per illum sicut angelus non est ho/ mo nec est minus perfectus. Et ideo res si/ gnificata per talem terminum potest vocari/ perfectio limitata r talis terminus denomi/ natio limitate perfectionis. Et sic vtar istis/ terminis pro nunc r semper in consimili ma/ teria breuitatis causa. Secundo sequi/ tur qd impossibile est esse aliquas species qn/ aliqua denomiatio perfectionis scdm quid/ conueniens vni conueniat alteri. patet quo/ niam essentia contingens est perfectio scdm/ quid sed impossibile est aliquam speciem ēē/ r non esse essentiam contingentem. Ter/ tio sequitur qd inter perfectiones scdm quid/ siue denominationes talis perfectionis. est/ ordo essentialis. Patet quia stat vnā esse si/ ne alia r non econtra. igitur r cetera. Ante/ cedens patet quia stat creatam essentiam el/ se sine vita et non econtra et sic de alijs. Quarto sequitur qd inter perfectiones/ scdm quid siue denominationes talis perfe/ ctionis illa dicitur congrue posterior r actu/ alis respectu alterius que non potest stare si/ ne illa sed bene econtra. Quinto sequi/ tur qd si posterior denomiatio perfectionis/ scdm quid infinitaretur pro pluribus suppo/ neret qd si prior denomiatio infinitaretur/ supposito tamen qd vtraqz pro aliquo suppo/ neret. Patet non intelligentia pro pluribus/ supponit qd non vita vnum est qd prima deno/ minatio pro nullo supponeret scilicet no est/ Et ad istum sensum posset reduci vnum di/ ctum supra posite opinionis scilicet qd nulla/ us denominationis perfectionis simpliciter/ eius no gradus est no ē simplr pter qd pme rē

Sexto sequitur qd possibile ē aliquas spe/ cies continere se perfectionaliter. Patet. qd p/ vnā speciē creatam sic continere aliam itel/ ligo. no qd vna sit alia perfectionaliter. sed si/ cut maior numerus dicit continere minores/ no qd maior sit minor. sed qd in maiore est mi/ nor vel cōsimilis. ita perfectior species con/ tinet perfectionaliter inferiorē. quia quiddā/ dicit perfectionē cōuenit inferiori. cōuenit/ superiori. r no econtra. r hoc est possibile. rē. Et per pdicta multa dicta illius opinionis/ que sunt impropria r d virtute sermonis fal/ sa. possent reduci ad aliquē bonum sensum/ abiqz positioē distinctiois formalis. rē. **E**t his pmissis pono cōtra dictam/ opinionem aliquas ppositioes. Prima/ est qd nulla specifica natura continet alicuius/ essentialis perfectionis intensiuam latitudi/ nem siue plures gradus aliquo modo disti/ ctos constituentes talem latitudinē gradualēz/ patet. qd hoc maxime poneretur ad saluādū/ excessum speciez in essentiali perfectione. sed/ hoc no cogit. quia deus qui dicit maxime et/ infinite quodlibet aliud excedere. ponitur il/ lius latitudinē perfectiois intentionalē con/ tinere. etiā a ponētibz gradus r latitudies/ in alijs. sed eque facilliter potest in alijs sal/ uari. vt patet. Igitur. Item oppositū no po/ test saluari sine illa distinctione formali que/ superius fuit improbata. rē. Ex hoc sequi/ tur primo qd nulla est latitudo realis vl ima/ ginaria. cui omēs gradus perfectionales re/ rum sunt applicandi. Istam ponit Limi/ ton in summa sua quā probat quia ex indiui/ sibilibus no fit cōtinuum sed quecūqz natu/ ra specifica est ex se perfectionaliter diuisibi/ lis. ergo nullā lineam aut latitudinē consti/ tuunt huiusmodi gradus pfectionales spe/ cifici nec sunt cōparabiles alicui latitudini. Secundo sequitur qd licet aliqua res sit p/ fectior essentia vel vita qd alia. tamen nullius/ rei essentia vel vita est quidditatiue gradua/ liter intensa. Et loquor de intentione non fm/ equalitatem sed fm cōtinētiā rē. Secūda ppositio est. qd nulla specifica/ natura excedit aliam pfectionaliter vel exce/ ditur ab alia in aliqua quātitatiua perfectō/ ne siue proportione arimetrica vel geome/ trica. Verbi grā. nec in dupla nec in tripla. rē. Patet. quia talis proportio solū est pprie/ in quātitatibus intensiuis vel extēsiuis vl/ discretis. In naturis autē specificis non est

ita. vt patet ex pdictis. quare rē. Et hoc/ sequitur primo qd nulla est proprie equalitas/ maioritas vel minoritas perfectionis in na/ turis specificis vel earū indiuiduis. Patet. quia no est ibi proprie proportio. r per cōse/ quens nec proportio equalitatis nec maio/ ris vel minoris inequalitatis. Secūdo/ sequitur. Qd licet quodlibet indiuiduū eius/ dem speciei sit alicuius perfectionis essenti/ alis r no maioris vel minoris qd aliud. non/ tamen sequitur qd equalis. Patet. Hā si vni/ ad alterum esset proportio equalitatis tunc/ ipsius ad indiuiduum speciei inferioris esset/ proportio maioris inequalitatis. et ad indi/ uiduum superioris proportio minoris ine/ qualitatis contra predicta. Et ideo ista cō/ sequentia no valet. anima christi fuit alicui/ ius finite perfectionis r no maioris vel mi/ noris qd anime Jude. ergo equalis. Dpor/ ter enim addere in antecedēte alicuius r ali/ quante. r tunc antecedēs est falsum. quia p/ prie nullius quātitatiue perfectionis fuit. nec habuit proportioē equalitatis ad ali/ am animā eiusdem speciei sicut nec maioris/ inequalitatis ad animā asini. nec minoris i/ equalitatis ad naturam angeli. rē. Tertia ppositio est. Qd nulla specifica/ natura distat perfectionaliter a non gradu. vel etiam summo gradu essendi simpliciter. Patet. quia licz proprie loquēdo aliquē res/ distent a non gradu proprie speciei. vel etiā/ a summo si ille sit possibilis. Verbi gratia. Albedo octo graduum distat gradualiter a/ non gradu albedinis per omnes gradus qd/ continet. realiter tamen nulla natura speci/ fica. rē. Quia si sic. vel distaret per aliquos/ gradus intrinsecos quos realiter vel forma/ liter vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non vt p3 ex pdictis vel per aliqs/ gradus essendi extrinsecos. scilicet per spe/ cies intermediās. Et hoc non. Quia nul/ lum extrinsecum est alicui principium essen/ tialis distantie. Etiam sic sequeretur. qd de/ structis illis intermedijs speciebus: non es/ set distantia huiusmodi. quod non videtur. quare rē. Quarta ppositio est. Qd nul/ la specifica natura est alia perfectior: vel/ imperfectior essentialiter propter maiorem/ aut minorē recessum a no gradu vel acces/ sum ad summū gradū essendi simplr. Partz/ sicut inter eas no est perfectionalis distantia/ rē. vt dictū est. sic nec accessus aut recessus.

Ita pence hoc nō potest attendi accessus specificus. Itē excessa tali distātia cū deus infinite excedat oia creata illa infinite ab ipso distaret. et p̄ nō plus vñū q̄ aliud. igitur si oia essent eque p̄fecta. rē. Et his ergo patet q̄ illud cōmune dictū oia sunt magis vel min⁹ p̄fecta s̄m q̄ magis vel min⁹ ap̄propinquāt vel distāt a p̄mo. nō debet intelligi de p̄p̄nitate vel distātia p̄fectionali s̄m maiorē vel minorē excessum p̄fectionis diuine ad alia entia. Patz q̄ infinite excedit rē. Secūdo sequit̄ q̄ illud dictū debet intelligi de p̄p̄nitate vel distātia a deo s̄m maiorē vel minorē p̄ueniētiam vel similitudinem i plurib⁹ vel pauciorib⁹ denominatōnibus p̄fectōis cū eo. patet ex p̄his dictis rē. Et talis p̄ueniētia nō impedit̄ p̄pter infinitatem dei. Sicut em̄ esto q̄ esset albedo vna i finita intēsiue. ad hec maior esset p̄ueniētia i ter eam et vna rubedine. x. graduū q̄ nigredinem. x. graduū q̄ vna vtrāq̄ excederet infinite scōm graduū. sic licet deus excedat infinite quālibet rem. tñ vna maiorē habet p̄ueniētiam cū eo s̄m q̄ ei p̄ueniūt plures denominationes p̄fectōis. quaz p̄similes p̄ueniūt deo. ac p̄ hoc cōcluditur p̄fectio: et dicit̄ magis appropinquare deo. Et sic attenditur accessus specificus. Dic tamē est diligēter aduertēdum q̄ licet sint aliquę due res et totidem p̄ueniāt denominationes perfectionis simpliciter vni sicut alteri. tamē p̄p̄rie loquēdo de specie. nō propter hoc sequitur q̄ sint eiusdem sp̄ci. Patet. quia stat q̄ altera illaz nō sit p̄p̄rie in specie sed de p̄dicamēto substantie. patet hoc de hoīe et de anima alterius. rē. Tñ ex illo antecedēte infer̄ q̄ ille res non sunt diuersaz sp̄ez et q̄ sunt essentialit̄ eque p̄fecte. et hoc sufficit ad p̄positum. Et hec d̄ ista materia et hoc tertio articulo. Et hec de q̄stione. Ad rōes questionis patet clare ex p̄dictis rē.

Questio decima quarta et vltima hui⁹ primi libri

In circa quadage

simam q̄ntam distīctiōem in q̄ et alijs sequētibus vsq̄ ad finem p̄mi magister agit de voluntate dei. Quero vtrū voluntas diuina impedibilis sit p̄ma lex obligatoria create voluntatis.

Arguit p̄mo q̄ nō. quia voluntas diuina nō est impedibilis nec semp̄ impleta causa cre-

ata rē. Ans patet. quia. s̄. ad Thimo. s̄. dicit apostolus q̄ deus vult omnes hoīes saluos fieri. et tamē hoc impedit causa creata. nec in hoc impletur voluntas diuina. quia p̄pter peccatum nō omnes saluātur. quare rē. Secūdo sic. quia voluntas diuina nō est regula cui vniuersaliter se cōformare teneatur voluntas creata. igit̄ rē. Antecedēs probatur. q̄ in ench. ca. no. dicit Augustin⁹. q̄ bonus filius bona voluntate vult patrē suū vivere quē deus bona voluntate vult mori. rē. igitur ille licite difformat voluntatem suā voluntati diuine. quare rē. Tertio sic quia voluntas diuina nō est p̄ma lex a qua dirigitur ois alia lex creata. igitur rē. Ans p̄batur. quia p̄bata dicit. Ne q̄ cōditis leges iniuan. Et p̄ p̄ns alię sunt leges create iniuste. s̄. a voluntate diuina iustissima nō potest dirinari i iusticia. iuxta illud. quoniam deus nolēs iniquitatem tu es. quare rē. In oppositū est Augustin⁹. cū. p̄tra Faustū. dicens. Lex eterna ē diuina mēs seu voluntas ordinē naturalē seruari iubens. turbari vetans. sed lex eterna est p̄ma lex obligatoria rē. igit̄ rē. In ista q̄stione iuxta materiā triū argumētōz erūt tres articuli. Primus vtrū voluntas diuina sit impedibilis et semp̄ impleta causa creata rē.

Secūdos vtrū voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter se cōformare teneat voluntas creata. Tertius vtrū voluntas diuina sit p̄ma lex a qua dirigitur ois lex creata rē. B

Quātū igit̄ ad p̄mū p̄mo p̄ intellectu b̄ articuli et ton⁹ q̄stionis p̄mittit̄ aliq̄s distīctiōes. Secūdo ponā p̄clusiōes. Prima distīctio sit ista q̄ h̄ nomē voluntas vel b̄ totum voluntas dei quāq̄ sumit̄ p̄p̄rie. Et tūc signat diuinū b̄nplacitū. q̄ nō est aliqd̄ q̄ ipse deus volēs. Quāq̄ s̄o sumit̄ imp̄p̄rie et metaphorice. Et tūc supponit nō p̄b̄nplacitū vel voluntate dei. s̄. p̄ aliquo alio q̄ est ei⁹ signum. Tñ q̄ sepe siḡ noīant̄ nominibus signatorū sic subuēctio exhibita paup̄i d̄: mia et pietas et testamētū alicui⁹ d̄: ei⁹ voluntas. q̄ eam designat. sic etiā aliqua q̄b⁹ nobis voluntas q̄ de⁹ est signat̄ vocant̄ in scripturis diuina voluntas. Et h̄mōi signa sunt p̄ceptum cōsiliū. prohibitio. operatio. vel impletio et permissio. Et dicit̄ in scriptura pluraliter voluntates dei. iuxta illud. ps. Magna op̄a dñi exq̄sita in omnes voluntates ei⁹. q̄nta vni ca et simplex sit dei voluntas. Et h̄ distīctio solet cōiter poni sub his verbis. q̄ quedā est

voluntas dei beneplaciti. alia ē voluntas signat̄. Dic tamen est aduertēdum primo quāter p̄dicta signa distīnguūtur. Tñ sicut in primo p̄ncipio meo declarauī. ipsoz distīctio potest sic haberi. Nam q̄nq̄ modis possumus imaginari deū aliquid velle. Primo modo vult aliquid debere fieri a creatura. et hui⁹ signum est p̄ceptum. Secūdo modo vult aliquid debere nō fieri. et hui⁹ signū est prohibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere nō fieri. sed expedire fieri. et hui⁹ signū est cōsiliū. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri sed licere fieri. et hui⁹ signum est indulgentia vel p̄missio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri. et hui⁹ signum est impletio vel op̄atio. Tñ quelibet ad extra dei op̄atio est signū voluntatis diuine sicut effectus sue cause. rē. Sic igitur voluntas diuina p̄cipit bona sicut deū honorare. proximum amare et prohibet mala sicut deū odire. proximum ledere. Nec ideo p̄cipit bona quia bona sint. l̄ prohibet mala quia mala sint. sed sicut declarauī tūc hec ideo bona sunt quia p̄cipiūtur et mala quia prohibētur. Sed cōsult̄ materia bona sicut sunt virginitas et paupertas et p̄mittit̄ minora bona sicut sunt cōiugium et dominiū. sed operatur generaliter omnia.

Secūdo notādum q̄ licet p̄dicti termini p̄ceptum. rē. cōmuniter accipiātur p̄ signo diuine voluntatis beneplaciti. tamē sicut tūc dixi nō solum supponit̄ p̄ diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius b̄nplacito et actu intrinseco. Unde iste termin⁹ p̄ceptū nō minus p̄p̄rie supponit̄ pro b̄nplacito diuine voluntatis q̄ p̄cipit aliquid debere fieri seu vult aliquid debere fieri q̄p̄ siḡ extrinseco talis actus. et sic de alijs rē. Tertio notādū sic in p̄mo p̄ncipio intrinseco cōtra quēndā magist̄r q̄ capiēdo permissionē vt est signū voluntatis dei nō est cōcedendū q̄ deus permittit mala culpe fieri. Nam q̄ aliquis permittat aliquid fieri potest dupliciter intelligi. Uno modo quia nec p̄cipit nec prohibet nec cōsult̄ illud fieri sed indulḡ. et talis permissio est signū voluntatis dei. quia aliquem actus significat in sic permittēte. Et isto modo deus nō permittit mala culpe fieri vt patet. Alio modo quis dicit̄ aliquid permittit̄ fieri quia nec habet velle nec habet nolle vt fiat. sed solum nō velle. Et talis permissio nō est signū diuine voluntatis. quia nullū ac-

ctum volendi significat in sic permittēte. vt patet. Et isto modo s̄m magist̄rum deus permittit mala culpe. quia nec vult ea fieri nec vult ea non fieri. quia si nollet nō fierent sed solum nō vult. Et p̄sequens nō h̄z actum voluntatis respectu huius q̄ est malus culpe fieri. quare rē. Sed s̄m B̄r̄d. et alios qui tenent q̄ deus vult mala culpe. et q̄ respectu cuiuslibet rei habet velle vel nolle. nec habz solum nō velle. deus illo modo nō permittit mala culpe fieri. sed ideo s̄m hunc modū dicitur permittit̄. quia nō approbat ea: nec impedit ea fieri cum posset. rē.

Secūda distīctio est q̄ iste termin⁹ cōpletus voluntas dei beneplaciti. Uno modo sumitur p̄ voluntate dei simplicis complacētis vel displicētis. Alio modo p̄ voluntate dei prosecutionis vel fuge. tamē in vtrāq̄ acceptione supponit̄ pro vna et eadem re. s̄. p̄ voluntate illa que deus est. Et tamē aliqd̄ connotat sumēdo illum terminū primo modo. quod nō cōnotat vel saltem nō cōnotat taliter secūdo modo. Tñ s̄m magist̄r Gregorium voluntas dei beneplaciti secūdo modo sumpta est respectu completi volitio. sed primo modo sumpta est simplex complacētia. Nō intelligendo q̄ sit duplex voluntas i deo vna simplex. alia nō simplex sed solum q̄ iste termin⁹ voluntas dei beneplaciti quando q̄ supponit̄ pro deo cōnotando ipsum velle seu habere volitioem respectu alicuius completi. Aliquādo vero supponit̄ pro deo non sic cōnotando q̄ sit respectu alicuius completi. sed q̄ sit simplex complacētia p̄p̄riationabiliter sicut supra distīcti de simplici noticia et noticia iudiciaria. vt simplici noticia cōr̄spōdeat simplex complacētia et noticia iudiciarie prosecutionis vel fuga. Nec tamen non distīnguitur in deo sicut in creatura. rē. Dic tamen est primo aduertēdum q̄ licet hec distīctio sit satis communis. tamen exponendo eaz sicut magist̄r Gregorius dicit ipsa videtur mihi dubia. Nam apparet mihi prima facie. q̄ omnis volitio sit respectu completi. Nam sicut dicit Holkot. questione secūda. p̄mi. articulo quinto videtur q̄ omnis volitio vel nolitio est quedam op̄atio mentalis op̄atiui modi vel eque valens tali. sicut ista Volo habere beatitudinem. valet tantū sicut hec vrinā ego habeam beatitudinē. Qd̄ si ita est sequit̄ q̄ nihil ē dicere volo a. nisi s̄b̄telligit̄ aliqd̄ p̄bū. s̄. volo

habere a. vel volo a. esse vel fieri vel aliqd tale. Et p̄ p̄ns cū magister describat p̄secutio nem q̄ est velle aliquid esse vel fieri. 7 fugam q̄ est nolle aliquid esse vel fieri. 7 oīs actus voluntatis sit talis vt videtur p̄ p̄dicta. sequitur q̄ omnis volitio dei est respectu cōpleti 7 est p̄secutio vel fuga. quare illa distinctio non videtur vera illo modo intellecta. S; quia de hoc videre nō spectat ad p̄sens ideo transeat p̄o nūc. Secūdo notādum. Q̄ fm magist̄ Gregorij. signoz p̄dictoz que dam sunt signa voluntatis simplicis complacentie. s. p̄ceptum. p̄bitio. 7 p̄silium. q̄dam autē sunt signa voluntatis p̄secutiois. vel fuge. vt impletio 7 p̄missio. Volūtatē quidez p̄secutionis signū est impletio siue operatio fuge vero p̄missio. Sed istud dictū nō est verum sicut patet ex distinctioe illoz signoz supra posita zc. Nam p̄ceptū. p̄bitio. 7 p̄silium sunt signa nō solum simplicis cōplacentie. nā 7 si talis volitio cōcederetur in deo. tamē illa vt sic non obligat modo p̄ceptum est signū voluntatis obligantis. **D**

Tertio ad sciēdum quomodo p̄ceptū obligat notādū est. Q̄ in p̄ceptione aliud est aliq̄ quod p̄cipitur aliud quod intenditur seu p̄ quod p̄cipitur. sicut patet in p̄cepto factō Abrae de immolādo filium. que p̄ceptio nō erat vt ita fieret. sed erat ad figuram data. 7 ad p̄bitiōem vel manifestatōz abrae. Et ita quādoq; de p̄bitiōe sicut in illo sa nato cui deus p̄bituit ne cui diceret. Marci p̄mo. quoniam nō sic p̄bituit deus vt ita fieret. nec volebat illū teneri vt nemini diceret alias ip̄e peccasset in dicēdo qd nō teneretur. sed hoc factū est ad denotādum qd fugienda est vana laus populi. Et idem de p̄silio p̄t esse in talibz. ergo nō est obligatio ad illd qd de forma verboz p̄cipit. sed ad illud p̄pter qd p̄cipitur. quia de hoc est intētio p̄cipientis. vt in dictis exēplis patet. Ista tamē exēpla in aliquo differūt. quia in p̄mo exemplo p̄ceptum factū abraā tenebatur velle imolare filium suū. alias nō videret materia tāte laudis sicut sibi ex voluntate attribuit. sed in secūdo exemplo ille sanas nō tenebat credere qd teneretur nemini dicere. Quod patz quia si ita foret ille peccasset in hoc dicendo scz agendo p̄tra p̄sciētiam. dicendo qd credit̄ disse nō debere dici vel peccasset in nesciendo quod tenebat scire. cui p̄positū cōmuniter tenetur. quare zc. Tertia distinctio est

Q̄ iste terminus cōpletus voluntas dei bñ placiti sumēdo ip̄m secūdo modo scz p̄not supponit p̄ deo cōnotando ip̄m habere volitionem respectu cōpleti adhuc potest dupliciter capi. Uno modo p̄ voluntate dei bñplaciti antecedēte. Alio modo p̄ voluntate p̄sequēte. Et hec distinctio est cōmunis apud doctores antiquos 7 fundat in dicto Dam. li. bzo. ij. ca. penult. vbi dicit qd oportet scire qd deus antecedenter vult omnes homines saluos fieri 7 regno cōpotiri. zc. Dic tamen est aduertēdum qd ista distinctio a diuersis diuersimode intelligit̄. Et p̄mo sanctus Thomas intelligit eā sic qd scz illud volumus antecedēter qd nō simplr volumus s; fm qd. qd aut volumus p̄sequēter illud simpliciter volumus. Et sic idē vno modo potest esse volitum 7 alio mō nō volitū sicut videt vult simpliciter homicidā suspēdī sed fm quid vult eum viuere. scz inquantū est homo. Un die ista opinio qd ista voluntas aīns magis debet dici velleitas q̄ absolute voluntas. Quidq; em̄ deus vult simplr sit. licet illd qd vult antecedēter nō semp fiat zc. S; magister Gregorius ostēdit qd ista distinctio sic intellecta nō valet. quia siue velleitas sit q̄dam actus voluntatis in nobis qui signat cum dī velle hoc vel iste velle illud. siue nō. de quo poss; esse dubiū. nihil tamē est ad p̄positum. Quia talis actus nō significatur p̄ verbū indicatiui modi zc. nec aliqua velleitate verē dicit̄ qd ip̄a vult q̄nis dici posset qd velle. Nec sed. velle ergo volo. Quz ergo ap̄lus 7 Dam. dicant qd deus vult 7 nō velle. patet qd non p̄grue intelligitur de volitione aliqua cōditionali. Similiter talis modus volēdi cōditionaliter non cadit in deo. nam sic posset velle impossibile zc. **E**

Secūdo notādum. Q̄ fm aliquos aliter intelligēda est p̄dicta distinctio. Unde fm Scotti deus dī velle antecedēter omnes homines saluos fieri. quia oibz dedit dona naturalia 7 leges rectas 7 etiā adiutoria communita sufficiētia ad salutē. Et ista vocat voluntas aīns. hīs autē est qd vult alicui propter sua merita beatitudinē. Sed fm Dekam 7 s; cōformiter modo p̄dicto voluntas dei aīns ē. qua dat alicui naturalia vel antecedētia: q̄ potest aliquid p̄sequi cui etiā parat̄ est cōp̄gere si ille velit nec sibi p̄trariū manifestabit cum p̄cepto vel p̄silio exequēdi. Voluntas autē p̄ns est illa qua de vult efficacit̄ aliqd

ponendo illud in esse. Et iō dicit̄ deus velle antecedēter oēs hoīes saluos fieri. quia dat oībz antecedētia quibz possunt p̄seq saluam cū p̄cepto vel p̄silio exequēdi. 7 nūq; p̄cipiet eis p̄trariū 7 eis erit parat̄ coagere ad p̄sequēdū salutē. S; magister Greg. ip̄u/gnat vtrūq; istoz modoz diffuse zc. Tertio m̄ circa h̄ est notādū qd quicqd sit de primo mō nō videt̄ mibi qd m̄gr̄ Greg. sufficit enter reprober scōm. Nam intētio Deak̄ put mibi apparet est. qd deū velle aliqd antecedēter est deū velle alicui aliqua bona antecedētia q̄bus p̄t cōsequi illud ad qd obligat ab ip̄o deo. Et isto mō audire legē xpi 7 euāgelij 7 verbū dei est volitū a deo antecedēter. p̄ qd per h̄ p̄t quis p̄seq fidē. 7 p̄sequēter p̄ceptozū impletionē licet nō omnes bene vtant illo. qd nō omnes obediunt euāgelio zc. Si vero dicat̄ p̄tra hoc qd audire verbū dei sepe nocet maxime infidelibz sicut iudeis quibz est in scandalū. igit̄ illud nō debet dici antecedens ad salutē siue adiutorij. Istud nō valz quia cū fides sit ex auditu vt dicit ap̄lus illd merito dicit̄ adiutorij ad p̄sequēdū aliqd qd in aliq̄bus est 7 fuit causa ad p̄sequēdū illud. maxime cū illud fuerit ordinatū a deo vt in deū hoīes credant̄ salui fiat. Un si sic esset qd nihil diceret̄ adiutorij ad aliqd p̄sequēdū nisi de facto p̄sequeret̄ illud. quare p̄ dicaret̄ quotidie qd plura bona vel dona receperint xp̄iani ad p̄sequēdū salutē q̄ alij scz noticiā de scripturis fidē spem. 7 multi charitatē. qui nō omnes p̄sequunt̄ salutē imo inde grauius puniunt̄. p̄p̄ ingratitudinē scōm illud meli⁹ est viam veritatis nō cōgscere zc. Et illud. scienti bonū 7 nō faciēti peccatuz ē illi. Et vñ hoc queso nisi qd tales magis obligant̄ qui talia receperint q̄ alij qui nō. S; quare magis obligant̄ si talia nō sint adiutoria. Et nōne xps ondebatur iudeos magis cō obligatos ad cōgscendū tps visitatōis sue siue ad credendū in eū. Quz quia habebat leges 7 p̄phas in quibz poterat̄ sectari testimonio de deo. Tū quia corā eis multa mirabilia faciebat. p̄pter qd dicit̄. si nō venissem 7 locutus eis fuisset peccatū nō haberēt. Et tū certū est qd eis nō erat datū vt crederent. Et ita licet de nō velle efficacit̄ qd crederēt tū illa erāt eis adiutoria ad fidē ad quā tenebatur. Et qui velle ad istū sensum cape verba Dekam sicut 7 ip̄a p̄tendūt. nō video qn ip̄e bñ dicat. Nec apparet mibi qd magister Gre

gorius aliqd p̄tra eū p̄cludat sicut patet inuenti sed transeo zc. Hīs p̄missis ergo satis patet qd voluntatē dei impleri nihil aliqd est q̄ ita eē qualiter ip̄a vult eē vel fieri vel tū ita eē qualiter ip̄a nō vult eē vel fieri. licet autem velle 7 nolle solū deo p̄ueniat scōm voluntatem beneplaciti tū imprope 7 tropice attribuit velle sibi scōm voluntatē signi. iō de vtriusq; impletione dicendū est. Et de hoc pono tres p̄clusiones. **F** Prima est qd voluntas dei signi nō semp implet̄. Secūda est qd voluntas bñplaciti antecedens nō sp̄ implet̄. Tertia est qd voluntas beneplaciti p̄sequens semp implet̄. Et q̄libet hāz conclusionū intelligit̄ stante p̄stantia subiecti. i. supposito qd de aliquid talit̄ velit vel nolit.

Prima p̄clusio p̄bat p̄ magistrū 7 est satis clara qm̄ de multa p̄cipit 7 p̄silit fieri ab hominibz que nō fiunt multa p̄bitet que fiunt. Dic tū est aduertendū qd voluntatē signi sicut p̄ceptū dei impleri potest dupliciter intelligi. Uno mō qd ita sit sicut p̄ tale signum vel p̄ceptū signat ad intētionem p̄cipientis. Et sic semp implet̄. Nam p̄ tale p̄ceptū significatur aliqd debere fieri a creatura. 7 ita est. aliter tale signū nō esset ver. Alio mō potest intelligi qd ita sit vel fiat sicut p̄ tale signū vel p̄ceptū signat debere fieri. Et sic nō semp impletur. Et sic intelligit̄ p̄clusio 7 dictū m̄gr̄. Nec p̄pter hoc sequit̄ qd tale signū vel p̄ceptū sit fallum signū. quia nō signat sic eē vel fieri zc. Unde sequit̄ qd p̄ceptū dei nō signat dū velle efficacit̄ illud fieri quod p̄cipit fieri. Patet. quia multa p̄cipit de fieri q̄ non vult fieri zc. Et ita potest dici de p̄silio.

Secūdo sequit̄ qd p̄bitio dei nō signat deum nolle efficacit̄ illud fieri quod p̄bitet fieri. Patet quia multa p̄bitet fieri sicut mala que fiunt 7 p̄sequēs ea vult fieri sicut q̄dam dicunt vel saltem nō habet nolle respectu illoz quia ip̄o nolente nihil fit. quare zc.

Secūda conclusio p̄bat quia scōm ap̄lm 7 Dam. deus vult omnes homines saluos fieri voluntate antecedēte zc. Dic tū est aduertendū qd voluntatē dei antecedentē impleri potest dupliciter intelligi. Uno mō qd cuius qd deus vult dare. talia dona antecedentia ad salutē talis ea recipiat. 7 sic semp implet̄ nec sic intelligit̄ p̄clusio. Alio modo potest intelligi impleri quia cui deus vult dare talia dona antecedētia talis de facto p̄sequit̄ vel consequit̄ p̄ illa illud quod debet p̄sequi. Et sic dī

etiam non impleri quoniam alicui deus datur boni dona et tamen non sequitur per ea illud quod deberet. Et isto modo possunt intelligi Damascenus et alii antiqui doctores. Ad oppositum probat Gregorius quare tertia conclusio probatur quod si non est, vel ergo illud quod vult aut nolle est simpliciter impossibile aut possibile. Non primum quod non est huiusmodi attribuendum ei quod rationabiliter se vult. Hec secundum quod tunc sequitur quod voluntas dei non esset omnipotens quod non omnino possibile et non etiam posset facere esse nec omnino possibile non esse posset facere non esse. Nam si vellet et posset utique faceret. Ideo dicit Augustinus in libro de civitate dei quod ianiter velle non potest quod cumque voluerit. Aliter non esset omnipotens ut ibi de ipse arguit. Ad hoc facit illud in libro de civitate dei omnipotens voluntas se in iuncta est. Et illud per se. Quia quecumque voluit fecit. Et multa similia. Et huius sequitur primum quod non stat deum aliquid velle esse vel fieri et non esse illud vel fieri vel etiam nolle et illud esse vel fieri. Secundo sequitur quod sicut non stat deum velle aliquid esse vel fieri et illud non esse vel fieri sic nec stat aliquid esse vel fieri et deum non velle illud esse vel fieri. Ita quod utrobique est consequentia pervertibilis. Si ergo inferat de peccato. Patet alicuiusmodi responsio et dicitur in alia questione in primo articulo et magis patebit in secundo libro in materia de peccato. Ex omnibus ergo predictis patet responsio ad primum rationem questionis. Unde negat antecedens si intelligitur de voluntate beneplaciti proprie dicta. Et ad probationem dico primum quod auctoritas apostoli potest exponi de voluntate signi ut intelligatur vult. id est precipit vel obligat ut oes salvi fiant quare. Secundo dico quod si illa auctoritas exponitur de voluntate beneplaciti potest intelligi de voluntate antecedente sicut dictum est et sic est per dictis. Tertio dico quod si exponitur de voluntate beneplaciti proprie dicta debet intelligi sicut dicit magister. nulli saluam nisi quis deus vult saluam sicut illud illuminat omnem hominem ventrem in hunc mundum. Quarto dico quod etiam potest exponi non secundum distributionem proprie dictam sed secundum distributionem accommodatam ita quod liberos distribuit non per singulos generes sed per generes singulorum. id est omni genere aliquos. Et hec de primo articulo. **S** Quantu ad secundum articulum in quo videndum verum voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter se conformare tenet voluntas creata. Primo permittit aliquas distinctiones. Secundo ponit aliquas conclusiones. Tertio soluat aliquas obiectiones. Presup-

positio igitur distinctionibus de voluntate dei positio in primo articulo Quantu ad hunc articulum. Prima distinctio erit de voluntate creata que potest accipi tam per potentiam voluntariam quam per actum qui proprie dicitur voluntas. Utrique enim horum a sancto voluntas nominatur. Dicitur autem actum quidam sequuntur quasi naturaliter voluntatem et procedunt de deliberatione rationis quedam sequuntur de deliberatione rationis. Et igitur conformatio de qua queritur attendat penes actum et tamen actus puenientes de deliberatione rationis non sint plene in parte nostra id quod debet proprie paliter intelligi de conformitate voluntatis secundum actus sequentes rationem de deliberatione quod secundum tales actus intendit rectitudo voluntatis. Secunda distinctio est quod ista conformitas voluntati diuine potest intelligi de voluntate signi vel de voluntate beneplaciti. Si ergo de voluntate signi intelligitur questio. facilius patet solutio. Nam si intelligitur de precepto vel prohibitione satis patet quod quilibet tenet se conformare vniuersaliter tali voluntati quibus aliter obligat precepta affirmatiua et aliter precepta negatiua. quod prohibentes dicunt. Si autem de voluntate signi intelligitur etiam satis patet quod non quod aliter impletio preceptorum non est opus supererogationis. De permittione autem non est dubium quod licet cumque capit siue proprie siue improprie patet in alio articulo. De operatione vero eadem est difficultas sicut de voluntate beneplaciti. quod quecumque deus operatur efficaciter vult id scilicet de utraque videbitur. Quantu autem ad voluntatem beneplaciti ponit Gregorius tres conclusiones. Prima est quod quilibet tenet voluntatem suam in nullo difformare voluntati diuine. Secunda est quod quilibet tenet vniuersaliter conformare voluntatem suam voluntati diuine in volito. id est tenet velle quicquid vult deus nisi a deo sit volitum in se vel in suo antecedente eum illud non velle. Tertia est non quilibet voluntas diuine voluntati conformis in volito est recta. Sed iste conclusio proprie prima et secunda non omnino continent veritatem nec ista dicta sufficiunt cauere istam difficultatem ut patebit. **A**d cuius declarationem sit ista tertia distinctio quod voluntatem creatam se difformare voluntati diuine beneplaciti potest dupliciter intelligi. Uno modo quod ipsa habeat aliquam dispositionem vel aliquam qualiter sit. tamen deus velit voluntatem beneplaciti quod illam dispositionem non habeat. Vel aliquam dispositionem careat seu aliquam non sit et tamen deus velit voluntatem beneplaciti quod tali dispositione non careat. Et isto modo implicat contradictionem

nem aliquam voluntatem creatam se difformare voluntati diuine beneplaciti. sic scilicet quod habeat aliquam dispositionem vel aliquam qualiter sit et tamen deus velit voluntatem beneplaciti quod illam dispositionem teneat non habere vel non sic habere. Aut etiam careat aliqua dispositione vel aliquam qualiter sit et tamen deus velit voluntatem beneplaciti quod illam dispositionem teneat habere. Et isto modo multi difformant se voluntati diuine. Hec etiam sequitur quod ipsa sit frustrabilis aut in aliquo non efficaciter. Quod patet quod sequitur deus vult aliter ad aliquid teneri ergo aliter tenet ad illud. quod nisi sic sequitur quod ipsa non esset vniuersaliter efficaciter quod patet quod sequitur deus vult aliter ad aliquid teneri ergo talis implet illud ad quod tenet. Et ratio est quod impleri obligationem non est proprie loquedo effectus obligationis active sed teneri ad implendum est effectus. Et hac distinctione sequuntur aliquae descriptiones seu terminorum declarationes. Primo enim sequitur quid sit rationale creatura esse conformem voluntati diuine sicut hic sumitur. Nam tunc rationalis creatura conformatur se vniuersaliter voluntati diuine beneplaciti quod nullam dispositionem habeat quam deus velit voluntatem beneplaciti quod teneat non habere. nec aliquam dispositionem caret quam deus velit voluntatem beneplaciti quod teneat non carere. Secundo sequitur quid sit voluntatem creatam esse conformem voluntati diuine beneplaciti in volendo vel non volendo. Nam tunc dicitur isto modo conformis quod nullam volitionem habeat quam deus velit voluntatem beneplaciti quod teneat non habere. Hec aliquam volitionem caret quam deus velit voluntatem beneplaciti quod teneat carere. Et capio volitionem potest extendit ad omnem vel habitum voluntatis vel actum siue sit velle vel nolle. Tertio sequitur quid sit rectitudo voluntatis create siue voluntatem creatam esse rectam. Nam rectitudo talis est statum voluntatis create conformis obligationi voluntatis diuine. Et iste status potest esse vel positum vel primum secundum quod voluntas creata potest se conformare voluntati diuine vel positine. id est habendo aliquid quod tenet habere vel primum scilicet carendo illo quo tenet carere. Quarto sequitur quid sit obligatio voluntatis create siue culpa aut voluntatem culpabile esse. Nam talis obligatio vel culpa est status voluntatis create difformis obligationi voluntatis diuine. Et iste status difformis nihil est nisi voluntatem creatam aliquam esse qualiter tenet non esse vel ipsam aliquam tenet esse qualiter tenet esse. primum principium ad pec-

catum permittit. secundum hoc ad primum omissio. **I**stis permittit pono ad istum articulum tres conclusiones racionales que mihi videntur probabiles. Prima est quod voluntas creata sic tenet se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare ut velit vel nolit quicquid deus tali voluntate vult eam teneri velle. Secunda est quod voluntas creata non sic tenet se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare ut velit quicquid deus vult tali voluntate vel quicquid ipse vult eam velle. Tertia est quod voluntas non sic tenet se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare ut velit quicquid scit aut videt tali voluntate deum velle. Prima conclusio probatur quia sicut impossibile est voluntatem creatam teneri ad aliquam dispositionem habendam. et non sic obligari per diuinum beneplacitum sic impossibile est diuinum beneplacitum velle ipsam teneri ad illam dispositionem habendam et ipsam non teneri ad habendam illam. igitur ratio. Consequenter tenet et antecedens satis patet ratio. Nunc tamen est aduertendum quod ista conclusio intelligendo est de voluntate creata que tenet se conformare voluntati diuine in volendo vel nolendo. Quod dico quod stat quod aliam voluntas creata sit recta et conformis voluntati diuine nihil volendo sicut patet de voluntate puuli baptisati vel adulti exitis in gratia et dormientis. Iam non intelligitur conclusio de conformitate que est in non volendo difformis voluntati diuine. Et predictis sequuntur aliquae positiones. Prima est quod conformitas siue rectitudo voluntatis create aliquando est res distincta aliquando vero non est res alia a voluntate patet quia quod voluntas recte vult tunc voluntatem conformis obligationi diuine est sua rectitudo. quod vero ipsa est conformis diuine obligationi nihil volendo tunc huiusmodi rectitudo est ipsa voluntas recta vel saltem non est aliqua res ab ea distincta. Secunda est quod conformitas siue rectitudinem voluntatis create deus potest ab ea auferre quod deus ab alia auferre potest quilibet rem quod non est ei pars nec e contra ratio. Sed oppositum huiusmodi videtur esse ponere Augustinus de libero arbitrio. ca. viij. Ubi probatur quod deus non potest auferre rectitudinem ab ipsa voluntate quod si sic vel hoc faceret volens vel nolens. Non secundum quod nihil potest facere nolens. Hec primum quod si volens facit ergo vult auferre ab ea rectitudinem. Et ultra. ergo non vult eam seruare rectitudinem est eam velle quod deus vult eam velle sed deus non vult eam seruare rectitudinem ergo non

vult eam velle qd vult ea velle quo nihil est impossibile scdm eum. Ad hoc aut dico q quicqd sit de intentione Anf. t quicqd sit de pma pte antecedentis d qua patebit in secunda clusione. tamē argumentū nō valet quia illud sequens qd infert nō est incōueniētiū quia est vna negatiua que nihil ponit. Un lapis nō vult qd d' vult eum velle.

Ideo sit hec tertia ppositio q d' potest non velle voluntatem velle qd vult ea velle. patet quia capio aliquē hominē dormientem siue aliquē circa quē d' nihil velit nisi q sit homo. tunc ista sequentia est bona deus non vult for. velle. ergo non vult eū velle qd vult eum velle. Antecedēs est vix in isto casu igit r sequēs. similiter t ista affirmatiua est falsa deus vult for. velle qd vult eum velle ergo negatiua opposita est vera. Igit r sequens qd infert Anf. tanq̄ impossibile non est impossibile. Quarta ppositio potest poni q̄ videt sequi ex p̄dicta. s. q̄ deus potest velle voluntatē nō velle qd vult ipam velle. p̄t quia sequit voluntas nihil vult ergo nō vult qd deus vult eam velle. Et antecedēs potest esse volitū a deo igit r sequens rē. Dico igit q̄ si Anf. debeat saluari intelligendū est q̄ deus non potest auferre rectitudinē voluntatis ipa inuit. Non q̄ hoc sit simpliciter impossibile cū ipemer dicat in li. de concordia c. vi. q̄ aliud est voluntas aliud rectitudo q̄ recta est rē. Sed q̄ hoc est impossibile fm legem statuta rē. **R** Secda clusio pbat r pmo pma ps. Pro qua sciendū est q̄ voluntatem creatā velle quicqd deus vult potest dupliciter intelligi. Uno mō distincte t i particulari t sic patet q̄ non tenet velle quicquid deus vult. cum non omne volitū a deo sit sibi illo modo notū. Alio modo p̄fuse t in generali. t sic si dicat q̄ voluntas tenet velle in generali quicqd deus vult non est aliud dicere nisi q̄ tenet velle istam vniuersalē q̄ quicquid deus vult eē vel fieri sit vel fiat. Et si ita dicat sequit q̄ aliquis teneat velle aliquid in generali t nō in particulari. imo magis oppositū. t q̄ teneat velle vna vniuersalē t nō eius singularē imo eius oppositā. sicut patet in casu allegato de filio qui nō vult patrē suū mori rē. hoc aut nō videt rationabile q̄ rē. Secda ps pbat quia si d' velit imple re opa p̄silioz deus vult eū sic velle t tamen nō tenet hoc velle cū hoc sit superogationis. Similiter si quis velit exple re opa p̄bibi/

onum vel peccatoz. deus vult tale velle licet nō quantū ad difformitatē fm aliquos tam quantū ad actus q̄dditatē cū velit oēm actū t motionē voluntatis t tamē talis nō tenet velle imo nō velle. quare rē. Tercia clusio pbat p̄tra magistrū Greg. qz stat q̄ creatura videat deū aliquid velle t nō licite velit oppositū vel saltē non velit illud. igit rē. Cōsequētia patet t antecedēs pbat quia aliter sequit q̄ creatura teneat velle antecedēs ad qd sequit ipam q̄nq̄ peccare mortalit̄ imo dāpnari t esse miserā eternalit̄ vel saltē in casu nō posset licite velle oppositū antecedēs ad qd sequit illud sequēs rē. Cōsequētia pbat tur ponendo casum possibilez vt patet ex dicitis. s. q̄ d' reuelat fori in verbo vel alit̄ sufficienter q̄ deus velit eū teneri ad nō faciendum actū quē nō ipē est factur. t tamē q̄ nihil fieri positūe quin d' velit illud fieri. Reuelat ergo deus fori q̄ ipē vult eū teneri ad nō faciendū illū actū t nō vult q̄ illū faciat. vel ponat casus q̄ deus alicui reuelat q̄ reprobatus. Ad hoc em sequit q̄ vult peccabit finaliter t dāpnabit eternalit̄. quare t cetera

Secda sic stat absolute for. videre deum aliqd velle t tamē circa illud nullū actū voluntatis habere. qz d' pot̄ currere ad actū intellet' absq̄ hoc q̄ currat ad actū voluntatis s; in hoc casu for. nō peccaret. igit rē.

Tercio sic quia d' scdm Augustinum vult patrē foris mori rē. s; p̄ter reuelationē factā ipi for. de morte p̄is nō videt necio seq̄ illū obligari ad volendū quod d' vult eum ante nō obligare. Un p̄ter ostensionē voluntatis diuine circa hoc nō videt necessario se qui deū for. obligare ad illud. q̄ rē stante tali reuelatione poterit sine peccato oppositū velle rē. Quarto sic quia aliter sequit q̄ stāte tali reuelatione for. obligat ad opposita. et p̄ sequens ad impossibile. Patet sequētia qz volo q̄ for. teneat velle a. t tamē reuelat d' q̄ ipē nō vult currere ad volendū tunc tenet velle a. t etiā tenet nō velle a. quia videt deū ipz nō velle. a. ex quo scit q̄ deus nunq̄ curreret ad volendū a. igit rē. **L** S; p̄tra istā clusionē arguit per rationes magis Greg. quibz p̄t clusionē suā scz q̄ quilibz tenet voluntatē suā in nullo difformare voluntati diuine. Arguit enī sic quilibz tenet nihil velle p̄tra eternā legē. igit rē. Antecedēs patet qz velle aliquid p̄tra eternā legē est peccatum. Iuxta illud Augustini. xxij. p̄tra istā

istam peccatum est factum dictum vel concupitum contra legem eternam. Et consequentia tenet per illud qd sequitur lex eterna est ratio vel voluntas deit̄ cetera. Secundo arguit sic nulli licite displicet aliquid bonum in quantum huiusmodi aut placet aliquid malum in quantum huiusmodi igitur quilibet tenetur cetera. Antecedēs patet. t consequentia tenet. quia deus non vult aut diligit nisi bonuz. t non vult vel odit nisi malum igitur rē. Tercio arguo fortius contra dicta per hunc modum quia volo q̄ deus reprobaret vel reuelat alicui suaz reprobationem siue q̄ vult eum reprobare. tunc tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatum. Igitur conclusio non est vera nec eius probatio bona. Consequentia satis patet sed antecedens probatur. quia tali reuelatione facta iste non potest licite orare pro sua salute nec velle se esse saluandum. Quod patet duplici auctoritate. Primum per illud dictum xpi Luc. xij. seruus sciens voluntatem dñi sui t non faciens plagis vapulabit multis. Et per consequens a fortiori seruus sciens voluntatē huiusmodi t nō volens cōformiter ei est puniendus. Secundo ad hoc videtur expressa intentio Augustini. c. de ci. c. xxv. vbi dicit q̄ ecclesia nūc non orat pro dyabolo nec pro mortuis malis vt saluentur. orat tamen pro omnibz hominibus bonis t malis duz sunt in via. Et addit p̄ o nullo viuente finaliter reprobo si de eius reprobatione ecclesia esset certa oraret vt saluaretur. Et per consequens nec iste pro sua salute deberet orare ex quo esset certus de opposito. Cōsequētia patet quia nō apparet ratio p̄mi nisi qz ecclia videt sic deū velle sic est in secundo casu igit rē. Quarto ad idem arguo confirmando predictam rationē quia si in isto casu iste potuisset licite orare pro salute sua. sequitur q̄ licite possz orare pro aliquo quod sciret se non esse impetraturum. Consequentia patet t falsitas consequentis apparet. quia talis oratio esset stulta t ociosa igitur rē. **B** Ad ista responderetur ad primā negatur consequentia. Et ratio est quia licet voluntas diuina sit lex eterna t quicquid vult esse legē sit obligans creaturā rationalē ita q̄ creatura rationalis teneatur nihil velle contra voluntatem diuinā in quantum est lex tamē non quicquid vult est lex. Si vero dicatur q̄ licet de

um velle aliquid non semper sit lex. tamē nō stat q̄ aliquid velit t q̄ creatura videat ipm sic velle quin ipa obligatur ad illud volendum. Sic dico q̄ sic dicere non est probare oppositum conclusionis. sed tantū simpliciter dicere oppositum. ideo est petitio principij nec est sufficiens improbatio conclusionis. Et ideo dico quia deum velle creaturam rationales teneri ad aliquid vtpura ad credendum articulos fidei est lex obligans ad sic credendum t contra tale velle quilibz creatura rationalis tenetur nihil velle. s; tamen cuz hoc stat q̄ deus velit aliquid vtpura patrem tuum mori vel tibi non dare gloriam t tamen tu non es obligatus illud velle quibus enam scias deum illud velle quia tale velle non est lex obligans. Et sic patet respōsio ad primā rē. Ad secundam dico q̄ nō quilibz obligatur ad volendū qd cunqz bonum quod est vel foret bonum si poneretur in esse. Un ista ratio videtur supponere vniū qd est falsum. t p̄tra istū doctore allegari. scilicet q̄ quia aliquid est bonum ideo d' vult. Hoc em non est verum imo magis econtra quia deus vult aliquid. ideo illud est bonum sed cum hoc stat q̄ creatura non tenet illud bonum velle imo in casu si illud vellet male vellet quibus bonum t cetera. Ad tertiam sunt diuersi modi dicendi t contrarij. Aliqui em sicut magister Gregorius concedunt antecedens scilicet q̄ tali reuelatiōe facta iste tenetur velle se esse reprobatum et ex quo sic sciret iste dei voluntatem deberet contentari t velle q̄ deus eum dampnaret. Et hic actus procederet ex maxima dilectione dei nec esset culpabilis s; laudabilis. Et ulterius concedunt q̄ in tali casu non esset isti licitum orare pro finali salute sua. s; simpliciter de diuino iudicio contentari vbi sciret deum absolute sic velle. **H** Sed contra istam rationē arguo primo sic Quia facta tali reuelatione stat etiam per aduersarium q̄ iste sit in charitate ergo adhuc tenetur se amare ex charitate ergo adhuc potest iuste sibi velle bonum salutis. Et per consequens pro illo iuste orare. Secundo qz adhuc iste tenetur amare proximum suū ex charitate t velle sibi vitam eternam sed magis vel equaliter debet se diligere t ad tantū bonum sicut proximum. igitur t cetera.

Tercio quia adhuc potest iste imo tenetur seruare ordinem charitatis sed ordo cha

ritatis est se magis diligere post deum ut patet tertio sententiarum dist. cxxi. Quarto confirmando predicta arguitur sic. quia iste ex tali reuelatione non absoluitur ab obligatione quia prius obligabatur. et per consequens nec a precepto de dilectione sui et ordine charitatis nec a precepto de oratione. quare et cetera. Alii autem sicut Adam in suo tertio. q. vi. aliter respondent. Unde primo dicit iste doctor quod facta tali reuelatione exteriori nullus potest licite assentire quod illa reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi in casu si fieret reuelatio per impressionem immediate a deo vel alias per viam inevitabilem illi vel in casu quo sibi imprimeretur a deo assensus firmus quod exterior reuelatio esset vera vel in casu equivalente. Si vero dicatur quod nos tenemur adhibere fidem divinis reuelationibus non solum impressis modo predicto sed etiam in verbis a deo vel in angelo bono vel prophetis aut etiam apostolis convenienter expressis. Alii non tenemur credere futurum iudicium nisi deus in nobis talem credulitatem imprimeret. quod est falsum ergo stante casu sine tali impressione iste tenetur assentire illi reuelationi et credere se esse dampnandum. Ad hoc respondet quod quedam sunt precepta dei que etiam supposita communi fide sunt precepta nature. et que obligant indispensabiliter dum sumus in statu vite. et sic obligamur ad diligendum deum et nos post deum et ad sperandum in eum vel saltem ad non habendum libere actus contrarios. Et ideo quilibet viator tenetur non libere credere quod dampnabitur et non est sic de aliis reuelationibus sibi factis a deo. Unde si oppositum illius sibi reuelatur etiam a deo non tenetur credere quod illud sit sibi reuelatum a deo. sed quod sit illusio vel quod sit conditionalis et non absoluta reuelatio. Quia propter nullius preceptum tenetur agere contra legem dei et non credere. matie ubi illud non est dispensabile ideo dicit apostolus ad Gall. primo. Etiam si angelus de celo euangelizaret vobis aliud preter quod euangelizatur est vobis anathema sit. Ubi tamen res esset dispensabilis et constaret quod sic reuelans haberet auctoritatem dei esset credendus. sicut patet de michea propheta tertio Regum vice primo. Ubi precipiebat vnum quod videtur esse contra legem dei dicens percute me. qui cum eum noluisset percutere dicit ei micheas. quia

noluisi voci diuine obedire veniet leo de suua et deuorabit te et ita factum est. sic ille tenebatur sibi in hoc credere quia de eo tenebatur credere quod esset propheta dei. Sic autem non esset in proposito. quare et cetera. Sed quicquid sit de predictis tamen ista non multum faciunt ad difficultatem intentam que est non de reuelatione exteriori sed interiori qua firmiter assentitur sic esse. quare et cetera.

Secundo dicit predictus doctor quod in casu quo deus facta tali reuelatione imprimeret alicui credulitatem modo supra dicto ille posset licite orare pro salute sua. quia adhuc sciret quod hec esset possibilis ego non dāpnabor et quod non dāpnabit nisi ipsemet libere de mereat id tenet orare et tollat ab eo illa credulitas et non ueniat sic ipse credidit. Tertio dicit quod secus esset si talis proprie et infallibiliter sciret quod dampnaretur sed hoc est sibi dum est viator impossibile. Quarto dicit ad auctoritatem Augustini quod ipse verus dicit si loquatur de certitudine scientie proprie dicite et de nosse simili modo sumpto. Et tunc antecedens est impossibile pro membris ecclesie licet caput ecclesie Christus sic bene sciat scientia increata seu diuina. Si autem vocet Augustinus certitudinem noticiam veram certam. id est indubitata dicit quod qui sic voluitarie et libere noscit se esse dampnandum non posset iuste orare pro salute sua stante tali noticia et libere retenta. quia sic talem causans et libere retinens esset iniustus. Ad hoc non est licitum sentire vltimate diffiniendo de aliquo viatore sine reuelatione per noticiam impressam ut supra dictum est. Et per ista patet ad rationem secundam istum. Sed contra tertium et quartum dictum arguo ostendendo quod iste doctor facit de non causa causam. quando dicit quod quia creatura non potest iudicare infallibiliter suam futuram dampnationem ideo non tenetur hoc velle imo orare pro opposito sic iudicari. Nam quis ita foret quod de tali futuro non posset habere scientiam certa proprie dicta siue infallibile iudicium certum sicut supra satis fuit ostensum tamen non propter hoc sequitur quod creatura tenetur velle oppositum sic iudicari immo non minus tenetur assentire illi quod iudicat fallibiliter quod illi quod iudicat infallibiliter. Verbi gratia de istis duobus articulis. Christus resurrexit et nos resurgemus quilibet viator equaliter credere tenetur vel saltem scire cre-

dic equaliter non peccat. et tamen secundum eum iudicium de primo est infallibile etiam creatum sed iudicium creatum de secundo est fallibile et cetera. Secundo licet beatus videat in verbo quod absolute potest annihilari licet videat et videre possit secundum eum quod iudicium suum quo iudicat indubitanter se non annihilari est fallibile tamen cum hoc indubitanter iudicat quod non fallit aut fallit. et per consequens tantum potest quis obligari ad aliquid iudicandum de quo non potest habere iudicium nisi fallibile sicut aliquid aliud de quo potest habere iudicium infallibile quare sua causa non valet. Tertio specialiter contra quartum dictum quia si deus imprimeret talem certitudinem siue firmam adhesionem et cetera. Iste adhuc tenetur orare pro sua salute per secundum dictum. ergo etiam adhuc teneretur supposito quod talis illam credulitatem libere causaret. Et sequentia patet quia ex hoc non minus esset obligatus quod prius et cetera.

Ideo aliter respondeo ad predictam rationem. Unde concessio casu nego antecedens et ad probationem nego assumptum et dico quod immo iste potest licite immo tenetur orare pro sua salute et velle se esse saluandum et ratio nostra est non illa quam assignat Adam sed illa que prius tacta est contra Greg. scilicet quia iste ex tali reuelatione non absoluitur a priori obligatione nec post minus tenetur ad precepta dei de dilectione sui et oratione quod prius. quare et cetera. Et ad primam auctoritatem dico quod debet intelligi de voluntate signi precepti et si intelligitur de voluntate beneplaciti hoc non est de voluntate absolute sed quia deus vult seruum suum ad aliquid teneri sic non est in proposito. Ad secundam autem dico quod ratio totalis quare ecclesia non orat pro diabolo et cetera. nec orat pro reprobo viatore. si sibi constaret de eius reprobatione non est quia videt deum velle eos dampnari. sed quia videt se ad talem orationem non teneri nec prodesse illi et cetera. quare et cetera. Ad quartam pro materia dico aliquas propositiones. Primo dico quod oratio ubi hic de ea loquimur ratio est aliud quod quedam oratio siue enunciatio deprecari na optariis modi facta ad deum. Verbi gratia orare deum quod a. fiat non est aliud quod formare talem enunciationem vel equivalentem vltimam placeat vel opto quod placeat deo

quod a. fiat. Secundo dico quod in qualibet oratione a quouis viatore immo ab vniuersali ecclesia facta pro salute alicuius viatoris siue pro quocumque contingenti futuro vel possibili debet saltem habitualiter et implicite constantia siue conditio diuini beneplaciti subintelligi. Patet per simile de oratione dominica in qua dicitur fiat voluntas tua. Similiter per exemplum de christo qui quando orauit dicens pater transeat a me calix iste statim subiicit illi conditionem non sicut ego volo sed sicut tu. quare et cetera. Tertio dico quod orationes fieri sub tali conditione potest dupliciter intelligi. Uno modo quod oratio seu verbum orationis vel opto cadat supra totam conditionem cum antecedens sit illa conditio si deo placeat. sicut dicens opto vel oro si deo placeat a. fore aut quod a. sit futurum et sic talis oratio esset de necessario et non posset non exaudiri. Alio modo potest intelligi quod illud verbum cadat non super illam conditionem sed super consequens sicut dicens si deo placeat a. fore vltima a. sit futurum et isto modo debet fieri conditionaliter. Quarto dico quod sequitur ex predictis quod in casu huiusmodi ratio iste potest licite orare pro aliquo quod scit vel saltem firmiter credit se non impetratur immo sic videtur fuisse de oratione christi supra dicta. Nec propter hoc sequitur quod talis oratio sit stulta vel otiosa quia iste ad illam tenetur et christus fecit illam in exemplum imitationis et ad mysterium sicut dicunt doctores ideo non frustra. quare et cetera. Nec de secundo. Quantum ad tertium articulum vtrum voluntas diuina sit prima lex a qua derivatur omnis lex creata. primo premitram tres responsales conclusiones. secundo solvam tres difficiles dubitationes. Prima conclusio est quod sicut voluntas diuina in genere efficientis est prima efficiens causa sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula obligatoria.

Secunda conclusio est quod sicut voluntas diuina est efficiens causa quia vult aliquid esse vel fieri sic ipsa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliqualem esse vel non esse teneri. Tertia conclusio est quod sicut voluntas diuina est lex perfectissima obligatoria rationalis creature. sic inter leges creatas illa est perfectior que est perfectior signum voluntatis diuine. Istas autem conclusiones declaravi in principio meorum et est patet satis responsio ad istum articulum. scilicet quod omnis lex creata derivatur a voluntate

te diuina Unde q non diriuatur ab ea tā
q a lege prima non est proprie lex siue regu
la nisi forte fm quid r non simpliciter. sicut
lex iniusta rē. Et per hoc soluitur tertius ar/
gumentū ante oppositum. Sed circa istā
materia moueo tres dubitationes quas te
rigo sed non plene tractauī. in primo princi
pio. Prima est vtrū voluntas diuina pos
set rationale creaturam ad impossibile obli
gare. Secunda est vtrū voluntas diui
na possit rationale creaturaz ad qdlibet pos
sibile obligare. Tertia est vtrū volun
tas diuina possit rationale creaturaz in esse
producere r ipam non obligare. R Ad
primam dubitationē arguitur q sic quia po
tiamus q for. habens preceptum per qd te
netur ad aliquid puta ad credendū trinita
tis arti. habeat conscientia erroneā per quā
diceret se teneri ad oppositū credendū vel er
go for. crederet vel non. si non. tunc ipse pecca
bit quia faciet contra preceptum. Si sic ite
rum peccabit quia faciet contra conscientia
Cum igitur Sorites crederet vel non crederet
r quodcunqz istorū faciet peccet. sequitur q
necessario peccet. quare rē. In oppositum ar
guitur quia scōs Augustinū nullus peccat
in eo qd vitare non potest. igitur rē Pro
solutione huius sciendū est q creaturā rati
onalem obligari ad impossibile dupliciter
potest intelligi. Uno modo proprie. i. q ob
ligatur ad faciendū impossibile. Alio modo
improprie scilicet q obligatur ad volendū
impossibile. Secundus aut modus mul
tum differt a primo quia primū nō est in po
testate creature sed scōm multos est in libe
ra potestate voluntatis create. nā scōm Arist.
voluntas est impossibilis. Itē eam obliga
re ad impossibile potest intelligi dupliciter
scilicet vel ad impossibile simpliciter vel im
possibile sibi. Itē eam obligari ad im
possibile sibi potest dupliciter intelligi. Uno
modo q obligatur ad aliquāter esse vel nō
esse qualiter esse vel non esse per nullam po
tentia potest sibi conuenire. Alio modo q
ad aliquid obligatur qd non est in sua pote
state sic q per suam potentiam actiuam pos
sit sibi conuenire. Tunc iuxta hec pono
aliquas propositiones. Prima est q cre
atura rationalis non potest obligari ad im
possibile primo modo scilicet ad faciendū
impossibile siue ad aliquāter esse vel nō eē
qualiter esse vel non esse est simpliciter im

possibile. Patet quia voluntas diuina non
potest sic obligare igit rē. Consequētia pa
tet ex prima conclusione r secunda quia ni
hil potest rationale creaturam obligare deo
non obligare iuxta illud apostoli Roma. xij.
Non est potestas nisi a deo. Et antecedens
patet per illud Jeron. Quicūqz dicit deū p
cipere aliquod impossibile anathema sit. Et
illud August. deus seruū pigrum non dā
pnaret si ea que fieri nullo modo poterant i
peraret. Et licet iste auctoritates loquātur
de facto et non de possibili tamen videtur
vtrūqz ratio consimilis scilicet quia talis
obligatio non potest esse rationalis r cetera.

Secunda propositio est q creatura ra
tionalis potest obligari ad impossibile. scō
modo scilicet ad volendū impossibile. patet
quia ad hoc non apparet sequi aliqua cōtra
dictio imo aliqui concedunt q de facto pec
cator illo modo obligatur ad impossibile scilicet
ad volendum peccatum suum peccatū
non fuisse qd fm articulū Parisien. est ipos
sibile. quare rē. Utrum aut hoc verum sit d
facto dubium est mihi videtur tamen proba
bilis q non rē. Tertia propositio est q
creatura rationalis non potest obligari ad
sibi impossibile primo modo. id est ad aliqua
liter esse vel non esse qualiter per nullam po
tentiam potest sibi conuenire. vt verbigrati
a ad esse lapidem. Patet sicut prima rē. Et
ex hoc patet falsitas illius opinionis que di
cit q peccās mortaliter obligatur ad penas
incōpossibiles. quia demeretur puniri eter
naliter r annihilari simpliciter rē. Quar
ta est q rationalis creatura potest obligari
ad sibi impossibile secundo modo. id est ad ali
quid qd non est in sua potestate. sic q per su
am potentiam actiuam potest sibi conueni
re. patet quia quelibz rationalis creatura te
netur habere gratiam r quilibet viator: fidē
infusam r tamen hoc non est in creature po
testate actiuā rē. S Tunc ad rationes
pono aliquas propositiones. Prima est
q creatura rationalis nunq obligatur se cō
formare siue conscientie erronee quia consci
entia erronea est iudiciū quo rationalis cre
atura dicitur se ad aliquid teneri ad qd nō te
net vt ad aliqd nō teneri ad qd tenet. s. nō te
netur se tali iudicio conformare. alia nō d
set iudiciū erroneum rē. Itē nulla scien
tia erronea est lex obligatoria rē. igitur Conse
quētia p r r antecedēs apparet. quia omnia lex

seu regula est conformis diuine voluntati
tanq lex secūdaria pme legi. sed nulla consci
entia erronea est conformis pme legi cū nul
la falsitas sit conformis summe veritati. igitur
rē. Secunda est q creatura rationalis
obligatur nunq siue conscientie erronee se dif
formare. Patet quia tenet nunq agere con
tra suam conscientiam. Nam quicunqz agit
contra conscientiam peccat sicut appaz per
glosam ma. sup illo Ro. xij. omne qd non ē
et fide peccatum est. igitur rē. Tertia est
licet creatura rationalis nō obligatur ad fa
ciendum contra conscientiam etiam errone
am tamen ipsa obligatur in casu ad facien
dum aliquid qd est contra conscientiam su
am. qd tamen potest ab ea fieri non agendo
contra conscientiam scilicet deponendo eā
Prima pars patet ex secunda propositione.
Secunda patet in casu posito arguendo.
Tertia vero patet quia licet sit impossibile
ipam scire vel opinari in particulari suaz cō
scientiam esse erroneam quia sic haberet iu
dicia contraria. tamen istam cōscientia quā
nunc habet potest cognoscere fuisse errone
am r deponere eam. Et sic poterit agere illd
ad qd tenetur r non peccare. Quarta est
q licet creatura rōnalis non necessitat aut
obligatur ad peccandum tamen ipsa obliga
tur in casu ad faciendum aliquid qd est sibi
peccatum. prima r secunda satis patent sed
tertia pars patet in casu posito arguendo In
quo iste peccat per actū ad quē tenetur Un
ex hīs soluitur ratio. Unde dico q in isto
casu for. tenetur credere. tamen tenetur non
credere scōm illam conscientiam siue stante
illa conscientia peccati ergo tenetur non cre
dere cum tali conscientia. sed tenetur crede
re sine illa. Si vero dicatur q credendo
cum illa conscientia non peccat habendo ta
lem conscientia quā tenetur deponere. Cō
tra. quia si esset aliquis actus indifferentis r for.
haberet conscientiam sicut prius q teneret
facere oppositum siue non facere r tamē face
ret ipse peccaret p p dicit. Et tū nō hōdo illā
sciam s. faciendo s. rē. q videt possibile sic
credere r nō peccare vel saltē iste magis pec
cat qn facit a. q faceret si solū crederet se te
neri ad nō faciendū. igitur in faciēdo peccat. qre
rē. S forte diceret h q nō est silē qn tene
tur ad illud r qn est indifferentis q si circūscri
pta tali cōscia teneret ad illud tūc posita illa
scia q nō teneat ipse tūc tenet. secus aut si nō

teneat ad illud circūscripta illa conscientia. Nā
ipsa opposita scilicet q teneat ad oppositum
tūc ipse teneret ad nō faciendū illud r iō nul
lus actus in tali casu est indifferentis q tū fo
ret indifferentis illa conscientia circūscripta nec in
tali casu illa conscientia esset erronea sed vera.
Et esset simile in isto casu sicut de plato. qm
si platus me picipiat mihi oppositū alicuius
ad qd teneor ex pcepto dei. claz est q non te
neor: sibi i hoc obedire nec minus tencor: ad
illud qd pus. r si piciperet mihi aliud qd esset
ante pceptū indifferentis stat q ppter hoc pce
ptum teneat illud facere r sic nō erit indiffe
rens sic in posito conscientia quodāmodo ge
rit tipū plati. S licet iste modus dicēdi possit
pbabiliter sustineri. tū nō pbaf nec videt ita
verisimil sicut oppositū. Hec vtz est vniner
saliter q platus possit illo mō facere. de quo
libet indifferenti actu r p psequēs nec de con
scientia hoc est pcedendū scz q nullus actus sit in
differens rē. Hoc em psequēs est nimis rigo
rosus. Et tū psequētia p r q in h nō videt tū
posse pscia sicut platus rē. nec pscia rē. Itē se
quit q pscia possit facere de pscio diuio esse
pceptū r tū possit in h sicut vorū imo possit
facere aliqd mō eē pceptū r mō nō eē rē. Cō
sequētia satis patet q nō est obligatio sine p
cepto diuio imo nisi deo volēte creaturā sic
obligari rē. sicut p r ex pmo articulo. S ista
psequētia videt eē irrōnabilia rē. Quicūqz
tū sit de h. p r ad formā rōnis q in casu posito
pcedo antecedens r nego psequētia. q licet
qd cunqz illoz faciēdo peccet tū alter pōt fa
cere nō peccādo vt patet ex dictis. ideo non
obligatur ad impossibile. Et h de pma dubi
tatione rē. T Ad scōm dubitātoez ar
guitur q nō qz creatura rōnalis potest deuz
odire r tamē deū nō est possibile ad hoc eaz
obligare q sequit q ipa possit mereri odiē
do deū quod est ptra paris. articulū. qre rē.
In oppositum arguitur quia sicut deus pōt
picipere vnū impossibile ita videt q quodli
bet possit absolute. quare r cetera. Pro
solutione huius pono propositiones. Pri
ma propositio est q de obligat ad multa pos
sibilia r tamen possit obligare ad illorū op
posita. patet satis cuilibet catholico. Se
cunda propositio est q quodcunqz deus
potest obligare ad aliquid r potest etiam ob
ligare ad eius oppositum tunc potest simul
nō obligare ad opposita. sic sunt ire ad capos
manere i camera. l. eoz opposita Nā q rōe de

no potest non obligare ad aliquod istorum ea dem ratione poterit non obligare ad neutrum illorum quia ad unum potest obligare ad aliud oppositum. sicut sunt ieiunare. ire ad ecclesiam etc. In talibus autem satis clarum est quod ipsorum transgressio solum est mala quia prohibita. Et idem credo esse in omnibus aliis quibus non sit de omnibus sit clarum. Tertia est quod deus obligat ad aliquod possibile ad cuius oppositum non posset obligare. Patet quod deus obligat creaturam rationalem ad obediendum sibi. et tamen deus non posset eam obligare ad hoc quod teneat sibi non obedire. Quod patet. quia si deus oppositum. tunc quomodo tenet obedire vel non. Si sic habet oppositum. quia tenet et non tenet quod est impossibile ergo antecedens quod est oppositum positi etc. Et consequentia patet quod tenent non obedire alicui est tenent ad aliud. Si dicat quod non sequitur idem. quia tenent obedire alicui est tenent ad aliud quare etc. id ad rationem per oppositum negat antecedens siue similitudo etc.

Ubi sequitur quarta et responsali oppositio quod deus non potest creaturam rationalem ad quodlibet possibile obligare nec quodlibet possibile sibi precipere loquendo de precepto proprie. ut magis patebit. Ad rationem ergo ante oppositum non oportet respondere cum non concludit nisi oppositum tamen deest materia est videndum. Nam aliqui procedunt consequens per inveniendum illatum sicut de kam. Ipse enim procedit nec reputat inveniendum tenens quin voluntas creata possit merito deum odire. quia deus posset illud precipere cum possit quicquid fieri non implicat contradictionem. Illud autem preceptum fieri non implicat contradictionem. quia creatura hoc posset facere. possit enim una creatura alteri precipere quod odiret deum. Cum igitur deus possit per se immediate facere in genere cause efficientis. quicquid potest facere mediante causa secunda. et ipse possit mediante creatura tale preceptum facere. sequitur quod per se potest. Tali autem precepto a deo facto creatura obediendo meretur. quare etc. Ubi Sed ista opinio non placet magistro Gregorio. Ubi primo dicit quod impossibile est quod quis odiendo deum mereatur. Quod probat quia si sic. possibile esset naturaliter quod quis simul diligeret et odiret eum. consequens est falsum. quia impossibile est naturaliter contraria simul in eodem. Et consequentia patet. quia cum omnis actus meritorius peccat ex charitate nulli actui meritorio est incompensabilis actus charitatis. Confirmat quod si talis odies meretur hoc est eo quod deum diligeret volens implere eius preceptum. Secundo dicit ad rationem

alterius opinionis quod deus posse tale preceptum facere potest dupliciter intelligi. Uno modo sic quod cum hoc enim coagat in illo iudicium quo iudicet illud preceptum fieri a deo. et esse implendum et similiter coagat actum odii. Et isto modo negat illud esse possibile. quia si sic sequitur quod deo auctore esset quis deterior. Alio modo quod simpliciter faciat preceptum. non autem ad predictos actus coagat. Et tunc non sequitur quod ille possit odire merito immo nec odire. Tertia dicit quod dato tali precepto ille non tenetur nec deberet illud implere quia impossibile est quod daretur illud preceptum ad executionem. sicut impossibile est eius executionem a deo esse volitam et si aliud iudicaret ipse erraret. Et si etiam ex tali iudicio odiret non mereretur sed forte daretur ad temptationem et probationem eius aut aliam causam sicut fuit de precepto dato abrahe etc. Quarto dicit quod quis deus posset talem orationem preceptivam facere se solo. non tamen sequitur quod deus posset precipere illud alicui aut facere talem orationem alicui preceptivam. Posset enim illam enuntiationem causare non significativam seu non illius sed alterius significativam. et sic per eam nihil preciperet. quare etc. Sed siue ista responsio sit vera siue falsa. tamen non est sufficienter probata. ut patet intuitu quia non apparet contradictionem. quod deus posset facere talem preceptionem et obligationem. Nec sequitur quod deus vellet creaturam peccare. idcirco in responsione ipse petit principium. Nec rationes huc contra aliam opinionem valent. quia cum loquamur de potentia absoluta dei non est ad propositum illud quod arguit quod naturaliter actus contrarii non possunt esse in eodem. Nec valet probatio consequentia. quia quod accipit merito procedat ex charitate non est simpliciter necessarium. sed solum de lege ordinata. quare etc. Nec valet confirmatio quod stare quod odies implet preceptum absque hoc quod vellet implere preceptum propter deum. Aliud enim est implere preceptum propter deum aliud vellet implere. Nec etiam oportet quod si deus daret preceptum tale quod ipsum implens mereretur propter hoc. stare enim hoc non obstante quod deus non acciperet actum etc. Idcirco qui vellet dicere quod deus potest obligare ad odium sui possit nihilominus sustinere articulum pariter. quia diceret quod non scilicet iste per preceptum de odiedo deum. et implet preceptum

ergo meretur. Vel si vellet sustinere. sequens cum prima opinione posset illi articulum restringere ad legem ordinatam dicens quod magis factus fuit ille articulus ad reprehendum claros nepias aures offenderet propter eius falsitatem etc. Sic tamen nihil assero quod quicquid sit deus nihil est contra dicta. Et hec de secunda etc. Ad tertiam dubitationem arguitur quod sic. quod deus potest aliquam rationalem creaturam producere quam non possit obligare ergo a fortiori aliquam quam possit non obligare. Consequentia patet sed antecedens probatur quod deus potest aliquam producere quam non possit peccare. Nam secundum Augustinum et magistrum in. cliv. di. huius primi de potentia fecisse homines qui nec peccare posset aut vellet. sed illa deus non possit obligare quia si sic cum ille potuisset libere obligationem non implere et deus ad hoc non peccaret. sequitur quod potuisset peccare In oppositum arguitur. Non potest aliquam rationalem creaturam producere quam illa recipiat beneficium creationis a deo et per consequens quin illa sibi obligatur. etiam secundum aliquos infinite per illo etc. Pro solutione huius probabilis et nihil temerarie asserendo pono aliquas propositiones. Prima est quod absolute est possibile rationale creaturam esse a deo et ipsam non obligari ab eo. patet quia proprie loquendo de obligatione ut hic sumitur creatura rationalis non obligatur nisi quod deus vult ipsam tenent ad aliud vel aliquid vel non esse. sed nulla contradictionem apparet quod deus velit ea esse et non velit ea tenent ad aliud sicut de facto est de irrationabili creatura etc. Ita quod ipsa creatura rationalis sit ita absoluta ab omni obligatione quod quicquid faceret pro illo statu non peccaret plusquam a se vel canis aut alia creatura irrationalis. Secundo huiusmodi dicitur sic. quod si creatura rationalis intraret furiam non ex culpa sua vel si deus crearet illam in tali statu sine culpa. ipsa non peccaret quicquid tunc faceret. igitur etc. Tertio sic deus potest creaturam rationalem per statum furie ad nihil obligare. sic non minus hoc absolute potest per statum qui est capax rationis. sed primo potest scilicet multos. igitur secundum. Consequentia probatur quod deus est prior ad miserendum quam ad alia opera. intra illud. Diferentia est super omnia opera eius. sed tamen creaturam rationalem puellam et nihil scientem obligat ad iustitiam originale quam a fortiori ipsam rationem capacem posset non obligare ad tale etc. Quarto secundum aliquos omne opus infidelium est peccatum non obstante quod fides sit eorum que sunt supra rationem naturalem et per consequens ita potest

facere de sua misericordia infinita quod nullus actus vel operatio rationalis creature esset peccatum. immo iste due rationes videntur plus concludere scilicet attenda misericordia dei ipse possit ordiare quod quodlibet factibile a creatura sit consilium ita quod quicquid faciat non solum non sit peccatum. immo meritum sed hoc non assero et cetera. y Secunda oppositio et responsalis ad rationem in oppositum quod absolute possibile est rationalem creaturam beneficium creationis recipere a deo et tamen nec finite nec infinite obligari pro illo. patet ex alia propositione et per exemplum de creatura irrationali que proprie loquendo ad nihil obligatur. Et ex hoc patet quod collatio beneficium non est radice vel principalis ratio obligationis et cetera. Sed declaro etiam specialiter quod non infinite etc. immo dico quod non potest infinite obligari. quia ipsa creatura nec beneficium receptum nec illud ad quod tenetur potest esse infinitum ideo non apparet unde obligatio esset infinita. quare etc.

Tertia et responsalis ad materiam rationis ante oppositum est quod non est possibile quod deus producat aliquam rationalem creaturam et non possit obligare eam. patet quia non est ratio quare deus non possit velle eam tenent ad aliud etc. et per consequens etc. Quarta sequitur ex ista scilicet quod non est possibile quod deus producat aliquam rationalem creaturam simpliciter impeccabilem per naturam. patet. quia non est ratio quare deus non possit velle ei aliquid precipere quod ipsa non possit implere et per consequens peccare. Sed oppositum huius tenetur de kam. Ubi propter auctoritatem supra dictam dicit quod deus posset facere hominem qui non posset peccare. Et ulterius dicit quod ille non esset cum illis qui modo sunt eiusdem speciei specialissime. Quod probat sic. Quia quodcumque aliquid convenit alicui individuo speciei specialissime nulli individuo eiusdem speciei repugnat formaliter consimile. Hoc enim habet pro regula generali in pluribus passibus. Sed isti homini demonstrato. Sorte qui nunc est convenit posse peccare ergo ille homo cui hoc repugnaret esse alteri speciei specialissime. Si vero dicatur contra istam rationem quod illud assumptum est falsum. quia Sorte convenit posse peccare et tamen isti homini demonstrato Christo repugnat posse peccare non obstante quod sit eiusdem speciei specialissime et cetera.

Secundo homo est species specialissima quod non potest esse homo alterius speciei quam sicut iste qui potest peccare. Ad hoc valde probabiliter respondet. Ad primum dicitur quod quis verbo diuino repugnet posse peccare. tamen illi nature que est verbo vnica non repugnat. Nam si dimittere retur a verbo posset peccare. Et illa natura est eiusdem speciei specialissime cum isto homine qui potest peccare et non cum verbo. quare etc. Ad secundum dicitur quod homo dupliciter accipi potest. Uno modo pro omni proposito et corpore et natura intellectuali. et sic non est species specialissima. id est iste homo si fieret impeccabilis non esset eiusdem speciei specialissime cum isto etc. Alio modo pro proposito et corpore et tali anima intellectuali quale nos habemus et homo sic sumptus est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis esset homo isto modo accipiendo hominem. quare etc.

Super ista opinionem multipliciter instari potest. Primo contra illam regulam suam instat hoc quod caliditas remissa patitur secum frigus et tamen hoc repugnat caliditati intense que tamen est eiusdem speciei. Similiter ligno pedali repugnat poni ex duobus pedibus et tamen hoc uenit ligno bipedali. quare etc. Sed ad istas instantias facillime potest dici quod regula est de his que essentialiter et formaliter ueniunt alicui vel repugnant in quantum est talis speciei. sic autem non est in istis ut patet ideo simpliciter concedo illud assumptum. Sed secundo arguo contra illud quod dicitur quod potest esse homo alterius speciei specialissime ab isto. nam quod hoc nomen homo est nomen speciei specialissime. nec potest esse nomen generis nisi per nouam impositionem. Et ideo quis etiam deus posset facere creaturam aliquam rationalem simpliciter impeccabilem non tamen hominem etc. Quod confirmat sic. quod si poneret talis homo impeccabilis ille esset nobilioris speciei et perfectioris. quam ille angelus lucifer qui per superbiam cecidit non ergo deberet dici hoc modo. Consequenter uideretur bona sed assumptum patet. quod ista differentia scilicet impeccabilitas per naturam. que est illi homini essentialis uideatur esse nobilior quam aliquid habitum a lucifero. et per consequens uideatur esse perfectior eo etc. Z

Super hoc quod sit de hoc arguo principale dictum et probatur quod nulla creatura rationalis potest de facere simpliciter impeccabile. quod de potest sibi dare preceptum vel gratia esset libera vel non. Si sic ergo factum precepto libere posset obedire vel transgredi et per consequens peccare. si ergo non sit libera ergo nec rationalis. Si quis autem dicat quod deus posset facere aliquam creaturam rationalem vel liberam que

quid tamen sit de hoc tamen dato illi precepto ipsa posset illud non implere. quia deus posset ad impletionem illius sibi non coagere. quare etc. Quod firmat quod secundum magistrum li. ij. di. xv. solus deus est in quem peccatum cadere non potest. Quarto ostendo quod illa ratio non capit uerba Augustini et magistri ad intentiones ipsorum quia uterque dicit de homine iam factum quod deus poterat eum tale facere qui non uellet peccare nec posset. Et tamen secundum magistrum deus non posset facere hominem iam factum alterius speciei quam est ergo non est adpositum dicere deum posse hominem alterius speciei fecisse qui non potuisset peccare. Dico igitur quod intentio Augustini secundo super Hebr. c. iij. unde trahunt illa uerba magistri. est solum respondere illis qui dicunt quod deus debuit hominem fecisse tales qui nullo oino peccare increpantes deum quod hominem permittere temptari et peccare. Unde ad hoc respondendo dicitur quod oino melior esset natura que peccare non uellet quam illa que facere uult. Utrum autem deus posset facere hominem qui oino peccare non posset nihil oino determinat Augustinus salua reuerentia magistri. ideo magister non uideatur habere intentionem Augustini nec deus etiam intentionem magistri. Non enim intendit magister quod deus posset facere hominem impeccabilem per naturam sed per gratiam. ita quod cum tantis donis generis doretur quod non peccaret nec unquam sibi coageret nisi ad bene agendum sicut fuit de anima christi. et est de beatis. et sic non potuisset peccare. sed potentia propinqua. sicut dicimus quod graue non potest descendere quam impedire nec frigidum calefacere aut obscurum illuminare. id est potentia propinqua quam quis absolute potentia remota habet posset quod frigidum potest fieri calidum et obscurum luminosum etc. Sic etiam in proposito. quare patet quod non ualet super dicta ratio. Nec sequitur si homo non posset peccare isto modo quod id esset simpliciter impeccabilis. nec quod esset alterius speciei ab illo qui posset peccare. Unde si alicui homini deus nullum preceptum dedisset. siue eum ad nihil obligasset quod est absolute possibile per primam propositionem illam posset peccare potentia propinqua. nec tamen esset alterius speciei ab alio homine peccatore sic graue impedire quod non potest descendere non est alterius speciei a graui descendente. Et sic patet ad dubitationem et eius rationem.

Et hoc de tertio articulo.

A
De
tercio
um
sententi

arum in quo principa liter agitur de incarnatione uerbi et de donis ac stirpe christi. Queritur utrum melius sit anime christi per unionem realem uerbi incarnatione quam per intentionalem alicuius doni creati.

Arguitur primo quod non. quod melius est anime christi per unionem intentionalem create gratie dei quam per unionem realem incarnate persone uerbi. igitur questio falsa. Quia est clara. Quia probatur quod melius est illi anime per illam gratiam quam posset bene esse nature irrationali vel simpliciter non cognitiue sicut nature asini vel lapidis. Nam talis natura non est capax tanti bene esse etc. Et tamen tali nature potest realiter uniri persona uerbi sicut aie christi. cum illa persona sit omnipotens et omnis natura creata sit in pura potentia obedientiali ad ipsam. igitur etc. Confirmatur. quod de facto ita fuit in triduo mortis christi quod persona uerbi realiter uniebatur nature irrationali. scilicet corpori christi mortuo. et tamen non erat illi ita bene per illam unionem sic bene est anime christi per unionem gratie create. ut clare est. igitur etc. Secundo principa liter arguitur sic. melius est anime christi per unionem intentionalem theologice virtutis quam per unionem realem conuocatiuam ydeomatam. igitur questio falsa. Quia est clara. Quia probatur quia infinite bene fuit anime christi per alias virtutes theologicas infusas. Nam per illas merebatur infinite. Quod patet quia per scientiam infusam et creatas cognitio nes illa anima fuit infinite sciens. Nam si cut determinat magister. tamen. diuisio. huius terti anime christi per sapientiam gratis datam. oia scit que deus scit. et per omnia infinita. igitur etiam per gratiam creatam et infusas virtutes fuit infinite merens. Confirmatur. quia anima christi per illas virtutes de condigno meruit redimere genus humanum imo secundum Anselmum sufficisset pro infinitis mundis si essent etc. igitur illud meritum fuit infinitum. quod nullum finitum pro tot et tantis precemio esset condignum. Tercio principaliter arguitur sic. quod melius est anime christi per unionem beatificam quam per ypostaticam. igitur questio falsa. Quia

est clara. Quia probatur. quia uniri deo beatifice est ultimus finis rationalis creature. et non uniri deo ypostatice. igitur est eius optimus finis. sed nihil est tam bonum alicui rei sicut suus ultimus et optimus finis. Confirmatur. quia sicut creatura rationalis et irrationalis non potest esse equaliter bone essentialiter. Sic si quilibet habeat suam denotationem bene essendi sibi possibile sequitur quod non erit eque bene. Sed unio ypostatica potest competere tam creature rationali quam irrationali. sic patet in prima ratione et in unio beatifica. igitur etc. Unde tali fundamento uideatur inniti Arist. i. Ethic. et alijs pluribus locis ubi probatur felicitatem non consistere in voluptatibus. quod sunt comites tam hominum quam brutis. igitur etc. In oppositum arguitur ex illo dicto Augustini in rebus per tempus ortis non fuit maior gratia quam quod deus fieret homo et homo deus. Sed istud factum est per unionem ypostaticam seu realem uerbi incarnatione. et non per beatificam seu intentionalem cuiuscumque doni creati. igitur etc. Pro intellectu tituli questionis primo sciendum est quod in tempore multiplex est unio uerbi ad animam siue ad naturam humanam. Una est que uocatur realis et est unio ypostatica. id est unio suppositalis qua uerbum unitur nature humane in unitate suppositi seu persone. ita ut suppositum uerbi sit suppositum humanum. Alia est unio que uocatur intentionalis. et est unio qua subiectum unitur anime per aliquam qualitatem intensibilem. Et ista est duplex. quedam est per gratiam gratificantem. Alia per gloriam beatificantem. Et de hac triplici unione iuxta materiam trium argumentorum ante oppositum in ista questione erunt tres articuli. Primus erit de unione ypostatica et conuocatione ydeomatam. Secundus erit de unione gratifica et conuocatione uirtutum. Tercius erit de unione beatifica et responsione ad quesitum.

B. Quantum ad primum articulum premitur aliquos propositos. Deinde solua aliquos casus dubitabiles. Prima propositio sit hec quod persona uerbi assumpsit humanitatem in supposito seu persone unitate. Ista est suppositio da tanquam articulus fidei. sed circa eam intellectum uidentem est quid sit suppositum et quod persona. Unde suppositum potest describi quod est ens completum non constituens cum alio aliquid unum. nec alteri inherens. nec ab alio sustentatum. per completum et cludifania intellectualis et quilibet alia forma nata facere aliquid suppositum

per nō cōstituens aliqd vnum fm aliqd et cluditur natura diuina et relatio q̄ p̄stituit aliqd vnu scz psonā. Sed hoc reprobaui in p̄mo libro. vbi ostendi q̄ etiā p̄cedendū est q̄ natura diuina est suppositū licz nō formaliter. et relatio itz realiter q̄ formaliter est suppositū. ideo dico q̄ illud excludunt p̄tes integrales. p̄ ly nec alteri inherēs et cluditur accidētia. p̄ ly nec ab alio sustentatū excludit natura humana in x̄po. Et sic in descriptione suppositi ponit aliqd positū nū et aliqd negatiuū. Persona s̄o p̄t describi q̄ est suppositū intellectuale. Et bis p̄mo sequit q̄ ois p̄sona est suppositū sed nō econuerso. qz lapis est suppositū et non p̄sona. Secūdo sequit q̄ ad aliquē sensuz p̄t p̄cedi q̄ deus p̄t aliqd assumere in vnitate suppositi et nō p̄sona qd p̄ se subsistens est suppositū et non p̄sona. sicut natura lapidis.

Tercio sequit q̄ aliqua natura est suppositū q̄ p̄t desinere esse suppositū. et aliq̄ non est suppositū que p̄t incipere esse suppositū. Primū patet d̄ humanitate for̄. Secūdū de humanitate x̄pi si illa assumeret et ista dimitteret a verbo. Secūda p̄positio. sicut p̄sona verbi sic et quelibet p̄sona diuina p̄t assumere humanitatē vnam v̄t plures simul v̄t successiue in suppositi siue p̄sona vnitate. Patet quia quelibet p̄sona diuina est equaliter oipotens et nullū isto r̄ū fieri implicat p̄tradictionē. Tercia q̄ libet p̄sona diuina sicut p̄t assumere hūanitatē sic et quālibet aliam naturā que p̄t esse suppositū siue rōnalem siue nō rationalem in suppositi siue p̄sona vnitate. Patz qz q̄libet talis natura est in pura potentia obedientiali passiua et quelibz talis p̄sona est infinita potentia actiua. Quarta p̄pō Licet non sola p̄sona verbi potuit assumere hūanitatē t̄m ipsa sola de facto eā assumpsit in suppositi seu p̄sona vnitate. Prima p̄s patz ex secūda p̄pōne. qz p̄ hoc potuit et s̄. Secūda patet ex fide. Quinta Licz nō sola p̄sona verbi fuerit cā effectiua huius assumptionis. t̄m ipsa sola facta ē hō assumptioe hūanitatē. Prima p̄s patz qz opa trinitatis sunt indiuisa ad extra. id est sunt cōia cuiuslibet p̄sona diuine. Secūda patet ex fide p̄ illud Job. 1. Verbu caro factū est. vbi fm glosam caro ponit p̄ hoic. et p̄ illud in symbolo. Et hō factus est. Et p̄ August. p̄mo de tri. ca. 17. talis erat illa susceptio que deum

hoicm faceret et hominē deū. Et Sed ad intellectū huius videndū est qd̄ importat in p̄posito p̄ istuz terminū hō. Pro quo sciendū q̄ licet fm̄ Aresto. nulla res ipozet p̄ hoc nomē hō q̄n eodem mō importet p̄ hoc nomē humanitas et econuerso. et eo qz fm̄ ipm̄ nihil est hic inferius nisi materia forma vel p̄positū vel accidens alicuius hō. et nullū istoz plus importat per vnū q̄ p̄ reliquū. sicut patet inductiue. suppositū t̄m q̄ humanitas nō significet solū aiām intellectiua nec naturā specificā cōmunes quod p̄ nunc supponit. t̄m fm̄ fidē ista noia non sunt syonoma. sed p̄nt pro distinctis rebo supponere. Hā hoc nomē homo ē nomen suppositi et supponit p̄ filio dei. s̄ hoc nomē hūanitas est nomē nature et nō supponit p̄ filio dei. hoc aut̄ facilius p̄t apparere ex descriptione quid noia istoz terminoz. Hā hoc nomē hūanitas nihil significat nisi naturā p̄positā et corpe et anima intellectiua nō p̄notando q̄ ista natura sustentat ab aliq̄ supposito scz a verbo. vel q̄ non sustentat. Et ideo semp̄ p̄ ista natura supponit p̄ se et nūq̄ p̄ filio dei. cū ip̄ nō possit esse ista natura. Sed hoc nomē homo signat illā naturā p̄notando eā esse p̄ se et stentē vel ab alio supposito sustentatā siue suppositā. Un̄ iste terminus hō diffinitōe qd̄ noia p̄t sic diffiniri. hō est natura p̄posita et corpe et aia intellectiua ab alio supposito nō sustentata. vel est aliqd̄ suppositū talem naturā p̄positā sustentans. de quolibz em̄ hoic ista descriptio p̄ altera p̄te verificat. Prima p̄s em̄ verificat de quolibz homine alio a x̄po. et secūda pars de solo christo.

Et p̄dictis sequit primo q̄ filius dei nō eodē mō nec oino vnioce siue fm̄ eandē rōnem dicit homo sicut et aliū hoico. patet. quia fortes et q̄libet aliū hō dicit hō quia est natura composita ex corpe et aia intellectiua a nullo sustentata. sed fili⁹ dei nō dicitur hō hac rōne scz qz sit talis natura cum hoc sit impossibile. sed quia est suppositum sustentans talem naturā et terminas eius dependentiā. Secūdo sequit q̄ licet hec particularis sit vera. aliquis homo est humanitas. t̄m hec v̄tis est falsa ois hō est humanitas. p̄mum patet de for̄. secūdū patz d̄ x̄po. Tercio sequit q̄ hec de strute p̄mo nis est falsa. filius dei assumpsit hoicm qz ly hō supponit p̄ p̄sona filij dei. ideo si talis

locutio quandoq̄ inueniat Augustini vel alioz sanctorū. exponenda est vt p̄ hominē intelligamus hūanitatē. ita q̄ capiat concretum p̄ abstracto. Secūda p̄pō est. qz p̄sona verbi assumēdo humanitatē in vnitate suppositi fit hō. ideo fit i christo vdeomatū cōicatio. D̄ Hoc aut̄ sic est intelligendū qz p̄ vdeomata in p̄posito intelligamus p̄prietates siue predicata et p̄ cōicatioem mutuā verificationē vt sic cōmunicatio vdeomatuz nihil aliud sit nisi mutua verificatio p̄dicatoz. Et sic est sensus p̄pōnis q̄ rōne illius assumptionis qua p̄sona verbi fit homo. p̄prietates et p̄dicata que dicunt de persona verbi verificant de christo sub hoc nomine homo. ita qz ip̄o demōstrato verum est dicere qz hic homo est filius dei eternus imensus creator mundi et c. et etiam econuerso ea que dicunt de natura assumpta in concreto sub hoc noie hō verificant de christo sub hoc noie de. vt qz hic homo qd̄ est deus est natus de virgine passus mortuus loco circūscriptus et c. Et dicitur in concreto. quia non est verum qz deus est humanitas. et t̄m est diuinitas. Sic q̄ intelligitur cōicatio vdeomatuz. Sed circa hoc dico aliqua. P̄mo dico qz non consimiliter seu eque p̄p̄ie dicunt predicata diuina de hoc homine. et humana predicata de deo. eo qz in christo p̄sona diuina est assumens et natura humana assumpta. v̄t magis p̄p̄ie de christo dicitur. iste homo ē immortalis absqz hoc qz addat fm̄ diuinitatem. qm̄ iste homo est p̄p̄ie persona diuina qz dicatur deus est mortalis. imo oportet in ista addere vel subintelligere fm̄ humanitatem. Et cā est. qz persona diuina est assumens. ideo iste homo est persona diuina immortalis. sed ip̄e non est natura hūana nec natura mortalis. Secūdo dico qz ista differentia p̄dicationis non est ois talis sicut in alijs solet dici vnū esse verum simplr et aliud fm̄ quid et falsum simpliciter. sicut ethiops est albus fm̄ quid. s̄ fm̄ dentes et niger simpliciter. et ideo hec ē falsa simplr. iste est albus. nisi addatur fm̄ dentes. Nam ista. deus fuit passus et similes etia sine addito licet semp̄ sit intelligendum fm̄ humanitatē. non tamē sunt falsae simpliciter. Et causa dissimilitudinis est dissimilitudo habitudinis hūanitatē christi ad personam verbi et dētis ethiopsis ad

reliquum corporis. Vel forte magis p̄p̄ie loquendo tota causa dissimilitudinis est modus loquendi scripture et sanctoruz in quo videre meo totaliter fundat ista cōmunicatio vdeomatuz. Tercio dico qz non obstante qz tales sint vere simplr. et qz in aliquibus scilicet in illis in quibus dat in subiecto intelligi humanitas sicut hō homo x̄ps fuit passus etia non sit necessarie addere fm̄ humanitatem. tamen talis additio est in aliquibus exprimenda. non ad necessitatem veritatis. sed ad exclusionem cause errorū. vt hic filius dei ē creatura de bet addi fm̄ humanitatem. ne videat conuordari heresi arriane. Et ita in alijs p̄dicatis que si sine addito dicerent de christo posset suspicari ne ab eo excluderetur diuinitas. Similiter de alijs de quibus possz suspicari ne attribuerentur diuine persone. fm̄ se. d̄ addi fm̄ humanitatē vt hic. filius dei est compositus. Nam neqz persona neqz natura diuina est composita nec x̄ps est compositus ex duabus naturis diuina scilicet et humana. siue ex tribus rebus corpore. anima et diuinitate. sed em̄ ex duabus. fm̄ humanitatem. scz corpore et aia essentialiter et ex infinitis p̄tibus quantitatiuis integraliter. Ideo non est concedendū qz humanitas sit pars christi. Nam sicut homo non est p̄positus ex albedine et substantia sic nec x̄ps est compositus ex humanitate et persona diuina. Et Septima p̄pō per hoc qz persona verbi assumpsit humanitatē diuinitas ē incarnata et sibi ē humanitas vnita in suppositi seu persone vnitate. Patet primo p̄ Augusti. p̄mo de trinitate. ca. 17. Forma dei accepit formam serui et sine dubio natura naturam accepit.

Secundo p̄ autoritatem Hiero. in explanatione fidei Passus est filius dei non fm̄ illam substantiā que assumpsit. s̄ fm̄ illam substantiam que assumpta est. igitur et c. Tercio probatur. quia cuz persona s̄bi et diuinitas sint idem realiter qd̄ conceditur de persona non debet negari de diuinitate. nisi ad hoc cogat fides. sic autem non est hic. vt patet facilius et c. Et ad hoc facit illa regula quaz in primo libro declarauit qz p̄dicata contradictoria nunq̄ dnt concedi de terminis supponibilibus p̄ eodē nisi vbi cogit fides. Et hac p̄pōtione sequitur primo qz concedendū est in ali

quo sensu q̄ ipsa diuinitas seu diuina natura facta est homo. Patet q̄ hec p̄cedit p̄sona uerbi facta est hō. Et hec p̄sona uerbi ē diuinitas. igit̄ r̄c̄. n̄na est syllogismus expositorius q̄ nunq̄ debz negari nisi ubi cogit fides vt dicit in p̄mo. Sec̄do sequit̄ q̄ ipsa diuinitas vn̄it̄ hūanitati nō p̄ se et p̄imo. sed q̄ ipsa est ypostasis cui vn̄itur humanitas p̄ se et p̄imo. Tercio sequit̄ q̄ deitas non vn̄iuit sibi humanitatē in vn̄itatem nature sed in vn̄itatē p̄sonē. Et hoc intelligit m̄gr̄ in. iij. distin. li. iij. ubi dicit q̄ filius dei d̄: fact̄ hō non solū quia boiem assumpsit sed quia ip̄m in vn̄itatē et singularitatē sui. id est p̄sonē accepit. natura aut̄ diuina accepit formā serui id est naturam hoīs sed nō in singularitatē sui id est nature r̄c̄. Si hō dicat q̄ quia filius dei est hō ideo de ip̄o p̄cedunt attributa hoīs sicut q̄ est passus et mortuus r̄c̄. sed de diuinitate nō p̄cedit q̄ fuerit passa vel mortua igit̄ nec debet concedi q̄ sit incarnata vl̄ q̄ sit hō. Dico q̄ aliqua sunt p̄dicata q̄ ueniunt filio dei p̄cise per cōicationē ydeomatū. i. q̄ ueniunt humanitati sicut natus passus mortuus. et talia non dicunt de diuinitate. et hoc solum q̄ nō sic loquunt̄ sc̄i. Alia s̄o sunt q̄ licet ueniāt filio dei ratio incarnationis siue assumptōis humanitatis hoc t̄m nō est p̄ cōicationē ydeomatū id est hoc nō est ex eo q̄ ueniāt hūanitati sicut esse incarnatum vel esse hoīem. v̄n̄ humanitas ista nō est incarnata vel hō facta. Et ista sicut de filio dicunt̄ ita d̄ diuinitate dici possunt cum nō p̄tradicat̄ autoritat̄. q̄re r̄c̄. Octaua et vltima p̄p̄o est q̄ licet i t̄p̄o humanitas dependeat a diuino supposito et eius p̄pria p̄sonalitate subsistat. tamē nec persona uerbi nec diuinitas vn̄itur formaliter humanitati nec ipsam formalit̄ actuat. Prima pars patet ex dictis. Secunda s̄o est contra quosdam nouellos dogmatizantes. que p̄bat̄ sic. quia si inter illa esset formalis vn̄io siue formal̄ actuat̄ ad modum loquendi ip̄soz. tunc vt ip̄sī p̄cedunt illa assumpta humanitas sic formalit̄ actuat̄ fuisset realiter deus. ita q̄ per illam formalē actuationem diuinitas cōmunicaret suo formalit̄ c̄retiuē illud q̄ ipsa ē abstractiue. sc̄ilicet esse deū. **F** Sed p̄tra h̄ adducit̄ triplex inconueniens. Primus quia sequit̄ q̄ esset in nobis deus r̄c̄. cō

tra psal. lxxx. Israel si audieris me nō erit in te deus r̄c̄. Sec̄do sequit̄ q̄ in nobis esset deus alienus siue a diuinitate distinctus. Illud Deut. xxxij. Ego sum deus et non est alius p̄ter me. Tercio sequit̄ q̄ essent plures d̄i aliter q̄ p̄ adoptionem imo infiniti. q̄ infinite p̄tes q̄ntit̄ine humanitatis essent formalit̄ actuate ab ipsa diuinitate r̄c̄. Et hac p̄positione p̄mo sequit̄ q̄ aliqua est dependētia creature que non est p̄p̄ie in aliquo genere cause. Patet inducendo in omni genere cause de illa dependētia q̄ humanitas t̄p̄i sic dependet a p̄sona uerbi q̄ eius p̄pria p̄sonalitate subsistit vt dicit̄ prima p̄positionis.

Secundo sequit̄ contra imaginatōnē multoz q̄ illa dependētia magis assimilatur cause materiali q̄ formali. ita q̄ humanitas magis simulatiue se habet vt forma ad diuinitatem q̄ econuerso. Pars q̄ sicut forma subsistit in sua materia sic hūanitas in diuinitate seu diuina p̄sona. Tercio sicut forma cōicat suo formabit̄ in concreto illud quod est in abstracto vt anima que est abstractiue vita cōicat corpi quod iformat q̄ sit concretiuē viuens. sic humanitas cōicat persone uerbi et diuinitati q̄ sit homo. vt patet ex dictis. ideo magis habz similitudinem forme q̄ materie. quare r̄c̄.

Tercio sequit̄ q̄ illa similitudo in sermōne arbanasij sicut aia rōnalis et caro v̄n̄ est homo. ita deus et homo vn̄us est christ̄ non est vera de virtute f̄monis. Nam ibi est pl̄ dissimilitudin̄. q̄ vel ly homo capitur p̄p̄ie. et sic deus et homo omnio sunt idem. quod non est de anima et carne. Ut capitur improprie pro hūanitate. et sic deus et humanitas non p̄ponunt̄ t̄p̄m. sicut anima et caro hominē. nec deus est forma humanitatis sicut aia carnis. nec aliquis hō q̄ est anima et caro est deus vel t̄p̄s. q̄re r̄c̄.

His p̄missis et p̄suppositis ponam et soluam circa dicta aliquos casus dubitabiles. Primus casus est. Ponam q̄ p̄sona uerbi dimitteret naturā assumptā istō posito sunt aliqua dubia. Primus est vtrum illa natura dimissa esset pur̄ hō et si ille homo fuerit christ̄us. Respōdeo q̄ esset purus homo nec vn̄q̄ fuit deus. quia q̄cquid fuit deus semper est et erit. nec vn̄ q̄ illa etiam fuit christ̄us. q̄ christ̄us fuit suppositus diuinū r̄c̄. Unde primo sequit̄

q̄ licet hic homo fuerit assumptus a verbo in vn̄itatē p̄sonē. nō t̄m fuit vna p̄sona cum verbo. patz q̄ hūanitas q̄ prius fuit assumpta et modo ponit̄ esse hō nunq̄ fuit vna p̄sona cum v̄bo. nec ex ipsa et verbo fuit vna p̄sona. Sec̄do sequit̄ q̄ licet hic hō passus fuerit in cruce et non fuerit in cruce alius hō a t̄p̄o. t̄m hic hō non fuit t̄p̄s Et si dicat nullus hō passus fuit in cruce nisi t̄p̄s hoc negat̄. sed b̄n̄ p̄ceditur q̄ tunc erat vera. nullus homo passus in cruce nisi christ̄ tamē bene erat verum q̄ aliud a christ̄o patiebatur in cruce sc̄z hec hūanitas que tunc non erat homo et modo est hō p̄ casum.

Tercio sequit̄ q̄ licet filius dei fuit hō et fuit alius homo q̄ iste homo. tamē nō per aliam animā siue carnē. nec habuit aliam humanitatem. Et causa est. q̄ christ̄us fuit hō p̄ istam humanitatem. et fuit alius hō ab isto p̄ diuinitatem per quā fuit suppositum aliis ab ista humanitate. Quarto sequit̄ q̄ vterq̄ duoz hominū. sc̄z christ̄us et iste homo qui nec est nec fuit christ̄us fuit homo p̄ eandem hūanitatē. imo per eandem possunt esse successiue quatuor hoīes. sc̄ilicet si q̄libet p̄sona successiue assumeret eādem humanitatē et illa postea dimitteret. Multa alia possunt inferri. sed dimitto.

D Secundu dubium est. retento casu p̄missis vtr̄ demonstrato filio dei hec sit vera. hic est filius yginis. Dico q̄ non. q̄ ex quo desit̄ esse homo desit̄ esse filius virginis. nec erat fil̄ virginis nisi f̄m humanitatē quam mō ponit̄ non habere. idō modo non plus attinet virgini q̄ an̄ incarnationem. Ex his sequitur p̄mo q̄ hec p̄na non valet filius dei nascebatur de virgine et fuit filius yginis et ipse et ipsa sunt. igit̄ ipse est filius yginis. Et r̄o est. quia causa talis denotationis cessauit. Secūdo sequitur q̄ hec p̄na nō valet filius dei bis fuit vel bis incepit̄ esse filius virginis. igit̄ bis natus est d̄ virgine. patet. q̄ ante triduum mortis christi filius dei erat filius virginis. Et sicut in triduo nō erat hō. ita nō erat filius virginis. Et in resurrectione incepit̄ iterum esse hō et esse filius virginis. et tamen non fuit bis natus de virgine quare r̄c̄. **T**erciu dubium est. retento casu p̄missis vtr̄ iste homo dimissus sit filius virginis. Dico q̄ sic. quia aliter non esset alicuius filius. etia; hec humana natura

que modo est homo fuit de virgine cōcepta et ipsam peperit. et iste homo et ipsa ygo sunt. igit̄ r̄c̄. Et hoc sequit̄ primo q̄ aliqui iste nō fuit filius virginis et nunc est filius eius et incepit̄ esse filius yginis et ipsa virgo mater eius sc̄z in illa dimissioe q̄n incepit̄ esse homo. nec t̄m virgo cum peperit. sed ante diu. q̄ hic hō fuit anteq̄ esset fil̄ virginis sicut hic hō fuit anteq̄ esset hō sicut patet arguendo expositorie. Secundo sequit̄ q̄ hic hō nascebatur de virgine qui nō erat hō et aliquis homo nascebatur de virgine qui non erat christ̄us. licet t̄p̄e natiuitatis verū esset q̄ vn̄us solus homo nascebatur. Unde patet q̄ vterq̄ duozum nascebatur de virgine r̄c̄. Tercio sequitur q̄ hec hūanitas cum christ̄o nata fuit de virgine capiēdo ly nata participiali ter. non t̄m fuit nata virginis. i. filia. nec soror christi. quia non oē natū de virgine est filius vel filia sicut pes r̄c̄. Quarto sequitur q̄ istum hominē virgo peperit q̄n peperit christ̄um. nec tamē sequit̄ q̄ tunc incepit̄ esse mater istius sed incepit̄ eē mat̄ in illa dimissioe quando illud quod ipsa diu ante peperit. i. hec humanitas inceperit̄ eē homo et p̄ sequens filius. Unde si miraculose mulier pareret filium anteq̄ infunderetur anima ipsa non incipet̄ eē mat̄ in partu sed post partum in ipsa infusione anime. Quinto sequitur q̄ licet in casu p̄dicto non sit p̄cedendum q̄ beata virgo habuit duos filios. p̄p̄ie loquendo. t̄m vtr̄q̄ duoz habuit filios. nec sequitur nunq̄ peperit nisi solum hominē et vnico partu et tunc peperit vn̄um solum filium igit̄ nō vtr̄q̄ duoz r̄c̄. Causa est. quia eodez partu ipsa peperit duos res. i. christ̄um et hanc humanitatem. et christ̄us tunc fuit fil̄ eius et hec humanitas modo est filius eius.

Sexto sequit̄ q̄ hec p̄na non valet christ̄us fuit filius virginis. deinde iste homo fuit et est filius virginis. igit̄ iste est secundo genitus. q̄ iste homo non incepit̄ esse filius p̄ natiuitatem. Septimo sequitur q̄ ista consequentia non valet vterq̄ sc̄ilicet christ̄us et iste homo fuit filius virginis ergo isti fuerunt fratres. Causa est q̄ hoc nomen christ̄us connotat naturā assumptam. Ideo in isto casu ipse modo non est christ̄us. imo filius d̄i desit̄ esse christ̄us q̄n iste hō incepit̄ eē homo. Octauo sequitur

tercii sententiarū

q̄ ista dñā non valet vterq̄ sc̄z filius dei z iste hō fuit filius s̄ginis. z vterq̄ eoz est. s̄ sunt fr̄es q̄ licet filius dei fuerit filius s̄ginis tñ nō mō zc̄. R̄ Quartū dubium recto casu p̄misso est. q̄z hec humanitas ē hō z est suppositū z pus nō erat hō nec suppositū. ideo q̄rif vtz hoc factū sit sine acq̄sitione vel dep̄ditōe alicui⁹ positivi in ipsa hoc em̄ nō videt. q̄z sic p̄radictoria succēsiue verificarent de eadē re sine mutatiōe.

Ad istud diceret fm̄ Deka p̄mo q̄ vnio in x̄po verbi ad humanitatē addit aliqd̄ vltra extrema vnita. z hoc p̄pter rōnes p̄actā q̄z impossibile est fieri transitū a p̄radictorio in p̄radictoriū sine acq̄sitione vel dep̄ditōe alicui⁹ positivi. sed hec natura pus erat vnita z ideo nō erat suppositū z mō nō est vnita z est suppositū. igit̄ aliqd̄ est acq̄situm vel dep̄ditum. Non acq̄sitū vt patz. igit̄ dep̄ditum. z nō apparet q̄d sit illud nisi vnio extremoz. igit̄ zc̄. Secūdo q̄ vnio vltra extrema nō dicit aliqd̄ absolutū. q̄z n̄ apparet in q̄ genere illd̄ est. q̄z nec in genere subie nec accidentis vt declarat inductiue. S̄z nō bñ intelligo q̄ mō ista p̄nt simul stare. q̄z ipsemet in eadē. q̄ dicit q̄ p̄ veram rē absolutā intelligit rē natā esse extra aiaz sed si talis vnio sit ipsa est nata eē extra animā zc̄. Tercio dicit q̄ illa vnio est respectus realis differēs ab extremis. et fundat̄ in natura hūana z n̄ diuina. q̄z sola hūana natura est capax. nec est ymaginanduz q̄ illa vnio sit quoddā vinculū ligās naturā humanā cū diuina z ecōuerso. sed est illud q̄ et extrema formalr̄ z denoiatiue dicunt̄ vnita sicut aliqd̄ denoiat̄ ab albedine albū. et iō nafaz hūanā vniri p̄sone diuine vl̄ assumi ad vnitatez ipsius p̄t̄ duplr̄ intelligi. Uno mō q̄ natura hūana fiat vna p̄sona z fiat p̄sona x̄pi. z hoc est falsum zc̄. Alio mō q̄ natura hūana sustentet̄ a verbo z subsistat in supposito verbi aliq̄ modo sic accidēs sustentat̄ in subiecto. z sic est verū. Un̄ sic ipse valde bñ dicit. Licet hec vnio nō possit demonstrari sed sola fide teneat̄. tñ ad intelligēdū ipsam possum⁹ manuduci p̄ alias vniōes sc̄z materie cū forma z subiecti cū accidēte. Nā in vnione forme cū materia forma manet̄ distincta fm̄ suā entitatē sicut pus. z tñ p̄ hanc vnionē materia denoiat̄ a p̄rietati bus forme z ecōuerso. Sic in p̄posito natura diuina et hūana remanēt̄ distincte post

vnionē sicut ante. nec faciunt p̄ se vnū sic materia z forma. sed magis sicut accidēs z subiectū non faciūt p̄ se vnū. tñ non obstante tali distinctione cōicant̄ sibi p̄rietates suas p̄ p̄dicationē in concreto. sicut dicimus q̄ hic filius dei est incarnat⁹ mortuus passus. z ecōtra hic hō est cētus et fecit mundū zc̄. Et hoc apparet q̄ vnio humanitatis ad verbū magis assimilaf̄ vnioni accidētis ad subiectū q̄ vnioni forme ad materiā vl̄ matie ad formā. Quarto dicit q̄ quot vnio nature distincte in x̄po vnite tot sunt vniones. q̄z respect⁹ variant̄ ad variationē fundamentoz. z ideo q̄z fm̄ cū in homine sunt saltē tres res p̄tinentes ad eōs sentia sicut oportz̄ necessario ponere p̄ter articulū. s̄ materia ania intellectiua z ania sensitiua q̄ imediate sunt vnite s̄bo. sic parit̄ in triduo mortis. q̄m tunc oia illa fuerint sibi vnita. q̄z q̄d semel assumptū nūq̄ dimisit. et fm̄ hoc oportet ad min⁹ ponere tres vniones. vnā in materia. aliā in sensitiua. aliā in intellectiua. Licet hec dicta opinio sit p̄babilis tñ si q̄s velit negare oēs respectū siue relationē distinctā a rebus absolutis p̄t̄ saltēz p̄babilr̄ negare dictas vniones z recedere dñs supra illatum. s̄ q̄ sine acq̄sitione vel dep̄ditōe alicui⁹ rei in ipsa humanitate ipsa facta est hō z suppositus p̄ hoc solū q̄ filius non vnit̄ sibi q̄ pus vnitebat̄. Et ad argumentū de illa regula impossibile est fieri transitū s̄ contradictorio zc̄. fuit satis dictum in primo libro.

Secūdo casus. ponamus q̄ p̄sona verbi nūq̄ assumptū naturā creatam z licz hoc modo sit impossibile tñ q̄z aliqui fuit vtz ponamus q̄ sumus in illo tpe z q̄ dicit sequenti filio dei assumat filii marthe iā adultū. siue mag⁹ p̄prie loq̄ndo assumat illius filij hūanitatē. z tunc filio dei vocatur x̄ps. z tñ nūq̄ iste assumēdus erit x̄ps. sic patet de dimisso in p̄misso casu q̄ nūq̄ fuit x̄ps. S̄z nūq̄d hec erit vera x̄ps vl̄ hic hō est filio marthe. Dico q̄ nō. q̄z nec x̄pus nec aliqd̄ tale exiuit de vtero marthe q̄d ē x̄pus nec aliqd̄ tale pepit. Et h̄ sequit̄ p̄mo q̄ hec dñā nō valet martha p̄t̄ dicere vtr̄ic hūanitati assumpte. ego te genui z tu fuisti filio. s̄ p̄t̄ dicere x̄po tu es filius me⁹ fm̄ istā hūanitatē. Nec ē simile argumentū hec hūanitas exiuit de vtero marthe s̄ x̄ps exiuit fm̄ istaz hūanitatē. sicut si arguat̄ dñs

questio prima

erhiopis est albus ergo erhiops est albus fm̄ dentem. Prima em̄ dñā est de p̄terito z nō valet. sed secūda est de presenti z valet. Nā si dens erhiopis fuisset albus anteq̄ esset erhiops. z postmodū esset ipsius et nō esset albus amplius. patet q̄ non valeret p̄sequētia dens erhiopis fuit albus. s̄ zc̄. Sic in p̄posito hec hūanitas fuit filius marthe q̄ nō fuit x̄pi. z nunc q̄ est christi ipsa nō est filius eius. Secūdo sequit̄ q̄ demonstrata manu christi hec est falsa. hec manus fuit i vtero marthe vel egressa est de eo. sed bene partialis humanitas huius marthe. Tercio sequit̄ q̄ posito q̄ filius marthe an̄ hāc assumptionē habuisset vroz̄ aut filios aut filias tunc facta assumptione demonstra to christo verum est q̄ iste homo non ē nec fuit vxoratus nec genuit filios nec fuit p̄corum. Quarto sequitur Posito q̄ filio dei dimittat̄ illam humanitatē iste est filius marthe z ante etiam fuit z medio tpe. sc̄z dum erat vnitus non fuit eius filius. z ita bis fuit filius. vel saltēz hec p̄positio iste est filius bis fuit vera. nec tamen sequit̄ q̄ bis genuerit eum. quia secunda vice nō fuit filius p̄ generationem nouā. sed p̄ dimissionem p̄dictā. sicut non est etiam impossibile q̄ aliquis secunda vice fiat filius Johānis. s̄ p̄ resurrectionē. z tamen nō erit secunda vice genitus zc̄. Tercius casus ē Ponamus q̄ p̄sona verbi non dimittēdo q̄d assumptū nunc assumat d̄ nouo aliqm̄ humanitatē sc̄z Petri. z vocetur illud diuinum suppositum Petrus. tunc patet satis q̄ Petrus z christus sunt vna persona z q̄ iesus est christus. q̄ in christo sunt due humanitates z q̄ p̄t̄ fm̄ vnam dormire z fm̄ aliam vigilare. z etiam fm̄ vnam esse albor fm̄ aliam niger. fm̄ vnam mori z fm̄ aliaz viuere. z q̄ habet plures matres z p̄trarias p̄plexiones fm̄ diuersas humanitates. z sic de alijs que possunt duobus hominibus conuenire z nō repugnant filio dei.

Sed dubium est Vtz debeat cōcedi q̄ christus est duo homines vel tres si assumeret tres humanitates. Ad quod alii qui dicunt q̄ p̄prie loquendo oporteret vtr̄i noua grāmatica dicendo q̄ iste christus ē vnus homines. Sed istud est vanū dictū z valde impropria abusus. quia cum hō sit nomen suppositi z christus sit vnum soluz suppositum. patet q̄ non oportet dicere illd̄

Sed dicendum est q̄ vnicus homo sic est vnica persona ita et vnus homo est homo p̄ p̄sone humanitates sed nō est vnus p̄ aliam quam eaz sed p̄ p̄sonam assumētē suppositantem. vnde sicut plures albedines si ponent̄ in eodē subiecto nō facerēt nisi vnū albū. sic in p̄posito. Quartus casus ē Ponamus q̄d tres p̄sone diuine assumāt vnā z eandem naturā humanā. sicut de facto p̄sona vbi assumit eaz. tunc queritur nūq̄d est vnus homo vel tres homines.

Aliq̄b̄ aut̄ videt̄ q̄ vnionē posse terminari ad tres p̄sonas p̄t̄ intelligi dupliciter. Uno mō q̄d eētia eūs i tribus sit p̄m⁹ termin⁹ vniōis. Alio mō q̄d tres p̄sone sint p̄mus termin⁹ vniōis. p̄mo mō est possibile sc̄do mō nō. q̄d sic p̄bat̄. q̄z in oī depēdētia eētiali vnū nō depēdet nisi ad vnū q̄d totaliter eius depēdētia t̄minat. patz̄ h̄ in depēdētia effect⁹ cause efficiētis ad cām. q̄ vnū causatū nō depēdet a duabz̄ causis totalibz̄ in eodē genere cause. q̄z si sic tunc aliqd̄ depēderet tanq̄ a cā ab aliq̄. q̄ nō eēt̄e nihilomin⁹ ipsum posset eē. Sed in p̄posito vna p̄sona totaliter z sufficienter t̄minat depēdētia z sicut p̄prie p̄sonalitas in p̄prie specie terminaret. ergo nulla alia p̄sona p̄t̄ eē primus terminus huius depēdētie. Sed bis non obstantibz̄ dico q̄d eadē natura humana potest vniri tribz̄ p̄sonis. ita q̄d a qualibet dependeat equaliter eodē modo sicut nunc dependet a verbo. Patet. quia non implicat p̄radictioez plus q̄d vna eadem albedo subsistat i tribus subiectis. Secūdo dico q̄d per illam eandem naturā vnitam ille tres p̄sone sunt tres homines et non vnus homo. Patz̄. q̄z qlibet p̄sona est hō z vna non est alia. Nec debet haberi p̄o difficultas q̄d p̄ eadē hūanitatē sint tres homines plus q̄ q̄ p̄ eandem albedinem si eēt̄ in tribus hominibus eēt̄ tres homines albi. Tercio dico contra assumptuz̄ illius opinionis q̄d nō est in eodē uenit̄ q̄d idē effect⁹ habeat duas causas totales. q̄z possibile est q̄d sint due cāe approximate passiuo deposito q̄z vtraq̄ nata est causare formā sub eodē gradu sicut si duo ignes eiusdem vigoris approximate passiuo disposito equaliter. idem effectus numero causabitur ab vtroq̄z. si militer idem effectus potest dependere a duabus causis finalibus totalibus. ergo

tercū sententiārū

et efficiētibus. nō tenet. aūs patz. qz aliquis pōt eāliter apparere duos fines et eāliter moueri ad faciēdū aliqd. ppter illos fines. et sic p quēlibz eoz sufficiēt mouerē. Quarto dico seq et p dicit. q licet in h casu nō sit pcedendū q aliqd hō est tres hoies. nō pōt pcedi q aliq res ē hō et illa est tres homies. Primo p3. qz nec p̄ nec filius nec. s. ē tres hoies. Scdm p3. qz sicut dicit p̄mū correlatiū septie p̄pōnis p̄t pcedi q ipa diuinitas est hō et illa ē tres hoies cū sit tres p̄sone. S3 h dicitū est vna naturā hūanā posse subsistere in tribz suppositis. qz oīs natura sic substens in tribz p̄sonis ē necessario illimitata sic natura diuina natura hūana. nō dico q illimitatio nō facit pl̄ q vna natura nūero possit subsistere in tribz suppositis q̄s limitatio. sed q vna nasa sic subsistat in tribz suppositis q ipsa sit illa tria supposita. h solū tenem⁹ de natura illimitata. s. de nasa diuina nō p̄t illimitationē nec ppter aliā rōnez s3 p solā fidē. nec ē euidēs vtz ita possit eē d alia nasa rē. H Quis casus est. pona m⁹ q xps nihil dimittēdo qd iā assumpsit nūc assumat matrē suā. vel magis p̄prie loquēdo hūanitatē m̄ris sue. et vocef illd suppositū marīa. hō em̄ p̄prie loq̄ndo verū est q xps possit assumere m̄rēz suā nisi intelli gēdo q possit assumere hūanitatē que fuit m̄r sua. s3 xps nō est illa hūanitas. et p̄p̄s nec est m̄r sua. Et iō si hec ē vera. xps ē marīa hoc est ex noua ipositione nois. qz nō ē illa marīa q fuit m̄r sua sicut nō est illa hūanitas q fuit m̄r sua. possum⁹ tñ cōcedere q xps et marīa sunt vna p̄sona et q xps est vir et scia. S3 tūc in casu isto dubiū est. vtz sit pcedendū q xps genuit se. cū illa hūanitas genuit xpm. Ad qd dico q nō. imo demōstrato xpo hec est negāda hec marīa peperit xpm. s3 hec hūanitas q fuit xgo marīa peperit xpm. Et h satis p3. Scdm casus ē ponam⁹ q xps aliquē genuerit ex scia sicut potuit sine pctō. qz nō erat subdit⁹ legi et nentie. et ipm assumpsit et vocef illd suppositū petr⁹. tūc p3 et dicit q xps est petr⁹. S3 tūc dubiū est vtz xps sit p̄ petrī. Rūdeo q si illa hūanitas scdo assumpta fuit hō ante et assumptioez patz solutio ex casu imedia te pcedente. s. q xps mō est p̄ petrī. Unde si xpus mō assumeret duos hoies siue hūanitates duoz hoim aduoz. qz vn⁹ eēt p̄ et alter fili⁹. facta assumptione et demōstra

to illo supposito. ipm nō est ille p̄ nec ille filius. vt satis p3 et dicitis. sed si xpus assum p̄serit hūanitatē p̄p̄ri filij ab instāti sue cōceptōis ita q hec hūanitas nō fuerit assumpta post q̄ fuit hō tūc auget difficultatē. Et dico q in isto casu oportz pcedere q petr⁹ est fili⁹ xpi et p̄ p̄p̄s q eadē p̄sona ē p̄ et fili⁹ sui et respectu sui. vt p3 rē. D S3 h videt esse Augu. de tri. reputas p euidēti q idēz nō pōt generare se. Ad qd dico q in pposito xps nō esset p̄ et fili⁹ fm eandē naturā sed fm vna naturā humanā et p̄ et fm aliam fili⁹. impossibile est aut q idēz sit p̄ et fili⁹ respectu eiusdē. seu q idēz gignat se fm eandē naturā. Et hec est intentio Augu. qm reputat euidēs argumentū ad pbandū distinctionē p̄sonaz in diuinis. qz deus est p̄ et de⁹ fili⁹. et impossibile est q idēz gignat se. s. fm eandē naturā in diuinis vbi nō est pl̄alitas naturaz diuiaz bñ valet argumentū suū. et sic patz ppositū rē.

Et oīto supra dicit sequunt aliq̄ p̄p̄s. Primo sequit q aliqd hō fuit ab eterno q tñ incepit esse hō. Patz de christo q dicit anteq̄ abrahā fieret ego sum rē. Scdo sequit q aliqd hō nō pōt non esse et tñ p̄t eē q null⁹ sit homo. Patz. qz xps hō nō pōt nō esse. licz possit nō esse homo. hec tñ est possibilis nullus est hō. et esset vera si de⁹ annihilarēt oēm hūanitatē. Tercio sequit q hec p̄na nō valet. deus fact⁹ est hō ergo hō factus est deus. qz p̄p̄s est falsum et aūs verum. vt facili ter patz. nec est ibi ouersio. s3 debet ouerti. ergo qd factum est hō est vel fuit deus. Quarto sequit q hec cōsequētia non valet. deus factus est homo h fact⁹ est aliqd. vel suba. quia ly factū includit negationē. et ab inferiori ad supius cū negatione non valet p̄na Multa autēz possent inferri per logicaz et supra dicitis. S3 hec sufficiunt bene intelligentibus ad respondendum in materia de incarnatione verbi. Et hec de primo articulo rē.

Quantū ad scdm articulū in q̄ videndū est de vbi vniōe granifica et collatio ne stutū. Rūdeo breuit q licz xps siue aīa christi habuerit plenitudinē grē et virtutē tantā q non potuit habere maiorē. tamē dico cū m̄ḡo in hoc tercio. dist. xxvi. q nō habuit fidē stutē nec p̄p̄s. quia nō enigma ticā sed clarissimā habuit p̄gnitionē et per speciem videbat ea q̄ credebat v̄ sperabat

questio prima

sed vt in seq̄nti distinctione dicit m̄ḡ. habu it caritatē et dilectionē tantā qua maior eē nō pōt. et sic nō habuit illas tres stutes theologicas q̄ ponunt in viatoribz sed habuit p̄fectiores. Sicut etiā dicēdū est de angelis et alijs b̄tis p̄p̄s. Sed gr̄a hui⁹ videnda sunt hic aliq̄ de p̄dictis tribz stutibz theologicas. de q̄bz m̄ḡ tractat in hoc tercio. Et p̄mo mouebo aliq̄ dubia cōia illis tribz stutibz theologicas. Scdo aliqua sp̄alia de spe. Tercio aliq̄ de fide. De caritate aut̄ satis dicit in p̄mo libro Quantū ad p̄mū punctū erit p̄mū dubiū vtz necessario sit ponere tales tres stutes theologicas in viatore. et videt q nō. qz ppter finem p̄sequēdū sufficit p̄gnitio et dilectio. igit̄ habit⁹ ex illis actibz generati sufficiūt. sed tales sunt fides et caritas. igit̄ spes nō est necessaria. Itē si eēt necessarie vel hoc esset ppter actū naturalē vel supnaturalē. Non naturalē. qz respectu cuiuslibet tal̄ sufficit virt⁹ natural. nec ppter supnaturalē. qz tal̄ nō est nob̄ in via sed naturalr credim⁹ et diligim⁹. Ad oppositū est illud apli. nunc aut̄ manent fides. spes. caritas tria hec rē. igit̄ tres sunt stutes distincte rē. Pro solutiōe hui⁹ dico p̄mo q nō p̄t p̄bari rōne naturalis q̄ indigeam⁹ habitu supnaturali q̄cūqz ad p̄sequēdū finē vltimū. Patz. qz nō pōt eē rō natural ad p̄cludendū tales bit⁹ nisi p̄t opatiōes ad q̄s inclināt. nā oēs bit⁹ innote scūt nobis p opatiōes. sed oēs opatiōes q̄s expimur mediātibz bitibz istis possum⁹ expiri mediātibz naturalibz. patz inductie.

Scdo dico q ex h q̄bitudo est hōi cōferēda ppter merita nō p̄cludit euidēter q aliqd bit⁹ supnaturalis sit hōi necessarius Patz. qz de⁹ p̄t aliquēz acceptare in puris naturalibz ad britudinē sine q̄cūqz bitu supnaturali. et etiā reprobare sine oī pctō. sic patuit in p̄mo li. Et sic possit de⁹ acceptare actū diligēdi deū. et p̄similr actū credēdi et sp̄andi sine q̄cūqz bitu supnaturali. q̄ rē rē. Tercio dico q respectu oīm actūū q̄s habem⁹ v̄ h̄re possum⁹ possum⁹ habere bitū naturalē inclināntē. p̄bas. qz nihil oportz negari v̄ pcedi nisi v̄ p̄t rōnez v̄ expientia vel autoritatē. sed in p̄posito nul lū istoz cogit negare dictos bitus naturales Itē oīs act⁹ que expimur in nobis ē naturalis et voluntate efficiēte. q̄r et si ponat̄ habitus supnaturalis p̄currere tñ oportet

pcedere bitum naturalē acq̄situz generatū. et actibz rē. Quarto dico q illi tres habit⁹ supnaturalis sunt nobis necessarij de potētia dei ordiata ad p̄sequēdū britudinē et h̄ p̄tē tenet p̄p̄s fidē et sc̄oz autoritatem. Ad hoc facit rō p̄ oppositū Rō aut̄ sc̄uda p̄us facta an̄ oppositū p̄cludit p̄mā p̄p̄nez p̄ma aut̄ rō soluet inferri rē. Q̄ Sc̄udū dubiū est de ordie istaz stutū. s. vtz fides sit p̄or spe et spes caritate co ordie quo apls cas noiat. Et videt q caritas sit p̄ior spe. qz act⁹ caritatis est p̄or actu spei. Nam act⁹ diligēdi p̄cedit actū desiderandū. nullus em̄ desiderat nisi desideratū p̄us diligat. igit̄ et bitus rē. Oppositū. qz aliquis h3 spem v̄ h̄re pōt sine caritate nō cōouer so. igit̄ rē. Ad h̄ dico q iste stutes simul in fūdunt. tñ spes ē p̄or ordie caritate. Et qm̄ dicit q act⁹ caritatis est p̄or. dico q duplex est amor et ita duplex act⁹ Est em̄ amor amicitie et amor p̄cupie. Act⁹ amoris amicitie ē act⁹ caritatis. et act⁹ amoris p̄cupie est actus spei. S3 act⁹ amoris amicitie p̄supponit actū amoris p̄cupie. q̄r rē. Tercū dubiū ē vtz corrupt⁹ bitibz supnaturalibz possint bit⁹ naturales remanere Videt q non. qz destructa caritate null⁹ p̄t diligere deū sup oia. codez mō videt de alijs. Rūdeo q̄bit⁹ naturales p̄nt manere bitibz supnaturalibus destructis. tñ de alijs et alijs diuersimō de ē dicēdū. qz bit⁹ natural corūdens caritati p̄t manere destructa caritate infusa de potētia absoluta. non de potētia ordinata. qz de⁹ ordianit q̄ qm̄ aliqd diligit deū sup oia q̄ tūc mereat h̄re caritatē ifusa et deus eā statiz infudit. s3 fides et spes acq̄sita p̄nt bñ manere sine ifusis. qz ita intēse p̄t vnus pagan⁹ credere sic xpian⁹ fm fidē acq̄sitam nō tñ p̄t deū sup oia diligere nisi bita caritate et fide ifusis. qz isti siml̄ infundunt rē.

R Quartū dubiū est d̄ impossibilitate istoz habitūū cū alijs et ē sp̄al̄ difficultas d̄ fide v̄ spe vtz vel quō stēt cū scia vel clara visioe. Circa qd sciēdū est q̄ impossibilitas istoz p̄t intelligi triplr̄ Uno mō q̄rum ad bitū vn⁹ et actū alteri⁹. Scdo mō q̄stū ad act⁹ vtr⁹ q̄. Tercio mō q̄stū ad bit⁹ v̄ v̄lz. dico q̄ p̄mo p̄ p̄mo mō q̄ gēralr null⁹ act⁹ repuḡt bitū. et iō bit⁹ fidei p̄t stare cū actū scie v̄ clare visiois. p3. qz n̄ ē maior nec apparet tāta repugnantia int̄ ista q̄nta videt eē int̄ actū errādī et bitum scie circa eandēz

conclusionem. sed ista possunt simul stare. quod patet. quia ponamus quod quis habuerit de demonstratione alicuius conclusionis et modo non recordet de hoc ille potest elicere circa illam conclusionem actum dubitandi vel errandi. et tamen adhuc habet habitum scientie quod est magis inclinatus ad actum sciendi quam erat ante habitum. et eodem modo potest argui de actu intemperantie et habitu temperantie. **Secundo** dico quod predicti habitus saltem sub tercio gradu non repugnant inter se supposito etiam quod actus repugnet. Patet. quod non primo repugnat habitus scientie habitus scientie. vel clare visionis quam actibus earum. et quod actus sunt generatiui habitus. sed habitus fidei non repugnat illis actibus ut probatum est. **Tercio** dico quod dubium est et est possibile neutrum utrum illi actus repugnet aut utrum simul stare possint. seu de facto simul stent. quia eorum probabilitatem sustineri vna potest sicut alia. **Quarto** dico quod tamen dicta sententia magis videtur sonare quod nec habitus nec actus stent simul. **Unde** procedunt quod caritas tamen manet in patria et fides et spes non manent cum clara visione. Et hoc idem concedo propter auctoritates sanctorum et non propter aliam rationem et etiam de tempore ut in principio huius articuli dixi. **S** Circa secundum punctum est primum dubium de spe quod distinguatur ab aliis virtutibus sic ipse distinguitur inter se. Nam ad consequendum finem sufficit noticia et amor sed ad cognitionem satis inclinatur fides et ad amorem caritas. Et si dicatur quod spes requiritur ad actum desiderium. quod oportet illud quod creditur et amat etiam desideret. Contra non videtur aliquid requiri ad consequendum finem nisi quod non datur obiectum diligibile tanquam possibile a nobis haberi. et sic de aliis circumstantiis et quod tunc illud amemus a nobis. Sed ad hoc sufficit fides et spes igitur. **Dico** ad hoc quod spes et fides sunt virtutes inter se et ab aliis distincte quod quoniam aliqua sunt inter se separabilia illa inter se distinguuntur. sed spes et alie virtutes theologice sunt huiusmodi. quod aliis potest credere et non sperare. sicut patet in desperantibus. similiter quod potest amare et non sperare sicut in patria. similiter aliis potest sperare se habiturum beatitudinem et tamen non diligere caritative sicut patet in multis peccantibus. igitur. **Secundum** dubium est quod sit obiectum spei. et quod videtur esse obiectum cuiuslibet virtutis theologice. tunc est dubium quod obiectus idem potest esse istarum virtutum. Et si sic iterum est dubium quod sint distincti habitus maxime cum vnum habitus sufficiat respectu intellectus. aliter respectu

voluntatis. **R**pondeo quod obiecta istarum virtutum immediata sunt diversa et plera. Nam obiectum fidei est habitus. obiectum vero est verum eo modo quod reuelatur a deo. obiectum autem spei est quod virtus est nobis proferenda a deo propter merita. obiectum autem caritatis est hoc plerumque. deus est diligendus et obiectum deus vult diligere a nobis caritative. **Sed** tunc est instantia de obiecto spei. et licet virtus theologice deus sit principale obiectum tamen non creatura ut videtur. beatitudo autem est creatura. quare. **R**pondeo quod licet deus sit obiectum mediatum cuiuslibet virtutis theologice tamen hoc plerumque est immediatum obiectum spei. scilicet visio et fructus diuinae siue virtus est huiusmodi proferenda propter merita. **Quod** credo sic esse intelligendum quod virtus huiusmodi est siue fructus gemma dei merito operis. quod patet inferri. **T**ercium dubium est in quo potentia potest sit spes et quod sit eius actus. Nam in intellectu non apparet esse aliter actus quam actus credendi quod est actus fidei. in voluntate autem non nisi actus amandi quod est actus caritatis tunc videtur. **Unde** desiderandi quod non est actus spei ut patet. et actus desiderandi quod etiam non est actus spei. quod potest esse in desiderantibus. **Ad** hoc dico quod actus spei est volitio et desiderium efficax quod statim obsequio potest fieri quod virtus est sibi proferenda propter merita statim elicitur efficax actus desiderium meritum quod non potest esse in desperantibus. **Unde** desiderium est duplex. vnum est respectu possibilium quod aliis efficaciter desiderat aliquid tanquam possibile haberi ab eo. et illud non est in desperantibus aliud respectu impossibilium. sed quoniam aliis desiderat aliquid et credit illud sibi esse impossibile. et illud potest esse in desperantibus. sed quocumque sit talis actus est in voluntate. **U** Quartum dubium est cum fides caritatis inclinatur ad actum spei quomodo potest esse virtutes distincte siue habitus distincti a spe. **R**espondeo quod sicut respectus actus sciendi potest esse duplex habitus quorum vnum inclinatur ad actum sciendi mediate. scilicet habitus principiorum. Alius immediate. scilicet habitus conclusionis. in talibus primus habitus potest haberi sine secundo. **Unde** habitus principiorum non inclinatur ad actum sciendi conclusionem nisi quatenus est causa sui actus. qui actus cum potentia intellectiva est causa sciendi conclusionem immediate et partialis. **Et** ideo inclinatur mediate quatenus est causa. et quia actus ille principiorum cum

intellectu sufficienter inclinatur ad actum sciendi conclusionem. ideo non potest haberi ille actus sine scientia sed ille actus sciendi potest causari ex actu cognoscendi principiorum et intellectu immediate causari habitum scientie. qui postea cum intellectu sine actu vel habitu principiorum potest inclinare ad actum sciendi immediate qui actus sunt generatiui et augmentatiui habitus scientie inclinantis ad sciendum conclusionem immediate. quod habitus ille immediate sicut causa partialis causatur actum sciendi illam conclusionem. **Et** sicut primum actus sciendi potest esse vel causari sine habitu scientie. et hoc virtute actus cognoscendi principiorum. ita post habitum scientie generatum potest quod actus sciendi conclusionem eandem esse et causari sine habitu principiorum et actu. **Sic** ergo est in dictis habitibus theologice ita quod habitibus fidei et caritatis inclinatur ad actum primum spei mediate. quod mediantibus actibus suis credendi et diligendi. quia quoniam credo aliquid mihi possibile et diligo illud tunc illud efficaciter desidero ita quod statim et illo in operationem meritoriam procedo et tunc potest primus actus spei haberi sine habitu spei acquisito. sed post et illis actibus generatis habitus immediate inclinans ad actum spei quod omnis habitus est causa immediata sui actus. **Et** sic potest poni quod sicut duplex est fides et caritas scilicet acquisita et infusa ita et spes. et propter istos habitus acquisitos sunt alii habitus alterius rationis ab istis. scilicet infusi. si enim essent eiusdem rationis frustra ponerentur quia tunc habitus acquisiti eis corrumpentes sufficerent. **I**stis ergo dictis licet pateat quod quis et qualis sit actus spei. tamen adhuc difficile est videre quod actus spei distinguatur ab aliis duobus scilicet ab actibus credendi et diligendi cum ambos includat. **Ad** quod dico quod illos includit. id est presupponit modo supra dicto. tamen est vnus tertius actus distinctus ab eis. hoc tamen non est euidens. tunc oppositum posset probabiliter dici. quare. **Circa** tertium punctum est primum dubium de fide. **U**trum sit tamen vna fides acquisita sicut vna spes et vna caritas. **Ad** hoc dico primo quod quilibet articulus habet fidem acquisitam. patet. quia aliquis potest habere fidem acquisitam circa vnum articulum et non circa alium. imo errare circa alium sicut patet de heretico. **Secundo** dico quod fides acquisita vnus articulus differt a fide acquisita alie

rius non solum numero sed specie. patet quod quoniam aliquid cui repugnat vnus contrarior. statim cum reliquo illud quod sibi repugnat et ipsum necessario differunt specie. **U**erbi gratia. dulcedo in lacte et patitur albedine et nigredo non statim cum ea. sic igitur dulcedo et nigredo differunt specie. patet etiam per rationem quod quoniam aliquid sunt eiusdem speciei quod quid formaliter repugnat vni et alteri et quod id statim cum vno statim cum altero. patet de duobus albedinibus. sed fides acquisita circa vnum articulum statim cum errore circa alium sed non circa eundem. sed circa vnum fides acquisita et circa alium sunt distincte specie. **Et** istud est argumentum generale ad probandum distinctionem specificam. **Y** **Secundo** dubium est utrum sit tamen vna fides infusa respectu omnium articuloz sicut vna caritas respectu omnium diligendorum. **Ad** hoc potest varie responderi. **U**no modo quod fides infusa habet aliquod plerumque obiectum immediatum quod potest esse premissa ad inferendum quodlibet articulum fidei in speciali. et est illud. obiectum reuelatum a deo est verum. pone exemplum. **U**trum sicut illud plerumque est principium inferendi quodlibet articulum in speciali. sic habitus fidei infuse cuius illud est obiectum immediatum inclinatur mediate ad actum elicendum circa quodlibet articulum virtute illius plerumque. **H**oc sic tamen quod ille habitus sufficiat cum intellectu elicere actum credendi circa articulum in speciali. imo nec ad actum credendi illud principium quod est suum immediatum obiectum sic patet in puero baptizato quod habet infusam et tamen nullum actum potest elicere sine fide acquisita. **Et** his patet quod eadem fides in antiquis et modernis. quod alio modo in speciali credebant et alia credibilia quam nos. imo aliquid credebant quod nunc est falsum. **Credebant** enim de futuro. nos de preterito. pone exemplum. **U**trum tamen non fuit proprie loquendo idem articulus de veritate christi quod modo. et tamen non obstante ista diuersitate fuit in eis et in nobis vna fides in specie quod idem plerumque fuit obiectum immediatum fidei eorum et nostre. **Y** **Secundo** ex his patet quod non repugnet quod aliis habeat demonstrationes siue sciam. et tamen non potest fide infusam. quoniam potest fide acquisita. sic aliis potest habere fidem circa principium et noticia euidens circa conclusionem. scilicet per experientiam. non tamen potest simul habere fidem acquisitam circa conclusionem et noticia euidens. **U**trum aliis potest habere fidem infusam circa istud completum. obiectum reuelatum et tamen tamen habere scientiam respectu vnus articulus in speciali ut

satis patet. Alio modo potest rīderi. q̄ non est inconueniens q̄ multoz effectuz specie distinctoz sit vna causa equiuoca. si cut patet de sole respectu hominis et asini. Et sic fides infusa tanq̄ causa equiuoca inclinā immediate ad actus credendū oīuz articuloz diuersos specie. et tamen non inclinā ad actum vnum circa omnes. quia nō inclinā nisi mediāte fide acquisita que est diuersa specie respectu diuersoz articuloz. Nam quoz sunt articuli tot sunt fides acquisite et actus specie distincti. Nec ē inconueniens q̄ de^o causet in intellectu viatoris habitum fidei infusum inclināntes immediate ad credendū omnes articulos fidei supposita fide acquisita respectu vni^o cuiusq̄. Sed vtrum inclinēt ad credendū omnes vno actu pbabilius videtur q̄ nō. vt dictum est. tamē neutra pars est euidēs.

Si s̄o obijciatur q̄rendo quomodo potest saluari vnitas fidei respectu conclusionum oppositaruz. Christos morietur et christus non morietur. quia cum habit^o naturaliter inclinēt sic inclinā ad actū suum q̄ non ad oppositū. Apostoli autem an passionem credebant illud cōplexum. xp̄s morietur. et post. illud. xp̄s non morietur. et tamen per eandem fidem. Respondeo q̄ fides acquisita respectu vtriusq̄ cōplexi est alia et alia sed infusa eadem. Nec est inconueniens q̄ causa naturalis concurrēdo cū alia et alia causa partiali habeat effect^o contrarios. sicut calor cū humido radicali cōseruat et confortat. et sine humido vel cum humido non naturali corrumpit et consumit. Sic etiam fides infusa cum fide acquisita inclinā aliquando ad istam. christ^o morietur. et aliquando ad istam. christ^o non morietur. sed cum alio habitu vel actu acquisito. Eodem modo potest dici de primo obiecto spei q̄ aliq̄d cōplexum est eius obiectuz immediatū et mediante illo inclinā ad alia obiecta secundaria spei. Et eodem modo etiam de caritate q̄ obiectum eius primum est aliq̄d cōplexum. scilicet deus. et omne quod deus vult a me diligere est a me diligendum. et mediante illo tanq̄ principio partiali inclinā caritas ad diligendum proximum mediāte. vlt^o possumus dicere q̄ immediate inclinā ad omnia diligibilia caritative. Unde si diligam deum et omne quod vult a me diligere.

et post constat mihi per scripturam q̄ vult inimicum diligere a me. tunc caritas infusa inclinā ad diligendum inimicum mediāte actu suo et caritate acquisita et voluntate siue vt cā mediāta siue vt immediāta vtrūq̄ potest dici. sed si cōstaret q̄ inimicus eēt damnatus sicut in p̄ria caritas inclināret ad non diligendum. et sic eadem caritas in via et in patria inclināret hic ad diligendum et ibi ad oppositum. Et hec de secūdo articulo pro nunc. De tercio articulo nihil hic specialiter tractat. quia ex dictis in primo articulo. et per tres rationes an^o oppositum patet satis pars negatiua quęstionis.

Et sic est finis tercij sententiā.

A Ircā quar tum senten

tiā. In cui^o p̄ma et secūda distinctioibz mgr̄ tractat in generali de sacramentis et de differentia sacramentoz legis christi et legis Moysi. Quero p̄mo istam questionē. Utrū ex lege christi recepta sit summa p̄fectio sacramentoz. Arguit q̄ nō. Quia si sic hoc maxime esset q̄ sacramēta legis xp̄i sunt cause effectiue gratie sic videtur innuere mgr̄ p̄ hoc ponens differentia in l̄ra inter sacramēta legis christi et sacramēta legis moysi. Sed hoc nō valet. q̄d p̄bo tripl̄r. Primo. q̄ s̄m Augu. lxxvij. q. q. liij. Soli deo uenit anas illuminare sc̄z per gratias. igit̄ nihil aliud a deo potest efficere gr̄am. quare. Secundo. gratia creat in aia. quia licet p̄ducatur in subiecto nō ex subiecto. q̄ creatura creare nō potest. Nam hoc soli deo uenit s̄m Aug. iij. de tri. ca. xvij. et alijs multis locis. igit̄. Tercio. q̄ supposito q̄ sacramēta legis xp̄i efficerent gr̄am. nō p̄pter hoc nō cōcluderet ipsa esse p̄fectissima seu p̄fectiora sacramētis legis antiq̄. Nam mgr̄ in l̄ra distinxit generaliter sacramētū q̄d est inuisibilis gratie visibilis forma. ita vt eius similitudinē gerat et causa existat. q̄d nō potest intelligi nisi de causa efficiente. vt patet in ductiue. igit̄ sacramēta legis antiq̄e ita bñ sunt cause effectiue gr̄e sicut sacramēta legis xp̄i noue. et p̄ p̄ns sequit̄. oppositum. et.

Oppositum arguit ex lege p̄fectissima recepta sunt p̄fectissima sacramēta. sed lex xp̄i noua est p̄fectissima. igit̄. In ista q̄stione sicut et in oībus sequentiibz erūt tres articuli. ex quibus patebit questio. Prim^o erit iuxta materiā primi argumenti Utrū sacramēta legis noue habeant causalitatem effectiuā respectu gratie. Secund^o erit iuxta materiā secundū argumenti Utrum posse creare simpliciter repugnet creature. Tercius erit iuxta materiā tercij argumenti Utrū sacramēta legis noue sint p̄fectiora sacramētis legis antiq̄e. et.

B Quantū ad p̄mum articulū ponā tres conclusiones responsales. Quarū p̄ma

est q̄ nullum sacramētū debet p̄pter hoc dici causa effectiua gratie q̄ in ipso sit aliq̄ virtus sp̄ialis que sit ei principium agēdi inq̄stum est instrumentū diuine misericordie et p̄ quā ip̄m sit cā characteris vel ornatus aut cuiuscūq̄ alterius dispositiois in anima ad gr̄am p̄uic. Ista conclusio est s̄ sanctū Thomā. p̄ cuius intellectu e^o opinio potest hic sub quatuor dictis breuiter recitari. Primo em̄ dicit q̄ oēs ponere cōgunt sacramēta noue legis esse aliq̄ modo causas gr̄e. tam p̄pter autoritates sc̄roz sicut est illa Augustini sup Jo. omel. viij. vbi dicit. Que virtus ista aque vt corp^o tagat et cor abluat. Et loquit̄ de aqua baptismali innuēs q̄ illa abluat cor sine aīaz. q̄d nō videt̄ posse fieri nisi causando gratiam tam p̄pter cōe dictū. q̄ dicit̄ cōiter q̄ sacramēta noue legis efficiunt quod signant.

Secundo dicit q̄ bñōi sacramēta non p̄nt poni cā gr̄e sine q̄ nō. q̄ cā sine q̄ nō est t̄m causa p̄ accūs. Nam tūc nō poneret̄ in ei^o diffinitioe cui^o oppositū fecit mgr̄. Tercio declarat ista opinio q̄liter sacramētū ponendū sit cā gr̄e. et dicit q̄ causa efficiēs distinguit̄ dupliciter. Vno modo ex p̄te effectus sc̄z in cāz dispositiuā q̄ inducit effectū p̄mum et imp̄fectū. et in cām p̄fectiuā q̄ inducit effectum p̄ncipales et vltimātū. Alio modo potest distingui cā efficiēs ex parte efficientis scilicet in causam p̄ncipalem et cāz instrumentalem. Instrumentū autē duplicem habet actionē. vnā ex p̄pria natura. aliam put motū est a p̄ncipali agente. et quā habet secundā simul semp̄ habet et p̄mam. et illud ad q̄d attingit p̄ secundā que ei uenit inq̄stum est instrumentū aliq̄n est t̄m nus p̄ncipalis agētis. et aliq̄n est t̄m dispositio ad illum terminū. Tunc ad p̄positū dicit q̄ aqua baptismalis p̄ formam suam naturalem habet operationē p̄pria. sc̄z abluere vel madefacere corp^o. Uterius autē inq̄stum est instrumentū diuine misericordie habet effectū vltiorē non q̄dē ad gr̄az sic q̄ ipsam attingat in virtute p̄ncipalis agētis sed ad dispositionē p̄uicā que in quibūsdā sacramētis est caracter. in alijs autē est aliq̄s ornat^o aie p̄portional^o characteri.

Quarto dicit q̄ in sacramētis est aliq̄ virtus supnaturalis q̄ est ipsis principiu agēdi inq̄stum sunt instrumenta diuine misericordie. et hec virt^o est ens spirituale in

completum sine intentionale. multa alia di-
cit. sed hec sunt principalia ad propositum.
Hanc autem opinionem quo ad singula etiam
reprobatur multipliciter et diffuse. Jo. sco-
tus li. iij. solutione ad quartam questionem ad
quantam unice ratione probando. et similiter
De kam in prima questione quarti. **L** S; q;
nolo hic insistere arguo 3 ca unice ratione p-
bando conclusionem predictam. quia illa positio
est irrationalis que ponit pluralitatem sine ne-
cessitate. Nam hoc est contra doctrinam pho-
sophorum ut patet primo philosophorum de opinione mel-
lissi et anaxagore. et iij. de anima. et vij. philo-
sophorum. Quia enim natura nihil facit frustra semper
ubi paucitas sufficit ad salvandum apparen-
tias magis est ponenda. Et sicut sequendo
rationem naturalem nihil est ponendum nisi quod
ratio naturalis concludit. ita sequendo si-
dem nihil est ponendum nisi quod veritas fi-
dei convincit. S; predicta opinio nec ex
ratione naturali nec ex veritate fidei cogitur
ponere sacramenta legis nove esse causas effe-
ctivas gratie modo superius declarato. ut in
sequentibus patebit. Hec est aliqua necessi-
tas imo omnino fictio et supposita ponere uni-
versaliter in sacramentis talem virtutem su-
pernaturalem sicut in aqua vel in verbis pla-
tis. aut ponere in anima aliquam dispositionem
huiusmodi gratie que sit character vel ornatus. quod
sine tali pluralitate potest omnia salvari ut in-
ferius apparebit. igitur predicta opinio est ir-
rationabilis. et per consequens conclusio vera. Se-
cunda conclusio est quod nullum sacramentum de-
bet propter hoc dici causa effectiva gratie quod deus in
sacramento assistat per modum specialis presen-
tie. Ista conclusio est Henrici de gan-
terio q. q. iij. ubi tenet quod deus assistit specialiter
sacramentis. et per hoc vult salvare quod sacra-
menta sunt cause gratie. Contra hoc per conclusionem argu-
it Scotus sic. deus non est per se essentia presentia
vel potentia in aliquo sacramento plus quam in a-
liquo corpore. vel si ponatur aliter hoc non est nisi ad
aliquem effectum causandum. Sed quod sic sit ibi
non potest esse per aliquam causalitatem sacramenti.
sacramentum enim in nullo est causa deum deter-
minans ad causandum effectum sibi proprium. et
ergo tamen est ibi deus aliter quam in alio corpore et
determinatione scilicet proprie voluntatis que dispo-
suit sic operari cooperando tali corpori. et per consequens
vel opinio illa falsum presupponit scilicet deum
aliter assistere sacramentis quam dictum est. vel
ipsa habet procedere quod propter spalem assisten-

tiam dei sacramenta non sunt cause gratie nisi ad
istum sensum improprium quod deus in sacra-
mentis ordinavit sic agere non quod ipsa sacra-
menta sic agant. et de tali ordinatione et libertate promul-
gatione ipse certificavit ecclesiam. unde in hoc sen-
su tenet Scotus quod sacramenta sunt cause effe-
ctive gratie et non aliter. quod ipse diffuse decla-
rat sed transeo causa breviter. etiam quod ista po-
sitione satis clara est et forte clarior quam sua de-
claratio. patet per secundam conclusionem. et cetera. **D**
Ad videndum autem melius quomodo sacramenta sunt
causae gratie et quomodo non. et ad salvandum dicta scilicet
rurum doctorum distinguendum est de causa efficien-
te. quod enim causa est illud ad cuius esse sequitur alius
duplex potest aliquid dici causa. Uno modo proprie. quod
ad presentiam esse unius virtutis et ex natura rei
sequitur esse alterius. et sic ignis est causa caloris.
Alio modo improprie. quod ad presentiam esse unius
sequitur esse alterius. non tamen virtute et nec ex na-
tura rei. sed ex sola voluntate alterius. et sic
actus meritorius dicitur causa respectu pro-
mum. Sic etiam causa sine qua non dicitur causa. Et quod
sequitur primo quod causa sine qua non. non dicitur absolu-
te et simpliciter dici causa. quod proprie non est causa. Se-
cundo sequitur quod in naturalibus non reperitur aliquid
causa sine qua non respectu alicuius effectus. sed in
voluntariis bene reperitur talis causa. quod in natura
liberis per ex natura rei sequitur effectus. sed non
in voluntariis. Ista distinctione promissa
pono terciam conclusionem quod sacramenta legis nove
vel primo modo non sunt cause effectivae gratie sed bene
secundo modo improprie. Ista conclusio simul
quo ad utramque partem probatur sic. Ad presentiam
sacramentorum ex virtute ipsorum non sequitur gratia
solum ex virtute alterius sed dei sic agentis.
nec talis sequela est ex natura rei sed solum ex
voluntate libera dei. igitur conclusio vera. contra
tenet et terminis. Et ante patet. quod solum et eo
sequitur gratia ad presentiam sacramentorum. quod de-
us sic instituit quod non operatur gratia nisi po-
sitis sacramentis et ipsis positio cooperatur. Et
si oppositum institueret effectus oppositus se-
queretur. Ex hac distinctione sequuntur duo
correlaria 3 sancti Thomae. Primum est
quod quodlibet nove legis sacramentum solum
est causa gratie sine qua non. et ita potest intelligi omnia
dicta vel autoritates scripturarum aut doctorum que
vident sonare quod sacramenta legis nove sunt
cause gratie. Unde quando magister et sancti di-
cunt quod sacramenta nove legis efficiunt quod
figurant. non est intelligendum quod proprie
efficiant gratiam sed quod deus efficit eas ad

eorum presentiam. et hoc sufficit magistris et aliis
quod ponendum differentiam inter nova et antiqua
sacramenta. Secundo sequitur quod nullum sa-
cramentum legis nove sine per virtutem propriam
sine per virtutem ei collatam est proprie causa
efficiens alicuius dispositionis in anima ad gra-
tiam preve. Patet. quod talis ratio potest fieri de ta-
li dispositione sicut facta est de gratia. hoc etiam
diffuse probatur De kam in solutione prime questionis
nisi quarti libri. **E** Contra istud correla-
rium et secundam partem questionis arguo sic. et per
hoc quod sacramentum sit proprie causa gratie et etiam
dispositionis ad eam preve. quod videtur quod omne
illud quod posito ponitur aliud sit proprie causa il-
lius. Nam de ratione cause proprie dicte non
est quod ad ipsam necessario sequatur effectus
aut quod non possit poni sine ipsa. quod ignis est
proprie causa caloris tamen non necessario
sed mere contingenter ad ignem sequitur calor. sic
patuit de igne trium puerorum in fornace. si
milititer calor etiam igne presente potest produ-
ci igne nihil causante sicut patet si deus se so-
lo produceret calorem suspendendo actionem
ignis presentis. Igitur ad hoc quod aliquid sit pro-
prie causa alterius sufficit quod ipso posito ponatur
illud et ipso non posito non ponatur. sic
est de sacramentis respectu gratie et cetera. igitur et cetera. Et
confirmatur. quod sicut ad presentiam sacramento-
rum sequitur gratia solum ex voluntate alterius. scilicet
dei sic volentis. ita ad presentiam ignis se-
quitur calor solum ex voluntate dei. quod ipso sic
volente sequitur calor. et ipso sic non volente
non sequitur. Igitur ita proprie sacramenta sunt
cause gratie sicut ignis est causa caloris. cuius
oppositum dictum est. Pro solutione huius
dubii pono aliquas rationes. Prima est
quod quicumque deus facit aliquid effectum medi-
ante causa secunda. ipse non solum facit illud
effectum sed etiam facit causam secundam esse causam
illius effectus. Probatur quod deus facit omne posi-
tium. causam autem secundam causare effectum suum
est quod positum. igitur et cetera. Secunda po-
sitione sequens ex predicta est quod deus nihil fa-
cit fieri per aliud quam illud id est facit per seipsum.
Imo per natura et principaliter facit illud.
Tercia plus facit deus faciendo aliquid
effectum mediante causa secunda quam si faceret
eundem effectum se solo. quia in prima factio-
ne sunt plures termini divine actionis quam in
secunda factio. ut patet ex prima ratione
Quarta positio est quod nulla causa secun-
da sic est proprie causa alicuius effectus nec ali-

quis effectus sic ex natura rei sequitur et ali-
qua causa secunda quod causa necessario inferat
effectum vel quod effectus necessario presupponat
illam causam imo effectus pure contingenter sequitur
et secunda. et secunda causa pure contingenter
antecedit effectum suum. Quinta positio quod non
obstantibus predictis aliqua causa efficiens secunda
sic est proprie causa quod ipsa agit effectum virtu-
te propria. dico autem virtute propria non quodem per
propria per exclusionem virtutis extranee vel alie-
ne. sed virtute propria. id est virtute que est in ipsa
vel que est ipsamet et non sibi aliena. Sic enim
ignis agit calorem virtute propria scilicet aliquid virtu-
te que non est sibi aliena. Hec tamen excludo quod
agat virtute dei que est sibi virtus aliena et
a sua propria virtute distincta. **F** Secunda
positio est. Aliqua est causa efficiens secunda
ad cuius positionem sequitur effectus non so-
lum ex voluntate dei sed ex natura rei. et so-
la talis causa secunda est causa proprie dicte.
Ista patet ex precedente. quia effectus qui sequitur
ad positionem cause et hoc ex virtute pro-
pria ipsius cause non solum sequitur ex volun-
tate dei sed ex natura rei. Et bis patet ad
formam articuli. unde quod dicitur de ratione cause
proprie dicte non est quod ad ipsam necessario se-
quatur et cetera. Ideo sufficit quod ipsa posita et cetera. con-
cedo autem. quod facit per quarta rationem posita. scilicet
nego contra. quod nec primo requiritur nec se-
cundum sufficit ad hoc quod causa secunda sit
causa proprie dicte. sed requiritur et sufficit quod posi-
ta ipsa ponatur effectus. scilicet ex virtute ipsius
cause et non solum ex voluntate dei. sic autem
non est de sacramentis et cetera. Ad confirma-
tionem autem quando dicitur quod ad presentiam ignis se-
quitur calor solum ex voluntate dei. nego istud.
quia quod ignis producit calorem talis calor
sequitur ex voluntate dei principaliter. sed tamen
vna cum hoc virtute ignis. Et quod probatur op-
positum quod deo sic volente sequitur calor et cetera.
Dico quod hoc est verum sed non est ideo verum quod
ille calor sequitur solum ex voluntate dei. sed
quia cessante voluntate dei cessant singula
et quibus ille calor sequitur seu ponitur in esse
ideo et cetera. Unde concedo istam septimam po-
sitionem quod licet ad presentiam cause secun-
de proprie dicte sequatur effectus non solum ex
voluntate dei sed ex virtute ipsius cause et
ex natura rei. tamen quod presentiam alicuius
cause secunde sequatur aliquid effectus virtu-
te ipsius cause seu ex natura rei. solum est ex
voluntate dei. Nam hoc solum est quod deus vult
3 2

talem causam assumere ad coopandum si
bi talem effectum quem si vellet possit sine
ea pducere. Et qua sequit octava pō
q licet ois causa secūda p pte dicta causet
effectū ex natura rei. tū q ipsa sit cā pte di
cta non est ex natura rei qz solum ex volun
tate dei. Et hec de pmo articulo q sufficiat.

S Quantū ad secundum articulu
videndum est. vtrū posse creare simplr re
pugnet creature. qz etiam hanc materiam
tangit mō ca. vlti. v. disti. qrti. vbi videt
tenere q potentia creādi saltē ministeri
aliter seu instrumentaliter est cōcabilis cre
ature scz sacramētis seu ministris sacramē
torū. cuius oppositū videt pbare secūda rō
q. Unde p intellectu huius materie premit
to vnam distinctionē. scz q creare seu crea
tio in philosophia tū theologia solet capi
qdruplr. et tot modis sumitur annihilare.
qz quot modis dicitur vnu oppositorū tot
modis dicitur reliquum. Primo modo
creare cōmunissime et largissime sumit p
vt idē est q facere aliqd esse post nō esse. et
correspondēter annihilare est facere aliqd
non esse post esse. Et sic accipit pmentator
creare. in de aia vbi dicit q intellectus cre
at intellectionē. Et hoc mō generatio non
differt a creatione vlt corruptio ab annibi
latione. fm hunc modū clarum est q crea
tura pōt creare et etiam annihilare. ideo de
ista acceptione nihil dicam. qz etiam nec ē
ppria. Secūdo sumit creare minus cō
muniter et minus large. put idem est q fa
cere aliqd esse post nō esse ab illo agere qd
pōt hoc sine causali influxu materie vlt sub
iecti. et correspondēter pōt sumi annihilari seu
annihilatio. et sic accipit creare. qū dicit q
omnis res est creator vel creatura. qz licet
deus producat multa ex subiecto sicut oēs
formas materiales. tū dicit oia creare. qā
oia pōt pducere sine causali influxu mate
rie vel subiecti. Et fm hunc modū possibi
le est idē creari et generari. et idem annibila
ri et corrūpi. Multa em h mō creant q etiā
generant et pducunt ex matia vel subiecto
Unde hic et in seqntibz cum loquor de ma
teria non intelligo solū materiā pma que
est subiectū formaz substācialiū sed p ma
teriam intelligo quodlibet subiectū de cu
ius potētia pōt educi aliq forma. et sic intel
lectus est materia sue intellectōis sic etiā
eadem res est materia et forma. Nec ista ac

ceptio est impropria. qz sic capit p huc ma
teriā. q. phis. et v. metha. qū distinguit qru
or genera cāz. s. materiā formā efficiētē et fi
nem. qz aliter nō ois cā reduceret ad aliam
istaz. Tercio mō sumit creare magi stri
cte et magis pte. put idem est q facere ali
qd esse post nō esse sine cōcursu causali seu
influxu materie vlt subiecti sine subiecto p
supposito et quo illud fiat. et correspondēter p
sumi annihilare. Et sic accipit creare qū
dicit q anima creat vel grā in anima. qz licet
grā vel anima pducatur in subiecto nō tū ex
subiecto. Nam in suo fieri vel suo esse non
dependet causaliter a subiecto. Et isto mō
capiendo creare nō est possibile idem siml
creari et generari aut annihilari et corrūpi.
qz creatio et annihilatio nō p supponunt sub
iectū ex q generatio sō et corruptio illd p
supponunt. Et fm hanc acceptionē nō est
bona diuisio entis q oēs ens est creator vel
creatura. qz sic nullū ens generatū est cre
atura. Nam oēs generatū sit ex subiecto. Et
intelligo oia ista de pductione ad extra. qz
pducunt ad intra non essent vera. Nam
filius dei nō pducit ex subiecto et tū nō cre
atur sed generat. Clarū est igitur q nō stat
aliqd creare vel aliqd creari isto tertio mō
et non secūdo mō prius dicto. sed bñ econ
tra. tū qd quid pōt creare isto mō pōt crea
re secūdo mō et ecōtra. Ideo d secūdo mō
nihil dicit. qz dicto tertio patet de illo.

Quarto mō sumit creare satis stricte et
satis pte. licz non capiat sic cōmuniter p
ut idem est q facere aliqd esse post nō esse ab
agente se solo causante et sine cōcursu alteri
us cause efficiētis. siue pducatur ex subiecto
siue non. et correspondēter pōt sumi annihilare
Et sic capit creare. Beñ. j. c. vbi dicit. creauit
deus oēm animā viuētē et c. Ad em opoz
tet intelligere q deus tunc creat omnē ani
mam ex nihilo. sed id oēm talem animā cre
asse dicitur qz se solo pducit licet pducatur
ex subiecto. Et fm istū modū patz q bene
stat idē simul creari et generari. qz ille ante
de qbz dictū est fuerūt create qz a solo deo
facte. et tū fuerūt generate. qz ex subiecto p
ducte. Sic ergo patz quō creare dicitur qruor
modis. De qbz quatuor duo vltimi magi
sunt ad ppositum. ideo de illis solum ponā
tres pclusiones. **P**rima cōclusio
est q capiendo creare et annihilare quarto
mō p nullā potētiā siue ordinatā siue ab

solutam creatura potest creare vel annibi
lare. Secunda est q capiendo creare et
annihilare tertio mō et loquendo de potē
tia naturaliter ordinata nulla creatura pōt
creare vel annihilare. Tercia est q capi
endo creare et annihilare illo tertio mō. et
loquendo de potētia simplr absoluta qū
bet creatura potest creare et annihilare. Et
istam terciā non assero. qz cōiter negat ab
omnibz. sed eam solum pono pbabiliter et
disputatiue. Prima pclusio probat sic.
p nullam potētiā creatura se sola aut sine
alio agente cōcurrente pōt facere aliqd esse
post non esse. vel aliqd nō esse post esse. igit
tur conclusio vera. consequētia est clara. et
aīus patz. quia creatura nihil oīno pōt nisi
deo cōcurrēte. Nam sicut necessario deo est
oīpotens ita necessario si aliqd sit ipse est
oīfaciens. et etiam si aliqd de esse transit
in non esse ipse respectu illius subtrahit su
am influentiā cōseruatiuā. ac p hoc ipse ē
illius cā destructiua. Et hoc tenendū est
et fide licet nō possit pbari euidenter. et sic
patet de quarto mō creandi de quo breui
ter transeo. qz de illo modicū loquunt do
ctores. Secunda conclusio pbat. circa
cuius pbationem dico duo. Primo dico
q ipsa non pōt probari euidenti rōne. Tū
pmo quia oīs probatio eius potest apparē
ter solui etiam sequendo purā pbiam na
turalem. Tum secundo quia puri philoso
phi posuerunt oppositū sicut Auicenna q
cōcedit creaturam creare posse. imo de fa
cto creare. sicut patet. ix. metha. vbi ipse po
nit intelligentiā secundā esse cāz producti
uam terciē et terciāz quartē et sic deinceps.
illa aut intelligentia secūdo vel tertio pdu
cta creata est. et productio vtriusqz creatio
est eo mō quo ipse loquitur de creatione et
creatura sexto Metha. put scz creatio ē p
ductio de nihilo et est post nihil nō ordine
durationis sed ordine nature. put ipse expo
nit ibidem vel de nihilo id est nō de aliq ip
sius producti supposito. Hoc q mō ipse po
nit intelligentiāz secundā productā a deo.
et terciā a secunda nullo p supposito. et cape
esse post nō esse ordine nature sed nō dura
tōis. qz nō ponit nouitatem. et iste modus
ponendi est bene subtilis et valde probabi
liter sustinibilis. nec oppositum possit euī
dēter probari. Et quo patet error Aresto
tilio et sui pmentatoris q reputauerūt pnci

plum euidentē q ex nihilo nihil fit. siue q oē
qd sit sit ex aliquo. quia nec est euidentē nec
euidenter probabile. Et sic patet q p dicta
secunda cōclusio nō pōt euidenter proba
ri sicut dicit. **I** Dico tū secundo q ipsa
potest apparēter probari. Unde eam minus
est probare multiplr sanctus Thomas. s. z
oēs rōnes eius reprobat Scotus. eo q il
le supponunt multa falsa sicut ipse ostendit
in pma q. quarti. ideo ipse facit alias rōnes
qz etiam refellit De kā. q. qrtā secūdi. ostē
dens ibi eas nō pcedere et veris. Nolo tū
hic insistere sed probō seu psuadeo cōclusi
onem ostendendo pmo q de potētia natu
raliter ordinata nulla creatura potest crea
re id est aliquid facere esse sine subiecto cō
currente. Secundo q nec pōt annihilare
Primo probat sic. qz si creatura posset cre
are. vel naturaliter vlt libere. Primo nō pōt
dici q naturaliter. quia agēs qd equaliter
se habet ad plura producibilia eiusde rō
nis qstūm est de se vel oia producit vlt nul
lū. qz nō est rō quare illud et nō istud. sed a
gēs naturaliter equaliter se habet ad oia produ
cibilia eiusde rōnis qstūm est de se imo est
ad infinita et agit fm vltimū potētie. igit
si possit producere vnu non reqrendo sub
iectū receptiuum et quo producat pari rō
ne producat oia producibilia eiusde rōnis
cum illo. et psequēs poterit producere in
finita. hoc autem est falsum. igitur et c.

Secundo nō pōt dici q creatura possit
creare libere seu p libez arbitriū. quia sic
nō pōt creare nisi mediante suo velle. et tūc
si ponat q pōt creare per suum velle. vel h
erit sic q coipso q vellet ipsum produci
le esse ipm esset. vel sic q volitio posita esset
cā ipsius producendi seu creandi. Si se
cundo mō cum volitio posita et causata na
turaliter causet illud cuius est cā. patet q
redit idem argumentū qd factū est de acti
uo naturali. Si pmo modo cum volūtas
creata possit velle infinita eqliter sicut fini
ta et eq leuiter. igit poterit creare etiam in
finita. et si non p vnam volitionē tamē p in
finitas volitiones successiue. hoc autē vide
tur falsum sicut pus. qz non videt esse fini
te potētie posse producere infinita. Hanc
rationē prolixē tractat Adam p. q. quarti.
ipsam fortificando et declarando. et videt
mibi q ipsa bene concludit q creatura fm
potētiā naturaliter ordinatā seu pte

sua naturali non potest aliquid creare seu aliquid facere et non ex subiecto. et hoc tenent philosophi propter experientiam. quia videntur in multis tam artificialibus quam naturalibus quod omne quod fit. fit ex aliquo. sicut vestis ex panno. panus ex lana. ignis ex lignis et sic de alijs. Et non videntur instantias in aliquo. ideo tenentur quod quicquid facit aliquid de nouo facit illud ex aliquo. nec potest illud facere ex nihilo. et hoc est verum secundum potentiam naturaliter ordinatam. tamen videntur mihi quod cum omnibus predictis stat quod de potentia simpliciter absoluta creatura possit creare. quia deus absolute posset creaturam supernaturaliter concipere potentiam creandi. sicut patebit in tertia conclusione. quibus adam teneat oppositum et communiter omnes. Secundum probat scilicet quod nec etiam creatura potest naturaliter seu de potentia naturali annihilare. quia agens naturaliter semper intendit per prius productionem alicuius quam destructionem alterius. ideo quod potest annihilare potest creare etiam. Unde videmus per experientiam quod in operationibus naturalibus semper ad destructionem unius sequitur productio alterius. idem dicit aristoteles primo de generatione quod semper corruptio unius est generatio alterius. igitur etiam. Sed contra predictam conclusionem sunt tria dubia. Primum est utrum deus possit creare mediante creatura ipsa creatura pure naturaliter agente. Et videtur quod sic. quia deus creat animam humanam mediante homine ipso homine pure naturaliter agente. aliter in productione hominis homo non esset causa efficiens naturalis. igitur videtur quod creatura naturaliter possit creare saltem partialiter et instrumentaliter. Secundum dubium est. quia videtur quod creatura possit annihilare. quia peccatum mortale destruit gratiam et infidelitas fidem. sed destructio gratie vel fidei est annihilatio sicut earum productio est creatio. igitur etiam. Tercium dubium est contra modum probandi conclusionem quia per similem rationem probaretur quod creatura non potest naturaliter generare. quia arguitur sic. omne agens naturaliter non impeditur respiciens plura producibilia equaliter producit quodlibet vel nullum. Sed omne agens naturaliter equaliter respicit omnem formam producibilem de potentia huius materie ab ipso in eam. Et similiter illa materia vel subiectum indifferenter est in potentia ad receptionem cuiuslibet illarum. quia nec habent or-

dinem ad agens nec ad passum cum quilibet illarum omnino nihil sit. igitur producit quodlibet tale. et per consequens potest producere infinitas vel nullam potest etiam. Item si illa ratio aliquid probat non videtur aliud probare nisi quod creatura non potest aliquid producere nisi in receptiuo sicut anima et gratiam. igitur etiam. Pro solutione primi dubij sciendum est quod deum creare mediante creatura potest intelligi dupliciter. Uno modo quod deus creet aliquid creatura illud idem producat. sicut celum agit mediante lumine calorem quia lumen secum agit calorem. Et sic loquendo deus non potest creare mediante creatura. ipsa creatura naturaliter agente seu secundum cursum nature. quia si deus sic faceret esset miraculum. Utrum autem possit sic facere videbitur in tertia conclusione quod sic. Alio modo potest intelligi deum creare mediante creatura quia dat potestatem creature aliquid faciendi in aliquo receptiuo. quo facto ipse vult immutabiliter causare. sicut dedit potestatem homini sic disponendi materiam in generatione hominis quod ipsa sic disposita ipse immutabiliter velit animam intellectualem creare. Et isto modo posset deus multa creare per creaturam seu mediante creatura. quia ipse de facto sic non crearet. Sic enim potest conferre sacramentis vel ministris sacramentorum potentiam creandi. id est causandi aliquid effectum naturale vel faciendi aliquid naturaliter circa aliquod subiectum utpote circa puerum baptizatum. quod factum immutabiliter ipse vult creare. hoc autem potuit sed non fecit. sicut dicit Augustinus. omnes. v. super iohannem. et allegat illud magister quarto libro distinctio. v. Et sic dicit Scotus et adam post eum quod magister intelligit in illa distinctione deum posse concipere creature potentiam creandi. licet hoc non concipiat de facto sacramentis vel ministris sacramentorum. Pro solutione secundi dubij pono aliquos propones. Prima est quod nec peccatum mortale active destruit gratiam nec infidelitas fidem infusam. Secunda quod infidelitas bene destruit active fidem acquisitam. quia illa destructio non est annihilatio sed corruptio. sicut productio fidei acquisite est naturalis generatio. Tercia est quod peccatum mortale demeritorie destruit gratiam et infidelitas fidem infusam deus autem solus active destruit eas. sed non preseruando seu subtrahendo influentiam manutentionis sue ab eis. Quarta propositio est quod quicquid ponit casus culpe mortalis tamen cito et non

prius vel posterius tempore vel natura deus annihilat gratiam. Exemplum de obstaculo luminis. Ad tertium dubium potest responderi dupliciter. Uno modo secundum Occam quod tenet quod idem agens naturale de eodem passo non est in eternum naturaliter producere nisi unicum individuum eiusdem rationis adequatum sue actiuitati et eodem passo secundum numerum. et quia ista forma rediret quod idem agens produceret individuum eiusdem speciei et illa materia. Et istud tenet Scotus in libro quarto esse multum probabile et magis videtur ad hoc declinare. et secundum istum modum leuissime videtur ad illam obiectionem que fiebat contra illam rationem conclusionis sicut patet intuitu. Sed ad idem reprobat illud et ostendit quod idem agens numero possit de eadem materia numero producere diuersa individua sue virtuti adequata. sicut ignis de eadem materia multos ignes successiue producere potest. quod quilibet proportione actiuitati sue. Vide processum suum si placet. quia transito causa breuitatis. Secundo modo potest responderi secundum hanc viam ad illam obiectionem. pro quo pono aliquas propones. Prima sit hec. Quod agens naturale potest producere infinita. imo aliquid est agens naturale quod non potest producere quod producat infinita quia aliquid est agens naturale quod non potest producere nisi producat ens continuum. et quodlibet tale est in finitum. quia infinite partes proportionabiles. Secunda est quod nullum agens naturale potest producere infinita actu separata. patet quia non est possibilis infinita multitudo in diuisionem actu separatorum. Tercia est quod in finita actu separata eiusdem rationis potest agens naturale naturaliter producere seu generare de quolibet passo de quo potest unum individuum producere. patet quia cum unum possit producere et non solum unum ut dictum est sed plura eiusdem rationis sequitur quod non tot potest producere quod plura posset. et hoc si duraret. igitur etiam. Quarta propositio est quod nullum agens naturale potest naturaliter producere ex aliquo subiecto seu passiuo nisi unicum individuum vna vice. et ideo agens quia sit de se indeterminate ad recipiendum istud vel illud tamen passiuum non est naturaliter natum suscipere plura similia. Ideo agens ex subiecto determinatur ab ipso subiecto naturaliter ad producendum unicum vna vice quibus non determinet ab ipso passo ad plus producendum illud quod producit primo quam aliud secundo producibi-

le de eodem. Si vero queras a quo sic determinatur. Respondet Adam quod ab agente libero. scilicet a deo ipsum secundum agens proueniente et libere determinante ad producendum istud individuum plus vel prius quam aliud. Unum dicit quod ex hoc sumitur efficacissimum argumentum ad probandum quod philosophus maxime aristotilem et suum commentatorem deum esse agens liberum libertate contingente. Et hoc idem post eum tenet Gregorius libro primo in materia de intentione formarum. Et predictum patet faciliter solutio ad obiectionem contra rationem conclusionis. Sed ad confirmationem eiusdem obiectionis quando dicitur quod si illa ratio aliquid probet non videtur aliud probare nisi quod agens creatum non potest aliquid producere nisi in subiecto modo cum sit stat quod possit creare. etiam. Sic dico primo quod stat aliquid produci in subiecto et non produci ex subiecto. ut bene probat ratio. Unum differentia est inter illa sed bene difficile est illa explicare verbis. hoc autem debet videri super secundo libro. Dico secundo quod non stat naturaliter agens creatum aliquid agere in subiecto et illud non agere ex subiecto. Ideo ratio conclusionis procedit. quare etiam. Utrum autem agens creatum absolute possit aliquid facere in subiecto et non ex subiecto teneo quod sic. quia cum vtrumque. scilicet producere in subiecto et produci ex subiecto conueniat agenti creatori primum absolute possit separari a secundo. Non videtur quod primum absolute possit inesse sine secundo. quare etiam. Tercia conclusio probatur. Circa quam sciendum est quod sicut dicitur quod deus aliquid potest de potentia absoluta quod non potest de potentia ordinata. ita dico de creatura. idem procedo probabile quod licet creatura de potentia naturali seu naturaliter ordinata non possit creare vel annihilare ut dictum est. tamen illa potest de potentia simpliciter absoluta. scilicet supernaturaliter seu miraculose. Et hoc capiendum creare et annihilare tertio modo. Unum arguit primo sic. non apparet aliquid dicitur quod deus vellet vel absolute possit velle creaturam active facere aliquid esse post non esse vel non esse potest esse sine passo presupposito ex quo sic ageret. igitur hoc est absolute possibile. Secundo arguit sic confirmando predictam rationem quia si posse creare absolute repugnet create hoc esset matie quia necessarie esset quod deus creatura sit infinita. scilicet proba quod hoc non sit necessarium absolute. quia autem hoc esset ratione termini productionis. scilicet ipsi producti. aut ratione productionis aut ratione distantie inter terminum a quo terminum ad quem. scilicet esse etiam esse

Sed p̄mum non valet. hoc em̄ non eti-
git infinitatē. q̄ oīs terminus creatōis ē si-
nitus. Nec secundū. cum omnis mod⁹ cre-
ationis sit finit⁹ q̄ est aliqd̄ extra deū. Nec
terciū. q̄ ipsa p̄ductio est finita cum sit cre-
atura vel aliquid in creatura. Nec quartū
q̄ nulla est ibi distantia positiua nec priua-
tiua. Et de hoc bñ p̄sequit̄ Scorius p̄tra
Thomā p̄. q. sup̄ quarto. et alibi in p̄mo. et
alijs multis locis. Et etiam sicut bñ dicit
Ockam illa cā. de distantia terminorū nihil
valet. q̄ si valeret ita cōcluderet q̄ creatu-
ra nihil posset facere. Nam tanta distantia
est inter terminū a q̄ et terminū ad quē pro-
ductionis naturalis sicut creationis si ali-
qua sit ibi distantia. igit̄ non apparet ratio
cur potentia creatiua necessario debeat eē
infinita. et p̄ oīs cur non sit absolute cōmu-
nicabilis creature. Tercio arguit̄ sic. q̄
licet deus talem legem naturalem rebo ordi-
nauerit q̄ vnus angelus non p̄ducit aliū
angelū. tamen non apparet aliq̄ p̄tradictio
cur hoc nō possit absolute sicut ignis p̄t
p̄ducere ignē. cum sit p̄fectiōis posse p̄du-
cere sibi simile. et angelus sit multo p̄fectio-
ris speciei q̄ ignis. Quarto p̄bo q̄ d̄ fa-
cto creatura sepe creat et deinde q̄ annibi-
lat. et arguo sic. Quicqd̄ p̄seruat aliquid et
non ex subiecto creat illō quod sic p̄seruat
sed creatura sepe p̄seruat aliqd̄ et nō ex sub-
iecto. igit̄ creat et. maior videt̄ vera. s̄ mi-
nor pat̄ d̄ accidētib⁹ q̄ sunt in eucharistia.
que cōseruant̄ a cā naturali nō in subiecto
ita bñ sicut q̄ erant in subiecto. Ad istam
rōnem r̄ndet Ockam in secūdo libro dupli-
citer Uno modo q̄ accidentia eucharistie
cōseruant̄ a solo deo et nō a creatura. Alio
modo q̄ nō est simile de creatione et cōser-
uatione. q̄ aliter agens respicit p̄ductū in
actu et aliter nō p̄ductū. q̄ ad quodlibet p̄-
ducibile non p̄ductū est indifferēs. et. Jō
concedit q̄ creatura potest seruare aliquid
sine subiecto sed nō creare. Sed prima
responsio non videtur valere. q̄a apparet
sensui humano q̄ illa accidentia p̄seruant̄
a creatura sicut anteq̄ erant sine subiecto.
igit̄ non est magis negandū q̄ cōseruant̄
tur a creatura post q̄ ante. aūs est notum
cuilibet et p̄sequencia tenet. quia in fide xp̄i
nunq̄ neganda est apparentia sensus natu-
raliter bene dispositi nisi vbi expressa auto-
ritas fidei vel efficac̄ rō sumpta ex bis que

sunt fidei ad hoc cogit̄ Sicut negamus q̄
eucharistia sit panis quāuis hoc eque appa-
reat post p̄lationē verborum sacramenta-
liū sicut ante. quia ad hoc negandū cogit̄
expressa autoritas vel ratio. et. sicut patet
intuenti. igit̄ et. Similiter secūda re-
sponsio non videt̄ valere. quia p̄bo q̄ cō-
seruare aliquid et non ex subiecto sit creare

Ad cuius p̄bationē pono aliq̄s
propositiones. Prima est q̄ cōseruatio
alicuius rei est eiusdem rei p̄tinua p̄ductō
ita q̄ omne qd̄ ab aliq̄ cōseruat̄ ab eodem
p̄tinue p̄ducit̄. Ista p̄pō manifeste est de in-
tentione Auicēne vbi p̄us allegat̄ in secū-
da conclusionē. Et patet etiam fm̄ p̄biam
Aristotilis q̄ fm̄ eam non sunt nisi q̄mōd̄
modi causarū. s̄. materialis. formalis. effici-
ens et finalis. Sed p̄stat q̄ cōseruare est
causare. et esse cōseruatorē est esse causam.
sed hec causalitas non est causalitas mate-
rialis formalis aut finalis vt notum ē igit̄
est causalitas efficiens. et p̄sequens cōser-
uare aliquid est efficere seu p̄ducere illud.
quare et. Secūda est q̄ oīs productio
alicui⁹ et nō ex subiecto est creatio. bñ tamē
verum est q̄ noua p̄ductio alicuius et non
ex subiecto est noua creatio et p̄ductio talis
que nō est noua sed p̄tinua est p̄tinua crea-
tio. Et ita ex duob⁹ p̄pōnib⁹ patet q̄ conser-
uatio alicuius nō ex subiecto quāuis non sit
noua p̄ductio t̄m est p̄ductio continua. et p̄
oīs quāuis non sit noua creatio t̄m est crea-
tio p̄tinua. Unde pro maiori intellectu
p̄dictorū sit hec terciā p̄pō q̄ quāuis isti termi-
ni productio et p̄seruatio pro eodem suppo-
nant vt iam dictum est tamen diuersa con-
notant. et etiam productio se habet in plus
q̄ cōseruatio. quia iste terminus produ-
ctio dicit̄ generaliter de illo quod est ab al-
lio siue de nouo siue non. cōseruatio s̄o s̄o
lum dicitur de illo quod est ab alio et nō d̄
nouo sic q̄ non sit ab eo primo sed p̄t̄ fuit
ab eo. et. Et bis omnibus sequitur q̄r-
ta p̄positio q̄ hec cōsequētia nō valet hoc in-
cipit creati q̄ hoc incipit p̄ducit̄. Nec ista. s̄
de nouo creat̄ q̄ de nouo p̄ducit̄. Patet q̄
aūs est verum de accidente eucharistie im-
mediate post p̄secrationē panis. et p̄ oīs d̄
eodem est falsum. igit̄ et. Quinto ad p̄-
cipale arguitur sic. Appropinquetur hostia
consecrata igni certum est q̄ ibi produce-
tur calor et tamen non in subiecto. Sed

non est negandū q̄ ille calor p̄ducatur ab
igne cum hoc appareat sensui et fides nō co-
git̄ illud negare. igit̄ ignis creat ibi calorē.
et. Secūdo arguit̄ q̄ creatura annihilat
q̄ appropinquet hostie p̄secrate aliqd̄ agens
naturale corruptiuum albedinis certū est
q̄ illa albedo destruet̄ et p̄ oīs annihilabit̄
Sed nō est negandū illā destructionē seu
annihilationem esse ab illo agēte naturali
cū hoc appareat sensui et. sicut immediate
arguebat̄ igit̄ et. Sed ad hāc rōnem r̄ndet
Ockam in q̄rto dupliciter Uno mōd⁹ q̄
accidens separātū nulla p̄tute creata p̄t cor-
rumpi. q̄ hoc esset p̄ annihilationē. et nul-
la creatura p̄t annihilare sicut nec creare
et ista rōnem ipse simplr̄ tenet in secūdo. q. v.
et in secūdo q̄. q. nona. Sed s̄ cā est rō iaz
facta de apparentia sensus. Aliter respon-
det q̄ creatura p̄t annihilare licet nō cre-
are. et rōnem diuersitatis assignat quā trā-
seo causa breuitatis. Etiam q̄ ista rō cōce-
dit p̄positum de annihilatione. S̄ con-
tra cā arguo p̄bando q̄ si creatura in casu
posito annihilat qd̄ etiā creat. q̄ experientia
docet q̄ si corrumpit̄ in eucharistia aliqua
qualitas ibi alia introducit̄ ad p̄ntiaz eius-
dem actiui ad cui⁹ p̄ntiam corrūpebat̄ pri-
ma. Et ita dicendū q̄ ab eodē actiui p̄du-
citur secūda a quo destruebat̄ prima. vt si
ab igne destruit̄ frigiditas ab eodē intro-
ducit̄ caliditas. Et ista secūda ita bñ est si-
ne subiecto sicut p̄ma maxime si non ponat̄
ur quāritas distincta a qualitatis sic iste
Ockam ponit. igit̄ si agēs creatū annibi-
lat vt p̄batum est. et ab isto p̄cessū sequit̄ q̄
etiam creat. et sic patet conclusio. et. p̄

Sed contra p̄dictā conclusionem exp̄res-
se videt̄ esse quedā autoritates sanctorū et
doctorū. Prima est Augustini sup̄ Beñ.
xy. de magnis et. xx. de puis. Angeli nullā
oīno p̄t creare naturā. et ibidē ca. xx. Cre-
are aliquā naturā tā nullus angel⁹ q̄ nec
seipm̄ creare p̄t. Si ḡ non p̄t angel⁹ nec
aliqua inferior creatura. Secūda est Da-
mas. ca. xvij. Qui dicunt angelos esse cre-
atores alicui⁹ nature sunt oēs filij diaboli.

Tercia Athanasi li. suo cōtra arriū. po-
nentē. s̄. esse creaturā. Creaturā creatricē
esse nō posse nulli oīno esse estimo ambigu-
um. Quarta Hugonis de sacramentis
li. p̄mo. pte. vi. ca. vlti. De nihilo facere ali-
qd̄ siue de aliq̄ nihil solus de⁹ potest. Dul-

te alie possent induci sed iste videt̄ magis
exp̄sse. Ad istas autoritates et oēs simi-
les p̄t r̄nderi q̄ intelliguntur de potētia na-
turaliter ordinata et creature naturalr̄ in-
dita. et sic sunt p̄ secūda conclusionē. sed per
eas non negat̄ quin creatura possit creare
vel annihilare de potētia simplr̄ absoluta
et facto aliq̄ miraclo p̄ter vel s̄ potētiā na-
turaliter ordinatā. et hoc non est cōtra p̄di-
ctam terciā conclusionē. Vel aliter p̄t dici
q̄ nulla creatura p̄t creare vel annihilare
autoritative se sola et virtute p̄pria. sicut po-
nit̄ p̄ma conclusio. et sic p̄nt intelligi p̄dicti-
cte autoritates de quacūq̄ potētia siue or-
dinata siue absoluta. sed tunc non sunt cō-
tra terciā conclusionem. Nec de secun-
do articulo.

Quantū ad terciū articulū vi-
dendū est vtrū sacramenta legis noue sint
p̄fectiora sacramētis legis antique. Circa
qd̄ tria videnda sunt Primo q̄ sit sacramē-
ti diffinitio. Secūdo qd̄ antiq̄ p̄seruat̄ cir-
cūcisio. Tercio et bis patebit̄ hui⁹ articuli
r̄sio. Ad videndū em̄ differētia sac̄orū
veterū et nouorū p̄us est videndū de circūci-
sione vtrū ipsa p̄seruat̄ gr̄am. q̄ de hoc tā-
git̄ m̄r̄ in p̄ma distinctione hui⁹ q̄r̄ti. et ter-
cia rō an̄ oppositum q̄. Primo igit̄ circa
diffinitionē sacramētī notandum est q̄ fm̄
Aristoti. ij. posteriorū duplex est diffinitio.
Una est exp̄mens qd̄ rei. Alia exp̄mēs qd̄
nois Primo modo nihil diffinit̄ nisi sit res
vna. et si sit vna vnitatē p̄positōis p̄tium
diuersarū rōnū sicut materie et forme. tūc
p̄prie diffinit̄ p̄ genus et differentia essentia-
lem. que diffinitō vocat̄ diffinitio qd̄ dicit̄
ua. Si s̄o sit res simplex sicut angelus v̄l
aīa aut res vna vnitatē p̄positōis p̄tū eius-
dem rōnis sicut caliditas v̄l frigiditas tūc
non p̄t diffiniri diffinitōe quidditatiua.
sed bene diffinitōe descriptiua que dat̄ p̄
genus et differentiam vel differentias acci-
dentales et p̄ mltos p̄ceptus q̄ q̄libet ē in
plus et totum in eque. Secūdo aut̄ modo p̄t
omne vniuersale diffiniri qd̄qd̄ significet̄ i
recto vel in obliq̄. eo q̄ p̄ oī noie p̄nt poni
noīa distincte significantia illa q̄ significā-
tur p̄ vnū nomē. Ad p̄positū ergo dico q̄
sacramentū non p̄t p̄mo mō diffiniri. q̄
non est aliqua res vna. et hoc requiritur vt
diffiniat̄ illo modo. sed bene diffinitur se-
cundo modo. scilicet diffinitōe qd̄ nois.

Et sic diffinit magister sacramentum quod est inuisibilis gratie visibilis forma. Et Augustinus de tri. ca. v. Sacramentum est sacre rei signum. Secundo notandum est quod Scotus. ij. q. quarti exponendo predictam diffinitionem magistri diffinit sacramentum sic. Sacramentum est signum sensibile gratiam dei vel effectum dei gratuitum et institutione divina efficacie signans ordinatum ad salutem hominis viatoris. Et in hoc quod dicitur efficaciter includitur certitudinaliter quod prenostice. Et secundum hoc ut dicitur est intelligenda diffinitio magistri. Unum cum in ea ponitur forma debet intelligi per signum. sicut ymago. Hercules dicitur forma eius. Quod autem dicitur visibilis. capit ibi per sensibile cuiuslibet sensus. quod visus est excellentior omni sensu et plurimum differentiarum. Ignosciturus secundum philosophum primo metha. Ponitur autem ibi inuisibilis gratia per effectum dei gratuito interiorem ordinatum ad salutem hominis viatoris. Non enim oportet quod semper res sacramenti sit gratia existens in anima. sicut patet in eucharistia. Debet etiam in dicta diffinitione suppleri ex institutione divina contra signum signans naturaliter. et efficaciter contra signum equiuocum seu dubium et contra signum sequens naturaliter signatum. Tercio notandum est quod Decimus. q. quarti diffinit sacramentum quod est signum signans effectum dei gratuitum. Et dicitur quod hec oratio non predicat nisi de sensibilibus. si tamen deus institueret spiritualia ad signandum dei effectum gratuitum tunc illa eis pretererit sicut modo sensibilibus. ideo in illa diffinitione non ponitur sensibile ut possit esse compositum tam sensibilibus quam spiritualibus quibus potest diffinitum preterere. Et in hoc bene dicitur ut mihi videtur et valde concordat cum illa diffinitione Augustini. sacramentum est sacre rei signum. intelligendo per rem sacramentum effectum dei gratuitum. Sed tamen diffinitio secunda videtur preterior et magis circumstantionata ad differentiam signorum quam non sunt sacramenta. R. Dismissis ponam tres conclusiones. Prima est quod licet possibile sit de potentia absoluta culpam delere originalem aut aliam quolibet mortalem sine infusione gratie vel collatione cuiuscumque positiui vere repugnantis illi peccato. vtpote originalis iusticie. tamen de potentia ordinata hoc non est possibile. Prima premissa diffinitio perbat Scotus super quarto. q. v. Et stat principale motiuum in hoc. quod aliquis potest sic

ri de peccatore non peccatore per solam liberam dei acceptationem. et licet circa istam materiam plura possint dici tamen transeo. quod de his magis spectat videre supra primo libro in materia de gratia. Secundam premissam conclusionem quam magis est ad propositum probo sic quod licet absolute sine contradictione possit esse medium in specie humana inter filium regni et filium perditionis scilicet homo in partibus naturalibus. tamen secundum legem ordinatam post lapsum nullum est medium inter gratum qui est filius regni et ingratum seu peccatorem mortalem qui est filius carceris. igitur secundum legem ordinatam non est possibile quod aliquis sit sine peccato mortali et non habeat gratiam. quod secundum Augustinum. xv. de tri. ca. xix. Gratia est que dividit filios regni et perditionis. que etc. S.

Secunda conclusio est ista quod sicut in circumcissione debebat originalis culpa. sic in ea conferebatur gratia. Prima pars supponenda est tanquam doctrina sanctorum. et etiam ad hoc est ratio. quod nullo tempore deus dimisit genus humanum. et maxime illos quibus dedit legem sine remedio contra peccatum et necessario ad salutem. sed in lege moysi non videtur aliud remedium contra originale peccatum nisi circumcissio. igitur etc.

Sed circa secundam partem conclusionis scilicet dicitur quod de ea est duplex opinio. Quidam dicunt quod de facto in circumcissione debebatur culpa originalis et non conferebatur gratia. Et hoc dicunt propter auctoritates que vident negare gratiam a sacramentis. v. l. c. si cut est illa glossa ad Romanum. iij. q. dicit quod in circumcissione peccata solum dimittebantur sed gratia ad bene operandum adiutrix non prestabatur. Et illa auctoritas Augustini. super psalmum. vii. ubi dicit quod sacramenta. v. l. c. legi tamen premittebantur et significabant. hec autem dant salutem. scilicet sacramenta noua. Alii autem dicunt quod principali peccato originali ex parte ad gratiam referenda et per tanto dicitur non pretere gratiam. quod non est principali institutione sed concomitante.

Contra primam opinionem apparet satis ex lectione premissa conclusionis quod in circumcissione conferebatur gratia. et ad hoc etiam sunt auctoritates prime Augustini in libro de nuptiis et concupiscentia. et ponitur de se. dist. iij. Et quod instituta est circumcissio ad purgationem peccati veteris valebat magnis et parvis sicut baptismus valere cepit ex quo instituta

est quod non esset nisi conferretur gratia. Item beda super illud Luc. ij. postquam summam etc. salutare curationis auxilium circumcissio in lege agebat quod baptismus tempore gratie confuevit. igitur etc. Sed contra secundam opinionem probatur quod in circumcissione intendebatur gratia. quia agens secundum rectam rationem principalius intendit perfectionem quam carentiam imperfectionis. quia non intendit illam carentiam nisi propter perfectionem. igitur etc. Tercia conclusio est quod licet sacramenta noua sacramentis antiquis sint perfectiora tamen hoc non est ideo quod in solis sacramentis nouis conferatur gratia. Prima pars patet. quia legis perfectioris sacramenta sunt perfectiora. Sed secunda pars patet. quod etiam in antiquis sacramentis conferebatur gratia sicut iam probatum est de circumcissione. igitur etc.

T. Hic est ergo dubitatio in qua sacramenta noua sunt alius perfectiora cum in aliis conferebatur gratia sicut confertur in istis. Item quod dicendum ad auctoritates supra tactas que vident negare gratiam a sacramentis antiquis. Pro solutione illorum notanda est quedam distinctio quam ponit Scotus. scilicet quod sacramentum potest capere proprie et improprie. Modo in lege moysi fuerunt multa sacramenta improprie dicta. sicut purgationes ab immundiciis extractis. ut a tactu mortui et a lepra et sic de aliis. Erant etiam ibi quedam sacramenta improprie dicta alia a predictis tamen plus accedentia ad perfectionem sicut erant oblationes hostiarum. hec enim pertinebant ad cultum patrie pro tempore illo quod deus sic voluit coli. Et iste seque purgationes et oblationes dicebantur cerimonie vel cerimonialia sacramenta. Et de istis potest preteriri quod non dabatur gratiam tanquam signa efficacia respectu gratie modo que expositum est efficaciter in diffinitione sacramenti. imo etiam dicerentur aliquid quod nec in illis conferebatur gratia per modum meriti. sed istud videtur nimis durum quod aliquis ex obedientia seruet dei preceptum cuiusmodi erant precepta de predictis cerimoniis in lege et tamen quod non mereatur gratiam vel augmentum eius si ea habeat plus. licet in illis non conferretur gratia ex virtute operis operati sicut fit in sacramentis proprie dictis. tamen in illis conferebatur virtute operis operantis. scilicet virtute boni motus interioris tanquam meriti. Sed preter illa adhuc in lege erat circumcissio que fuit proprie sacramentum. in ea enim conferebatur gratia virtute

te operis operati ita quod non requirebatur in suscipiente bonus motus interior qui merebatur gratiam. sed sufficebat quod suscipiens eam non poneret se obicem. Et si sint aliqua dicta sanctorum aut doctorum negantia gratiam a sacramentis antiquis loquendo non solum de sacramentis improprie dictis sed etiam de circumcissione. illa possunt tripliciter intelligi secundum triplicem comparationem perfectionis sacramentorum nouorum supra antiqua sacramenta.

U. Primo modo potest intelligi quod circumcissio non conferebat gratiam nec alia sacramenta antiqua. id est paruum gratiam conferebant respectu baptismi et aliorum nouorum sacramentorum. Secundo modo potest dici quod non conferebant gratiam seque que esset immediata dispositio ad gloriam. quia illa gratia non aperuit ianuam regni. sed hoc non fuit defectum illorum sacramentorum. sed quia fluxerunt tempore quo nondum erat precium solutum. id est ante passionem christi. Unde ita fuisse tunc de sacramentis nouis. Nam licet omnia sacramenta tam noua quam antiqua habuerint efficaciam a solo deo tanquam a causa principali. tamen a christo patiente siue a passione christi habuerint efficaciam tanquam a causa meritoria sicut probat Scotus in quarto. q. questi. ij. distine. Modo sicut ipse dicit ibidem quia obsequium iusticie de facto exhibitum ad maius acceptatur quam ipsum solum preuisum. Trinitas vero in sacramentis antiquis conferebat gratiam merito passionis christi tanquam ab ea preuiso. ipsa autem nunc in sacramentis nouis confert gratiam merito passionis christi tanquam iam exhibitio. Ideo maiorem efficaciam habent sacramenta noua quam antiqua. Et etiam noua maiorem habuerunt efficaciam post christi passionem quam ante. quare perfectiora fuerunt post quam ante. Tercio modo potest intelligi quod circumcissio non conferebat gratiam. quia non vniuersaliter cuiuscumque suscipienti. ipsa enim forte ex sua institutione determinabatur ad certum gradum gratie ita quod ultra illum non conferebat. et si tantum gradum inueniebat in suscipiente nihil conferebat eidem. Et iste vltimus modus apparet de intentione magistri. Unde cum ipse dixerat quod in circumcissione gratia non dabatur. statim ipse subdit

ut in baptismo. Et causam reddit. quia quā
tuncumque iustus accedit ad baptismum.
ulteriorē ibi accipit gratiam supple nisi
tantum habeat quā maiorem habere nō pos-
sit sed sic non erat de circūcisioe. Uñ abra-
he iam iustificato signaculū tantū fuit et ni-
hil ei cōtulit supple p modū sacramēti. qz
iam habebat illū gradū ad quem determi-
nata erat circūcisio et ad quē poterat stu-
te opis operari. sed tū ei bene otulit virtute
opis operari. quia credendū est quod actū cir-
cūcidendi et obedientia dei et caritate pce-
dens fuit ei valde meritorius sicut imola-
tio ysaac. Licet ergo in circūcisione non
semp daretur gratia tamē ipsa erat verum et
certū signū grē. vel in fieri si nō erat ober.
vel in esse sicut in Abrahā. et ita de circūci-
sione et baptismo christi. **¶** Et predi-
ctis patet quod sacramenta noua tripl'r perfe-
ctiora sunt antiq's sacramentis. sed adhuc
quarta sunt pfectiora. quia licet omnia sa-
cramenta sint instituta a deo tamē antiq' a
deo instituta fuerunt mediante alio. quia
fm apostolum lex per angelos data est in
manu mediatoris. Noua vero sacramen-
ta a christo vero deo immediate instituta sūt
ut de singulis patet. De baptismo. **Bat-**
thēi ultimo. **Ite** baptizantes etc. De eucha-
ristia. **Batthēi** vicesimosesto. in cena. De
confirmatione. **Johannis** vicesimo. **Acci-**
pite spiritum sanctum etc. vel **Actuum** se-
cundo. De penitentia. **Johannis** vicesimo.
Quorum remissionis peccata etc. De extre-
ma unctione non apparet ubi fuerit in-
stituta. tamen **Barci** sexto legitur quod apo-
stoli vngēbant infirmos etc. quod non fe-
cissent nisi ex institutione christi. De matri-
monio. **Barci** octavo apparet quod christus
approbat illud quod deus in statu innocē-
tie per os **Ade** publicauit. De ordine. **Bat-**
thēi vicesimosesto. **Hoc** facite in meam etc.
Et **Johannis** vicesimo. **Quorum** remise-
ritis peccata etc. Et hoc verum est fm tho-
mam et Scotū. Quod tamen non tenet
dominus Armanacus libro suo de questi-
onibus armenorum. Sed de hoc et de alijs
in suis locis videbitur.
Et hec de tercio articulo. Ad rationes an-
te oppositū patet ex dictis quid dicendū
sit etc. Et hec de questione.

Questio secunda.

Via in secun-

da distinctione huius qm
magister incipit tractare in
speciali d' baptismo christi
ideo quero Utrum bap-
mus christi sit ad salutē necessari⁹ cuiuslibet
viatori. Arguit primo quod nō. Null⁹ bap-
tismus christi est ad salutem necessari⁹ via-
tori. igitur qstio falsa. nō est clara. Et nō
patet pmo de necessitate absoluta. qz clare
est quod deus possit de potētia absoluta salua-
re aliquem non baptizati. Secūdo d' neces-
sitate ordinata. quia clarū est quod de lege or-
dinata baptismus fluminis nō est ad salu-
tē necessari⁹ viatori. Nā p baptismum san-
guinis p̄ saluari. sicut patz de innocēto.
et ita arguit de quolibet baptismo induci-
ue. igitur nullus etc. Secūdo arguitur sic
Qui baptizati fuerūt baptismo **Johannis**
nō tenebant iter baptizari baptismō chris-
ti igit etc. nō est clara. et nō patz p magm
in fine secūde distinctionis. ubi dicitur quod ip-
posuerūt in baptismo **Jo. et pa. et fi. et il. et**
debant nō sunt postea baptizandi. **Ter-**
cio sic Circūcisio aliqū sufficiebat ad salu-
tē. qz et peccatū debebat et grām p̄ferbat ut
dictū est in pcedenti qstione. Sed ip-
p institutione baptismi nō euacuantur nec
reuocantur circūcisioe. Tum pmo quod ipse
dicit **Bat. v. Non** veni soluere legē sed ad-
implere. Circūcisio autē data fuit in lege
Beī. xvij. Tum secundo. qz **Beī. xvij. da-**
ta fuit Abrahę circūcisio in sedus sempit-
nū. ergo semp māsura. Tum tercio. qz de
instituit circūcisioe. nec apparet ubi eā re-
uocauerit. imo ip- eā seruauit toto tpe vi-
te sue. nec aliis a deo pōt aut potuit eā re-
uocare. igit ipsa adhuc sufficit ad salutem.
et p nō est necessarius baptism⁹ etc.
Oppositū patet **Joh. iij. Nisi** hō renat⁹
fuerit ex aqua etc. In ista qstione erūt tres
articuli sicut in alijs. In primo articulo
videbitur quod sit baptismi diffinitio. In se-
cundo articulo videbitur de pncipali questio-
to. In tercio articulo vtrū p institutōes
baptismi euacuata sit circūcisio. qz de isto
tangit in tercio argumento an oppositū q.
B Quantū ad primū articulū ponē-
da et exponēda est baptismi diffinitio q fm
doctores pōt dari sic. **Baptism⁹** est ab-

lutio hominis viatoris. nec actualiter nec
habitualmente dissentiens. facta in aq elemē-
tari fluida ab alio simul ablute et pferen-
te certa verba a xpo instituta cū intentōne
faciendi quod intendit facere ecclesia chri-
stiana. Et hac em diffinitione patet quod
sit materia et quid forma baptismi. sic loqū-
do sicut doctores loquuntur d' materia et for-
ma sacramenti. Patet etiam quod sit perso-
na ministrans vel psona suscipiens bap-
tismum. Primo em patz que sit materia bap-
tismi. quia aqua elementaris fluida. p hoc
quod dico elementaris excluditur quicunq' hu-
mor mixtus mixtione que variat speciem
aque et de quo aqua dicitur equiuoce. sic aq
rosacea vel vrina que est colatura sanguis
vel ceruisia maxime bona que bene nutrit
Ubi hō mittit non mutat aquam a specie
sua aqua est conueniens ad baptismū. sicut
est in aqua mixta per p̄fusiones p̄tium ter-
restrum iuxta positaz vel aliarum manen-
tium in suis speciebus ut aqua maris. lici-
tū vel aqua sulphurea. Ubi hō dubiū eēt
de mixtione an variaret spēm aque vel nō.
ut in farina et in brodio carniū et in alijs
bus ceruisijs aut alijs similibus. de quo nō
ad theologum sed ad p̄m vel ad medicū
p̄tinet iudicare. tunc in tali dubio via cer-
tior est tenenda etc. Per hoc autem quod dico
fluida excluditur congelata ut nix vel glaci-
es. et generaliter omnes aque que licet ma-
neant in specie sua tamē per iuxta positōes
grossoz corporoz vel alias efficitur tam spif-
sa quod non potest abluere vel lutum talia si q
sunt similia. Si autem queras cur bap-
tismus fiat potius in aqua q̄ in acre. cum
acer sit cōmunior q̄ aqua. Dico quod sola ra-
tio est diuinum bñplacitū quod ita voluit or-
dinare. Ad hoc tamen sunt congruētie.
Primo quia aqua est magis frigida. **Se-**
cundo quia ipsa est magis humida. **Ter-**
cio quia ipsa est lucida. Quarto quia satis
cōmuniter habita. In pmo signat cōcupi-
scentie extinctio. in secūdo signat gratie in-
unctio. in tercio signat fidei illustratio
in quarto signat baptismi cōmunis obliga-
tio. Acer autem nō habet omnes predictas
condicionē. et etiam non est elementū resi-
stens tactui sicut aqua etc. Est igit bap-
tismus ablutio hominis facta in aqua ele-
mentari fluida. Et dico ablutio nō p̄fusio
nec aspersio nec immersio. quia requiritur

sufficit quod sit ablutio seu lotio. et nō dico vni-
ca vel trina. quia quilibet sufficit ad neces-
sitate sacramenti. sed minister tenet sua-
re modum ecclesie in qua baptizat aliter q̄
uiter peccat. **¶** Ex his sequuntur aliq
correlaria. Primo sequit quod puer non pōt
baptizari existens in utero matris fm oca
partes. nec sufficit quod mater baptizaretur.

Ratio est nō illa quā Thomas assignat
scz quia est coniunctus cause corruptionis
ut pbat Scotus. sed quia baptismus ē lo-
tio seu ablutio que fieri non potest in ute-
ro matris. Si autē puer apparet extra ute-
rum matris fm ptem pncipalem ut caput
tunc potest baptizari. nec oportet ipsum
postea rebaptizari. Si hō fm partem mi-
nus pncipalem ut manum vel pedem il-
la pars est baptizanda quia in ea est tota a-
nima ut dicit Scotus. licet quidā dicat
oppositum. Si tamen puer postea nascat
uiuus plenarie potest baptizari sub condi-
tione. Si autem mortuus fuerit non est ei
neganda ecclesiastica sepultura. Cum
ergo dicitur baptismus est ablutio hominis
intelligendū est fm totum corpus vel par-
tem pncipalem vel etiam quācunq' i ca-
su necessitatis fm Scotum. Secundo
sequitur quod si paruulus corio inuolueret et
poneretur in aqua. Ita tamen ut aqua nō
tangeret corpus eius sed corium solum nō
esset baptizatus. sed si tangeret corpus esset
baptizatus. si alia ad baptismū requisita fi-
erent. Sed scotus dicit quod si p̄ceretur de
ponte non esset baptizatus quia talis pie-
ctio non est ad vitam nec ad lotionē. sed ad
mortem. **Holkot** tamē dicit quod si hoc fieret
in casu necessitatis et puer moreretur ipse sal-
uaret deo perficiente illud quod ab homi-
ne fit impfecte. si autem euaderet mortem
esset sub conditione baptizandus. **Ter-**
cio sequitur quod aqua inbibita in spōgia dū
est ibi si contingat carnem p contactū spō-
gie non est sufficiens materia baptismi. qz
talis contactus non est lotio sed cōtractus
aque fluide libere contingentis se cuti et se-
paratis int' cutez et aliud corp⁹ ut dicit sco-
tus. Quarto sequitur quod si quis in casu
necessitatis puerum in calato positum cum
corda immergat in aqua putei. faciendo
alia requisita. talis est vere baptizatus et nō
rebaptizandus. quia non oportet quod bap-
tizatus tangatur immediate ab aliquo hoīe
A

sed sufficit q̄ laueſ rē. Et sic patet de materia baptismi. **D** Secundo et predicta diffinitione patet que sit forma baptismi. quia certa verba a christo instituta ista scz. Ego baptizo te in nomine patris et filij et spūs sancti amē. In quibus verbis q̄n q̄ norantur. Primo p̄sona baptizans ego. Secundo actus exercitus. baptizo. Tercio persona baptizata. rē. Quarto inuocatio trinitatis. in nomine patris. rē. Quinto deprecatoria oratio. amen. id est ita fiat. de quibus quinq̄ primū et vltimū scilicet ego et amen non sunt simpliciter de necessitate forme nec de essentia. sed de decencia. Un̄ non ponunt in euangelio. Vnde vltimo vbi est institutio baptismi. Etiam licet de essentia forme baptismi sit q̄ ipsa exprimat actum exercitum et p̄sonam baptizantem q̄ exprimunt in euangelio vbi dicitur baptizantes eos. tamen non est de essentia q̄ ista duo exprimant sub verbo prime persone et p̄nomine secunde. dicendo. baptizo te. q̄ nec sic in euangelio exprimunt nec greci sic exprimunt. sed dicunt. Baptizetur seruus xp̄i in. rē. et tamen baptizati ab eis non rebaptizantur. Verū tamen a tempore cōstitutionis Alexandri que habet extra d̄ baptismi et effecti. ca. Si quis. illa forma superius posita saltem quo ad quatuor p̄ma puncta a ministro ecclesie romane est seruanda aliter grauius peccat. Et dico saltem quo ad quatuor prima puncta. q̄ illa dictio amen in dicta constitutione non ponitur. ideo solus est de honestate. Dico etiā a ministro ecclesie romane rē. q̄ forte greci tenendo formam suam non peccant. Et hoc si ecclesia romana permittat et non exprobrat ei prohibeat vti ea. sicut dicitur de vnica vel trina immersione fm̄ vsum et cōsuetudinem diuersarum ecclesiarum. Et dixi. forte non peccat. quia nescio si de hoc sit prohibitio rē. Ad hoc autem q̄ predicta verba sint debita forma baptismi non oportet q̄ illa met proferantur sine quacūq̄ mutatione vocis. quia verba alia q̄ larinā possunt esse forma baptismi. Et similiter non quilibet mutatio illorū verborū in latino viciat formam sed sufficit et etiam requiritur ad debitam formam q̄ in ipsa maneat significatio completa dictorum verborū ita q̄ non fiat mutatio circa significationē vel modum significandi. Ideo si diceret.

baptizo te in nomine genitoris et geniti et spūs almi non esset baptismus. quia licet ista nomina supponant p̄ p̄sonis tamē principaliter significant notiones. nec d̄ baptizari in nomine trinitatis et vel patris vel christi. Et licet aliquando liceret in nomine christi baptizare scilicet et speciali dispensatione vt nomen christi amplius promulgaretur. sicut Act. ij. rē. rē. Patet tamen q̄ istud amplius non licet. Si tamen de sc̄o istud fiat dubitat Scotus vtrum sit baptismus et non est ausus dicere q̄ sit baptismus nec etiam q̄ non sit baptismus. quia dicit ipse. Non lego vbi fuerit illa dispensatio reuocata Ideo reputat dubium vtrū sit baptismus vel non. Et dat remediū q̄ sic baptizatus in nomine xp̄i sub conditione rebaptizetur in forma communi. Sed videtur mihi q̄ hic non est reputandū dubium. quia licet non legat̄ quando et vbi illa dispensatio fuerit reuocata tamen censetur fuisse reuocata quando causa dispensationis cessauit. scz quando nomen christi fuit sufficienter promulgatum. Unde ab illo tūc nec illa forma licuit nec valuit. Et licet dubium sit quādo illud primo fuerit tamen iam non est dubium quin ita sit.

E Forma igitur supra dicta tenenda ē. que tunc valet quādo nō sit circa eaz mutatio que impediatur eius significationem. vel modum significandi. Unde circa illaz formam vocalem potest fieri mutatio tripliciter. Primo fm̄ substantiam orationis plate scilicet cōmutando vel corrupendo. Secundo fm̄ quantitatem scz addēdo vel diminuendo. Tercio fm̄ ordinē verborū. scilicet interponēdo vel transponēdo. Et sic licet tribus modis generaliter tamē sex modis specialiter pōt fieri p̄dictorum verborum mutatio. Et fm̄ hoc ponam sex regulas. Prima est q̄ si circa substantiam dicte orationis vocalis fiat mutatio per totalem mutationem vocum manente penitus eadem significatione hoc nihil nocet. quia in omni lingua baptizari potest. Si si mutetur significatio talis obest sacramento. vt si dicatur abluo istum in virtute genitoris vel trinitatis vel christi. Secunda regula est q̄ si circa substantiā dicte orationis vocalis fiat mutatio per partialem corruptionem alicuius dictionis sic q̄ nō maneat eadem significatio. nec fm̄ p̄manē

am institutionem illius. nec fm̄ transumptionem cōmunis vsus tunc talis corruptio nocet. Sed si maneat eadē significatio nō fm̄ primariā impositionē tamē fm̄ accomodationē vsus maxime apud simplices. tunc talis corruptio non obest. Ut si dicatur baptizo te in no. patra et filia et spūs sancta de p̄secra. distinctōe q̄nta retulerūt rē.

Tercia regula est q̄ si circa quantitates dicte orationis fiat mutatio alicuius p̄ additionē cum intentione mutandi formā ecclesie tunc nihil sit. vel etiam cum intentione introducendi errorem sicut fecit arrius v̄ dicens. in noīe patris maioris et filij minoris rē. Si autē fiat ex simplicitate vel de uotione non impedit. Ut in noīe patris rē. et beate marie vel beati nicolai. melius est tamen a tali deuotione abstinere. Quarta regula est q̄ si circa quantitatem dicte orationis fiat mutatio p̄ diminutionē alicuius et fiat voluntarie tunc impedit. Si autem inuoluntarie vt quia baptizans moritur vel impeditur ante prolationē cōpletam tunc pie creditur q̄ summ⁹ sacerdos supplet defectum. et sic baptizatus moritur saluabitur et gaudebit ecclesiastica sepultura. si vero viuat debet sub conditione rebaptizari.

Quinta regula est q̄ si circa ordinē dicte orationis fiat mutatio per transpositionē dictionū. et hoc fiat ex simplicitate tunc non nocet. Si autē ex malicia vt quia sic faciens nō intendit seruare ordinem ecclesie tunc impedit. Sexta regula est q̄ si circa ordinem dicte orationis fiat mutatio p̄ interpositionē. et illa sit magna. ita q̄ fm̄ vsum intentio et actus prolationis non debet iudicari vnus tunc non est baptismus. sed si sit parua interpositio per silentiū vel tussim tunc non nocet etiam interpositio nominis xp̄i quod tunc imponitur paruulo nec obest nec prodest sacramento. Et hec de forma. **F** Tercio principaliter et supra dicta diffinitione patet quis sit minister conueniens huius sacramenti per hoc q̄ ibi dicitur ab alio supple homine viato. re viro scilicet vel muliere simul proferente verba et abluente eū intentione rē. Et q̄ patet q̄ ex parte ministrī quatuor conditiones requiruntur. Prima est q̄ sit alius ab eo qui baptizatur. quia ideo hō non potest seipsum baptizare. Extra d̄ baptis. et eius effecti. Debitum. Probat̄ ex p̄plo autou-

tate et congruentia. Secunda conditio est q̄ minister sit homo viator vir scilicet vel mulier. Unde generaliter congruus est q̄ minister baptismi sit suppositū humanū in statu vie. quia christus existēs homo viator instituit baptismum. Secundo quia apostolis existētibus viatoribus dedit ministeriū baptizandi. Tercio quia p̄ baptismū efficitur quis membrū ecclesie militantis. Ideo debet dari ab eo qui est de ecclesia militante. Et ideo de cōmuni lege ad hoc q̄ aliquis sit debitus minister baptismi et q̄ ab eo reputetur dari baptismus requiritur et sufficit suppositum humanū in statu vie. Ex quo sequuntur aliqua correlaria. Primo sequitur q̄ de cōmuni lege spiritus angelicus vel hūanus vel etiaz purus homo beatus vel damnatus nō potest baptizare. Unde baptizat⁹ a spiritu vel homine damnato simpliciter non debet reputari baptizatus nisi per speciales reuelationem constaret q̄ hoc fecisset et precepto dei. sed baptizatus a spiritu vel homine beato si constaret q̄ esset beatus simpliciter debet reputari baptizatus. quia ille nullū officium vsurpat sed omnia que operatur facit cū diuina approbatione. Secundo sequitur q̄ de cōmuni lege mulier potest baptizare. de consecra. dist. iij. Mulier tamē mulier non debet baptizare p̄sente viro nec vir laycus p̄sente clerico. nec vir cleric⁹ vel in alijs ordinibus constitutus p̄sente p̄sente bitero. Sacerdos autē hoc potest p̄sente episcopo quia hoc est officium suū quod nullus alius debet facere nisi in casu necessitatis vel nisi vbi se redderet indignū vt si non veller in casu necessitatis baptizare nisi daretur sibi pecunia. nihil enim sibi debet dari ex pacto. ij. q. j. Sed idem est faciendum ac si nullus sacerdos p̄sente esset. j. q. j. baptizandis. Tercio sequitur q̄ de cōmuni lege quantūcumq̄ malus heretic⁹ vel infidelis potest baptizare. dum tamen habeat intentionē faciendi quod ecclesia intendit facere. etiam si nihil credat de veritate sacramenti tamen a malo ministro. s. heretico excommunicato vel fornicario notorio non debet recipi sacramenta nisi in necessitate. Tercia conditio ex parte ministrī requisita est q̄ ipse simul abluat et p̄ferat verba. Un̄ d̄ tota forma verborū debet tota proferri ab vno. et etiam qui p̄fert

quarti sententiarū

verba debet simul abluere et proferre. quia sacramenta ecclesie sunt sacramenta unitatis et diuini non debent. de consecratione distin. ij. Quia passus. Et quo patet solutio vnius casus qui communiter ponitur scilicet quod si mancus debita verba proferat et mutus abluat puer non est baptisatus. Nam tunc proferens verba diceret falsus. Etiam sacramenta ecclesie quo ad illa que sunt necessitatis non recipiunt diuisionem sed bene quo ad ea que sunt solennitatis etc. Quarta conditio ex parte ministri requisita est debita intentio scilicet faciendi quod ecclesia intendit. Et secundum Scotum non requiritur intentio actualis nec sufficit habitualis sed virtualis. hoc est quod baptizans quandoque habuerit intentionem actualem ex qua descendat actus baptisandi. **Q**uarto ex supra dicta diffinitione patet que sit persona suscipiens baptismum. quia homo uiuitor scilicet uir vel mulier. nec actualiter nec habitualiter dissentiens. Scotus hoc dicit aliquando licet consentiens vel nunquam versus libero arbitrio. quia secundum eum in habente usum liberi arbitrii requiritur consensus. imo dicit quod forte non sufficit consensus habitualis sed actualis. Quicquid tamen sit de hoc certum est quod requiritur in baptisato quod non sit dissentius. Unde circa hoc possunt poni aliquae propositiones. Prima est quod si baptisandus sit paruulus non requiritur consensus nec ipsius nec parentum. Unde in uis parentibus possunt paruuli baptisari. non tamen debent baptisari in uis parentibus alterius secte sicut iudeis vel paganis. Et hoc maxime a persona priuata. quia parentes habent ius in filios quod non debet eis tolli a persona priuata etc. Scotus tamen dicit quod persona publica sicut princeps si tolleret a iudeis filios paruulos et eos faceret baptisari et religiose educari bene faceret. dummodo hoc faceret cum bona cautela scilicet ne parentes precognoscentes hoc prius occiderent paruulos. imo quod est plus quam religiosum esset illos parentes cogere minus et terroribus ad suscipiendum baptismum et ad seruandum postea susceptum. Et hoc ipse declarat et respondet ad oppositas rationes etc.

Secunda propositio est quod si baptisandus sit adultus perpetuo furiosus stultus vel insanus aut nunquam versus libero arbitrio de ipso est idem iudicium sicut de puulo.

Tercia est quod si baptisandus sit adultus furiosus stultus aut insanus mentis que tamen non fuit semper talis sed habet lucida intervalla tunc requiritur aliquando habuerit intentionem baptisandi. vel saltem quod ante non habuerit contrariam intentionem. Et ideo amicos vel dormientes si ante furiam vel somnum habuerint contrariam voluntatem non recipiunt sacramentum cum in somno vel in furia baptizant. Si hoc ante innotuit eorum voluntas possunt in articulo necessitatis baptisari. etiam si furiosus tunc contradicat. Si autem non sit in articulo necessitatis debet in furioso expectari lucidum intervallum.

Quarta propositio est quod si baptisandus sit adultus sane mentis et de facto utens libero arbitrio requiritur quod non sit in eo dissensus nec actualis nec habitualis. Et hoc est certum. imo secundum Scotum requiritur consensus aliquis. Et sic dicit Holkot in tali requiritur intentio et fides et voluntas sacramentum recipiendi absoluta vel conditionata. Unde si quis omnino cogerec ita simpliciter esset coactionibus fieret. Si tamen sit voluntarium mixtum. sicut si per meum inducitur tunc recipit sacramentum sed non rem sacramenti. Et hoc potest dici de eo qui sic accedit ad baptismum. **U**nde de hoc sit hec quinta propositio quod sic accedens ad baptismum sic ostendit se uelle recipere baptismum eodem modo quo ecclesia intendit eum conferre et tamen oppositum habet in animo. nec sacramentum recipit nec rem sacramenti.

Sexta propositio sit hec quod sic accedens ad baptismum sic ostendit se dispositum ad recipiendum illud sacramentum et tamen est ind dispositus. ut vel per infidelitatem vel per aliquod mortale peccatum de quo non penitet. non recipit rem sacramenti scilicet gratiam quia ponit in se obicem. modo sic dicit Augustinus. qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Si autem talis habeat infidelitatem respectu articuli de baptismum ut quod credit baptismum non prodesse nec sacramentum recipit nec rem sacramenti et recedente fictione est rebaptisandus. Si autem habeat veram fidem respectu articuli de baptismum. et habeat infidelitatem respectu alterius articuli imprinentis ad illum vel etiam habeat quodecunque aliud peccatum tunc recipit sacramentum. et recedente fictione

questio secunda

ne scilicet per penitentiam recipit rem sacramenti et non est rebaptisandus. Et de hac ultima fictione loquuntur sancti. Unde dicit Augustinus de baptismum paruulorum. Tunc ualere incipit baptismus ad salutem cum illa fictio ueraci confessione recesserit que in corde malicia perseverante peccatorum. ablutionem non sinebat fieri. Sic ergo ex diffinitione baptismi supra posita patet quod sit materia et quid forma baptismi. et etiam quid sit persona conferens et quid persona suscipiens baptismum. **I** Sed adhuc iuxta hanc materiam solent poni a doctoribus multi casus dubii. quorum plures etiam dictis sunt soluti. Ponam tamen aliquos et quod magis videntur difficiles ad soluendum.

Primus casus sit iste. Pone quod aliquis habens puerum pagani vel iudei in custodia videns ipsum periclitari morte baptizet illum sub tali conditione. Ego te baptizo etc. si pater tuus cras consentiat. nunquid talis est baptisatus? Uno modo potest dici quod si puer ante conditionem impletam transeat non erit baptisatus. quia tunc non erit capax baptismi eo quod non erit de foro ecclesie militans. nec est contra hoc illud capitulum de nobis. Extra de sententia excommunicationis. Ubi habet quod mortui sententia excommunicationis ligantur et soluntur. et sic videntur esse de foro ecclesie militantis. Nam hoc solum tenet in iurisdictionibus non in sacramentalibus. illud est etiam propter facta precedentia quibus hoc meruerunt. alias non. Et ad hoc est Augustinus de cura pro mortuis agenda. Sed non sic in proposito. quia iste paruulus nihil omnino meruit. Alio modo tamen potest quod nullum sacramentum recipit conditionem nisi de presenti vel de preterito propter certitudinem sacramenti. Quod autem matrimonium admittit tractatum de futuro non est quia sacramentale sed quia contractus sine pactum. Et adhuc talis tractatus non est matrimonium nec sacramentum sed sponsalia. ideo nec in casu nostro est baptismus. Dicit tamen ad aliam quod in casu ubi hoc pie ageretur. ut ubi gratia si seruus christianus alicuius pagani non audens absolute hoc facere in presentia aliorum seruo agat ut dictum est. credibile est quod fides serui cum tali opere paruulo subueniret. Ego autem dico simpliciter et absolute quod in casu isto non est baptismus nec aliquid quod paruulo ualeat ad salutem.

quia conditio adiecta sicut dicit Holkot re pugnat significationi forme sacramentalis. Nam cum dicitur Ego te baptizo denotatur quod ita sit in hoc tempore presenti. ita quod baptizet eum et conferat sacramentum. Cum autem adiungitur predicta conditio illa interimit significationem actus exerciti significationi prius quia dicitur si pater uult. Et ideo est mutatio forme quantum ad significationem que semper sacramentum impedit ut supra dictum est. quare non fit quod requiritur ad salutem. **R** Secundus casus. Pone quod duo sunt sacerdotes qui eundem puerum simul sub hac forma baptisent. Ego te baptizo si nullus alius te baptisat. vel etiam pone quod uterque sine aliqua conditione dicat. ego te baptizo. nunquid puer est baptisatus?

Ad primam partem casus potest dici quod illa conditio est corruptiua significationis forme in tali casu ut nunc. et ideo est contra effectum baptismi et non tenet sacramentum. Quis conditio sit impleta. sicut est de matrimonio extra de adi. appo. capitulo ultimo. Si dicatur ego contraho tecum si semper uelis esse adultera etc. Adam tamen dicit quod si uterque pie ageret non intendens agere contra communem formam ecclesie. nec aliquid sciens de consocio sed scrupulose hoc faciens ut cauere ab irregularitate etc. et intendens omnino puerum baptisare tunc puer esset baptisatus. Si autem uterque cauillatorie ageret. quasi diceret. ualeat istud factum quantum solum uerba dant. tunc puer non esset baptisatus. et hoc est probabile.

Ad secundam partem casus potest dici quod si uterque baptisans intendat principaliter baptisare et eque primo baptisat ab utroque puer est ministerialiter baptisatus. et dicitur semel solum baptisatus. quia non imputatur nisi unus character. nec maior gratia datur quam si unus solus baptisaret. Nec puer vel baptisans est irregularis. quod non est iteratio sacramenti secundum intellectum illius canonis. de consecra. dist. iij. quibus. Nam illud sacri canonis statutum fuit in penam et detestationem uolentium iterare baptismum. Ipsi autem hoc non intendunt nec reuera est ibi iteratio. sicut in casu quo plures assistentes episcopo uerba simul proferunt consecratoria hostie. non est iteratio. **T** Tercius casus. Pone quod sacerdos de pluribus sibi oblat. unum solum baptisare intendit. nec aduer

est q̄ duo sibi offeruntur nec plus habet in
tentionē super vnum q̄ super alterum sed
coq̄ter in generali volo puerum nūc mihi
oblatum baptizare zc. Nunquid vterq̄ est
baptizatus v̄l non. potest dici probabiliter
q̄ nullū baptizat. quia intentio in casu isto
repugnat effectui. Nam qua rōne vnu bap
tizaret pari ratione vtrumq̄. Et tamē nō
vtrūq̄ quia intentio contrariatur in casu.
Et similiter potest dici d̄ monstro bifor
mi q̄ si baptizatus singulariter z̄ precise inten
dat vnum solum baptizare et super neutz
plus intendat q̄ super reliquum et sint ibi
due anime neutra est baptizata. Adam ta
men dicit q̄ si sacerdos non haberet inten
tionē exp̄ esse p̄trariam et faceret in forma
ecclesie q̄ vterq̄ baptizat eo q̄ singulare p̄t
se extendere ad plurale. Tunc est tamē vt
dicit Holkot vnum baptizare z̄ postea ali
um sub p̄ditione dicendo. si non fueris zc.
Unde generaliter in hoc casu z̄ alijs dubi
is sunt tres regule quas ponit Scot⁹ vbi
agit de forma baptismi. Prima est si possi
bilitas adest via tutissima est tenenda. Se
cunda si non adest possibilitas via tutissi
ma proxima. Tercia. cessante impossibili
tate caute supplēdū est qd̄ impossibilitas p̄
hibebat. Quartus casus. Pone q̄ sacer
dos intendat baptizare masculum et offer
ratur sibi femina nūquid erit baptizata po
test dici q̄ sic. quia non requirit̄ noticia di
stincta persone in baptismo s̄z sufficit q̄ ta
lis intendat baptizare Et hoc est veruz dū
tamen iste volēdo baptizare masculuz non
habeat expressam intentionē nō baptizan
di feminā. alias non. **¶** Quintus ca
sus. Pone q̄ aliquis faciat se sub conditio
ne baptizari dicendo. si non fueris baptiza
tus zc. z̄ tamen sciat se baptizatum nunqd̄
talis peccet et sit irregularis. potest dici q̄
talis nisi per factū aliquod aut per volūta
tez vtatur secundo baptismo tanq̄ valido
non est irregularis. nec secundo baptizat⁹
vere vel interpretatiue quia hoc non est ex
presse cautum in iure. Si tamen sic vteret
esset interpretatiue secundo baptizatus et
esset irregularis. Talis t̄m quocunq̄ mo
do sit peccat semper. eo q̄ non debet deriso
rie aut frustratorie hoc facere z̄ q̄ validuz
z̄ scitum reddit dubiū. et sic talis conditio
nis appositio non est p̄cessa nisi vbi est du
bitatio. z̄ vbi nescitur de baptismo p̄cedē

te qd̄ talis non seruat. ideo peccat. nisi for
te vbi hoc faceret ex ignorantia z̄ simplici
tate. **¶** Sextus casus. Pone q̄ aliquis nō
baptizatus credens tamen se baptizatū or
dinet in sacerdotem nunqd̄ talis si sic dece
dat dāmnatur Item nunqd̄ fuit sacerdos.
Item nunqd̄ cōsecrauit z̄ absoluit. Ad
p̄mum potest dici q̄ nō. si veresimiliter z̄ p̄
babilitate credidit se baptizatū. qz hoc ex
sat eum z̄ sufficit ad salutem. **¶** Alter quilibz
haberet semp̄ dubitare vtrū esset baptizat⁹
zc. Ad secundū dico q̄ non. qz baptism⁹
est ianua sacramentoz. zc. Ad terciū di
co q̄ sic. qz bona fide credidit se esse sacer
dotem ideo p̄cedunt aliqui q̄ talis licz nō
fuerit sacerdos. tamen potuit corpus chri
sti p̄secrare z̄ absoluere a peccatis. S̄z me
lius dicitur q̄ ista p̄ eum tanq̄ per sacerdo
tem gesta. rata fuerūt. sed tamen ea non se
cit. sed qd̄ ipse facere credidit summ⁹ sacer
dos per suam gratiam supplēuit. Non po
no hic plures casus. quia ex p̄dictis plu
res possunt solui. Et hec de primo arti
culo. Sequit̄ articulus secundus

¶ Quantum ad secundū articulum
in quo videndū est de p̄ncipali questio.
Primo ponam p̄positiones cōcedendas d̄
virtute sermonis. Secundo p̄clusionē re
sponsalem ad intentionē querentis. Ter
cio inferam aliqua correlaria et dictis.
Prima p̄positio sit ista loquendo de necessi
tate absoluta nullus baptismus christi est
ad salutē necessarius viatori. Secunda
loquendo de necessitate de lege cōmuni or
dinata nullus baptismus christi est ad sa
lutē necessarius viatori. Et istas duas p̄
bat prima ratio ante oppositū questionis.
Ex quibus patet q̄ questio est falsa de vir
tute sermonis. Tercia p̄positio loquēdo
de necessitate de lege cōmuni ordinata cui
libet viatori est ad salutē necessarius bap
tismus christi. Unde p̄ intellectu istorum
sciendum est q̄ triplex est baptism⁹. scz bap
tismus fluminis. baptism⁹ fluminis. z̄ bap
tismus sanguinis. modo de lege ordinata
quilibet istorū sufficit ad salutem. et per cō
sequens null⁹ istorū requiritur. tamē aliq̄s
istorū. Ideo p̄cedendū est q̄ nullus bap
tismus de lege ordinata est ad salutem neces
sarius viatori. t̄m cuiuslibz viatori aliq̄s bap
tismus est necessarius ad salutē de lege or
dinata Similiter refert dicere baptism⁹

est necessarius viatori z̄ dicere viatori ē ne
cessarius baptism⁹. sicut refert dicere ocu
lus est necessarius ad videndū. z̄ dicere ad
videndū necessarius est oculus. quia p̄ma
est falsa z̄ secunda est vera Et differentia p̄
logica patet zc. Sed qz sancti et doctores
loquentes de baptismo cōiter intelligūt d̄
baptismo fluminis. ideo sp̄aliter videndū
est quō ad salutē necessarius sit huiusmo
di baptismus. de quo ponit p̄clusio respō
salis ad intentionē querētis q̄ cuiuslibet vi
atoris baptismus est necessarius ad salutē
de lege ordinata z̄ cōmuni. Ad istū sensum
q̄ quilibet qui non impleuit p̄ceptū bap
tismi fluminis de lege ordinata et cōmuni
sub pena p̄ditionis salutis tenetur ad ip̄m
scilicet affectu suscipiendi p̄ loco z̄ tempo
re et effectū si viator manet quousq̄ possit
cōmōde recipere. Et hoc probat Scotus
in quarto vbi querit vtrum iam iustificati
teneant ad susceptionē baptismi. Et facit
ad hoc duas rationes que vt credo nō cō
cludunt. quia nimis difficile esset hoc p̄ba
re ratione sed bene tamē potest p̄bari auto
ritate scripture sicut facit dominus Arma
canus li. viij. de questi. armenioz. ca. xxxv.

¶ Et p̄dictis sequunt̄ aliqua cor
relaria. Primū est q̄ iam iustificati si nō
fuerint baptizati baptism⁹ fluminis tenen
tur baptizari. Et hoc verz ad sensum supra
dictum. Secundū est q̄ nō baptizat⁹ et
martirizatus si postea miraculose resurgat
tenetur baptizari. Et talis baptism⁹ iusti
ficatoz non est frustra. quia per eum serua
tur obedientia diuini p̄cepti. Tercius
est q̄ beata virgo et apostoli christi fuerūt
baptizati. licet hoc non legat̄ expresse. quia
ad hoc tenebantur nisi cū eis fuerit dispen
satum. Nam erant in tempore quo bap
tismus fluminis erat p̄mulgatus p̄ modum
p̄cepti z̄ nō apparet q̄re xps cū eis dispen
sauerit. imo nec istud fuisset conueniēs. qz
exemplo christi ipsi debuerūt facere qd̄ do
cebant. Sed p̄tra conclusionem argui
tur primo. quia sola fides sufficit ad salutē
Unde apl̄s Arbitramur iustificari hoiez
p̄ fidem sine opibus legis. Et iterū Corde
credidit ad iusticiā zc. Et multa similia ha
bent i scripta Igit̄ ad salutē nō requirit̄ bap
tismus fluminis. Secōdo sic in noua lege p̄
cipit̄ baptism⁹ ita i antiq̄ p̄cipiebatur circūci
sio Gen. xvij. S̄z mlti nō circūcisi tūc salua

bant sic iob zc. ita z̄ i noua cū sit mirior zc.
Tercio xps dicit Jo. vi. Nisi māducaue
ritis carnē filij hominis zc. non habebitis
vitā. vbi ita expresse et in verbis similibz af
firmat necessitas sumptōis sacramenti eu
charistic. sicut in casu tercio p̄cedente affir
matur necessitas baptismi. sed sine eucha
ristia saluant̄ mlti. igitur zc. Quarto vi
det̄ q̄ ad minus illi qui nunq̄ audierūt lo
qui de lege euangelica christi nō tenentur
baptizari. sicut forte aliqui sunt in aliq̄bus
insulis Et ad hoc est illud christi Job. xv.
Si non venissem z̄ locut⁹ eis non fuisset
peccatū non haberent. Quinto videtur
q̄ si parentes infantē baptizare laborant z̄
p̄uenitur morte anteq̄ valeat baptizari q̄
fides parentū ei sufficiat ad salutem Tum
qz talis fides videbat̄ sufficere paruulis in
lege nature Tū etiā qz puuli ab herode oc
cisi vt inter eos xps occideret saluati fuerūt
cum ecclesia teneat eos esse martyres. sed i
illis puulis nulla cā salutis repiri p̄t. aut
non tanta quanta in p̄posito. vbi est fides
parentū zc. Sexto ipotentia hoies etiā
adultos excusat a susceptionē baptismi. igit̄
puuli naturaliter impotentes si moriātur
ante baptismū legitime excusant̄. igit̄ non
damnant̄ sed saluant̄ zc. Ad primuz di
co q̄ fides que p̄ caritatē opatur est p̄nci
piū sufficiens ad salutem dum t̄m habens
eam. legē obseruet. ideo hūc eā baptizari te
net̄ cum lex hoc p̄cipiat. Et sic intelligēda
sunt oia similia. Ad secundū dico q̄ lex
circūcisionis solū data erat abrahe et semī
ei⁹ vt patz et tectu scripture vbi daf̄ illa lex
sed p̄ceptū baptismi daf̄ oibz. igit̄ zc. Ad
terciū dico q̄ illud dictū intelligit̄ de sum
ptione seu māducatiōe sp̄iali p̄ fidē. z̄ sic ē
necessitatis zc. Et t̄m si d̄ sumptōe corpali
accipet̄ eēt intelligēdū cū modificatiōe sicut
etiā obf̄uatiōe alioz p̄ceptoz affirmatiuoꝝ
sic. nisi rōnal et legitima cā excuset. Iō illa
duo q̄ten⁹ sunt p̄cepta necitatē hūc. n̄ dico
t̄m parē v̄l eqlē. Ad q̄rtū dico cū apl̄o ro.
x. quō inocabūt i que n̄ crediderūt. aut quō
credēt ei que n̄ audierūt. Et seq̄ statz. S̄z
dico nunqd̄ n̄ audierūt Et q̄dē In oēs trā et
iuit son⁹ eoz zc. Un̄ d̄ intētiōe apl̄i z̄ scrip
ture i pl̄bo loc⁹ videt̄ eē q̄ p̄dicatio legi xpi
exiuit in oēs trā. iō ad eā p̄uandā oēs tenēt̄
q̄retē. **¶** Ad q̄ntū dico q̄ fides penitē
non sufficit ad salutem paruuloꝝ nec vn̄

quarti sententiarū

quod sufficit ante legē sine sacrificijs. quoniam omni tēpore ab origine mundi fideles deo sacrificia offerebant ut placerent. ut patet Benef. iij. et deinceps per scripturā. et hec erant pro suar filiorum salute. Ad illud quod dicitur de paruulis ab herode occisis dicit dominus Armacan^o libro supra dicto. caplo. xxxvij. q. paruuli non circumcisi qui fuerunt occisi non fuerunt saluati. qz caruerunt sacramento salutis. nec erāt innocentes sed peccatores. et eorum saluti māifeste obuiat illud Vasculus cuius p. p. p. caro et circumcisi autem innocētes erant. Et ideo congrue festum eorum festū innocētū vocatur. Nec videtur iuxta scripturam nobis traditā q. illi circumcisi occisi ampliozem beatitudinē acceperunt qz ceteri circumcisi nō occisi aut qz baptisati in fontibus cōmuniter morientes. licet quodā modo martyres dici possint. Nisi forte deus occulto suo iudicio eis aliquid ampli^o dederit quod negare nec temere affirmare psumendum est. quia hoc non habetur ex scriptura. Istud autem videtur bene durum. quia ad minus videtur q. circumcisi sanguinis suffecerit ad salutem sine circumcissione carnis. sicut baptisatio sanguinis sine baptismo fluminis in paruulis et.

Ad sextum dico q. verum est quod primo infertur scilicet q. impotentia in infanti bus eos excusat ab obseruantia precepti de baptismo habendo. Et ideo eis non imputatur ad culpam nouam q. nō fuerunt baptisati et ita de circumcissione. sed nō recte infertur vltterius. ergo nō damnant et. quia sola anima christiana saluabitur et que pactum dei seruauerit. quod non est in istis. ideo damnantur. nō quia culpam incurrerint ex non obseruantia sed quia pactū nō seruauerunt. et ita dicerem de ignorantibus legem et nomen christi si alicubi essent aliq. scilicet q. lex illa siue preceptū baptisati eos non artat. nec illam seruare tenentur sed de eius nō obseruantia per ignorantiam excusantur. tamen penam legis iuste subire cōpelluntur. Exemplum de latrone qui hāc legem q. latro suspendatur seruare non tenetur. quia non debet esse homicida sui. et tamen penam legis per iudicem iuste cōpellitur sustinere. Et hoc de secundo articulo. **Q.** Quantum ad tertium articulum in quo videndum est vtrum p. bap

tismi institutionem euacuata fuerit circumcissio. Primo videndum quando fuerit baptisati institutio. Secundo quando incepit eius obligatio. Tertio videndum quando fuerit circumcissionis euacuatio.

De primo puncto sit prima propositio. Quod baptisatus non fuerit institutus quando christus fuit baptisatus a Johāne. quia ille nō fuit baptisatus christi id est forma. s. forma Johānis. tamen christus tunc deducit aquā tanq. materiam ydoneā.

Secunda propositio. q. nec illo verbo Johannis. iij. dicto ad Nicodemū. Nisi quis natus fuerit denuo et. Quia non est vere simile tam necessariū sacramentū clam et cum persona priuata que nō debuit esse p. co illius institutionis institutum fuisse.

Tercia propositio q. baptisati institutio nō differebat vsq. ad illud tempus quo dicitur est Mathei vlti. Euntes ergo et. Nam discipuli christi ante baptizabāt vt patet Johā. iij. Quarta propositio q. precisa hora institutionis baptisati non legitur in euāgelio. nō bene vincitur tempus institutionis fuisse ante tempus illud quo discipuli baptizabant. **R.** De secundo puncto sit prima propositio q. institutio baptisati precessit promulgationē et promulgatio obligatio nem. Primū patet. quia nō promulgatur lex nisi primo sit a legislatore determinata et. Secundu patet q. nullus tenet ad ali quod diuinum preceptum nisi per aliquē autenticū et ydoneū et sit promulgatū. iuxta illud Jo. xv. Si nō venissem et locutus eis non fuisset et. Et hoc verum est de lege positua cuiusmodi fuit preceptū baptisati. Secunda p. q. congruū fuit promulgationem baptisati primo fieri p. modū p. silij. deinde p. modū p. cepti. Tū primo. qz lex p. fectissima nō debuit p. cipiant imponi. Tum secdo qz lex ver^o cū nō esset mala nō debuit subito repellī sed debuit synagoga cū honore sepeliri. et. Tercia p. q. promulgatio baptisati et generalis promulgatio cuiuscūq. p. modū p. silij diuini obligat oēs ad q. legitime venit ad nō p. tēndū. p. mulgatio aut p. modum p. cepti obligat ad obseruandū. Scdm notū est. sed p. mū patet. qz qui p. tēnit p. silij. p. tēnit p. silientē in q. tum consulentem. ideo vt bene dicit scotus. caueant sibi mordentes paupertatem euāgelicā mendicantiū fratrum et.

questio secunda

Quarta propositio q. baptisatus solus habuit duo tempora. Primum quo erat sub cōsilio quod durauit a principio et quo p. dicatum fuit euāgelium vel baptisatus a christo et apostolis vsq. ad predicationē solennem eiusdem post ascensionem christi. Secundu tempus quo erat sub precepto quod incepit p. m. Scotum in die Penthecostes in Hierusalē quia vsq. ad illum diē non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud. Vos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter p. ad alias ciuitates et loca p. m. ordinē cuiuslibet incipiebat p. m. tēpus quando ibi publice et sollemniter predicabatur lex euāgelica. Et ita quibusdam incepit illud secudu tempus per mensem post penthecost. quibusdam per annū. quibusdam per decennium. et ita deinceps. Quare patet q. non eque cito apud omnes fuerit baptisati obligatio sed diuersis temporibus.

S. De tercio puncto sit hec prima propositio q. q. tum ad circumcissionem distinguenda sunt quatuor tempora. Primum. p. quo fuit necessaria. Secundu pro quo fuit utilis non necessaria. Tertium pro quo nec utilis nec necessaria tamen non mortifera. Quartum pro quo omnino mortifera et illicita. Secunda propositio q. p. mum tempus circumcissionis precessit vtrumq. tempus baptisati. Quia ex quo cōsulebatur baptisatus non fuit circumcissio necessaria volenti baptisari. Tercia propositio est q. p. m. tempus concomitabatur primum tempus baptisati. quia q. diu baptisatus fuit sub cōsilio licuit eligere q. cūq. placuit vel circumcidi vel baptisari et vtrumq. erat vtile nullū necessariū.

Quarta propositio q. tertium tempus circumcissionis concurrat cum secundo tempore baptisati et hoc quo ad iudeos vsq. ad illud tempus Pauli quando dixit ad Galathas quinto. Si circumcidimini christus nihil vobis prodest. imo veresimile ē q. bñ vltra et multo post videbantur fratres hierosolimā app. obare obseruantia legis et de ea consulere paulo. Quinta propositio q. quartū tempus circumcissionis concurrat cum secundo tempore baptisati et hoc quo ad gentiles conuersos ad fidem saltē post illud tēpus quo Paulus ascendit hierosolimā ad seniores super illa questioe de

qua habetur Actus decimoquinto. Ita q. p. m. tempus baptisati a principio sui totaliter fecit circumcissionē illicitam q. tum ad gentes conuersos vel saltē post tempus tertij cōcilij in hierosolimā. de quo tactū est in quo seniores determinabant legem non debere imponi gentibus conuersis.

Secunda propositio q. q. tum ad iudeos conuersos secundu temp. baptisati nec a principio sui nec post tertij cōcilij apostolorū excludit omnino circumcissiones tanq. illicitas nec alia legalia sed multo tempore post licite seruabantur. Nec legit^o in scriptura quādo fuerit circumcissio iudeis conuersis simpliciter prohibita. quia historia scripture nō producit vltra quintum annū neronis. scilicet non vltra. xxx. annum a passione christi et toto tempore illo iudei conuersi obseruabant leges quod eis licuit. Veresimile est tamē q. deus per apostolos vel illorū successores tempore determinato simpliciter prohibuit legalia obseruari. licet de hoc non habeat in scriptura. quia aliter ecclesia non teneret esse hereticum dicere legalia currere cum lege euāgelica. vt extra de baptismo et eius effectu. ca. maiores. nisi deus hoc specialiter reuelasset et. **T.** Extra illud quod hic dictum est de exclusionē circumcissionis quo ad iudeos et. videtur sensisse apostolū ad Galathas secundo. Ubi dicit se reprehendisse Petrum. Et hoc videtur ex eo q. obseruabat leges. que reprehensio facta fuit satis cito post illud tertium conciliū supradictum. quare et. De isto facto Petri si errauerit vel non. videtur controuersia inter duos egregios apostolos Petrū et Paulum. et postea inter duos egregios doctores Augustinum et Hieronymum. de hoc tamen pono propositiones. Prima sit hec. Quod petrus illo facto errauit. patet. quia licet apostoli in factis vel dictis potuerunt errare. non tamen in q. tum scripture. cum ergo Paulus in epistola ad Galathas que est p. scripture canonicē scribat q. petrus reprehensibilis erat et nō recte ambulās ad veritatem euāgelij. sequit et. Secunda p. q. Petrus in illo facto nō errauit. qz leges seruauerit. qz post illud factū Paulus circumcidit Timotheum. et tota multitudo conuersa in iudea obseruabat leges Act. duodecimo. q. et et.

Tercia propositio est q̄ Petrus in illo facto errauit. vel quia in illo actu obseruabat legem subtrahendo se a gentibus in cibo et potu. et q̄ illud non erat faciendum videtur prius sibi fuisse monstratum Actuum decimo de Cornelio. vel quia non obseruans legem coram gentibus postea ueniens iudeis eam obseruabat. Et utrumq̄ istorum potest poni multipliciter sicut declarat Scotus. in quo videndum est de plenius. Quarta propositio est q̄ ille error Petri fuit peccatum veniale. quia melius est hoc dicere dummodo possint saluari uerba Pauli. Nec illud factum Petri potest excusari propter scandalum vitandū in iudeis. quia non erat ibi materia scanda- li perfectis aut paruulis. sed solum phari- scis. de quo non erat curandum exemplo christi Marthei. xv. de comestione mani- bus non loris etc.

Ad rationes ante oppositum. Ad primum patet quid dicendum. Ad secundum dico q̄ baptisati a Johanne in forma baptisati christi quam forte sciuit. vel a discipulis christi vel aliis. non erant rebaptisandi. Ad tertiam dico primo q̄ christus in nullo soluit legem quo ad spiritua- lem sensum qui uiuificat. sed bene quo ad litteram que occidit. iuxta uerba apostoli. Dico secundo q̄ circumcisio data fuit in se- dus sempiternum vel in se vel in equiua- lenti modo christus non euacuauit circum- cisionem quo ad fructum eius. quia dedit sacramentum equiualentis fructus. imo maioris. Dico tertio q̄ quantum ad gen- tiles conuersos preceptum de circumcisi- one fuit reuocatum in tertio concilio au- toritate Petri et Jacobi imo spiritus sancti quia ibi dicitur Usus est spiritus sancto et nobis etc. Quantum uero ad iudeos sup- ponitur reuocata aliquando. licet tempus reuocationis non legatur in scriptura. Quod autem dicitur christum circumcissionem obseruasse soluitur per hoc q̄ lex uetus non de- buit statim dimitti. sed ipsa in morte chris- ti causaliter expirauit quando dictum est consummatum est. non tamen pro tunc reali- ter et simpliciter sed pro tempore publicati- onis huius cause et noue legis. Et ideo ut ad mortem decuit christum illa cerimo- nialia obseruare.

Et hec de questione.

Questio tertia

De uariis iaz

quasi omnia declarata sine que tractat magister distin- ctione tertia usq̄ septimas distinctione huius quarti li- bri. tamen adhuc specialiter videndum est de effectu baptisati de quo aliquantulum agitur in quarta distinctione. Ideo quero utrum omnes suscipientes baptismum equaliter recipiant baptismi effectum. Et arguo primo q̄ non. et q̄ plus recipit adultus q̄ paruulus. scilicet maiorem gratiam. quia om- nis ratio que est de paruulo ut recipiat gra- tiam est etiam de adulto rite baptisato. et pro- ter hoc adultus talis habet meritum per- sonale quod non habet paruulus. quare ei- dem datur maior gratia q̄ paruulo etc.

Secundo arguo q̄ plus recipit paru- lus q̄ adultus. scilicet q̄ plus sibi ualeat in casu baptisati q̄ adulto. quia ponamus q̄ adultus uenit ad baptismum cum deuo- tione et contritione. tunc arguo sic. In ca- su isto baptismus magis minus potest ad- ulto q̄ paruulo. quia tam bonus est quod confertur paruulo per baptismum q̄ ma- lum est illud quod haberet paruulus si careret baptismum. sed illud est peius q̄ ma- lum quod accideret adulto si non baptis- retur in casu predicto. quia illud foret ca- rentia uisionis diuine in eternum pro pec- cato originali. sed adultus uolens baptis- ri ipsa uoluntate purgatur ab originali pec- cato. quia si sine baptismum deccederet habe- ret uitam eternam. ergo illud est sibi debi- tum ante baptismum. et per consequens minus sibi confertur per baptismum q̄ paru- uulo.

Tercio arguo de duobus adultis uel de duobus paruulis. quia de duobus adultis baptisatis unus recipit gratiam et alius non si unus sit magis deuotus q̄ alius. Et de duobus paruulis baptisatis quorum anima unius sit perfectior et melior in na- turalibus q̄ anima alterius. Arguitur sic. Licet sacramentum quantum est de se equa- liter conferat gratiam in anima utriusq̄. ta- men cum actus actiuorum sint in patien- te dispositio secundo de anima. sequitur q̄ in anima nobiliori causabitur plus de gra-

Et confirmatur. quia secundum magistrum libro secundo. distin. secunda. deus contulit an- gelis in sua prima creatione maiorem gra- miam uel maiorem secundum naturalium differentiā. igitur etc. Oppositum arguitur sic. Nullus suscipiens baptismum recipit baptismi effe- ctum nisi in uirtute et merito passionis christi sed meritum passionis christi est equale o- bus in christo renatis. igitur etc. Quia hic queritur de effectu baptismi qui triplex est. ca- piendo effectum large et improprie scilicet ca- racteris impressio. gratie infusio. culpe et pe- ne dimissio. Ideo de his tribus per ordi- nem in tribus articulis uidentur etc.

Quantum igitur ad primum arti- culum in quo videndum est utrum in bap- tismo character imprimatur tria sunt uiden- da. Primo de characteris descriptione.

Secundo de characteris conditione. Tercio de characteris impressione. De primo puncto sciendum est q̄ character in p- positio ut sumitur apud theologos est signu- spiale impressum suscipienti sacramentum non iterabile indelibiliter manens postq̄ est semel impressum et distinguens suscipien- tem tale sacramentum a non suscipiente.

De secundo puncto patet ex predicta de- scriptione q̄ aliquid conditiones seu proprietates attribuunt characteri. scilicet q̄ est assimilatiuum di- stinctiuum. figuratiuum. dispositiuum. rememora- tiuum. et obligatiuum. Prima conditio characteris est q̄ est signum assimilatiuum scilicet alteri hnti Et hec conditio et sequens conueniunt cara- cteri naturaliter et sunt communes tam ei q̄ cuilibet alteri forme. Secunda conditio est q̄ est signum distinctiuum scilicet a non ha- bente. Tercia est q̄ est signum configura- tiuum seu conformatiuum. scilicet christo. nam per ipsum ascribitur quod familie christi. Quar- ta conditio est q̄ character est signum disposi- tiuum scilicet ad gratiam tanquam causa sine qua non. Et hoc solum ex uoluntate et ordinatione dei. non ex natura rei scilicet quod deus sic ordinauit q̄ bap- tismum plus aliquid modo recipiat characterem. et posito characterem recipiat gratiam nisi ponat se obice. Quinta conditio q̄ character est signum rememoriatiuum seu recordatiuum scilicet suscepti sacramenti. Et hoc ex diuina or- dinatione q̄ uult characterem sic inducere in noticiam sacramenti suscepti. Sexta condi- tio q̄ character est signum obligatiuum. scilicet ad legem christi eo modo q̄ suscipiens sacra-

mentum obligatur per eius susceptionem plus q̄ non suscipiens etc. De tertio pu- cto pono aliquas propositiones. Prima sit hec q̄ characterem imprimi anime non po- test probari aut improbari per rationem natu- ralem nec per efficacem seu expressam biblie auctoritatem. Primo q̄ non possit sic im- probari saltem proceditur. sed q̄ nec possit sic probari. patet. quia illi qui ponunt caracte- rem imprimi non inducunt ad hoc rationem na- turalem que ualeat nec auctoritatem biblie cogentem. nec probant q̄ magis imprimatur in baptismum q̄ in circumcisione. et tamen ipsi ne- gant in circumcisione. Secunda propositio q̄ characterem imprimi anime maxime in bap- tismo magis q̄ oppositum est rationum aucto- ritati ecclesie et rationabili congruentie. Aucto- ritas enim ecclesie uidetur magis hoc sonare q̄ oppositum. Extra de baptismum et effectu eius. Maioribus. Ubi uidetur dicere q̄ aliquid recipi- unt characterem sacramenti quibus non re. hec tamen auctoritas non cogit. quia possit et poni q̄ intelligit per characterem ipsum baptismum sicut quod facit magister. Congruentia tamen est ad hoc q̄ rationale uidetur et congruum q̄ q̄ libet receptus in dei familia aliquid pma- nens recipiat quo distinguatur ab alijs.

Tercia propositio q̄ si character sit aliquid est forma absoluta et non relatiua contra sco- tum qui dicit q̄ utrumq̄ potest teneri. Et intelligit per formam relatiua rem aliqua que non est res absoluta. Contra quez di- co q̄ omne quod est res absoluta et quod nihil illo modo est res relatiua scilicet distincta ab absoluta quod habet alibi probari.

Quarta propositio q̄ conuenientius po- nitur q̄ character est qualitas de prima uel tertia specie q̄ de secunda. contra Scotum qui ponit q̄ est de secunda specie qualita- tis. Character enim si aliquid est. est habi- tus uel dispositio passio uel passibilis qua- litas. sed non est naturalis potentia. quod ip- sa dicitur in respectu ad actum potentie acti- ue uel passive quorum neutrum conuenit ca- racteri. Non enim uidetur potentia natu- ralis actiua respectu actuum naturalium. quod omnes tales actus sufficiunt producere habitum naturalis et infusi. Nec est potentia naturalis actiua respectu actuum supernaturalium. quod ta- les actus sunt immediate a deo. Nec potest esse potentia passiva respectu predictorum actuum. quod aia est sufficiens passiuum respectu illorum.

Quinta pō q̄ character sicut est in anima est in qualibet eius potentia. quia idem sunt. Si tñ potentie anime distinguere ab anima vel inter se tunc character uenientius ponere subiectiue in esse substantie anime q̄ alicui eius potentie p̄tra Scotū q̄ simplr ponit q̄ est in voluntate tñ uidet tenere q̄ hec potētia distinguat ab ipsa substantia anime q̄ uidetur minus sequens q̄ frustra uidet poni character in potētia anime nisi ut sit principiu sui actus. sed character non uidet esse principium alicuius actus nec inclinare ad aliquē actus ut dicit Okam q̄ dat exemplum de habitu religiosi p̄ que distinguit a nō religioso t̄ obseruātia certas significatur p̄misisse ad quas obligat. qui tñ habitus non est principiu alicuius actus. quia ad nullū inclinatur. Sic est d̄ characterē rē. Ideo uerisimilius dicit esse in essentia anime subiectiue q̄ nullum actum connotat q̄ in potentia q̄ connotat actum

Sexta pō q̄ si potentie anime distingueretur realiter inter se sicut tenet sancto thomas t̄ character ponere in aliq̄ potētia anime adhuc cōuenientius ponere in uolūta tē q̄ in intellectu. q̄ ut dicit Scot̄ dispositio ad formā est in eodez susceptiuo cum forma. sed character est dispositio quedam ad gratiam q̄ est in voluntate. igitur rē.

Septima p̄positio q̄ licet character d̄ lege ordinata sit signū indelibile non tamen simpliciter t̄ absolute. q̄ d̄ absolute posset illud separe a subiecto t̄ destruere subiecto remanente. Octaua p̄positio q̄ characteres in diuersis sacramentis imp̄si sunt alterius t̄ alterius speciei. quia licet accidētia eiusdem speciei p̄nt esse in eodem subiecto tamē hoc non est ponendū sine aliq̄ necessitate id ē sine rōne experientia vel auctoritate cogente. sed hic nō est aliq̄ tale sed potius uidet rō ad oppositum. quia character imp̄mitur ad distinguendū. nunc aut̄ si in tribz sacramentis irreiterabilibus in quibus imprimis character. scilicet baptismo cōfirmatione t̄ ordine characteres essent eiusdem speciei p̄ eos nō distinguere baptisatus a confirmato aut sacerdos a baptisato vel confirmato rē. Et hec de p̄mo articulo.

Quantum ad secundum articulū in quo uidendū est Utrū in baptismo grā infundatur. q̄ ita posset queri de alijs virtutibz ponam tres p̄clusiones. Prima ē

q̄ cuilibet rite suscipienti baptismū infunditur gratia. Secunda q̄ cuilibet rite suscipienti baptismū infundunt alie virtutes theologice sine supnaturalibus. scilicet fides et spes. Tercia q̄ nulli quantūcūq̄ rite suscipienti baptismū infundunt virtutes morales. Et istas tres p̄clusiones declarabo p̄ ordinem. Prima igitur p̄clusio p̄bat sic. Et intelligendo d̄ illo suscipiente q̄ anq̄ suscipit nō habet grām. tunc de tali arguitur quia sibi dimittit mortalis culpa. igitur ei infundit grā. An̄ patet. t̄ p̄na patet ex prima p̄clusionē t̄ t̄ articulo prime. q̄ q̄ de lege ordinata non dimittit mortalis culpa sine infusione grē. Et aduertēdū est q̄ hec p̄clusio est intelligenda prout li rite importat dispositionē baptisati q̄ nō requiritur necessario ad esse sacramēti sed ad bñc cū ceteris necessario requisitis. q̄ si ly rite importaret solum dispositionē necessario requisitam sacramēti. sic nō oportet rē. sicut patet in multis malis rite baptisatis quo ad necessaria. igitur rē. Secunda p̄clusio p̄bat scilicet q̄ alie virtutes puta fides t̄ spes infundunt in baptismo rite suscepto ad sensum iam expositū. Pro cuius declaratione pono aliquas p̄pones. Prima sit hec. Q̄ gratia de potentia dei absoluta p̄nt infundi sine alijs virtutibus theologicis scilicet fide t̄ spe. Patet. q̄ caritas est q̄d absolutū q̄d non dependet a fide t̄ spe. igitur rē. Secunda p̄positio. q̄ nō potest efficaciter probari p̄ rōnem vel auctoritatē q̄ gratia de lege ordinata non potest diuidi seu non infundit in baptismo sine alijs virtutibus theologicis scilicet fide t̄ spe. Patet q̄ nō per rationem quia cum oppositum absolute possit fieri nō uidetur posse fieri ratio efficit ad probandum q̄ non fiat vel nō possit fieri d̄ lege ordinata nec aliqua solet adduci. Patet etiaz q̄ non per auctoritatē. quia ille auctoritates qui nō crediderit cōdemnabitur. Mar. xl. timo. Ad hebreos. xj. sine fide impossibile est placere deo. Et si que sint similes q̄ possent induci ex biblia possent omnes intelligi de adultis non de paruulis. Auctoritas etiam ecclesie extra de trini. et fide ca. li. viij. nō uidet cogere. q̄ nō uidetur ibi d̄terminare simpliciter ita esse. sed dimittit auctoritate disputantibus. igitur rē. Tercia p̄positio est. Q̄ probabilius est q̄ oppositū q̄ gratia d̄ lege ordinata nō potest infundi seu

nō infundit in baptismo sine fide t̄ spe patet. quia non uidet rōnabile q̄ deus vnam infunderet sine alijs. t̄ p̄muniter doctorē tenet q̄ omnes infundunt in baptismo etiaz paruulorū. t̄ ad hoc magis declinat auctoritas ecclesie vbi supra. Et sic et hoc patz cōclusio intuenti. Et Tercia cōclusio p̄batur scilicet q̄ virtutes morales nate acquiri ex actibz non infundunt in baptismo de cōmuni lege. quia aliquis ante baptismū habens habitus morales viciosos q̄uis rite baptisat tamē sentit se p̄num ad vicia conuersa sicut prius. igitur tunc manet habitus inclinans ad talia peccata. Sed nō videtur q̄ deus infundat vnum habitū et non expellat habitū contrariū. igitur rē. Nec valet ratio quorundā dicentium oppositū cōclusionis. p̄ter hoc q̄ deus non minus p̄fecte opatur in operibz gratie q̄ nature. s̄ non inuenit q̄ deus in naturalibz det primū principium aliquoz operū nisi det oīa necessaria ad illa opa. sicut natura nō dat virtutem vel potētia p̄gressiuam nisi det organa rē. modo habens gratiam siue caritatē habz principiu oīm opoz meritorioz que non p̄nt exerceri sine virtutibus moralibus. igitur rē. Nec em̄ ratio assumit falsa. pro quo dico aliquas p̄positiones.

Prima est q̄ sepe contingit in operibus nature q̄ deus dat principium alicuius operationis. t̄ tamen non dat actualiter necessaria ad illam operationem. Exemplū. deus creando hominē dat sibi principiu resp̄ctu alicuius sciendi t̄ volendi quia intellectum t̄ voluntatē. t̄ tamē nō oportet q̄ det sibi tunc habitus p̄ quos potest et sine quibus non p̄nt faciliter in talia opa. sed sufficit q̄ det sibi potestatem acquirendi tales habitus. sic est in p̄posito rē. Secunda p̄positio q̄ tunc cōmuniter deus dās alicui nature principium alicuius operationis dat etiam necessaria ad illam. q̄n̄ scilicet illud principiu est ex se sufficiens ad talia exercēda sicut est in illo exemplo de virtute p̄gressiua. sic autem non est in p̄posito. Pro q̄ sit tertia p̄positio q̄ caritas infusa saltez cū caritate acquisita est sufficiens principiu cuiuslibet opis meritorij sine virtutibus moralibus. quia caritas inclinatur immediate ad actū cuiuslibet virtutis. Ideo dicit Greg. q̄ omnia precepta sunt vnum in radice caritatis. Et hoc modo etiam virtutes sunt

connetere in caritate. quia caritas inclinat ad actum cuiuslibet carū licet non ita p̄mptē t̄ expedite sicut cum alijs virtutibus. igitur rē. Et his sequitur correlatiū solutiū vnius obiectionis scilicet q̄ licet deus in baptismo infundat virtutes in pte intellectiua t̄ non in pte sensitiua. q̄ virtutes dicuntur morales. tamē deus perfecte sanat hoīem in baptismo quia dat omnia necessaria ad salutē. Nam ille virtutes morales nō sunt necessarie ad salutem. dat etiā homini vñ potest tales virtutes acquirere rē. f.

Contra p̄mam conclusionem t̄ secundam arguitur ex tertia. quia tam incōpossibilia sunt amor habitualis t̄ odij habitualis respectu eiusdem obiecti q̄ incōpossibilia sunt fides t̄ scientia respectu eiusdem obiecti. sed fides t̄ scientia non stant simul respectu eiusdem obiecti. igitur nec prima. Sed habens habitum acquisitū odiendi deū non obstante tali habitu potest nihilominus habere vñ actū quo potest diligere deū t̄ velle baptisari. et sic rite suscipere baptismum. t̄ tamen tunc nō p̄dit habitū odiendi p̄us habitū p̄ predicta in tertia cōclusionē. igitur nō recipit gratiā sine caritatem propter incōpossibilitatē caritatis t̄ odij habitualis. Et ita posset argui de alijs virtutibus theologicis. Et si dicat q̄ isti habitus non sunt incōpossibiles. quia vnus est infusus t̄ alter acquisitus. Contra. illi habitus sunt incōpossibiles quozum actus sunt incōpossibiles. aliter nō potest p̄bari incōpossibilitas habitū sed actus istozum habitūz sunt incōpossibiles. igitur rē. Item aut habitus infusi in baptismo sunt eiusdem speciei cum acquisitis aut diuersifari. Si diuersifari. tunc cum habitus infusus sit perfectior inclinabit ad p̄fectiorem actum. t̄ p̄fectius inclinabit q̄ habitus acquisitus. et p̄ p̄ns cum acquisitus inclinatur ad actum omni alio circūscripto ergo multo magis habitus infusus rē. ergo paruul⁹ poterit in actum fidei. Si aut̄ sint eiusdem speciei tunc poterunt facere infusi quicquid faciunt acquisiti. quod patet falsum de paruulo ut prius. Itē querit quare ponit q̄ virtutes theologice in baptismo infunduntur cum habitus inclinatur ad actus quos paruuli habere nō possunt. videt igitur frustra

Ad primum dico q̄ illud primū assumptum t̄ similia debent intelligi de habitibus

acquisitio. et sic sunt vera. alias nō. quia in illis tanta est repugnantia habitūū quantum actuū. quia acquirunt et augmentantur et actibus. sed vnus infusus et alius acquisitus non repugnant. sicut fides infusa et scientia non repugnat. quia habitus infusus non requiritur ex actibus nec augmentatur. sed solum se habet actiue ad actus. Et quando dicitur actus sunt incōpossibiles igitur habitus. sequentia non valet nisi solū de habitibus acquisitis per actus. Ad secundum dico quod habitus infusi distinguuntur specie ab acquisitis. sed non sequitur ultra igitur magis inclinant ad actus quibus sint perfectiores. sed bene sequitur quod quando concurrunt ad actū faciunt ipsum perfectiores.

Ad tertium dico quod illi habitus licet nō valeant ad eliciendū actus tempore instantane tamen valebunt quā erit adultus. quia tūc per illos poterit in opa meritoria medianribus acquisitis et valent sibi quocūque tempore vt ostendatur diuinus a filiis peditōis etc. Et hec de secundo articulo.

B Quantum ad tertium articulū in quo videndū Utrum in baptismo omnis culpa et pena dimittatur ponam tres conclusiones. Prima erit de culpe dimissione. Secunda erit de pene remissione.

Tercia erit de pncipalis questio solutio ne. Prima igitur conclusio sit ista quod cui libet rite suscipienti baptismū omnis culpa tā mortalis quā venialis dimittitur. Et intelligo per rite suscipientem illum qui nō ponit se obicem scilicet quod penitet de peccatis etc.

Pro declaratione huius conclusionis ponam aliquas propositiones. Prima sit hec quod non ideo in baptismo dimittitur culpa quia in ipso infundatur gratia culpe contraria. et ipsius tanquā sui contrarij expulsiva contra aliquos qui pbant p̄dictam conclusionem per hoc quia in generatione qualibet per inductionem vnus forme omnis forma contraria expellitur et etiam dispositio ad formam contrariā. sed baptismus est generatio ad vitam eternā. et culpa et gratia sunt contraria. igitur in baptismo infusio gr̄e tollit culpam originalem actualem et veniale etc. Hec enim ratio non valet. Tum quia petit principium. nam magis clarum est quod in baptismo culpa dimittatur quā quod gratia conferatur Tum etiam. quia non pbatur de peccato veniali cum ipsum stet cum gratia. s̄

vlterius hec ratio assumit falsum. Pro quo sit secunda propositio quod gratia et peccatum sine culpa non sunt p̄rie contraria. quia gratia quo ad omne illud quod est in ea positū et absolutū potest stare cum qualibet culpa. et hoc dicitur potentia dei absoluta. s̄ tūc nō esset gratia id est nō faceret tunc aliquē esse gratū deo. Quia igitur gratia repugnat culpe non est naturaliter s̄ libere scilicet et voluntate dei libere acceptantis talem qualitatem vt faciat aliquē gratū cum quod nō stat ipsum esse in peccato. sic non stat quod sit amicus et inimicus dei. Tercia propositio est. quod non potest probari naturali ratione solum debet credi simplici fide omnes culpā dimitti in baptismo. Quia debet credi patet. quia creditur quod rite baptisatus sine digne est dignus vita eterna. sic quod si decederet tunc statim haberet eam. Ideo etc. Sed quod illud non possit ratione probari patet. quia supposito quod forma gratie formaliter repugnet actui peccati vel habitui vicioso p̄senti. quod tamen falsum est. adhuc videtur clarum quod non sic repugnat actui p̄terito qui nullum habitū relinquit. quia p̄terito taliter corrumpitur. nec repugnat obligationi ad penam formaliter. Nam deus absolute posset manente obligatione ad penam eternam infundere gratiam et dimittere culpam sine iniusticia. sicut posset aliquē eternaliter punire sine demerito. licet illa punitio non esset p̄rie pena quia pena debet respectu culpe sed p̄rie dicitur dolor.

B Et p̄dictis patet de p̄clusionione. Sed hic est dubium vtrum culpa originalis possit dimitti in baptismo sine culpa actuali. etiā in adulto videtur quod sic. quia sic peccatum contractum cum consensu non remittitur sine consensu. ita contractus sine consensu remitti potest sine consensu per vim sacramenti. Si ergo adultus suscipiens baptismū nō p̄sentit nec dissentit et omisit peccatum actuale illud non dimittitur. quia omisit cum consensu. igitur cum peccatum originale sit in eo contractum sine consensu videtur posse dimitti sine consensu virtute sacramenti. quare etc. Ad istud dico quod adulto non dimittitur peccatum originale quod dimittatur actuale. Cuius duplex ratio assignatur de baptismo et eius effectu. quare vna est. quod deus ex toto facit bonum et non ex parte. ideo dicit Augustinus Impium est a deo dimidiā sperare veniam. quia si de-

alicui dimittit aliquod peccatum mortale dimittit omnia que habet. Alia est. quia per remissionē originalis aperitur ianua paradisi et peccato actuali debet pena eterna. quare etc. Et ad argumentū in contrariū dico quod verum concluderet scilicet quod peccatum contractū sine consensu etc. nisi esset aliud impedimentū speciale quale est in adulto p̄ter peccatum contractum sine consensu scilicet peccatum actuale sine quo nō potest dimitti aliud etc. Et intelligo ista de lege ordinata.

3 Secunda conclusio de pene remissione sit ista. quod nulli quocūque rite suscipienti baptismū remittitur omnis pena. Pro cuius declaratione sciendū est quod duplex est pena. Una eterna. Alia temporalis. Et temporalis est duplex. vna voluntarie contracta. alia naturaliter inflictā. Iuxta hoc pono aliquas propositiones. Prima sit hec quod pena eterna remittitur in baptismo. quia baptisatus redditur dignus vita eterna. igitur etc. Et hoc verum est de rite baptisato cui ante baptismū non est remissa. igitur etc. Secunda sit hec quod pena temporalis voluntarie contracta. id est debita pro peccato voluntario remittitur in baptismo. Et hoc verum est in adulto rite baptisato cui nō est prius remissa seu qui ante susceptionē baptismi erat obligatus ad eā sed in paruulo baptisato nō remittitur talis pena quia ad nullam talē obligatur etc. Tercia conclusio. pena temporalis naturaliter inflictā non remittitur in baptismo. quia talis pena que cōsequitur omnē hominē s̄m cōmunem cursum nature sicut esurire sitire et huiusmodi durat ita post baptismū sicut ante. Et hoc solū ex ordinatione diuina. quia posset oppositū facere si vellet. Et sic patet quomodo in baptismo remittitur pena et quō non.

R Et p̄dictis patet correlarie quod licet nulla sit causa a priori. quare non licet iterare baptismū et quod si iteretur de facto nullū habet effectum nisi sola institutio diuina. tamē ista institutio est rōnabilis. quia aliter daretur occasio et incentiuum delinquendi cū in baptismo sit plena remissio culpe p̄ne vt dictum est Unde nō valet illa ratio quod aliqui assignant scilicet quia in baptismo imputatur character qui est indelibilis. Nam hec est probatio per imanifestius. A principio enim institutionis baptismi manifestum fuit quod nō licuit iterari. quod autem character im-

primatur non fuit nec est sic manifestū nec ex scriptura. nec ex autoritatibus sanctorū. Unde si multum fuisset de eo tractatum a sanctis magister sententiarū de eo fecisset mentionem. qui tamen de e characterē in toto tractatu de baptismo non loquitur nisi in vno loco. vbi dicit. quod ab hereticis baptisati sunt seruato characterē xp̄i baptisandi nō sunt. Ibi autem vocat characterē xp̄i formam baptismi xp̄i sic patet ex textu. Et sic nihil loquitur de characterē s̄m illam significationē qua vtimur et de qua supra. quare etc. Pena autem iterantium baptismum tam p̄ferentiū quā suscipientiū est irregularitas. Extra dicit apostolus. Et litera. nisi ignorantia facti excuset sic potest. Ut de se. distin. iij. de quibus ignorantia iuris hic nō excusaret. Est etiam differentia si illa iteratio fiat publice vel occulte. quia in prima solū papa potest dispensare. In secunda s̄o forte potest episcopus s̄m Scotum qui in hac materia inuehit p̄tra canonistas nō semper bene attendentes formam verborum iuris. nec distinguentes dicta decreti quādo sūt a legislatore vel ab alio etc. Et p̄dictis ergo patet quare baptismus nō iteratur. scilicet quia ibi dimittitur pena. etc.

2 Sed p̄tra illud arguitur Quia sic nullū bonū irremuneratū ita nullū malū impunitum. Si autem in baptismo remittatur pena etc. tunc aliquod malum est impunitū quod est iniustum. Ad hoc dico primo quod nullum bonum meritorij sit quod nō premiatur a deo. Dico secundo quod aliud quod peccatum sit quod nō punitur a deo sic est in proposito. Et hoc est. quia deus est promptus ad remittendū et premiādum quā ad puniendū. Dico tertio quod nullum peccatum est quod nō punitur quia ipsummet est sibi pena. Dico quarto quod nullum peccatum remanet impunitum a deo. quia quodlibet peccatum quod remanet punitur a deo. sed in proposito peccatum nō remanet. Ideo etc. Tercia conclusio de pncipalis questio responsio ne siue ad titulum questionis propositre respōsiua sit ista. quod nō omnes suscipientes baptismū equaliter recipiunt omnes baptismi effectū. Pro cuius declaratione pono aliquas propositiones. Prima est quod omnes baptisati equaliter recipiunt primū effectū baptismi. scilicet characterē. quia ille est similis in omnibus baptisatis. Secunda est quod non omnes

baptisati equaliter recipiunt secundū effectum baptismi scilicet gratiam. quia aliq̄ non recipiunt. Tercia q̄ non omnes baptisati recipientes gratiam equaliter recipiunt eaz. quia aliqui plus et aliqui minus. Pro cuius probatione pono aliquas p̄positiones. Quarta p̄positio sit hec q̄ adultus baptisatus recipiens gratiaz. maiore recipit q̄ paruulus. quia adultus quantumcuq̄ habeat tenuem voluntate dum tamen consentiat recipere sacramentū et nō se ponat obicem ad gratiam habet meritū p̄riū qd̄ nō habet paruulus. ideo est magis dispositus quare etc. Sed contra. Pōnam q̄ adultus toto tempore baptismi et post peccatū venialiter videtur esse indispōsitus aliq̄ modo qualiter non est paruulus qui nullam habet indispōsitionē. igitur in hoc casu paruulus maiorem recipiet gratiam. Sic dico q̄ peccatum veniale nullo modo prohibet grām infundi nec actum meritoriuū si mul habere. Et supposito q̄ tale peccatū esset aliquo modo indispōsitiō ad gratiam. q̄ tamen cum ipsa stat aliqua dispōsitiō scilicet meritū que non est in paruulo. et ē maior dispōsitiō q̄ ipsum sit indispōsitiō. ideo etc. Quinta p̄positio stat de lege ordinata q̄ de duobus paruulis baptisatis vnus recipiat maiorem gratiā q̄ alius. q̄ in parentibz vnus vel in ministro conferre potest esse maior motus deuotōis q̄ alterius. propter q̄rum merita deus vni paruulo potest conferre maiore gratiā q̄ alteri. Sed hoc non est virtute baptismi sed meriti. Et dicit scotus q̄ hoc modo forte meriti de beato Nicolao q̄ parentes eius meruerunt sibi talem grām que fuit principium tam mirabilis effectus vt duobz diebus in ebdomada vnica lactatione contentus maneret. Et quo ad hoc melius est puerum a bono sacerdote baptisari q̄ a malo. q̄ eius orationes quas facit in baptismo magis exaudiunt et valent illi pro quo fiunt q̄ orationes mali. Et quo sequitur correlatiōe q̄ stat de lege ordinata q̄ duo paruuli ineq̄litate p̄mient in celo patet ex dictis. p̄t̄ etiā ex alio. quia paruulus confirmatus morico habet maiore gloriā q̄ baptisatus t̄m̄ et nō confirmatus. Et ideo sicut dicit Adam ex pediret q̄ ista duo sacramenta scilicet baptismus et cōfirmatio sine magna mora in p̄pōsita conferrent si adesset semper qui possit.

sed episcopus nō semp̄ est p̄sens. ideo nō est consuetum fieri. Aliter tamē dicit Dohkot de ista p̄firmatione licet nō neget p̄dictam viam scilicet q̄ licet paruulus baptisatus et confirmatus habeat duas gratias et alius vnā t̄m̄. gratia tamen cōfirmationis nō est gratia vnioce cum alia nec reddat habentem digniore vita eterna. sed nata est reddere fortiore habitū fidei. Ad quē effectum specialiter ordinat. Et sic patet de secundo effectu baptismi. Sexta p̄positio q̄ non omnes baptisati recipiunt equaliter terciū effectū baptismi scilicet remissionē culpe et pene. quia aliq̄ non recipiunt. Septima p̄positio. q̄ non omnes baptisati recipientes p̄dictum effectum equaliter recipiunt ipsum. patet ex dictis in prima et secunda conclusionibz. Octaua p̄positio est q̄ omnes baptisati equaliter recipiunt effectus baptismi quātum est ex p̄te baptismi. et hoc probat ratio post oppositū q̄stionis. Et si quandoq̄ sit ineq̄litas hoc est ex p̄te dispōsitiōis alterius et alterius alio et in alio suscipiente. v̄l in alijs p̄ eo sicut patet ex supradictis. Et sic patet de cōclusionē. Sed hic ē dubiū vtrum stet de lege ordinata q̄ gratia vnus adulti sit equalis vel minor q̄ gratia baptismalis vnus paruuli. Videtur q̄ sic. quia cum iste sunt eiusdem speciei et p̄ma non excedat in infinitū. secundā sequitur q̄ gratia huius adulti poterit diminui quousq̄ fiat equalis vel minor etc. Sic potest dici primo q̄ quelibet gratia debita merito p̄sonali est maior q̄ gratia iussa in baptismo seu gratia baptismalis. ideo est dare minimū actum meritoriuū qui habet p̄ se subsistere cui respondet gratia vna minima data pro merito voluntatis. licet nō sit minimus actus meritorius simpliciter. q̄ quelibet pars illius actus meritoriuū et quilibet pars gratie est gratia. nō tamen possit voluntate viatoris fieri actus meritoriuū p̄ se existens minor isto. ideo non est possibile q̄ vnus adultus mereatur in duplo minus et iterum sic vsq̄ ad equalitatem paruuli. quia stat est in minimo actu meritorio per se existente qui est maioris gratie meritorius q̄ sit gratia paruuli. Et si dicat nihil est tam in potestate voluntatis q̄ actus suus. ergo quocūq̄ dato p̄t causare minorem. concedendo q̄ minor est. sed non erit

meritorius. licet pars huius actus meritorii sit minus meritū. sed si per se existeret nō esset meritum. Exemplū. medietas huius ignis agit ad aliquam distantia ad quā nō ageret si per se existeret. sicut patet in casu. Secundo modo potest dici concedendo conclusionē scilicet q̄ possibile est aduultum cathecumini mereri tantā grām ante baptismū precise quanta cōferret puulo in baptismo. Item potest concedi de peccatore q̄ potest ita remisse conteri et cum talibus circumstantijs q̄ nō habebit maiorem grām q̄ paruulus in baptismo. Tercio modo potest dici q̄ p̄dicte gratie scilicet baptismalis et gratie meriti p̄sonalis non sunt comparabiles. q̄ non sunt eiusdem speciei. Unde s̄m Thomā gratia baptismi et cōfirmationis. et gratia virtutū et donoz distinguunt s̄m speciem. quia ad alios effectus ordinantur. Et s̄m hoc si sit verum patet de dubio et p̄ consequens de quesito principali. Tunc ad rationes. Ad primam patet quid dicendum. Ad secundāz cōcedo q̄ in casu baptismi vnus paruulus valet paruulo adulto. scilicet quando adultus ante baptismū est iustificatus. et hoc probat ratio. et nō est contra dicta prius. Ad terciāz quātū ad illud quod concludit de duobus adultis conceditur. nec est cōtra dicta. Sed quātum ad id quod arguit de duobus paruulis potest dupliciter dici. Vno modo quomnes paruuli sūt equalis in naturalibus quo ad id in quo gratia immediate recipitur. quia omnes anime sunt equalis in p̄fectione. licet sint ineq̄ales in dispōsitiōnibus suozum corporum. Alio modo potest dici. si teneretur. q̄ anime nō sunt eque perfecte essentialiter sicut videt sonare articulus parisiensis. Unde potest negari consequentia. sunt ineq̄ales in naturalibus. ergo gratia causatur perfectior in perfectiori anima. Et quando arguitur sacramentum equaliter agit tactus actiuorum sunt etc. Dico q̄ sacramentū proprie non agit gratiam sed deus libere agit eam quādo sacramentū suscipitur. et ideo potest causare maiorem vel minorem. sicut sibi placet. quare etc.

Questio quarta.

A

Verō circa di

stinctiones septimam huius quarti libri. Utrū sacramentum cōfirmationis sit sacramentum noue legis. Arguit primo q̄ nō. q̄ in toto euāgelio nō legit vbi xp̄us ip̄m instituerit. igitur etc. Secundo q̄ in tota scriptura noue legis nō legit de forma ipsi aut de materia. igitur etc. Tercio. q̄ cōfirmatio de lege cōmuni nō est possibilis in via. igitur cōfirmatio nō est sacramentū. Cōsequētia tenet. aū̄s patet. q̄ de lege cōmuni soli beati sunt cōfirmati in bono. i. stantē firmi in bono igitur etc. Oppositū tenent oēs. et patet per mgr̄m in hac distī. et de p̄se. distī. v. p̄ totum. In hac questione erunt tres articuli. In primo videbit qd̄ sit cōfirmatio. In secundo soluet q̄stio. In tercio mouebit triplex dubitatio. B Quātū ad p̄mū articulū diffinitio cōfirmationis vt hic sumit p̄t assignari talis. Cōfirmatio est vnctio hoīs viatoris viri scilicet vel mulieris nec actualiter nec habitualiter dissentietis facta in frōte in figura crucis cū crismate sanctificato et hoc a ministro ydoneo simul cū intentionē debita inungēte et certa p̄ba p̄ferente ex institutionē dei signās vnionē aīe p̄ grām roborantē ad p̄stendū cum fiducia fidē xp̄i. Et ex hac diffinitōe patent sex correlatiōes. Primo patet q̄ hic nō sumit cōfirmatio vt est constans firmitas in bono. nec vt est signū talis cōfirmationis. quia talis de lege cōmuni solum est in beatis. Sed capis p̄ quadā vnctiōe que est signū cuiusdā spūalis roboris qd̄ fortificat i bono nō t̄m̄ sic p̄stāter v̄l firmis q̄n̄ hō possit de lege cōi cadere ab illo. et talis vnctio est sacramentum. Et sic patet solutio terciē rōnis aū̄ oppositū q̄stiois. Secdo ex dicta diffinitōe patet qd̄ sit materia huius sacramenti. q̄ crisma sanctificatū. i. oleū oliue balsamatū seu mixturā cū balsamo ab ep̄o p̄secratū v̄l ab alio cui talis p̄secratio p̄t mitti. Quātū hec sit materia nō legit ex euāgelio sed auctoritate ecclēie. Tercio patet qd̄ sit forma huius sacri q̄ certa verba ista scilicet signo vel p̄signo te signo crucis. p̄firmo te crismate salutis vel sanctificationis. in noīe patris et fi. et. Amen. Quarto patet qd̄ sit p̄ferens hoc sacramentum q̄ minister ydoneus ep̄us scilicet v̄l alius cui hoc p̄mitti potest. Et requirit ex p̄te ministri

B 3

simultas in faciendo vtrūq; actū. s. vncio nis 7 prolationis forme 7 etiam debita in tentio que oīa debēt intelligi sicut supra d̄ bap̄tismo. Quinto patet quis sit suscipi ens hoc sacramentū. qz homo viator vir. s. vel mulier nec actualiter nec habitualiter dissentiens. Vel fm̄ Scotū aliquid cō sentiens aut nunq; vsus libero arbitrio Sz de hoc dicendū vt dictum est supra de bap̄ tismo. Sed iste est solum suscipiens fm̄ de terminataz prem̄ scilicet frontem. 7 ideo ex pre suscipientis requirunt duo p̄ter illa q̄ requirunt in bap̄tismo scilicet frontem. 7 etiā qz bap̄tismus sit. quia bap̄tismus est ianua sacramentorum. distinc. xv. sollicitudo.

Sexto et dicta diffinitione patet qd sit effectus huius sacramenti p̄ hoc qz dicit si gnans vncionē anie. zc. Unde effectus hu ius sacramēti est acceptio spūs sancti ad ro bur p̄tra oīa tentamenta. 7 p̄fortatio aie in virtute 7 sp̄aliter in virtute constantie in fi dei confessione. Un̄ Actū. viij. Tunc im ponebant manus sup̄ illos 7 accipiebāt. ff. Et sic patet lex correlaria circa istd̄ sacra mentū. **L** Sed p̄tra p̄dicta successi ue 7 p̄ ordinē obijct. Primo p̄tra materiā 7 formā simul. qz t̄pus non sic instituit nec apostoli tali forma vel materia vtebantur. sed impositione manū vt tactus est. Se cūdo p̄tra materiā specialiter. quia in bap̄ tismo non est necessaria aq̄ consecrata. igit nec hic oleum p̄secratū. Tercio p̄batur qz non oportet qz minister sit ep̄s. qz de con se. disti. v. puenit. dicit sic. Ubi ep̄scopi de sunt vt p̄res biteri etiā in frōtibz bap̄tistof crismate tangere debeant p̄cedim. igit zc.

Quarto p̄batur qz non oportet qz susci piens sit bap̄tismus qz Actū. xij. paulus fuit p̄firmat⁹ p̄ ipositionē manū ab ana nia 7 accepit. ff. 7 tamen nōdum erat bap̄ti satus. igit. Quinto obijctur de effectu. quia in bap̄tismo in extrema vncioe in or dine 7 penitencia accipit spūs sanctus 7 da tur gratia. sed quicūq; accipit. ff. 7 quicūq; da tur gratia ipse ex hoc efficit in spū fortior 7 in virtute cōfirmat et roborat. Cur igitur ista datio. ff. appellatur confirmatio sicut il la de qua supra. 7 que differentia effectuz hic 7 ibi. **D** Ad p̄mū istozū potest di ci qz supponit sic institutū fuisse a christo. et apostolos sic vsos fuisse. licet hoc nō legat̄ in scriptura. qz aliter ecclesia nō sic vteret̄

nisi sumpsisset et doctrina christi zc. Nec ē incōueniens multa esse edita a t̄po autēti ca p̄ apostolos que s̄ in scriptura nō legi mus sicut dicit Dam. li. ij. capi. iij. De for ma vero tenet d̄ns Armacan⁹ li. ic. de q̄st. arme. ca. xij. qz p̄babile est vna esse forma bap̄tismi 7 oīm istozū sacramentoz scz con firmatiōis. ordinis. p̄nie. 7 extreme vncio nis. q̄uis multas 7 diuersas oratiōes eccle sia in ipsoz collatione exerceat. Nā ipse te net li. viij. ca. ix. qz ista s̄ba vel coruz sensus scz in noie p̄ris 7 filij 7. ff. sint forma bap̄ti mi q̄uis exigan̄t alia verba. Et ita cōsequ ter dicit de predictis sacramētis Sz quia hoc cōiter nō tenet nō assero. licet ille bene loquat̄ p̄sequenter ad scripturam sacram.

Ad secundū dico qz christus oēm aquā tactu sue mūdissime carnis sufficienter cō secrauit in vsum bap̄tismi. ideo nō requiri tur specialis cōsecratio. Et hoc rationabi le fuit propter necessitatem bap̄tismi secun dū in proposito. ideo zc. Ad terciū duplici ter pōt dici fm̄ Scotū. Uno modo qz in p̄mi tiua ecclesia nō erat differentia iter sacerdo tes et ep̄scopos. et hoc ipse probat diffuse et etiam dominus Armacan⁹ li. ij. de q̄sti. arme. p̄lix declarat qz nullus p̄latus habz amplius de potestate ordinis siue sacramē tali q̄ simplices sacerdotes. Et in ca. q̄sto ostendit qz simplices sacerdotes habēt po testatē p̄firmandi 7 absoluedi a quocūq; peccato. tamē fm̄ eum si hoc faciāt peccāt. 7 sunt grauiter puniēdi. De hac materia in feri⁹ videbit. Alio mō potest dici qz si p̄ri cipio nō licuit sacerdoti cōi tamen in dicto casu papa potuit quēlibz illius regiōis ad cui⁹ ep̄m scribebat facere ep̄m q̄ntuz ad il lum actum. 7 tunc quilibet eoz vere et lici te p̄firmabat tanq̄ ep̄s q̄ ad illud licz nō quo ad alia. Et ratio huius dispensatiōis potuit esse scandalū vitandū. Ad q̄rtuz p̄t dici qz bap̄tismi s̄m̄is p̄cedere nō req̄ rit simplr. sed vel ip̄m aut aliqd̄ equalens q̄le credit̄ tunc fuisse in paulo cū vidisset ar chana zc. Ad q̄ntum pōt dici qz in alijs sacramētis vel in alijs acceptionibz. ff. q̄bz legi in scriptura n̄ accipit. ff. sicut hic. nec ad similem effectum. qz abundantius q̄ in alijs sacramētis in isto dat̄ vigor resisten di peccatis. et principalis effectus ei⁹ ē cō firmare aniam in virtute. in x̄ta illud Uos autem sedete in ciuitate quouisq; induam̄

ni virtute ex alto. Et precipue in v̄tute cō stantis p̄fessionis fidei. iuxta illud Actū. iij. Virtute magna reddebant apostoli te stimonij resurrectiōis domini zc. In alijs autē sacramētis est alius effectus p̄rius ideo hoc solum vocatur p̄firmatio. zc.

Et hec de primo articulo.

E Quantum ad secundum articulū. in quo soluenda est questio. ponā tres con clusiones. Prima sit hec qz confirmatio est aliquod sacramētū ab alijs sex sacramē tis noue legis distinctū. ista patet fact̄ et di ctis. Secunda qz p̄firmatio est noue le gis sacramentum a christo institutū. Pri ma para sequit̄ et secunda 7 totum patz et actibus apostolorū. qui conuersis ad fidē et bap̄tistis manus imponebāt. Act. viij. 7. xij. caplis. Tercia qz confirmatio seu confirmatiōis sacramētū fuit a christo in stitutū. 7 ipsuz sic fuisse institutū fuit ab eo declaratus Bar. x. Bar. xij. quando scz imponebat manus super paruulos 7 bene dicebat eos sicut ibidem legitur. non enim alibi legitur christum hoc exercuisse sacra mentū. Sed contra ista arguitur. Pri mo. quia in autoritatibz allegatis nulla sit mentio de confirmatione sed solum de ma num impositione. modo in collatione sa cramenti ordinis manus imponunt. Un de de ipso apostolus dicit p̄ma ad Thi. v. Manus cito n̄cmini imposueris. Idē fit in sacramēto extreme vncionis. Marci vlti. Super egrus manus imponent 7 be ne habebūt. quare nō videtur qz hoc sacra mentū dicatur manūz impositio plus q̄ aliud predictoz. Et p̄sequens impertinē ter concludit supra de institutione confir mationis. Secundo non legitur qz illi paruuli quibz christus manus imposuit p̄ us fuerint bap̄tistati vt sacramentū confir matiōis possent accipere. Tercio si hoc sacramētū fuit a christo institutū vel fu it a christo institutū vel fuit ab ipso suis a postolis collatum ante suam passiōē vel non. Si non. contra. quia hoc magis de buit fieri in eis qui erant ad predicationē fidei cum periclo corporis mittēdi q̄z par uulis qui huiusmodi pericula non erāt su cepturi. Si sic. ergo illa receptio. ff. in die penthecostes non fuit apostolis sacramē tum confirmatiōis. aut fuit secunda cōfir matio ipsoz. 7 sic fuit duplex sacramen

tum cōfirmationis in eis. quare erit itera bile zc. **F** Ad primum dico primo qz in p̄dicta impositione manūz christi 7 apostolorū fuit aliquod sacramētū colla tum. hoc videtur clarum cum appareat p̄ illam impositionē spūs sanctum datūz fu isse. Dico secundo qz et factō christi qui hoc sacramētū paruulis p̄tulit. 7 et hoc factō apostolorū qui ipsum statim bap̄tista tis p̄tulerunt. satis patet qz hoc sacramen tum debet alia sacramenta de cursu p̄mu ni p̄cedere que non dantur nisi p̄uocet̄ 7 discretiōē h̄ntibz 7 ip̄m debet dari omi bus bap̄tistis. Et qz patz terciō qz ratio nabiliter placuit sanctis patribz hoc sacra mentum impositionis manūz siue potius eius effectum confirmationē vocare. quia scilicet bap̄tistis recipientibus per bap̄tis mum spūs sanctus ad remissionē peccato rum. statim debet dari hoc sacramētū ad receptionē spūs sancti vt habeant virtutes ampliozem tentationibz resistēdi 7 confir mentur in bono zc. Et quo patet quar to quare hoc sacramētū p̄t ceteris in q̄ bus manus imponunt vocetur manūum impositio. quia scilicet hoc sacramentum ge neraliter cunctis bap̄tistis debet confer ri. non sic autem alia. ideo nomen p̄mune sibi meruit appropriare. Ad secundū di co qz supposito qz illud nō legeretur tamen sic esse tenendū est scilicet ex ordine que te nebant apostoli. Et tamē satis illud habe tur. quia christus dicit qz saluz erat regnū celoꝝ. quod nō conuenisset illis puulis si fuissent in peccato. 7 p̄sequens si nō fu issent bap̄tistati aut circūcisi aut alias a pec cato purgati. **B** Ad terciū duplici ter potest dici fm̄ Armaca. li. nono ca. xij. Uno modo qz et tota serie euangelij nō ap pareat qz christus alijs a paruulis supra di ctis hoc sacramētū contulerit ipso existē te in terris corporaliter. 7 ideo in die penthe costes ip̄s aplis 7 discipulis p̄gregatis in ynū p̄mo dat⁹ fuit spūs sanct⁹ vice hui⁹ sa cramenti confirmationis siue impositiōis manūz Actū. ij. Et qz t̄ps in hūanitate absens erat. loco ipositionis manūz cecidit ignis ab eo missus sup̄ capita singloꝝ. q̄lis appitio nō legit̄ cū apli man⁹ alijs ipone bāt. Alio mō si qz velit dicere qz apli ante x̄pi passiōē h̄ sac̄m suscepant. pro quo vi deli facere qz apostoli bap̄tistis quibusqz

Ratim man^o imponebant qd non fecissent vt videtur nisi cū eis ita actus fuisset a xpo tunc cōsequēter potest dici q illa donatio spiritus sancti in die penthecostes non fuit eis sacramentū confirmatiōis sed alijs discipulis qui cum eis erant. Prima autē via videtur pbabilior huic doctori. licet ex ea sequatur q apostoli sacramētū ordinis aut sacramentū confirmatiōis susceperunt. quod ipse ostendit non esse inconueniens. Secunda autē via simpliciter concedere tur ab eo si tamen ostendat quid apostoli susceperunt in die Penthecostes cū eis christus promiserit dare spūm sanctum. Et si declaret quomodo illa tū ingens datio spiritus sancti non fuerit sacramētum quod est difficile vt dicit.

Quantū ad terciū articulum soluenda est triplex dubitatio. Prima est vtum h sacramentū sit necessarium ad salutē. Videlicet q sic de conse. distin. ij. Omnes fideles p manus impositionē episcopoz post baptismū spiritus sanctus suscipere debent vt pleni christiani inueniant. ibi dicit debent. Item quilibet tenet esse plenus christianus. Respondet s^m Scotus q nō est simpliciter necessariū. iuxta illud Bar. vi. Qui crederit et baptisatus fuerit etc. est tamen necessariū adulto sic q nō contēnat alias nō est plenus christianus vt dicit auctoritas etc. Dicit tamē dominus Armacanus q receptio huius sacramēti in adultis habet vim pcepti ita q ipsa est necessaria si haberi possit. Et hoc ipse probat libro quarto capitulo. xxij. et respondet ad obiecta contra etc.

Secunda dubitatio Utrum hoc sacramentum sit iterabile vl non. Respondet q iterari non debet. et si iteretur nullum effectum habet. de consecra. distin. ij. dictum. Unde sciens iterans peccat mortaliter. Ratio autem sola et principalis est institutio diuina. de qua non patet clare ex scriptura sed auctoritate ecclesie etc.

Tercia dubitatio. Utrum pena iterantiū hoc sacramentum sit irregularitas. Respondent canonice q sic. Quod probat p locum a simili de baptismo p casum. de consecra. distin. iij. Quibus tamen Scotus dicit oppositum. quia nulla pena canonica q nō est inflicta a papa condente ius incurritur ipso iure. nec propter argumentū expōnentiū canones siue a simili siue a ptra

rio sensu est aliquis tali pene astrictus. quia possunt exponere ius conditum non nouū ius cōcedere. Cū ergo non inueniat episcopus dicta pena in iure imo magis oppositum de conse. distin. v. dictum. vbi nulla pena infligitur episcopo iterū confirmanti vl etiā suscipienti nisi q soli dō sub habitu monachali vel clericali seruiat. illud enī innuit non penam irregularitatis sed magis oppositum. Igitur illa pena nō est imponenda maxime cum pene sint restringende. etc.

Ad rōnes q̄stionis patet qd dicēdū sit. De sacro eucharistic. Questio quinta.

Via postquā

magister egit de sacramento baptismi quo regeneramur. et de sacramento confirma-

tionis quo roboramur. consequenter agit ab octaua distinctiōe vsq ad decimā q̄rtā de sacramento eucharisticē q̄ nutrimur. Ideo quero Utrum idem corpus xpi localit sit in celo et realiter in eucharisticē sacramento.

Arguitur primo q nō. quia si sic sequeat q corpus xpi distaret a scripto. Cōsequens videlicet implicare. et p̄na tenet. q̄ quanta est distantia inter loca tāta est inter locata vt videlicet claz. igitur etc. Secūdo sequeret q xpi corpus et spēs eucharisticē essent eqlia. Cōsequens apparet falsum. et p̄na pbaf. q̄ q occupant locū eqliz sunt eqlia. Nā q̄cunq vni et eidē sunt eqlia inter se sunt eqlia. et locū est eqliis locato et econtra. Si ergo corpus xpi et spēs ille occupant equalē locū. sequitur etc. Tercio si sic. vel omnis actio et passio et omne accidēs q̄ insunt corpi xpi localiter existenti in celo etiā insunt eidē existenti in eucharistia vel nō. Si dicat q sic. contra. q̄ in eucharistia nō p̄t videre nec audire nec videri nec audiri. r̄ista p̄petit sibi in celo. igitur. Si dicat q nō. cōtra actio sufficēter approximato passiuo p̄t seq̄ actio. s̄ sic est hic. igitur etc. Oppositū t̄z fides p̄t illud dictum xpi. hoc est corpus meū. In ista q̄stione erūt tres articuli. sic in p̄cedentibz.

Primo videbit qd est eucharistia. Secūdo de q̄stione. p̄posita. Tercio de illo qd tāgit rō scia. s̄ vtz ois actio aut passio tōc accidēs qd inest corpi xpi existenti in celo possit eidē inesse sub eucharisticē sacramento

B Quantum ad primū articulū s̄m

Scoti et cōmuniter loquentes Eucharistia est sacramentum corporis xpi contentiuum sub speciebus panis et vini post cōsecrationē factam a sacerdote sub certis verbis cum debita intentione prolatis et institutione diuina veraciter signans corpus xpi et sanguinem sub vtraqz panis sez et vini specie realiter contineri. et ipsum digne comedentes aut bibentes spiritualiter refici. Et hec descriptio patebit et dicendis. Et hac descriptione patet ser correlaria. Prima patet quid sit materia huius sacramenti. quia panis et vinum. Et debet esse panis triticus cum aqua elementari coagulatus de consecra. distin. ij. caplo Non oportet. Et caplo sequenti. Cuius congruentia accipitur ex illo verbo christi Johan. xij. Nisi granū frumentit etc. Ubi christus grano frumenti se comparat. Debet etiā esse vinū de vua expressum. de conse. distin. ij. Vinum. Cuius congruentia accipitur ex illo verbo xpi. Ego sum vitis etc. Ubi christus se comparat viti. Et ideo vinū artificiale vel qd nō est de vite non est conueniens materia huius sacramenti. Ratio autē omnium istorum est sola institutio diuina. quibus congruente ad hec possunt dari. Secundo patet qd sit forma huius sacramenti. quia certa verba a sacerdote prolata. Pro quo pono aliquas propositiones. Prima est q forma consecrationis corporis sunt hec vba. hoc est corpus meum. Unde illa cōiunctio enī non est de essentia forme sed ponitur ad cōtinuandū. ne illa verba que sunt de forma pferantur sine precedentibz. Secunda p̄positio q illa verba p̄cedētia debēt dici propter reuerentiā vel p̄pter orationē p̄mittendā. licet non sint necessaria ad p̄secrationem faciendam. Tercia p̄positio Qad p̄secrationem sanguinis ista verba sunt necessaria vel eoz sensus. hic est sanguis meus. quoniam omnes quatuor euangeliste in illo sensu concordant quia idem intelligit p̄ ista. hic est calic sanguinis mei hic est enim sanguis meus. hic est calic in meo sanguine que verba illi quatuor posuerunt. Dec autem verborū diuersitas fuit forte propter h̄ quia a principio in diuersis linguis scripserunt. vel quia et diuersis linguis in latinū translata sunt euangelia. vel quia sic voluit spiritus sanctus vt sciretur q non eadem verba requirunt sed equiualens sensus. vl

propter aliud misterium. Non est ergo dubium sensum illorum exigi ad consecrationē sanguinis. sed vtum aliud requiratur dubium. Pro quo sit quarta p̄positio q nō est certum ex scriptura vtrū illa verba que p̄cedūt aut sequunt in canone missę s̄m vsu ecclesie. aut aliqua alia a predictis requirant ad consecrationē sanguinis. Ideo periculosum est hic aliquid asserere. q̄ ad hoc auctoritas sufficiens non habetur. sed non est piculosum ignorare. q̄ videt ignorantia inuincibilis vt dicit Scotus. Et h̄ hac materia tractat Armacanus li. ij. a principio vsq ad quintū caplū. sed transeo cā breuitatis. etc. Quinta p̄positio que sequitur et predictis est. q non est necesse in quolibet sacramento scire precise que vba sunt de forma ad hoc q aliquis p̄terat sacramentū. Secra est q in casu talis dubii sufficit intentio faciendi quod facit ecclesia. ideo sacerdos debet distincite legere verba canonis a principio vsq ad finē. et oppositum facere esset peccatū. quia ibi melior est simplicitas q̄ subtilitas.

Tercio ex dicta descriptione patet quis sit minister huius sacramenti. quia sacerdos certa verba proferens cū debita intentione. Pro quo pono aliquas p̄positiones. Prima est q solus deus potest hoc sacramentū consecrare causaliter. Secunda q creatura potest hoc sacramentū p̄ficere ministerialiter. q̄ deus sic ordinauit vt in quolibet sacramento minister posset esse homo.

Tercia est q ad hoc vt creatura conficiat hoc sacramentū ministerialiter solus tres condiciones requirunt simpliciter. Prima est q sit sacerdos. Secda q pferat verba p̄secrationis. Tercia q habeat intentionē faciēdi qd ecclesia itēdit. Prima p̄ditio ē specialis in hoc sacramento. Et pbaf extra d̄ s̄. trini. et fide ca. Et fundat Bar. xxvj. Hoc facite etc. Vel hoc. quocūqz feceritis etc. Ubi xps loquitur discipulis quibz succedunt in ecclesia soli sacerdotes. Secda conditio et terciā sunt cōmunes alijs sacramētis. Vn̄ propter defectū secūde nō p̄t mutus p̄ficere. sed p̄pter defectū tercię hoc non p̄t carēs vsu rōnis. sed illud p̄t de gda hereticus vel scismaticus. Quarta p̄p̄ q ad h̄ vt creatura cōficiat hoc sacramentum ministerialiter non solū simpliciter et absolute sed etiam deceter et ordinare aliq̄ alia a

quarti sententiarū

predictis requirunt scilicet aliquid ex parte ministrī ut quod non sit subiectus pene canonice aut pene naturali super qua fundatur pena canonica. sicut quod non sit degradatus irregularis excommunicatus. suspensus ab executione sacramentorum. symoniacus vel infamis. quod non sit in naturalibus turpiter et scandalose de seculo mortali et quod sit in puenientibus ornamentis ut habetur de psecra. dist. i. vestimenta. Et quod habeat in missa respondentem in persona totius ecclesie. Similiter ex parte loci aliqua requirunt. Et ex parte loci proprie dicti duo. scilicet primo quod non sit interdictus. secundo quod sit sanctificatus. Et istud secundum intelligendum est nisi in casu necessitatis. Item ex parte loci improprie dicti scilicet altaris vel vasis requiritur quod altare sit lapideum et quod calix vel patena sit de auro et argento aut ad minus de stanno. non de ere vel auricalco propter contractam rubiginem. non de ligno vel vitro propter imbibitionem vel fractionem. Et debent omnia ista esse consecrata. Similiter aliquid requiritur ex parte temporis scilicet quod sit inter principium diei et horam nonam intelligendo per principium diei principium aurore. Et incipit secundum aurore in libro de crepusculis quod est sol sub horizonte ad octo gradus. et hoc est intelligendum regulariter. Item istam temporis circumstantiam committitur vni quod requirit tractum temporis scilicet quod dicat missam certis orationibus secundum usum ecclesie. Et de omnibus istis vide in Scoto libro quarto. in fine dist. tredecime. vbi distulse declarat ista que breuiter summaui quod licet sint vtilia tamen non sunt magne speculationis. **D** Quarto ex predicta definitione patet quis sit suscipiens hoc sacramentum. quod comedens aut bibens. Pro quo distinguendum est secundum Scotum quod hoc sacramentum potest aliquis suscipere quadrupliciter. Uno modo sacramentum et non sacramentaliter. Secundo modo sacramentum sacramentaliter et non spiritualiter. Tercio modo sacramentaliter et spiritualiter. Quarto modo sacramentaliter et non sacramentaliter. Primo modo recipit sacramentum qui recipit hostiam consecratam. sed tamen non recipit eam ut consecratam sed omnino non discernens eam a cibo communi. Et talis secundum apostolum. i. Corinth. ij. Judicium sibi manducat et bibit

non diiudicans corpus domini. id est non discernens a communi cibo. Et hoc si fiat ex infidelitate sicut in pagano. vel ex contemptu stante fide ut in malo christiano. Et hoc modo vnum brutum potest recipere hoc sacramentum. Secundo modo recipit sacramentum ille qui est in peccato mortali. et tamen credit ibi esse corpus christi et recipere communionem ipsius. Tercio modo recipit sacramentum bonus fidelis sine peccato mortali qui cibum siue sacramentum corporaliter recipit et in cibum spiritualiter conuertit. iuxta verbum Augustini. Quarto modo recipit sacramentum bonus fidelis deuote paratus ad susceptionem. qui tamen propter reuerentiam abstinere vel propter infirmitatem vel quia forte non habet ministrum. Istis tribus modis brutum non potest suscipere sacramentum. sed duobus vltimis solus bonus recipit. **E** Quinto ex dicta descriptione patet quis sit effectus huius sacramenti. Est enim duplex effectus. Primus est realis continentia corporis et sanguinis christi sub speciebus panis et vini. Secundus est reffectio spiritualis illius qui digne recipit hoc sacramentum. Primus effectus probatur per autoritatem Barth. xvi. vbi christus post cenam illud sacramentum instituit ut sub illis speciebus verum corpus eius et verus eius sanguis realiter contineretur. Et non tamen tunc quando ipse confecit sed etiam quando postea a sacerdotibus conficeretur. Ad quod dedit autoritatem subdicens ibi. hoc facite in mea commemorazione. Unde quod hoc sacramentum semper sit in ecclesia quod durabit patet per illud. Quotienscumque panem hunc et mortem domini annuntiabitis donec veniat. supple ad indicandum. Vni usque tunc durabit ecclesia militans et carnis in ea. Secundus effectus patet quia congruum est illum specialiter reffecti qui digne recipit cibum spirituales et ideo datur in specie cibi corporalis et si vero heretici vellent impugnare primus effectum dicendo quod corpus christi non est ibi realiter sed solum representatiue. et quod illa verba scilicet hoc est corpus meum hic est sanguis meus dicta sunt figuratiue sicut illud Jobannis decimo quinto. Ego sum vitis vera. Istud apparet esse contra intentionem christi. quod secundum Augustinum intellectus verborum christi ex precedentibus et sequentibus

questio quinta

potest haberi. Unde vbi christus dicit ego sum vitis vera statim subdit et vos palmite. Unde constat eum loqui figuratiue. Cum autem dicit hoc est corpus meum statim subdit quod pro vobis tradetur. Lu. xxij. Et ita de suo sanguine. ideo et. Et si dicant isti quod christus videns aliquos abisse retrosum propter predicationem de eucharistia vbi dixit nisi manducaueritis carnem et. statim exprobrauit se dicens verba que locutus sum vobis spiritus et vita sunt. et ita videtur quod non intellexerit nisi de carne sua figuratiue. Istud non valet quia non vult ibi negare veritatem corporis sui. sed vult ostendere quod non est ibi corporaliter illo modo quo illi intelligebat scilicet visibiliter et in propria forma. sed per oppositum ad istum modum intelligendi est ibi spiritualiter et. **F** Sexto ex dicta definitione et immediate dictis patet quadruplex differentia et excellencia huius sacramenti super alia. Prima quia alia licet quod est de se sint signa vera tamen quandoque non habent effectum suum propter suscipiens in dispositionem. sed istud est veracissimum. quod nunquam caret primo effectu. Secunda est quia istud realiter continet illud quod signat. alia non. Tercia. quia effectus istius est dignior quam in aliis. et. Quarta. quod alia sacramenta consistunt in fluxu et fieri. istud autem est quoddam permanens et.

S Sed contra predicta per ordinem mouent aliqua dubia circa materiam. Primum dubium est. an panis azimus vel fermentatus vel uterque sit materia huius sacramenti. Secundum. Utrum apponere aquam sit de necessitate sacramenti. Et videtur quod non quia non apparet vbi christus instituit quod ponat aqua. igitur et. Ad primum dubium dicunt greci quod necesse est conficere in fermentato. ideo negant latinos conficere. Antecedens probant. quia christus confecit in illo pane sicut nituntur declarare ex euangelio. sed de hoc vide pro et contra in Scoto. Contra hanc heresim pono aliquas propositiones. Prima est quod christus confecit in pane azimo et non in fermentato. Patet per illud Barth. xvi. Primo die azimorum quiescerunt discipuli. vbi vis paremus tibi pascha. Similiter Bar. xiiij. et ideo patet quod prima die azimorum scilicet. iij. luna cum discipulis comedat christus agnum pascalem secundum legem. et illa die psecit et. Secunda propositio est quod non

solum in azimo sed etiam in fermentato potest confici. quia secundum Anselmum libro suo de azimo fermentato non differunt substantialiter azimus et fermentatus. ideo non negamus grecos conficere in fermentato. Quod patet. quia a principio tota ecclesia conficiebat in azimo. postea autem tempore leonis pape fuit constitutum quod conficeretur in fermentato sed illud fuit ad tempus ad extinguendum heresim hebionitarum quod dixerunt necessarium esse christianos iudicare. et per consequens pascha in azimo conficere. sed illa heresi extincta rediit ecclesia occidentalis ad primam consuetudinem. Tercia propositio est quod minister siue latinus siue grecus conficiens in fermentato grauius peccat. quod talis facit contra ordinem siue constitutionem ecclesie que conformis est quo ad hoc institutioni christi et. Ad secundum dubium dicit Armacanus in libro quarto. capitulo nono quod aqua in consecratione sanguinis necessario exigitur. quia licet non legatur quod sic consecrasset. tamen aliquibus verisimilibus rationibus hoc probatur et. Scotus tamen dicit quod non est simpliciter de necessitate sacramenti. apponatur aqua cum vino. quia etiam quando ponitur aqua non conuertitur in sanguinem nisi sit primo conuersa in vinum. et ideo ita modica est ponenda et ita tempestiue quod ante consecrationem possit conuerti in vinum. Greci etiam non apponunt aquam ut dicit Innocentius de officio missae parte tertia. libro quarto. capitulo quinto. tamen minister tenetur ponere aquam propter preceptum ecclesie. etiam christus vinum aque mixtum consecrauit secundum Damas. libro quarto. capitulo quinto et.

S Sed circa formam sunt aliqua dubia. Primum est quando christus hoc sacramentum instituit siue quando primo consecrauit. Secundum est. quid demonstratur per hoc. in illa propositione. hoc est corpus meum et. et quid signat et. Ad primum dubium patet quod in cena facta a christo hoc sacramentum institutum. tamen circa hoc dupliciter dicitur. Vni dicit scotus quod christus quando dixit illa verba. hoc est corpus meum. non consecrauit per illa verba. sed prius per illam benedictionem de qua dicitur quod benedixit et. Et huic respondet Innocentius de officio missae parte tertia capitulo sexto et decimo quarto. Et per B

quarti sententiarū

videtur facere q̄ nisi corpus christi fuisset
ibi sub sacramento ante plationē illorum
verborū hoc est rē. non vere dixisset hoc est
corpus meū rē. Alio mō dicit. Armacan⁹
li. ix. caplo. v. q̄ vbi Marcus dicit bñdixit
Lucas ⁊ paulus dicit grās egit. ⁊ sic non
videt illa bñdictio panis sed potius dei pa-
tris. nec p̄cessit aliqua benedictio cōsecra-
tiua panis anteq̄ xp̄us dicit. hoc est cor-
p̄ meum. ⁊ ita de calice rē. Utrūq̄ autē predi-
ctorū modorū pbabile est sustinere f̄m istuz
doctorem. tñ quicquid dicatur de p̄dictis
non refert quo ad p̄positum q̄n illa verba
hoc est corpus rē. sint p̄secratiua ap̄d nos.
Magis tamē pbabile videtur q̄ p̄ eadem
verba xp̄s consecrauit quia non videt rō-
nabile q̄ alia forma verborū consecratiōis
vtatur minister q̄ ea qua vsus fuit et do-
ctor ⁊ magister rē. Ad secundū dubium
vel queris de xp̄o vel queris de xp̄i ministro
Si queris de christo qd̄ demonstrauit di-
cendo hoc est rē. licet Scot⁹ circa h̄ mul-
tas opiniones recitet et plures cōclusiones
p̄bet. tamē breuiter p̄t dicit Uno mō f̄m pri-
mam viā supradictā q̄ xp̄s demonstrabat
corpus suū iam ibi p̄existēs añ plationem
verborū illoꝝ rē. Alio mō tenendo secundā
viā ibidē dictā p̄t dicit f̄m Armacanuz q̄
xp̄s corpus suū demonstrauit añ p̄uersio-
nē panis in ip̄m qd̄ tamē adhuc nō fuit in
manib⁹ eius sed esse debuit verbis illis p̄-
latis. quo corpe et demonstrato veruz fuit
hoc est corpus meū. Et vtrūq̄ horū p̄t di-
ci sine piculo f̄m istum doctorem. Si autē
queris de christi ministro quid demonstrat
dicendo hoc est corpus meū rē. Uno mō
p̄t dicit f̄m Ockaz in quolibetis suis q̄ sa-
cerdos significatiue recipiēs dicta s̄ba de-
bet demonstrare p̄ ly hoc corpus xp̄i. sic tñ
q̄ illi p̄pōni vocali duplex mentalis corre-
spōdeat sc̄z vna de futuro a principio pla-
tionis verborū vsq̄quo verba sunt prola-
ta. et est talis mentalis hoc corpus qd̄ sta-
tim erit sub istis speciebus est corpus meum
Alia de presenti verbis prolatis scilic̄z hec
hoc corpus nūc existēs sub istis sp̄eb⁹ est
corpus meū referēdo semp̄ ly meū ad chri-
stum cuius hoc est corpus. Et causa est q̄
tempore plationis verborū res aliter se ha-
bet q̄ post. q̄ primo nō est ibi corpus xp̄i.
sed bene post. rē. Alio modo dici potest q̄
nō est necesse q̄ sacerdos rite conficiēs ali-

quid demonstret p̄ ly hoc vel etiaꝝ q̄ aliqd̄
intelligat p̄ illam vocem plus q̄ per voces
non significatiua. quia vox illa nō requiritur
ibi ad illam p̄secratiōem tanq̄ significa-
tiua veri vel falsi. sed solum hec vox data ē
nobis tanq̄ signuz vt agnoscamus q̄ his
verbis rite prolatis immediate sub ill' spe-
ciebus est corpus xp̄i p̄ diuinū bñplacitū.
Et pro hoc facit q̄ sacerdos p̄fert illa ver-
ba materialiter ⁊ recitando ea tanq̄ a xp̄o
dicta. vt patet p̄ verba p̄cedentia in canone.
ideo illa nō est p̄positio rē. Unde q̄tuz ad
hoc bene dicit Scotus q̄ finaliter tenet q̄
qualitercūq̄ logicus saluet illam p̄pōnem
esse veram tamē sufficit theologo q̄ illa nō
est oratio sacramentalis vt vera sed vt tale si-
gnum sensibile ⁊ vt instrumentū institutū
a deo ad p̄secratiōem illam rē. S̄z male di-
cit in hoc quod subdit ibidē q̄ illa oratio
non est p̄positio p̄secratiua vt vera neq̄
vt falsa. sed tñ vt est p̄positio neutra p̄-
or naturaliter ⁊ forte tempore veritate sua.
Hoc em̄ nihil est dicere imo implicat q̄ ali-
qua p̄positio sit neutra aut aliquo modo p̄-
or sua veritate. Ideo dico q̄ illa oratio nō
est p̄secratiua vt p̄positio vera aut falsa. sed
vt quoddā signum qd̄ non est p̄positio in-
ta dicta prius. **I** Adhuc circa ministrū
sunt aliqua dubia. Primū est Utrū mi-
nister consecrans hoc sacramentū in pec-
cato mortali vel sine cōfessione de peccato
mortali cōmissio peccet ex hoc mortaliter.
Et videtur q̄ nō. quia nullus tenet confite-
ri nisi semel in anno iuxta ca. omnis veri
usq̄ sexus Igit̄ sacerdos p̄t exercere ac-
suo sibi p̄ueniēs absq̄ hoc q̄ plures cō-
fiteatur rē. Secundū dubium est Utrū
minister obligat̄ duob⁹ p̄sonis cuiuslib⁹ sub
hac forma. dicam p̄ te vnam missā. possit
satis facere p̄ vnam. Et videtur q̄ sic per si-
mile de illo qui habet plura beneficia et p̄
quolibet obligatur ad horas. non tamē re-
netur bis eas dicere rē. Ad p̄mum dubi-
um pono aliquas p̄positiones. Prima ē
q̄ consecrans in peccato venialiter hoc
nō peccat nec mortaliter nec venialiter. pa-
tet. quia de tali non est necesse penitere. agi-
tur rē. Secunda p̄positio q̄ consecrans
existēs in actu peccati mortalis ex hoc pec-
cat mortaliter. quia simpliciter manducat
indigne. Unde videtur q̄tuz ad hoc idē
iudicium de consecrante ⁊ māducante.

questio quinta

Tercio q̄ consecrans existēs in peccato
mortali de quo nō penitet nec penituit
quia p̄teritum est ⁊ de illo nō recolat. sed h̄
nō sit et negligentia crassa vel affectata excu-
sat. Si h̄o ex negligentia mala peccat mor-
taliter licet nō ita grauitur sicut prim⁹ qui
peccat actualiter. Patet. quia. i. Corinth. 13.
dicit apostolus. Probet autem seipsum
homozē. Ideo homo se pbare ⁊ examina-
re tenetur f̄m possibilitatem fragilitat⁹ hu-
mane rē. ⁊ si hoc faciat sufficit. Unde patz
q̄ rite ⁊ digne cōficiens non tenetur esse in
caritate rē. Quarta p̄positio est q̄ conse-
crās qui peccat mortaliter q̄uis de illo pe-
nituerit si confessus nō fuerit peccat mor-
taliter. quia tenetur prius confiteri q̄ con-
secrare vel cōmunicare. cuius ratio ē. quia
nō tñ debet deo recōciliari sed ecclesie ad
hoc vt digne recipiat sacramentū ecclesia
sc̄z vnitate rē. Et hoc verū est si occurrat
oportunitas p̄fite di sine scandalo. alias si
vide scortū. Ad argumentū autem dicit
q̄ illud capitulum Omnis rē. est p̄ceptū
generaliter tangēs omnes fideles. sed alia
lege speciali tenetur sacerdos ⁊ quilib⁹ su-
scipiens in casu isto sc̄z illa. probet autē se
ipsum homo. **R** Ad secundum du-
bium pono aliquas p̄positiones. Prima
est q̄ obligatus ad vnam missam pro sorte
⁊ postea obligatus ad aliam missam p̄ pla-
tone nō potest p̄ vnam solā missam de obli-
gari. Patet. quia ex ista forma verborū con-
stat q̄ talis sit obligatus ad duas. Se-
cunda p̄positio est q̄ duabus obligatus p̄-
sonis sub forma posita in casu istius dubii
potest satis facere per vnam missam. Patz
quia ex illa forma nō sequitur ip̄m esse ob-
ligatum ad duas. ad hoc est argumentum
ibi factum rē. Tercia p̄positio est q̄ obli-
gatus sorti ad celebrandū vna missam p̄n-
cipaliter p̄ anima eius. et Platoni ad cele-
brandū vnam missam p̄ncipaliter pro ani-
ma ipsius nō potest satis facere pro vtraq̄
ania p̄ vnam missam. Pro quo sciendū
quid voco missam p̄ncipaliter celebrare p̄
anima alicui⁹. Unde videt q̄ sic celebrare
p̄ncipaliter p̄ anima alicuius est applica-
re vel intendere applicare missam suā anie
vnus sic q̄ sit quedā satisfactio apud deū
pro illa anima si indigeat Et ideo sacerdos
sem celebrare p̄ncipaliter pro anima sort⁹
potest intelligi dupl̄. Uno modo q̄ inten-

dat q̄ missa sua valeat multis. ita q̄ sit satisf-
factio p̄ multis ⁊ simul intendat q̄ pl⁹ va-
leat anime sort⁹ q̄ alicui de reliquis. Alio
modo q̄ applicz missam sic q̄ tñ cedat ani-
me sort⁹ in satisfactionē. licet velit q̄ pro-
sit alijs per modum oratiōis. Primo mō
potest iste celebrare p̄ncipaliter pro vtro
q̄ sed secundo modo non. Et isto secundo
modo p̄positio est vera. Quarta p̄posi-
tio q̄ illo secundo modo stat q̄ aliquis ce-
lebrat p̄ncipaliter pro aliquib⁹. ⁊ tamē pro
nullo celebrat p̄ncipaliter. Patet in casu
q̄ aliquis celebrat eque p̄ncipaliter p̄ duo-
bus rē. **L** Et predictis patet solu-
tio vnus questionis. sc̄z si querat vtrū mis-
sa celebrata p̄ pluribus generaliter tantū
valeat vnicuiq̄ ipsorū ac si specialiter pro
vno eorū tñ celebraret posito q̄ q̄libet eorū
indigeret. Unde pono quintam p̄posi-
tionem. q̄ nō. quia valor misse per modū di-
stributionis cedit cuiuslibet in p̄tem satisf-
actionis apud deū f̄m equalem p̄portionē
f̄m numerū p̄sonarum. Et p̄ oīs quanto
plures sunt tanto vnusquisq̄ minus habe-
bit. Nam valor misse est infinite virtus in
purgatorio. Alioquin sufficeret vna missa
pro omnib⁹ rē. Et sic frustra dicerent plu-
res in ecclesia rē. Sexta p̄positio pro
intellectu predictorū sit hec q̄ missa sine q̄
q̄ oratio facta in ecclesia pro defuncto du-
pliciter dicitur valere Uno modo per mo-
dū satisfactiōis deo p̄ debito d̄functi. ⁊ sic
verum est qd̄ dicit. Alio modo per modum
oratiōis siue supplicatiōis. ⁊ sic p̄t vnicui
q̄ equaliter valere. ac si specialiter fieret
Uidetur tamen quibusdam q̄ loquēdo d̄
deco f̄m cōditiones policie humane nō appa-
ret verisimile q̄ deus eque faciliter conce-
dat supplicatiōem que sit p̄ remissione mil-
le debitorū. sicut supplicationem eque intē-
faz que sit tñ pro vno debitorē que p̄cedit
ex equali caritate. Et ideo regulariter loq̄n-
do videtur qd̄ plus valeat missa vni si p̄ eo
specialiter fiat q̄ si pro eo et p̄ alijs genera-
liter fieret rē.

B Uterius circa suscipientē sunt
aliqua dubia. Primū Utrū hoc sacra-
mentū tñ debeat sumi a ieiunio. Se-
cundū est Utrum a quolibet debeat sumi
sub vtraq̄ specie rē. Ad primum dubi-
um dico qd̄ non. Et hoc in duplici casu.
Primus est si non ieiunus sit in periculo
L

mortis tūc ne talis discedat sine viatico p̄t sumi. Secundus est q̄ si sacerdos fuerit deceptus in cōsecratione panis v̄ vini v̄ si aquam ponat loco vini debet iterū cōsecrare et aliam hostiā apponere et a p̄secratione hostie incipere. quia consecratio debet esse integra s̄m t̄bo. v̄tia p̄te summe. q̄. lxxiiij. ar. vi. quia sicut dicit. viij. disti. q. i. ca. nihil. p̄fecta videri nō possunt sacramēta nisi p̄fecto ordine compleant. Unde sacerdos tenet ex p̄cepto ecclesie p̄fecte sub v̄traq̄ specie et recto ordine cōsecrare propter integritatē sacramenti. Et tenetur q̄ cōsecrat sumere. ergo cum nō sit ieiun⁹ in casu tamen oportet sumere. quia p̄ceptum de ieiunio est solum de honestate et reuerentiā sacramenti et p̄ceptū de integritate est de substantia sacramenti quia in duobus speciebus consistit t̄m vnum sacramentus. id minus p̄ceptū est infringēdū ad obedientiā maiori. Et non est verus quod dicit in summa p̄fessor. li. iij. ti. xxxiij. q. lxx. q̄ t̄m in articulo mortis potest sumi hoc sacramentum a nō ieiunio. Ad secundū dico q̄ iuxta doctrinā apostoli licitum est cōdicare quoscunq̄ sub v̄traq̄ specie sacramētū. Non est tamē ad hoc obligatio imo ecclesia romana in vsu habet solum laicis vinū cōferre post cōmunionē corp̄is christi. ne forte p̄ negligentia que leuiter possit cōtingere administrando mltitudinī populi sacramentus sanguinis christi aliqd̄ effunderet de ipso sacramento quale piculum non est in administratione corp̄is christi sub specie panis. ideo sacramentū sanguinis non ministrat populo. q̄uis posset. A. Ultimo circa effectū huius sacramenti sunt duo dubia iuxta duplicem effectū ipsius. Primū dubiū est Utrū de necessitate salutis sit recipere sacramentū sanguinis. Uides q̄ nō p̄ immediate dicit. Sed oppositū Job. vi. Nisi māducaueritis carnem filij hominis et biberitis eius sanguinē non habebitis vitam eternam in vobis. Secundū dubiū v̄trū corpus christi sit in sacramento adorandū simpliciter et absolute vel sub cōditione sc̄z si sacerdos fecerit quod intendit ecclesia. Primū nō videtur requiri. quia nullus tenet credere falsum q̄d esset si. Nec secundū videtur sufficere q̄ sic quelibet res posset adorari dicendo adoro te si tu sis adorāda. Ad

pmum dubium dico q̄ non. et q̄d illud dicitū saluatoris non debet intelligi de sacramento sanguinis sui sumptione. sed de māducaione et biberitōne sp̄iali. s̄ p̄ fidē q̄ cōsistunt in hoc q̄d vnusquisq̄ adult⁹ debet credere deū habere carnē et sanguinem in hoc sacramento. Et hac em̄ fide cibatur et potatur sp̄ualiter et habet vitam sp̄ialem. Et hunc sensum p̄bat diffuse dñs Armacan⁹ libro nono c. viij. Et specialiter ex illo verbo quod ibidē sequit̄ verba q̄ locutus suz vobis sp̄s et vita sunt. rē. Concedit tamē q̄d sumptio sacramentalis mltū prodest ad vitam sp̄ialem agendā. sed hoc nō facit nisi p̄ fidem nec est de p̄cepto. Unde nō tenet nisi habentib⁹ vsu rationis aut saltem actū expressum fidei. D. Ad secundū dubium p̄babiliter dico aliq̄s p̄pones. Prima est q̄d nō est de p̄cepto christi v̄ ecclesie vt corpus xpi adoret in sacramento simpliciter et absolute aut sine aliqua cōditione. Patet. quia sicut aliquis in casu tenet credere falsum. sc̄z in casu quo aliq̄s sacerdos fingeret se facere quod intendit ecclesia et nō faceret. Nam si quis tūc tenetur adorare ibi corpus christi teneretur credere ibi esse corpus xpi quod tūc est falsum. Secūda p̄p̄ est q̄d nō est de p̄cepto christi v̄ ecclesie q̄d corpus xpi adoraret in sacramento cū p̄ditione sc̄z si sacerdos faciat q̄d intendit ecclesia. Patet quia tunc aliquis in casu mereret faciendum contra p̄ceptū ecclesie sc̄z licet in casu q̄ aliq̄s simplex catholicus simpliciter absolute et sine aliqua cōditione adoraret corpus xpi in hostia nō cōsecrata in casu prius posito talis em̄ mereret sic adorando sine p̄ditione q̄uis crederet falsum. Tū licet nullus teneat credere falsum tamē forte q̄d in casu credere falsus est meritoriu. sed hoc alibi. Tercia p̄p̄ est q̄d corpus xpi in sacramento potest licite et secure adorari cū sup̄ dicta cōditione vel actualiter expressa vel habitualiter subintellecta. Patet. quia per hoc evitat credulitas falsi quā quelibet p̄ licite evitare. cū nullus ad eā teneat. Sic sic evitat periculū errandi adorando corpus xpi in hostia non cōsecrata. quia in tali adoratione subintelligitur actualiter v̄ habitualiter tacite vel expresse illa cōditio si cōsecrata est hostia s̄m ordinatione xpi vel ecclesie. Quarta p̄positio q̄d adoro

ratio sub p̄ditione non est licita nec in isto nec in alio casu nisi quando cōditio cōtra/ lis q̄ non debet esse certum de eius veritate. vel falsitate sicut est in casu posito. Et per hoc soluitur argumentū prius factum q̄ quelibet res. Ad p̄ditionē nō additur nisi p̄pter dubium. et ideo vbi nō debet eē dubium non debet addi. Et hec de primo articulo.

Quantum ad secundū articulum in quo videndū est de questione proposita sc̄z licet v̄trum idem corpus christi localit̄ sit in celo et realiter in eucharistie sacramento. tria faciam per ordinē pro solutione ipsius et declaratione. Primo p̄mittam tria membra distinctionem. Secundo ponam triplicem p̄clusionem. Tercio solvam multiplicem obiectionē. Premittitur igitur hanc distinctionē q̄ iste terminus corpus p̄t capi tripliciter. Primo modo putat supponit essentialiter pro substantia cōposita ex materia et forma substantiali. et sic p̄tinet ad predicamentū substantie. Secundo modo prout supponit pro aliqua re siue sit substantia cōposita ex materia et forma siue sit materia siue forma substantialis v̄ accidentalis cōnotando tamē talem re habere partem situatam distantem a p̄te. et eē longam latam et p̄fundam. Et sic pertinet iste terminus corpus ad predicamentū quantitatis p̄tinere distincta contra alias species. sc̄z linea et superficies. q̄uis iste sp̄s supponunt pro eadem re. Non em̄ teneo cum illis qui dicunt q̄ iste terminus corpus vt est de genere quantitatis supponit pro aliq̄ re que nō est substantia nec qualitas et q̄ iste species quantitatis linea superficies corpus supponunt pro diuersis. Tercio modo potest dici iste terminus corpus putat supponit pro materia siue sit quanta siue non. cōnotando t̄m aliquas qualitativas dispositiones materie inherere. Et hoc modo dicimus q̄ ex anima humana et corpore hominis sit vnus homo. et q̄ corpus christi in triduo iacebat in sepulcro. id est materia christi informata qualitativis dispositionibus aliquibus. Et sic iste terminus corpus p̄tinere potest ad predicamentum qualitatis. Et ideo iuxta hanc distinctionē vt remoueat equocatio huius termini corpus in presenti questione vtar istis terminis corpus in genere substantie. corpus in genere quantitatis. corpus in ge

re qualitatis. Vel q̄ndo simpliciter vtar eō. capiam ipsum vt est de genere quantitatis quia hec acceptio magis erit ad propositū. Et hac distinctione infero tria correlaria. Primo est q̄ licet idem sit corpus christi in genere substantie et in genere quantitatis. tamen nō est idem corpus christi in genere substantie et in genere qualitatis. patet ex declaratione terminorū. tamē pro veritate prime partis correlarij suppono p̄ntic q̄ omnis quantitas p̄tinere est substantia v̄ qualitatis. et ideo iste terminus corpus christi vt est de genere substantie et vt est de genere quantitatis supponit pro eodem licet diuersa cōnotando. hoc autē nō obstat aliquid ē corpus christi quod nō est in genere substantie ideo illi termini nō supponunt cōuertibiliter pro eodem. quia corpus in celo habet plura corpora in genere quantitatis id est plura de q̄rum quolibet verificatur hic terminus corpus vt est de genere quantitatis. et tamē nō de quolibet verificatur ille terminus vt est de genere substantie. habet em̄ compositus ex materia et forma quod ē corpus in genere substantie et in genere quantitatis. et de illo verificatur prima pars correlarij. sed etiā habet materiam que est corpus in genere quantitatis sed nō in genere substantie. ipsa autē ē corpus in genere qualitatis ideo pro ipsa verificatur secūda pars correlarij. habet etiā plures formas accidentales q̄rum quilibet ē corpus in genere quantitatis nō in genere substantie vel qualitatis. Secundo sequitur q̄ corpus semper habebit in sacramento eucharistie corpus tam in genere substantie q̄ in genere qualitatis quā docunq̄ erit hoc sacramentus. Patet quia materia xpi habet formam substantialem et aliquas dispositiones qualitativas q̄s nunq̄ dimittet. et per consequens quā docunq̄ erit hoc sacramentum corpus habebit ibi materia siue corpus materiale cum illis dispositionibus qualitativis. et per concomitantia. et igitur et q̄d nominis sequitur. Tercio sequitur q̄ christus aliquādo non habuit in sacramento eucharistie corpus in genere substantie sed solum in genere qualitatis. Patet. quia s̄m doctores si hoc sacramentum fuisset consecratum in triduo mortis christi ipse habuisset ibi solum corpus materiale id ē materiam cum qualitativis dispositionibus et non animam. et per consequens nō

habuiss; ibi corpus in genere substantie nec in genere quantitatē ut post patebit. igitur solum zc. Et predictis apparet q̄stat ali quid esse corpus in genere substantie z nō in genere quantitatē vel qualitatis ut patet si christus in sacramento z non alibi haberet corpus animatū sine aliqua qualitate sicut absolute possibile est. Stat etiā ali quid esse corpus in genere quantitatē z nō in genere substantie vel qualitatis. ut patet de ipsa materia extensa si esset sine vlla forma substantiali ac qualitate. Stat etiā ali quid idem esse corpus in genere qualitatis z quantitatē z non substantie. ut patet de qualibus qualitate extensa. Stat etiā ali quid esse corpus in genere qualitatis z nō in genere substantie vel quantitatē ut patet in casu correlarij. hoc addito q̄ christus in illo triduo habuisset corpus in sacramento z nō alibi. vel q̄ nullibi fuisset nisi sacramentaliter hoc em̄ est absolute possibile si cut probat Scotus contra Tho. li. quar. distin. x. questi. q̄rta. sed de hoc ibi zc.

R Istis premisssis pono tres conclusiones. Prima sit hec. q̄ licet corpus xpi idem sit localiter in celo z realiter in eucharistie sacramento. tamen ipsum est circumscriptiue in celo z diffinitiuē in sacramento. Prima pars est responsiua ad quesitum q̄ non potest naturali ratione probari. s; supponitur ex fide. sed pro secunda parte sciendum est quid est circumscriptiue vel diffinitiuē esse in loco. Unde aliquid esse circumscriptiue in loco est cōmensurari loco z habere vnam partem in vna parte loci z aliā in alia. Aliquid autem esse diffinitiuē in loco est esse totum in loco z totū in qualibet parte loci. Primo modo nullum indiuisibile ē in loco sed bene secundo modo. Illo ergo primo modo corpus christi est in celo. qz est ibi cōmensuratum loco suo. sed illo modo non est in sacramento imo secundo modo quia nō est ibi extensum nec cōmensuratum sacramento. sed totum in toto z totum in quolibet parte. Quia autem sic sit ibi nō potest ratione probari. nec euidenter sequitur ex scriptura sed q̄ ita sit creditur ex auctoritate ecclesie. Duius autem potestas seu q̄ ita posse esse non implicet contradictionē potest aliquo modo psuaderi. Unde circa declarationē istius sicut bene dicit Ockam in lectura Dionisi. due sunt difficultates vī

dende. Una quomodo idem corpus nūero possit simul fm se totum existere in pluribus locis. Alia quomodo multe partes eiusdē corporis possunt simul existere vni z eidem loco. z qui videt perfecte ista duo videt quomodo corpus christi existit in sacramento ita q̄ totum sub toto z totū sub qualibet parte. S Ad intelligendū autem ista duo exempla habemus in alijs. Quantum ad primū non videt maior difficultas q̄ idem corpus numero coexistat pluribus locis fm se totum q̄ eadē anima intellectiua simul coexistat fm se totū in toto corpore z in quolibet parte vel q̄ vnus angelus existens in aliquo loco existit in quolibet eius parte z vnum ponimus fm veritatem theologiam z philosophicam. igitur aliud credendum est satis possibile. Cōsequenter patet. quia non magis videt repugnantia q̄ aliqd diuisibile fm se totum sit in aliquo toto loco q̄ ita sit de indiuisibili. Quantum ad secundum non videt maior difficultas q̄ q̄ duo corpora existat simul in eodem loco adequato. et hoc siue sint corpora glorioza siue nō glorioza quia hoc non refert. Hoc autem fide tenemus q̄ christus intrauit ad discipulos ianuis clausis et exiit clausum virginis uterum. Nō em̄ plus videtur repugnare q̄ due partes eiusdē corporis simul sint in eodem loco q̄ duo alia corpora simul in eodē sint loco. ideo zc. Istis ergo presuppositis patet q̄ licet non est repugnantia q̄ corpus christi potest fm se totū z fm quamlibet sui partem simul esse in tota hostia z sub qualibet eius parte. quia ex istis patet possibilitas q̄ vna pars sit in pluribus locis seu partibus hostie simul z q̄ vna pars sit simul cū alia z plus nō ponitur ibi nisi q̄ partes adhuc remanent in toto constituentes totum. Et sic patet quomodo potest saluari q̄ corpus christi est diffinitiuē in sacramento.

Secunda conclusio est hec q̄ licet corpus christi quantum z corpus christi quantitas sit in celo z in sacramento. tamen non est corpus christi quantum aut corpus christi quantitas in sacramento. Prima pars probatur sic. Quicquid ē ipsius christi in celo est etiam in sacramento. sed corpus christi quantum seu corpus christi quantitas ē in celo. igitur zc. Consequenter est bona. z minor patet ex fide. Sed maior ē

catholica et rationalis. quia ex quo christus habet in sacramento illam eandē naturam humanam quam habet in celo ut patet ex fide. rationale est q̄ omne quod habet in celo habeat in sacramento. Et intelligo de illo quod habet sic q̄ est ipsū vel in ipso. Vel arguitur sic expositorie demōstrato corpore christi vel eius quantitate. corporea. hoc est corpus christi quantum vel corporea christi quantitas. hoc idem est in celo z in sacramento. igitur zc. Secunda pars conclusionis probatur. quia corpus christi quod est in sacramento z quid quid est in ipso corpore christi est totum in sacramento z totū in qualibet parte sacramenti ut patet ex conclusione precedente. Et per consequens nihil tale habet partē distantem a parte in sacramento. sed constat quomone illud quod est alicubi quantum corporeum vel quantitas corporea habet ibi partem distantem a parte. ut patet et quid nominis. igitur corpus christi nō est in sacramento quantum corporeum zc. Et sic patet conclusio zc.

U Ex qua sequuntur aliqua correlaria. Primum est q̄ opinio que ponit q̄ omnis quantitas cōtinua est substantia vel q̄ litas. magis consonat positioni fidei q̄ est opposita. Probatur. quia fm positionē fidei sicut corpus christi quod est in celo est in sacramento et in qualibet parte eius. ita omnis res que est ipsum vel in eo est in sacramento et in qualibet parte eius. et per consequens si fm positionē oppositā in corpore christi quod est in celo esset vna quantitas cōtinua distincta a substantia corpore christi z a qualitate eius illa quantitas cōtinua distincta a substantia corpore christi z a qualitate eius etiam esset in sacramento per primam partem conclusionis z tamen non esset in sacramento quantitas cōtinua per secundam partem conclusionis et probationem eius. S; probō q̄ hoc sit impossibile fm illam opinionem. quia fm eas sicut substantia est formaliter substantia z qualitas formaliter qualitas. sic q̄ nō stat q̄ substantia sit alicubi et nō sit ibi substantia vel qualitas sit alicubi z non sit ibi qualitas. ita similiter fm eos illa quantitas cōtinua quam ibi ponunt distinctā a substantia et qualitate. si esset esset formaliter

quantitas ita q̄ non staret ipsam esse et nō esse quantitatem cōtinuam nec ipsam esse alicubi et non esse ibi quantitatem cōtinuam. Et hoc viteri sequitur q̄ nulla res est formaliter seu de sua ratione intrinseca quantitas cōtinua. quia quacūq; re data stat ipsam esse z non esse quantitatem cōtinuam et esse alicubi z non esse ibi quantitatem cōtinuam. sicut patet ex dictis zc.

Tercio sequitur ex predictis q̄ iste cōsequens non valet q̄ntitas cōtinua xpi corpore christi ex vi cōuersionis est sub specie panis. igitur ipsa ex vi cōuersionis est quantitas cōtinua sub specie panis. Similiter ista non valet. Substantia corpore christi et eius quantitas idem sunt realiter z substantia corpore christi in sacramento ē substantia. igitur est ibi quantitas cōtinua siue corpus. quia in omnibus istis anteceditur est verum z consequens est falsum ut patet ex dictis. Et potest dari exemplū. aliquis homo scilicet filius dei est vbiq; et tamen non est vbiq; homo zc.

Hic est sciendum autem q̄ in predicta cōclusionē z in correlarijs sequentibus vsus sum istis terminis corpus quantum quantitas corporea siue cōtinua et non istis terminis quantum vel quantitas simpliciter dictis. Quia quantitas est genus ad quantitatem cōtinuam z discretam. z quantum ad quantum cōtinuum et discretum. Et ideo loquendo de quantitate discreta z de quanto denominato ab ea bene cōcederet aliquas propositiones quas negauit de quantitate cōtinua z e contra. Unde ponem cōtra Ockam istas propositiones.

Prima est q̄ corpus christi est quantum in sacramento altaris et quantitas christi est quantitas in sacramento altaris. quia licet corpus christi nō sit ibi corpus seu quantitas corporea vel cōtinua. quia non habet ibi partem distinctā a parte. tamen est ibi quantum discretū seu quantitas discreta quia habet ibi plures partes discretas z distinctas que faciunt vnum. Secunda ē q̄ stat aliquid esse cōpositū ex partibus quantitatiuis z non esse quantum cōtinuum. qz corpus christi in sacramento est cōpositū ex partibus quantitatiuis siue quantis. et tamen corpus christi non est quantum cōtinuum. z staret q̄ etiam nec alibi esset q̄nt

tum continuum etc. Tercia propositio est q̄ aliqua est quantitas que non est substantia nec qualitas. nec est res distincta a substantia vel qualitate. Patet. quia numerus ternarius angelorum est quantitas distincta. et tamen proprie loquendo non est substantia nec est res distincta a substantia. nec est res vna nec vna substantia sed plures. id est etc. Quarta est q̄ aliqua substantia vel qualitas est formaliter quantitas. sic q̄ non stat ipsam esse et non esse quantitatem vel ipsam alicubi esse et non esse ibi quantitatem. Patet quia quilibet substantia diuisibilis et omnis qualitas est numerus et sue pres. et per consequens est quantitas discreta etc. igitur.

¶ Tercia conclusio est hec q̄ licet corpus christi habeat in celo ordinem partium in toto et ordinem partium in loco. tamen talem ordinem neutro modo habet in sacramento. Prima pars patet. quia corpus christi est in celo situaliter ut supponit etc. sed secunda pars probatur. quia ad talem ordinem requiritur distantia partium sicut magis apparebit quando recitabitur opinio quam tenet Adam contra istam conclusionem q̄ ad hoc q̄ dicitur q̄ corpus christi in sacramento non habet ordinem partium in toto.

Et hac conclusione sequitur primo q̄ corpus christi existens in sacramento non est ibi situaliter. Patet. quia non commensuratur sacramento nec habet ibi ordinem partium in toto vel in loco. igitur etc. Et ideo inuenerunt laborant qui faciunt difficultatem ut corpus christi in sacramento stet vel sedeat aut sit erectus vel supinus. quia iste sunt differentie situs que non conueniunt ei ibidem etc.

Secundo sequitur q̄ licet distinctio de ordine partium in toto vel de ordine partium in loco non habeat locum in materia et existentia christi sub sacramento. tamen possibilis est ordo partium in toto absq̄ ordine partium in loco. Prima pars patet ex conclusione. Sed secunda patet. quia si deus crearet vnum corpus continuū extra celum et sine loco. illud hoc non obstante haberet ordinem partium in toto. quia ibi esset ordo situalis et distantia partium in toto. et tamen non esset ibi ordo partium in loco. Et ideo patet q̄ per prius naturaliter est ordo partium in toto q̄ in loco. et per consequens hec distinctio non est omnino superflua. sicut quā

dam videtur innuere Guillis De kam etc.

Tercio sequitur q̄ licet corpus christi in sacramento non habeat ordinem partium in toto vel in loco. tamen cum hoc stat organica partium distinctio. et per consequens partium perfectionalis ordo. patet. quia ad distinctionem partium organice non requiritur distantia earum. sed sufficit distinctio naturalium dispositionum in illis partibus. que potest esse stare quille partes sint in eodem loco. nam licet caput et manus sint in eodem loco. tamen nec caput est in manu nec econuerso. Et quibus dispositiones capitis et manus sint in eodem loco. tamen naturalis dispositio capitis non informat manum nec econuerso. Et ita caput est perfectior pars ibi q̄ sit manus. et per consequens ibi est partium perfectionalis ordo. quare non est ibi omnino confusio etc.

¶ Contra primam conclusionem arguitur primo sic. si christi corpus existens in celo inciperet esse in sacramento absq̄ hoc q̄ diceret esse in celo. vel moueret de celo ad sacramentum localiter vel non. Si sic. Contra. nihil debet dici motum localiter de illo loco in quo adhuc est. Item nihil mouetur de loco ad locum distantem a primo si ne transitu per medium. Si non. Contra. Est in loco in quo prius non fuit et fuit aut alicubi. igitur est motum localiter etc.

Secundo si corpus christi esset in diversis locis. in vno circūscriptiue et in alio distinctiue. pari ratione posset simul esse in diversis locis circūscriptiue. et pari ratione fortis posset esse per potentiam dei in multis locis et lignum et quilibet alia res. Cōsequenter tenet. quia primo scilicet circūscriptiue et distinctiue nihil potest esse simul in multis locis sine triplici miraculo. Primum q̄ alicubi est modo quantitatiue et alibi non. Secundum q̄ est in pluribus locis totaliter distinctis. Tercium q̄ alicubi est modo speciali sic q̄ quilibet pars sit cum quilibet. Sed si secundo modo scilicet vtriusque circūscriptiue aliquid esset in pluribus locis non esset nisi vnicum miraculum. quia cessaret primum et tertium miraculum predictorum. ut patet. igitur qui potest facere aliquod corpus esse in diversis locis illo modo quo tenet fides. a multo fortiori potest facere illo alio modo. Et hoc est q̄

Thomam etc. Sed falsitas illius consequentis probatur ostendendo inconuenientia q̄ ex illo sequuntur. Primo sequitur q̄ contraria inessent eidem s̄m se totum. ut q̄ idem s̄m se totum esset album et nigrum. calidissimum et frigidissimum. motum sursum et deorsum. ad dextrum et sinistrum. que sunt contraria. et sic distinctio contrariorum non erit bona q̄ contraria sunt que non possunt simul inesse eidem etc. nec videtur quomodo aliter possent diffiniri. Et tamen consequentia patet. Secundo sequitur q̄ priuatiue et contradictorie opposita verificaretur de eodem. ut q̄ idem vas esset plenum et vacuum vino. et per consequens plenum et non plenum. q̄ idem corpus esset motum et quiescens. et per consequens motum et non motum. q̄ idem corpus esset viuum et mortuum et per consequens viuum et non viuum. Omnia ista videntur implicare et tamen consequentia videtur nota. quia si idem esset in diversis locis vnum istorum posset verificari in vno loco et alio in alio. etc. sicut posset declarari. Tercio sequitur q̄ idem homo posset peccare mortaliter scilicet committendo adulterium in vno loco et eodem tempore mereretur vitam eternam scilicet confitendo seu aliquid aliud faciēdo in alio loco. Quarto sequitur q̄ ego existens parisius haberem dubitare me esse Rome me ibi currere. et multa similia etc. quia deus potest hoc et non est euidentis vtrum sic faciat etc. Quinto sequitur q̄ ego possum esse vbiq̄. quia qua ratione possum esse in duobus locis pari ratione in tribus vel in quatuor etc. et ita in quolibet. et per consequens hoc stante q̄ ego sim in mille locis ego apparebo mille homines. igitur habeo istud dubitare ut arguebam modo.

Sexto sequitur q̄ non est proprium dei esse vbiq̄. quia potest creature competere ut dixi etc. Tercio principaliter arguitur sic. Si possibile esset aliquid quod corpus esse in loco distinctiue eo modo quo dictum est in secunda parte prime conclusionis. sequeretur q̄ de eodem posset verificari contradictoria successiue absq̄ noue rei acquisitione. vel antique perditione. Consequens videtur falsum. Et consequentia probatur quia si de aliquo corpore nunc existente in aliquo loco circūscriptiue deus faceret

q̄ ipsum et quilibet pars eius esset in illo eodem loco in quo prius et in qualibet illius sicut dictum est esse possibile tunc de illo corpore non erat prius verum q̄ esset distinctiue in loco et postea erit verum. et tamen istud corpus nihil perdidit quod prius habuit. quia non locum. Nam est in eodem quo prius per casum. Nec quantitatem que esset res distincta ab eo per predicta in secunda conclusione. Nec apparet quid aliud. Similiter nihil adquisit quod prius non habuit. q̄ non locum per casum. nec appetit quod aliud. igitur etc.

¶ Ad primam rationem respondeo quali quid moueri localiter potest esse vel imaginari tripliciter. Primo modo proprie quia transit de loco ad locum dimittendo locum in quo presuit et acquirendo nouum et transiendo per locum medium. si sit locus medius inter primum et secundum. Et sic corpus christi non mouetur localiter quā incipit esse sub sacramento ut notum est.

Secundo modo minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia dimittit locum in quo presuit et habet nouum locum nec tamen transit per medium locum quā sit locus medius inter primum et secundum. Et sic corpus christi non mouetur localiter quando incipit esse in sacramento quia non dimittit primum locum si tamen dimittit illum quā non transiret per medium diceretur moueri localiter isto modo.

Tercio modo et ad hoc minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia presuit in loco et acquirit vel habet nouum locum. quā non dimittat primum nec transiret per medium. Et sic corpus christi mouetur localiter quando incipit esse in sacramento. quia isto modo moueri localiter nihil aliud importat nisi esse hic immediate fuisse alibi et non fuisse hic. Nec est concedendum q̄ corpus christi mouet de celo ad sacramentum. quia moueri de aliquo loco est dimittere illum locum. ideo corpus christi mouet mutatione que est ab esse in celo ad esse in sacramento. quia simul est in celo et in sacramento. quare etc. Ad secundam rationem teneo cum scoto De kam et adā contra thomam et concedo consequentiam ibi factam. et consequens principale. Et ad hoc sufficit mihi ratio ibidem facta.

Sed pro responsione ad ea que vltimè

quarti sententiarū

inferuntur ponam aliquas propositiones.

B B Unde pro solutione primi inconuenientis quod concluditur Dico primo. qd possibile est contraria inesse eidem subiecto sicut in toto in diuersis locis sicut bene probatum est. imo de facto sic insunt. qd corpus christi in vna hostia mouetur sursum. in alia deorsum etc. Dico secundo qd contra hoc non est illa diffinitio siue conditio contrariorū. quia contraria non possunt simul inesse eidem. quia ly siml' potest intelligi loco et tempore. modo sic non est hic. Dico tercio qd possibile est per diuinā potentiam contraria simul loco et tempore inesse eidem subiecto sicut in toto. Ut qd idem sicut in toto sit calidissimum et frigidissimum. quia non implicat contradictionem qd deus in eodem subiecto simul tempore ponat summam caliditatem et summam frigiditatem. Ideo dico quarto qd in dicta diffinitione seu conditione contrariorū debet subintelligi iste terminus naturalis. aliter non valet ita qd dicatur. Contraria sunt que non possunt naturaliter simul inesse eidem vel esse in eodem. quia nulla res est alteri contraria formaliter et necessario sed solum naturaliter et de cursu nature a deo libere ordinato. ideo naturaliter contraria possunt non esse contraria id est esse simul in eodem et carere naturali conditione quando placet deo. Et sic patet solutio primi inconuenientis.

Uterius pro solutione secundi inconuenientis quod inferuntur dico qd impossibile est priuatiue aut contradictorie opposita verificari de eodem vt qd idem vas sit plenum vino et vacuum vino. aut plenum et non plenum vino. qd idem sit motum et quiescens aut mortuum et viuum etc. Dico tamen ultra qd possibile est idem vas simul tempore esse in vno loco plenum vino et in alio vacuum vino. in vno loco motum et in alio quiescens imo sic est de facto de anima hominis qd in manu mouetur et quiescit in pede. possibile est etiam idem corpus esse in vno loco viuum et in alio mortuum. quia possibile est ipsum habere in vno loco animam et ipsum esse in alio loco et ibi carere anima. Exemplum possibilitatis. Verbum diuinum est alicubi vbi non est natura assumpta ideo ipsum alicubi est homo et est ali-

cubi non homo etc. Ideo dico ulterius qd licet isti termini motum et quiescens sint termini priuatiue oppositi propter quod impossibile est ipsos verificari simul tempore de eodem siue in eodem loco siue in diuersis. ideo non concedo qd in vno loco verificetur qd anima mouetur et in alio qd quiescit. quia ad quiescere sequitur non moueri. modo moueri et non moueri sunt contradictoria que non verificantur de eodem nec in eodem loco nec in diuersis. tamen hoc non obstante isti termini motum in manu et de scens in pede. vel viuens in vno loco et in alio loco mortuum non sunt termini priuatiue oppositi. Ideo bene verificantur de eodem. Unde non sequitur. anima quiescit in pede. igitur quiescit. quia sequitur quiescit ergo non mouetur. Et ultra. ergo nullibi mouetur. Dico stat qd quiescit in pede et alibi mouetur. Refert etiam dicere alicubi quiescit alicubi mortuum est et quiescit alicubi. mortuum est alicubi propter negationem inclusam in talibus terminis priuatiuis que distribuit terminum sequentem etc.

EE

Uterius pro solutione tertij inconuenientis illati dico qd actus peccati mortalis scilicet actus adulterij et actus meriti vite eterne. scilicet actus confessionis vel dilectionis dei super omnia possunt esse simul tempore in eodem non solum in diuersis locis sed etiam in eodem loco quia actus isti vt actus sunt non habent repugnantiam. sed sunt a deo. Ideo deus posset illos ponere in eodem loco. etc. Dico tamen ultra qd hoc non obstante impossibile est eundem peccare mortaliter et mereri vitam eternam simul eodem tempore siue in eodem siue in diuersis locis. qd isti termini peccare mortaliter et mereri vitam eternam non solum dicunt tales actus sed ultra connotant diuinā deacceptationem et acceptationem Ideo sequitur. Sortes meretur vitam eternam in hoc loco ergo acceptatur a deo ergo non deacceptatur a deo. ergo nullibi peccat. Et sic qui alicubi meretur vitam eternam nullibi peccat mortaliter et e contra. Unde ad secundam rationem si ponatur casus qd idem homo peccet mortaliter faciēdo adulterium in vno loco et in alio confiteatur etc. patet quid dicendum. quia si alicubi peccet mortaliter. quod

questio quinta

alibi faciat non erit meritum vite eterne. Si autem ponatur casus sub hac forma verborum qd idem homo committat adulterium in vno loco et in alio confiteatur vel det eleemosynam etc. ita qd in casu non ponatur isti termini peccare vel mereri. tunc vel loquimur de lege ordinata et sic quia de lege ordinata omne adulterium est peccatum mortale dico sicut prius etc. vel loquimur de potentia absoluta et sic dico qd in illo casu iste potest peccare et non mereri. et potest mereri et non peccare. sed non vtrumque. quia deus potest illud adulterium deacceptare et omnia alia opera alibi facta non acceptare. et potest illud adulterium non deacceptare et absolute vt non sit peccatum et alia alibi facta acceptare ad vitam eternam. sed non posset vtrumque simul tempore scilicet adulterium deacceptare et alia opera acceptare etc.

D D Uterius pro solutione quarti inconuenientis illati dico. qd ego existens parisiis simul tempore possum esse rome. non tamen habeo dubitare me esse rome. quia licet deus possit hoc facere et non sit mihi euidens euidētia summa siue euidētia simpliciter absoluta vtrum sic faciat tamen de deo credere qd non facit. nam hoc non posset facere sine miraculo et ego debeo credere qd non facit miraculum nisi appareat probabiliter de opposito etc. Pro solutione quinti inconuenientis dico qd de potentia dei ego possum esse vbiq; et apparere mille homines et vincere in bello mille homines vel omnes. et multa similia sequuntur sed non habeo de istis dubitare sic esse propter illa que iam dixi. Pro solutione sexti inconuenientis dico qd esse vbiq; licet de facto conueniat soli deo tamen non est proprium dei. quia potest ei non conuenire. Patet ante creationem mundi etc. Et potest alteri conuenire. patet in proposito. sed posse esse vbiq; et non posse non esse vbiq; siue necessario esse vbiq; est locus est proprium dei. Et sic soluta est secunda ratio principalis.

EE Ad tertiam rationem dico qd quod quid sit de consequente de quo vide Adam contra quest. quarti libri articulo tertio in solutione ad sextum articulum quia de hoc alibi tamen sequentia non valet. quia illud consequens non sequitur et antecedentia.

Pro quo notandum est sicut in octa qd non de extenso sit non extensum sicut in pro-

posito vbi de existente circumscriptiue in loco sit existens diffinitiuē in loco vel etiam econtra quando de non extenso sit extensum. hoc potest contingere tripliciter. Quia si de non extenso sit extensum vel occupat maiorem locum qd prius non extensum vel minorem vel equalem. Si primo modo tunc sunt ibi due mutationes. vna acquisitiua. qd illud acquirit nouum locum. et alia deperditiva. quia quando illud fuit non extensum fuit totum in toto loco et pars cum qualibet parte loci. sed quando extenditur tunc est totum cum toto et pars cum parte. et non totum cum qualibet parte. ideo omnes partes perdunt aliqua loca que prius habuerunt. quia prius fuit pes cum capite et modo distans Si secundo modo tunc est sola mutatio deperditiva. quia totum minus occupat de loco qd prius. ideo perdit partem illius loci maioris et partes etiam perdunt multa loca prius habita sicut in priori modo. Si vero tercio modo. tunc est tertia mutatio deperditiva non acquisitiua. quia tunc partes que fuerunt omnes in toto et quelibet cum toto et quelibet cum qualibet. iam dimittunt loca prius habita. sed non omnia. quia quelibet pars retinet vnum locum quem prius habuit sicut in primo modo. tamen nullum acquirit quem prius non habuit. sicut in illo primo modo acquirit quelibet vel multe. Si autem econuerso de extenso sit non extensum sicut in casu rationis. hoc similiter potest esse tripliciter. Quia vel sic qd totum remanebit in eodem loco et equali. vel in maiori. vel in minori. Si primo modo sicut est in casu tunc erit ibi mutatio acquisitiua non deperditiva. quia quoniam totum nihil acquirit vel deperdat tamen quelibet pars acquirit multa loca que prius habuit. Ideo patet qd non est ibi transitus de contradictorio in contradictorium sine acquisitione noue rei id est noui loci. Et si non in toto tamen in qualibet parte. Si vero fiat in loco maiori simile est. si in minori tunc est mutatio tam acquisitiua qd deperditiva. sicut patet intuenti. Et sic patet de prima conclusione.

FF Contra secundam conclusionem et primam correlarium eius arguitur primo sic. Quia aliqua sunt idem realiter vbiq; aliquod est vnum illorum ibidem est reliquum illorum. sed substantia corporis christi et aliq-

quarti sententiarū

quantitas continua corporis christi sunt idē realiter p̄ p̄mū correlarium ⁊ corpus xpi ē in sacramento substantia corporis christi. ergo est in sacramento etiam quantitas cōtinua corporis christi contra secundā p̄tes conclusionis. maior videt̄ nota de se ⁊c.

Secundo arguit̄ contra primum correlariū sic. Nullum accidēs est substantia. omnis quantitas est accidēs. ergo nulla quantitas est substantia. Maior videt̄ nota. quia accidēs ⁊ substantia sunt opposita. Minor patet. quia quantitas est vñ de p̄dicamentis accidentis. Cōfirmat̄. vñ de p̄dicamentū non verificatur d̄ alio. igitur nulla qualitas. ⁊c. Tercio sic. Si oīs substantia vel qualitas extēsa esset quantitas continua sequitur q̄ plura corpora naturaliter possent esse simul. ⁊ sequens negatur cōmuniter ab omnibus. Sed cōsequētia patet. quia in lacte est albedo et dulcedo ⁊ materia eis subiecta. ⁊ quelibet est res extēsa longalata ⁊ p̄funda. si ergo quelibet sit sua quantitas tria corpora sunt siml̄ naturaliter. quia corpus est quantitas longalata et profunda. ⁊c. Pro solutione istorū ⁊ ad maiorē declarationē totius materie p̄mittam aliquas propositiones. Prima sit hec. q̄ omnis res p̄p̄ie vna siue substantialis siue accidentalis habens partem distantem a parte siue partem extra partem ē quantitas cōtinua. quia omnis talis res ē continue extēsa. igitur quanta continua.

Secūda propositio q̄ si aliquid est quantitas nec est subiectum quantitas. ipsum est quantitas continua. Patet. quia nihil p̄t esse quantum continuū siue quantitate continua. ergo si aliquid est quantum continuū vel est subiectum in quantitate vel est subiectum quantitas. vel ipsum est quantitas. quia pluribus modis nō potest ymaginari aliquid esse quantum. Tercia propositio est q̄ omnis res p̄p̄ie vna siue substantialis siue accidentalis habens partes potest habere partem distantem a parte. ⁊ per consequens esse quanta absq̄ hoc q̄ ipsa sit subiectum in quantitate vel q̄ ipsa sit subiectum quantitas. Probatur. quia deus sua infinita potentia potest om̄es res absolutam facere vel conseruare sine re absoluta ab ea s̄m se totam realiter distincta. potest em̄ facere de creaturis quicquid vult. ⁊ per con-

sequens potest omnē substantiā vel qualitatem habentē partem extra partem facere vel conseruare sine omni accidente absoluto sibi formaliter inherente. ⁊ sine omni subiecto cui formaliter inheret. quia substantiam esse sine accidente ⁊ accidēs sine subiecto nullam contradictionē includit. Et isto facto certū est q̄ hec res extēsa potest sic conseruari vt dictū est absq̄ hoc q̄ ipsa vel aliqua eius pars moueatur localiter. ideo p̄t habere partem distantem a parte ⁊ per consequens esse quanta per p̄mam propositionē. absq̄ hoc q̄ ipsa sit subiectum in quantitate vel subiectum quantitas. **SS**

Quarta propositio q̄ omnis talis res quanta de qua est sermo potest esse quantitas continua. Patet ex predictis propositionibus clare. Quinta propositio. Omnis res habens partem distantem a parte est quanta per suas partes essentielles vel integrales. siue quantitate que sit distincta realiter a substantia et qualitate. Et ita omnis quantitas continua est substantia vel qualitas habens partem ab alia parte distantem ⁊ e contra. Patet ex precedentibus. quia frustra ponitur fieri p̄ plura quod potest fieri p̄ pauciora. ⁊c. Sexta propositio sequens ex predictis est definitio quantitas continua. scilicet q̄ quantitas continua est extēsa siue extrapositio vel distantia partium facientium vnum totum. Septima est q̄ ad illam extrapositionē siue extensionem partium nō requirunt nisi partes ille que distant ⁊ cause earum essentielles intrinsece si habeant. ⁊ cause extrinsece pura faciens ⁊ finis. nec requirunt aliqua quantitas supaddita. patet ex predictis. Item quia si requireret quantitas supaddita. p̄ter extensionem substantie vel qualitatis aut partium earum. cum quantitas illa cōtinua s̄m aduersarios posita possit s̄m eos miraculose non extēdi. pari ratione sequeretur q̄ ad eius extensionem requireret alia quantitas que addita amplius posset extendere vna rem vel facere distare partes eius ⁊ tamē ita deus non posset hoc facere. nisi coniungeret vnam aliam rem illi rei. ergo non requirit. ⁊c. Octaua propositio est q̄ licet isti termini substantia et quantitas. ⁊ isti qualitas et quantitas supponant pro eodem. tamen substantia qualitas et quantitas sunt diuersa predicamenta. q̄ ad distinctionē p̄dicamentorum sufficit distinctio p̄ceptuū vel intentionū.

questio quinta

Uñ dicit Jo. Dam. q̄ possibile est eandem rem s̄m aliam ⁊ aliam intentiones ad aliud ⁊ aliud p̄dicamentū reduci. Et ista via que dicta sunt diffuse declarat. Okam in multis locis. ⁊ specialiter in tractatu que composuit de sacramento altaris a. xij. ca. ⁊c. **DD** Tunc ad p̄mam rationē dico primo q̄ illa maior sumpta intelligēdo eam in creaturis est falsa de virtute sermonis propter falsā implicationē. Implicat em̄ q̄ aliqua sint aliqua. ⁊ tamē q̄ sint idēz realiter inter se. quod est impossibile in creaturis. quia nunq̄ aliqua creata sunt aliq̄ ⁊ vnum realiter. Dico secundo q̄ in personis diuinis illa propositio est vera. q̄ ibi plures persone sunt plures. et tamen sunt vna res simplex. Dico tercio q̄ nō valet consequentia. imo est fallacia figure dictionis arguendo ex illa propositione in terminis cōnotatiuis a parte p̄dicati. Verbi gratia in diuinis. Non em̄ sequitur. Quadoquē aliqua ⁊c. sed pater in diuinis ⁊ deus filius virginis sunt idem realiter ⁊ essentia diuina est vbi q̄ deus pater. ergo ipsa est vbi q̄ deus filius virginis. hoc em̄ consequens falsū est. quia non est filius virginis nisi vbi est homo ⁊ nō est vbi q̄ deus. igitur ⁊c. Ad secundā rationem dico q̄ stat q̄ aliqua quantitas nō est aliqua res distincta a substantia ⁊ q̄ quantitas est accidēs. Unde ad declarationem huius s̄m Okam tractatu p̄allegato. c. lxx. ex verbis Anf. monol. cap. lxx. trahit distinctio q̄ hoc nomen accidēs tripliciter potest sumi. Cum em̄ dicit q̄ sunt aliq̄ accidentia que mutationē aliquā accedendo vel recedendo faciūt que nō nisi cū aliqua participantis variatione adesse vel abesse posse intelligunt. vt colores. innuit p̄ hoc q̄ aliqua sunt accidentia que sunt res distincte a suis subiectis. Per hoc autē quod dicit alia sunt que nullā omnino vel accedendo vel recedendo mutationē circa idēz de quo dicunt efficere noscunt vt quedam relictōes ostendit q̄ aliquod est accidēs q̄ nō est res distincta a subiecto ⁊ ei addita. ⁊c. Et ideo ex sententia illorū verborū que breuiter p̄trāseō sequitur primo hec distinctio. q̄ hoc nomen accidēs tripliciter potest capi. Primo modo stricte pro aliq̄ re inherente subiecto que non est substantia. Secundo modo magis large pro aliq̄ predicabili de aliquo contingenter q̄ potest

successive affirmari ⁊ negari d̄ illo propter realem mutationem illius. Tercio modo quā potest successiue affirmari ⁊ negari de alio quo p̄ter mutationē alterius ⁊c. Secundo sequitur q̄ licet aliqua quantitas sit accidēs p̄mo modo scz quantitas que est q̄ntitas tamen aliqua quantitas non est accidēs illo modo scilicet quantitas que est substantia. imo capiēdo illo modo accidēs quantitas nulla est accidēs illius cuius est q̄ntitas. patet facilliter. Tercio sequitur q̄ omnis quantitas est accidēs secundo modo. Et capio hic accidēs nō solum pro termino accidentali sed etiam pro supposito illius termini. Quarto sequitur q̄ eadem res est substantia et accidēs capiēdo accidēs secundo modo. ⁊ vt dicitur modo. Uñ dicit Dam. in logica sua. ca. xxxij. q̄ numerus est accidēs ⁊ t̄m ponit q̄ numerus est ipse res numerate. Sic etiam solet dici q̄ albus est accidēs ⁊c. Quinto sequitur q̄ nō omne accidēs realiter recipitur in subiecto dicente Anselmo vbi prius q̄ nullius accidentis susceptibilis est scz summa natura. Quamuis em̄ aliquod accidēs p̄petat deo scilicet capiēdo accidēs tercio modo. tamē nullum accidēs in se recipit deus. Ista possunt magis declarari sed transeo. quia satis apparet et his solutio rationis. Ad terciam rationē concedo consequens de virtute sermonis. **II** Pro cuius intellectu pono aliquas propositiones. Prima est q̄ corpus capitur dupliciter. Uno modo pro composito et partibus distantibus simaliter quod potest naturaliter per se existere absq̄ hoc q̄ sit pars alterius vel innitens alteri sicut lignum. Alio modo pro illo q̄ per partes intrinsecas sibi est longū latū ⁊ p̄fundū siue naturaliter possit per se existere siue non sicut albedo lactis ⁊c.

Secūda p̄p̄o q̄ capiēdo corp̄ p̄mo modo duo vel plura corpora nō p̄nt naturaliter esse in eodem loco. Et sic capiēdo corp̄ loquitur cōiter autoritates p̄horū ⁊c. Tercia p̄p̄o. q̄ capiēdo corp̄ secundo modo plura corpora p̄nt naturaliter esse in eodem loco. Uñ dimensōes que nate sunt informare terciam vel quarum vna est nata informare aliam naturaliter possunt esse simul. Sed dimensōes que possunt naturaliter per se existere ille sole repugnant. sic q̄ naturaliter se expellunt de loco si sibi ipsas relinquāt. Quis

per diuinam potentiam quecumq; dimen-
siones possint esse simul. Si autem queras
cur tam varie q; dimensiones siue corpa p
mo modo repugnet non secundo modo. di-
co q; tota causa est natura rei que talis e de
qua constat partim p rationem partim p ex-
perientiam. Nam p rōnem apparet q; sub-
stantia et qualitas sunt simul. et similiter p
experientiam constat q; vno corpe per se existen-
te naturaliter ingrediente aliquem locum
aliud consimile corpus cedit sibi. Si sō di-
cas q; per cōsimilem experientiam pars q; ac-
cidentibus in sacramento altaris cedit cor-
pus per se existens. rē. Dico q; hoc est. q; il-
la accidentia non sunt nata informare sub-
iectum in quo non fuerunt pducta. vel qd
illud corpus non est natū informari ab eis
naturaliter. vel q; hoc est voluntate dei vo-
lentis q; aliquid tra cōmunē cursum na-
ture appareat sensui vt manus sit meritū si-
dei Unde multi catholici ponunt in sacra-
mento multa fieri a solo deo ne euacuetur si-
dei meritum. sicut potest videri in Scor-
li. q̄rto. dist. xij. q. vi. et q. iij. Et ideo de or-
dine potest eque faciliter dici q; deus ordi-
nant omnia apparētia sensui fieri circa ho-
stiam non psecratam sicut circa psecratam.
et aliqua facit p seipsum immediate. Et
quo sequitur sexta ppositio q; nec substan-
tia panis cuius fuerit accidentia hostie si
recrearet in situ distincto ab eis. nec aliqua
alia substantia corporea possit naturaliter
siue p causas naturales fieri in eodem situ
vel loco cum illis accidentibus. A deo autē
solo posset tū illa q; alia sicut sibi placeret
Et sic patet ad rōnem Dec de secunda.

R R Contra tertiam conclusionem
sunt rationes quas facit adaz in q̄rto. q̄sti-
one q̄rta et quinta tenens contra Decā op-
positum secunde partis huius conclusionis scilicet
q; corpus christi in sacramento habet or-
dinem partium in toto rē. Unde eius imagi-
natio que est facta subtiliter potest ad certa pun-
cta plane et breuiter reduci. Primo enim
dicit q; duplex est positio. Una partium in to-
to ita q; vna pars continuatur parti vni et non al-
teri vt caput collo et non pedes et collum in to-
to sicut ppositiones totius ponitur inter ca-
put et humeros et non inter genua et pedes
et hoc sicut essentialiter cōpositiones non sicut
dispositiones situales. et sic de alijs partibus.
Alia est positio partium in loco ita q; vna

partium facientium vnum situm alicubi et non ali-
bi rē. Secundo dicit q; licet corpus christi
sit in sacramento non habeat secundam positi-
onem pderatam siue ordinem partium in loco. tū
habet primam positionem siue ordinem partium
in toto. Et ratio sua est hec. quia ibi caput
christi continuatur collo et non pedibus nec di-
gito. Imaginat enim q; sicut in celo caput christi
et vna parte nulli continuatur nec aliud sibi et
alia aut sibi continuatur collum et non pectus et
humeri. et sic procedendo vsq; ad pedes. ita
iste ordo seruat in corpore christi in sacra-
mento. licet non sit ibi ordo situalis sicut in
celo. Primum autem ordinem non posuisset philo-
sophus posse esse sine situ rē. Ideo dicit ter-
cio q; habere partes in quas habens eas e
diuisibile q; vna componatur cum vna et non cum
alia et secunda cum tertia et tertia cum quarta
et non cum prima. habere inquit talem positionem
est esse quantum continuum. Et quo infer-
quarto q; caritas in anima non est quantum
continuum. licet componatur ex partibus in quas
diuisibilis est. q; de illis partibus verum est q;
quelibet est cum qualibet et componitur cum quali-
bet. sed de partibus substantie corporis christi
licet verum sit dicere q; quelibet sit cum qua-
libet in sacramento. non tamen quelibet com-
ponitur nec continuatur ibi cum qualibet imme-
diata sicut iam dixi. ideo cedit q; corpus
christi in sacramento est quantum continuum.

Quinto cedit idem de qualibet quali-
tate corporis christi. sicut de albedine et alijs
qualitatibus corporibus. Dicit enim in sa-
cramento non quilibet pars albedinis cor-
poris christi vnitur cuiuslibet non plus q; q;
libet pars substantie. igitur dicit q; illa al-
bedo est ibi quantum continuum. quia quicquid q;
libet pars sit cum qualibet. tamen albedo
capitis non continuatur nec vnitur imme-
diata albedini pedis rē. Sexto dicit iste
q; nec substantia corporis christi nec albe-
do eius seu alia qualitas corporea est in sacra-
mento quantum extensum. Unde ponit q; li-
cet extensio non sit res supaddita quanto cō-
tinuo siue quantitati continue tū iste terminus
extensum siue extensio connotat ultra istum ter-
minum continuum siue quantitas continua habet partes
in diuersis sitibus siue partes situaliter distare
quod non conuenit substantie vel albedini christi in
sacramento rē. Et istis breuiter sic recu-
pularis patet tota ymaginatio huius do-
ctoris in hac materia que est subtilis.

22 Sed tra ista imaginatione et tene-
do conclusionem ppositam ponam aliam positi-
onem. Prima est q; in sacramento caput christi
non magis vnitur componitur aut continuatur collo
q; pedibus vel digito et hoc destruit totum fun-
damentum illius positionis. Idem probatur primo q;
nisi sic tunc esset ibi aliquid inter caput et pedem
et non inter caput et collum. sed hoc non est imagi-
nabile q; tam simul sunt caput et pedes q; si-
mul sunt caput et collum. Ubi enim aliquid sunt si-
mul videtur implicare ibidem aliquid esse inter illa
cuius tamen oppositum dicit illa positio in primo di-
cto exponendo quod est habere positum in toto
rē. Secundo sic quecumq; ponunt vnum to-
tum vnium in vno toto s; partes substantie
corporis christi componunt vnum totum et similiter partes
albedinis componunt vnum totum ergo vnium et
ponunt. i. simul in vno ponunt. Vel ergo
in sacramento quelibet cum quilibet vnitur aut cō-
ponitur immediate vel mediate. Si immediate ha-
betur positum q; vna non plus vnitur alteri ibi
q; alia. si mediate. tra quelibet est simul cum
quolibet et equaliter simul s; vbi aliquid sunt simul equi-
liter ibi equaliter sunt immediata ergo quilibet cum
quolibet vel cuiuslibet est ibi immediata. Si q; aliquid ibi
dem vnitur alteri mediate sicut dicit positio se-
quitur q; aliquid simul tpe et loco erit mediate quod
implicat. Secunda positio sequitur ex predicta q;
sicut quilibet pars charitatis in anima vnitur cum quilibet
ita quilibet pars substantie corporis christi vel albedinis
eius in sacramento vnitur cum quilibet. Ad dico tamē
q; equaliter vnitur rē. Un potest concedi q; aliquid due
partes albedinis corporis christi non tamen vel equi vnium
quatum quilibet pars charitatis vnitur cum quilibet. q;
quilibet pars vnitur cum quilibet rē. sicut coexistētia
eius loco q; sicut inherētia eius subiecto adeq;
to. Ad sic autem quilibet pars albedinis rē. q; licet al-
bedo manus et albedo pedis vniantur scd; coexi-
tā eide loco non tamen sicut inherētia eide subie-
cto adeq;to. Nam albedo manus cum sit cum pede non
tamen inheret ei. et idem licet gradus albedinis ma-
nus et gradus albedinis pedis sint in pede faci-
entes ibi vnum non tamen reddunt pedem magis intē-
se albu q; facit vna pars illo s; gradus albedi-
nis pedis. q; aliquid non insunt ei rē. Tertia p-
positio sequitur q; nec substantia corporis christi nec
albedo eius aut corporea qualitas est quantum continuum
in eucharistia plus q; charitas in anima. Un p-
positio loquendo quicquid est quantum continuum est extē-
sum. Ad enim possum imaginari continuitatem si-
ne extensione. Et sic deficit sextus dictus. loquē-
do tamen improprie posset concedi q; albedo corporis

christi est quantum continuum in sacramento potencialiter
q; habet partes que nate sunt facere quantum continuum
um licet non faciant actualiter ibi. Quod non potest
sic concedi de charitate in anima q; non est possibili-
le partes charitatis continuari siue extēdi dū cō-
stituit vnum rē. Quarta positio sequitur q;
quicquid huius ordinis siue positionis partium in toto
habet ordinem siue positionem partium in loco si to-
tum sit in loco idem nec corpus christi nec aliquid eius huius
in sacramento ordinem partium in toto. Et p ista pa-
tet rōnis ad predictam opinionem. Dec de ter-
tia conclusionem et de scdo articulo principali.

23 Quantum ad tertium articulum princi-
palem huius conclusionis in q; videndum est vtrum
ois actio et passio et omne accidens quod inest
corpi christi extēdit in celo possit eide inesse sub eu-
karistie sacramento tria facia p ordinem. Pri-
mo pmittit tres distinctiones. Secundo ponam
tres conclusiones. Tertio solua tres dubita-
tiones. Prima distinctio est ista. q; duplex
est actio vel passio quodam cuius principium imedia-
tum est substantia quata vel nata esse quata. Alia
cuius principium immediatum est substantia seu natu-
ra pure spūalis. Secunda distinctio est q; q;
dam est actio q; terminatur ad formam absolutam
formaliter inherētē alicui passio. Alia q; termi-
natur ad vbi sicut aliquid vel ad locum sicut alios de
q; non curo. Tertia distinctio est q; q̄stio potest in-
telligi vel de posse simpliciter absoluto vel de
posse naturali siue naturaliter ordinato. primo
modo non intelligitur q; sic esse clara. s; scdo modo in-
telligitur. Un sicut ista acceptio capia s; in-
ferius h; verbum potest in conclusionibus et alijs rē.

Et istis partibus q; ista q̄stio huius tres difficulta-
tes. Prima est vtrum spiritus in sacramento possit
habere oem actionem et passionem terminatam ad
formam absolutam inherētē passo cuius principium
est natura corporalis. Secunda vtrum possit sic
habere omnem actionem et passionem terminatam ad
vbi cuius principium est natura corporalis. Ter-
tia vtrum possit sic habere omnem actionem et pas-
sionem cuius principium est natura pure spūalis rē
Un de istis tribus ponam tres conclusiones pmit-
tendo cuiuslibet aliquas opiniones rē. De pri-
ma difficultate est duplex opinio. Una q; spiritus
in hostia non potest videre vel videri calefacere
vel calefieri et sic de alijs rē. Altera opinionis
rō principalis est q; ois actio et passio corporalis
naturaliter huius fieri p contactum. contactus enim est quā-
torum. id est corpus christi in hostia nihil agit rē. Alia
opinio est Scoti tenentis idem quod prima s; non p-
rōnem de contactu s; q; organum sensus corporis

xpi in sacramento non est illo modo quo requiritur esse ad hunc quod imuret ab obiecto. Nam ad hunc requiritur quod habeat modum quantitativum et sit localiter et circumscriptive in loco. Et id non est presens presentia que requiritur h. de h. quere i. scoto. Sed prima opinio nec est ratio valet quia non est inconveniens idem agere in seipsum tam actione spirituali quam corporali. Actio spiritualis sicut voluntas in seipsum agit volitione. Actio corporalis sicut sensus agit in seipsum sensatione. Item anima potest agere in corpus suum. et in his non est tractus quod tractus est distinctio et quatuor. et igitur. Secunda opinio etiam non valet quia petit principium supponendo quod debet probare sed quod ad actionem et passionem requiritur quod actuum et passivum corporale sit in loco circumscriptive. Item secundum istum doctorem idem potest agere in se non obstante quod non sit a se localiter distinctum sed qua ratione non oportet quod agens et pars ens sint a se localiter distincta eadem ratione nec oportet quod agens sit in loco localiter seu circumscriptive ad hunc quod agat. Item omnis effectus sufficienter dependet ex suis causis essentialibus et dispositionibus et approximationibus earum. sed quantitas siue sit res distincta a substantia et a qualitate siue non. non est causa effectiva respectu visionis albedinis. igitur destructa quantitate et modo quantitativo adhuc potest videri albedo. quare. igitur patet quod ille opiniones non valent.

Ad hunc Ideo sit h. prima conclusio quod suppositis hijs que sunt fidei non potest probari per rationem naturalem quod omnis actionem et passionem terminata ad formam absolutam inherente passo et cuius principium est natura corporalis quam potest habere christus etiam in loco circumscriptive potest etiam habere in loco etiam diffinitive et non quantitatively. Probatur primo quia non minus potest aliquod principium actuum habere actum quam se toto est presens alii cui passo puta calefacibili quam si per unam partem esset presens uni parti illius et per aliam partem esset presens alteri parti. sed corpus christi in hostia est presens hostie se toto totum et cuilibet parti. igitur calor corporis christi potest agere in hostiam et calefacere eam.

Secundo per idem potest probari quod corpus christi in hostia etiam potest videri oculo corporali quia est sufficienter actuum non tantum in medium sed etiam in oculum quia se toto est presens cuilibet parti oculi et medij. Tertio si dicas quod corpus christi non potest partialiter causare visionem in oculo corporali non glorioso ita quod ille oculus videat corpus christi. contra hic est principium actuum ex parte obiecti et principium passivum ex parte oculi et modus existendi non quantitativus non impedit sicut p

us probatum est. Etiam quia secundum Augustinum nono de trinitate anima habet magnam immutabilitatem respectu corporis. que tamen non habet modum quantitativum et omnia alia requisita ad actionem hic ponuntur igitur. Consequenter tenet quia ista communis regula quod agere approximatione passo dispositio sequitur actio non est neganda. Hinc obicit sibi auctoritas scripture sicut non est hic ut patet. vel ratio que etiam non apparet hic imo magis ad oppositum videlicet factum est. vel experientia que etiam non obicit hic quia experientia que hic apparet non valet quia hic imputatur actio non naturaliter sed quia deus suspenderit actum istum non coagendo illis quantitatibus corporis christi ut agant et si coageret naturaliter agerent. Patet ergo quod corpus christi potest in hostia calefacere hostiam et pari ratione calefacere ab ea. Patet etiam quod potest ibi videri ab oculo corporali existente extra hostiam et pari ratione videri illum. Et per consequens pari ratione potest dici idem de qualibet alia actione vel passione corporali. igitur patet conclusio.

De secunda difficultate dicitur prima opinio quod corpus christi potest in hostia moveri localiter per accidens quia ad motum hostie sicut in loco per accidens. Alia vera opinio non solum loquitur de motu locali per accidens et ponit quod movetur ibi localiter et si non motu stricte et proprie dicto tamen motu extensivum siue large dicto. Et quod isto motu movetur immediate a deo. Primum probatur quia ubicunque est hostia ibi est corpus christi et hostia movetur localiter. igitur. Secundum probatur quia quandoque aliqua coniunguntur precise per actum voluntatis coniunguntur se habentibus ad istam coniunctionem si unum istorum sit mobile omnino inproportionatum. ipsi moventi et reliquum proportionatum. non eadem motione potest movere utrumque coniunguntur. Exemplum posito quod angelus per actum voluntatis siue coniungat lapidi et lapis est mobile. portio natum homini portanti et angelus non. tunc certum est quod non eadem motione potest homo movere lapidem et angelum. modo sic est de corpore christi et hostia respectu creature. et de hoc vide in scoto qui diffuse hanc materiam tractat.

Sed contra istas opiniones sit hec conclusio da conclusio. quod corpus christi potest moveri localiter in sacramento a creatura movente et non solum a deo. Ad cuius declarationem pono aliquas appositiones. **Prima** sit hec quod corpus christi in sacramento movetur localiter non solum per accidens. Probatur quia corpus christi

est ubicunque cum hostia. et hostia movetur localiter igitur movetur in hostia localiter. Sed quod non solum movetur per accidens declaro quia si hoc esset verum hoc esset ideo. quia non est in loco nisi per accidens sed quia est in hostia que est in loco per se. sed probatur quod hoc sit falsum. quia corpus christi non minus est presens per se loco hostie quam si esset ibi distincta hostia quia nunc est totaliter extrinsecum illi hostie sicut angelus si esset ibi sed si deus conservaret in loco hostie corpus christi sicut modo destructa hostia sicut ipse posset sine contradictione. tunc corpus christi esset per se in loco illo. igitur.

Secunda appositio quod corpus christi in sacramento movetur vel potest moveri localiter a creatura et non a solo deo. quia potest ibi moveri localiter ab anima sua. Nam quando aliquid habet modum essendi convenientem motui et ad modum convenientem mobili non est inconueniens unum movere et aliud moveri. sed anima christi in sacramento habet modum essendi convenientem motui et ad modum convenientem mobili per primam appositionem. igitur.

Tertia appositio quod anima christi non potest corpus suum in sacramento movere localiter organice. Iste due appositiones simul declarant. Ad quorum intellectum sciendum est quid est potentia organica et potentia non organica. et quid sit movere organice et quid sit movere non organice. Pro quo sit quinta appositio quod potentia organica est illa que videtur organo corporali in sua actione quales sunt omnes potentie extense in materia sicut potentie sensitivae. Potentia vero non organica est illa que non indiget organo corporali in sua actione quales sunt omnes potentie non extense in materia sicut intellectus et voluntas. Scotus autem ponit quod anima intellectiva habet potentiam organica et non organica et hoc sequitur si ponat quod anima intellectiva et sensitiva in homine sunt eadem forma sed hoc non est verum secundum Deum qui ponit quod sunt distincte. Sed de hoc alibi.

Sexta appositio est quod movere organice est movere primo unam partem et post mediante illa aliam. sicut est in motu animalium quod primo forte movetur cor et post mediante motu cordis alia pars magis propinqua et post tertia. Sed movere non organice est movere totum et partem eque primo. Primo modo igitur anima christi potest movere corpus suum in celo. quia licet sit tota in toto et tota in qualibet parte non

tamen eque primo movet totum et qualibet partem quia est ibi distantia partium nec totum corpus coexistit cuilibet parti. sed illo modo ipsa non potest movere corpus suum in sacramento quia non potest ibi primo movere unam partem et post aliam mediante prima. Nam inter illas partes non est ibi distantia localis.

Secundo autem modo id est non organice potest movere volendo illud corpus moveri ad motum hostie. Unde sic volendo si hostia movetur movetur tunc corpus suum non organice. quia eque primo totum et qualibet eius partem. eo quod non est ibi distantia inter personas. que necessario requiritur ad hoc quod aliquid moveatur organice.

Explicet ergo patet septima appositio quod quando movetur hostia anima intellectiva christi mediante voluntate movetur corpus christi sub hostia sicut causa partialis concurrentes eius voluntate divina contingenter causante et disponente illud corpus moveri ad motum hostie. Et hoc totum est propter conformitatem voluntatis humane in christo ad voluntatem divinam. Et sic intelligitur quod anima christi ad motum hostie movetur corpus suum non organice. Unde sequitur octava appositio quod si anima christi suspenderet actum illum voluntatis sue sicut posset naturaliter etiam stante divina ordinatione de motu corporis ad motum hostie. tunc moveretur corpus christi ibi a solo deo et non a sacerdote hostiam movente. Et sic forte potest intelligi Scotus. quia ad hoc bene probatur quod non potest moveri a virtute creata extrinseca movente hostiam puta a sacerdote. sed non probatur quin potest moveri ab anima christi modo predicto. quia tam hostia quam corpus christi est immobile proportionatum anime christi. Unde potest movere eadem motione hostiam et corpus suum hostiam organice et corpus non organice quia eadem volitione potest velle corpus suum et hostiam moveri. Sed nunquid potest anima christi corpus suum separare ab hostia ita quod non moveatur ad motum hostie. Dico quod hoc posset naturaliter nisi esset ordinatio divina in contrarium que de facto ordinavit semper illud corpus moveri ad motum hostie. Unde non stante illa ordinatione possit separare se ab hostia. et hoc volendo quiescere hostiam mota vel volendo moveri corpus ad unum locum cum hostia mota ad alium. Et eodem modo posset deus hoc facere se solo. **RR**

De tertia difficultate dicitur prima opinio quod corpus christi non potest naturaliter videri

in hostia nec ab intellectu angelico nec bñ/ no. Probat hoc quia corpus xpi est ibi vt ob iectum fidei igitur nō potest cognosci natu/ raliter. Alia opinio dicit qd corpus potest vti quacumq; potētia actiua spiritali in ho stia sicut pma quia talis nō requirit ad acti onem qd habeat esse localiter et ita posset di/ ci de potentia passiva. de hoc vide in Sco/ to 2c. Contra primā opinionē sunt rationes pme cōclusionis. Hec ratio facta p ea valet quia multa que cadunt sub fide possunt co/ gnosci intuitiue. Ut apostoli viderunt mor tem xpi et passionem que cadunt sub articu/ lo fidei 2c. Ideo tenendo euz Scotus sit hec tertia conclusio qd corpus in sacramento potest naturaliter intelligere omnia alia sicut vbi ē quantitatiue. et potest videri et intelligi natu raliter et intuitiue nō tantū ab intellectu an/ geli vel anime separate sed etiam ab anima i corpore. Et hoc nisi esset speciale impedimē tum de quo supra dictum est. Et hoc totus patet ex prima conclusione et rationibz ibidē factis p ea. Unde concludo cū. g. Dekam i reportatione quarti. q. septima. vbi eū secus sum in hac materia qd omnē actionē et passi onem et pari ratione omne accidens siue for/ mam accidentale quā xps potest habere qd existit circūscriptiue in loco potest habere in eucharistie sacramento si nihil aliud impedi/ ret puta voluntas diuina sicut est 2c. Et sic patet solutio triū difficultatū 2c. **SS**
Sed contra p̄dicta sunt aliqua dubia. Primū est vtrū quicqd aliqd corpus agere patit vbi est quantitatiue necessario agat et pa tiatur vbi non est quantitatiue. Videt qd sic quia nullū absolutū d̄sinit esse in aliquo ad ueniente sibi de nouo p̄cise respectu extrin seco sed p hoc qd corpus xpi est in eucharistia solum aduenit sibi nouus respectus extrinse cus. igitur 2c. Secundū dubiū contra secundā conclusionē est quomodo corp⁹ xpi sub hostia potest videri oculo corpali. quia omne visibile habēs partes distinctas discer ni potest vna pars ab alia sed in hostia nō sic potest discerni inter caput et pedē quia ibi est confusio p̄tū. Et confirmat quia s̄m au/ ctiores p̄spectiue. qd videt. videtur sub pira mide cuius conus est in obiecto et in re visa est basis. sed illō nō potest p̄p̄tere rei non ha bentī modū quantitatiuū. Tertū est vtrū corpus potest videri seipm in hostia sicut si eēt in distinctis locis circūscriptiue. Videtur qd

nō quia inter videntem seu visum potentiam et rem visam debet esse distantia. sed cor/ pus xpi in vna p̄e hostie nō distat a se existe re in alia parte 2c. igitur. Ad primū dico p mo qd de facto si vnū corpus sit in duobz lo/ cis circūscriptiue vel diffinitiue omne abso/ lutum existens in eo pertinens ad eius inte/ gritatē quod habet in p̄mo loco habet in se/ cundo. nec aliqd absolutum perdit per hoc qd est in nouo loco etiā si non sit de integri tate ipsius diimodo sit pertinens ad conser uationem ipsius sicut sanguis qui scdm alit/ quos non est de integritate humane nature sed est indiuiduū necessario requisitū ad cō seruationem vite hominis. Et hoc esse necessa rium necessitate naturali probat prima ratio facta. Dico tamē secundo qd illud non ē necessariū necessitate absoluta quia stat qd potētia dei absoluta illud corpus potest ha bere aliqua accidentia in vno loco et carere alio licet i vtroq; sit circūscriptiue 2c. Et quo patet tertiā oppositio qd duo accidentia eius dem speciei sicut due albedines possunt esse absolute in eodem subiecto inhesiue et nō fa cere vnum et per consequēs non reddere sub iectum illud magis intensus. Patet quia p̄ vnum subiectum in vno loco esse et ibi habere vnam albedinē et esse in alio loco et ibi ca rere illa et habere alia. sed hoc nō est possibi le naturaliter. Et sic patet de primo dubio breuiter quia multa possent dici. **LT**
Ad secundū dubiū dico primo qd maior est difficultas de colore respectu visus qd de alio sensibilibus respectu aliorū sensuū qd color ad hoc qd videatur requirit certā situa tionē. Nam taliter possunt disponi duo co lores scdm situm qd alter non videbitur q̄ uis sit satis p̄pinquus visui et taliter qd vtrūq; videbit. Patet in exemplis sed calor non re/ quirat talem situm ad hoc qd sentiat per ta ctum sed potest agere in tactū scdm omnē si tuū p̄portionatū. id est difficile iudicare quo modo colores videntur in corpore xpi sub ho stia et quo situ et quis videretur quis non. qd hoc non constat nobis per experientia cer tam 2c. Dico scdo qd licet p̄pter diuersam situationē possit impediri visio alicuius co/ loris ita qd p̄pter diuersam situationē in cor pore xpi possint se inuicē impedire ne omnes videantur tamē diuersa situatio non impe dit simpliciter. quin aliquid videatur si deus non suspenderet actionem colorum nō coa

gendo ei. Tertio quādo dicit qd corpus xpi videtur tunc possunt partes eius distingui ab inuicē p visum. dico qd forte p̄es eiusdem rationis nō possunt 2c. sicut nec duo lumina eiusdem rationis bene possunt forte sic ab inuicē distingui Et ad p̄firmationē respō deo qd actores p̄spectiue dicunt sicut viderūt eē oculata fide. modo nō viderūt colorē nisi extensum qui videt sub tali piramide 2c. Id de colore nō extenso nō ē vera illa regula nec de illo datur. quia si sit naturaliter visibilis tamē nō videt. Sed p̄tra. nos tangim⁹ cor/ pus xpi in hostia igitur etiā videm⁹. Lōsequē tia tenet et antecedens patet ex illa p̄fessione verengarij. de p̄se. di. scdo. c. verengari⁹. vbi p̄fiteretur vtrū corpus xpi manibz sacerdotum sensualiter tractari et frangi et dentibz fidelium atteri **UU** Itē vulgo dicit bodie vi di corpus xpi 2c. Dic dico qd iste p̄positio nes video corpus xpi vtrūq; nō sunt ve renisi ad istū sensum video et tango spēs sub quibz est corpus xpi sic intelligit illud capi tulū 2c. Ad tertiū dubiū dico qd oculus xpi in vna p̄e hostie potest se videre in alia p̄e ita bene sicut si eēt in diuersis locis circūscri p̄tue Et si dicas qd ad hoc qd aliqd videat se oportet qd distat a se localiter dico qd sicut idē distat a se localiter quādo est in locis circū scriptiue distantia requisita ad visionē. ita idē distat a se qm̄ est in diuersis locis diffinitiue distantia sufficiens ad visionē corpale et sic est h. Dec de tertio arti. Ad rōnes an̄ opposi tum q̄stionis ad p̄m. 3. p̄cedo p̄sequēs 2c.
Ad scdam dico qd illa que occupat equa lem locū sunt eqlia. et qd locus ē eqlis locato si locata sunt circūscriptiue in loco s; si vnū sit circūscriptiue in loco et aliud diffinitiue sic h tunc nō oportet Uerbigra si angel⁹ et corp⁹ pedale coexistat loco pedali nec angel⁹ est eqlis locato nec loco 2c. Ad tertiā patz ex di ctis. **A**

Irca sacramen

c tum altaris et specialit̄ circa. ij. di. 2. ij. bul. q̄rti li. ad huc quero vtrū pane in corpus xpi trāsubstantiatio ac/ cidentia eius remaneat sine subiecto. Ar/ guit p̄mo qd nō q; aut panis manet aut non Si sic ergo nō trāsubstantiatur nec p̄sequēs accidentia remanēt sine subiecto. Si nō ergo annihilat et p̄sequēs in nihil trāsubstantiatur.

quare 2c. Scdo sic q; s̄m p̄m accidētis eē est in eē ergo ad ipm nō in eē sequit ipm nō eē. Etia accidens d; qd alteri accidit ergo si nullo subiecto accidit nō est accidēs. qre 2c.
Tertio sic. q; si illa accidentia manerēt sine subiecto vtrūq; vniformit̄ se haberēt tūc ad actionē et passionē sicut qm̄ sunt subiecto cō iuncta. vel nō. Si dicat qd nō p̄tra hoc vide tur experientia quia ad sensum apparet qd nō sit variatio 2c. Si vero dicat qd sic Contra. quia accidentia subiecto iuncta possunt cor rumpi vel ab agente creato non separata quia sic possunt annihilari a creatura. igitur 2c.
Oppositū tenet magister in littera et p̄mu nis doctrina. In hac questione erūt tres ar ticuli. Primo videbitur qd sit trāsub/ stantiatio. Scdo videbitur de questionis supposito. Tertio videbitur de principa li quesito. **B** Quantum ad primū ar ticulum sciendum est qd scdm Scotum trās substantiatio vtrūq; sumitur est transitio to/ talis substantie in substantiam. Unde primo exponit quare dicit totalis quia scilicet du/ pliciter potest intelligi transitio totius in to tū Uno mō capiēdo totū cathogoreumatice p̄ toto integrali habente partes sic scdm phi losophum primo de generatione. generatio est transmutatio totius in totum quia in ge/ neratione vnum qd fuit vere totum transit i aliud totū. Alio modo capiēdo totum s̄n cathogoreumatice vt includit syncathogoreuma distributiuum cuiuslibet partis. Et sic illa auctoritas philosophi nō est vera q; non quelibet pars corrupti transit in gene ratum nec quelibet generati succedit corru pro quia materia manet p̄munis scdm phi losophum. sed hoc modo in trāsubstantia tione et transitio totius in totum ideo est ibi transitio totalis sed non in generatione. Et quo p̄cludit qd illa auctoritas philosophi ni hil omnino facit p̄tra positionem de plurali tate formarum substantialiū in eodē. quia quis poneretur prima forma manere in ge nerato et corrupto non tamen manet totum idem primo modo loquendo de toto 2c. Igi tur bene dictum est in descriptione trāsub/ stantiatiois illam distinguendo p̄tra gene rationem qd est totalis transitio et trāsitus to/ tius in totum propter dictam rationem Be ne etiam dicitur substantie in substantiā ad distinguendū contra accidens. Nam transi tio accidentis in accidens magis deberet di

ei transmutatio est transsubstantiatio. Et sic patet per positum. Sed huius descriptio non videtur sufficere primo quia magis est quiddam etymologiae nominis quam descriptio. et ita dubium remanet quod est transmutatio totalis substantie in substantiam sic erat dubium quod est transsubstantiatio etc.

Secundo quia predicta descriptio conveniret corruptioni forme substantialis cui succedit alia forma de novo genita. Nam prima totaliter transmutatur in secundam et secunda totaliter succedit prime ut patet. Tertio quia etiam secundum istum doctorem ad transsubstantiationem requiritur quod aliqua substantia totaliter desinat esse et alia succedat ei. vel secundum da succedit prime quantum ad esse simpliciter ita quod incipit simpliciter esse post non esse. et hoc non quia secundum comiter loquentes panis transsubstantiatur in corpus christi et non corpus christi non incipit esse. Vel dicitur quod secunda succedit prime quantum ad esse secundum quid id est incipit esse hic vel sub illis actibus etc. et per consequens hoc debet exprimi etc.

L Aliter ergo et aliter plenius secundum Deum describitur transsubstantiatio quod est successio substantie ad substantiam desinentem esse simpliciter in se servatis eius accidentibus sub quibus existit sequens substantia sine informatione. Unde eius possibilitas satis patet per omnipotentiam divinam ut claret. Sed huius descriptio adhuc non videtur sufficere quia secundum eam sequitur quod deus non posset transsubstantiare unam substantiam carentem accidentibus in aliam substantiam vel unam in aliam destruendo omnia accidentia prime. Consequenter clare patet si falsitas consequens videtur nota. quia non apparet ratio quare posset deus substantiam istam transsubstantiare non quilibet aliam. et ideo licet forte predicta descriptio conveniat omni transsubstantiationi quam comiter fit non tamen conveniret omni possibili. Videtur ergo sufficere ad rationes transsubstantiationis successio substantie ad substantiam aliam quam sub eisdem accidentibus scilicet successio in eodem loco. Et ista videtur requiri ad minus quia non esset ratio quare ista substantia diceretur transsubstantiari in hanc substantiam plene quam in quolibet aliam nisi succederet sibi ista scilicet aliquid est commune utriusque etc. Secundo ista descriptio debet exprimi quod talis successio sit immediata id est quod post definitionem unius termino succedat alia quod habet requiritur. Tertio si illa esset bona sequitur quod panis in sacramento transsubstantiaretur in sanguinem christi et animam intellectivam sic transsubstantiaretur in corpus quod videtur falsum.

Sed ad hoc facillime responderet deus. Unde secundum eum in. iij. q. viij. procederet consequens. Contra hoc

autem in isto primo arguendo ad hominem. quia ipse met alibi tenet oppositum. Unde in tractatu suo de sacramento altaris capitulo. v. ponit quod substantia panis transsubstantiatur in corpus christi non in deitatem nec animam intellectivam nec in sanguinem nec in aliquid accidens etc. Secundo illa solutio videtur esse contra intentionem determinati onis ecclesie. Extra de sum. tri. et si. ca. firmiter ubi dicitur quod corpus christi et sanguis in sacramento altaris veraciter continentur sub specie panis et vini transsubstantiationis pane in corpus et vino in sanguinem virtute divina sed constat quod iuxta illam viam non plus deberet dici pane in corpus etc. contra. quare etc. Tertio illa solutio haberet procedere quod panis in sacramento transsubstantiatur vel saltem quod transaccidentatur in accidentia corporis christi cum illa succedant ibi etc. Uter est quod ad hoc responderet ipse in quarto dupliciter. Uno modo concedendo consequens quia sicut substantia corporis succedit substantie panis ita accidens corporis succedit ibi. Alio modo negando consequentiam quia sicut non est transsubstantiatio nisi ubi primo est una substantia et post destruitur illa et succedit alia ita non est transaccidentatio nisi quando primo est aliquid accidens et post destruitur illud et succedit aliud. sed in proposito licet substantia panis non maneat tamen accidentia eius ponunt manere. id est etc. Sed per maius sicut iam tetigit est contra ipsum ubi supra. Secundo vero non videtur rationalis quia secundum eam sequitur quod si deus converteret unam substantiam in unum accidens quod utique posset illa conversio nec esset transsubstantiatio nec transaccidentatio quod videtur inconueniens et tamen consequenter clare patet quare sequitur cetera. **D** Ideo aliter describo transsubstantiationem et dico quod est successio immediata duarum rerum non habentium commune materiam vel subiectum quarum posterior est substantia quam incipit de se vel principaliter esse ubi alia res totaliter desinit esse. Dico primo successio immediata propter rationes unam tactam. Dico secundo duarum rerum non habentium etc. propter rationes factam contra primam descriptionem de corruptione et generatione forme substantialis etc. Dico tertio quarum posterior est substantia ad differentiam transaccidentationis et propter rationes ultro tactam quod si deus converteret accidens in substantiam esset transsubstantiatio ita quod denominatio fieret a termino ad quem et non termino a quo. Dico quarto que incipit esse de se et principi-

paliter etc. propter rationem tertiam secundam descriptionem de transsubstantiatione panis in animam et in sanguinem etc. Pro quo est sciendum quod conversio vel transsubstantiatio huius rei in illas ut verbi gratia panis in corpus christi potest intelligi dupliciter. Uno modo stricte et proprie. Alio modo large et improprie. Primo modo aliquid dicitur transsubstantiari in aliud non quia coniunctum alteri in quo fit conversio sed quia sic convertitur in illud. quod si esset ab aliis separatim ipsum esset ibi post aliud et sic substantia panis convertitur in corpus non in animam nec in sanguinem nec in deitatem nec in aliquid accidens. Nam si ista essent separata a corpore sicut fuit in triduo mortis christi quantum ad animam et sanguinem et aliquis consecrasset panem in triduo tuisset ibi solus corpus non anima vel sanguis. Et sic corpus est terminus huius consecrationis per se et principaliter intentus. Alia vero secunda ratio minus principaliter scilicet in quantum sunt unita corpori etc. Secundo autem modo improprie aliquid dicitur transsubstantiari in aliud quod illud est unitum alteri in quo fit conversio et incipit ibi esse quod sic unitum. Et sic panis improprie posset dici transsubstantiari vel converti in animam et in sanguinem et accidentia christi quia omnia ista incipiunt ibi esse quod corpus unita sed non in deitate quia non incipit ibi esse cum esset ibi prius licet aliquando aliter sit ibi quantum ad non prius. Et proportionabiliter dicendum est de conversione vini in sanguinem. quare etc.

Dico hinc ubi alia etc. propter primam rationem contra secundam descriptionem etc. Et caput ubi largeli ubi put se extendit ad esse in vel ad esse sub id est ad esse in alio quam continentia locale vel ad esse sub alio quam coexistentia reale. Secundo modo corpus christi est ubi fuit panis scilicet sub accidentibus sed primo modo ubi fuit panis. scilicet in aere. Et supposito quod accidentia desinerent esse adhuc esset transsubstantiatio. quare etc. Dico secundo totaliter etc. ad differentiam generationis substantialis positum etc. Et alia singula propter easdem rationes quam ponunt ab aliis. Et sic patet descriptio. Nec de primo articulo.

E Quantum ad secundum articulum in quo videtur esse desupposito. quod veritas panis transsubstantiatur in corpus christi. Sciendum est quod licet catholici concordauerint in hoc quod corpus christi veritas principaliter est in sacramento sub speciebus panis et vini siue ubi appareret species nisi sicut recitat magister dist. xi. et glo. de cele. missaz. cum marte. circa modum ponendi fuerint diverse opiniones. Prima fuit quod substantia panis sit corpus christi. Et huiusmodi quiddam dixerunt quod licet panis fiat caro

christi tamen non est procedendum quod illa substantia sit aliquid quod caro christi. Alii autem dixerunt quod illud quod ante consecrationem erat panis postea est corpus christi nec tamen propter hoc sequitur quod panis est caro christi quod ut dicitur substantia panis postquam facta est caro christi non est substantia panis sed substantia carnis. Sed ista opinio non potest sustineri. Et primo quod ad primam partem patet quod ipsa non est intelligibilis nisi ponere quod panis fieret per se corpus christi sic diceretur quod farina fit panis quod fit per se etc. quod nullus ponit. Secundo quod ad secundam partem est simpliciter intelligibilis quod si illud quod fuit panis est corpus christi sequitur quod panis est corpus christi quod implicat. Unde contra istam opinionem sit regula quod omnis propositio affirmativa in qua predicatur iste terminus corpus christi de isto termino panis est falsa siue copula sit hoc verbum est vel fit vel fit. sicut iste panis est corpus christi vel potest esse vel fieri corpus christi vel panis sit corpus christi. Et si aliquae tales in dictis sanctorum repiantur false sunt de virtute sermonis sed intelligende sunt ad bonum sensum de quo patebit in declaratione ultime opinionis. Secunda opinio fuit quod substantia panis non remanet panis nec tamen desinit esse simpliciter sed reducitur in materiam per se stantem vel aliam formam recipientem et huiusmodi eodem loco siue in alio et corpus christi coexistit accidentibus panis. Et huiusmodi opinio non potest reprobari nec per euidens rationem nec per auctoritatem scripture cogentem sicut patet intuitu etc. Tertia propositio fuit quod substantia panis remanet et huiusmodi potest dupliciter imaginari. Uno modo sicut recitat magister scilicet quod remaneat ibidem ubi corpus christi incipit esse et sic diceretur substantia panis transmutari in substantiam corporis quod ubi est huiusmodi incipit esse illa. Alio modo potest imaginari quod substantia panis recederet subito de primo loco ad alium locum et remaneret accidentia in eodem loco sine subiecto et corpus christi eis coexistere ibidem. Nec autem opinio quo ad primum modum est possibilis quia valde possibile est substantiam panis coexistere substantie corporis nec est magis impossibile duas substantias coexistere quam duas qualitates. quare etc. Sed utrumque corpus christi posset coexistere substantie panis per unionem dubium est. Et posset dici quod si sit possibile quod una creatura sustentet aliam ut dicunt aliqui et satis apparet non repugnare nec videtur posse reprobari euidenti ratione. tunc possibile est corpus christi assumere substantiam panis per unionem. Quicquid tamen sit de hoc patet quod ille modus possibilis nec repugnat rationi nec auctoritati biblicae. immo est fa-

Quarti sententiarum

aliorum ad intelligendum et rationabilior quam aliquid aliorum quod ponit quod substantia panis deferat accidens et non substantia corporis christi. Et sic non ponit accidens sine subiecto quod est unum de difficultatibus que hic ponuntur. Si autem dicatur quod magis difficile videtur duas substantias corporeas esse simul. dico quod non quod non est magis difficile quam duas quantitates aut qualitates esse simul vel unam substantiam et quantitatem. Et non plus operatur ista species hostie aliam hostiam quam substantia cum speciebus aliam hostiam vel substantiam. quod ista hostia consecrata repugnat alteri hostie. Et ideo nullum inconueniens videtur sequi et primo modo ponendi si tamen concordaret cum determinatione ecclesie. Sed etiam predicta opinio que ad secundum modum est possibilis quod non est impossibile deo quod substantia panis subito sit alibi remanentibus speciebus in eodem loco et eis coexistere corpori christi. Iste tamen modus non esset ita rationabilis sicut primus quod poneret accidens sine subiecto et motus panis subito et substantiam panis sine accidentibus. vel quod subito haberet noua accidentia. que sunt difficultas. quare etc. **F** Quarta opinio et communior est quod substantia panis non remanet sed simpliciter definit esse. Cuius possibilitas patet quod non est deo impossibile quod illa substantia subito definat esse quod non est possibile creata creature. Et licet ita esse non sequatur euidenter ex scriptura nec etiam videre meo et determinatione ecclesie. quod tamen magis fauet ei et communi opinioni sanctorum et doctorum. ideo teneo eam. Et secundum hanc viam dico quod panis transsubstantiatur in corpus christi ad sensum expositum in descriptione transsubstantiationis. Sed hic sunt aliquid dubia. Primum est. utrum transsubstantiatio sit aliquid mutationis et ad quod terminatur. Secundum an transsubstantiatio possit esse alicuius substantie remanentis in esse reali in alia preexistente. Tertium an oporteat substantiam in qua sit transsubstantiatio mutare locum. Quartum an de facto panis simpliciter annihilatur. Et videtur magister dicere quod non quia dicit quod de pane fit caro christi et mutat in aliud. et sic non annihilatur. Oppositum videtur quod totaliter desinit esse nec naturaliter corrumpitur. quare etc. **B** Ad ista respondetur. Ad primum dicitur aliqui quod aliter est hic quam in aliis mutationibus quod hic solum mutat terminum a quo scilicet substantia panis et non terminus ad quem scilicet corpus christi. Sed dico hic quod ibi sunt due mutationes et duo termini positivi et duo negativi scilicet esse panis et non esse eius. similiter corpus christi esse hic et corpus christi non esse hic. Ideo

cum corpus christi transeat de contradictorio in esse contradictorium scilicet de non esse hic ad esse hic dico quod mutat localiter capiendum large mutationem localem. Et sic in proposito sunt due mutationes una de perditiva que terminatur ad non esse panis. alia acquisitiua que terminatur ad corpus christi esse hic etc. **D** Ad secundum dico primo quod transsubstantiatio ut hic sumitur non potest esse alicuius substantie remanentis. sed in hoc non est difficultas nisi vocalis quia transsubstantiatio ita imponitur ad significandum quod prima substantia definat esse et secunda succedat etc. Sed non est clarum utrum ipsa de terminatione ecclesie supra allegata illo modo sumatur etc. Dico secundo quod transsubstantiatio potest esse in substantiam preexistentem quia non plus videtur illud repugnare transsubstantiationi quam alterationi quod fiat ad qualitatem preexistentem. sed secundum est possibile. quia deus posset creare unam qualitatem sine subiecto et postea unire subiecto et tunc illud subiectum vere alteraretur esset alteratio ad qualitatem preexistentem quod illa qualitas de nouo acquireretur illi subiecto. et tamen nihil nouum ibidem produceretur. Nisi forte secundum aliquos unio qualitates ad subiectum. ergo similiter in proposito potest dici etc. **I** Ad tertium dico primo quod licet de facto ita sit de substantia corporis christi quod aliquo modo mutat locum ut dictum est. tamen hoc non oportet. tum primo quia posset fieri transsubstantiatio in substantiam non preexistentem et sic illa non mutaret locum quia prius non erat in loco. tum secundo quod posset fieri transsubstantiatio sine loco etc. Pro quo dico secundo quod esse in loco siue circumscriptione siue diffinitive accidit transsubstantiationi et substantie in qua fit transsubstantiatio. ita quod non requiritur ad transsubstantiationem licet de facto illud in quod fit transsubstantiatio scilicet corpus christi sit in loco diffinitive tamen si panis equalis corpori christi transsubstantiatur in illud corpus equalis sibi utrumque posset esse in loco diffinitive vel circumscriptione sicut deo placeret. Si autem dicatur utrum corpus minus corpore christi possit in ipsum transsubstantiari ita quod habeat esse in illo loco circumscriptione puta in loco unius hostie puer. Dico quod hoc non implicat. Sic enim unum corpus potest esse circumscriptione in duobus locis ita posset esse aliquid in uno loco maiori. et alio minori. sine deperditione ali-

Questio sexta

cuius absoluti et sic deus posset facere absolute sine alicuius rei deperditione quod corpus christi haberet ita paruum caperet alia membra ita parua quod esset circumscriptione in loco et per hoc per densationem. Etiam per oppositum posset deus per rarefactionem facere ipsum esse in loco maiori quam nunc sit in celo. Et istud esset facilius imaginari quam illud quod ponit scilicet quolibet per corpus christi sit sub qualibet prehostie etc. **D** Ad quartum dico quod non est difficultas nisi vocalis quod accipiendum annihilationem quod sit redactio in nihilum et conuersio in aliquid aliud sic non annihilatur. Accipiendum tamen annihilationem per redactionem alicuius in purum nihilum. sicut fit ante eius productionem sic annihilatur. Quod patet quia sicut panis capit esse per generationem vel creationem sicut et quolibet alia creatura. ita etiam desinit esse per corruptionem vel annihilationem. sed non per corruptionem quia materia non manet ergo per annihilationem. Unum uerum panis in corpore sicut non in die quod post noctem est dies et ita post panem est ibi corpus christi. Et sic intelligendum est quod dici solet panis fit corpus christi. Et tunc ad argumentum dico quod aliquid fieri ex alio potest dupliciter intelligi. Uno modo sicut ex alio manente ut ex materia fit forma. Alio modo sicut ex non manente ut ex uno contrario fit aliud. scilicet ex nigro albu et ex albo nigrum. primo modo illud ex quo fit aliquid non annihilatur sed secundo modo annihilatur si definat esse simpliciter sicut est in proposito. Et sic patet rursus ad primum argumentum an oppositum. quod. Nec de secundo articulo. **I** Quantum ad tertium articulum in quo videndum est de principali questione. scilicet utrum accidentia panis maneat in subiecto. Primo videbitur de isto. Secundo de illo quod tangit in tertio principali argumento scilicet utrum accidentia separata se habeant uniformiter ad actionem et passionem sicut quando erant subiecto iuncta. Circa primum possunt esse plures opiniones siue modi imaginandi. Primo est fuit quondam opinio quod quantitas potest esse sine subiecto sed qualitas corporea non. quoniam non potest esse sine quantitate cuius necessario sit extensa. Et secundum istam viam posset imaginari quod sola quantitas panis est hic sine subiecto. Alia vero accidentia sunt in ea tanquam in subiecto. Sed hoc est falsa quod nulla ponenda est quantitas distincta a substantia vel qualitate. Iste si talis ponere adhuc magis videtur deperdere quantitas a substantia quam qualitas a quantitate. quod plene et verberetur deperdet causatum a causa prima quam secunda ergo si qualitas potest esse sine substantia etiam potest esse

ne quantitate etc. Iste deus posset qualibet qualitate seruare sine alia causa secunda. et sine quantitate ab ea distincta. Secundo fuit maior opinio quod sunt aliquid accidentia determinata sibi certa subiecta et illa sunt inseparabilia a substantia. Alia autem non sunt. Sunt etiam aliquid substantie determinatae sibi accidentia certa et illa non possunt esse sine illis. Alie non determinatae sibi accidentia certa possunt esse sine illis. Et sic substantia materialis determinat sibi quantitatem et alia accidentia secundum istos etc. Sed breuiter opinio est falsa quod si accidentia sunt aliquid res distincte a substantiis deperit una ab alia separare et sic seruare. Et ideo licet aliquid accidentis determinet sibi aliquid subiectum sic scilicet quod non posset esse in alio subiecto. sic quantitas determinat sibi substantiam materiale quod non posset esse quantitas in substantia indiuisibili. sic in angelo. tamen non sic determinat sibi illud subiectum in quo possit esse sine illo. Et si dicatur contra quod simitas non potest esse sine naso etc. Dico quod non est res aliquid modo distincta a naso sic nec recitatio nec caruitas. sed isti termini supponunt per substantiam notando primum et aliam aliam positioem siue situatioem etc. Tertia opinio posset imaginari talis scilicet quod licet accidentia panis si essent aliquid distincta a substantia panis possent separari a subiecto. et manere separata. tamen de facto non manent sine subiecto. Quia diceret ista opinio quod nulla sunt accidentia distincta a substantiis et per consequens nec accidentia panis. Et ad determinationem ecclesie que ponit quod corpus christi est sub specie panis diceret posset quod debet intelligi sub ratione scilicet supposito quod sunt aliquid species accidentales distincte a substantiis. sed si non sunt tales tunc sensus est sub specie. ubi apparet esse panis et ubi panis erat. Et si dicatur quod tunc esset ibi deceptio et illusio cum appareat ibi species esse siue accidentia. diceret ista opinio contra quod non plene apparet ibi species vel accidentis panis quam substantia panis et apparet quod simul et videatur panis et tamen oppositum iudicatur per fidem. sic in proposito. Unum hoc diceret sic quod opinio quam recitat magister dicitur. ruder de fractione que ibi apparet scilicet quod ibi non est fractio sed de frangi quod videtur. Nec tamen fallit nos visus nec fallit quod esset si crederet ita fragi ut videtur. Nec illusio quod ad utilitatem fidei non ad deceptioem fidei ita fit. Et ponit exemplum de christo quod se ostendit duobus discipulis in via in specie pegrini. nec in eo tamen talis forma erat. sed oculi eorum tenebantur etc. Sed predicta opinio esset extranea a communi philosophia que ponit accidentia esse res distinctas a subiectis sic albedo est distincta a re alba et al-

bedo panis ab e^o substantia. licet h^o nō sit eui-
dens zc. iō q̄uis p̄dicta negarent tū dubiuz
est vtrū debeant haberi tāq̄ heretica. Et vi-
deret q̄ nō. qz sicut illa q̄ iferunt ex hīs que
sunt fidei. sicut ex scriptura sacra z p̄sequē-
tiā nō euidētē s; solū pbabilē nō vident p̄be-
pinere ad fidē nec eoz opposita eē heretica i
fide sic illa q̄ inferunt p̄sequētiā euidētes
tū vtrū alicui^o mediū vel assumptū in aīcedē-
te qd̄ nō est euidēs nec p̄tēs ad fidē. s; ē ali-
qd̄ philosophicū pbabile z cōiter p̄cessuz nō
videret etiā p̄tinere ad fidē sic q̄ eoz opposi-
ta sint habēda vt heretica in fide. **¶** Dō q̄ ac-
cidentia panis maneāt ibi h^o inferet h^o q̄ p̄e-
supponit q̄ substantia panis trās substantia. z
accidētia panis sūt alia ab e^o substantia. Istō
aut̄ secūdu nec ē euidēs. nec ē in scriptura exp̄s-
sum nec ab ecclia determinatū s; ē vni pbabi-
le neutrū receptuz cōiter ab illis q̄ sequūtur
pbiam cōmunē p̄patericōz. S; si eēt aliqd̄
q̄ diceret oppositū hui^o nō eēt p̄ter h^o tāq̄ he-
reticus habend^o. Ali^o em̄ min^o eēt fauor si-
dei ad doctrinā p̄bi q̄re zc. **R** Quarta
z cōmuniō opinio z cui fauet mag^o doctrina
ecclie est q̄ in sacro accidētia q̄ fuerūt panis
remanēt sine subiecto. z in illis sit fractio. et
hanc teneo. **N**ic tū ē aduertendū z p̄ solu-
tione secūde rōnis an̄ oppositū q̄tūdis q̄ iste
termin^o accidēs pōt capi dupl^r. Uno modo
stricte et sic supponit p̄ aliq̄ re sine entitate q̄
nō est substantia. cōnotādo q̄ talis alicui alte-
ri entitati accidat. Et sic albedo panis z qd̄-
libet e^o accidēs licet possit separi a subiecto
tū qū est separatū nō est accidēs qz non accidit
subiecto siue nō inest. Et isto mō sumebat ab
Aristotile qz creditur q̄ tale accidēs nō ha-
beret eē nisi p̄ incē. z sic q̄ nō possit eē nisi in-
eēt s; h^o nō est vtz scdm̄ fidē. Alio mō capi p̄t
large put supponit p̄ tali entitate cōnotādo n̄
q̄ de facto inist vel accidat alicui s; tāntū con-
notādo aptitudinē. s; q̄ sit aptū natū alteri
a cidere. Et sic albedo panis etiā si sit sepa-
ta a subiecto ē accidēs. Et isto mō sumit in p̄-
posito zc. Et p̄ h^o patet ad scdm̄ rōnes. q.
qd̄ dicendū z negāda ē auctoritas Aristotel^o
Et sic p̄z r̄sio ad articulū. **L** Circa se-
cundū punctū hui^o articuli sunt plures diffi-
cultates. Et p̄mo quātū ad actōz istoz acci-
dentū separator ē p̄ma difficultas. Vtrū ac-
cidēs separatū possit eē p̄ncipiū generādi sub-
stantiā. Secda vtrū possit eē p̄ncipiū corru-
pēdi substantiā. S; circa trāsmutatōz passi-

uam sunt alie difficultates. Un̄ tertia ē vtrū
posset trāsmutari ad quātitatē. Quarta vtrū
ad substantiā. Quinta vero vtrū ad quātitatē. qz
satis clar ē q̄ possunt trāsmutari scdm̄ locū
siue ad motū locale. Sexta pōt eē vtrū illa
accidētia possint nutrire. Videt q̄ nō qz nō
possunt trāsire in substantiā alitū zc. Ad p̄i-
mā dicunt aliq̄. q̄ nō qz om̄e agens aut ē eq̄-
uocū aut vniuocū. si vniuocū. tūc est eq̄ p̄e-
ctum sicut termin^o p̄duct^o. si equocū tūc est
p̄fect^o. Nō patet qz agens vniuocū h; effe-
ctum p̄ductū p̄ termino adequato siue p̄e-
ctie sed causa equoca est p̄fectior q̄ cā vniuo-
ca igit̄ est p̄fectior suo effectu sed accidēs n̄
est eque p̄fectū cū substantiā nec p̄fect^o ea. igit̄
tur nō potest zc. **A**d secundā dicūt enī
scdm̄ illā opinionē q̄ nō ita q̄ si eēt maxim^o
calor separatū nō posset rūpere minimā gur-
tam aque. Et ratio ē quia nō p̄t p̄ducere sub-
stantiā vt p̄batū est. quare zc. S; rōnes hu-
ius respōsionis nō valent quia licet genera-
liter vtz sit q̄ causa totalis siue p̄ncipalis sit
p̄fectior suo effectu sed nō sp̄ oportet de cau-
sa p̄tiali iō calor separatū tāq̄ cā p̄tialis possit
agere deo p̄currēte ad generationē vt corru-
ptionē substantie. ideo causa equoca p̄tialis
q̄nq̄ est p̄fectior q̄nq̄ imp̄fectior suo effectu
z q̄ cā vniuoca sicut patet de albedinet eius
visionē z intellectōe zc. **E**t si dicat q̄ cau-
sa illimitatior ē p̄fectior. nō est vniuocalit̄re
rum s; bñ de p̄ma cā Un̄ dico q̄ licet nō pos-
sit naturaliter demonstrari. tamē potest ratio
nabiliter p̄suaderi q̄ accidentia etiāz sepa-
ta possunt vt causa p̄tialis generare vel corru-
pere substantiā. P̄mū patet. quia substantie
nō mouent nos ad cognoscendū nec agunt
aliquid de facto sine accidentib; . Unde si e^o
set hic aliquis ignis sine accidentib; z posse-
mus ip̄m intuitiue videre tūc possem^o equi-
vtrū substantia possit generare substantiā sine
accidētib; cōcurrētib; s; qz h^o naturalit̄r n̄ pos-
sum^o iō de h^o nō p̄t hō certificarip̄ statu isto s;
remanet cōclusio neutra Scdm̄ p̄z qz experi-
mur q̄ i p̄sentia isto accidētū sequunt^o mlti
effect^o z corruunt in p̄ntia ip̄oz. z h^o nō vt
des posse eē nisi qz accidētia. aā aliqua acci-
ditatē hnt̄ respectu illoz effectū Ali^o ei p̄z
ois vīa ad pbādū aliqd̄ eē cāz actiua ali^o zc
B Ad tertiā patet q̄ sic qz videm^o ad sen-
sum q̄ rare fiūt z dēnsant s; tenēdo opinio-
nē q̄ quātitas nō sit res alia a re quā potest
dici q̄ ibi est rarefactio z p̄densatio sine quā

ritate de nouo acq̄sita. Ita q̄ rarefieri z p̄de-
fari nihil aliō ē nisi tales sp̄s occupare locū
maiorē vel minorē p̄pter maiorē vel minorē
distantiā p̄tū. sic q̄ tres p̄tes rari coexistunt
trib; p̄tib; loci. postea p̄ motū locale p̄densa-
te coexistunt vni p̄ti loci. **E**t cōtra de rare-
factione sine acq̄sitione vt de p̄dētiōne alicui^o
absoluti. Et sic potest facili^o saluari q̄ quilibet
p̄s rari est rarior z densi densior p̄ coexistētiā
in maiori vel minori loco. **S**i vero dicat
p̄tra. qz tūc vni pugill^o ignis nō est rarior q̄
vni pugill^o terre qz nō extensior. dicūt q̄ nō se-
quit. qz pugill^o terre pōt magis extendi ma-
nente terra q̄ ignis zc. S; h^o nō valet qz
ponam^o q̄ vterq̄ pugill^o sit in sup̄mo gradu
raritatis cōpetenti nature siue quō tunc vni^o
erit rarior alio cū nō sit extensior zc. **I**ō alit̄
dico q̄ forma substantialis in p̄posito nō pōt d̄
nominari a raritate vel densitate. qz tot sunt
p̄tes forme in vno pugillo sicut in alio. S; z
illud qd̄ immediatē denotat a raritate ē mate-
ria qz qū aliq̄ p̄panf ita q̄ vniū dicat rariū
aliud densius oportet q̄ illud sit aliqd̄ eius-
dem rōnis qd̄ eēt sub vna forma sit densi^o
q̄ sub alia sicut est in p̄ori casu Un̄ vni pugil-
lus ignis dicūt rarior z pugill^o terre densior
qz in terra est aliqd̄ qd̄ eēt sub forma terre
occupat maiorē locū q̄ illud idēz numero
existet sub forma ignis. **N**ā ex vno pugillo
terre possunt generari mille ignes qd̄ nō eēt
nisi materia e^o sub forma ignis habeat maio-
rē extēsiōnē q̄ eadē sub forma terre. Quia ni-
hil idē nūcro p̄t existere successiue sub vtra-
qz forma nisi materia ignis. Et sic ignis ē ra-
rior terra. **S**i aut̄ dicat q̄ fm̄ hāc vīa nō eēt
differētia int̄ rarefactionē z augmētatōz zc.
Dico q̄ sic qz in augmētatōe p̄rie dicta ali-
qd̄ acq̄rit de nouo adueniēs quod ē p̄ ill^o
qd̄ auget. nō aut̄ i rarefactōe s; solū loc^o siue
mot^o localis Un̄ rarefactio ē quedā sp̄s mo-
tus localis. Et p̄portionalit̄r dicēduz est de
p̄densatōe zc. **A**d quartā p̄mo dicen-
dū est vtrū illa accidētia possunt corruipi ab
agere creato. Secdo vtrū ex illis possit sub-
stantiā generari etiā a deo. De p̄mo dicunt
mlti q̄ nō qz nullū agens creatū pōt creare z
p̄sequēs nec annihilare. s; destructio illoz
accidentū eēt annihilatio. igit̄ zc. **S**ed. g.
Dekā p̄cedit q̄ creatura p̄t annihilare licz n̄
creare. Un̄ videt sibi mirabile q̄ vni^o magn^o
ignis nō possit destruerē vniū puū frig^o sepa-
tum si eēt sibi approximātū. Et si dicat q̄ cre-

atura in om̄i actione sua erigit materiā. **R**h-
det q̄ vtz est in om̄i actione p̄ductiua Et di-
cit vltra q̄ in h^o casu illō qd̄ p̄ducit a solo dō
p̄ducit. ita q̄ de^o supplet ibi vicē agentis cre-
ati tāq̄ causa totalis in p̄ducēdo licet nō in
corripiendo. **S**ed tū mibi videt sicut sup̄ p̄
suasi. q. p. articulo. ij. q. pōt p̄cedi q̄ creatura i
casu isto sicut potest annihilare. ita z creare.
p̄pter rōnes ibi factas de exp̄ientia zc. De
scdo vero videt pbabil^o q̄ de illis speciebz p̄-
p̄rie loquendo nō potest aliqd̄ generari nec
virtute creata nec increata. Quia illud dicūt
generari qd̄ sit ab agente necessario exigēte
passum **S**i ergo ex illis speciebz posset aliqd̄
generari loquēdo de generatione substantia/
li vel ergo esset substantia q̄ est materia vt for-
ma vel p̄positū. **N**ō materia qz illa a solo dō
creat. **N**ec forma. qz ip̄a nō generat nisi i ma-
teria. **N**ec p̄positū qz ibi nō est materia. z iō
ex illis nihil pōt zc. **D** Ad quintā de mu-
tatione ad quātitatē quātū ad intēsiōnē z re-
missionē. generationē z corruptionē p̄z q̄ sic
S; circa h^o fm̄ diuersas opinionēs diuersi
mode dicendū est. Un̄ fm̄ vīa q̄ tenet q̄ q̄n-
titas sit res distincta a substantia z quātitate z ma-
net ibi tanq̄ subiectū alioz accidentū dicē-
dū ē q̄ talia accidētia possunt naturalit̄r mō
p̄dicto variari generari z corruipi qz sunt in
subiecto S; fm̄ aliā vīa de quātitate zc. dicē-
dū est oppositū vt dicit Dekā. s. q̄ nō p̄t na-
turalit̄r generari vt intēdi nisi vtute diuina qz
nihil ē ibi receptiuū actōis acq̄sitiue creatu-
re. tū illa accidētia p̄t s; eū corruipi z remit-
ti p̄ agēs nafale zc. S; vt p̄us mibi videt q̄
vtrūq̄ possit dici sic p̄ de substantia zc. **P**
Ad sextā pōt dici pbabil^o q̄ duplex ē nu-
tritio Una p̄rie dicta q̄ ē p̄ uersionē alimē-
ti in rē alendā ita q̄ ex illo fiat restauratio rei
dep̄dite. Et si sic q̄raf vtz sp̄s sac̄fales nutri-
ant dicendū est q̄ nō sicut patet fact̄ ex soluti-
one scdi p̄cti q̄re dubitatōis. s; in fine de^o
ponit ibi substantiā aliā zc. Alio mō vocat nu-
tritio q̄cūq̄ reductio mēbroz aīal^o ad statū p̄-
ozē fm̄ quātitates. Et sic p̄t hō nutriri ex hostiis
p̄secrat̄ qz tal^o hostia h; actōz naturalē i mē-
bra hoīs qlē h̄et nō p̄secrata iō sil^o i mō p̄t re-
ducere cōplexionē lapsaz ad statū naturalem
sicut fm̄ quātitates qlē q̄cūq̄ alia nō p̄secrata
licet nō possit p̄uerti i materiā mēbroz aīalis.
q̄re zc. et sic p̄z solutio ad tertiū ar. Et ex hīs
ad tertiū argumētū zc. Et h^o de quātitate z p̄ cō-
sequēs de toto q̄to sentētiāz. **F**inis.

Recommendatio sacre scripture

Recommendatio sacre scripture ab eodem dño ⁊ magistro Petro in magisterio theologie.

Super hanc petram edificabo ecclesiam meam.

Scriptura est Math. xvi. Dagnus ecclesie doctor Augustinus in libro de ciuitate dei: duas describit ciuitates. duas signantes ecclesias inter se diuersas pariter ⁊ aduersas. Una est ciuitas Hierusalē. Alia est ciuitas Babilon. Una ciuitas est ecclesia dei. alia ciuitas est ecclesia diaboli. Una ecclesia bonorum de qua dicit ps. Laus eius in ecclesia sanctorum ps. cclix. Alia ecclesia malorum de qua idē propheta. Odiui inquit ecclesiam malignantium. ps. xxv. Una est igitur supra petram edificata quā psalmista David admirans alloquit. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. sicut audiui⁹ ita ⁊ vidimus in ciuitate dñi virtutū in ciuitate dei nostri de⁹ fundauit eam in eternū. Alia est sup arenā fundata. quā idē propheta videns abominat. Uidi inquit iniquitatē ⁊ tradictionem in ciuitate. Et iter. Sup muros eius iniquitas. ⁊ labor in medio eius ⁊ iniusticia. ⁊ nō deficiunt de plateis eius vsura ⁊ dolus. De sunt igitur ciuitates due. he sunt due ecclesie sibi inuicem aduersarie. ⁊ inter se plurimū pertrarie quaz vnā regit dyabolus. alia regit christus. Una dyabolus edificat sup instabile arenam aliam christus edificat sup stabile petram de ea dicens pmissam p themate sniam. Sup hanc petram edificabo ecclesiam meam. Sed inuestigandū nobis est que sit hec petra sup quam edificanda erat christi ecclesia. ⁊ aduersus ecclesiaz dyaboli pfirmāda. Ubi ex varijs sanctorum dictis magna oritur prolixitas questionis. Nam beatus Augustinus quodā loco in libro contra epistolā donati de apostolo Petro dicit quod in illo tanquā in petra fundata sit ecclesia. Quē sensum in quibusdā versibus Ambrosij canimus. vbi de gallo ⁊ gallicantu ait. Hoc ipsa petra ecclesie canēte culpā deleuit. Eundem quoque sensum legimus in quodā sermone de festo cathedre sancti Petri. 22. Aduersus quē sensum Augustinus in pluribus alijs passibus aliter exponit hūc euāgelij locū. Nā libro primo de sermōibus dñi sibi ita inquit. Quia enim christus petra Petrus christianus. ideo petrus a

petra nō petra a petro. sicut nō a christiano christus. sed a christo christianus vocat. Tu es ergo inquit Petrus ⁊ sup hanc petram quā pfectus es ⁊ cognouisti. dices tu es christus filius dei cuius edificabo ecclesiam meam. Quasi dicat. Super me edificabo te. nō me super te. Nec ibi. Et bis similia alibi sup Job. sermone. cxxxv. ⁊ in omel. quadā de transfiguratione dñi. Licet autē ipse met Augustinus libro primo retrac. c. xxi. que hanc duarum sniaz pbabilior sit electio nō lectoris reliquerit. nō tamē videt quod in petra petrus. sed in petra christus sit intelligendus de quo ait apostolus. petra autē erat Christus prima Co. x. Quis est in petri infirmitate ecclesie firmitatē stabiliat. de cui⁹ infirmitate ancilla ostiaria interrogata rīdeat. Ad cuius vocē ut Gregorius ait. dū mori timuit vitam negauit. Lū ergo vacillauerit Petrus nec firmus fundat⁹ sit petri vicari⁹. cui⁹ tā discrepent de summo petri sacerdotio pōtifices et litigēt de summo pōtifico sacerdotes. quis affirmare psumat quempiam quātalibz sanctitate aut dignitate fulgētem siue sacerdotem siue pontificem siue petrum siue petri vicarium aut quemuis aliū pter christum esse christiane ecclesie fundamentum. Lū ecōtra dicat apostolus. quod fundamentum aliud nemo potest ponere pter id quod positū est quod est christus iesus. prima Co. iii. Sed ut ea que pmissimus ad concordiam reducam⁹ ita cedam⁹ christum esse ecclesie fundamentum principale ut nō negemus sup ipsum plura fundamenta edificari posse. Sic enim Apo. vi. mur⁹ ciuitatis illi⁹ p quā intelligit ecclesia duodecim dicitur habere fundamenta. Christus itaque sup seipsum tanquā sup solidissimū fundamentum ecclesiam suā aduersus ecclesiaz dyaboli firmiter stabiliiuit. ⁊ sup hanc firmā petram petrum stabiliter firmauit. de eo dicens pmissam euāgeliste sniam. Sup hanc petram. Sed salua oīno christi saluatoris snia siue in petra petrus siue in petra christus secundum lralem sensum intelligere valeam⁹. tū secundum spūalem intellectū p hanc petram diuinā scripturā ⁊ sacrā christi doctrinā signare possum⁹. quā tā firme soliditūdinis ⁊ solide firmitatis existit ut nō immerito sup eā christi ecclesia fundata sit. Quid nāque firmitus quid solidi⁹ quod sacra eloquia. quod diuina testimonia a christo in eternū fundata. Sic enim christum alloquit propheta. Initio inquit cognoui de testimonijs tuis quod in eternū fundasti ea. Quotque ergo sunt christi eloquia ⁊ christiane doctrine testimonia tot dicitur pnt christiane ecclesie

E

fundamēta. Sacra igit scriptura xpi testio-
nīs in eternū fundata spūaliter intelligi p̄til-
la firma petra supra quā edificata est eccia.
Sup̄ cui⁹ firmitatē petre xps petri infirmi-
tate timētem p̄us ac tremētem postea solida
p̄seuerantia roborauit ⁊ ecciam suā ⁊ oēm ec-
clesie diaboli p̄secutōz inuicta p̄stantia solida
uit de ea dicēs. Sup̄ hāc petrā edificabo ec-
clesiā. Que fuerūt s̄ba p̄mo p̄posita vestr̄ re-
uerētis sepi⁹ repetita. Ad quoz declarati-
onē s̄boz omīssio diuisionū richmis. stilū
patz vt possum⁹ insequētes. ondam⁹ qualis
sup̄ scripturā sacra tāq̄ sup̄ firmā petrā xps
suā edificauit ecciam. Sciendū itaq̄ q̄ i
quolibz edificio rōnabilit̄ ordinato. P̄mo
p̄cedit fundatio. Sc̄do procedit edificatio.
Tertio succedit summatio. Hoc igit modo
ordinatissim⁹ oim̄ artifex xps sup̄ scripture
sacre petrā ecciam suā edificauit. P̄mo nā
q̄ fundamētum iecit Sup̄ hāc petrā. Se-
cūdo incrementū adiecit. Edificabo inquit
Tertio cōplementū fecit. Ecciam meam
P̄mo igit inq̄ram⁹ hui⁹ edificij fundamē-
tum Sup̄ hāc petrā. Sc̄do videam⁹ hui⁹
edificij incrementū. Edificabo inq̄t. Tertio
p̄spiciam⁹ hui⁹ edificij cōplementū. Ecclesiaz
meā. Sic em̄ satis vt arbitroz declarauim⁹
p̄missam p̄thematē sniam. Sup̄ hāc petrā.
2c. In p̄mis ergo inq̄ram⁹ ecclesiastici edifi-
cij fundamētum Sup̄ hāc petrā. Nec nāq̄
petra sup̄ quā fundat eccia vt iā p̄missim⁹ sa-
cra potest intelligi scriptura siue s̄bi xpi ve-
ritas in eternū fundata de q̄ xpm̄ alloquēdo
dicebat p̄pha. In eternū dñe verbū tuū per-
manet i celo. in generatōe ⁊ generatōz s̄itas
tua. Cōspicite igit orthodote eccie fundamē-
tum videte mirabile mysteriū. Nulla em̄ do-
mus est q̄ nō habeat sua fundamēta deorsū
sursumq̄ tendūt parietes. desup̄ tecta ponū-
tur. sola aut̄ eccia suū fundamētum sursum
habet. ⁊ dñi ip̄a deorsum i terra manet s̄itas
illa sup̄ quā fundata est sursum i celo in eter-
num p̄manet. Sic tñ veritas in celo p̄man-
sit q̄ etiā deorsum ad terrā descendit. et iuxta
sapiētis dictū de celo a regalibz sedibus ve-
nit. imo vt p̄pheta dicit. Veritas de terra or-
ta est qm̄ sc̄z iusticia de celo p̄spexit. Habet
igit eccia veritatis fundamētum ⁊ i celo sur-
sum ⁊ in terra deorsum. Sed vbi deorsum.
Sane nō in sordibz terrenis sed in sublimi-
bus locis. qz teste p̄pheta. Fundamēta e⁹ in
mōtibz sanctis. Nō em̄ credēdum est sup̄

uacū esse in verbis istis qd̄ s̄z in montibz
sanctis. Adhibeam⁹ ḡ mētem vt hui⁹ dicti
valeam⁹ accipere rōz. et qd̄ mōtes isti sibi ve-
lunt audiam⁹. Vnde itaq̄ iusticia magnitu-
dinez ⁊ s̄tutis altitudinē signat. In quo mō-
te xps habitat ibiq̄ eccie sue fundamētum
stabilis ip̄am sacre scripture veritatē collo-
cat. Ascendam⁹ igit in montē vt inueniam⁹
ip̄m fundamētū eccie. ip̄a sc̄z sacre scriptu-
re veritatē. S̄z qd̄ ascēdet in montē domi-
ni aut̄ qd̄ stabit i monte sc̄to eius. Certe in-
tra r̄sum p̄phete innocēs manibz et mundo
corde. Ascendāt ergo innocētēs ⁊ mūdi. Q̄
si forte nō omēs sum⁹ h̄mōi vt montē ascen-
dere valeam⁹: omēs tamē leuem⁹ oculos in
montē. ⁊ a pede vsq̄ in montis verticē q̄tū
possum⁹ videam⁹. Videam⁹ itaq̄ p̄mitto i
pede mōtis hui⁹ videam⁹ ibi numerosam q̄-
tūm p̄hoz multitudinē tāta veritatis ala-
critate pollentē vt etiā ascēdere nitat in mō-
tem. Videam⁹ ibi Zenocratis seueritatē. dy-
gei. pariam. cratonis pietatē. socratis conū-
nētiā. Qui tātam cordis ⁊ corpis narrat̄
habuisse vt sublimiū ac beatoz spiritū cō-
fortiū ⁊ familiaritatē adept⁹ sit. Dñe plato
eiusdē socratis discipul⁹. d. qz ob egregiā vi-
tam ⁊ castimoniam ab infantia neminē habu-
it comes. Siquidē pura puris. sincera sin-
ceris misceri atq̄ originari fas est. hinc apa-
leius platonice scole p̄ha de deo socratis li-
brum scripsit. videam⁹ deniq̄ in hui⁹ montis
pede qualis h̄mōi p̄hi cateruatim sc̄e comi-
tātur. vt ascēdāt facili⁹ ⁊ vt currāt veloci⁹.
Alter alteri⁹ sequet̄ vestigia plato socratem
insequit. aristoteles platonē. lucil⁹ senecaz.
seneca vero paulū sc̄q̄ cupiēs post eū clami-
tat dicēs. O mi paulē charissime optare ei⁹
esse loci apud meos q̄lis tu es apd̄ xpianos
Verba sunt senecae ad paulū eplā. xij. Cur-
runt ḡ velociter currunt parit̄ ⁊ tñ qz nec sa-
cra scripture nec veritatē catholice viā tenēt
in montē ascēdere nō valēt. Nā vt quodā in
locode ip̄o asserit Aug⁹. bñ currūt s̄z tamē
in viā nō currūt. ideo q̄to pl⁹ currūt tāto pl⁹
errāt. Vnde itaq̄ dimissis in hūc modū cur-
rentibz atq̄ errantibz oculos mētis in montē
erigam⁹ sublimi⁹ ⁊ videam⁹ ibi antiq̄o p̄ca
veteris testamēti p̄riarchas sc̄z ⁊ p̄phas cur-
rentes. siquidē ⁊ licet nō in viā plana tñ sub-
ymbza tenebrosa ascēdentes in montē. Ibi
ille patriarchaz maxim⁹ Jacob q̄ scalam ce-
lotenus erectā. ascēdentesq̄ ac descendentes

angelos ⁊ innitū scale dñm vidit. ibi ille fa-
miliarissimus deo Moyses q̄ legem colloq̄
umq̄ dei obtinere meruit. ibi Delias clari-
oribus portētis emicuit. ⁊ tandē ad celū flā-
mante vehiculo rapt⁹ fuit. Ibi deniq̄ p̄phe-
te singuli ⁊ tam p̄lagis visionibz illustrant̄
vt p̄cul absentia tāq̄ p̄pinqua. ⁊ futura tāq̄
p̄sentia p̄loquātur. q̄s omēs singulatim nu-
merare ip̄a m̄stitudo nō sinit. ip̄a s̄z tempis
breuitas nō p̄mittit. Vnde igit obmissis in
mōtis verticē vertam⁹ oculos ⁊ videam⁹ ibi
eminētioris vite viros. Ibi nāq̄ ille int̄ na-
tos mulier maxim⁹ Johānes sanct⁹ ab vte-
ro. quē e summo celi fastigio ventur⁹ ad ter-
ram xps vt lucifer sol p̄misit. ad antra deser-
ti sub ctate tenera fugiit. Ibi ip̄emet salua-
tor: sōns omniū salutaris exēploz in mōte
oraturus ascēdit. tempratē aduersariū vi-
cit. turbas instruit. beatitudines distinguit.
⁊ in mōtis excelso trāfiguratur vbi sup̄ euz
eterni patris vox audis. ibi Petrus Jacob⁹ et
Johes hāc trāfiguratonem vidēt ⁊ pauent
vocē audiūt ⁊ mirātur. Et vt innumera san-
ctoꝝ turba breui s̄mone p̄stringat. ibi euan-
gelizāt apostoli. annūciant discipuli. trium-
phāt martyres. etultāt cōfessores. doctores
p̄dicant. sacerdotes orāt. psallūt claustrales
cantūt ḡ gines. ac vniuersi sanctoꝝ chori illō
psalmigraphi personāt. Exaltate dñm deuz
nostz ⁊ adorare in mōte sancto ei⁹. ps. xviij
Dic⁹ est ergo mons insignis. mons celebris
mons salutis. mons dei. mons pinguis. i q̄
beneplacitū est dño habitare in eo. In cui⁹
montis vertice xps suū habitaculū p̄dispo-
nens ibi eccie sue fundamētū posuit ⁊ i al-
tissimo verticis cacumine sacre scripture ve-
ritatē fundauit ip̄amet teste que ait. Ego in
altissimis habitavi. Eccl. xxij. Et hec q̄tuz
ad p̄mū articulū in quo inq̄rere volebam⁹
ecclesiastici edificij fundamētum. S̄z vite-
rius videam⁹ ecclesiastici edificij incremen-
tum. Edificabo inq̄t. Ebrist⁹ nāq̄ dei s̄tus
⁊ sapia eccie sue domū quā eterna mente cō-
cepit sup̄ sacre scripture fundamētum tp̄ali
edificatōe cōpleuit. Impleuitq̄ illud qd̄ di-
ctum erat p̄ sapiētē. Sapiētia edificauit
sibi domū. excidit colūnas seprē. Prouer. ix.
Habet siquidē dom⁹ ista catholica. s. ecclesia
nō solū seprē colūnas s̄z ⁊ singulas p̄tes suas
sup̄ sacre scripture veritatē fundatas. habet
lapides. habet cernētum. habet parietes. ha-
bet murū. habet fenestras. habet hostiū. po-

stremo habet colūnas. ⁊ desup̄ habet tectūz
Nec aut̄ oia plena sunt mysterijs ⁊ abūdāt
spūalibus documētis. Habet namq̄ eccia
suos lapides. singulos sc̄z xpianos ⁊ fideles
p̄ fidei stabilitatē quadros. p̄ pacis s̄tutē fir-
mos. p̄ exercitandem politos. p̄ immobili-
tatem stabilitos. Habet cernētum. fidei vnita-
tem. p̄ quā dñi fideles ⁊ cordi glutino conne-
ctunt lapides in dei edificio copulātur. Ha-
bet parietes veros religiosos ⁊ spirituales a
terrenis eleuatos. a celestibz nō remotos. a
transitorijs ad eterna erectos. a corp̄alibus
ad spūalia sublimatos. Habet murū inextu-
gnabile spei. s̄tutes p̄ quā dñi eterna premia
p̄ponuntur tp̄alia queq̄ ⁊ aduersantia mala
facile repellūtur. Habet fenestras viros spe-
culatiuos p̄dicatores ⁊ doctores p̄ quos ve-
ri solis radio illustramur ⁊ a cecitate igno-
rantie liberamur. Habet hostiū diuini elo-
quiū veritatē que dñi in sensus varios vertit̄
celestis secreti cognitio ⁊ occultis silij nobis
illustratio aperit. Postremo habet colūnas
viros actiuos. pastores ⁊ rectores. p̄ quos i
xpi edificio sustentamur ⁊ firmitate cōstante
solidamur. Quis ideo seprē colūne dicuntur
quia p̄ seprē virtutes tanq̄ seprē bases fun-
dant. p̄ seprē beatitudines eleuātur. p̄ seprē
spū sancti dona firmātur. ⁊ p̄ seprē xpi sacra-
menta stabilit̄ roborātur. Deniq̄ habet ec-
clesia sup̄ has seprē colūnas tectū suū ip̄am
sc̄z dei ⁊ primi charitatē. que dñi veram dile-
ctionē opatur totā legē cōplectit̄. Quoniam
ip̄o legislatore teste in s̄ vniuersa lex pendet
⁊ p̄phete. Matth. xij. Audistis igit qualis ec-
diuersis p̄tibz domū suā edificat xps. s̄z au-
dite rursus qualiter ad edificandū euz xpo
hortat̄ apostol⁹. Dei inq̄t adiutores sumus
Unusquisq̄ ergo videat quō ⁊ que sup̄ edi-
ficet. quoniā vnusquisq̄ p̄pria mercede s̄m
suū labore accipiet. i. Cor. iij. Ad hāc itaq̄
vocē ad operā exercit̄ vniuersus sanctorum
cetus ⁊ cū xpo edificat omēs. sed p̄ statū q̄-
litate alij plus alij min⁹. Alij namq̄ lapides
parāt. Alij cernētū p̄parāt. alij parietes su-
stentāt. alij murū corroborent. alij fenestras
aperiūt. alij hostiū custodiūt. alij columnas
erigūt. alij tectū supponūt. Sic ḡ sancti euz
xpo edificat ecciam. sed frustra laborāt qui
sine xpo edificare s̄tat gūt domū suā. quia istū
ita p̄phete sniaz. nisi dñs edificauerit domū
inuanū laborāt q̄ edificat eam. Sed audite
insup̄ queo qualiter sup̄ sacre scripture fuit
E i

amento tota hec domus edificatur et instru-
itur omnis ecclesie ceteris. omnis stat. ois gra-
dus. omnis secus. Nam ut beati Augustini
paulominus scriba sequar libro de moribus eccle-
sie. c. xxxij. Ipsa pueriliter pueros fortiter iu-
venes dete senes pie mulieres exercet corri-
git docet et instruit. Ipsa feminas viris suis
prei familiaris societate casta et fideli obedi-
entia subiicit. et viros coniugibus sinceri amoris
legibus prelicit. Ipsa parentibus filios libera-
dam seruitute submittit. et parentes filiis pia
dilectione preponit. Ipsa dominis seruos non tam
conditionis necessitate quam officij dilectione ad-
herere prestringit. et dominos seruis vnus summi
deitatis communis domini consideratione placabilis fa-
cit. Ipsa ciues ciuibus. gentes gentibus. et presus
homines omnes hominum parentum recordatio-
ne quadam fraternitate coniungit. Ipsa docet
reges proficere populis. monet populos se
subdere legibus. docet quibus honor debeat
quibus reuerentia. quibus timor. quibus obediencia
quibus monitio. quibus doctrina. quibus coercio.
quibus disciplina. quibus obiurgatio. quibus
pena ostendens quemadmodum non omnibus omnia
sed omnibus charitas. et nulli debeatur iniuria.
Audiuit igitur qualiter sacra scriptura ecclesi-
siam edificat. et tanquam eius solidum fundamen-
tum ei incrementum prestat. Sed adhuc audi-
te quod super hoc beatissimus Augustinus in quo-
dam sermone de sacre scripture laudibus dicat
Ipsa inquit docet iuuenes. prouocat decli-
nantes. reuocat errantes. instruit ignorantes
sanat egros. roborat infirmos. improbat pi-
gros. increpat ociosos. somnolentos excitat
laborantes letificat. reges humiliat. humiles
visitat. sapiam erogat. rectam viam indicat. gra-
tiam dat. gloriam multiplicat. Et hec quatuor
ad secundum articulum in quo videre voleba-
mus ecclesiasticum edificij incrementum. Sed
tandem prospiciamus ecclesiasticum edificij comple-
mentum. Ecclesiam meam. Ecclesia namque primitus
pua fuit quando secundum christum primo in ea fundamen-
tum posuit. postea secundum incrementum cepit: quoniam
christus eam domum edificauit. Sed postremo
complementum accepit quando christus eam ciuitatem
prestituit. Prius ergo super scripturam sacram edi-
ficata ecclesia ut domus magna postquam vero edi-
ficata est ut ciuitas ampla. Sic enim de ea pre-
dixerat prophetica veritas. Hierusalem que edi-
ficatur ut ciuitas: scribitur psalmus. cxxi. Sed au-
diamus qualiter huic ciuitati hierusalem insi-
diatur ciuitas babilon. et ciuitati dei semper

ciuitas dyaboli perinaciter aduersat. Parum
ergo duarum ciuitatum videnda sunt certami-
na. numeranda bella. Considerandi triumphi
pensande victoriae. Igitur ut ab urbe condita
hoc est a fundatione ciuitatis dei et ab initio
nascentis ecclesie sumamus exordium. Ecce prin-
ceps mundi. dux inferni. actor scandalorum. pater
mendacium aduersus ciuitatem dei erigit machi-
nas. tendit insidias. parat bella. mouet pre-
lia. Et in prima belli acie ponit ydolatrias sa-
cilegos plures deos atque deas in contemptum
vnius veri dei colentes. ac per hoc contra vere-
ligionis cultum turpiter oberrantes. aduersus
quos pugnat apostoli. pugnant martyres.
Et quibus alij artatur vinculis et sberibus
prestringunt. Alij detrudunt carceribus et ieiunij
nisi macerant. Alij cedunt fustibus vel gladi-
is iugulant. Alij cremant flammis vel lapidi-
bus obruant. Alij ligant laqueis et scorpi-
onibus flagellant. Alij suspendunt patibulis et
tormentis varijs perimunt. Sed contra hec tor-
mentorum genera inter persecutiones dyaboli et
solatones dei pugnando vincit ecclesia. Nam si-
cut dicit scriptura. Sancti per fidem vicunt
regna. Et ut ait doctor veridicus Augustinus.
libro. viij. de ciui. dei. ca. v. Inter horridas
persecutiones et varios cruciatos ac funera mar-
tyrum predicatum est toto orbe euangelium. ita
ut populi gentium credentes cum deus per cor-
ruptionem crucifixus est christiano amore venerant
sanguine martyrum quem dyabolico furore fur-
derant. ipsiq; reges quorum legibus vastabat ec-
clesia et nomi salubriter subderent quod de ter-
ra crudeliter auferre conati sunt et falsos de-
os inciperent persequi quorum causa cultores ve-
ri dei fuerant antea persecuti. Nec Augustinus
prospiciens itaque dyabolice ille princeps vic-
tam esse primam belli sui aciem. secundam parat
scilicet hereticorum cohortem. et ut verbis vtar prime
morati doctoris eiusdem libri capitulo. l. videat
dyabolus templa demonum deserit et in nomen
liberantis mediatoris currere genus humanum
hereticos mouit qui sub vocabulo christiano.
doctrinae resisterent christiane. hi fuerunt mani-
chei. arriani. sabelliani. pelagiani. alique inu-
meri qui varijs timoris stimulis. doloris tor-
mentis. laboris molestijs et temptationum pe-
riculis. christi ecclesiam infestauerunt. aduersus que
doctores catholici per scripture sacre fidem
victoriosissime pugnaverunt. Sacra dicitur
scriptura. hoc est victoria que vincit mundum
fides nostra. i. Job. v. Sed esto victi sunt et

ad veritatis viam reducti heretici aut ad obe-
dientiam scismatici. quod quando erit nescio
deus scit. nunquam ideo pax est ecclesie dei. nunquam
ideo cessant persecutiones dyaboli. Sane qui
hoc crediderit decipitur et falsa sibi pace blan-
ditur. Nam iuxta pallegati doctoris diffiniti-
nam finiam non est diffinitus numerus per-
secutionum quibus exerceri oportet ecclesiam.
Quod si forte ab his que foris sunt non sciuntibus
videatur esse tranquillitas. tunc scuit mun-
dus. fremit dyabolus et aduersus spiritum pu-
gnat carnis stimulum. nec vnquam desunt que cor-
dibus pie viuendum suis perditis moribus in-
ferant cruciatos. Propter quod apostolica tuba
sonat et christifidelibus protestatur quod omnes qui
pie volunt viuere in christo persecutionem patiun-
tur. i. Thimotheum. iij. Quauis ergo pacem habere
videretur ecclesia siue ab ydolatriis siue ab he-
reticis siue a scismaticis. tamen perinacite per-
secutionem patitur et expugnat ab iniquis ipsemet
dicente de seipsa. Expugnauerunt mea iuuen-
tute. psalmus. cxxvij. Quod pulcre declarat Augustinus
supra psalmo predicto. Aliquando in-
quit in solo abel ecclesia erat et expugnatus est
a fratre malo et perditio cayn. Aliquando in solo
enoch ecclesia erat et transfata est ab iniquis. Ali-
quando in sola domo Noe ecclesia erat et per-
tulit eos qui diluuium perierunt. et sola archa na-
tauit in fluctibus et euasit ad siccum. Aliquan-
do in solo Abraam ecclesia erat et quanta pertu-
lerit ab iniquis nouimus. Aliquando in solo
filio fratris sui loth et in domo eius ecclesia erat.
et per tulit sodomorum iniquitates quousque eum
deus de medio eorum liberauit. Aliquando ce-
pit esse in populo israel ecclesia et per tulit Pha-
raonem et egyptios. Tandem ventum est ad do-
minum Iesum christum. predicatum est euangelium et
adhuc pertulerunt iusti iniquos. Nec ille.
Nemo ergo cum iam senectus ecclesie expugna-
tur aut miretur aut timeat. Sed cum de iuue-
tute ecclesie hec audiat sese solentur. et ex pre-
teritis exemplis discat quia etiam si expugnari
posset ecclesia nequit tamen penitus superari.
Sepe inquit expugnauerunt me a iuuentute
mea sed non potuerunt mihi. Non possunt igitur
ecclesiam vincere eius aduersarij. quia qui
fundauit eam altissimus. qui edificauit eam
christus. ipse est qui custodit ciuitatem dei. ipse est qui
defendit eam aduersus ciuitatem dyaboli.
Nam iuxta prophetiam. nisi dominus edifi-
cauerit ciuitatem frustra vigilat qui custodit
eam. Custodit itaque ciuitatem suam dominus;

Sed cum eo custodiunt eam et vigilat ad eam
custodiam sanctorum exercitus quos christus exci-
tat ad pugnam et roborat ad victoriam asse-
rens et promittens taliter munire ecclesiam suam
quod porte inferi non preualebunt aduersus eam.
Matth. xvi. Porte siquidem inferi vicia sunt
mundi que impugnare ecclesiam satagunt. sed ad-
uersus eam preualere non possunt. quia ipsa
est ciuitas muris firmata. armis vallata. et
velut castrorum acies ordinata. ciuitas inuincibilis
ab hostibus insuperabilis a falsitate
bus. inobliquabilis ab erroribus. ciuitas iter-
minas secura inter pressuras fidei. inter pu-
gnas semper inuicta. Que ut beatus Hyla-
rius libro. viij. de trinitate dicit. dum opprimi-
tur crescit. dum premitur proficit et dum le-
ditur vincit. Sed quibus armis vincat ecclesia
queso diligenter attendamus. Certe non in
curribus. non in equis. non in multitudine ex-
ercitus. non in pompa regum apparatus sed lan-
cea perseverantie. balista sapientie. lorica iusti-
cie. galea spei. scuto fidei. et gladio spiritus quod
est verbum dei. Per hoc igitur arma hoc est per di-
ui eloquij verba defenditur ciuitas dei ad-
uersus ciuitatem dyaboli dicente apostolo. In-
duite vos armatura dei ut possitis stare ad-
uersus insidias dyaboli. Per haec arma vincit
tur erronei. corriguntur heretici. feriuntur scis-
matici. percutiuntur iniqui. percussus quassan-
tur. quassati perminuuntur. perminuti in pulue-
rem peruertuntur. in puluerem peruersi ad nibi-
lum rediguntur. Quoniam ut ait apostolus
vniuus est sermo dei et efficax et penetrabilior
gladio ancipiti pertingens usque ad diuisionem
anime et spiritus. Hebreorum. iij. Per haec
itaque arma hoc est per diuini sermonis et sa-
cre scripture documenta ecclesia pugnando
vincit. vincendo crescit. crescendo proficit.
proficiendo complemetum accipit. Dic. i. per
gratiam et in futuro per gloriam. Quam no-
bis concedat qui supra petram suam edifica-
uit ecclesiam dominus noster Iesus per om-
nia secula benedictus Amen.

Incipit principiū eiusdē in cursum biblie p̄sertim i euāgelii Marci In quo p̄ncipio theologicā sciam alijs. vt equū est. p̄fert sciētis humanit̄ adiuuētis. multipliciter eā cōmendans ⁊ extollens.

Quenā doctrina hec noua.

q̄ Ista q̄stio mouet Marc. i. caplo Reuerēdi p̄ces magistr̄ ⁊ dñi cbarissimi sepe ⁊ multū h̄ mecum cogitanti.

quidnā expediēt̄ esset. qd̄ ve mibi foret vtilius. vel sacre doctrine. diuine videlicet scripture laudes edicere. vel eisdē sub silētiū p̄ce trāsire. Quia in re varijs fact̄ agitatiōibz temulētus varia mibi sup̄est agitatio sed p̄plexa. Nā diuersis ⁊ aduersis p̄plexitat̄ suniculis hinc inde p̄tentiose p̄tract̄. nunc loqui p̄hibeo. nūc tacere nō possum. Loq̄ em̄ p̄hibet laudātis demeritū quo me indignū reperio p̄bo laudis. q̄ nō est speciosa laus i ore peccatoris. Eccl̄. xv. ⁊ vt venerabilis s̄ba Alani sequar. Hec mirri p̄sunt lauris oleastri oliuis. Hec saluica rosos. vilis nec alga hyacinthis p̄fertur. Sēmis velutū violis veticuta. Hec ouis a capra mendicat velleris vsum. Hec tumid̄ torēs a riuo postulat vndam. Hec solz a dauo narcisus querere formam. Hec addit lucē candele flamma dici. Et ideo loq̄ p̄hibeo. S̄z tacere dissuad̄ laudis debitū q̄ me totū senio enarrād̄is sacre doctrine p̄conijs obligatū. de q̄to magis vt puto veniā merear si pauca dixerō: cū plura nō possum. q̄ si taceā oīa. cū debeā vniuersa. ⁊ iō tacere nō possum. imo cogor in admiratiue q̄stionis p̄mpe s̄ba d. Quenam doctrina h̄ noua. Eū s̄o mee itelligēt̄ detrimēta p̄sideo. cū animi mei calamitates colligo q̄ peccator sum leuioris scie. ⁊ scie grauioris. q̄ stultissim̄ sum viroz. ⁊ sapiētia hoīum nō est meū. nō didici sapiam nec noui sciētiam scōz. Prouer. xxx. Erte sic elinguis lingua. memoria imemor. insensibilis sensu ⁊ ineffabilis sacre doctrine laudibz. de q̄bus etiā sancti cū timore loquunt̄ ⁊ tremore. loq̄ nimir̄ p̄timeo. ideoq̄ timor ⁊ tremor venerunt sup̄ me. in psalmo. quare loq̄ p̄hibeo. S̄z si diut̄ taceo de ingratiudine redarguar. q̄ iuxta moralitū dogma p̄hoz eā laudare teneo: que me. si nō stet p̄ me. suis vitauit

būficijs. beauit muneribz. ⁊ documētis salutaribz erudiuit. Quare tacere nō possū. imo cogor in admiratiue q̄stionis p̄mpe s̄ba. dicēs. Quenam doctrina hec noua. Dū autē ad sacratissime doctrine hui⁹ laudē tota laborat intētiō. dū tota p̄currit affectio. ⁊ ex cellētis dulcedinis copiā effusura volūtas in cogitatōe nō p̄ficit. s̄z ⁊ lingua pene deficit in f̄mone. Et vt qdā eloquēs ait. Dū sibi s̄ba tero laudis. pl⁹ p̄tero laudē. Quāobz erubescō dicere vel narrare inepte cogitantiōis mee ⁊ temulētis fantasie p̄rie p̄curras. demissosq̄ capite verit̄ sum qd̄ de tanta re sentia indicare. p̄sulte mibi sapiētissimo Salomone. Altiora te ne q̄sieris. Eccl̄. iij. Idcirco loq̄ p̄hibeo. S̄z dū solari cuperem insciētia meā silētiō. ⁊ ignorātia meā tacendo cōpescere. quā ip̄e dū loquor accusare cōpello. instat ex aduerso p̄scia p̄ria que laudis debitū recognoscēs instāter instanti us instātissime petit ip̄m ad qd̄ teneo: p̄solui tributū. Idcirco tacere nō possum. imo cogor i admiratiue q̄stionis p̄mpe verba dicēs. Quenam doctrina hec noua. Si ip̄a h̄ hui⁹ gloriose p̄conia doctrine de intellectu mei vena paupe flumini exigunt locupletem. Ignar⁹ ego ⁊ elinguis incipiā balbutire. ecce verēcūdia signat ora silētiō. volūtatē cōhibet. imaginatōem grauat. dū quod nescit hō. qd̄ mirat angel⁹. inscie p̄mit imperituz loquit impudēt̄ ignar⁹. Igit̄ loq̄ p̄hibeo. S̄z de illi⁹ mia loquēdi sumēs audaciā qui mutorz labia referat ⁊ linguas infantius fac̄ disertas. Sap. x. vt qd̄ debeo tributū hui⁹ sacre doctrine p̄conijs. q̄nis soluēdo nō sū sufficiēs. in ei⁹ tñ id qd̄ potero cōmendatōe p̄soluā. Spirabit anim⁹ me⁹ deuotōis affectum. eructabit cor meū s̄bū bonuz ⁊ velut calam⁹ scribe laudibz ei⁹ officiosus assistam. igit̄ tacere nō possum imo cogor i admiratiue q̄stionis p̄mpe s̄ba dicēs. Quenam doctrina h̄ noua. Que fuit q̄stio a p̄ncipio p̄posita vestr̄ reuerētis sepe repetita. Ad cui⁹ q̄stionis solutiōz mediu qd̄de cogitatē sed nihil p̄ficere valentē rō ip̄a in hāc potissimum sniam ducit. vt cū ad soluēdā tā arduā q̄stionem mime sufficiā alioz consula facultatez. Cōsidero igit̄ q̄ inter plurimas ⁊ q̄si innumerabiles q̄stiones q̄tuor sunt p̄cipua q̄stionum genera i diuer⁹ scolis ⁊ doctoribz varijs p̄quirēda. Nā p̄mo quedā sunt q̄stiones subtilez: studiose. Secūdo qdā sunt

questiones difficiles ⁊ curiose. Tertio qdā sunt q̄stiones ciuiles p̄tēiose. Quarto qdā sunt q̄stiones vtilis ⁊ s̄tuose. Primū q̄stionum gen⁹ solet disputari i scola theorica p̄biolophoz. Secūdo q̄stionū gen⁹ solet p̄scrutari i scola fantastica mathematicozum Tertiu q̄stionū gen⁹ solet disceptari in scola politica iuris p̄ritoz. Quartū q̄stionū genus solet p̄tractari i scola catholica theologoz. Ad p̄mū questionū gen⁹ p̄inet illud Job. xxvi. Quis extēdit adlonē sup̄ vacuuz ⁊ appēdit terrā sup̄ nihilū. Quis ligat aq̄s i manibz suis vt nō erumpāt pariter deorsum Quis terminū circūdedit aq̄s vsq̄ dū finit tur lux ⁊ tenebre. Et illud Prouerbioz. xxx. Quis colligauit aq̄s in vestimēto. Quis scitauit om̄s terminos terre. Tales em̄ q̄stiones subtilez ⁊ studiose solēt disputari i scola theorica p̄hoz. Ad secūdo q̄stionum gen⁹ p̄inet illud Eccl̄. i. Harenā maris ⁊ pluuie guttas. ⁊ dies seculi q̄s dinumerauit. Altitudinē celi ⁊ latitudinē terre ⁊ p̄fundū abyssus q̄s dimēsus est. Et illud Seneca. Licet nescias q̄ rō oceanū diffundat. qd̄ sit qd̄ gemelloz p̄ceptū sepe partuz iungat. Cur simul natis fata diuersa sint nō multū nocebit tibi trāsire qd̄ nec licet scire nec prodest. Tales em̄ q̄stiones difficiles curiose solent p̄scrutari in scola fantastica mathematicoz. Ad tertiu q̄stionū gen⁹ p̄inet illud Luc. xxi. Facta est p̄tētiō in eos q̄s corz videret esse maior. Et illud Exod. ij. Quis cōstituit te p̄ncipē aut iudicē sup̄ nos. Tales em̄ q̄stiones ciuiles p̄tēiose solēt disceptari i scola politica iuris p̄ritoz. Ad quartū q̄stionū gen⁹ p̄inet illud Job. xiiij. Quis pōt facere mundū de imūdo p̄ceptum semie. Et illud p̄s. Quis ascēdet in montē dñi aut q̄s stabit in loco sancto ei⁹. Tales em̄ q̄stiones vtilis ⁊ s̄tuose solēt p̄tractari in scola catholica theologoz. Cōsiderata igit̄ p̄missa q̄stionum q̄drupharia serie ⁊ scolarū varietate q̄ duplici. mibi vsum ē expedire p̄ nostre q̄stionis solutiōe singulas adire scolas ⁊ doctorz p̄sulere singulas vt qd̄ in vna neq̄t. i alia saltē inueniri valeat. Sic em̄ qd̄ vbiq̄ q̄rit alicubi plerūq̄ reperit. iuxta s̄bū veritat̄ dicētis. Querite ⁊ inueniet̄. Matth. viij. Uado igit̄ ⁊ p̄ ordinē ad singulas discuro scolas. Et p̄mo ad scolā p̄hoz in q̄ studiose disputatur q̄stiones subtilez ⁊ theorice. Secūdo mathematicoz in q̄ curiose p̄scrutant̄ q̄stiones

difficiles ⁊ fantastice. Tertio ad scolaz iuris p̄ritoz in q̄ p̄tēiose disceptant̄ q̄stiones ciuiles ⁊ politice. Quarto ad scolā theologorum in qua s̄tuose p̄tractant̄ q̄stiones vtilis ⁊ catholice. P̄mo q̄ venio ad scolā p̄hoz i qua studiose disputant̄ q̄stiones subtilez ⁊ theorice. ⁊ ibi nostrā p̄pono q̄stionē interrogās ab eis de lege xpi euāgelica. Quenam doctrina h̄ noua. In p̄mo vero hui⁹ scole igref su f̄mocinaliū sciaz grāmatice videlicet ⁊ logicē. rethorice ⁊ poetice artis doctores inuenio. Qui oēs iuxta sue facultatē doctrine in aliqd̄ offerūt. Alij grāmaticalia p̄scian ru dimēta. Alij logicalia aristotel' argumenta. Alij rethorice tullij blandimēta. Alij poetica integumēta virgilij. nec solū ista. q̄nimō ouidij p̄ntant fabulas. fulgērij mythologias odas oracij. orimētas orosij. iuuenal' satiras seneca tragedias. comedias therētij. inuectiuas salustij. sydonij epl̄as. cassiodori formulas declamatōes q̄ntiliani. decades titi liuij. valerij ephitomara. marchial' epygrāmata. centones homeri. saturnalia macrobij. ⁊ generalit̄ singula q̄ vel suavis lirā rethorice vlt grauis poetice musam resonāt. S̄z cum p̄missi doctores i bis oibz nihil p̄sus doceāt qd̄ ad p̄positā satisfaciāt q̄stionē. ip̄i tñ michi iam pene de solutiōe q̄stionis desperāt. inq̄ rendi laudat p̄positā laborz diligentia recomēdant ⁊ diligēt̄ inq̄rēt̄ spem iuentēdi cōfirmāt. Cōfortat me siquidē illud cōe dictū Boeci de disciplina scolarū. cuiuslibz operis obtusitas laborz diligentia p̄molliat. Cōfortat me etiā illud dictuz valerij in epl̄a ad rufinū. Ad sūma q̄s fastigia nō nisi p̄ salebras euadim⁹ nec ē via plana q̄ ducit ad gaudia plena. Luc⁹ rei ponit exēplū. Audiuit inquit iason q̄ p̄ mare adhuc intactū rariibus ⁊ remis ⁊ p̄ thauros sulphureos ac p̄ toxica ti p̄sentis vigilias sibi viandum essz ad aureū vell⁹ ⁊ sanop̄silio licet n̄ suauis vsum. abijt ⁊ redijt ⁊ optabile thesauz retulit. Sic abynthiū veritat̄ acceptat morose mēt̄is hūilitas. fecūdat officiosa sedulitas. ⁊ in fructū p̄ducit p̄seuerātie vtilitas. ⁊ dura p̄ncipia dulci fine munerent. Sic arc⁹ callis ad amp̄la ducit palacia. sic angust⁹ trames ad terrā vuentū. Nec ille. Cōfortat me insup̄ illud dictum vgilij i eneyde. Labor ip̄oz oīa vicit Cōfortat me deniq̄ illd̄ dictū archibrenij nouelli poete. Uelificat arbos dubio mare pōte ligat. Rem⁹ arat colles. pedibz subster

E 4

natur vnda. Dupe meatur humus pelagi te
 chis eruit vsum. Salomone fulmen iaculat
 dedalus alas. Induit ingenij furor instar z
 inuis pcepō. Rūpit z artificij cedit natura la
 bori. Et his nāq; dicitis vires animi colligo
 spem mētis erigo. vt ad pposita q̄stionis ap
 tionē pcedā viteri^o iuestigās a pfundioribz
 natural z moralis phie doctoribz q̄dam d
 pposita sapiat q̄stione. ipi hō sola excusatiōe
 p̄tēti talē r̄sionem p̄tendūt. Scim^o inq̄unt
 elemētōz p̄portōes. elemētōz p̄ditōes. va
 porum ip̄c̄sōes. mineraliū mixtiōes. Sci
 mus vires herbarz. stutes gemmarz. mores
 aialii. origines aiaz. Scim^o cōplexionū di
 stācias. humoz repugnācias. sanitatum ar
 monias. egritudinū distācias. Scim^o vari
 etates actuū. causalitates habituum. extre
 mitates viciōz. z medietates virtutū. Et vt
 vnū dicam^o Scim^o de natura q̄cqd̄ huma
 na p̄tē rō naturaliter p̄feruari. sed nimirū de
 ea quā p̄ponis q̄stione nihil vtiq; scimus. qz
 in ei^o solutiōe natura silet. ei canones succum
 būt. z fides sola de naturali rōe triumphat.
 Ad hāc itaq; vocē. p̄mā exeo scolā z transeo
 ad secūdā. Secūdo ḡ venio ad scolā ma
 thematicoz. inq̄ curiose p̄scrutatur q̄stiones
 difficiles z fantastice. z ibi nostrā p̄pono q̄sti
 onem interrogās ab eis de lege xp̄i euāgeli
 ca. Quenā doctrina hec noua. In p̄mo hō
 hui^o scole igressu: quosdā reperio sibi nomē
 mathef vsurpātes idebite. ex quoz infamia
 tota fere mathematicoz scola infamis reddi
 tur z suspecta. Ni sunt q̄ teste beato Augu. i
 libro de natura demonū. a terra geomāticū.
 ab aere aeromāticū. ab igne pyromāticū. ab
 aris idoloꝝ arioli. a cōsideratione nataliūz
 genetiꝝ aci. ab inspectōe araz aruspices. et
 a volatibz aut vocibz auiū augures nūcupā
 tur. Ab his itaq; pseudo mathematicis seu
 p̄poni^o maleficiis nihil iterrogo de p̄posita q̄
 stione. hoc sacra phibēte scriptura. Hō deli
 nes iquit ad magos. nec ab ariolis aliquid
 scisciteris. Leui. xx. Sz ad veros mathema
 thicos trāseo q̄ in arismetria numeroꝝ pu
 gnas. i musica sonoꝝ sinugias. i geometria
 quātūtatū mēsuras. z i astrologia celoꝝ in
 fluētias sciētifice p̄scrutatur. iter quos tenet
 p̄ictagoras calculū. orphe^o p̄lectriū. esculapi
 us baculum. eufrates horoscopū. archime
 des radiū. pdites circinū. cāpan^o pp̄dicu
 lum. p̄tholome^o astrolabiūz. Hec iuestigare
 desistit sbales tpa. arblas sydera. z eno pōde

ra. crisippus numeros. euclides mēsuras. al
 bumazar influētias. Ab his itaq; mathema
 ticus nostre peto solutiōes q̄stionis. z ecceba
 rum aliq̄ dū questionē istā soluere temptant
 ita desipiūt vt xp̄i doctrinā. xp̄i vitā. xp̄i opa
 xp̄i miracula. caus^o naturalibz z celestibz istu
 entis audeāt deputare. Sic em̄ ausus ē il
 le fantasti^o albumazar tractat^o p̄mi de p̄m
 ctiōibz differētia tertia Sic z ille machome
 ti^o Auicēna. z. methaph. sue. qz tā fatuaz q̄
 obscurā z fastuosā p̄sumptiōem ap̄lo ipse
 rēphēdit. obscuratū est inq̄t insipiens cor eoz
 dicētes em̄ se esse sapiētes stulti facti sūt. Ro
 manoz. i. Hō sic deuoti mathematici tres il
 li magi oriētales p̄clari q̄bus vt Barth. n.
 legif xp̄m natū stella mirabilis nūciauit. a
 la scz de qua meminit Calcid^o super. n. tby
 mei platonis. post cui^o ap̄itionē teste Au
 gustino vbi supra. natiuitatē alicuius e celo
 interpretari nō licuit. nō sic inq̄ nō sic p̄sumit
 hi deuoti mathematici. sz ip̄p̄osite q̄stionis
 solutiōe imp̄fectū suū humilit^o recognoscunt
 Hescit inq̄iūt acrobologia mathematica h^o
 q̄stionis soluere nodū. Hescit q̄ppe diuinuz
 aperire secretū. nā cū dō claudēte nemo ape
 riat. sane frustra sudat diuinū^o obserata. hu
 manit^o reserata. Ad hāc itaq; vocē secūdā
 exeo scolā z trāseo ad tertiā. Tertio ḡ vco
 ad scolā iurisperitoꝝ in q̄ p̄tētiōse discēptāz
 q̄stiones ciuiles z politice. Et ibi nostrā p̄
 pono questionē: iterroās ab eis d̄ lege xp̄i
 euāgelica. Quenā doctrina hec noua. In p̄
 mo hō hui^o scole igressu ciuiles iuris docto
 res iuenio. Qui impatoꝝ leges. cesaris edi
 cta. tāta veneratiōe suscipiūt. tāto honore p̄
 ferunt. vt p̄ ip̄is venerādis aliq̄ plerūq; cele
 stis impatoꝝ leges p̄temnāt. p̄ ip̄is defen
 dēdis. edictis sūmi cesaris p̄tradicāt. Sz re
 perio iterz i hac scola quosdā iur^o canonic^o p̄
 fessores q̄ etiā suas decretales eplāz q̄ diui
 nas scripturas accipiūt eas talit^o venerant^o
 vt p̄pter h̄ eoz aliq̄ plerūq; i diuinaz p̄m
 p̄t blasphemā scripturaz. Tales em̄ repe
 hēdit magis ille vtriusq; iuris doctor d̄ns
 Bracian^o sui volumis. dif. ix. sba recipiens
 Aug. eplā. viij. ad Dierō. Ego inq̄t sol eoz
 libroz scriptoribz q̄ iam canonici appellan^o.
 didici hūc morē honozōz referre vt nulluz
 eoz scribēdo errasse audia credere. Appella
 tione canonicoz libroz solos cōphēdēs li
 bros diuinaz scripturaz z nō iurū huma
 noꝝ in q̄bz codē Augustino teste li. ij. ad viū

centium. negare nō possum^o nec debem^o ml
 ta esse que possunt iusto iudicioz nulla teme
 ritate culpari. Ipsoꝝ igitur qui vel i ciui
 lis vel i canonici iuris scola aut student aut
 docēt bifariam diuisionē reperio. nā quidā
 z multi prochdolor linguā prostituūt. que
 stum querūt. equitatē soluit. pacē pfundūt.
 sopitaz litū cineses suscitāt. pactiōes vio
 lant. adulteria dissimulat. matrimonia diffā
 mat. luxuriātur i lachrimis viduarz. in fame
 pupilloꝝ. i afflictioe simpliciū. z i pauperuz
 nuditate. Hā vt Sydonij sbis vtar. hi sūt
 q̄ causas p̄tendūt adhibiti. impediūt p̄ter
 missi. fastidiūt admoniti. obliuiscūtur locu
 pletati. hi sunt q̄ emūt lites. vendūt iterces
 siones. iudicāda dicitāt. dicitata cōuellūt. at
 trahūt litigaturos. protrahunt audiendos.
 Quid plura. Ni sunt q̄ dum i capturā pecu
 nie rebzia tendūt. iura omiā iteruertūt. om
 nes leges iterptātur ad libitū. z p̄ sua volū
 tate nūc abdicāt. nūc admittūt. bñ dicta de
 prauāt. prudēter allegata peruertūt. cōdem
 nāt innocios. nocētes absoluunt. impios fo
 uent. opprimūt innocētes. Ab his itaq; liti
 giosis cauidicis de q̄stione p̄posita nihil q̄ro
 sed eoz cōsoria fugio. z eoz cōdemno litigia
 dicēte mihi apostolo. Seruū d̄ni nō opoz
 ter litigare sz māsuctū esse ad omēs. scōa ad
 Thimo. ij. Alij vero sunt. z vtinam multi. q̄
 in ipsa iuriū scola studēt z docēt nō ad que
 stum nō ad iniquū iuris dispēdium. sed ad i
 quisitiōem veritatis z iudicij equitatz. Ni
 sunt qui aduocātur p̄ pupillo z vidua. p̄ vti
 litate reipublice z ecclie libertate. quoz iu
 diciarius rigor aduersus infantes vehemē
 tius excādelcit. z circa simplices mansuecit
 hi sunt q̄ erigūt lapsos. fractos cōsolidāt. li
 berāt seruos. pauperes dirāt. vagos congre
 gāt. reuocāt oberrātes. hi sunt apud d̄s ad
 mittit clamoz pauperz. erigit dignitas ecclia
 rum. p̄ quos reuclat pauperz idigētia. firma
 tur i ecclis libertas. pat i populis. i ciuita
 tibus quies. Ab his itaq; tēpto aliquid au
 dire de p̄posita q̄stione. Sz dū ipi ad huius
 q̄stionis solutiōem puenire p̄tendūt. vires
 eoz iteriori oculo caligāt. scrutātes scruta
 tiones ex inam scrutinio deficiūt. z a tāta vi
 ci sblimitat^o excellētia. retroz sū i terrā abeūt
 puoluri. ideoq; pitiores eoz de n̄re q̄stionis
 solutiōe humilit^o se excusant. Scim^o inq̄iūt
 q̄ diuic res p̄fectissime sūt. humani hō iurif
 p̄ditio sp̄ in infinitū decurrit. z nihil est i ea

q̄ stare p̄petuo possit. L. de re. iu. enuē. l. ij.
 §. sz quia. Cū igit humana iura ad scolā no
 stram p̄tineāt nō diuina. sane p̄p̄osite q̄stionis
 solutio nō ad iuridicā spectat peritiā. sed ad
 theologicā facultatē. nec nobis licet falcem
 nostrā in messem mittere alienam. xij. q. i. §.
 his ita Ad hāc itaq; vocem tertiam exeo sco
 lam z transeo ad quartam z vltimam.

Quarto ergo venio ad scolam theologo
 rum. in q̄ virtuose p̄tractant questionē vti
 les z catholice. z ibi nostrā p̄pono questionē
 interrogās ab eis de lege xp̄i euāgelica. Que
 nam doctrina hec noua. In p̄mo hō huius
 scole ingressu veteris legi^o doctores inuenio
 sanctos p̄ces patriarchas videlicet z p̄phas
 Interrogo igit p̄mo p̄mum illū patrē Adā
 qui ad imaginē dei fact^o z in paradiso positus
 diuina secreta credif p̄cepisse. Sed respon
 det adā doctrinā hāc nouā sibi maria i p̄te
 esse ignorā. Unionē inq̄t dei z hoīs nō intel
 ligo. z q̄ sbū caro fieri possit ignoro. qz hō
 go p̄cipiat z pariat nō min^o est a mea intelli
 gētia extrancū. q̄ a p̄suetudine alienū. Hec
 em̄ eua mea aut cipe potuit nisi a me cogni
 ta. aut parere nisi corrupta. Uade inq̄t pori
 us ad noe viz iustū q̄ p̄ archā in diluuiō sal
 nauit gen^o humanū. Ben. vij. forte ip̄e p̄posi
 tam q̄stionē ap̄iet z signacula ei^o soluet. In
 terrogo igit noe viz iustū. sz excusat et etiā. z
 dolabro occupat^o p̄mprior est ad fabricādū
 q̄ ad docēdū. nec ego inq̄t ip̄e hāc q̄stionez
 ap̄ire. aut signacula ei^o soluet e sum idoneus
 vade pot^o ad abraā p̄rem multaz genū. ad
 que p̄missio facta ē. qz i semie tuo bñ dicitur
 oēs gētes. Ben. xij. Interrogo igit abraā. sz
 expauescit etiā ip̄e. z tāte rei nouitate p̄cuss^o
 noli inq̄t turbare pegrinatiōem meā. egres
 sus em̄ de terra mea z de cognatōe mea et d̄
 domo p̄ris mei i minādis gregibz z armēz.
 in pascuis cominādis. i fodiēdis puteis ego
 valeo. Sz quā p̄ponis q̄stionē soluere neq̄o
 vade pot^o ad moyfen famulū dei. cui locu
 tus ē d̄ns facie ad faciē. q̄si bō ad primū su
 um. Eto. xxxij. Interrogo igit moyfen. z ec
 ce moyfes e medio p̄fessu surgēs velata facie
 z libris onult^o. p̄geriē z siluā mādatorz lega
 liū p̄ponit. nec expoit. p̄thathencū suū sb
 sarcina sudat. p̄ncit i mediū. iueniūt ibi p̄ce
 pra quedā moralia. q̄dā cerimonialia. mora
 lia aut q̄uis pficiētia. n̄ tū sufficiētia ad salu
 tem. cerimonialia hō tācis obūbrata figurz.
 tātis imaginibz opta. vt nō dicā ipleri sz nec

intelligi quædã possint. Ibi cultellus p̄pucū. li bellus repudiū. oculor̄. et dentium talioes. voluit q̄ et reuoluit moyses. cōsumptorq; frustra toto legēdi officio. latēte huius doctrine mysteria. Erubescit itaq; moyses et defectū suū p̄fiteō ait. Uelata facie ego sum. p̄ce q̄so pu- dori meo. et cū tabulis meis lapideis p̄lum meū lapideū p̄mitte docere. Uade pot̄ ad dauid quē inuenit dñs f̄m cor suū. forte i cy- thara et psalterio eructabit tibi s̄bū bonum et aut ip̄e soluet q̄stionis signacula. aut d̄ stir- pe ip̄i surget q̄ soluet ea. Interrogo igit̄ da- uid. sed excusat se etiā dauid dicēs. Nō sum dign⁹ ad tāte questionis sublimitatem assur- gere. Quā iniquitates mee sup̄gressē sūt caput meū et sicut on⁹ graue gnate sunt sup̄ me. p̄. xxxvii. Ideoq; h̄ mysteria q̄stionis nō min⁹ sunt obscura mihi. q̄ tenebrosa aq̄ in nubib; aeris. Uade inq̄t pot̄ et uoca om̄es simul p̄phetas ad spectaculū istud. si forte reuelat eis de⁹ et aperiat ocul⁹ intelligētie eor̄. forte qd̄ n̄ intelligūt singuli. intelligēt vniuersi. Inter- rogo igit̄ simul om̄es p̄phas. Eōueniētib; s̄o p̄phis in vñū. et ad solutiōem q̄stionis laborā- tibo. cū singuli multa dicāt et deficiāt. surgit Paul⁹ q̄ eor̄ labori cōpatēs. et eis manu si- lentiū indicēs ait. Lex neminē ad p̄fectū ad- ducit. Iusticie autē dei p̄ fidē Ihu xpi in om- nes q̄ credūt in eū. ad Heb. vii. Eōsonat eti- am Pet⁹ college suo paulo et voluētib; atq; reuoluētib; libros legis et p̄phaz̄ exclamat. Quid tēptatis imponere iugū qd̄ neq; nos neq; patres nostri portare potuim⁹. Nō sic i- quit. s; p̄ grām dñi Ihu xpi credim⁹ saluari. Actū. xv. Vera sunt inq̄t Iohes q̄ Pet⁹ et paul⁹ dicūt. qm̄ lex p̄ Moysen data est. grā et veritas p̄ Ihu xpm̄ facta est. Job. primo. His itaq; audis̄ manifeste p̄pendo me fru- stra p̄ nostre q̄stionis solutiōem interrogasse doctores theologos antique legis moysayce. Quapropter accedo ad doctores theologos noue legis euāgelice et eis p̄pono admiratiue q̄stionis s̄ba dicēs. Quenā doctrina hec no- ua. q̄ fuit q̄stio a p̄ncipio p̄posita. vestris re- uerētis sep̄ repetita. Ad quā q̄dem q̄esti- onem noue legis. doctores catholici subclu- sione r̄ndent q̄druplici. Prima est q̄ hec est doctrina p̄funde capacitat̄ et subtilitatis in- accessibilis. Secūda est q̄ hec est doctrina stupēde sublimitat̄ et difficultat̄ imp̄scruta- bilis. Tertia est q̄ hec ē doctrina timēde se- ueritat̄ et ciuilitat̄ imp̄turbabil. Quarta

est q̄ hec est doctrina querēde felicitat̄ et vi- litatis incōparabilis. Uñ apl⁹ Paul⁹ do- ctorum catholicor̄ examis et ceteris auda- cior ad loquendū p̄missas quattuor cōclusi- ones breuiter innēs et pariter cōphēdēs de hac noua doctrina alte exclamat dicēns. O altitudo dimitiaz sapiētie et sciētie dei. q̄ incomphēnsibilia sunt iudicia ei⁹ et inuesti- gabiles vic eius. Rom. xi. Ubi animaduerto doctore hunc eximū cōrespōdenter ad p̄e- missa quattuor notare correlaria. ac si aper- te mihi diceret. frustra quesisti solutiones q̄ stionis p̄pōsite alibi q̄ i scola doctric euā- gelice. Et p̄mo frustra quesisti in scola philo- sophica disputate subtilia. nā ecce alia sub- limitatē et inaccessibilē. quid altitudo dimiti- arum. Secūdo frustra quesisti in scola ma- thematica scrutate difficulta. nāq; ecce latas difficultatē et imp̄scrutabilē. qz sapiētie et sciētie dei. Tertio frustra quesisti in scola iu- ridica disceptate ciuilia. nā ecce firmā ciuili- tatem et imp̄turbabilē. quia incomphēnsi- bilia sunt iudicia eius. Quarto frustra que- sisti in scola moysayca p̄tractante vñia. nam ecce summa vtilitatē et incomphēnsibilem. quia inuestigabiles vic ei⁹. Hec itaq; paulo dicē- te. assurgūt ei pariter om̄es doctores catho- lici. et eius cōcordant sentētie. Sed vt vnus loquat̄ p̄ omnib;. ecce doctor veridicus Au- gustin⁹ quasi syndicus alior̄ vnus verbum p̄ponit p̄ singulis et dictis Pauli testimoniū p̄hibet veritatis. Vera sunt inq̄t que pau- lus asserit et nihil verius dici potest. Nam in hac sacra doctrina noua supereminēt cō- tinetur quidquid in alijs vtiliter inuenitur. Quidquid em̄ homo extra didicerit. si notū um est hic damnat. si vtile est hic inuenitur. et cum ibi quisq; inuenerit omnia que vtili- ter alibi didicerit. multo abundant⁹ inueni- et ea que nusq; alibi inuenire potuit. Verba sunt Augustini sc̄do de doctrina christiana ca. vii. Quibus auditis p̄stratis in terrā ge- nibus corpis et flexis poplicibus cordis ma- doctrina salubris sup̄mū doctore et magist̄ exoro suppliciter et deuote. humiliter postu- lans cū sapiētissimo Salomōe Da mihi do- mine sedū tuaz assitricē sapiētiam. mitte il- lam de celis sanctis tuis et a sede magnitudi- nis tue. vt mecū sit et mecum laborez. Sap. ix. Quod nobis cōcedat q̄ sine fine viuūt et re- gnāt in secula seculorū Amen

Questio eiusdem in suis vesperis.

Trū petri eccle/

via lege regulatur. Reueren- di patres et dñi Ego reus et in- dign⁹ peccator Petrus de pa- store petro et ei⁹ grege vel ecclesia tractaturus imo indignus p̄uicator xpianus de legis- latoze xpo et eius lege seu regula p̄mis locu- turus formido nimir et demisso capite ver- tus sum ne mihi ueniat illud prophete Da- uid elogium. Peccatori autē dicit deus. qua- re tu enarras iusticia meam et assumis testi- moniū meū p̄ os tuū. Igitur tremunt labia berent fauces. balbunt lingua. et oia uoc̄ or- gana fere penit⁹ obmutescūt. Et dū in tanto rum viroz p̄sentia de materia tā ardua loq̄- vereoz et tacere prohibeo. fugam cupio sed- quo fugiā nescio. Si em̄ fugiam ouis ad pa- storem Petrus ad petrū. imo si cōfugiam fi- lius ad patrē. christianus ad xpm̄. timeo re- pelli et propter peccata mea nullatenus ex- audiri. Non est ergo quo securus fugiāz q̄ filius ad matrē. filius ecclesie ad matrē ec- clesiam. Spero nāq; per banc piā matrē que peccatores conciliat apud patrem. non repelli quidem sed suscipi et per matre pie- tatis viscera confortari. Ad hanc igitur cō- fugiens et sua lege regulari cupiens me et di- cta mea omnia sue et suor̄ filiorum tam p̄sen- tium q̄ absentū charitatiue correctioni cō- mitto. et sub hac et alijs protestationibus sic- ri p̄suetis quas supplico haberi pro repetitis gratia breuitatis. ad questionis respōsionez accedo Pro qua tres breues articulos fa- ciam et in quolibet articulo sic procedam. Primus erit de xpi regula siue lege. Secūdus erit de petri ecclesia siue grege. Tertius erit de gregis petri et legis xpi con- formitate. Primo p̄mittā tres distinctiōes. Secūdo ponā tres p̄clusiōes respōsivas. Tertio inferā tres p̄pōnes correlarias. B. Quantū igit̄ ad p̄mū articulū in quo videndū est de xpi regula siue lege sunt tres distinctiōes p̄mittēde. Prima erit gene- ralis de lege. Secūda sp̄cialis de lege diui- na. Tertia sp̄cialior de lege xpi seu regula. Prima q̄ distinctio est q̄ lex vt ad p̄positū p̄tinet multipliciter et p̄ diuersis capi solet. Nāq; sumit̄ p̄ p̄ma lege que est lex increata. Et sic diffinit Aug⁹. legē libro p̄mo de libe-

ro arbitrio. Lex eterna est sūma rō cui sp̄ ob- tempandū est. Et. xxij. p̄tra Faustū. Lex eterna est diuina mens seu. volūtas ordinez naturalē seruari iubēs turbari vetans. Uñ patet. q̄ sicut volūtas diuina est simplicit̄ p̄- ma causa in genere cause efficiētis. sic ip̄a est lex simpliciter p̄ma in genere legis obligan- tis. Quare sicut nulla causa secūda p̄t agere ip̄a nō agēte. sic nulla lex potest obligare ip̄a nō obligate. put alias declarauī. Nāq; vero sumit̄ lex p̄ signo p̄me legis qd̄ est lex creata. Et sic diffinit Tull⁹ in philippicis. q̄ lex nē- bil aliud est q̄ recta rō a numie tracta a deo diriuata imperis honesta prohibensq; con- traria. Sed sic capiēdo legē p̄ lege creatā ad- huc quādoq; sumit̄ generalit̄ p̄ qualib; talē lege naturali humana vel diuina scripta vel nō scripta. Et sic diffinit Tullius libro d̄ na- tura deoz. q̄ lex est recti p̄ceptio p̄uicq; de- pulsio. Nāq; vero sumit̄ sp̄cialit̄ p̄ lege na- turali. Et sic diffinit Tull⁹ libro de legib;. q̄ lex est rō insita a natura que iubet que sūt facienda. p̄hibetq; p̄traria. Quādoq; etiā su- mitur sp̄cialit̄ p̄ lege humana scripta. Et sic diffinit Bracian⁹ distinctiōe p̄ma q̄ lex ē p̄stitutio scripta. Et distinctiōe secūda. q̄ lex est cōstitutio populi qua maiores natu siml- cum plebito aliquid sanxerūt. Et sic quāuis iste termin⁹ lex sit generalis ad omnē legem tamē quādoq; restringit̄ ad vnā determina- tam sp̄ciem. C. Secūda distinctio ē q̄ lex diuina vt sumitur p̄ lege diuinit̄ inspi- rata qualis est lex Moysi vel xpi. Uno mo- do potest sumi p̄ aliqua vna reglā data a dō aliquid p̄cipiēte vel p̄hibente. Alio modo pro aliqua vna cōgregatione plures sc̄es re- gulas cōtinente. Qualiter tota doctrina xpi dicitur lex xpi. Et sic sumitur in p̄posito. Sed sic capiēdo adhuc potest sumi stri- cte pro aliqua tali cōgregatione solum cō- tinente p̄cepta et prohibitiōes. quia h̄ duo solum p̄tinet ad legem proprie dictā. Alio modo potest sumi large p̄ aliqua tali cōgre- gatione nō solū p̄tinente p̄cepta et p̄hibitiōes sed etiā cōsilia et permissiones. testimonia hi- storialia. exempla imitabilia. miracula. sacra- menta. promissiones p̄miorū. cōminatio- nes supplicioz. et multa huiusmodi. que licet nō sint de suba legis p̄rie. qz nec ligant nec obligant eo q̄ his nihil imp̄at̄ aut p̄hibetur ip̄a tñ sunt fortissima adiutoria ad legē susti- nendū. id̄ dicunt p̄es leḡ diuic cōiter dicte

D Tertia distinctio est quod lex christi seu regula. Uno modo potest sumi stricte per aggregationem illorum et simul eorum quod docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua. Et sic sumitur huius. Unum lex christi seu regula dicitur tota doctrina euangelica intelligendo per euangelium non solum doctrinam quatuor euangeliorum sed generaliter nouum testamentum. Quod admodum doctrinam suam vocat Paulus euangelium. ad Thimotheum. Sic sic capiendum ad huc potest multipliciter sumi. Uno modo per talis doctrine veritatem. siue sit in mente siue in scripto vel in voce. Alio modo potest sumi per talis veritatis vel obiecti intellectuali cognitionem. Unum non minus proprie dicitur lex vel preceptum vel prohibitio ipsa cognitio agendorum vel non agendorum quae ipsa veritas enunciat quod agendum vel non agendum. Iohannes dicit venerabilis Hugo primo de sacramentis. parte. vii. c. vii. Quid cognitio faciendorum fuit nisi si quedam ad cor: huiusmodi facta preceptio. et quod rursum cognitio vitandorum nisi prohibitio. Nec autem cognitio potest esse multiplex. quod vel solum approbatio sua iudicatio. Et si iudicatio cum formidine l' cum certitudine. Et si cum certitudine l' p' t' habitus vel actualis vel ab habitu acquisito solum vel ab habitu etiam infuso. Unum secundum huius loquendo propriissime lex christi potest dici fides infusa vel actus eius quo creatura rationalis firmius assentit doctrinae christiane veritati. **E**

His distinctioibus premissis ad videndum quod liter huiusmodi lex seu regula est rationali creature per statum vite perfectissima lex creata. tres sunt conclusiones declarande. Prima conclusio est. quod lex naturalis vel humana vel etiam lex diuina mosaica viatori non est lex perfectissima creata. Patet primo de lege naturali vel humana. quod aliter sequitur quod viator ex puris naturalibus sine fide possit omnia ad que tenet perfectissime cognoscere et adimplere. Sed apostolus ad Hebraeos. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Secundo idem patet de lege mosaica quod secundum apostolum ad Hebraeos. vii. Huiusmodi ad perfectum adduxit lex. Et loquitur de lege veteri per moysen data. quare etc.

Secunda conclusio est quod lex christi seu doctrina vocalis aut scripta vel ipsa mentalis solus apprehensiva vel etiam ipsa adhesiva si non sit ex se infusa non est viatori perfectissima lex creata. Patet quod nullus viator per legem christi sine fidei credulitate potest omnia ad que tenet perfecte intelligere. Tertia conclusio est quod lex christi sola seu doctrina. i. fidei infusa habitus vel actus quem viator habet de ea est sibi perfectissima lex creata.

Patet quod nullus viator per aliud signum seu directiuum creatum nisi per huiusmodi fidem vel actum omnia ad que tenet perfecte cognoscit. ut ex predictis apparuit. et per huiusmodi signum illa perfecte cognoscit. quod si non tunc fidelis operans secundum fidei christi directiuum non sufficenter operaret ad consequendum salutem contra illud. Math. vi. Qui crediderit. etc. saluus erit etc. **F** Ex predictis sequuntur aliquae propositiones correlarie. Prima est quod sicut virtus iusticie solum est in mente et non in scripto vel voce. sic in ipsa est proprie lex seu regula iuste vite. Patet quia nullo existente scripto vel voce adhuc lex esset nec regere intellectuales que sunt res naturales imaginabiles minus essent seruande nec homo minus obligaretur ad eas quam si ipsas legeret vel audiret. quare etc. Secunda est quod sicut vox audibilis non est lex proprie sic nec scriptura legibilis sed solum equiuoce. Patet quia vox vel scriptura lex non dicitur aut regula nisi ea figura vel tropo qua nomen rei et veritatis imaginem imponitur vel signo. sicut imago regis etc. Patet quia iuriste diffinitores leges diffiniunt ea secundum eius minus propriam acceptiorem. quia ut supra patet. Bractiarum et alij solum diffiniunt legem scriptam. Tertia est quod sicut ad legis christi habituale fidem omnis viator obligatur sine vel la' excusatione. sic ab eius actuali fide nullus excusatur nisi sola incapacitate. Primum patet ex illo dicto apostoli. Sine fide impossibile est placere deo. Unde licet inter homines alij alij minus sint capaces propter breuitatem intellectus experientie paucitatem aut defectum doctrine vel gratie. quia non omnes equaliter obligantur ad credendum singula legis in particulari et explicite. tamen nullum est genus hominum adeo tardum intellectu quod saltem in vniuersali et implicite non possit omnia credere. id est credere vniuersaliter quod quid ibi asserit esse verum. ideo a tali credulitate habenda loco et tunc nullus omnino excusatur nisi sola incapacitate. Patet uolens autem et furiosos ceterisque passionibus mente captos seu alia naturali impossibilitate prohibitos incapaces voco. et si non simpliciter tamen secundum quid. sed dum his defectibus laborant. quare non oportet quod aliquid actualiter credant. ideo etc. Et huius de primo articulo. **B**

Quantum ad secundum articulum in quo videndum est de Petri ecclesia siue grege sunt distinctiones premitte. Prima erit generaliter de ecclesia. Secunda specialiter de militante ecclesia. Tertia magis specialiter de Petri ecclesia

Prima distinctio est ista quod ecclesia potest multipliciter sumi. Uno modo per templo materialiter. Et sic sumitur in veteri testamento Deuter. xxiij. Eunuchus non intrabit ecclesiam. Et in nouo testamento. i. Co. iij. Nihil quod domos habetis ad manducandum et bibendum ac etiam ecclesiam dei retinetis. Alio modo sumitur per templo spiritualiter. Et sic multipliciter potest sumi. Uno modo particulariter. et sic quilibet rationalis creatura quam dicitur specialiter inhabitat potest dici ecclesia dei sicut dicitur templum. Alio modo magis generaliter per aliqua aggregationem talium creaturarum siue vniuersali siue particulari. Et sic iterum multipliciter potest sumi. Uno modo per omnibus cognoscitibus clare vel beatifice catholicas veritates. et sic vocatur ecclesia triumphans. de qua dicitur Laus eius ecclesie sanctorum. ps. cxcix. Alio modo per omnibus cognoscitibus enigmatically huiusmodi veritates. Et sic non solum sanctos veritates triumphans. sed etiam cum bonis malis et cum hominibus demones apprehendit. Unum etiam quod noie ecclesie maligni signum ut cum dicitur. odiui ecclesiam malignantium. psal. cxxv. Licet autem huiusmodi iterum ecclesia multipliciter possit sumi tamen ut adpositum pertinet ecclesia sumitur per hominibus in mortali corpore naturaliter viuentibus. et enigmatically cognoscitibus catholicas veritates. Et sic vocatur ecclesia militans. de qua dicitur. Attendite vobis et vniuerso gregi in quo posuit vos spiritus sanctus episcopos regere ecclesiam dei. Actuum. x. Et sic sumitur inposito. **B** Secunda distinctio est ista quod ecclesia militans dupliciter potest sumi. Uno modo per ecclesiam vniuersalem. et sic est vniuersa ecclesia et extra quam non est salus. de qua dicitur apostolus quod christus est caput corporis ecclesie. et corpus eius est ecclesia. Col. i. Alio modo per ecclesiam particulari. et sic sunt plures ecclesie iuxta illud dictum eiusdem apostoli. Salutem vobis omnis ecclesie christi. Rom. xv. Utroque autem predictorum modorum adhuc multipliciter sumitur ecclesia. Nam sumendo eam per ecclesiam vniuersalem quod quod sumitur per aggregationem omnium fidelium actu existantium. quod quod generaliter sumitur per aggregationem omnium fidelium a tunc christi vel apostolorum versus nunc succedentium. Et sic distinguitur ecclesia christi in synagoga moysi. Et isto modo accipit Augustinus ecclesiam in li. 5 manicheos. ut habet. xi. dist. ca. palam. et alibi. ubi dicit quod euangelio non crederet nisi eum ecclesie auctoritas compelleret. Hoc enim modo ecclesia est maioris auctoritatis quam euangelium sit. quod huiusmodi ecclesia euangelista siue scriptor euangelij presertim. Quod autem adhuc generaliter sumitur ecclesia per aggregationem omnium fidelium a principio mundi versus ad consumationem seculi. et sic non solum comprehendit ecclesiam christi sed etiam synagoga moysi

et eos qui fuerunt sub lege naturali. et isto modo accipit Augustinus. li. x. de ciuitate. c. l. ubi dicit quod non solum a tunc corporalis presertim christi apostolorum eius sed ab ipso abel versus in huius seculi sine peregrinando percurrit ecclesia. Et Gregorius. in quodam omel. dicit quod ab abel iusto versus ad vltimum electum spiritus manet ecclesia. huius enim modo synagoga in veteri testamento appellatur nomine ecclesie. Huius. xx. Cur eduxisti ecclesiam domini in solitudine. Sed etiam sumendo ecclesiam per ecclesiam particulari. iterum multipliciter potest sumi. Uno modo per quacuque aggregationem fidelium siue viros siue mulieres. Et sic dicitur. i. Petri. v. Salutat vos ecclesia que est in babilonia et isto modo sumitur in pluribus a cre scriptura loci. Alio modo sumitur specialiter per tota aggregationem clericorum et sic nunquam accipitur in textu scripturae diuine. sed clerici nomine ecclesie appropauerunt ad seipsos vocantes se ecclesiasticos. Alio modo adhuc sumitur magis specialiter per aliquam particulari collegio clericorum. Et sic iure canonico ecclesia iterum habet varias significaciones. ut notat extra de sig. ca. clerici. Sed his et alijs significacionibus obmissis ecclesia militans proprie sumpta per ecclesiam vniuersalem potest isto modo describi. Ecclesia est omnis homo fidelis vel omnes homines fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Et voco homines fideles actu vel habitu implicite vel explicite credentes vel enigmatically cognoscetes omnes catholicas veritates. Voco autem catholicas veritates. veritates quibus quilibet viator actu vel habitu explicite vel implicite firmius assentire tenet. Sed dico omnis homo vel omnes homines. quod secundum aliquos non solum in pluribus hominibus sed in vno solo potest potuit stare ecclesia. Nam ut dicit Augustinus. sup. ps. c. xxviii. Aliquod in solo abel dictum erat. Et ut dicitur aliquod. s. tunc passionis christi. tota ecclesia et tota secundum deo ecclesie christiane in maria matre christi remanerat.

Tertia distinctio est ista quod Petri ecclesia dupliciter potest sumi. Uno modo per ecclesiam quam Petrus apostolus personaliter regit. Alio per ecclesiam particulari in qua ipse sedem tenuit. Et quod ista dicitur fuisse ecclesia romana. id distinguendum quod romana ecclesia multipliciter sumitur. Quod per summo pontifice et quibusdam presbyteris et diaconis quibus non et auctoritate diuine scripturae. sed ex consuetudine obfuarie humane papae cardiales vocantur. Quod autem sumitur per omnes solis cardinalibus. quod per omnibus clericis romanis. quod per omnibus fidelibus romane dyocesis. quod per omnibus creditibus fidem apostolicam predicata romanis. Et sic vniuersalis ecclesia potest vocari ecclesia romana et omnes fideles potest appellari romani. ut dicitur aliquid. sic paulus

apostolus extra italiam nat' ante romam fuerit se esse hoicem romanum asseruit. vt p3 Actu. xvi. Et isto modo fm illos sumit eccia romana vbi cuq; inuuit q; extra fide errare no pot romana eccia. vt. xliij. q. i. pudeda. r. c. a recta

Hic g distinctio pmissis ad videndum q liter vtraq; eccia. s. ta eccia vniuersalis q; particularis eccia romana siue romana dyocesis fuit petri eccia tres sunt conclusioes declarande

Prima est q; petrus aplos ex xpi institutioe pncipatu habuit vniuersal' eccie Secunda est q; petrus aplos ex xpi ordinatioe epatu tenuit romane eccie. Tertia q; petrus aplos p' sum' pontifex fuit q; epus romane eccie

R Ad declaratioes autem har' conclusionu sciendum est q; circa ista materia sunt varie assertioes istis conclusionib; aliq; mo repugnates

Prima e q; null' sacerdos ex xpi institutioe sup alios h; aut hui' maior' partem s; ois equal'.

Secunda est q; petrus apostolus no habuit sup alios aplos nec p' p'ns sup vniuersal' ecciam pncipatu. r si habuit inter eos aliq; mo p'natu hoc non fuit p' modu p'sidie vel d'natiois. s; p' modu voluntarie reuerentie r humiliatiois. sic q; aliq; apli no taq; sibi subditi s; rde sue antiquitat' r pfectio nis ei i multis voluntarie deferebat

Tertia est q; petrus habuit sup alios pncipatum tu no ex institutioe xpi s; ex ordinatioe aploz

Quarta est q; petrus no fuit pontifex romanus siue romane eccie epus. Quinta q; romana eccia no h; sup alias eccias pncipatu nisi impropie capiat eccia romana p vniuersali eccia Et de ista intelligit q; romana ecclesia e caput oim ecciaz

Sexta q; particular' eccia romana h; sup alias pncipatu. Et h' ponit fm q;druplici modu.

Primo mod' est q; ipa habuit hmoi pncipatu no ex ordinatioe diuina s; humana. Et iste mod' est duplex. Un' est q; hmoi pncipatu habuit autoritate impatoris p'stanti siue alioz impatorz.

Secundo mod' est q; ipm habuit auctoritate generaliu concilioz

Tercio aut' mod' est q; hmoi pncipatu habuit no ex ordinatioe huana s; diuina. r iste est duplex. Un' modus est q; huc pncipatu habuit imediate ex institutioe xpi r eu accepit qm petrus fact' fuit sumus pontifex dicete xpo. tu es petrus. r. c. Ali' r quart' mod' e q; ipm habuit no imediate a xpo s; a beato petro q; de antiochia in romanam ecciam sede sua trastulit r ea oib; alijs ecclesijs p'tulit. Licet aut' n' sit facile p'dictas

assertiones efficacit impugnare. tu s; eas p' bande sunt conclusioes p'misse Un' ad declaratione conclusiois p'me tres sunt p'p'oes p'mittende

Prima est q; in petro r ceteris aplis duplex fuit p'tas. s. potestas ordinar' potestas regimie

Prima fuit p'tas p'secr' di ligadi r soluendi

Secunda fuit potestas ordinadi subiectos r ad eoz salutem gubernandi.

Secunda p'p'oe est q; i petro r ceteris apostolis fuit equalis potestas ordinar'. q; vn' ordo erat in singul'. s. ordo sacerdotal'. ido in his q; ad hoc p'tinet rde ordinar' no erat maior p'tas i vno q; in alijs

Tertia est q; i petro r ceteris aplis no fuit equalis p'tas regimie. s; ex xpi institutioe in hac parte petrus fuit maior r p' fuit alijs. ido in multis p'mam ordinar' p'tas li gare r cohibere potuit in eis.

Un' q; hmoi potestas ex xpi institutioe i eo maior fuerit q; in alijs ex s'bis xpi cocludit no p'cise ex eo q; petrus dicit Math. xvi. Quidcuq; ligaueris sup terra erit ligatu r in celis. r quodcuq; solueris sup terra erit solutu et in celis

Ha Math. xvij. s'bia s'ba dicunt omnibus aplis Et Joh. xx. Quoz remiseris peccata remittuntur r quoz retinueris retenta erunt

Sed ex eo q; p' sum' tpe r singularit' dicit illud p'mittes r. c. Tu es petrus r sup hanc petram edificabo ecciam meam r tibi dabo clauas regni celoz. Et Joh. i. Tu vocaberis cephal' Et Joh. vlc. pasce agnos meos. r per oues simpliciores intelliges. Plura alia possenti duci scripture testimonia. s; ex his p' conclusio p'ma

Secunda conclusio no pot' efficaciter p'bari ex scripturis diuis. q; in eis no legit q; xps ordinauerit petru epm romanum imo q; petrus fuerit vl' m'aserit rome no inuenit i tota scriptura sacra describete act' aploz. h' tu pot' ronabiliter p'suaderi ex historis antientis que narrat q; petrus exis rome p'secutioe i ea crescite vrb' romanam voluit dimittere s; decurrere ei xpo ait petrus. d'ne q; vadis Ad que xps. Vado roma itez crucifigi. Et q; dicit petrus intelliges seipm taq; aliez xpm seu xpi vicariu ibide debere martyrio coronari reuersus est. r ibi vsq; ad fine vite remansit Un' verisimilit' p'cludit q; ibi sede r epatu tenuerit. no quide ordinatioe humana cuiuscunq; terreni impatoris siue concilij general'. sed ordinatioe diuina impatoris celestis. licz h' ordinatioe forte postea fuerit r p' ipatores robozata r p' concilia generalia p'firmata. Et sic p' p'clo rē

Tertia conclusio p'bat. q; petrus exis pontifex

sum' p'us i antiochia sedit q; rome. sic p3 Act. xj. Un' sicut legit in cronicis Petrus p' quatuor annos p' passionem xpi in p'rio hierosolimitanis ecciam rexir. postea p. vij. anos antiochie sedit. Et sic a passioe d'ni fluxerit p. anni ante romam sede sua trastulit. r p' co sequens pluribus annis fuit pontifex sum' q; bus no fuit pontifex romanus. Quare p' q; e pontifex romanus no est necessarium ad ee pontifex sum' q; no est de essentiali necessitate pontificis sumi q; sit epus romanus nec aliter p'ncipalis eccie epus. Et sic patet conclusio tertia

B Ex p'dictis sequit' aliq; p'p'oes correlarie. Prima est q; pontifex sum' r pontifex romanus sunt pontificatus distincti licet sint in eadem p'sona diuina ordinatioe iuncti

Secunda est q; pontifex sum' no sunt necessarii sic annexi qm ex causa rationabili valeat separari. puta si sum' pontifex cu' concilio generali iudicaret esse vtile ecclesie vniuersali q; ecciam romanam omnino dimitteret r se alteri copularet. r hoc ex causa ronabili sicut si roma aut dyocesis romana subuerteret vt sodoma. vel a fide euerteret vt hierosolyma. vel p'pter aliud grade crimine aut graue scisma

Tertia est q; si pontifex sum' est euent de facto separati romana eccia n' esset caput oim ecciaz nec haberet pncipatu p'li xpiani. Patet. q; hac dignitate capitis pncipatus honoris sp' eccia tenet r tenuit: quam sum' pontifex sibi sp'caliter copulauit. ideo antiochia illa dignitate p'didit r ea romana eccia acq'siuit qm petrus de antiochia ciuitate roma trastulatus fuit. quare patet q; romana eccia no est caput aliaz nisi rde sui capitis. i. summi pontificis q; de facto pontifex romanus existit. Jo excluso hmoi capite vel ipso manete summo r no romano pontifice ipa caret illa dignitate. qre r. c. Et hec d' scdo arti.

H Quantum ad tertiu articulu in q; p' r'fione ad q'situ videndu est de gregi petri r legis xpi p'formitate p' tituli q'stuois declaratione sunt tres distinctioes p'mittende.

Prima g distinctio e ista. q; lege regulari dupl'r pot' intelligi. Uno mo vt ide sit q; legem h'ce r ea obligari. Et isto mo satis clara e ex p'mo articulo q'stionis p'itas. Alio mo vt idem sit q; fm lege viuere r eis formari. Isto mo tractandi est i p'nti articulo q'stionis difficultas

Secunda distinctio e q; lege p'formari pot' esse dupl'r. Uno mo in credendis. Alio mo i volendis. Prima p'formitas p'tinet ad intelle

ctum. r sit p' spem r charitate. Ha fm ap'lm p'ma Cor. xij. he sunt tres virtutes theologice in q'bus p'sunt p'fecta p'formitas legis diuine. r tota p'fectio religionis xpiane. Tertia distinctio e q; lege p'formari etia dupl'r pot' esse

Uno mo fm intellectu errando s; lege errore heres' seu alie' falsitat' repugnans fidei. Alio mo fm affectu errando s; lege no errore heres' s; alter' culpe mortal' repugnans sp'ci aut caritati. Un' fm h' est intellect' q'stionis. Utr' petri eccia lege regulet. h' est vtr' lege p'formet. sic q; nuq; p'pter aliquem errorem legis regule difformet

D Hic g distinctio p'missis sciendu est q; de p'ma p'formitate vl' difformitate est in hac q'stione difficultas sp'alis. ido de illa pncipaliter dicat' r de ea intelligat' i conclusionib; ponendis. s; p'us recitade sunt quedam assertioes circa ista materia plurimum differetes

Prima e in q; coiter oes fideles vident' p'sentire q; tota eccia siue multitudo oim xpianoz hereticari no pot' siue s; fide errare

Secunda est q; nec etia p'siliu generale. Tertia q; nec romana eccia

Quarta q; nec collegiu cardinaliu

Quinta q; nec p'p' canonice intras

Alie aut' sunt qnq; assertioes p'dictis valde repugnates. Una est q; papa intras canonice hereticari pot' siue s; fide errare. q; petrus r multi alij legul' sic errasse

Septima e q; eccia romana etia pot' sic errare siue capiat' p' collegio cardinaliu. siue p' collegio pape sil' r cardinaliu siue in q'cuq; alia significatioe sumat' dummodo noie romane eccie no ipoztet tota multitudo fidelium. q; illa eccia. s. sic errate adhuc staret ecclesia illa no errare cui p'p'missit p'seuerantia in fide

Octaua e q; etia conciliu generale p' fide errare q; ipso sic errate adhuc staret aliq; extra conciliu no errare r p' p'ns fide eccie n' de ficere

Nonna e q; tota multitudo n' solu clericoz s; generalit' oim viroz pot' sic errare i fides eccie i solis mulierib; p'uari. q; sic p'seruata fuit i sola maria s; g'ie tpe passionis xpi.

Decia e q; tota multitudo xpianoz n' solu viroz s; etia m'it' vsu rois hntiu pot' fide errare. q; h' staret adhuc i p'nal' baptizat' p'nt' saluari oes p'missioes xpi s; fide eccie duratura vsq; ad p'sumatoz seculi. Licz aut' oes p' dicte assertioes habeat' fm magi r min' aliq; apparatus rdes. n' cas ad p'ns p'tractare n' p'nt' t'p'is breuitas. S; p'seruado cas vsq; alia dicop n' p'babilit' q; extrib; conclusioib; p'bad' sat' pot'it p'p'ere aliq; d'ca; assertioe p'itas

P Et sacra scriptura vincit q̄ semp̄
 aliqua eccia que xpi lege regulet. Et sacra
 scriptura nō vincit q̄ semp̄ est aliqua eccle
 sia particularis que xpi legis legule cōfirmat.
 Et sacra scriptura vincit q̄ semp̄ est aliqua
 vniuersalis eccia q̄ nunq̄ xpi legis regule
 difformet. Et quia iste conclusiones multū
 ad inuicē cōnectunt. id simul vna rōe pbaf.
 Un̄ arguit sic. Et sacra scriptura cōuin
 citur q̄ sp̄ est aliqua eccia q̄ p̄ rectā fidē legis
 xpi regule cōfirmat. intelligēdo semp̄ a tpe
 xpi vsq̄ ad p̄summatiōem seculi. S; ex ea
 nō vincit hoc p̄uenire alicui eccie particula
 ri. intelligēdo p̄ particularē ecciam quācūq̄
 ecciam distinctā ab eccia vniuersali. Igit̄
 sufficiētī diuisione ex ea vincit hoc p̄uenire
 eccie vniuersali. Et p̄ n̄s sequit̄ int̄ctum i
 conclusionib; p̄missis intelligēdo eas vt predi
 xi de cōformitate et difformitate p̄mo modo
 dictis. Cōsequētia patet. s; minor rōis p̄ba
 tur. q; illud qd̄ in sacra scriptura p̄mittitur
 toti et nulli p̄ri nō debet alicui p̄ri attribui. s;
 semp̄ rectā fidē habere aut nunq̄ v̄ veram si
 dem errare i sacra scriptura a xpo p̄mittitur
 toti et soli fidelū gregatōi. vt patebit ex pro
 batione maioris. Igit̄ hoc nō d; alicui par
 ticulari eccie catholicorū attribui. imo deb;
 temerariū censeri. Maior aut̄ p̄ncipalis rō
 nis pbaf̄ p̄mo ex illo v̄bo xpi Luc. xxi. Pe
 tre rogauit p̄ te vt nō deficiat fides tua. Hec
 dubitādum est ip̄m i hoc fuisse exauditū. q̄a
 fm̄ aplūm Heb. v. Exaudit̄ est p̄ sua reue
 rentia. Cōstat q̄ xps p̄misit petro q̄ nō de
 ficiet fides sua nō intelligēs de ei⁹ fide p̄so
 nali. s; de fide generali eccie dei cōmittēde
 regimī petri. Et cū nō loquat̄ de aliq̄ eccia
 p̄tiali. sequit̄ q̄ int̄dit de ecclesia totali.
 Secūdo patz idē ex illo v̄bo xpi Math.
 vi. Ego vobiscū sum vsq̄ ad p̄summatiōem
 seculi. Ubi xps p̄mittit suis discipulis non
 solū p̄ se s; p̄ suis successorib; in ecclesia dei.
 seipsum nō quidē corp̄aliter aut solū sacra
 mētaliter s; p̄ fidē sp̄ialiter semp̄ adesse vel
 affuturū. Un̄ dicit Gregori⁹. q̄ p̄ h̄ q̄ xpus
 vsq̄ ad p̄summatiōem seculi cū discipulis se
 esse p̄mittit oñdit ip̄m nunq̄ a credētib; re
 cessurū. Tertio idē sequi apparet ex illo v̄
 bo xpi Math. xxiij. Ubi loquēs de p̄secuti
 one anti xpi dicit q̄ inducent in errorem si fie
 ri potest etiā electi. Un̄ ex hoc modo loquen
 di xpi patet. quia de potētia ordinata h̄ non
 potest fieri. quia ei⁹ p̄missio est q̄ etiā tpe an

tichuisti erit aliqui electi nō errātes in fide
 xpi. Et quia min⁹ videretur de illo tpe p̄mis
 so sequit̄ q̄ semp̄ sunt aliqui credētes fidem
 xpi et illi cōtinētur sub aliqua ecclesia nō pri
 culari sed vniuersali. quare rē. **Q**
 Et p̄dictis sequitur alique p̄positiōes
 correlative. Prima est q̄ semp̄ in eccia vni
 uersali erunt plures adulti illustrati verita
 te fidei. Secūda est q̄ semp̄ in eccia vni
 uersali erūt plures iusti formati stute sp̄i.
 Tertia q̄ semp̄ in eccia vniuersali erunt
 plures electi inflammati c̄haritate dei.
 Prima p̄positiō patet. q; in auctoritate
 p̄allegata vbi xps dicit q̄ si fieri pōt etiā ele
 cti inducerent in errorem int̄dēns q̄ illo tpe
 anti xpi erūt plures electi nō errātes i fide.
 Cōstat q̄ nō int̄dit de puulis baptizatis. cū
 in eis nō cadat inductio in errorem. s; d̄ adul
 tis credētib; fidei veritatē. Un̄ patet q̄ p̄
 missiones xpi de fide eccie vsq̄ ad finē seculi
 p̄mansura nō possunt saluari in paruulis
 baptizatis. et p̄ n̄s nec debēt intelligi soluz
 de fide infusa. sed etiam de fide acquisita.
 Secūda p̄pō patet ex prima et tertia. quia
 fides et c̄haritas nō possunt haberi sine spe d̄
 cōmuni. siue de potētia ordinata vt ad p̄ns
 suppono. Igit̄ rē. Tertia p̄positiō patz. q̄
 min⁹ videret̄ q̄ eccia deb; stare i c̄haritate in
 illo tpe nouissimo et pessimo p̄secutiōis anti
 xpi q̄ quocūq̄ alio tpe. q; d̄ illo tpe dicitur
 Math. xxiij. q̄ abūdabit iniquitas et refrige
 scet c̄haritas. et t̄m̄ adhuc illo tpe eccia stabit
 in c̄haritate. quia ibi d̄ q̄ refrigescet c̄har
 itas et nō q̄ ipsa totaliter corrumpet̄. Itē d̄
 c̄haritas multorū et nō dicit̄ omnū. Itē ibi
 dem de anti xpo d̄ q̄ abrenūbuntur dies
 ei⁹. quare nō videt̄ q̄ debeat interficere om
 nes c̄haritatē habētes. Itē ibidē d̄ in plura
 li q̄ electi nō poterūt in errorem induci. Et p̄
 n̄s tūc erūt plures electi cōtra legē non er
 rantes et p̄ n̄s fidē et c̄haritatē habentes. q̄
 rē. **R** Et p̄dictis ergo patet r̄sio
 q̄stionis videlicet q̄ Petri eccia legeregulat̄
 hoc est q̄ vniuersalis ecclesia nūq̄ p̄ errorem
 legi difformat s; semp̄ legis xpi regule p̄for
 matur. nō solū p̄ fidē mortuā sed etiā p̄ fidē
 sp̄e et c̄haritate formatā. et si non quātum ad
 quālibet ipsi⁹ p̄ortionē. Et in hoc cōstitit cō
 formitas ecclesie ad xpi regulam seu legem.
 Nec igit̄ sufficiāt de tertio articulo et p̄o p̄
 senti et totali quesito.

Rege gubernetur
 Lege reguletur
 Utrū petri eccia
 Fide confirmetur.
 Jure dominetur

Questio eiusdem de resumpta
 Utrū petri eccle/

sta fide p̄firmet. Arguit pri
 mo q̄ nō. q; Petri nō habuit
 regalē monarchiā toti eccle
 sie seu policie xpiane. imo tal mo
 narchia videt̄ ad impatoriē p̄tinere. Igit̄ po
 licia xpiana nō debet dici petri eccia. Et per
 n̄s q̄ ad suppositū q̄stio falsa. Cōsequētia
 tenet. q; quelibet policia d̄ p̄rie esse illi q̄ i
 ea est rex seu monarcha. An̄s patz. q; xps p̄ se
 et petro ei⁹ vicario futuro fecit solui tribūtū
 impatori. Math. xvij. Igit̄ rē. Secūdo
 si eccia esset fide cōfirmata. maxie videret̄
 v̄z de fide infusa. s; h̄ nō. igit̄ rē. An̄s q̄ ad
 p̄mā p̄tē videt̄ notū. s; q̄ ad secūdā pbaf. q̄a
 fides infusa nō sufficit ad firmādū in nobis
 actū credēdi respectu articuloz nisi ad h̄ cō
 currat apparētia rationū. Et q̄bo fm̄ Aug.
 xiij. de trini. Signif in nob fides. nutrit. de
 fendit et roborat. Igit̄ fides nō p̄firmat eccia.
 s; mag; ex ipsa rōis apparētia. Sic em̄ p̄ appa
 rētia miracula eccia fuit p̄firmata: iuxta il
 lud. p̄dicauerūt vbiq̄ d̄no coopante. et fmo
 nē p̄firmate sequētib; signis. Mar. vi. q̄re
 rē. Tertio eccia petri i bis q̄ sunt fidei p̄t
 errare. igit̄ nō p̄firmat fide. Cōsequētia cla
 ra est. q; p̄firmatio i fide importat p̄stātes fir
 mitatē q̄ est inuertibil in errorem. An̄s pbaf.
 q; eccia romana p̄rie dici d; petri eccia. eo
 q; i ea fuit sedes sua. s; ipsa sicut vna alia pri
 cularis eccia p̄t errare i fide. nā ipsa sic errā
 te adhuc staret vniuersalē ecciam nō errare
 Et sic saluaretur oia dicta scripture et oēs p̄
 missiones a xpo facte de stabilitate eccie et fir
 mitate i fide. rē. Oppositū arguit. q; xps
 orauit p̄ Petri eccia vt esset fide cōfirmata
 iuxta illud. Petre rogauit p̄ te vt nō deficiat
 fides tua. Luc. xxi. c. S; hec ois xpi fuit ex
 audita. Nā vt dicit apls. exaudit̄ est p̄ sua re
 nerētia. Heb. v. igit̄ rē. Iuxta tres termi
 nos q̄stionis ad materiā tactā in trib; p̄or
 tibus argumētis. p̄missis trib; p̄ambulū. po
 nam tres conclusiones r̄siales. In q̄bo aliq̄ di
 sam nō ta assertiue q̄ pbabilit̄ et collatiue.

B Primū p̄ambulū est de isto termio
 Petri eccia. q̄ licet multiplici possit sumi. p̄
 ut dixi i vespertio meis in secūdo articulo q̄
 stionis t̄m̄ in p̄posito sumit̄ p̄ eccia vniuersali
 que d̄ eccia petri. q; i sp̄ialib; fuit caput ei⁹
 et in ea ex xpi institutiōe sacerdos summ⁹. Et
 p̄ hoc posset solui p̄mū articulū an̄ oppositū
 questionis factū. q; d̄ Petri eccia nō p̄pter
 monarchiā tpalē. s; p̄pter sp̄ialē et sacerdo
 talem. Per h̄ etiā posset solui tertū argumē
 tum. q; eccia vniuersal magis p̄rie d̄ Pe
 tri eccia q̄ eccia romana seu quis alia parti
 cularis. put alias i eodē articulo declarauit
 Secūdu p̄ambulū est de isto termio si
 des. q̄ multiplici potest sumi. Uno mō p̄
 fide habituali de q̄ d̄ sine fide impossibile ē
 placere deo. Heb. xj. Alio mō p̄ fide actuali
 de qua dicit Aug. fides est credere qd̄ nō vi
 des. Tertio mō p̄ fide obiectali. i. p̄ obiecto
 fidei. de q̄ in simbolo. h̄ est fides catholica.
 rē. Adhuc aut̄ p̄mo mō pōt sumi p̄ habitu i
 fuso vel p̄ habitu acq̄sito. Et itē tertio mō
 vel p̄ actu fidei infuse v̄l p̄ habitu ex actu ac
 quisito p̄cedente q̄ act⁹ vel habit⁹ q̄n̄ est sine
 c̄haritate d̄ fides informis. de qua d̄. demo
 nes credūt et p̄remiscūt. Ja. ij. Qū vero est
 cū c̄haritate seu gr̄a d̄ fides formata. d̄ q̄ dicit̄
 p̄pha. Iust⁹ ex fide viuūt Abac. ij. Sed oib;
 alijs modis ad p̄ns exclus capio h̄ fidē p̄ ha
 bitu infuso v̄l actu credēdi ab ea p̄cedere si
 ue sit informis siue formata c̄haritate. **L**
 Tertū p̄ambulū est de isto termio cōfir
 matio. q̄ licet etiā multipl̄ possit sumi. t̄m̄ h̄
 sumit̄ vt importat stantē firmitatē i aliqua
 stute q̄ de lege ordinata est inuertibilis in vi
 cū p̄trariū. sicut aliq̄ dicerem⁹ in gr̄a cō
 firmatū. q; aliquatit̄ inuertibilē ad peccatū
 Un̄ ex p̄dictis apparet q̄ titul⁹ q̄stionis du
 pliciter pōt intelligi. fm̄ q̄ huic ablatiuo fide
 duplex p̄positiō p̄t subintelligi vel suppleri.
 Nā pōt intelligi v̄z p̄firmet̄ ex fide v̄l i fide
 Primo ē sensus q̄stionis Utrū vniuersal ec
 clesia ex fide sc; infusa cōfirmet̄. sic q; ex ipsa
 absq; rōis apparētia ad p̄stāter et firmiter cre
 dendū sufficiēt inducat. iuxta illud qd̄ so
 let i eccia cātari. Et si sensus deficit ad cōfir
 mādū cor̄ sincer̄ sola fides sufficit. Et iuxta
 illud Greg. Fides nō h; meritū vbi rō hu
 mana p̄bet expimentū. Et h̄ hūc sensum ar
 guit scda rō an̄ oppositū. Secūdo modo est
 sensus q̄stionis v̄z vniuersal eccia i fide in
 fusa p̄firmet̄ sic sc; q; de sue fidei constantē et

firma p̄seuerantia certitudinalit̄ instruat. Et ad hūc sensum p̄cedit rō facta post oppositū. Un̄ h̄mōi cōfirmatio in fide duo importat. Primū est q̄ sp̄ q̄d̄iu erit eccia ip̄a p̄seuerabit i fide. Secundū est q̄ de p̄seuerantia ipsa est certificata ex instructōe scripture sacre seu alteri reuelatōis diuine iuxta illud prius allegatū Petre rogauit p̄ te. rē. Ubi xp̄us reuelauit q̄ sp̄ petri eccia i fide p̄seuerabit.

His igit̄ p̄missis ponā tres cōclusiones. Prima erit de eccia et monarchia Petri. Et erit respōsiua ad questionis suppositum. Secūda erit de habitu et actu infuse fidei et erit p̄ambula ad p̄mū questionis sensum. Tertia erit de q̄stione et cōfirmatōe eccie xp̄i. et erit respōsiua ad vtrumq̄ questionis intellectum.

Prima cōclusio iuxta materiā argumēti an̄ oppositū facti est de eccia et monarchia petri et est ista. Quia licet tā xp̄s q̄ ep̄ vicarius petri inq̄ntū caput eccie habuerit monarchiam sp̄ualē nō t̄n regīa t̄palem. P̄ia p̄ patet de xp̄o. q̄a f̄m apl̄m Lof. j. xp̄s ē caput corp̄is eccie. et corp̄is est eccia. s̄z caput h̄z monarchiā p̄ncipalē et sup̄mā respectu et circa sui corp̄is mēbra. igit̄ rē. De petro xp̄i vicario idē p̄z et dicit̄ in sc̄do articulo q̄stidōis quā tractauit i vesp̄t̄is vbi oīdi q̄ Petrus ap̄ls ex xp̄i institutōe fuit caput et habuit p̄ncipatū vniuersalē eccie et fuit i ea p̄ntifex summus et p̄ n̄s sp̄ualis monarcha sup̄remus. S̄z sc̄da p̄cōclusionis p̄z et illa p̄p̄e quam posui in p̄ma lectōe s̄ re. magist̄r. q̄ fuit hec. Sicut nec Petrus ap̄ls vltra monarchiā sacerdotale. sic nec xp̄s f̄m h̄ūanitatez habuit monarchiā regalē. Quia sc̄da p̄z est s̄ p̄maz p̄tē sc̄de cōclusiōis p̄ncipalis tertij articuli. i qua i vesp̄t̄is suis posuit q̄ xp̄s vnctus est a deo vt esset f̄m h̄ūanitate monarcha regal̄ et sacerdotal̄ ton̄ orbis general̄. Cōtra quaz p̄bauit p̄dictā p̄p̄em meā tribz rōibz. Primo q̄ si xp̄s rē. tūc petrus ap̄ls sicut successit xp̄o i monarchia sacerdotali sic succedere debuisset i monarchia regalī. Cōsequētia videt̄ bona. q̄ nō apparet rō diuersitat̄. s̄z n̄s videt̄ falsum. q̄ q̄ petrus ap̄ls talē monarchiā habuerit nō habet̄ ex scriptura sacra q̄re h̄ asserere apparet temerariū. Dic r̄ndet̄ dupl̄r. Primo negādo n̄nam et assignādo rōem diuersitatis. dicēdo q̄ ex cā rōnabili q̄ n̄nō habuit locū in xp̄o t̄p̄e noue legis regnū diuisum est a sacerdotio. s̄. nec sacerdotio vocati ad alit̄

exercitium sp̄ualis vite negotiis secularibz implicarētur. Et hec est vt dicit ratio apostoli. i. Thimo. ij. Alio modo r̄ndet̄ negando cōsequēs illatū nō esse incōueniēs de beato Petro et de quolibet papa eius successore intelligēdo de monarchia regali quo ad auctoritatē originālē et architectonicam.

Sed cōtra arguitur. quia si prima respōsiō sit bona et ratio diuersitatis in ea assignata. sequitur q̄ sc̄cūda r̄nsio sit mala. q̄ p̄ p̄mam in noua lege regalē dominiū nō est cū sacerdotio nec sacerdotio debet̄ secularibus implicari. igit̄ summ̄ sacerdos nō dominat̄ tali dominio tempali p̄ quod retraheretur ab exercitio sp̄rituali. iuxta illud apostoli. ne nemo militans deo implicat se secularibus negotiis. i. Thimo. ij. Sic vna respōsiō interimit̄ aliam. Tamē ad fundādum sc̄cūdam r̄nsionem ponit̄ duas p̄positiones. Prima est. q̄ quia papa de iure diuino et naturali vtrāq̄ sc̄z sp̄ualē et tempalē habeat iurisdictionē auctoritatiue. nō tamē equalit̄ executiue. Prima p̄z p̄batur. q̄ t̄palia se habēt tanq̄s dispositiōes ad sp̄ualia. igit̄ apud quē est plena auctoritas sp̄ualium. apud illū etiam est auctoritas ordinandi de temporalibus rē. Itē quicūq̄s habet auctoritatē iudicandi de sp̄ritualibus. ad illum etiā reducitur auctoritas indicandi de temporalibus. Igit̄ rē. An̄s probatur. quia temporalia nō nisi f̄m sp̄ritualia debēt iudicari et ordinari. Iuxta illud apostoli. i. Lof. vij. angelos iudicabim̄. quāto magis secularia. Blosa. id est. de rebus seculi. Et ad hoc inducit. extra. Qui filij sunt legitimi. Per venerabilē Itē deduci potest ex dictis apostoli. i. Lof. ij. dicētis q̄ sp̄ritualis omnia iudicat. rē. Secūda p̄batur. quia in temporalibus papa nō habet meram executionē sicut in sp̄ualibus. sed solum in certis casibus habet executiua iurisdictionē temporalem. sicut probant iura que tamē nō allegat causa breuitatis. Tāgit̄ etiā ibi auctoritatē scripture Deut. xvij. ex qua videtur iura sicut ipse dicit. q̄ cum in temporalibus aliquid fuerit difficile vel ambigūū. tūc est ad iudiciū sedis apostolice recurrēdū rē.

Et si ista possent apparerē solui et s̄ ip̄m reduci Un̄ ad p̄mā et ad sc̄cūdā simul p̄t̄ dici q̄ t̄palia. i. negocia reḡ t̄paliū et seculariū s̄c̄pncipat̄. d̄nū. v̄l iudiciū coactiū litū aut p̄tētiōis actuū ciuiliū n̄ disponit̄ nec ordinat̄ ad sp̄ualia. imo maḡ ea ip̄ediū

Un̄ sup̄ illo verbo apl̄i p̄ns. allegato. Nemo militans deo. rē. dicit̄ glosa Ambrosij. q̄ si cut nemo p̄t̄ duobz d̄n̄is f̄uire. sic nec deo militare i sp̄ualibus q̄ implicat se secularibus negotiis q̄buslibet. Et dicit̄ quibuslibet nulum excipiendo. Itē nec claudit̄ illa auctoritas apl̄i. i. Lof. vij. Angelos iudicabim̄. rē. q̄ ibi alloquit̄ apl̄s generalit̄ oēs de chorintho ad quos scribebat epl̄am. Un̄ q̄ p̄tēdēbāt de secularibus iudicibz ip̄os monebat. vt et ceteri fidelium aliquos iudices constituerēt. n̄ quidē ep̄os aut sacerdotes s̄z alios. P̄t̄ p̄ter q̄s subdit. Secularia igit̄ iudicia si habueritis p̄tēribiles q̄ sunt i eccia illos p̄stituite ad iudicādum. rē. Ubi glo. f̄m Amb. et Auḡ. p̄tēribiles. i. aliq̄s sapientes q̄ tamē sint minoris meriti sup̄le q̄s apl̄i vel ministri euāgelij. p̄stituite ad iudicādū. Et caūsa reddidit. q̄ apl̄i talibus nō vacabāt. Un̄ etiā glosa f̄m Grego. bi inq̄t̄ terrenas causas examinet̄ q̄ exterioroz rex sapiam p̄cepit. Qui aut̄ sp̄ualibus donis ditati sunt terrenis n̄ debēt negotiis implicari. Et h̄ est etiā sententiā Bern̄. ad eti. papā. li. ij. ca. v. Si aut̄ aliq̄ dicta sc̄toz videāt̄ inuere q̄ iudicia secularia ad ep̄os p̄tēat. sicut etiā videt̄ innuere illa decretal̄. Per venerabilē. Ad oia talia possit̄ dici. ea debere itelligi non de iudicio coactiōis s̄z de iudicio discretiōis. vel hoc ad eos p̄tinere nō iure naturali aut diuino s̄z humano et positivo. de q̄ ad p̄ns nō est intentio.

Itē illa auctoritas. sp̄ualis oia iudicat n̄ videt̄ digna solutiōe. q̄ oino est extra p̄positum. Nā apl̄s vocat sp̄ualē nō ep̄um aut sacerdotē. s̄z put̄ distinguit̄ carnalē. q̄d̄ p̄t̄z p̄ illud q̄d̄ p̄cedit. Nā alia homo inq̄t̄. i. q̄ habet aim ad carnalia de p̄sum nō p̄cipit ea q̄ sunt sp̄us dei. i. sp̄ualia. nec apl̄s loquit̄ de iudicio rex seculariū s̄z sp̄ualium. Q̄d̄ p̄t̄z et auctoritate quā allegat ex Isa. xl. Quis est cognouit sensum d̄ni rē. Itē ad illā auctoritatē Deut. xvij. Si difficile q̄d̄ rē. potest dici q̄ loquat̄ de sacerdotio ve. le. Nec f̄m sensum s̄falem debz extēdi ad sacerdotes noue legis p̄t̄r cām supra tactā. Itē p̄ illā nō sufficiēt̄ p̄bat q̄ ad eos p̄tēat iudiciū coactiū de iure diuino. rē. F. Secūda p̄p̄ sua est q̄ sacerdos apostolic̄ s̄z ad reges et p̄ncipes sic architectoz ad manuārtifices. Probatur. q̄ sacerdos apostolic̄ habz cognoscere p̄t̄r q̄d̄ et dare leges et regulas iudicādi f̄m q̄s p̄ncipes secularis debēt p̄l̄m

regere et iurisdictionem exercere. nec p̄nt̄ legibus vti q̄ eis aliquo mō sint p̄trarie v̄l eaz impeditiue. S̄z q̄ h̄ dicit̄ pure volūtariē et sine allegatōe scripture autēticē. iō non insisto. repuro em̄ clar̄ q̄ hoc nō p̄bat esse de iure naturali aut diuino sicut nec alia dicta sua. Dic aut̄ dicit̄ q̄ mirat̄ de mō meo arguēdi. quē feci in p̄ma rōe dicēdo. hoc nō habet̄ ex scriptura sacra igit̄ temerariū est h̄ asserere. Nā multa circa materiā trinitat̄ et corporis xp̄i tenemur credere q̄ sacra scriptura nō expressit. s̄z p̄ doctrinā vocalē ap̄loz et traditiōnes eccie ad nos p̄uenerūt. q̄re rē. Ad h̄ r̄ndeo q̄ in materia de q̄ loq̄mur nō erat op̄ de h̄ expressam inētionē facere cū sit clarum q̄ nec ex doctrina vocali ap̄loz aut traditione eccie habet̄ q̄ xp̄s aut petrus et alij apl̄i et coep̄ successores gesserint se tāq̄ reges aut p̄ncipes t̄pales. nec q̄ eis ip̄osuerūt leges aut regulas iudiciales. nec q̄ circa eos iudicia secularia exercuerūt. s̄z suo legibz et iudicibz se humilif̄ subijcere voluerūt. Nā xp̄s p̄ pylatum vicariū romani impatoris sustinuit iudicari. Et licet forte significauerit se pati in iustū iudiciū. nō t̄n p̄tra ip̄m tanq̄s nō iudicem reclamauit. imo p̄ h̄ q̄ dicit̄ ei. non haberes potestātē vllā aduersus me nisi tibi datum esset desup̄. Joh. xix. inuere videbat̄. q̄ haberet p̄tētem ip̄m iudicādi. Et h̄ac desuper. i. a deo f̄m Auḡ. Petrus etiā nō dicebat totū mūdum i t̄paliū sibi esse subiectū. s̄z loquēs de p̄ncipibz secularibus dicebat. Obedite d̄nis vestris etiā discolis. Et Paulus. omnis aia potest̄at̄. s̄z sublimioribz subdita sit. Et dicit̄ ois aia. i. ois homo nullū excipien̄do. Itē etiā ad cesarē tāq̄ ad iudicē appellauit. Un̄ dicit̄. Ad tribunal cesaris sto vbi me iudicari oportet. Act. xxv. Ubi glo. Quia h̄ est inq̄t̄ loc̄ iudicij. rē. His cōsiderat̄ vt dicit̄ esse temerariū dicere et asserere illa q̄ superius recitata sūt esse de iure diuino nisi ad hoc cogat̄ scripture sacre auctoritas. rē. Et hec nō asserit̄ s̄z solū collatiue dicta sint de p̄ma rōe. B. Secūdo p̄ncipalit̄ arguebam sic. Quia xp̄s f̄m h̄ūanitatē habuerit totius orbis monarchiā regalē nō p̄uincif̄ et scriptura sacra nec ex illis auctoritatibus q̄s iste magister allegat. q̄ oīs ille et si q̄ sunt si miles vel nō dicunt̄ de xp̄o f̄m sensum s̄fale vel intelligunt̄ de xp̄o f̄m diuinitatē. Igit̄ illud dictū est volūtariū et qua facilitate d̄ cadē facilitate respuit̄. Et cōfirmatur. q̄a ep̄

scriptura sacra apparere quincif oppositum. Nam xps interrogat vtr rex esset. rñdit pylato. Regnū meū nō est de hū mūdo. Job. xvij. Per h dās intelligere q ipse fm hūanitatē qstū ad tpalia q mūdāna vocabat nō habebat totū orbis monarchiā regālē. Cōtra rationē qz videt replicatio esse solutio argumti sui. ipe replicat p alijs auctoritates. Pria est apli Eph. i. Ubi dicit de xpo Q de pat operat est in xpo suscitās illū a mortuoz cōstitūēs illū ad dexterā suā in celestibz sup omne pncipatū z potestātē z frutē z dñatōēs. zc. z oia subiecit sub pedibz ei z ipum dedit caput sup oem eccliam; q est coz p ipm. Ubi glo. Dia subiecit sub pedibz ei. i. sub humanitate ei quā etiā angeli adorāt. z ipi homini xpo oia subsunt. Secūda est ps. dicentis Sedes tua l throno tu de in seculū seculi. virga eqtatis sga regni tui. Qd allegat apostolus Heb. i. Probās p h xpo esse datum regnū vel dignitatē regā seu sedē iudiciariā pmanētē in seculū seculi. Q tal ptās fuerit sibi data a pte fm humanitatē patet p h qd pnter allegat aplus. Propterea vnit te de zc. glosa. i. vnit te fm hoīem. Excludit et h q p hoc qd dicit ipm esse vntus signat eū esse regē z eē sacerdotē. Tertia est ad Hebr. iij. Nō em angelis subiecit de orbē terre. Et paulo post. Dia subiecit sub pedibz ei. Et loquit de xpo hoīe de q idē dicit q ipm paulo min ab angel minoravit. iuxta dictū psalmiste. Quarta est Apo. iij. habet in vestimēto z femore suo scriptū. Rex regū z domini dñantiū. vbi glo. Per vestimētum z femur intelligit humanitatē xpi. Quinta est Barth. vi. Data ē mibi ois ptās in celo z i terra. Ubi fm glosam Hieronimi nō loquitur de coeterna pte i diuitate sed de assumpta humanitate. Et qto oibz infert iste magister q xpm habuisse monarchiā zc. nō volūtariē dictū est zc. Pro solutiōe isto rum pono istā distinctiōem q regnū xpi siue ei regale dñum sit imaginari triplex. Unū scz diuinū p qd fm diuinitatē est rex et dñs oim. sicut de pf. Et de isto dñio pōt intelligi illa auctoritas Apo. Rex regū z dñs dñantiū. licet fm glosam xps habuerit scriptū i vestimēto humanitatē. qz scz sibi dei fuit vntum cū pelle humana. Rōe cui p cōicatioē ydcomatū idē dominiū qd pueniebat dō cōueniebat etiā hoī. Nec etiā loquit ibi de tali dominio de q loqmur. i. spali s de dominio

regni eterni. Un glosa subdit. Rex regum. i. sup oīs scdōs. Di aut sunt i patria nō i via qre zc. Aliud est xpi dominiū. i. humanū qd sibi puenit fm hūanitatē Et istud pōt subdi stingui z intelligi duplex. Unū spūale siue sacerdotale. Aliud tpale siue seculare. Despū ali siue sacerdotali regno loquit scda auctoritas allegata de psalmista. Sedes tua. zc. Et generalit regnū siue iperū xpi de aphe sunt locuti siue sedes aut throno aut ptās regia itelligēda sunt de regimie spūali q ad salutē eternā acqrdndā. z nō de tempali siue corpali. Qd posset facili ex scripturū declarari. s. ad pns sufficit illud qd allegatur ad Heb. i. vbi fm apli sniam ista sedes vlt ptās pmasura est in seculū seculi. qz cū oē regnū tpale z ois potestas tpalis sit trāsitoria nō pōt dici pmanere i seculū seculi. i. sine fine. Ad idē facit illud Dan. vii. Potestas ei potestas eterna q nō auferet z regnū ei qd nō destruet sine corrupel De tpali q z corruptibili regno nō intelligunt scripture nec tale regale dominiū dicit xpo puenire. Et maxime loquēdo de generali regno totū mūdi. qd qd sit de spali regno indatē apli de conihil ad pns. s. intelligit de regno sacerdotali. Nec obstat si sacerdotiū regnū dicit in veteri testamēto. cū etiā in nouo petr aplo sacerdotiū xpi vocet regale sacerdotiū. quare zc. Sz adhuc est aliud tertiu xpi regnū siue regale dominiū nō tpale seu terrenū s celeste z eternū ac supnaturale seu miraculosū Et de tali dñio vel potestate intelligit alie tres auctoritates. i. pma. tertia. qnta. supius allegate. Nā pesse in celo sup angel pncipatibz z dñatōibz z oia hē subiecta sub pedibz ei z hē oem potestātē in celo z in terra. licz pueniat xpo fm humanitatē. put sonāt p dūctē auctoritates. in ista nō pnter ad dñum humanū seu tpale vlt terrenū de q ad pns loquimur. s. ad dñum regni eterni qd xps in sua passioe meruit. iuxta illud apli. humiliauit semetipm. zc. Propter qd exaltavit illū de us. z dedit illi nomē qd est sup omne nomen. vt i noie Jhu omne genu flectat. celestiu. terrestriu z infernoz. Hoc g dñio licz ipm xps ab instāti sueceptōis habuerit fm alijs. nō nisi raro z supnaturaliter ac miraculose vsus fuit sic in eiectōe demonū in porcos z pncipitatioe porcorū i mare. Bar. viij. z Daibei. xij. in arefactōe siculnee z alijs qbus dā factis miraculosis ad pfirmatiōes fidei z sue

diuinitatē oñsionez discipul exhibet. Et nō ad oñdēdū prātē seu auctoritatē hūani seu terreni pncipat. Quare ex his fact p z p dicitas auctoritates nō esse ad ppositū nec pba re itentū. zc Sz adhuc p rñtiōe ad pfirmatiōe rōis mee ponit istā tertiā p dēm. licet xps fm hūanitatē plenā de tpalibz imediātē ordinādi habuit prātē. nō tñ illā p se exercuit ad oñdēdū aliud nobilit officiū p se pnter nō ad regale dignitatē Pria ps dicit ipse patz ex iā dicit. s. p pmissa apparer dñi. id p batio sua nulla Scda ps. i. q illā p se nō exercuit p z. Nā iuueni dicit xpo: dic fri meo vt diuidat meū hereditatem. Rñdit. O hō qd constituit iudicē sup vos. Sz ista auctoritas nō solū pbat q nō exercuit qd fact claz est. s. etiā pbat p pma pte. q exercēdi iurisdictionē dñum nō habuit. q negat se eē iudicem. Ad iudicē aut nō tñ pnter iurisdictione exercitiū qstū iudicādi dñum. qre zc. Tertia ps pōntis sue ē. q xps p h nō exercuit p se tale iurisdictionē oñdit qd de p se ad regnū pnter. i. subiectos regere p leges studi oias in his q pnter ad finē hūanū tā politici cū q vltimātū. z q dīcutere negōcia tpalia litigiosa solū p accidēs ad eoz pnter officium. i. p materia hoim. Et h oñdit. q p mū exercitiū fuisset i statu inocētie. secūdu vero nō. id xps ad dandū exēplū pfecte vite suuz regale dñū reduxit ad exercitiū tal stat. Itē patz in h psalmo vbi ppha in psona xpi dicit. Ego aut pstitui sum rex. zc. Et subiungens officiū suū regale dicit. P dicitas pceptuz ei. Itē q tale officiū p se ad reges pnter p z ex dicitis pbi pmo politice. Ubi oñdit q pncipat patern q silis est regali magi bz sollicitari circa hoīes qz circa possēsiōes z circa vtutes hoim qz circa diuinas Sz hēc in stat. qd ex his seq q nō erit differētia int pncipatū regni tpalis z pncipatū regni spūalis seu sacerdotali. qd est absurdū. Et pna tenet qd differētia int istos pncipat ē. qd pncipatus tpalis ordinat ad tpalia. sacerdotali ad spūalia. z ad reges tpales pnter pncipaliter de p se z pnter subiectos regere p leges studi oias. nō qscunq s p leges hūanas ciuiles seu politicas z p vtutes morales eos ordiare ad finē politicū h vite. ad sacerdotes pncipalit z de p se pnter eos regere p leges diuinas z p vtutes heroicas eos ordinare ad finē vltimū vite future z salutē etne. Et hēc xps p h oīs se eē sacerdotē z nō regē tpa

lem. Nec auctas psalmiste quā allegat facit ad ppositū suū s magi s ipm. Nā p h q subdit p dicitas pceptū ei. clare p z q nō loqur d regno tpali s de sacerdotali. qd nō ad reges tpales. s. ad sacerdotes pnter pnter p dicitas pceptoz dei. qre zc. Sz adhuc p solutiōe rationū meaz ponit istā correlatiū. q qūis rex seu dñs tpalis possit licitē i diuinitas z honozibz gloriosus apparere. nō tñ de rōe regis vlt dñi tpalis est talis iurisdictionē suā exercere Pria ps p z. qd h pnter fieri ad vtilitatē rei publice Scda ps de xpo q fm eū fuit vtus rex tpal fm hūanitatē. z tñ sic patz ex de cursu euāgelii i regēdo fuauit paupratē z hūilitatē. Et hēc dicit pbat rōnes mee. z nō bil pl. Un qn xps rñdit pylato. regnū meū nō est de h mūdo. itelligēdū est fm eū qd ad cōmunē modū regēdi alioz. i. i diuinitas z gloria mūdāna. Sz ista expositio videt dūtozta. nec ē dicit scdōz psona. Nā sup isto passu dicit Lbryf. Ad pnat inqz mūdū a sua puidētia z pnter. i. diuina vlt spūali. Sz oñdit regnū suū nō eē hūanū siue corruptibile. Sz pnter q oim regnū tpale ē corruptibile. qre p z q dicebat se nō hē regnū tpale seu corpale. s. solū spūale. Et ad idē est sūma bñ Aug. igif zc. Et h de scda rōe pncipali Tercio pncipalit arguebā sic. Xps tenuit artissimā paupratē. igif nō habuit monarchiā tpalē seu regalē. Cōsequētia tenet. qd arcissima paupras excludit tā in pnter qz i cōi oē dñū tpalium rex. z p oīs regale dñū. Ans p z. qd xps tenuit z fuauit oē illd qd ipse ad euāgelicā pfectiōz pnter docuit. iuxta illd Act. i. Ec. ihs facere z docere. z ipse docuit arcissimāz paupratē ad euāgelicā pfectiōz pnter. igif zc. Cōfirmat ans p bado p octo media. q xps facto z hō sūmā paupratē docuit Pmo qd ipse p ppham suā futurā paupratē p dicit Paup sū ego z i la. a. iu. ma. ps. Scdo qd pnter nos egestatē z paupratē assūpsit. Propter nos egen fact ē. zc. ij. Co. viij Tercio qd ex paupibz parētibz nat oia paupratē sig oñdit. Inueniet infantē. zc. Lu. ij Quarto qz int hoīes puerfando paupratē seruauit. Unipes foueas bñt. zc. Bar. viij. Quiso qz paup z nud i cruce pepēdit. Recordare paupratē mee. T rē. iij Sexto qz paupel discipulos. i. piscatores elegit. Eccen nos reli qm oia. zc. Bar. xij. Septio qd paupratē pnter dedit. Si vis pfectē esse. Bar. xij. Nisi qd renūciauerit. zc. Lu. xij. De quod

q: paup' regni celoz p'mittit. B'n paup' res spū qm' ipoz ē. zc. Dat. v. Dis g'at/ tēre cū ex sc'ptura pateat q' t'ps fm' hūani/ tate in oib' se o'nderit eē paupere mirādū est q' mō aliq's dicat ipm' fuisse monarchā ton' orbis z regē t'palē cū etiā se esse regē negaue rit. Joh. xvij. z a turbis regnū respūent Jo hānis. vi. z cesar' imperium recognouit. Reddite q' sunt cesar' cesari. zc. Mat. xxij. Jg'it zc. Ad istā rōem r'ndet negādo p'mā p'nam. Et ad pbatōez negat mibi q' arcuissi/ ma paupras excludit tā in p'rio q' l' cōi offic d'nū t'palū rez vt dicit patere et dicit z p' il/ lud Zach. ix. Et ultra zc. Ecce rectu' venit ti bi iust' z saluator z ipe paup' zc. Jo licet t'ps in oib' o'nderit se eē paupere vt pbat' p'mulle auctoritates. nō tū sc'q' ex h' ipm' nō fuisse re/ gē S'z istā r'nsionē arguit p' b'ado p'nam meā p'ncipalēz assumptū i ca q'd ipe negauit Hā licz t'ps t'pū ad vsū aliq' tā in p'rio q' in cōi habuit. In p'rio q'dē sic cibū. potū. z ve/ stimēta sua p'pria sibi singularit' appropriata. In cōi dō q'd sic p'z Jo. xij. loculos habebat q's indas fuabat In q'bo erat fm' glo. Dat. xvij. cōia. i. t'po z aplia. Legit q' erat eis om nia cōia Acc. iij. Tū h' certū est q' i' ill' seu in alijs q'buscūq' rebo t'palib' t'ps vltra vsūz n' habuit p'rie dictū d'nū siue i p'rio siue i cōi. z q' sua arcuissima paupras quā docuit z ser uauit tale d'nū excludit. Hā vbi dat' siliū p' sectōis d'icēs. Si vis p'fect' esse. zc. nihil ex cipit s'z d'ic. Oia q'cūq' habes da paup'ibus. Hec addit p'riū vt cōe. s'z vniuersalit' h' intel ligit. iō signū vniuersalit' igemiat. d'icēs. oia z q'cūq' ig'it tale d'nū nō habuit nec h're volu it. Q'd sc'ptura plerq' locis possessōz noiat Ut ibi. nisi q's renūciauerit oib' q' possid'z zc z Dat. x. nolite possidre auz neq' argēt' i' zc ig'it zc Ad h' possem iducere decretales sa ctas sup' declarāde regle b'n frācisci. s'z tran sco cā b'renitas. Hec auctas Zach. quā idu cit fac' ad p'positū suū. q'd loq' de rege spūali. Jo dicit iust' z saluator. Et cū idcēs sit re/ gē t'palē esse paupere si de rege t'pali loq'ret nō diceret. exulta z iubila. q'd q' ipe paup' es/ set z h' honore regni sup' asinā incederet n' eēt causa exultatōis l' iubilatiōis. s'z mag' tristi/ cie z dolor' p'lo indaico et' auxiliū p'holāt. q're zc. S'z adhuc p' solutōe q'undā p'al/ legator' ponit hāc q'rtā p'pōem. Licet t'ps in oib' ad regnū p'ncipal' habuit generalit' in/ orbe p'atē. nō tū p' h' d'istituit i peratorē vt ali

os h'ntes regnā dignitatē q'd se z noluit h're ex/ ercitiū in t'palib'. iō a turbis respūit regnum. Et q' ad h' d'ic. dare q' sunt cesar'. zc. Et ipato rē recognouit. tū bis n' obstantib' d'ic' ille mg' q' impator' z reges ali' terreni i suis g'dib' a deo p'missi fuerit tāq' mistri t'pi hois sup' q's z oia negocia eis cōmissa hūit plenā auctori/ tatē p' suo libito ordinādi S'z vt p'z ex sup' dicit' h' nō pbat' rōes sue. Et etiā si h' vep' est' cū fm' Aug'. ois t'pi actio n'ra sit instructio: t'ps de suis actib' de h' nos debuisset instru/ xisse. Q'd tū vt p'z ex superiorib' ipe n' fec' s'z ma gis verbo z facto docuit oppositū. quare zc. Et h' de tertia rōe p'ncipali z de p'mā p'clu sione z suis adiuct' p'habilit' dicta sint. zc. R' Secūda p'clusio iuxta materiā sc'bi argumēti an' oppositū q'ntionis fact' ē de ha/ bitu z actu infuse fidei. Et ē ista q' licz ad h'z/ lub'it' credēdū red'at fides infusa tū ipa nō sufficit ad actū credēdi p'ducēdū sine rōnis apparētia P'ria ps nō p'ruinci a pura rōe naturali. q' fm' cā nulla est'z necessitas ponē di habit' infusos cu'z oia possent saluari po/ nēdo habit' naturalit' acq'sitos. S'z tū ad cā facit auctoritas sc'pture. Hā apl's d'ic' q' sine fide ipossibile ē placere dō. z p' h'is sine ea v' possibile ē de lege ordinata salubrit' credere z tū apl's loq' de infusa fide. q' sine fide acq' sita p' q's placere dō. sicut p'z de puul' bapri/ sans z de adult' q'busdā q're zc. Item ista ps p' aliq' mō p'suaderi rōe p'habili licz nō ē cōiucibili. Hā sicut arguit Buil. par'. p'ma p'te tractat' d' fide z legib'. ex sol' naturalib' nō ascēdit sup' naturā vt naturalia nec aliq' h'us vt potētia p' semētiā est maior' l' for/ tior' seip'a. Intellect' ig'it p' semētiā l' natu/ ralia sua nō p't credere s' se vt sup' se vt seip'm vincere. s'z ipe multa h'z credere s' se. i. h' natu/ rale inclinātōz suā. q'd pbat' ibidē. q'd eodem iure z eō pleno tenet' subdit' esse human' in/ tellect' dō sicut effect'. s'z human' effect' sic ē debitoz dō q' p' ipm' h'z s' se opari z s' seip'm z suā inclinātōz amare vt odire. q're z huma nus intellect' p'p' deū h'z s' seip'm credere Jg'it tur necesse h'z sup' omne lumē naturale illumi nari fortiori lumē. Naturalib' at' illuminatō nib' nulla ē fortiori h' in via q's ipa g'ra. Qua/ re p'cludit fidē eē g'ram h' est' diuie largitatis donū g'uitū. q' intellect' p'p' deū credit' s' seip sum. Jc' ex eodē fundam'to p'cedit q' ac' seu opatiōes fidei infuset' acq'site nō solū differēt fm' mag' et min'. vt q'dā d'ic'it. s'z differēt ipe.

Quia lumia defecēda desup' a p're luminū alteri' modi sūt q's lumia ascēdētia a rebo cre atis. Et alit' fm' spēm lucet' itellec' ex irradi atione p'mi luminis. alit' ex reuerberatōne a re bus infimis Sc'da ps p'bat'. q' puul' bap r'isat' vt adult' h'ns fidē infusam ex illa n' suf ficeret p'ducere actū credēdi respectu articu li de trinitate. seu alteri' rei icuidēns nisi p' p'fortaret' vt manu duceret' ex aliq' apparētia. Hā p' h' sicut d'ic' Aug'. vt allegatū est sup'. fides sc'z acq'sita gignit. nutrit'. defendit' z ro borat'. Et istud postea clar' p'babif. Sed oppositū h' p'tis tenet' doctor' p'dic' i tracta/ tu p'allegato. P'ot' aut' ei' opinio ad aliq's p/ positōes reduci P'ria q' credere iprobabilia fortitudis est atq' vigor' n'ri intellect'. sicut amare dānosa z molesta fortitudis atq' vi goris n'ri affect'. Q' sic human' affect' habz velle s' seip'm p'p' deū. sic human' itellec' cre dere s' seip'm Sc'da p'pō credere ea q' appa rēt esse h'a nō est' h'us. s'z credere ea q' nō appa rent vt nō vident' eē h'a. h' est' ex h'ute creden tis. q' tal' credulitas seu ei debita fides q' sibi impēdit' p'p' suasionē aut' p'batōes. q' tal' cri am cuilibz alteri' dare. ig'it sublimior' ei de/ bet'. Un' p't sic argui. Aut' credēdū est deo si/ ne aliq' suasiōe. aut nō. Si sic habet' positūz Si nō g' nō alit' sibi credēdū est q's cuilibz al teri. Hec valet dicere q' ei credit' sine suasiōe s'z tū q' verax est. q'd h' est' credere cū suasiōe. Hā q' sic credit' suasiūz h'z q' de' verax n' vult mēiri. Et sic crederet' cuilibz viro bono nec in h' honorificat' d'e. q' sic cuilibz crederet' q' eandē cām credulitat' h'et'. mō debet' dō spe cialit' honorificētia z obediētia in credendo q're zc. Quarta p'pō. Nō est' itellec' firmus aut fidelis q' credit' p' pbatōes aut apparētiā rōis. Q' tal' est' velut infirm' req'res baculū ad ambulādū. z rō est' bacul' cui ininit'. Jg'it q' p' rōem credit' nō firmē credit'. Jc' tal' ē si/ cut veditoz icredul' q' emptoz alit' n' credit' nisi pign' z cautionē ei dederit. z p'batō ē ve lut pign' aut cautio sine q' nō credit'. Quare manifestū est' itellec' ex actorē h'mōi pigno ris esse credulitate infirmū z incredulū Quinta sc'q' ex p'dicta. q' sic multitudo et magnitudo pignoz i domo veditoz licet ei securitatē faciāt. sig' tū sunt icredulitat' ipi'. sic pignora z securitates p'batōnū designāt incredulitatē itellec'. Jc' p'z exēplūm de multitudie baculoz z apodiaculoz que d'e signāt infirmitatē ambulāt'. Sexta sicut

h'mōi credulitas siue fides q' sit p' pbatōes l' suasiōes nō est' h'usosa. sic ipa ē victiosa z deo p'umeliosa. ideoq' dānatiōe ac supplicio d'i/ gnissima P'rimū p'z. q' h'us ē circa diffici le. h'mōi aut' credulitas n' solū n' est' difficil'. s'z facilis. q' sicut ipossibile ē nō credere mani/ feste h'a. sic difficile ē nō credere p'obabilia. Secūdu p'z. q' sic p'umelia sit viro note bonitas' si et abiq' pignore non credat' si deo tāto maior' q'to melior'. Jc' nō est' ita mēdar cui cū pignore nō credat'. q' g' reuerētia fit dō si ei sic credat' vt fides attribuaf. Jc' tali cre dulitate n' credit' deo s'z p'batōi. sic veditoz n' credit' emptoz s'z pignori. q're zc. Et p'di/ ctio sequit' septia q' deo digna credulitas ē illa z sola tal' q' ei credit' sine oi pignore ratio nū. aut p'batōnū cautōe g'ris sc'z z obediēter z nō p'pter h' q' verax ē aut q' ver' est' q'd loq'f. z ois alia credulitas ē irreligiosa z deo p'ru/ meliosa. q' p' tale deo n' credit' s'z pignori. q're nec tal' facit fidelē Octaua quā postea in/ fert' ex p'dictis est' q' inq'sitio p'batōnū est' vniū impedimētū in cognitōe leg' t'pi seu v'itatis articuloz z S'z h'nt' z alijs p'pōib' p'di ctis ille doctor' videt' in eodē tractatu' h'ius Hā postea diffuse ibidē p'bat' z p' m'ltas rōes q' vna ē fides ad quā credēdā oēs hoies ob ligant'. Persuadet etiā quēlibet' articulū si/ dei p'ticularit'. postea generalit' p'bat. q' sola let' vt fides t'pi ē illa ad quā oēs tenent'. s'z q' ois p'traria ē falsa. Et sic iducit' p'batōes ad ea q' sunt fidei. In sup' d'ic' ibidē q' p'phetis et apl's nō est' creditū nisi ex testimonijs mira culoz. q're zc. Jc' t'ps d'ic' Jo. xv. Si opa n' fecisset' i eis q' null' ali' fec' p'ctm nō haberēt Et loq'f' de p'cto infidelitat' fm' Aug'. g' patz q' t'ps faciebat opa miraculosa z p'p' ea sibi z sue legi fides adhibet'. In miracul' aut' fūda tur q'dā rōis apparētia. q're zc. Jc' miracula facta sunt ad p'firmatōz fidei. iuxta illd' pus allegatū Dat. vlt'. P'edicauerūt vbiq' d'no cōopante z f'monē p'firmatē sequētib' signis Jg'it apparētia miracli aut rōis nō tollit fir mitatē fidei. s'z mag' eā facit. q're zc. Jc' spe/ cialit' arguit' h' p'mā z secūda p'pōes. q'd fm' p'bm z etiā fm' aduersariū. Sic se h'z vollen tas ad bonū. sic itellec' ad ver'. z fm' p'bum iij. ethicozū. volūtas nō p't velle aut diligere nisi apparēs bonū. z p'p'ns sicut volūtas nō p't amare dānosa aut molesta nisi sub rōe al' cui' apparētis bonitas'. ita nec itellec' credē re ardua z difficilia s' seip'm. nisi ex apparētia

veritas. **H**ec enim dicitur experiri. quod illud quod creditur apparet sibi verum. Et interrogatur de illo quod creditur. videtur quod ipsum sibi verum videtur. Unde non struere credere est quiddam apparere. sic et quodlibet aliud iudicium intellectus. Et ideo quod dicitur apostolus quod si des est argumentum non apparetur. intelligendum est non evidetium. ut sit sensus. quod fides est noticia leuides. que et est. Item tertia sexta et septima propositio arguit. quod sic se habet voluntas ad merito-rie diligendum deum. sic intellectus ad merito-rie credendum deo. sed voluntas digne et merito-rie potest diligere propter retributos. iuxta illud propositum. Inclinaui cor meum ad faciendum iustificatos propter retributos. Item et intelligitur digne et merito-rie deo potest credere propter rationem. Nec est hoc sequitur. quod non aliter sibi creditur quam cuiuslibet alteri. quod sic deus non est diligendus propter retributos precise et principaliter sed propter seipsum. sic non est sibi credendum precise aut principaliter propter rationem. sed principaliter propter auctoritatem. Et sic intelligenda est compositio auctoris Gregorii. Fides non habet meritum ubi humana ratio prebet et per meritum. Non obstante ergo ratione probabiliter stat meritum fidei. quod principaliter creditur propter obedientiam dei. Et ita potest creditur sibi quod ratio. quod propter ipsum firmius creditur illud quod ratio solum probabiliter suadet. Et ita non est facile sed difficile et frivolum probabiliter non solum probabiliter sed etiam firmius credere. que et est. Item quarta et quinta propositio arguit. quod sic secundum philosophum in secundo de anima. ad videndum requiritur lux corporalis. sic ad credendum naturaliter requiritur apparentia rationis quasi quiddam lux spiritualis. Item ratio probabiliter non facit intellectum aut ostendit ipsum infirmum infideliter aut incredulum. nec est sic baculus aut apodia culum accidentaliter sustentans ipsum. sed est quasi pes naturaliter portans eum. et naturale est adiutorium requisitum ad spiritualiter ambulandum. id est ad credendum. Quare nec multitudo aut magnitudo probatorum sic multitudo et magnitudo pignorum in credulitate intellectus designat. sic dicit iste doctor. imo magis est credulitate augetur. sic docet experientia et in ipso firmitate faciunt sic dicit Gregorius in omelia ascensionis. Ipsa inquit resurrectio apostoli dubitantibus per multa argumenta demonstrata est. Que dum nos legentes cognoscimus quod aliud dicitur de illorum dubitatione solidamur. et. Unde patet quod probabiliter argumenta seu rationes probabiles non ex sua ratione secum afferunt formidinem. capiendum formidinem per quantum dicitur quod pro dissensu conclusi aut assensu sui oppositi. Nam tunc talis ratio aliquid quibus remissio probaret oppositum conclusi. et sic non possunt stare cum firmitate fidei. quod est falsum. quare et est patet etiam ex codice falsitas octavae propositio. quod insu-

perponens eam non solum peritiam sibi ipsi. sed etiam omnibus fere sanctis et doctoribus qui inquirunt et inducunt rationes probabiles ad ea que sunt fidei quod non faceret si esset impedimentum in cognitione legis christi. imo ipse met legissator ad sue legis probatos fecit precipue et suos apostolos miracula. ut dicitur est deus. que et est. Sic ergo ex predictis patet solutiones rationum huius doctoris. et falsitas sue positionis ac per consequens huius octavae propositio et dictionum propositio premissio. Et hoc de secunda conclusio et suis adiunctis. **T**ertia conclusio iuxta materiam tertii argumenti an oppositum questionis facti est de confirmatione ecclesie christi. Et est ista quod licet christi seu petri ecclesia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter confirmata. tamen ex fidei auctoritate principaliter concluditur confirmatio ecclesie in fide christiana. Et hoc conclusio videtur recte rursus est ad questionem. Nam prima propositio videtur ad primum questionis intellectum. secunda vero ad tertium. **P**rima propositio autem patet ex dicitur in secunda conclusio quod ex sola fide infusa non inducitur sufficienter ecclesia ad credendum seu ad constantem et firmum assensum. sed ad huiusmodi inducitur et apparentia rationum. sic etiam arguitur secunda ratio an oppositum. Et specialiter ex apparentia miraculorum sic ostendit auctoritas allegata. **M**ar. vi. c. que et est. Unde de multis rationibus que in prima questione sentiri inducitur doctor subterlis et etiam alij doctores in diversis locis tamen vna tango causa brevitas arguendo sic. Illa sunt que constant ac firmius credenda in qua veritas testimonium deus invocatur fecit miracula. Illa est probabilis in lumine naturali. sed sic est de dicitur et doctrina christi. Illa patuit per experientiam. et tunc etiam est probabilis in lumine naturali per famosam historiam de resurrectione lazari et alijs multis miraculis per ipsum et eius apostolos factis. Item et. **N**am rationem inuebat Rich. de trinitate. ca. ij. loquens. **D**um inquit si error est. a te decepti sumus. totum et tantum prodigium attestata sunt que non nisi per te fieri potuerunt. Et loquitur in persona indifferentis. Et si forte huiusmodi miracula negarent esse facta huiusmodi non grade miraculum sufficit quod sine miraculo pene totum orbis crediderit. sic dicit Augustinus. ca. de civi. dei. Sufficit enim quantum scilicet ad indifferenter. quod aliter est de perteruo. **N**am eadem rationem sibi inuebat ipse dicitur. **O**pa que ego facio testamoniium prebent de me. Et iterum. Si mihi non creditis saltem operibus credite et multa huiusmodi pluribus locis euangelij. que et est. **S**ecunda propositio conclusio patet ex dicitur in tertio articulo questionis. que tractatur in vespertinis meis. **U**bi sub tribus conclusio nibus probatur quod scilicet versus ad summam seculi est et erit aliquid ecclesia que per rectam fidem christi lege re-

gulabit et eis formabit. Et ista est ecclesia uniuersalis et non aliquid particularis ab uniuersali ecclesia distincta. **S**ed quod sic se probauerit uniuersali ecclesia in fide non potest vinci ratione. sed principaliter conuincit ex scripture auctoritate. sic ibidem probatur ex tribus auctoritatibus. scilicet illa Lu. xxij. **P**etre rogavi pro te. et. Et illa Mat. vl. **E**go vobiscum sum usque ad consumationem. Et insuper ex illo dicto christi dicitur de persecutione christi. quod tunc inducet in errorem si fieri potest etiam electi. **I**ntroductio dimittit totam breuitatem. **E**x his ergo ac etiam ex dicitur in tertio pambulo b. q. sat. p. scilicet secunda pars conclusionis. **H**ec ergo vnum dicitur quod immediate tactum est et quod probatum fuit in secunda conclusio dicitur scilicet articuli vespertinae meae que conclusio fuit. ex sacra scriptura non vincit quod se est aliquid particularis ecclesia que christi legi regule conformetur. posuit dicitur magister hic ista propositio collatiua. ex sacra scriptura vincibile. **V**idetur quod se versus ad diem iudicij aliquid particularis ecclesia militans christi legi regule conformetur. Et sic secundum eum sequitur quod confirmatio in fide non solum inuenit uniuersali ecclesie sed etiam particulari. **L**u. oppositum nunc et alias terigi et in prima lectio meae rindendo ad rationem istam magister dixit quod vna sola scilicet contra vadit intentionis meae conclusio. Et hoc ipse postea arguit. sed quod processus logicalis est et magis vocalis quam realis. id est traico causa breuitatis. et venio ad rationes suas principales. **P**rima ratio fuit quod se versus ad diem iudicij durabit ecclesia quam ipse se edificatur promissit super petram et in omnia secula seculi ecclesias particulares. et disti-ctiones graduum officiorum et dignitatum. sic coram eo tineri se multa membra sic distincta. Item et. **P**rima propositio probatur ex dicitur christi et apostoli simul iunctis. **M**at. xvj. i. **C**o. xij. ad **E**ph. iij. et v. capitulis. **S**ecunda ratio fuit in die iudicij de multis ecclesiis particularibus ex diuersis modis partibus concurrerit fideles etiam in caritate existentes. que tunc repientur viui et rapiet in nubibus obuia christo in aera. Item et est. **C**o. sequentiam reputat clara. **A**ns patet ex duobus dicitur apostoli sibi iunctis. scilicet. **T**he. iij. ubi loquitur de illis que tunc rapiet viui et quod rapiet et. et **E**ph. iij. ubi dicitur. donec omnes occurrant. et. ubi glossa. donec nos omnes occurrant nobis iuicere et diuersis partibus modis cum desiderio currerent ad gau-dium. Et subdit. donec illud fiat durabit placet. **A**d primam rationem rindi in prima lectio. quod de quod sit de ante in illud non vincit ex sacra scriptura. nec ex illis dicitur christi et apostoli que allegat. **A**d secundam de quod sit etiam de ante dicitur sibi et illud non vincit ex scripture nec ex illis dicitur apostoli. que et est. **U**n-

de materia istarum rationum posui tres propositioes. **P**rima ex sacra scriptura. probabiliter est quod ante diem iudicij erit aliquid tempus in quo nulli erunt fideles viui. **P**atet de illo tempore in quo ante aduentum christi ad iudicium ignis preceperit purgans elementa et cinerans corpora mixta. Et illud tempus in dicitur meis vocabatur consumationis seculi et. **S**ecunda propositio sequitur ex predicta quod nullo tempore consumationis nulla erit ecclesia militans siue uniuersalis siue particularis. **P**atet ex descriptio ecclesie militantis quam posui. quod tunc nulli erunt fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Et ex hoc patet falsitas sue positionis et etiam antecedentis premeritois que ad singulas partes. **T**ertia propositio. in die iudicij nulli homines reperientur viui que obuiet tempore venientis sic. scilicet quod illi qui non fuerint mortui. **P**atet ex dicitur nec oppositum vincit ex illa auctoritate apostoli. **T**he. iij. sicut patet intuitu opinionis doctorum super hoc passu. Et ex hoc patet falsitas antecedentis seculi de rationis. **S**ed hoc ipse replicat. **P**rimo hoc quod dicitur quod ante suarum rationum non vincit ex scripture inducit plures auctores scripture. que quasi in idem ueniunt. id non repero nisi illam quam principaliter inducit in prima propositio. scilicet dicitur apostoli ad **E**ph. iij. ubi de ipso loquitur sic. Et ipse dicit quod quodammodo dicitur apostolos. **Q**uidam autem probatur et ad edificationem corporis christi. scilicet ecclesie. donec occurrant nobis inuicem et tempore venientis ad iudicium in viuis perfectum. scilicet in mensura etatis plenitudinis christi sed tale mensura etatis non habebimus ante diem iudicij. quod non nisi per resurrectionem. igitur versus ad illud tempus durabit ecclesia secundum distinctionem graduum. et. **E**t que inserta quod est falsa prima propositio et per consequens secunda. **S**ed hic dico quod in illa auctoritate apostoli hec dicitio donec sumitur exclusiue. ut scilicet excludat non solum dies iudicij sed etiam illud tempus quod immediate iudicium preceperit. quod scilicet iudicij signa incipiet apparere ut magis statim dicitur. quare et est. **I**tem constat contra me. quod illud tempus purgationis electorum per ignem. et. pertinet ad diem iudicij imo est pars diei iudicij. **N**on enim solum ad diem iudicij pertinet latio sententie. sed etiam multa alia precedentia et sequentia. ut patet etiam ex multis passibus scripture. **S**ed quid dicitur de hoc ultimo dicto. tamen primum prope loquendo non est verum. quia illa purgatio per ignem est vnum de signis ante iudicium secundum omnes doctores et per consequens proprie non est pars diei iudicij. et. **I**tem replicat in tertia propositio quod tempore venientis ad iudicium aliquid rapiet obuia que tunc inuenientur viui et pur-

nō fuerūt mortui. igit illa pōd falsa. An̄s pro
bat ex illo apli. j. Theſ. iij. deinde nos q̄ vi
uim⁹ q̄ relinq̄mur ſil rapiemur cū illis i nu
bib⁹ obuiā tpo i aera. zc. S3 h̄ auctoritat
nō cludit q̄ paul⁹ q̄ iā est mortu⁹ ibi ſe nu
merat cū illis uiuis q̄ ſic rapiet. z p̄p̄s nō i
redit q̄ illi uiui p̄s nō fuerūt mortui. Et q̄n̄
dic̄ q̄ imo ſic p3 p glo. ibidē. z ma. li. iij. diſt.
xliij. z doctores cōit q̄ ſupponūt q̄ tps veni
ens ad iudiciū aliq̄s iueniet uiuos z tūc p̄r
q̄rūt vtz tales q̄q̄ ſint mortui v̄ nō. z tā
gūt duas opiones. vnā Hieronimi q̄ videt
vllē q̄ nō. zc. aliā Ambroſij dicēt. q̄ in ra
ptu illoz q̄ uiui rapiet mort⁹ erit z resurrec
tio mira q̄dā velocitate. Idē tenet Thomas
de argēna ſup eadē diſt. vbi dic̄ q̄ Aug. x
de ciui. dei. ca. xxi. videt ſentire q̄ illi q̄ mor
tui fuerint inēti i aduētū iudicij p̄ duratiōe
reſurgēt q̄ bi q̄ inueniet uiui. q̄ rapiet ob
uiā tpo z i illo raptu moriet z ſubito reuini
ſcent. P̄ S3 h̄ bec p̄mo ē illō apli. j. Co
rin. xv. oēs q̄dē reſurgēt. z ſc̄q̄ in mōmto
in ictu oculi. zc. Et p̄ p̄s fm̄ apli m̄ oīs re
ſurgēt i eodez inſtāti. z n̄ aliq̄ p̄s reſurgent
aliq̄s p̄zitate tps. Et ſic illō. j. ad Theſ. iij
z mortui q̄ in tpo ſūt reſurgēt p̄m̄ deide nos
zc. nō referat ad p̄zitate z poſterioritate tpa
lē q̄ ad actū reſurgēdi ſic declarat ibidē ma
giſter Hi. de lira. ad p̄poſtillā remitto. Itē
ſc̄tūs Tho. i. iij. ſniaz. diſ. xliij. q. iij. art. j. di
cit. q̄ licet i hac materia varie loquāt ſc̄tī. m̄
hec ē ſecurior z cōior opio. q̄ oēs mortuē. z
a morte reſurgēt. Et i r̄ſione ad p̄m̄ argu
mentū oñdēdo quō intelligēdū est illud ſym
boli. v̄tū⁹ est iudicare uiuos z mortuos. di
cit q̄ iſta diſtinctio uiuoz z mortuoz nō est
referēda ad ip̄m̄ iudicij tps. q̄ tūc erūt oīs
uiui neq̄ ad totū tps p̄teritū. q̄ oēs iudicā
di aliq̄ tpe fuerūt uiui z aliq̄ tpe mortui. S3
ad illō tps determinatū q̄d imēdiate iudiciū
p̄cedet. q̄n̄ ſc̄z iudicij ſiḡ icipiet apparere. Et
in. xlvij. diſ. q. vll. art. j. dic̄ q̄ illa p̄flagratio
ignis iudiciū p̄cedet q̄ ad purgatōz mōi. Et
in r̄ſione ad p̄m̄ argumētū dic̄ Aug. x. d
ciui. dei. vbi videt oppoſitū inuere. non loq̄t
determinādo ſz opinādo ſic oñdit ex e⁹ v̄bil
Et i r̄ſione ad tertiu argumētū dic̄ q̄ illi vi
ui q̄ dicunt rep̄ri ſunt illi q̄ v̄q̄ ad tps p̄fla
gratiōis i corpe uiuēt. Et q̄b⁹ oib⁹ apparet p
poſitū. zc. Itē q̄d sit de h̄ m̄ ex his varijs
opionib⁹ doctoz circa h̄c materiaz apparet
clare q̄ ex ſacra ſcriptura n̄ p̄uincit. poſitū iſti

us ma. imo exiſſe dic̄ m̄q̄ ſniaz. vbi cū alle
gat p̄ ſe. q̄ boz q̄d ver⁹ ſit nō est h̄m̄ iudi
cū diſtinctio. q̄re zc. Itē p̄o replicat dicē
do. q̄ licet dicte tres p̄p̄es mee eſſent ſe. ad
huc eq̄līter ſtaret difficultas v̄tiusq̄ rōnis
ſue ponēdo loco illō v̄q̄ ad dic̄ iudicij v̄
q̄ ad tps ſignoz dic̄ iudicij p̄cedētū. Et de
duceret v̄traq̄ rō ſicut p̄us. ſz nō optz ſic
modū loq̄ndi variare vt dic̄ patere. q̄ p̄m̄
mod⁹ loq̄ndi t̄abil ex ſc̄ptur. z ēa doctoz
bus v̄ſitat⁹ z nō me. imo dic̄ q̄ mod⁹ meſ
loquēdi clare p̄dic̄t cluſiōi mee tertie. ter
tū articuli v̄ſperiaz. S3 miror de h̄ dicto.
q̄ volūtariē h̄ aſſerit nec p̄bat aut declarat
iſtā p̄tradictiōz. quā tū oino nō video. De
ſuo mō etiā loquēdi p3 ex dic̄ q̄d veritatis
habeat z quō doctores varie loquant. imo
clare p3 q̄ mod⁹ me loquēdi v̄ſitatur a tpo
dic̄. n. Ego vobis ſc̄i ſū v̄q̄ ad p̄ſumatiōem
ſeculi. nō dic̄ v̄q̄ ad dic̄ iudicij aut v̄q̄ ad
tps ſignoz. zc. Quid at̄ intelligat p̄ſumatio
nē ſeculi p3 ex p̄dic̄t. Et q̄tū ad h̄ q̄d dic̄. nō
obſtātib⁹ t̄rbo p̄p̄oib⁹ meis rōes ſuas p̄cedē
re variato illo mō loq̄ndi. zc. R̄ideo q̄ non
q̄ illa q̄ aſſumūt in ante z q̄ ex dic̄t apli p̄
bank p̄uenire eccie nō de eccia aliq̄ p̄ticulari.
ſz de ſola vniuerſali h̄nt locū. capiēdo ec
cleſiā vniuerſalē z p̄ticularē ad iſtēctū cō
cluſionū meaz alias ſat⁹ ex p̄ſum. quare zc.
Tertia rō ſua fuit. q̄a ſi p̄p̄o ſua nō eſſt ſa h̄
maxime videt q̄ ad ſaluandū dicta ſc̄ptu
re d̄ duratiōe eccie. q̄ ip̄a poſſet ſaluari i vno
hoīe laico. q̄ vt dic̄ iſta ſibi videt eſſe mea in
tentio. S3 falſitate p̄ntis p̄bat. q̄ tūc fm̄ le
gem ordinatā deficere poſſet i eccia militan
te ſacerdotū t̄pi. q̄d est fm̄ ordinē melchife
dech. q̄d videt eſſe p̄tra aplm̄ ad Heb. viij. z
gloſam ibidē. Ad h̄c rōnem r̄ndi. nego
antecedēs. Et q̄ illa fuerit intentio mea clare
patz ex trib⁹ cor̄relarijs tertij articuli mei.
Ubi exiſſe poſui z p̄bauit ex ſcriptura q̄ ſem
per a tpe t̄pi v̄q̄ ad p̄ſumatiōz ſeculi est plu
res habētes fidē ſpem z charitatē in eccleſia
vniuerſali. Q̄ Sed cōtra. Replicat.
quia deſcriptio vniuerſalis eccleſie militan
tis quam ego poſui ſaluari poſſet in vno ho
mine tantū. Igitur zc. Antecedēs patet. q̄a
dixi q̄ eccleſia est om̄is homo fidelis vel om
nes homines fideles in mortali corpe na
turaliter uiuēt. Et qua clare patet poſi
tum vt ip̄e dic̄t. Et etiā ex h̄ q̄ ego induxi d̄
abel in quo aliquando ſaluabatur eccia. zc.

Ad iſtud r̄ideo. dico q̄ p̄ceſſo ante z eiuf
p̄batōe negāda est p̄ma p̄na. Et rō est. q̄ licz
eccia nū q̄ in futur⁹ ſaluabit in vno ſolo ſup
poſito. m̄ aliq̄ ſic ſaluata fuit l̄ absolute ſal
uari poſſet. mō bona deſcriptio d̄z p̄uerti cū
diſſinito. nō ſolū p̄ vna diſſerētia t̄pis. ſed p̄
q̄libet z reſpectu cuiuſlib⁹ copule etiā d̄ poſ
ſibili. Itē poſita fuit illa deſcriptio diſſiūctiue
zc. q̄re zc. Quarta rō ſua fuit. q̄z niſi ſua p
poſitio eſſet ſa tūc ſequit q̄ leḡ t̄pi q̄ ad ſacra
mēta vel alios rit⁹ eccie a t̄pi z alijs aplis i
ſtitutos q̄q̄z deficeret an̄ ſinē m̄di. Conſe
quētia tenet ſic in argumēto p̄cedētī. falſitas
patet ad Heb. viij. z p gloſam. Ad h̄ r̄ndi
p̄ idē ſicut ad p̄cedēs negando p̄nam. Uñ p
materia h̄ rōis z p̄cedētis dicit q̄ poſito q̄ el
ſet vn⁹ ſol⁹ h̄o laic⁹ fidelis nō errās i legem
t̄pi. nō t̄m̄ ex h̄ ſequit q̄ deficeret ſacerdotūz
t̄pi aut ſacramēta vel aliq̄ rit⁹ eccie dei. quia
ſtat q̄ aliq̄s ſacerdos ſit imo ſummus ſacer
dos. z t̄m̄ q̄ errēt i legē t̄pi ſicut p3 de Petro
vt teſtat Paul⁹ Gal. ij. imo ſtat q̄ aliq̄s ſit ſa
cerdos z poſſit miſtrare oia ſacramēta t̄pi
z t̄m̄ q̄ ſit heretic⁹ z p̄p̄s q̄ nō ſit fidelis nec
de eccia dei. vt p3 ex cōi opione doctozū i
ingr̄m̄ ſniaz. li. iij. diſ. xvj. quare zc. Sed
p̄tra replicat dicēdo q̄ nō ſoluo argumētū
Uñ arguit ſic. Si cū ſc̄ptura ſtat eccleſiam
ſaluari i vno ſolo hoīe laico. igit cū ſc̄ptura
ſtat pari rōe nullū eſſe ſacerdotē v̄ clericū.
z tūc ſtat ambo argumēta p̄cedētia. Lōſc̄q̄n
tia t̄m̄ tenet vt dic̄. q̄ ex q̄ ad ſaluandū ſc̄pturā
ſufficit fides t̄pi i vno laico z p̄p̄s nā requi
tur aliq̄ ſacerdotē v̄ clericū eſſe. zc.
Ad h̄ dico. q̄ q̄d ſit de ante de q̄ ſatis dicit
p̄na negāda est nec p̄batio valet. Et rō ē. q̄a
in ſcriptura ſacra ſp̄aliter p̄mittit duratio
ſacerdotū t̄pi v̄q̄ ad p̄ſumatiōz ſeculi. vt vi
detur ex dic̄t apli Heb. viij. et poſſet oñdi ex
alijs loc⁹ ſcripture. ſz trāſeo cābz enitatis. q̄
re zc. Quinta rō ſua p̄ncipal⁹ z quā ſolam
dicit eſſe ad poſitū mee cluſiōis ſuit iſta. Et
ſcriptur⁹ videt p̄uincibile q̄ nec generale cō
ciliū nec tota multitudine clericoz z laicoz vi
roz nec romana eccia q̄ diſtinguit a tota cō
gregatiōe fidelū ſicut p̄tes a toto diſformari
pōt legi t̄pi. igit zc. Lōſc̄q̄ntia tenet. ſz aña n̄
p̄bat Ad iſtā r̄ndi p̄babiliter diſputatiue di
cēdo q̄ aña non p̄uincit ex ſcriptura ſacra.
Et q̄a oppoſitū nō p̄bauit. iō nō p̄ dicit S3
in p̄ma lectōe ſua probare viſus est aña q̄ ad
ſingulas p̄tes. Et p̄mo de cōcilio generali ar

guit ſic. Tota eccia vniuerſal nō pōt errare
in fide ſeu q̄ ad h̄ diſformari legi t̄pi. igit nec
cōciliū generale. aña pōt deduci ex ſc̄pturis.
ſicut p̄ceſſi. igit zc ſequēs. Sed p̄ſequētia p
batur ex h̄. q̄a cōcilio generali in cauſa nō li
cet appellare. q̄a ſi ſic aut ad aliud cōciliū. aut
ad papā. aut ad vniuerſalē ecciam. Non ad
aliud cōciliū. quia pari rōe ab illo appella
re liceret. z ſic tali cauſe finis imponi nō poſ
ſet. Nec ad papā. quia in facto fidei est ſubie
ctus iudicio generalis cōciliū. eo q̄ ſicut no
tatur. xij. diſ. ca. Anaſtaſius. Synod⁹ i cau
ſa fidei ſit maior: papa. Q̄d poſſime verum
est de ſynodo generali. Nec ad vniuerſalem
eccleſiā. cū cōciliū generale ſit p̄ſtantior p̄
eccleſie. igitur parti min⁹ p̄ſtanti eſt minus
credendū in cauſa fidei. Etiā quia vniuer
ſalis eccleſia in vnū cōuenire nō poſſet. Itē
cōciliū generale eo ipſo q̄d est generale re
p̄ſentat totā eccleſiam vniuerſalē zc. An̄s pa
ter. quia ſi nō iam in eo nō est cōſenſus totius
eccleſie vniuerſalis. z per p̄ſequēs nō est ge
nerale ſed particulare. Et ad hoc est auctori
tas Gregorij. xv. diſ. ca. Sicut. vbi dicit de
quattuor cōcilijs generalib⁹. q̄ vniuerſali cō
ſenſu p̄ſtituta ſunt. z ideo quiſquis p̄ſum
p̄ſerit abſoluere q̄ illa ligāt aut ligare quod
ſoluūt ſeipſum deſtruit z nō illa. Et ſimilis
ratio est de quolibet alio cōcilio generali. igit
tur zc. Itē ex ſcriptura cōuincitur q̄ con
gregati in vnū in t̄pi nomine nō poſſunt pro
tūc diſformari legi t̄pi. Sed ſic est de illis q̄
faciunt cōciliū generale. Vator p3 Math.
xviij. Et minor apparet. quia aliter non eſſet
generale cōciliū. ſed eccleſia malignārium z
particulare p̄uenticuli. Nec valet dicere. q̄
licet deus ſp̄aliter aſſiſtat z gregat⁹ i vnū
in t̄pi noie. tamē in fide mime ſirmātur. q̄n̄
poſſunt labi in errore. Nam p̄ſimiliter argu
eretur de tota z gregatione fidelū vniuerſa
lis eccleſie. quia ſtat cū ſit viatrix q̄ non est
cōfirmata. zc. z tamē nō ſequit q̄ poſſit erra
re a fide. Sic in poſſitō iſti de cōcilio genera
li quia reſentat totā ecciam licet non ſint
cōfirmati q̄uis quilibet eoz poſſit ſeoriſum
errare. tamē nō ſequitur q̄ omnes ſimul ſic
cōgregati poſſint errare R
Ad iſta p̄babiliter r̄ndent aliqui. Q̄ cōci
liū generale pōt p̄tra fidē errare. imo d̄ facto
ſic aliq̄ errauit ſicut p̄ multa exēpla oñdūt.
z ſp̄aliter p̄ ſynodū ephēſinā ſc̄dam q̄ erra
uit. z iō re p̄bata fuit. ſic notat glo. xv. diſ. c. j.

Et ad obiecta i contrariū dicūt negādo p̄nam
 Et ad p̄batōz negāt assumptū dicentes q̄ si
 p̄ciliū generale s̄ fide erraret ab ip̄o appella
 re liceret. s̄ ad aliū p̄ciliū generale si esset sa
 cultas ip̄m p̄gregādi. 7 si illō itēz erraret li
 ceret ad aliū appellare. 7 sic sp̄ donec catho
 lici uenirēt. insup si papa n̄ esset p̄ns p̄cilio
 generali errāte liceret ad ip̄m p̄ntē v̄l ad ip̄z
 cū alio p̄cilio p̄gregādo appellare. v̄l etiā ad
 vniuersalē ecciāz si possit v̄nū uenire esset
 p̄ncipalit̄ appellādus. Si s̄o tota xp̄ianitas
 esset sic dep̄nata q̄ soli heretici haberēt po
 tentiā 7 q̄ soli pauci simplices 7 paupes ma
 nerēt i fide 7 reputarēt p̄ciliū generale errā
 re. nec possent se hūano p̄silio aut auxilio tu
 eri v̄l defendere n̄ restaret aliū nisi se diuie ḡ
 tie cōmittere 7 illā iniuriāz patientē tolerare
 cū gemitu misticia 7 dolore. sic Hieronym⁹
 p̄sultit viro ecclesiastico qm̄ in ea q̄ vocat dom⁹
 dñi inualescit iniquitas 7 iusticia ois dep̄mis.
 put recitat. xj. dist. c. qm̄ igif. Quātū dō ad
 illud qd̄ d̄ de subiectōe i cā fidei. 7c. dicūt q̄
 ois p̄sona 7 ois p̄gregatio errās i fide oī al
 teri nō sic errāt in cā fidei s̄ subiecta. 7 tal̄ ē
 p̄statio: i ecciā q̄liscūq̄ aut cuiusq̄ p̄ditōis
 existat. Ad p̄firmatōez p̄cesso ante negant
 p̄nam. Tū p̄mo q̄ papa ē p̄sona publica ge
 rēs vices tot⁹ eccie. 7 tū p̄t̄ fide errare. 7 p̄
 p̄ns p̄sultit p̄ciliū generale. Tū sc̄do q̄ n̄ op̄t̄
 q̄ ois p̄sona v̄l cōitas gaudeat oī p̄rogatiua
 q̄ gaudet illa 7 vices gerit. q̄re 7c. Et ad au
 ctoritatē b̄ti Bre. dicūt q̄ loq̄ de p̄cilijs dei
 fice 7 rite a catholicis celebrat̄. Et loq̄ de fa
 cto nō de possibili. q̄re n̄ op̄t̄ sic eē de oībo
 alijs. Ad aliā p̄firmatōez p̄t̄ dicit q̄ stat q̄ il
 li q̄ sunt i generali p̄cilio n̄ sint p̄gregati i no
 mine xp̄i. s̄ q̄ sint xp̄o s̄ri. tū h̄ nō obstāte n̄
 sequit̄ p̄positū. q̄a illos p̄cesso stare q̄ sic p̄gre
 gati errēt i fide p̄cām ibidē tactā. q̄ sc̄z n̄ p̄
 p̄ter h̄ sunt i fide p̄firmati. Nec valet replica
 tio. q̄a nō sic p̄t̄ argui d̄ ecciā vniuersali. Nā
 licet sit viatrix tū p̄firmata ē in fide vniuer
 salis ecciā. nec tal̄ p̄firmatō repugnat statui
 vic ad intellectū sup̄ ep̄sum. Nec valz qd̄ d̄
 q̄ licet q̄libet sc̄orum possit errare. tū nō seq̄
 tur q̄ oēs sil̄ p̄gregati. 7c. Nā p̄cursus ad eū
 dē locū nō reddit aliq̄s magis in obliq̄biles
 a fide q̄ an̄. Nā sic loc⁹ nō sanctificat boiem.
 sic nō p̄firmat i fide. Tal̄ etiā p̄cursus in xp̄i
 noie bz locū i p̄cilijs p̄cularibz 7 p̄ncipalit̄
 bus. de q̄bo tū p̄stat q̄ p̄nt̄ errare. quare 7c.

S Sc̄do loco p̄bat iste mḡ sc̄dam p̄

tem an̄is sui p̄ncipal. s̄ q̄ tota mltitudo cle
 ricoz nō p̄t̄ difformari legi xp̄i. q̄ de ita sta
 biluit sacerdotes leuiticos. v̄l i iudicijs de
 his q̄ erāt diuini p̄cepta n̄ possent errare sic
 qm̄ coz iudicio essz stādū. igif mltō for̄ sic
 assistit sacerdotibz noui testam̄ti. marie i his
 q̄ p̄cernūt fidē. 7 p̄cipue illis ad q̄s se tota cō
 munitas eccie refert i his q̄ sunt fidei. Cōse
 quētia p̄z. An̄s p̄bat p̄ scripturā Deut. xvij.
 vbi d̄ d̄ d̄ filijs israel. q̄ de oī iudicio diffi
 li 7 ambiguo debeāt venire ad sacerdotes le
 uitici generz 7 ab eoz sn̄ia nō declinare neq̄
 a d̄ctis neq̄ a similitis. Itē p̄firmat p̄ aliq̄
 sup̄ius tacta i tertia 7 q̄rta rōibz. q̄ seq̄tur q̄
 posset cessare i ecciā ordo p̄latōis 7 distinctio
 graduū. 7c. p̄tra ap̄lm. imo q̄ deficere posset
 sacerdotiū xp̄i. sacramēta 7 aliq̄ rit⁹ eccie. 7c.
 Cōsequētia probat. q̄ q̄ rōe posset illa tota
 mltitudo errare i vno articulo. pari rōne i
 oībo p̄ncipalit̄ ad sacerdotiū 7 sacramēta. 7c.
 Quia nō p̄t̄ est p̄firmata respectu vni⁹ q̄ re
 spectu alteri⁹ 7c. Ad ista p̄t̄ p̄babilis dicit.
 Ad p̄mū negādo an̄s. Et ad p̄batōem d̄: q̄
 illa auctoritas itelligēda est i illis iudicijs sa
 cerdotū leuiticoz. i q̄bo nō errabāt s̄ legē. s̄
 si cōtigisset eos sic errare sicut possibile fuit.
 tūc ab eoz iudicio 7 sn̄ia fuisset declinādus.
 q̄re 7c. Ad p̄firmatōez licet sup̄ tactū sit de
 materia argumētū. tū adhuc p̄t̄ dicit duplici
 ter. Uno mō q̄ licz tota mltitudo clericōz
 cōtra fidē erraret. tū aliq̄s sacerdos remane
 ret h̄ns potestātē ordinādi ligādi p̄ficiēdi et
 alia sacramēta p̄ferēdi. 7 sic remanerēt in ec
 clesia. ordo p̄latōis. distinctio graduū. sacra
 menta 7 aliq̄ rit⁹. Et licet forte nō in actu. m̄
 potētia p̄inqua. Alio mō dicit aliq̄. q̄ licet
 oīs clerici hereticarent aut omnino nullire
 manerēt p̄p̄t̄ h̄ ecciā p̄rātē habēdi p̄dicta
 nequaq̄s amitteret. licet illa nunq̄ h̄re possit
 per humanā potestātē sed per miraculosam
 dei operationē. qui sc̄z diuersis modis pos
 set de aliquibus laicis catholicis sacerdo
 tes 7 ep̄scopos ordinare 7 hoc sue eccle
 uelare. In quo casu omnes catholici debe
 rent taliter ordinatos a deo sicut veros ep̄
 scopos 7 sacerdotes habere. Et licet temera
 rium esset asserere talem casum de facto ali
 quando euenire. tamē esset etiā p̄ncipaliter
 hui⁹ casus potestātē negare. quia hoc essz de
 futuris temere diuinare 7 contra articulos
 de dei omnipotētia impudenter impingere.
 quod est absurdum. quare 7c.

T Tertio loco p̄banit iste magister
 tertia p̄t̄ sui p̄ncipal̄ an̄cedētis. s̄ q̄ romana
 ecciā q̄ distinguit a tota p̄gregatōe fidelium
 sicut ps a toto. legi xp̄i n̄ p̄t̄ difformari. Et
 q̄ multi diuersimode capiūt romanā eccle
 siam. iō ad p̄ns vocat ecciā romanā illam
 penes quā residz auctoritate totū iudiciū
 in his q̄ fidei sunt tot⁹ vniuersalis ecclesie.
 fm̄ ordinē a xp̄o institutū. Que sc̄z comple
 ctitur papā 7 alios rite ad suū collegiū perti
 nētes. Et vacāte sede saluaf̄ in illis solis i q̄
 bus est auctoritas p̄silij sui dicto modo. Et
 bec videt̄ esse intētio Hiero. 7 alioz doctoz
 qm̄ tū extollūt romanā ecciā vt i multis de
 cretis apparet. Hoc supposito arguit sic. Ro
 mana ecciā sic sumpta est ps vniuersalis ec
 clesie. 7 tū nō p̄t̄ difformari regule legis xp̄i
 q̄ ad eā sic difformari sequit̄ ecciāz vniuer
 salem illi regule difformari. Nō p̄bat. quia
 sicut xp̄s ordinauit q̄ ecciā vniuersalis nō
 possit difformari sue legi. ita etiā ordinauit
 illa ecciā p̄cularis penes quā residet aucto
 ritatiue iudiciū vniuersal̄ eccie nō possit er
 rare. cū ip̄a sit a dño p̄stituta tāq̄ caput vni
 uersalis eccie. vt patet ex supposito 7 etiā in
 decretis. xxi. dist. sacrosancta. S̄z deficienti
 bus sensibz i capite deficiūt 7 in membris. q̄re
 7c. Ad p̄firmatōez auctoritate supra allegata
 Deut. xvij. vbi de sumo sacerdote 7 alijs sa
 cerdotibz leuitici generz apparet q̄ d̄ dedit
 eis i oībo ambiguis auctoritatē iudicādi i iu
 dicij veritatē. q̄ multo magis tpe noue legi 7c.
 S̄z q̄ supra ad hoc dictū est iō d̄ h̄ transeo
 causa breuitat̄. Itē inducit auctoritates de
 creti. Una est Ambrosij. xxiij. q. j. c. Aduo
 cauit. Et cui⁹ p̄bis daf̄ intelligi q̄ nemo po
 test esse de catholicis ep̄is nisi cū romana ec
 clesia cōicet. Alia est Hieronimi ibidē in. c.
 qm̄ ver⁹. vbi loquēs de romana ecciā dicit.
 q̄ sup̄ istā petrā fundata ē ecciā. 7 q̄ q̄cunq̄s
 secū nō colligit dispergit. Et icandē sn̄iam
 ponit Epp̄rian⁹. xxiij. dist. c. Qui cathedram.
 vbi dicit. Qui cathedrā Petri sup̄ quā fun
 data est ecciā deserit i ecciā se esse nō p̄fidat.
 7c. Tertia est Hieronimi vbi supra in. c. bec
 est fides dicētis q̄ sancta romana ecciā sem
 per immaculata p̄māsit. 7 i futuro p̄manebit
 immobilis oī tpe p̄sistit. Quarta est Augusti
 ni in libello s̄ eplam fundamētū manichei.
 ca. ij. dicētis. Ego euangelio nō crederē nisi
 me eccie catholice commoueret auctoritas
 Sed bec auctoritas p̄ncipalit̄ residet in il

la ecclesia q̄ est caput aliāz mō p̄dicto. quā
 re 7c. Ad ista p̄babilis 7 solū recitatue et
 nō assertiue p̄t̄ dicit. Ad p̄mū r̄ndet q̄ capi
 endo romanā ecciā modo p̄dicto ip̄a p̄t̄
 difformari legi xp̄i. Nec ad h̄ sequit̄ vniuer
 salem ecciā legi xp̄i difformari. Et ad p̄
 bationē dicit q̄ xp̄s solū de ecciā vniuersali
 7 nō de aliqua ecciā p̄culari ordinauit q̄
 nunq̄s difformabitur sue legi sicut in vespe
 r̄ijs probauit. Et quādo vltra arguit. q̄ imo
 de illa ecciā p̄culari apud quā residet
 auctoritatiue iudiciū vniuersalis ecclesie. et
 que est a xp̄o p̄stituta caput ipsius. 7c. R̄nde
 tur q̄ ip̄a p̄cularis ecclesia romana non
 est caput vniuersalis ecclesie nec apud eā re
 sidet auctoritas p̄dicta nisi sub conditione. s̄
 q̄diu ipsa manet in fide recta. Nam licz ip̄a
 in beato Petro recepit eam. tamē nihil vide
 tur prohibere quin eam possit perdere sicut
 7 ecclesia anthiocena. Et ita tamē si ipsa fie
 ret infidelis aut heretica illi qui prius erant
 ecclesia romana desinerēt esse caput ecclesie
 nec haberēt talem p̄ncipatum aut auctori
 tatem p̄dictā. nec propter hoc deficeret fi
 des eccie vniuersalis. Et qm̄ dicit q̄ deficiē
 tibus sensibz in capite deficiūt 7 in membris
 7c. R̄ndi q̄ licet quātum ad multa sit simili
 tudo int̄ coz⁹ xp̄i mysticū qd̄ est ecciā. 7 coz
 pus materiale hoīs. tū nō in oībo est simili
 tudo. Quia coz⁹ hoīs non manet viuū sine
 capite. Coz⁹ aut eccie manet viuū. sc̄z vita
 fidei 7 gratie absq̄ capite i terris v̄pute dū
 caret summo p̄ncipite. tū tūc habet caput i ce
 lis. s̄ xp̄m q̄ est caput eccie vt d̄ Eph. p̄mo.
 Et quā romana ecciā post papā sit ipsi⁹ ec
 clesie membz p̄ncipale. 7 rōe ipsi⁹ possit dicit
 caput eius. tamen sine ipsa posset esse ecclesia.
 Quare 7c.

U
 Ad auctoritates decreti specialit̄ ad tres
 primo inductas Respōdetur q̄ sunt intelli
 gende sub cōditione sup̄radicta. s̄ q̄diu ro
 mana ecclesia nō errat cōtra fidem. Loquū
 tur etiā de facto 7 de illa ecciā q̄ erat tpe illo
 rū sc̄toz s̄z nō loquūt̄ de possibili. Et iō si in
 futurū p̄tingeret q̄ romana ecciā hereticaret
 sic videt̄ possibile. nec oppositū ē ex scriptura
 reuelatum q̄re h̄ dicere esset temerariū. tūc
 illō qd̄ i dictis auctoritatibz affirmat̄ i illo ca
 su nō h̄et locū. Et q̄ illa tertia auctoritas q̄
 est Hiero. sit itelligēda sub p̄dicta cōditōe p̄z
 et q̄ mō loq̄ndi. q̄ dicit q̄ dño puidēte 7 be
 ato Petro opem serēte ipsa sic immaculata

Questio

permanebit. id est. si dominus prouideat. et beatus petrus opem ferat. sic scilicet quod ipsa fides Petri et apostolorum teneat. Ad auctoritatem Augustini dictum est quod non loquitur de particulari ecclesia romana. sed de ecclesia uniuersali. Quod patet primo. quia absurdum esset dicere quod auctoritati alicuius particularis ecclesie esset magis credendum quam euangelio. Secundo patet et verbis Augustini quia loquitur ibi de ecclesia que successit a tempore Petri usque ad tempus suum. et sic ipsa comprehendit Petrum et alios apostolos ac euangelistas et factos omnes a quibus in ecclesia susceptum est euangelium et publicata doctrina christi. et sic maior est illius ecclesie auctoritas quam euangelii. Quando autem subinfertur et hec auctoritas uniuersalis ecclesie principaliter residet in illa ecclesia que est caput aliarum. Patet et iam dictis quid ad hoc sit respondendum. Et hec de quinta ratione principali.

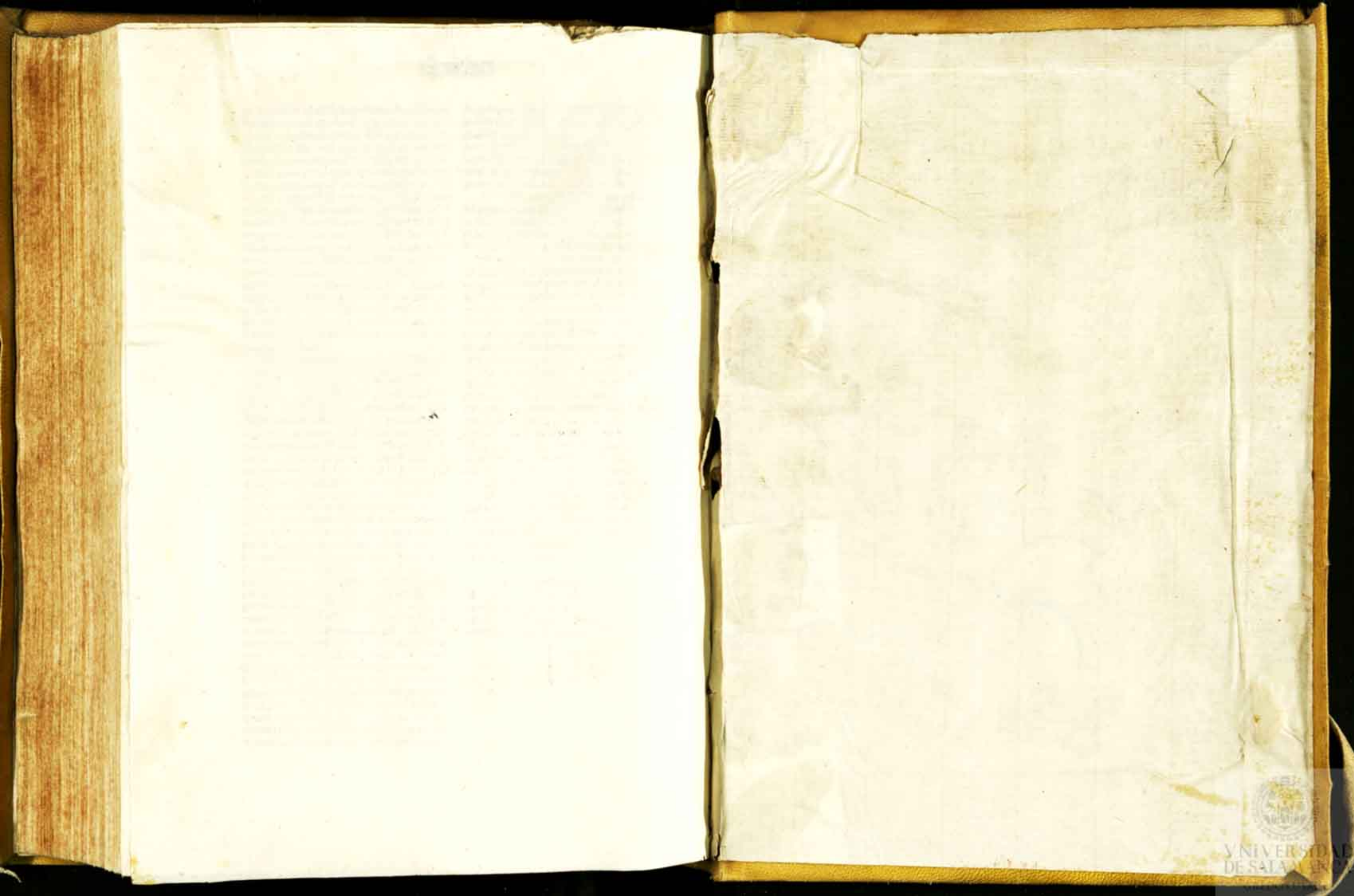
Sexta ratio sua principalis fuit arguendo et dictis meis sic. Ex scriptura sacra conuincitur quod semper sit aliqua uniuersalis ecclesia que christi legis regule nunquam difformetur. igitur idem conuincitur de aliqua particulari ecclesia. Antecedens est tertia conclusio tertii articuli vespertiarum mearum. Consequentiam probat. quia impossibile est saluari ecciam uniuersalem sine particulari. sicut impossibile est saluari totum integrale sine aliqua eius parte. Et quia probavi conclusionem meam per hoc quia quod in scriptura attribuitur toti et nulli parti temerarium est hoc asserere de parte. Et si ipse contraumat argumentum suum improbandum meam conclusionem et simul soluendo rationem arguendo sic. Quidquid in scriptura attribuitur toti sic quod non stat cum scriptura illud conuenire toti nisi conueniat alicui eius parti hoc temerarium est negare de parte. sed semper usque ad diem iudicium conformari legi christi attribuitur in scriptura toti ecclesie et non stat cum scriptura hoc conuenire toti ecclesie nisi conueniat alicui eius parti. ut ex prioribus est deductum. igitur ad istam rationem alias respondi negando primam consequentiam. Et ad probationem etiam negavi assumptum. Dixi enim quod impossibile est ecciam uniuersalem saluari sine ecclesia particulari. Patet clare quia per ecciam particularem non intelligo quamlibet partem integralem ecclesie uniuersalis. sed aliquam congregationem fidelium particularem que non est tota ecclesia uniuersalis. Si autem tota ecclesia uniuersalis saluaretur in duobus suppositis pa-

ter quod nulla esset ecclesia particularis. quia nulla esset congregatio fidelium que non esset tota ecclesia uniuersalis. quare. etc. Et per idem patet quod confirmando rationem suam ipse truncate et sophisticate tractat et soluit rationem seu probationem conclusionis mee. Unde quando ipse arguit. quidquid in scriptura attribuitur toti etc.

Y Dic dico primo quod minor est falsa. et ad primam partem propter hoc quod dicitur ibi usque ad diem iudicium. quia semper usque tunc non durabit ecclesia militans de qua loquor. ut patet ex dictis in solutione prime et secunde rationis. Secundo dico quod eadem minor est falsa. et ad secundam partem intelligendo per partem ecclesie non quamlibet eius partem integralem. sed aliquam ecclesiam particularem seu particularem. ut statim dicendum est. Tertio dico quod ista dicta sua non vadunt ad intentionem mee conclusionis. sed solum ad quandam sophisticam vim sermonis modo secundum phrasim sermones sunt secundum materiam subiectam accipiendi. Et secundum hunc intelligitur dictorum et causis est assumenda dicendi. Intentio autem mee conclusionis sicut patuit ex dictis meis erat quod data quacumque etiam particulari certe denominationis que non sit toti congregationi fidelium generalis. Verbi gratia ecclesia clericorum. ecclesia ytalicoorum. ecclesia gallicoorum etc. et scriptura sacra non conuincitur quod semper sit aliqua talis sine consimili denominationis que christi legis regule conformetur. Et contra hoc solum arguit contra ratio sua superius soluta. Et quia replicationes sue facte contra hoc in prima sua lectione sunt solum sophisticae et non theologicae. ideo transeo de eis gratia breuitatis. Et hec dicta sunt de tertia conclusione et suis adiunctis et de tota ista questione ne solum disputatiue et non assertiue.

Expliciunt questiones magistri Petri de Biliaco super libros sententiarum cum habundantiam in fine adiunctis. Impresse Argentine Anno domini. MCCCXC. Finite altera die sanctorum martyrum Tiburcij et Valerianij

A. g. v. t. v. z. s. o. p. o. z.

P

A

in

